TÜRK MEDENİ KANUNU

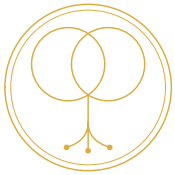
AİLE HUKUKU ŞERHİ

Evliliğin Genel Hükümleri
Eşler Arasındaki Mal Rejimi

MADDE 185–281

CİLT
II

Av. Aydın AYDAR · Av. Murat AYDAR · Av. Eren AYDAR

TÜRK MEDENİ KANUNU

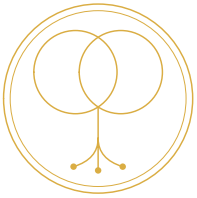
Aile Hukuku *Şerhi*

Cilt II

Av. Aydın AYDAR

1962 yılında doğdu. 1986 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu; 1988'den bu yana İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaktadır. Meslek hayatının ilk döneminde bankacılık ve holding şirketlerinde uzun yıllar hukuk müşavirliği ve hukuk direktörlüğü görevlerinde bulundu. 1999 yılında kendi avukatlık ofisini kurarak çalışmalarını aile hukukuna, özellikle boşanma davalarına yöneltti. Otuz yılı aşkın süredir anlaşmalı ve çekişmeli boşanma, nafaka, velayet ve mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalar yürütmektedir. *Boşanma Avukatı Aydın Aydar'ın Anıları* ve *Anlaşmalı Boşanma Davası* adlı kitapların yazarıdır.

Av. Aydın Aydar'ın diğer eserleri: *Boşanma Avukatı Aydın Aydar'ın Anıları* · *Anlaşmalı Boşanma Davası*

TÜRK MEDENİ KANUNU

Aile Hukuku

Şerhi

Madde Metni · Gerekçe · Açıklamalar
Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi Kararları

CİLT II

Madde 185–281

Sayfa 855–1770

Av. Aydın AYDAR

Av. Murat AYDAR

Av. Eren AYDAR

[YAYINEVİ]

İstanbul · 2026

ESERİN PLANI

I — CİLT I · MADDE 118–184
Evlenme · Boşanma

II — CİLT II · MADDE 185–281 · BU CİLT
Evliliğin Genel Hükümleri · Eşler Arasındaki Mal Rejimi

III — CİLT III · MADDE 282–334
Soybağının Kurulması · Evlât Edinme · Soybağının Hükümleri

IV — CİLT IV · MADDE 335–395
Velâyet · Çocuk Malları · Aile

V — CİLT V · MADDE 396–437
Vesayet Düzeni · Kısıtlama · Vasinin Atanması

VI — CİLT VI · MADDE 438–494
Vesayetin Yürütülmesi · Vesayetin Sona Ermesi

Türk Medeni Kanunu Aile Hukuku Şerhi — Cilt II (m. 185–281)
Av. Aydın Aydar · Av. Murat Aydar · Av. Eren Aydar

© 2026, Yazarlar. Bu eserin tüm yayın hakları yazarlarına aittir. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca, kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar dışında eserin tamamı ya da bir bölümü, yazarların yazılı izni olmaksızın hiçbir yöntemle çoğaltılamaz, basılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Elektronik sürüm Ekim 2026
İnternet avukataydinaydar.com

Eserde mevzuat ve içtihat 23 Ekim 2026 tarihi itibarıyla dikkate alınmıştır. Kanun adı belirtilmeden anılan maddeler 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na aittir.

Bu eser genel bilgi verme amacı taşır; somut uyuşmazlıklarda hukuki danışmanlığın yerini tutmaz.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR xxiii

ESERİN KULLANIMI xxv

İKİNCİ KİTAP · AİLE HUKUKU 855

BİRİNCİ KISIM · EVLİLİK HUKUKU 857

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM · EVLİLİĞİN GENEL HÜKÜMLERİ 859

Madde 185 · Genel olarak 861
- I. Genel Olarak 863
- II. Evlilik Birliği ve Birliğin Mutluluğu 864
- III. Çocukların Bakımı, Eğitimi ve Gözetimi 864
- IV. Birlikte Yaşama Yükümlülüğü 865
- V. Sadakat Yükümlülüğü 866
- VI. Yardım Yükümlülüğü 866
- VII. Aldatan Eşin İlişki Yaşadığı Kişiye Karşı Tazminat 867
- VIII. Eşe Karşı Tazminat ve Görevli Mahkeme 868
- ◆ *İçtihatlar* 869

Madde 186 · Konutun seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma 876
- I. Genel Olarak 878
- II. Ortak Konutun Birlikte Seçimi 879
- III. Eşin Ailesiyle Yaşamaya Zorlanması 879
- IV. Konut Yükümlülüğü ve Manevi Tazminat 880
- V. Birliğin Beraberce Yönetimi 881
- VI. Birliğin Giderlerine Katılma 881
- ◆ *İçtihatlar* 882

Madde 187 · Kadının soyadı 887
- I. Maddenin Önceki Düzenlemesi ve Bugünkü Durum 889
- II. İptal Edilen Kuralın İçeriği 890
- III. İptale Giden Yol: Kararlar 890
- IV. Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı ve Sonrası 891
- V. Dava: Görevli Mahkeme, Taraflar ve Giderler 892
- VI. Nüfus Kaydına İlişkin Özel Durumlar 893
- ◆ *İçtihatlar* 895

Madde 188 · Eşlerin temsil yetkisi 901
- I. Genel Olarak 903
- II. Olağan Temsil: Ailenin Sürekli İhtiyaçları 904
- III. Özel Okul, Eğitim Giderleri ve Çocuğun Temsili 905
- IV. Olağanüstü Temsil: Ailenin Diğer İhtiyaçları 906

V. Sorumluluk ve Borçlar ... 907
VI. Temsil Yetkisinin Sınırlanması ve Eşin Harcamaları ... 907
VII. Boşanmada Temsil ve Birlik Giderleri ... 908
◆ *İçtihatlar* ... 908

Madde 189 · Sorumluluk ... **912**
I. Genel Olarak ... 914
II. Müteselsil Sorumluluk: Temsil Yetkisinin Kullanıldığı Hâller ... 915
III. Kişisel Sorumluluk: Temsil Yetkisi Olmadan Yapılan İşlemler ... 915
IV. Temsil Yetkisinin Aşılması ve İyiniyetli Üçüncü Kişi ... 916
V. Eşin Borcuna Kefalet ve Eşin Rızası ... 916
VI. Eşin Borcu Nedeniyle Aile Konutunun Haczi ... 917
VII. Eşler Arasında İç İlişki ve Boşanma ... 917
◆ *İçtihatlar* ... 918

Madde 190 · Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması ... **920**
I. Genel Olarak ... 922
II. Temsil Yetkisinin Kaldırılması veya Sınırlanmasının Koşulları ... 923
III. Duyuru ve İlan: Üçüncü Kişilere Karşı Etki ... 924
IV. Sınırlama İstenmemesinin Sorumluluğa Etkisi ... 924
V. Eşin Harcamalarının Kontrol Altına Alınması Davası ... 924
VI. Boşanmada Harcamaların Kısıtlanması ... 925
◆ *İçtihatlar* ... 926

Madde 191 · Temsil yetkisinin geri verilmesi ... **928**
I. Genel Olarak ... 929
II. Kararın Değiştirilmesi ve Temsil Yetkisinin Geri Verilmesi ... 930
III. İlan ve Üçüncü Kişiler ... 930
IV. Görevli Mahkeme ve Usul ... 931
V. Ortak Yaşamın Sona Ermesi ve Boşanma ... 931

Madde 192 · Eşlerin meslek ve işi ... **933**
I. Genel Olarak ... 935
II. Meslek ve İş Seçiminde Serbestlik ... 936
III. Evlilik Birliğinin Huzur ve Yararı ... 936
IV. Eşin Çalışmasına Engel Olmak ... 937
V. Eşi Çalışmaya Zorlamak ... 937
VI. Boşanmanın Mali Sonuçlarında Çalışma ... 938
◆ *İçtihatlar* ... 938

Madde 193 · Genel olarak ... **942**
I. Genel Olarak ... 944
II. Kural: Eşlerin Hukuki İşlem Özgürlüğü ... 945
III. Kanunda Aksine Hüküm Bulunan Hâller ... 946
IV. Eşler Arasında Borç, Ödünç ve İcra Takibi ... 946
V. Eşler Arasındaki İşlemlerin İspatı ve Zamanaşımı ... 947
VI. Eşler Arasında Kazandırma ve Bağış ... 948
VII. Muris Muvazaası ve Alacaklılar Karşısında Eşler Arasındaki Tasarruflar ... 949
◆ *İçtihatlar* ... 950

Madde 194 · Aile konutu ... **954**
I. Genel Olarak ... 956
II. Aile Konutunun Belirlenmesi ... 957
III. Açık Rıza ... 958

IV. Satış, Bağış ve İpotek 959
V. Üçüncü Kişinin İyiniyeti ve Tapuya Güven 960
VI. Aile Konutu Şerhi 961
VII. Cebri İcra, Haciz ve Aile Konutu 961
VIII. Kira ile Sağlanan Aile Konutu 962
IX. Korumanın Sona Ermesi: Boşanma ve Ölüm 963
X. Dava Yolları 963
◆ *İçtihatlar* 964

Madde 195 · Genel olarak 974
I. Genel Olarak 976
II. Hâkimin Müdahalesinin İstenebileceği Durumlar 977
III. Müdahalenin Biçimi 978
IV. Usul: Görev, Yetki, Harç 979
V. Hâkimin Müdahalesi ve Boşanma 979
◆ *İçtihatlar* 980

Madde 196 · Eşler birlikte yaşarken 984
I. Genel Olarak 986
II. Parasal Katkıyı İsteyebilecek Eş ve Koşullar 987
III. Katkı Miktarının Belirlenmesi 988
IV. Geçmiş Bir Yıl ve Gelecek Yıllar 988
V. Katkı Kararının Niteliği: Tespit ve Nafaka Ayrımı 988
VI. Birlik Giderleri İçin Yapılan Ödemeler 989
VII. Boşanma Davası Açılınca 989
◆ *İçtihatlar* 990

Madde 197 · Birlikte yaşamaya ara verilmesi 994
I. Genel Olarak 996
II. Ayrı Yaşama Hakkının Koşulları 998
III. Ayrı Yaşamada Haklılığın İspatı 999
IV. Kusur Ölçü Değildir; Gelir Yalnız Miktarı Etkiler 999
V. Haklı Sebep Olmadan Kaçınma ve Ortak Hayatın Olanaksızlaşması (TMK m. 197/3) 1000
VI. Konut ve Ev Eşyasından Yararlanma 1001
VII. Eşlerin Mallarının Yönetimi 1001
VIII. Ergin Olmayan Çocuklar İçin Önlemler (TMK m. 197/4) 1002
IX. Boşanma Davasındaki Tedbir Nafakasıyla İlişkisi 1002
X. Usul: Görev, Yetki, Harç, Değişiklik ve Temyiz 1003
◆ *İçtihatlar* 1005

Madde 198 · Borçlulara ait önlemler 1015
I. Genel Olarak 1017
II. Önlemin Koşulları 1018
III. "Borçlular" Kavramı 1018
IV. Hâkimin Takdir Yetkisi ve Ölçülülük 1019
V. Nafaka ve Maaş Haczinden Farkı 1019
VI. Önlemin Süresi ve Değiştirilmesi 1019
VII. Tasarruf Yetkisinin Sınırlanmasıyla İlişkisi 1020
VIII. Usul: Görev, Yetki ve Kanun Yolu 1020
◆ *İçtihatlar* 1021

Madde 199 · Tasarruf yetkisinin sınırlanması 1025
I. Genel Olarak 1027

II. Sınırlamanın Koşulları 1028
III. Ölçülülük İlkesi 1029
IV. Kapsama Girebilecek Malvarlığı Değerleri 1029
V. Tapu Şerhi ve Hâkimin Alacağı Diğer Önlemler 1029
VI. Önlemin Süresi ve Boşanmanın Etkisi 1030
VII. Diğer Koruma Önlemleriyle İlişkisi 1030
VIII. Usul: Görev, Yetki ve Nitelendirme 1031
◆ *İçtihatlar* 1032

Madde 200 · Durumun değişmesi 1037
I. Genel Olarak 1038
II. Değiştirilebilecek Önlemler 1039
III. Koşulların Değişmesinin Değerlendirilmesi 1040
IV. Boşanmanın Önlemlere Etkisi 1040
V. Harç ve Usul 1041
◆ *İçtihatlar* 1042

Madde 201 · Yetki 1046
I. Genel Olarak 1048
II. Yetkili Mahkeme 1049
III. Yerleşim Yerinin Belirlenmesi 1050
IV. Önlemin Değiştirilmesi ve Kaldırılmasında Yetki 1050
V. Yetki İtirazı ve Kesin Yetki 1051
VI. Bu Kuralın Uygulanmadığı Hâller 1051
◆ *İçtihatlar* 1052

BİRİNCİ AYIRIM · GENEL HÜKÜMLER 1055

Madde 202 · Yasal mal rejimi 1057
I. Genel Olarak 1059
II. Yasal Mal Rejimi: Edinilmiş Mallara Katılma 1060
III. Seçimlik Rejimler ve Mal Rejimi Sözleşmesi 1060
IV. 1 Ocak 2002 Geçişi 1061
V. Rejimin Başlangıcı ve Sona Ermesi 1061
VI. Usul: Görev, Taraflar ve Deliller 1062
VII. 2002 Öncesi Dönemin Tasfiyesi ve Zamanaşımı 1062
◆ *İçtihatlar* 1063

Madde 203 · Sözleşmenin içeriği 1068
I. Genel Olarak 1070
II. Sözleşmenin Yapılabileceği Zaman 1071
III. Kanunda Yazılı Sınırlar: Sınırlı Sayı İlkesi 1071
IV. Geçmişe Etkili Sözleşme 1071
V. Rejimin Değiştirilmesi, Kaldırılması ve Üçüncü Kişiler 1072
VI. Boşanma Protokolüyle Tasfiye Anlaşması 1072
VII. Sözleşmenin İptali ve Usul 1073
◆ *İçtihatlar* 1073

Madde 204 · Sözleşme ehliyeti 1077
I. Genel Olarak 1078
II. Mal Rejimi Sözleşmesi Yapabilecek Kişiler 1079
III. Küçükler, Kısıtlılar ve Vesayet Altındakiler 1080
IV. Ehliyetsizlik ve İrade Bozukluğu İddiaları 1080
V. Sözleşmenin İptali Davası ve Usul 1081

◆ *İçtihatlar* 1081

Madde 205 · Sözleşmenin şekli **1083**
I. Genel Olarak 1085
II. Noterde Düzenleme ve Onaylama 1086
III. Evlenme Başvurusunda Bildirim 1086
IV. İmza Zorunluluğu ve Bizzat Yapma 1086
V. Şekle ve Koşullara Aykırılığın Sonucu 1087
VI. Üçüncü Kişiler, Tescil ve Usul 1087
◆ *İçtihatlar* 1088

Madde 206 · Karar **1090**
I. Genel Olarak 1092
II. Haklı Sebepler 1093
III. Talep Hakkına Sahip Olanlar 1094
IV. Geçişin Sonuçları 1094
V. Usul: Dava, Harç ve Yetki 1095
◆ *İçtihatlar* 1095

Madde 207 · Yetki **1098**
I. Genel Olarak 1100
II. Davanın Açılabileceği Yer 1101
III. Yerleşim Yerinin Belirlenmesi 1101
IV. Yetkinin Niteliği 1102
V. Görevli Mahkeme ve Boşanma Davasıyla İlişkisi 1102
VI. İlgili İstemlerde Yetki 1103
◆ *İçtihatlar* 1104

Madde 208 · Mal ayrılığına geçişten dönme **1107**
I. Genel Olarak 1109
II. Sözleşmeyle Dönme: Birinci Fıkra 1110
III. Hâkim Kararıyla Dönme: İkinci Fıkra 1110
IV. İki Yol Arasındaki Farkın Önemi 1111
V. Usul: Görev, Yetki ve Harç 1111
◆ *İçtihatlar* 1112

Madde 209 · İflâsta **1114**
I. Genel Olarak 1115
II. Maddenin Kişi Bakımından Uygulama Alanı 1116
III. İflâsın Açılması ve Dönüşümün İşleyişi 1117
IV. Dönüşümün Sonuçları 1117
V. İflâstan Sonra Önceki Rejime Dönüş 1118
VI. Uyuşmazlıklarda Görevli Mahkeme 1118
◆ *İçtihatlar* 1119

Madde 210 · Hacizde **1121**
I. Genel Olarak 1123
II. İstemin Koşulları 1123
III. Davanın Tarafları ve Yetki 1124
IV. Kararın Sonuçları 1124
V. Alacaklının Başvurabileceği Diğer Yollar 1125
VI. Eski Rejime Dönüş 1125
◆ *İçtihatlar* 1126

Madde 211 · Eski rejime dönme 1127
I. Genel Olarak 1128
II. Uygulama Alanı 1129
III. Alacaklının Tatmin Edilmesi Koşulu 1130
IV. İstem, Karar ve Takdir Yetkisi 1130
V. İkinci Yol: Sözleşmeyle Edinilmiş Mallara Katılma 1131
VI. Tasfiye ve Üçüncü Kişiler 1131
◆ *İçtihatlar* 1132

Madde 212 · Önceki rejimin tasfiyesi 1133
I. Genel Olarak 1134
II. Tasfiyede Uygulanacak Kurallar 1135
III. Sona Erme Anı ve Malların Kapsamı 1136
IV. Geçiş ve Tasfiye İstemlerinin İlişkisi 1136
V. İstemin Niteliği, Görev ve Yetki 1137
◆ *İçtihatlar* 1138

Madde 213 · Alacaklıların korunması 1140
I. Genel Olarak 1142
II. Hükmün Koruduğu Menfaat 1143
III. Alacaklının Hakları 1143
IV. Kendisine Mal Geçen Eşin Sorumluluğu 1144
V. Tasfiye ve Usul 1144
◆ *İçtihatlar* 1145

Madde 214 · Mal rejiminin tasfiyesi davalarında yetki 1147
I. Genel Olarak 1149
II. Üç Yetki Kuralı 1150
III. Yetkinin Niteliği 1150
IV. Boşanma Davası Sürerken Açılan Tasfiye Davası 1151
V. Yetkisizlik Kararı ve Kanun Yolu 1151
◆ *İçtihatlar* 1152

Madde 215 · Bir eşin mallarının diğeri tarafından yönetimi 1154
I. Genel Olarak 1156
II. Yönetimin Bırakılmış Sayılması 1157
III. Vekâlet Hükümlerinin Sonuçları 1157
IV. Yönetimin Sona Ermesi ve Kötüye Kullanılması 1157
V. Mal Rejimine ve Tasfiyeye Etkisi 1158
◆ *İçtihatlar* 1159

Madde 216 · Envanter 1160
I. Genel Olarak 1162
II. Envanterin Düzenlenmesi 1163
III. Bir Yıllık Karine ve İspat Yükü 1163
IV. Envanterin Önemi 1163
V. Envanter Dışındaki İspat Araçları 1164
◆ *İçtihatlar* 1165

Madde 217 · Eşler arasındaki borçlar 1166
I. Genel Olarak 1168
II. Eşler Arasında Borç İlişkisi 1169
III. Ödeme İçin Süre İstemi 1169
IV. Zamanaşımı ve Faiz 1169

V. Görev, Usul ve Takip 1170
◆ *İçtihatlar* 1171

İKİNCİ AYIRIM · EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA 1173

Madde 218 · Kapsamı 1176
I. Genel Olarak 1178
II. İki Mal Grubu 1179
III. Malın Hangi Gruba Girdiğinin Önemi 1179
IV. Zaman Bakımından Uygulama Alanı 1180
V. Mülkiyet, Yönetim ve İspat 1180
VI. Tasfiyeye Etkisi 1181
◆ *İçtihatlar* 1181

Madde 219 · Edinilmiş mallar 1184
I. Genel Olarak 1186
II. Beş Bent, Beş Grup Değer 1187
III. Malın Niteliğinin Belirlenmesi 1188
IV. Sık Karşılaşılan Örnekler 1188
V. Tasfiyedeki Sonucu 1188
◆ *İçtihatlar* 1189

Madde 220 · Kanuna göre 1192
I. Genel Olarak 1194
II. Birinci Bent: Yalnız Kişisel Kullanıma Yarayan Eşya 1195
III. Ziynet Uyuşmazlıklarında İspat 1196
IV. İkinci Bent: Başlangıçtaki Mallar, Miras ve Bağışlar 1196
V. Üçüncü Bent: Manevi Tazminat Alacakları 1196
VI. Dördüncü Bent: İkame Kuralı 1197
VII. Tartışmalı Kalemler ve İspat 1197
◆ *İçtihatlar* 1198

Madde 221 · Sözleşmeye göre 1203
I. Genel Olarak 1205
II. Birinci Fıkra: Meslek ve İşletme Değerleri 1206
III. İkinci Fıkra: Kişisel Malların Gelirleri 1206
IV. Şirket ve İşletme Malvarlığı 1206
V. Sözleşmenin Şekli, Zamanı ve Etkisi 1207
VI. Tasfiyeye Etkisi 1207
◆ *İçtihatlar* 1208

Madde 222 · İspat 1210
I. Genel Olarak 1212
II. Üç Kural, Üç Sonuç 1213
III. İspat Yükü 1213
IV. Deliller ve İkrar 1214
V. Mahkemenin Araştırma Ödevi 1214
VI. Karinelerin Tasfiyedeki Etkisi 1215
◆ *İçtihatlar* 1215

Madde 223 · Yönetim, yararlanma ve tasarruf 1218
I. Genel Olarak 1220
II. Yönetim ve Tasarruf Serbestisi 1221
III. Paylı Mülkiyette Özel Sınır 1221

IV. Serbestinin Diğer Sınırları ... 1221
V. Uygulamada Sık Karşılaşılan Durumlar ... 1222
◆ *İçtihatlar* ... 1223

Madde 224 · Üçüncü kişilere karşı sorumluluk ... 1225
I. Genel Olarak ... 1226
II. Sorumluluğun Kapsamı ... 1227
III. İstisna: Birliği Temsilden Doğan Sorumluluk ... 1228
IV. Alacaklının Başvurabileceği Yollar ... 1228
V. Borçların Tasfiyedeki Yeri ... 1229
◆ *İçtihatlar* ... 1229

Madde 225 · Sona erme anı ... 1231
I. Genel Olarak ... 1233
II. Sona Erme Hâlleri ... 1234
III. Dava Tarihi Kuralı ve Askıda Olma ... 1234
IV. Uygulamada Belirleyici Ayrıntılar ... 1235
V. Sona Ermenin Sonuçları ... 1235
◆ *İçtihatlar* ... 1236

Madde 226 · Genel olarak ... 1239
I. Genel Olarak ... 1240
II. Malların Geri Alınması ... 1242
III. Paylı Malın Bir Eşe Özgülenmesi ... 1242
IV. Karşılıklı Borçlar ve Uygulama ... 1242
V. İspat ve Deliller ... 1243
◆ *İçtihatlar* ... 1244

Madde 227 · Değer artış payı ... 1246
I. Genel Olarak ... 1248
II. Değer Artış Payının Koşulları ... 1249
III. Alacağın Niteliği ve Mal Grupları ... 1250
IV. Alacağın Hesaplanması ... 1250
V. Değer Kaybı, Elden Çıkarma ve Anlaşma ... 1251
VI. İspat, Usul ve Zamanaşımı ... 1251
◆ *İçtihatlar* ... 1252

Madde 228 · Kişisel malların ve edinilmiş malların ayrılması ... 1261
I. Genel Olarak ... 1263
II. Ayırmanın Yapıldığı An ... 1264
III. Toplu Ödemeler ve Tazminatlar ... 1265
IV. Hesaplama Yöntemi ... 1265
V. Uygulama Alanı ve Komşu Kurumlar ... 1266
◆ *İçtihatlar* ... 1266

Madde 229 · Eklenecek değerler ... 1273
I. Genel Olarak ... 1275
II. Birinci Hâl: Son Bir Yıl İçindeki Karşılıksız Kazandırmalar ... 1276
III. İkinci Hâl: Katılma Alacağını Azaltma Kastıyla Devirler ... 1277
IV. Eklemenin Hukuki Sonucu ... 1277
V. Değerlendirme Anı ve Hesap ... 1277
VI. Üçüncü Kişinin Durumu ve İhbar ... 1278
◆ *İçtihatlar* ... 1279

Madde 230 · Kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasında denkleştirme 1285
I. Genel Olarak 1287
II. Denkleştirmenin Anlamı ve İstenebileceği Durumlar 1288
III. Borçlar ve Karine 1289
IV. Katkı Hâlinde Denkleştirmenin Hesabı 1289
V. Uygulamadan Örnekler 1290
VI. İspat, Deliller ve Usul 1290
◆ *İçtihatlar* 1291

Madde 231 · Artık değer 1297
I. Genel Olarak 1298
II. Artık Değerin Formülü 1300
III. Hesaba Giren Değerler 1300
IV. Borçlar ve Rehinli Mallar 1300
V. Değerin Belirlenmesi 1301
VI. Usul ve Üçüncü Kişiler 1301
◆ *İçtihatlar* 1302

Madde 232 · Sürüm değeri 1309
I. Genel Olarak 1310
II. Sürüm Değeri Kavramı 1312
III. Değerin Belirlenmesinde Esas Alınan Tarih 1312
IV. Özel Mal Türlerinde Değer Tespiti 1312
V. Talep, Islah ve Usul 1313
◆ *İçtihatlar* 1314

Madde 233 · Genel olarak 1321
I. Genel Olarak 1323
II. Maddenin Uygulama Alanı 1324
III. Gelir Değeri ile Sürüm Değeri Farkı 1325
IV. Miras Hukukuna Yollama ve 2014 Değişikliği 1325
V. Görev, Yetki ve Usul 1326
◆ *İçtihatlar* 1326

Madde 234 · Özel hâller 1329
I. Genel Olarak 1331
II. Maddenin İşlevi 1332
III. Özel Hâl Sayılan Durumlar 1332
IV. Uygulama, İspat ve Usul 1332
◆ *İçtihatlar* 1333

Madde 235 · Değerlendirme anı 1335
I. Genel Olarak 1336
II. Mevcut Mallarda Değerlendirme Anı 1338
III. Eklenecek Değerlerde Değerlendirme Anı 1338
IV. Hesaba Giren Mallar 1338
V. Faiz, Talep ve Islah 1339
◆ *İçtihatlar* 1340

Madde 236 · Kanuna göre 1346
I. Genel Olarak 1348
II. Katılma Alacağının Doğumu ve Hesabı 1349
III. Takas 1349
IV. Zina ve Hayata Kast İstisnası 1350

V. İstisnanın Uygulanma Biçimi 1350
VI. Usul, Faiz ve Zamanaşımı 1351
◆ *İçtihatlar* 1351

Madde 237 · Genel olarak 1358
I. Genel Olarak 1360
II. Sözleşmeyle Değiştirilebilecek Konular 1361
III. Saklı Pay Sınırı 1361
IV. Sözleşmenin Şekli ve Geçerliliği 1362
V. Uyuşmazlıklar ve Usul 1362
◆ *İçtihatlar* 1363

Madde 238 · İptal, boşanma veya mahkeme kararıyla mal ayrılığında 1365
I. Genel Olarak 1367
II. Açıklık Koşulu 1368
III. Boşanma Protokolleri ve Tasfiye 1368
IV. Tasfiyeyi Protokolle Gerçekten Bitirmek 1368
V. Usul ve Sonuçlar 1369
◆ *İçtihatlar* 1370

Madde 239 · Ödeme ve ertelenmesi 1373
I. Genel Olarak 1375
II. Ödeme Biçimi 1376
III. Ödemenin Ertelenmesi ve Güvence 1376
IV. Faiz Başlangıcı 1377
V. Katkı Payı Alacağından Farkı ve Ölüm Hâli 1377
◆ *İçtihatlar* 1378

Madde 240 · Aile konutu ve ev eşyası 1382
I. Genel Olarak 1384
II. Hakkın Sahibi ve Kapsamı 1385
III. Katılma Alacağına Mahsup Koşulu 1386
IV. Ev Eşyası ve Mülkiyet Hakkı 1386
V. Sınırlar ve Usul 1387
◆ *İçtihatlar* 1387

Madde 241 · Üçüncü kişilere karşı dava 1392
I. Genel Olarak 1394
II. Üçüncü Kişiye Başvurulabilecek Durumlar 1395
III. TMK m. 229 ile İlişki 1396
IV. Süreler 1396
V. Tenkis Hükümlerine Yollama ve Komşu Yollar 1396
◆ *İçtihatlar* 1397

ÜÇÜNCÜ AYIRIM · MAL AYRILIĞI 1401

Madde 242 · Yönetim, yararlanma ve tasarruf 1402
I. Genel Olarak 1404
II. Rejimin Özellikleri 1405
III. 01.01.2002 Öncesi Dönem 1405
IV. Katkı Payı Alacağı 1406
V. Zamanaşımı ve Usul 1406
◆ *İçtihatlar* 1407

Madde 243 · Diğer hükümler 1410
I. Genel Olarak 1411
II. Yollamanın Kapsamı 1412
III. İspat ve Paylı Mülkiyet Karinesi 1413
IV. Borçlardan Sorumluluk ve Paylı Malın Özgülenmesi 1413
V. Görev ve Nitelendirme 1413
◆ *İçtihatlar* 1414

DÖRDÜNCÜ AYIRIM · PAYLAŞMALI MAL AYRILIĞI 1417

Madde 244 · Genel olarak 1419
I. Genel Olarak 1421
II. Rejimin Temel İlkesi 1422
III. Rejimin Kurulması 1422
IV. Eski Evlilikler ve Geçiş Dönemi 1423
V. "Yasal sınırlar" Kavramı 1423
VI. Sözleşmenin Yorumu ve Sınırları 1424
VII. Usul: Çekişmesiz Yargı ve Kanun Yolu 1424
◆ *İçtihatlar* 1425

Madde 245 · İspat 1432
I. Genel Olarak 1434
II. İspat Yükü 1435
III. Paylı Mülkiyet Karinesi 1435
IV. İspat Yükünün Yer Değiştirmesi 1436
V. Elverişli Deliller 1436
VI. Uygulamada Sık Görülen Uyuşmazlıklar 1436
◆ *İçtihatlar* 1437

Madde 246 · Borçlardan sorumluluk 1444
I. Genel Olarak 1445
II. Kuralın Kapsamı 1446
III. En Önemli İstisna: Birliği Temsil 1447
IV. Aile Konutu Koruması 1447
V. Kefalet ve Kişisel Güvence 1447
VI. Eşin Borcu İçin Haciz 1448
VII. Alacaklının Başvurabileceği Tek Yol: Tasarrufun İptali 1448
◆ *İçtihatlar* 1449

Madde 247 · Sona erme anı 1456
I. Genel Olarak 1458
II. Sona Erme Sebepleri 1459
III. Dava Tarihinin Esas Alınmasının Gerekçesi 1459
IV. Kesinleşmenin Beklenmesinin Gerekçesi 1459
V. Rejim Dönemlerinin Belirlenmesi 1460
VI. Süreler 1460
◆ *İçtihatlar* 1461

Madde 248 · Genel olarak 1467
I. Genel Olarak 1469
II. Malların Geri Alınması 1470
III. Üstün Yarar Kavramı ve İspatı 1470
IV. Üstün Yarar Kanıtlanamazsa 1470

V. Ödenecek Bedelin Belirlenmesi 1471
VI. Paylı Mülkiyette Pay Oranı 1471
VII. Görev, Yetki ve Usul 1472
◆ *İçtihatlar* 1473

Madde 249 · Katkıdan doğan hak 1477
I. Genel Olarak 1479
II. Talebe Konu Olabilecek Mallar 1480
III. Katkı Kavramının Sınırları 1480
IV. Bedelin Hesaplanması 1481
V. Gelirin Belirlenemediği Durumlar 1481
VI. Katkının İspatı 1481
VII. Usul 1482
◆ *İçtihatlar* 1483

Madde 250 · Kural 1487
I. Genel Olarak 1489
II. Paylaşmaya Giren Mallar 1490
III. Özgüleme Kavramı 1491
IV. Paylaşmaya Girmeyen Mallar 1491
V. Rejimin Geçerli Olması Ön Koşuldur 1492
VI. Eşler Arasındaki Devirler 1492
VII. İşletmelerin Ekonomik Bütünlüğü 1492
◆ *İçtihatlar* 1493

Madde 251 · Paylaşmaya aykırı davranışlar 1496
I. Genel Olarak 1498
II. Kapsama Giren İşlemler 1499
III. Kastın İspatı 1499
IV. Son Bir Yıl Karinesi 1500
V. Üçüncü Kişilere Karşı İleri Sürme 1500
VI. Denkleştirme Bedeli 1500
VII. Usul 1501
◆ *İçtihatlar* 1502

Madde 252 · Paylaştırma isteminin reddi 1505
I. Genel Olarak 1507
II. Kapsama Giren Sebepler 1508
III. Boşanmanın Bu Sebebe Dayanması Zorunludur 1508
IV. Hâkimin Değerlendirmesi 1509
V. Azaltma ve Kaldırma Ayrımı 1509
VI. Usul 1509
◆ *İçtihatlar* 1510

Madde 253 · Paylaştırma yöntemi 1513
I. Genel Olarak 1515
II. Paylaştırma Sırası 1516
III. Değerin Belirlenmesinde Esas Alınan Tarih 1516
IV. Borçların İndirilmesi 1517
V. Ödemenin Ertelenmesi 1517
VI. Faiz ve Güvence 1517
VII. Usul 1518
◆ *İçtihatlar* 1518

Madde 254 · İptal veya boşanma hâlinde 1521
I. Genel Olarak 1523
II. Uygulama Koşulları 1524
III. Anlaşma ve Hâkimin Kararı 1525
IV. Şerh ve Süre 1525
V. Kiralık Konut 1526
VI. Harç ve Usul 1526
VII. Kanun Yolu 1526
◆ *İçtihatlar* 1527

Madde 255 · Ölüm hâlinde 1532
I. Genel Olarak 1534
II. Uygulama Koşulları 1535
III. Talep Edilebilecekler 1535
IV. Hakkın Sınırları 1536
V. Yasal Rejimle Karşılaştırma 1536
VI. Görev ve Usul 1537
◆ *İçtihatlar* 1538

BEŞİNCİ AYIRIM · MAL ORTAKLIĞI 1541

Madde 256 · Kapsamı 1544
I. Genel Olarak 1545
II. Rejimin İki Kütlesi 1546
III. Ortaklık Mallarındaki Mülkiyet 1547
IV. Rejimin Kurulması 1547
V. Geçmişe Etkili Sözleşme Yapılamaz 1547
VI. Tasfiyede Ayın Talebi 1548
VII. Usul 1548
◆ *İçtihatlar* 1549

Madde 257 · Genel mal ortaklığı 1553
I. Genel Olarak 1555
II. Ortaklığa Giren Mallar 1556
III. Elbirliği Mülkiyetinin Sonuçları 1556
IV. Tasarruf Yasağı 1557
V. Rejim Dönemlerinin Belirlenmesi 1557
VI. Sözleşmeye İlişkin Uyuşmazlıklar 1557
VII. Usul 1558
◆ *İçtihatlar* 1559

Madde 258 · Edinilmiş mallarda ortaklık 1562
I. Genel Olarak 1564
II. Sınırlı Mal Ortaklığının Kurulması 1565
III. Ortaklığa Giren Mallar 1565
IV. Kişisel Malların Gelirleri 1565
V. Yasal Rejimden Farkı 1566
VI. Eski Sözleşmelerin Akıbeti 1566
VII. Usul 1566
◆ *İçtihatlar* 1567

Madde 259 · Diğer mal ortaklıkları 1570
I. Genel Olarak 1572

II. Ortaklık Dışında Tutulabilecek Mallar 1573
III. Sözleşme Özgürlüğünün Sınırı 1573
IV. Ortaklık Dışı Malların Gelirleri 1573
V. Sözleşmenin Niteliği ve Şekli 1574
VI. Tasfiyede Sözleşmenin Rolü 1574
VII. Sözleşme Hazırlarken 1575
◆ *İçtihatlar* 1575

Madde 260 · Kişisel mallar 1578
I. Genel Olarak 1580
II. Kişisel Malın Üç Kaynağı 1581
III. Kanundan Doğan Kişisel Mallar 1581
IV. Karşılıksız Kazandırmanın Belirlenmesi 1582
V. Saklı Pay Sınırı 1582
VI. Kişisel Malların Hukuki Durumu 1583
VII. İspat ve Uygulama 1583
◆ *İçtihatlar* 1584

Madde 261 · İspat 1587
I. Genel Olarak 1588
II. Ortaklık Malı Karinesi 1589
III. İspat Yükü 1590
IV. Karinenin Çürütülmesi 1590
V. Kişisel Mal Savunmasının Dayanakları 1591
VI. Kredi ve Taksitli Alımlarda İspat 1591
VII. Usul 1591
◆ *İçtihatlar* 1592

Madde 262 · Olağan yönetim 1595
I. Genel Olarak 1597
II. Yönetimde Eşitlik 1598
III. Olağan Yönetim Kavramı 1598
IV. Olağan ve Olağanüstü Yönetim Ayrımı 1598
V. Meslek ve Sanat İcrası 1599
VI. Ortaklık Malından Yararlanma 1599
VII. Usul 1599
◆ *İçtihatlar* 1600

Madde 263 · Olağanüstü yönetim 1602
I. Genel Olarak 1604
II. Olağanüstü Yönetim Kavramı 1605
III. Rızanın Verilmesi 1605
IV. Rızadan Kaçınma 1606
V. İyiniyetli Üçüncü Kişinin Korunması 1606
VI. Aile Konutundaki Özel Rejim 1606
VII. Koruyucu Önlemler 1607
◆ *İçtihatlar* 1607

Madde 264 · Ortaklık malları ile meslek veya sanat icrası 1610
I. Genel Olarak 1612
II. Maddenin Koşulları 1613
III. Rızanın Biçimi ve Kapsamı 1613
IV. Sorumluluk 1613

V. İşletme Malvarlığının Ait Olduğu Kütle 1614
VI. İşletme Gelirinin Hesaplanması 1614
VII. Usul 1615
◆ *İçtihatlar* 1615

Madde 265 · Mirasın kabulü veya reddi 1618
I. Genel Olarak 1620
II. İki Yönlü Rıza Koşulu 1621
III. Rızanın Alınamaması Hâli 1621
IV. Mirasın Hükmen Reddi 1622
V. Ret Hakkını Düşüren Davranışlar 1622
VI. Ret Kararından Sonra Yapılması Gerekenler 1622
VII. Usul 1623
◆ *İçtihatlar* 1623

Madde 266 · Sorumluluk ve yönetim giderleri 1626
I. Genel Olarak 1628
II. Vekil Gibi Sorumluluk 1629
III. Özen Ölçüsü ve Mahsup Yasağı 1629
IV. Yetkiyi Aşan İşlemler 1629
V. Yönetim Giderleri 1630
VI. Sona Erme ve Tasfiye 1630
VII. Usul 1630
◆ *İçtihatlar* 1631

Madde 267 · Kişisel mallar 1633
I. Genel Olarak 1635
II. Yönetim ve Tasarruf Yetkisi 1636
III. Yasal Sınırlar 1636
IV. Kişisel Malların Gelirleri 1636
V. Yönetim Giderleri 1637
VI. Kişisel Mal ve Borçlar 1637
VII. Usul 1637
◆ *İçtihatlar* 1638

Madde 268 · Ortaklık borçları 1640
I. Genel Olarak 1642
II. Temsil ve Yönetim Yetkisine Dayanan Borçlar 1643
III. Meslek veya Sanat İcrasından Doğan Borçlar 1643
IV. Diğer İki Hâl 1643
V. Kişisel Borçlarda Durum 1644
VI. Eşitlik İlkesi 1644
VII. Usul 1644
◆ *İçtihatlar* 1645

Madde 269 · Kişisel borçlar 1647
I. Genel Olarak 1649
II. Sorumluluğun Kapsamı 1650
III. TMK m. 268 ile Farkı 1650
IV. Zenginleşme İstisnası 1650
V. Alacaklının Başvurabileceği Yollar 1650
VI. Eşler Arasındaki Alacaklar 1651
VII. Usul 1651

◆ *İçtihatlar* 1652

Madde 270 · Eşler arasındaki borçlar 1654
I. Genel Olarak 1656
II. Muacceliyet Kuralı 1657
III. Süre İsteme 1657
IV. Alacağın İspatı 1657
V. Denkleştirme ile İlişkisi 1658
VI. Borçlar ve Sorumluluk 1658
VII. Usul 1658
◆ *İçtihatlar* 1659

Madde 271 · Sona erme anı 1661
I. Genel Olarak 1663
II. Kendiliğinden Sona Erme Sebepleri 1664
III. Mahkeme Kararıyla Sona Erme 1664
IV. Tasfiyenin Ön Koşulu 1664
V. Malların Kapsamının Belirlenmesi 1665
VI. Sona Ermeden Sonra 1665
VII. Usul 1665
◆ *İçtihatlar* 1666

Madde 272 · Kişisel mala ekleme 1668
I. Genel Olarak 1670
II. Kapsama Giren Ödemeler 1671
III. Hesaplama 1671
IV. Henüz Doğmamış Haklar 1671
V. Tasfiye İstemi ile Alacak Davasının Ayrımı 1672
VI. Diğer Tasfiye Kalemleriyle İlişkisi 1672
VII. Usul 1672
◆ *İçtihatlar* 1673

Madde 273 · Kişisel mal ile ortaklık malı arasındaki denkleştirme 1675
I. Genel Olarak 1677
II. Denkleştirmenin İstenebileceği Durumlar 1678
III. Her Borç Kendi Kesimine 1678
IV. Belirsiz Borç Karinesi 1678
V. Kesimler Arası Katkı ve İyileştirme 1679
VI. Tasfiyeye Giren Değerler 1679
VII. Tasfiyedeki Yeri 1679
◆ *İçtihatlar* 1680

Madde 274 · Değer artış payı 1683
I. Genel Olarak 1685
II. Kapsama Giren Katkılar 1686
III. Hesaplama 1686
IV. Oranın Esas Alınmasının Gerekçesi 1686
V. Katkının İspatı 1686
VI. Belgelenecek Noktalar 1687
VII. Usul 1687
◆ *İçtihatlar* 1688

Madde 275 · Değer belirlenmesi 1690
I. Genel Olarak 1692

II. Değerlendirme Anı 1693
III. Tasfiye Tarihinin Belirlenmesi 1693
IV. Değerin Saptanması 1693
V. Aktiften Düşülecekler 1694
VI. Değer Düşmesi ve Elden Çıkarma 1694
VII. Usul 1694
◆ *İçtihatlar* 1695

Madde 276 · Paylaşma 1697
I. Genel Olarak 1699
II. Uygulama Alanı 1700
III. Yarı Yarıya Paylaşma Kuralı 1701
IV. Paylaşmanın Yapılışı 1701
V. Sözleşmeyle Başka Oran 1701
VI. Altsoyun Saklı Payı 1702
VII. Usul 1702
◆ *İçtihatlar* 1703

Madde 277 · Diğer hâllerde 1711
I. Genel Olarak 1713
II. Uygulama Alanı 1714
III. Birinci Aşama: Kişisel Malların Geri Alınması 1715
IV. İkinci Aşama: Kalanın Paylaşılması 1715
V. Farklı Paylaşma Oranı 1715
VI. Mal Ayrılığına Geçiş Yolu 1716
VII. Usul 1716
◆ *İçtihatlar* 1717

Madde 278 · Kişisel mallar 1723
I. Genel Olarak 1725
II. Hakkın Koşulları 1726
III. Talep Edilebilecek Mallar 1726
IV. Hesaplama 1726
V. Sözleşmeyle Düzenleme 1727
VI. Usul 1727
◆ *İçtihatlar* 1728

Madde 279 · Aile konutu ve ev eşyası 1731
I. Genel Olarak 1733
II. Mülkiyet İsteme Hakkı 1734
III. İntifa veya Oturma Hakkı 1735
IV. Ölüm Dışında Sona Erme 1735
V. Bedel ve Mahsup 1735
VI. Diğer Hükümlerle İlişkisi 1736
VII. Usul 1736
◆ *İçtihatlar* 1737

Madde 280 · Diğer malvarlığı değerleri 1742
I. Genel Olarak 1744
II. Kapsama Giren Mallar 1745
III. Üstün Yararın İspatı 1745
IV. Bedel ve Ödeme 1746
V. Bölünemeyen Mallar Sorunu 1746

VI. Zaman Bakımından Uygulama ... 1746
VII. Usul ... 1746
◆ *İçtihatlar* ... 1747

Madde 281 · Diğer paylaşma kuralları ... 1751
I. Genel Olarak ... 1753
II. Yollamanın İşleyişi ... 1754
III. Aynen Paylaşma Önceliği ... 1754
IV. Taşınmazlarda Aynen Bölme ... 1755
V. Satış Yoluyla Paylaşma ... 1755
VI. Ölüm Hâlinde Sıra ... 1755
VII. Usul ... 1755
◆ *İçtihatlar* ... 1756

KARARLAR DİZİNİ 1761

BAŞVURULAN RESMÎ KAYNAKLAR 1770

KISALTMALAR

AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AYM	Anayasa Mahkemesi
B. No	Başvuru numarası
bkz.	bakınız
BK	818 sayılı (mülga) Borçlar Kanunu
E.	Esas numarası
HD	Yargıtay Hukuk Dairesi
HGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
HMK	6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	1086 sayılı (mülga) Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İİK	2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
K.	Karar numarası
m.	madde
RG	Resmî Gazete
s.	sayfa
S. Sayısı	TBMM Sıra Sayısı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TMK	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
YİBK	Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı
743 sayılı Kanun	743 sayılı (mülga) Türk Kanunu Medenisi
4787 sayılı Kanun	Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun
6284 sayılı Kanun	Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun
vd.	ve devamı

ESERİN KULLANIMI

Eser, Türk Medeni Kanunu'nun aile hukukunu düzenleyen İkinci Kitabını (m. 118–494) madde sırasıyla izler; bu cilt 185–281. maddeleri kapsar. Eser altı ciltten oluşur ve ciltler tek kutuda bir arada sunulur. Sayfa numaraları ciltler boyunca süreklidir. Her madde yeni bir sayfada başlar ve aynı düzende ilerler:

1. **Kanun metni.** Resmî metin, fıkra numaralarıyla birlikte lacivert zeminli kutuda verilir.
2. **Madde özeti ve temel kavramlar.** Maddenin özü ve metinde geçen teknik kavramlar kısaca açıklanır.
3. **Gerekçe ve tarihçe.** TBMM'ye sunulan tasarının gerekçesi, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılık ve maddenin değişiklik durumu gösterilir.
4. **Açıklamalar.** Hüküm fıkra fıkra incelenir; paragraflar dış kenardaki numaralarla (kenar numarası) sıralanır.
5. **İçtihatlar.** Her karar; künyesi, uyuşmazlığın özeti, karar metninden aynen alıntı ve değerlendirmeyle birlikte verilir.
6. **Bağlantılı hükümler.** Maddeyle birlikte okunması gereken diğer hükümler listelenir.

Atıf biçimi

Kararlar dipnotlarda "Yargıtay 2. HD, 17.09.2025, E. 2025/6945, K. 2025/7429" biçiminde, tablolarda ise kısaca "Yargıtay 2. HD, K. 2025/7429" biçiminde gösterilmiştir. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi kararları esas ve karar numarasıyla, bireysel başvuru kararları başvurucunun adı ve başvuru numarasıyla anılmıştır. Kanun adı belirtilmeden anılan maddeler Türk Medeni Kanunu'na aittir. Esere atıfta madde ve kenar numarası birlikte gösterilebilir: *Aydar/Aydar/Aydar, TMK m. 118, Kn. 5.*

Kaynaklar

Kanun metinleri Mevzuat Bilgi Sistemi'nden, gerekçeler TBMM tutanak arşivinden, Yargıtay kararları Adalet Bakanlığının karar arama sisteminden, Anayasa Mahkemesi kararları Kararlar Bilgi Bankası'ndan alınmıştır. Alıntılar karar metinlerinden aynen aktarılmıştır. Kararlar, her cildin sonundaki Kararlar Dizininde mahkeme ve tarih sırasıyla listelenmiştir; son cildin sonundaki Genel Kararlar Dizini bütün ciltleri kapsar.

Renkli kutular ve sekmeler

DİKKAT

Hak kaybına yol açabilecek noktalar ve sık yapılan hatalar.

UYGULAMA NOTU

Dava hazırlığı, delil ve usule ilişkin pratik öneriler.

ÖRNEK

MADDE ÖZETİ

Kuralın somut bir olay üzerinde gösterilmesi.

Maddenin kısa ve bütünlüklü özeti.

Sayfaların dış kenarındaki renkli sekmeler bulunulan bölümü gösterir; sekmelerin rengi cildin kapak rengiyle aynıdır.

TÜRK MEDENİ KANUNU

İKİNCİ KİTAP

AİLE HUKUKU

Birinci Kısım · Evlilik Hukuku	m. 118–281
İkinci Kısım · Hısımlık	m. 282–395
Üçüncü Kısım · Vesayet	m. 396–494

"Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır."

ANAYASA M. 41/1

BİRİNCİ KISIM

EVLİLİK HUKUKU

Birinci Bölüm · Evlenme — m. 118–160

- Birinci Ayırım · Nişanlılık — m. 118–123
- İkinci Ayırım · Evlenme Ehliyeti ve Engelleri — m. 124–133
- Üçüncü Ayırım · Evlenme Başvurusu ve Töreni — m. 134–144
- Dördüncü Ayırım · Batıl Olan Evlenmeler — m. 145–160

İkinci Bölüm · Boşanma — m. 161–184

Üçüncü Bölüm · Evliliğin Genel Hükümleri — m. 185–201

Dördüncü Bölüm · Eşler Arasındaki Mal Rejimi — m. 202–281

- Birinci Ayırım · Genel Hükümler — m. 202–217
- İkinci Ayırım · Edinilmiş Mallara Katılma — m. 218–241
- Üçüncü Ayırım · Mal Ayrılığı — m. 242–243
- Dördüncü Ayırım · Paylaşmalı Mal Ayrılığı — m. 244–255
- Beşinci Ayırım · Mal Ortaklığı — m. 256–281

EVLİLİĞİN GENEL HÜKÜMLERİ

Üçüncü Bölüm · m. 185–201

Evliliğin Genel Hükümleri başlıklı bölüm, Türk Medeni Kanunu'nun 185–201. maddelerini kapsamaktadır. Bu ciltte yer alan maddeler ve özleri aşağıda gösterilmiştir.

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 185	Genel olarak	Evlenmeyle evlilik birliği kurulur; eşler birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak, çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermek, birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmakla yükümlüdür
m. 186	Konutun seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma	Eşler oturacakları konutu birlikte seçer, birliği beraberce yönetir ve birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıklarıyla katılırlar
m. 187	Kadının soyadı	Kadın evlenmekle kocasının soyadını alıyor, önceki soyadını ancak yazılı başvuruyla kocasının soyadının önünde kullanabiliyordu; Anayasa Mahkemesi bu kuralı eşitlik ilkesine aykırı bularak iptal etmiş, iptal hükmü 28.01.2024'te yürürlüğe girmiştir
m. 188	Eşlerin temsil yetkisi	Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder; diğer ihtiyaçlar için temsil ancak diğer eşin veya hâkimin yetkilendirmesiyle ya da gecikmede sakınca bulunan ve diğer eşin rızasının alınamadığı hâllerde mümkündür
m. 189	Sorumluluk	Birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olur; temsil yetkisi olmadan yapılan işlemden ise işlemi yapan eş kişisel olarak sorumludur
m. 190	Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması	Eşlerden biri birliği temsil yetkisini aşar veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kalırsa hâkim, diğer eşin istemi üzerine temsil yetkisini kaldırabilir veya sınırlayabilir; bunun iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması hâkim kararıyla ilanına bağlıdır
m. 191	Temsil yetkisinin geri verilmesi	Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına ilişkin karar, koşullar değiştiğinde eşlerden birinin istemi üzerine hâkim tarafından değiştirilebilir; ilk karar ilan edilmişse değişiklik kararı da ilan olunur

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 192	Eşlerin meslek ve işi	Eşlerden her biri meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir; ancak meslek ve işin seçiminde ve yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı gözetilir
m. 193	Genel olarak	Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça eşlerden her biri, diğeri ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlemi yapabilir
m. 194	Aile konutu	Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz
m. 195	Genel olarak	Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi hâlinde eşler ayrı ayrı veya birlikte hâkimin müdahalesini isteyebilir
m. 196	Eşler birlikte yaşarken	Eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler; eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması ve diğer eşin işinde karşılıksız çalışması katkı miktarının belirlenmesinde dikkate alınır ve katkılar geçmiş bir yıl ile gelecek yıllar için istenebilir
m. 197	Birlikte yaşamaya ara verilmesi	Eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir; ayrı yaşama haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve malların yönetimine ilişkin önlemleri alır, ergin olmayan çocuklar için de gereken önlemleri belirler
m. 198	Borçlulara ait önlemler	Eşlerden biri birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmezse hâkim, onun borçlularına ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir; böylece maaş, kira veya emekli aylığı gibi alacaklar doğrudan diğer eşe ödenir
m. 199	Tasarruf yetkisinin sınırlanması	Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine belirleyeceği malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak onun rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir; taşınmazlarda bu durum re'sen tapu kütüğüne şerh edilir
m. 200	Durumun değişmesi	Koşullar değiştiğinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine kararında gerekli değişikliği yapar veya sebebi sona ermişse alınan önlemi kaldırır; bu hüküm evlilik birliğinin korunması için alınan bütün önlemleri kapsar
m. 201	Yetki	Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemlerde yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir; eşlerin yerleşim yerleri farklı ve ikisi de önlem istemişse ilk istemde bulunanın yerleşim yeri mahkemesi, önlemlerin değiştirilmesi veya kaldırılmasında ise kural olarak önlem kararını veren mahkeme yetkilidir

MADDE

185

A. Haklar ve yükümlülükler
I. Genel olarak

KANUN METNİ

(1) Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur.
(2) Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler.
(3) Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar.

MADDE ÖZETİ

Evlenmeyle evlilik birliği kurulur; eşler birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak, çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermek, birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmakla yükümlüdür (m. 185). Hukuk Genel Kurulu'na göre TMK m. 185'in kurduğu birliktelik duygusal, ekonomik, sosyal, fiziksel ve görsel tüm birliktelikleri kapsar ve eşlerin yükümlülükleri "içten bağlılık" ilkesine göre değerlendirilir; eşine içten bağlı bir kişinin yapmayacağı davranışlar sadakat yükümlülüğünün de ihlalidir.[1] Yükümlülük evlilik süresince, boşanma davası açılmış olsa da devam eder.[2] Sadakat yükümlülüğü yalnız eşler arasındadır; Yargıtay'ın içtihadı birleştirme kararına göre evli olduğunu bildiği kişiyle birlikte olan üçüncü kişiden, başka bir kişilik hakkı ihlali yoksa manevi tazminat istenemez (Yargıtay İBBGK, 06.07.2018, E. 2017/5, K. 2018/7).

TEMEL KAVRAMLAR

Evlilik birliği | Evlenmeyle eşler arasında kurulan ve eşlere karşılıklı hak ve yükümlülükler yükleyen hukuki birlik (TMK m. 185/1).

1 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556.
2 Yargıtay HGK, 04.06.2008, E. 2008/2-420, K. 2008/424.

Sadakat yükümlülüğü	Eşlerin birbirine sadık kalma yükümlülüğü; yalnız cinsel sadakati değil, eşine içten bağlı bir kişinin yapmayacağı davranışlardan kaçınmayı da kapsar (TMK m. 185/3).
Birlikte yaşama yükümlülüğü	Eşlerin haklı bir sebep olmadıkça ortak konutta birlikte yaşama yükümlülüğü; ortak konutu eşler birlikte seçer (TMK m. 185/3, 186/1).
Yardım yükümlülüğü	Eşlerin birbirini maddi ve manevi olarak destekleme yükümlülüğü; eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıklarıyla katılır (TMK m. 185/3, 186/3).
İçten bağlılık	Eşlerin davranışlarının değerlendirilmesinde kullanılan ölçüt: eşine içten bağlı bir kişinin yapmayacağı davranışlar evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlali sayılır.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Yürürlükteki Kanunun 151 inci maddesini karşılamaktadır. Yürürlükteki Kanunda kullanılmış olan "evlenme merasimi" deyimi yerine "evlenme" deyimi kullanılmak suretiyle evlilik birliğinin "evlenme" ile kurulacağı açıklanmıştır. Maddede eşlerin hak ve yükümlülükleri belirtilmiş, çocukların bakım ve eğitiminde eşlerin birlikte yükümlü olduğu, birlikte yaşayacakları, birbirlerine sadık kalacakları ve yardımcı olacakları esasına yer verilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 77*

Adalet Komisyonu maddeyi Tasarıdaki gibi aynen kabul etmiştir (S. Sayısı 723, s. 405). Gerekçeye göre maddede eşlerin hak ve yükümlülükleri belirtilmiştir; birlikte yaşama yükümlülüğü eski metinden farklı olarak maddede açıkça sayılmıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Evlenme merasiminin icrasiyle, evlilik birliği vücut bulur. Karı koca yekdiğerine karşı bu birliğin saadetini müttehhiden temin ve çocukların iaşe ve terbiyesine beraberce ihtimam etmek hususlarını iltizam etmiş olurlar. Karı koca, birbirine sadakat ve müzaharetle mükelleftir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 151 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 151	4721 sayılı Kanun m. 185
Birliğin kurulması	Evlenme merasiminin icrasıyla	Evlenmeyle
Birliğin mutluluğu	Karı koca birliğin saadetini birlikte temin eder	Eşler birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlar
Çocuklar	İaşe ve terbiyelerine beraberce ihtimam	Bakım, eğitim ve gözetime beraberce özen
Birlikte yaşama	Maddede sayılmamıştı	Açıkça sayıldı
Sadakat ve yardım	Sadakat ve müzaharet	Sadık kalma ve yardımcı olma

Eski Kanun'un 152. maddesine göre koca birliğin reisiydi ve evin seçimi ile karı ve çocukların geçimi ona aitti; 153. maddeye göre ise kadın müşterek saadeti temin hususunda kocasının yardımcısı ve danışmanıydı ve eve kadın bakardı. 4721 sayılı Kanun

bu ayrımı kaldırmış; eşler konutu birlikte seçer, birliği beraberce yönetir ve giderlere güçleri oranında katılır (TMK m. 186).

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.
06.07.2018	Evli kişiyle birlikte olan üçüncü kişiye karşı manevi tazminat istenemeyeceğine ilişkin içtihadı birleştirme kararı verildi	Yargıtay İBBGK, K. 2018/7

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Evlilik birliği	Evlenmeyle kurulur	TMK m. 185/1
Birliğin mutluluğu	Eşler elbirliğiyle sağlar; ölçüt içten bağlılıktır	TMK m. 185/2; Yargıtay HGK, K. 2025/239
Çocuklar	Bakım, eğitim ve gözetime beraberce özen; giderleri ana ve baba karşılar	TMK m. 185/2, 327
Birlikte yaşama	Haklı sebep yoksa kuraldır; salt fiili ayrılık kusur için yetmez	TMK m. 185/3, 197; Yargıtay HGK, K. 2023/1039
Sadakat	İçten bağlılık ilkesi; eşine içten bağlı kişinin yapmayacağı davranışlar ihlaldir; evlilik süresince sürer	TMK m. 185/3; Yargıtay HGK, K. 2025/556; Yargıtay HGK, K. 2008/424
Yardım	Maddi ve manevi destek; giderlere güç oranında katılma	TMK m. 185/3, 186/3
Üçüncü kişi	Salt birliktelik nedeniyle manevi tazminat istenemez; bağımsız kişilik hakkı ihlali saklıdır	Yargıtay İBBGK, K. 2018/7
Eşe karşı tazminat	Sadakatsizlik nedeniyle eşe karşı dava aile mahkemesinde; boşanmadan sonra ortaya çıkan vakıa genel hükümlere göre	Yargıtay HGK, K. 2018/1886; Yargıtay HGK, K. 2021/108

TBMM gerekçesine göre madde eski Kanun'un 151. maddesini karşılar. Eski metindeki "evlenme merasimi" deyimi yerine "evlenme" deyimi kullanılarak evlilik birliğinin evlenmeyle kurulacağı açıklanmış; eşlerin çocukların bakım ve eğitiminde birlikte yükümlü oldukları, birlikte yaşayacakları, birbirlerine sadık kalacakları ve yardımcı olacakları esasına yer verilmiştir. 1

DİKKAT

Sadakat yükümlülüğü boşanma davası açıldıktan sonra da, boşanma kararı kesinleşinceye kadar sürer; dava sırasında yaşanan bir sadakatsizlik yeni bir davanın konusu olabilir. Eşin sadakatsizliği ispat edilirken hukuka uygun deliller kullanılmalıdır (TMK m. 184). Eşin ilişki yaşadığı kişiye karşı yalnız bu ilişki nedeniyle manevi tazminat davası açmak İçtihadı Birleştirme Kararı karşısında sonuç vermez; bu kişi diğer eşi tehdit etmiş, özel hayatını ifşa etmiş veya onurunu zedelemişse bu olaylar ayrıca belgelenmelidir. Eşe karşı tazminat istemleri boşanma davasında ileri sürülmelidir; boşanmadan doğan dava hakları boşanma hükmünün kesinleşmesinden itibaren bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar (TMK m. 178).

II. Evlilik Birliği ve Birliğin Mutluluğu

- **Evlenmeyle kurulur:** Evlilik birliği evlenmeyle kurulur (TMK m. 185/1). Gerekçeye göre eski Kanun'daki "evlenme merasimi" deyimi yerine "evlenme" deyimi kullanılmış, birliğin evlenmeyle kurulacağı açıklanmıştır.
- **Elbirliği ve içten bağlılık:** Eşler birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamakla yükümlüdür (TMK m. 185/2). Hukuk Genel Kurulu'na göre bu birliktelik duygusal, ekonomik, sosyal, fiziksel ve görsel tüm birliktelikleri kapsar ve eşlerin yükümlülükleri "içten bağlılık" ilkesiyle değerlendirilir; eşine içten bağlı bir kişinin yapmayacağı davranışlar evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlalidir.[3]
- **Hakaret ve tepki:** Eşine hakaret eden ve onu aşağılayan eş birlik yükümlülüklerini ihlal eder. Hukuk Genel Kurulu, eşinin tekme ve yumruğuna karşı kendini savunurken onu tırnakla yaralayan kadının davranışını tepki niteliğinde sayarak kusur olarak yüklememiştir.[4] Buna karşılık Kurul, şiddete uğradıktan sonra ortak bebeğin yanında eşine ve kayınvalidesine hakaret eden kadının davranışını tepki sınırını aşan bir kusur saymıştır.[5]
- **Güveni sarsan iddia:** Yargıtay, ortak çocuğun kendisinden olmadığını ileri sürerek DNA testi isteyen ve test sonucunda çocuğun babası olduğu anlaşılan kocaya bu vakıayı kusur olarak yüklemiştir.[6]

III. Çocukların Bakımı, Eğitimi ve Gözetimi

- **Birlikte özen:** Eşler çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdür (TMK m. 185/2); çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır (TMK m. 327/1).

3 Yargıtay HGK, 16.04.2025, E. 2023/705, K. 2025/239.
4 Yargıtay HGK, 15.05.2024, E. 2023/382, K. 2024/244.
5 Yargıtay HGK, 16.04.2025, E. 2023/705, K. 2025/239.
6 Yargıtay 2. HD, 12.02.2026, E. 2025/6872, K. 2026/1632.

Gerekçe de eşlerin çocukların bakım ve eğitiminde birlikte yükümlü olduğunu vurgular.

- **Çocuğun yanında yaşanan olaylar:** Hukuk Genel Kurulu, son olayın bir yaşından küçük ortak bebeğin yanında yaşanmasını, evliliğin devamında çocuk bakımından korunmaya değer bir yarar kalmadığı sonucuna varırken gözetmiştir.[7]
- **Özel okul sözleşmesi:** Çocuğun eğitim giderinden ana ve baba sorumlu olsa da Hukuk Genel Kurulu, eşlerden birinin tek başına imzaladığı özel okul sözleşmesini birliğin sürekli ihtiyaçları için yapılan olağan temsil işlemi saymamış ve sözleşmeyi imzalamayan annenin okula karşı müteselsil sorumluluğunu kabul etmemiştir.[8] Kurulda, birkaç yıl özel okulda okuyan çocukların eğitim giderinin birliğin sürekli ihtiyacı sayılması gerektiği görüşü ileri sürülmüş, çoğunlukça benimsenmemiştir.

IV. Birlikte Yaşama Yükümlülüğü

- **Kural:** Eşler birlikte yaşamak zorundadır (TMK m. 185/3) ve oturacakları konutu birlikte seçerler (TMK m. 186/1). Hukuk Genel Kurulu'na göre birlikte yaşama evlilik birliğinin yüklediği yükümlülüklerin en önemlisidir ve zorunlu nedenler dışında eşlerin birlikte yaşaması kuraldır.[9]
- **Haklı ayrı yaşama:** Ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddî biçimde tehlikeye düşen eş, bu durum sürdükçe ayrı yaşama hakkına sahiptir; ayrı yaşama haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim eşlerden birinin istemi üzerine parasal katkı, konut ve ev eşyası ile malların yönetimine ilişkin önlemleri alır (TMK m. 197).
- **Salt fiili ayrılık yetmez:** Hukuk Genel Kurulu'na göre terk sebebine (TMK m. 164) dayanılmadan ortak konuttan ayrılmanın 166. maddeye göre kusur sayılabilmesi için eylemin delillerle somutlaştırılması, ortak hayatı kesme kastının ve ayrılık sebebinin diğer eşten kaynaklanmadığının ortaya konması gerekir; yalnız fiili ayrılığı gösteren tanık beyanlarıyla boşanmaya karar verilemez.[10]
- **Birlikte yaşamaktan kaçınma:** Hukuk Genel Kurulu, ortak çocukla Türkiye'ye dönüp yurt dışında yaşayan eşiyle birlikte yaşamaktan kaçınan ve eşini aşağılayan kadının davranışları karşısında boşanmaya karar verilmesini yerinde bulmuş; tanıkların akraba olmasının tek başına beyanlarını değerden düşürmeyeceğini belirtmiştir.[11]

7 Yargıtay HGK, 16.04.2025, E. 2023/705, K. 2025/239.
8 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
9 Yargıtay HGK, 01.11.2023, E. 2022/771, K. 2023/1039.
10 Yargıtay HGK, 01.11.2023, E. 2022/771, K. 2023/1039.
11 Yargıtay HGK, 11.03.2021, E. 2017/1586, K. 2021/247.

V. Sadakat Yükümlülüğü

- **Kapsam:** Eşler birbirine sadık kalmak zorundadır (TMK m. 185/3). Hukuk Genel Kurulu'na göre evlilik birliği duygusal, ekonomik, sosyal, fiziksel ve görsel tüm birliktelikleri kapsar ve eşlerin yükümlülükleri "içten bağlılık" ilkesine göre değerlendirilir; eşine içten bağlı bir kişinin yapmayacağı davranışlar sadakat yükümlülüğünün ihlalidir.[12]
- **Evlilik süresince sürer:** Hukuk Genel Kurulu, eşlerin sadakat yükümlülüğünün evlilik süresince devam ettiğini belirterek boşanma davası açıldıktan sonra güven sarsıcı davranışlarda bulunan kocayı daha ağır kusurlu kabul etmiştir;[13] boşanma davasının açılması bu yükümlülüğü sona erdirmez. Bununla birlikte dava tarihinden sonra gerçekleşen bir olay kural olarak o davada kusur belirlemesinde hükme esas alınmaz;[14] böyle bir olay için yeni bir dava açılabilir.
- **İkinci evlilik:** Hukuk Genel Kurulu, resmî evliliği sürerken başka bir kadınla imam nikâhıyla ikinci bir evlilik yapan ve bu kadından çocukları olan kocayı tam kusurlu saymıştır.[15]
- **Delil ve zina:** Sadakatsizlik hukuka uygun delillerle ispatlanmalıdır; eşin telefonuna, hesaplarına veya bilgisayarına izinsiz erişilerek elde edilen kayıtlar hükme esas alınmaz (TMK m. 184). Sadakatsizlik zina boyutuna ulaşmışsa eş özel boşanma sebebine de dayanabilir (TMK m. 161).

VI. Yardım Yükümlülüğü

- **Maddi ve manevi destek:** Eşler birbirine yardımcı olmak zorundadır (TMK m. 185/3) ve birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıklarıyla katılırlar (TMK m. 186/3). Yardım yükümlülüğü eşin maddi ve manevi olarak desteklenmesini ifade eder.
- **Ekonomik baskı:** Hukuk Genel Kurulu, eşini evlilik birliğinden dışlayan ve ona ekonomik ve psikolojik baskı uygulayan kocanın davranışlarını kusur belirlemesinde dikkate almış, kadının da kusurlu davranışları bulunduğundan eşleri eşit kusurlu saymıştır.[16]
- **Ayrı yaşamada parasal katkı:** Birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine diğerinin yapacağı parasal katkıyı belirler (TMK m. 197/2). Eşlerden biri haklı bir sebep olmaksızın birlikte yaşamaktan kaçınırsa diğer eş de aynı istemlerde bulunabilir (TMK m. 197/3).

12 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556.
13 Yargıtay HGK, 04.06.2008, E. 2008/2-420, K. 2008/424.
14 Yargıtay 2. HD, 11.05.2017, E. 2016/769, K. 2017/5806.
15 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/129, K. 2025/499.
16 Yargıtay HGK, 14.12.2021, E. 2018/1095, K. 2021/1676.

VII. Aldatan Eşin İlişki Yaşadığı Kişiye Karşı Tazminat

- **İçtihadı Birleştirme Kararı:** Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu, evlilik birliği devam ederken eşlerden biri ile evli olduğunu bilerek birlikte olan üçüncü kişiye karşı diğer eşin manevi tazminat isteminde bulunamayacağına oy çokluğuyla karar vermiştir; karar Resmî Gazete'nin 08.12.2018 tarihli ve 30619 sayılı nüshasında yayımlanmıştır (Yargıtay İBBGK, 06.07.2018, E. 2017/5, K. 2018/7).
- **Gerekçe:** Yargıtay'a göre sadakat yükümlülüğü evlilik sözleşmesinden doğan ve yalnız eşlerin birbirine karşı ileri sürebileceği nispi bir haktır; eş olmayan kişi bakımından fiilin hukuka aykırılığı gerçekleşmediğinden haksız fiil ve müteselsil sorumluluk hükümleri uygulanamaz ve yalnız evliliği bilmek ahlaka aykırılık nedeniyle sorumluluk (TBK m. 49/2) için yeterli değildir.[17]
- **Bağımsız kişilik hakkı ihlali saklıdır:** İçtihadı birleştirme kararına göre üçüncü kişi aldatma eylemiyle bağlantılı olarak aldatılan eşin konut dokunulmazlığını ihlal eder, özel yaşamına müdahale eder, sır alanına girer, özel bilgilerini ifşa eder veya sözleriyle onur ve saygınlığını zedelerse manevi tazminat sorumluluğu doğar (Yargıtay İBBGK, 06.07.2018, E. 2017/5, K. 2018/7). Yargıtay, üçüncü kişinin aldatılan eşe aşağılayıcı nitelikteki bir görüntü kaydını kasten göndermesini haksız ve incitici bularak manevi tazminata hükmedilmesi gerektiğini oy çokluğuyla belirtmiş,[18] evlilik dışı çocuğun aldatılan eşin nüfusuna kaydettirilmesine dayanan iddianın da ayrıca incelenmesini istemiştir.[19]
- **Görülmekte olan davalar:** Yargıtay, bozma kararına uyulduktan sonra verilen içtihadı birleştirme kararının usuli kazanılmış hakkı ortadan kaldırdığını ve yeni hukuki duruma göre karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.[20] Hukuk Genel Kurulu da direnme aşamasındaki bir davada kararın bağlayıcılığını gözeterek yeniden değerlendirme yapılmasını istemiştir.[21]
- **Anayasa Mahkemesi:** Anayasa Mahkemesi, bu karar doğrultusunda reddedilen tazminat davası nedeniyle yapılan başvuruda aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.[22] Mahkeme başka bir başvuruda, yerleşik bir içtihat bulunmadığından başvurucunun bu tazminat bakımından mülkiyet hakkı kapsamında korunmaya değer bir beklentisinin olmadığını belirterek başvuruyu kabul edilemez bulmuştur.[23]

17 Yargıtay 4. HD, 29.05.2025, E. 2022/11477, K. 2025/8875.
18 Yargıtay 4. HD, 14.01.2019, E. 2015/15032, K. 2019/35.
19 Yargıtay 4. HD, 25.12.2025, E. 2022/16551, K. 2025/17429.
20 Yargıtay 4. HD, 26.12.2018, E. 2018/2790, K. 2018/8384.
21 Yargıtay HGK, 27.11.2018, E. 2017/1374, K. 2018/1780.
22 AYM (Genel Kurulu), B. No: 2020/3519, 25.10.2023.
23 AYM, *Diana Kutlar* Başvurusu, B. No: 2017/33788, 10.02.2021.

VIII. Eşe Karşı Tazminat ve Görevli Mahkeme

- **Boşanma davasında tazminat:** Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakları saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevi tazminat isteyebilir (TMK m. 174/2); boşanmadan doğan dava hakları boşanma hükmünün kesinleşmesinden itibaren bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar (TMK m. 178).
- **Aile mahkemesi görevlidir:** Hukuk Genel Kurulu, eşin sadakatsizliği nedeniyle kişilik haklarının saldırıya uğradığı iddiasıyla boşanma kararından sonra eski eşe karşı açılan manevi tazminat davasının aile hukukundan kaynaklandığını ve aile mahkemesinin görevli olduğunu oy çokluğuyla kabul etmiştir.[24]
- **Boşanmadan sonra ortaya çıkan vakıa:** Hukuk Genel Kurulu, anlaşmalı boşanma kesinleştikten sonra evlilik içinde doğan çocuğun kocadan olmadığının anlaşılması ve bunun soybağının reddi kararıyla kesinleşmesi üzerine açılan manevi tazminat davasını ise boşanmanın fer'isi saymamış, istemin haksız fiile ilişkin genel hükümlere göre asliye hukuk mahkemesi sıfatıyla incelenmesi gerektiğini oy çokluğuyla belirtmiştir.[25]
- **Anlaşmalı boşanmanın etkisi:** Hukuk Genel Kurulu'na göre anlaşmalı boşanmada taraflar boşanmanın mali sonuçlarına ilişkin uyuşmazlığı nihai olarak çözmüş sayılır ve artık boşanma sebebiyle maddi ve manevi tazminat istenemez.[26]

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Eşin birlik yükümlülüklerini ihlal ettiği ileri sürülüyorsa boşanma dilekçesinde her olay tarihi, yeri ve tanığıyla yazılmalı; hakaret, ilgisizlik, ekonomik baskı, birlikte yaşamaktan kaçınma ve güven sarsıcı davranışlar ayrı ayrı belirtilmelidir. Eş evi terk etmişse yalnız ayrı yaşandığını değil, ayrılığın ortak hayatı kesme amacı taşıdığını ve terk edilen eşten kaynaklanmadığını da gösterecek deliller toplanmalıdır. Sadakatsizlik ispat edilirken hukuka uygun deliller kullanılmalıdır. Eşin ilişki yaşadığı kişiye karşı dava açılması düşünülüyorsa, bu kişinin diğer eşi tehdit etmesi, özel hayatını ifşa etmesi veya onurunu zedeleyen sözleri gibi bağımsız bir kişilik hakkı ihlali belgelenmelidir. Eşe karşı tazminat istemleri boşanma davasında ileri sürülmeli ve bir yıllık zamanaşımı süresi kaçırılmamalıdır.

24 Yargıtay HGK, 11.12.2018, E. 2017/1432, K. 2018/1886.
25 Yargıtay HGK, 18.02.2021, E. 2017/2493, K. 2021/108.
26 Yargıtay HGK, 02.05.2019, E. 2017/3067, K. 2019/512.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY İÇTİHATLARI BİRLEŞTİRME BÜYÜK GENEL KURULU**
06.07.2018 · E. 2017/5 · K. 2018/7

Evli olduğunu bildiği kişiyle birlikte olan üçüncü kişiye karşı, başka bir kişilik hakkı ihlali yoksa, aldatılan eş manevi tazminat isteyemez

Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin kendi kararları arasında ve bu Daire ile Hukuk Genel Kurulu kararları arasında, aldatılan eşin evli olduğunu bilerek eşiyle birlikte olan üçüncü kişiye karşı açtığı manevi tazminat davaları konusunda çelişki vardı. Yapılan başvurular üzerine Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu görüş aykırılığının İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulunca giderilmesine karar vermiştir. İçtihadı birleştirmenin konusu, evlilik birliği devam ederken eşlerden biri ile evli olduğunu bilerek birlikte olan üçüncü kişiye karşı diğer eşin manevi tazminat isteminde bulunup bulunamayacağı olarak belirlenmiştir.

> *Hâl böyle olunca, üçüncü kişi tarafından gerçekleştirilen başkaca bir kişilik hakkı ihlali bulunmadıkça, salt evli bir kişiyle birlikte olmak şeklindeki eyleminden dolayı aldatılan eşin üçüncü kişiden manevi tazminat isteyebilmesinin mümkün bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.*

DEĞERLENDİRME Büyük Genel Kurul 06.07.2018 günü üçüncü görüşmede oy çokluğuyla, evlilik birliği devam ederken eşlerden biri ile evli olduğunu bilerek birlikte olan üçüncü kişiye karşı diğer eşin manevi tazminat isteminde bulunamayacağı yönünde içtihatları birleştirmiştir. Kurul'a göre kanunlarda bu konuda özel bir tazminat hükmü yoktur ve haksız fiilin genel koşullarını taşımayan bir eylem için yargı kararıyla tazminat sorumluluğu yaratılamaz. Ancak üçüncü kişi aldatma eylemiyle bağlantılı olarak aldatılan eşin konut dokunulmazlığını ihlal eder, özel yaşamına müdahale eder, sır alanına girer, ele geçirdiği özel bilgileri ifşa eder veya sözleriyle onur ve saygınlığını zedelerse bağımsız, özel ve nitelikli bir kişilik hakkı ihlali oluşur ve manevi tazminat sorumluluğu doğar. İçtihadı birleştirme kararları benzer hukuki konularda Yargıtay genel kurullarını, dairelerini ve adliye mahkemelerini bağlar (2797 sayılı Yargıtay Kanunu m. 45).

2 **ANAYASA MAHKEMESİ · GENEL KURULU**
B. No: 2020/3519 · 25.10.2023

Aldatılan eşin üçüncü kişiye karşı açtığı manevi tazminat davasının İçtihadı Birleştirme Kararı doğrultusunda reddi aile hayatına saygı hakkını ihlal etmez

Başvurucu ile eşi karşılıklı olarak açtıkları davalar sonunda boşanmıştı. Başvurucu, evlilik sürerken eşiyle birlikte olduğunu ileri sürdüğü üçüncü kişiye karşı manevi tazminat davası açmıştır; aynı dilekçeyle eşine karşı açtığı tazminat davası ayrılmıştır. Asliye hukuk mahkemesi, sadakat yükümlülüğünün eşin evlenmeyle kurulan aile birliğinin tarafı olmasından kaynaklandığını ve üçüncü kişinin eyleminin başvurucunun kişilik değerlerine saldırı oluşturmadığını belirterek davayı reddetmiştir; temyiz ve karar düzeltme istemleri reddedilerek karar kesinleşmiştir. Başvurucu, aile

kurumunun korunmasına ilişkin devlet yükümlülüklerinin yerine getirilmediğini ileri sürmüştür.

> *Evlilik birliği içinde gerçekleşen aldatma durumunda -başka bir kişilik hakkı ihlali bulunmadıkça- salt bu eylem nedeniyle aldatılan eşin üçüncü kişiden manevi tazminat talep edemeyeceği şeklinde verilen söz konusu içtihadı birleştirme kararının Yargıtay ve derece mahkemelerince uygulandığı ve bu konuda son dönemde istikrarlı bir yargısal yaklaşımın bulunduğu görülmektedir.*

DEĞERLENDİRME Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediğine oyçokluğuyla karar vermiştir; üç üye karşı oy kullanmıştır. Mahkeme'ye göre sadakat yükümlülüğü eşlerin birbirine karşı ileri sürebileceği nispi bir haktır ve sadakatsizliğe karşı boşanma ve tazminat gibi hukuki çareler mevcuttur. İçtihadı Birleştirme Kararı, bağımsız, özel ve nitelikli bir kişilik hakkı ihlali hâlinde üçüncü kişinin sorumluluğunu açık tutmuştur; derece mahkemesi başvurucunun iddialarını bu karar doğrultusunda ilgili ve yeterli gerekçeyle karşılamıştır.

3 **YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ**
29.05.2025 · E. 2022/11477 · K. 2025/8875

Sadakat yükümlülüğü eşler arasında nispi bir haktır; evli kişiyle birlikte olan üçüncü kişinin yalnız evliliği bilmesi tazminat sorumluluğu için yeterli değildir

Davacının eşi, evlilik sürerken davalıyla birlikte yaşamaya başlamış ve bu birliktelikten bir çocuk dünyaya gelmişti; eşler bu nedenle boşanmıştır. Davacı, eşiyle birlikte yaşayan davalıdan manevi tazminat istemiştir. Davalı cevap vermemiştir. Mahkeme davayı kısmen kabul ederek davacı yararına manevi tazminata hükmetmiştir.

> *TBK'nın 49/2 (818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 41/2) maddeleri gereği, fiilin emredici bir norma değil de sadece ahlaka aykırı olması durumunda, sorumluluğa gidilebilmesi için, failin zarar görene zarar verme kastıyla yani somut olayda, davalının davacı aldatılan eşe bilerek ve isteyerek zarar vermeyi amaçlamış olması gerekir. Sadece birlikte olduğu eşin evli olduğunu bilmesi bu tür sorumluluk için yeterli değildir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuş ve davanın tümden reddi gerektiğini belirtmiştir. Daire'ye göre sadakat yükümlülüğü evlilik sözleşmesinden doğar ve yalnız eşlerin birbirine karşı ileri sürebileceği nispi bir haktır; eş olmayan davalı yönünden fiilin hukuka aykırılığı gerçekleşmediğinden haksız fiil ve müteselsil sorumluluk hükümleri uygulanamaz. Aldatılan eş yansıma yoluyla zarara uğradığını da ileri süremez. Ahlaka aykırılık nedeniyle sorumluluk (TBK m. 49/2) ise davalının aldatılan eşe bilerek ve isteyerek zarar vermeyi amaçlamasını gerektirir.

4 **YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ**
25.12.2025 · E. 2022/16551 · K. 2025/17429

Üçüncü kişiye karşı açılan davada, evlilik dışı çocuğun aldatılan eşin nüfusuna kaydettirilmesi gibi bağımsız bir kişilik hakkı ihlali iddiası ayrıca incelenmelidir

Davacı, boşandığı eşi ve eşinin ilişki yaşadığı kişi aleyhine manevi tazminat davası açmıştır. Eşinin kendisini davalıyla aldattığını, davalının kendisini sürekli arayıp mesaj göndererek taciz ettiğini ve işyerine gelerek tehdit ettiğini, ayrıca davalıların anlaşarak evlilik dışı doğan çocuğu kendi nüfusuna kaydettirdiğini ve çocuğu bir yıl boyunca kendi çocuğu sandığını ileri sürmüştür; DNA testiyle çocuğun kendisinden olmadığı anlaşılmıştı. Mahkeme eski eşe karşı açılan davayı ayırdı, üçüncü kişiye karşı açılan davayı reddetmiştir. Bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

> *Ne var ki, davacı tarafın talebinin sadece sadakat yükümlülüğünün ihlali ve davalı tarafın davacıyı tehdit ve rahatsız etmesi iddialarına dayanmayıp evlilik dışı çocuğun davacının nüfusuna kaydettirilmesi, davacının bu çocuğu kendi çocuğu gibi bilmesinden kaynaklı kişilik haklarının ihlal edildiği iddiasına da dayandığı açık ve kesindir.*

DEĞERLENDİRME Daire, bölge adliye mahkemesi kararını kaldırmış ve ilk derece mahkemesi kararını oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre davalının eşler arasındaki sadakat yükümlülüğünün ihlalinden asli olarak sorumlu tutulamayacağı ve taciz ile tehdit iddialarının ispatlanamadığı yönündeki değerlendirme yerindedir. Ancak davacı ayrıca evlilik dışı çocuğun kendi nüfusuna kaydettirilmesine ve çocuğu kendi çocuğu sanmasına dayanan bir kişilik hakkı ihlali ileri sürmüştür; mahkeme bu iddia hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar vermelidir.

5 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
11.12.2018 · E. 2017/1432 · K. 2018/1886

Eşin sadakatsizliği nedeniyle diğer eşin ona karşı açtığı manevi tazminat davası aile hukukundan doğar; bu davaya aile mahkemesi bakar

Karşılıklı açılan boşanma davalarında eşler, kocanın şiddeti ve kadının güven sarsıcı davranışları nedeniyle eşit kusurlu sayılarak boşanmış, tazminat istemleri reddedilmişti. Koca, boşanma kararından on gün sonra, evlilik sürerken eşinin başka biriyle ilişki kurarak kendisini aldattığını ileri sürerek eski eşi ve o kişi aleyhine asliye hukuk mahkemesinde manevi tazminat davası açmıştır. Mahkeme üçüncü kişi hakkındaki davayı ayırmıştır; eski eşe karşı açılan davada aile mahkemesinin görevli olduğunu belirterek dava dilekçesini görevsizlik nedeniyle reddetmiştir. Özel Daire, davanın dayanağının haksız fiil olduğunu ve genel mahkemelerin görevli olduğunu belirterek bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *Eşlerin evlenme ile kurulan aile birliğinin tarafı olması sıfatından kaynaklanan sadakat yükümlülüğü, eşlerin tabi olması gereken bir yükümlülük olup, TMK'nın "Aile Hukuku" başlığını taşıyan ikinci kitabının birinci kısmının 3. bölümünde*

düzenlenmiştir. Sadakat yükümlülüğünün ihlal edilmesi durumunda, diğer eş açacağı boşanma davasında, boşanmaya neden olan bu olay nedeniyle kişilik hakkının saldırıya uğradığını ileri sürerek davanın ferî mahiyetinde manevi tazminat talebinde bulunabilir (TMK m. 174/2).

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını ikinci görüşmede oy çokluğuyla onamıştır. Kurul'a göre hukuki nitelendirme hâkime aittir; eşin sadakat yükümlülüğünü (TMK m. 185/3) ihlal ettiği ve bu nedenle kişilik haklarının saldırıya uğradığı iddiasıyla açılan dava aile hukukundan kaynaklanır. Evlilik devam ederken birlik yükümlülüklerine uyulup uyulmadığını belirleme görevi aile mahkemesine aittir ve TMK'nın ikinci kitabından doğan dava ve işlere aile mahkemesi bakar (4787 sayılı Kanun m. 4). Kurulda, istemin boşanmadan bağımsız olarak genel hükümlere dayandırılabileceği ve asliye hukuk mahkemesinin görevli olduğu görüşü ileri sürülmüş, çoğunlukça benimsenmemiştir.

6 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
18.02.2021 · E. 2017/2493 · K. 2021/108

Anlaşmalı boşanmadan sonra ortaya çıkan ve soybağının reddiyle kesinleşen vakıaya dayanan manevi tazminat istemi boşanmanın fer'isi değildir; genel hükümlere göre incelenir

Eşler anlaşmalı olarak boşanmıştı. Koca, boşanma kararı kesinleştikten sonra evlilik içinde doğan ve nüfusuna kaydedilen çocuğun kendisinden olmadığını öğrendi ve soybağının reddi davası açmıştır; dava kabul edilerek kesinleşmiştir. Koca ayrıca eski eşi aleyhine, kişilik haklarının saldırıya uğradığını ileri sürerek manevi tazminat davası açmıştır. Mahkeme davaya aile mahkemesi sıfatıyla bakarak eski eşin sadakat yükümlülüğünü ihlal ettiğini belirtti ve TMK m. 174/2 uyarınca manevi tazminata hükmetmiştir. Özel Daire, anlaşmalı boşanmadan sonra boşanma sebebiyle tazminat istenemeyeceğini belirterek bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *"O hâlde; boşanma kararının kesinleşmesinden sonra varlığı anlaşılan vakıaya dayalı olarak açılan davanın, TMK'nın 178 ve 174/2 maddeleri uyarınca boşanma davasının feri niteliğindeki manevi tazminat davası olarak kabulü mümkün olmayıp, dava TBK'nın genel hükümleri uyarınca haksız eylemden kaynaklanan manevi tazminat istemine ilişkindir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını değişik gerekçeyle oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre istem, boşanmaya sebep olan olaylara değil, boşanma kararının kesinleşmesinden sonra ortaya çıkan ve soybağının reddi kararıyla kesinleşen vakıaya dayanmaktadır; bu nedenle boşanmanın fer'isi olan ve TMK m. 178'deki süreye bağlı bir tazminat istemi sayılamaz. İstem, Türk Borçlar Kanunu'nun haksız fiile ilişkin genel hükümlerine göre asliye hukuk mahkemesi sıfatıyla incelenmelidir. Kurulda, eylem evlilik içinde gerçekleştiği için aile mahkemesi sıfatıyla verilen kararın yerinde olduğu görüşü ileri sürülmüş, çoğunlukça benimsenmemiştir.

7 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
24.09.2025 · E. 2024/130 · K. 2025/556

Eşine içten bağlı bir kişinin yapmayacağı davranışlar sadakat yükümlülüğünün ihlalidir

Kadın, kocasının alkole düşkün olduğunu, şiddet uyguladığını ve başka bir kadınla kendisini aldattığını ileri sürerek dava açmıştır; koca cevap dilekçesinde eşinin sadakat yükümlülüğüne aykırı davrandığını ileri sürmüştür. Özel Daire, erkeğin sadakatsizliğinin ispatlandığını, kadının sadakatsizliğine ise dayanılmadığını belirterek bozmuştur; bölge adliye mahkemesi, erkeğin cevap dilekçesinde bu vakıaya dayandığını ve erkeğin sadakatsizliğinin ispatlanamadığını belirterek direnmiştir. Hukuk Genel Kurulu, erkeğin cevap dilekçesinde kadının sadakatsizliğini açıkça ileri sürdüğünü; tanık beyanına göre erkeğin, ceza mahkemesi kararına göre de dava açıldıktan sonra da görüşmeye devam ettiği kişiyle kadının sadakat yükümlülüğünü ihlal ettiğini kabul etti ve direnme kararını değişik gerekçeyle oyçokluğuyla bozmuştur.

> *Bu birliktelik; duygusal, ekonomik, sosyal, fiziksel ve görsel tüm birliktelikleri kapsar. Belirtilen hususlar, yasal düzenleme bulunmasa dahi evliliğin doğasından kaynaklanan en tabii sonuçlardandır. Belirtilen madde kapsamında eşlerin karşılıklı hak ve yükümlülükleri değerlendirilirken "içten bağlılık" ilkesi gözetilmelidir.*

DEĞERLENDİRME Kurul, iki eşin de sadakat yükümlülüğünü ihlal ettiğini ve kusurlarının eşit olduğunu kabul etmiş; eşit kusurlu kadının maddi ve manevi tazminat isteminin reddi gerektiğini belirtmiştir. Sadakatsizliğe dayanılacaksa vakıa dilekçede açıkça ileri sürülmelidir; cevap dilekçesinde ileri sürülen vakıa da bu şartı karşılar.

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
12.02.2026 · E. 2025/6872 · K. 2026/1632

Ortak çocuğun kendisinden olmadığını ileri sürerek DNA testi isteyen ve babalığı ortaya çıkan eşe bu davranışı kusur olarak yüklenir

Karşılıklı boşanma davalarında bölge adliye mahkemesi kadına eşiyle ve ortak çocuğun bakımıyla ilgilenmediği, birlikte yaşama ve yardım yükümlülüğünü yerine getirmediği; kocaya ise eşine şiddet uyguladığı ve hakaret ettiği vakıalarını kusur olarak yüklemiştir. Kadını ağır, kocayı az kusurlu sayarak koca yararına tazminata hükmetmiştir. Kadın, kocanın ortak çocuğun kendisinden olmadığını iddia ederek DNA testi istediğine de dayanmıştı; test kocanın çocuğun babası olduğunu göstermişti.

> *Bu nedenle bu vakıanın erkeğe kusur olarak yüklenmesi gerekir. Bu durumda, Mahkemece belirlenen ve gerçekleşen diğer kusurlu davranışlar ile birlikte değerlendirildiğinde; boşanmaya sebebiyet veren olaylarda tarafların eşit kusurlu olduğunun kabulü gerekir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı kusur belirlemesi ve koca yararına hükmedilen tazminatlar yönünden oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre ortak çocuğun kendisinden olmadığını iddia ederek DNA testi isteyen ve test sonucunda çocuğun babası olduğu anlaşılan kocaya bu vakıa kusur olarak yüklenmelidir. Diğer kusurlu davranışlarla birlikte değerlendirildiğinde eşler eşit kusurludur; eşit kusurlu eş yararına maddi ve manevi tazminata hükmedilemez (TMK m. 174).

9 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
01.11.2023 · E. 2022/771 · K. 2023/1039

Birlikte yaşama yükümlülüğünün ihlali kusur sayılabilir; ancak salt fiili ayrılık yetmez, ortak hayatı kesme kastı ve haklı sebebin yokluğu ortaya konmalıdır

Eşler 1995'te evlenmişti ve iki çocukları vardı. Koca, eşinin kendisine haber vermeden eşyalarını alarak ortak konutu bıraktığını, başka bir şehre gittiğini ve geri dönmeyi reddettiğini ileri sürerek boşanma davası açmıştır; kadın cevap dilekçesi vermemiştir. İlk derece mahkemesi, tanık beyanlarına göre kadının eşini terk ettiğini ve evlilik birliği içinde onu yalnız bıraktığını belirterek kadını tam kusurlu saydı ve boşanmaya karar vermiştir; bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu reddetmiştir. Özel Daire, kocanın terk sebebine (TMK m. 164) dayalı bir davası bulunmadığını ve kadına başka bir kusur yüklenemeyeceğini belirterek bozmuştur; bölge adliye mahkemesi direnmiştir.

> *"Şüphesiz ki eşler, evlilik birliği devam ettiği sürece birlikte yaşamak zorundadırlar. Aksine eylem "birlikte yaşama yükümlülüğünün" ihlâline yönelik davranışlardan olup, genel boşanma sebebine dayalı 4721 sayılı Kanun'un 166 ncı maddesi uyarınca verilecek boşanma kararlarında kusur belirlemesi bakımından hükme esas alınması mümkündür. Ancak 4721 sayılı Kanun'un 164 üncü maddesi uyarınca ileri sürülmeyen terk olgusunun aynı Kanun'un 166 ncı maddesine göre birlikte yaşama yükümlülüğünü ihlal eden davranış olarak nitelendirilmesi suretiyle boşanma hükmüne esas alınabilmesi için eylemin gösterilen delillerle somutlaştırılması, kusurlu tarafın bu eylemindeki kastının ortak hayatı kesmek amacı taşıdığının açıkça ortaya konulması, ayrı yaşama sebebinin iddiayı ileri süren tarafından kaynaklanmadığına ilişkin yaşamın olağan akışına uygun bilgilerin dosyadan anlaşılması, dosyaya yansıyan belge ve anlatımlardan evlilik birliğinde meydana gelen ayrılık hâlinin normale dönme ihtimali kalmadığının ortada olması gibi delillerle desteklenerek "salt fiili ayrılık" olgusunun üzerine çıkılması gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle bozmuştur. Kurul'a göre birlikte yaşama, evlilik birliğinin yüklediği yükümlülüklerin en önemlisidir ve haklı bir sebep olmaksızın ortak yaşamdan ayrılma, 166. maddeye dayanan davada kusur olarak dikkate alınabilir. Ancak dinlenen tanıkların beyanları yalnız fiili ayrılığı göstermiş; ayrılığın ortak hayatı kesmek amacıyla yapıldığına dair açıklama içermemiş, yer ve zaman içermeyen soyut beyanlar olarak kalmıştır. Bu

nedenle evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı ispatlanamamış ve dava reddedilmelidir.

10 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
16.04.2025 · E. 2023/705 · K. 2025/239

Birliğin mutluluğunu sağlama ve çocuğa özen yükümlülüğü: şiddete karşılık başlayan, ancak ortak bebeğin yanında sürdürülen hakaret tepki sınırını aşar

Koca, eşinin kendisine ve ailesine sürekli küfür ve hakaret ettiğini ileri sürerek boşanma davası açmıştır; kadın evliliğin başından beri şiddet ve hakarete maruz kaldığını savunmuştur. Son olayda koca eşini darp etmiş ve ceza mahkemesince cezalandırılmış, kadının olay sırasında sarf ettiği sözler ise tahrik olarak kabul edilerek kocanın cezasında indirim yapılmıştı. İlk derece mahkemesi kocayı tam kusurlu sayarak davayı reddetti, bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Özel Daire, kadının eşine hakaret ettiğini belirterek bozmuştur; ilk derece mahkemesi kadının sözlerinin tepki niteliğinde olduğunu belirterek direnmiştir.

> *Dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde; evlilik birliğinin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak, çocukların bakımına, eğitimine ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlü olan tarafların gerçekleşen olaylara göre bu yükümlülüklerini ihlâl ettikleri tartışmasızdır. Davalının görmüş olduğu fiziksel şiddet nedeniyle eşine ve kayın validesine yönelik hakaret ve sinkaf içerikli sözler söylemesi şeklinde gerçekleşen kusurlu eyleminin, tepki niteliğinde davranışı aşar boyutta olduğu kabul edilmelidir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle bozmuştur. Kurul'a göre TMK m. 185'teki birliktelik duygusal, ekonomik, sosyal, fiziksel ve görsel tüm birliktelikleri kapsar ve eşlerin yükümlülükleri "içten bağlılık" ilkesiyle değerlendirilir; eşine içten bağlı bir kişinin yapmayacağı davranışlar evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlalidir. Koca fiziksel şiddeti nedeniyle ağır kusurlu, olay sırasında ve sonrasında eşine ve kayınvalidesine hakaret eden kadın ise az kusurludur. Son olayın bir yaşından küçük ortak bebeğin yanında yaşandığı da gözetildiğinde evliliğin devamında davalı ve çocuk bakımından korunmaya değer bir yarar kalmamıştır ve boşanmaya karar verilmelidir (TMK m. 166/2).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 161:** Zina.
- **TMK m. 166:** Evlilik birliğinin sarsılması.
- **TMK m. 174:** Maddi ve manevi tazminat.
- **TMK m. 178:** Boşanmadan doğan dava haklarında zamanaşımı.
- **TMK m. 184:** Boşanmada yargılama usulü ve hukuka aykırı delil.
- **TMK m. 186:** Konutun seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma.
- **TMK m. 197:** Birlikte yaşamaya ara verilmesi.
- **TMK m. 327:** Çocuğun bakım ve eğitim giderleri.

MADDE

186

A. Haklar ve yükümlülükler

II. Konutun seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma

KANUN METNİ

(1) Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler.
(2) Birliği eşler beraberce yönetirler.
(3) Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar.

MADDE ÖZETİ

Eşler oturacakları konutu birlikte seçer, birliği beraberce yönetir ve birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıklarıyla katılırlar (m. 186). Yargıtay'a göre eşin, aile birliğini maddi ve manevi bağımsızlığı olan bir konutta sürdürme isteği meşrudur.[1] Hukuk Genel Kurulu, ayrı yaşamakta haklı olan eşin geliri ve malvarlığı bulunsa da diğer eşten parasal katkı isteyebileceğini kabul etmiştir.[2]

TEMEL KAVRAMLAR

Ortak konut	Eşlerin birlikte oturmak için seçtikleri konut; eşler bu konutu birlikte seçer (TMK m. 186/1).
Bağımsız konut	Eşlerin ve çocuklarının, eşlerden birinin ailesinden maddi ve manevi olarak bağımsız biçimde yaşadığı konut.
Birliğin yönetimi	Evlilik birliğine ilişkin kararların eşlerce birlikte alınması; eski Kanun'daki "koca birliğin reisidir" hükmü kaldırılmıştır (TMK m. 186/2).
Giderlere katılma	Eşlerin birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıklarıyla katılma yükümlülüğü; ev işlerinde harcanan emek de katkı sayılır (TMK m. 186/3).
Hâkimin müdahalesi	Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya birliğe ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi hâlinde eşlerin hâkimden müdahale istemesi (TMK m. 195).

1 Yargıtay 2. HD, 15.05.2014, E. 2013/25327, K. 2014/11396.
2 Yargıtay HGK, 25.03.2021, E. 2017/2415, K. 2021/347.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Yürürlükteki Kanunun 152 nci maddesini karşılamaktadır. Bu madde ile eşlerin birlikte oturacakları konutun seçimi, evlilik birliğini yönetmeleri ve birliğin giderlerine katılmak konuları düzenlenmiştir. Türkiye'nin de taraf olduğu Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine ilişkin Anlaşma'da kadının yerleşim yerini seçme konusunda erkek ile eşit haklara sahip olduğu öngörülmüştür. Bu nedenle konutun seçimini kocaya tanıyan yürürlükteki hüküm İsviçre Medenî Kanununun yeni 162 nci maddesinde olduğu gibi değiştirilmiş, eşlerin bu seçimi birlikte yapmaları sağlanmış, böylece yürürlükteki hükümle konutun seçiminde kadına nazaran üstün konuma getirilmiş olan kocanın tek başına konutu seçmesi olanağı ortadan kaldırılmıştır. Kadın erkek eşitliğini sağlamak üzere "koca, birliğin reisidir." hükmü kaldırılmış, evlilik birliğinin yönetiminde de eşlere eşit söz hakkı tanınmış ve eşlerin evlilik birliğini birlikte yönetmeleri kabul edilmiştir. Maddenin üçüncü fıkrası ile eşlerin evlilik birliğinin giderlerine katılma konusunda da eşitlik ilkesi öngörülmüştür. Kadın ve çocukların infak ve iaşesinin kocaya ait olduğuna ilişkin hüküm, İsviçre Medenî Kanununun 163 üncü maddesine paralel bir şekilde değiştirilmiş, her iki eşin de bu giderlere katılmak zorunda olduğu kabul edilmiştir. Giderlere katılmada ölçü olarak eşlerin "güçleri" esas alınmıştır. Bu katılma eşlerin emeklerini ya da malvarlıklarını ortaya koyması şeklinde öngörülmüştür. Böylece bir meslek ya da sanat sahibi olmamasına rağmen, kendi emeğini evlilik birliğine harcayan eşin de katkısı, maddî katkı şeklinde değerlendirilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 77*

Adalet Komisyonu maddeyi Tasarıdaki gibi aynen kabul etmiştir (S. Sayısı 723, s. 406). Gerekçe, maddenin üç fıkrasının da eşler arasında eşitlik ilkesini gerçekleştirmek amacıyla düzenlendiğini açıkça ortaya koyar.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Koca, birliğin reisidir. Evin intihabı karı ve çocukların münasip veçhile iaşesi, ona aittir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 152 (mülga)

Eski Kanun'un 153. maddesinin ikinci fıkrasına göre ise kadın, müşterek saadeti temin hususunda gücü yettiği kadar kocasının yardımcısı ve danışmanıydı ve eve kadın bakardı.

	743 sayılı Kanun m. 152-153	4721 sayılı Kanun m. 186
Konutun seçimi	Koca seçerdi	Eşler birlikte seçer
Birliğin yönetimi	Koca birliğin reisiydi	Eşler birliği beraberce yönetir
Geçim	Kadın ve çocukların geçimi kocaya aitti	Eşler giderlere güçleri oranında katılır
Ev işleri	Eve kadın bakardı	Ev işlerindeki emek de katkı sayılır

Yeni madde, eski metindeki koca ile kadın arasındaki görev ayrımını kaldırmış ve konut, yönetim ve giderler bakımından eşleri eşit konuma getirmiştir.

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Konutun seçimi	Eşler konutu birlikte seçer; kocanın tek başına seçme yetkisi kaldırıldı	TMK m. 186/1
Bağımsız konut	Aileden bağımsız konutta yaşama isteği meşrudur	Yargıtay 2. HD, K. 2014/11396
Davet edilen konut	Eşin onayı yoksa ve hâkim belirlememişse ihtar sonuç doğurmaz	TMK m. 186, 195; Yargıtay 2. HD, K. 2013/28533
Aileyle yaşamaya zorlama	Bağımsız konut açmamak ve aile müdahalesine kayıtsız kalmak kusurdur	Yargıtay HGK, K. 2017/1220
Manevi tazminat	Bağımsız konut sağlamamak tek başına manevi tazminat gerektirmez	Yargıtay HGK, K. 2023/636
Birliğin yönetimi	Eşler birliği beraberce yönetir; maaş kartına el koyma kişilik haklarına saldırıdır	TMK m. 186/2; Yargıtay 2. HD, K. 2026/868
Giderlere katılma	Güç oranında emek ve malvarlığıyla; ev işlerindeki emek de katkıdır	TMK m. 186/3
Ayrı yaşama	Haklı olarak ayrı yaşayan eş, geliri olsa da parasal katkı isteyebilir	TMK m. 197; Yargıtay HGK, K. 2021/347

1 TBMM gerekçesine göre madde eski Kanun'un 152. maddesini karşılar. Konutun seçimini kocaya tanıyan eski hüküm, Türkiye'nin de taraf olduğu Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Anlaşma gözetilerek değiştirilmiş; "koca, birliğin reisidir" hükmü kaldırılmış ve giderlere katılmada eşitlik ilkesi benimsenmiştir.

DİKKAT

Ortak konut konusunda anlaşamayan eş, evi terk etmeden önce hâkimin müdahalesini isteyebilir (TMK m. 195). Eşini kendi ailesinin evine veya onun onayı olmadan seçtiği bir konuta çağıran eşin ihtarına süresinde ve gerekçesi yazılarak cevap verilmelidir. Bağımsız konut sağlanmaması boşanmada kusur olarak dikkate alınır; ancak tek başına manevi tazminat gerektirmeyebilir, bu nedenle tazminat

isteniyorsa kişilik haklarına yönelik diğer olaylar da belgelenmelidir. Maaş kartına el konulması, harcamaların engellenmesi gibi ekonomik baskılar banka kayıtları, mesajlar ve tanıklarla belgelenmelidir.

II. Ortak Konutun Birlikte Seçimi

- **Kural:** Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler (TMK m. 186/1). Gerekçeye göre konutun seçimini kocaya tanıyan eski hüküm, kadının yerleşim yerini seçmede erkekle eşit haklara sahip olduğunu öngören uluslararası anlaşma ve İsviçre Medeni Kanunu'nun yeni hükmü gözetilerek değiştirilmiş, kocanın konutu tek başına seçme olanağı kaldırılmıştır.
- **Bağımsız konut isteği meşrudur:** Yargıtay'a göre eşin, eşi ve çocuklarıyla aile birliğini maddi ve manevi bağımsızlığı olan bir konutta sürdürme isteği meşru ve haklı bir istektir; daha önce kayınvalidesiyle aynı evde oturmuş olması bu iradesini geri alamayacağı anlamına gelmez.[3]
- **Davet edilen konut:** Yargıtay, eşin onayı alınmadan seçilen ve hâkimin müdahalesiyle de belirlenmemiş bir konuta davet eden ihtarın sonuç doğurmayacağını ve böyle bir ihtara dayanan terk davasının kabul edilemeyeceğini belirtmiştir.[4] Terk ihtarına ilişkin diğer kurallar TMK m. 164 şerhinde yer alır.
- **Uzlaşılamazsa hâkim:** Evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşen eşler ayrı ayrı veya birlikte hâkimin müdahalesini isteyebilir; hâkim eşleri yükümlülükleri konusunda uyarır, uzlaştırmaya çalışır ve gerektiğinde kanunda öngörülen önlemleri alır (TMK m. 195).
- **Aile konutu:** Eşlerden biri, diğerinin açık rızası olmadıkça aile konutuna ilişkin kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya konut üzerindeki hakları sınırlayamaz (TMK m. 194).

III. Eşin Ailesiyle Yaşamaya Zorlanması

- **Kusur sayılır:** Hukuk Genel Kurulu, bağımsız bir konut açmayan, annesinin eşine yönelik olumsuz söz ve davranışlarına kayıtsız kalan ve eşini baba evine bırakarak birlikte yaşamaktan kaçınan kocanın davranışları karşısında evlilik birliğinin temelinden sarsıldığını ve kadının dava açmakta haklı olduğunu kabul etmiştir.[5] Yargıtay, müstakil ev açmayan ve annesinin evliliğe müdahalesine kayıtsız kalan koca karşısında boşanmaya karar verilmesi gerektiğini de belirtmiştir.[6]

3 Yargıtay 2. HD, 15.05.2014, E. 2013/25327, K. 2014/11396.
4 Yargıtay 2. HD, 04.12.2013, E. 2013/14751, K. 2013/28533.
5 Yargıtay HGK, 25.10.2017, E. 2017/1905, K. 2017/1220.
6 Yargıtay 2. HD, 31.05.2012, E. 2011/20481, K. 2012/14593.

- **Konut seçiminde ailenin söz sahibi olması:** Yargıtay, ortak konutun seçiminde kocanın ailesinin söz sahibi olduğu ve kocanın ailesinin etkisinde kalarak eşine baskı yaptığı tespit edilen dosyada kocayı ağır kusurlu sayan kararı kusur yönünden onamış, kadın yararına hükmedilen maddi tazminatı ise az bularak bozmuştur.[7]
- **Önceki evlilikten çocuklar:** Hukuk Genel Kurulu, eşini ilk evliliğinden olan çocuklarıyla yaşamak zorunda bırakan kocayla bu çocuklara kötü davranan kadını eşit kusurlu saymıştır.[8]
- **Ortak evin ihtiyaçları:** Yargıtay, kendilerine ait evleri olmasına rağmen eşlerin evliliğin büyük bölümünde kocanın ailesinin evinde kaldığı ve ortak evin ihtiyaçlarının kocanın babası tarafından karşılandığı dosyada, ortak evin ihtiyaçlarını karşılamayan kocaya kusur yüklemiş; ancak eşine ve kayınpederine saygısızlık eden, güven sarsıcı davranışta bulunan ve evin ve ortak çocuğun bakımıyla ilgili sorumluluklarını ihmal eden kadını daha ağır kusurlu bulmuştur.[9]
- **Ayrı ev sözü:** Yargıtay, açtığı ilk boşanma davasından feragat ettikten sonra ayrı ev açma sözünü tutmayan kocayı tam kusurlu sayan kararı onamış; ancak yeniden boşanma davası açmanın hukuki bir hakkın kullanılması olduğunu ve kusur olarak yüklenemeyeceğini belirtmiştir.[10]

IV. Konut Yükümlülüğü ve Manevi Tazminat

- **Kusur başka, kişilik hakkına saldırı başka:** Boşanma sonucunda manevi tazminat için boşanmaya sebep olan olayların kişilik haklarına saldırı niteliğinde olması gerekir (TMK m. 174/2). Hukuk Genel Kurulu, kocanın bağımsız konut sağlamaması ve eşini ailesinin yanına bırakmasının kadının kişilik haklarına saldırı oluşturmadığını ve manevi tazminatın reddi gerektiğini oy çokluğuyla kabul etmiştir.[11]
- **Hangi kusurlar manevi tazminat gerektirmez:** Hukuk Genel Kurulu'na göre birlik görevlerini yerine getirmemek, evin ihtiyaçlarıyla ilgilenmemek, ev kirasını veya faturaları ödememek, bağımsız konut temin etmemek ve mali yükümlülükleri yerine getirmemek gibi kişilik haklarına saldırı niteliğinde olmayan kusurlu davranışlar nedeniyle manevi tazminata hükmedilemez.[12]
- **Ekonomik baskı ise saldırıdır:** Buna karşılık Yargıtay, eşinin maaş kartını alarak onu küçük alışverişler için bile başkalarına muhtaç bırakan kocanın

7 Yargıtay 2. HD, 05.06.2024, E. 2023/6661, K. 2024/4257.
8 Yargıtay HGK, 07.06.2017, E. 2017/1572, K. 2017/1094.
9 Yargıtay 2. HD, 24.09.2025, E. 2025/47, K. 2025/7771.
10 Yargıtay 2. HD, 01.10.2024, E. 2023/10058, K. 2024/6715.
11 Yargıtay HGK, 14.06.2023, E. 2022/1117, K. 2023/636.
12 Yargıtay HGK, 17.05.2023, E. 2022/147, K. 2023/461.

davranışını kadının kişilik değerlerine saldırı sayarak manevi tazminata hükmedilmesi gerektiğini belirtmiştir.[13]

V. Birliğin Beraberce Yönetimi

- **Kural:** Birliği eşler beraberce yönetirler (TMK m. 186/2). Gerekçeye göre kadın erkek eşitliğini sağlamak üzere "koca, birliğin reisidir" hükmü kaldırılmış ve evlilik birliğinin yönetiminde eşlere eşit söz hakkı tanınmıştır.
- **Maaş kartı ve ekonomik şiddet:** Yargıtay, kadının maaş kartını elinden alarak ekonomik özgürlüğünü kısıtlayan ve düzenli olarak ekonomik şiddet uygulayan kocayı tam kusurlu sayan kararı onamıştır.[14] Hukuk Genel Kurulu da eşini evlilik birliğinden dışlayan ve ona ekonomik ve psikolojik baskı uygulayan kocanın davranışlarını kusur belirlemesinde dikkate almıştır.[15]
- **Birliğin temsili:** Eşlerden her biri ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için birliği temsil eder (TMK m. 188). Hukuk Genel Kurulu, eşlerden birinin tek başına imzaladığı özel okul sözleşmesini birliğin sürekli ihtiyaçları için yapılan olağan temsil işlemi saymamış ve sözleşmeyi imzalamayan annenin okula karşı müteselsil sorumluluğunu kabul etmemiştir.[16]

VI. Birliğin Giderlerine Katılma

- **Güç oranında katılma:** Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıklarıyla katılırlar (TMK m. 186/3). Gerekçeye göre kadın ve çocukların geçiminin kocaya ait olduğuna ilişkin eski hüküm değiştirilmiş, her iki eşin de giderlere katılmak zorunda olduğu kabul edilmiş ve ölçü olarak eşlerin "güçleri" esas alınmıştır.
- **Ev işlerindeki emek:** Gerekçeye göre bir meslek veya sanat sahibi olmamasına rağmen emeğini evlilik birliğine harcayan eşin katkısı da maddi katkı olarak değerlendirilmiştir.
- **Ayrı yaşamada parasal katkı:** Hukuk Genel Kurulu'na göre haklı bir sebep olmaksızın eşlerden birinin tek taraflı iradesiyle birlikte yaşamaya ara vermesi, evliliğin genel hükümlerinden doğan hak ve yükümlülükleri ortadan kaldırmaz; ayrı yaşamakta haklı eşin geliri ve malvarlığı bağımsız tedbir nafakası isteminin kabulüne engel değildir, yalnız nafakanın miktarında dikkate alınır.[17]
- **Dava sırasında:** Boşanma davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince eşlerin barınması ve geçimi dahil gerekli geçici önlemleri re'sen alır (TMK

13 Yargıtay 2. HD, 02.02.2026, E. 2025/6113, K. 2026/868.
14 Yargıtay 2. HD, 26.04.2023, E. 2022/11080, K. 2023/1940.
15 Yargıtay HGK, 14.12.2021, E. 2018/1095, K. 2021/1676.
16 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
17 Yargıtay HGK, 25.03.2021, E. 2017/2415, K. 2021/347.

m. 169). Hukuk Genel Kurulu'nun benimsediği Özel Daire kararına göre barınmaya ilişkin önlemler TMK m. 186/1'e, geçime ilişkin önlemler TMK m. 185/3'e dayanır ve tedbir nafakası TMK m. 185/3 ile 186/3 uyarınca takdir edilir; Kurul, kusurlu eş yararına da tedbir nafakasına hükmedilebileceğini oyçokluğuyla kabul etmiştir.[18]

- **Çocukların giderleri:** Çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır (TMK m. 327); boşanmada velayet kendisine verilmeyen eş de çocuğun giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır (TMK m. 182).

UYGULAMA NOTU

Eşlerden biri diğerini kendi ailesinin evinde ya da diğerinin onaylamadığı bir yerde yaşamaya zorluyorsa, bağımsız konut talebi önce yazılı olarak bildirilmeli; sonuç alınamazsa hâkimin müdahalesi istenmelidir (TMK m. 195). Boşanma davasında bağımsız konut sağlanmadığı, ailenin evliliğe müdahalesi ve diğer eşin buna kayıtsız kaldığı tanıklarla ve mesajlarla ispatlanmalıdır. Ekonomik baskıya maruz kalan eş, maaş kartının veya hesaplarının kontrolünün alındığını gösteren banka kayıtlarını saklamalıdır. Haklı bir sebeple ayrı yaşayan eş, geliri bulunsa bile birliğe parasal katkı isteyebilir; nafakanın miktarı tarafların ekonomik durumuna göre belirlenir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
15.05.2014 · E. 2013/25327 · K. 2014/11396

Eşin, aile birliğini maddi ve manevi bağımsızlığı olan bir konutta sürdürme isteği meşrudur; kayınvalideyle aynı eve yapılan davete uymamak haklıdır

Koca, eşini ortak konuta dönmeye çağıran ihtar çektirdi ve ardından terk sebebiyle boşanma davası açmıştır. Kadın, kayınvalidesiyle birlikte oturduğu eve davet edilmişti; koca ihtar süresinde ve dava sırasında da annesiyle aynı evde oturuyordu. Kadın terkten önce de aynı konutta kayınvalidesiyle birlikte yaşamıştı. Mahkeme boşanmaya karar vermiştir.

> *Davalının terkten önce de aynı konutta kayınvalidesiyle birlikte oturmuş olması, başlangıçtaki bu iradesini geri alamayacağı anlamına gelmez. Davalının eşi ve çocuklarıyla aile birliğini maddi ve manevi bağımsızlığı olan bir konutta sürdürme isteği meşru ve haklı bir istektir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oyçokluğuyla bozmuştur. Daire'ye göre kadın daha önce kayınvalidesiyle aynı evde oturmuş olsa da bu iradesini geri alabilir; eşiyle

18 Yargıtay HGK, 02.11.2011, E. 2011/2-533, K. 2011/670.

ve çocuklarıyla bağımsız bir konutta yaşama isteği meşrudur. Konut konusunda eşiyle uyuşmazlığa düşmesine rağmen hâkimin müdahalesini istememiş olması (TMK m. 195) dönmemekte haklı olduğu sonucunu değiştirmez; bu nitelikte olmayan konuta çağıran ihtara dayanılarak terk sebebiyle boşanmaya karar verilemez (TMK m. 164). Karşı oy yazısında, konut seçiminde uzlaşamayan kadının önce hâkimin müdahalesini istemesi gerektiği görüşü savunulmuştur.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
04.12.2013 · E. 2013/14751 · K. 2013/28533

Eşin onayı alınmadan seçilen ve hâkim tarafından da belirlenmemiş bir konuta davet eden ihtar sonuç doğurmaz

Koca terk sebebiyle boşanma davası açmıştır. Eşler terkten önce İstanbul'da oturuyordu; koca ise eşini bir köydeki eve davet eden ihtar çektirmişti. Kadın ihtara verdiği cevapta eşinin kendisine şiddet uyguladığını, kendisini evden kovduğunu ve çocukları alarak köye gittiğini bildirerek ihtara itiraz etmiştir. Mahkeme davayı reddetmiştir; karar temyiz edilmiştir.

> *Davalının davet edildiği bu konutun seçiminde davalının onayı alınmadığı gibi; (TMK.md.186) konut hakim müdahalesi yoluyla da belirlenmemiştir (TMK.md.195). Kaldı ki, davalı kadının ihtara verdiği cevapta; eşinin şiddet uyguladığı, evden kovduğu, çocukları alarak köye gittiğini bildirerek ihtara itiraz ettiği görülmektedir. Bu durumda davacı koca tarafından çekilen ihtar sonuç doğurmaz ve böyle bir ihtara dayalı boşanma davasının da kabulüne karar verilemez.*

DEĞERLENDİRME Daire, sonucu bakımından doğru bulduğu ret kararını gerekçesini değiştirerek oybirliğiyle onamıştır. Daire'ye göre eşler oturacakları konutu birlikte seçer (TMK m. 186/1); uzlaşamazlarsa hâkimin müdahalesi istenebilir (TMK m. 195). Eşin onayı alınmadan seçilen ve hâkim tarafından belirlenmemiş bir konuta dönmeye çağıran ihtar hukuki sonuç doğurmaz ve terk sebebine dayanan boşanma davasının kabulüne dayanak olamaz.

3 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
25.10.2017 · E. 2017/1905 · K. 2017/1220

Bağımsız konut açmayan, annesinin eşine yönelik olumsuz davranışlarına kayıtsız kalan ve eşini baba evine bırakan koca karşısında kadın dava açmakta haklıdır

Kadın boşanma ve ziynet alacağı davası açmıştır. Koca bağımsız bir konut açmamış, kocanın annesi kadına karşı olumsuz söz ve davranışlarda bulunmuş, kadın sonunda baba evine bırakılmıştı. Mahkeme boşanma davasını reddetmiştir. Özel Daire, kocanın bağımsız konut temininden kaçındığını, ailesinin evliliğe müdahalesine kayıtsız kaldığını ve eşini baba evine gönderip birlikte yaşamaktan kaçındığını belirterek bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *Bu hâlde taraflar arasında ortak hayatı temelinden sarsacak derecede ve birliğin devamına imkân vermeyecek nitelikte bir geçimsizlik mevcut ve sabittir. Mahkemece yanılgılı değerlendirme sonucu yazılı şekilde ret kararı verilmiş olması doğru değildir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını esas yönünden oybirliğiyle bozmuştur. Kurul'a göre kocanın bağımsız bir konut açmaması, annesinin kadına yönelik olumsuz söz ve davranışları ve kadının sonunda baba evine bırakılmasıyla kocanın birlikte yaşamaktan kaçınması tanık beyanlarıyla doğrulanmıştır; bu durumda evlilik birliği temelinden sarsılmıştır ve boşanmaya karar verilmelidir. Kurul, direnme kararının hüküm fıkrasındaki tedbir nafakasına ilişkin farklılığın usulî bir sorun oluşturmadığını ise oyçokluğuyla kabul etmiştir.

4 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
07.06.2017 · E. 2017/1572 · K. 2017/1094

Eşi önceki evlilikten olan çocuklarla yaşamak zorunda bırakmak kusurdur; ancak bu çocuklara kötü davranan eş de kusurludur ve eşit kusurda maddi tazminat verilmez

Koca boşanma davası açmıştır. Eşler, kocanın ilk evliliğinden olan üç çocukla birlikte yaşıyordu. Yerel mahkeme, kocanın eşine müstakil konut sağlamadığını ve onu ilk evliliğinden olan çocuklarıyla yaşamak zorunda bıraktığını, kadının ise bu çocuklara kötü davrandığını belirterek kocayı daha ağır kusurlu saydı ve kadın yararına maddi tazminata hükmetmiştir. Özel Daire eşlerin eşit kusurlu olduğunu belirterek bozmuştur; yerel mahkeme direnmiştir.

> *Gerçekleşen bu durum karşısında evlilik birliğinin temelinden sarsılmasında tarafların birinin kusurunu diğerinden baskın kabul etmek mümkün değildir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle bozmuştur. Kurul'a göre kadın, çocukları babalarına kötüleyerek ve evdeki yiyecekleri onlardan saklayarak çocuklara kötü davranmış; koca da eşini ilk evliliğinden olan çocuklarıyla yaşamak zorunda bırakmış, sonunda kocanın oğlu kadını evden kovmuştur. Kusurlar birbirine üstün tutulamadığından eşler eşit kusurludur ve kadın yararına maddi tazminata hükmedilemez (TMK m. 174/1).

5 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
14.06.2023 · E. 2022/1117 · K. 2023/636

Bağımsız konut sağlamamak ve eşi ailesinin yanına bırakmak kusurdur; ancak tek başına kişilik haklarına saldırı sayılmaz ve manevi tazminat gerektirmez

Eşler karşılıklı boşanma davaları açmıştır. Eşler, kocanın önceki evliliğinden olan çocuklarıyla birlikte ortak konutta oturuyordu. Koca eşini ailesinin yanına bıraktı ve bir daha geri almamıştır; ardından eşine eve dönmesi için ihtar çektirmiştir. Kadın, kocanın bağımsız bir konut temin etmediğini ve kendisini önceki evliliğinden

olan yetişkin çocuklarıyla aynı konutta yaşamaya zorladığını ileri sürmüştür. Bölge adliye mahkemesi kocayı tam kusurlu sayarak kadın yararına manevi tazminata hükmetmiştir. Özel Daire manevi tazminat yönünden bozmuştur; bölge adliye mahkemesi direnmiştir.

> *Dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde; boşanmaya sebep olan olaylardan erkek eşin bağımsız konut sağlamaması ve kadın eşi ailesinin yanına bırakması eylemlerinin kadının kişilik haklarına saldırı teşkil etmediğinden manevi tazminatın reddi gerekir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını manevi tazminat yönünden oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre boşanmaya sebep olan olaylarda kocanın tam kusurlu olduğu tartışmasızdır; ancak boşanma sonucunda manevi tazminata hükmedilebilmesi için bu olayların kişilik haklarına saldırı niteliğinde olması gerekir (TMK m. 174/2). Kocanın bağımsız konut sağlamaması ve eşini ailesinin yanına bırakması bu nitelikte değildir. Kurulda, olayların kadının kişilik haklarına saldırı oluşturduğu ve direnme kararının onanması gerektiği görüşü ileri sürülmüş, çoğunlukça benimsenmemiştir.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
02.02.2026 · E. 2025/6113 · K. 2026/868

Eşin maaş kartını alarak onu küçük alışverişler için bile başkalarına muhtaç bırakan eşin davranışı kişilik haklarına saldırıdır ve manevi tazminatı gerektirir

Kadın boşanma davası açmıştır. İlk derece mahkemesi davayı kabul ederek kadın yararına maddi ve manevi tazminata hükmetmiştir. Bölge adliye mahkemesi, kocanın kusurlu eylemlerinin kadının kişilik haklarına saldırı oluşturmadığını belirterek manevi tazminat istemini reddetmiştir.

> *Kadının maaş kartını alan, cüzi miktarda alış veriş yapmak istemesine rağmen ekonomik olarak kadının zor durumda kalmasına neden olarak onu başkalarına muhtaç eden davalı erkeğin bu kusurlu eylemlerinin, davacı kadının kişilik değerlerine saldırı niteliğinde ve manevî tazminatı gerektirir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Davalı erkek boşanmaya sebep olan olaylarda tam kusurlu olduğuna göre, davacı kadın yararına uygun miktarda manevî tazminat takdir edilmesi gerekirken, kadının manevî tazminat talebinin reddine karar verilmesi doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire, bölge adliye mahkemesi kararını kadının manevi tazminat istemi yönünden oybirliğiyle bozmuştur. Boşanma sebebiyle manevi tazminat için tazminat isteyenin kusursuz veya daha az kusurlu olması ve boşanmaya sebep olan olayların kişilik haklarına saldırı niteliğinde bulunması gerekir (TMK m. 174/2). Kocanın eşinin maaş kartını alarak onu ekonomik olarak zor durumda bırakması ve başkalarına muhtaç etmesi bu niteliktedir; koca tam kusurlu olduğundan kadın yararına uygun miktarda manevi tazminata hükmedilmelidir.

7 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
25.03.2021 · E. 2017/2415 · K. 2021/347

Haklı sebep olmadan birlikte yaşamaktan kaçınan eş birlik yükümlülüklerinden kurtulamaz; ayrı yaşamakta haklı eş, geliri olsa da parasal katkı isteyebilir

Eşlerin ortak bir çocuğu vardı. Koca ortak konutu terk etmiştir; kadın kendisi ve çocuk için bağımsız tedbir nafakası davası açtı, koca da boşanma davası açmıştır. Mahkeme, kocanın eşi ve çocuklarıyla ilgilenmediğini ve güven sarsıcı davranışlarda bulunduğunu belirterek onu tam kusurlu saydı ve boşanma davasını reddetmiştir; ancak kadının yüksek geliri ve malvarlığı bulunduğu gerekçesiyle kadının kendisi için istediği tedbir nafakasını reddetmiştir. Özel Daire bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *Haklı bir sebep olmaksızın eşlerden birinin tek taraflı iradesi ile birlikte yaşamaya ara vermesi evliliğin genel hükümleri ile düzenleme altına alınan ve eşlerin birbirlerine karşı evlilik birliğinin kurulması ile üstlendikleri hak ve yükümlülükleri ortadan kaldırmaz. Dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde haklı bir sebep olmaksızın birlikte yaşamaktan kaçınan erkek eş karşısında, ayrı yaşamak zorunda kalan kadının, TMK'nın 197. maddesine göre eşine karşı birliğe parasal katkı isteme hakkı olduğu gözetilmeksizin bağımsız tedbir nafakası talebinin reddine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak, yardımcı olmak ve birliğin giderlerine güçleri oranında katılmak zorundadır (TMK m. 185, 186); bu yükümlülüklerden haklı sebep olmadan kaçınan eş hâkim müdahalesiyle yaptırıma bağlanır. TMK m. 197, birlik yükümlülüklerine aykırı davranan eşe karşı öngörülmüş özel bir hükümdür; ayrı yaşamakta haklı eşin geliri ve malvarlığı nafaka isteminin kabulüne engel olmaz, yalnız nafakanın miktarında dikkate alınır. Kurulda direnme kararının onanması gerektiği görüşü ileri sürülmüş, çoğunlukça benimsenmemiştir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 164:** Terk ve ihtar.
- **TMK m. 169:** Boşanma davasında geçici önlemler.
- **TMK m. 174:** Maddi ve manevi tazminat.
- **TMK m. 185:** Evliliğin genel hükümleri; eşlerin hak ve yükümlülükleri.
- **TMK m. 188:** Eşlerin temsil yetkisi.
- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 195:** Hâkimin müdahalesi.
- **TMK m. 197:** Birlikte yaşamaya ara verilmesi.

MADDE

187

A. Haklar ve yükümlülükler

III. Kadının soyadı

KANUN METNİ

(İptal cümleler: Anayasa Mahkemesi'nin 22/2/2023 Tarihli ve E.: 2022/155, K.: 2023/38 sayılı Kararı ile.)

MADDE ÖZETİ

Kadın evlenmekle kocasının soyadını alıyor, önceki soyadını ancak yazılı başvuruyla kocasının soyadının önünde kullanabiliyordu; Anayasa Mahkemesi bu kuralı eşitlik ilkesine aykırı bularak iptal etmiş, iptal hükmü 28.01.2024'te yürürlüğe girmiştir.[1] İptalden önce de Hukuk Genel Kurulu, evli kadının evlenmeden önceki soyadını tek başına kullanabilmesi için haklı bir sebep göstermesine gerek olmadığını kabul etmişti.[2]

TEMEL KAVRAMLAR

Evlenmeden önceki soyadı	Kadının evlenmeden önce taşıdığı soyadı; uygulamada kızlık veya bekârlık soyadı olarak da anılır.
İki soyadı kullanımı	İptal edilen kurala göre kadının yazılı başvuruyla önceki soyadını kocasının soyadının önünde kullanması; daha önce iki soyadı kullanan kadın bu haktan yalnız bir soyadı için yararlanabiliyordu.
İptal kararı	Anayasa Mahkemesinin bir kanun hükmünü Anayasa'ya aykırı bularak ortadan kaldırması; bu maddede iptal hükmü kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından dokuz ay sonra yürürlüğe girmiştir.[3]
Aile kütüğü ve hane	Nüfus kayıtlarının tutulduğu kütük; evlenen kadının kaydı kocasının hanesine taşınır (5490 s. Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 23/2).
Kapalı kayıt	Evlenme, ölüm veya boşanma gibi olaylar nedeniyle üzerinde işlem yapılamaz hâle getirilen nüfus kaydı; yeni bir sebep ortaya çıkınca yeniden açılabilir (5490 s. K. m. 14).

1 AYM, 22.02.2023, E. 2022/155, K. 2023/38.
2 Yargıtay HGK, 30.09.2015, E. 2014/889, K. 2015/2011.
3 AYM, 22.02.2023, E. 2022/155, K. 2023/38.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Yürürlükteki Kanunun 153 üncü maddesini karşılamaktadır. Yürürlükteki maddenin birinci fıkrasında 14.5.1997 tarihli ve 4248 sayılı Kanunla yapılan değişiklik aynen alınmış, böylece evlenen kadınların kocalarının soyadını almakla beraber, dilerlerse evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacakları yazılı başvuruyla kocalarının soyadının önünde evlenmeden önceki soyadlarını kullanmalarına olanak sağlanmıştır. Ancak daha önce iki soyadı kullanan kadınlar, bu haktan sadece bir soyadı için yararlanabileceklerdir. Yürürlükteki maddenin ikinci fıkrası maddeye alınmamış, madde tek fıkra hâline getirilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 77-78*

Adalet Komisyonu maddeyi Tasarıdaki gibi aynen kabul etmiştir (S. Sayısı 723, s. 406). Gerekçeden anlaşıldığı üzere kanun koyucu 2001'de kadının soyadı konusunu yeniden düzenlememiş, 1997 değişikliğini olduğu gibi yeni Kanun'a taşımıştır; eski maddenin ikinci fıkrasındaki kadının kocasına yardımcı olacağı ve eve kadının bakacağı kuralı ise alınmamıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Kadın, evlenmekle kocasının soyadını alır; ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruyla kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir. Daha önce iki soyadı kullanan kadın, bu haktan sadece bir soyadı için yararlanabilir.*
>
> TMK m. 187'nin iptal edilmeden önceki metni

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Kadın, evlenmekle kocasının soyadını alır; ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuru ile kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir. Daha önce iki soyadı kullanan kadın, bu haktan sadece bir soyadı için yararlanabilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 153/1 (4248 s. K. ile değişik, mülga)

Eski Kanun'un 1926'daki ilk metninde bu fıkra "Karı, kocasının aile ismini taşır." şeklindeydi; kadına önceki soyadını kullanma imkânı 14.05.1997 tarihli ve 4248 sayılı Kanun'la tanınmıştır. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre kadın, ortak mutluluğu sağlamada gücü yettiği kadar kocasının yardımcısı ve danışmanıydı ve eve kadın bakardı.

	743 sayılı Kanun m. 153/1	4721 sayılı Kanun m. 187
1926-1997	Kadın kocasının aile ismini taşırdı	—
1997-2001	Kocanın soyadı; önceki soyadı önde kullanılabilir	—
2002-2024	—	Aynı kural aynen korundu
28.01.2024'ten sonra	—	Kural iptal edildi; Kanun'da yeni hüküm yok

Değişiklik durumu

İptal kararının yürürlüğe girmesiyle maddenin metni mevzuatta yalnız iptal notunu taşır; kanun koyucu yerine yeni bir hüküm koymamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.
10.03.2011	İptal istemi reddedildi	AYM, K. 2011/49
22.02.2023	Maddenin iki cümlesi de iptal edildi	AYM, K. 2023/38
28.04.2023	İptal kararı Resmî Gazete'de yayımlandı	RG 28.04.2023/32174
28.01.2024	İptal hükmü yürürlüğe girdi	Dokuz aylık erteleme

AÇIKLAMALAR

I. Maddenin Önceki Düzenlemesi ve Bugünkü Durum

Konu	Kural	Dayanak
Evlenen kadının soyadı	Kadın evlenmekle kocasının soyadını alıyordu	TMK m. 187 (iptal edildi)
Önceki soyadı	Yazılı başvuruyla kocasının soyadının önünde kullanılabiliyordu	TMK m. 187 (iptal edildi)
İki soyadı sınırı	Daha önce iki soyadı kullanan kadın yalnız bir soyadı ekleyebiliyordu	TMK m. 187 (iptal edildi)
Anayasa'ya uygunluk	2011'de ret, 2023'te iptal; iptal 28.01.2024'te yürürlüğe girdi	AYM, K. 2011/49; AYM, K. 2023/38
Yalnız önceki soyadı	Haklı sebep aranmadan mahkemece izin verilebilir	Yargıtay HGK, K. 2015/2011
Görevli mahkeme	Aile mahkemesi	Yargıtay 2. HD, K. 2011/17466
Davanın tarafları	Koca davaya dahil edilmelidir	Yargıtay 2. HD, K. 2012/289
Kapalı bekârlık kaydı	Soyadı hatası düzeltilebilir	Yargıtay HGK, K. 2012/288
Yalnız kocanın soyadına dönüş	Nüfus müdürlüğüne yazılı başvuru yeterlidir	5490 s. K. ek m. 3/1-b

TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 153. maddesinin 1997'de değiştirilen birinci fıkrasını aynen almıştır. Anayasa Mahkemesi, 4721 sayılı Kanun'un evlilik hukukunu büyük ölçüde eşitlik ilkesine göre yeniden düzenlemesine karşın kadının soyadı konusunun yeniden düzenlenmediğini ve eski hükmün aynen korunduğunu belirtmiştir.[4] 1

4 AYM, 22.02.2023, E. 2022/155, K. 2023/38.

DİKKAT

TMK m. 187 iptal edilmiş olsa da aynı kuralı tekrarlayan Soyadı Nizamnamesi m. 17 mevzuatta yer almaya devam etmektedir ve kanun düzeyinde yeni bir düzenleme yapılmamıştır. Evlenirken soyadı tercihinin evlendirme memurluğuna yazılı olarak bildirilmesi ve verilen cevabın saklanması yerinde olur. Evlenmeden önceki soyadını tek başına kullanmak isteyen kadının talebi nüfus müdürlüğünce karşılanmazsa aile mahkemesinde dava açılabilir; davada kocanın da taraf olması gerekir. Boşanma davası sürerken de bu dava ayrıca açılabilir.

II. İptal Edilen Kuralın İçeriği

- **Kocanın soyadı:** İptal edilen kurala göre kadın evlenmekle kocasının soyadını alıyordu. Anayasa Mahkemesinin tespitine göre kural, kadının evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra tek başına kullanmasına imkân tanımıyordu.[5]
- **Önceki soyadını önde kullanma:** Kadın, evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruyla önceki soyadını kocasının soyadının önünde kullanabiliyordu. Gerekçeye göre bu imkân, 1997'de eski Kanun'da yapılan değişiklikten aynen alınmıştır.
- **İki soyadı sınırı:** Daha önce iki soyadı kullanan kadın, bu haktan yalnız bir soyadı için yararlanabiliyordu. Örneğin önceki evliliğinden dolayı iki soyadı taşıyan kadın, yeni evliliğinde kocasının soyadının önüne bu soyadlarından yalnız birini ekleyebiliyordu.
- **Nüfus kaydı:** Evlenen kadının kaydı kocasının hanesine taşınır (5490 s. Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 23/2); aile kütüğünde evli kadınların önceki soyadları da yer alır (5490 s. K. m. 7/1-c). Bu hükümler iptal kararının kapsamı dışındadır.
- **Soyadı Nizamnamesi:** 1934 tarihli Soyadı Nizamnamesi m. 17 de kadının evlenmekle kocasının soyadını alacağını ve önceki soyadını kocasının soyadının önünde kullanabileceğini düzenler; m. 18'e göre yeniden evlenen dul kadın yeni kocasının soyadını alır ve eski kocasının soyadına bir daha dönemez.

III. İptale Giden Yol: Kararlar

- **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi:** Anayasa Mahkemesinin iptal kararında aktardığı üzere AİHM, kadının evlenmeden önceki soyadını tek başına kullanmasına izin verilmemesinin Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak 14. maddesini ihlal ettiğine karar vermiştir (Ünal Tekeli/Türkiye, B. No: 29865/96, 16.11.2004; AYM, K. 2023/38).

5 AYM, 22.02.2023, E. 2022/155, K. 2023/38.

- **2011'deki ret kararı:** Anayasa Mahkemesi, üç aile mahkemesinin itirazı üzerine kuralı Anayasa'ya aykırı bulmamış; aile birliğinin korunması ve nüfus düzeni gibi amaçlarla aile soyadında kocanın soyadına öncelik tanınmasını kanun koyucunun takdir yetkisi içinde görmüş ve iptal istemini oyçokluğuyla reddetmiştir.[6]
- **Bireysel başvuruda ihlal:** Anayasa Mahkemesi, evli kadının yalnız evlenmeden önceki soyadını kullanma isteminin reddedilmesinin Anayasa m. 17'deki manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir.[7] İptal kararında belirtildiği üzere Anayasa Mahkemesi aynı yönde başka bireysel başvurularda da ihlal kararı vermiştir.[8]
- **Haklı sebep aranmaz:** Hukuk Genel Kurulu, kanun hükmü yürürlükte kaldıkça evli kadının yalnız önceki soyadını kullanamayacağını belirten bozma kararına karşı verilen direnme kararını onamış; Anayasa m. 90/5 uyarınca uluslararası sözleşmelerle çatışan TMK m. 187'nin uygulanmayacağını ve kadının yalnız kızlık soyadını kullanmak istemesi için haklı bir gerekçe göstermesine gerek olmadığını kabul etmiştir.[9]
- **Mesleki gerekçe:** Yargıtay, meslek hayatını evlenmeden önceki soyadıyla sürdürmek istediğini belirten kadının bu soyadını tek başına kullanmasına izin veren kararı onamıştır.[10] Yargıtay, kadının yalnız kızlık soyadını kullanmak istemesi için haklı bir gerekçe aranmayacağını belirten bölge adliye mahkemesi kararını da onamıştır.[11]

IV. Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı ve Sonrası

- **Kararın kapsamı:** Anayasa Mahkemesi 22.02.2023'te maddenin birinci cümlesini oyçokluğuyla iptal etmiş, uygulanma imkânı kalmayan ikinci cümlesini de iptal etmiş ve iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir.[12] Karar 28.04.2023 tarihli ve 32174 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış, iptal hükmü 28.01.2024'te yürürlüğe girmiştir.
- **Gerekçe:** Anayasa Mahkemesine göre evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra da kullanma bakımından kadın ile erkek benzer durumdadır; erkek önceki soyadını tek başına kullanabilirken kadının bunu ancak kocasının soyadının önünde yapabilmesi cinsiyet temelinde farklı muameledir ve nesnel ve

6 AYM, 10.03.2011, E. 2009/85, K. 2011/49.
7 AYM (Birinci Bölüm), *Sevim Akat Eşki* Başvurusu, B. No: 2013/2187, 19.12.2013.
8 AYM, 22.02.2023, E. 2022/155, K. 2023/38.
9 Yargıtay HGK, 30.09.2015, E. 2014/889, K. 2015/2011.
10 Yargıtay 2. HD, 09.11.2023, E. 2023/5977, K. 2023/5345.
11 Yargıtay 2. HD, 09.11.2023, E. 2023/5264, K. 2023/5332.
12 AYM, 22.02.2023, E. 2022/155, K. 2023/38.

makul bir temele dayanmadığından Anayasa m. 10'daki eşitlik ilkesine aykırıdır.[13]

- **Nüfus düzeni ve aile bağı:** Anayasa Mahkemesine göre kimlik numarası ve bilişim altyapısı gözetildiğinde nüfus kayıtlarının düzeni bu kuralı zorunlu kılmaz; ailenin ortak bir soyadı taşıması da ancak kadının kocasının soyadını almasıyla sağlanabilecek bir sonuç değildir, eşlerden birinin soyadı veya başka bir ad ortak soyadı olarak belirlenebilir.[14]
- **Dava açmak zorunda kalmamak:** Anayasa Mahkemesi, kadının evlenmeden önceki soyadını kullanabilmesi için yargı yoluna başvurmak zorunda kalmasını yeterli bir güvence saymamış; eşitliğin hayata geçirilmesinde esas olanın kadının yargı yoluna başvurmaksızın erkekle eşit haklardan yararlanabilmesi olduğunu belirtmiştir.[15]
- **Karşı oy:** Karşı oy yazılarında, kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında aile soyadı olarak kocanın soyadına öncelik tanımasının eşitlik ilkesine aykırı olmadığı görüşü savunulmuştur.[16]
- **Neden dokuz ay:** Anayasa Mahkemesi, iptalin doğuracağı hukuksal boşluğu kamu yararını ihlal edecek nitelikte gördüğü için iptalin yürürlüğünü dokuz ay ertelemiştir.[17] Kanun koyucu bu süre içinde yeni bir düzenleme yapmamıştır; mevzuattaki madde metni yalnız iptal notunu içerir.
- **Bugünkü durum:** Türk Medeni Kanunu'nda evlenen kadının soyadını düzenleyen bir hüküm kalmamıştır; buna karşılık Soyadı Nizamnamesi m. 17 aynı kuralı içermeye devam etmektedir ve evlenen kadının kaydının kocasının hanesine taşınmasını öngören 5490 s. K. m. 23/2 yürürlüktedir. Evlenmeden önceki soyadını tek başına kullanma talebi idarece karşılanmazsa yargı yolu açıktır.

V. Dava: Görevli Mahkeme, Taraflar ve Giderler

- **Aile mahkemesi:** Yargıtay'a göre evli kadının kocasının soyadının nüfus kaydından silinmesi istemi Türk Medeni Kanunu'nun ikinci kitabından kaynaklandığından davaya aile mahkemesi bakar.[18] Yargıtay, aile mahkemesi ile asliye hukuk mahkemesinin ayrı ayrı görevsizlik kararı verdiği dosyada yargı yeri olarak aile mahkemesini belirlemiş,[19] asliye hukuk mahkemesinde görülen davada da görevsizlik kararı verilmesi gerektiğini belirtmiştir.[20]

13 AYM, 22.02.2023, E. 2022/155, K. 2023/38.
14 AYM, 22.02.2023, E. 2022/155, K. 2023/38.
15 AYM, 22.02.2023, E. 2022/155, K. 2023/38.
16 AYM, 22.02.2023, E. 2022/155, K. 2023/38.
17 AYM, 22.02.2023, E. 2022/155, K. 2023/38.
18 Yargıtay 2. HD, 31.10.2011, E. 2011/17108, K. 2011/17466.
19 Yargıtay 17. HD, 16.12.2011, E. 2011/8043, K. 2011/12354.
20 Yargıtay 8. HD, 25.04.2018, E. 2017/8120, K. 2018/11586.

- **Koca davada yer almalıdır:** Yargıtay'a göre kadının yalnız kızlık soyadını kullanma istemi kocanın hukukunu da etkiler; mahkeme kadına kocasını davaya dahil etmesi için süre vermeden karar veremez.[21] Anayasa Mahkemesinin incelediği başvuruda yalnız nüfus müdürlüğüne karşı açılan ilk dava husumet yönünden reddedilmiş, başvurucu davayı eşine karşı yeniden açmak zorunda kalmıştı.[22]
- **Nüfus müdürlüğü de davalıdır:** Yargıtay'ın onadığı dosyada dava nüfus müdürlüğüne karşı açılmış, koca davaya dahil edilmişti.[23]
- **Boşanma davası sürerken:** Yargıtay, taraflar arasında boşanma davası derdest olduğu için ayrı bir dava açmakta hukuki yarar bulunmadığı itirazına rağmen kadının evlenmeden önceki soyadını tek başına kullanmasına izin veren kararı onamıştır.[24] Boşanma kararı henüz kesinleşmemişken açılan davada verilen kabul kararı da onanmıştır.[25]
- **Yargılama giderleri:** Yargıtay, davaya cevap vermeyen, duruşmalara katılmayan ve ilk duruşmada davayı kabul etmeyen kocanın yargılama giderlerinden sorumlu tutulmasını onamıştır.[26] Davaya karşı bir beyanda bulunmadığını ileri süren kocanın yargılama giderlerine ilişkin itirazı da kabul görmemiştir.[27]

VI. Nüfus Kaydına İlişkin Özel Durumlar

- **Kapalı bekârlık kaydındaki hata:** Hukuk Genel Kurulu, evli kadının evlenmeyle kapanan bekârlık kaydındaki soyadı hatasının, kadının diploma ve tapu senedi gibi belgelerindeki soyadıyla uyumsuzluğun yaratacağı karışıklık gözetilerek düzeltilebileceğini kabul etmiştir.[28] Yargıtay sonraki bir kararında da aynı gerekçeyle kapalı kaydın açılabileceğini belirtmiştir.[29]
- **Kaydın baba kütüğüne taşınması:** Yargıtay, yalnız evlenmeden önceki soyadını kullanmasına izin verilen kadının nüfus kaydının evlenmeden önceki kütüğüne taşınması isteminin reddine ilişkin kararı onamıştır.[30] Soyadının değişmesi ile kaydın bulunduğu hanenin değişmesi ayrı konulardır.
- **Yalnız kocanın soyadına dönmek:** Eşinin soyadıyla birlikte önceki soyadını taşıyan kadın, yalnız eşinin soyadını kullanmak isterse nüfus müdürlüğüne yazılı başvuruda bulunur (5490 s. K. ek m. 3/1-b). Bu hüküm 2017'de eklenmeden

21 Yargıtay 2. HD, 16.01.2012, E. 2010/14443, K. 2012/289.
22 AYM (Birinci Bölüm), *Sevim Akat Eşki* Başvurusu, B. No: 2013/2187, 19.12.2013.
23 Yargıtay 2. HD, 09.11.2023, E. 2023/5977, K. 2023/5345.
24 Yargıtay 2. HD, 09.11.2023, E. 2023/5977, K. 2023/5345.
25 Yargıtay 2. HD, 22.11.2023, E. 2023/7905, K. 2023/5502.
26 Yargıtay 2. HD, 22.11.2023, E. 2023/7905, K. 2023/5502.
27 Yargıtay 2. HD, 08.11.2023, E. 2023/4244, K. 2023/5280.
28 Yargıtay HGK, 11.04.2012, E. 2011/18-784, K. 2012/288.
29 Yargıtay 8. HD, 12.11.2018, E. 2017/8050, K. 2018/18462.
30 Yargıtay 2. HD, 08.11.2023, E. 2023/4244, K. 2023/5280.

önce Yargıtay, bu değişikliğin yönetmelik gereği ancak mahkeme kararıyla yapılabileceğini kabul ediyordu.[31]

- **Kocası ölen kadın:** Kocası ölen kadın yeniden evlenmedikçe ölen kocasının aile kütüğünde kalır, dilerse babasının kütüğüne dönebilir (5490 s. K. m. 23/2). Yargıtay'a göre kocası ölen kadının soyadı ancak yeniden evlenmesiyle veya kendi isteğiyle babasının kütüğüne dönmesiyle değişir.[32]
- **Yabancıyla evlilik:** Yargıtay, yabancı uyruklu biriyle evlenen ve eşiyle birlikte aile soyadı olarak kadının soyadını seçen davacının nüfus kaydındaki soyadının bu soyadı olarak düzeltilmesi gerektiğini belirtmiştir.[33]
- **Boşanma ve evliliğin butlanı:** Boşanan kadın evlenmeden önceki soyadını yeniden alır; boşandığı kocasının soyadını kullanmakta menfaati bulunduğunu ve bunun kocaya zarar vermeyeceğini ispatlarsa hâkim bu soyadını taşımasına izin verir (TMK m. 173). Evlenmenin butlanına karar verilirse soyadı hakkında boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır (TMK m. 158/2).
- **İzinli kadının önceki soyadına dönmesi:** Boşandığı eşinin soyadını kullanmasına izin verilen kadın, evlenmeden önceki soyadına dönmek için nüfus müdürlüğüne yazılı başvuruda bulunur (5490 s. K. ek m. 3/1-a). Yargıtay'a göre bu durumda dava açmakta hukuki yarar yoktur.[34]
- **Çocuğun soyadı:** Ana ve baba evli ise çocuk ailenin soyadını taşır; ana önceki evliliğinden dolayı çifte soyadı taşıyorsa çocuk onun bekârlık soyadını taşır (TMK m. 321).

UYGULAMA NOTU

Evlenmeden önceki soyadını tek başına kullanmak isteyen kadın, talebini önce nüfus müdürlüğüne yazılı olarak iletmeli ve cevabı saklamalıdır. Talep karşılanmazsa kadının yerleşim yerindeki aile mahkemesinde dava açılabilir; dava dilekçesinde nüfus müdürlüğü ve koca taraf olarak gösterilmelidir. Haklı bir sebep gösterilmesi zorunlu değildir; yine de kadının bu soyadıyla tanındığını gösteren mesleki belgelerin ve diplomaların dosyaya eklenmesi davanın hızlı sonuçlanmasına yardımcı olur. Boşanma davası sürüyorsa soyadı davası ayrıca açılabilir. Boşandıktan sonra eski eşinin soyadını kullanma izni bulunan kadının önceki soyadına dönmek istemesi hâlinde dava açmasına gerek yoktur; nüfus müdürlüğüne yazılı başvuru yeterlidir.

31 Yargıtay 2. HD, 17.03.2014, E. 2013/21327, K. 2014/5897.
32 Yargıtay 18. HD, 25.05.2010, E. 2010/3816, K. 2010/7805.
33 Yargıtay 8. HD, 11.05.2017, E. 2017/2204, K. 2017/6867.
34 Yargıtay 8. HD, 02.07.2018, E. 2017/7888, K. 2018/14767.

İÇTİHATLAR

1 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
22.02.2023 · E. 2022/155 · K. 2023/38

Kadının evlenmeden önceki soyadını ancak kocasının soyadının önünde kullanabilmesi eşitlik ilkesine aykırıdır; TMK m. 187 iptal edildi

Evlenmeden önceki soyadının kullanılmasına izin verilmesi istemiyle açılan davaya bakan İstanbul 8. Aile Mahkemesi, TMK m. 187'nin Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına vararak iptali için itiraz yoluyla başvurmuştur. Kurala göre kadın evlenmekle kocasının soyadını alıyor, önceki soyadını ancak yazılı başvuruyla kocasının soyadının önünde kullanabiliyordu; evlenmeden önceki soyadını tek başına kullanması mümkün değildi.

> *Bu itibarla evlenmeden önceki soyadının evlendikten sonra da tek başına kullanılması bağlamında kadın ve erkek arasında kuralla öngörülen farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanmaması sebebiyle eşitlik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.*

DEĞERLENDİRME Anayasa Mahkemesi maddenin birinci cümlesini oyçokluğuyla iptal etmiş, uygulanma imkânı kalmayan ikinci cümlesini de 6216 sayılı Kanun m. 43/4 uyarınca iptal etmiştir. Mahkeme'ye göre evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra da kullanma bakımından kadın ile erkek benzer durumdadır; erkek önceki soyadını tek başına kullanabilirken kadının bunu yapamaması cinsiyet temelinde farklı muameledir. Kimlik numarası ve bilişim altyapısı gözetildiğinde nüfus düzeni için bu kural tek yol değildir; ortak soyadı için de eşlerden birinin soyadını ya da başka bir adı seçmek gibi seçenekler mümkündür. İptal hükmü, kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı 28.04.2023'ten dokuz ay sonra, 28.01.2024'te yürürlüğe girmiştir. Karşı oy yazılarında, kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında aile soyadı olarak kocanın soyadına öncelik tanımasının eşitlik ilkesine aykırı olmadığı görüşü savunulmuştur.

2 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
10.03.2011 · E. 2009/85 · K. 2011/49

Aile soyadında kocanın soyadına öncelik tanınması 2011'de kanun koyucunun takdir yetkisi içinde görülmüş ve iptal istemi reddedilmişti

Evli kadının yalnız önceki soyadını kullanması istemiyle açılan davalara bakan Fatih 2. Aile Mahkemesi, Ankara 8. Aile Mahkemesi ve Kadıköy 1. Aile Mahkemesi, TMK m. 187'nin eşitlik ilkesine ve maddi ve manevi varlığı geliştirme hakkına aykırı olduğunu ileri sürerek iptali için başvurmuştur.

> *Bu kapsamda, yasakoyucunun aile soyadı konusundaki takdir hakkını, aile birliği ve bütünlüğünün korunması ve aile bağlarının güçlendirilmesi başta olmak üzere, kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirdiği kimi zorunluluklar nedeniyle, eşlerden birisine öncelik tanıyacak biçimde kullanmasının hukuk devletine aykırı bir yönü bulunmamaktadır. Kaldı ki itiraz konusu kuralda kadının başvurusu*

durumunda önceki soyadını kocasının soyadının önüne ekleyerek kullanabileceği belirtilerek, kişilik hakkı ile kamu yararı arasında adil bir dengenin kurulması da sağlanmıştır.

DEĞERLENDİRME Anayasa Mahkemesi iptal istemini oyçokluğuyla reddetmiştir. Mahkeme'ye göre kural aile birliğinin korunması, aile bağlarının güçlendirilmesi, nüfus kayıtlarının düzenli tutulması ve soyun belirlenmesi gibi kamu yararı amaçlarına dayanır; kadına önceki soyadını kocasının soyadının önünde kullanma imkânı tanındığından kişilik hakkı ile kamu yararı arasında adil bir denge kurulmuştur. Sekiz üye bu görüşe katılmamıştır. Mahkeme 2023'te aynı kuralı eşitlik ilkesine aykırı bularak iptal etmiştir.

3 **ANAYASA MAHKEMESİ · BİRİNCİ BÖLÜM**
Sevim Akat Eşki Başvurusu · B. No: 2013/2187 · 19.12.2013

Evli kadının yalnız evlenmeden önceki soyadını kullanmasına izin verilmemesi manevi varlığın korunması hakkını ihlal eder

Avukat olarak çalışan başvurucu, evlenmekle aldığı soyadının yalnız evlenmeden önceki soyadı olarak düzeltilmesini istemiştir. Nüfus müdürlüğüne karşı açtığı dava husumet yönünden reddedilmiştir. Eşine karşı açtığı davada mahkeme TMK m. 187'nin iptali için itiraz yoluna başvurmuştur; bu başvuru reddedilmiştir. Ardından dava reddedildi ve karar temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

> *Uluslararası sözleşmelerin, evli erkek ve kadının evlilik sonrasında soyadları bakımından eşit haklara sahip olmasını öngören hükümleri ile evli kadının kocasının soyadını kullanması zorunluluğunu öngören iç hukuk düzenlemelerinin aynı konu hakkında farklı hükümler içermesi nedeniyle, ilgili sözleşmenin hükümlerinin somut uyuşmazlık açısından esas alınması gereken hukuk kuralı olduğu sonucuna varılmakla, başvurucunun manevi varlığı kapsamında güvence altına alınan isim hakkına yönelik müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü, başvurucunun Anayasa m. 17'de güvence altına alınan manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine oybirliğiyle karar vermiş ve yeniden yargılama yapılmak üzere dosyayı ilgili mahkemeye göndermiştir. Mahkeme'ye göre soyadı kişinin manevi varlığı kapsamındadır; Anayasa m. 90/5 uyarınca temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmelerle çatışan TMK m. 187 uyuşmazlığa uygulanamaz. Derece mahkemeleri bu sözleşmeleri dikkate almadığından müdahale kanunilik şartını karşılamamıştır. Manevi tazminat istemi, yeniden yargılama kararının yeterli giderim sağladığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

4 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
30.09.2015 · E. 2014/889 · K. 2015/2011

Evli kadın evlenmeden önceki soyadını tek başına kullanmak için haklı bir sebep göstermek zorunda değildir; sözleşmeyle çatışan TMK m. 187 uygulanmaz

Kadın, akademik eserlerini evlenmeden önceki soyadıyla yayımladığını ve mesleği gereği uluslararası limanlara bu soyadıyla giriş çıkış yaptığını belirterek evlenmekle aldığı soyadının iptalini ve yalnız önceki soyadını kullanmasına izin verilmesini istemiştir. Mahkeme davayı kabul etmiştir. Özel Daire, kanun hükmü yürürlükte kaldıkça evli kadının yalnız önceki soyadını kullanmasının mümkün olmadığını belirterek bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *Bu kural bir zımni ilga kuralı olup, temel hak ve özgürlüklere ilişkin sözleşme hükümleriyle çatışan kanun hükümlerinin uygulanma kabiliyetini ortadan kaldırmaktadır. Direnmeye konu yargılama kapsamında verilen kararın 4721 sayılı Kanun'un 187. maddesine dayanarak verildiği anlaşılmaktadır. Ancak, yukarıda yer verilen tespitler ışığında ilgili Kanun hükmünün sözü edilen Sözleşme hükümleri ile çatıştığı görülmektedir. Bu durumda, uyuşmazlığı karara bağlayan ilk derece Mahkemelerinin, AİHS ve diğer uluslararası insan hakları antlaşmaları ile çatışan 4721 sayılı Kanun'un 187. maddesini kararlarına esas almayarak, başvuru konusu uyuşmazlık açısından Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca uygulanması gereken uluslararası sözleşme hükümlerini dikkate alması gerektiği sonucuna varılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oyçokluğuyla onamıştır. Kurul'a göre soyadı Anayasa m. 17 ve AİHS m. 8 kapsamında korunan bir kişilik hakkıdır; evli erkek önceki soyadını kullanabilirken evli kadının yalnız önceki soyadını kullanamaması cinsiyete dayalı farklı muameledir ve ortak bir aile adıyla aile birliğini yansıtma amacı bu farkı haklı kılmaz (AİHS m. 14). Anayasa m. 90/5 uyarınca temel hak ve özgürlüklere ilişkin sözleşmeyle çatışan kanun hükmü uygulanmaz. Kadının evlilik birliği içinde yalnız kızlık soyadını kullanmak istemesi için haklı bir gerekçe göstermesi gerekmez.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
16.01.2012 · E. 2010/14443 · K. 2012/289

Kadının yalnız kızlık soyadını kullanma davası kocanın hukukunu da etkiler; koca davaya dahil edilmeden karar verilemez

Kadın yalnız kendi kızlık soyadını kullanmak istemiyle dava açmıştır. Koca davada taraf olarak yer almadan yargılama yapıldı ve karar verilmiştir; hüküm temyiz edilmiştir.

> *Dava kocanın hukukunu da etkilemektedir. Açıklanan sebeplerle davacıya kocasını davaya dahil etmesi için önel verilmesi gerekirken eksik hasımla davaya devamla yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre kadının yalnız kızlık soyadını kullanma istemi kocanın hukukunu da etkilediğinden, mahkeme kadına kocasını davaya dahil etmesi için süre vermeli; eksik hasımla yargılamaya devam ederek karar vermemelidir.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
31.10.2011 · E. 2011/17108 · K. 2011/17466

Evli kadının kocasının soyadının nüfus kaydından silinmesi davasına aile mahkemesi bakar

Evli olan kadın, evlenmekle kocasının soyadını aldığını, isteği üzerine bekârlık soyadını da kullandığını, ancak kocasının soyadını kullanmak istemediğini belirterek yalnız bekârlık soyadını kullanmak için dava açmıştır. Aile mahkemesi davayı reddetmiştir. Daire önce davanın nüfus kaydının düzeltilmesi niteliğinde olduğunu ve asliye hukuk mahkemesinin görevli olduğunu belirterek bozmuştur; kadın karar düzeltme istemiştir.

> *Davacının halen evli olduğu ve evlenmekle birlikte kullanmaya başladığı kocasının soyadının nüfus kaydından silinmesini istediğine göre uyuşmazlığın Türk Medeni Kanununun ikinci kitabından kaynaklandığı ve görevli mahkemenin Aile Mahkemeleri olduğu (4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 4. maddesi) anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire karar düzeltme istemini oybirliğiyle kabul ederek önceki bozma kararını kaldırmış ve ret hükmünü onamıştır. Daire'ye göre evli kadının kocasının soyadının nüfus kaydından silinmesi istemi Türk Medeni Kanunu'nun aile hukukunu düzenleyen ikinci kitabından kaynaklandığından davaya aile mahkemesi bakar (4787 s. K. m. 4). Kararın esasa ilişkin kısmı o tarihte yürürlükte olan TMK m. 187'ye dayanır; karar bugün görev yönünden önem taşır.

7 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
11.04.2012 · E. 2011/18-784 · K. 2012/288

Evli kadının kapalı bekârlık kaydındaki soyadı hatası düzeltilebilir; kayıt yeniden açılır

Evlenmekle kocasının soyadını alan kadın, evlenmeyle kapatılan bekârlık kaydında evlenmeden önceki soyadının yanlış yazıldığını ve bunun hayatında karışıklığa yol açtığını ileri sürerek düzeltilmesini istemiştir. Kadının eski nüfus cüzdanında, lise ve lisans diplomalarında ve tapu senedinde soyadı doğru yazılıydı. Nüfus idaresi kapalı kayıtta düzeltme yapılamayacağını savunmuştur. Mahkeme davayı kabul etmiştir; Özel Daire bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Davacının gerektiğinde kullanabileceği lisans diploması, lise diploması gibi belgelerle nüfus kaydındaki soyadının farklı oluşunun dahi, yaşantısında karışıklığa neden olacağı açıktır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oyçokluğuyla onamıştır. Kurul'a göre evli kadın kocasının soyadının yanında kızlık soyadını da kullanabildiğinden, bekârlık kaydında yapılmış hataların düzeltilmesi de mümkün olmalıdır. Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 14/2 uyarınca kaydın yeniden açılmasını gerektiren yeni bir sebep ortaya çıktığında kapalı kayıt açılır; kadının belgelerindeki soyadıyla nüfus kaydı arasındaki fark bu sebebi oluşturur.

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.03.2014 · E. 2013/21327 · K. 2014/5897

Önceki soyadını bırakıp yalnız kocasının soyadını kullanmak isteyen kadın için 2017'ye kadar mahkeme kararı gerekiyordu

Evlenmekle kocasının soyadını alan ve sonradan nüfus idaresine başvurarak önceki soyadını da kullanmaya başlayan kadın, yalnız kocasının soyadını taşımak istediğini belirterek kaydının düzeltilmesini istemiştir. Mahkeme, bu isteğin nüfus idaresine dilekçeyle başvurularak idari yoldan karşılanabileceğini ve dava açmakta hukuki yarar bulunmadığını belirterek davayı reddetmiştir.

> *Yönetmelikte yer alan bu düzenleme karşısında, kadının idareye yapacağı başvuru üzerine idarenin idari bir işlemle isteği gerçekleştirmesi olanağı yoktur. Bu bakımdan davacının dava açması dışında idari yoldan sonuca ulaşması mümkün bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre o tarihte yürürlükte olan Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m. 55/2 uyarınca önceki soyadı koca soyadıyla birlikte tescil edildikten sonra kadının yalnız kocasının soyadını taşıması ancak mahkeme kararıyla mümkündü; bu nedenle mahkeme işin esasını incelemelidir. 7039 sayılı Kanun'la 5490 sayılı Kanun'a 19.10.2017'de eklenen ek madde 3 ile bu değişiklik artık nüfus müdürlüğüne yazılı başvuruyla yapılabilmektedir.

9 **YARGITAY 18. HUKUK DAİRESİ**
25.05.2010 · E. 2010/3816 · K. 2010/7805

Kocası ölen kadının soyadı, ancak yeniden evlenmesiyle veya babasının kütüğüne dönmesiyle değişir

Kocası yıllar önce ölen ve kocasının hanesinde kalarak onun soyadını kullanmaya devam eden kadın, diğer davacılarla birlikte nüfus kaydındaki soyadının başka bir soyadıyla değiştirilmesini istemiştir. Mahkeme davayı kabul etmiştir; nüfus idaresi temyiz etmiştir.

> *Bu durumda kadının kocasından aldığı soyadı ancak yeniden evlenmekle veya kendi isteğiyle babası kütüğüne dönmekle değişebilir.*

DEĞERLENDİRME Daire, kadının evlenmekle aldığı soyadının değiştirilmesine ilişkin kabul kararını oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre kadın evlenmekle kocasının soyadını alır ve kaydı kocasının hanesine taşınır; koca ölse de kadın yeniden

evlenmedikçe ölen kocasının aile kütüğünde kalır, dilerse babasının kütüğüne dönebilir (Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 23/2). Soyadı Nizamnamesi m. 18'e göre yeniden evlenen dul kadın yeni kocasının soyadını alır ve eski kocasının soyadına bir daha dönemez.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 158:** Butlanın eşler yönünden sonuçları; soyadında boşanma hükümleri uygulanır.
- **TMK m. 173:** Boşanan kadının kişisel durumu ve soyadı.
- **TMK m. 185:** Evliliğin genel hükümleri; eşlerin hak ve yükümlülükleri.
- **TMK m. 186:** Konutun seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma.
- **TMK m. 321:** Çocuğun soyadı.

MADDE

188

B. Birliğin temsili

I. Eşlerin temsil yetkisi

KANUN METNİ

(1) Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder.
(2) Ailenin diğer ihtiyaçları için eşlerden biri, birliği ancak aşağıdaki hâllerde temsil edebilir:
(3) 1. Diğer eş veya haklı sebeplerle hâkim tarafından yetkili kılınmışsa,
(4) 2. Birliğin yararı bakımından gecikmede sakınca bulunur ve diğer eşin hastalığı, başka bir yerde olması veya benzeri sebeplerle rızası alınamazsa.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder; diğer ihtiyaçlar için temsil ancak diğer eşin veya hâkimin yetkilendirmesiyle ya da gecikmede sakınca bulunan ve diğer eşin rızasının alınamadığı hâllerde mümkündür (m. 188). Hukuk Genel Kurulu'na göre olağan temsil yalnız günlük ve olağan ihtiyaçları kapsar ve dar yorumlanır; eşlerden birinin tek başına imzaladığı özel okul sözleşmesi bu kapsamda değildir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Olağan temsil	Eşlerden her birinin, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için diğer eşin rızasını almadan birliği temsil etmesi (TMK m. 188/1).
Ailenin sürekli ihtiyaçları	Ortak yaşamla maddi bağlantısı olan, aile bütçesine olağanüstü yük getirmeyen ve eşlerin önceden görüşmesini gerektirmeyen günlük ve olağan ihtiyaçlar; kırtasiye, ilaç, ısınma ve evin zorunlu küçük onarımları gibi.[2]

1 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
2 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.

Olağanüstü temsil	Ailenin diğer ihtiyaçları için eşin, diğer eş veya haklı sebeplerle hâkim tarafından yetkili kılınması ya da gecikmede sakınca bulunan ve diğer eşin rızasının alınamadığı hâllerde birliği temsil etmesi (TMK m. 188/2).
Müteselsil sorumluluk	Birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde eşlerin üçüncü kişilere karşı borcun tamamından birlikte sorumlu olması (TMK m. 189/1).
Temsil yetkisinin sınırlanması	Temsil yetkisini aşan veya kullanmada yetersiz kalan eşin yetkisinin, diğer eşin istemi üzerine hâkim tarafından kaldırılması veya sınırlanması (TMK m. 190).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Yürürlükteki Kanunun 154 ve 155 inci maddelerini kısmen karşılamaktadır. Madde İsviçre Medenî Kanununun 166 ncı maddesine uygun olarak yeniden düzenlenmiştir. Kanunun tümünde olduğu gibi bu maddede de kabul edilen kadın-erkek eşitliği esası uyarınca evlilik birliğini her iki eş de temsil edebilecektir. Ailenin sürekli gereksinimleri için her iki eş, temsil yetkisine sahip olacaktır. Diğer hâllerde bir eşin tek başına hareket etmesi, diğer eşin rızasına veya hâkimden izin alınmasına bağlıdır. Ancak istisnai hâllerde bu rıza veya izin alınmadan da hareket edilebilecektir. Evlilik birliği bir tüzel kişi olmadığı için bu birliğin temsilinin sonuçları devam eden maddede özel olarak düzenlenmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 78*

Adalet Komisyonu maddeyi Tasarıdaki gibi aynen kabul etmiştir (S. Sayısı 723, s. 406). Gerekçe, temsil yetkisinin sürekli ihtiyaçlar ve diğer ihtiyaçlar olarak ikiye ayrıldığını ve temsilin sonuçlarının, evlilik birliği tüzel kişi olmadığı için TMK m. 189'da ayrıca düzenlendiğini açıkça ortaya koyar.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Birliği koca temsil eder. Mallarını idare hususunda karı koca hangi usulü kabul etmiş olursa olsun koca, tasarruflarından şahsen mesul olur. Evin daimi ihtiyaçları için koca gibi kadın dahi birliği temsil hakkını haizdir. Karının üçüncü şahıslar tarafından malüm olabilecek surette salahiyetini tecavüz etmeyen tasarruflarından koca mesuldür.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 154-155 (mülga)

Eski Kanun'un 156. maddesine göre kadın temsil yetkisini kötüye kullanır veya kullanmaktan aciz olursa koca bu yetkiyi tamamen veya kısmen kaldırabiliyordu; kadın, kaldırmanın sebepsiz olduğunu ispat ederse hâkimden yetkisinin iadesini isteyebiliyordu (m. 157). Yeni Kanun'da temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması her iki eş için de hâkim kararına bağlanmıştır (TMK m. 190).

	743 sayılı Kanun m. 154-158	4721 sayılı Kanun m. 188-190
Birliğin temsili	Birliği koca temsil ederdi	Her iki eş temsil eder
Günlük ihtiyaçlar	Kadın evin daimi ihtiyaçları için temsil edebilirdi	Her eş ailenin sürekli ihtiyaçları için temsil eder

	743 sayılı Kanun m. 154-158	4721 sayılı Kanun m. 188-190
Diğer ihtiyaçlar	Kadın ancak kocanın açık veya örtülü izniyle yetkisini aşabilirdi	Diğer eşin veya hâkimin yetkisi ya da aciliyet gerekir
Sorumluluk	Kadının yetki içindeki işlemlerinden koca sorumluydu	Eşler müteselsilen sorumludur
Yetkinin kaldırılması	Koca kadının yetkisini kaldırabilirdi	Hâkim, diğer eşin istemiyle kaldırır veya sınırlar

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Olağan temsil	Ailenin sürekli ihtiyaçları için her eş tek başına birliği temsil eder	TMK m. 188/1
Sürekli ihtiyaç	Günlük ve olağan, bütçeyi aşırı zorlamayan işlemler; dar yorumlanır	Yargıtay HGK, K. 2023/100
Özel okul	Sürekli ihtiyaç değildir; imzalamayan eş okula karşı sorumlu olmaz	Yargıtay HGK, K. 2023/100; Yargıtay 13. HD, K. 2020/1430
Diğer ihtiyaçlar	Diğer eşin veya hâkimin yetkisi ya da gecikmede sakınca hâli gerekir	TMK m. 188/2
Sorumluluk	Temsil yetkisi kullanılmışsa eşler müteselsilen sorumludur	TMK m. 189
Kredi	Evlilikte bir eş adına çekilen kredi birliğin ihtiyaçları için kullanılmış sayılır	Yargıtay 3. HD, K. 2017/5086
Aile konutunun haczi	Diğer eşe TMK m. 188 ile temsil yetkisi verilemez; malik olmayan eş de meskeniyet şikâyeti yapabilmelidir	Yargıtay 2. HD, K. 2012/25996; AYM, Emine Göksel, B. No: 2016/10454
Harcamaların sınırlanması	Aile mahkemesinde, TMK m. 188-199 çerçevesinde görülür	Yargıtay 20. HD, K. 2015/2136
Boşanmada kusur	Birliğin giderlerine katılmayı ihmal kusurdur	Yargıtay 2. HD, K. 2026/6183

TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 154 ve 155. maddelerini kısmen karşılar ve İsviçre Medeni Kanunu'nun 166. maddesine uygun olarak yeniden 1

düzenlenmiştir. Kadın-erkek eşitliği esası uyarınca evlilik birliğini her iki eş de temsil edebilir; eski Kanun'da birliği koca temsil ediyor, kadın ise yalnız evin sürekli ihtiyaçları için birliği temsil edebiliyordu.

DİKKAT

Eşlerden biri, diğerinin tek başına yaptığı büyük harcamalardan ve özel okul, kredi gibi uzun süreli sözleşmelerden kural olarak sorumlu değildir; ancak işlemden önce diğer eşe açık veya örtülü olarak yetki vermişse ya da temsil yetkisinin aşıldığı üçüncü kişilerce anlaşılamayacak durumdaysa sorumluluk doğabilir (TMK m. 188/2, 189/2). Eş temsil yetkisini aşıyor veya kötü kullanıyorsa diğer eş, hâkimden yetkinin kaldırılmasını veya sınırlanmasını isteyebilir (TMK m. 190); kararın iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması için hâkim kararıyla ilan edilmesi gerekir. Boşanma davasında eşin birliğin giderlerine katılmadığı banka kayıtları, faturalar ve tanıklarla ispatlanmalıdır.

II. Olağan Temsil: Ailenin Sürekli İhtiyaçları

- **Kural:** Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder (TMK m. 188/1). Bu yetki kanundan doğar; diğer eşin ayrıca yetki vermesi gerekmez. Maddenin lafzına göre olağan temsil yetkisi ortak yaşamın devamına bağlıdır.
- **Sürekli ihtiyaç ne demektir:** Hukuk Genel Kurulu'na göre ailenin sürekli ihtiyacı, ortak yaşamla maddi bağlantı içinde olan ve evlilik birliğinin günlük ve olağan ihtiyaçlarını gideren işlemlerdir; bu ihtiyaçlar aile bütçesine olağanüstü bir yük getirmemelidir ve işlemden önce eşlerin bir araya gelip görüşmesi gerekiyorsa işlem olağan temsil kapsamı dışında kalır.[3]
- **Örnekler:** Hukuk Genel Kurulu, çocukların eğitimi için kırtasiye malzemesi alınmasını, hastalıkta ilaç teminini, evin zorunlu küçük onarımlarının yaptırılmasını ve ısınma ihtiyacının giderilmesini olağan temsil kapsamındaki işlere örnek göstermiştir.[4] Kavramın kapsamı her ailenin sosyal ve ekonomik düzeyine, yaşam tarzına ve alışkanlıklarına göre değişebilir.
- **Dar yorum:** Hukuk Genel Kurulu'na göre olağan temsil yetkisiyle yapılan işlem, rızası olmasa bile diğer eşi bağladığından bu yetkinin kapsamı dar yorumlanmalıdır; işlem aile ekonomisine getirdiği yük veya eşlerin ortak aklıyla karar vermesini gerektirmesi nedeniyle mutad ihtiyaçların ötesine geçiyorsa sürekli ihtiyaç sayılamaz.[5]

3 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
4 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
5 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.

- **İki aşamalı değerlendirme:** Hukuk Genel Kurulu'na göre önce o ailenin sürekli ihtiyaçlarının kapsamı belirlenmeli, sonra yapılan işlemin bu kapsamın dışına çıkıp çıkmadığına ve ailenin günlük ihtiyaçlarının ekonomik sınırını açıkça aşıp aşmadığına bakılmalıdır; ailenin olağan ihtiyaç düzeyini sürekli aşan alışverişler bu kapsamda değerlendirilebilir.[6]
- **Borçlar hukukundaki temsilden farkı:** Hukuk Genel Kurulu'na göre evlilik birliğinin temsilinde yetki kanundan doğar, temsil eden eşin başkası adına hareket ettiğini bildirmesi gerekmez ve işlemin sonuçları işlemi yapan eş yanında diğer eş bakımından da doğar; temsil yetkisinin bulunmaması işlemi geçersiz kılmaz, işlemi yapan eşin sorumluluğu devam eder.[7]

III. Özel Okul, Eğitim Giderleri ve Çocuğun Temsili

- **Özel okul sürekli ihtiyaç değildir:** Hukuk Genel Kurulu, eşlerden birinin tek başına imzaladığı özel okul sözleşmesinin ailenin gündelik ihtiyaçlarından çok daha fazlasını birliğe yüklediğini, bu nedenle olağan temsil kapsamında olmadığını ve sözleşmeyi imzalamayan annenin okula karşı müteselsilen sorumlu tutulamayacağını oy çokluğuyla kabul etmiştir.[8] Kurul bu kararla Özel Daire'nin bozma kararını benimsemiştir.[9]
- **Aynı yönde:** Yargıtay, özel öğretim kurumundan eğitim hizmeti alınmasının ailenin sürekli ihtiyaçlarından olmadığını ve sözleşmede imzası bulunmayan ebeveynin okula karşı sorumlu olmadığını belirterek davanın reddini onamıştır.[10]
- **Eğitim giderine katılma iç ilişkiye dairdir:** Çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır (TMK m. 327). Hukuk Genel Kurulu'na göre bu hüküm eşlerin kendi aralarındaki sorumluluğunu düzenler; üçüncü kişiye, hukuki işlemin tarafı olmayan eşe karşı salt bu nedenle talepte bulunma hakkı vermez.[11]
- **Okula kayıt ve velayet:** Ana ve baba velayetleri çerçevesinde üçüncü kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcisidir (TMK m. 342). Hukuk Genel Kurulu'na göre anne ve babadan her biri çocuğu tek başına okula kaydettirebilir; ancak bu, diğer eşin evlilik birliğinin temsili yoluyla sözleşmeden doğan borçtan sorumlu olacağı anlamına gelmez.[12]

6 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
7 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
8 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
9 Yargıtay 3. HD, 22.02.2021, E. 2020/7471, K. 2021/1796.
10 Yargıtay 13. HD, 06.02.2020, E. 2017/2580, K. 2020/1430.
11 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
12 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.

IV. Olağanüstü Temsil: Ailenin Diğer İhtiyaçları

- **Kural:** Ailenin diğer ihtiyaçları için eşlerden biri birliği ancak diğer eş veya haklı sebeplerle hâkim tarafından yetkili kılınmışsa ya da birliğin yararı bakımından gecikmede sakınca bulunur ve diğer eşin hastalığı, başka bir yerde olması veya benzeri sebeplerle rızası alınamazsa temsil edebilir (TMK m. 188/2).
- **Yetki işlemden önce verilmelidir:** Hukuk Genel Kurulu'na göre olağanüstü temsil için yetkinin işlem yapılmadan önce açık veya örtülü olarak diğer eş tarafından ya da haklı sebeple hâkim tarafından verilmiş olması veya aciliyet hâlinin bulunması gerekir; bu hâllerden biri yoksa işlem diğer eş tarafından sonradan örtülü olarak onaylansa bile birliği temsilen yapılmış sayılmaz.[13]
- **Hâkimden yetki istemek:** Hâkim, haklı sebeplerle eşlerden birini ailenin diğer ihtiyaçları için birliği temsile yetkili kılabilir. Yargıtay, aile konutu olarak kullanılan taşınmazın borçlu eşin borcu nedeniyle haczedildiği dosyada, meskeniyet şikâyetinin borçluya tanınmış ve onun şahsına bağlı bir hak olduğunu belirterek diğer eşe bu şikâyet için birliği temsil yetkisi veren kararı bozmuştur.[14] Taşınmazın cebri icra yoluyla satılmış olduğu başka bir dosyada da temsil izni veren karar bozulmuştur.[15]
- **Aile konutunun haczinde malik olmayan eş:** Anayasa Mahkemesi, eşinin borcu nedeniyle haczedilen aile konutu için malik olmayan eşin meskeniyet iddiasıyla yaptığı şikâyetin dava ehliyeti yokluğundan reddedilmesini aile hayatına saygı hakkının ihlali saymış ve haczedilen evin aile konutu olduğu hâllerde hâline münasip ev kavramının borçlunun ve ailesinin durumuna göre anlaşılması gerektiğini belirtmiştir.[16] Anayasa Mahkemesi aynı yöndeki ihlal kararlarını sonraki başvurularda da sürdürmüştür.[17] Buna karşılık Yargıtay'ın, borçlunun eşinin şikâyetini aktif husumet yokluğundan reddeden kararı onadığı dosyalar da bulunmaktadır.[18] Aile konutuna ilişkin güvenceler TMK m. 194 şerhinde ayrıca ele alınacaktır.
- **Gerekçe:** TBMM gerekçesine göre ailenin sürekli ihtiyaçları dışındaki hâllerde bir eşin tek başına hareket etmesi diğer eşin rızasına veya hâkimden izin alınmasına bağlıdır; ancak istisnai hâllerde bu rıza veya izin alınmadan da hareket edilebilir.

13 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
14 Yargıtay 2. HD, 05.11.2012, E. 2012/672, K. 2012/25996.
15 Yargıtay 2. HD, 20.06.2013, E. 2013/11968, K. 2013/17407.
16 AYM (Genel Kurul), *Emine Göksel* Başvurusu, B. No: 2016/10454, 12.12.2019.
17 AYM, *Nurcan Taş* Başvurusu, B. No: 2021/7065, 19.11.2024.
18 Yargıtay 12. HD, 13.02.2023, E. 2022/13263, K. 2023/789.

V. Sorumluluk ve Borçlar

- **Müteselsil sorumluluk:** Birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olur; eşlerden her biri temsil yetkisi bulunmaksızın yaptığı işlemlerden kişisel olarak sorumludur (TMK m. 189). Temsil yetkisi üçüncü kişilerce anlaşılamayacak şekilde aşılmışsa eşler yine müteselsilen sorumlu olur.
- **Üçüncü kişinin korunması:** Hukuk Genel Kurulu'na göre müteselsil sorumluluk öncelikle üçüncü kişilerin menfaatlerini ve işlem güvenliğini korur; ancak olağan temsil kapsamında yapılmış bir işlem yoksa diğer eşin kişisel sorumluluğu doğmaz.[19]
- **Kredi ve eşler arası geri ödeme:** Yargıtay, evlilik birliği içinde eşlerden biri adına çekilen kredinin evlilik birliğinin ihtiyaçları için çekildiğinin ve bu yönde kullanıldığının kabulü gerektiğini, boşandıktan sonra taksitleri ödediğini ileri sürerek geri ödeme isteyen eşin iddiasını ispatlaması gerektiğini belirtmiştir.[20]

VI. Temsil Yetkisinin Sınırlanması ve Eşin Harcamaları

- **Hâkimin müdahalesi:** Eşlerden biri birliği temsil yetkisini aşar veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kalırsa hâkim, diğer eşin istemi üzerine temsil yetkisini kaldırabilir veya sınırlayabilir; istemde bulunan eş bunu üçüncü kişilere yalnız kişisel duyuru yoluyla bildirebilir ve iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması durumun hâkim kararıyla ilanına bağlıdır (TMK m. 190).
- **Harcamaların sınırlanması aile mahkemesinde görülür:** Yargıtay, eşin gelişigüzel harcamalarının kontrol altına alınması istemini vesayet gerektiren kısıtlama davası saymamış, uyuşmazlığın TMK m. 188, 190, 196, 198 ve 199 çerçevesinde aile mahkemesinde görülmesi gerektiğini belirtmiştir.[21] Yargıtay, aynı nitelikteki dosyalarda da aile mahkemesini yargı yeri olarak belirlemiştir.[22]
- **Diğer koruma yolları:** Hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine her birinin ailenin geçimi için yapacağı parasal katkıyı belirleyebilir (TMK m. 196); giderlere katılma yükümlülüğünü yerine getirmeyen eşin borçlularına ödemeyi diğer eşe yapmalarını emredebilir (TMK m. 198); ailenin ekonomik varlığının korunması için belirli malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufları diğer eşin rızasına bağlayabilir (TMK m. 199).

19 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
20 Yargıtay 3. HD, 12.04.2017, E. 2015/19376, K. 2017/5086.
21 Yargıtay 20. HD, 26.03.2015, E. 2015/4001, K. 2015/2136.
22 Yargıtay 17. HD, 18.09.2014, E. 2014/9196, K. 2014/11991; Yargıtay 17. HD, 18.02.2011, E. 2010/5402, K. 2011/1356.

VII. Boşanmada Temsil ve Birlik Giderleri

- **Giderlere katılmayı ihmal kusurdur:** Yargıtay, eşlerin her birinin birliği temsil etme ve güçleri oranında birliğin giderlerini karşılama yetki ve yükümlülüğü bulunduğunu belirtmiş; kazancını eşine vermeyeceğini söyleyen ancak birliğin giderlerine katılan kadına bu sözü kusur olarak yüklemeyerek birliğin ortak giderlerine katılmayı ihmal eden kocayı ağır kusurlu saymıştır.[23]
- **Evin ihtiyaçlarını başkasına bırakmak:** Yargıtay, evin geçimine yönelik ihtiyaçları karşılamayan ve evin sürekli ihtiyaçlarının kadının babası tarafından karşılanmasına yol açan kocayı tam kusurlu sayan kararı onamıştır.[24] Giderlere katılma yükümlülüğünün kapsamı TMK m. 186 şerhinde ayrıntılı olarak yer alır.
- **Ayrı yaşama ve dava süreci:** Olağan temsil yetkisi ortak yaşamın devamına bağlı olduğundan eşler ayrı yaşamaya başladığında geçim ve barınma konusundaki uyuşmazlıklar için ayrı yaşamaya ilişkin önlemlere (TMK m. 197), boşanma davası açılmışsa geçici önlemlere (TMK m. 169) başvurulur.

UYGULAMA NOTU

Diğer eşin kendi adına borç altına girdiği iddiasıyla karşılaşan eş, önce işlemin ailenin günlük ve olağan ihtiyaçlarından olup olmadığını incelemelidir; özel okul, kredi, taşıt veya büyük onarım gibi işlemlerde sözleşmede imzası yoksa ve önceden yetki vermemişse itiraz etmelidir. İcra takibinde ödeme emrine süresinde itiraz edilmesi önemlidir; takip kesinleşmişse borçlu olunmadığının tespiti için dava açılabilir. Eşlerden biri ailenin ihtiyaçlarını aşan harcamalar yapıyorsa diğer eş, aile mahkemesinden temsil yetkisinin sınırlanmasını veya tasarrufların kendi rızasına bağlanmasını istemeli ve kararın ilanını talep etmelidir. Boşanma davasında birliğin giderlerine kimin katıldığı banka hesap hareketleri, kira ve fatura ödemeleri ve tanıklarla ispatlanmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
22.02.2023 · E. 2022/132 · K. 2023/100

Özel okul sözleşmesi ailenin sürekli ihtiyacı sayılmaz; sözleşmeyi imzalamayan eş olağan temsil nedeniyle okula karşı sorumlu olmaz

Özel okul işleten şirket, eşlerin çocuklarının eğitim ücreti için hem sözleşmeyi imzalayan babaya hem de sözleşmede imzası bulunmayan anneye karşı icra takibi başlatmıştır; takip kesinleşince annenin taşınmazlarına haciz konulmuştur. Anne, çocukların rızası dışında okula kaydettirildiğini ve sözleşmenin tarafı olmadığını ileri sürerek borçlu olmadığının tespitini istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı kabul etmiştir; bölge adliye mahkemesi eşlerin birliği temsil ettiğini ve çocuğun

23 Yargıtay 2. HD, 08.06.2026, E. 2026/144, K. 2026/6183.
24 Yargıtay 2. HD, 11.09.2024, E. 2023/9033, K. 2024/5663.

eğitim giderlerinden anne ve babanın birlikte sorumlu olduğunu belirterek davayı reddetmiştir. Özel Daire bozmuştur; bölge adliye mahkemesi direnmiştir.

> *Somut olayda tartışma konusu olan özel okula kayıt işlemi, işlemi yapan ebeveynin velâyet hakkı çerçevesinde çocuğun yasal temsilcisi olarak borç altına girdiği ve diğer eşin rızasıyla hareket ettiğinin karineten kabul edildiği bir durumdur. Ancak bu durum, yukarıda ayrıntılı şekilde açıklandığı üzere, eşin diğerinin bilgisi ve rızasına ihtiyaç duymaksızın gerçekleştirebileceği alelade bir karara ilişkin olmadığı gibi ekonomik olarak ailenin gündelik hayat ihtiyaçlarından çok daha fazlasını evlilik birliğine yüklediğinden birliğin sürekli ihtiyacı olarak değerlendirilemez. Bu sebeple de dava dışı babanın Kanun'un 188 inci maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde olağan temsil yetkisini kullandığından bahsedilemez.*

Değerlendirme Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre olağan temsil (TMK m. 188/1), ortak yaşamla bağlantılı, aile bütçesine olağanüstü bir yük getirmeyen ve eşlerin önceden görüşmesini gerektirmeyen günlük işlemleri kapsar; kırtasiye alımı, ilaç temini, evin zorunlu küçük onarımları ve ısınma ihtiyacı buna örnektir. Bu yetki diğer eşi rızası olmadan borç altına soktuğundan dar yorumlanmalıdır. Anne ve babanın çocuğun eğitim giderlerinden birlikte sorumlu olması (TMK m. 327) eşler arasındaki iç ilişkiye dair bir kuraldır ve üçüncü kişiye sözleşmenin tarafı olmayan eşe karşı talep hakkı vermez. Kurulda, özel okul giderlerinin günümüz koşullarında birliğin sürekli ihtiyaçları kapsamında olduğu görüşü ileri sürülmüş, çoğunlukça benimsenmemiştir.

2 **Yargıtay 3. Hukuk Dairesi**
12.04.2017 · E. 2015/19376 · K. 2017/5086

Evlilik içinde bir eş adına çekilen kredi, aksi ispatlanmadıkça evlilik birliğinin ihtiyaçları için kullanılmış sayılır

Evlilik birliği devam ederken eşlerden biri adına bankadan kredi çekilmişti. Boşanmadan sonra kredi taksitlerinin bir kısmını ödeyen eski eş, ödediği tutarın kredi borçlusu olan eski eşinden tahsilini istemiştir. Davalı, kredinin yalnızca resmiyette kendi adına çekildiğini ve krediyi kullanmadığını savunmuştur. Banka dekontlarında ödemelerin hangi krediye ait olduğu belirtilmemiş, ihtirazi kayıt da konulmamıştı. Mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *O halde tarafların evlilik birliği içinde davalı adına çekilen kredinin, evlilik birliğinin ihtiyaçları için çekilip, bu yönde kullanıldığının kabulü ile, davacının davasını ispatlayamadığından bahisle reddine karar verilmesi gerekirken, yanılgılı değerlendirme ve yukarıdaki gerekçe ile davanın kabulü usul ve yasaya aykırı bulunmuş, bozmayı gerektirmiştir.*

Değerlendirme Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre evlilik birliği içinde eşlerden biri adına çekilen kredinin evlilik birliğinin ihtiyaçları için çekildiği ve bu yönde kullanıldığı kabul edilir; ödediği taksitleri geri isteyen eş iddiasını ispatlamalıdır. Dekontlarda ödemenin hangi krediye ait olduğu yazmıyorsa, ihtirazi kayıt da bulunmuyorsa ve başka delil sunulmamışsa dava reddedilmelidir.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
05.11.2012 · E. 2012/672 · K. 2012/25996

Aile konutunun haczine karşı meskeniyet şikâyeti için diğer eşe TMK m. 188'e dayanarak birliği temsil yetkisi verilemez

Aile konutu olarak kullanılan ve eşlerden birinin adına kayıtlı taşınmaz, bu eşin borçları nedeniyle haczedilmiş ve satışı istenmişti. Borçlu eş taşınmazın haczedilemezliği için meskeniyet şikâyetinde bulunmayınca diğer eş, bu şikâyeti yapabilmek için kendisine evlilik birliğini temsil yetkisi verilmesini istemiştir. Aile mahkemesi istemi kabul etmiştir.

> *İcra İflas Kanununun 82. maddesinin 12. bendinde düzenlenen meskeniyet şikayeti borçluya tanınmış, onun şahsına bağlı bir şikayet nedenidir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre borçlunun evinin haczedilemezliğine ilişkin meskeniyet şikâyeti (İİK m. 82/12) borçluya tanınmış ve onun şahsına bağlı bir haktır; TMK m. 188'deki koşullar da gerçekleşmediğinden diğer eşe bu amaçla birliği temsil yetkisi verilemez. Karar, TMK m. 188'e dayanarak temsil yetkisi alma yolunu ilgilendirir. Anayasa Mahkemesi ise 2019'dan itibaren verdiği kararlarda, aile konutunun haczinde malik olmayan eşin de meskeniyet iddiasıyla doğrudan şikâyet yoluna başvurabilmesi gerektiğini ve bu yolun dava ehliyeti yokluğu gerekçesiyle kapatılmasının aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiğini kabul etmiştir.

4 **YARGITAY 20. HUKUK DAİRESİ**
26.03.2015 · E. 2015/4001 · K. 2015/2136

Eşin harcamalarının kısıtlanması istemi vesayet gerektiren kısıtlama davası değildir; TMK m. 188-199 kapsamında aile mahkemesinde görülür

Eşlerden biri, diğer eşin harcamalarının kontrol altına alınmasını istemiştir. Aile mahkemesi, istemin TMK m. 406 uyarınca kısıtlamaya yönelik olduğunu belirterek görevsizlik kararı vermiştir; sulh hukuk mahkemesi de davanın TMK m. 199 kapsamında aile mahkemesinin görevine girdiğini belirterek görevsizlik kararı vermiştir. Dosya yargı yerinin belirlenmesi için gönderilmiştir.

> *Bu durumda, uyuşmazlığın 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usûllerine Dair Kanunun 4/1. maddesi uyarınca Aile Mahkemesinde görülüp, çözümlenmesi gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire aile mahkemesini oybirliğiyle yargı yeri olarak belirlemiştir. Daire'ye göre davacı eşin savurganlık, bağımlılık veya malvarlığını kötü yönetme nedeniyle vesayet gerektiren bir istemi (TMK m. 406) bulunmadığından ve evlilik birliğini korumak amacıyla diğer eşin harcamalarına sınırlama getirilmesini istediğinden uyuşmazlık TMK m. 188, 190, 196, 198 ve 199 çerçevesinde tartışılmalıdır.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.06.2026 · E. 2026/144 · K. 2026/6183

Kazancını eşine vermeyeceğini söyleyen eş, birliğin giderlerine katılıyorsa bu söz kusur sayılmaz; giderlere katılmayı ihmal eden eş ağır kusurludur

Eşler karşılıklı boşanma davası açmıştır. İlk derece mahkemesi kadının davasını kabul ederek boşanmaya karar vermiştir; ancak kadının kazancını kocasına vermeyeceğini ve eve kocanın bakması gerektiğini söylemesini birliğin giderlerine katılmayı ihmal olarak kabul etti, eşleri eşit kusurlu sayarak kadının maddi ve manevi tazminat istemlerini reddetmiştir. Tanık beyanlarına göre koca eve para bırakmıyordu ve kadın çalışmaya başladıktan sonra evin geçimi kadının üzerindeydi. Bölge adliye mahkemesi istinaf başvurularını esastan reddetmiştir.

> *Eşlerin ayrı ayrı evlilik birliğini temsil etme ve güçleri oranında birlik giderlerini karşılama yetki ve yükümlülükleri bulunmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire, kararı kusur belirlemesi ve reddedilen tazminatlar yönünden oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre kadının kazancını eşine vermeyeceğini söylemesi birlik giderleri için harcama yapmadığı anlamına gelmez; tanık beyanlarına göre kadın birliğin yükümlülüklerine katıldığından bu vakıa ona kusur olarak yüklenemez. Kocayı kazancı ve işiyle aşağılayan kadın az, birliğin ortak giderlerine katılmayı ihmal eden ve diğer kusurlu davranışları bulunan koca ağır kusurludur; kadın yararına uygun miktarda maddi ve manevi tazminata hükmedilmelidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 185:** Evliliğin genel hükümleri; eşlerin hak ve yükümlülükleri.
- **TMK m. 186:** Konutun seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma.
- **TMK m. 189:** Temsil yetkisinin kullanılmasında eşlerin sorumluluğu.
- **TMK m. 190:** Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması.
- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 196:** Parasal katkının belirlenmesi.
- **TMK m. 199:** Tasarruf yetkisinin sınırlanması.
- **TMK m. 327:** Çocuğun giderlerine ana ve babanın katılması.

MADDE

189 B. Birliğin temsili II. Sorumluluk

KANUN METNİ

(1) Birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde, eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olurlar.

(2) Eşlerden her biri, birliği temsil yetkisi bulunmaksızın yaptığı işlemlerden kişisel olarak sorumludur. Ancak, temsil yetkisinin üçüncü kişilerce anlaşılamayacak şekilde aşılması hâlinde eşler müteselsilen sorumludurlar.

MADDE ÖZETİ

Birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olur; temsil yetkisi olmadan yapılan işlemden ise işlemi yapan eş kişisel olarak sorumludur (m. 189). Hukuk Genel Kurulu'na göre müteselsil sorumluluk yalnız temsil yetkisinin kanunun çizdiği sınır içinde kullanıldığı işlemlerde doğar; bu kapsamda yapılmış bir işlem yoksa diğer eşin kişisel sorumluluğu doğmaz.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Müteselsil sorumluluk	Alacaklının borcun tamamını veya bir kısmını dilerse eşlerin ikisinden, dilerse yalnız birinden isteyebilmesi (TMK m. 189/1; TBK m. 163).
Kişisel sorumluluk	Eşin, birliği temsil yetkisi bulunmaksızın yaptığı işlemden yalnız kendisinin sorumlu olması (TMK m. 189/2).
Temsil yetkisinin aşılması	Eşin, ailenin sürekli ihtiyaçları dışında ve TMK m. 188/2'deki koşullar bulunmadan birlik adına işlem yapması; aşımın üçüncü kişilerce anlaşılamayacağı hâllerde eşler yine müteselsilen sorumludur (TMK m. 189/2).

1 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.

Kefalette eşin rızası

Eşlerden birinin, mahkemece verilmiş bir ayrılık kararı yoksa veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmamışsa, ancak diğerinin yazılı rızasıyla kefil olabilmesi (TBK m. 584).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Maddenin birinci ve ikinci fıkrası, 1984 tarihli Öntasarının 152 nci maddesinden alınmıştır. Evlilik birliğinin tüzel kişiliği olmadığı için bu birliği temsilin sonuçlarını temsile ilişkin kurallar ile belirlemek olanaklı değildir. Yürürlükteki Kanunda evlilik birliğini temsile ilişkin maddelerde bu konu düzenlenmiş değilse de, eşlerin mal rejimlerine ilişkin fasıllarda kadının birliği temsilen yüklendiği borçlardan kocanın ve ayrık durumlarda (istisnaen) kadının sorumluluğu çeşitli maddelerde belirlenmiştir. (md. 187, 202, 203, 204, 215, 216 ve 217) Evlilik birliğini temsilin sonuçlarının hemen temsil yetkisinden sonra düzenlenmesi daha uygun görülmüştür. Böylece buradaki temsilin anlamı ve sonuçları daha kolay anlaşılacaktır. Maddenin ikinci fıkrasında, 1984 tarihli Öntasarıda bulunmayan "Ancak, temsil yetkisinin üçüncü kişilerce anlaşılamayacak şekilde aşılması hâlinde eşler müteselsilen sorumludurlar." hükmü eklenmiştir. Böylece bu hüküm sayesinde eşlerin temsil yetkisini aşmaları hâlinde, bundan habersiz iyiniyetli üçüncü kişiler korunmak istenmiş, bu durumda da eşlerin müteselsilen sorumlu olacakları öngörülmüştür.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 78*

Adalet Komisyonu maddeyi Tasarıdaki gibi aynen kabul etmiştir (S. Sayısı 723, s. 406). Gerekçede anılan madde numaraları eski Kanun'un mal rejimine ilişkin hükümleridir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Birliği koca temsil eder. Mallarını idare hususunda karı koca hangi usulü kabul etmiş olursa olsun koca, tasarruflarından şahsen mesul olur. Evin daimi ihtiyaçları için koca gibi kadın dahi birliği temsil hakkını haizdir. Karının üçüncü şahıslar tarafından malüm olabilecek surette salahiyetini tecavüz etmeyen tasarruflarından koca mesuldür.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 154-155 (mülga)

Eski Kanun'da birliği temsilden doğan sorumluluk esas olarak kocaya yüklenmişti; kadının evin sürekli ihtiyaçları için yaptığı ve yetkisini üçüncü kişilerin anlayabileceği şekilde aşmayan işlemlerden koca sorumluydu. Yeni Kanun, temsil yetkisini her iki eşe tanıyarak sorumluluğu da eşlerin müteselsil sorumluluğu olarak düzenlemiştir.

	743 sayılı Kanun m. 154-155	4721 sayılı Kanun m. 189
Temsilden doğan sorumluluk	Koca sorumluydu	Eşler müteselsilen sorumludur
Yetkisiz işlem	Kocanın tasarruflarından koca şahsen sorumluydu	İşlemi yapan eş kişisel olarak sorumludur
Yetki aşımı	Üçüncü kişilerin anlayabileceği aşımda koca sorumlu değildi	Anlaşılamayacak aşımda eşler müteselsilen sorumludur

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Durum	Sonuç	Dayanak
Temsil yetkisi içinde işlem	Eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumludur	TMK m. 189/1
Temsil yetkisi dışında işlem	İşlemi yapan eş kişisel olarak sorumludur	TMK m. 189/2
Yetkinin anlaşılamayacak şekilde aşılması	Eşler yine müteselsilen sorumludur	TMK m. 189/2
Özel okul sözleşmesi	Sözleşmeyi imzalamayan eş okula karşı sorumlu değildir	Yargıtay HGK, K. 2023/100
Eşin kendi borçları	Her eş kendi borcundan bütün malvarlığıyla sorumludur	TMK m. 224
Eşin borcuna kefalet	Diğer eşin yazılı rızası gerekir	TBK m. 584; Yargıtay 12. HD, K. 2017/9461
Evlilikte çekilen kredi	Eşler arasında birliğin ihtiyaçları için kullanılmış sayılır	Yargıtay 3. HD, K. 2017/5086
Aile konutunun haczi	Malik olmayan eş de meskeniyet şikâyetinde bulunabilmelidir	AYM, Emine Göksel, B. No: 2016/10454

1 TBMM gerekçesine göre evlilik birliğinin tüzel kişiliği olmadığı için birliği temsilin sonuçlarını temsile ilişkin genel kurallarla belirlemek mümkün değildir; bu nedenle sonuçlar temsil yetkisinin hemen ardından ayrıca düzenlenmiştir. Temsil yetkisinin aşılmasına ilişkin son cümle, iyiniyetli üçüncü kişileri korumak amacıyla 1984 tarihli Öntasarıya eklenmiştir.

DİKKAT

Eşlerden biri, diğerinin tek başına yaptığı ve ailenin günlük ihtiyaçlarını aşan borçlardan kural olarak sorumlu değildir; ancak sözleşmeyi kendisi de imzalamışsa, kefil veya müşterek borçlu olmuşsa ya da önceden yetki vermişse sorumlu olur. Eş hakkında icra takibi başlatılırsa ilamsız takipte ödeme emrine yedi gün içinde itiraz

edilmelidir; süre geçmişse borçlu olunmadığının tespiti için dava açılabilir. Diğer eşin temsil yetkisini aştığından şüphelenen eş, hâkimden yetkinin sınırlanmasını istemeli ve kararın ilanını sağlamalıdır; aksi hâlde yetki aşımını bilmeyen üçüncü kişilere karşı sorumluluğu devam edebilir.

II. Müteselsil Sorumluluk: Temsil Yetkisinin Kullanıldığı Hâller

- **Kural:** Birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olur (TMK m. 189/1). Müteselsil sorumlulukta alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını dilerse eşlerin ikisinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir ve sorumluluk borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder (TBK m. 163).
- **Hangi işlemler:** Birliği temsil yetkisi, ailenin sürekli ihtiyaçları için olağan temsil ile ailenin diğer ihtiyaçları için diğer eşin veya hâkimin yetkilendirdiği ya da gecikmede sakınca bulunan hâllerdeki olağanüstü temsili kapsar (TMK m. 188).
- **Amaç ve sınır:** Hukuk Genel Kurulu'na göre müteselsil sorumluluk öncelikle üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunmasına ve işlem güvenliğine hizmet eder; ancak temsil yetkisi yalnız kanunun çizdiği sınır içinde işlerlik kazanır ve bu kapsamda yapılmış bir işlem yoksa diğer eşin sorumluluğu doğmaz.[2]
- **Özel okul örneği:** Hukuk Genel Kurulu, eşlerden birinin imzaladığı özel okul sözleşmesinin olağan temsil kapsamında olmadığını ve sözleşmeyi imzalamayan annenin okula karşı müteselsilen sorumlu tutulamayacağını oy çokluğuyla kabul etmiştir.[3] Yargıtay, sözleşmede imzası bulunmayan ebeveynin okula karşı sorumlu olmadığını başka bir kararında da belirtmiştir.[4]
- **Evlilik birliği tüzel kişi değildir:** Gerekçeye göre evlilik birliğinin tüzel kişiliği olmadığından temsilin sonuçları temsile ilişkin genel kurallarla belirlenemez; kanun koyucu bu nedenle sorumluluğu temsil yetkisinin hemen ardından ayrıca düzenlemiştir.

III. Kişisel Sorumluluk: Temsil Yetkisi Olmadan Yapılan İşlemler

- **Kural:** Eşlerden her biri, birliği temsil yetkisi bulunmaksızın yaptığı işlemlerden kişisel olarak sorumludur (TMK m. 189/2). Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça eşlerden her biri diğeri ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlemi yapabilir (TMK m. 193).

2 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
3 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
4 Yargıtay 13. HD, 06.02.2020, E. 2017/2580, K. 2020/1430.

- **Yetkisiz işlem geçersiz değildir:** Hukuk Genel Kurulu'na göre işlemi yapan eşin temsil yetkisinin bulunmaması işlemi geçersiz kılmaz; işlemi yapan eşin üçüncü kişilere karşı sorumluluğu devam eder.[5]
- **Her eş kendi borcundan sorumludur:** Edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur (TMK m. 224). Bu nedenle bir eşin kişisel borcu için alacaklı, diğer eşin birlikte sorumlu olduğu bir işlem bulunmadıkça onun malvarlığına başvuramaz.
- **Sözleşmenin nispiliği:** Hukuk Genel Kurulu'na göre borç ilişkileri kural olarak yalnız taraflarını bağlar; anne ve babanın çocuğun giderlerine katılma yükümlülüğü gibi aile hukuku kuralları, üçüncü kişiye sözleşmenin tarafı olmayan eşe karşı salt bu nedenle talep hakkı vermez.[6]

IV. Temsil Yetkisinin Aşılması ve İyiniyetli Üçüncü Kişi

- **Anlaşılamayacak aşım:** Temsil yetkisinin üçüncü kişilerce anlaşılamayacak şekilde aşılması hâlinde eşler müteselsilen sorumludur (TMK m. 189/2). Gerekçeye göre bu hüküm, eşlerin temsil yetkisini aşmaları hâlinde bundan habersiz iyiniyetli üçüncü kişileri korumak amacıyla 1984 tarihli Öntasarıya eklenmiştir.
- **Aşımın anlaşılabildiği hâller:** Hukuk Genel Kurulu'na göre olağan temsil yetkisinin aşılıp aşılmadığı, önce o ailenin sürekli ihtiyaçlarının kapsamı belirlenerek, sonra işlemin ailenin günlük ihtiyaçlarının ekonomik sınırını açıkça geçip geçmediğine bakılarak belirlenir.[7] İşlemin niteliği ve tutarı bakımından temsil yetkisini açıkça aştığı anlaşılabiliyorsa üçüncü kişi bu korumadan yararlanamaz.
- **Sınırlama ve ilan:** Temsil yetkisini aşan veya kullanmada yetersiz kalan eşin yetkisi hâkim tarafından kaldırılabilir veya sınırlanabilir; bunun iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması hâkim kararıyla ilanına bağlıdır (TMK m. 190).

V. Eşin Borcuna Kefalet ve Eşin Rızası

- **Kural:** Eşlerden biri, mahkemece verilmiş bir ayrılık kararı olmadıkça veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmadıkça, ancak diğerinin yazılı rızasıyla kefil olabilir; rıza sözleşmenin kurulmasından önce ya da en geç kurulması anında verilmelidir (TBK m. 584/1). Ticari işletme sahibi veya şirket ortağı ya da yöneticisi tarafından işletme veya şirketle ilgili olarak verilen kefaletler gibi kanunda sayılan hâllerde eşin rızası aranmaz (TBK m. 584/3).

5 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
6 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
7 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.

- **Eşinin borcuna kefil olan eş:** Yargıtay, icra kefaletinin diğer eşin borcu için verilmiş olmasının eşin rızası şartını ortadan kaldırmadığını, şekil şartlarına ve eşin yazılı rızasına uyulmadan verilen icra kefaletinin ilam niteliği taşımadığını belirtmiştir.[8] Aynı yönde bir başka kararda da mahkemenin, kefilin kefalet tarihinde evli olup olmadığını ve eşinin rızasının bulunup bulunmadığını araştırması gerektiği belirtilmiştir.[9]

VI. Eşin Borcu Nedeniyle Aile Konutunun Haczi

- **Malik olmayan eşin şikâyet hakkı:** Anayasa Mahkemesi, eşinin borcu nedeniyle haczedilen aile konutu için malik olmayan eşin meskeniyet iddiasıyla yaptığı şikâyetin dava ehliyeti yokluğundan reddedilmesini aile hayatına saygı hakkının ihlali saymıştır.[10] Anayasa Mahkemesi aynı yöndeki ihlal kararlarını sonraki başvurularda da sürdürmüştür.[11]
- **Yargıtay uygulaması:** Yargıtay'ın, borçlunun eşinin meskeniyet şikâyetini aktif husumet yokluğundan reddeden kararı onadığı dosyalar da bulunmaktadır.[12] Aile konutuna ilişkin güvenceler TMK m. 194 şerhinde ayrıca ele alınacaktır.

VII. Eşler Arasında İç İlişki ve Boşanma

- **Kredi taksitleri:** Yargıtay, evlilik birliği içinde eşlerden biri adına çekilen kredinin evlilik birliğinin ihtiyaçları için çekildiğinin ve kullanıldığının kabulü gerektiğini, boşandıktan sonra taksitleri ödediğini ileri sürerek geri ödeme isteyen eşin iddiasını ispatlaması gerektiğini belirtmiştir.[13]
- **Giderlere katılma ölçüsü:** Eşler arasındaki iç ilişkide birliğin giderleri, eşlerin güçleri oranında emek ve malvarlıklarıyla katılma yükümlülüğüne göre paylaşılır (TMK m. 186/3).
- **Boşanmadan sonra:** Olağan temsil yetkisi ortak yaşamın devamı süresince vardır (TMK m. 188/1); evlilik sırasında temsil yetkisi kullanılarak yapılmış işlemden doğan müteselsil sorumluluk ise boşanmayla kendiliğinden sona ermez.

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Diğer eşin yaptığı bir işlem nedeniyle icra takibine muhatap olan eş, önce işlemin ailenin günlük ve olağan ihtiyaçlarından olup olmadığını, sözleşmede kendi imza-

8 Yargıtay 12. HD, 15.06.2017, E. 2017/4099, K. 2017/9461.
9 Yargıtay 12. HD, 08.03.2016, E. 2015/31448, K. 2016/6614.
10 AYM (Genel Kurul), *Emine Göksel* Başvurusu, B. No: 2016/10454, 12.12.2019.
11 AYM, *Nurcan Taş* Başvurusu, B. No: 2021/7065, 19.11.2024.
12 Yargıtay 12. HD, 13.02.2023, E. 2022/13263, K. 2023/789.
13 Yargıtay 3. HD, 12.04.2017, E. 2015/19376, K. 2017/5086.

sının veya önceden verdiği bir yetkinin bulunup bulunmadığını incelemelidir. İmza yoksa ve işlem olağan temsili aşıyorsa ödeme emrine süresinde itiraz edilmeli veya borçlu olunmadığının tespiti için dava açılmalıdır. Eşin borcuna kefil olunması isteniyorsa kefalet sözleşmesinin yazılı olduğundan, azami miktarın ve kefalet tarihinin kefilin el yazısıyla belirtildiğinden ve eşin yazılı rızasının sözleşmeden önce veya en geç imza anında alındığından emin olunmalıdır. Eşin borcu nedeniyle aile konutuna haciz konulduysa haczin öğrenildiği anda şikâyet yoluna başvurulmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
22.02.2023 · E. 2022/132 · K. 2023/100

Olağan temsil sınırı dışında yapılan işlemden diğer eş sorumlu olmaz; kanundan doğan bu istisna genişletilemez

Özel okul işleten şirket, eşlerin çocuklarının eğitim ücreti için hem sözleşmeyi imzalayan babaya hem de sözleşmede imzası bulunmayan anneye karşı icra takibi başlatmıştır; takip kesinleşince annenin taşınmazlarına haciz konulmuştur. Anne, sözleşmenin tarafı olmadığını ileri sürerek borçlu olmadığının tespitini istemiştir. Bölge adliye mahkemesi eşlerin birliği temsil ettiğini ve temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde müteselsilen sorumlu olduklarını belirterek davayı reddetmiştir. Özel Daire bozmuştur; bölge adliye mahkemesi direnmiştir.

> *Ancak söz konusu temsil yetkisinin yalnızca Kanun'un çizdiği sınır dâhilinde işlerlik kazanacağı ve bu kapsamda yapılmış bir işlem yoksa diğer eşin kişisel sorumluluğunun doğmayacağı gözden kaçırılmamalıdır. Aksi yöndeki bir değerlendirme; kanundan doğan istisnai bir durumun kapsamının genele sirayet edecek şekilde genişlemesine ve şahsen borçlanması için (kural olarak) iradesi asıl olan bir kişinin her an iradesi dışında borç yükümlülüğü altına girme riskiyle karşı karşıya kalmasına sebep olacaktır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde eşlerin üçüncü kişilere karşı müteselsil sorumluluğu (TMK m. 189/1) öncelikle üçüncü kişilerin menfaatlerini ve işlem güvenliğini korur; ancak bu sorumluluk yalnız temsil yetkisinin kanunun çizdiği sınır içinde kullanıldığı işlemlerde doğar. Özel okul sözleşmesi olağan temsil kapsamında olmadığından, sözleşmeyi imzalamayan eş okula karşı sorumlu tutulamaz. Temsil yetkisi bulunmaksızın yapılan işlemden işlemi yapan eş kişisel olarak sorumludur (TMK m. 189/2). Kurulda, özel okul giderlerinin birliğin sürekli ihtiyaçları kapsamında olduğu görüşü ileri sürülmüş, çoğunlukça benimsenmemiştir.

2 **YARGITAY 12. HUKUK DAİRESİ**
15.06.2017 · E. 2017/4099 · K. 2017/9461

Eşinin borcu için icra kefili olan eşten de TBK m. 584'teki eşin yazılı rızası aranır; bu şarta uyulmayan icra kefaleti ilam niteliği taşımaz

Haciz sırasında düzenlenen tutanağa, borçlunun eşinin borca icra kefili olduğu kaydedilmiştir. Kefil, kefaletin yazılı şekilde yapılmadığını, sorumlu olduğu azami miktar ile kefalet tarihinin belirtilmediğini ve eşinin yazılı rızasının alınmadığını ileri sürerek icra emrinin iptalini istemiştir. İcra mahkemesi şikâyeti reddetmiştir.

> *Öte yandan icra kefaletinin diğer eşin borcu nedeniyle verilmiş olması, anılan maddede öngörülen eşin rızası koşulunu da ortadan kaldırmaz.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre icra kefaleti müteselsil kefalet hükmündedir ve geçerliliği TBK m. 583 ve 584'teki şartlara bağlıdır: kefalet yazılı yapılmalı, kefil sorumlu olduğu azami miktarı, kefalet tarihini ve müteselsil kefil sıfatını kendi el yazısıyla belirtmeli; eşlerden biri, ayrılık kararı olmadıkça veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmadıkça, ancak diğerinin yazılı rızasıyla kefil olabilir. Kefaletin diğer eşin borcu için verilmiş olması bu şartı ortadan kaldırmaz; şartlara uyulmadan yapılan icra kefaleti ilam niteliği taşımaz ve kefil hakkında ilamlı icra yapılamaz.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 186:** Konutun seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma.
- **TMK m. 188:** Eşlerin temsil yetkisi.
- **TMK m. 190:** Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması.
- **TMK m. 193:** Eşlerin hukuki işlemleri.
- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 224:** Edinilmiş mallara katılmada üçüncü kişilere karşı sorumluluk.

MADDE

190

B. Birliğin temsili

III. Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması

KANUN METNİ

(1) Eşlerden biri birliği temsil yetkisini aşar veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kalırsa hâkim, diğer eşin istemi üzerine temsil yetkisini kaldırabilir veya sınırlayabilir. İstemde bulunan eş, temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandığını, üçüncü kişilere sadece kişisel duyuru yoluyla bildirebilir.

(2) Temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlanmasının iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması, durumun hâkimin kararıyla ilân edilmesine bağlıdır.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden biri birliği temsil yetkisini aşar veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kalırsa hâkim, diğer eşin istemi üzerine temsil yetkisini kaldırabilir veya sınırlayabilir; bunun iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması hâkim kararıyla ilanına bağlıdır (m. 190). Yargıtay'a göre eşin harcamalarının kontrol altına alınması istemi vesayet gerektiren kısıtlama davası değildir ve aile mahkemesinde görülür.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Temsil yetkisinin aşılması	Eşin, ailenin sürekli ihtiyaçları dışında ve TMK m. 188/2'deki koşullar bulunmadan birlik adına işlem yapması ya da olağan ihtiyaç düzeyini aşan harcamalarda bulunması.
Yetkiyi kullanmada yetersiz kalma	Eşin, ailenin sürekli ihtiyaçları için birliği temsil yetkisini ailenin yararına uygun biçimde kullanamaması.
Kişisel duyuru	İstemde bulunan eşin, temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandığını üçüncü kişilere kendisinin bildirmesi (TMK m. 190/1).

1 Yargıtay 17. HD, 18.09.2014, E. 2014/9196, K. 2014/11991.

İlan | Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması kararının, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması için hâkim kararıyla duyurulması (TMK m. 190/2).

Kısıtlama | Savurganlık, bağımlılık, kötü yaşama tarzı veya malvarlığını kötü yönetme nedeniyle ergin bir kişinin vesayet altına alınması; temsil yetkisinin sınırlanmasından farklı bir kurumdur (TMK m. 406).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Yürürlükteki Kanunun 156 ncı maddesini karşılamaktadır. Madde 1984 tarihli Öntasarı 153 üncü maddeden yararlanılmak suretiyle yeniden kaleme alınmış, İsviçre Medenî Kanununun 174 üncü maddesinde olduğu gibi üç fıkra hâlinde düzenlenmiştir. Ancak madde kaleme alınırken, İsviçre Medenî Kanununun 174 üncü madde hükmü göz önünde tutulmak suretiyle kısmen değiştirilmiştir. Bu anlamda olmak üzere 1984 tarihli Öntasarıdan farklı olarak "Eşlerden birinin evlilik birliğini temsil yetkisini kötüye kullanması" yerine "Eşlerden biri birliği temsil yetkisini aşar" ibaresine yer verilmiştir. Öte yandan 1984 tarihli Öntasarıda kullanılan "veya bu yetkisini kullanma gücünden yoksun bulunması hâlinde" yerine "veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kalırsa" ibaresi amacı daha iyi ifade etmesi yönünden tercih edilmiştir. Yürürlükteki Kanunda madde, kadının temsil yetkisinin nez'i (kaldırılması) açısından düzenlenmiştir. Maddede ise temsil yetkisi her iki eş açısından eşit olarak düzenlendiği cihetle, temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması her iki eş açısından ancak hâkimden karar alınmasına bağlıdır. Hâkimin böyle bir karar vermesi için, temsil yetkisinin aşılmış olması veya yetkiyi kullanmada yetersiz kalınmış bulunması gerektiği esası kabul edilmiştir. Ayrıca maddede, istemde bulunan eşin, temsil yetkisinin kaldırıldığı veya sınırlandığını hâkim kararı gerekmeksizin, sadece üçüncü kişilere, kişisel duyuru yoluyla bildirebileceği öngörülmüştür. İkinci fıkrada ise daima hâkim kararını gerektiren durum düzenlenmiştir. Bu hükme göre temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlanmasının iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması, durumun hâkimin kararıyla ilân edilmesine bağlı olacaktır.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 78-79

Adalet Komisyonu maddeyi Tasarıdaki gibi aynen kabul etmiştir (S. Sayısı 723, s. 406). Gerekçe, eski Kanun'da kocaya tanınan tek taraflı kaldırma yetkisinin yerine her iki eş için hâkim kararını koyduğunu açıkça ortaya koyar.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

Karı, Kanunen haiz olduğu temsil salahiyetini sui istimal eder yahut kullanmaktan aciz olursa koca, bu salahiyeti kendisinden tamamen veya kısmen nezedebilir. Bu nezi katibi adil marifetiyle ilan edilmedikçe hüsnü niyet sahibi üçüncü şahıslara karşı hüküm ifade etmez. Hakim, karının talebi üzerine nez'in sebepsiz olduğunu isbat etmesi şartiyle salahiyetini iade eder. Nezi ilan edilmiş ise iade kararı dahi ilan olunur.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 156-157 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 156-157	4721 sayılı Kanun m. 190-191
Kimin yetkisi	Yalnız kadının temsil yetkisi	Her iki eşin temsil yetkisi
Kim kaldırır	Koca tek taraflı kaldırabilirdi	Hâkim, diğer eşin istemiyle kaldırır veya sınırlar
Sebep	Kötüye kullanma veya kullanmaktan aciz olma	Yetkiyi aşma veya kullanmada yetersiz kalma
Üçüncü kişiler	Noter aracılığıyla ilan gerekirdi	Hâkim kararıyla ilan gerekir
Yetkinin iadesi	Kadın, kaldırmanın sebepsiz olduğunu ispat ederse hâkim iade ederdi	Koşullar değişirse hâkim kararı değiştirebilir veya kaldırabilir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Sebep	Temsil yetkisinin aşılması veya kullanmada yetersiz kalınması	TMK m. 190/1
Kim ister	Diğer eş; hâkim re'sen karar vermez	TMK m. 190/1
Karar	Hâkim temsil yetkisini kaldırabilir veya sınırlayabilir	TMK m. 190/1
Bildirim	İstemde bulunan eş üçüncü kişilere yalnız kişisel duyuruyla bildirebilir	TMK m. 190/1
İyiniyetli üçüncü kişi	Kararın sonuç doğurması hâkim kararıyla ilana bağlıdır	TMK m. 190/2
Görevli mahkeme	Aile mahkemesi; kısıtlama davası değildir	Yargıtay 17. HD, K. 2014/11991; Yargıtay 20. HD, K. 2015/2136
Sınırlama istememek	Olağan temsil dışındaki işlemden sorumluluk doğurmaz	Yargıtay HGK, K. 2023/100
Eşin harcamalarını kendi başına kısıtlamak	Boşanmada kusur sayılabilir	Yargıtay 2. HD, K. 2018/10089
Kararın kaldırılması	Koşullar değişirse hâkim kararı değiştirebilir veya kaldırabilir	TMK m. 191

TBMM gerekçesine göre eski Kanun'da madde yalnız kadının temsil yetkisinin kocası tarafından kaldırılması açısından düzenlenmişti; yeni Kanun temsil yetkisini iki eş için eşit düzenlediğinden, temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması her iki eş bakımından da ancak hâkim kararıyla mümkündür. 1

DİKKAT

Diğer eşin ailenin ihtiyaçlarını aşan harcamalarından ve borçlarından korunmak isteyen eş, aile mahkemesinden temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlanmasını istemeli ve kararın ilanını talep etmelidir; ilan yapılmadıkça karar iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurmaz. Karar verildikten sonra ilan beklenmeden, eşin işlem yaptığı kişi ve kurumlara karar kişisel duyuru yoluyla bildirilebilir. Eşin kartını veya harcamalarını hâkim kararı olmadan kendi başına kısıtlayan eşe ise bu davranış boşanma davasında kusur olarak yüklenebilir.

II. Temsil Yetkisinin Kaldırılması veya Sınırlanmasının Koşulları

- **Sebepler:** Hâkim, eşlerden biri birliği temsil yetkisini aşar veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kalırsa diğer eşin istemi üzerine temsil yetkisini kaldırabilir veya sınırlayabilir (TMK m. 190/1). Gerekçeye göre 1984 tarihli Öntasarıdaki "temsil yetkisini kötüye kullanması" ifadesi yerine "yetkisini aşar", "kullanma gücünden yoksun bulunması" ifadesi yerine de amacı daha iyi anlattığı için "yetkiyi kullanmada yetersiz kalırsa" ifadesi tercih edilmiştir.
- **Yetki aşımı ne zaman vardır:** Olağan temsil ailenin sürekli ihtiyaçlarıyla sınırlıdır (TMK m. 188/1). Hukuk Genel Kurulu'na göre yetkinin aşılıp aşılmadığı, önce o ailenin sürekli ihtiyaçlarının kapsamı belirlenerek, sonra yapılan işlemin ailenin günlük ihtiyaçlarının ekonomik sınırını açıkça geçip geçmediğine bakılarak belirlenir; ailenin olağan ihtiyaç düzeyini sürekli aşan alışverişler bu kapsamda değerlendirilebilir.[2]
- **Koruma önlemi:** Hukuk Genel Kurulu'na göre TMK m. 190, eşlerden birinin birliği temsilen yaptığı işlemlerle diğer eşi o istemese veya karşı çıksa bile borç altına sokabilmesi riskini dengelemek amacıyla öngörülmüş bir önlemdir.[3]
- **Kaldırma ve sınırlama:** Hâkim yetkiyi tamamen kaldırabileceği gibi yalnız belirli işlemler veya belirli bir tutarın üzerindeki harcamalar bakımından da sınırlayabilir. Sınırlama yalnız birliği temsil yetkisini, yani eşin diğer eşi de bağlayan işlemlerini ilgilendirir; eşin kendi adına ve kişisel sorumluluğuyla işlem yapmasını engellemez (TMK m. 189/2).

2 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
3 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.

III. Duyuru ve İlan: Üçüncü Kişilere Karşı Etki

- **Kişisel duyuru:** İstemde bulunan eş, temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandığını üçüncü kişilere yalnız kişisel duyuru yoluyla bildirebilir (TMK m. 190/1). Gerekçeye göre bu bildirim için ayrıca hâkim kararı gerekmez.
- **İlan:** Temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlanmasının iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması, durumun hâkimin kararıyla ilan edilmesine bağlıdır (TMK m. 190/2). Gerekçeye göre bu hâl daima hâkim kararını gerektirir.
- **Bağlantı:** Temsil yetkisi üçüncü kişilerce anlaşılamayacak şekilde aşılmışsa eşler müteselsilen sorumlu olduğundan (TMK m. 189/2), sınırlama kararının ilanı iyiniyetli üçüncü kişilere karşı bu sorumluluğun önüne geçmenin yoludur.
- **Kararın değiştirilmesi:** Koşullar değişirse hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine kararı değiştirebilir veya kaldırabilir; ilk karar ilan edilmişse yeni karar da ilan olunur (TMK m. 191).

IV. Sınırlama İstenmemesinin Sorumluluğa Etkisi

- **Hukuk Genel Kurulu'nun yaklaşımı:** Hukuk Genel Kurulu, sözleşmede imzası bulunmayan annenin, çocukların rızası dışında özel okula kaydettirildiği iddiasına rağmen hâkimin müdahalesini ve temsil yetkisinin sınırlanmasını istememiş olmasını, olağan temsil kapsamında olmayan özel okul sözleşmesinden sorumlu tutulması için yeterli görmemiştir.[4]
- **Sonuç:** İşlem olağan temsil kapsamında değilse, diğer eşin temsil yetkisinin sınırlanması için dava açmamış olması onu kendiliğinden sorumlu kılmaz; sınırlama kararı daha çok olağan temsil kapsamındaki ve üçüncü kişilerce anlaşılamayacak yetki aşımlarına karşı koruma sağlar.

V. Eşin Harcamalarının Kontrol Altına Alınması Davası

- **Aile mahkemesi görevlidir:** Yargıtay, eşin harcamalarının kontrol altına alınması istemiyle açılan davanın vesayet gerektiren bir kısıtlama davası olmadığını ve TMK m. 188, 190, 196, 198 ve 199 çerçevesinde aile mahkemesinde görülmesi gerektiğini belirtmiştir.[5] Aynı yönde yargı yeri belirleme kararları da vardır.[6]
- **Kısıtlama davasından farkı:** Savurganlığı, alkol veya uyuşturucu bağımlılığı, kötü yaşama tarzı veya malvarlığını kötü yönetmesi sebebiyle kendisini veya ailesini darlık ya da yoksulluğa düşürme tehlikesine yol açan ergin kısıtlanır

4 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
5 Yargıtay 17. HD, 18.09.2014, E. 2014/9196, K. 2014/11991.
6 Yargıtay 20. HD, 26.03.2015, E. 2015/4001, K. 2015/2136; Yargıtay 17. HD, 18.02.2011, E. 2010/5402, K. 2011/1356.

(TMK m. 406). Kısıtlama kişinin fiil ehliyetini sınırlayan bir vesayet önlemidir; TMK m. 190 ise yalnız eşin birliği temsil yetkisini sınırlar.

- **Diğer ekonomik önlemler:** Hâkim eşlerin ailenin geçimi için yapacakları parasal katkıyı belirleyebilir (TMK m. 196), giderlere katılmayan eşin borçlularına ödemeyi diğer eşe yapmalarını emredebilir (TMK m. 198) ve ailenin ekonomik varlığının korunması için belirli malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufları diğer eşin rızasına bağlayabilir (TMK m. 199).

VI. Boşanmada Harcamaların Kısıtlanması

- **Kendi başına kısıtlama kusurdur:** Yargıtay, eşinin harcamalarına kısıtlama getiren kocayı kusurlu saymış; birlik görevlerini yerine getirmeyen kadınla birlikte eşlerin eşit kusurlu olduğunu ve kadın yararına tazminata hükmedilemeyeceğini belirtmiştir.[7]
- **Vakıaya dayanılması gerekir:** Yargıtay, davacının dava dilekçesinde dayanmadığı ve usulüne uygun ileri sürülmeyen "eşin harcamalarına kısıtlama getirmeye çalışması" vakıasının karşı tarafa kusur olarak yüklenemeyeceğini belirtmiştir.[8]
- **Ekonomik baskı:** Maaş kartına el koyma gibi ekonomik baskıların kusur ve manevi tazminat bakımından değerlendirilmesi TMK m. 186 şerhinde ele alınmıştır.

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Diğer eşin ailenin ihtiyaçlarını aşan harcamalar yaptığını düşünen eş, harcamaları gösteren banka ve kredi kartı dökümlerini, icra takiplerini ve borç yazılarını toplamalı ve aile mahkemesinde temsil yetkisinin sınırlanmasını istemelidir. Dilekçede hangi işlemlerin veya hangi tutarın üzerindeki harcamaların sınırlanmasının istendiği açıkça yazılmalı ve kararın ilanı talep edilmelidir. Ailenin ekonomik varlığını korumak için gerekiyorsa belirli malvarlığı değerleri üzerindeki tasarrufların istemde bulunan eşin rızasına bağlanması da istenebilir. Eşin kartlarına el koymak veya harcamalarını kendi başına engellemek yerine yargı yoluna başvurulmalıdır; aksi hâlde bu davranış boşanma davasında kusur olarak yüklenebilir.

7 Yargıtay 2. HD, 27.09.2018, E. 2016/22579, K. 2018/10089.
8 Yargıtay 2. HD, 20.06.2017, E. 2016/2465, K. 2017/7805.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
22.02.2023 · E. 2022/132 · K. 2023/100

Olağan temsil kapsamı dışındaki bir işlemde, diğer eşin temsil yetkisinin sınırlanmasını istememiş olması onu sorumlu kılmaz

Özel okul işleten şirket, eşlerin çocuklarının eğitim ücreti için sözleşmede imzası bulunmayan anneye de icra takibi başlatmıştır. Bölge adliye mahkemesi, annenin çocukların rızası dışında okula kaydettirildiği iddiasına rağmen hâkimin müdahalesini ve temsil yetkisinin sınırlanmasını istemediğini, bu nedenle eşinin taahhüt ettiği borçla bağlı olduğunu belirterek borçlu olmadığının tespiti davasını reddetmiştir. Özel Daire bozmuştur; bölge adliye mahkemesi direnmiştir.

> *Evlilik birliğini olağan temsile ilişkin maddenin işlerlik kazanmadığı bir durumda, bu maddeyle verilen temsil yetkisinin kısıtlanması veya kaldırılmasıyla ilgili bir talebin bulunup bulunmadığı da tartışılmaz.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre TMK m. 190, eşlerden birinin birliği temsilen yaptığı işlemlerle diğer eşi o istemese veya karşı çıksa bile borç altına sokabilmesi riskini dengelemek için öngörülmüş bir koruma önlemidir. Ancak özel okul sözleşmesi olağan temsil kapsamında olmadığından, sözleşmeyi imzalamayan eşin temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlanmasını istemiş olup olmaması sorumluluğu bakımından önem taşımaz. Kurulda, annenin temsil yetkisinin aşıldığı yönünde hâkim müdahalesi istemediğini de gözeten ve direnme kararının yerinde olduğunu savunan görüş çoğunlukça benimsenmemiştir.

2 **YARGITAY 17. HUKUK DAİRESİ**
18.09.2014 · E. 2014/9196 · K. 2014/11991

Eşin harcamalarının kontrol altına alınması istemi vesayet gerektiren kısıtlama davası değildir; TMK m. 190 ve 199 çerçevesinde aile mahkemesinde görülür

Eşlerden biri, diğer eşin harcamalarının kontrol altına alınmasını istemiştir. Sulh hukuk mahkemesi, davanın TMK m. 199 kapsamında aile mahkemesinin görevine girdiğini belirterek görevsizlik kararı vermiştir. Aile mahkemesi sıfatıyla bakan asliye hukuk mahkemesi ise uyuşmazlığın TMK m. 188, 190 ve 199 kapsamında olmadığını, kısıtlamaya ilişkin TMK m. 406 kapsamında olduğunu belirterek görevsizlik kararı vermiştir. Dosya yargı yerinin belirlenmesi için gönderilmiştir.

> *Bu durumda, uyuşmazlığın Aile Mahkemesinde görülüp, çözümlenmesi gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire, aile mahkemesi sıfatıyla bakan asliye hukuk mahkemesini oybirliğiyle yargı yeri olarak belirlemiştir. Daire'ye göre davacının savurganlık, bağımlılık, kötü yaşama tarzı veya kötü yönetim nedeniyle vesayet gerektiren bir

istemi bulunmadığından ve evlilik birliğinin korunması amacıyla diğer eşin harcamalarına sınırlama getirilmesini istediğinden, uyuşmazlık TMK m. 188, 190, 196, 198 ve 199 çerçevesinde tartışılması gereken bir aile hukuku davasıdır.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
27.09.2018 · E. 2016/22579 · K. 2018/10089

Eşinin harcamalarına kendi başına kısıtlama getiren eş boşanmada kusurludur; birlik görevlerini yerine getirmeyen eşle birlikte eşit kusur doğar

Kadın boşanma davası açmıştır. Mahkeme kocayı daha ağır kusurlu sayarak boşanmaya ve kadın yararına maddi ve manevi tazminat ile yoksulluk nafakasına karar vermiştir. Dosyada kocanın eşinin harcamalarına kısıtlama getirdiği, kadının ise birlik görevlerini yerine getirmediği anlaşılıyordu. Koca kusur belirlemesini, tazminatları ve nafakayı temyiz etmiştir.

> *Davalı erkek, davacı kadına nazaran daha fazla kusurlu kabul edilerek boşanmalarına karar verilmiş ise de; yapılan yargılama ve toplanan delillerden davalı erkeğin eşinin harcamalarına kısıtlama getirdiği, davacı kadının ise birlik görevlerini yerine getirmediği anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı kusur belirlemesi, tazminatlar ve yoksulluk nafakası yönünden oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre eşinin harcamalarına kısıtlama getiren koca ile birlik görevlerini yerine getirmeyen kadın boşanmaya sebep olan olaylarda eşit kusurludur; eşit kusur hâlinde kadın yararına maddi ve manevi tazminata hükmedilemez (TMK m. 174). Daire ayrıca kadının düzenli bir işi ve geliri olup olmadığı konusundaki çelişki giderilmeden yoksulluk nafakasına hükmedilmesini de doğru bulmamıştır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 188:** Eşlerin temsil yetkisi.
- **TMK m. 189:** Temsil yetkisinin kullanılmasında eşlerin sorumluluğu.
- **TMK m. 191:** Temsil yetkisine ilişkin kararın kaldırılması veya değiştirilmesi.
- **TMK m. 195:** Hâkimin müdahalesi.
- **TMK m. 196:** Parasal katkının belirlenmesi.
- **TMK m. 199:** Tasarruf yetkisinin sınırlanması.
- **TMK m. 406:** Savurganlık ve kötü yönetim nedeniyle kısıtlama.

MADDE

191

B. Birliğin temsili

IV. Temsil yetkisinin geri verilmesi

KANUN METNİ

(1) Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına ilişkin karar, koşullar değiştiğinde eşlerden birinin istemi üzerine hâkim tarafından değiştirilebilir.

(2) İlk karar ilân edilmiş ise, değişikliğe ilişkin karar da ilân olunur.

MADDE ÖZETİ

Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına ilişkin karar, koşullar değiştiğinde eşlerden birinin istemi üzerine hâkim tarafından değiştirilebilir; ilk karar ilan edilmişse değişiklik kararı da ilan olunur (m. 191). TBMM gerekçesine göre temsil yetkisi her iki eş için düzenlendiğinden, kaldırılan temsil yetkisinin geri verilmesi de her iki eş için aynı biçimde düzenlenmiştir.

TEMEL KAVRAMLAR

Temsil yetkisinin geri verilmesi	Temsil yetkisi kaldırılmış veya sınırlanmış eşe, koşullar değiştiğinde hâkim kararıyla yetkisinin tamamen veya kısmen iade edilmesi (TMK m. 191).
Koşulların değişmesi	Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına sebep olan yetki aşımı ya da yetersizlik durumunun ortadan kalkması veya ağırlaşması.
İlan	Temsil yetkisine ilişkin kararın iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması için hâkim kararıyla duyurulması (TMK m. 190/2, 191/2).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Yürürlükteki Kanunun 157 nci maddesini karşılamaktadır. 1984 tarihli Öntasarının 154 üncü maddesinden aynen alınmıştır. Buna göre evlilik birliğini temsil yetkisi, her iki eş açısından düzenlendiği için, kaldırılan temsil yetkisinin geri verilmesi sorunu da aynı tarzda düzenlenmiştir. Temsil yetkisinin kaldırılmasına ve sınırlanmasına karar

> verilmiş ise, temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına sebep olan koşulların değişmesi üzerine eşlerden birinin istemi üzerine hâkimin, kararın kaldırılmasına veya değiştirilmesine karar verebileceği hükme bağlanmıştır. Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına dair verilmiş olan ilk karar ilân edilmiş ise, bu kararın değiştirilmesi veya kaldırılması hakkındaki kararın da ilânı gerekecektir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 79*

Adalet Komisyonu maddeyi Tasarıdaki gibi aynen kabul etmiştir (S. Sayısı 723, s. 407).

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Hakim, karının talebi üzerine nez'in sebepsiz olduğunu isbat etmesi şartiyle salahiyetini iade eder. Nezi ilan edilmiş ise iade kararı dahi ilan olunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 157 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 157	4721 sayılı Kanun m. 191
Kim ister	Yalnız kadın	Eşlerden biri
Şart	Kaldırmanın sebepsiz olduğunun ispatı	Koşulların değişmesi
Karar	Yetkinin iadesi	Kararın değiştirilmesi veya kaldırılması
İlan	İlk karar ilan edilmişse iade kararı da ilan olunurdu	İlk karar ilan edilmişse değişiklik kararı da ilan olunur

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Karar	TMK m. 190 uyarınca verilen kaldırma veya sınırlama kararı	TMK m. 190
Değiştirme şartı	Koşulların değişmesi	TMK m. 191/1
Kim ister	Eşlerden biri	TMK m. 191/1
Kim karar verir	Hâkim	TMK m. 191/1
İlan	İlk karar ilan edilmişse değişiklik kararı da ilan olunur	TMK m. 191/2
Eski Kanun	Yalnız kadının talebi ve kaldırmanın sebepsizliğinin ispatı	743 s. K. m. 157

1 TBMM gerekçesine göre madde 1984 tarihli Öntasarının 154. maddesinden aynen alınmış ve eski Kanun'un 157. maddesini karşılar. Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına sebep olan koşullar değişirse eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, kararın kaldırılmasına veya değiştirilmesine karar verebilir.

DİKKAT

Temsil yetkisi sınırlanan eş, kararın sebebi ortadan kalkmışsa, örneğin ailenin ihtiyaçlarını aşan harcamalar sona ermiş, borçlar ödenmiş veya harcamalar düzene sokulmuşsa, aile mahkemesinden kararın kaldırılmasını veya değiştirilmesini isteyebilir. İlk karar ilan edilmişse değişiklik kararının da ilanı talep edilmelidir; aksi hâlde sınırlama kararını bilen üçüncü kişiler yetkisi sınırlanmış eşle işlem yapmaktan kaçınabilir. Sınırlamayı isteyen eş, diğer eşin yetki aşımı sürüyorsa aynı yoldan sınırlamanın genişletilmesini isteyebilir.

II. Kararın Değiştirilmesi ve Temsil Yetkisinin Geri Verilmesi

- **Kural:** Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına ilişkin karar, koşullar değiştiğinde eşlerden birinin istemi üzerine hâkim tarafından değiştirilebilir (TMK m. 191/1). Gerekçeye göre hâkim, kararın kaldırılmasına veya değiştirilmesine karar verebilir.
- **Hangi karar:** Madde, TMK m. 190 uyarınca eşlerden biri birliği temsil yetkisini aştığı veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kaldığı için verilen kaldırma veya sınırlama kararını konu alır (TMK m. 190).
- **Kim isteyebilir:** Kanun istem hakkını "eşlerden birine" tanır. Yetkisi kaldırılan veya sınırlanan eş yetkisinin geri verilmesini isteyebileceği gibi, sınırlamayı isteyen eş de koşulların ağırlaşması hâlinde sınırlamanın genişletilmesini veya yetkinin tamamen kaldırılmasını isteyebilir.
- **Koşulların değişmesi:** Değişiklik istemi, ilk kararın dayandığı yetki aşımı veya yetersizlik durumunun ortadan kalkmasına ya da ağırlaşmasına dayanmalıdır. Örneğin ailenin olağan ihtiyaçlarını aşan harcamaların sona ermesi, bu harcamalardan doğan borçların ödenmesi veya aksine yeni ve daha ağır yetki aşımlarının ortaya çıkması değişiklik sebebi olarak ileri sürülebilir; bu değerlendirmeyi hâkim somut olaya göre yapar.
- **Hâkim re'sen karar vermez:** Hem ilk karar hem de değişiklik kararı eşlerden birinin istemine bağlıdır (TMK m. 190/1, 191/1).

III. İlan ve Üçüncü Kişiler

- **Değişiklik kararının ilanı:** İlk karar ilan edilmişse, değişikliğe ilişkin karar da ilan olunur (TMK m. 191/2). Gerekçeye göre temsil yetkisinin kaldırılmasına

veya sınırlanmasına dair ilk karar ilan edilmişse, bu kararın değiştirilmesi veya kaldırılması hakkındaki kararın da ilanı gerekir.

- **Neden önemlidir:** Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ancak hâkim kararıyla ilan edildiğinde sonuç doğurur (TMK m. 190/2). Sınırlama ilan edildikten sonra yetki geri verilmişse bunun da ilanı, üçüncü kişilerin eşin yeniden birliği temsil edebildiğini öğrenmesini sağlar.
- **Kişisel duyuru:** İlk karar yalnız kişisel duyuru yoluyla bildirilmişse, değişikliği de aynı kişilere bildirmek uygulamada karışıklığı önler.
- **Müteselsil sorumluluk:** Yetkinin geri verilmesiyle eşlerin ailenin sürekli ihtiyaçları için yapılan işlemlerden üçüncü kişilere karşı müteselsil sorumluluğu yeniden işlemeye başlar (TMK m. 189).

IV. Görevli Mahkeme ve Usul

- **Aile mahkemesi:** Yargıtay, eşin harcamalarının kontrol altına alınması istemini TMK m. 188, 190, 196, 198 ve 199 çerçevesinde tartışılması gereken bir dava sayarak aile mahkemesinde görülmesi gerektiğini belirtmiştir.[1] Temsil yetkisine ilişkin kararın değiştirilmesi istemi de aynı aile hukuku uyuşmazlığının devamı niteliğinde olduğundan aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Deliller:** Koşulların değiştiğini gösteren banka hesap dökümleri, kredi ve kart borçlarının kapandığını gösteren belgeler ve tanıklar istemin dayanağı olur.
- **Eski Kanun'dan farkı:** Eski Kanun'a göre yalnız kadın, yetkisinin kaldırılmasının sebepsiz olduğunu ispat ederse hâkimden yetkisinin iadesini isteyebiliyordu (743 s. K. m. 157). Yeni Kanun'da istem hakkı her iki eşe tanınmış ve değişiklik koşulların değişmesine bağlanmıştır.

V. Ortak Yaşamın Sona Ermesi ve Boşanma

- **Olağan temsil ortak yaşama bağlıdır:** Eşlerden her biri ailenin sürekli ihtiyaçları için birliği ortak yaşamın devamı süresince temsil eder (TMK m. 188/1). Ortak yaşam sona erdiğinde olağan temsil yetkisine dayanılamayacağından, sınırlama kararının değiştirilmesi istemi daha çok evlilik birliğinin sürdüğü dönemde önem taşır.
- **Boşanma davası süreci:** Boşanma davası sırasında eşlerin geçimi ve barınması gibi konularda gerekli geçici önlemler hâkim tarafından alınır (TMK m. 169).

UYGULAMA NOTU

1 Yargıtay 17. HD, 18.09.2014, E. 2014/9196, K. 2014/11991.

Temsil yetkisinin sınırlanmasına ilişkin kararın kaldırılmasını isteyen eş, dilekçede ilk kararın hangi sebeple verildiğini ve bu sebebin nasıl ortadan kalktığını somut belgelerle anlatmalıdır. İlk karar ilan edilmişse değişiklik kararının da ilanı ayrıca talep edilmeli ve karar daha önce kişisel duyuru yapılan kişi ve kurumlara da bildirilmelidir. Sınırlamayı isteyen eş, diğer eşin yetki aşımı sürüyor ya da ağırlaşıyorsa sınırlamanın genişletilmesini veya yetkinin tamamen kaldırılmasını isteyebilir; ailenin ekonomik varlığını korumak için belirli malvarlığı değerleri üzerindeki tasarrufların kendi rızasına bağlanmasını da talep edebilir (TMK m. 199).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 188:** Eşlerin temsil yetkisi.
- **TMK m. 189:** Temsil yetkisinin kullanılmasında eşlerin sorumluluğu.
- **TMK m. 190:** Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması.
- **TMK m. 199:** Tasarruf yetkisinin sınırlanması.

MADDE

192 C. Eşlerin meslek ve işi

KANUN METNİ

Eşlerden her biri, meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir. Ancak, meslek ve iş seçiminde ve bunların yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı göz önünde tutulur.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden her biri meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir; ancak meslek ve işin seçiminde ve yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı gözetilir (m. 192). Yargıtay'a göre eşinin çalışmasına izin vermemek boşanmada kusur sayılır; ancak bu davranış tek başına kişilik haklarına saldırı niteliği taşımadığından manevi tazminat gerektirmez.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Meslek ve iş seçimi özgürlüğü	Eşlerden her birinin, diğerinin iznine bağlı olmaksızın meslek veya iş seçebilmesi (TMK m. 192/1).
Evlilik birliğinin huzur ve yararı	Eşlerin meslek ve iş seçerken ve işlerini yürütürken aile yaşamının düzenini, çocukların bakımını ve eşlerin birlikte yaşamasını gözetme yükümlülüğü (TMK m. 192).
Çalışmaya engel olma	Eşin, diğer eşin bir işte çalışmasını yasaklaması, izin vermemesi veya işinden ayrılmaya zorlaması; boşanmada kusur olarak değerlendirilir.[2]
Çalışmaya zorlama	Eşi isteği dışında çalışmaya veya ağır çalışma koşullarına zorlama; boşanmada kusur sayılır.[3]

1 Yargıtay 2. HD, 03.03.2025, E. 2023/7910, K. 2025/2182.
2 Yargıtay 2. HD, 03.03.2025, E. 2023/7910, K. 2025/2182.
3 Yargıtay 2. HD, 07.04.2016, E. 2015/15373, K. 2016/7132.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> İsviçre Medenî Kanununun 167 nci maddesi hükmü göz önünde tutulmak suretiyle kaleme alınmıştır. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Sözleşmede kadınların serbestçe çalışma ve meslek edinme özgürlüğüne sahip olduğu kabul edilmiştir. Nitekim, kadının bir meslek ve sanatla iştigal etmesinin kocanın iznine tâbi olduğuna ilişkin yürürlükteki Kanunun 159 uncu maddesi hükmü Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilmiştir. Maddeyle Sözleşme hükümleri de göz önünde tutulmak suretiyle, sadece kadının değil her iki eşin de meslek veya iş seçiminde diğer eşin iznini almak zorunda olmadığı kabul edilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 79*

Tasarının 192. maddesi yalnız "Eşlerden her biri, meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir." cümlesinden oluşuyordu. Adalet Komisyonu, maddeye "Ancak, meslek ve iş seçiminde ve bunların yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı göz önünde tutulur." cümlesini ekleyerek kabul etmiştir (S. Sayısı 723, s. 407). Böylece izin şartının kaldırılmasıyla birlikte eşlerin meslek ve iş konusundaki özgürlüğünün evlilik birliğinin huzur ve yararıyla sınırlı olduğu açıkça belirtilmiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca mallarını idare için hangi usulü kabul etmiş olursa olsun karı, kocanın sarahaten veya zımnen müsaadesi ile bir iş veya sanat ile iştigal edebilir. Kocanın izinden imtinaı halinde, karı, kendisinin bir iş veya bir sanat ile iştigal etmesi birliğin veya bütün ailenin menfaati icabı olduğunu ispat ederse bu izin, hakim tarafından verilebilir. Koca, karısını bir iş veya sanat ile iştigalden menettiği takdirde keyfiyet katibi adil marifetiyle ilan edilmedikçe hüsnü niyet sahibi üçüncü şahıslara karşı hüküm ifade etmez.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 159 (Anayasa Mahkemesince iptal edildi)

Bu hüküm Anayasa Mahkemesinin 29.11.1990 tarihli kararıyla iptal edilmiş ve karar 02.07.1992 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.[4] 4721 sayılı Kanun, izin şartını her iki eş bakımından da kaldırmıştır.

	743 sayılı Kanun m. 159	4721 sayılı Kanun m. 192
İzin	Kadın, kocanın açık veya örtülü izniyle çalışabilirdi	Eşlerden hiçbiri diğerinin iznine bağlı değildir
İzin verilmezse	Kadın ailenin menfaatini ispat ederse hâkim izin verebilirdi	Hâkim izni gerekmez
Yasaklama	Koca kadını bir iş veya sanatla uğraşmaktan men edebilirdi	Eşin çalışmasına engel olmak boşanmada kusur sayılır
Sınır	Birliğin veya ailenin menfaati	Evlilik birliğinin huzur ve yararı

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

4 AYM, 29.11.1990, E. 1990/30, K. 1990/31.

Tarih	Gelişme	Dayanak
29.11.1990	Eski Kanun'un 159. maddesi iptal edildi	AYM, K. 1990/31
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
İzin	Eşlerden hiçbiri meslek veya iş seçiminde diğerinin iznine bağlı değildir	TMK m. 192
Sınır	Meslek ve işin seçiminde ve yürütülmesinde birliğin huzur ve yararı gözetilir	TMK m. 192
Eski izin şartı	Kadının çalışmasını kocanın iznine bağlayan hüküm iptal edildi	AYM, K. 1990/31
Çalışmaya izin vermemek	Boşanmada kusurdur; tek başına manevi tazminat gerektirmez	Yargıtay 2. HD, K. 2025/2182
Çalışmaya zorlamak	Boşanmada kusurdur	Yargıtay 2. HD, K. 2016/7132
İşin türü	Tek başına boşanma sebebi değildir; birliğin huzur ve yararını bozması önemlidir	Yargıtay 2. HD, K. 2013/8647
Eşin isteğiyle çalışmamak	Yoksulluk nafakasının miktarında gözetilir	Yargıtay HGK, K. 2026/18

TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medeni Kanunu'nun 167. maddesi göz önünde tutularak kaleme alınmış; Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Sözleşme ve kadının çalışmasını kocanın iznine bağlayan eski hükmün Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi dikkate alınarak her iki eşin de meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda olmadığı kabul edilmiştir.[5] Evlilik birliğinin huzur ve yararının gözetileceğine ilişkin ikinci cümle, Tasarı metnine Adalet Komisyonunca eklenmiştir. 1

DİKKAT

Eşinin çalışmasına izin vermeyen, onu işinden ayrılmaya ya da isteği dışında çalışmaya zorlayan eşin bu davranışları boşanma davasında kusur olarak değerlendirilir; bunlar mesajlar, işyeri kayıtları ve tanıklarla ispatlanabilir. Çalışmaya engel olunması tek başına manevi tazminat gerektirmeyebilir; tazminat isteniyorsa kişilik haklarına yönelik diğer davranışların da belgelenmesi gerekir. Diğer eşin

5 AYM, 29.11.1990, E. 1990/30, K. 1990/31.

isteği nedeniyle çalışmamış olan eş, boşanmada yoksulluk nafakası isterken bu durumu ve iş hayatına dönme imkânlarını ayrıntılı olarak anlatmalıdır.

II. Meslek ve İş Seçiminde Serbestlik

- **Kural:** Eşlerden her biri, meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir (TMK m. 192). Gerekçeye göre madde, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Sözleşme'de kadınların serbestçe çalışma ve meslek edinme özgürlüğüne sahip olduğunun kabul edilmesi gözetilerek, yalnız kadın için değil her iki eş için düzenlenmiştir.
- **Eski izin şartının iptali:** Anayasa Mahkemesi, kadının bir iş veya sanatla uğraşmasını kocanın açık veya örtülü iznine bağlayan eski Kanun'un 159. maddesini, kocaya tek taraflı izin vermeme yetkisi tanıyarak çalışmayı sürdüren kadını kusurlu duruma düşürmesine ve boşanma nedeni yaratmasına imkân verdiği için eşitlik ilkesine ve çalışma özgürlüğüne aykırı bularak oybirliğiyle iptal etmiştir.[6]
- **Anlaşma ve özveri:** Anayasa Mahkemesine göre eşler, evlilik birliğinin korunması ve çocukların yetişmesi için karşılıklı özveride bulunarak çalışma hak ve özgürlüklerini uyum ve anlaşma içinde kullanmalıdır.[7]
- **Komisyonun eklediği cümle:** Tasarı metninde yalnız izin şartının kaldırıldığı birinci cümle yer alıyordu; "meslek ve iş seçiminde ve bunların yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı göz önünde tutulur" cümlesi Adalet Komisyonunca eklenmiştir (S. Sayısı 723, s. 407).

III. Evlilik Birliğinin Huzur ve Yararı

- **Anlamı:** Eşler meslek ve iş seçerken ve işlerini yürütürken birlikte yaşamanın, çocukların bakımının ve aile düzeninin gereklerini göz önünde tutmakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, eşlerin evlilik birliğinin mutluluğunu elbirliğiyle sağlama ve birbirine yardımcı olma yükümlülüğüyle birlikte değerlendirilir (TMK m. 185).
- **İşin türü ve kusur:** Yargıtay, eşlerden birinin işinin türünün kural olarak tek başına boşanma sebebi olmadığını; ancak diğer eşin karşı çıkmasına rağmen sürdürülen ve evlilik birliğinin huzur ve yararını bozduğu kanıtlanan bir işin TMK m. 192 kapsamında kusur olarak değerlendirilebileceğini kabul etmiştir.[8] Karşı oy yazısında, işin kendisinin evlilikle bağdaşıp bağdaşmadığının değil,

6 AYM, 29.11.1990, E. 1990/30, K. 1990/31.
7 AYM, 29.11.1990, E. 1990/30, K. 1990/31.
8 Yargıtay 2. HD, 28.03.2013, E. 2013/4708, K. 2013/8647.

diğer eşin bu işe yaklaşımı ve işin evlilik birliğinin huzur ve yararını bozup bozmadığının değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.[9]

- **Ortak konut ve iş yeri:** İş nedeniyle ortak konutun seçiminde ortaya çıkan uyuşmazlıklarda eşler konutu birlikte seçer (TMK m. 186/1); anlaşılamazsa hâkimin müdahalesi istenebilir (TMK m. 195).

IV. Eşin Çalışmasına Engel Olmak

- **Kusurdur:** Bölge adliye mahkemesinin, diğer vakıalar ispatlanamadığı için kocaya yalnız eşinin çalışmasına izin vermeme kusurunu yükleyerek kocayı tam kusurlu saydığı dosyada Yargıtay, kusur belirlemesini onamıştır.[10]
- **Birlikte değerlendirilen davranışlar:** Yargıtay, eşine karşı ilgisiz olan, çalışmasına izin vermeyen, baskıcı tutumlar içinde bulunan, eve yeterli para bırakmayan ve eşini aşağılayan kocanın davranışları karşısında boşanmaya karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.[11]
- **Manevi tazminat:** Yargıtay'a göre eşinin çalışmasına izin vermeme şeklindeki kusurlu davranış, tek başına diğer eşin kişilik haklarına saldırı niteliği taşımaz; bu nedenle yalnız bu davranışa dayanılarak manevi tazminata hükmedilemez.[12] Manevi tazminatın koşulları TMK m. 174 şerhinde yer alır.
- **Ekonomik baskı:** Maaş kartına el koyma ve eşi başkalarına muhtaç bırakma gibi ekonomik baskıların kusur ve manevi tazminat bakımından değerlendirilmesi TMK m. 186 şerhinde ele alınmıştır.

V. Eşi Çalışmaya Zorlamak

- **Kusurdur:** Yargıtay, eşine karşı ilgisiz davranan, birlik görevlerini yerine getirmeyen ve eşini isteği dışında geç saatlere kadar çalışmaya zorlayan kocanın davranışları karşısında kadının dava açmakta haklı olduğunu ve boşanmaya karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.[13]
- **Diğer kusurlarla birlikte:** Yargıtay, eşine fiziksel şiddet uygulayan, hakaret eden ve eşini çalışmaya zorlayan kocanın kusurlu davranışlarını kadının kocasına ve kayınvalidesine küfür etmesiyle birlikte değerlendirmiştir.[14]

9 Yargıtay 2. HD, 28.03.2013, E. 2013/4708, K. 2013/8647.
10 Yargıtay 2. HD, 03.03.2025, E. 2023/7910, K. 2025/2182.
11 Yargıtay 2. HD, 28.11.2023, E. 2022/8091, K. 2023/5711.
12 Yargıtay 2. HD, 03.03.2025, E. 2023/7910, K. 2025/2182.
13 Yargıtay 2. HD, 07.04.2016, E. 2015/15373, K. 2016/7132.
14 Yargıtay 2. HD, 04.12.2013, E. 2013/14747, K. 2013/28530.

VI. Boşanmanın Mali Sonuçlarında Çalışma

- **Yoksulluk nafakası:** Hukuk Genel Kurulu, ekonomik durumu üst düzeyde olan kocanın eşinin çalışmasını istemediği ve üniversite mezunu kadının bu nedenle yaklaşık on bir yıl çalışmayarak çocukların ve eşinin bakımıyla ilgilendiği dosyada, kadın yararına hükmedilen yoksulluk nafakasının az olduğunu ve daha uygun miktarda nafakaya hükmedilmesi gerektiğini kabul etmiştir.[15]
- **Yoksulluğun ölçüsü:** Hukuk Genel Kurulu'na göre geçimini kendi mali kaynakları ve çalışma gücüyle sağlama imkânından yoksun olan eş, diğer koşullar da varsa yoksulluk nafakası isteyebilir.[16] Nafakanın koşulları TMK m. 175 şerhinde ayrıntılı olarak yer alır.
- **Ev işlerindeki emek:** Bir meslek veya işte çalışmayan eşin ev işlerinde ve çocukların bakımında harcadığı emek de birliğin giderlerine katkı sayılır (TMK m. 186/3).

UYGULAMA NOTU

Eşinin çalışmasına engel olunan eş, önce bu tutumu ve buna bağlı tartışmaları mesajlar, iş teklifleri, işten ayrılma yazıları ve tanıklarla belgelemelidir; boşanma davasında bunlar kusur belirlemesinde dikkate alınır. Çalışan eşin, işini seçerken ve yürütürken aile düzenini nasıl gözettiğini, çocukların bakımı için hangi düzenlemeleri yaptığını da anlatabilecek durumda olması gerekir. Diğer eşin isteği nedeniyle çalışmamış olan eşin eğitimi, çalışmadığı süre ve iş hayatına dönme imkânları yoksulluk nafakasının koşulları ve miktarı bakımından önem taşır; bu konudaki delillerin de dosyaya sunulması gerekir.

İÇTİHATLAR

1 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
29.11.1990 · E. 1990/30 · K. 1990/31

Kadının çalışmasını kocanın iznine bağlayan eski kural eşitlik ilkesine ve çalışma özgürlüğüne aykırı bulunarak iptal edildi

Evli olan ve halk müziği sanatçısı olarak çalışan kadın, açtığı boşanma davası sürerken kocasının daha önce verdiği çalışma iznini geri aldığını belirterek eski Kanun'un 159. maddesine göre hâkimden çalışma izni istemiştir. Davaya bakan sulh hukuk mahkemesi, kadının bir iş veya sanatla uğraşmasını kocanın açık veya örtülü iznine bağlayan hükmün Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına vararak iptali için başvurmuştur.

15 Yargıtay HGK, 21.01.2026, E. 2025/34, K. 2026/18.
16 Yargıtay HGK, 21.01.2026, E. 2025/34, K. 2026/18.

> *Fakat çalışmak, mesleğini yürütmek, kişiliğini geliştirmek, ailesine ve topluma çalışmasıyla katkıda bulunmak isteyen kadına, Medeni Yasa'nın 159. maddesine dayanarak kocanın tek taraflı olarak izin vermemek suretiyle anlaşmazlık çıkarması ve bu yasaklamaya karşın çalışmasını sürdüren karısını kusurlu duruma düşürüp boşanma nedeni yaratmasına veya -itiraz yoluna başvurulan olayda görüldüğü gibi- sömürü aracı olarak çalıştırdığı karısının bu yüzden boşanma davası açması üzerine çalışması için verdiği izni geri almasına olanak veren Medeni Yasa'nın 159. maddesi, Anayasa'nın 49. maddesinde yerini bulan temel haklardan olan çalışma özgürlüğüne de aykırılık oluşturur.*

DEĞERLENDİRME Anayasa Mahkemesi 743 sayılı Kanun'un 159. maddesini oybirliğiyle iptal etmiştir. Mahkeme'ye göre çalışma hak ve özgürlüğü evli kadının da temel haklarındandır ve bu bakımdan kocanın sahip olduğu hak ve özgürlükle arasında hukuksal bir fark ve ayrıcalık yoktur; eşler evlilik birliğinin korunması ve çocukların yetişmesi için karşılıklı özveride bulunmalı ve çalışma haklarını anlaşarak kullanmalıdır. Kocaya tek taraflı izin vermeme yetkisi tanıyarak çalışmayı sürdüren kadını kusurlu duruma düşürmesine ve boşanma nedeni yaratmasına imkân veren kural eşitlik ilkesine ve çalışma özgürlüğüne aykırıdır. Karar, 4721 sayılı Kanun'un 192. maddesinin gerekçesinde de anılmıştır.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
03.03.2025 · E. 2023/7910 · K. 2025/2182

Eşinin çalışmasına izin vermemek boşanmada kusurdur; ancak tek başına kişilik haklarına saldırı sayılmaz ve manevi tazminat gerektirmez

Eşler karşılıklı boşanma davası açmıştır. İlk derece mahkemesi kocanın eşinin çalışmasına izin vermediğini ve diğer kusurlu davranışlarını belirterek kocayı tam kusurlu saydı, kadının davasını kabul etti ve kadın yararına maddi ve manevi tazminata hükmetmiştir. Bölge adliye mahkemesi kocaya yüklenen diğer vakıaları ispatlanmadığı için gerekçeden çıkardı, ancak tam kusur belirlemesini korudu ve tazminat miktarlarını artırmıştır.

> *Davalı erkeğe yüklenen ve gerçekleşen "eşinin çalışmasına izin vermeme" şeklindeki kusurlu davranışı davalı karşı davacı kadının kişilik haklarına saldırı niteliği taşımamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı kadın yararına hükmedilen manevi tazminat yönünden oybirliğiyle bozmuş, kusur belirlemesi dahil diğer bölümleri onamıştır. Daire'ye göre boşanma sebebiyle manevi tazminata hükmedilebilmesi için boşanmaya sebep olan vakıaların tazminat isteyen eşin kişilik haklarına saldırı niteliği taşıması gerekir (TMK m. 174/2); kocanın eşinin çalışmasına izin vermemesi kusurlu bir davranış olmakla birlikte bu nitelikte değildir.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
07.04.2016 · E. 2015/15373 · K. 2016/7132

Eşini isteği dışında geç saatlere kadar çalışmaya zorlamak boşanmada kusurdur

Kadın boşanma davası açmıştır. Mahkeme davayı yetersiz gerekçeyle reddetmiştir; kadın kararı temyiz etmiştir.

> *Yapılan soruşturma ve toplanan delillerden davalı erkeğin eşine karşı ilgisiz davrandığı, birlik görevlerini yerine getirmediği, isteği dışında geç saatlere kadar çalışmaya zorladığı anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre eşine karşı ilgisiz davranan, birlik görevlerini yerine getirmeyen ve eşini isteği dışında geç saatlere kadar çalışmaya zorlayan kocanın davranışları karşısında taraflar arasında ortak hayatı temelinden sarsacak derecede bir geçimsizlik vardır; kadın dava açmakta haklıdır ve boşanmaya karar verilmelidir (TMK m. 166/1). Karar, eşin meslek ve iş konusundaki iradesine saygı gösterilmesinin çalışmaya zorlamamayı da kapsadığını gösterir.

4 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
21.01.2026 · E. 2025/34 · K. 2026/18

Kocasının isteği nedeniyle yıllarca çalışmayan eşin durumu yoksulluk nafakasının miktarında gözetilir

Eşler karşılıklı boşanma davası açmıştır. Dosyaya göre ekonomik durumu üst düzeyde olan koca eşinin çalışmasını istememiş, üniversite mezunu kadın bu nedenle çalışmayarak eşlerin önceki evliliklerinden olan çocukların ve eşinin bakımıyla ilgilenmişti; yaklaşık on bir yıl süren evliliğin ardından kadın ailesinin yanına dönmüş ve çalışmamıştı. İlk derece mahkemesi eşleri eşit kusurlu sayarak tazminat istemlerini reddetti ve kadın yararına yoksulluk nafakasına hükmetmiştir. Özel Daire kusur belirlemesi ve nafaka miktarı yönünden bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *Hâl böyle olunca; evliliğin süresi, tarafların ekonomik ve sosyal durumları, boşanmaya yol açan olaylardaki kusur derecesi, paranın alım gücü, hakkaniyet ilkesi, yoksulluk nafakasının niteliği, günün ekonomik koşulları dikkate alındığında kadın eş yararına hükmedilen yoksulluk nafakası miktarının az olduğu, İlk Derece Mahkemesince hakkaniyet ilkesi gözetilerek daha uygun miktarda yoksulluk nafakası ödenmesine karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını nafaka miktarı yönünden oy birliğiyle, kusur ve tazminat yönünden oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre geçimini kendi mali kaynakları ve çalışma gücüyle sağlama imkânından yoksun olan eş, diğer koşullar da varsa yoksulluk nafakası isteyebilir (TMK m. 175). Kocanın eşinin çalışmasını istemediği ve kadının bu nedenle çalışmadığı, evliliğin süresi ve kocanın gelir durumu birlikte değerlendirildiğinde hükmedilen nafaka azdır. Kurul

ayrıca erkeği ağır, kadını az kusurlu kabul etmiş; eşit kusur görüşü çoğunlukça benimsenmemiştir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 185:** Evliliğin genel hükümleri; eşlerin hak ve yükümlülükleri.
- **TMK m. 186:** Konutun seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma.
- **TMK m. 166:** Evlilik birliğinin sarsılması.
- **TMK m. 174:** Maddi ve manevi tazminat.
- **TMK m. 175:** Yoksulluk nafakası.
- **TMK m. 195:** Hâkimin müdahalesi.

MADDE

193 D. Eşlerin hukukî işlemleri I. Genel olarak

KANUN METNİ

Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, eşlerden her biri diğeri ve üçüncü kişilerle her türlü hukukî işlemi yapabilir.

MADDE ÖZETİ

Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça eşlerden her biri, diğeri ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlemi yapabilir (m. 193). Hukuk Genel Kurulu'na göre bu kuralın en önemli istisnası, aile konutuna ilişkin işlemleri diğer eşin açık rızasına bağlayan TMK m. 194'tür.[1] Eski Kanun'daki eşler arası cebri icra yasağı kaldırılmıştır; eşler birbirine karşı borçlarını ifa etmeli, aksi hâlde sonuçlarına katlanmalıdır.

TEMEL KAVRAMLAR

Hukuki işlem özgürlüğü	Eşlerin, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça birbirleriyle ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlemi yapabilmesi (TMK m. 193).
Kanunda aksine hüküm	Eşlerin hukuki işlem özgürlüğünü sınırlayan özel kurallar; örneğin aile konutuna ilişkin işlemlerde diğer eşin açık rızası (TMK m. 194) ve kefalette eşin yazılı rızası (TBK m. 584).
Tüketim ödüncü	Ödünç verenin bir miktar parayı veya tüketilebilen bir şeyi ödünç alana devretmeyi, ödünç alanın da aynı nitelik ve miktarda şeyi geri vermeyi üstlendiği sözleşme (TBK m. 386); eşler arasında da kurulabilir.[2]
Muris muvazaası	Miras bırakanın, mirasçılarından mal kaçırmak amacıyla gerçekte bağışladığı taşınmazı satış gibi göstermesi; eşe yapılan devirlerde de ileri sürülebilir.[3]

1 Yargıtay HGK, 28.11.2019, E. 2019/318, K. 2019/1238.
2 Yargıtay 8. HD, 09.06.2016, E. 2015/22824, K. 2016/10124.
3 Yargıtay HGK, 01.07.2021, E. 2017/2654, K. 2021/886.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> 1984 tarihli Öntasarının 156 ncı maddesinden alınmıştır. Maddede, eşler arasında kabul edilen eşitlik prensibi uyarınca, kadının bazı hukukî işlemleri için hâkimden izin almasına gerek görülmediği gibi eşler arasında cebrî icra yasağı ve istisnalarını muhafaza etmeye de gerek görülmemiştir. Eşler de birbirlerine karşı borçlarını ifa etmeli, aksi hâlde sonuçlarına katlanmalıdır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 79*

Tasarıda madde "D. Eşlerin hukukî işlemleri" bölümünün "I. Genel olarak" alt başlığı altında yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 407). Aynı bölümün ikinci alt başlığını oluşturan aile konutu maddesinin gerekçesinde de, o maddeyle eşlerin hukuki işlemlerinde 193. maddeyle kabul edilen genel kuralın bir istisnasına yer verildiği belirtilmiştir (S. Sayısı 723, s. 80).

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca arasında her nevi hukuki tasarruf caizdir. Karının şahsi mallarına veya mal ortaklığı usulüne tabi mallara dair karı koca arasındaki hukuki tasarruflar, sulh hakimi tarafından tasdik olunmadıkça muteber olmaz. Koca menfaatine olarak karı tarafından üçüncü şahsa karşı iltizam olunan borçlar için dahi hüküm böyledir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 169

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenmenin devamı müddetince kanunen muayyen haller haricinde yekdiğerine karşı cebri icra talebinde bulunamaz. Kanunen cebri icra caiz olan hallerde dahi karı kocadan birinin diğer taraf yüzünden uğradığı ziyan o taraf hakkında iflas veya semeresiz kalan hacizde cari mahrumiyetleri müstelzim olmaz.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 165

Eski Kanun, eşlerin birbirine karşı cebri icra talebini yalnız eşlerden biri aleyhine üçüncü kişi tarafından takip başlatılması, eşlerden birinin haciz veya iflas yoluyla takibe uğraması ve mal ayrılığının yerine getirilmesi ile hâkim kararıyla belirlenen geçim yardımının tahsili hâlleriyle sınırlamıştı (743 s. K. m. 166-168). 4721 sayılı Kanun bu yasağa ve sulh hâkiminin onayı şartına yer vermemiştir.

	743 sayılı Kanun m. 165-169	4721 sayılı Kanun m. 193
Genel kural	Karı koca arasında her türlü hukuki işlem caizdi	Eşler birbirleriyle ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlemi yapabilir
Hâkim onayı	Karının şahsi malları veya ortaklık malları hakkındaki işlemler sulh hâkiminin onayına bağlıydı	Hâkim onayı aranmaz
Koca yararına borç	Kadının koca yararına üçüncü kişiye karşı üstlendiği borç sulh hâkiminin onayına bağlıydı	Onay aranmaz; kefalette eşin yazılı rızası gerekir (TBK m. 584)
Cebri icra	Evlilik süresince kanunda sayılan hâller dışında yasaktı	Yasak kaldırılmıştır

	743 sayılı Kanun m. 165-169	4721 sayılı Kanun m. 193
Aile konutu	Özel bir koruma yoktu	Konuta ilişkin işlemler diğer eşin açık rızasına bağlıdır (TMK m. 194)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Genel kural	Eşler birbirleriyle ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlemi yapabilir	TMK m. 193
Aile konutu	Konutla ilgili kira sözleşmesinin feshi, konutun devri ve üzerindeki hakların sınırlanması diğer eşin açık rızasına bağlıdır	Yargıtay HGK, K. 2019/1238
Kefalet	Eş, kural olarak diğer eşin yazılı rızasıyla kefil olabilir	TBK m. 584
Paylı mal	Aksine anlaşma yoksa eş, paylı mülkiyetteki payı üzerinde diğerinin rızası olmadan tasarrufta bulunamaz	TMK m. 223/2
Hâkim kararı	Hâkim, belirli malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufları diğer eşin rızasına bağlayabilir	TMK m. 199
Eşler arasında borç	Eşler birbirine ödünç verebilir; bu alacak mal rejimi alacağı değildir	Yargıtay 8. HD, K. 2016/10124
İcra takibi	Eşler arasındaki cebri icra yasağı kaldırılmıştır; alacak muaccel olmalıdır	Yargıtay 3. HD, K. 2013/17437
İspat	Eşler arasındaki işlemler tanıkla ispatlanabilir	Yargıtay 13. HD, K. 2014/20862
Zamanaşımı	Evlilik sürdükçe eşlerin birbirinden alacakları için zamanaşımı işlemez	TBK m. 153/3
Bağış	Eşe devir tek başına bağış sayılmaz; bağış iradesi kesin delillerle kanıtlanmalıdır	Yargıtay HGK, K. 2021/1617
Muvazaa	Eşe satış gibi gösterilen, mirasçılardan mal kaçırma amaçlı devir geçersizdir	Yargıtay HGK, K. 2021/886
Alacaklılar	Borçlunun eşiyle yaptığı tasarruflar, gerçek değerine uygun ivazlı olduğu ispatlanmadıkça bağışlama sayılır	İİK m. 278/2-a

TBMM gerekçesine göre madde, 1984 tarihli Öntasarının 156. maddesinden alın- 1
mıştır. Eşler arasında kabul edilen eşitlik ilkesi uyarınca, eski Kanun'daki kadının bazı hukuki işlemleri için hâkimden izin alması şartı ile eşler arasındaki cebri icra yasağı ve istisnaları korunmamıştır. Tasarının 193. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir.

DİKKAT

Eşler arasında borç para verme veya alma işlemleri, evliliğin sürmesine güvenilerek belgesiz bırakılmamalıdır; eşler arasındaki işlemler tanıkla ispatlanabilse de havale açıklaması, yazılı borç belgesi ve mesajlar uyuşmazlıkta en güçlü delildir. Eşe taşınmaz veya para devredilirken bunun bağış mı, ödünç mü, yoksa ortak gelecek için yapılmış bir kazandırma mı olduğu açıkça belirlenmelidir; bu niteliği sonradan ispatlamak güçtür. Aile konutunun satışı, kira sözleşmesinin feshi veya konut üzerine ipotek kurulması için diğer eşin açık rızası gerekir.

II. Kural: Eşlerin Hukuki İşlem Özgürlüğü

- **Kapsam:** Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça eşlerden her biri, diğeri ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlemi yapabilir (TMK m. 193). Eşler birbirleriyle satış, bağışlama, ödünç, kira veya vekâlet gibi sözleşmeler yapabilir, birbirine borçlanabilir ve üçüncü kişilerle evli olmayan kişiler gibi işlem yapabilir. Yargıtay'a göre eşler arasında sözleşme özgürlüğü çerçevesinde özel hukuk ilişkileri kurulmasına yasal bir engel yoktur.[4]
- **Eski Kanun'dan farkı:** Eski Kanun'a göre karının şahsi malları veya mal ortaklığına tabi mallar hakkında karı koca arasında yapılan hukuki işlemler ile kadının koca yararına üçüncü kişiye karşı üstlendiği borçlar, sulh hâkimi onaylamadıkça geçerli olmazdı (743 s. K. m. 169). Gerekçeye göre eşler arasında kabul edilen eşitlik ilkesi uyarınca bu izin şartı korunmamıştır.
- **Cebri icra yasağının kaldırılması:** Eski Kanun, eşlerin evlilik süresince kanunda belirtilen hâller dışında birbirine karşı cebri icra talebinde bulunmasını yasaklıyordu (743 s. K. m. 165-168). Yargıtay'a göre yeni düzenlemeyle eşlerin birbirlerine karşı borçlarını ödemesi, ödemediği takdirde sonuçlarına katlanması gerekir ve eşler arasındaki cebri icra yasağı kaldırılmıştır.[5]
- **Sınır:** Hukuk Genel Kurulu'na göre TMK m. 193 ile eşlerin birbirleri ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlem yapma serbestisi kabul edilmiş, TMK m. 194 ile bu kurala istisna getirilerek eşlerin hukuki işlem özgürlüğü aile birliğinin korunması amacıyla aile konutu bakımından sınırlandırılmıştır.[6]

4 Yargıtay 8. HD, 09.06.2016, E. 2015/22824, K. 2016/10124.
5 Yargıtay 3. HD, 09.12.2013, E. 2013/14868, K. 2013/17437.
6 Yargıtay HGK, 28.11.2019, E. 2019/318, K. 2019/1238.

III. Kanunda Aksine Hüküm Bulunan Hâller

- **Aile konutu:** Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz (TMK m. 194/1). Hukuk Genel Kurulu, diğer eşin açık rızası alınmadan aile konutu üzerine kurulan ipoteğe dayanan cebri ihale sonucunda banka adına yapılan tescili yolsuz saymış ve tapu kaydının iptaline ilişkin direnme kararını oy çokluğuyla onamıştır.[7]
- **Kefalet:** Eşlerden biri, mahkemece verilmiş bir ayrılık kararı olmadıkça veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmadıkça ancak diğerinin yazılı rızasıyla kefil olabilir; rızanın sözleşmenin kurulmasından önce veya en geç kurulması anında verilmesi şarttır (TBK m. 584/1). Ticari işletme veya şirketle ilgili kefaletler gibi kanunda sayılan hâllerde eşin rızası aranmaz (TBK m. 584/3); ayrıntılar TMK m. 189 şerhinde yer alır.
- **Paylı mülkiyet:** Edinilmiş mallara katılma rejiminde her eş kişisel malları ve edinilmiş malları üzerinde tasarruf edebilir; ancak aksine anlaşma olmadıkça eşlerden biri, diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz (TMK m. 223).
- **Mal ortaklığı:** Mal ortaklığı rejiminde olağan yönetim dışında kalan konularda eşler, ortaklığı ancak birlikte veya biri diğerinin rızasını almak suretiyle yükümlülük altına sokabilir veya ortaklık mallarında tasarrufta bulunabilir (TMK m. 263).
- **Hâkimin tasarruf yetkisini sınırlaması:** Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan mali bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine belirleyeceği malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak onun rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir (TMK m. 199). Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, eşlerin mallarının yönetimine ilişkin geçici önlemleri de re'sen alır (TMK m. 169).
- **Tasfiyede hesaba katılan kazandırmalar:** Eşin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar ile katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler, tasfiyede edinilmiş mallara değer olarak eklenir (TMK m. 229). Bu kural işlemi geçersiz kılmaz; kazandırılan değerin katılma alacağının hesabında dikkate alınmasını sağlar.

IV. Eşler Arasında Borç, Ödünç ve İcra Takibi

- **Ödünç ve borç:** Yargıtay, eşlerden birinin diğerine iş yeri kurması için geri ödenmek üzere para verdiğini ileri sürerek açtığı itirazın iptali davasını, boşan-

7 Yargıtay HGK, 28.11.2019, E. 2019/318, K. 2019/1238.

ma protokolünde evliliğin mali sonuçları konusunda anlaşıldığı gerekçesiyle reddeden kararı bozmuştur.[8] Daire'ye göre bu takip tüketim ödüncüne dayanır ve evlilik birliğine ya da mal rejiminin tasfiyesine bağlı bir alacak için yapılmış değildir.[9]

- **Borcun muacceliyeti:** Mal rejimi, eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez. Borcun yerine getirilmesi borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklere sokacaksa bu eş ödeme için süre isteyebilir; durum ve koşullar gerektiriyorsa hâkim, istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutar (TMK m. 217; mal ortaklığında TMK m. 270).
- **İcra takibi:** Eşler birbirine karşı icra takibi yapabilir; ancak takip tarihinde alacağın muaccel olması gerekir. Yargıtay, evlilik sürerken mehir senedine dayanılarak başlatılan takipte, mehir senediyle kararlaştırılan altının ancak boşanma kararı kesinleştiğinde istenebileceğini ve takip tarihinde muaccel bir alacak bulunmadığını belirterek itirazın iptaline ilişkin kararı bozmuştur.[10]
- **Mehir:** Yargıtay'a göre evlenme sırasında eşlerden birinin diğerine bir mal veya para vermeyi vaat etmesi yasak değildir; ertelenmiş mehir, evliliğin boşanma veya ölümle sona ermesine kadar ertelenmiş bir bağışlama vaadidir ve geçerliliği yazılı şekle bağlıdır.[11] Yargıtay, mehir alacağına ilişkin davanın aile hukukundan kaynaklanan dava ve işlerden olduğunu ve aile mahkemesi sıfatıyla görülmesi gerektiğini kabul etmiştir.[12]
- **Boşanırken yapılan beyanlar:** Yargıtay, boşanma dosyasına sunulan ve bir eşin boşandığı eşinden haklarını hiçbir zaman dava etmeyeceğini, bunları ona hibe ettiğini bildiren yazının mal rejiminin tasfiyesini kapsamadığını ve açık bir feragat içermediğini belirterek tasfiye alacağı davasının reddini oy çokluğuyla bozmuştur.[13] Eşler karşılıklı borçları ile ilgili düzenleme yapabilir (TMK m. 226/3); ancak bir haktan vazgeçildiğinin kabulü için iradenin açıkça ortaya konulması önem taşır.

V. Eşler Arasındaki İşlemlerin İspatı ve Zamanaşımı

- **Tanıkla ispat:** Altsoy ve üstsoy, kardeşler, eşler, kayınbaba, kaynana ile gelin ve damat arasındaki işlemlerde senetle ispat zorunluluğu yoktur; bu işlemler tanıkla ispatlanabilir (HMK m. 203/1-a). Yargıtay, boşandığı eşine evlilik sırasında banka havalesiyle borç para gönderdiğini ileri süren eşin davasında, hesap

8 Yargıtay 8. HD, 09.06.2016, E. 2015/22824, K. 2016/10124.
9 Yargıtay 8. HD, 09.06.2016, E. 2015/22824, K. 2016/10124.
10 Yargıtay 3. HD, 09.12.2013, E. 2013/14868, K. 2013/17437.
11 Yargıtay 3. HD, 09.12.2013, E. 2013/14868, K. 2013/17437.
12 Yargıtay 2. HD, 27.09.2023, E. 2022/10249, K. 2023/4217.
13 Yargıtay 2. HD, 06.04.2023, E. 2022/5568, K. 2023/1687.

kayıtlarından evlilik birliği içinde gönderilen paraların belirlenip bu miktar yönünden tanık dinlenmesi gerektiğini belirterek ret kararını bozmuştur.[14]

- **Zamanaşımının durması:** Evlilik devam ettiği sürece eşlerin diğerinden olan alacakları için zamanaşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur; durma sebebinin ortadan kalktığı günün bitiminde zamanaşımı işlemeye başlar veya kaldığı yerden devam eder (TBK m. 153). Yargıtay, katılma alacağı davasını boşanmadan doğan davalara ilişkin bir yıllık süre nedeniyle reddeden kararı bozmuş ve bu kuralı gözeterek on yıllık zamanaşımı süresinin boşanma kararının kesinleştiği tarihten başladığını kabul etmiştir.[15]

VI. Eşler Arasında Kazandırma ve Bağış

- **Bağışlama ve şekli:** Eşler birbirine bağışta bulunabilir. Bağışlama sözü vermenin geçerliliği yazılı şekle, taşınmazın veya taşınmaz üzerindeki bir ayni hakkın bağışlanması sözü vermenin geçerliliği ise resmî şekle bağlıdır (TBK m. 288).
- **Eşe devir tek başına bağış değildir:** Hukuk Genel Kurulu'na göre bir eşin diğer eşe ait malvarlığına yaptığı katkının bağış kabul edilebilmesi için bağış iradesi ve kastının kesin ve inandırıcı delillerle kanıtlanması gerekir; eşlerin evliliğin ömür boyu süreceği inancıyla ve karşılıklı güvene dayanarak yaptığı yatırımlar bağış olarak değerlendirilemez.[16] Kurul, taşınmazını güvene dayalı olarak ve bedelsiz şekilde diğer eşe devreden eşin katkı payı alacağı isteyebileceğini oy çokluğuyla kabul etmiştir.[17]
- **Bağışlamanın geri alınması:** Eşler arasında geçerli olarak yapılmış bir bağışlama boşanmayla kendiliğinden ortadan kalkmaz. Bağışlayan; bağışlananın kendisine veya yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemesi, kendisine veya ailesinden bir kimseye karşı kanundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranması ya da yüklemeli bağışlamada yüklemeyi haklı bir sebep olmaksızın yerine getirmemesi hâlinde elden bağışlamayı veya yerine getirdiği bağışlama sözünü geri alabilir ve bağışlananın istem tarihindeki zenginleşmesi ölçüsünde iadesini isteyebilir (TBK m. 295). Bu hak, geri alma sebebinin öğrenildiği günden başlayarak bir yıl içinde kullanılmalıdır (TBK m. 297).
- **Ölüme bağlı tasarruflar:** Boşanan eşler birbirinin yasal mirasçısı olamaz ve boşanmadan önce yapılmış ölüme bağlı tasarruflarla kendilerine sağlanan hakları, aksi tasarruftan anlaşılmadıkça kaybeder (TMK m. 181). Sağlararası bağışlamalar için böyle bir kural bulunmadığından, bağışlananın geri istenmesi kural olarak TBK m. 295'teki geri alma sebeplerinin varlığına bağlıdır.

14 Yargıtay 13. HD, 23.06.2014, E. 2014/7563, K. 2014/20862.
15 Yargıtay 8. HD, 25.05.2015, E. 2014/2373, K. 2015/11648.
16 Yargıtay HGK, 07.12.2021, E. 2018/657, K. 2021/1617.
17 Yargıtay HGK, 07.12.2021, E. 2018/657, K. 2021/1617.

VII. Muris Muvazaası ve Alacaklılar Karşısında Eşler Arasındaki Tasarruflar

- **Muris muvazaası:** Eşler arasında yapılan satış, miras bırakanın diğer mirasçılarından mal kaçırmak amacıyla gerçekte bağışlamayı gizlemek için yapılmışsa geçersizdir. Hukuk Genel Kurulu, ilk evliliğinden olan çocuklarının mirasçı olduğu miras bırakanın, satmasını gerektiren bir ihtiyacı bulunmadığı hâlde değerli taşınmazını gerçek değerinin çok altında bir bedel göstererek ikinci eşine devretmesini muvazaalı saymış ve devrin iptaline ilişkin direnme kararını oybirliğiyle onamıştır.[18]
- **İspat:** Muvazaayı ileri süren mirasçılar sözleşmenin tarafı olmadıklarından iddialarını tanık dahil her türlü delille ispatlayabilir. Hukuk Genel Kurulu'na göre bedeller arasındaki oransızlık tek başına muvazaanın kanıtı olmasa da diğer deliller ve objektif olgularla birlikte muvazaanın bir göstergesidir.[19]
- **Tasarrufun iptali:** Borçlu, alacaklılarından mal kaçırmak amacıyla malvarlığını eşine devrederse alacaklılar tasarrufun iptali davası açabilir. Gerçek değerine uygun olarak ivazlı olduğu ispatlanmadıkça borçlunun, son bir yıl içinde evlilik birliği sona ermiş olsa bile eşiyle yaptığı tasarruflar bağışlama sayılır; geçici veya kesin aciz belgesinin ya da aciz belgesi niteliğindeki haciz tutanağının düzenlendiği yahut iflasın açıldığı tarihten önceki bir yıl içinde yapılan bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar, alışılmış hediyeler dışında iptale tabidir (7571 sayılı Kanun'la değişik İİK m. 278).

UYGULAMA NOTU

Eşler arasındaki para ve mal ilişkileri evlilik sürerken de belgelenmelidir: borç para verilirken havale açıklamasına "borç" yazılmalı veya kısa bir borç belgesi alınmalı, taşınmaz devredilirken işlemin bağış mı, satış mı, yoksa ortak gelecek için yapılmış bir kazandırma mı olduğunu gösteren yazışmalar saklanmalıdır. Evlilik sürerken eşten olan alacak zamanaşımına uğramaz; ancak boşanma kararının kesinleşmesiyle süreler işlemeye başlar, bu nedenle boşandıktan sonra alacakların geciktirilmeden takip edilmesi gerekir. Boşanma protokolü imzalanırken eşler arasındaki ödünç, bağış ve mal rejimi alacakları ayrı ayrı ve açıkça düzenlenmelidir; genel ifadeli beyanlar sonradan uyuşmazlık doğurabilir.

18 Yargıtay HGK, 01.07.2021, E. 2017/2654, K. 2021/886.
19 Yargıtay HGK, 01.07.2021, E. 2017/2654, K. 2021/886.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
28.11.2019 · E. 2019/318 · K. 2019/1238

Eşler kural olarak birbirleriyle ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlemi yapabilir; aile konutuna ilişkin işlemler bu kuralın istisnasıdır

Eşlerden biri, malik olduğu aile konutu üzerinde diğer eşin açık rızası olmadan, dava dışı bir şirketin kredisine teminat olmak üzere banka lehine ipotek kurdurdu. İpoteğin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takipte taşınmaz, alacağına mahsuben ihaleyle bankaya satılmıştır. Malik olmayan eş, bankaya ait tapu kaydının iptali ile taşınmazın eşi adına tescilini istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı kabul etmiştir; Özel Daire, cebri icra ile mülkiyet bankaya geçtiği için taşınmazın aile konutu niteliğini yitirdiği gerekçesiyle bozmuştur; mahkeme, geçersiz ipoteğe dayanan tescilin yolsuz olduğunu belirterek direnmiştir.

> *TMK'nın 193. maddesi dikkate alındığında kural olarak eşlerin birbirleri ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlem yapma serbestisi kabul edilmişken, aynı Kanun'un 194. maddesi ile bu kurala istisna getirilmiş ve aile konutu üzerindeki hakların sınırlandırılması esası kabul edilmiştir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oy çokluğuyla onamıştır. Kurul'a göre TMK m. 193 eşlere birbirleriyle ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlemi yapma serbestisi tanır; TMK m. 194 ise aile birliğini korumak amacıyla bu serbestiyi aile konutu bakımından sınırlar. Bu sınırlama emredicidir, tapuda aile konutu şerhi bulunmasa da uygulanır ve açık rızanın varlığını ispat yükü aile konutu üzerinde tasarrufta bulunana aittir. Somut olayda banka, ekspertiz incelemesiyle taşınmazın aile konutu olduğunu öğrendiği hâlde diğer eşin açık rızasını almadan ipotek kurdurmuştur; geçersiz ipoteğe dayanan cebri ihale sonucundaki tescil de yolsuz olduğundan banka iyiniyet korumasından yararlanamaz ve ihalenin feshi davası açılmamış olması sonucu değiştirmez. Karşı oy yazısında, cebri icra ile bankanın mülkiyetine geçen taşınmazın aile konutu niteliğini yitirdiği görüşü savunulmuştur.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
09.06.2016 · E. 2015/22824 · K. 2016/10124

Eşler arasında sözleşme özgürlüğü çerçevesinde borç ilişkileri kurulabilir; eşe verilen ödünç mal rejimi alacağı değildir

Eşlerden biri, evlilik sürerken ve boşanmadan sonra da devam etmek üzere, diğer eşe iş yeri kurmasına yardımcı olmak amacıyla ve geri ödenmesi kararlaştırılarak kendi birikimleri ve kredi çekerek para verdiğini, ödenmeyen kısım için başlattığı takibe itiraz edildiğini ileri sürerek itirazın iptalini istemiştir. Diğer eş, boşanmaya esas protokolde tüm malvarlığının, alacak ve borçların paylaşıldığını ve eşlerin birbirini ibra ettiğini savunmuştur. Mahkeme, protokolde evliliğin mali sonuçları konusunda da anlaşıldığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *TMK'nun 193. maddesinde belirtildiği üzere kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, eşlerden her biri diğeri ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlemi yapabilir. Eşler arasında sözleşme özgürlüğü çerçevesinde özel hukuk ilişkileri kurulmasına yasal bir engel yoktur.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre takip, bir eşin diğerine tüketim ödüncü verdiği ve paranın geri ödenmediği iddiasına dayanmaktadır (TBK m. 386); evlilik birliğine ve mal rejiminin tasfiyesine bağlı bir alacak için yapılmış bir takip bulunmamaktadır. Mahkeme uyuşmazlığı hatalı nitelendirmiştir; deliller ödünç ilişkisine göre değerlendirilerek karar verilmelidir. Karar, eşler arasındaki ödünç ilişkisinden doğan alacağın mal rejimi alacağı gibi değerlendirilemeyeceğini gösterir.

3 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
09.12.2013 · E. 2013/14868 · K. 2013/17437

Eşler birbirine karşı borçlarını ifa etmelidir; eşler arasında icra takibi yapılabilir, ancak alacağın muaccel olması gerekir

Evlilik devam ederken eşlerden biri, diğer eşin mehir senediyle bir kilogram altın vermeyi taahhüt ettiğini belirterek bu alacağın tahsili için ilamsız icra takibi başlatmıştır; borçlu eş takibe itiraz etmiştir. Aile mahkemesi itirazın iptaline ve icra inkâr tazminatına karar vermiştir.

> *Yeni Türk Medeni Kanunu'nun 193. maddesi hükmüne göre, eşlerin birbirlerine karşı borçlarını ödemesi, ödemediği takdirde sonuçlarına katlanması gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre 4721 sayılı Kanun'la eşler arasındaki cebri icra yasağı kaldırılmıştır; mehir sözleşmesi geçerlidir ve ertelenmiş mehir, evliliğin boşanma veya ölümle sona ermesine kadar ertelenmiş bir bağışlama vaadi niteliğindedir. Bağışlama vaadinin geçerliliği yazılı şekle bağlıdır ve alacak ancak vadenin gelmesi veya şartın gerçekleşmesiyle muaccel olur. Mehir senediyle kararlaştırılan altının istenebilmesi için boşanma kararının kesinleşmesi gerektiğinden, evlilik sürerken başlatılan takipte muaccel bir alacak yoktur ve itirazın iptali istemi reddedilmelidir.

4 **YARGITAY 13. HUKUK DAİRESİ**
23.06.2014 · E. 2014/7563 · K. 2014/20862

Eşler arasındaki işlemlerde senetle ispat zorunluluğu yoktur; evlilik içinde verilen borç para tanıkla ispatlanabilir

Eşlerden biri, boşandığı eşine evlilik sırasında muhtelif tarihlerde banka havalesiyle borç para gönderdiğini ve paranın geri ödenmediğini ileri sürerek başlattığı takibe yapılan itirazın iptalini istemiştir. Diğer eş, evlilik sırasında kendisine ait altınları davacıya borç olarak verdiğini ve havalelerin bu borcun geri ödemesi olduğunu

savunmuştur. Mahkeme, havalelerde açıklama bulunmadığı, miktar itibarıyla tanık dinlenemeyeceği ve davalının yemin ettiği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *6100 sayılı Yasa'nın 203. maddesinde senet ile ispat zorunluluğunun istisnaları düzenlenmiştir. Bu kapsamda ilgili maddenin 1-a bendinde eşler arasındaki işlemlerde tanık dinlenebileceği düzenlenmiştir. Öyleyse mahkemece, dosyada mevcut taraflar arasındaki para transferine ilişkin vadesiz hesap özetinde evlilik birliği içerisinde gönderilen paraların tespit edilerek bu miktar yönünden tanık dinlenerek sonucuna göre hüküm tesisi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup bozma sebebidir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre HMK m. 203/1-a uyarınca eşler arasındaki işlemlerde tanık dinlenebilir; mahkeme, hesap kayıtlarından evlilik birliği içinde gönderilen paraları belirleyip bu miktar yönünden tanıkları dinlemeli ve sonucuna göre karar vermelidir. Karar, tanıkla ispat imkânının evlilik birliği içinde yapılan işlemlerle sınırlı olduğunu gösterir.

5 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
07.12.2021 · E. 2018/657 · K. 2021/1617

Bir eşin taşınmazını diğer eşe devretmesi tek başına bağış sayılmaz; bağış iradesinin kesin ve inandırıcı delillerle kanıtlanması gerekir

1976'da evlenen ve 2012'de boşanan eşlerden biri, arsa ve üzerine yapılan evin bedelini kendisinin karşıladığını, taşınmazı güvene dayalı olarak ve bedelsiz şekilde tapuda diğer eşe devrettiğini ileri sürerek katkı payı alacağı istemiştir. Diğer eş, taşınmazın kendisine takılan altınlar ve kendisine yapılan para yardımıyla edinildiğini savunmuştur. İlk derece mahkemesi, davacının taşınmazı güvene dayalı olarak devrettiğini beyan etmesi nedeniyle gizli bağışta bulunduğu gerekçesiyle davayı reddetmiştir; Özel Daire önce onadı, karar düzeltme incelemesinde bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *Bağışlamanın açıklanan bu öğesi nazara alındığında bir eşin diğer eşe ait bir mal varlığına yaptığı katkının açıklanan kapsamda bağış olarak kabul edilmesi için bağış iradesi ve kastının kesin ve inandırıcı delillerle kanıtlanması gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre bağışlamada belirleyici olan, kazandırmanın karşılıksız olarak ve bağışlananı zenginleştirme amacıyla yapılmasıdır; eşlerin evliliğin ömür boyu süreceği inancıyla ve karşılıklı güvene dayanarak ailenin geleceği için yaptıkları yatırımlar bağış olarak değerlendirilemez. Davalının taşınmazın kendisine bağışlandığı yönünde bir savunması, davacının da bağış iradesini gösteren bir beyan ve davranışı bulunmadığından, taşınmazın diğer eşe devri tek başına bağışlama sözleşmesi sayılmamış; mal ayrılığı döneminde edinilen taşınmaz için delillere göre hakkaniyete uygun bir katkı payı alacağına hükmedilmesi gerektiği kabul edilmiştir.

6 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
01.07.2021 · E. 2017/2654 · K. 2021/886

Eşe satış gibi gösterilen devir, mirasçılardan mal kaçırmak amacıyla yapılmışsa muris muvazaası nedeniyle geçersizdir

Miras bırakan, ikinci evliliği sürerken üzerinde bina bulunan taşınmazını 1990 yılında satış göstererek ikinci eşine devretmiştir. Taşınmaz üzerine daha sonra kat karşılığı inşaat sözleşmesiyle yeni bir bina yapıldı ve bağımsız bölümlerin bir kısmı aile içindeki başka kişilere satış yoluyla devredilmiştir. Miras bırakanın ölümünden sonra ilk evliliğinden olan çocukları, devrin mirasçılardan mal kaçırmak amacıyla yapıldığını ileri sürerek miras payları oranında tapu iptali ve tescil istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı kabul etmiştir; Özel Daire bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *Yargıtayın yerleşik kararlarında kabul edildiği üzere salt bedeller arasındaki oransızlık muvazaanın varlığının kanıtı için tek başına delil olmasa da somut olayda davacı tarafça dayanılan diğer deliller ve objektif olgular karşısında muvazaanın varlığının bir göstergesi olduğu açıktır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle onamıştır. Kurul'a göre muris muvazaasında miras bırakan, mirasçılarını miras hakkından yoksun bırakmak amacıyla gerçekte bağışlamak istediği taşınmazı satış gibi gösterir; ispat yükü muvazaayı ileri süren mirasçılardadır ve mirasçılar sözleşmenin tarafı olmadıklarından her türlü delile dayanabilir. Somut olayda miras bırakanın taşınmazı satmasını gerektiren bir ihtiyacı veya haklı bir nedeni bulunmadığı, başka taşınmazları ve düzenli gelirleri olduğu, gösterilen satış bedeli ile gerçek değer arasında fahiş fark bulunduğu ve davacıların ilk evlilikten olan çocuklar olduğu birlikte değerlendirilerek devrin mal kaçırma amacıyla ve bedelsiz yapıldığı kabul edilmiştir. Muvazaayı bilen veya bilmesi gereken aile içindeki sonraki alıcıların kazanımı da korunmamıştır (TMK m. 1023, 1024).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 189:** Temsil yetkisi olan eşin sorumluluğu ve eşin kefaleti.
- **TMK m. 199:** Tasarruf yetkisinin sınırlanması.
- **TMK m. 217:** Eşler arasındaki borçlar.
- **TMK m. 223:** Yönetim, yararlanma ve tasarruf.
- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 181:** Boşanmanın miras haklarına etkisi.

194 D. Eşlerin hukukî işlemleri II. Aile konutu

KANUN METNİ

(1) Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz.
(2) Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hâkimin müdahalesini isteyebilir.
(3) Aile konutu olarak özgülenen taşınmaz malın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini tapu müdürlüğünden isteyebilir.
(4) Aile konutu eşlerden biri tarafından kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelir ve bildirimde bulunan eş diğeri ile müteselsilen sorumlu olur.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz (m. 194). Hukuk Genel Kurulu'na göre bu sınırlama tapudaki şerhe değil konutun aile konutu niteliğine bağlıdır; işlemin tarafı olan üçüncü kişinin iyiniyetli olup olmamasının önemi yoktur ve açık rızanın varlığını davalı ispat etmelidir.[1] Rıza alınmadan yapılan satış veya ipotek geçersizdir; malik olmayan eş tapu iptali ve tescil ya da ipoteğin kaldırılması davası açabilir.

TEMEL KAVRAMLAR

Aile konutu | Eşlerin birlikte seçtikleri, bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdikleri ve ortak yaşam merkezi hâline getirdikleri konut; eşlerin birden fazla konutu olsa bile yalnız biri aile konutu sayılır.[2]

1 Yargıtay HGK, 15.11.2022, E. 2020/302, K. 2022/1513.

Açık rıza	Malik olmayan eşin belirli bir işleme şüpheye yer bırakmayacak biçimde verdiği onay; şekle bağlı değildir, sözlü de verilebilir.[3]
Aile konutu şerhi	Malik olmayan eşin tapu müdürlüğünden isteyebileceği, taşınmazın aile konutu olduğunu gösteren tapu kaydı; kurucu değil açıklayıcı niteliktedir.[4]
Yolsuz tescil	Geçerli bir hukuki sebebe dayanmayan tescil; rıza alınmadan kurulan ipoteğe dayanan cebri ihale sonucundaki tescil de bu niteliktedir.[5]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Bu madde ile İsviçre Medenî Kanununun 169 uncu maddesine uygun olarak eşlerin hukukî işlemlerinde 193 üncü maddeyle kabul edilen genel kuralın bir istisnasına yer verilmiştir. Madde eşlerin aile konutlarıyla ilgili hukukî işlemlerde eşlerin serbestliği ilkesine istisna getirmiş ve böylece, aile konutu ile ilgili bazı hukukî işlemlerin diğer eşin rızasına bağlı olduğu kabul edilmiştir. Aile konutu eşlerin bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdiği, yaşantısına buna göre yön verdiği, acı ve tatlı günleri içinde yaşadığı, anılarla dolu bir alandır. Bu nedenle bu denli önemli bir malvarlığıyla ilgili olarak eşlerin tek başlarına hukukî işlemleri yapması diğer eşin önemli yararlarını etkileyebilir. Bunun sonucu olarak madde, konutla ilgili kira sözleşmesinin feshini, bu konutun başkalarına devrini ya da konut üzerindeki hakları ve buna benzer diğer hukukî işlemlerle tamamen ya da kısmen sınırlanmasını diğer eşin rızasına bağlamıştır. Maddede, aile konutunu eşlerden birinin kiralaması hâlinde, diğer eşin bir bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelmesi öngörülmektedir. Bu konu İsviçre Medenî Kanununda 7 Temmuz 1998 tarihli Kanunla yapılan değişiklikle "boşanmanın sonuçları" ile ilgili 121 inci maddede üç fıkra hâlinde düzenlenmiştir. Ancak bizde evliliğinin devamı sırasında da kira sözleşmesine taraf olmayan eşin mağdur olması gündeme gelebilmektedir. Bu nedenle söz konusu hüküm evlenmenin hükümleri kısmında ele alınmıştır. Diğer eşin kanunun kendisine tanımış olduğu rıza verme yetkisini haklı sebep olmaksızın eşinden esirgemesi, bu yolla hakkını kötüye kullanması mümkündür. Bunun önlenmesi için de maddenin ikinci fıkrasında böyle bir rızaya muhtaç olan eşe hâkime başvurma yetkisi tanınmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 80*

Tasarının 194. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 407). Tasarı metninin üçüncü fıkrasında malik olmayan eşin şerhin verilmesini "isteyebileceği" belirtilmiş, şerhin nereden isteneceği gösterilmemişti; 2014 yılında eklenen "tapu müdürlüğünden" ibaresiyle şerhin doğrudan tapu müdürlüğünden isteneceği açıkça belirtilmiştir.

2 Yargıtay HGK, 28.09.2011, E. 2011/2-447, K. 2011/556.
3 Yargıtay HGK, 24.05.2017, E. 2017/1604, K. 2017/967.
4 Yargıtay HGK, 30.03.2021, E. 2017/2809, K. 2021/367.
5 Yargıtay HGK, 11.02.2021, E. 2018/511, K. 2021/69.

Eski Kanun'da aile konutuna ilişkin bir düzenleme bulunmuyordu. Hukuk Genel Kurulu'na göre aile konutu bir hukuki kurum ve kavram olarak 4721 sayılı Kanun'la hukuk hayatımıza girmiştir.[6] Eski Kanun, evin seçimini kocaya bırakıyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Koca, birliğin reisidir. Evin intihabı karı ve çocukların münasip veçhile iaşesi, ona aittir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 152

	743 sayılı Kanun	4721 sayılı Kanun m. 194
Konutun seçimi	Evi koca seçerdi (m. 152)	Eşler konutu birlikte seçer (m. 186); aile konutu ayrıca korunur
Malik eşin tasarrufu	Malik eş konutu diğer eşin rızası olmadan devredebilir veya ipotek ettirebilirdi	Devir, sınırlama ve kira sözleşmesinin feshi diğer eşin açık rızasına bağlıdır
Tapu kaydı	Aile konutu şerhi yoktu	Malik olmayan eş tapu müdürlüğünden şerh isteyebilir
Kiralanan konut	Kiracı olmayan eşin sözleşmeye katılma imkânı yoktu	Kiracı olmayan eş bildirimle sözleşmenin tarafı olur

Değişiklik durumu

Madde 2014'teki bu ekleme dışında değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.
19.02.2014	Üçüncü fıkraya "tapu müdürlüğünden" ibaresi eklendi (Resmî Gazete'de yayım tarihi)	6518 s. K. m. 44

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Rıza gereken işlemler	Aile konutunun devri, konut üzerindeki hakların sınırlanması (ipotek gibi) ve konutla ilgili kira sözleşmesinin feshi	TMK m. 194/1
Rızanın niteliği	Açık olmalı; şekle bağlı değildir; belirli bir işlem için verilir	Yargıtay HGK, K. 2017/967
Haberdar olmak	Satıştan veya borçlardan haberdar olmak açık rıza sayılmaz	Yargıtay HGK, K. 2022/1369
İspat yükü	Açık rızayı işlemi yapan eş ve işlemin tarafı olan üçüncü kişi ispat eder	Yargıtay HGK, K. 2022/1513

6 Yargıtay HGK, 28.09.2011, E. 2011/2-447, K. 2011/556.

Konu	Kural	Dayanak
Konut kredisi ipoteği	Konutun alımı için kullanılan kredinin ipoteği de açık rızaya bağlıdır	Yargıtay HGK, K. 2021/367
Rıza verilmezse	Haklı sebep olmadan rıza vermeyen eşe karşı hâkimin müdahalesi istenebilir	TMK m. 194/2
Şerh	Malik olmayan eş tapu müdürlüğünden aile konutu şerhi isteyebilir; şerh açıklayıcıdır	TMK m. 194/3
Kira ile sağlanan konut	Kiracı olmayan eş bildirimle sözleşmenin tarafı olur ve müteselsilen sorumlu olur	TMK m. 194/4; TBK m. 349
Haciz ve cebri satış	İradi tasarruf olmadığından TMK m. 194 koruması uygulanmaz	Yargıtay HGK, K. 2017/1721
Rızasız ipotekle ihale	Geçersiz ipoteğe dayanan ihale sonucundaki tescil yolsuzdur	Yargıtay HGK, K. 2021/69
Meskeniyet şikâyeti	Malik olmayan eş de aile konutunun haczine karşı şikâyette bulunabilmelidir	AYM, Emine Göksel, B. No: 2016/10454
Korumanın sonu	Boşanma, iptal, ölüm, kesin taşınma veya konutun yok olmasıyla sona erer	Yargıtay HGK, K. 2024/38

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 169. maddesine uygun olarak eşlerin hukuki işlemlerinde 193. maddeyle kabul edilen genel kuralın bir istisnasıdır. Gerekçe aile konutunu, eşlerin bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdiği, yaşantısına buna göre yön verdiği, acı ve tatlı günleri içinde yaşadığı, anılarla dolu bir alan olarak tanımlar ve bu denli önemli bir malvarlığı üzerinde eşlerin tek başına işlem yapmasının diğer eşin önemli yararlarını etkileyebileceğini belirtir. Tasarının 194. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiş; üçüncü fıkraya 2014 yılında "tapu müdürlüğünden" ibaresi eklenmiştir. 1

DİKKAT

Eşlerden biri aile konutunu diğerinin açık rızası olmadan satmış, bağışlamış veya ipotek ettirmişse işlem geçersizdir; rızası alınmayan eş tapu iptali ve tescil ya da ipoteğin kaldırılması davası açabilir. Tapu müdürlüğüne başvurularak aile konutu şerhi konulması, sonradan konutu alacak veya ipotek alacak kişilerin iyiniyet iddiasını baştan zayıflatır ve icra takibinde satış ilanının şerh lehdarı eşe de tebliğ edilmesini sağlar. Taşınmaz icra yoluyla satışa çıkarılmışsa süreler çok kısadır; ihalenin feshi ve haczedilmezlik şikâyeti imkânları ile ipoteğin kaldırılması davası sürerken ihale gerçekleşirse tapu iptali ve tescil istemi de değerlendirilmelidir.

II. Aile Konutunun Belirlenmesi

- **Tanım:** Kanun aile konutunu tanımlamaz; tanım madde gerekçesinde yer alır. Hukuk Genel Kurulu'na göre aile konutu, eşlerin birlikte seçtikleri, ortak bir

yaşam merkezi oluşturdukları ve üçüncü kişilerce de ailenin yaşadığı yer olarak algılanan konuttur; eşlerin birden fazla konutu olsa bile yalnız biri aile konutu sayılır.[7]

- **Sürekli kullanım şart değildir:** Hukuk Genel Kurulu'na göre yurt dışında yaşayan ailenin Türkiye'ye geldiğinde kullandığı tek ev de gerekli nitelikleri taşıyorsa aile konutu olabilir; ancak malik eşin anne ve babasının oturduğu, eşlerin yalnız izinlerde birkaç gün kaldığı ev aile konutu sayılmaz.[8]
- **Eşler birlikte yaşamalıdır:** Yargıtay, eşlerden birinin tayin nedeniyle başka bir ilde tek başına yaşadığı ve diğer eşin çocuklarla taşındığı konuta hiç gelmediği durumda, konutun aile konutu vasfını taşımadığını ve satışın iptali isteminin reddedilmesi gerektiğini kabul etmiştir.[9]
- **Ayrılık konutun niteliğini kaldırmaz:** Yargıtay, eşlerin ayrı yaşamaya başlamadan önce birlikte yaşadıkları konuttan eşlerden birinin ayrılmasının konutun aile konutu vasfını ortadan kaldırmadığını, aile konutuna ilişkin düzenlemenin evlilik birliğinin korunması önlemlerinden olduğunu ve birlik devam ettiği sürece etkisini sürdürdüğünü, eşlerin kusurunun bu bakımdan önem taşımadığını kabul etmiştir.[10]
- **Eski evlilikler:** Hukuk Genel Kurulu'na göre aile konutu 4721 sayılı Kanun'la getirilmiş bir kurumdur ve Kanun'un yürürlüğünden önce kurulmuş evlilikler hakkında da uygulanır.[11]
- **Kime ait olmalı:** Maddenin ilk üç fıkrası aile konutunun eşlerden birine ait olduğu, son fıkrası ise konutun eşlerden biri tarafından kira ile sağlandığı durumu düzenler. Konut eşlerin paylı mülkiyetindeyse, edinilmiş mallara katılma rejiminde aksine anlaşma olmadıkça eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz (TMK m. 223/2).

III. Açık Rıza

- **Şekil ve kapsam:** Hukuk Genel Kurulu'na göre TMK m. 194'teki sınırlama emredicidir; bu haktan önceden feragat edilemez, eşlerin anlaşmasıyla da ortadan kaldırılamaz ve açık rıza ancak belirli bir işlem için verilebilir.[12] Rıza için geçerlilik şekli öngörülmemiştir, sözlü de verilebilir; ancak açık olması gerekir.[13]
- **Haberdar olmak rıza değildir:** Hukuk Genel Kurulu, malik olmayan eşin eşinin borçlarını bildiği ve alacaklılarla yapılan toplantıda bulunduğu gerekçe-

7 Yargıtay HGK, 28.09.2011, E. 2011/2-447, K. 2011/556.
8 Yargıtay HGK, 28.09.2011, E. 2011/2-447, K. 2011/556.
9 Yargıtay 2. HD, 12.12.2024, E. 2024/5640, K. 2024/9919.
10 Yargıtay 2. HD, 03.10.2011, E. 2011/15553, K. 2011/14803.
11 Yargıtay HGK, 28.09.2011, E. 2011/2-447, K. 2011/556.
12 Yargıtay HGK, 24.05.2017, E. 2017/1604, K. 2017/967.
13 Yargıtay HGK, 24.05.2017, E. 2017/1604, K. 2017/967.

siyle rızanın varlığını kabul eden direnme kararını bozmuş; tahmine dayanan tanık beyanlarıyla açık rızanın ispatlanamayacağını belirtmiştir.[14]

- **Davranışla açıkça verilen rıza:** Yargıtay, malik olmayan eşin tapudaki devir işleminde hazır bulunduğu, satış bedelini elden aldığı ve aynı gün diğer eşin icra takibine konu borcunu ödediği dosyada, eşlerin taşınmazı ortak kararla sattığını ve açık rızanın bulunduğunu kabul etmiştir.[15]
- **İspat yükü:** Hukuk Genel Kurulu'na göre açık rızanın varlığını ispat yükü aile konutu ile ilgili tasarrufta bulunana aittir; TMK m. 194'e dayalı davalarda işlem tarafı üçüncü kişinin iyiniyet savunması önemini kaybetmiş ve açık rıza koşulu davalıya ispat külfeti olarak yüklenmiştir.[16]
- **Sahte muvafakatname:** Hukuk Genel Kurulu, muvafakatnamedeki imzanın diğer eşe ait olmadığı anlaşılan dosyada, imzanın sıhhatini denetlemeden ipotek kurduran bankanın tapuya güven ilkesinden yararlanamayacağını kabul etmiştir.[17]
- **Resmî senetteki imza:** Tapuda düzenlenen ipotek resmî senedinde malik olmayan eşin muvafakat yazısı ve imzası bulunuyorsa, Hukuk Genel Kurulu'na göre imzanın sahteliği ancak belgeyi düzenleyeni de taraf gösteren ayrı bir davada ileri sürülebilir; mahkeme bu dava için iki haftalık kesin süre vermelidir.[18]
- **Rızanın kapsamı:** Yargıtay, diğer eşin ipoteğe verdiği rızanın aynı borçlar için taşınmazın bankaya geri alım hakkıyla devrini de kapsadığını kabul etmiştir.[19] Bu nedenle rıza verilirken hangi işlem için verildiği yazılı olarak açıkça belirtilmelidir.
- **Rıza verilmezse:** Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş hâkimin müdahalesini isteyebilir (TMK m. 194/2). Gerekçeye göre bu fıkra, rıza verme yetkisinin haklı sebep olmaksızın esirgenerek kötüye kullanılmasını önlemek için konulmuştur. Hâkimin müdahalesinin genel çerçevesi TMK m. 195 şerhinde yer alır.

IV. Satış, Bağış ve İpotek

- **Rıza gereken işlemler:** Aile konutunun satış veya bağış yoluyla devri, konut üzerinde ipotek gibi bir ayni hak kurulması ve konutla ilgili kira sözleşmesinin feshi diğer eşin açık rızasına bağlıdır (TMK m. 194/1). Hukuk Genel Kurulu'na göre malik eşin diğer eşin açık rızasını almadan aile konutu üzerindeki hakları

14 Yargıtay HGK, 25.10.2022, E. 2019/765, K. 2022/1369.
15 Yargıtay 2. HD, 22.09.2021, E. 2021/3464, K. 2021/6355.
16 Yargıtay HGK, 15.11.2022, E. 2020/302, K. 2022/1513.
17 Yargıtay HGK, 24.05.2017, E. 2017/1604, K. 2017/967.
18 Yargıtay HGK, 16.04.2025, E. 2023/707, K. 2025/240.
19 Yargıtay 2. HD, 01.07.2021, E. 2021/1737, K. 2021/5563.

sınırladığı işlem geçerli kabul edilemez ve diğer eş bu işlemin iptali için dava açabilir.[20]

- **İpotek ve konut kredisi:** Hukuk Genel Kurulu, ipoteğin aile konutundan yararlanmayı doğrudan engellemese de konutun elden çıkarılması tehlikesi nedeniyle diğer eşin açık rızasına bağlı olduğunu; ipoteğin konutun alımı için kullanılan konut kredisine teminat olmasının sonucu değiştirmediğini kabul etmiştir.[21]
- **Bankanın özeni:** Hukuk Genel Kurulu, bankanın kendi düzenlettirdiği değerlendirme raporunda taşınmazın mesken olarak kullanıldığı tespit edildiği hâlde diğer eşin açık rızası alınmadan kurulan ipoteğin kaldırılmasına ilişkin kararı onamıştır.[22]
- **Zincirleme devirler:** Hukuk Genel Kurulu, aile konutunu devralan ilk alıcıyla el ve iş birliği içinde hareket eden ve konutun aile konutu olduğunu bilen sonraki alıcının da korunmayacağını kabul etmiştir.[23] Hukuk Genel Kurulu, kısa aralıklarla el değiştiren ve cüzi bir bedelle satılan taşınmazı hiç görmeden satın alan son kayıt malikinin de yolsuz tescili bilen veya bilmesi gereken kişi olduğunu kabul etmiştir.[24]

V. Üçüncü Kişinin İyiniyeti ve Tapuya Güven

- **Önceki yaklaşım:** Hukuk Genel Kurulu'nun 2015 tarihli kararına göre tapuda aile konutu şerhi bulunmadığında taşınmazın aile konutu olduğunu bilmeyen veya bilebilecek durumda olmayan üçüncü kişi tapuya güven ilkesinden yararlanır; ancak bunu bilen veya bilebilecek durumdaki kişinin iyiniyetli olduğu kabul edilemez.[25]
- **Güncel yaklaşım:** Hukuk Genel Kurulu'nun 2021 ve 2022 tarihli kararlarına göre sınırlama tapudaki şerhe değil konutun aile konutu niteliğine bağlı olduğundan işlem tarafı üçüncü kişinin iyiniyetli olup olmamasının önemi bulunmamaktadır; basiretli bir tacir gibi davranması gereken bankanın iyiniyet savunması dinlenemez.[26]
- **İşlemin tarafı olmayan sonraki malik:** İlk işlemin tarafı olmayan sonraki alıcılar bakımından ise yolsuz tescili bilip bilmediği veya bilmesi gerekip gerekmediği araştırılır (TMK m. 1023, 1024). Hukuk Genel Kurulu'na göre durumun

20 Yargıtay HGK, 25.10.2022, E. 2019/765, K. 2022/1369.
21 Yargıtay HGK, 30.03.2021, E. 2017/2809, K. 2021/367.
22 Yargıtay HGK, 21.10.2015, E. 2014/2096, K. 2015/2322.
23 Yargıtay HGK, 15.11.2022, E. 2020/302, K. 2022/1513.
24 Yargıtay HGK, 26.04.2023, E. 2022/761, K. 2023/379.
25 Yargıtay HGK, 21.10.2015, E. 2014/2096, K. 2015/2322.
26 Yargıtay HGK, 30.03.2021, E. 2017/2809, K. 2021/367; Yargıtay HGK, 15.11.2022, E. 2020/302, K. 2022/1513.

gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyiniyet iddiasında bulunamaz.[27]

VI. Aile Konutu Şerhi

- **Kim, nereden ister:** Aile konutu olarak özgülenen taşınmazın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini tapu müdürlüğünden isteyebilir (TMK m. 194/3). Hukuk Genel Kurulu'na göre malik olmayan eşin şerh isteyebilmesi için mahkeme kararına veya malik eşin iznine gerek yoktur; konutun aile konutu olup olmadığı çekişmeliyse şerhin verilmesi hâkimden istenebilir.[28]
- **Açıklayıcı niteliği:** Hukuk Genel Kurulu'na göre sınırlama taşınmazın tapu kaydına aile konutu şerhi konulduğu için değil, konut aile konutu vasfı taşıdığı için getirilmiştir; şerh kurucu değil açıklayıcıdır.[29]
- **İcra takibinde önemi:** Yargıtay, borçlu eşe ait taşınmaza ihaleden önce aile konutu şerhi koyduran eşin İİK m. 134/2'deki tapu sicilindeki ilgili kavramı içinde değerlendirilmesi ve ihalenin feshi şikâyetinin esastan incelenmesi gerektiğini kabul etmiştir.[30] Yargıtay, tapuda aile konutu şerhi bulunan eşin tapu sicilindeki ilgili konumunda olduğunu ve satış ilanının tapuda kayıtlı adresine tebliğ edilmesi gerektiğini belirterek bu adresin araştırılmasını istemiştir.[31]

VII. Cebri İcra, Haciz ve Aile Konutu

- **Haciz iradi tasarruf değildir:** Hukuk Genel Kurulu'na göre malik eşin borcu nedeniyle haciz yoluyla yapılan cebri satış iradi olmayan bir tasarruftur; taşınmaz bu yolla aile konutu niteliğini yitirdiğinden malik olmayan eş TMK m. 194 korumasından yararlanamaz.[32] Yargıtay, icra takibi nedeniyle konulan haciz şerhinin iradi bir tasarruf olmadığını ve TMK m. 194'e dayanılarak haczin kaldırılmasının istenemeyeceğini de belirtmiştir.[33]
- **Rızasız ipoteğe dayanan ihale:** Hukuk Genel Kurulu'na göre diğer eşin açık rızası alınmadan kurulan ipotek baştan geçersiz olduğundan, bu ipoteğe dayanılarak taşınmazı alacağına mahsuben ihaleyle alan bankanın tescili yolsuzdur; malik eşin açtığı ihalenin feshi davasının reddedilmiş olması sonucu değiştirmez.[34] Bu kararın düzeltilmesi istemi oy çokluğuyla reddedilmiş; karşı

27 Yargıtay HGK, 26.04.2023, E. 2022/761, K. 2023/379.
28 Yargıtay HGK, 28.09.2011, E. 2011/2-447, K. 2011/556.
29 Yargıtay HGK, 30.03.2021, E. 2017/2809, K. 2021/367.
30 Yargıtay 12. HD, 07.05.2015, E. 2015/8090, K. 2015/12718.
31 Yargıtay 12. HD, 24.10.2013, E. 2013/22646, K. 2013/33351.
32 Yargıtay HGK, 13.12.2017, E. 2017/2810, K. 2017/1721.
33 Yargıtay 2. HD, 15.09.2014, E. 2014/15867, K. 2014/17383.
34 Yargıtay HGK, 11.02.2021, E. 2018/511, K. 2021/69.

oy yazısında ihaleyi alan kişinin ipotek alacaklısı dışında bir üçüncü kişi olması hâlinde aynı gerekçeye dayanılamayacağı vurgulanmıştır.[35] Hukuk Genel Kurulu aynı ilkeyi, dava açılmadan önce ihalesi kesinleşmiş taşınmaz bakımından da uygulamıştır.[36]

- **Doğru talep önemlidir:** Hukuk Genel Kurulu, ipoteğin kaldırılması davası sürerken taşınmazın cebri icra yoluyla bankaya satıldığı ve ihalenin kesinleştiği bir dosyada ipoteğin kaldırılması isteminin konusuz kaldığını kabul etmiştir.[37] Yolsuz tescil yaklaşımının benimsendiği dosyada ise davacı, ihale üzerine ıslahla taşınmazın eşi adına tescilini de istemiştir.[38] Dava sürerken ihale yapılırsa talebin tapu iptali ve tescili kapsayacak biçimde genişletilmesi bu nedenle önem taşır.
- **Meskeniyet şikâyeti:** Borçlunun hâline münasip evi haczedilemez (İİK m. 82/1-12). Anayasa Mahkemesi, eşinin borcu nedeniyle haczedilen aile konutu için malik olmayan eşin meskeniyet şikâyetinin aktif dava ehliyeti yokluğundan reddedilmesini aile hayatına saygı hakkının ihlali saymıştır.[39] Anayasa Mahkemesi aynı sonuca ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takiplerde de ulaşmış,[40] ihlal kararlarını sonraki başvurularda sürdürmüştür.[41] Buna karşılık Yargıtay'ın borçlunun eşinin şikâyetini aktif husumet yokluğundan reddeden kararı onadığı dosyalar da bulunmaktadır.[42]

VIII. Kira ile Sağlanan Aile Konutu

- **Kiracının feshi:** Aile konutu olarak kullanılmak üzere kiralanan taşınmazlarda kiracı, eşinin açık rızası olmadıkça kira sözleşmesini feshedemez; rıza alınamazsa veya eş haklı sebep olmaksızın rızasını vermekten kaçınırsa kiracı hâkimden karar isteyebilir (TBK m. 349/1-2).
- **Sözleşmeye taraf olma:** Aile konutu eşlerden biri tarafından kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelir ve bildirimde bulunan eş diğeri ile müteselsilen sorumlu olur (TMK m. 194/4). Bu durumda kiraya veren, fesih bildirimini ve fesih ihtarına bağlı ödeme süresini kiracıya ve eşine ayrı ayrı bildirmek zorundadır (TBK m. 349/3).

35 Yargıtay HGK, 26.04.2022, E. 2021/578, K. 2022/601.
36 Yargıtay HGK, 28.11.2019, E. 2019/318, K. 2019/1238.
37 Yargıtay HGK, 13.12.2017, E. 2017/2935, K. 2017/1722.
38 Yargıtay HGK, 11.02.2021, E. 2018/511, K. 2021/69.
39 AYM (Genel Kurul), *Emine Göksel* Başvurusu, B. No: 2016/10454, 12.12.2019.
40 AYM, *Muteber Bayraktar* Başvurusu, B. No: 2019/28943, 08.02.2023.
41 AYM, *Nurcan Taş* Başvurusu, B. No: 2021/7065, 19.11.2024; AYM, *İpek Banu Karaca ve Diğerleri* Başvurusu, B. No: 2022/51992, 13.05.2025.
42 Yargıtay 12. HD, 13.02.2023, E. 2022/13263, K. 2023/789.

- **Kiracının eşi işgalci değildir:** Yargıtay, taşınmazı kiracı olan eşi yanında kullanan eşin fuzuli şagil sayılamayacağını ve tahliye davasının sözleşmenin tarafı olan kiracıya karşı açılması gerektiğini belirtmiştir.[43]

IX. Korumanın Sona Ermesi: Boşanma ve Ölüm

- **Genel kural:** Hukuk Genel Kurulu'na göre aile konutu koruması kural olarak evlilik birliğinin sona ermesine kadar devam eder; eşlerin konuttan kesin olarak taşınması, anlaşarak konutun aile konutu niteliğine son vermesi, evliliğin boşanma, iptal veya ölümle son bulması ya da konutun yok olması hâllerinde koruma da sona erer.[44] Boşanma davasının açılmış olması tek başına korumayı sona erdirmez; koruma boşanma kararının kesinleşmesine kadar sürer.
- **Dava sürerken boşanma:** Hukuk Genel Kurulu, yargılama sırasında boşanma kararı kesinleşince aile konutu davasının konusuz kaldığını, ancak yargılama giderlerinin dava tarihindeki haklılık durumuna göre belirlenmesi gerektiğini kabul etmiştir.[45]
- **Malik olmayan eşin ölümü:** Hukuk Genel Kurulu, ipoteğin kaldırılması davasını açan malik olmayan eşin ölümüyle davanın konusuz kaldığını kabul etmiştir.[46] Yargıtay'a göre TMK m. 194'ün malik olmayan eşe sağladığı hak aile konutu niteliği devam ettiği sürece geçerlidir ve mirasçılara geçmez.[47]
- **Malik eşin ölümü:** Yargıtay, aile konutunu rızası olmadan satan malik eşin dava açılmadan önce ölmesinin sonucu değiştirmediğini; önemli olanın tasarruf işlemi sırasında evliliğin devam etmesi ve malik olmayan eşin açık rızasının bulunup bulunmaması olduğunu, sağ kalan eşin TMK m. 240 ve 652'den doğan hakları nedeniyle hukuki yararının devam ettiğini kabul etmiştir.[48] Sağ kalan eşin aile konutu üzerindeki hakları TMK m. 240 ve TMK m. 652 şerhlerinde yer alır.

X. Dava Yolları

- **Talepler:** Rıza alınmadan yapılan devirde tapu kaydının iptali ile taşınmazın malik eş adına tescili, ipotekte ipoteğin kaldırılması ve her iki durumda aile konutu şerhi istenebilir. Taşınmazın dava sırasında devrini veya satışını önlemek için ihtiyati tedbir talep edilmesi de önem taşır.

43 Yargıtay 6. HD, 27.10.2010, E. 2010/7409, K. 2010/11585.
44 Yargıtay HGK, 31.01.2024, E. 2023/159, K. 2024/38.
45 Yargıtay HGK, 26.04.2023, E. 2022/761, K. 2023/379.
46 Yargıtay HGK, 31.01.2024, E. 2023/159, K. 2024/38.
47 Yargıtay 2. HD, 23.10.2024, E. 2024/1862, K. 2024/7816.
48 Yargıtay 2. HD, 26.02.2026, E. 2025/9122, K. 2026/2234.

- **Görevli mahkeme ve taraflar:** TMK m. 194'e dayanan davalar aile hukukundan doğduğundan aile mahkemesinde, aile mahkemesi bulunmayan yerlerde aile mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemesinde görülür (4787 sayılı Kanun m. 4). Dava, işlemi yapan malik eşe ve işlemin tarafı olan üçüncü kişiye, taşınmaz el değiştirmişse sonraki maliklere birlikte yöneltilmelidir.
- **Boşanma davasıyla ilişkisi:** Boşanma davası sırasında hâkim eşlerin barınmasına ve mallarının yönetimine ilişkin geçici önlemleri re'sen alır (TMK m. 169). Aile konutunun elden çıkarılması tehlikesi varsa boşanma davası içinde de tedbir istenebilir; ancak TMK m. 194'e dayalı dava boşanma kesinleşince konusuz kalacağından talepler zamanında ileri sürülmelidir.

UYGULAMA NOTU

Aile konutu diğer eş adına kayıtlıysa önce tapu müdürlüğüne başvurularak aile konutu şerhi konulmalı ve tapu kaydı düzenli olarak kontrol edilmelidir. İmzalatılmak istenen muvafakatname, kefalet veya ipotek belgeleri okunmadan imzalanmamalı; rıza verilecekse hangi işlem ve hangi borç için verildiği yazılı olarak sınırlanmalıdır. Rıza olmadan satış veya ipotek yapıldığı öğrenildiğinde dava açılırken ihtiyati tedbir istenmeli; tapu ve icra kayıtları, ekspertiz raporu ve konutta birlikte yaşandığını gösteren adres kayıtları tanık deliliyle birlikte sunulmalıdır. Taşınmaz icra yoluyla satışa çıkarılmışsa ihalenin feshi ve haczedilmezlik şikâyeti için süreler kaçırılmamalıdır; dava sürerken ihale yapılırsa talep, tapu iptali ve tescili kapsayacak biçimde genişletilmelidir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
28.09.2011 · E. 2011/2-447 · K. 2011/556

Aile konutu, eşlerin yaşam merkezi olan tek konuttur; başkasının kullanımına özgülenmiş ev aile konutu sayılmaz

Yurt dışında yaşayan eşlerden biri, Türkiye'de diğer eş adına kayıtlı taşınmaza aile konutu şerhi konulmasını istemiştir. Dosyaya göre eşler evlendikleri günden beri yurt dışında yaşıyor, izinlerde on-on beş gün bu evde kalıyordu; evde yapıldığı ilk günden beri malik eşin anne ve babası oturuyor, faturaları malik eşin babası ödüyordu. Aile mahkemesi davayı kabul etmiştir; Özel Daire bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *Bu bağlamda yurt dışında yaşayan bir ailenin Türkiye'ye geldiğinde kullandığı tek bir ev var ve bu yukarıda açıklanan niteliklere sahipse aile konutu olarak kabulü olanaklıdır. Ne var ki, somut olayın özelliği itibariyle dava konusu taşınmaz bu özelliği taşımamaktadır. Dosya kapsamından tarafların evlendikleri günden bu yana ve halen yurt dışında yaşadıkları, yapıldığı ilk günden itibaren bu konutta davalının anne ve babasının oturduğu, faturaların davalının babası*

tarafından ödendiği, davanın taraflarının bu konutta sadece izne geldikleri dönemde ve burada oturmakta olan ailelerini ziyaret amacıyla 10-15 gün kaldıkları, anlaşılmakla; başkasının kullanımına özgülenmiş bir konutun, aile konutu olarak, kabulüne olanak bulunmamaktadır.

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre aile konutu, eşlerin birlikte seçtikleri, ortak yaşam merkezi hâline getirdikleri ve üçüncü kişilerce de ailenin yaşadığı yer olarak algılanan konuttur; eşlerin birden fazla konutu olsa bile yalnız biri aile konutu sayılır. Bir konutun aile konutu kabul edilmesi için sürekli kullanılması şart değildir; yurt dışında yaşayan ailenin Türkiye'ye geldiğinde kullandığı tek ev de bu nitelikleri taşıyorsa aile konutu olabilir. Somut olayda ise ev malik eşin anne ve babasının kullanımına özgülendiğinden aile konutu değildir. Kurul ayrıca TMK m. 194'ün Kanun'un yürürlüğünden önce kurulmuş evlilikler hakkında da uygulandığını ve malik olmayan eşin şerh için mahkeme kararına veya malik eşin iznine ihtiyaç duymadan tapu müdürlüğüne başvurabileceğini belirtmiştir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
12.12.2024 · E. 2024/5640 · K. 2024/9919

Eşlerin birlikte yaşamadığı konut aile konutu sayılmaz; bu konutun satışı diğer eşin rızasına bağlı değildir

Eşler askeri lojmanda yaşarken kocanın başka bir ile tayini çıktı ve koca orada tek başına yaşamaya başlamıştır; kadın ve çocuklar kadına ait taşınmaza taşınmıştır. Kadın taşınmazı üçüncü bir kişiye satmıştır. Koca, taşınmazın aile konutu olduğunu ve rızası olmadan satıldığını ileri sürerek tapu iptali ve tescil ile aile konutu şerhi konulmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı reddetmiştir; bölge adliye mahkemesi kabul etmiştir.

> *Somut olayda; tarafların İstanbul ilinde askeri lojmanlarda ikamet ederken davacı erkeğin Ankara iline tayininin çıktığı ve Ankara'da tek başına ikamet etmeye başladığı, İstanbul'da kalan davalı eş ve çocukların 2015 yılında dava konusu taşınmaza taşındıkları, davacının dava konusu taşınmaza hiç gelmediği, eş ve çocuklarıyla görüşmediği, davacı ve davalının taşınmazda birlikte yaşamadığı, ikamet adreslerinin farklı olduğu anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire, bölge adliye mahkemesi kararını aile konutu şerhi ile tapu iptali ve tescil yönünden oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre davacı eş taşınmaza hiç gelmediğinden ve eşler taşınmazda birlikte yaşamadığından taşınmaz aile konutu vasfını taşımaz; bu nedenle aile konutu şerhi ve tapu iptali ile tescil istemleri reddedilmelidir. Karar, aile konutu korumasının eşlerin fiilen birlikte yaşadığı ortak konut için söz konusu olduğunu gösterir.

3 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
31.01.2024 · E. 2023/159 · K. 2024/38

Aile konutu koruması evlilik sona erene kadar sürer; malik olmayan eş ölürse ipoteğin kaldırılması davası konusuz kalır

Malik olmayan eş, diğer eşin rızası alınmadan aile konutu üzerine üçüncü bir kişi yararına ipotek kurdurduğunu ileri sürerek ipoteğin kaldırılmasını istemiştir; dava sürerken davacı eş öldü ve davayı mirasçısı sürdürmüştür. İlk derece mahkemesi davayı reddetmiştir; bölge adliye mahkemesi kabul etmiştir; Özel Daire davanın konusuz kaldığı gerekçesiyle bozmuştur; bölge adliye mahkemesi direnmiştir.

> *Türk Medeni Kanunu'nun 194 üncü maddesi kapsamındaki aile konutu koruması; kural olarak evlilik birliğinin sona ermesine kadar devam eder. Eşlerin bu konuttan kesin olarak taşınmaları, anlaşarak konutun aile konutu olma niteliğine son vermeleri, evliliğin boşanma, iptal veya ölümle son bulması veya konutun yok olması hâllerinde, bu madde kapsamında yer alan koruma imkânları da son bulur.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle bozmuştur. Kurul'a göre aile konutu koruması eşler arasındaki mal rejiminin türünden bağımsız olarak konutun aileye özgülenmesiyle başlar ve konut bu niteliğini kaybedene kadar sürer. Malik eşin ölümü hâlinde sağ kalan malik olmayan eşin TMK m. 240 ve 652'den doğan hakları nedeniyle hukuki yararı devam edebilir; ancak somut olayda ölen malik olmayan eştir ve sağ kalan eş zaten taşınmazın malikidir. Malik olmayan eşe tanınan haklardan yola çıkılarak ipoteğin kaldırılmasına karar verilemez; dava konusuz kalmıştır.

4 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
24.05.2017 · E. 2017/1604 · K. 2017/967

Aile konutuna ipotek alan banka, sunulan muvafakatnamedeki imzanın diğer eşe ait olup olmadığını denetlemek zorundadır

Malik eş, aile konutu üzerinde banka lehine ipotek kurdurdu. Banka işlemden önce diğer eşin rızasını gösteren yazılı belge istemiştir; malik eş, eşinin ipoteğe rızası bulunduğunu gösteren imzalı bir muvafakatname sunmuştur. Yargılama sırasında muvafakatnamedeki imzanın malik olmayan eşe ait olmadığı Adli Tıp Kurumu incelemesiyle anlaşılmıştır. Aile mahkemesi, tapuda aile konutu şerhi bulunmadığı ve bankanın özen yükümlülüğünü yerine getirdiği gerekçesiyle ipoteğin kaldırılması davasını reddetmiştir; Özel Daire oy çokluğuyla bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *Tacir olan banka, Kanunun (TMK m.194) açık rıza alınmasını istediği bu konuda kendisine sunulan muvafakat belgesindeki imzanın rızası gereken eşe aidiyetini belirlemek ve sözleşmenin hakim tarafı olarak objektif özen yükümlülüğünün bir gereği olarak imzanın sıhhatini denetlemek zorundadır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle bozmuştur. Kurul'a göre TMK m. 194'teki sınırlama tapudaki şerhe değil konutun aile konutu

niteliğine bağlıdır ve emredicidir; bu haktan önceden feragat edilemez ve açık rıza ancak belirli bir işlem için verilebilir. Rıza için şekil öngörülmemiştir, sözlü de verilebilir; ancak açık olması gerekir. Diğer eşin rızasını almak için yazılı belge isteyen banka taşınmazın aile konutu olduğunu bildiğinden rızayı geçerli şekilde almakla yükümlüdür; imzanın sıhhatini denetlemeden aile konutu üzerine ipotek kurduran banka tapuya güven ilkesinden (TMK m. 1023) yararlanamaz.

5 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
21.10.2015 · E. 2014/2096 · K. 2015/2322

Tapuda aile konutu şerhi olmasa da taşınmazın aile konutu olduğunu bilen veya bilebilecek durumdaki banka iyiniyetli sayılmaz

Malik eş, aile konutu olarak kullanılan taşınmaz üzerinde banka lehine ipotek kurdurdu. Malik olmayan eş, rızası alınmadan kurulan ipoteğin kaldırılmasını ve aile konutu şerhi konulmasını istemiştir; banka tapuda şerh bulunmadığını ve iyiniyetli olduğunu savunmuştur. Aile mahkemesi davayı kabul etmiştir; Özel Daire, tapuda şerh bulunmadığından bankanın kötüniyetini ispat yükünün davacıda olduğu gerekçesiyle bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *Tapuda aile konut şerhi olmasa da bunu bilebilecek durumda olan veya bilen kişinin iyiniyetinin bulunduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle onamıştır. Kurul'a göre tapuda şerh bulunmadığında taşınmazın aile konutu olduğunu bilmeyen veya bilebilecek durumda olmayan üçüncü kişi tapuya güven ilkesinden yararlanır; ancak bunu bilen veya bilebilecek durumda olan kişinin iyiniyetli olduğu kabul edilemez. Somut olayda bankanın kendi düzenlettirdiği değerlendirme raporunda taşınmazın mesken olarak kullanıldığı tespit edildiği hâlde diğer eşin açık rızası alınmadığından ipotek geçerli değildir.

6 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
30.03.2021 · E. 2017/2809 · K. 2021/367

Aile konutunun alımı için kullanılan konut kredisine teminat olarak kurulan ipotek de diğer eşin açık rızasına bağlıdır

Malik eş, aile konutu olarak kullanılan taşınmazı satın aldıktan kısa süre sonra, alım için kullandığı konut kredisine teminat olarak banka lehine ipotek kurdurdu. Kredi taksitleri ödenmeyince banka ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatmıştır. Malik olmayan eş, açık rızası alınmadan kurulan ipoteğin kaldırılmasını ve aile konutu şerhi konulmasını istemiştir. Aile mahkemesi davayı kabul etmiştir; Özel Daire bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *Yukarıda açıklanan kurallar çerçevesinde ipotek işleminin, aile konutu olarak kullanılan dava konusu taşınmaza yönelik konut kredisinin teminatı niteliğinde olmasının da bir önemi bulunmamaktadır. Böyle bir durumda dahi TMK'nın*

194/1. maddesi malik olmayan eşin açık rızasını aradığından, açık rıza alınmadan yapılan işlemin geçerli olduğunu kabul etmek imkânsızdır.

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını değişik gerekçeyle oybirliğiyle onamıştır. Kurul'a göre ipotek aile konutundan yararlanmayı doğrudan engellemese de konutun elden çıkarılması tehlikesi nedeniyle diğer eşin açık rızasına bağlıdır; ipoteğin konut kredisine teminat olması sonucu değiştirmez. Sınırlama tapudaki şerhe değil konutun aile konutu niteliğine bağlı olduğundan işlem tarafı üçüncü kişinin iyiniyetli olup olmamasının önemi yoktur ve açık rızanın varlığını davalı ispat etmelidir. Basiretli bir tacir gibi davranması gereken bankanın iyiniyet savunması dinlenemez.

7 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
25.10.2022 · E. 2019/765 · K. 2022/1369

Eşin borçlardan ve satıştan haberdar olması açık rıza sayılmaz; açık rızayı devralanlar ispat etmelidir

İşleri kötüye giden malik eş, eşlerin aile konutu olarak kullandığı evi ticari borçlarına karşılık alacaklılarına devretmiştir; ev, alıcılarla yapılan kira sözleşmesiyle kullanılmaya devam edilmiştir. Malik olmayan eş, rızası alınmadan yapılan devrin iptalini istemiştir. Aile mahkemesi, davacının satıştan haberdar olduğu, eşinin borçlarını bildiği ve alacaklılarla yapılan toplantıda bulunduğu gerekçesiyle davayı reddetmiştir; Özel Daire bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

"Somut olayda toplanan deliller ve dinlenen tanık beyanları uyarınca aile konutu niteliğini taşıyan taşınmazın devir işlemine davacının "açık rızasının" olduğu, davalılar tarafından ispatlanamamıştır. Dolayısıyla TMK'nın 194/1. maddesi eşin açık rızasını aradığından, davalılar arasında gerçekleştirilen devir işleminin geçerli olduğunu kabul etmek mümkün değildir.

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre rıza için geçerlilik şekli öngörülmemişse de verilen iznin açık olması gerekir; malik olmayan eşin, eşinin borçlarını bilmesi veya satıştan haberdar olduğunun düşünülmesi açık rıza yerine geçmez. Tanıkların tahmine dayanan beyanlarıyla açık rıza ispatlanmış sayılmadığından devir işlemi geçerli değildir. İşlem tarafı üçüncü kişinin iyiniyetli olup olmamasının önemi bulunmadığı ve açık rızanın ispat yükünün davalılara ait olduğu da vurgulanmıştır.

8 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
15.11.2022 · E. 2020/302 · K. 2022/1513

Aile konutunu devralan kişinin iyiniyetli olup olmamasının önemi yoktur; konutun aile konutu olduğunu bilen sonraki alıcı da korunmaz

Malik eş, eşlerin aile konutu olarak kullandığı taşınmazı diğer eşin rızası olmadan aynı mahallede oturan bir kişiye devretmiştir; bu kişi de birkaç ay sonra taşınmazı yine aynı mahallede oturan başka bir kişiye devretmiştir. Malik olmayan eş, satışla-

rın iptali ile taşınmazın eşi adına tescilini ve aile konutu şerhi konulmasını istemiştir. Aile mahkemesi davayı reddetmiştir; Özel Daire, davalıların birbirini tanıdığı ve taşınmazın aile konutu olduğunu bilerek el ve iş birliği içinde hareket ettikleri gerekçesiyle bozmuştur; mahkeme, eşlerin satış konusunda birlikte karar verdikleri gerekçesiyle direnmiştir.

> *Bu nedenle işlem tarafı üçüncü kişinin iyi niyetli olup olmamasının önemi bulunmamaktadır. Başka bir ifade ile TMK'nın 194. maddesine dayalı davalarda; işlem tarafı üçüncü kişi konumunda bulunan davalının iyi niyet iddiasına dayanak, devir tarihinde taşınmazın tapu kaydında aile konutu şerhi bulunmadığı savunması önemini kaybetmiş, madde metninde yer alan "açık rıza" koşulu davalıya ispat külfeti olarak yüklenmiştir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre malik olmayan eşin açık rızası davalılarca ispatlanamamıştır. İşlemin tarafı olmayan sonraki alıcı da tarafları tanıyan, taşınmazın aile konutu olarak kullanıldığını bilen ve ilk alıcıyla el ve iş birliği içinde hareket eden kişi olduğundan korunmaz; bu nedenle devirler geçerli değildir. Karar, işlemin tarafı olan alıcı bakımından iyiniyetin önem taşımadığını, sonraki alıcı bakımından ise durumu bilip bilmediğinin veya bilmesi gerekip gerekmediğinin araştırılacağını gösterir.

9 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
16.04.2025 · E. 2023/707 · K. 2025/240

Tapudaki ipotek senedinde diğer eşin muvafakat yazısı ve imzası varsa, imzanın sahteliği ayrı bir davada ileri sürülmelidir

Malik olmayan eş, diğer eşin kefil olduğu şirket kredilerine teminat olarak aile konutu üzerine rızası alınmadan banka lehine ipotek kurulduğunu ileri sürerek ipoteğin kaldırılmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı kabul etmiştir. Bölge adliye mahkemesi, tapudaki ipotek resmî senedinin ikinci sayfasında davacının ipoteğe muvafakat ettiğine ilişkin yazısı ve imzası bulunduğu gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Davacı imzanın kendisine ait olmadığını ileri sürmüştür; Özel Daire imza incelemesi yapılması için bozmuştur; bölge adliye mahkemesi direnmiştir.

> *Somut olayda davacı tarafın resmî senette mevcut yazı ve imzanın kendisine ait olmadığına yönelik sahtelik iddiası ileri sürüldüğüne göre, Mahkemece yapılması gereken iş; davacı tarafa 6100 sayılı Kanun'un 208/4. maddesi uyarınca dava açması için iki haftalık kesin bir süre vermekten ve sonucu uyarınca bir hüküm kurulmasından ibarettir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını değişik gerekçeyle oybirliğiyle bozmuştur. Kurul'a göre resmî senetteki yazı veya imzayı inkâr eden taraf bu iddiasını, belgeye resmiyet kazandıran kişiyi de taraf göstererek açacağı ayrı bir davada ileri sürebilir (HMK m. 208/4); bu iddia görülmekte olan dava içinde karara bağlanamaz. Mahkeme, davacıya sahtelik davası açması için iki haftalık kesin süre vermeli ve o davanın sonucuna göre karar vermelidir.

10 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
01.07.2021 · E. 2021/1737 · K. 2021/5563

Diğer eşin ipoteğe verdiği rıza, aynı borçlar için taşınmazın bankaya geri alım hakkıyla devrini de kapsar

Malik eş, aile konutu olarak kullanılan taşınmaz üzerinde diğer eşin muvafakatiyle banka lehine ipotek kurdurdu. Daha sonra malik eş ile banka arasında yapılan protokolle, malik eşin ve şirketinin kredi borçlarına karşılık taşınmazın bankaya geri alım hakkıyla satışı kararlaştırıldı ve taşınmaz aynı gün bankaya devredilmiştir. Malik olmayan eş, muvafakatinin yalnız ipoteğe ilişkin olduğunu, satışa rızası bulunmadığını ileri sürerek tapu iptali ve tescil istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı kabul etmiştir; bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

> *Ancak, davacı kadının ipotek işlemine rızasının bulunması davalılar arasında taşınmazın geri alım hakkı ile devrini de kapsar niteliktedir.*

DEĞERLENDİRME Daire, bölge adliye mahkemesi kararını kaldırmış ve ilk derece mahkemesi kararını oybirliğiyle bozarak davanın reddi gerektiğini belirtmiştir. Daire'ye göre diğer eşin ipotek işlemine verdiği rıza, aynı borçlar için taşınmazın bankaya geri alım hakkıyla devrini de kapsar. Karar, ipoteğe verilen rızanın aynı borç ilişkisi çerçevesinde yapılan sonraki devir işlemleri bakımından da sonuç doğurabileceğini gösterir; bu nedenle rıza verilirken kapsamının yazılı olarak açıkça belirlenmesi önem taşır.

11 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
13.12.2017 · E. 2017/2810 · K. 2017/1721

Malik eşin borcu nedeniyle haciz yoluyla yapılan cebri satış iradi tasarruf değildir; TMK m. 194 koruması uygulanmaz

Malik eşin sözleşmeden doğan borcu nedeniyle alacaklı tarafından başlatılan icra takibinde, aile konutu olarak kullanılan taşınmaz cebri icra yoluyla alacaklıya satılmıştır; ihalenin feshi davası reddedilerek kesinleşmiştir. Malik olmayan eş, taşınmazın rızası dışında satıldığını ileri sürerek tapu iptali ve tescil ile aile konutu şerhi konulmasını istemiştir. Aile mahkemesi, alacaklının evin aile konutu olup olmadığını araştırmadığı gerekçesiyle davayı kabul etmiştir; Özel Daire cebri satışların TMK m. 194 kapsamında olmadığı gerekçesiyle bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *Dolayısıyla dava tarihi itibariyle aile konutu olarak kullanıldığı ileri sürülen taşınmaz iradi olmayan bir tasarruf sonucu aile konutu niteliğini yitirmiş duruma gelmektedir. Bu durumda TMK'nın 194. maddesi uyarınca işlem diğer eşin rızasına bağlı olmaktan çıkmış ve davacının aile konutu korumasından yararlanma olasılığı kalmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle bozmuştur. Kurul'a göre bir taşınmazın borç nedeniyle haczedilebilmesi için haciz tarihinde borçlu adına kayıtlı olması gerekir ve cebri icra ile yapılan satışta mülkiyet tescilden önce alıcıya geçer (TMK m. 705/2). İradi olmayan bu tasarruf sonucunda taşınmaz

aile konutu niteliğini yitirdiğinden işlem diğer eşin rızasına bağlı olmaktan çıkar ve malik olmayan eş TMK m. 194 korumasından yararlanamaz.

12 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
11.02.2021 · E. 2018/511 · K. 2021/69

Diğer eşin rızası olmadan kurulan ipoteğe dayanılarak aile konutunu ihaleyle alan bankanın tescili yolsuzdur

Malik eş, aile konutu olarak kullanılan taşınmaz üzerinde dava dışı bir şirketin borçlarına karşılık, diğer eşin açık rızası alınmadan banka lehine ipotek kurdurdu. Banka ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatmıştır; taşınmaz yargılama sırasında alacağına mahsuben bankaya ihale edilerek tapuya tescil edildi ve malik eşin açtığı ihalenin feshi davası reddedilmiştir. Malik olmayan eş, ipoteğin kaldırılmasını, bu mümkün olmazsa tapu iptali ile taşınmazın eşi adına tescilini istemiştir. Mahkeme davayı kabul etmiştir; Özel Daire bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *Davalı bankanın, aile konutu niteliği taşıyan taşınmaz üzerinde malik olmayan eşin açık rızasını almayarak TMK'nın 194. maddesinde öngörülen emredici hükme aykırı şekilde kendi lehine ipotek tesis ederek ve sonrasında da işlem temeli geçersiz ipoteğe bağlı olarak yaptığı icra takibi sonucunda taşınmazın mülkiyetini alacağına mahsuben cebri ihaleyle kendi adına geçirmiş olması karşısında TMK'nın 1023. maddesinin korumasından yararlanamayacağı açıktır. Nitekim illilik prensibi gereğince asıl işlem olan ipotek baştan itibaren geçersiz olduğu için buna bağlı olarak banka adına cebri ihale sonucu yapılan tescil de yolsuz tescil niteliğinde olduğundan davalı koca tarafından açılan ihalenin feshi davasının reddedilmiş olmasının da sonuca bir etkisi olmayacaktır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını genişletilmiş gerekçeyle oy çokluğuyla onamıştır. Kurul'a göre basiretli bir tacir gibi davranması gereken bankanın iyiniyet savunması dinlenemez; hukuki sebebe bağlılık (illilik) ilkesi gereğince baştan geçersiz olan ipoteğe dayanan cebri ihale sonucundaki tescil de yolsuzdur ve banka TMK m. 1023'ün korumasından yararlanamaz. Görüşmelerde, kesinleşen ihalenin feshi kararının kesin hüküm oluşturduğu ve yolsuz tescilin artık tartışılamayacağı görüşü ileri sürülmüş, ancak Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir.

13 **ANAYASA MAHKEMESİ · GENEL KURUL**
Emine Göksel Başvurusu · B. No: 2016/10454 · 12.12.2019

Eşinin borcu nedeniyle haczedilen aile konutu için malik olmayan eş de haczedilmezlik şikâyetinde bulunabilmelidir

Başvurucunun eşi adına kayıtlı taşınmaza, eşin çek borcu nedeniyle haciz konulmuştur. Başvurucu daha önce açtığı davayla taşınmaza aile konutu şerhi koydurmuştu. Başvurucunun meskeniyet iddiasıyla haczin kaldırılması için yaptığı şikâyeti icra mahkemesi, bilirkişi evi lüks olmayan ve hâline münasip aile konutu olarak değerlendirdiği hâlde, başvurucunun icra takibinin tarafı olmadığı gerekçesiyle aktif dava ehliyeti yokluğundan reddetmiştir; karar temyiz incelemesinde onanmıştır.

> *Bu bağlamda aile konutunun haczedilmesine karşı borçlunun eşinin de yargı yoluna gitmekte hukuki yararının olduğu; aile konutu güvencesinden kaynaklanan haklarını ileri sürebilme ve bunları yargı mercilerinde tartıştırabilme imkânına sahip olması gerektiği açıktır.*

DEĞERLENDİRME Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine oy çokluğuyla karar vermiştir. Mahkeme'ye göre TMK m. 194'teki aile konutu düzenlemeleri aile hayatına saygı hakkının öngördüğü pozitif yükümlülüklerin bir görünümüdür; haczedilen ev aile konutuysa hâline münasip ev kavramı borçlunun ve ailesinin sosyal ve ekonomik durumuna göre anlaşılmalıdır. Aile konutundan kaynaklanan anayasal güvenceler mülkiyet hakkından bağımsız olduğundan malik olmayan eş de bu güvenceleri yargı önünde ileri sürebilmelidir. Karar yeniden yargılama için icra mahkemesine gönderilmiştir.

14 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
26.04.2023 · E. 2022/761 · K. 2023/379

Dava sürerken boşanma kesinleşirse aile konutu davası konusuz kalır; yargılama giderleri dava tarihindeki haklılığa göre belirlenir

Malik olmayan eş, boşanma davası sürerken, diğer eşin aile konutunu rızası olmadan bir üçüncü kişiye devrettiğini ve taşınmazın daha sonra zincirleme satışlarla başka kişilere geçtiğini ileri sürerek satışların iptali, taşınmazın eşi adına tescili ve aile konutu şerhi konulmasını istemiştir. Yargılama sürerken eşlerin boşanmasına karar verildi ve karar kesinleşmiştir. İlk derece mahkemesi, davanın konusuz kaldığını ancak davacının dava tarihinde haklı olduğunu belirterek yargılama giderlerini davalılara yüklemiştir; bölge adliye mahkemesi bir kısım davalıların istinaf başvurusunu kabul etmiştir; Özel Daire bozmuştur; bölge adliye mahkemesi direnmiştir.

> *Davanın konusuz kalması sebebiyle davanın esası hakkında bir karar verilmesine gerek bulunmayan hâllerde; hâkimin, davanın açıldığı tarihteki tarafların haklılık durumuna göre yargılama giderlerini takdir ederek hükme bağlayacağı 6100 sayılı Kanun'un 331 inci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiştir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle bozmuştur. Kurul'a göre eşlerin boşanmasıyla taşınmaz aile konutu niteliğini yitirdiğinden dava konusuz kalmıştır; ancak yargılama giderleri davanın açıldığı tarihteki haklılık durumuna göre belirlenir (HMK m. 331/1). Son kayıt maliki de dahil davalıların el ve iş birliği içinde hareket ettiği, sonraki alıcının durumun gereklerine göre özen göstermediği ve yolsuz tescili bilen veya bilmesi gereken kişi konumunda olduğu anlaşıldığından, dava tarihinde haklı olan davacı yararına yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmelidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 193:** Eşlerin hukuki işlemleri; genel kural.
- **TMK m. 195:** Hâkimin müdahalesi.

- **TMK m. 186:** Konutun seçimi ve birliğin yönetimi.
- **TMK m. 169:** Boşanma davasında geçici önlemler.
- **TMK m. 199:** Tasarruf yetkisinin sınırlanması.
- **TMK m. 240:** Sağ kalan eşin aile konutu üzerindeki hakları.
- **TMK m. 652:** Mirasın paylaşımında konut ve ev eşyası.

MADDE

195 E. Birliğin korunması I. Genel olarak

KANUN METNİ

(1) Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi hâlinde, eşler ayrı ayrı veya birlikte hâkimin müdahalesini isteyebilirler.
(2) Hâkim, eşleri yükümlülükleri konusunda uyarır; onları uzlaştırmaya çalışır ve eşlerin ortak rızası ile uzman kişilerin yardımını isteyebilir.
(3) Hâkim, gerektiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine kanunda öngörülen önlemleri alır.

MADDE ÖZETİ

Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi hâlinde eşler ayrı ayrı veya birlikte hâkimin müdahalesini isteyebilir (m. 195). Hâkim eşleri yükümlülükleri konusunda uyarır, onları uzlaştırmaya çalışır ve eşlerin ortak rızasıyla uzman kişilerin yardımını isteyebilir; gerektiğinde eşlerden birinin istemi üzerine kanunda öngörülen önlemleri alır. Yargıtay'a göre bu aşamalar uygulanmadan doğrudan önlem kararı verilmesi eksik incelemedir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Hâkimin müdahalesi | Evlilik birliğinin korunması amacıyla eşlerden birinin veya ikisinin başvurusu üzerine aile mahkemesinin eşleri uyarması, uzlaştırması ve gerektiğinde önlem alması (TMK m. 195).

Önemli bir konuda uyuşmazlık | Ortak konutun seçimi, çocuğun adı veya birliğin giderleri gibi evlilik birliğini ilgilendiren ve eşlerin kendi aralarında çözemediği anlaşmazlık.[2]

1 Yargıtay 2. HD, 06.04.2016, E. 2015/26089, K. 2016/6952.
2 Yargıtay 2. HD, 10.07.2013, E. 2013/13421, K. 2013/19657.

Kanunda öngörülen önlemler	Hâkimin eşlerden birinin istemi üzerine alabileceği önlemler; parasal katkının belirlenmesi, ayrı yaşamada konut ve ev eşyasından yararlanma, borçlulara ödeme talimatı ve tasarruf yetkisinin sınırlanması bunlar arasındadır (TMK m. 196-199).
Uzman kişilerin yardımı	Hâkimin, eşlerin ortak rızasıyla uyuşmazlığın çözümünde başvurabileceği uzman desteği; gerekçeye göre İsviçre hukukundaki evlilik veya aile danışma bürolarının karşılığıdır.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Yürürlükteki Kanunun 161 inci maddesini karşılamaktadır. Madde İsviçre Medenî Kanununun 172 nci maddesindeki yeni hükme uygun olarak kaleme alınmıştır. Eşler ayrı ayrı ya da birlikte hâkime başvurmak suretiyle, evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğiyle ilgili önemli bir uyuşmazlığın doğması hâlinde gerekli müdahalenin yapılmasına karar verilmesini isteyebilecektir. Müdahalesi istenen hâkim, bu konuda eşleri uyarma, onları uzlaştırma ya da eşlerin birlikte rıza göstermesi hâlinde onların huzur ve mutlulukları için uzman kişilerin önerileri yönünde karar verme yetkisine sahiptir. Maddenin üçüncü fıkrası hâkime, eşlerden birinin istemi üzerine kanunlarda öngörülen önlemleri alma yetkisini de tanımaktadır. Bu hüküm hâkime, istem üzerine eşlerin ayrı yaşamalarına, eşlerin meslek ve işine, eşlerin çocuklarla ilişkilerine, evlilik birliğine ilişkin katkılara yönelik önlem hükmünde kararlar verme yetkisini tanımıştır. Maddenin ikinci fıkrasındaki "uzman kişilerin yardımını" isteme, İsviçre Medenî Kanununun 172 nci maddesinde "Evlilik veya Aile Danışma Büroları"nın yardımını isteme şeklinde kaleme alınmıştır. Ülkemizde bu tür bürolar bulunmadığından, maddede "uzman kişilerin yardımını isteme" şeklinde genel bir hükme yer verilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 80*

Tasarıda madde "E. Birliğin korunması" bölümünün "I. Genel olarak" alt başlığı altında yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 408). Aynı bölümde eşler birlikte yaşarken ve birlikte yaşamaya ara verildiğinde alınacak önlemler izleyen maddelerde ayrıca düzenlenmiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan biri; aile vazifelerini ihmal eder yahut diğerini tehlikeye, hacalete veya zarara maruz bırakırsa müteessir olan taraf hakimin müdahalesini talep edebilir. Hakim, kabahatli olan tarafa vazifelerini ihtar eder ve bu ihtar semeresiz kalırsa birliğin menafiini sıyaneten kanunda muayyen tedbirler ittihaz eyler.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 161

	743 sayılı Kanun m. 161	4721 sayılı Kanun m. 195
Başvuru sebebi	Aile görevlerinin ihmali veya diğer eşi tehlikeye, utanca ya da zarara maruz bırakma	Yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya önemli bir konuda uyuşmazlık
Başvuran	Zarar gören eş	Eşler ayrı ayrı veya birlikte

	743 sayılı Kanun m. 161	4721 sayılı Kanun m. 195
Hâkimin yetkisi	Kusurlu tarafa görevlerini ihtar etme, sonuç alınamazsa kanundaki tedbirler	Uyarma, uzlaştırma, ortak rızayla uzman yardımı, istem üzerine kanundaki önlemler
Uyuşmazlık kavramı	Yalnız görevlerin ihmali ve zarar verici davranışlar	Kusur aranmaksızın evlilik birliğine ilişkin önemli konulardaki anlaşmazlıklar da

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Başvuru sebebi	Yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlık	TMK m. 195/1
Başvuran	Eşler ayrı ayrı veya birlikte	TMK m. 195/1
Hâkimin ilk adımı	Uyarma, uzlaştırma, eşlerin ortak rızasıyla uzman yardımı	Yargıtay 2. HD, K. 2016/6952
Önlemler	Eşlerden birinin istemi üzerine kanunda öngörülen önlemler	TMK m. 195/3, 196-199
Nafaka	Tedbir ve iştirak nafakası da hâkimin alacağı önlemler arasındadır	Yargıtay HGK, K. 2011/688
Ortak konut	Uzlaşma olmazsa bir eşin diğerine ait konuttan yararlanmasına karar verilebilir	Yargıtay 2. HD, K. 2013/19657
Çocuğun adı	Ad konusunda anlaşamayan ana ve baba hâkimin müdahalesini isteyebilir	Yargıtay 2. HD, K. 2017/14036
Görevli mahkeme	Aile mahkemesi	Yargıtay 8. HD, K. 2017/5149
Yetkili mahkeme	Eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesi	TMK m. 201
Boşanmayla ilişkisi	Yıllarca ayrı yaşayıp uyuşmazlığı hâkime taşımayan eşlerin evliliği temelinden sarsılmış sayılabilir	Yargıtay 2. HD, K. 2026/3307

1 TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 161. maddesini karşılar ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 172. maddesindeki yeni hükme uygun olarak kaleme alın-

mıştır. Gerekçe, üçüncü fıkranın hâkime istem üzerine eşlerin ayrı yaşamalarına, meslek ve işine, çocuklarla ilişkilerine ve evlilik birliğine ilişkin katkılara yönelik önlem kararları verme yetkisi tanıdığını belirtir. İsviçre'deki evlilik veya aile danışma büroları ülkemizde bulunmadığından maddede "uzman kişilerin yardımını isteme" şeklinde genel bir ifade kullanılmıştır. Tasarının 195. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir.

DİKKAT

Diğer eş evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmiyorsa ya da ortak konut, çocuğun adı veya birliğin giderleri gibi önemli bir konuda anlaşma sağlanamıyorsa, boşanma davası açmadan da aile mahkemesinden hâkimin müdahalesi istenebilir. Hâkim önce uyarma ve uzlaştırma yoluna gideceğinden dilekçede uyuşmazlık ve beklenen önlem, örneğin konuttan yararlanma veya parasal katkının belirlenmesi, açıkça yazılmalıdır. Yıllarca ayrı yaşayıp bu yola başvurmamak, ileride açılacak boşanma davasında evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı yönünde değerlendirilebilir.

II. Hâkimin Müdahalesinin İstenebileceği Durumlar

- **Yükümlülüklerin yerine getirilmemesi:** Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak, birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdür (TMK m. 185); konutu birlikte seçer, birliği beraberce yönetir ve giderlere güçleri oranında katılırlar (TMK m. 186). Bu yükümlülüklerden birinin yerine getirilmemesi hâlinde hâkimin müdahalesi istenebilir.
- **Eşin eve alınmaması:** Yargıtay, eşinin kendisini eve almadığını ileri süren kocanın başvurusunu TMK m. 195 kapsamında değerlendirmiş; ancak hâkimin doğrudan önlem almadan önce uyarma ve uzlaştırma yollarını denemesi gerektiğini belirtmiştir.[3]
- **Ortak konutun seçimi:** Yargıtay'a göre evlilik birliğinin sürdürüleceği ortak konutun belirlenmesi konusunda eşlerin uyuşmazlığa düşmesi TMK m. 195 kapsamındadır.[4] Eşler oturacakları konutu birlikte seçer (TMK m. 186/1); aile konutuyla ilgili işlemler için diğer eşin rızası sağlanamazsa da hâkimin müdahalesi istenebilir (TMK m. 194/2).
- **Çocuğa ilişkin uyuşmazlıklar:** Yargıtay, ana ve babanın çocuğun adı konusunda anlaşamaması hâlinde hâkimin müdahalesinin istenebileceğini kabul etmiştir.[5] Yargıtay, ana ve babanın velayeti birlikte kullanmaları sırasında orta-

3 Yargıtay 2. HD, 06.04.2016, E. 2015/26089, K. 2016/6952.
4 Yargıtay 2. HD, 10.07.2013, E. 2013/13421, K. 2013/19657.
5 Yargıtay 2. HD, 04.12.2017, E. 2016/26017, K. 2017/14036.

ya çıkan anlaşmazlık nedeniyle TMK m. 195 uyarınca verilen geçici ve tedbir niteliğindeki kararı da onamıştır.[6]

- **Birliğin giderleri:** Yargıtay, tedbir nafakası davasına karşı dava olarak TMK m. 195'e dayanılarak hâkimin müdahalesi istendiği dosyada, mahkemenin bu istem hakkında gerekli araştırmayı yapmadan hüküm kurmamasını bozma sebebi saymıştır.[7] Aynı dosyanın sonraki aşamasına ilişkin kararda bu istemin ortak giderlerin tespitine yönelik olduğu belirtilmiştir.[8]

III. Müdahalenin Biçimi

- **Kademeli yöntem:** Hâkim eşleri yükümlülükleri konusunda uyarır, onları uzlaştırmaya çalışır ve eşlerin ortak rızasıyla uzman kişilerin yardımını isteyebilir (TMK m. 195/2). Yargıtay'a göre uyarma, uzlaştırmaya çalışma ve uzman yardımı isteme şeklindeki bu yollar uygulanmadan hüküm kurulması eksik incelemedir.[9]
- **Uzman yardımı:** Uzman kişilerin yardımı ancak eşlerin ortak rızasıyla istenebilir (TMK m. 195/2). Gerekçeye göre bu ifade, İsviçre Medenî Kanunu'ndaki evlilik veya aile danışma bürolarının yardımını isteme yetkisinin karşılığıdır.
- **Önlemler:** Hâkim gerektiğinde eşlerden birinin istemi üzerine kanunda öngörülen önlemleri alır (TMK m. 195/3). Bu önlemler arasında eşler birlikte yaşarken parasal katkının belirlenmesi (TMK m. 196), haklı sebeple ayrı yaşamada parasal katkı, konut ve ev eşyasından yararlanma ve malların yönetimine ilişkin önlemler (TMK m. 197), borçlulara ödeme talimatı (TMK m. 198) ve tasarruf yetkisinin sınırlanması (TMK m. 199) sayılabilir. Koşullar değiştiğinde hâkim eşlerden birinin istemi üzerine kararını değiştirir veya önlemi kaldırır (TMK m. 200).
- **Nafaka:** Hukuk Genel Kurulu'na göre hâkimin eşlerden birinin istemi üzerine alacağı önlemler arasında tedbir ve iştirak nafakası da bulunur.[10]
- **Konuttan yararlanma:** Yargıtay'a göre ortak konut konusunda eşlerin uzlaşamaması hâlinde, bir eşin diğer eşe ait konuttan yararlanmasına karar verilmesi mümkündür.[11]
- **Birlikte yaşama koşulu:** Yargıtay'a göre eşlerden birinin diğerinin aile giderlerine yapacağı parasal katkının TMK m. 196'ya göre belirlenmesini isteyebilmesi için eşlerin birlikte yaşıyor olması gerekir; ayrı yaşama hâlinde istek TMK m. 197'ye göre incelenir ve ayrı yaşamakta haklılık aranır.[12]

6 Yargıtay 2. HD, 10.10.2011, E. 2011/1895, K. 2011/15165.
7 Yargıtay 2. HD, 30.05.2016, E. 2015/17189, K. 2016/10626.
8 Yargıtay 2. HD, 21.10.2021, E. 2021/6853, K. 2021/7538.
9 Yargıtay 2. HD, 06.04.2016, E. 2015/26089, K. 2016/6952.
10 Yargıtay HGK, 23.11.2011, E. 2011/3-635, K. 2011/688.
11 Yargıtay 2. HD, 10.07.2013, E. 2013/13421, K. 2013/19657.
12 Yargıtay 2. HD, 24.06.2013, E. 2012/25080, K. 2013/17768.

IV. Usul: Görev, Yetki, Harç

- **Görevli mahkeme:** Yargıtay'a göre TMK m. 195'e dayanan istem aile hukukundan doğduğundan aile mahkemesinin görevine girer; görev dava şartıdır ve re'sen gözetilir.[13] Yargıtay, aile mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemesince karara bağlanan hâkimin müdahalesi davasında, karardan sonra o yerde aile mahkemesi kurulduğu için dosyanın görevli aile mahkemesine devredilmesi gerektiğini belirterek kararı bozmuştur.[14]
- **Nitelendirme:** Yargıtay'a göre çocuğa konulacak ad konusundaki eşler arası uyuşmazlık, haklı sebeple adın değiştirilmesi davası değil hâkimin müdahalesi istemidir.[15]
- **Yetkili mahkeme:** Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemler konusunda eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir; önlemlerin değiştirilmesi veya kaldırılması için ise kural olarak önlem kararını veren mahkeme yetkilidir (TMK m. 201).
- **Harç ve vekâlet ücreti:** Yargıtay'a göre hâkimin müdahalesi talebi ile tedbir nafakası talebi ayrı ayrı harca tabidir.[16] Reddedilen hâkimin müdahalesi talebi yönünden karşı taraf yararına ayrıca vekâlet ücretine hükmedilmesi gerektiği de kabul edilmiştir.[17]
- **Çekişmesiz yargı listesi:** Terk eden eşin ortak konuta davet edilmesi, eşlerden birinin evlilik birliğini tek başına temsile yetkili kılınması ve aile konutuyla ilgili işlemler için rıza sağlanamadığında hâkimin müdahalesinin istenmesi çekişmesiz yargı işleri arasında sayılmıştır (HMK m. 382/2-b). TMK m. 195'teki genel müdahale istemi bu listede ayrıca yer almaz.
- **Koruma kararlarından farkı:** 6284 sayılı Kanun'a göre verilen koruyucu ve önleyici tedbirler, TMK m. 195'teki hâkimin müdahalesinin yerini tutmaz. Yargıtay, TMK m. 195'e dayalı istemi konunun 6284 sayılı Kanun kapsamında kaldığı gerekçesiyle karara bağlamayan mahkemenin kararını bozmuştur.[18]

V. Hâkimin Müdahalesi ve Boşanma

- **Boşanmadan önceki yol:** TMK m. 195, evliliği sürdürmek isteyen eşe boşanma davası açmadan yükümlülüklerin yerine getirilmesini ve uyuşmazlığın çözümünü sağlama imkânı verir. Boşanma veya ayrılık davası açıldığında ise hâkim davanın devamı süresince gerekli geçici önlemleri re'sen alır (TMK m. 169).

13 Yargıtay 8. HD, 06.04.2017, E. 2017/1258, K. 2017/5149.
14 Yargıtay 2. HD, 27.05.2009, E. 2008/4531, K. 2009/10131.
15 Yargıtay 8. HD, 06.04.2017, E. 2017/1258, K. 2017/5149.
16 Yargıtay 2. HD, 13.05.2015, E. 2015/8898, K. 2015/10027.
17 Yargıtay 2. HD, 09.01.2023, E. 2022/11194, K. 2023/43.
18 Yargıtay 2. HD, 30.05.2016, E. 2015/17189, K. 2016/10626.

- **Uzun ayrılık:** Yargıtay, yaklaşık dokuz yıldır ayrı yaşayan ve yaşayacakları yer ile aile konutunun seçimi konusundaki uyuşmazlığı gidermek için hâkimin müdahalesini istemek dahil yeterli çaba göstermeyen eşler bakımından evlilik birliğinin temelinden sarsıldığını ve boşanmaya karar verilmesi gerektiğini kabul etmiştir.[19]
- **Terk hâli:** Eşlerden biri ortak konutu terk etmişse terk nedeniyle boşanmaya ilişkin ihtar süreci ayrıca düzenlenmiştir; ortak konutun belli olmaması hâlinde önce konutun belirlenmesi için hâkimin müdahalesinin istenmesi gerekebilir (TMK m. 164).

UYGULAMA NOTU

Hâkimin müdahalesi istenirken uyuşmazlığın konusu ve diğer eşten beklenen davranış somut olarak açıklanmalı; ortak konut, çocuğun adı veya giderler gibi konularda yazışmalar, tanıklar ve belgelerle anlaşmazlığın varlığı gösterilmelidir. Nafaka veya konuttan yararlanma gibi bir önlem de isteniyorsa bu, dilekçede ayrıca belirtilmeli ve harcı yatırılmalıdır. Hâkim önce uyarma ve uzlaştırmayla başlayacağından duruşmalara katılınmalı ve uzlaşma önerileri değerlendirilmelidir; diğer eşin tutumu değişmezse bu süreçteki tespitler ileride açılabilecek boşanma davasında da delil olarak kullanılabilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
06.04.2016 · E. 2015/26089 · K. 2016/6952

Hâkim, doğrudan bir önleme geçmeden önce eşleri uyarmalı, uzlaştırmaya çalışmalı ve gerekirse uzman yardımı istemelidir

Koca, eşinin kendisini eve almadığını ileri sürerek TMK m. 195'e göre hâkimin müdahalesini istemiştir. Aile mahkemesi davayı kabul ederek kadının, kocanın aile konutuna girişini engellemesinin önlenmesine ve kocanın konuta girişinin sağlanmasına karar vermiştir; karar kadın tarafından temyiz edilmiştir.

> *Mahkemece Türk Medeni Kanununun 195. maddesinde belirtildiği şekilde uyarma, uzlaştırmaya çalışma ve eşlerin ortak rızası ile uzman yardımı isteme şeklindeki tedbirler uygulanmadan yazılı şekilde eksik inceleme ile hüküm tesisi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre uyuşmazlığın konusu evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesiyse hâkim önce eşleri yükümlülükleri konusunda uyarır, onları uzlaştırmaya çalışır ve eşlerin ortak rızasıyla uzman kişilerin yardımını isteyebilir. Bu aşamalar uygulan-

19 Yargıtay 2. HD, 30.03.2026, E. 2025/8488, K. 2026/3307.

madan doğrudan önlem kararı verilmesi eksik incelemedir. Karar, TMK m. 195'in kademeli bir müdahale öngördüğünü gösterir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
10.07.2013 · E. 2013/13421 · K. 2013/19657

Ortak konutun belirlenmesinde uyuşmazlığa düşen eşler hâkimin müdahalesini isteyebilir; uzlaşma olmazsa bir eşin diğerine ait konuttan yararlanmasına karar verilebilir

Kadın, kocasına tahsisli kamu konutundan ayrılmalarından ve kocanın açtığı boşanma davasının reddedilmesinden sonra ortak hayatı sürdürmek istediğini, kocasını ona ait konuta davet ettiğini, ancak kocasının haklı bir sebep olmadan ayrı yaşadığını ve ortak konutun belirlenmesinde uyuşmazlığa düştüklerini ileri sürerek TMK m. 195'e göre hâkimin müdahalesini ve kocaya ait konutun aile konutu olarak özgülenmesini istemiştir. Mahkeme, isteğin TMK m. 195'e dayandığını belirten Özel Daire bozma kararına uyduğu hâlde davacının bu madde kapsamında bir talebi bulunmadığını kabul ederek davayı reddetmiştir.

> *Bu bakımdan, tarafların uzlaşamamaları halinde, davalıya ait konuttan davacının yararlanmasına karar verilmesi imkan dahilindedir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre evlilik birliğinin sürdürüleceği ortak konutun belirlenmesi konusundaki uyuşmazlık TMK m. 195 kapsamındadır; hâkim önce eşleri uzlaştırmaya çalışır, gerektiğinde eşlerden birinin istemi üzerine kanunda öngörülen önlemleri alır. TMK m. 197'deki konut ve ev eşyasından yararlanmaya ilişkin önlem de bunlar arasındadır. Bozmaya uyulduğuna göre mahkeme bozma doğrultusunda işlem yapmalıdır.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
04.12.2017 · E. 2016/26017 · K. 2017/14036

Çocuğun adını ana ve baba birlikte koyar; ad konusunda anlaşamayan eşler hâkimin müdahalesini isteyebilir

Baba, ortak çocuğa annenin kendisine haber vermeden ad koyduğunu ve çocuğun adının ana ve babanın uzlaşmasıyla belirlenmesi gerektiğini ileri sürerek TMK m. 195'e göre hâkimin müdahalesini istemiştir. Mahkeme, doğum bildiriminin anne tarafından yapılabileceğini ve annenin çocuğa tek başına ad koymasında yasal bir engel bulunmadığını belirterek davayı reddetmiştir.

> *Ancak, ana ve babanın, velayet hakkının kapsamı içerisinde yer alan çocuğun adı konusunda anlaşmazlığa düşmeleri halinde, ana ve baba ayrı ayrı veya birlikte hakimin müdahalesini isteyebilirler.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre çocuğun adını ana ve babası koyar (TMK m. 339/5); Nüfus Hizmetleri Kanunu yalnız doğum olayının bildirilmesini düzenler, çocuğa ad konulmasına ilişkin bir kural içermez. Ad konusunda anlaşmazlığa düşen ana ve baba ayrı ayrı veya birlikte hâkimin

müdahalesini isteyebilir; mahkeme delilleri toplayarak TMK m. 195'te gösterilen usul çerçevesinde karar vermelidir.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
06.04.2017 · E. 2017/1258 · K. 2017/5149

Çocuğa konulacak ad konusundaki eşler arası uyuşmazlık ad değiştirme davası değil hâkimin müdahalesi istemidir ve aile mahkemesinde görülür

Evli olan baba, annenin ortak çocuğa istemediği bir ad koyduğunu ve eşiyle çocuğa konulacak ad konusunda anlaşamadıklarını ileri sürerek çocuğun adının değiştirilmesini istemiştir. Mahkeme davayı reddetmiştir.

> *"O halde, işin aile mahkemesinin görevine girdiği nazara alınarak, davaya aile mahkemesinde bakılmak üzere görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, bu hususun gözetilmemesi doğru bulunmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre hukuki nitelendirme hâkime aittir; dava TMK m. 27'deki haklı sebeple adın değiştirilmesi değil, çocuğa konulacak ad konusunda eşlerin uyuşmazlığa düşmesi nedeniyle hâkimin müdahalesi istemidir. Çocuğa ad koymak velayet kapsamında ana ve babaya ait bir hak ve yükümlülüktür. Uyuşmazlık TMK'nın aile hukuku kitabından doğduğundan aile mahkemesi görevlidir; görev dava şartı olduğundan görevsizlik kararı verilmelidir.

5 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
23.11.2011 · E. 2011/3-635 · K. 2011/688

Hâkimin eşlerden birinin istemi üzerine alacağı önlemler arasında tedbir ve iştirak nafakası da vardır

Kadın ve ortak çocuk, eşler ayrı yaşarken kendileri için tedbir, iştirak ve yardım nafakası istemiştir. Mahkeme, kadının ayrı yaşamakta haklı olduğunu ancak eşlerin ekonomik durumlarının aynı olduğunu belirterek kadının nafaka istemini reddetti, çocuk yararına nafakaya hükmetmiştir. Özel Daire kadın yararına da uygun bir nafakaya karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *"Hakim, bu halde de gerektiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine Kanunda öngörülen önlemleri alır. Tedbir ve iştirak nafakası da hakimin alacağı bu önlemler arasındadır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre TMK m. 195 birliğin korunmasına ilişkin genel düzenlemedir; eşler evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya önemli bir konuda uyuşmazlık hâlinde hâkimin müdahalesini isteyebilir ve hâkim gerektiğinde kanunda öngörülen önlemleri alır. Ayrılık döneminde evlilik hukuken devam ettiğinden eşler birliğin giderlerine güçleri oranında katılmalıdır; ayrı yaşamakta haklı olan kadının gelirinin bulunması tedbir nafakasını engellemez, yalnız miktarında dikkate alınır.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
30.03.2026 · E. 2025/8488 · K. 2026/3307

Yıllarca ayrı yaşayan ve konut uyuşmazlığını hâkimin müdahalesiyle çözmeye çalışmayan eşler bakımından evlilik birliği temelinden sarsılmıştır

Koca, evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedeniyle boşanma davası açmıştır. Eşler dava tarihinde yaklaşık dokuz yıldır ayrı yaşıyordu; daha önce kadının açtığı boşanma davası reddedilmiş, kocanın açtığı dava da takip edilmediği için açılmamış sayılmıştı. İlk derece mahkemesi kadının kusurunun ispatlanamadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir; bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

> *Bu koşullar altında eşleri birlikte yaşamaya zorlamanın artık kanunen mümkün görülmemesine göre, boşanmaya karar verilecek yerde, yetersiz gerekçe ile davanın reddi doğru bulunmamış, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre eşler yaklaşık dokuz yıllık ayrılık süresince yaşayacakları yer ve aile konutunun seçimi konusundaki uyuşmazlığı gidermek için gerektiğinde hâkimin müdahalesini istemek (TMK m. 186/1, 195) dahil yeterli çaba göstermemiş, birlikte yaşama ve ortak yaşamı sürdürme yükümlülüklerini karşılıklı olarak ihlal etmiştir. Bu durumda evlilik birliği temelinden sarsılmıştır ve boşanmaya karar verilmelidir. Karar, hâkimin müdahalesinin evliliği sürdürmek isteyen eş için önemli bir araç olduğunu da gösterir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 185:** Evliliğin genel hükümleri; eşlerin hak ve yükümlülükleri.
- **TMK m. 186:** Konutun seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma.
- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 196:** Eşler birlikte yaşarken parasal katkı.
- **TMK m. 197:** Birlikte yaşamaya ara verilmesi.
- **TMK m. 199:** Tasarruf yetkisinin sınırlanması.
- **TMK m. 201:** Yetkili mahkeme.

MADDE

196 E. Birliğin korunması II. Eşler birlikte yaşarken

KANUN METNİ

(1) Eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler.
(2) Eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması, katkı miktarının belirlenmesinde dikkate alınır.
(3) Bu katkılar, geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler; eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması ve diğer eşin işinde karşılıksız çalışması katkı miktarının belirlenmesinde dikkate alınır ve katkılar geçmiş bir yıl ile gelecek yıllar için istenebilir (m. 196). Yargıtay'a göre eşlerin aynı evde yaşaması, giderlere katılmayan eşten katkı ve nafaka istenmesine engel değildir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Parasal katkı	Eşlerin birlikte yaşarken ailenin geçimi için güçleri oranında yapmaları gereken para ödemesi; uyuşmazlık hâlinde hâkim tarafından belirlenir (TMK m. 186/3, 196/1).
Ev emeği	Eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması ve diğer eşin işinde karşılıksız çalışması; parasal katkının miktarında dikkate alınır.[2]
Geçmiş bir yıllık katkı	İstem tarihinden geriye doğru bir yıl için istenebilen katkı.[3]
Tedbir nafakası	Evlilik devam ederken bir eşin diğerinden geçimi için istediği nafaka; birlikte yaşanırken TMK m. 196'ya, haklı ayrılıkta TMK m. 197'ye dayanır.

1 Yargıtay 3. HD, 07.09.2015, E. 2015/5626, K. 2015/13642.
2 Yargıtay 2. HD, 13.07.2010, E. 2009/19174, K. 2010/14156.
3 Yargıtay 3. HD, 10.06.2015, E. 2015/2656, K. 2015/10662.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde İsviçre Medenî Kanununun 173 üncü maddesinin yeni hükmü göz önünde tutulmak suretiyle değiştirilerek yeniden kaleme alınmıştır. Burada eşlerin birlikte yaşamları devam ederken, hâkimin alacağı özel bir önlem hükme bağlanmıştır. Bu hükümle eşlerin evlilik birliğinin devamı sırasında ailenin geçimi için gerekli olan parasal katkıya ilişkin önlem öngörülmüştür. Hâkimin, parasal katkıda bulunma kararı verirken göz önünde tutması gereken ölçüler ikinci fıkrada belirlenmiştir. Bu fıkra hükmüne göre hâkim katkı miktarını belirlerken eşin ev işlerini görmesini, çocuklara bakmasını, diğer eşin işinde karşılıksız olarak çalışması hususlarını göz önünde tutacaktır. Maddenin üçüncü fıkrasında önlem niteliğinde hükmedilecek katkı süresinin başlangıcı gösterilmiştir. Buna göre bu katkı istemden geriye doğru bir yıl ile gelecek yılları kapsayacaktır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 80-81*

Tasarıda madde "E. Birliğin korunması" bölümünün "II. Eşler birlikte yaşarken" alt başlığı altında yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 408).

Eski Kanun'da ailenin geçimi kocaya yüklenmiş, kadının aile giderlerine katılması ise kocanın istemine bağlanmıştı.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Koca, birliğin reisidir. Evin intihabı karı ve çocukların münasip veçhile iaşesi, ona aittir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 152

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Koca, karısının münasip bir derecede aile masrafına iştirakini isteyebilir. İştirakin miktarında ihtilaf ederlerse her biri iştirak miktarının tesbit edilmesini, mahkemeden isteyebilir. Karının bu suretle iştiraki kocanın hiç bir vakitte iade ve tazmin mükellefiyetini icabetmez.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 190

	743 sayılı Kanun m. 152, 190	4721 sayılı Kanun m. 196
Geçim yükü	Karı ve çocukların geçimi kocaya aitti	Eşler giderlere güçleri oranında katılır (m. 186/3)
Kadının katkısı	Koca, kadının uygun ölçüde aile giderlerine katılmasını isteyebilirdi	Her iki eş de diğerinin katkısının belirlenmesini isteyebilir
Ev emeği	Düzenlenmemişti	Ev işleri, çocuk bakımı ve diğer eşin işinde karşılıksız çalışma dikkate alınır
Süre	Düzenlenmemişti	Geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
İsteyen	Birlikte yaşayan eşlerden biri	TMK m. 196/1
Belirlenen	Her eşin ailenin geçimi için yapacağı parasal katkı	TMK m. 196/1
Ölçüt	Ev işleri, çocuk bakımı ve diğer eşin işinde karşılıksız çalışma dikkate alınır	Yargıtay 2. HD, K. 2010/14156
Süre	Geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir	Yargıtay 3. HD, K. 2015/10662
Aynı ev	Aynı evde yaşamak katkı istemine engel değildir	Yargıtay 3. HD, K. 2015/13642
Affetme	Davranışların affedildiği gerekçesiyle istem reddedilemez	Yargıtay 3. HD, K. 2015/13871
Hükmün niteliği	2. Hukuk Dairesi aylık katkının belirlenmesiyle yetinilmesini aramıştır	Yargıtay 2. HD, K. 2013/8193
Ayrı yaşama	Birlikte yaşama sona ermişse istek TMK m. 197'ye göre incelenir	Yargıtay 2. HD, K. 2013/17768
Sınır	Üçüncü kişiden alınan borç eşten tahsil edilemez; yardım nafaka yoluyla istenir	Yargıtay 3. HD, K. 2012/3368

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 173. maddesinin yeni hükmü göz önünde tutularak değiştirilerek yeniden kaleme alınmış ve eşlerin birlikte yaşamları devam ederken hâkimin alacağı özel bir önlemi düzenlemiştir. Gerekçe, hâkimin katkı miktarını belirlerken eşin ev işlerini görmesini, çocuklara bakmasını ve diğer eşin işinde karşılıksız çalışmasını göz önünde tutacağını ve katkının istemden geriye doğru bir yıl ile gelecek yılları kapsayacağını belirtir. Tasarının 196. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir.

DİKKAT

Birlikte yaşanan eş evin ve çocukların giderlerine katılmıyorsa, boşanma davası açmadan da aile mahkemesinden parasal katkının belirlenmesi istenebilir. Katkı istem tarihinden geriye doğru bir yıl için de istenebildiğinden bu dönemde yapılan ödemeler banka kayıtları, faturalar ve tanıklarla belgelenmelidir. Ev işleri, çocuk bakımı ve diğer eşin işinde karşılıksız çalışma da katkı sayıldığından bunlar

dilekçede ayrıca anlatılmalı; dilekçede hem katkı miktarının belirlenmesi hem de ödenmesi açıkça istenmelidir.

II. Parasal Katkıyı İsteyebilecek Eş ve Koşullar

- **Dayanak:** Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılır (TMK m. 186/3). Bu yükümlülük yerine getirilmezse eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler (TMK m. 196/1). Bu, hâkimin evlilik birliğini korumak için alabileceği önlemlerden biridir (TMK m. 195/3).
- **Her iki eş de isteyebilir:** İstem yalnız kadına tanınmış değildir. Yargıtay, çalışan kadının ailenin geçimine katkıda bulunmadığını ileri süren kocanın istemini TMK m. 196 kapsamında incelemiştir.[4]
- **Birlikte yaşama koşulu:** Yargıtay'a göre bir eşin diğerinin aile giderlerine yapacağı parasal katkının TMK m. 196'ya göre belirlenmesini isteyebilmesi için eşlerin birlikte yaşıyor olması gerekir; ayrı yaşama hâlinde istek TMK m. 197'ye göre incelenir ve ayrı yaşamakta haklılık aranır.[5] Ayrı yaşamaya ilişkin önlemler TMK m. 197 şerhinde yer alır.
- **Aynı evde yaşamak engel değildir:** Yargıtay, aynı evde ayrı odalarda yaşayan ve şiddet gördüğü kesinleşmiş ceza kararıyla sabit olan kadının istemini, eşlerin aynı evde yaşaması gerekçesiyle reddeden kararı bozmuştur.[6] Yargıtay, aynı ikametgâhta kalan ev hanımı eşin nafakanın artırılması istemini aynı gerekçeyle reddeden kararı da bozmuştur.[7]
- **Affetme gerekçe olamaz:** Yargıtay, evin geçimine katkıda bulunmayan kocanın davranışlarını kadının affettiği veya hoşgörüyle karşıladığı gerekçesiyle istemin reddini doğru bulmamıştır.[8]
- **Ortak konuta götürülmeyen eş:** Yargıtay, evlendikten sonra eşini birlikte yaşayacakları yurt dışındaki konuta götürmeyen koca bakımından kadının ayrı yaşamakta haklı olduğunu, ayrıca TMK m. 196/1 uyarınca da evin geçimi için parasal katkı isteyebileceğini belirtmiştir.[9]

4 Yargıtay 2. HD, 13.07.2010, E. 2009/19174, K. 2010/14156.
5 Yargıtay 2. HD, 24.06.2013, E. 2012/25080, K. 2013/17768.
6 Yargıtay 3. HD, 07.09.2015, E. 2015/5626, K. 2015/13642.
7 Yargıtay 3. HD, 13.05.2015, E. 2015/518, K. 2015/8548.
8 Yargıtay 3. HD, 09.09.2015, E. 2015/5137, K. 2015/13871.
9 Yargıtay 3. HD, 08.04.2015, E. 2014/19725, K. 2015/5810.

III. Katkı Miktarının Belirlenmesi

- **Güç oranı ve hakkaniyet:** Katkı, eşlerin gelirleri ve ekonomik durumları dikkate alınarak güçleri oranında belirlenir; hâkim, tarafların sosyal ve ekonomik durumlarını ve hakkaniyet ilkesini gözetir.[10]
- **Ev emeği katkıdır:** Eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması ve diğer eşin işinde karşılıksız çalışması katkı miktarının belirlenmesinde dikkate alınır (TMK m. 196/2). Yargıtay, kadının ev işlerini görmesini ve çocuklara bakmasını hesaba katmayan bilirkişi raporuna dayanılarak katkı belirlenmesini bozma sebebi saymıştır.[11]
- **Geliri olmayan ev hanımı:** Yargıtay, ev hanımı olan ve geliri bulunmayan kadın yararına kocanın geliriyle orantılı ve hakkaniyete uygun bir miktara hükmedilmesi gerektiğini kabul etmiştir.[12]
- **Diğer eşin işinde karşılıksız çalışma:** Eşin işyerinde veya tarlasında ücretsiz çalışan eşin emeği de Kanun gereği katkı miktarında dikkate alınır; bu nedenle bu çalışmanın süresi ve niteliği tanık ve belgelerle ortaya konulmalıdır.

IV. Geçmiş Bir Yıl ve Gelecek Yıllar

- **Kural:** Katkılar geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir (TMK m. 196/3). Gerekçeye göre katkı istemden geriye doğru bir yıl ile gelecek yılları kapsar.
- **Geçmiş bir yıl değerlendirilmelidir:** Yargıtay'a göre birlikte yaşayan eşler bakımından mahkeme, geçmiş bir yıl için de talep varsa bunu değerlendirmek zorundadır; evin giderlerinin kadın tarafından karşılandığı anlaşılan dosyada katkıya dava tarihinden bir yıl öncesinden başlamak üzere hükmedilmesi gerektiği kabul edilmiştir.[13]
- **Giderlerin belirlenmesi:** Yargıtay, geçmiş bir yıla ilişkin katkı isteğinin, dava tarihinden geriye doğru son bir yıldaki aile giderleri ve tarafların ekonomik durumları belirlenmeden reddedilmesini bozma sebebi saymıştır.[14]

V. Katkı Kararının Niteliği: Tespit ve Nafaka Ayrımı

- **2. Hukuk Dairesi'nin yaklaşımı:**

  Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, eşler birlikte yaşarken verilecek kararda aylık parasal katkının belirlenmesiyle yetinilmesi, eda hükmü niteliğinde karar kurulmaması gerektiğini birçok kararında belirtmiştir.[15] Bu yöndeki bir kararın

10 Yargıtay 3. HD, 09.09.2015, E. 2015/5137, K. 2015/13871.
11 Yargıtay 2. HD, 13.07.2010, E. 2009/19174, K. 2010/14156.
12 Yargıtay 3. HD, 07.09.2015, E. 2015/5626, K. 2015/13642.
13 Yargıtay 3. HD, 10.06.2015, E. 2015/2656, K. 2015/10662.
14 Yargıtay 2. HD, 06.07.2017, E. 2016/3092, K. 2017/8564.

düzeltilmesi istemi oy çokluğuyla reddedilmiş; karşı oy yazısında geçmiş bir yıl için istenen katkıya ilişkin eda hükmü kurulması gerektiği, aksi hâlde tespit hükmünün icraya konulamayacağı savunulmuştur.[16]

- **Nafaka olarak nitelendirme:** Yargıtay 3. Hukuk Dairesi ise birlikte yaşayan eşlerin katkı istemini tedbir nafakası niteliğinde görmüş ve katkının nafaka olarak ödenmesine hükmedilmesini kabul etmiştir.[17]
- **Uygulamada önemi:** Bu farklılık nedeniyle dilekçede hem katkı miktarının belirlenmesi hem de belirlenen katkının ödenmesi açıkça istenmelidir. Katkı ödenmezse hâkim, yükümlü eşin borçlularına ödemeyi diğer eşe yapmalarını da emredebilir (TMK m. 198).

VI. Birlik Giderleri İçin Yapılan Ödemeler

- **Eşin yaptığı birlik gideri:** Yargıtay, fiili ayrılık sırasında aile konutu nedeniyle kadın aleyhine açılan dava sonucunda ödenen yargılama giderinin birlik giderlerinden olduğunu ve kocanın bu gidere payı oranında katılması gerektiğini kabul etmiştir.[18]
- **Üçüncü kişilerden alınan borç:** Buna karşılık Yargıtay, evlilik içinde eşten istenebilecek maddi yardımların nafaka adı altında istenebileceğini ve kadının kendi iradesiyle üçüncü kişilerden aldığı borç paraların kocadan tahsil edilemeyeceğini kabul etmiştir.[19]
- **Mal rejiminden farkı:** Birliğin giderlerine yapılan katkı, eşlerin malvarlığına yaptıkları katkıdan farklıdır; eşlerden birinin diğerinin malvarlığının edinilmesine yaptığı katkılar mal rejiminin tasfiyesinde ayrıca değerlendirilir.

VII. Boşanma Davası Açılınca

- **Geçici önlemler:** Boşanma veya ayrılık davası açıldığında hâkim davanın devamı süresince eşlerin barınmasına ve geçimine ilişkin geçici önlemleri re'sen alır (TMK m. 169). Bu nedenle boşanma davası açıldıktan sonra eşin geçimi için istenecek nafaka kural olarak boşanma dosyasında tedbir nafakası olarak değerlendirilir.
- **Boşanmayla birlikte istenen katkı:** Yargıtay, boşanma davasıyla birlikte ileri sürülen katkı isteminde denetime elverişli olmayan biçimde hüküm kurulma-

15 Yargıtay 2. HD, 25.03.2013, E. 2012/7913, K. 2013/8193; Yargıtay 2. HD, 24.11.2014, E. 2014/18863, K. 2014/23579.
16 Yargıtay 2. HD, 03.06.2015, E. 2015/8378, K. 2015/11577.
17 Yargıtay 3. HD, 11.03.2013, E. 2013/2481, K. 2013/4013; Yargıtay 3. HD, 10.06.2015, E. 2015/2656, K. 2015/10662.
18 Yargıtay 2. HD, 08.06.2017, E. 2016/16053, K. 2017/7138.
19 Yargıtay 3. HD, 14.02.2012, E. 2011/16542, K. 2012/3368.

sını ve aylık katkının belirlenmesi yerine eda hükmü kurulmasını bozma sebebi saymıştır.[20]

UYGULAMA NOTU

Diğer eş birlikte yaşandığı hâlde evin ve çocukların giderlerine katılmıyorsa önce son bir yıldaki kira, fatura, market, okul ve sağlık giderleri ile bunları kimin ödediğini gösteren kayıtlar toplanmalıdır. Diğer eşin gelirini gösteren maaş, emekli aylığı veya işyeri kayıtlarının mahkemece getirtilmesi istenmeli; ev işleri, çocuk bakımı veya diğer eşin işinde karşılıksız çalışma varsa bu, tanıklarla anlatılmalıdır. Dilekçede geçmiş bir yıl ve gelecek için katkının belirlenmesi ve ödenmesi ayrı ayrı talep edilmelidir; eş ödeme yapmazsa işvereni gibi borçlularına ödemenin istemde bulunan eşe yapılmasının emredilmesi de istenebilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
13.07.2010 · E. 2009/19174 · K. 2010/14156

Parasal katkı belirlenirken eşin ev işlerini görmesi ve çocuklara bakması dikkate alınır; hâkim aylık katkı miktarını belirlemekle yetinir

Birlikte yaşayan ve ikisi de çalışan eşlerden koca, kadının ailenin geçimi için parasal katkıda bulunmadığını ileri sürerek katkı miktarının belirlenmesini istemiştir. Mahkeme, bilirkişi raporuna dayanarak kadının ödeyeceği katkı miktarını belirleyip bunun ödenmesine hükmetmiştir.

> *Davalı kadının ev işlerini görmesi ve çocuklara bakmasının, katkı miktarının belirlenmesinde dikkate alınması gerekirken (TMK. md. 196/2) hükme esas alınan bilirkişi raporunda bu hususun göz önüne alınmaması da uygun olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre eşler birlikte yaşarken birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler (TMK m. 196/1); bu durumda aylık katkı miktarının belirlenmesiyle yetinilmeli, eda hükmü niteliğinde karar kurulmamalıdır. Katkı miktarı belirlenirken eşin ev işlerini görmesi ve çocuklara bakması dikkate alınmalıdır (TMK m. 196/2); bu hususu gözetmeyen bilirkişi raporuna dayanılamaz.

2 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
10.06.2015 · E. 2015/2656 · K. 2015/10662

Birlikte yaşayan eşler bakımından geçmiş bir yıl için de katkı istenebilir; mahkeme bu istemi değerlendirmek zorundadır

Otuz yılı aşkın süredir evli olan ve birlikte yaşayan eşlerden kadın, düzenli bir geliri olmadığı hâlde temizliğe giderek evin geçimini ve konut kredisinin taksitlerini

20 Yargıtay 2. HD, 24.11.2014, E. 2014/18863, K. 2014/23579.

kendisinin karşıladığını, düzenli geliri olan kocanın evin ve çocukların giderlerine katkıda bulunmadığını ileri sürerek dava tarihinden bir yıl öncesinden başlamak üzere nafaka istemiştir. Mahkeme aylık nafakaya hükmetti, ancak geçmişe yönelik istemi gerekçe göstermeden reddetmiştir.

> *Buna göre birlikte yaşayan eşler yönünden mahkeme, tedbir nafakasını takdir ederken geçmiş bir yıl için de nafaka talebi var ise, bunu da değerlendirmek zorundadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle düzelterek onamıştır. Daire'ye göre TMK m. 196'ya göre katkılar geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir. Ortak çocuğun tanıklığı ve kocanın beyanıyla evin giderlerinin kadın tarafından karşılandığı anlaşıldığından, nafakaya dava tarihinden bir yıl öncesinden başlamak üzere hükmedilmesi gerekir; hüküm bu şekilde düzeltilmiştir.

3 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
07.09.2015 · E. 2015/5626 · K. 2015/13642

Eşlerin aynı evde yaşaması, giderlere katılmayan eşten katkı ve nafaka istenmesine engel değildir

Kadın, kocasının kendisine şiddet uyguladığını ve hakaret ettiğini, evin geçimini sağlamadığını, aynı evde iki yabancı gibi ayrı odalarda yaşadıklarını ileri sürerek tedbir nafakası istemiştir. Koca, maaşını evin masraflarına harcadığını savunmuştur. Mahkeme, eşlerin aynı evde yaşadığı ve kocanın evin ihtiyaçlarını karşıladığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Dosyada kocanın eşine karşı işlediği suçlardan verilmiş kesinleşmiş bir ceza mahkûmiyeti bulunuyordu.

> *TMK'nın 196/1 maddesi gereğince; eşler birlikte yaşarken de ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkının belirlenmesini mahkemeden talep edebilirler.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre eşler birlikte yaşarken de ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkının belirlenmesini isteyebilir. Kadının iddiaları kesinleşmiş ceza kararıyla ispatlandığından, ev hanımı olan ve geliri bulunmayan kadın yararına kocanın geliriyle orantılı ve hakkaniyete uygun bir nafakaya hükmedilmelidir; eşlerin aynı evde yaşaması tek başına istemin reddini haklı kılmaz.

4 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
09.09.2015 · E. 2015/5137 · K. 2015/13871

Birlikte yaşayan eşin evin geçimine katılmaması hâlinde, davranışlarının affedildiği gerekçesiyle katkı istemi reddedilemez

Kırk yılı aşkın süredir evli olan kadın, emekli olan kocasının evin ve çocukların geçimine katkıda bulunmadığını, gelirini kendi harcamalarına ayırdığını ve evin ihtiyaçlarının çevrenin yardımıyla karşılandığını ileri sürerek tedbir nafakası iste-

miştir. Mahkeme, eşlerin aynı evde yaşadığını ve kadının kocasının davranışlarını affettiğini veya hoşgörüyle karşıladığını belirterek davayı reddetmiştir.

> *Mahkemece, yanılgılı değerlendirme sonucunda; davacının davalının davranışlarını affettiği, en azından hoşgörüyle karşıladığı, buna göre tedbir nafakasını gerektiren koşulların bulunmadığından bahisle, yazılı şekilde nafaka isteminin reddine karar verilmiş olması doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre tanık beyanlarından birlikte yaşama devam etse de kocanın evin geçimine katkısının olmadığı ve evin masraflarının çocuklar tarafından karşılandığı, böylece evlilik birliğinin gereklerinin yerine getirilmediği anlaşılmaktadır. Bu durumda TMK m. 196/1 uyarınca kadının geçinmesi için gerekli, tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına ve hakkaniyete uygun bir nafakaya hükmedilmelidir; kadının kocasının davranışlarını affettiği veya hoşgörüyle karşıladığı gerekçesiyle istemin reddi doğru değildir.

5 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
14.02.2012 · E. 2011/16542 · K. 2012/3368

Evlilik içinde eşten istenebilecek maddi yardım nafaka yoluyla istenir; üçüncü kişilerden alınan borç diğer eşten doğrudan tahsil edilemez

Kadın, evlilik sırasında kocası tarafından evden çıkarıldığını, geçimini sağlamak için üçüncü kişilerden borç almak zorunda kaldığını ve kocasının kendisine bakma yükümlülüğü bulunduğunu ileri sürerek aldığı borcun kocasından tahsilini istemiştir. Sulh hukuk mahkemesi davayı kabul etmiştir.

> *Mevzuat gereği, evlilik birliği içerisinde eşlerin birbirinden talep edebilecekleri maddi yardımlar, nafaka adı altında ve yukarıdaki kanun maddelerinde belirtilen yardımlardır. Davacı kadın, davalıdan ancak nafaka talep edebilir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre evlilik birliği içinde eşlerin birbirinden isteyebileceği maddi yardımlar, TMK m. 196 ve 197'de belirtilen ve nafaka adı altında istenen yardımlardır; koca, koşulları varsa nafaka yükümlüsüdür. Kadının kendi iradesiyle üçüncü kişilerden aldığı borç paraların kocadan tahsili mümkün değildir. Karar, eşten istenebilecek maddi yardımın nafakaya ilişkin hükümlere dayanılarak istenmesi gerektiğini gösterir.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
25.03.2013 · E. 2012/7913 · K. 2013/8193

Ev hanımı eş, birlikte yaşadığı eşin aile giderlerine yapacağı aylık katkının belirlenmesini isteyebilir

Kadın, kocasının ailenin geçimi için parasal katkıda bulunmadığını ileri sürerek katkı miktarının belirlenmesini istemiştir. Dosyaya göre eşler birlikte yaşıyordu; kadın ev hanımıydı, koca bir akaryakıt istasyonunda çalışıyordu. Mahkeme, kocanın ödeyeceği miktarın kadına ödenmesine hükmetmiştir.

> *Gerçekleşen bu durum karşısında aylık parasal katkının belirlenmesi ile yetinilmesi gerekirken, edayı içerir nitelikte yazılı şekilde hüküm kurulması doğru bulunmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre eşler birlikte yaşarken birinin istemi üzerine hâkim ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler; bu durumda aylık parasal katkının belirlenmesiyle yetinilmeli, eda hükmü niteliğinde karar kurulmamalıdır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 186:** Konutun seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma.
- **TMK m. 195:** Birliğin korunması ve hâkimin müdahalesi.
- **TMK m. 197:** Birlikte yaşamaya ara verilmesi.
- **TMK m. 198:** Borçlulara ait önlemler.
- **TMK m. 200:** Durumun değişmesi.
- **TMK m. 169:** Boşanma davasında geçici önlemler.

MADDE

197

E. Birliğin korunması

III. Birlikte yaşamaya ara verilmesi

KANUN METNİ

(1) Eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddî biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir.

(2) Birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alır.

(3) Eşlerden biri, haklı bir sebep olmaksızın diğerinin birlikte yaşamaktan kaçınması veya ortak hayatın başka bir sebeple olanaksız hâle gelmesi üzerine de yukarıdaki istemlerde bulunabilir.

(4) Eşlerin ergin olmayan çocukları varsa hâkim, ana ve baba ile çocuklar arasındaki ilişkileri düzenleyen hükümlere göre gereken önlemleri alır.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir; ayrı yaşama haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve malların yönetimine ilişkin önlemleri alır, ergin olmayan çocuklar için de gereken önlemleri belirler (m. 197). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre bu davada dikkate alınacak ölçü tarafların kusur durumu değil, nafakayı isteyen eşin ayrı yaşamada haklı olup olmadığıdır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

1 Yargıtay HGK, 25.03.2021, E. 2017/2415, K. 2021/347.

Ayrı yaşama hakkı	Ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düşen eşin, bu tehlike sürdükçe diğer eşten ayrı yaşayabilmesi (TMK m. 197/1).
Bağımsız tedbir nafakası	Birlikte yaşamaya ara verilmesi hâlinde, ayrı yaşamakta haklı olan eşin kendisi ve çocuklar için boşanma davasından bağımsız olarak istediği parasal katkı.[2]
Geçici tedbir nafakası	Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkimin dava süresince re'sen hükmettiği ve kural olarak boşanma kararının kesinleşmesiyle sona eren nafaka (TMK m. 169).
Ayrı yaşamada haklılık	Nafaka isteyen eşin, fiilî ayrılığın diğer eşten kaynaklandığını veya ortak hayatın kendisi için tehlikeli hâle geldiğini kanıtlaması; ispat yükü nafaka isteyen eştedir.[3]
Konuttan yararlanma önlemi	Ayrı yaşamakta haklı eşin ortak konut ve ev eşyasından yararlanmasının ve yararlanma oranının hâkimce belirlenmesi; konutun bir eşe münhasıran tahsisi anlamına gelmez.[4]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Maddenin birinci fıkrası birlikte yaşamaya ara verilmesine ilişkin özel bir önlem getirmektedir. Bu hüküm İsviçre Medenî Kanununun 175 inci maddesinde hükme bağlanmıştır. İsviçre'deki hükümde olduğu gibi ortak yaşam nedeniyle eşlerden birinin kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddî şekilde tehlikeye düşmesi söz konusu olduğunda eşlerden her birinin ayrı yaşama hakkı öngörülmüştür. Maddenin ikinci fıkrası yürürlükteki Kanunun 137 nci maddesinde öngörülen koruma önlemlerini düzenlemektedir. İsviçre Medenî Kanununun 176 ncı maddesinin birinci fıkrası hükmünden esinlenmek suretiyle kaleme alınan bu yeni hükümle, ayrı yaşamanın haklı olduğu hâllerde, hâkimin; a. Bir eşin diğerine yapacağı parasal katkıya, b. Konut ve ev eşyasından, hangi eşin hangi oranda yararlanacağına, c. Eşlerin mallarının yönetimine, ilişkin önlem kararı alması öngörülmüştür. Maddenin üçüncü fıkrası İsviçre Medenî Kanununun 176 ncı maddesinin ikinci fıkrası hükmünden alınmıştır. Bu fıkra hükmü, maddede öngörülen önlemlerin, eşlerden birinin haklı sebep olmaksızın birlikte yaşamaktan kaçınması ya da ortak yaşamın başka bir sebeple olanaksız hâle gelmesi durumunda alınacağını öngörmüştür. Maddenin son fıkrası İsviçre Medenî Kanununun 176 ncı maddesinin üçüncü fıkrası hükmüne paralel bir hükümdür. Bununla, eşlerin birlikte yaşamasına ara verilmesi hâlinde hâkimin ergin olmayan çocuklarla ilgili alacağı önlemler düzenlenmiştir. Madde, hâkimin, alacağı bu önlemlerin çocuklarla ana ve baba arasındaki ilişkileri düzenleyen velâyetle ilgili hükümlere dayanarak almasını öngörmüştür.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 81*

Tasarıda madde "E. Birliğin korunması" bölümünün "III. Birlikte yaşamaya ara verilmesi" alt başlığı altında yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 408).

2 Yargıtay HGK, 25.03.2021, E. 2017/2415, K. 2021/347.
3 Yargıtay HGK, 07.11.2019, E. 2017/1534, K. 2019/1148.
4 Yargıtay 2. HD, 24.05.2011, E. 2010/8448, K. 2011/8998.

Eski Kanun'da ayrı yaşama "müşterek hayatın tatili" başlığı altında düzenlenmiş; ayrı yaşama sebepleri sağlık, şöhret ve işin ilerlemesiyle sınırlı tutulmuş, hâkime yalnız geçim için yardım miktarını belirleme yetkisi verilmişti.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan her biri, müşterek hayatın devamı yüzünden, sıhhati, şöhreti veya işinin terakkisi ciddi surette tehlikeye düştüğü müddetce ayrı bir mesken edinebilirler. Boşanma veya ayrılık davası ikame edildikten sonra karı kocadan her biri, dava devam ettikçe, diğerinden ayrı yaşamak hakkını haizdir. Karı kocadan biri talebeder ve ayrı yaşamak keyfiyeti haklı olursa, hakim hangisi tarafından diğerinin iaşesi için ne miktar muavenette bulunulacağını tayin eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 162

	743 sayılı Kanun m. 162	4721 sayılı Kanun m. 197
Ayrı yaşama sebebi	Sağlığın, şöhretin veya işin ilerlemesinin ciddi tehlikeye düşmesi	Kişiliğin, ekonomik güvenliğin veya ailenin huzurunun ciddi tehlikeye düşmesi
Boşanma davası	Dava süresince her eşe ayrı yaşama hakkı tanınmıştı	Maddede yer almaz; dava süresince önlemler TMK m. 169'a göre alınır
Önlemler	Yalnız geçim için yardım miktarı	Parasal katkı, konut ve ev eşyasından yararlanma, malların yönetimi
Haklı sebep olmadan kaçınma	Düzenlenmemişti	Kaçınma veya olanaksızlık hâlinde de aynı istemler (m. 197/3)
Çocuklar	Düzenlenmemişti	Velayet hükümlerine göre gereken önlemler (m. 197/4)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Ayrı yaşama hakkı	Kişilik, ekonomik güvenlik veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikedeyse	TMK m. 197/1
Önlemler	Parasal katkı, konut ve ev eşyasından yararlanma, malların yönetimi	TMK m. 197/2

Konu	Kural	Dayanak
Haklı sebep olmadan kaçınma	Diğer eş haklı sebep olmadan birlikte yaşamaktan kaçınırsa da aynı istemler	TMK m. 197/3
Çocuklar	Velayet, kişisel ilişki ve çocuk için nafaka önlemleri	TMK m. 197/4
Ölçüt	Kusur değil, ayrı yaşamada haklılık	Yargıtay HGK, K. 2021/347
Gelir	Nafaka isteyen eşin geliri isteme engel değil, yalnız miktarı etkiler	Yargıtay HGK, K. 2007/947
İspat	Ayrı yaşamada haklılığı nafaka isteyen eş ispat eder	Yargıtay HGK, K. 2019/1148
Konut	Münhasır tahsis değil, yararlanma önlemi	Yargıtay 2. HD, K. 2011/8998
Süre	Nafaka ayrı yaşama sürdükçe devam eder	Yargıtay HGK, K. 2016/328
Boşanma davası	Boşanma davası açılması tek başına ayrı yaşama hakkı doğurmaz; dava süresince TMK m. 169 uygulanır	Yargıtay HGK, K. 2013/1056

TBMM gerekçesine göre maddenin birinci fıkrası birlikte yaşamaya ara verilmesine ilişkin özel bir önlem getirmekte ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 175. maddesindeki gibi, ortak yaşam nedeniyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi şekilde tehlikeye düşen eşe ayrı yaşama hakkı tanımaktadır. İkinci fıkra İsviçre Medenî Kanunu'nun 176. maddesinden esinlenerek, ayrı yaşamanın haklı olduğu hâllerde hâkimin parasal katkıya, konut ve ev eşyasından hangi eşin hangi oranda yararlanacağına ve malların yönetimine ilişkin önlem almasını öngörmüştür. Gerekçe, bu önlemlerin eşlerden birinin haklı sebep olmaksızın birlikte yaşamaktan kaçınması veya ortak yaşamın başka bir sebeple olanaksız hâle gelmesi durumunda da alınacağını ve çocuklarla ilgili önlemlerin velayet hükümlerine dayanacağını belirtir. Tasarının 197. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir. 1

DİKKAT

Diğer eşin davranışları nedeniyle ortak konuttan ayrılmak zorunda kalan veya evden uzaklaştırılan eş, boşanma davası açmadan da kendisi ve çocukları için nafaka, ortak konuttan yararlanma ve çocukların geçici velayeti konusunda önlem isteyebilir. Nafaka isteminde belirleyici olan kusur değil, ayrı yaşamakta haklılıktır; bu nedenle ayrılığın nasıl başladığı görgü tanıkları, mesajlar ve resmî kayıtlarla belgelenmelidir. İstemde bulunan eşin kendi gelirinin bulunması nafakaya engel değildir, ancak miktarın belirlenmesinde dikkate alınır.

II. Ayrı Yaşama Hakkının Koşulları

- **Kural ve istisna:** Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadır (TMK m. 185/3). TMK m. 197/1 bu yükümlülüğe bir istisna getirir: eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir. Hak her iki eşe tanınmıştır ve tehlike sürdüğü sürece devam eder.
- **Üç tehlike alanı:** Kişilik tehlikesi, eşin beden bütünlüğüne, onuruna veya özgürlüğüne yönelen davranışları; ekonomik güvenlik tehlikesi, geçimin sağlanmaması veya malvarlığı üzerinde baskı kurulmasını; ailenin huzurunun tehlikeye düşmesi ise ortak hayatı sürdürülemez kılan ağır geçimsizlik hâllerini kapsar. Tehlikenin ciddi olması gerekir; olağan tartışmalar ayrı yaşama hakkı doğurmaz.
- **Terk ve uzaklaştırma:** Yargıtay, eşini bir süre ayrı yaşayalım diyerek evden uzaklaştırıp ortak konuta kendi anne ve babasını getiren eşe karşı diğer eşin ayrı yaşamakta haklı olduğunu kabul etmiştir.[5] Kiracı olarak oturulan ortak evi bir tartışmanın ardından terk eden koca karşısında ailesinin yanına taşınmak zorunda kalan kadın da ayrı yaşamakta haklı görülmüştür.[6]
- **Eşini aile evine bırakma:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, evliliğin üçüncü ayında kadını annesinin evine bıraktıran ve barışmak için çaba göstermeyen kocaya karşı, boşanmada eşit kusur belirlenmiş olsa bile kadının ayrı yaşamakta haklı olduğuna karar vermiştir.[7]
- **Aile büyüklerinin istememesi:** Yargıtay, kocanın annesinin kadının ailesine kızlarını artık istemediklerini söylemesi ve kocanın da annesinin istemediğini kendisinin de istemeyeceğini belirterek ayrılığa sebep olması üzerine kadının ayrı yaşamakta haklı olduğunu kabul etmiştir.[8]
- **Bağımsız konut açmama:** Yargıtay, ayrı ev açmayan, eşini istemediğini söyleyip kovan, birlik görevlerini yerine getirmeyen ve geri çağırdığı evin manevi bağımsızlığı bulunmayan kocaya karşı kadının ayrı yaşama hakkının doğduğunu belirtmiştir.[9]
- **Malvarlığı üzerinde baskı:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, kadının baba evindeki miras payının satılıp kendisine verilmesi için sürekli baskı yapan kocaya karşı annesinin evine sığınan kadını ayrı yaşamakta haklı görmüştür.[10]
- **Şiddet:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun incelediği dosyada, kadının koca ve ailesi tarafından darbedilmesi sonucu evden ayrıldığı bağımsız tedbir nafakası

5 Yargıtay 2. HD, 22.11.2005, E. 2005/13308, K. 2005/16082.
6 Yargıtay HGK, 29.11.2022, E. 2020/366, K. 2022/1619.
7 Yargıtay HGK, 09.07.2020, E. 2017/2208, K. 2020/575.
8 Yargıtay 2. HD, 09.01.2017, E. 2016/23663, K. 2017/112.
9 Yargıtay 2. HD, 14.12.2015, E. 2015/24440, K. 2015/23963.
10 Yargıtay HGK, 05.12.2007, E. 2007/3-917, K. 2007/947.

davasında kabul edilmiş ve Kurul bu tespiti oy çokluğuyla sonraki boşanma davasında da bağlayıcı saymıştır.[11]

- **Diğer eşin boşanma davasının reddi:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun benimsediği bozma gerekçesine göre, kocanın açtığı boşanma davasının kocanın tamamen kusurlu olduğu gerekçesiyle reddedildiği durumda kadın ayrı yaşamakta haklıdır ve lehine hakkaniyete uygun tedbir nafakasına hükmedilmelidir.[12]

III. Ayrı Yaşamada Haklılığın İspatı

- **İspat yükü:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre tedbir nafakası isteyen eş ayrı yaşamakta haklılığını ispat etmek zorundadır; hâkim ispata ilişkin genel hükümler çerçevesinde delilleri inceler ve vardığı sonucu denetime elverişli biçimde gerekçelendirir.[13]
- **Cevap vermeyen eş:** Aynı kararda davaya cevap vermeyen kocanın dava dilekçesindeki iddiaları inkâr etmiş sayıldığı, görgüye dayanmayan ve yalnız davacının anlatımını aktaran tanık beyanının ise haklılığı kanıtlamaya yetmediği belirtilmiştir.[14] Cevap verilmemesi davayı kendiliğinden kazandırmaz; iddialar yine delille kanıtlanmalıdır.
- **Haklılık kanıtlanamazsa:** Yargıtay, dosya kapsamına göre ayrı yaşamakta haklı olmadığı anlaşılan eşin istemini reddeden kararı onamıştır.[15] Kendi açtığı boşanma davası haklı görülmeyerek reddedilen eşin de ayrı yaşamakta ve nafaka istemekte haklı sayılamayacağı kabul edilmiştir.[16]
- **Delil türleri:** Ayrılığın nasıl başladığını gösteren görgü tanıkları, mesaj ve yazışmalar, kolluk tutanakları, koruma kararları ve ceza dosyaları en önemli delillerdir. Tanıkların olayı bizzat görmüş olması, yalnız duyduklarını aktarmamaları gerekir.

IV. Kusur Ölçü Değildir; Gelir Yalnız Miktarı Etkiler

- **Kusur:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre bağımsız tedbir nafakası davasında kural olarak tarafların kusur durumu ölçü alınamaz; nafaka istenen eş kusursuz olsa bile diğer koşullar gerçekleşmişse nafaka verilebilir.[17] Boşanmada eşit kusur belirlenmesi de ayrı yaşamada haklılığı ortadan kaldırmaz.[18]

11 Yargıtay HGK, 23.09.2020, E. 2017/2297, K. 2020/672.
12 Yargıtay HGK, 09.03.2016, E. 2014/651, K. 2016/286.
13 Yargıtay HGK, 07.11.2019, E. 2017/1534, K. 2019/1148.
14 Yargıtay HGK, 07.11.2019, E. 2017/1534, K. 2019/1148.
15 Yargıtay 2. HD, 24.06.2013, E. 2012/25080, K. 2013/17768.
16 Yargıtay 2. HD, 17.04.2013, E. 2012/19057, K. 2013/10805.
17 Yargıtay HGK, 25.03.2021, E. 2017/2415, K. 2021/347.
18 Yargıtay HGK, 09.07.2020, E. 2017/2208, K. 2020/575.

- **Nafaka isteyenin geliri:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, iki kuyumcu şirketinde ortaklığı bulunan ve düzenli geliri olan kadının nafaka isteminin reddini bozmuş; tarafların ekonomik ve sosyal düzeylerinin davanın kabulü noktasında değil, nafakanın miktarında önem taşıdığını belirtmiştir.[19] Düzenli aylık geliri bulunan kadın bakımından da aynı sonuca varılmıştır.[20]
- **Daha iyi ekonomik durum:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun benimsediği gerekçeye göre nafaka isteyen eşin ekonomik durumunun diğer eşten daha iyi olması, diğer eşi tedbir nafakası yükümlülüğünden kurtarmaz; bu durum yalnız miktarın belirlenmesinde dikkate alınır.[21]
- **Hayat seviyesi:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun benimsediği bozma gerekçesine göre hâkim, eşlerin birlikte yaşarken sürdürdükleri hayat seviyesini ayrı yaşamaları hâlinde de korumaları gerektiğini gözetmelidir.[22]
- **Yükümlünün ödeme gücü:** Nafaka hakkaniyete göre belirlenir (TMK m. 4). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, ayrı yaşama hâlinde evlilik birliği hukuken sürdüğünden nafaka miktarı belirlenirken yükümlünün barınma ihtiyacı için satın alınan konut nedeniyle yaptığı ödemelerin de dikkate alınması gerektiğini oy çokluğuyla kabul etmiştir.[23]

V. Haklı Sebep Olmadan Kaçınma ve Ortak Hayatın Olanaksızlaşması (TMK m. 197/3)

- **Kaçınan eşe karşı istem:** Eşlerden biri, diğerinin haklı bir sebep olmaksızın birlikte yaşamaktan kaçınması veya ortak hayatın başka bir sebeple olanaksız hâle gelmesi üzerine de ikinci fıkradaki önlemleri isteyebilir (TMK m. 197/3). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre haklı bir sebep olmaksızın birlikte yaşamaktan kaçınan eş karşısında ayrı yaşamak zorunda kalan eşin, birliğe parasal katkı isteme hakkı vardır.[24]
- **Ağır kusurlu eşe karşı:** Yargıtay, hakaret eden, güven sarsıcı davranışlarda bulunan, birlik görevlerini yerine getirmeyen ve şiddet uygulayan kocaya karşı kadının nafaka davası açmakta ve ayrı yaşamakta haklı olduğunu belirterek TMK m. 197/3'e dayanan istemin reddini bozmuştur.[25]
- **Olanaksızlık:** Ortak hayatın başka bir sebeple olanaksız hâle gelmesi kusura dayanmayan durumları da kapsar; gerekçeye göre bu hâlde de maddedeki önlemler alınır. Bu durumda da istemde bulunan eş, ortak hayatın olanaksızlaştığını delilleriyle ortaya koymalıdır.

19 Yargıtay HGK, 25.03.2021, E. 2017/2415, K. 2021/347.
20 Yargıtay HGK, 05.12.2007, E. 2007/3-917, K. 2007/947.
21 Yargıtay HGK, 09.03.2016, E. 2014/651, K. 2016/286.
22 Yargıtay HGK, 05.12.2007, E. 2007/3-917, K. 2007/947.
23 Yargıtay HGK, 20.01.2016, E. 2014/686, K. 2016/18.
24 Yargıtay HGK, 25.03.2021, E. 2017/2415, K. 2021/347.
25 Yargıtay 2. HD, 15.06.2015, E. 2015/10402, K. 2015/12662.

VI. Konut ve Ev Eşyasından Yararlanma

- **Yararlanma oranı:** Gerekçeye göre hâkim, konut ve ev eşyasından hangi eşin hangi oranda yararlanacağını belirler. Yargıtay, istek hâlinde konut ve ev eşyasından eşlerin hangi oranda yararlanacağının ve parasal katkının belirlenmesi gerektiğini, istek dışında hüküm kurulamayacağını belirtmiştir.[26]
- **Münhasır tahsis yok:** Yargıtay'a göre ayrı yaşamakta haklı eşin ortak konuttan ve eşyalardan yararlanmasına hükmedilmeli; konutun ve ev eşyasının münhasıran bu eşe tahsisi, diğer eş bakımından men-i müdahale sonucunu doğurduğundan TMK m. 197/2'ye aykırıdır.[27]
- **Önlem alınması zorunluluğu:** Yargıtay, davalının kusurlu davranışları nedeniyle ayrı yaşandığı ve davacının önlem istemekte haklı olduğu kabul edilen dosyada, ayrılmadan önce birlikte oturulan konuttan davacının yararlanması için uygun önlem alınmamasını bozma sebebi saymıştır.[28]
- **Evlilik sürdükçe istenebilir:** Yargıtay, boşanma kararı bozulduktan sonra boşanma davasından feragat edilmesi nedeniyle evliliği devam eden eşlerde TMK m. 197 hükmünün uygulanabilir olduğunu ve konuttan yararlanma istemi hakkında karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.[29]
- **Aile konutunun korunması:** Konut aile konutu niteliğindeyse, malik eş diğer eşin açık rızası olmadan konutu devredemez ve kira sözleşmesini feshedemez (TMK m. 194). Ayrı yaşama sırasında konutun elden çıkarılması tehlikesi varsa bu koruma ayrıca gündeme gelir.

VII. Eşlerin Mallarının Yönetimi

- **Önlemin konusu:** Gerekçeye göre hâkim, ayrı yaşamanın haklı olduğu hâllerde eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlem alabilir. Bu önlem, ayrı yaşama sırasında ortak ekonomik varlığın korunmasına yöneliktir ve istem üzerine alınır.
- **Tasarruf yetkisinin sınırlanması:** Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektiriyorsa hâkim, belirli malvarlığı değerleri üzerindeki tasarrufların diğer eşin rızasına bağlanmasına karar verebilir (TMK m. 199).
- **Mal ayrılığına geçiş ayrı bir taleptir:** Yargıtay'a göre mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesi istemi evlilik birliğinin korunması önlemlerinden değildir; TMK m. 206'ya dayanan, ayrıca harca tabi bağımsız bir taleptir ve harcı yatırılmışsa esası hakkında karar verilmelidir.[30]

26 Yargıtay 2. HD, 22.11.2005, E. 2005/13308, K. 2005/16082.
27 Yargıtay 2. HD, 24.05.2011, E. 2010/8448, K. 2011/8998.
28 Yargıtay 2. HD, 25.02.2016, E. 2015/20271, K. 2016/3469.
29 Yargıtay 2. HD, 09.04.2013, E. 2013/4776, K. 2013/9857.
30 Yargıtay 2. HD, 24.05.2011, E. 2010/8448, K. 2011/8998.

VIII. Ergin Olmayan Çocuklar İçin Önlemler (TMK m. 197/4)

- **Geçici velayet:** Eşlerin ergin olmayan çocukları varsa hâkim, ana ve baba ile çocuklar arasındaki ilişkileri düzenleyen hükümlere göre gereken önlemleri alır; ortak hayata son verilmişse velayet eşlerden birine verilebilir (TMK m. 336/2). Yargıtay'a göre eşler hâlen evli olsa bile gerekirse geçici velayet düzenlemesi yapılabilir ve bunun için ayrı yaşamakta haklılık aranmaz.[31]
- **Evliliğin sürmesi engel değildir:** Yargıtay, evlilik birliğinin devam etmesinin çocuklarla ilgili önlemlerin alınmasına engel olmadığını belirterek geçici velayet istemi hakkında karar verilmemesini bozma sebebi saymıştır.[32]
- **Çocuk için nafaka:** Ana ve babanın bakım borcu çocuğun ergin olmasına kadar sürer (TMK m. 328/1). Yargıtay'a göre çocuğun yanında kaldığı ana veya babanın çocuk için tedbir nafakası isteyebilmesi, kendisinin ayrı yaşamakta haklılığını kanıtlamasına bağlı değildir.[33]
- **Çocuğun görüşü ve uzman incelemesi:** Yargıtay, geçici nitelikte olsa bile velayetin düzenlenmesinde çocuğun üstün yararının esas olduğunu, idrak çağındaki çocuğun görüşünün alınması ve 4787 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca görevlendirilecek uzmanlarla tarafların yaşam koşullarının incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.[34]
- **Kişisel ilişki:** Yargıtay, fiilî ayrılıkta çocukla tedbiren kişisel ilişki kurulması isteminin evrak üzerinden karara bağlanmasını bozmuş; duruşma açılarak delillerin toplanması ve gerektiğinde uzman görüşü alınması gerektiğini belirtmiştir.[35] Kişisel ilişki talebi hakkında hiç karar verilmemesi de bozma sebebidir.[36]

IX. Boşanma Davasındaki Tedbir Nafakasıyla İlişkisi

- **İki ayrı tedbir nafakası:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre tedbir nafakası eşe iki şekilde verilir: birlikte yaşamaya ara verilmesi sebebiyle verilen bağımsız tedbir nafakası (TMK m. 197) ve boşanma veya ayrılık davası açılınca dava süresince geçici önlem olarak verilen tedbir nafakası (TMK m. 169).[37]
- **Sona erme farkı:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre TMK m. 169'a göre hükmedilen nafaka boşanma davasındaki kararın kesinleşmesiyle sona erer; TMK m. 197'ye göre istenen nafaka ise eşlerin ayrı yaşama durumu sürdükçe

31 Yargıtay 2. HD, 08.10.2015, E. 2015/15592, K. 2015/17921.
32 Yargıtay 2. HD, 30.03.2015, E. 2014/21385, K. 2015/5975.
33 Yargıtay 2. HD, 22.03.2016, E. 2016/5023, K. 2016/5640; Yargıtay 2. HD, 20.10.2015, E. 2015/17643, K. 2015/18856.
34 Yargıtay 2. HD, 04.05.2016, E. 2016/8661, K. 2016/9147.
35 Yargıtay 2. HD, 10.10.2008, E. 2008/9467, K. 2008/13057.
36 Yargıtay 2. HD, 08.10.2015, E. 2015/15592, K. 2015/17921.
37 Yargıtay HGK, 25.03.2021, E. 2017/2415, K. 2021/347.
38 Yargıtay HGK, 16.03.2016, E. 2014/1021, K. 2016/328.

geçerli olur.[38] Bu nedenle Yargıtay, TMK m. 197 niteliğindeki nafakanın hükmün kesinleşinceye kadar devamına karar verilmesini doğru bulmamıştır.[39]

- **Boşanma davasının açılması:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu çoğunluğuna göre boşanma davasının açılması TMK m. 197/1'deki ayrı yaşama sebepleri arasında değildir; boşanma davası süresince alınacak önlemler TMK m. 169'a göre boşanma davasına bakan hâkim tarafından re'sen alınır.[40]
- **Feragat:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre boşanma davasından önce açtığı TMK m. 197 davasından feragat eden eş nafaka isteğinden geriye dönük olarak vazgeçmiş olur; boşanma davasında tedbir nafakasına dava tarihinden değil, feragat tarihinden itibaren hükmedilir.[41]
- **Boşanma kesinleşince:** Boşanma kararı kesinleştikten sonra eşler arasında tedbir nafakası değil, koşulları varsa ve istenirse yoksulluk nafakası söz konusu olur (TMK m. 175). Yargıtay, ayrı yaşamakta haklılık iddiasıyla tedbir nafakası isteyen kadın yararına, taraflar dava sırasında anlaşmalı olarak boşandığı için talep olmadan yoksulluk nafakasına hükmedilmesini talep dışına çıkma saymıştır.[42]
- **Kesin delil etkisi:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, kesinleşen bağımsız tedbir nafakası kararında sabit görülen fiziksel şiddetin sonradan açılan boşanma davasında kesin delil oluşturduğuna ve manevi tazminat istemini etkilediğine oy çokluğuyla karar vermiştir.[43] Bu nedenle TMK m. 197 davasında ileri sürülen olaylar ve deliller, ileride açılabilecek boşanma davası düşünülerek dikkatle hazırlanmalıdır.
- **Dava açmak kusur değildir:** Yargıtay'a göre bağımsız tedbir nafakası davası açmak kanuni bir haktır ve bu hakkın kullanılması boşanma davasında kusur olarak yüklenemez.[44]
- **Birlikte yaşarken:** Eşler birlikte yaşıyorsa parasal katkı TMK m. 197'ye değil TMK m. 196'ya göre istenir; Yargıtay'a göre ayrı yaşama hâlinde TMK m. 196 uygulanamaz ve istek ayrı yaşamada haklılık aranarak TMK m. 197'ye göre incelenir.[45]

X. Usul: Görev, Yetki, Harç, Değişiklik ve Temyiz

- **Görevli mahkeme:** TMK m. 197'ye dayanan davalar aile mahkemesinde, aile mahkemesi bulunmayan yerlerde aile mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemesinde görülür (4787 sayılı Kanun m. 4).

39 Yargıtay 2. HD, 30.03.2015, E. 2014/21385, K. 2015/5975.
40 Yargıtay HGK, 10.07.2013, E. 2013/3-71, K. 2013/1056.
41 Yargıtay HGK, 17.01.2018, E. 2017/3102, K. 2018/46.
42 Yargıtay 3. HD, 01.03.2017, E. 2016/7113, K. 2017/2263.
43 Yargıtay HGK, 23.09.2020, E. 2017/2297, K. 2020/672.
44 Yargıtay 2. HD, 14.04.2025, E. 2024/623, K. 2025/3616.
45 Yargıtay 2. HD, 24.06.2013, E. 2012/25080, K. 2013/17768.

- **Yetkili mahkeme:** Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemlerde yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir; önlemlerin değiştirilmesi veya kaldırılması kural olarak önlem kararını veren mahkemeden istenir (TMK m. 201).
- **Harç:** Yargıtay'a göre eş ve çocuklar için istenen bağımsız tedbir nafakası değer ölçüsüne göre nispi harca tabidir; maktu harç yatırılmışsa eksik peşin harç tamamlatılmadan davanın esası incelenemez.[46]
- **Önlemin değiştirilmesi:** Koşullar değiştiğinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine kararında gerekli değişikliği yapar veya sebebi sona ermişse önlemi kaldırır (TMK m. 200). Nafakanın artırılması, azaltılması veya kaldırılması bu yolla istenir.
- **Ödenmezse:** Yükümlü eş birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmezse hâkim onun borçlularına, örneğin işverenine, ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir (TMK m. 198). Nafaka kararı ayrıca icra takibine konu edilebilir.[47]
- **Temyiz sınırı:** Yargıtay, bağımsız tedbir nafakası kararlarında temyiz sınırını bir yıllık nafaka toplamı üzerinden belirlemekte ve bu toplam bölge adliye mahkemesinin karar tarihindeki kesinlik sınırının altında kalıyorsa temyiz dilekçesini miktardan reddetmektedir.[48] Yargıtay, 04.06.2025'ten sonra verilen bölge adliye mahkemesi kararlarında bu sınırı 544.000,00 TL olarak uygulamış ve nafakanın kaldırılması istemine ilişkin temyizi de aynı ölçüyle incelemiştir.[49] İstinaf başvurusu kabul edilerek yeniden esas hakkında karar verilmişse, 7589 sayılı Kanun'la HMK m. 362'ye eklenen üçüncü fıkra da gözetilmelidir.

UYGULAMA NOTU

Ayrı yaşamaya başlanan tarih, ayrılığın nasıl gerçekleştiği ve sonrasında diğer eşin istemde bulunan eşe ya da çocuklara destek olup olmadığını gösteren deliller baştan toplanmalıdır: olayları bizzat gören tanıklar, mesajlar, kolluk tutanakları, koruma kararları ve diğer eşin gelirini gösteren kayıtlar en önemli dayanaklardır. Dilekçede istemde bulunan eş ve çocuklar için nafaka, ortak konuttan ve eşyalardan yararlanma ve çocukların geçici velayeti ayrı ayrı talep edilmelidir; kişisel ilişki düzenlenmesi isteniyorsa bu da açıkça yazılmalıdır. Nafaka davasında harcın nispi olarak yatırılması gerektiği ve bu davada ortaya konan olguların ileride açılacak bir boşanma davasında da önem taşıyacağı unutulmamalıdır.

46 Yargıtay 2. HD, 04.05.2016, E. 2016/8661, K. 2016/9147.
47 Yargıtay HGK, 16.03.2016, E. 2014/1021, K. 2016/328.
48 Yargıtay 2. HD, 18.09.2025, E. 2025/232, K. 2025/7557.
49 Yargıtay 2. HD, 17.11.2025, E. 2025/3092, K. 2025/9739.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
25.03.2021 · E. 2017/2415 · K. 2021/347

Bağımsız tedbir nafakasında ölçü kusur değil, ayrı yaşamada haklılıktır; nafaka isteyen eşin geliri ve malvarlığı yalnız miktarı etkiler

Koca ortak konutu terk edince kadın, kendisi ve ortak çocuk için TMK m. 197'ye dayanarak bağımsız tedbir nafakası istemiştir. Koca, kadının iki kuyumcu şirketinde ortaklığı bulunduğunu ve ekonomik durumunun çok iyi olduğunu savunarak boşanma davası açmıştır. Mahkeme, kocanın boşanma davasını onun tam kusurlu olduğu gerekçesiyle reddetti ve çocuk için nafakaya hükmetmiştir; kadının ayrı yaşamakta haklı olduğunu kabul etmesine karşın sabit ve düzenli geliri bulunduğu gerekçesiyle onun nafaka istemini reddetmiştir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi bu kısmı bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Bağımsız tedbir nafakası davasında kural olarak tarafların kusur durumu ölçü olarak alınamaz. Tedbir nafakası istenen eş kusursuz olsa bile, diğer koşullar gerçekleşmişse tedbir nafakası verilebilir. Başka bir anlatımla bağımsız tedbir nafakası davasında dikkate alınacak ölçü; tarafların kusur durumları değil, nafakayı talep eden eşin ayrı yaşamada haklı olup olmadığıdır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre haklı bir sebep olmaksızın eşlerden birinin tek taraflı iradesiyle birlikte yaşamaya ara vermesi, evlilik birliğinden doğan hak ve yükümlülükleri ortadan kaldırmaz; TMK m. 197'nin amacı, birlikte yaşamaya ara verilmesi hâlinde haksız olan eşin haklı olan eşe karşı birlik yükümlülüklerini yerine getirmesini sağlamaktır. Tarafların ekonomik ve sosyal düzeyleri davanın kabulü noktasında değil, ancak takdir edilecek nafakanın miktarında önem taşır; bu nedenle geliri ve malvarlığı yüksek olan kadın yararına da uygun miktarda tedbir nafakasına hükmedilmelidir.

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
05.12.2007 · E. 2007/3-917 · K. 2007/947

Ayrı yaşamakta haklı eşin düzenli gelirinin bulunması tedbir nafakasına engel değildir; hâkim birlikte yaşarken sürdürülen hayat seviyesini gözetir

Koca, kadının annesi ve kardeşleriyle birlikte hissedar olduğu ve annesinin oturduğu baba evinin satılıp kadının payının kendisine verilmesi için kadına sürekli baskı yapmıştır. Baskılara dayanamayan kadın annesinin evine sığındı ve kendisi ile yanında kalan ortak çocuk için tedbir nafakası istemiştir. Mahkeme çocuk için nafakaya hükmetti, kadının istemini ise düzenli aylık gelirinin bulunduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi kararı bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Davacının (kadının) gelirinin bulunması, davalının (kocanın) ortak giderlere (elektrik, su, telefon, kira, yakıt parası vs) katılma yükümlülüğünü tamamen ortadan kaldırmaz; bu durum sadece nafaka miktarının takdirinde etkili olabi-*

lir. Davacının (kadının) gelirinin bulunması, ona tedbir nafakası bağlanmasını engelleyici bir hal değildir. Hâkim, eşlerin birlikte yaşarken sürdürdükleri hayat seviyesini ayrı yaşamaları halinde de korumaları gerektiğini gözetmelidir.

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, Özel Daire'nin bu gerekçesini benimseyerek direnme kararını oybirliğiyle bozmuştur; alıntı, Kurul kararında yer verilen ve benimsenen Özel Daire bozma gerekçesindendir. Karara göre ayrı yaşamakta haklı olan eş diğerinden tedbir nafakası isteyebilir ve diğer eş birliğin giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır (TMK m. 186/3). Nafaka isteyen eşin geliri yalnız miktarın belirlenmesinde etkilidir. Çocuk için hükmedilen nafakanın başlangıç tarihinin kararda gösterilmemesi de ayrı bir bozma sebebi sayılmıştır.

3 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
07.11.2019 · E. 2017/1534 · K. 2019/1148

Ayrı yaşamakta haklılığı nafaka isteyen eş ispat eder; görgüye dayanmayan tanık anlatımıyla nafakaya hükmedilemez

Evlendikten yaklaşık üç ay sonra ortak konuttan ayrılarak başka bir ildeki kendi evine dönen kadın, kocasının kötü davrandığını ve evin ihtiyaçlarını karşılamadığını ileri sürerek tedbir nafakası istemiştir. Koca davaya cevap vermemiştir. Kadın iddialarını yalnız kendi iki çocuğunun tanıklığıyla kanıtlamaya çalışmıştır; tanıklardan biri olayları görmemiş, annesinden duyduklarını anlatmıştı. Mahkeme nafakaya hükmetmiştir; Yargıtay 3. Hukuk Dairesi oy çokluğuyla bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Hemen yukarıda değinildiği üzere, tedbir nafakası talep edenin ayrı yaşamakta haklılığını ispat etmesi gerekli olup bu hâlde ispata ilişkin genel hükümler dairesinde (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, m. 187 vd.) taraflarca sunulan deliller üzerinde inceleme yapan hâkimin bu değerlendirme ile varılan sonucu taraf itirazlarını karşılar ve denetime elverişli şekilde gerekçeli kararında ortaya koyması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle bozmuştur. Kurul'a göre davaya cevap vermeyen koca dava dilekçesindeki iddiaları inkâr etmiştir. Kadının dayandığı tanıklardan birinin anlatımı görgüye değil kadının anlatımına dayandığından, diğerinin anlatımı da tek başına yeterli görülmediğinden ayrı yaşamakta haklılık kanıtlanamamıştır. Karar, ayrı yaşama nedenlerinin görgü tanıkları, yazışmalar ve resmî kayıtlar gibi somut delillerle ortaya konulması gerektiğini gösterir.

4 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
09.07.2020 · E. 2017/2208 · K. 2020/575

Boşanmada eşit kusur belirlenmesi, eşini annesinin evine bıraktıran ve barışmak için çaba göstermeyen eşe karşı diğer eşin ayrı yaşamakta haklı olmasına engel değildir

Evliliğin üçüncü ayında koca, kadını annesinin evine bıraktırdı ve sonrasında barışmak için çaba göstermemiştir. Kadın TMK m. 197'ye dayanarak bağımsız tedbir nafakası istemiştir; koca boşanma davası açtı, kadın da karşı dava olarak boşanma istemiştir. Mahkeme eşlerin boşanmada eşit kusurlu olduğunu kabul ederek boşanmaya karar vermiştir; kadının nafaka davasını ise kadının tehdit içeren sözleri karşısında kocanın haklı sebeple birlikte yaşamaktan kaçındığı gerekçesiyle reddetmiştir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi bu kısmı bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Boşanmaya sebep olan olaylarda gerçekleşen kusur durumuna göre ayrı yaşamaya zorlanan kadının, birlikte yaşamaya ara verilmesinde haklı olduğu gözetilmeksizin asıl davanın reddine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını bağımsız tedbir nafakası yönünden oybirliğiyle bozmuştur. Kurul'a göre bağımsız tedbir nafakası davasında kural olarak tarafların kusur durumu ölçü alınamaz; belirleyici olan, nafaka isteyen eşin ayrı yaşamada haklı olup olmadığıdır. Boşanmada eşit kusur kesinleşmiş olsa da fiilî ayrılık kocanın kadını annesinin evine bıraktırması ve barışmak için çaba göstermemesinden kaynaklandığından kadın ayrı yaşamakta haklıdır. Kurul, boşanmayla birlikte hükmedilen yoksulluk nafakasının boşanma hükmü kesinleştikten sonra işlemeye başlayacağını da belirtmiştir.

5 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
29.11.2022 · E. 2020/366 · K. 2022/1619

Tartışmanın ardından kiracı olarak oturulan ortak evi terk eden eşe karşı, ailesinin yanına taşınmak zorunda kalan eş ayrı yaşamakta haklıdır

Fiilen bir yıl kadar süren evlilikte eşler karşılıklı kusurlu davranışlarda bulunmuştu. Bir tartışmanın ardından koca, kiracı olarak oturdukları ortak evi terk etmiştir; yalnız kalan kadın evden ayrılarak ailesinin yanına taşındı ve TMK m. 197'ye dayanarak bağımsız tedbir nafakası istemiştir. Koca daha sonra boşanma davası açmıştır. Mahkeme boşanmaya sebep olan olaylarda kadını ağır kusurlu kabul ederek boşanmaya karar verdi ve kadının bağımsız tedbir nafakası davasını reddetmiştir; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde somut olayda; tarafların fiilen bir yıl kadar sürdüğü anlaşılan evlilikte karşılıklı olarak kusurlu davranışlar sergiledikleri, fiili ayrılığın 02.09.2014 tarihinde yaşanan tartışma sonucunda kiracı olarak oturulan ortak evi erkeğin terk etmesi suretiyle başladığı, dolayısıyla yalnız kalan kadın eşin zaten kira olan evden ayrılarak ailesinin yanına taşınmak zorunda kaldığı ve 17.10.2014 tarihinde TMK'nın 197. maddesine dayalı bağımsız tedbir nafakası istemli davayı açtığı, buna karşılık erkeğin de 02.02.2015*

tarihinde eldeki dava ile birleştirilmesine karar verilen boşanma davasını açtığı anlaşılmış olup ayrı yaşamak zorunda olan kadının, birlikte yaşamaya ara verilmesinde haklı olduğu gözetilmeksizin asıl davanın reddine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, bağımsız tedbir nafakası davasının reddine ilişkin direnme kararını oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre bağımsız tedbir nafakası davasında dikkate alınacak ölçü tarafların kusur durumu değil, nafakayı isteyen eşin ayrı yaşamada haklı olup olmadığıdır; fiilî ayrılığı ortak evi terk ederek başlatan eş karşısında kira evinden ayrılıp ailesinin yanına taşınmak zorunda kalan eş haklıdır. Aynı kararda boşanmaya ilişkin kusur belirlemesi de oy çokluğuyla bozulmuş, yoksulluk nafakasına ilişkin yeni hükmün incelenmesi Özel Daire'ye bırakılmıştır.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.04.2013 · E. 2012/19057 · K. 2013/10805

Kendi açtığı boşanma davası haklı görülmeyerek reddedilen eş, ayrı yaşamakta ve nafaka istemekte haklı sayılamaz

Eşlerden biri diğeri aleyhine boşanma davası açmış, dava haklı görülmeyerek reddedilmiş ve karar kesinleşmişti. Aynı eş, ret kararının kesinleşmesinden yaklaşık üç ay sonra kendisi ve ortak çocuk için nafaka ile çocuğun velayetinin kendisine verilmesini istemiştir. Mahkeme davacı yararına nafakaya hükmetti ve velayeti yalnız davacı tanıklarının beyanlarına dayanarak düzenlemiştir.

> *Davacı tarafından açılan boşanma davası reddedildiğine göre, davacı ayrı yaşamakta ve nafaka talep etmekte haklı sayılamaz.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre nafaka istenebilmesi için ayrı yaşamakta haklı olmak gerekir (TMK m. 197); kendi boşanma davası reddedilen eş bu koşulu taşımaz. Evlilik hukuken devam ettiğinden fiilen ayrı yaşama hâlinde velayet eşlerden birine verilebilir (TMK m. 197/4, 336/2); ancak bu düzenlemede de çocuğun yararı esastır ve davalının gösterdiği deliller toplanmadan yalnız davacı tanıklarına dayanılarak karar verilemez.

7 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
10.07.2013 · E. 2013/3-71 · K. 2013/1056

Boşanma davasının açılması tek başına ayrı yaşama hakkı doğurmaz; boşanma davası süresince geçime ilişkin önlem TMK m. 169'a göre boşanma davasında alınır

İki yıldır anne ve babasının yanında kalan kadın, kocasının kendisine hiçbir maddi ve manevi destek sağlamadığını ileri sürerek TMK m. 197'ye dayanarak tedbir nafakası istemiştir. Dava sürerken koca boşanma davası açmıştır; boşanma davası kadının kusurlu bulunmasıyla kabul edildi, bu davada tedbir nafakası istenmediğinden bu konuda karar verilmesine yer olmadığına hükmedildi ve karar temyiz edilmeden

kesinleşmiştir. Mahkeme, kadının ayrı yaşamakta haklılığını kanıtlayamadığı gerekçesiyle nafaka davasını reddetmiştir. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, boşanma davasının açıldığı tarihten kesinleştiği tarihe kadar kadın yararına nafakaya hükmedilmesi gerektiği gerekçesiyle bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Boşanma davasının açılmasını bu kapsamda değerlendirmek mümkün değildir. Sonradan açılan boşanma davası nedeniyle alınacak önlemler, TMK 169. maddesinde gösterilmiştir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oy çokluğuyla onamıştır. Kurul çoğunluğuna göre TMK m. 197'ye göre nafakaya hükmedilebilmesi için davacının ayrı yaşama hakkı olduğunu kanıtlaması gerekir ve boşanma davasının açılması maddenin birinci fıkrasındaki ayrı yaşama sebepleri arasında değildir. Boşanma davası süresince eşlerin barınma ve geçimine ilişkin geçici önlemleri boşanma davasına bakan hâkim re'sen alır (TMK m. 169); bu önlem ayrı açılmış TMK m. 197 davasında uygulanamaz. Görüşmelerde bir kısım üyeler, Özel Daire kararının yerleşik uygulamaya uygun olduğunu ve boşanma davasının açıldığı tarihten kesinleştiği tarihe kadarki süre için kadın yararına TMK m. 169 uyarınca işlem yapılması gerektiğini savunmuştur.

8 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
16.03.2016 · E. 2014/1021 · K. 2016/328

TMK m. 197'ye göre bağlanan nafaka, boşanma davasının reddine ilişkin kararın kesinleşmesiyle sona ermez; ayrı yaşama sürdükçe devam eder

Kocanın açtığı boşanma davasına karşı kadın ayrı bir nafaka davası açtı ve iki dava birleştirilmiştir. Mahkeme boşanma davasını reddetmiştir; nafaka davasını kısmen kabul ederek dava tarihinden karar kesinleşinceye kadar daha düşük, tahsilde tekerrür olmamak kaydıyla dava tarihinden itibaren ise daha yüksek bir aylık nafakaya hükmetmiştir. Karar kesinleştikten sonra kadın, kesinleşme sonrasındaki bir dönemin nafaka alacağını icra takibine koydu; koca, nafakanın kararın kesinleşmesiyle sona erdiğini ileri sürerek takibin iptalini istemiştir. İcra mahkemesi istemi reddetmiştir; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Kanunda bahsi geçen bu önlemler, ayrı yaşamanın devam ettiği sürece varlığını sürdürür.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle onamıştır. Kurul'a göre TMK m. 169'a göre boşanma davası içinde hükmedilen tedbir nafakası, yargılama sırasında kaldırılmadıkça boşanma davasında verilen kararın kesinleşmesiyle sona erer; TMK m. 197'ye göre istenen nafaka ise bağımsız bir talep ve bağımsız bir davanın konusu olarak eşlerin ayrı yaşama durumu sürdükçe geçerli olur. Boşanma davasından ayrı açılıp birleştirilen davada hükmedilen nafaka TMK m. 197 niteliğinde olduğundan, boşanma davasının reddine ilişkin kararın kesinleşmesinden sonraki dönem için de icra takibine konu edilebilir.

9 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
17.01.2018 · E. 2017/3102 · K. 2018/46

TMK m. 197 davasından feragat eden eş geriye dönük nafaka isteyemez; boşanma davasında tedbir nafakasına feragat tarihinden itibaren hükmedilir

Kadın, TMK m. 197'ye dayanarak bağımsız tedbir nafakası davası açmıştır; dört gün sonra koca başka bir mahkemede boşanma davası açmıştır. Kadın, boşanma davası sürerken nafaka davasından ilk duruşmada feragat etti ve dava feragat nedeniyle reddedilmiştir. Boşanma davasına bakan mahkeme, boşanmaya karar verirken kadın yararına boşanma dava tarihinden itibaren tedbir nafakasına hükmetmiştir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, nafakanın feragat tarihinden itibaren başlatılması gerektiği gerekçesiyle bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Ancak tedbir nafakası her an doğup işleyen alacak niteliğinde olduğundan feragat tarihinden itibaren nafakaya hükmedilmesi gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle bozmuştur. Kurul'a göre davadan feragat kesin hükmün sonuçlarını doğurur (HMK m. 309, 311); boşanma davasından önce açtığı bağımsız tedbir nafakası davasından feragat eden kadın, tedbir nafakası isteğinden geriye dönük olarak vazgeçmiş olur ve iradesinin aksine boşanma dava tarihinden itibaren nafakaya hükmedilemez. Ancak tedbir nafakası her an doğup işleyen bir alacak olduğundan feragat, sonraki dönem için nafakaya engel değildir.

10 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
22.11.2005 · E. 2005/13308 · K. 2005/16082

Eşini evden uzaklaştırıp ortak konuta kendi anne ve babasını getiren eşe karşı hâkim, konut ve ev eşyasından yararlanma oranını ve parasal katkıyı belirler

Davalı eş, bir süre ayrı yaşayalım diyerek davacı eşi evden uzaklaştırmıştır; daha sonra ortak konuta kendi anne ve babasını getirerek onlarla birlikte yaşamaya başlamıştır. Davacının ortak konuta dönme girişimleri sonuçsuz kalmıştır. Davacı, TMK m. 197/2 uyarınca ortak konuttan ve ev eşyasından yararlanması için gerekli önlemlerin alınmasını ve davalının yapacağı parasal katkının belirlenmesini istemiştir; mahkeme istek dışında hüküm kurmuştur.

> *Şu halde, Türk Medeni Kanununun 197/2. maddesi gereğince; konut ve ev eşyasından eşlerin hangi oranda yararlanacağının ve davalının, davacı eşe yapacağı parasal katkının belirlenmesi gerekirken, istek dışında yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre birlikte yaşamaya ara verilmesi davacıdan değil davalıdan kaynaklandığından davacı ayrı yaşamakta haklıdır; bu durumda hâkim, konut ve ev eşyasından eşlerin hangi oranda yararlanacağını ve davalının yapacağı parasal katkıyı belirlemelidir. Hâkim

tarafların istemiyle bağlı olduğundan istek dışında karar veremez (o tarihte HUMK m. 74; bugün HMK m. 26).

11 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
24.05.2011 · E. 2010/8448 · K. 2011/8998

TMK m. 197 kapsamında konut ve ev eşyası bir eşe münhasıran tahsis edilemez, bu eşin yararlanmasına karar verilir; mal ayrılığına geçiş istemi ayrı harca tabi bağımsız bir taleptir

Kocanın açtığı boşanma davası ile kadının bağımsız olarak açtığı ve TMK m. 197'ye dayanarak tedbir nafakası, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ilişkin önlem ve mal ayrılığına geçilmesini istediği dava birleştirilmiştir. Mahkeme kocanın boşanma davasını reddetti, kadının nafaka istemini kabul etti ve ortak konut ile ev eşyasının kadına tahsisine karar vermiştir; mal ayrılığına geçiş istemi için ise usulüne uygun açılmış bir dava bulunmadığı gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.

> *Bu durumda, Türk Medeni Kanununun 197/2.maddesi gereğince; tarafların birlikte yaşadıkları konuttan ve bu konuttaki eşyalardan ayrı yaşamakta haklılığı gerçekleşen davalı-davacı (kadın)ın yararlanmasıyla ilgili hüküm kurulması gerekirken, men'i müdahale sonucunu hasıl edecek şekilde konutun ve ev eşyasının münhasıran kadına tahsisine karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oy çokluğuyla bozmuştur. Daire'ye göre ayrı yaşamakta haklılığı gerçekleşen kadının ortak konuttan ve konuttaki eşyalardan yararlanmasına ilişkin hüküm kurulmalıdır; konutun ve ev eşyasının münhasıran kadına tahsisi, diğer eş bakımından men-i müdahale sonucunu doğurduğundan TMK m. 197/2'nin öngördüğü önlemi aşar. Mal ayrılığına geçiş istemi ise evlilik birliğinin korunması önlemlerinden olmayıp TMK m. 206'ya dayanan, ayrıca harca tabi bağımsız bir taleptir; harcı yatırılmışsa esası hakkında karar verilmelidir. Karşı oy yazısı, yalnız mal ayrılığı istemine ilişkin katılma yoluyla temyizin reddedilmesi gerektiği görüşündedir.

12 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
20.10.2015 · E. 2015/17643 · K. 2015/18856

Fiilî ayrılıkta çocuklar için tedbir nafakası ve geçici velayet düzenlemesi, annenin ayrı yaşamakta haklılığını kanıtlamasına bağlı değildir

Eşler evli olmakla birlikte fiilen ayrı yaşıyordu ve iki çocuk anneyle birlikte kalıyordu. Anne, babanın çocuklarla ilgilenmediğini ve maddi zorluk çektiğini ileri sürerek çocukların velayetinin tedbiren kendisine verilmesini ve çocuklar için tedbir nafakasına hükmedilmesini istemiştir. Babanın adresinde bulunamaması nedeniyle tebligatlar ilanen yapılmıştır. Mahkeme, davacının davasını ispat edemediği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Eldeki davada eşler fiilen ayrı yaşamaktadır. Çocuklar anneyle birlikte kalmaktadır. Davalı babanın çocuklara bakım yükümlülüğü sürmektedir. Bunun için davacı annenin ayrı yaşamakta haklılığının kanıtlanmasına gerek yoktur. O halde çocukların geçici velayetlerinin anneye verilmesi ve çocuklar lehine tedbir nafakasına karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm verilmesi bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre birlikte yaşamaya ara verilmesi hâlinde eşlerin ergin olmayan çocukları varsa hâkim, ana ve baba ile çocuklar arasındaki ilişkileri düzenleyen hükümlere göre gereken önlemleri alır (TMK m. 197/4); ortak hayata son verilmişse velayet eşlerden birine verilebilir (TMK m. 336/2) ve ana ve babanın bakım borcu çocuğun ergin olmasına kadar sürer (TMK m. 328/1). Velayet kamu düzenine ilişkin olduğundan hâkim re'sen delil toplayabilir; babanın adresinde bulunamadığı dosyada geçici velayet düzenlemesi zorunludur.

13 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
23.09.2020 · E. 2017/2297 · K. 2020/672

Kesinleşen bağımsız tedbir nafakası kararında sabit görülen fiziksel şiddet, sonradan açılan boşanma davasında kesin delil oluşturur

Kocanın açtığı ilk boşanma davası reddedilip kesinleşmişti. Ardından kadının TMK m. 197'ye dayanarak açtığı bağımsız tedbir nafakası davasında, kadının koca ve ailesi tarafından darbedilmesi sonucu evden ayrıldığı kabul edilerek nafakaya hükmedilmiş ve karar Yargıtay denetiminden geçerek kesinleşmişti. Ret kararının kesinleşmesinden üç yıl sonra koca, ortak hayatın yeniden kurulamadığı gerekçesiyle yeniden boşanma davası açmıştır; kadın da karşı dava açarak manevi tazminat istemiştir. Mahkeme boşanmaya karar verdi, ancak kocaya yüklenen kusurlu davranışların kadının kişilik haklarına saldırı oluşturmadığı gerekçesiyle manevi tazminat istemini reddetmiştir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi bu kısmı bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Tarafların bu dava tarihinden sonra bir araya gelmedikleri ve ortak hayatın yeniden kurulmadığı, sonrasında tarafların karşılıklı boşanma davası açtıkları, kadın eşin aynen bağımsız tedbir nafakası davasında olduğu gibi eldeki dava dosyasında da fiziksel şiddet vakıasına dayandığı, boşanma ile bağımsız tedbir nafakası dava konularının birbirinden farklı olmasına rağmen, her iki davanın temelinin de taraflar arasındaki evlilik birliğine dayalı hukuki ilişkiden kaynaklandığı, yukarıda da açıkça vurgulandığı üzere, aynı taraflar arasında, aynı hukuki ilişkinin temelini oluşturan sebebe dayalı olarak açılan ve sonuçlanan "kesin hüküm nedeniyle oluşan kesin delilin" tarafları ve hâkimi bağladığı, artık kesin delil ile kanıtlanan olayların hukuksal açıdan doğru olarak kabul edilmesinin zorunlu olduğu, hâkimin kesin delilleri takdir yetkisinin bulunmadığı, bu şekilde ispatlanan hususu doğru kabul etmek zorunda olduğu, kadın tarafından kanıtlanan fiziksel şiddet olgusunun ise kadının kişilik hakları arasında yer alan*

bedensel bütünlüğünü zedeleyici nitelikte olup, kişilik haklarına saldırı oluşturduğu gözetilmeksizin yerel mahkemece fiziksel şiddet iddiasının ispatlanamadığı gerekçesiyle manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre boşanma ile bağımsız tedbir nafakası davalarının konuları farklı olsa da her iki davanın temeli aynı evlilik ilişkisidir; aynı taraflar arasında verilip kesinleşen hükümle kanıtlanan olay, sonraki davada kesin delil olarak tarafları ve hâkimi bağlar ve hâkimin bunu takdir yetkisi yoktur. Kanıtlanmış fiziksel şiddet kişilik haklarına saldırı oluşturduğundan kadın yararına manevi tazminata hükmedilmelidir. Karşı oy yazısı, şiddet olayının daha önce reddedilen ilk boşanma davasında değerlendirilmiş olaylara ilişkin olduğunu ve bu nedenle bağlayıcı olmadığını savunmuştur.

14 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
14.04.2025 · E. 2024/623 · K. 2025/3616

Bağımsız tedbir nafakası davası açmak kanuni bir haktır; bu hakkın kullanılması boşanma davasında kusur olarak yüklenemez

Kocanın açtığı boşanma davası kabul edilmiş ve boşanmaya sebep olan olaylarda kadın tam kusurlu bulunmuştu. İlk derece mahkemesi, kadına yüklediği kusurlar arasında onun bağımsız tedbir nafakası davası açmasını da saymıştı. Bölge adliye mahkemesi kararından sonra kadın, boşanma davasının kabulüne yönelik olarak temyiz yoluna başvurmuştur.

> *Temyizen incelenen karar, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kuralları ile hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, dava şartlarına, yargılama ve ispat kuralları ile kararda belirtilen gerekçelere, delillerin takdirinde hata görülmemesine ve özellikle davalı kadının bağımsız tedbir nafakası davası açmasının kanuni bir hak olduğu, bu hakkı kullanmasının kadına kusur olarak yüklenmesinin doğru bulunmadığı ne var ki İlk Derece Mahkemesince belirlenen diğer kusurlara göre de boşanmaya sebep olan olaylarda kadının tam kusurlu olduğunun anlaşılmasına göre usul ve kanuna uygun olup davalı kadın vekilinin temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenler kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle onamıştır. Daire'ye göre eşin TMK m. 197'ye dayanarak bağımsız tedbir nafakası davası açması kanuni bir hakkın kullanılmasıdır ve boşanma davasında bu eşe kusur olarak yüklenemez. Somut olayda ilk derece mahkemesince belirlenen diğer kusurlu davranışlar kadının tam kusurlu olduğunu gösterdiğinden sonuç değişmemiştir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 185:** Evlilik birliği; birlikte yaşama ve yardım yükümlülüğü.

- **TMK m. 186:** Konutun seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma.
- **TMK m. 195:** Birliğin korunması ve hâkimin müdahalesi.
- **TMK m. 196:** Eşler birlikte yaşarken parasal katkı.
- **TMK m. 198:** Borçlulara ait önlemler.
- **TMK m. 199:** Tasarruf yetkisinin sınırlanması.
- **TMK m. 200:** Durumun değişmesi.
- **TMK m. 201:** Yetkili mahkeme.
- **TMK m. 169:** Boşanma davasında geçici önlemler.
- **TMK m. 194:** Aile konutu.

MADDE

198

E. Birliğin korunması
IV. Borçlulara ait önlemler

KANUN METNİ

Eşlerden biri, birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmezse, hâkim onun borçlularına, ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden biri birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmezse hâkim, onun borçlularına ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir; böylece maaş, kira veya emekli aylığı gibi alacaklar doğrudan diğer eşe ödenir (m. 198). Yargıtay'a göre sosyal güvenlik kurumu da bu maddedeki borçlular arasındadır ve önlem, eşler birlikte yaşarken de ayrı yaşarken de alınabilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Borçlulara ait önlem	Birliğin giderlerine katılmayan eşin borçlularına, ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarının hâkim tarafından emredilmesi (TMK m. 198).
Borçlu	Yükümlülüğünü yerine getirmeyen eşe ödeme yapacak olan üçüncü kişi; işveren, kiracı veya sosyal güvenlik kurumu gibi.[2]
Birliğin giderlerine katılma	Eşlerin birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılma yükümlülüğü (TMK m. 186/3).
Önlemin değiştirilmesi	Koşullar değiştiğinde hâkimin istem üzerine kararında değişiklik yapması veya sebebi sona ermişse önlemi kaldırması (TMK m. 200).

1 Yargıtay 3. HD, 18.10.2007, E. 2007/14193, K. 2007/14996.
2 Yargıtay 3. HD, 18.10.2007, E. 2007/14193, K. 2007/14996.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 198- Yürürlükteki Kanunun 163 üncü maddesini karşılamaktadır. 1984 tarihli Öntasarının 160 ıncı maddesinden kenar başlık değiştirilmek suretiyle aynen alınmıştır. Yürürlükteki metin, kocanın "aile vazifelerini ihmal etmesi"ne ilişkindir. Aslında söz konusu olan, eşlerden birinin birliğin giderlerine katılma yükümlülüğüdür. İsviçre Medenî Kanununun 177 nci maddesinde "bakım yükümlülüğü" (Unterhaltspflicht) ifadesi kullanılmıştır. Bunun karşılığı olarak maddede, 186 ncı maddede olduğu gibi birliğin giderlerine katılma yükümlülüğü düzenlenmiştir. Bu yükümlülük, eşitlik ilkesi gereği yürürlükteki maddenin aksine her iki eşe yükletilmiştir. Bu sebeple madde, eşlerden birinin birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmemesi hâlinde hâkimin, onun borçlularına borçlarını diğer eşe ödemelerini emredebileceği biçiminde düzenlenmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 81-82*

Tasarıda madde "E. Birliğin korunması" bölümünün "IV. Borçlulara ait önlemler" alt başlığı altında yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 409).

Eski Kanun'da önlem yalnız kocanın aile görevlerini ihmal etmesi hâlinde ve yalnız kadın yararına öngörülmüştü; hâkimin takdir yetkisi de yoktu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Koca aile vazifelerini ihmal ederse karı kocanın mallarını idare hususunda kabul ettikleri usul ne olursa olsun hakim, karı ve kocanın borçlularına borçlarının tamamını veya bir kısmını karıya ödemelerini emreder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 163

	743 sayılı Kanun m. 163	4721 sayılı Kanun m. 198
Koşul	Kocanın aile vazifelerini ihmal etmesi	Eşlerden birinin birliğin giderlerine katılmaması
Kimin yararına	Yalnız kadın	Yükümlülüğünü yerine getiren her iki eş
Kimin borçluları	Karı ve kocanın borçluları	Yükümlülüğünü yerine getirmeyen eşin borçluları
Hâkimin yetkisi	"Emreder"	"Emredebilir"; takdir yetkisi vardır
Mal rejimi	Kabul edilen usulden bağımsız olduğu ayrıca belirtilmişti	Ayrıca belirtilmemiştir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Koşul	Eşlerden birinin birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmemesi	TMK m. 198
Karar	Borçlulara, ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarının emredilmesi	TMK m. 198
İstem	Hâkim kendiliğinden değil, eşin istemi üzerine karar verir	TMK m. 195/3
Borçlular	İşveren, kiracı ve sosyal güvenlik kurumu da kapsamdadır	Yargıtay 3. HD, K. 2007/14996
Birlikte yaşama	Önlem, eşler birlikte yaşarken de ayrı yaşarken de alınabilir	Yargıtay 3. HD, K. 2007/14996
Takdir	Hâkim "emredebilir"; ağır sonuç doğuran önleme ancak önemli nedenlerle başvurulur	Yargıtay 3. HD, K. 2007/14996
Süre	Önlem ayrı yaşama sürdüğü sürece geçerlidir	Yargıtay 2. HD, K. 2010/2791
Değişiklik	Koşullar değişirse önlem kaldırılabilir	TMK m. 200
Görev	Aile mahkemesi	Yargıtay 2. HD, K. 2015/14794

TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükten kaldırılan 743 sayılı Kanun'un 163. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, eski metnin kocanın "aile vazifelerini ihmal etmesi"ne ilişkin olduğunu, oysa söz konusu olanın eşlerden birinin birliğin giderlerine katılma yükümlülüğü olduğunu belirtir. Bu yükümlülük eşitlik ilkesi gereği her iki eşe yüklenmiş; madde, yükümlülüğünü yerine getirmeyen eşin borçlularına borçlarını diğer eşe ödemelerinin emredilebileceği biçiminde düzenlenmiştir. Tasarının 198. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir. 1

DİKKAT

Diğer eş evin giderlerine katılmıyorsa, yalnız nafakaya hükmedilmesi değil, onun maaşının, kira gelirlerinin veya emekli aylığının tamamının ya da bir bölümünün doğrudan istemde bulunan eşe ödenmesi de istenebilir. Bu önlem için önce icra takibi yapılması gerekmez; istem aile mahkemesine yöneltilir ve mahkeme, ödeme yapacak işveren, kiracı veya kuruma doğrudan emir verir. Dilekçede borçlular ve alacaklar olabildiğince açık gösterilmelidir; koşullar değişirse önlemin kaldırılmasını veya değiştirilmesini istemek de mümkündür.

II. Önlemin Koşulları

- **Katılma yükümlülüğü:** Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılmak zorundadır (TMK m. 186/3). TMK m. 198, bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi hâlinde uygulanacak özel bir önlemdir; gerekçeye göre yükümlülük eşitlik ilkesi gereği her iki eşe yüklenmiştir, bu nedenle önlemi kadın da erkek de isteyebilir.
- **İstem şartı:** Hâkim bu önlemi kendiliğinden almaz; evlilik birliğinin korunmasına ilişkin önlemler eşlerden birinin istemi üzerine alınır (TMK m. 195/3). Dilekçede hangi alacak bakımından, hangi borçluya emir verilmesinin istendiği açıkça belirtilmelidir.
- **Birlikte ya da ayrı yaşama:** Yargıtay'a göre koşulları gerçekleştiği takdirde hâkim, eşlerin birlikte yahut ayrı yaşaması hâlinde bu önlemi alabilir.[3] Önlem, birlikte yaşarken parasal katkının belirlenmesi (TMK m. 196) veya ayrı yaşama hâlinde nafaka (TMK m. 197) istemleriyle birlikte de istenebilir.
- **Yükümlülüğün ihlali:** Giderlere katılmama, tanık anlatımları, banka kayıtları, fatura ve ödeme belgeleriyle ortaya konur. Yargıtay, evin giderlerine katılmadığı tanık beyanlarıyla sabit olan eş bakımından nafakaya hükmedilmesini yerinde görmüş, yalnız miktarı yetersiz bularak kararı bozmuştur.[4]

III. "Borçlular" Kavramı

- **Üçüncü kişiler:** Madde, yükümlülüğünü yerine getirmeyen eşe ödeme yapacak üçüncü kişileri hedefler. Uygulamada bunlar çoğunlukla işveren, kiracı, sosyal güvenlik kurumu veya bir alacağın borçlusudur.
- **Sosyal güvenlik kurumu:** Yargıtay, sosyal güvenlik kurumunun TMK m. 198'deki "borçlular" terimi içinde yer aldığını kabul etmiş; o tarihte yürürlükte olan 1479 sayılı Kanun'un 67. maddesine göre bağlanan aylıkların nafaka borçları nedeniyle haczedilip devredilebilmesi karşısında bir engel bulunmadığını belirtmiştir.[5] Bugün aynı ilke 5510 sayılı Kanun'un 93. maddesinde yer alır: gelir, aylık ve ödenekler kural olarak haczedilemez, ancak nafaka borçları bu yasağın dışındadır.
- **Kira geliri:** Yargıtay, kira gelirlerinin diğer eşe ödenmesine ilişkin istemin TMK m. 198'e dayandığını kabul etmiştir.[6]
- **Maaş ve ücret:** İşverenin ödeyeceği maaş ve ücret de bu kapsamdadır; hâkimin emri işverene bildirilir ve ödeme doğrudan diğer eşe yapılır.

3 Yargıtay 3. HD, 18.10.2007, E. 2007/14193, K. 2007/14996.
4 Yargıtay 3. HD, 18.02.2013, E. 2013/1605, K. 2013/2391.
5 Yargıtay 3. HD, 18.10.2007, E. 2007/14193, K. 2007/14996.
6 Yargıtay 2. HD, 17.02.2010, E. 2009/22118, K. 2010/2791.

IV. Hâkimin Takdir Yetkisi ve Ölçülülük

- **"Emredebilir":** Yargıtay'a göre maddedeki ifade "emreder" yerine "emredebilir" biçiminde düzenlendiğinden hâkimin takdir hakkı vardır; koşullar gerçekleştiğinde Kanun'daki önlemlerden hangisine başvurulacağı bu takdir yetkisi çerçevesinde belirlenir.[7]
- **Ağır önleme son çare olarak başvurulur:** Aynı kararda bu önlemin yükümlü eşin alacakları üzerindeki tasarruf yetkisini kaldırdığı, bu nedenle ancak önemli nedenlerle başvurulması gerektiği belirtilmiştir.[8] Yükümlünün düzenli ve haczi kabil geliri varsa evlilik birliği önce nafakaya hükmedilerek korunmalıdır.
- **Kısmen ödeme:** Hâkim, ödemenin tamamının değil bir bölümünün diğer eşe yapılmasına da karar verebilir. Bu, hem ailenin geçimini sağlar hem de yükümlü eşin kendi geçimini tümüyle olanaksız kılmaz.

V. Nafaka ve Maaş Haczinden Farkı

- **Nafakadan farkı:** Nafakada yükümlü eş, belirlenen parayı kendisi öder; TMK m. 198'de ise ödeme yükümlüsünün eline geçmeden üçüncü kişi tarafından doğrudan diğer eşe yapılır. Yargıtay, bu iki önlemi evlilik birliğinin korunmasına ilişkin önlemler (TMK m. 195-199) içinde birlikte değerlendirmiştir.[9]
- **İcra takibinden farkı:** Maaş haczi için elde bir ilam veya takip bulunması ve icra dairesince haciz yazısı yazılması gerekir; maaş, tahsisat ve ücretlerin ancak bir bölümü, dörtte birinden az olmamak üzere haczedilebilir (2004 sayılı Kanun m. 83) ve kesinti işverence icra dairesine gönderilir (2004 sayılı Kanun m. 355). TMK m. 198'de ise icra takibine gerek yoktur; hâkim doğrudan borçluya ödeme emri verir ve ödeme diğer eşe yapılır.
- **Nafaka alacağında haciz sınırı:** Sosyal güvenlik gelir, aylık ve ödenekleri kural olarak haczedilemez; nafaka borçları bu yasağın dışında tutulmuştur (5510 sayılı Kanun m. 93). Bu nedenle nafaka alacağı bakımından hem TMK m. 198 önlemi hem de icra yolu açıktır.

VI. Önlemin Süresi ve Değiştirilmesi

- **Süresiz değildir:** Yargıtay'a göre TMK m. 198'e dayanan önlem ancak ayrı yaşama süresince geçerli olur; evlilik süresince geçerli olacak biçimde hüküm kurulması bozma sebebidir.[10]

7 Yargıtay 3. HD, 18.10.2007, E. 2007/14193, K. 2007/14996.
8 Yargıtay 3. HD, 18.10.2007, E. 2007/14193, K. 2007/14996.
9 Yargıtay 3. HD, 18.02.2013, E. 2013/1605, K. 2013/2391.
10 Yargıtay 2. HD, 17.02.2010, E. 2009/22118, K. 2010/2791.

- **Birlikte yaşarken alınan önlem:** Yargıtay 3. Hukuk Dairesi önlemin eşler birlikte yaşarken de alınabileceğini kabul ettiğinden,[11] bu hâlde önlem ayrı yaşamaya değil, koşulların sürmesine bağlıdır; koşullar ortadan kalktığında kaldırılması istenebilir.
- **Değişiklik ve kaldırma:** Koşullar değiştiğinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine kararında gerekli değişikliği yapar veya sebebi sona ermişse önlemi kaldırır (TMK m. 200). Yargıtay da bu önlemin istem üzerine kaldırılmasının mümkün olduğunu belirtmiştir.[12]
- **Boşanma davası açılırsa:** Boşanma veya ayrılık davası açıldığında hâkim, dava süresince eşlerin barınmasına ve geçimine ilişkin geçici önlemleri re'sen alır (TMK m. 169); bu dönemde geçim, kural olarak boşanma dosyasındaki tedbir nafakasıyla sağlanır.

VII. Tasarruf Yetkisinin Sınırlanmasıyla İlişkisi

- **İki ayrı önlem:** TMK m. 198 yükümlü eşin alacaklarına yönelikken, tasarruf yetkisinin sınırlanması onun malvarlığı değerleri üzerindeki tasarruflarını diğer eşin rızasına bağlar (TMK m. 199). İki önlem birlikte de istenebilir.
- **Tapu şerhi:** Yargıtay, tasarruf yetkisinin sınırlanmasında belirlenen malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların diğer eşin rızasıyla yapılabileceğine karar verilmesi ve taşınmazlar bakımından durumun tapu kütüğüne şerh edilmesi gerektiğini; "ihtiyati tedbirlerin evlilik birliğinin bitimine kadar devamı" biçiminde hüküm kurulamayacağını belirtmiştir.[13]
- **Devredilmiş mallar:** Aynı kararda, dava tarihinden önce üçüncü kişiye devredilen ve üzerinde mülkiyet hakkı kalmayan pay bakımından istemin reddi gerektiği kabul edilmiştir.[14]
- **Koşullar yoksa:** Yargıtay, TMK m. 198 ve 199'un koşullarının oluşmadığı dosyada istemin reddine ilişkin kararı onamıştır.[15]

VIII. Usul: Görev, Yetki ve Kanun Yolu

- **Görevli mahkeme:** TMK'nın üçüncü kısmı dışında ikinci kitabından kaynaklanan davalar aile mahkemesinde görülür (4787 sayılı Kanun m. 4). Yargıtay, TMK m. 198 ve 199'a dayanan istemde görevsizlik kararı verilmesini bozma sebebi saymıştır.[16]

11 Yargıtay 3. HD, 18.10.2007, E. 2007/14193, K. 2007/14996.
12 Yargıtay 2. HD, 17.02.2010, E. 2009/22118, K. 2010/2791.
13 Yargıtay 2. HD, 17.02.2010, E. 2009/22118, K. 2010/2791.
14 Yargıtay 2. HD, 17.02.2010, E. 2009/22118, K. 2010/2791.
15 Yargıtay 2. HD, 16.06.2010, E. 2009/10536, K. 2010/11941.
16 Yargıtay 2. HD, 09.07.2015, E. 2015/8760, K. 2015/14794.

- **Kısıtlama davasından ayrımı:** Yargıtay, eşin harcamalarının kontrol altına alınması isteminde vesayeti gerektiren bir talep yoksa uyuşmazlığın TMK m. 188, 190, 196, 198 ve 199. maddelerin tartışılmasını gerektiren bir aile mahkemesi davası olduğunu kabul etmiştir.[17] Kısıtlama istemiyle açılan davada da mahkemenin önce hukuki nitelendirme yaparak görev konusunu değerlendirmesi gerekir.[18]
- **Yetkili mahkeme:** Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemlerde yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir; önlemin değiştirilmesi veya kaldırılması kural olarak önlem kararını veren mahkemeden istenir (TMK m. 201).
- **Temyiz incelemesi:** TMK m. 198 ve 199'a dayanan istemlerde temyiz incelemesi Yargıtay 2. Hukuk Dairesine aittir.[19]

UYGULAMA NOTU

Önce diğer eşin hangi alacaklarının bulunduğu belirlenmelidir: çalıştığı işyeri ve maaş bilgisi, kiraya verdiği taşınmaz ve kiracısı, emekli aylığı veya alacaklı olduğu kişiler. Dilekçede bu borçlular ve istenen ödeme oranı açıkça gösterilmelidir; bilinmiyorsa işveren, tapu, sosyal güvenlik ve banka kayıtlarının mahkemece getirtilmesi istenmelidir. Diğer eşin giderlere katılmadığı tanık, fatura, banka hareketleri ve ödeme belgeleriyle kanıtlanmalıdır. Nafaka istemi de aynı dilekçede ileri sürülmelidir; mahkeme, daha ağır sonuç doğuran ödeme emri yerine nafakayı yeterli görebilir. Koşullar değişirse önlemin kaldırılması veya değiştirilmesi istenebilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
18.10.2007 · E. 2007/14193 · K. 2007/14996

Sosyal güvenlik kurumu da TMK m. 198'deki "borçlular" kavramına girer; önlem eşler birlikte yaşarken de ayrı yaşarken de alınabilir

Kırk beş yıldır evli olan ve uzun yıllardır aynı bahçe içinde ayrı evlerde yaşayan eşlerden kadın, kocasının evin giderlerine katılmadığını, elektrik ve su giderlerini ödemediğini, köy bakkalını kendisiyle alışveriş yapmaması için uyardığını ve kumar oynadığını ileri sürerek nafaka istemiştir; yargılamanın ikinci oturumunda ıslahla kocanın borçlularının ödemeyi kendisine yapması için önlem alınmasını da istemiştir. Mahkeme davayı kısmen kabul ederek kocanın Bağ-Kur yaşlılık aylığından aylık 200 YTL'nin kadına ödenmesine karar vermiştir.

17 Yargıtay 20. HD, 26.03.2015, E. 2015/4001, K. 2015/2136; Yargıtay 17. HD, 18.09.2014, E. 2014/9196, K. 2014/11991.
18 Yargıtay 8. HD, 31.10.2017, E. 2017/6564, K. 2017/14142.
19 Yargıtay 3. HD, 12.07.2017, E. 2017/13797, K. 2017/11296.

> *Bağ-Kur, MK'nın 198. maddesindeki "borçlular" terimi içinde yer almalıdır. Hakim anılan hüküm uyarınca koşulları gerçekleştiği takdirde; eşlerin birlikte yahut ayrı yaşaması halinde bu önlemi alabilir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre 1479 sayılı Kanun'un 67. maddesi uyarınca bağlanan aylıklar nafaka borçları nedeniyle haczedilip devredilebildiğinden bu aylıklar bakımından bir engel yoktur ve sosyal güvenlik kurumu da TMK m. 198'deki borçlular arasındadır; maddedeki "emreder" ifadesi "emredebilir" biçiminde düzenlendiğinden hâkimin takdir hakkı vardır. Ne var ki bu önlem yükümlü eşin alacakları üzerindeki tasarruf yetkisini kaldırdığından ancak önemli nedenlerle başvurulmalıdır; yükümlünün düzenli ve haczi kabil geliri varsa evlilik birliği nafakaya hükmedilerek korunmalı, daha ağır sonuç doğuran önleme gidilmemelidir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.02.2010 · E. 2009/22118 · K. 2010/2791

Borçlulara ödeme emri verilen önlem süresiz değildir; ayrı yaşama sürdüğü sürece geçerli olur ve koşullar değişince kaldırılabilir

Kadın, kocasının taşınmazlarındaki tasarruf yetkisinin sınırlanmasını ve kocanın kira gelirlerinin kendisine ödenmesini istemiştir. Mahkeme, ihtiyati tedbirlerin evlilik birliğinin resmen sona ermesine kadar devamına ve kira gelirlerinin evlilik süresince kadına ödenmesine karar vermiştir; kocanın dava tarihinden önce üçüncü kişiye devrettiği pay hakkındaki istem de kabul edilmiştir.

> *Davacının kira gelirleri ile ilgili talebi, Türk Medeni Kanununun 198. maddesine dayanmaktadır. Bu madde gereğince eşlerden biri birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmediği takdirde hakim, onun borçlularına ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir. Ancak bu tedbir davacının ayrı yaşama süresince geçerli olur. Koşullar değiştiğinde bu önlemin istem üzerine kaldırılması imkan dahilindedir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre kira gelirlerinin diğer eşe ödenmesi istemi TMK m. 198'e dayanır ve bu önlem ancak ayrı yaşama süresince geçerli olur; koşullar değiştiğinde önlem istem üzerine kaldırılabilir (TMK m. 200). Aynı kararda, tasarruf yetkisinin sınırlanmasında TMK m. 199 uyarınca belirlenen malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların diğer eşin rızasına bağlanmasına karar verilmesi ve taşınmazlar bakımından durumun tapu kütüğüne şerh edilmesi gerektiği; dava tarihinden önce devredilen pay yönünden ise istemin reddi gerektiği belirtilmiştir.

3 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
18.02.2013 · E. 2013/1605 · K. 2013/2391

Nafaka miktarı belirlenirken yükümlünün geliri ve eşlerin birlikte yaşarken alıştıkları geçim şartları esas alınır

Evin giderlerine katılmadığı tanık beyanlarıyla sabit olan eşe karşı diğer eş, aylık 500,00 TL tedbir nafakası istemiştir. Ekonomik durum araştırmasında davalının emekli aylığı bulunduğu ve bir büfe işlettiği belirlenmiştir. Mahkeme aylık 100,00 TL nafakaya hükmetmiştir.

> *Tedbir nafakasının miktarının tayin edilmesinde davalının geliri ve tarafların birlikte yaşadıkları sırada davalının alıştırdığı geçim şartlarının dikkate alınması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire, TMK m. 198'i evlilik birliğinin korunmasına ilişkin önlemler (TMK m. 195-199) arasında saymış; eşler birlikte yaşarken parasal katkının belirlenmesi (m. 196), ayrı yaşama hâlinde nafaka (m. 197), borçlulara ödeme emri (m. 198) ve tasarruf yetkisinin sınırlanması (m. 199) biçimindeki önlemleri birlikte değerlendirmiştir. Takdir edilen nafaka, yükümlünün geliri ve tarafların alıştığı yaşam düzeyi karşısında hakkaniyete uygun olmayacak ölçüde düşük bulunmuştur.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
09.07.2015 · E. 2015/8760 · K. 2015/14794

TMK m. 198 ve 199'a dayanan önlem istemleri aile mahkemesinde görülür; görevsizlik kararı verilemez

Kadın, ailenin ekonomik varlığının korunmasını gerektirdiği ölçüde kocanın tasarruf yetkisinin sınırlanmasını ve kocanın borçlularına ilişkin önlemlerin alınmasını istemiştir. Dosyada TMK m. 406'ya dayanan savurganlık nedeniyle kısıtlama istemi yoktu. Mahkeme görevsizlik kararı vermiştir.

> *4787 sayılı Kanunun 5133 sayılı Kanunla değişik 4/1. maddesi uyarınca 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 3. kısmı hariç olmak üzere ikinci kitabından kaynaklanan davalara aile mahkemesinde bakılır. O halde yargılamaya devam ile işin esasının incelenmesi gerekirken görevsizlik kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre TMK'nın üçüncü kısmı dışında ikinci kitabından kaynaklanan davalar aile mahkemesinde görülür; evlilik birliğinin korunmasına ilişkin TMK m. 198 ve 199 istemleri de bu kapsamdadır ve mahkeme işin esasını incelemelidir.

5 **YARGITAY 20. HUKUK DAİRESİ**
26.03.2015 · E. 2015/4001 · K. 2015/2136

Eşin harcamalarının kontrol altına alınması istemi vesayet değil, evlilik birliğinin korunması davasıdır ve aile mahkemesinde görülür

Bir eş, diğer eşin harcamalarının kontrol altına alınmasını istemiştir. Aile mahkemesi istemin TMK m. 406 kapsamında kısıtlamaya yönelik olduğu gerekçesiyle, sulh hukuk mahkemesi ise davanın TMK m. 199 uyarınca aile mahkemesinin görevine girdiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir; olumsuz görev uyuşmazlığı nedeniyle yargı yerinin belirlenmesi istendi.

> *Bu durumda, uyuşmazlığın 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usûllerine Dair Kanunun 4/1. maddesi uyarınca Aile Mahkemesinde görülüp, çözümlenmesi gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire, yargı yeri olarak aile mahkemesini belirlemiştir. Daire'ye göre dosyada savurganlık, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı gibi vesayeti gerektiren bir istem bulunmadığından uyuşmazlık, evlilik birliğinin korunması amacıyla TMK m. 188, 190, 196, 198 ve 199. maddelerin tartışılmasını gerektiren bir davadır. Aynı yöndeki kararlar, eşin harcamalarına sınırlama getirilmesi isteminin kısıtlama davasından ayrılması gerektiğini göstermektedir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 186:** Birliğin giderlerine katılma yükümlülüğü.
- **TMK m. 195:** Birliğin korunması ve hâkimin müdahalesi.
- **TMK m. 196:** Eşler birlikte yaşarken parasal katkı.
- **TMK m. 197:** Birlikte yaşamaya ara verilmesi.
- **TMK m. 199:** Tasarruf yetkisinin sınırlanması.
- **TMK m. 200:** Durumun değişmesi.
- **TMK m. 201:** Yetkili mahkeme.
- **TMK m. 169:** Boşanma davasında geçici önlemler.

MADDE

199

E. Birliğin korunması

V. Tasarruf yetkisinin sınırlanması

KANUN METNİ

(1) Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde, eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, belirleyeceği malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak onun rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir.
(2) Hâkim bu durumda gerekli önlemleri alır.
(3) Hâkim, eşlerden birinin taşınmaz üzerinde tasarruf yetkisini kaldırırsa, re'sen durumun tapu kütüğüne şerhedilmesine karar verir.

MADDE ÖZETİ

Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine belirleyeceği malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak onun rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir; taşınmazlarda bu durum re'sen tapu kütüğüne şerh edilir (m. 199). Yargıtay'a göre sınırlama için tehlikenin ispatlanması ve sınırlamanın amaç bakımından gerekli ve orantılı olması gerekir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Tasarruf yetkisinin sınırlanması	Hâkimin, belirlediği malvarlığı değerleri üzerindeki tasarrufları diğer eşin rızasına bağlaması (TMK m. 199/1).
Ailenin ekonomik varlığı	Ailenin geçimini ve geleceğini sağlayan malvarlığı; bunun tehlikeye düştüğü somut olarak kanıtlanmalıdır.[2]
Ölçülülük	Sınırlamanın, ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli ve orantılı olması.[3]

1 Yargıtay 2. HD, 19.11.2024, E. 2024/4518, K. 2024/8814.
2 Yargıtay 2. HD, 08.06.2017, E. 2016/15538, K. 2017/7146.
3 Yargıtay 2. HD, 19.11.2024, E. 2024/4518, K. 2024/8814.

Tapu şerhi | Taşınmazlarda tasarruf yetkisinin sınırlanması hâlinde durumun hâkim tarafından re'sen tapu kütüğüne şerh ettirilmesi (TMK m. 199/3).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 199- İsviçre Medenî Kanununun 178 inci maddesinden alınmıştır. Bu maddeyle hâkim, özel bir önlem olarak eşlerden birinin tasarruf yetkisinin sınırlanmasına karar verebilmektedir. Bu hükme bizim Ülkemizde İsviçre'den daha fazla ihtiyaç vardır. Çoğu olaylarda ayrılık veya boşanmaya kararlı olan koca, sırf kadına nafaka ya da tazminat ödememek için mevcut mallarını başkalarına devretme yoluna gitmekte, nafaka ya da tazminat hükmü alan kadın, kocadan icra yoluyla herhangi bir tahsilât yapamamaktadır. Bu hüküm sayesinde hâkim, eşlerin tasarruf yetkisinin sınırlanmasına yönelik önlem niteliğinde olmak üzere, bu tür tasarrufların diğer eşin rızasına bağlı olduğuna karar verebilecektir. Ancak bu kararın verilmesi yeterli olmayıp, maddenin ikinci fıkrası bu durumda hâkime gerekli diğer önlemleri de kararlaştırma yetkisini tanımaktadır. Maddenin üçüncü fıkrasında hâkimin, eşlerden birinin taşınmazlarıyla ilgili olarak tasarruf yetkisini sınırlaması hâlinde, daha özel nitelikte bir önlemi alabileceği de hükme bağlamıştır. Bu hükme göre, hâkimin tasarruf yetkisinin sınırlanmasına ilişkin önlemin tapuya şerh edilmesine re'sen karar vermesi mümkün olmaktadır. Böylece eşlerin mal kaçırma yolu kapatılmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 82*

Tasarıda madde "E. Birliğin korunması" bölümünün "V. Tasarruf yetkisinin sınırlanması" alt başlığı altında yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 409).

Madde yenidir; gerekçesine göre İsviçre Medenî Kanunu'nun 178. maddesinden alınmıştır ve 743 sayılı Kanun'da karşılığı bulunmamaktadır. Eski Kanun'da evlilik birliğinin korunması bakımından hâkime yalnız sınırlı önlemler tanınmıştı: kocanın aile vazifelerini ihmal etmesi hâlinde borçlularına ödemenin kadına yapılmasının emredilmesi (743 s. K. m. 163) ve alınan önlemlerin sebebi kalkınca kaldırılması (743 s. K. m. 164) gibi. Mal kaçırmayı önlemeye yönelik özel bir önlem öngörülmediğinden, nafaka veya tazminat hükmü alan eş çoğu zaman tahsilat yapamıyordu; gerekçe bu sorunu maddenin kabul sebebi olarak göstermiştir.

	743 sayılı Kanun	4721 sayılı Kanun m. 199
Mal kaçırmaya karşı önlem	Özel bir hüküm yoktu	Tasarruflar diğer eşin rızasına bağlanabilir
Kapsam	—	Hâkimin belirleyeceği malvarlığı değerleri
Taşınmaz	—	Durum re'sen tapu kütüğüne şerh edilir
Tamamlayıcı önlem	—	Hâkim gerekli diğer önlemleri alır

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Amaç	Ailenin ekonomik varlığının korunması veya birlikten doğan malî yükümlülüğün yerine getirilmesi	TMK m. 199/1
Karar	Belirlenen malvarlığı değerlerindeki tasarrufların diğer eşin rızasına bağlanması	TMK m. 199/1
Diğer önlemler	Hâkim bu durumda gerekli önlemleri alır	TMK m. 199/2
Taşınmaz	Tasarruf yetkisi kaldırılırsa durum re'sen tapuya şerh edilir	TMK m. 199/3
İspat	Tehlike veya yükümlülükten kaçınma somut olarak kanıtlanmalıdır	Yargıtay 2. HD, K. 2017/7146
Ölçülülük	Sınırlama gerekli ve orantılı olmalıdır	Yargıtay 2. HD, K. 2024/8814
Yeterli olmayan sebep	Eşin başka biriyle yaşaması tek başına yetmez	Yargıtay 2. HD, K. 2022/10116
Süre	Önlem ancak evlilik sürerken uygulanır	Yargıtay HGK, K. 2022/85
Değişiklik	Koşullar değişirse önlem değiştirilir veya kaldırılır	TMK m. 200

TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 178. maddesinden alınmıştır ve bu hükme ülkemizde İsviçre'den daha fazla ihtiyaç duyulmuştur. Gerekçe, ayrılık veya boşanmaya kararlı olan eşin sırf nafaka ya da tazminat ödememek için mallarını başkalarına devretmesi ve hüküm alan eşin icra yoluyla tahsilat yapamaması sorununa dikkat çeker. Maddeyle hâkime, bu tür tasarrufları diğer eşin rızasına bağlama, gerekli diğer önlemleri alma ve taşınmazlarda önlemin tapuya şerh edilmesine re'sen karar verme yetkisi tanınmış; böylece eşlerin mal kaçırma yolu kapatılmıştır. Tasarının 199. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir. 1

DİKKAT

Diğer eş taşınmazlarını, aracını veya başka mallarını elden çıkarmaya başladıysa, boşanma davası açmadan da aile mahkemesinden bu malların satışının istemde bulunan eşin rızasına bağlanması istenebilir. İstem soyut kaygıyla değil, satış ilanı, emlak ilanları, tapu ve banka kayıtları, tanık anlatımları gibi somut delillerle desteklenmelidir. Hangi malların neden sınırlanması gerektiği tek tek gösterilmelidir: Yargıtay, tüm taşınmazları kapsayan sınırlamayı[4] ve eşin geçimini sağladığı faaliyeti engelleyen sınırlamayı[5] ölçüsüz bulmaktadır. Taşınmazlarda mahkeme, kararı kendiliğinden tapu kütüğüne şerh ettirir.

II. Sınırlamanın Koşulları

- **İki hâl:** Yargıtay'a göre Kanun, tasarruf yetkisinin sınırlanmasına iki hâlde gidilebileceğini öngörmüştür: sınırlamayı ya ailenin ekonomik varlığının korunması gerekli kılmalı ya da evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi bunu gerektirmelidir.[6]
- **İstem şartı:** Hâkim bu önlemi kendiliğinden almaz; önlem eşlerden birinin istemi üzerine alınır (TMK m. 195/3). İstem, boşanma davasından bağımsız olarak açılan bir davayla ileri sürülebilir.
- **Somut tehlike aranır:** Yargıtay, ailenin ekonomik varlığını tehlikeye düşüren veya malî yükümlülükten kaçınma amacı taşıyan bir davranışın kanıtlanamadığı dosyada istemin reddi gerektiğini belirtmiştir.[7] İspat yükü istemde bulunan eştedir.
- **Mal kaçırma girişimi yeterlidir:** Yargıtay, eşin malvarlığının bir kısmını elden çıkarma yönünde girişimlerde bulunduğunun anlaşılması hâlinde sınırlamada gerekliliğin gerçekleştiğini ve maddenin koşullarının oluştuğunu kabul etmiştir.[8] Satış ilanları, tapu işlemleri, vekâletname düzenlenmesi ve emlak görüşmeleri bu girişimi gösterebilir.
- **Tek başına yetmeyen sebepler:** Yargıtay'a göre eşin başka bir kişiyle birlikte yaşıyor olması tek başına tasarruf yetkisinin sınırlanmasına sebep oluşturmaz; ayrıca ekonomik tehlike ortaya konulmalıdır.[9] Boşanma davası açılmış olması veya eşler arasındaki geçimsizlik de kendiliğinden bu sonucu doğurmaz.

4 Yargıtay 2. HD, 19.11.2024, E. 2024/4518, K. 2024/8814.
5 Yargıtay 2. HD, 09.01.2024, E. 2023/5983, K. 2024/57.
6 Yargıtay 2. HD, 19.11.2024, E. 2024/4518, K. 2024/8814.
7 Yargıtay 2. HD, 08.06.2017, E. 2016/15538, K. 2017/7146.
8 Yargıtay 2. HD, 03.05.2023, E. 2023/505, K. 2023/2098.
9 Yargıtay 2. HD, 07.12.2022, E. 2022/8312, K. 2022/10116.

III. Ölçülülük İlkesi

- **Gereklilik ve orantılılık:** Yargıtay, her iki hâlde de sınırlamanın ölçülü olmasının arandığını; ölçülülüğün, sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın gerekli ve orantılı olmasını gerektirdiğini belirtmiştir.[10]
- **Tüm malvarlığını kapsayan sınırlama:** Yargıtay, sınırlamada gereklilik gerçekleşmiş olsa bile taşınmazların sayı ve nitelikleri karşısında davalıya ait tüm taşınmazların kapsanmasını amacın üstünde ve ölçüsüz bulmuştur.[11] Aynı ilke daha önceki kararlarda da uygulanmıştır.[12]
- **Geçim kaynağına dokunulmaması:** Yargıtay, geçimini hayvancılıkla sağlayan eşin büyükbaş hayvanlarının satışının diğer eşin iznine bağlanmasını, kişinin geçimini sağladığı faaliyete engel olacağı ve diğer mallarına da tedbir konulduğu gerekçesiyle ölçüsüz bulmuş ve davanın reddi gerektiğini belirtmiştir.[13]
- **Talebin belirliliği:** Hâkim, sınırlamayı "belirleyeceği malvarlığı değerleri" bakımından kurar. Bu nedenle dilekçede taşınmazın ada ve parseli, aracın plakası, hesabın bankası gibi bilgilerle hangi değerlerin neden kapsanması gerektiği gösterilmelidir.

IV. Kapsama Girebilecek Malvarlığı Değerleri

- **Taşınmazlar:** En sık başvurulan hâldir; sınırlama tapu kütüğüne şerh edilir (TMK m. 199/3).
- **Araçlar ve taşınırlar:** Yargıtay'ın incelediği dosyalarda araçlar ve taşınır mallar bakımından da istemde bulunulmuştur.[14]
- **Banka hesapları:** Banka hesapları da istemin konusu olabilir.[15]
- **İşletme ve üretim araçları:** Bu değerler bakımından ölçülülük özellikle önem taşır; eşin geçimini sağladığı faaliyeti durduracak bir sınırlama isabetli görülmemektedir.[16]

V. Tapu Şerhi ve Hâkimin Alacağı Diğer Önlemler

- **Re'sen şerh:** Hâkim, eşlerden birinin taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisini kaldırırsa durumun tapu kütüğüne şerh edilmesine kendiliğinden karar verir

10 Yargıtay 2. HD, 19.11.2024, E. 2024/4518, K. 2024/8814.
11 Yargıtay 2. HD, 19.11.2024, E. 2024/4518, K. 2024/8814.
12 Yargıtay 2. HD, 12.05.2016, E. 2016/2060, K. 2016/9790.
13 Yargıtay 2. HD, 09.01.2024, E. 2023/5983, K. 2024/57.
14 Yargıtay 2. HD, 07.12.2022, E. 2022/8312, K. 2022/10116.
15 Yargıtay 2. HD, 17.04.2025, E. 2024/7619, K. 2025/3892.
16 Yargıtay 2. HD, 09.01.2024, E. 2023/5983, K. 2024/57.

(TMK m. 199/3). Yargıtay da taşınmazda tasarruf yetkisinin sınırlanması hâlinde durumun re'sen tapuya bildirileceğini belirtmiştir.[17]

- **Hükmün kurulma biçimi:** Aynı kararda, belirlenen malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların diğer eşin rızasıyla yapılabileceğine karar verilmesi gerekirken "ihtiyati tedbirlerin evlilik birliğinin bitimine kadar devamı" biçiminde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı bulunmuştur.[18]
- **Devredilmiş mallar:** Dava tarihinden önce üçüncü kişiye devredilen ve üzerinde mülkiyet hakkı kalmayan mal bakımından istem reddedilir.[19] Devir muvazaalı ise ayrı bir dava gündeme gelir.
- **Gerekli diğer önlemler:** Hâkim bu durumda gerekli önlemleri alır (TMK m. 199/2); gerekçeye göre bu fıkra, rızaya bağlama kararının yanında tamamlayıcı önlemler kararlaştırma yetkisi verir.

VI. Önlemin Süresi ve Boşanmanın Etkisi

- **Evliliğin sürmesi koşulu:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemlere karar verilebilmesi için evliliğin sürüyor olması temel ilkedir; evlilik sona erdiğinde korunmaya ihtiyaç duyulan bir evlilik kalmadığından bu hükümler uygulanamaz.[20]
- **Konusuz kalma:** Boşanma kararı kesinleşirse dava konusuz kalır; mahkeme esas hakkında karar veremez, karar verilmesine yer olmadığına hükmeder ve yargılama giderlerini dava tarihindeki haklılık durumuna göre belirler.[21] Yabancı mahkeme kararının tanınmasıyla sona eren evliliklerde de sonuç aynıdır.[22]
- **Değişiklik ve kaldırma:** Koşullar değiştiğinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine kararında gerekli değişikliği yapar veya sebebi sona ermişse önlemi kaldırır (TMK m. 200). Sınırlama kalkarsa taşınmazdaki şerhin terkini de istenmelidir.
- **Boşanma davası açılınca:** Boşanma veya ayrılık davası süresince eşlerin mallarının yönetimine ilişkin geçici önlemleri hâkim re'sen alır (TMK m. 169); mal kaçırma tehlikesi varsa bu dosyada da tedbir istenebilir.

VII. Diğer Koruma Önlemleriyle İlişkisi

- **Aile konutu şerhi:** Aile konutu olarak özgülenen taşınmaz için malik olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili şerhin verilmesini isteyebilir (TMK m. 194); bu

17 Yargıtay 2. HD, 17.02.2010, E. 2009/22118, K. 2010/2791.
18 Yargıtay 2. HD, 17.02.2010, E. 2009/22118, K. 2010/2791.
19 Yargıtay 2. HD, 17.02.2010, E. 2009/22118, K. 2010/2791.
20 Yargıtay HGK, 08.02.2022, E. 2019/440, K. 2022/85.
21 Yargıtay 2. HD, 17.04.2025, E. 2024/7619, K. 2025/3892.
22 Yargıtay 2. HD, 16.06.2021, E. 2021/2816, K. 2021/5033; Yargıtay 2. HD, 17.04.2019, E. 2019/1279, K. 2019/4862.

şerh yalnız aile konutunu korur. TMK m. 199 ise aile konutu dışındaki malvarlığı değerlerini de kapsayabilir.

- **Talep ve nitelendirme:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında yer verilen Özel Daire gerekçesine göre, aile konutu şerhi istemiyle açılan davada TMK m. 199'a dayanan bir istem ve usulüne uygun ıslah yoksa hâkim taleple bağlı olduğundan tasarruf yetkisinin sınırlanmasına karar veremez.[23] Bu nedenle istem dilekçede açıkça yazılmalı, sonradan eklenecekse ıslah yoluna başvurulmalıdır (HMK m. 26, 176).
- **Borçlulara ait önlemler:** Yükümlülüğünü yerine getirmeyen eşin borçlularına ödemeyi diğer eşe yapmalarının emredilmesi ayrı bir önlemdir (TMK m. 198); iki istem aynı davada birlikte ileri sürülebilir.
- **Mal rejiminin değişmesi:** Haklı sebep varsa eşlerden birinin istemiyle mal ayrılığına geçilmesi istenebilir (TMK m. 206); bu istem evlilik birliğinin korunması önlemlerinden olmayıp ayrıca harca tabidir.[24]

VIII. Usul: Görev, Yetki ve Nitelendirme

- **Görevli mahkeme:** İstem aile mahkemesinde incelenir; Yargıtay, TMK m. 198 ve 199'a dayanan davada görevsizlik kararı verilmesini bozma sebebi saymıştır.[25]
- **Kısıtlama davasından ayrımı:** Eşin savurgan harcamalarının sınırlanması istemi, vesayeti gerektiren bir talep yoksa evlilik birliğinin korunması davasıdır.[26]
- **Yetkili mahkeme:** Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemlerde yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m. 201).
- **İspat ve deliller:** Tapu ve trafik kayıtları, banka hesap hareketleri, satış ilanları, düzenlenen vekâletnameler ve tanık anlatımları başlıca delillerdir. Yargıtay, ispat edilemeyen istemin reddine ilişkin kararı onamıştır.[27]

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Diğer eşin mallarını elden çıkardığını düşünen eş, önce hangi malların risk altında olduğunu belirlemeli; tapu kayıtlarını, araç kayıtlarını ve varsa şirket paylarını çıkartmalı, satış ilanlarını ve yazışmaları saklamalıdır. Dava dilekçesinde her bir malvarlığı değeri ayrı ayrı gösterilip neden sınırlanması gerektiği açıklanmalıdır; tüm malvarlığını kapsayan genel bir istem ölçüsüz bulunarak bozulabilir. Yargı-

23 Yargıtay HGK, 08.02.2022, E. 2019/440, K. 2022/85.
24 Yargıtay 2. HD, 24.05.2011, E. 2010/8448, K. 2011/8998.
25 Yargıtay 2. HD, 09.07.2015, E. 2015/8760, K. 2015/14794.
26 Yargıtay 20. HD, 26.03.2015, E. 2015/4001, K. 2015/2136.
27 Yargıtay 2. HD, 18.04.2024, E. 2023/8980, K. 2024/2664.

lama uzun sürebileceğinden dava ile birlikte geçici hukuki koruma da istenmeli ve taşınmazlar için kararın tapuya işlenmesi takip edilmelidir. İstem boşanma davasından bağımsız olarak ileri sürülebilir; boşanma davası açılmışsa tedbir istemi o dosyada da ileri sürülmelidir, çünkü boşanma kesinleştiğinde bu dava konusuz kalır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
03.05.2023 · E. 2023/505 · K. 2023/2098

Malvarlığının bir kısmını elden çıkarma girişimi, tasarruf yetkisinin sınırlanmasında gerekliliği gösterir

Fiilen ayrı yaşayan eşlerden kadın, evlilik içinde edinilen iki taşınmazı kocanın satma girişiminde bulunduğunu ve bu şekilde ailenin ekonomik varlığının tehlikeye girdiğini ileri sürerek TMK m. 199 uyarınca kocanın bu taşınmazlardaki tasarruf yetkisinin sınırlanmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı kabul etmiştir; bölge adliye mahkemesi ise ailenin ekonomik varlığının korunmasını gerektiren bir durum bulunmadığı ve davanın ispatlanamadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Yapılan yargılama ve toplanan delillerden, tarafların fiilen ayrı yaşadıkları, davalı erkeğin mal varlığının bir kısmını elden çıkarma yönünde girişimlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu hale göre, davalının tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasında gereklilik bulunduğu gerçekleşmiş olup, 4721 sayılı Kanun'un 199 uncu maddesi koşulları oluşmuştur.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre eşin malvarlığının bir kısmını elden çıkarma yönünde girişimlerde bulunduğunun anlaşılması, sınırlamada gerekliliği ortaya koyar ve TMK m. 199'un koşulları gerçekleşmiş sayılır; bu durumda ilk derece mahkemesinin kabul kararına yönelik istinaf başvurusunun esastan reddi gerekir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
07.12.2022 · E. 2022/8312 · K. 2022/10116

Eşin başka biriyle birlikte yaşaması tek başına tasarruf yetkisinin sınırlanması sebebi değildir

Kadın, TMK m. 199'a dayanarak kocası adına kayıtlı araçlar ile taşınmazlar üzerindeki tasarrufların kendi rızasıyla yapılabilmesine karar verilmesini istemiştir. İlk derece mahkemesi, kocanın aile hayatı dışında başka bir kadınla fiilen birlikte yaşamasının ailenin ekonomik varlığını tehlikeye attığı gerekçesiyle davayı kısmen kabul etmiştir; bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

> *Türk Medeni Kanunu'nun 199. maddesi koşulları oluşmadığı halde, kanuna uygun olmayan gerekçe ile davacı kadının davasının kabulüne karar verilmesi doğru olmamış ve bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre ailenin ekonomik varlığının tehlikede olduğu veya davalının evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğü yerine getirmekten kaçındığı ispatlanamamıştır; eşin başka bir kadınla birlikte yaşıyor olması tek başına tasarruf yetkisinin sınırlanmasına sebep oluşturmaz. Sadakat yükümlülüğünün ihlali boşanma ve tazminat davalarının konusudur; bu önlem için ayrıca ekonomik tehlike ortaya konulmalıdır.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.06.2017 · E. 2016/15538 · K. 2017/7146

Ekonomik varlığı tehlikeye düşüren veya malî yükümlülükten kaçınma amacı taşıyan bir davranış kanıtlanamazsa istem reddedilir

Eşlerden biri, diğerinin malvarlığı değerleri üzerindeki tasarruflarının kendi rızasına bağlanmasını istedi ve mahkeme istemi kabul etmiştir. Dosyada davalının ailenin ekonomik varlığını tehlikeye düşüren veya evlilik birliğinden doğan malî yükümlülüklerini yerine getirmekten kaçınma amacına yönelik bir davranışı ortaya konulamamıştı.

> *Davalı erkeğin ailenin ekonomik varlığının korunmasını gerektirecek veya evlilik birliğinden doğan mali yükümlülüklerini yerine getirmekten kaçınmak amacına yönelik bir davranışı kanıtlanamamıştır. Türk Medeni Kanununun 199. maddesi koşulları oluşmadığından davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde kabulü bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karar, TMK m. 199'un soyut bir kaygıya değil, somut olarak kanıtlanmış bir tehlikeye veya yükümlülükten kaçınma davranışına dayanması gerektiğini gösterir; ispat yükü istemde bulunan eştedir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
19.11.2024 · E. 2024/4518 · K. 2024/8814

Sınırlama ölçülü olmalıdır; tüm taşınmazlar üzerindeki tasarrufun sınırlanması amacı aşar

Kadının açtığı davada davalı erkeğin malvarlığının bir kısmını elden çıkarma yönünde girişimde bulunduğu delillerle anlaşılmıştır. İlk derece mahkemesi davayı kabul ederek davalıya ait tüm taşınmazlar üzerindeki tasarrufun sınırlanmasına karar vermiştir; bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

> *Maddeye göre, tasarruf yetkisinin sınırlanabilmesi için ailenin ekonomik varlığının tehlikede olduğunun veya evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesinin gerektiğinin ispatlanması ve sınırlamanın ulaşılmak iste-*

nen amaç bakımından gerekli olan ölçüde yapılması gerekmektedir. Bu düzenleme ile yasa, tasarruf yetkisinin sınırlanmasına iki halde gidilebileceğini öngörmüştür. Bunlardan birincisi sınırlanmayı ailenin ekonomik varlığının korunması gerekli kılmalı, ikincisi ise evlilik birliğinden doğan mali bir yükümlülüğün yerine getirilmesinin bunu gerektirmesidir. Her iki halde de yasa, sınırlanmanın ölçülü olmasını aramıştır. Ölçülülük, sınırlanma ile ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlanmanın gerekli ve orantılı olmasını gerekli kılar.

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre sınırlamada gereklilik gerçekleşmiş olsa da taşınmazların sayı ve nitelikleri karşısında tüm taşınmazların kapsanması, ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olanın üstünde ve ölçüsüzdür; mahkeme ölçülülük ilkesine uygun bir sınırlama yapmalıdır. Bu nedenle dilekçede hangi malvarlığı değerlerinin neden sınırlanması gerektiği somut olarak gösterilmelidir.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.02.2010 · E. 2009/22118 · K. 2010/2791

Taşınmazlarda tasarruf yetkisi sınırlanırsa durum re'sen tapuya bildirilir; süresi belirsiz ihtiyati tedbir biçiminde hüküm kurulamaz

Kadın, kocasının taşınmazlarındaki tasarruf yetkisinin sınırlanmasını ve kira gelirlerinin kendisine ödenmesini istemiştir. Mahkeme, ihtiyati tedbirlerin evlilik birliğinin resmen sona ermesine kadar devamına karar vermiştir; kocanın dava tarihinden önce üçüncü kişiye devrettiği pay hakkındaki istemi de kabul etmiştir.

> *"Taşınmaz üzerinde tasarruf yetkisinin sınırlanması halinde durum resen tapuya bildirilir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre TMK m. 199 koşulları oluşmuşsa belirlenen malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların diğer eşin rızasıyla yapılabileceğine karar verilmeli ve taşınmazlar bakımından bu durum tapu kütüğüne şerh edilmelidir; "ihtiyati tedbirlerin evlilik birliğinin bitimine kadar devamı" biçiminde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır. Dava tarihinden önce üçüncü kişiye devredilen ve üzerinde mülkiyet hakkı kalmayan pay bakımından ise istem reddedilmelidir.

6 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
08.02.2022 · E. 2019/440 · K. 2022/85

Evlilik birliğinin korunmasına ilişkin önlemler ancak evlilik sürerken alınabilir; boşanma kesinleşince dava konusuz kalır

Kadın, eşi adına kayıtlı ve aile konutu olarak kullanılan taşınmaz hakkında tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulmasını istemiştir. Mahkeme, taşınmazın aile konutu olduğunu kabul ederek TMK m. 197 ve 199 uyarınca kocanın tasarruf yetkisinin sınırlanmasına karar vermiştir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, ortada TMK m. 199'a dayanan bir dava ve usulüne uygun ıslah bulunmadığını, hâkimin taleple bağlı

olduğunu belirterek kararı bozmuştur; mahkeme direnmiştir. Direnme kararından sonra tarafların boşanmasına ilişkin karar kesinleşmiştir.

> *Eşlerden birinin istemi üzerine hâkimin bu sayılan tedbirlerin alınmasına karar verebilmesi için evlilik birliğinin sürüyor olması temel prensiptir. Evlilik birliğinin sona ermesi durumunda; ortada korunmasına ihtiyaç bulunan bir evlilik kalmadığı için, bu hükümlerin uygulama alanı bulamayacağı kuşkusuzdur.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle bozmuştur. Kurul'a göre aile konutu şerhi ve tasarruf yetkisinin sınırlanması evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemlerdir ve bunlara karar verilebilmesi için evliliğin sürüyor olması temel ilkedir; boşanma kararının kesinleşmesiyle dava konusuz kalır ve esas hakkında karar verilemez. Bu hâlde mahkeme, konusuz kalma nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına hükmeder ve yargılama giderlerini dava tarihindeki haklılık durumuna göre belirler (HMK m. 331/1). Kararda ayrıca, TMK m. 199'a dayanan bir istem ve usulüne uygun ıslah yoksa hâkimin taleple bağlı olduğu ve bu yönde hüküm kuramayacağı vurgulanmıştır.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.04.2025 · E. 2024/7619 · K. 2025/3892

Boşanma kesinleştikten sonra tasarruf yetkisinin sınırlanması davası hakkında esasa ilişkin karar verilemez

Erkek eş, banka hesapları yönünden reddedilen kısım bakımından kararı temyiz etmiştir. Dosya Yargıtay'da incelenirken tarafların boşanmasına ilişkin karar 09.01.2025 tarihinde kesinleşmiştir.

> *Bu durumda erkeğin tasarruf yetkisinin sınırlanması davasının esası konusuz hale gelmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre TMK m. 199'da düzenlenen sınırlama evlilik birliğinin korunması önlemlerinden olduğundan ancak evlilik sürerken uygulanabilir; evlilik sona erince hüküm uygulanamaz ve dava konusuz kalır. Mahkeme bu durumda karar verilmesine yer olmadığına hükmeder, yargılama giderleri ve vekâlet ücretini ise tarafların dava tarihindeki haklılık durumuna göre belirler (HMK m. 331/1).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 194:** Aile konutu ve tapu kütüğüne şerh.
- **TMK m. 195:** Birliğin korunması ve hâkimin müdahalesi.
- **TMK m. 197:** Birlikte yaşamaya ara verilmesi.
- **TMK m. 198:** Borçlulara ait önlemler.
- **TMK m. 200:** Durumun değişmesi.
- **TMK m. 201:** Yetkili mahkeme.
- **TMK m. 206:** Mal ayrılığına geçiş.

- **TMK m. 169:** Boşanma davasında geçici önlemler.

MADDE

200 E. Birliğin korunması VI. Durumun değişmesi

KANUN METNİ

Koşullar değiştiğinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine kararında gerekli değişikliği yapar veya sebebi sona ermişse alınan önlemi kaldırır.

MADDE ÖZETİ

Koşullar değiştiğinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine kararında gerekli değişikliği yapar veya sebebi sona ermişse alınan önlemi kaldırır; bu hüküm evlilik birliğinin korunması için alınan bütün önlemleri kapsar (m. 200). Yargıtay'a göre daha önce hükmedilen tedbir nafakasının kaldırılması veya indirilmesi istemi bu maddeye dayanır ve nafakanın bir yıllık tutarı üzerinden nispi harca tabidir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Durumun değişmesi	Önlemin dayandığı koşulların sonradan değişmesi; hâkim istem üzerine kararında gerekli değişikliği yapar (TMK m. 200).
Önlemin kaldırılması	Önlemin sebebi sona ermişse istem üzerine önleme son verilmesi (TMK m. 200).
Tedbir nafakasının değiştirilmesi	Ayrı yaşama hâlinde hükmedilen nafakanın artırılması, azaltılması veya kaldırılması.[2]
Nispi harç	Kaldırılması istenen nafakanın bir yıllık tutarı üzerinden alınan peşin harç.[3]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 200- Yürürlükteki Kanunun 164 üncü maddesini karşılamaktadır. Maddede esasa ilişkin bir değişiklik yapılmamış, sadece ifade tarzı sadeleştirilmiştir. Ayrıca

1 Yargıtay 2. HD, 28.04.2011, E. 2010/6316, K. 2011/7166.
2 Yargıtay 3. HD, 26.11.2012, E. 2012/19837, K. 2012/24278.
3 Yargıtay 2. HD, 28.04.2011, E. 2010/6316, K. 2011/7166.

> maddenin kenar başlığı kaynak Kanuna uygun olarak "Durumun değişmesi" biçiminde ifade edilmiştir. Madde birliğin korunması amacıyla alınmış olan her türlü önlemin gerektiğinde değiştirilmesini veya alınan önlemin kaldırılmasını içermektedir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 82*

Tasarıda madde "E. Birliğin korunması" bölümünün "VI. Durumun değişmesi" alt başlığı altında yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 409).

Eski Kanun'da hüküm "Kazai tedbirlerin müddeti" kenar başlığıyla yer alıyor ve yalnız önlemin kaldırılmasını düzenliyordu; önlemin değiştirilmesinden söz edilmemişti.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Hakim tarafından alınan tedbirler, sebeplerinin zevali halinde karı kocadan birinin talebi ile refolunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 164

	743 sayılı Kanun m. 164	4721 sayılı Kanun m. 200
Kapsam	Hâkim tarafından alınan tedbirler	Birliğin korunması için alınan her türlü önlem
Sonuç	Yalnız kaldırma	Kararda değişiklik veya kaldırma
Koşul	Sebeplerin ortadan kalkması	Koşulların değişmesi ya da sebebin sona ermesi
İstem	Eşlerden birinin talebi	Eşlerden birinin istemi

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	Birliğin korunması için alınmış her türlü önlem	TMK m. 200
Koşul	Önlemin dayandığı koşulların değişmesi	TMK m. 200
Sonuç	Kararda gerekli değişiklik veya önlemin kaldırılması	TMK m. 200
İstem	Hâkim re'sen değil, eşlerden birinin istemi üzerine karar verir	TMK m. 200

Konu	Kural	Dayanak
Nafakanın kaldırılması	İstem TMK m. 200'e dayanır ve nispi harca tabidir	Yargıtay 2. HD, K. 2011/7166
Harç eksikliği	Nispi harcı tamamlamak için süre verilir	Yargıtay 2. HD, K. 2013/4381
Gelir değişikliği	Tek başına kaldırma sebebi değildir	Yargıtay 3. HD, K. 2012/24278
Sebebin sona ermesi	Nafaka alan eşin başkasıyla fiilen birlikte yaşaması	Yargıtay 3. HD, K. 2011/5338
Boşanma	Kesinleşince alınan tedbirler kaldırılır	Yargıtay 2. HD, K. 2013/5116

TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükten kaldırılan 743 sayılı Kanun'un 164. maddesini karşılamaktadır; esasa ilişkin bir değişiklik yapılmamış, yalnız ifade tarzı sadeleştirilmiş ve kenar başlığı kaynak Kanuna uygun olarak "Durumun değişmesi" biçiminde ifade edilmiştir. Gerekçe, maddenin birliğin korunması amacıyla alınmış olan her türlü önlemin gerektiğinde değiştirilmesini veya alınan önlemin kaldırılmasını içerdiğini belirtir. Tasarının 200. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir. 1

DİKKAT

Ayrı yaşarken bağlanan nafaka, konut veya mal yönetimine ilişkin önlemler sonsuza kadar aynı kalmaz. Gelirde ya da ihtiyaçlarda önemli bir değişiklik olmuşsa nafakanın artırılması, ödeme gücü düşmüşse azaltılması istenebilir. Önlemin sebebi tamamen ortadan kalkmışsa kaldırılması istenebilir; ancak hâkim bunu kendiliğinden yapmaz, dava açılması gerekir. Kaldırma ve indirme istemleri nafakanın bir yıllık tutarı üzerinden nispi harca tabidir; harç eksik yatırılmışsa mahkeme istemde bulunana süre vermelidir.

II. Değiştirilebilecek Önlemler

- **Birliğin korunması önlemlerinin tamamı:** Gerekçeye göre madde, birliğin korunması amacıyla alınmış olan her türlü önlemin gerektiğinde değiştirilmesini veya kaldırılmasını içerir. Bu önlemler hâkimin müdahalesi (TMK m. 195), eşler birlikte yaşarken parasal katkının belirlenmesi (TMK m. 196), ayrı yaşama hâlinde alınan nafaka, konut ve mal yönetimi önlemleri (TMK m. 197), borçlulara ödeme emri (TMK m. 198) ve tasarruf yetkisinin sınırlanmasıdır (TMK m. 199).
- **İstem şartı:** Hâkim önlemi kendiliğinden değiştiremez veya kaldıramaz; karar, eşlerden birinin istemi üzerine verilir. Bu nedenle koşullar değişse bile dava açılmadıkça önlem yürürlükte kalır.

- **Nitelendirme hâkime aittir:** Yargıtay'a göre dilekçede hangi maddeye dayanıldığından bağımsız olarak hukuki nitelendirmeyi yapmak ve uygulanacak hükmü belirlemek hâkimin görevidir.[4]
- **Kesin hüküm engeli değildir:** Önlem kararları değişen koşullara göre yeniden değerlendirilebildiğinden, önceki karar sonraki istem bakımından kesin hüküm oluşturmaz; ancak değişikliğin önceki karardan sonra ortaya çıkması gerekir.

III. Koşulların Değişmesinin Değerlendirilmesi

- **Sebep sürüyorsa önlem devam eder:** Yargıtay, boşanma davası reddedilen ve sonrasında eşine birlikte yaşama çağrısında bulunmayan eşin, diğer eşin emekli olmasına dayanarak nafakanın kaldırılmasını isteyemeyeceğini; ayrı yaşamaya yol açan sebep sürdüğü için nafakayı ödemeye devam etmesi gerektiğini belirtmiştir.[5]
- **Gelir ve ihtiyaç değişikliği:** Tarafların gelirlerindeki ve ihtiyaçlarındaki değişiklik kural olarak önlemin kaldırılmasını değil, miktarın yeniden belirlenmesini gerektirir. Nafaka miktarı belirlenirken yükümlünün geliri ve eşlerin birlikte yaşarken alıştıkları geçim şartları esas alınır.[6]
- **Sebebin sona ermesi:** Yargıtay, nafaka alan eşin başka biriyle devamlı biçimde karı koca gibi yaşadığının tutanakla saptandığı dosyada, TMK m. 197'ye dayanan tedbir nafakasının verilmesine yer olmadığını ve kaldırma isteminin kabulü gerektiğini belirtmiştir.[7]
- **Birlikte yaşamaya dönme:** Eşler yeniden birlikte yaşamaya başlarsa ayrı yaşamaya bağlı önlemlerin sebebi ortadan kalkar; bu hâlde de önlemin kaldırılması istenebilir.
- **Ölçülülüğün yeniden değerlendirilmesi:** Tasarruf yetkisinin sınırlanmasında koşullar hafiflemişse sınırlamanın kapsamı daraltılabilir; sınırlamanın her aşamada gerekli ve orantılı olması aranır.[8]

IV. Boşanmanın Önlemlere Etkisi

- **Evliliğin sona ermesi:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemlere karar verilebilmesi için evliliğin sürüyor olması temel ilkedir; evlilik sona erdiğinde bu hükümler uygulanamaz.[9]

4 Yargıtay 3. HD, 04.04.2011, E. 2011/3300, K. 2011/5338.
5 Yargıtay 3. HD, 26.11.2012, E. 2012/19837, K. 2012/24278.
6 Yargıtay 3. HD, 18.02.2013, E. 2013/1605, K. 2013/2391.
7 Yargıtay 3. HD, 04.04.2011, E. 2011/3300, K. 2011/5338.
8 Yargıtay 2. HD, 19.11.2024, E. 2024/4518, K. 2024/8814.
9 Yargıtay HGK, 08.02.2022, E. 2019/440, K. 2022/85.

- **Tedbirlerin kaldırılması:** Yargıtay, boşanma kararı kesinleşen dosyada tasarruf yetkisine ilişkin tedbirlerin TMK m. 200 uyarınca kaldırılması gerektiğini belirtmiştir.[10] Taşınmazda şerh varsa terkini de istenmelidir.
- **Boşanma davası sürerken:** Boşanma veya ayrılık davası açıldığında hâkim, dava süresince gerekli geçici önlemleri re'sen alır (TMK m. 169); bu dönemde nafakanın değiştirilmesi de boşanma dosyasında istenir.
- **Boşanmadan sonraki nafakalar:** Boşanmayla hükmedilen yoksulluk ve iştirak nafakaları TMK m. 200'e değil, tarafların malî durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hâllerde artırma ve azaltmayı düzenleyen hükümlere tabidir (TMK m. 176/4); irat biçimindeki nafaka, alacaklının yeniden evlenmesi veya taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden kalkar, evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşama, yoksulluğun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürme hâlinde ise mahkeme kararıyla kaldırılır (TMK m. 176/3).

V. Harç ve Usul

- **Nispi harç:** Yargıtay'a göre daha önce hükmedilen nafakanın kaldırılması istemi TMK m. 200'e dayanır ve kaldırılması istenen nafakanın bir yıllık tutarı üzerinden nispi harca tabidir; harç alınmadan bu istem karara bağlanamaz.[11] Aynı ilke nafakanın indirilmesi istemleri için de uygulanır.[12]
- **Harç eksikse süre verilir:** Yargıtay, dava dilekçesiyle yatırılan başvurma harcının dilekçedeki bütün istekleri kapsadığını; nispi peşin harç noksanlığının tamamlanması için davacıya süre verilmesi gerektiğini, "harcı yatırılarak açılmış bir dava olmadığı" gerekçesiyle hüküm kurulmamasının doğru olmadığını belirtmiştir.[13]
- **Görevli mahkeme:** İstem aile mahkemesinde incelenir.[14]
- **Yetkili mahkeme:** Önlemlerin değiştirilmesi, tamamlanması veya kaldırılması konusunda yetkili mahkeme önlem kararını veren mahkemedir; ancak her iki eşin de yerleşim yeri değişmişse eşlerden herhangi birinin yeni yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir (TMK m. 201).
- **Kararın etkisi:** Değişiklik veya kaldırma kararı kural olarak geleceğe etkilidir; geçmiş dönem için ödenen nafaka geri istenemez. Bu nedenle koşullar değiştiğinde istemin geciktirilmemesi önemlidir.

UYGULAMA NOTU

10 Yargıtay 2. HD, 27.02.2013, E. 2012/26049, K. 2013/5116.
11 Yargıtay 2. HD, 28.04.2011, E. 2010/6316, K. 2011/7166.
12 Yargıtay 2. HD, 14.01.2015, E. 2014/16313, K. 2015/344; Yargıtay 2. HD, 10.03.2014, E. 2013/22342, K. 2014/5185.
13 Yargıtay 2. HD, 21.02.2013, E. 2012/18109, K. 2013/4381.
14 Yargıtay 2. HD, 09.07.2015, E. 2015/8760, K. 2015/14794.

Nafakanın veya diğer önlemlerin değiştirilmesi isteniyorsa önce hangi koşulun ne zaman değiştiği belgelenmelidir: işten ayrılma veya işe girme belgeleri, maaş bordroları, emeklilik yazısı, sağlık ve eğitim giderlerine ilişkin faturalar, adres ve tapu kayıtları. Kaldırma isteniyorsa sebebin tamamen ortadan kalktığı gösterilmelidir; örneğin diğer eşin başka biriyle fiilen birlikte yaşadığı tutanak ve tanıklarla ortaya konulabilir. Dilekçede istem açıkça yazılmalı ve kaldırılması ya da indirilmesi istenen nafakanın bir yıllık tutarı üzerinden nispi harç yatırılmalıdır; harç eksikse mahkemenin vereceği süre içinde tamamlanmalıdır. Boşanma davası açılmışsa değişiklik istemi o dosyada da ileri sürülebilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
26.11.2012 · E. 2012/19837 · K. 2012/24278

Nafaka alan eşin emekli aylığı bağlanması tek başına önlemin kaldırılmasını gerektirmez; ayrı yaşamada haklılık sürüyorsa nafaka devam eder

Boşanma davası kusurlu tarafın boşanma isteyemeyeceği gerekçesiyle reddedilen eş, diğer eşin emekli olduğunu ileri sürerek ödemekte olduğu tedbir nafakasının kaldırılmasını istemiştir. Mahkeme, davalının emekli olduğu ve emekli aylığı bulunduğu gerekçesiyle aylık nafakayı kaldırmıştır. Dosyada, boşanma davasının reddinden sonra davacı tarafından davalıya birlikte yaşama çağrısında bulunulmadığı anlaşılıyordu.

> *Somut olayda davacı tarafından 06.10.2008 tarihinde davalı aleyhine evlilik birliğinin temelinden sarsılması hukuki sebebine dayanılarak boşanma davası açıldığı, kusurlu olan tarafın boşanmayı talep edemeyeceği gerekçesi ile boşanma davasının reddine karar verildiği, bu karardan sonra davacı tarafından davalı tarafa birlikte yaşama isteğine ilişkin bir bildirimde bulunulmadığı, bu nedenle davalı eşin ayrı yaşamakta haklı olduğu, evlilik birliğinin kendisine yüklediği görevleri yerine getirmeyenin ve birlikte yaşamaktan kaçınanın davacı olduğu, davalı tarafa tedbir nafakası ödemeye devam etmesi gerektiği anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre TMK m. 200 uyarınca hâkim, koşullar değiştiğinde kararında gerekli değişikliği yapar veya sebebi sona ermişse önlemi kaldırır; ancak burada ayrı yaşamaya yol açan sebep sürmektedir. Birlikte yaşamaktan kaçınan ve birlikte yaşama çağrısında bulunmayan eş, diğer eşin gelir elde etmeye başlamasına dayanarak nafakanın kaldırılmasını isteyemez; gelir değişikliği ancak miktarın yeniden değerlendirilmesinde etkili olabilir.

2 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
04.04.2011 · E. 2011/3300 · K. 2011/5338

Nafaka alan eşin başka biriyle fiilen karı koca gibi yaşadığının saptanması, önlemin kaldırılmasını gerektirir

Boşanma davası sonucunda kadın yararına dava tarihinden itibaren tedbir nafakasına, kararın kesinleşmesinden sonra ise yoksulluk nafakası olarak devamına hükmedilmiş, karar temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmişti. Koca, kadının başka bir kişiyle karı koca hayatı yaşadığını ileri sürerek nafakanın kaldırılmasını istemiştir; yargılama sırasında bu durum tutanakla saptandı. Mahkeme, dava tarihi itibarıyla kesinleşmiş bir yoksulluk nafakası kararı bulunmadığı ve tedbir nafakasında kusurun önemli olmadığı gerekçesiyle istemi reddetmiştir.

> *Yapılan yargılama sırasında davalı kadının bir başkası ile devamlı şekilde karı koca gibi yaşadığı 01.01.2009 tarihli tutanak ile saptanmıştır. Bu durumda TMK'nun 197. maddesinde ifadesini bulan tedbir nafakası verilmesine yer olmadığının anlaşılmasına göre mahkemece davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken itibar edilmeyen gerekçeler ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre dilekçede hangi maddeye dayanıldığından bağımsız olarak hukuki nitelendirmeyi yapmak ve uygulanacak hükmü belirlemek hâkimin görevidir; koşullar değiştiğinde hâkim kararında gerekli değişikliği yapar veya sebebi sona ermişse önlemi kaldırır (TMK m. 200). Nafaka alan eşin başka biriyle fiilen karı koca gibi yaşaması, TMK m. 197'ye dayanan tedbir nafakasının devamını haklı kılmaz.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
27.02.2013 · E. 2012/26049 · K. 2013/5116

Boşanma kararı kesinleşince tasarruf yetkisine ilişkin tedbirler TMK m. 200 uyarınca kaldırılır

Kadın, kocanın tasarruf yetkisinin TMK m. 199 uyarınca sınırlanması istemiyle dava açmış; mahkeme yargılama sırasında koca adına kayıtlı taşınmaz hakkında ara kararlarla tedbir koymuş, sonra bu tedbirleri kısmen kaldırmıştı. Taraflar ara kararları temyiz etmiştir. Temyiz aşamasında tarafların boşanmasına ilişkin karar kesinleşmiştir.

> *Türk Medeni Kanunun 199. maddesi evlilik birliğinin devamı süresince uygulanabilir. Evliliğin sona ermesinden sonra bu hükmün uygulanma alanı kalmaz. Tarafların 21.01.2013 tarihinde kesinleşen boşanma kararı ile boşandıkları anlaşılmaktadır. Tarafların evliliği boşanma ile sona erdiğine göre gelişen bu durum karşısında Türk Medeni Kanunun 200. maddesi uyarınca tedbir kararlarının kaldırılması için hükmün bozulmasına karar verilmesi gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre tasarruf yetkisinin sınırlanması evlilik sürdüğü sürece uygulanabilir; boşanmayla evlilik sona erdiğinde bu hükmün uygulama alanı kalmaz ve gelişen bu durum karşısında alınan

tedbirler TMK m. 200 uyarınca kaldırılır. Karar, önlemin kalkması için kendiliğinden bir sonuç değil, mahkemece verilecek bir karar gerektiğini gösterir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
28.04.2011 · E. 2010/6316 · K. 2011/7166

Tedbir nafakasının kaldırılması istemi TMK m. 200'e dayanır ve nafakanın bir yıllık tutarı üzerinden nispi harca tabidir

Koca, boşanma dava dilekçesinde boşanma kararı verilmesinin yanında, kadına ve ortak çocuğa ödenmekte olan tedbir nafakalarının kaldırılmasını da istemiştir. Mahkeme, bu istem için nispi peşin harç alınmadan karar vermiştir.

> *Bu istek Türk Medeni Kanununun 200. maddesine dayanmakta olup, ayrıca nispi harca tabidir. Yargı işlemlerinden alınacak harçlar ödenmedikçe müteakip işlemler yapılmaz. (Harçlar K. m. 32) O halde kaldırılması talep edilen nafaka miktarının bir yıllık tutarı üzerinden nispi peşin harç alınmadan bu talep hakkında karar verilmesi doğru bulunmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre daha önce hükmedilen nafakanın kaldırılması istemi bağımsız bir istem olup kaldırılması istenen nafakanın bir yıllık tutarı üzerinden hesaplanacak nispi peşin harç alınmadan karara bağlanamaz (Harçlar Kanunu m. 32). Aynı ilke nafakanın indirilmesi istemleri için de uygulanmaktadır.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
21.02.2013 · E. 2012/18109 · K. 2013/4381

Harç eksikse istem reddedilmez; dava dilekçesindeki başvurma harcı bütün istekleri kapsar ve nispi harcı tamamlamak için süre verilir

Davacı, boşanma davasıyla birlikte aynı dilekçede eşine daha önce bağlanan tedbir nafakasının kaldırılmasını da istemiştir. Mahkeme, bu istem bakımından harcı yatırılarak açılmış bir dava bulunmadığı gerekçesiyle hüküm kurmamıştır.

> *Dava açılırken yatırılan başvurma harcı dava dilekçesinde yer alan bütün istekleri kapsar. O halde kaldırılması talep edilen nafakanın yıllık tutarı üzerinden nispi peşin harç noksanlığını tamamlaması için davacıya süre verilmesi ve sonucuna göre hareket edilmesi gerekirken, bu hususta "harcı yatırılarak açılmış bir dava olmadığından" bahisle hüküm kurulmamış olması da doğru bulunmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre TMK m. 200'e dayanan kaldırma istemi ayrıca nispi harca tabi olmakla birlikte, dava dilekçesiyle yatırılan başvurma harcı dilekçedeki bütün istekleri kapsar; bu nedenle mahkeme, kaldırılması istenen nafakanın yıllık tutarı üzerinden nispi peşin harcın tamamlanması için davacıya süre vermeli ve sonucuna göre karar vermelidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 195:** Birliğin korunması ve hâkimin müdahalesi.
- **TMK m. 196:** Eşler birlikte yaşarken parasal katkı.
- **TMK m. 197:** Birlikte yaşamaya ara verilmesi.
- **TMK m. 198:** Borçlulara ait önlemler.
- **TMK m. 199:** Tasarruf yetkisinin sınırlanması.
- **TMK m. 201:** Yetkili mahkeme.
- **TMK m. 176:** Boşanmada tazminat ve nafakanın ödenme biçimi, değiştirilmesi.
- **TMK m. 169:** Boşanma davasında geçici önlemler.

MADDE

201

E. Birliğin korunması
VII. Yetki

KANUN METNİ

(1) Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemler konusunda yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir.
(2) Eşlerin yerleşim yerleri farklı ve her ikisi de önlem alınması isteminde bulunmuş ise, yetkili mahkeme ilk istemde bulunanın yerleşim yeri mahkemesidir.
(3) Önlemlerin değiştirilmesi, tamamlanması veya kaldırılması konusunda yetkili mahkeme, önlem kararını veren mahkemedir. Ancak, her iki eşin de yerleşim yeri değişmişse, yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yeni yerleşim yeri mahkemesidir.

MADDE ÖZETİ

Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemlerde yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir; eşlerin yerleşim yerleri farklı ve ikisi de önlem istemişse ilk istemde bulunanın yerleşim yeri mahkemesi, önlemlerin değiştirilmesi veya kaldırılmasında ise kural olarak önlem kararını veren mahkeme yetkilidir (m. 201). Yargıtay'a göre davacı eş, kendi yerleşim yeri mahkemesi ile davalının yerleşim yeri mahkemesi arasında seçim yapabilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Yetkili mahkeme | Davanın hangi yerdeki mahkemede görüleceğini belirleyen kural; birliğin korunması önlemlerinde eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m. 201/1).

Yerleşim yeri | Bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yer (TMK m. 19/1); adres kayıt sistemindeki kayıt aksi kanıtlanabilen bir karine oluşturur.

1 Yargıtay 3. HD, 12.01.2015, E. 2014/11123, K. 2015/304.

Seçimlik yetki | Birden fazla yetkili mahkeme varsa davacının bunlardan birini seçme hakkı; kullanılmazsa seçim hakkı davalıya geçer.[2]

Yetki itirazı | Kesin yetkinin bulunmadığı hâllerde davalının süresinde ileri sürmesi gereken itiraz; yapılmazsa mahkeme kendiliğinden yetkisizlik kararı veremez.[3]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 201- Madde, İsviçre Medenî Kanununun 180 inci maddesinden alınmıştır. İsviçre'den farklı olarak Ülke çapında uygulanan bir Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa sahip olmamız sebebiyle Medenî Kanunda ayrıca usule ilişkin hükümlere gerek olmadığı düşünülebilirse de, bu maddede evlilik birliğinin korunmasıyla ilgili önemli bir durum düzenlenmiştir. Bu düzenleme içerisinde "yetkili mahkeme" de büyük bir önem taşımakta olduğundan, İsviçre'de olduğu gibi bu konuda böyle bir yetki hükmünün Medenî Kanunumuzda yer almasının isabetli olacağı düşünülmüştür. Maddenin birinci fıkrası evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemler konusunda kural olarak eşlerden herhangi birinin yerleşim yerinin bulunduğu yer mahkemesinin yetkili olduğunu kabul etmiştir. Maddenin ikinci fıkrası ise eşlerin yerleşim yerlerinin farklı bulunması ve her ikisinin de önlem alınması isteminde bulunması hâlinde, ilk istem sahibi olan eşin yerleşim yeri mahkemesinin özel yetkisini kabul etmiştir. Maddenin son fıkrası önlem kararının değiştirilmesi, tamamlanması veya hükmedilen önlemin kaldırılması konularında önlem kararı veren mahkemenin yetkili olduğunu öngörmüştür. Ancak önlemden sonra eşlerin yerleşim yerinin değişmiş olabileceği olasılığı karşısında, bu durumda değiştirme, tamamlama ya da kaldırma konusunda yetkili mahkemenin eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesi olduğu kabul edilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 82-83*

Tasarıda madde "E. Birliğin korunması" bölümünün "VII. Yetki" alt başlığı altında yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 409).

Madde yenidir; gerekçesine göre İsviçre Medenî Kanunu'nun 180. maddesinden alınmıştır ve 743 sayılı Kanun'da karşılığı bulunmamaktadır. Eski dönemde birliğin korunmasına ilişkin istemlerde yetki, genel usul hükümlerine göre belirleniyordu. Yeni Kanun, ayrı yaşamak zorunda kalan eşin kendi yerleşim yerinde dava açabilmesini sağlayarak korumayı güçlendirmiştir.

	743 sayılı Kanun	4721 sayılı Kanun m. 201
Yetki hükmü	Medenî Kanun'da yoktu	Birliğin korunması önlemleri için özel yetki
Genel kural	Usul hükümlerine göre davalının yerleşim yeri	Eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri
Karşılıklı istem	Düzenlenmemişti	İlk istemde bulunanın yerleşim yeri

2 Yargıtay 3. HD, 19.01.2015, E. 2014/18214, K. 2015/941.
3 Yargıtay 3. HD, 10.02.2014, E. 2013/17531, K. 2014/1871.

	743 sayılı Kanun	4721 sayılı Kanun m. 201
Değişiklik ve kaldırma	Düzenlenmemişti	Önlem kararını veren mahkeme; yerleşim yerleri değişmişse yeni yerleşim yeri

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Genel yetki	Eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesi	TMK m. 201/1
Karşılıklı istem	Yerleşim yerleri farklı ve ikisi de istemişse ilk istemde bulunanın yerleşim yeri	TMK m. 201/2
Değişiklik ve kaldırma	Önlem kararını veren mahkeme	TMK m. 201/3
Yerleşim yeri değişmişse	Eşlerden birinin yeni yerleşim yeri mahkemesi	TMK m. 201/3
Seçim hakkı	Davacı kendi veya davalının yerleşim yerini seçebilir	Yargıtay 3. HD, K. 2015/304
Seçim yapılmazsa	Seçim hakkı davalıya geçer	Yargıtay 3. HD, K. 2015/941
Kesin yetki değildir	İtiraz yoksa re'sen yetkisizlik kararı verilemez	Yargıtay 3. HD, K. 2014/1871
Taşınmaz	Tasarruf yetkisinin sınırlanması taşınmazın aynına ilişkin dava değildir	Yargıtay 17. HD, K. 2015/795
Evliliğin sona ermesi	Boşanmadan sonra bu yetki kuralı uygulanmaz	Yargıtay 2. HD, K. 2015/9975

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 180. maddesinden alınmıştır; ülke çapında uygulanan bir usul kanunu bulunsa da evlilik birliğinin korunmasında yetkili mahkemenin büyük önem taşıması nedeniyle bu hükmün Medenî Kanun'da yer alması isabetli görülmüştür. Gerekçe, birinci fıkranın kural olarak eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesini yetkili saydığını, ikinci fıkranın eşlerin yerleşim yerlerinin farklı olması ve her ikisinin de önlem istemesi hâlinde ilk istem sahibinin yerleşim yeri mahkemesine özel yetki tanıdı-

ğını, son fıkranın ise önlemin değiştirilmesi, tamamlanması veya kaldırılmasında önlem kararı veren mahkemeyi yetkili kıldığını; eşlerin yerleşim yeri değişmişse yetkinin eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesine geçtiğini belirtir. Tasarının 201. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir.

DİKKAT

Ayrı yaşayan ve diğer eşin bulunduğu şehre gitmek istemeyen eş, tedbir nafakası ve diğer koruma önlemleri için davayı kendi yerleşim yerindeki aile mahkemesinde açabilir. Dava üçüncü bir yerde açılırsa seçim hakkı karşı tarafa geçer ve dosya onun göstereceği yetkili mahkemeye gönderilir. Daha önce alınmış bir önlemin değiştirilmesi veya kaldırılması isteniyorsa kural olarak o kararı veren mahkemeye başvurulmalıdır; her iki eş de taşınmışsa birinin yeni yerleşim yerindeki mahkeme de yetkilidir. Yetki kuralı kesin olmadığından, karşı taraf süresinde itiraz etmezse dava açıldığı mahkemede görülür.

II. Yetkili Mahkeme

- **Kural:** Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemlerde yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m. 201/1). Bu kural, hâkimin müdahalesi (TMK m. 195), parasal katkı (TMK m. 196), ayrı yaşama önlemleri (TMK m. 197), borçlulara ödeme emri (TMK m. 198) ve tasarruf yetkisinin sınırlanması (TMK m. 199) istemlerinin tamamını kapsar.
- **Seçimlik yetki:** Yargıtay'a göre davacı eş, kendi yerleşim yeri mahkemesinde veya genel yetki kuralı uyarınca davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açma konusunda seçimlik hakka sahiptir.[4] Genel yetkili mahkeme davalının yerleşim yeri mahkemesidir (6100 sayılı Kanun m. 6).
- **Seçim hakkının davalıya geçmesi:** Yargıtay, davacının yetkili mahkemelerden hiçbirinde değil de yetkisiz bir mahkemede dava açması hâlinde seçim hakkının davalıya geçtiğini ve dosyanın davalının gösterdiği yetkili mahkemeye gönderilmesi gerektiğini belirtmiştir.[5]
- **Karşılıklı istemler:** Eşlerin yerleşim yerleri farklı ve her ikisi de önlem alınması isteminde bulunmuşsa yetkili mahkeme ilk istemde bulunanın yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m. 201/2). Gerekçeye göre bu, ilk istem sahibi lehine tanınmış özel bir yetkidir.
- **Davalının yerleşim yerinde açılan dava:** Yargıtay, davacının kendi yerleşim yeri yerine davalının yerleşim yerinde açtığı davada da mahkemenin yetkili

4 Yargıtay 3. HD, 12.01.2015, E. 2014/11123, K. 2015/304; Yargıtay 3. HD, 03.12.2014, E. 2014/9576, K. 2014/15809.
5 Yargıtay 3. HD, 19.01.2015, E. 2014/18214, K. 2015/941; Yargıtay 5. HD, 03.10.2022, E. 2022/10178, K. 2022/13162.

olduğunu ve yetki itirazının reddedilerek işin esasına girilmesi gerektiğini belirtmiştir.[6]

III. Yerleşim Yerinin Belirlenmesi

- **Tanım:** Yerleşim yeri, bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir (TMK m. 19/1). Fiilen nerede oturulduğu, yalnız nüfus kaydına değil, dosyadaki delillere göre belirlenir.
- **Adres kayıt sistemi:** Adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri bilgisi uygulamada yerleşim yerine karine sayılır; bu karinenin aksi, fiilen başka bir yerde oturulduğunu gösteren delillerle kanıtlanabilir.
- **Ailesinin yanına dönen eş:** Yargıtay, geliri ve güvencesi bulunmayan ve ailesinin yanına sığınan eşin, yerleştiği yerdeki mahkemede dava açabileceğini kabul etmiştir.[7] Aynı kararda, ayrı yaşayan eşin sığındığı baba evinin bulunduğu yerde boşanma davası da açabileceğine ilişkin önceki kararlara gönderme yapılmıştır.
- **Yurt dışında yaşayan eşler:** Yargıtay, tarafların yurt dışında yaşadığı ve Türkiye'ye geldiklerinde ailelerinin bulunduğu ilçede kaldıkları dosyada, o yer mahkemesini yetkili görmüştür.[8]

IV. Önlemin Değiştirilmesi ve Kaldırılmasında Yetki

- **Kural:** Önlemlerin değiştirilmesi, tamamlanması veya kaldırılması konusunda yetkili mahkeme önlem kararını veren mahkemedir (TMK m. 201/3). Bu, dosyanın ve delillerin bulunduğu mahkemede karar verilmesini sağlar.
- **İstisna:** Her iki eşin de yerleşim yeri değişmişse yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yeni yerleşim yeri mahkemesidir. Yargıtay, eşlerin yerleşim yerlerinin değişmesi nedeniyle yetkinin eşlerden birinin yerleşim yeri mahkemesine geçtiğini ve davacının bu seçimlik yetkiyi kullanabileceğini belirtmiştir.[9]
- **Değişiklik istemleri:** Koşullar değiştiğinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine kararında gerekli değişikliği yapar veya sebebi sona ermişse önlemi kaldırır (TMK m. 200); bu istemler de TMK m. 201/3'teki yetki kuralına tabidir.

6 Yargıtay 3. HD, 23.11.2015, E. 2015/10742, K. 2015/18593.
7 Yargıtay 3. HD, 05.12.2012, E. 2012/21538, K. 2012/25111.
8 Yargıtay 2. HD, 13.11.2019, E. 2019/3809, K. 2019/11325.
9 Yargıtay 3. HD, 08.11.2012, E. 2012/17769, K. 2012/23108.

V. Yetki İtirazı ve Kesin Yetki

- **Kesin yetki değildir:** Yargıtay, TMK m. 201'deki yetki kuralının kesin yetki niteliğinde olmadığını; süresinde yapılmış bir yetki itirazı bulunmadıkça mahkemenin kendiliğinden yetkisizlik kararı veremeyeceğini belirtmiştir.[10]
- **İtirazın zamanı ve içeriği:** Kesin yetkinin bulunmadığı hâllerde yetki itirazı cevap dilekçesinde ileri sürülür; itiraz eden taraf yetkili mahkemeyi de göstermek zorundadır (6100 sayılı Kanun m. 19/2-3). Yetkili mahkeme gösterilmezse itiraz dikkate alınmaz.
- **Yetkisizlik kararından sonra:** Yetkisizlik kararı verilirse dosya, kararın kesinleşmesinden itibaren yasal süre içinde yetkili mahkemeye gönderilmesi istenerek takip edilmelidir; aksi hâlde dava açılmamış sayılır (6100 sayılı Kanun m. 20).

VI. Bu Kuralın Uygulanmadığı Hâller

- **Evlilik sona ermişse:** Yargıtay, boşanma kararıyla evlilik sona erdikten sonra açılan davada TMK m. 201'deki yetki kuralının uygulanamayacağını; ipoteğin kaldırılması isteminin taşınmaz rehnine ilişkin olması nedeniyle farklı bir yetki kuralına tabi olduğunu belirtmiştir.[11]
- **Aile konutu şerhi davası:** Yargıtay'a göre malik olmayan eşin açtığı aile konutu şerhi davası ayni bir hakka dayanmadığından yetkili mahkeme genel yetki kuralına göre belirlenir.[12] Aile konutuna ilişkin koruma TMK m. 194'te düzenlenmiştir.
- **Taşınmazın aynına ilişkin davalar:** Yargıtay, tasarruf yetkisinin sınırlanması isteminin geçici bir ihtiyati tedbir değil, birliği korumaya yönelik bir dava olduğunu; bu nedenle taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinin kesin yetkisinin uygulanmayacağını belirtmiştir.[13] Taşınmazın aynına ilişkin davalarda ise taşınmazın bulunduğu yer mahkemesi kesin yetkilidir (6100 sayılı Kanun m. 12).
- **Boşanma ve ayrılık davaları:** Boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir (TMK m. 168); bu dava açıldıktan sonra geçim ve barınmaya ilişkin geçici önlemler boşanma dosyasında istenir (TMK m. 169).

UYGULAMA NOTU

10 Yargıtay 3. HD, 10.02.2014, E. 2013/17531, K. 2014/1871.
11 Yargıtay 2. HD, 12.05.2015, E. 2014/26872, K. 2015/9975.
12 Yargıtay 2. HD, 13.11.2019, E. 2019/3809, K. 2019/11325.
13 Yargıtay 17. HD, 22.01.2015, E. 2014/20144, K. 2015/795.

Dava açılmadan önce iki husus belirlenmelidir: davacının yerleşim yeri ve daha önce alınmış bir önlemin bulunup bulunmadığı. Yeni bir önlem için davacı eşin yerleşim yerindeki aile mahkemesi yetkilidir; bu, nüfus müdürlüğünden alınacak yerleşim yeri belgesi ve kira sözleşmesi, fatura gibi belgelerle desteklenmelidir. Daha önce bir önlem kararı varsa değişiklik veya kaldırma istemi o mahkemeye yöneltilmelidir; iki eş de taşınmışsa yeni yerleşim yerlerindeki mahkemeye başvurulabilir. Davalı eş yetkiye itiraz edecekse itirazını cevap dilekçesinde yapmalı ve yetkili saydığı mahkemeyi açıkça göstermelidir; süresinde itiraz edilmezse dava açıldığı yerde görülür.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
12.01.2015 · E. 2014/11123 · K. 2015/304

Eş, birliğin korunmasına ilişkin davayı kendi yerleşim yeri mahkemesinde de açabilir

Ayrı yaşamakta haklı olduğunu ileri süren eş, tedbir nafakası istemiyle kendi yerleşim yerindeki mahkemede dava açmıştır. Nüfus kayıtlarına göre tarafların yerleşim yerleri farklı illerdeydi. Mahkeme, davanın yetkisizlik nedeniyle reddine karar vermiştir.

> *Bu durumda, davacı TMK.nun 201/1.maddesi hükmüne göre kendi yerleşim yeri mahkemesinde veya HUMK.nun 9.maddesi (HMK. 6.maddesi) hükmü gereğince davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açma konusunda seçimlik hakka sahiptir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemlerde yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir; davacı eş, kendi yerleşim yeri mahkemesi ile davalının yerleşim yeri mahkemesi arasında seçim yapabilir. Kendi yerleşim yerinde açılan davada mahkeme işin esasını incelemelidir. Kararda anılan HUMK m. 9, bugün HMK m. 6'daki genel yetki kuralına karşılık gelir.

2 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
19.01.2015 · E. 2014/18214 · K. 2015/941

Dava yetkili mahkemelerden hiçbirinde açılmazsa seçim hakkı davalıya geçer

Ayrı yaşamakta haklılık iddiasıyla kendisi ve ortak çocuk için tedbir nafakası isteyen eş, davayı kendi yerleşim yerinde veya davalının yerleşim yerinde değil, daha önce boşanma davasının görüldüğü yerdeki mahkemede açmıştır. Davalı süresinde yetki itirazında bulunarak yetkili mahkemeyi göstermiştir.

> *Buna göre; davacı eş, kendi yerleşim yeri mahkemesinde veya HMK'nun 6. maddesi hükmü gereğince davalı eşin yerleşim yeri mahkemesinde dava açma konusunda seçimlik hakka sahiptir. Davacı eş, seçim hakkını kullanmayarak yetkisiz bir mahkemede dava açarsa, seçim hakkı davalı eşe geçer.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre davacı eş seçim hakkını kullanmayıp yetkisiz bir mahkemede dava açarsa seçim hakkı davalıya geçer; bu durumda mahkeme, davalının süresinde gösterdiği yetkili mahkemeye dosyanın gönderilmesine karar vermelidir. Boşanma davasının görüldüğü yer, bu dava bakımından kendiliğinden yetkili hâle gelmez.

3 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
10.02.2014 · E. 2013/17531 · K. 2014/1871

TMK m. 201'deki yetki kesin yetki değildir; yetki itirazı yoksa mahkeme kendiliğinden yetkisizlik kararı veremez

Davacı, birliğin korunmasına ilişkin istemiyle kendi yerleşim yerindeki mahkemede dava açmıştır. Davalı yetki itirazında bulunmamıştır; davacının yerleşim yerinin dava açılan yer olmadığına dair bir savunma ve delil de ileri sürülmemiştir. Mahkeme buna rağmen kendiliğinden yetkisizlik kararı vermiştir.

> *Bu durumda, yukarıda açıklanan yasal düzenlemelere aykırı şekilde resen yetkisizlik kararı verilmesi bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre TMK m. 201'deki yetki kuralı kesin yetki niteliğinde olmadığından mahkeme, süresinde yapılmış bir yetki itirazı bulunmadıkça re'sen yetkisizlik kararı veremez. Bugün yetki itirazı, kesin yetkinin bulunmadığı hâllerde cevap dilekçesinde ileri sürülür (HMK m. 19/2).

4 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
08.11.2012 · E. 2012/17769 · K. 2012/23108

Önlemin kaldırılmasında kural olarak önlem kararını veren mahkeme yetkilidir; eşlerin yerleşim yerleri değişmişse eşlerden birinin yerleşim yeri mahkemesinde de istenebilir

Bir aile mahkemesi, davalı lehine tedbir nafakasına hükmetmişti. Davalı daha sonra ikametgâh adresini değiştirmiştir. Nafaka yükümlüsü, önlemin kaldırılması istemiyle kendi ikametgâhındaki aile mahkemesinde dava açmıştır; mahkeme yetkisizlik kararı vermiştir.

> *Ancak eşlerin yerleşim yerlerinin değişmesi nedeniyle yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre TMK m. 201/son uyarınca önlemlerin değiştirilmesi, tamamlanması veya kaldırılmasında kural olarak önlem kararını veren mahkeme yetkilidir; ancak eşlerin yerleşim yerleri

değişmişse yetki eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesine geçer ve davacı bu seçimlik yetkiyi kullanabilir.

5 **YARGITAY 17. HUKUK DAİRESİ**
22.01.2015 · E. 2014/20144 · K. 2015/795

Tasarruf yetkisinin sınırlanması davası geçici bir ihtiyati tedbir değildir; taşınmazın aynına ilişkin kesin yetki kuralı uygulanmaz

Tasarruf yetkisinin sınırlanması istemiyle açılan davada, davanın açıldığı mahkeme ile taşınmazların bulunduğu yer mahkemesi ayrı ayrı görevsizlik ve yetkisizlik kararı vermiştir; olumsuz yetki uyuşmazlığı nedeniyle yargı yerinin belirlenmesi istendi. Taraflar yetki itirazında bulunmamıştı.

> *Türk Medeni Kanununun 199. Maddesi, "evliliğin genel hükümleri" içinde yer alır ve evlilik devam ettiği sürece uygulanabilecek olan bir hükümdür. Bu düzenleme, geçici nitelikte bir ihtiyati tedbir değil, ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan mali yükümlülüğün gerektirdiği ölçüde birliği korumaya yönelik bir davadır.*

DEĞERLENDİRME Daire, davanın ilk açıldığı aile mahkemesini yargı yeri olarak belirlemiştir. Daire'ye göre TMK m. 199'a dayanan istem, taşınmazın aynına ilişkin bir dava olmadığından taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinin kesin yetkisi (HMK m. 12) uygulanmaz; evlilik birliğinin korunmasına ilişkin önlemlerde yetki TMK m. 201'e göre belirlenir ve taraflar yetki itirazında bulunmamışsa dava ilk açıldığı mahkemede görülür.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 19:** Yerleşim yeri.
- **TMK m. 195:** Birliğin korunması ve hâkimin müdahalesi.
- **TMK m. 196:** Eşler birlikte yaşarken parasal katkı.
- **TMK m. 197:** Birlikte yaşamaya ara verilmesi.
- **TMK m. 198:** Borçlulara ait önlemler.
- **TMK m. 199:** Tasarruf yetkisinin sınırlanması.
- **TMK m. 200:** Durumun değişmesi.
- **TMK m. 168:** Boşanma davasında yetkili mahkeme.

GENEL HÜKÜMLER

Birinci Ayırım · m. 202–217

Genel Hükümler başlıklı ayırım, Türk Medeni Kanunu'nun 202–217. maddelerini kapsamaktadır. Bu ciltte yer alan maddeler ve özleri aşağıda gösterilmiştir.

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 202	Yasal mal rejimi	Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır; eşler mal rejimi sözleşmesiyle kanunda belirlenen diğer rejimlerden birini kabul edebilirler
m. 203	Sözleşmenin içeriği	Mal rejimi sözleşmesi evlenmeden önce veya sonra yapılabilir; taraflar istedikleri mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilirler
m. 204	Sözleşme ehliyeti	Mal rejimi sözleşmesi ancak ayırt etme gücüne sahip olanlar tarafından yapılabilir; küçükler ile kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızasını almak zorundadır
m. 205	Sözleşmenin şekli	Mal rejimi sözleşmesi noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır; taraflar evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak da bildirebilirler ve sözleşmenin taraflarca, gerektiğinde yasal temsilcilerince imzalanması zorunludur
m. 206	Karar	Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir; kanun haklı sebepleri örnek olarak sayar ve eşlerden biri sürekli ayırt etme gücünden yoksunsa yasal temsilcisi de bu istemde bulunabilir
m. 207	Yetki	Mal ayrılığına geçiş isteminde yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir; davacı eş dilerse kendi yerleşim yerinde, dilerse diğer eşin yerleşim yerinde dava açabilir
m. 208	Mal ayrılığına geçişten dönme	Eşler her zaman yeni bir mal rejimi sözleşmesiyle önceki veya başka bir mal rejimini kabul edebilir; mal ayrılığına geçişi gerektiren sebep ortadan kalkarsa hâkim de eşlerden birinin istemi üzerine eski mal rejimine dönülmesine karar verebilir
m. 209	İflâsta	Mal ortaklığını kabul etmiş olan eşlerden birinin iflâsına karar verildiği takdirde ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür; bunun için ayrıca dava açmaya veya hâkim kararı almaya gerek yoktur

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 210	Hacizde	Mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birine karşı icra takibinde bulunan alacaklı, haczin uygulanmasında zarara uğrarsa hâkimden mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir; istem her iki eşe yöneltilir ve yetkili mahkeme borçlunun yerleşim yeri mahkemesidir
m. 211	Eski rejime dönme	Alacaklı tatmin edildiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, mal ortaklığının yeniden kurulmasına karar verebilir; eşler bunun yerine mal rejimi sözleşmesiyle edinilmiş mallara katılma rejimini de kabul edebilirler
m. 212	Önceki rejimin tasfiyesi	Mal ayrılığına geçildiği takdirde, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça eşler arasında önceki mal rejiminin tasfiyesi bu rejime ilişkin hükümlere göre yapılır
m. 213	Alacaklıların korunması	Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi, eşlerden birinin veya ortaklığın alacaklılarının üzerinden haklarını alabilecekleri malları sorumluluk dışında bırakamaz; kendisine böyle mallar geçmiş olan eş borçlardan kişisel olarak sorumludur, ancak malların borcu ödemeye yetmediğini ispat ederse bu ölçüde sorumluluktan kurtulur
m. 214	Mal rejiminin tasfiyesi davalarında yetki	Mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda yetkili mahkeme; ölümle sona ermede ölenin son yerleşim yeri, boşanma, evliliğin iptali veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda bu davalarda yetkili olan mahkeme, diğer durumlarda davalı eşin yerleşim yeri mahkemesidir
m. 215	Bir eşin mallarının diğeri tarafından yönetimi	Eşlerden birinin açık veya örtülü olarak mallarının yönetimini diğer eşe bırakması hâlinde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça vekâlet hükümleri uygulanır
m. 216	Envanter	Eşlerden her biri, diğerinden her zaman mallarının envanterinin resmî senetle yapılmasını isteyebilir; envanter malların getirilmesinden başlayarak bir yıl içinde yapılmışsa aksi ispatlanmadıkça doğru kabul edilir
m. 217	Eşler arasındaki borçlar	Mal rejimi, eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez; bir borcun yerine getirilmesi borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklere sokacaksa bu eş ödeme için süre isteyebilir ve hâkim, durum ve koşullar gerektiriyorsa istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutar

MADDE

202 A. Yasal mal rejimi

KANUN METNİ

(1) Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır.

(2) Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kanunda belirlenen diğer rejimlerden birini kabul edebilirler.

MADDE ÖZETİ

Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır; eşler mal rejimi sözleşmesiyle kanunda belirlenen diğer rejimlerden birini kabul edebilirler (m. 202). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre mal rejimleri yasal ve seçimlik olmak üzere ikiye ayrılır ve sözleşmeyle seçim yapılmamışsa kanunun belirlediği yasal rejim uygulanır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Yasal mal rejimi	Eşler sözleşmeyle başka bir rejim seçmedikçe kendiliğinden uygulanan rejim; 4721 sayılı Kanun'da edinilmiş mallara katılmadır (TMK m. 202/1).
Edinilmiş mallara katılma	Eşlerin edinilmiş malları ile kişisel mallarını kapsayan ve rejim sona erdiğinde edinilmiş malların paylaşımını öngören yasal rejim (TMK m. 218).
Seçimlik mal rejimi	Mal rejimi sözleşmesiyle seçilebilen mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı rejimleri (TMK m. 202/2).
Geçiş kuralı	01.01.2002'den önce evlenen eşlerin o tarihe kadar tâbi oldukları rejimin devam etmesi, bir yıl içinde başka rejim seçilmezse bu tarihten itibaren yasal rejimin uygulanması (4722 sayılı Kanun m. 10).

1 Yargıtay HGK, 15.02.2022, E. 2019/805, K. 2022/123.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 202- Yürürlükteki Kanunun 170 inci maddesini karşılamaktadır. Madde 1984 tarihli öntasarıdan alınarak dil açısından sadeleştirilmiştir. Yürürlükteki Kanunda eşler arasındaki yasal mal rejiminin "mal ayrılığı" olduğu belirtilmiştir. Evlilik birliği sona erdiğinde, mal ayrılığı rejiminin eşler arasında büyük haksızlıklara yol açtığı, özellikle meslek sahibi kocanın lehine işlediği, ev işlerini yapan ve hatta kocasına mesleğinin icrasında yardımcı olan kadının durumunu hiç nazara almadığı, meslek çevrelerinde ve kamuoyunda ağır eleştirilere uğramıştır. Bu nedenle, "edinilmiş mallara katılma" başlığı altında yeni bir mal rejimi düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında, eşler arasındaki yasal mal rejiminin "edinilmiş mallara katılma" olduğu belirtilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasına göre, eşler mal rejimi sözleşmesi yaparak kanunda belirtilen diğer mal rejimlerinden birisini seçebileceklerdir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 83*

Tasarıda madde, "Eşler arasındaki mal rejimi" bölümünün "Genel hükümler" ayırımında "A. Yasal mal rejimi" başlığı altında yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 410).

Eski Kanun'da yasal rejim mal ayrılığıydı: eşler evlenme sözleşmesiyle başka bir usul kabul etmedikçe aralarında mal ayrılığı geçerliydi ve rejimin tasfiyesine ilişkin bir düzenleme bulunmuyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun m. 170	4721 sayılı Kanun m. 202
Yasal rejim	Mal ayrılığı	Edinilmiş mallara katılma
Paylaşım	Rejimin tasfiyesi düzenlenmemişti	Rejim sona erince edinilmiş mallar paylaşılır
Ev emeği	Dikkate alınmıyordu	Katılma alacağıyla korunur
Seçim	Evlenme sözleşmesiyle diğer usuller	Mal rejimi sözleşmesiyle diğer rejimler
Geçiş	—	01.01.2002'den itibaren yasal rejim (4722 s. K. m. 10)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; yasal rejim edinilmiş mallara katılma oldu	4721 s. K.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2003	01.01.2002'den önce evlenenler için bir yıllık seçim süresi doldu	4722 s. K. m. 10

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Yasal rejim	Edinilmiş mallara katılma	TMK m. 202/1
Seçim	Sözleşmeyle diğer rejimlerden biri kabul edilebilir	TMK m. 202/2
Sözleşme	Evlenmeden önce veya sonra yapılabilir	TMK m. 203
Şekil	Noterde düzenleme veya onaylama; evlenme başvurusunda yazılı bildirim	TMK m. 205
2002 öncesi	Yasal rejim mal ayrılığıydı	Yargıtay 2. HD, K. 2024/5366
Geçiş	01.01.2002'den itibaren yasal rejim uygulanır	Yargıtay HGK, K. 2023/1238
Dönemler	Aynı evlilikte birden çok rejim dönemi olabilir	Yargıtay 2. HD, K. 2025/12022
Tasfiye	Eşlerin bağlı olduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır	TMK m. 179
Görev	Aile mahkemesi	Yargıtay 2. HD, K. 2025/6585

TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükten kaldırılan 743 sayılı Kanun'un 170. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, eski Kanun'da yasal rejimin mal ayrılığı olduğunu; bu rejimin evlilik sona erdiğinde eşler arasında büyük haksızlıklara yol açtığını, özellikle meslek sahibi kocanın lehine işlediğini, ev işlerini yapan ve kocasına mesleğinin icrasında yardımcı olan kadının durumunu hiç dikkate almadığını ve ağır eleştirilere uğradığını belirtir. Bu nedenle "edinilmiş mallara katılma" başlığı altında yeni bir mal rejimi düzenlenmiş; birinci fıkrada yasal rejim, ikinci fıkrada ise eşlerin sözleşmeyle kanunda belirtilen diğer rejimlerden birini seçebilmesi öngörülmüştür. Tasarının 202. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir. 1

DİKKAT

Evlilik tarihi 1 Ocak 2002'den önceyse eşlerin malvarlığı tek bir rejime değil, iki ayrı döneme tabidir: o tarihe kadar mal ayrılığı, sonrasında ise edinilmiş mallara katılma. Bu nedenle her malın hangi tarihte ve hangi parayla edinildiği belirle-

yicidir; tapu, ruhsat, banka ve kredi kayıtları tarihleriyle birlikte toplanmalıdır. Noterde mal rejimi sözleşmesi yapılmışsa sözleşme tarihinden sonrası için seçilen rejim geçerli olur. Tasfiye istemleri boşanma davasından ayrı bir dava olup aile mahkemesinde görülür.

II. Yasal Mal Rejimi: Edinilmiş Mallara Katılma

- **Kural:** Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır (TMK m. 202/1). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre mal rejimi, eşlerin evlenmeden önce sahip oldukları ve evlilik sürerken edindikleri mallar üzerindeki hakları, sorumlulukları ve birlik sona erdiğinde bu malların paylaştırılmasına ilişkin kurallar bütünüdür.[2]
- **Kapsam:** Edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarını kapsar (TMK m. 218). Edinilmiş mal, her eşin bu rejimin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir (TMK m. 219); kişisel mallar ise kanundan (TMK m. 220) veya sözleşmeden (TMK m. 221) doğar.
- **Ayrımın önemi:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, malların kişisel mal veya edinilmiş mal olarak ayrılmasının esasen rejim sona erdikten sonra önem taşıdığını; rejim sürerken bu ayrımın kural olarak önem taşımadığını belirtmiştir.[3]
- **Tasfiye davaları:** Rejim sona erdiğinde eşler veya mirasçılar değer artış payı (TMK m. 227) ve artık değere katılma (TMK m. 231) alacaklarını isteyebilir. Tasfiyede eşlerin bağlı olduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır (TMK m. 179).

III. Seçimlik Rejimler ve Mal Rejimi Sözleşmesi

- **Seçim hakkı:** Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kanunda belirlenen diğer rejimlerden birini kabul edebilir (TMK m. 202/2). Seçilebilecek rejimler mal ayrılığı (TMK m. 242), paylaşmalı mal ayrılığı (TMK m. 244) ve mal ortaklığıdır (TMK m. 256).
- **Sözleşmenin zamanı ve içeriği:** Mal rejimi sözleşmesi evlenmeden önce veya sonra yapılabilir; taraflar istedikleri rejimi ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilir (TMK m. 203).
- **Ehliyet ve şekil:** Sözleşme ancak ayırt etme gücüne sahip olanlarca yapılabilir; küçükler ile kısıtlılar yasal temsilcilerinin rızasını almak zorundadır (TMK m. 204). Sözleşme noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır; taraflar

2 Yargıtay HGK, 15.02.2022, E. 2019/805, K. 2022/123.
3 Yargıtay HGK, 15.02.2022, E. 2019/805, K. 2022/123.

evlenme başvurusu sırasında hangi rejimi seçtiklerini yazılı olarak da bildirebilir (TMK m. 205).

- **Sözleşmenin etkisi:** Yargıtay, eşlerin sözleşmeyle rejimlerini mal ayrılığına çevirdiği dosyada, sözleşme tarihinden boşanma dava tarihine kadar seçilen rejimin geçerli olduğunu kabul etmiştir.[4] Mal rejimi, başka bir rejimin kabulüyle sona erer (TMK m. 225/1).

IV. 1 Ocak 2002 Geçişi

- **Eski dönem:** Yargıtay'a göre 01.01.2002'den önce 743 sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu dönemde eşler arasında yasal mal ayrılığı rejimi geçerliydi ve bu Kanun'da tasfiyeye ilişkin düzenleme bulunmadığından uyuşmazlıklar Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri çerçevesinde katkı payı alacağı kurallarına göre çözülür.[5]
- **Geçiş kuralı:** 4721 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş eşler arasında bu tarihe kadar tâbi oldukları rejim devam eder; eşler bir yıl içinde başka bir rejim seçmezlerse bu tarihten geçerli olmak üzere yasal rejimi seçmiş sayılırlar (4722 sayılı Kanun m. 10). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 01.01.2002'de evli olan eşlerin önceki dönemde edindikleri malların tasfiyesinin eski Kanun'a, sonraki dönemde edindiklerinin tasfiyesinin ise yeni Kanun'a göre yapılacağını belirtmiştir.[6]
- **Geriye etkili seçim:** Eşler, bu bir yıllık süre içinde mal rejimi sözleşmesiyle yasal rejimin evlenme tarihinden geçerli olacağını da kabul edebilirlerdi (4722 sayılı Kanun m. 10/3).
- **Birden çok dönem:** Yargıtay, aynı evlilikte evlilik tarihinden 01.01.2002'ye kadar mal ayrılığının, bu tarihten sözleşme tarihine kadar edinilmiş mallara katılmanın, sözleşmeden sonra ise seçilen rejimin geçerli olduğunu kabul etmiştir.[7] Bu nedenle her mal, edinildiği dönemin kurallarına göre değerlendirilir.

V. Rejimin Başlangıcı ve Sona Ermesi

- **Başlangıç:** Yasal rejim, sözleşmeyle başka bir rejim seçilmedikçe evlenme tarihinde başlar; 01.01.2002'den önce evlenenlerde ise geçiş kuralı uygulanır.
- **Sona erme:** Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer; mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine ya da mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde rejim dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (TMK m. 225).

4 Yargıtay 2. HD, 25.12.2025, E. 2024/10455, K. 2025/12022.
5 Yargıtay 2. HD, 04.07.2024, E. 2023/4622, K. 2024/5366.
6 Yargıtay HGK, 13.12.2023, E. 2022/1273, K. 2023/1238.
7 Yargıtay 2. HD, 25.12.2025, E. 2024/10455, K. 2025/12022.

- **Tasfiyenin ön koşulu:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre tasfiye davasının görülebilmesi için mal rejiminin sona ermiş olması gerekir.[8]
- **Olağanüstü rejim:** Haklı sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemiyle mal ayrılığına geçilmesine karar verebilir (TMK m. 206); bu karar da rejimi sona erdirir.

VI. Usul: Görev, Taraflar ve Deliller

- **Görevli mahkeme:** Yargıtay'a göre mal rejiminin tasfiyesine ilişkin istemler aile mahkemesinin görevine girer ve görev dava şartıdır.[9]
- **Taraflar:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, katkı sebebiyle alacağın ancak kendisine katkı verilen eşe karşı ileri sürülebileceğini; üçüncü kişi adına kayıtlı mal bakımından istemin bu çerçevede değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.[10]
- **Deliller:** Tapu, trafik ve ticaret sicili kayıtları, banka hesap hareketleri, kredi ve ödeme belgeleri, ziynet ve düğün kayıtları ile tanık anlatımları başlıca delillerdir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, düğünde takılan ziynetlerin taşınmaz alımında kullanıldığının dosya kapsamıyla anlaşıldığı olayda katkı payı alacağının hesaplanması gerektiğini kabul etmiştir.[11]
- **Boşanma davasıyla ilişkisi:** Tasfiye istemleri boşanma davasından ayrı bir davanın konusudur; boşanma davası devam ederken açılan tasfiye davasında, boşanma hükmünün kesinleşmesi beklenir.

VII. 2002 Öncesi Dönemin Tasfiyesi ve Zamanaşımı

- **Katkı payı yöntemi:** 01.01.2002'den önce yasal rejim mal ayrılığıydı ve eski Kanun'da tasfiyeye ilişkin düzenleme bulunmadığından, bu dönemde edinilen malların tasfiyesi Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine dayanan katkı payı alacağı kurallarına göre yapılır.[12]
- **Bağış savunması:** Aynı kararda, evliliğin ömür boyu süreceği inancıyla ve karşılıklı güvene dayanarak yapılan kazandırmaların bağış sayılamayacağı; bağış iradesinin duraksamaya yer bırakmayacak biçimde ortaya konulması gerektiği belirtilmiştir.
- **Zamanaşımı:** Mal rejiminin tasfiyesinden doğan alacak davalarında on yıllık zamanaşımı, boşanma kararının kesinleştiği tarihte işlemeye başlar.[13]

8 Yargıtay HGK, 15.02.2022, E. 2019/805, K. 2022/123.
9 Yargıtay 2. HD, 26.06.2025, E. 2025/1039, K. 2025/6585.
10 Yargıtay HGK, 15.02.2022, E. 2019/805, K. 2022/123.
11 Yargıtay HGK, 13.12.2023, E. 2022/1273, K. 2023/1238.
12 Yargıtay HGK, 07.12.2021, E. 2018/657, K. 2021/1617.
13 Yargıtay HGK, 15.03.2022, E. 2019/238, K. 2022/319.

- **Islah ve fazlaya ilişkin haklar:** Aynı karara göre dava açılmakla yalnız talep edilen miktar bakımından zamanaşımı kesilir; "şimdilik" kaydıyla istenmeyen kısım için süre işlemeye devam ettiğinden ıslahla artırılan bölüm zamanaşımına uğrayabilir.
- **Uygulama sonucu:** Uzun süren yargılamalarda alacağın tamamının erken talep edilmesi ya da ıslahın zamanaşımı süresi dolmadan yapılması önem taşır.

UYGULAMA NOTU

Önce takvim çıkarılmalıdır: evlenme tarihi, varsa mal rejimi sözleşmesinin tarihi, boşanma davasının açıldığı tarih ve kesinleşme tarihi. Sonra her malvarlığı değeri için edinme tarihi ve ödemenin kaynağı belgelenmeli; tapu ve ruhsat kayıtları, satış sözleşmeleri, kredi ödeme planları ve banka hareketleri tarih sırasıyla dosyalanmalıdır. 1 Ocak 2002'den önce edinilen mallar için katkının ayrıca ispatlanması gerektiği, sonraki dönem için ise edinilmiş mal karinesinin işlediği unutulmamalıdır. Dava açılırken görevli mahkemenin aile mahkemesi olduğuna ve fazlaya ilişkin hakların saklı tutulmasına dikkat edilmelidir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
15.02.2022 · E. 2019/805 · K. 2022/123

Mal rejimleri yasal ve seçimlik olmak üzere ikiye ayrılır; sözleşmeyle seçim yapılmamışsa kanunun belirlediği yasal rejim uygulanır

2010 yılında evlenen eşlerden kadın, tapuda kayınvalidesi adına tescil edilen taşınmazın gerçekte eşler tarafından edinildiğini ileri sürerek mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan katkı payı alacağı istemiştir. Boşanma davası 2014'te açılmış, hüküm 2015'te kesinleşmişti. Eşler arasında sözleşmeyle başka bir mal rejiminin seçildiği ileri sürülmemişti.

> *Mal rejimi; eşlerin evlenmeden önce sahip oldukları ve evlilik birliği devam ettiği sürece edindikleri mallar üzerindeki hakları, birbirlerine ve üçüncü kişilere karşı sorumlulukları ile evlilik birliği sona erdiğinde bu malların paylaştırılması yönündeki kurallar bütününü ifade etmektedir. Mal rejimleri, yasal ve seçimlik mal rejimleri olarak iki gruba ayrılmıştır. Eşlerin mal varlıklarının yönetimi hususunda sözleşme ile mal rejimini tayin etme imkânı bulunmakla birlikte, bu seçimin gerçekleşmemesi ihtimali gözetilerek kanun gereği eşlerin tabi olacakları yasal mal rejimi belirlenmiştir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, mal rejimi kavramını ve yasal rejimin uygulanma koşullarını bu şekilde açıklamıştır. Karara göre sözleşmeyle başka bir rejim seçilmediğinden evlilik tarihinden mal rejiminin sona erdiği boşanma dava tarihine kadar TMK m. 202/1'de düzenlenen edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir; tasfiye davası açılabilmesi için rejimin sona ermiş olması gerekir (TMK m. 225).

Kurul ayrıca, üçüncü kişi adına kayıtlı mal bakımından katkı sebebiyle alacağın ancak kendisine katkı verilen eşe karşı ileri sürülebileceğini belirtmiştir.

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
13.12.2023 · E. 2022/1273 · K. 2023/1238

01.01.2002'de evli olan eşlerin önceki dönemde edindiği malların tasfiyesi eski Kanun'a, sonraki dönemde edindiklerinin tasfiyesi yeni Kanun'a göre yapılır

1982 yılında evlenen eşlerin boşanmasına 2013 yılında karar verildi ve hüküm aynı yıl kesinleşmiştir. Kadın, düğünde takılan ziynet eşyalarının koca adına kayıtlı bağımsız bölümün edinilmesinde kullanıldığını ileri sürerek mal rejiminden kaynaklanan katkı payı alacağı istemiştir. Mahkeme katkının ispatlanamadığı gerekçesiyle istemi reddetmiştir; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi kararı bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Bilindiği üzere Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un (4722 sayılı Kanun) 10 uncu maddesine göre; 4721 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında bu tarihe kadar tâbi oldukları mal rejimi devam eder. Eşler, Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimini seçmiş sayılırlar.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, mal rejimi bakımından uygulanacak hukuku bu ölçüye göre belirlemiştir. Karara göre 4721 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş eşler o tarihe kadar tâbi oldukları rejime devam eder; bir yıl içinde başka bir rejim seçilmezse 01.01.2002'den geçerli olmak üzere edinilmiş mallara katılma rejimi seçilmiş sayılır (4722 sayılı Kanun m. 10). Tasfiyede eşlerin bağlı olduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır (TMK m. 179).

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
25.12.2025 · E. 2024/10455 · K. 2025/12022

Eşler arasında birden çok dönem söz konusu olabilir: evlilikten 2002'ye kadar mal ayrılığı, sonra edinilmiş mallara katılma, sözleşme yapılmışsa seçilen rejim

1999 yılında evlenen eşler, 2012 yılında yaptıkları mal rejimi sözleşmesiyle rejimlerini mal ayrılığına çevirmiştir. 2013'te açılan boşanma davasının kabulüne ilişkin hüküm 2014'te kesinleşmiştir. Tasfiyeye konu araçlar, eşlerin seçtiği mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde erkek adına tescil edilmişti; mahkeme bu araçlar yönünden davayı reddetmiştir.

> *Evlilik tarihinden TMK'nin yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihine kadar mal ayrılığı (743 sayılı Kanun md. 170), bu tarihten mal rejimi sözleşmesinin yapıldığı tarihe (04.05.2012) edinilmiş mallara katılma rejimi (4722 sayılı Kanun md. 10, TMK md. 202/1, 225/1); mal rejimi sözleşmesinin yapıldığı tarihten (04.05.2012)*

boşanma dava tarihine kadar da seçimlik mal rejimi olan mal ayrılığı rejimi geçerlidir (TMK md. 225/1,2).

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karar, aynı evlilikte farklı dönemlerde farklı mal rejimlerinin geçerli olabileceğini ve her malın hangi dönemde edinildiğine göre değerlendirilmesi gerektiğini gösterir; mal rejimi başka bir rejimin kabulüyle sona erer (TMK m. 225/1) ve tasfiyede eşlerin bağlı olduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır (TMK m. 179). Daire, seçimlik rejim döneminde tescil edilen araçlar bakımından da edinilmiş mallara katılma dönemine ilişkin araştırmanın eksik yapıldığını belirtmiştir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
04.07.2024 · E. 2023/4622 · K. 2024/5366

01.01.2002 öncesinde yasal rejim mal ayrılığıydı; bu dönemde edinilen mallar katkı payı alacağı kurallarına göre tasfiye edilir

Eşlerden biri, 743 sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu dönemde diğer eş adına edinilen malvarlığına katkıda bulunduğunu ileri sürerek alacak istemiştir. Uyuşmazlık, o dönemde edinilen malların hangi kurallara göre tasfiye edileceği noktasında toplanıyordu.

> *01.01.2002 tarihinden önce 743 sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu dönemde, eşler arasında yasal mal ayrılığı rejimi geçerliydi (743 sayılı Kanun md. 170). 743 sayılı Kanun'da mal rejiminin tasfiyesine ilişkin düzenleme mevcut olmadığından, eşlerin bu dönemde edindikleri mal varlığının tasfiyesine ilişkin uyuşmazlık, aynı kanunun 5 inci maddesi yollamasıyla Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri göz önünde bulundurularak "katkı payı alacağı" hesaplama yöntemi kurallarına göre çözüme kavuşturulmalıdır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre 743 sayılı Kanun döneminde yasal rejim mal ayrılığıydı ve bu Kanun'da mal rejiminin tasfiyesine ilişkin bir düzenleme bulunmadığından, o dönemde edinilen malvarlığına ilişkin uyuşmazlıklar Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri çerçevesinde katkı payı alacağı kurallarına göre çözülür. Bu nedenle 2002 öncesi ve sonrası dönemler ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
26.06.2025 · E. 2025/1039 · K. 2025/6585

Mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan davalar aile mahkemesinde görülür; görev dava şartıdır

Erkek eş, eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesine dayanarak tapu iptali ve tescil istemiyle asliye hukuk mahkemesinde dava açmıştır. Mahkeme işin esasına girerek karar vermiştir; bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

> *Tüm bu açıklamalar kapsamında İlk Derece Mahkemesince davacı vekilinin talebinin eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesine yönelik olduğu ve görevli mahkemenin aile mahkemesi olduğu gözetilip görevsizlik kararı verilmesi gerekirken işin esasına girilerek yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre mal rejiminin tasfiyesine ilişkin istemler aile hukukundan doğduğundan aile mahkemesinin görevine girer (4787 sayılı Kanun m. 4) ve mahkemenin görevli olması dava şartıdır (HMK m. 114/1-c); asliye hukuk mahkemesi işin esasına giremez, görevsizlik kararı vermelidir.

6 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
07.12.2021 · E. 2018/657 · K. 2021/1617

01.01.2002 öncesi dönemde yasal rejim mal ayrılığıydı; bu dönemin tasfiyesi Borçlar Kanunu genel hükümlerine dayanan katkı payı alacağı kurallarına göre yapılır

Erkek, evlilik birliği devam ederken bedelini kendisinin ödediği taşınmazın tapuda eşi adına tescil edilmesinin bağış olmadığını ileri sürerek katkı payı alacağı istemiştir. Kadın, devrin bağış olduğunu savunmuştur; yerel mahkeme bu savunmayı benimseyerek verdiği kararda direnmiştir.

> *01.01.2002 tarihinden önce 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin (TKM) yürürlükte olduğu dönemde, eşler arasında yasal mal ayrılığı rejimi geçerliydi (TKM 170 m). TKM'de, mal rejiminin tasfiyesine ilişkin düzenleme mevcut olmadığından, eşlerin bu dönemde edindikleri malvarlığının tasfiyesine ilişkin uyuşmazlık, aynı kanunun 5.maddesi yollamasıyla Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri göz önünde bulundurularak "katkı payı alacağı" hesaplama yöntemi kurallarına göre çözüme kavuşturulacaktır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını bozmuştur. Karara göre eski Kanun'da mal rejiminin tasfiyesine ilişkin düzenleme bulunmadığından, 2002 öncesi dönemde edinilen malların tasfiyesi Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine dayanan katkı payı alacağı yöntemiyle çözülür. Aynı kararda, evliliğin ömür boyu süreceği inancıyla ve karşılıklı güvene dayanarak yapılan kazandırmaların bağış sayılamayacağı da vurgulanmıştır.

7 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
15.03.2022 · E. 2019/238 · K. 2022/319

Mal rejiminin tasfiyesinden doğan alacak davalarında on yıllık zamanaşımı, boşanma kararının kesinleştiği tarihte işlemeye başlar

1985 yılında evlenen eşler, 2002 yılında açılan boşanma davasıyla ayrıldı ve hüküm aynı yıl kesinleşmiştir. Kadın, 2008 yılında fazlaya ilişkin hakları saklı tutarak 10.000 TL katkı payı alacağı istemiştir; 2015 yılındaki ıslah dilekçesiyle talebini 117.250,66

TL'ye yükseltmiştir. Davalı, ıslahla artırılan kısım yönünden zamanaşımı def'inde bulunmuştur.

> *Medeni Kanun'da katkı payı ve buna uygulanacak zamanaşımı konusunda bir hüküm bulunmadığından Borçlar Kanunu genel hükümleri uygulanması gerektiği dikkate alındığında buradan varılacak sonuç; bir alacak davası olan mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda on yıllık zamanaşımı süresinin tarafların boşanmasına ilişkin kararın kesinleştiği tarihte işlemeye başlayacağıdır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, ıslahla artırılan kısım bakımından zamanaşımının dolduğunu kabul etmiştir. Karara göre dava açılmakla yalnız talep edilen miktar bakımından zamanaşımı kesilir; "şimdilik" denilerek istenmeyen kısım için süre işlemeye devam eder. Bu nedenle tasfiye davalarında talebi erken artırmak veya alacağın tamamını dava etmek önem taşır.

8 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
05.10.2016 · E. 2016/1061 · K. 2016/959

Katılma alacağında zamanaşımı boşanmanın eki niteliğindeki bir yıllık süreye değil, genel hükümlere tabidir

1984 yılında evlenen eşler, 2006 yılında açılan ve 2009 yılında kesinleşen boşanma davasıyla ayrılmıştır. Kadın, 2002 sonrasında edinilen mallar nedeniyle katılma alacağı istedi ve talebini 2011 yılında ıslahla artırmıştır. Uyuşmazlık, ıslahla artırılan kısmın bir yıllık süreye mi yoksa genel zamanaşımına mı tabi olduğunda toplanmıştır.

> *Şu halde katılma alacağında zamanaşımı süresinin TMK'nun 178. Maddesi uyarınca belirlenmesine imkân bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, katılma alacağının kanundan doğan parasal bir alacak hakkı olduğunu belirterek TMK m. 5 yollamasıyla Borçlar Kanunu genel hükümlerinin uygulanacağını ve zamanaşımı süresinin on yıl olduğunu kabul etmiştir. Bu nedenle ıslahla artırılan kısım da on yıllık süre içinde kaldığından direnme kararı uygun bulunmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 203:** Mal rejimi sözleşmesinin içeriği.
- **TMK m. 205:** Mal rejimi sözleşmesinin şekli.
- **TMK m. 206:** Olağanüstü mal rejimi.
- **TMK m. 218:** Edinilmiş mallara katılma rejiminin kapsamı.
- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.
- **TMK m. 179:** Boşanmada mal rejiminin tasfiyesi.

MADDE

203

B. Mal rejimi sözleşmesi

I. Sözleşmenin içeriği

KANUN METNİ

Mal rejimi sözleşmesi, evlenmeden önce veya sonra yapılabilir. Taraflar, istedikleri mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilirler.

MADDE ÖZETİ

Mal rejimi sözleşmesi evlenmeden önce veya sonra yapılabilir; taraflar istedikleri mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilirler (m. 203). Yargıtay'a göre eşler seçtikleri rejimi geçmişe etkili kılamaz; bu sınırlama kamu düzenine ilişkindir ve sözleşme serbestisine dayanılarak aşılamaz.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Mal rejimi sözleşmesi	Eşlerin kanunda belirlenen rejimlerden birini seçmek, değiştirmek veya kaldırmak için yaptıkları sözleşme (TMK m. 203).
Sınırlı sayı ilkesi	Eşlerin yalnız kanunda düzenlenen rejimler arasından seçim yapabilmesi; kanunda yazılı sınırlar dışına çıkılamaz.[2]
Geçmişe etki yasağı	Seçilen rejimin evlenme tarihinden itibaren geçerli kılınamaması; yalnız 4722 sayılı Kanun'un tanıdığı bir yıllık süre içinde yasal rejim için istisna tanınmıştı (4722 sayılı Kanun m. 10/3).
Tasfiye anlaşması	Eşlerin mal rejiminin tasfiyesi konusunda, anlaşmalı boşanma protokolünde de yapabilecekleri anlaşma.[3]

1 Yargıtay 8. HD, 06.06.2013, E. 2012/11466, K. 2013/8552.
2 Yargıtay 8. HD, 06.06.2013, E. 2012/11466, K. 2013/8552.
3 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/7, K. 2025/498.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 203- Yürürlükteki Kanunun 171 inci maddesini karşılamaktadır. Madde 1984 tarihli Öntasarıdan alınmıştır. Maddeye yürürlükteki 171 inci maddenin son cümlesi alınmamış, ikinci cümlede değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle hukuk güvenliği açısından, eşlerin mal rejimini ancak kanunda gösterilen sınırlar içerisinde kabul edebilecekleri, değiştirebilecekleri veya sona erdirebilecekleri belirtilmiştir. Mal rejimi sözleşmesi evlenme töreninden önce yapılabileceği gibi, evliliğin devamı süresince de yapılabilir. 213 üncü maddeyle üçüncü kişilerin, mal rejimi değişikliklerine karşı hakları yeterli bir şekilde korunduğundan, yürürlükteki maddenin son cümlesine gerek görülmemiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 83*

Tasarıda madde, "Mal rejimi sözleşmesi" başlığı altında "I. Sözleşmenin içeriği" alt başlığıyla yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 410).

Eski Kanun'da da sözleşme evlenmeden önce veya sonra yapılabiliyordu; ancak taraflar kanunda gösterilen usullerden birini kabule mecburdu ve evlenmeden sonra yapılan sözleşmenin üçüncü kişilerin haklarını ihlal edemeyeceği ayrıca belirtilmişti.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Evlenme mukavelesi evlenme merasiminden evvel veya sonra yapılabilir. İki taraf, mukavelelerinde bu kanunda gösterilen usullerden birini kabule mecburdurlar. Evlenmeden sonra yapılan mukavele karı kocanın malları üzerinde başkalarının haiz olduğu hakları ihlal edemez.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 171

	743 sayılı Kanun m. 171	4721 sayılı Kanun m. 203
Zaman	Evlenmeden önce veya sonra	Evlenmeden önce veya sonra
Seçim	Kanunda gösterilen usullerden biri	Kanunda yazılı sınırlar içinde seçme, kaldırma, değiştirme
Üçüncü kişiler	Sonraki sözleşme başkalarının haklarını ihlal edemez	Alacaklıların korunması ayrı hükümde (m. 213)
Kaldırma ve değiştirme	Açıkça düzenlenmemişti	Açıkça düzenlendi

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Zaman	Sözleşme evlenmeden önce veya sonra yapılabilir	TMK m. 203
Sınır	Rejim ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçilir	TMK m. 203
İşlemler	Seçme, kaldırma ve değiştirme	TMK m. 203
Şekil	Noterde düzenleme veya onaylama; evlenme başvurusunda yazılı bildirim	TMK m. 205
Geçmişe etki	Seçilen rejim geçmişe etkili kılınamaz	Yargıtay 8. HD, K. 2013/8552
İleriye etki	Sözleşmeyle seçilen rejim sözleşme tarihinden itibaren bağlar	Yargıtay 8. HD, K. 2011/3497
Boşanma protokolü	Tasfiye anlaşması açıkça yazılmalıdır	Yargıtay HGK, K. 2025/498
Alacaklılar	Rejimin kurulması veya değiştirilmesi alacaklıların haklarını etkilemez	TMK m. 213
İptal istemi	Bağımsız asli talep olup harca tabidir	Yargıtay 2. HD, K. 2023/4065

1 TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükten kaldırılan 743 sayılı Kanun'un 171. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, hukuk güvenliği açısından eşlerin mal rejimini ancak kanunda gösterilen sınırlar içerisinde kabul edebilecekleri, değiştirebilecekleri veya sona erdirebileceklerini; sözleşmenin evlenme töreninden önce yapılabileceği gibi evliliğin devamı süresince de yapılabileceğini belirtir. Üçüncü kişilerin mal rejimi değişikliklerine karşı hakları alacaklıların korunmasına ilişkin hükümle yeterince korunduğundan, eski maddenin son cümlesine gerek görülmemiştir. Tasarının 203. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir.

DİKKAT

Eşler evlenmeden önce veya evlilik sürerken noterde mal rejimi sözleşmesi yapabilir; ancak yalnız kanunda düzenlenen rejimlerden birini seçebilir, kendi kurallarını içeren karma bir rejim oluşturamazlar. Sözleşme kural olarak yapıldığı tarihten ileriye etkilidir: geçmiş yıllarda edinilen mallar önceki rejime tabi kalır. Anlaşmalı boşanmada mal paylaşımı da anlaşmaya bağlanmak isteniyorsa protokolde bu, açıkça ve duraksamaya yer bırakmayacak biçimde yazılmalıdır; aksi hâlde "paylaşacak malımız yoktur" gibi genel ifadeler tasfiye sayılmayabilir.

II. Sözleşmenin Yapılabileceği Zaman

- **Evlenmeden önce veya sonra:** Mal rejimi sözleşmesi evlenmeden önce yapılabileceği gibi evliliğin devamı süresince de yapılabilir (TMK m. 203). Gerekçe de bu iki olanağı açıkça belirtir.
- **Evlenme başvurusunda bildirim:** Eşler, evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak bildirebilir; bunun dışındaki sözleşmeler noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır (TMK m. 205).
- **Ehliyet:** Sözleşme ancak ayırt etme gücüne sahip olanlarca yapılabilir; küçükler ile kısıtlılar yasal temsilcilerinin rızasını almak zorundadır (TMK m. 204).
- **Sözleşme yoksa:** Eşler sözleşme yapmamışsa yasal rejim olan edinilmiş mallara katılma uygulanır (TMK m. 202/1).

III. Kanunda Yazılı Sınırlar: Sınırlı Sayı İlkesi

- **Seçilebilecek rejimler:** Taraflar istedikleri rejimi ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir; bu rejimler mal ayrılığı (TMK m. 242), paylaşmalı mal ayrılığı (TMK m. 244) ve mal ortaklığıdır (TMK m. 256). Kanunda bulunmayan karma bir rejim oluşturulamaz.
- **Sözleşme serbestisinin sınırı:** Yargıtay'a göre aile hukukunda tam ve sınırsız bir sözleşme serbestisi kabul edilmemiştir; kamu düzenine ilişkin bu sınırlama sözleşme serbestisine dayanılarak aşılamaz.[4]
- **Mal gruplarının değişmezliği:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre edinilmiş mallara katılma rejiminde kural mal gruplarının değişmezliğidir; kanunun izin verdiği istisnalar dışında eşler mal gruplarını değiştiremez ve aksine sözleşmeler geçersizdir.[5] Sözleşmeyle yapılabilecekler, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan değerlerin kişisel mal sayılması ile kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dahil olmamasıdır (TMK m. 221).

IV. Geçmişe Etkili Sözleşme

- **Kural:** Sözleşme ileriye etkilidir. Yargıtay, noterde düzenlenen sözleşmeyle seçilen rejimin sözleşmeyle bağlanan tarihten itibaren geçerli olduğunu ve tarafları bağladığını belirtmiştir.[6]
- **Yasak:** Yargıtay'a göre eşler, seçimlik rejimlerden birini evlenme tarihinden itibaren geçerli olmak üzere seçemez; böyle bir belirleme yok hükmündedir.[7]

4 Yargıtay 8. HD, 06.06.2013, E. 2012/11466, K. 2013/8552.
5 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/7, K. 2025/498.
6 Yargıtay 8. HD, 16.06.2011, E. 2010/6262, K. 2011/3497.
7 Yargıtay 8. HD, 06.06.2013, E. 2012/11466, K. 2013/8552.

- **Tek istisna:** 01.01.2002'den önce evlenmiş eşler, kanunun tanıdığı bir yıllık süre içinde mal rejimi sözleşmesiyle yasal rejimin evlenme tarihinden geçerli olacağını kabul edebilirlerdi (4722 sayılı Kanun m. 10/3). Bu istisna yalnız yasal rejim bakımından ve o süreyle sınırlıdır.
- **Sonuç:** Sözleşme öncesinde edinilen mallar, edinildikleri dönemde geçerli olan rejime göre değerlendirilir. Yargıtay, aynı evlilikte evlilik tarihinden 01.01.2002'ye kadar mal ayrılığının, sonrasında edinilmiş mallara katılmanın, sözleşmeden sonra ise seçilen rejimin geçerli olduğunu kabul etmiştir.[8]

V. Rejimin Değiştirilmesi, Kaldırılması ve Üçüncü Kişiler

- **Değiştirme ve kaldırma:** Taraflar rejimi kanunun sınırları içinde değiştirebilir veya kaldırabilir (TMK m. 203). Yeni bir rejimin kabulüyle önceki rejim sona erer (TMK m. 225/1) ve sona eren rejim tasfiye edilir.
- **Tasfiye ihtiyacı:** Rejim değiştirildiğinde önceki dönemin alacakları kendiliğinden ortadan kalkmaz; değer artış payı ve katılma alacağı istemleri sona eren rejime göre hesaplanır (TMK m. 179).
- **Alacaklıların korunması:** Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi, eşlerden birinin veya ortaklığın alacaklılarının üzerinden haklarını alabilecekleri malları sorumluluk dışında bırakamaz (TMK m. 213). Gerekçeye göre eski Kanun'un son cümlesine bu nedenle gerek görülmemiştir.
- **Şerh ve aleniyet:** Mal rejimi sözleşmesi tapu kütüğüne şerh edilmez; üçüncü kişilere karşı korunma alacaklıların korunmasına ilişkin hükümle sağlanır.

VI. Boşanma Protokolüyle Tasfiye Anlaşması

- **Anlaşma yapılabilir:** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre mal rejiminin tasfiyesi boşanmanın fer'îsi değildir; eşler tasfiyeyi anlaşmalı boşanmayla birlikte yapabilecekleri gibi haklarını sonradan da kullanabilirler.[9]
- **Açıklık şartı:** Aynı kararda, tasfiye konusunda anlaşma yapılacaksa bunun hiçbir duraksamaya yer vermeyecek açıklıkta olması, soyut ve farklı yorumlara açık ifadelerden kaçınılması gerektiği vurgulanmıştır.[10]
- **Genel beyanlar yetmez:** Duruşmadaki "paylaşacak bir malımız yoktur" biçimindeki beyan, protokolde ve hükümde tasfiyeye ilişkin bir düzenleme yoksa tasfiyenin gerçekleştiği anlamına gelmez.[11]

8 Yargıtay 2. HD, 25.12.2025, E. 2024/10455, K. 2025/12022.
9 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/7, K. 2025/498.
10 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/7, K. 2025/498.
11 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/7, K. 2025/498.

- **Usulüne uygun anlaşmanın sonucu:** Tasfiyeyi kapsayan bir anlaşmayla boşanma kesinleşmişse sonradan yeniden tasfiye istenmesi dürüstlük kuralına aykırı düşer (TMK m. 2).

VII. Sözleşmenin İptali ve Usul

- **İptal sebepleri:** Sözleşme, ehliyetsizlik, şekil eksikliği veya irade bozukluğu gibi genel sebeplerle iptal edilebilir. Yargıtay, noterde düzenlenen mal ayrılığı sözleşmesi ile tasfiye protokolünün ve feragat beyanının iptali istemini reddeden kararı onamıştır.[12]
- **Harç:** Yargıtay'a göre sözleşmenin iptali istemi bağımsız bir asli taleptir; aynı dilekçede birden çok asli talep ileri sürülebilirse de her biri için harç yatırılmalı, eksikse mahkemece tamamlattırılmalıdır.[13]
- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür.[14]
- **Nitelendirme:** Eşler arasında düzenlenen protokoller, içeriğine göre mal rejimi sözleşmesi olarak nitelendirilebilir; Yargıtay, böyle bir protokole dayanılarak mirasçılık belgesinin iptalinin istenemeyeceğine ilişkin kararı onamıştır.[15]

UYGULAMA NOTU

Sözleşme yaptırılmadan önce hangi rejimin neden istendiği netleştirilmelidir: mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı veya mal ortaklığı. Sözleşmede seçilen rejimin adı, yürürlük tarihi ve varsa TMK m. 221 kapsamındaki özel düzenlemeler açıkça yazdırılmalı; notere kimlik ve nüfus kayıt örneğiyle gidilmelidir. Sözleşme geçmişe etkili olmayacağından, sözleşme öncesi dönemde edinilen mallar ve yapılan ödemeler ayrıca belgelenmelidir. Anlaşmalı boşanmada mal paylaşımı da bitirilmek isteniyorsa protokolde hangi malın kime kalacağı ve karşılıklı feragat olup olmadığı tek tek yazılmalı, harç konusu da baştan planlanmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
10.09.2025 · E. 2024/7 · K. 2025/498

Anlaşmalı boşanma protokolünde açıkça yer verilmemişse, salt anlaşmalı boşanmış olmak mal rejiminin tasfiye edildiği anlamına gelmez

1989 yılında evlenen eşler, 2005 yılında anlaşmalı olarak boşanmıştır. Duruşmada her iki eş de "paylaşacak bir malımız ve eşya talebimiz yoktur" şeklinde beyanda bulunmuş; protokolde ve hüküm fıkrasında mal rejiminin tasfiyesine ilişkin bir dü-

12 Yargıtay 2. HD, 13.03.2024, E. 2022/9736, K. 2024/1693.
13 Yargıtay 2. HD, 20.09.2023, E. 2022/5215, K. 2023/4065.
14 Yargıtay 2. HD, 26.06.2025, E. 2025/1039, K. 2025/6585.
15 Yargıtay 7. HD, 15.04.2024, E. 2023/1878, K. 2024/2030.

zenleme yer almamıştı. Boşanmadan yıllar sonra açılan tasfiye davasında mahkeme, bu beyanlar nedeniyle tasfiyenin gerçekleştiğini kabul ederek istemi reddetti ve Özel Daire bozmasına direnmiştir.

> *Mal rejiminin tasfiyesi boşanmanın fer'îsi niteliğinde olmayıp; eşler, tasfiyeyi anlaşmalı boşanma ile birlikte yapabilecekleri gibi bu yöndeki haklarını zamanaşımı süresi içerisinde daha sonra da kullanmak isteyebilirler. Bu konuda anlaşma sağlanamaması anlaşmalı boşanma davasının reddi sonucunu doğurmaz ve anlaşmalı boşanmaya bir etkisi olamaz. Anlaşmada ayrıca yer verilmemişse, tarafların sırf anlaşmalı olarak boşanmış olmaları aralarındaki mal rejimini de tasfiye ettikleri anlamında kabul edilemez.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oy çokluğuyla bozmuştur. Kurul'a göre eşler mal rejiminin tasfiyesi konusunda anlaşmalı boşanmada da anlaşabilir; usulüne uygun bir anlaşmayla tasfiye gerçekleşmişse sonradan yeniden tasfiye istenmesi dürüstlük kuralına aykırı düşer. Ancak bu yönde bir anlaşma yapılacaksa metnin hiçbir duraksamaya yer vermeyecek açıklıkta olması, soyut ve farklı yorumlara açık ifadelerden kaçınılması gerekir. Kurul ayrıca, TMK m. 166/3'teki "boşanmanın malî sonuçları" kavramının mal rejiminin tasfiyesini kapsamadığını belirtmiştir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
06.06.2013 · E. 2012/11466 · K. 2013/8552

Eşler, seçtikleri mal rejimini geçmişe etkili olarak kararlaştıramaz; geriye etkili seçim yalnız kanunun tanıdığı bir yıllık süre içinde ve yasal rejim için mümkündü

1960 yılında evlenen eşler, 2002 yılında noterde mal ortaklığı sözleşmesi düzenledi ve sözleşmede eşlerden birinin ölümü hâlinde ölenin malvarlığının yarısının sağ kalan eşe ait olacağını kararlaştırmışlardır. Eşlerden biri 2008'de ölmüştür. Sağ kalan eş, sözleşmeye dayanarak murise ait taşınmazın tapusunun iptali ile yarı payın adına tescilini istemiştir; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Bu iki düzenleme birlikte değerlendirildiğinde yukarıda öngörülen bir yıllık süre içerisinde eşlerin geçmişe etkili olmak üzere sadece yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimini seçebilecekleri açıktır. Diğer bir ifade ile eşler kanunun tanıdığı bir yıl içinde geçmişe etkili bir biçimde edinilmiş mallara katılma rejimi dışında gene kanunun tanıdığı başka bir mal rejimini (mal ortaklığı, mal ayrılığı veya paylaşmalı mal ayrılığı rejimlerinden birini) evlenme tarihinden itibaren geçerli olmak üzere seçemez ve belirleyemezler. Dolayısı ile varsa bile; böyle bir belirleme de yok hükmündedir ve kamu düzenine ilişkin bu sınırlama sözleşme serbestisi kurallarına dayanılarak aşılamaz.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre 4722 sayılı Kanun'un 10. maddesi uyarınca eşler yalnız bir yıllık süre içinde ve yalnız yasal mal rejimi bakımından geriye etkili seçim yapabilirdi; seçimlik rejimlerin evlenme tarihinden itibaren geçerli kılınması mümkün değildir ve böyle bir belirleme yok

hükmündedir. Aile hukukunda sözleşme serbestisi sınırlıdır; taraflar TMK m. 203'teki "kanunda yazılı sınırlar" dışına çıkamaz.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
16.06.2011 · E. 2010/6262 · K. 2011/3497

Noterde yapılan mal rejimi sözleşmesi ileriye etkilidir; seçilen rejim sözleşmeyle bağlanan tarihten itibaren tarafları bağlar

1990 yılında evlenen eşler, 30.12.2002 tarihinde noterde düzenlenen sözleşmeyle evlendikleri tarihten itibaren geçerli olmak üzere mal ortaklığı rejimini kabul etmişlerdir. 2004 yılında açılan boşanma davasının kabulüne ilişkin hüküm 2009'da kesinleşmiştir. Kadın, evlilik içinde edinilip koca adına kayıtlanan bağımsız bölümün yarı payının sözleşme uyarınca adına tescilini istedi ve mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Taraflar arasında düzenlenen bu sözleşme ile seçilen mal ortaklığı rejiminin 4721 sayılı TMK. nun yürürlüğe girdiği 1.1.2002 tarihinden ileriye doğru geçerli olduğu ve tarafları bağladığı konusunda hiçbir duraksama bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre noterde düzenlenen sözleşmeyle seçilen mal ortaklığı rejimi 01.01.2002'den ileriye doğru geçerlidir ve tarafları bağlar; ancak sözleşmenin evlenme tarihinden itibaren geçmişe etkili sayılması mümkün değildir. Bu nedenle sözleşme öncesinde edinilen mallar, edinildikleri dönemin rejimine göre değerlendirilir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
20.09.2023 · E. 2022/5215 · K. 2023/4065

Mal rejimi sözleşmesinin iptali istemi bağımsız bir asli taleptir; harcı tamamlanmadan karara bağlanamaz

Kadın, aynı dilekçede hem taraflar arasındaki mal rejimi sözleşmesinin iptalini hem de düğünde takılan ziynet eşyaları ile paranın iadesini istemiştir. Dava açılırken yalnız ziynet ve para istemleri üzerinden harç yatırılmıştır; sözleşmenin iptali istemi yönünden harç tamamlanmamıştır. Mahkeme davayı kısmen kabul etmiştir.

> *Somut olayda, davacının dava dilekçesinde sözleşmenin iptali ile düğünde takılan ziynet eşyalarının ve paranın aynen, mümkün olmaması halinde bedelinin iadesine yönelik iki ayrı asli talebini ileri sürdüğü, ancak sadece hükmedilmesi istenen ziynet miktarı (2.000,00 TL) üzerinden başvurma ve nispi karar harcı ödenmek suretiyle davanın açıldığı, daha sonra düğünde takılan para yönünden de (10.000,00 TL) harcın tamamlandığı, son olarak da ziynet yönünden artırılan miktar (111.909,99 TL) yönünden harcın tamamlanmasına rağmen, sözleşmenin iptali istemi yönünden harcın tamamlanmadığı anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre davacı aynı dilekçede birbirinden bağımsız birden fazla asli talep ileri sürebilir (HMK m. 110); ancak her talep için harcın yatırılması gerekir ve harç alınmasını veya tamamlanmasını

mahkeme kendiliğinden gözetir. Yargı işlemlerinden alınacak harçlar ödenmedikçe sonraki işlemler yapılamaz (Harçlar Kanunu m. 32); bu nedenle sözleşmenin iptali istemi hakkında harç tamamlattırılmadan hüküm kurulamaz.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
24.01.2012 · E. 2011/7110 · K. 2012/302

Kanunun tanıdığı bir yıllık süre içinde noterde yapılan sözleşmeyle yasal rejimin evlenme tarihinden geçerli olacağı kararlaştırılabilir

1984 yılında evlenen eşler, 25.12.2002 tarihinde noterde düzenlenen sözleşmeyle edinilmiş mallara katılma rejiminin evlilik tarihinden itibaren geçerli olacağını kabul etmişlerdir. 2003 yılında açılan boşanma davası 2006'da kesinleşmiştir. Mahkeme, tasfiye istemini bir yıllık zamanaşımı gerekçesiyle reddetti ve dava tarihini harcın tamamlandığı 2011 yılı olarak kabul etmiştir.

> *Eşler arasında Beşiktaş 12. Noterliğinde düzenlenen 25.12.2002 gün 16848 yevmiyeli sözleşmeyle, yasal edinilmiş mallara katılma rejiminin evlilik tarihinden itibaren geçerli olacağı kabul edildiğinden, evlenme tarihinden mal rejiminin sona erdiği boşanma davasının açıldığı tarihe kadar (4721 sayılı TMK.nun 225/2. m) yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir (4721 sayılı TMK.nun 202.m).*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre noterde yapılan sözleşmeyle yasal rejimin evlenme tarihinden geçerli olacağının kabul edilmesi hâlinde tasfiye bu tarihten başlar. Karar ayrıca dava tarihinin, eksik harcın tamamlandığı gün değil dava dilekçesinin verildiği gün olduğunu vurgulamaktadır; nispi harç tamamlatılmadan yargılamaya devam edilemez, ancak harcın tamamlandığı tarih dava tarihi sayılamaz.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi.
- **TMK m. 204:** Sözleşme ehliyeti.
- **TMK m. 205:** Sözleşmenin şekli.
- **TMK m. 213:** Alacaklıların korunması.
- **TMK m. 221:** Sözleşmeye göre kişisel mallar.
- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.
- **TMK m. 242:** Mal ayrılığı rejimi.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı rejimi.
- **TMK m. 256:** Mal ortaklığı rejimi.

MADDE

204 B. Mal rejimi sözleşmesi II. Sözleşme ehliyeti

KANUN METNİ

(1) Mal rejimi sözleşmesi, ancak ayırt etme gücüne sahip olanlar tarafından yapılabilir.
(2) Küçükler ile kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızasını almak zorundadırlar.

MADDE ÖZETİ

Mal rejimi sözleşmesi ancak ayırt etme gücüne sahip olanlar tarafından yapılabilir; küçükler ile kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızasını almak zorundadır (m. 204). Yargıtay'a göre noterde düzenlenen mal rejimi sözleşmesi ve tasfiye protokolü, ehliyetsizlik veya irade bozukluğu kanıtlanamadıkça geçerli sayılır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Ayırt etme gücü	Akla uygun biçimde davranma yeteneği; yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da benzer sebeplerle bu yetenekten yoksun olmayan herkes ayırt etme gücüne sahiptir (TMK m. 13).
Fiil ehliyeti	Kişinin kendi işlemleriyle hak edinip borç altına girebilmesi; ayırt etme gücü, erginlik ve kısıtlı olmama koşullarına bağlıdır (TMK m. 10).
Sınırlı ehliyetsiz	Ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlı; yasal temsilcisinin rızası olmadıkça kendi işlemleriyle borç altına giremez (TMK m. 16).
Vesayet makamının izni	Vesayet altındaki kişi adına mal rejimi sözleşmesi yapılmasında aranan ek izin (TMK m. 462).

1 Yargıtay 2. HD, 13.03.2024, E. 2022/9736, K. 2024/1693.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 204- Yürürlükteki Kanunun 172 inci maddesini karşılamaktadır. Madde sadeleştirilmek suretiyle kaynak Kanuna da uygun olarak iki fıkra hâlinde düzenlenmiştir. Yürürlükteki maddenin "İki tarafın ehliyeti" şeklindeki kenar başlığı, "Sözleşme ehliyeti" şeklinde değiştirilmiştir. Mal rejimi sözleşmesi yapmak isteyen eşlerin ayırt etme gücüne sahip olmaları zorunludur. Küçükler ve kısıtlılar ise ancak yasal temsilcilerinin rızasıyla sözleşme yapabilirler.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 83*

Tasarıda madde, "Mal rejimi sözleşmesi" başlığı altında "II. Sözleşme ehliyeti" alt başlığıyla yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 410).

Eski Kanun'da da sözleşmenin yapılması, değiştirilmesi veya sona erdirilmesi için temyiz kudreti aranıyor; küçük ve kısıtlıların yasal temsilcilerince yetkilendirilmesi gerekiyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Evlenme mukavelesini akit veya tadil yahut feshetmek isteyen kimsenin, temyiz kudretini haiz olması şarttır. Küçük ile mahcurun kanuni mümessilleri tarafından mezun kılınmaları lazımdır.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 172

	743 sayılı Kanun m. 172	4721 sayılı Kanun m. 204
Temel koşul	Temyiz kudreti	Ayırt etme gücü
Küçük ve kısıtlı	Yasal temsilcinin izni	Yasal temsilcinin rızası
Düzenleme biçimi	Tek fıkra	İki fıkra
Kenar başlık	İki tarafın ehliyeti	Sözleşme ehliyeti

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Temel koşul	Sözleşme ancak ayırt etme gücüne sahip olanlarca yapılabilir	TMK m. 204/1
Küçükler	Yasal temsilcinin rızası gerekir	TMK m. 204/2

Konu	Kural	Dayanak
Kısıtlılar	Yasal temsilcinin rızası gerekir	TMK m. 204/2
Ayırt etme gücü yoksa	İşlem hukuki sonuç doğurmaz	TMK m. 15
Vesayet altındakiler	Ayrıca vesayet makamının izni aranır	TMK m. 462
Vasinin izni	Ayırt etme gücüne sahip vesayet altındaki kişi vasinin izni veya onamasıyla yükümlülük altına girer	TMK m. 451
Geçerlilik	İrade bozukluğu kanıtlanamazsa sözleşme geçerlidir	Yargıtay 2. HD, K. 2024/1693
Görev	Aile mahkemesi; görev kamu düzenindendir	Yargıtay 2. HD, K. 2026/3202

TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükten kaldırılan 743 sayılı Kanun'un 172. maddesini karşılamaktadır; madde sadeleştirilerek kaynak Kanuna uygun biçimde iki fıkra hâlinde düzenlenmiş ve eski maddenin "İki tarafın ehliyeti" şeklindeki kenar başlığı "Sözleşme ehliyeti" olarak değiştirilmiştir. Gerekçe, mal rejimi sözleşmesi yapmak isteyen eşlerin ayırt etme gücüne sahip olmalarının zorunlu olduğunu; küçükler ve kısıtlıların ise ancak yasal temsilcilerinin rızasıyla sözleşme yapabileceklerini belirtir. Tasarının 204. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir. 1

DİKKAT

Mal rejimi sözleşmesi imzalanırken sözleşmenin içeriği ve sonuçları anlaşılmış olmalıdır; sonradan "anlamadım" demek tek başına sözleşmeyi geçersiz kılmaz. Ayırt etme gücünün sonradan tartışma konusu yapılabileceği durumlarda, işlemin yapıldığı tarihteki durumu gösteren belgelerin saklanması işlemin geçerliliğini savunmayı kolaylaştırır. Vesayet altındaki bir kişi için mal rejimi sözleşmesi yapılacaksa yalnız vasinin rızası yetmez; vesayet makamının izni de alınmalıdır.

II. Mal Rejimi Sözleşmesi Yapabilecek Kişiler

- **Ayırt etme gücü koşulu:** Mal rejimi sözleşmesi ancak ayırt etme gücüne sahip olanlar tarafından yapılabilir (TMK m. 204/1). Ayırt etme gücü, akla uygun biçimde davranma yeteneğidir ve kural olarak herkeste var sayılır (TMK m. 13).
- **Tam ehliyetliler:** Ayırt etme gücüne sahip, ergin ve kısıtlı olmayan eşler sözleşmeyi tek başlarına yapabilir (TMK m. 10).
- **Evlenmeyle erginlik:** Evlenme kişiyi ergin kılar (TMK m. 11); bu nedenle evlenmiş bir eş, yaşı küçük olsa bile ergin sayılır. Buna karşılık evlenme öncesinde yapılacak sözleşmede küçüğün yasal temsilcisinin rızası aranır.

- **Sözleşmenin karşı tarafı:** Sözleşme eşler arasında yapılır; üçüncü kişilerle mal rejimi sözleşmesi yapılamaz. Rejim ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçilebilir (TMK m. 203).

III. Küçükler, Kısıtlılar ve Vesayet Altındakiler

- **Yasal temsilcinin rızası:** Küçükler ile kısıtlılar mal rejimi sözleşmesi için yasal temsilcilerinin rızasını almak zorundadır (TMK m. 204/2). Bu kural, ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlıların yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça kendi işlemleriyle borç altına giremeyeceğine ilişkin genel kuralla uyumludur (TMK m. 16).
- **Vasinin izni veya onaması:** Ayırt etme gücüne sahip vesayet altındaki kişi, vasinin açık veya örtülü izni ya da sonraki onamasıyla yükümlülük altına girebilir (TMK m. 451).
- **Vesayet makamının izni:** Vesayet altındaki kişi bakımından mal rejimi sözleşmesi yapılması, vesayet makamının iznine tabi işlemler arasında sayılmıştır (TMK m. 462). Bu nedenle yalnız vasinin rızası yeterli değildir.
- **Ayırt etme gücü yoksa:** Ayırt etme gücü bulunmayan kimsenin fiilleri, kanunda gösterilen ayrık durumlar dışında hukuki sonuç doğurmaz (TMK m. 15). Böyle bir kişinin imzaladığı mal rejimi sözleşmesi geçersizdir; bu geçersizlik sonradan onamayla giderilemez.

IV. Ehliyetsizlik ve İrade Bozukluğu İddiaları

- **Karine ve ispat:** Ayırt etme gücünün varlığı asıldır; bulunmadığını ileri süren taraf bunu ispatlamakla yükümlüdür (TMK m. 6). İşlem tarihine ilişkin resmî kayıtlar, tanık anlatımları ve mahkemece alınacak uzman görüşü değerlendirilir.
- **İrade bozukluğu:** Yanılma, aldatma veya korkutma iddiaları genel hükümlere göre incelenir. Yargıtay, aldatma nedeniyle iradesinin sakatlandığını ileri süren eşin, noterde düzenlenen mal ayrılığı sözleşmesi ile tasfiye protokolünün ve karşılıklı feragat beyanının iptali istemini reddeden kararı onamıştır.[2]
- **Resmî şekil güvencesi:** Sözleşmenin noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılması (TMK m. 205), tarafların kimliğinin ve beyanlarının resmî olarak tespit edilmesini sağlar; bu nedenle sonradan ileri sürülen iddiaların ispatı güçtür.
- **Feragat beyanları:** Tasfiyeye ilişkin karşılıklı feragat beyanları da aynı geçerlilik denetimine tabidir; usulüne uygun bir anlaşmayla tasfiye tamamlanmışsa sonradan yeniden tasfiye istenmesi dürüstlük kuralıyla bağdaşmaz (TMK m. 2).

2 Yargıtay 2. HD, 13.03.2024, E. 2022/9736, K. 2024/1693.

V. Sözleşmenin İptali Davası ve Usul

- **Görevli mahkeme:** Yargıtay'a göre görev kamu düzenine ilişkin bir dava şartıdır ve mal rejimi sözleşmelerine ilişkin davalar aile mahkemesinde görülür; asliye hukuk mahkemesi işin esasına giremez.[3]
- **Temyiz incelemesi:** Mal rejimi sözleşmesinin iptali istemlerinde temyiz incelemesi Yargıtay 2. Hukuk Dairesine aittir.[4]
- **Harç:** Sözleşmenin iptali istemi bağımsız bir asli talep olup harca tabidir; harç tamamlanmadan bu istem karara bağlanamaz.[5]
- **Sonuç:** Sözleşme geçersiz sayılırsa eşler arasında, sözleşmeden önce geçerli olan rejim uygulanır; sözleşme yoksa yasal rejim olan edinilmiş mallara katılma geçerli olur (TMK m. 202).

UYGULAMA NOTU

Sözleşme imzalanmadan önce metin okunmalı ve anlaşılmayan noktalar notere sorulmalıdır; seçilen rejim, yürürlük tarihi ve varsa özel düzenlemeler tarafların kendi ifadeleriyle teyit edilmelidir. Taraflardan biri küçük veya kısıtlıysa yasal temsilcinin rızası yazılı olarak dosyaya eklenmeli; vesayet altındaki kişide ayrıca vesayet makamından izin alınmalıdır. İmza sırasında kimlik belgeleri, varsa vekâletname ve izin kararlarının birer örneği saklanmalıdır. Sonradan ehliyet veya irade bozukluğu iddiasıyla iptal isteyecek tarafın iddiasını somut belgelerle desteklemesi ve istem için harç yatırması gerektiği unutulmamalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
13.03.2024 · E. 2022/9736 · K. 2024/1693

Noterde düzenlenen mal rejimi sözleşmesi ve tasfiye protokolü, irade sakatlığı kanıtlanamadıkça geçerlidir

Eşler noterde düzenleme şeklinde bir mal ayrılığı sözleşmesi imzalamış, ayrıca edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesine ilişkin anlaşma protokolü düzenleyip karşılıklı feragat beyanında bulunmuşlardı. Kadın, iradesinin aldatma nedeniyle sakatlandığını ileri sürerek sözleşmenin, protokolün ve feragat beyanının iptalini istemiştir. İlk derece mahkemesi istemi reddetti, bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

> *Uyuşmazlık, iradenin sakatlanıp sakatlanmadığı, sözleşmelerin geçerli olup olmadığı, feragat beyanının geçerli olup olmadığı noktasında toplanmaktadır. Dava, taraflar arasında noterde düzenlenen düzenleme şeklinde imzalanan mal*

3 Yargıtay 2. HD, 26.03.2026, E. 2025/2668, K. 2026/3202.
4 Yargıtay 7. HD, 16.06.2025, E. 2024/4627, K. 2025/3001.
5 Yargıtay 2. HD, 20.09.2023, E. 2022/5215, K. 2023/4065.

ayrılığı sözleşmesi ile edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesine dair anlaşma protokolü ve karşılıklı feragat beyanının iptali istemine ilişkindir.

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle onamıştır. Karar, mal rejimi sözleşmesinin ancak genel hükümlere göre ehliyetsizlik, şekil eksikliği veya irade bozukluğu gibi sebeplerle iptal edilebileceğini; bu iddiaların ispatlanamaması hâlinde sözleşmenin, tasfiye protokolünün ve feragat beyanının geçerli sayılacağını gösterir. Bu nedenle sözleşme imzalanmadan önce içeriğin ve sonuçlarının anlaşılması, gerekirse hukuki destek alınması önemlidir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
26.03.2026 · E. 2025/2668 · K. 2026/3202

Mal rejimi sözleşmesine ilişkin davalarda görevli mahkeme aile mahkemesidir; görev kamu düzenindendir

Bir eş, taraflar arasındaki mal rejimi sözleşmesinin iptali istemiyle asliye hukuk mahkemesinde dava açmıştır. Mahkeme görev konusunu değerlendirmeden işin esası hakkında karar vermiştir; bölge adliye mahkemesi de istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

> *Görev, kamu düzeni ile ilgili dava şartı olup (HMK md.114/1, c) iddia ve savunma olarak ileri sürülmese bile yargılamanın her aşamasında Mahkemece kendiliğinden göz önünde bulundurulur (HMK md.115/1).*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Daire'ye göre 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca Türk Medeni Kanunu'nun ikinci kitabından (m. 118-395) doğan davalar aile mahkemesinde görülür; TMK m. 203 ve devamındaki mal rejimi sözleşmelerine ilişkin davalar da bu kapsamdadır. Asliye hukuk mahkemesi işin esasına giremez, görevsizlik kararı vermelidir. Aynı yönde, mal rejimi sözleşmesinin iptali istemlerinde temyiz incelemesi de Yargıtay 2. Hukuk Dairesine aittir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 13:** Ayırt etme gücü.
- **TMK m. 15:** Ayırt etme gücünün bulunmamasının sonucu.
- **TMK m. 16:** Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar.
- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi.
- **TMK m. 203:** Sözleşmenin içeriği.
- **TMK m. 205:** Sözleşmenin şekli.
- **TMK m. 451:** Vesayet altındaki kişinin fiil ehliyeti.
- **TMK m. 462:** Vesayet makamının izni.

MADDE

205

B. Mal rejimi sözleşmesi
III. Sözleşmenin şekli

KANUN METNİ

(1) Mal rejimi sözleşmesi, noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır. Ancak, taraflar evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak da bildirebilirler.
(2) Mal rejimi sözleşmesinin taraflarca ve gerektiğinde yasal temsilcilerince imzalanması zorunludur.

MADDE ÖZETİ

Mal rejimi sözleşmesi noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır; taraflar evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak da bildirebilirler ve sözleşmenin taraflarca, gerektiğinde yasal temsilcilerince imzalanması zorunludur (m. 205). Yargıtay, noterde düzenlenen sözleşmeyi tasfiyede esas almış;[1] kanunun öngördüğü koşulları taşımayan anlaşmayı ise geçerli bir mal rejimi sözleşmesi saymamıştır.[2]

TEMEL KAVRAMLAR

Düzenleme şeklinde sözleşme	Sözleşmenin noter tarafından bizzat kaleme alınarak resmî senet biçiminde hazırlanması (TMK m. 205/1).
Onaylama şeklinde sözleşme	Eşlerin hazırladığı yazılı sözleşmedeki imzaların noterlikçe onaylanması (TMK m. 205/1).
Evlenme başvurusunda bildirim	Eşlerin evlenme başvurusu sırasında seçtikleri rejimi evlendirme memurluğuna yazılı olarak bildirmesi (TMK m. 205/1).
İmza zorunluluğu	Sözleşmenin taraflarca ve gerektiğinde yasal temsilcilerince imzalanması (TMK m. 205/2).

1 Yargıtay 8. HD, 09.04.2013, E. 2012/10185, K. 2013/5232.
2 Yargıtay 8. HD, 21.10.2010, E. 2010/1159, K. 2010/4951.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 205- Yürürlükteki Kanunun 173 üncü maddesini karşılamaktadır. Maddenin birinci fıkrası ile mal rejimi konusunda eşlerin yapacakları sözleşmenin noterde düzenlenmesi gerektiği öngörülmüştür. Bu sözleşme noterce re'sen düzenleme şeklinde yapılabileceği gibi, eşlerin hazırladıkları yazılı sözleşmede imzalarının noterlikçe onaylanması şeklinde de yapılabilir. Maddenin ikinci fıkrası, mal rejimi sözleşmesinin şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğunu, bu nedenle bizzat eşler tarafından yapılması gerektiğini hükme bağlamaktadır. Aynı fıkrada, eşlerin sözleşme yapma ehliyetine sahip olmadıkları hâllerde, sözleşmeye yasal temsilcilerin de katılması zorunluluğu getirilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 84*

Tasarı metninde yalnız noterde düzenleme veya onaylama ile imza zorunluluğu yer alıyordu. Adalet Komisyonu raporunda, "Tasarının 205 inci maddesinin birinci fıkrasına yapılan ilave ile tarafların evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini evlendirme memurluğuna yazılı olarak bildirmelerine olanak tanınmıştır" denilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312). Alt Komisyon raporunda da aynı ilave, mal rejimi sözleşmesinin evlendirme memurluğuna eşlerin birlikte yazılı beyanı şeklinde de yapılabilmesine imkân tanınması olarak açıklanmıştır (S. Sayısı 723, s. 337). Madde, Komisyonun eklediği bu cümleyle birlikte kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 410).

Eski Kanun'da da resmî şekil ve imza aranıyordu; ancak evlilik sürerken yapılan sözleşmeler için ayrıca mahkeme onayı gerekiyor ve sözleşme, tescile ilişkin hükümler çerçevesinde üçüncü kişilere karşı etkili oluyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Evlenme mukavelesinin akdi veya tadili ve feshi resmi şekilde olmak ve iki taraf ile kanuni mümessilleri tarafından imza edilmek lazımdır. Evliliğin devamı sırasında yapılan evlenme mukaveleleri mahkemenin de tasvibine iktiran etmek lazımdır. Evlenme mukavelesi, tesciline mütaallik hükümler dairesinde iki taraftan başkasına karşı müessir olur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 173

	743 sayılı Kanun m. 173	4721 sayılı Kanun m. 205
Şekil	Resmî şekil	Noterde düzenleme veya onaylama
Alternatif	Yoktu	Evlenme başvurusunda yazılı bildirim
Mahkeme onayı	Evlilik sürerken yapılan sözleşmede gerekliydi	Aranmaz
Üçüncü kişiler	Tescile ilişkin hükümlere göre etki	Alacaklıların korunması hükmüyle (m. 213)
İmza	Taraflar ve yasal temsilciler	Taraflar, gerektiğinde yasal temsilciler

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Şekil	Noterde düzenleme veya onaylama	TMK m. 205/1
Alternatif yol	Evlenme başvurusunda yazılı bildirim	TMK m. 205/1
İmza	Taraflarca, gerektiğinde yasal temsilcilerce	TMK m. 205/2
Bizzatlık	Sözleşme kişiye sıkı sıkıya bağlı olduğundan eşlerce yapılır	Madde gerekçesi
Geçerli örnek	Noterde düzenlenen sözleşme tasfiyede esas alınır	Yargıtay 8. HD, K. 2013/5232
Geçersizlik	Kanunun koşullarını taşımayan anlaşma mal rejimi sözleşmesi sayılmaz	Yargıtay 8. HD, K. 2010/4951
İçerik sınırı	Rejim ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçilir	TMK m. 203
Ehliyet	Ayırt etme gücü; küçük ve kısıtlılarda yasal temsilcinin rızası	TMK m. 204

TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükten kaldırılan 743 sayılı Kanun'un 173. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, sözleşmenin noterce re'sen düzenleme şeklinde yapılabileceği gibi eşlerin hazırladıkları yazılı sözleşmedeki imzaların noterlikçe onaylanması şeklinde de yapılabileceğini; ikinci fıkranın ise mal rejimi sözleşmesinin şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olması nedeniyle bizzat eşler tarafından yapılması gerektiğini ve sözleşme yapma ehliyeti bulunmayan hâllerde yasal temsilcilerin de sözleşmeye katılmasını öngördüğünü belirtir. 1

DİKKAT

Mal rejimi sözleşmesi resmî şekle bağlıdır: eşlerin kendi aralarında imzaladıkları adi yazılı bir metin ya da "her şeyi yarı yarıya paylaşacağız" gibi bir anlaşma, kanunun aradığı koşulları taşımıyorsa mal rejimi sözleşmesi olarak kabul edilmez. Noterde iki yol vardır: sözleşmenin noterce düzenlenmesi veya tarafların hazırladığı metindeki imzaların noterce onaylanması. Evlenecek kişilerin, evlenme başvurusu sırasında seçtikleri rejimi evlendirme memurluğuna yazılı olarak bildirmeleri de yeterlidir. Sözleşmeyi taraflar bizzat imzalamalıdır; taraflardan biri küçük veya kısıtlıysa yasal temsilcinin de imzası gerekir.

II. Noterde Düzenleme ve Onaylama

- **İki yol:** Mal rejimi sözleşmesi noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır (TMK m. 205/1). Gerekçeye göre sözleşme noterce re'sen düzenleme şeklinde yapılabileceği gibi, eşlerin hazırladıkları yazılı sözleşmedeki imzaların noterlikçe onaylanması şeklinde de yapılabilir.
- **Düzenleme şekli:** Metin noter tarafından kaleme alınır ve resmî senet niteliği taşır. Bu yol, içeriğin kanuna uygunluğu bakımından ek bir güvence sağlar.
- **Onaylama şekli:** Eşler sözleşmeyi kendileri hazırlar, noter yalnız imzaları onaylar. Bu hâlde içeriğin kanunda yazılı sınırlar içinde kalması sorumluluğu taraflara aittir (TMK m. 203).
- **Uygulamada esas alınması:** Yargıtay, noterde düzenlenen mal rejimi sözleşmesini tasfiyede esas almış ve sözleşmeyle kabul edilen rejimin evlilik boyunca geçerli olduğunu belirtmiştir.[3]

III. Evlenme Başvurusunda Bildirim

- **Alternatif yol:** Taraflar evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak da bildirebilirler (TMK m. 205/1). Bu bildirim, ayrıca noterde sözleşme yapılmasını gereksiz kılar.
- **Komisyonda eklendi:** Bu cümle Tasarı metninde yoktu. Adalet Komisyonu raporunda, Tasarının 205. maddesinin birinci fıkrasına yapılan ilaveyle tarafların evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini evlendirme memurluğuna yazılı olarak bildirmelerine olanak tanındığı belirtilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312).
- **Alt Komisyon kaydı:** Aynı ilave Alt Komisyon raporunda da, mal rejimi sözleşmesinin evlendirme memurluğuna eşlerin birlikte yazılı beyanı şeklinde de yapılabilmesine imkân tanındığı biçiminde açıklanmıştır (S. Sayısı 723, s. 337).
- **Sonradan seçim:** Evlenme sırasında bildirim yapılmamışsa sonradan yalnız noter yoluyla sözleşme yapılabilir; evlilik sürerken de sözleşme yapmak mümkündür (TMK m. 203).

IV. İmza Zorunluluğu ve Bizzat Yapma

- **Taraflarca imza:** Mal rejimi sözleşmesinin taraflarca imzalanması zorunludur (TMK m. 205/2). Gerekçeye göre sözleşme şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan bizzat eşler tarafından yapılır.

3 Yargıtay 8. HD, 09.04.2013, E. 2012/10185, K. 2013/5232.

- **Yasal temsilcinin katılımı:** Eşlerin sözleşme yapma ehliyeti bulunmayan hâllerde sözleşmeye yasal temsilcilerin de katılması zorunludur (TMK m. 205/2). Bu, ehliyete ilişkin kuralın tamamlayıcısıdır (TMK m. 204).
- **Temsil:** Sözleşmenin şahsa sıkı sıkıya bağlı niteliği nedeniyle vekil aracılığıyla yapılması tartışmalıdır; uygulamada eşlerin bizzat notere gitmesi beklenir.
- **Vesayet altındakiler:** Vesayet altındaki kişi bakımından ayrıca vesayet makamının izni aranır (TMK m. 462).

V. Şekle ve Koşullara Aykırılığın Sonucu

- **Geçersizlik:** Kanunun aradığı koşulları taşımayan anlaşma geçerli bir mal rejimi sözleşmesi sayılmaz. Yargıtay, tüm malların yarı yarıya paylaşılmasını öngören ve kanundaki rejimlerden birine uymayan anlaşmayı bu nedenle geçersiz saymıştır.[4]
- **Sonuç:** Geçerli bir sözleşme yoksa eşler arasında yasal rejim uygulanır (TMK m. 202); 01.01.2002 öncesi dönem için ise mal ayrılığı kuralları ve katkı payı alacağı esasları geçerlidir.[5]
- **Geriye etki sınırı:** Noterde yapılsa bile sözleşme kural olarak ileriye etkilidir; yalnız 4722 sayılı Kanun'un tanıdığı bir yıllık süre içinde yasal rejim evlenme tarihinden geçerli kılınabilirdi.[6]
- **Boşanma protokolü:** Mal rejiminin tasfiyesine ilişkin anlaşma boşanma davasında da yapılabilir; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre bu anlaşma için ayrı bir geçerlilik şartı aranmaz, ancak metnin duraksamaya yer bırakmayacak açıklıkta olması gerekir.[7]

VI. Üçüncü Kişiler, Tescil ve Usul

- **Tescil ve ilan yok:** Eski Kanun'dan farklı olarak mal rejimi sözleşmesi için sicil, tescil veya ilan öngörülmemiştir; üçüncü kişiler alacaklıların korunmasına ilişkin hükümle korunur (TMK m. 213).
- **Mahkeme onayı yok:** Evlilik sürerken yapılan sözleşme için eski Kanun'daki mahkeme onayı koşulu da kaldırılmıştır; noterdeki işlem yeterlidir.
- **Görev:** Sözleşmeden doğan uyuşmazlıklar aile mahkemesinde görülür.[8]
- **Harç:** Sözleşmenin iptali istemi bağımsız bir asli talep olup harca tabidir.[9]

4 Yargıtay 8. HD, 21.10.2010, E. 2010/1159, K. 2010/4951.
5 Yargıtay 2. HD, 04.07.2024, E. 2023/4622, K. 2024/5366.
6 Yargıtay 8. HD, 06.06.2013, E. 2012/11466, K. 2013/8552.
7 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/7, K. 2025/498.
8 Yargıtay 2. HD, 26.03.2026, E. 2025/2668, K. 2026/3202.
9 Yargıtay 2. HD, 20.09.2023, E. 2022/5215, K. 2023/4065.

UYGULAMA NOTU

Notere gidilmeden önce seçilecek rejim kararlaştırılmalı ve metin önceden hazırlatılacaksa içeriğin kanundaki rejimlerden birine uygun olduğundan emin olunmalıdır; onaylama yolunda içeriğin sorumluluğu taraflara aittir. Evlenecek kişilerin evlendirme memurluğunda seçimlerini yazılı olarak bildirmeleri de yeterlidir; bu bildirimin bir örneği saklanmalıdır. Sözleşmede seçilen rejimin adı ve yürürlük tarihi açıkça yazdırılmalı, tarafların kimlik bilgileri ve imzaları eksiksiz tamamlanmalıdır. Taraflardan biri küçük veya kısıtlıysa yasal temsilcinin de sözleşmeye katılması gerektiği unutulmamalıdır; vesayet altındaki kişide ayrıca vesayet makamından izin alınmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ
09.04.2013 · E. 2012/10185 · K. 2013/5232

Noterde düzenlenen mal rejimi sözleşmesiyle yasal rejimin evlenme tarihinden geçerli olacağı kabul edilmişse, tasfiye bu rejime göre yapılır

1993 yılında evlenen eşler, 31.12.2002 tarihinde noterde düzenlenen mal rejimi sözleşmesiyle aralarında edinilmiş mallara katılma rejiminin evlenme tarihinden geçerli olacağını kabul etmişlerdir. 2007'de açılan boşanma davasının kabulüne ilişkin hüküm 2010'da kesinleşmiştir. Kadın, koca adına kayıtlı konutun tapusunun iptali ile adına tescilini, olmazsa katkısı oranında alacak istemiştir; mahkeme tescil istemini reddedip alacağa hükmetmiştir.

> *Dosya arasında bulunan 31.12.2002 tarihinde noterde düzenlenen mal rejimi sözleşmesi ile aralarında edinilmiş mallara katılma rejiminin evlenme tarihinden geçerli olacak şekilde kabul ettiklerine göre eşler arasında evlilik tarihinden mal rejiminin sona erdiği boşanma davasının açıldığı tarihe kadar yasal "edinilmiş mallara katılma" rejimi geçerlidir.*

DEĞERLENDİRME Daire, hükmün esasını onamıştır. Karar, noterde düzenlenen sözleşmenin tasfiyede esas alınacağını ve 4722 sayılı Kanun'un tanıdığı süre içinde yasal rejimin evlenme tarihinden geçerli kılınabildiğini gösterir. Daire ayrıca evlenme tarihine kadar tamamlanan inşaat oranının kişisel mal sayılması gerektiğini ve mal rejiminden doğan davalarda ayın değil kişisel alacak hakkı doğduğunu belirtmiştir.

2 YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ
21.10.2010 · E. 2010/1159 · K. 2010/4951

Kanunun öngördüğü koşulları taşımayan anlaşma geçerli bir mal rejimi sözleşmesi sayılmaz

2001 yılında evlenen eşler, 25.12.2002 tarihli ve "mal ortaklığı sözleşmesi" başlıklı bir anlaşmayla evlilik içinde edinilen taşınır ve taşınmazların yarı yarıya paylaşıla-

cağını kararlaştırmıştır. Boşanmadan sonra kadın, bu anlaşmaya dayanarak konut ve banka hesabındaki paranın yarısı ile araç için katkı payı alacağı istemiştir. Mahkeme uyuşmazlığı bu anlaşmayı esas alarak çözmüştür.

> *Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, taraflar arasındaki sözleşme kanunun öngördüğü koşulları taşımadığından geçerli bir mal rejimi sözleşmesi olarak kabul edilemez.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre kanunun tanıdığı bir yıllık süre içinde ancak yasal rejim geriye etkili kılınabilir; eşlerin kanunda öngörülen rejimlerden birine uymayan ve tüm malların yarı yarıya paylaşılmasını öngören anlaşması geçerli bir mal rejimi sözleşmesi değildir. Bu durumda uyuşmazlık, evlilik tarihinden 01.01.2002'ye kadar mal ayrılığı, sonrasında edinilmiş mallara katılma rejimi çerçevesinde çözülmelidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi.
- **TMK m. 203:** Sözleşmenin içeriği.
- **TMK m. 204:** Sözleşme ehliyeti.
- **TMK m. 213:** Alacaklıların korunması.
- **TMK m. 221:** Sözleşmeye göre kişisel mallar.
- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.
- **TMK m. 462:** Vesayet makamının izni.

MADDE

206

C. Olağanüstü mal rejimi
I. Eşlerden birinin istemi ile
1. Karar

KANUN METNİ

(1) Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir.
(2) Özellikle aşağıdaki hâllerde haklı bir sebebin varlığı kabul edilir:
(3) 1. Diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının haczedilmiş olması,
(4) 2. Diğer eşin, istemde bulunanın veya ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olması,
(5) 3. Diğer eşin, ortaklığın malları üzerinde bir tasarruf işleminin yapılması için gereken rızasını haklı bir sebep olmadan esirgemesi,
(6) 4. Diğer eşin, istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermekten kaçınması,
(7) 5. Diğer eşin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması.
(8) Eşlerden biri ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun ise, onun yasal temsilcisi de bu sebebe dayanarak mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir.

MADDE ÖZETİ

Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir; kanun haklı sebepleri örnek olarak sayar ve eşlerden biri sürekli ayırt etme gücünden yoksunsa yasal temsilcisi de bu istemde bulunabilir (m. 206). Yargıtay'a göre haklı nedenler sınırlı sayıda değildir, hâkime geniş takdir yetkisi tanınmıştır ve haklı sebebi isteyen eş ispatlamalıdır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

1 Yargıtay 8. HD, 09.03.2021, E. 2020/1407, K. 2021/2097.

Olağanüstü mal rejimi	Haklı sebeple, hâkim kararıyla mevcut rejimin mal ayrılığına dönüşmesi (TMK m. 206/1).
Haklı sebep	Kanunda örnek olarak sayılan ve evlilik mallarında ciddi hak kaybı tehlikesi doğuran durumlar.[2]
Yasal temsilcinin istemi	Eşlerden biri sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksunsa temsilcisinin bu sebebe dayanarak mal ayrılığı istemesi (TMK m. 206/son).
Eski rejime dönüş	Geçişi gerektiren sebep ortadan kalkınca hâkim kararıyla önceki rejime dönülmesi (TMK m. 208).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 206- Bu madde yürürlükteki Kanunun 175 ve 176 ncı maddelerini karşılamaktadır. Madde İsviçre Medenî Kanununun 185 inci maddesine uygun olarak kaleme alınmıştır. Birinci fıkrada eşlerden birinin istemi üzerine, haklı sebep varsa hâkim kararıyla mal ayrılığı rejimine dönüşüm düzenlenmiştir. İkinci fıkrada kaynak Kanunda olduğu gibi haklı sebeplere örnek niteliğindeki olaylara yer verilmiştir. Maddenin son fıkrasında eşlerden birinin ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun bulunması hâlinde, yasal temsilcisinin de "ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun olma" haklı sebebine dayanarak mal ayrılığına karar verilmesini isteme yetkisine sahip olduğu öngörülmüştür. Buna göre yasal temsilcisinin mal ayrılığına dönüşüm isteminde bulunması sadece, temsil ettiği eşin ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun olması koşuluna bağlıdır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 84*

Tasarıda madde, "Olağanüstü mal rejimi" başlığı altında "I. Eşlerden birinin istemi ile 1. Karar" alt başlığıyla yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 410).

Eski Kanun'da mal ayrılığına geçiş, kadın ve koca için ayrı maddelerde ve farklı sebeplere bağlanmıştı; yeni düzenleme her iki eş için ortak, eşitlikçi ve örnekleyici bir sebep listesi getirmiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, mukavele ile başka bir usul kabul etmiş olsalar bile karının talebi üzerine aşağıdaki hallerde mal ayrılığına hükmolunur: 1 – Koca karısının ve çocuklarının infak ve iaşesini ihmal ederse, 2 – Karının şahsi malları için istediği teminatı vermezse. 3 – Kocanın veya mal ortaklığı usulünde ortaklığın borç ödemekten aczi sabit olursa.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 175

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, mukavele ile başka bir usul kabul etmiş olsalar bile kocanın talebi üzerine aşağıdaki hallerde mal ayrılığına hükmolunur: 1 – Karının borcunu ödemekten aczi sabit olursa. 2 – Ortaklığa veya birliğe giren mallar üzerinde koca tarafından yapılabilmesi kanuna veya akde göre kadının iznine bağlı olan tasarruflar için karı sebep olmaksızın muvafakattan imtina ederse. 3 – Karı, şahsi malları için teminat isterse.*

2 Yargıtay 8. HD, 09.03.2021, E. 2020/1407, K. 2021/2097.

	743 sayılı Kanun m. 175-176	4721 sayılı Kanun m. 206
İstem sahibi	Kadın ve koca için ayrı sebep listeleri	Her iki eş için ortak düzenleme
Sebepler	Sınırlı sayıda sayılmıştı	Örnekleme yoluyla sayılmıştır
Hâkimin yetkisi	"Hükmolunur"	"Karar verebilir"; geniş takdir yetkisi
Yasal temsilci	Düzenlenmemişti	Sürekli ayırt etme gücü yoksunluğunda istem hakkı
Bilgi verme	Düzenlenmemişti	Bilgi vermekten kaçınma haklı sebeptir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Karar	Haklı sebep varsa mevcut rejim mal ayrılığına dönüşür	TMK m. 206/1
İstem	Eşlerden birinin istemi gerekir	TMK m. 206/1
Haklı sebepler	Borca batıklık, payın haczi, menfaatlerin tehlikeye düşürülmesi, rızanın esirgenmesi, bilgi vermekten kaçınma, sürekli ayırt etme gücü yoksunluğu	TMK m. 206/2
Sayım	Sebepler örnekleme yoluyla gösterilmiştir	Yargıtay 8. HD, K. 2021/2097
İspat	Haklı sebebi isteyen eş ispatlar	Yargıtay 8. HD, K. 2021/2097
Yasal temsilci	Sürekli ayırt etme gücü yoksunluğunda temsilci de isteyebilir	TMK m. 206/son
Harç	İstem bağımsız bir dava olup harca tabidir	Yargıtay 2. HD, K. 2009/3849
Yetki	Eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesi	TMK m. 207
Tasfiye	Önceki rejim kendi hükümlerine göre tasfiye edilir	TMK m. 212

1 TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükten kaldırılan 743 sayılı Kanun'un 175 ve 176. maddelerini karşılamakta ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 185. maddesine

uygun olarak kaleme alınmıştır. Gerekçe, birinci fıkrada eşlerden birinin istemi üzerine haklı sebep varsa hâkim kararıyla mal ayrılığı rejimine dönüşümün düzenlendiğini, ikinci fıkrada kaynak Kanunda olduğu gibi haklı sebeplere örnek niteliğindeki olaylara yer verildiğini belirtir. Son fıkrada, eşlerden birinin ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun bulunması hâlinde yasal temsilcisinin de bu sebebe dayanarak mal ayrılığına karar verilmesini isteyebileceği öngörülmüştür. Tasarının 206. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir.

DİKKAT

Diğer eş mallarını elden çıkarıyor, borç batağına sürükleniyor veya malvarlığı hakkında bilgi vermekten kaçınıyorsa, boşanma davası açmadan da mal ayrılığına geçilmesi istenebilir. Bu dava bağımsız bir davadır ve ayrıca harca tabidir; harç eksik yatırılmışsa mahkeme davacıya süre vermelidir. Yalnız "geçinemiyoruz" ya da "ayrı yaşıyoruz" demek yetmez: evlilik malları üzerinde ciddi ve telafisi güç bir kayıp tehlikesinin somut delillerle ortaya konulması gerekir. Karar verilirse önceki rejim sona erer ve kendi hükümlerine göre tasfiye edilir.

II. Haklı Sebepler

- **Kanundaki örnekler:** Kanun, özellikle şu hâllerde haklı sebebin varlığını kabul eder: diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının haczedilmiş olması; diğer eşin, istemde bulunanın veya ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olması; ortaklığın malları üzerinde tasarruf için gereken rızayı haklı sebep olmadan esirgemesi; malvarlığı, gelir, borçlar veya ortaklık malları hakkında bilgi vermekten kaçınması; sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması (TMK m. 206/2).
- **Sayım sınırlı değildir:** Yargıtay'a göre haklı nedenler tahdidi olarak sayılmamış, örnekleme yoluyla gösterilmiştir; hâkime geniş takdir yetkisi tanınmıştır.[3]
- **Ölçüt:** Aynı karara göre eşlerin iradi veya irade dışı davranışlarıyla evlilik birliğinde edinilen malvarlığına esaslı zarar verilmesi ya da bu olasılığın yüksek olması hâlinde geçişe karar verilmelidir; evlilik malları üzerinde telafisi güç ve ciddi hak kaybı doğuracak durumlar önem taşır.
- **Yetmeyen hâller:** Yargıtay, eşlerin ayrı yerlerde ikamet etmesini tek başına olağanüstü mal rejimine geçiş için yeterli görmemiştir.[4] Boşanma davası açılmış olması da kendiliğinden haklı sebep oluşturmaz.

3 Yargıtay 8. HD, 09.03.2021, E. 2020/1407, K. 2021/2097.
4 Yargıtay 8. HD, 09.03.2021, E. 2020/1407, K. 2021/2097.
5 Yargıtay 8. HD, 09.03.2021, E. 2020/1407, K. 2021/2097.

- **İspat:** Haklı sebebin varlığını isteyen eş ispatlar; tanık beyanlarının bu konuda somut bilgi ve görgüye dayanması gerekir.[5] İcra dosyaları, haciz tutanakları, tapu ve ticaret sicil kayıtları, banka hareketleri başlıca delillerdir.

III. Talep Hakkına Sahip Olanlar

- **Eşler:** İstem, eşlerden biri tarafından ileri sürülür (TMK m. 206/1); hâkim kendiliğinden karar veremez.
- **Yasal temsilci:** Eşlerden biri sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksunsa, onun yasal temsilcisi de bu sebebe dayanarak mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir (TMK m. 206/son). Gerekçeye göre yasal temsilcinin istem hakkı yalnız bu sebebe bağlıdır.
- **Alacaklılar:** Mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birine karşı icra takibi yapan alacaklı, haczin uygulanmasında zarara uğrarsa hâkimden mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir (TMK m. 210). Bu istem her iki eşe yöneltilir ve borçlunun yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.
- **İflas hâli:** Mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birinin iflasına karar verilirse ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür (TMK m. 209); bu hâlde ayrıca dava açmaya gerek yoktur.

IV. Geçişin Sonuçları

- **Önceki rejimin tasfiyesi:** Mal ayrılığına geçildiğinde, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça önceki mal rejiminin tasfiyesi kendi hükümlerine göre yapılır (TMK m. 212). Edinilmiş mallara katılma rejiminde bu, değer artış payı ve katılma alacağı hesabı anlamına gelir (TMK m. 227, TMK m. 231).
- **Rejimin sona erme anı:** Mahkemece mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâlinde mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (TMK m. 225/2).
- **Ayni talep yoktur:** Mal rejiminden doğan istemler kişisel alacak hakkı verir; eş, doğrudan taşınmaz payının adına tescilini isteyemez.[6]
- **Eski rejime dönüş:** Eşler her zaman yeni bir mal rejimi sözleşmesiyle önceki veya başka bir rejimi kabul edebilir; geçişi gerektiren sebep ortadan kalkarsa hâkim, istem üzerine eski rejime dönülmesine karar verebilir (TMK m. 208). Mal ortaklığı bakımından alacaklı tatmin edilmişse ortaklığın yeniden kurulmasına karar verilebilir (TMK m. 211).

6 Yargıtay 8. HD, 09.04.2013, E. 2012/10185, K. 2013/5232.

V. Usul: Dava, Harç ve Yetki

- **Bağımsız dava:** Yargıtay'a göre mal ayrılığına dönüşme istemi evlilik birliğinin korunması önlemlerinden olmayıp bağımsız bir taleptir ve ayrıca harca tabidir.[7]
- **Harcın tamamlanması:** Harç eksikse mahkeme, peşin alınması gereken karar ve ilam harcının tamamlanması için süre vermeli ve sonucuna göre karar vermelidir.[8]
- **Yetkili mahkeme:** Yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m. 207); alacaklının istemi bakımından ise borçlunun yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir (TMK m. 210).
- **Görev ve nitelendirme:** Dava aile mahkemesinde görülür; maddi olayları ileri sürmek taraflara, hukuki nitelendirme ve uygulanacak hükmü belirlemek hâkime aittir.[9]
- **Boşanma davasıyla birlikte:** İstem boşanma dilekçesinde de ileri sürülebilir; bu hâlde de ayrı harç yatırılması ve istem hakkında olumlu ya da olumsuz bir hüküm kurulması gerekir.[10]

UYGULAMA NOTU

Önce hangi haklı sebebe dayanılacağı belirlenmeli ve bu sebep belgeye bağlanmalıdır: icra dosyası ve haciz tutanakları, iflas veya konkordato kayıtları, tapu ve ticaret sicil kayıtları, ödeme emirleri, banka hareketleri, mal kaçırma girişimini gösteren ilan ve yazışmalar. Tanık dinletilecekse tanıkların doğrudan bu konuda bilgi ve görgüsü olmasına dikkat edilmelidir; inşaat veya ev düzeni hakkındaki genel beyanlar yeterli sayılmamaktadır. Dilekçede mal ayrılığına geçiş istemi ayrı bir talep olarak yazılmalı ve harcı yatırılmalıdır. Geçiş kararı verilirse önceki rejimin tasfiyesinin ayrıca istenmesi gerekeceği ve mal rejiminden doğan hakkın alacak hakkı olduğu unutulmamalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
09.03.2021 · E. 2020/1407 · K. 2021/2097

Haklı sebepler örnekleme yoluyla sayılmıştır; hâkimin geniş takdir yetkisi vardır ve haklı sebebi isteyen eş ispatlar

Evliliği süren kadın, koca adına kayıtlı taşınmaz bakımından mal ayrılığı rejimine geçilmesini ve taşınmazın yarı payının adına tescilini istemiştir. Koca, ortada boşanma davası bulunmadığını ve taşınmazı kendi çalışmasıyla edindiğini savunmuştur. Mahkeme, edinilmiş mallara katılma rejiminde ayın istenemeyeceğini ve dosyaya

7 Yargıtay 2. HD, 24.05.2011, E. 2010/8448, K. 2011/8998.
8 Yargıtay 2. HD, 05.03.2009, E. 2008/1395, K. 2009/3849.
9 Yargıtay 8. HD, 13.02.2018, E. 2016/12480, K. 2018/2048.
10 Yargıtay 2. HD, 13.03.2014, E. 2013/22263, K. 2014/5701.

haklı bir neden sunulmadığını belirterek davayı reddetmiştir; Daire'nin önceki bozması üzerine davacı tanıkları yeniden dinlenmiştir.

> *TMK'nin 206. maddesinde belirtilmiş olan haklı nedenlerin bulunması durumunda eşlerden birinin istemi üzerine hakim, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir. Maddede, haklı nedenler tahdidi olarak sayılmamış bunun yerine örnekleme yoluyla gösterilmesi tercih edilmiştir. Eşlerden birinin iradi olarak veya irade dışı nedenlerle evlilik birliğinde edinilen malvarlıklarına esaslı zarar vermeleri ya da verme olasılıklarının yüksek bulunduğu durumlarda olağanüstü mal rejimine geçişe karar verilmelidir. Hakime, geniş takdir yetkisinin tanınması bakımından, haklı nedenlerin varlığında bağlayıcı nitelikte sınırlama yapılmamış olması isabetli olmuştur.*

Değerlendirme Daire kararı onamıştır. Daire'ye göre olağanüstü mal rejimi, evlilik sürerken yaşanan malî sıkıntı, haciz veya iflas gibi durumlarda eşlerin ya da alacaklıların zarar görmesini önlemek amacıyla kabul edilmiştir; haklı nedenler sınırlı sayıda değildir ve her olay kendi koşullarında değerlendirilir. Evlilik malları üzerinde telafisi güç ve ciddi hak kaybı doğuracak durumlar kabul için önem taşır. Somut olayda davacı haklı sebebi ispatlayamamış; eşlerin ayrı yerlerde ikamet etmesi tek başına yeterli görülmemiştir.

2 **Yargıtay 2. Hukuk Dairesi**
05.03.2009 · E. 2008/1395 · K. 2009/3849

Mal ayrılığına dönüşme istemi bağımsız bir dava olup ayrıca harca tabidir; harç eksikse süre verilmelidir

Eşlerden biri, ortak işletilen iş yeri için kayyım atanmasını, mal ayrılığına geçilmesini ve aile konutu şerhi konulmasını istemiştir. Dava açılırken yalnız başvurma harcı yatırılmıştı. Mahkeme kayyım istemi hakkında karar vermedi, aile konutu şerhi istemi hakkında hüküm kurmadı ve mal ayrılığına dönüşme davası için "hüküm tesisine yer olmadığına" karar vermiştir.

> *Mal ayrılığına dönüşme (TMK.md.206) ve aile konutu şerhi konulmasına (TMK.md.194) ilişkin istekler ayrıca maktu karar ve ilam harcına tabidir. Başvurma harcı yatırılmıştır.*

Değerlendirme Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Daire'ye göre mal ayrılığına dönüşme ve aile konutu şerhi istemleri ayrıca karar ve ilam harcına tabidir; peşin alınması gereken harcın tamamlanması için süre verilip sonucuna göre karar verilmelidir (Harçlar Kanunu m. 30, 32). Mahkeme, harç tamamlanmadan istemler hakkında hüküm kurmamakla veya "hüküm tesisine yer olmadığına" karar vermekle yetinemez.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
13.03.2014 · E. 2013/22263 · K. 2014/5701

Mal ayrılığına dönüşme istemi boşanmanın eki değildir; ayrıca harca tabidir ve başvurma harcı dilekçedeki tüm talepleri kapsar

Erkek, aynı dava dilekçesinde önce evliliğin iptalini, olmazsa boşanmayı ve mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesini istemiştir. Mahkeme, terditli taleplerin bir kısmı hakkında karar vermemiştir; mal rejiminin değiştirilmesi istemi için ise peşin karar ve ilam harcı alınmamıştı.

> *Bu talep boşanmanın eki niteliğinde olmayıp, ayrıca harca tabidir. Yatırılan başvurma harcı dava dilekçesindeki tüm talepleri kapsar.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karara göre TMK m. 206'ya dayanan istem boşanmanın eki sayılmadığından ayrıca karar ve ilam harcına tabidir; harç ödenmedikçe sonraki işlemler yapılamaz. Mahkemenin yapması gereken, eksik harcın tamamlanması için süre verip sonucuna göre istemi karara bağlamaktır. Terditli taleplerin her biri hakkında ayrı ayrı hüküm kurulması da zorunludur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi.
- **TMK m. 207:** Mal ayrılığına geçişte yetkili mahkeme.
- **TMK m. 208:** Mal ayrılığına geçişten dönme.
- **TMK m. 209:** İflâsta mal ayrılığına dönüşme.
- **TMK m. 210:** Hacizde alacaklının istemi.
- **TMK m. 211:** Eski rejime dönme.
- **TMK m. 212:** Önceki rejimin tasfiyesi.
- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.

MADDE

207

C. Olağanüstü mal rejimi
I. Eşlerden birinin istemi ile
2. Yetki

KANUN METNİ

Yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir.

MADDE ÖZETİ

Mal ayrılığına geçiş isteminde yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir; davacı eş dilerse kendi yerleşim yerinde, dilerse diğer eşin yerleşim yerinde dava açabilir (m. 207). Görevli mahkeme aile mahkemesidir ve taraflar arasında derdest bir boşanma davası bulunması, istemin ayrı bir davayla ileri sürülmesine engel değildir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Yetki	Aynı derecedeki mahkemeler arasında davanın hangi yer mahkemesinde görüleceğini gösteren kural (TMK m. 207).
Yerleşim yeri	Bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yer (TMK m. 19).
Seçimlik yetki	Davacının birden çok yetkili mahkemeden birini seçebilmesi.[2]
Yetki itirazı	Kesin yetki bulunmayan hâllerde davalının, davanın yetkisiz mahkemede açıldığını cevap dilekçesinde ileri sürmesi (HMK m. 19/2).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 207- Mal ayrılığına dönüşüm isteminde yetkili mahkemenin istemde bulunan eşin yerleşim yeri mahkemesi olduğu belirtilmiştir. Madde İsviçre Medenî Kanununun 186 ncı maddesi ve 1984 tarihli Öntasarının 167 nci maddesine paralel bir düzenleme getirmiştir.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 84

1 Yargıtay 8. HD, 28.03.2017, E. 2015/13424, K. 2017/4445.
2 Yargıtay 3. HD, 03.12.2014, E. 2014/9576, K. 2014/15809.

Gerekçe, Tasarı'nın "Yetkili mahkeme, istemde bulunan eşin yerleşim yeri mahkemesidir" biçimindeki metnini açıklamaktadır. Adalet Komisyonu bu metni değiştirmiş ve raporunda değişikliği şöyle gerekçelendirmiştir: "Tasarının 207 nci maddesi, 201 inci maddesinin birinci fıkrasındaki düzenlemeye paralel olarak ve ifade düzgünlüğünü sağlamak amacıyla yeniden düzenlenmiştir" (S. Sayısı 723, s. 312). Komisyonun kabul ettiği ve kanunlaşan metin "Yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir" şeklindedir (S. Sayısı 723, s. 411).

	Tasarı metni	Kanunlaşan metin
Yetkili mahkeme	İstemde bulunan eşin yerleşim yeri mahkemesi	Eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesi
Sonuç	Yalnız davacının yerleşim yeri	Davacının seçim hakkı
Dayanak	İsviçre MK m. 186, 1984 Öntasarısı m. 167	TMK m. 201/1 ile paralellik

Bu değişiklik, maddenin bugünkü uygulamasında belirleyicidir: yetki yalnız istemde bulunan eşin yerleşim yerine bağlanmamış, eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesi yetkili kılınmıştır.

Eski Kanun'da mal ayrılığına hükmedilmesi davaları için özel bir yetki kuralı yoktu; yetki, genel usul hükümlerine ve kanunî ikametgâh kuralına göre belirleniyordu. Eski Kanun kadının ikametgâhını kocanınkine bağladığından, eşlerin ayrı yerlerde oturması hâlinde yetkili mahkemenin belirlenmesi bugünkünden farklı bir mantığa dayanıyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Kocanın ikametgahı karının ve ana ve babanın ikametgahı velayetleri altındaki çocuğun ve mahkemenin bulunduğu yer vesayet altındaki kimsenin ikametgahı addolunur. İkametgahı belli olmayan kimsenin karısı, veya kocasından ayrı yaşamağa mezun olan kadın kendisine ayrı bir ikametgah ittihaz edebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 21

	743 sayılı Kanun	4721 sayılı Kanun m. 207
Özel yetki kuralı	Yoktu	Vardır
Yerleşim yeri	Kadının ikametgâhı kocanınkine bağlıydı	Her eşin kendi yerleşim yeri esastır
Seçim hakkı	Genel kurallara göre davalının ikametgâhı	Eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri
Ayrı yaşayan eş	İzinle ayrı ikametgâh edinebiliyordu	Ayrı yerleşim yeri için izin gerekmez

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Yetkili mahkeme	Eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesi	TMK m. 207
Seçim hakkı	Davacı kendi veya diğer eşin yerleşim yerinde dava açabilir	Yargıtay 3. HD, K. 2014/15809
Yerleşim yeri	Sürekli kalma niyetiyle fiilen oturulan yer	TMK m. 19
Adres kaydı	Tek başına belirleyici değildir	Yargıtay 3. HD, K. 2012/25111
Yetkinin niteliği	Kesin yetki değildir; süresinde itiraz gerekir	HMK m. 19, 116, 117
Görevli mahkeme	Aile mahkemesi	4787 s. K. m. 4
Boşanma davası	Derdest boşanma davası ayrı dava açmaya engel değildir	Yargıtay 8. HD, K. 2017/4445
Alacaklının istemi	Borçlunun yerleşim yeri mahkemesi	TMK m. 210
Tasfiye davası	Mal ayrılığına karar veren davada yetkili olan mahkeme	TMK m. 214

1 TBMM gerekçesine göre madde, mal ayrılığına dönüşüm isteminde yetkili mahkemenin istemde bulunan eşin yerleşim yeri mahkemesi olduğunu belirtmekte ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 186. maddesi ile 1984 tarihli Öntasarı'nın 167. maddesine paralel bir düzenleme getirmektedir. Tasarının metni "Yetkili mahkeme, istemde bulunan eşin yerleşim yeri mahkemesidir" şeklindeydi; Adalet Komisyonu maddeyi, 201. maddenin birinci fıkrasındaki düzenlemeye paralel olarak ve ifade düzgünlüğünü sağlamak amacıyla yeniden düzenlemiş, böylece yetki "eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesi" olarak genişletilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312, 411).

DİKKAT

Mal ayrılığına geçiş davası davacının kendi yerleşim yerinde açılabilir; diğer eşin yerleşim yerinde açılması zorunlu değildir. Yerleşim yeri, nüfus kayıtlarındaki adres değil, sürekli kalma niyetiyle fiilen oturulan yerdir; ayrı yaşamaya başlayıp başka bir ile yerleşen eş için orası da yerleşim yeri sayılabilir. Bu yetki kesin yetki değildir: diğer taraf cevap dilekçesinde süresinde itiraz etmezse davanın açıldığı

mahkeme yetkili hâle gelir. Yetkisizlik kararı verilirse kararın kesinleşmesinden itibaren iki hafta içinde dosyanın yetkili mahkemeye gönderilmesinin istenmesi gerekir; aksi hâlde dava açılmamış sayılır (HMK m. 20).

II. Davanın Açılabileceği Yer

- **Kural:** Mal ayrılığına geçiş isteminde yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m. 207). Buna göre davacı eş kendi yerleşim yerinde de, diğer eşin yerleşim yerinde de dava açabilir.
- **Seçim hakkı:** Aynı ifadeyi taşıyan TMK m. 201/1 bakımından davacının kendi yerleşim yeri ile diğer eşin yerleşim yeri arasında seçimlik hakka sahip olduğu kabul edilmiştir.[3] Adalet Komisyonu 207. maddeyi bilinçli olarak bu hükme paralel hâle getirdiğinden aynı sonuç burada da geçerlidir.
- **Genel yetki kuralı:** Davalının yerleşim yeri mahkemesi zaten genel yetkili mahkemedir (HMK m. 6). TMK m. 207'nin kattığı şey, istemde bulunan eşin kendi yerleşim yerinde de dava açabilmesidir.
- **Her iki eş de istemde bulunursa:** Kanun, TMK m. 201'deki gibi ayrı bir öncelik kuralı getirmemiştir; bu durumda derdestlik ve davaların birleştirilmesine ilişkin usul hükümleri uygulanır (HMK m. 114/1-ı, m. 166).
- **Yasal temsilcinin istemi:** Eşlerden biri sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksunsa yasal temsilcisi de mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir (TMK m. 206/son). Bu hâlde de yetki eşlerin yerleşim yerine göre belirlenir; temsilcinin yerleşim yeri ölçüt değildir.

III. Yerleşim Yerinin Belirlenmesi

- **Tanım:** Yerleşim yeri, bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir ve bir kimsenin aynı zamanda birden çok yerleşim yeri olamaz (TMK m. 19).
- **Değişiklik:** Bir yerleşim yerinin değiştirilmesi yenisinin edinilmesine bağlıdır; önceki yerleşim yeri belli olmayan veya yurt dışındaki yerleşim yerini bırakan kişinin hâlen oturduğu yer, yerleşim yeri sayılır (TMK m. 20).
- **Adres kaydı karine oluşturur:** Nüfus ve adres kayıt sistemindeki kayıt önemli bir göstergedir; ancak salt bu kayda dayanılarak yetkisizlik kararı verilmesi bozma sebebi sayılmıştır.[4] Fiilen nerede oturulduğu araştırılmalıdır.

3 Yargıtay 3. HD, 03.12.2014, E. 2014/9576, K. 2014/15809.
4 Yargıtay 3. HD, 05.12.2012, E. 2012/21538, K. 2012/25111.
5 Yargıtay 3. HD, 05.12.2012, E. 2012/21538, K. 2012/25111.

- **Ayrı yaşayan eş:** Ayrılık döneminde ailesinin yanına yerleşen eşin, yerleştiği yer mahkemesinde dava açabileceği kabul edilmiştir.[5] Geçici bir misafirlik değil, sürekli kalma niyeti aranır.
- **Delil:** Kira sözleşmesi, abonelik ve fatura kayıtları, iş yeri ve okul kayıtları, muhtarlıktan alınan belgeler ve tanık beyanları fiilî yerleşimi göstermek için kullanılır.
- **Eşlerin ortak konutu:** Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler (TMK m. 186); artık eşlerden birinin yerleşim yerinin diğerine bağlı olduğu bir kural yoktur.

IV. Yetkinin Niteliği

- **Kesin yetki yoktur:** TMK m. 207 kesin yetki öngörmemiştir. Bu nedenle yetki itirazı, kesin yetki bulunmayan hâllerin usulüne tabidir.
- **İtirazın zamanı ve biçimi:** Yetki itirazı ilk itirazlar arasındadır ve cevap dilekçesinde ileri sürülür; itirazda yetkili mahkemenin hangisi olduğu da gösterilmelidir (HMK m. 19/2, m. 116, m. 117).
- **Süresinde itiraz edilmezse:** Dava açılan mahkeme yetkili hâle gelir (HMK m. 19/4); mahkeme yetkisizliğini kendiliğinden gözetemez.
- **İtirazın incelenmesi:** Yetki itirazı, işin esasına girilmeden önce ön sorun olarak ve tarafların gösterdiği deliller toplanarak incelenmelidir.[6]
- **Yetkisizlik kararı verilirse:** Karar kesinleştikten sonra iki hafta içinde dosyanın yetkili mahkemeye gönderilmesi istenmelidir; bu süre kaçırılırsa dava açılmamış sayılır (HMK m. 20).
- **Yabancılık unsuru:** Türk vatandaşlarının kişi hâllerine ilişkin davaları yabancı ülke mahkemesinde açılmadığı veya açılamadığı takdirde Türkiye'de yer itibarıyla yetkili mahkemede, bulunmaması hâlinde ilgilinin bulunduğu yer, Türkiye'de bulunmuyorsa Türkiye'deki son yerleşim yeri mahkemesinde, o da yoksa Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinde görülür (5718 s. K. m. 41).

V. Görevli Mahkeme ve Boşanma Davasıyla İlişkisi

- **Görev:** Mal rejimlerine ilişkin dava ve işler Türk Medeni Kanunu'nun İkinci Kitabı'ndan doğduğundan aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4). Aile mahkemesi bulunmayan yerlerde davaya, aile mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemesi bakar.

6 Yargıtay 2. HD, 22.01.2007, E. 2006/10548, K. 2007/184.

- **Derdest boşanma davası engel değildir:** Taraflar arasında görülmekte olan bir boşanma davası bulunması, mal ayrılığına geçiş isteminin ayrı bir davayla ileri sürülmesini engellemez.[7]
- **Boşanma dilekçesinde istem:** İstem boşanma dilekçesinde de ileri sürülebilir; bu hâlde ayrıca harç yatırılması ve istem hakkında olumlu ya da olumsuz bir hüküm kurulması gerekir.[8]
- **Harç:** Mal ayrılığına dönüşme istemi bağımsız bir dava olup ayrıca karar ve ilam harcına tabidir; harç eksikse tamamlanması için süre verilmelidir.[9]

VI. İlgili İstemlerde Yetki

- **Alacaklının istemi:** Mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birine karşı takip yapan ve haczin uygulanmasında zarara uğrayan alacaklının istemi her iki eşe yöneltilir ve yetkili mahkeme borçlunun yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m. 210).
- **İflas:** Mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birinin iflasına karar verilmesi hâlinde ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür (TMK m. 209); bu sonuç için ayrıca dava açılmadığından yetki sorunu doğmaz.
- **Tasfiye davası:** Hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda, önceki rejimin tasfiyesine ilişkin davada bu davada yetkili olan mahkeme yetkilidir (TMK m. 214). Böylece geçiş kararını veren mahkeme tasfiye için de yetkili olur.
- **Eski rejime dönme:** Mal ayrılığına geçişi gerektiren sebep ortadan kalkarsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine eski mal rejimine dönülmesine karar verebilir (TMK m. 208); alacaklının tatmini hâlinde ortaklığın yeniden kurulması istenebilir (TMK m. 211). Kanun bu istemler için ayrı bir yetki kuralı öngörmediğinden geçiş istemiyle aynı ölçüt ve genel yetki kuralı gündeme gelir.
- **Evlilik birliğinin korunması:** Tedbir nafakası gibi önlemler için yetkili mahkeme de eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m. 201); önlemlerin değiştirilmesinde ise kural olarak önlem kararını veren mahkeme yetkilidir.

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Dava dilekçesi hazırlanırken önce yerleşim yeri belgelenmelidir: kira sözleşmesi, elektrik, su veya doğal gaz aboneliği, adres değişikliği bildirimi, çocuğun okul kaydı ve işyeri kaydı bu konuda en çok kullanılan belgelerdir. Dilekçede yetkinin

7 Yargıtay 8. HD, 28.03.2017, E. 2015/13424, K. 2017/4445.
8 Yargıtay 2. HD, 13.03.2014, E. 2013/22263, K. 2014/5701.
9 Yargıtay 2. HD, 05.03.2009, E. 2008/1395, K. 2009/3849.

dayanağı açıkça yazılmalı, mal ayrılığına geçiş istemi ayrı bir talep olarak gösterilmeli ve harcı yatırılmalıdır. Karşı taraf yetki itirazında bulunursa itirazın ön sorun olarak incelenmesi ve davacının delillerinin toplanması istenmelidir. Yetkisizlik kararı verilirse kararın kesinleşmesinden itibaren işleyen iki haftalık süre kaçırılmamalıdır. Aynı dönemde boşanma davası da varsa mal ayrılığına geçiş isteminin ayrı bir davayla veya boşanma dilekçesinde ayrı bir talep olarak ileri sürülebileceği unutulmamalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
28.03.2017 · E. 2015/13424 · K. 2017/4445

Mal ayrılığına geçiş istemi aile mahkemesinde görülür; derdest boşanma davasının bulunması istemin ayrı bir davayla ileri sürülmesine engel değildir

Evliliği süren eşlerden biri, birlikte ortak oldukları iş yerindeki ortaklık menfaatinin diğer eşin eylemleriyle tehlikeye düşürüldüğünü ileri sürerek eşler arasındaki mal rejiminin mal ayrılığı rejimine dönüştürülmesini istemiştir. Mahkeme, taraflar arasında derdest bir boşanma davası bulunduğunu ve mal rejiminin sona ermesine ilişkin taleplerin her zaman esas davanın görüldüğü mahkemeden istenebileceğini belirterek davayı usulden reddetmiştir.

> *Söz konusu talep yönünden görevli mahkeme Aile mahkemeleri olup, taraflar arasında devam eden bir boşanma davası var ise bu talebin sadece boşanma davasının açıldığı Mahkemeden istenebileceğine ilişkin bir yasal düzenleme bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre istem hakkında görevli mahkeme aile mahkemesidir ve talebin yalnızca boşanma davasının açıldığı mahkemeden istenebileceğine ilişkin bir kural yoktur; mahkeme davaya kaldığı yerden devam edip derdest boşanma davasını da gözeterek karar vermelidir. Bu sonuç, TMK m. 207'deki yetki kuralının davacıya tanıdığı seçim hakkını daraltacak bir uygulamaya izin verilmediğini göstermektedir.

2 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
03.12.2014 · E. 2014/9576 · K. 2014/15809

Aynı ifadeyi taşıyan TMK m. 201/1'de davacı, kendi yerleşim yeri ile diğer eşin yerleşim yeri arasında seçim hakkına sahiptir

Ayrı yaşamada haklı olduğunu ileri süren eş, geliri ve sosyal güvencesi bulunmadığından ailesinin yanına yerleştiği yerde tedbir nafakası davası açmıştır. Davalı süresinde yetki itirazında bulunmuştur. Mahkeme, yetkili mahkemenin davalının yerleşim yeri mahkemesi olduğu gerekçesiyle davayı yetki yönünden reddetmiştir.

> *Bu durumda davacı TMK.nun 201/1.maddesi hükmüne göre kendi yerleşim yeri mahkemesinde veya HUMK.nun 9.maddesi hükmü gereğince davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açma konusunda seçimlik hakka sahiptir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Kararda anılan ve karar tarihinde yürürlükte olan usul hükmünün yerini bugün HMK m. 6 almıştır. TMK m. 207, Adalet Komisyonunda m. 201/1 ile aynı ifadeyle yeniden düzenlendiğinden bu yorum mal ayrılığına geçiş davası bakımından da yol göstericidir: davacı eş dilerse kendi yerleşim yeri, dilerse diğer eşin yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir.

3 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
05.12.2012 · E. 2012/21538 · K. 2012/25111

Yerleşim yeri, sürekli kalma niyetiyle fiilen oturulan yerdir; salt adres kaydına dayanılarak yetkisizlik kararı verilemez

Geliri ve güvencesi olmayan eş, ailesinin yanına yerleştiği ilde tedbir nafakası davası açmıştır. Davalı, davacının nüfusta kayıtlı adresinin eski ortak konut olduğunu belirterek yetki itirazında bulunmuştur. Mahkeme, adres veri tabanındaki kayda dayanarak tarafların birlikte yaşadıkları yer mahkemesinin yetkili olduğu gerekçesiyle yetkisizlik kararı vermiştir.

> *O halde mahkemece; davacının yerleşim yerinde açtığı bu davanın esasına girilerek sonucu dairesinde hüküm verilmesi gerekirken, yanılgılı değerlendirme ile yetkisizlik kararı verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre yerleşim yeri, TMK m. 19/1 uyarınca kişinin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir; ayrı yaşamaya başlayan eşin sığındığı baba evine yerleşmesi hâlinde bu yer mahkemesinde de dava açılabilir. Adres kayıt sistemindeki kayıt tek başına yetkiyi belirlemez, fiilî durum araştırılmalıdır.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
22.01.2007 · E. 2006/10548 · K. 2007/184

Yetki itirazı, esasa girilmeden önce ön sorun olarak ve taraf delilleri toplanarak incelenmelidir

Aile konutu şerhinin kaldırılması istemiyle açılan davada davalı süresinde yetki itirazında bulunmuştur. Mahkeme, yetki itirazı hakkında tarafların gösterdiği deliller toplanmadan karar vermiştir.

> *Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemler konusunda yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre yetki itirazı, işin esasına girilmeden önce ön sorun olarak incelenmeli, tarafların gösterdiği deliller toplanıp değerlendirilmelidir. Kararda anılan ve o tarihte yürürlükte olan

usul hükümlerinin yerini bugün HMK m. 19 ile m. 116 ve 117 almıştır; kesin yetki bulunmayan hâllerde yetki itirazı ilk itiraz olarak cevap dilekçesinde ileri sürülür ve yetkili mahkeme gösterilir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 19:** Yerleşim yeri.
- **TMK m. 201:** Evlilik birliğinin korunmasında yetki.
- **TMK m. 206:** Haklı sebeple mal ayrılığına geçiş.
- **TMK m. 208:** Mal ayrılığına geçişten dönme.
- **TMK m. 209:** İflâsta mal ayrılığına dönüşme.
- **TMK m. 210:** Hacizde alacaklının istemi.
- **TMK m. 211:** Eski rejime dönme.
- **TMK m. 212:** Önceki rejimin tasfiyesi.
- **TMK m. 214:** Tasfiye davalarında yetki.

MADDE

208

C. Olağanüstü mal rejimi
I. Eşlerden birinin istemi ile
3. Mal ayrılığına geçişten dönme

KANUN METNİ

(1) Eşler, her zaman yeni bir mal rejimi sözleşmesiyle önceki veya başka bir mal rejimini kabul edebilirler.
(2) Mal ayrılığına geçişi gerektiren sebebin ortadan kalkması hâlinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine eski mal rejimine dönülmesine karar verebilir.

MADDE ÖZETİ

Eşler her zaman yeni bir mal rejimi sözleşmesiyle önceki veya başka bir mal rejimini kabul edebilir; mal ayrılığına geçişi gerektiren sebep ortadan kalkarsa hâkim de eşlerden birinin istemi üzerine eski mal rejimine dönülmesine karar verebilir (m. 208). Gerekçeye göre sebebin ortadan kalkması kendiliğinden eski rejime dönüş sağlamaz; bunun için mutlaka istem üzerine verilmiş bir hâkim kararı gerekir. Sözleşme yolunun açık olması, haklı sebeple açılan mal ayrılığına geçiş davasındaki hukuki yararı ortadan kaldırmaz.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Mal rejimi sözleşmesi	Eşlerin kanunda sayılan rejimlerden birini seçtikleri, noterde yapılan sözleşme (TMK m. 205).
Eski rejime dönme kararı	Geçişi gerektiren sebep ortadan kalkınca hâkimin istem üzerine verdiği karar (TMK m. 208/2).
Kendiliğinden dönme yasağı	Sebep ortadan kalksa bile rejimin kendiliğinden değişmemesi (madde gerekçesi).
İleriye etkililik	Sözleşmenin yapıldığı tarihten sonrası için sonuç doğurması.[2]

1 Yargıtay 8. HD, 22.04.2014, E. 2013/11089, K. 2014/7833.
2 Yargıtay 8. HD, 16.06.2011, E. 2010/6262, K. 2011/3497.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 208- Maddenin birinci fıkrası eşlere her zaman için yeni bir mal rejimi sözleşmesiyle önceki ya da başka bir mal rejimi kabul etme olanağı sağlamaktadır. İkinci fıkra, yürürlükteki Kanunun 179 uncu maddesinin ikinci fıkrasını karşılamaktadır. Buna göre, mal ayrılığına geçişi gerektiren haklı sebeplerin ortadan kalkması hâlinde, eşler arasında kendiliğinden eski rejime dönme söz konusu olmamaktadır. Bunun için eşlerden birinin istemi üzerine hâkim tarafından, mal ayrılığına dönüşten önceki rejime dönme kararı verilmesi zorunludur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 84*

Tasarıda madde, "Olağanüstü mal rejimi" başlığı altında "3. Mal ayrılığına geçişten dönme" alt başlığıyla yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçenin en önemli cümlesi, sebebin ortadan kalkmasının tek başına yetmediğini, dönüş için mutlaka istem ve hâkim kararı gerektiğini belirten cümledir.

Eski Kanun, mal ayrılığının sona ermesini yalnız iflas ve haciz hâlleri bakımından düzenliyor, sözleşmeyle rejim değiştirmeye ilişkin ayrı bir hüküm içermiyordu. Yeni düzenleme, sözleşme yolunu açıkça tanıyarak ve dönüş kararını bütün haklı sebepler için kabul ederek hükmü genişletmiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *İflas ile veya haciz halinde zarar dolayısiyle mal ayrılığı borçlu olan karı veya koca tarafından yalnız alacaklıların alakası kesilmekle nihayet bulmaz. Şukadarki hakim, karı kocadan birinin talebi üzerine kendilerinin tabi olduğu eski usulün iadesine karar verebilir. Ve bu karar tescil edilmek üzere katibi adle doğrudan doğruya tebliğ olunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 179

	743 sayılı Kanun m. 179	4721 sayılı Kanun m. 208
Kapsam	Yalnız iflas ve hacizden doğan mal ayrılığı	Bütün geçiş sebepleri
Sözleşme yolu	Ayrıca düzenlenmemişti	Eşler her zaman sözleşmeyle dönebilir
Karar	Hâkim eski usulün iadesine karar verebilir	Hâkim eski rejime dönülmesine karar verebilir
İstem	Karı kocadan birinin talebi	Eşlerden birinin istemi
Tescil	Karar noterliğe tebliğ edilirdi	Tescil veya tebliğ öngörülmemiştir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Sözleşmeyle dönme	Eşler her zaman önceki veya başka bir rejimi kabul edebilir	TMK m. 208/1
Şekil	Sözleşme noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır	TMK m. 205
Etki	Sözleşme ileriye etkilidir	Yargıtay 8. HD, K. 2011/3497
Hâkim kararı	Geçişi gerektiren sebep ortadan kalkarsa eski rejime dönülmesine karar verilebilir	TMK m. 208/2
İstem şartı	Kendiliğinden dönme yoktur; eşlerden birinin istemi gerekir	Madde gerekçesi
Takdir	Hâkim "karar verebilir"; bağlı yetki değildir	TMK m. 208/2
Sona erme anı	Mahkeme kararında dava tarihi, sözleşmede sözleşme tarihi	Yargıtay 8. HD, K. 2014/7833
Mal ortaklığı	Alacaklı tatmin edilmişse ortaklığın yeniden kurulması istenebilir	TMK m. 211

TBMM gerekçesine göre maddenin birinci fıkrası eşlere her zaman için yeni bir mal rejimi sözleşmesiyle önceki ya da başka bir mal rejimi kabul etme olanağı sağlamakta, ikinci fıkra ise yürürlükten kaldırılan 743 sayılı Kanun'un 179. maddesinin ikinci fıkrasını karşılamaktadır. Gerekçe, mal ayrılığına geçişi gerektiren haklı sebeplerin ortadan kalkması hâlinde eşler arasında kendiliğinden eski rejime dönmenin söz konusu olmadığını, bunun için eşlerden birinin istemi üzerine hâkim tarafından karar verilmesinin zorunlu olduğunu açıkça belirtir. Tasarının 208. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). 1

DİKKAT

Mal ayrılığına geçildikten sonra eski düzene dönmek isteyen eşlerin önünde iki yol vardır: noterde yeni bir mal rejimi sözleşmesi yapmak ya da geçişi gerektiren sebebin ortadan kalktığını göstererek hâkimden karar istemek. Borçlar ödenmiş, hacizler kalkmış olsa bile rejim kendiliğinden eski hâline dönmez; talepte bulunulmazsa mal ayrılığı devam eder. Sözleşme yolu seçilirse sözleşmenin noterde yapılması şarttır ve sözleşme geçmişe değil, ileriye etkili sonuç doğurur; sözleşmeden önceki dönemde edinilen mallar o dönemde geçerli olan rejime göre değerlendirilir.

II. Sözleşmeyle Dönme: Birinci Fıkra

- **Her zaman mümkündür:** Eşler, evlilik sürerken her zaman yeni bir mal rejimi sözleşmesi yaparak önceki rejimi veya kanunda düzenlenen başka bir rejimi kabul edebilirler (TMK m. 208/1). Mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçilmiş olması bu olanağı ortadan kaldırmaz.
- **Hangi rejimler seçilebilir:** Seçim, kanunda sayılan rejimlerle sınırlıdır: edinilmiş mallara katılma, mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı (TMK m. 202, TMK m. 203).
- **Şekil:** Sözleşme noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır ve taraflarca imzalanır (TMK m. 205). Adi yazılı bir anlaşma geçerli bir mal rejimi sözleşmesi sayılmaz.[3]
- **Ehliyet:** Ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlı, sözleşmeye yasal temsilcisinin katılmasıyla taraf olabilir (TMK m. 204); vesayet altındaki kişide ayrıca vesayet makamının izni aranır (TMK m. 462).
- **İleriye etkilidir:** Sonradan yapılan sözleşme geçmişe etkili uygulanamaz; sözleşmeden önceki dönemde edinilen mallar o dönemin rejimine göre değerlendirilir.[4] Geçmişe etkili tek istisna, 01.01.2002'den önce evlenenlere tanınan bir yıllık süreyle sınırlıydı.[5]
- **Tescil veya ilan gerekmez:** Mal rejimi sözleşmesi için sicile tescil öngörülmemiştir; üçüncü kişiler alacaklıların korunmasına ilişkin hükümle korunur (TMK m. 213).

III. Hâkim Kararıyla Dönme: İkinci Fıkra

- **Koşul:** Mal ayrılığına geçişi gerektiren sebebin ortadan kalkmış olması gerekir (TMK m. 208/2). Borcun ödenmesi, haczin kaldırılması, iflasın kapanması, ortaklık menfaatini tehlikeye düşüren durumun sona ermesi veya ayırt etme gücünün yeniden kazanılması başlıca örneklerdir.
- **İstem zorunludur:** Gerekçeye göre sebebin ortadan kalkması hâlinde eşler arasında kendiliğinden eski rejime dönme söz konusu olmaz; bunun için eşlerden birinin istemi üzerine hâkim tarafından karar verilmesi zorunludur. Hâkim kendiliğinden karar veremez.
- **Takdir yetkisi:** Madde "karar verebilir" demektedir; hâkim, sebebin gerçekten ortadan kalkıp kalkmadığını ve dönüşün eşlerin menfaatine olup olmadığını değerlendirir.

3 Yargıtay 8. HD, 21.10.2010, E. 2010/1159, K. 2010/4951.
4 Yargıtay 8. HD, 16.06.2011, E. 2010/6262, K. 2011/3497.
5 Yargıtay 8. HD, 06.06.2013, E. 2012/11466, K. 2013/8552.

- **Hangi rejime dönülür:** Gerekçenin ifadesiyle mal ayrılığına dönüşten önceki rejime dönülür. Eşler bundan farklı bir rejim istiyorlarsa yol, birinci fıkradaki sözleşmedir.
- **İspat:** Sebebin ortadan kalktığını iddia eden taraf ispatlar; icra dosyalarının kapandığına ilişkin belgeler, haciz fekki yazıları, iflasın kapanması kararı, ödeme belgeleri ve sağlık kurulu raporu gibi deliller kullanılır.
- **Alacaklının konumu:** Mal ortaklığı alacaklının istemiyle mal ayrılığına dönüşmüşse, alacaklı tamamen tatmin edildiği takdirde ortaklığın yeniden kurulmasına karar verilebilir (TMK m. 211). Bu hüküm, ikinci fıkranın mal ortaklığına özgü görünümüdür.

IV. İki Yol Arasındaki Farkın Önemi

- **Rejimin sona erme anı:** Mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçilmesi hâlinde mal rejimi dava tarihi itibarıyla, sözleşmeyle başka bir rejim seçilmesi hâlinde ise sözleşmenin noterde yapıldığı tarih itibarıyla sona erer;[6] aynı ölçüt TMK m. 225'ten doğar.
- **Hukuki yarar:** Eşlerin sözleşmeyle her zaman rejim değiştirebilecek olması, haklı sebep varsa açılan mal ayrılığına geçiş davasında davacının hukuki yararını ortadan kaldırmaz; davalının davayı kabul etmesi de davacı aleyhine yorumlanamaz.[7]
- **Tasfiye:** Rejim değiştiğinde önceki rejim kendi hükümlerine göre tasfiye edilir (TMK m. 212); edinilmiş mallara katılmada değer artış payı ve katılma alacağı hesaplanır (TMK m. 227, TMK m. 231).
- **Üçüncü kişiler:** Rejimin değişmesi, eşlerin o tarihe kadar doğmuş borçlarından sorumluluğunu etkilemez (TMK m. 213).

V. Usul: Görev, Yetki ve Harç

- **Görev:** İstem aile mahkemesinde incelenir (4787 s. K. m. 4); aile mahkemesi bulunmayan yerlerde davaya aile mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemesi bakar.
- **Yetki:** Kanun eski rejime dönme istemi için ayrı bir yetki kuralı getirmemiştir; mal ayrılığına geçiş isteminde olduğu gibi eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesi (TMK m. 207) ve genel yetki kuralı (HMK m. 6) gündeme gelir.
- **Harç:** Dönme istemi bağımsız bir taleptir ve ayrıca karar ve ilam harcına tabidir; harç eksikse tamamlanması için süre verilmelidir.[8]

6 Yargıtay 8. HD, 22.04.2014, E. 2013/11089, K. 2014/7833.
7 Yargıtay 8. HD, 22.04.2014, E. 2013/11089, K. 2014/7833.
8 Yargıtay 2. HD, 05.03.2009, E. 2008/1395, K. 2009/3849.

- **Sözleşmeye itiraz:** Yapılan mal rejimi sözleşmesinin iptali istenecekse bu da bağımsız bir asli taleptir ve harcı tamamlanmadan karara bağlanamaz.[9]

UYGULAMA NOTU

Eski rejime dönülmek isteniyorsa önce hangi yolun uygun olduğuna karar verilmelidir. Eşler anlaşabiliyorsa en hızlı yol noterde yeni bir mal rejimi sözleşmesi yapmaktır; bu sözleşmenin ileriye etkili olduğu ve sözleşme tarihine kadarki dönemin eski rejime göre tasfiye edileceği bilinerek hareket edilmelidir. Anlaşma yoksa veya sözleşme yapılması sağlanamıyorsa, mal ayrılığına geçişi gerektiren sebebin ortadan kalktığı belgelenerek hâkimden eski rejime dönülmesine karar verilmesi istenmelidir: kapanan icra dosyaları, haczin kaldırılmasına ilişkin yazılar, ödeme belgeleri ve iflasın kapanması kararı en güçlü delillerdir. Dilekçede istem ayrı bir talep olarak gösterilmeli, harcı yatırılmalı ve dönüşün hangi tarihten itibaren sonuç doğuracağı açıkça belirtilmelidir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
22.04.2014 · E. 2013/11089 · K. 2014/7833

Eşlerin her zaman sözleşmeyle rejim değiştirebilmesi, haklı sebeple açılan mal ayrılığına geçiş davasındaki hukuki yararı ortadan kaldırmaz

Evliliği süren eş, diğer eşin ortak olduğu şirketin işlerinin bozulduğunu, şirket borçları nedeniyle mallarının haczedildiğini ve borçların bir kısmının ödenemediğini ileri sürerek edinilmiş mallara katılma rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesini istemiştir. Davalı eş, aleyhine çok sayıda icra takibi bulunduğunu doğrulayarak davayı kabul etmiştir. Mahkeme, eşler arasında çekişme kalmadığını ve eşlerin TMK m. 208 uyarınca her zaman sözleşmeyle mal ayrılığını kabul edebileceklerini belirterek davayı hukuki yarar yokluğundan reddetmiştir.

> *Her ne kadar davalının davayı kabulü sebebiyle taraflar arasında ihtilaf olmadığı ve TMK'nun 208.maddesine göre her zaman tarafların mal rejimi sözleşmesi yapabilecekleri gerekçe gösterilmiş ise de TMK'nun 206.maddesinde yazılı koşulların oluşması durumunda davalının yargılamanın devamı sırasında davayı kabul etmesi davacı aleyhine değerlendirilemez.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre mal ayrılığına mahkeme kararıyla geçilmesi hâlinde mal rejimi dava tarihi itibarıyla, sözleşmeyle başka bir rejim seçilmesi hâlinde ise sözleşmenin noterde yapıldığı tarih itibarıyla sona erer; bu nedenle sözleşme yolunun açık olması davacının hukuki yararını ortadan kaldırmaz ve seçimlik hakkı elinden alınamaz. Sonuç olarak TMK m. 208'deki

9 Yargıtay 2. HD, 20.09.2023, E. 2022/5215, K. 2023/4065.

sözleşme olanağı, TMK m. 206 davasına alternatif değil, ondan farklı sonuçlar doğuran ayrı bir yoldur.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
16.06.2011 · E. 2010/6262 · K. 2011/3497

Sonradan yapılan mal rejimi sözleşmesi geçmişe etkili olarak uygulanamaz

1990 yılında evlenen eşler, 30.12.2002 tarihinde noterde düzenlenen sözleşmeyle evlendikleri tarihten itibaren geçerli olmak üzere mal ortaklığı rejimini kabul etmişlerdir. Dava konusu taşınmaz ise 1999 yılında edinilip diğer eş adına tescil edilmişti. Mahkeme, taşınmazın edinildiği döneme de bu sözleşmeyi uygulayarak davayı kabul etmiştir.

> *Bu nedenle, taraflar arasında yapılan mal ortaklığı sözleşmesinin geçmişe etkili olarak uygulanması olanağı bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre aile hukukunda sözleşme serbestisi sınırlıdır; eşlerin sonradan yaptıkları mal rejimi sözleşmesi ileriye etkili sonuç doğurur ve sözleşmeden önceki dönemde edinilen mallar o dönemde geçerli olan rejime göre değerlendirilir. TMK m. 208 uyarınca önceki veya başka bir rejime dönülmesi de aynı kurala tabidir: dönüş, sözleşme tarihinden sonrası için hüküm ifade eder.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi ve seçimlik rejimler.
- **TMK m. 203:** Mal rejimi sözleşmesinin zamanı ve sınırları.
- **TMK m. 204:** Sözleşme ehliyeti.
- **TMK m. 205:** Sözleşmenin şekli.
- **TMK m. 206:** Haklı sebeple mal ayrılığına geçiş.
- **TMK m. 207:** Mal ayrılığına geçişte yetki.
- **TMK m. 209:** İflâsta mal ayrılığına dönüşme.
- **TMK m. 210:** Hacizde alacaklının istemi.
- **TMK m. 211:** Eski rejime dönme.
- **TMK m. 212:** Önceki rejimin tasfiyesi.
- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.

MADDE

209

C. Olağanüstü mal rejimi
II. Cebrî icra hâlinde
1. İflâsta

KANUN METNİ

Mal ortaklığını kabul etmiş olan eşlerden birinin iflâsına karar verildiği takdirde, ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür.

MADDE ÖZETİ

Mal ortaklığını kabul etmiş olan eşlerden birinin iflâsına karar verildiği takdirde ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür; bunun için ayrıca dava açmaya veya hâkim kararı almaya gerek yoktur (m. 209). Hüküm yalnız mal ortaklığı rejimi için sonuç doğurur; yasal rejim olan edinilmiş mallara katılmada iflâs, rejimi sona erdiren sebepler arasında değildir (TMK m. 225). Hangi rejimin geçerli olduğunun doğru belirlenmesi bu nedenle belirleyicidir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Mal ortaklığı	Ortaklık malları ile eşlerin kişisel mallarını kapsayan, sözleşmeyle seçilen mal rejimi (TMK m. 256).
İflâsın açılması	Ticaret mahkemesinin iflâs kararıyla borçlunun mallarının iflâs masasına geçmesi (İİK m. 184).
Kendiliğinden dönüşme	Rejimin, ayrı bir istem veya karar olmaksızın mal ayrılığına dönmesi (TMK m. 209).
Sona erme anı	Mal ortaklığında rejimin iflâsın açılmasıyla son bulması (TMK m. 271).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 209- Madde yürürlükteki Kanunun 174 üncü maddesini karşılamaktadır. Buna göre, mal ortaklığı rejiminde yaşayan eşlerden birinin iflâs etmesi hâlinde, iflâs edenin eşinin kişisel mallarını geri almasını sağlamak için, rejimin kendiliğinden mal ayrılı-

1 Yargıtay 2. HD, 04.06.2012, E. 2011/7942, K. 2012/14988.

> ğına dönüşeceği öngörülmüştür. Kendiliğinden mal ayrılığına dönüşmenin iflâs eden eşin alacakları açısından da yararı vardır. Bu yolla alacaklı muhatabını bilebilecek ve alacağını hangi mallardan tahsil edebileceğini daha kolaylıkla anlayabilecektir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 84-85*

Tasarıda madde, "II. Cebrî icra hâlinde" başlığı altında "1. İflâsta" alt başlığıyla yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçenin iki gerekçesi bugün de geçerlidir: iflâs etmeyen eşin kişisel mallarını koruması ve alacaklının hangi malvarlığına başvuracağını bilmesi.

Eski Kanun'da hüküm "Akdi usulün kendiliğinden mal ayrılığına inkılabı" başlığını taşıyordu ve yalnız iflâsla sınırlı değildi: alacaklıların zarar görmesi ölçütüne bağlanmıştı.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, mukavele ile başka bir usul kabul etmiş olsalar bile birinin iflasından müflisin veya diğer tarafın alacaklıları zarar gördükleri surette mal ayrılığı usulü tatbik olunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 174

	743 sayılı Kanun m. 174	4721 sayılı Kanun m. 209
Kapsam	Sözleşmeyle kabul edilen bütün usuller	Yalnız mal ortaklığı rejimi
Koşul	Alacaklıların zarar görmesi	İflâsa karar verilmesi
Sonuç	Mal ayrılığı usulü uygulanır	Ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür
Değerlendirme	Zararın araştırılması gerekiyordu	Ek bir değerlendirme aranmaz
Hacizde	Aynı maddede ele alınmıştı	Ayrı maddede düzenlenmiştir (TMK m. 210)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Uygulama alanı	Yalnız mal ortaklığı rejimi	TMK m. 209
Koşul	Eşlerden biri hakkında iflâsa karar verilmesi	TMK m. 209
Sonuç	Ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür	TMK m. 209

Konu	Kural	Dayanak
Dava	Ayrı dava veya hâkim kararı gerekmez	Madde gerekçesi
Sona erme anı	Rejim iflâsın açılmasıyla son bulur	TMK m. 271
Malların kapsamı	Sona erme tarihine göre belirlenir	TMK m. 271/3
Tasfiye	Önceki rejim kendi hükümlerine göre tasfiye edilir	TMK m. 212
Geri dönüş	Alacaklı tatmin edilirse ortaklığın yeniden kurulması istenebilir	TMK m. 211
Yasal rejim	Edinilmiş mallara katılmada iflâs rejimi sona erdirmez	TMK m. 225

1 TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükten kaldırılan 743 sayılı Kanun'un 174. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, mal ortaklığı rejiminde yaşayan eşlerden birinin iflâs etmesi hâlinde iflâs edenin eşinin kişisel mallarını geri almasını sağlamak için rejimin kendiliğinden mal ayrılığına dönüşeceğinin öngörüldüğünü belirtir. Gerekçeye göre bu çözümün iflâs eden eşin alacakları açısından da yararı vardır: alacaklı bu yolla muhatabını bilebilecek ve alacağını hangi mallardan tahsil edebileceğini daha kolaylıkla anlayabilecektir. Tasarının 209. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411).

DİKKAT

Bu madde yalnız mal ortaklığı rejimini seçmiş eşler için sonuç doğurur. Türkiye'de eşlerin büyük çoğunluğu noterde ayrı bir sözleşme yapmadığından yasal rejim olan edinilmiş mallara katılma rejimine tabidir ve bu rejimde eşin iflâsı mal rejimini sona erdirmez. Eşlerden biri borç batağındaysa ve eşler arasında yasal rejim geçerliyse izlenecek yol TMK m. 209 değil, haklı sebeple mal ayrılığına geçiş davasıdır (TMK m. 206). Mal ortaklığı geçerliyse dönüşüm için dava açılmasına gerek yoktur; ancak tasfiye ve alacakların belirlenmesi için ayrı bir dava gerekebilir.

II. Maddenin Kişi Bakımından Uygulama Alanı

- **Yalnız mal ortaklığı:** Hüküm, mal ortaklığını kabul etmiş eşler bakımından sonuç doğurur (TMK m. 209). Mal ortaklığı, ortaklık malları ile eşlerin kişisel mallarını kapsayan ve ancak noterde yapılan sözleşmeyle seçilebilen bir rejimdir (TMK m. 256; TMK m. 205).
- **Yasal rejimde durum:** Eşler ayrı bir sözleşme yapmamışsa aralarında edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir (TMK m. 202) ve bu rejimde iflâs, mal rejimini sona erdiren sebepler arasında sayılmamıştır (TMK m. 225). Böyle bir durumda eşin borç batağına sürüklenmesi, olağanüstü mal rejimi davasının konusunu oluşturur (TMK m. 206).

- **Eski sözleşmeler:** 01.01.2002'den önce sözleşmeyle kabul edilen mal ortaklığı rejimi, kanunun tanıdığı bir yıllık süre içinde yenilenmediği için yürürlük tarihinde sona ermiştir.[2] Bugün mal ortaklığının varlığı, geçerli bir noter sözleşmesine bağlıdır.
- **Rejimin doğru belirlenmesi:** Kararda rejimin yanlış adlandırılması, gerçekte hangi rejimin sona erdirildiği gerçeğini değiştirmez.[3] TMK m. 209'un uygulanabilmesi için önce mal ortaklığının geçerli biçimde kurulduğunun saptanması gerekir.

III. İflâsın Açılması ve Dönüşümün İşleyişi

- **Karar:** İflâs davası borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesinde görülür ve yetki sözleşmesi yapılamaz (İİK m. 154).
- **Masa:** İflâsın açılmasıyla müflisin haczi kabil bütün malları bir masa oluşturur ve alacakların ödenmesine tahsis edilir; iflâsın kapanmasına kadar müflise geçen mallar da masaya girer (İİK m. 184).
- **Kendiliğinden sonuç:** Ortaklığın mal ayrılığına dönüşmesi için ayrıca dava açmaya, istemde bulunmaya veya hâkim kararı almaya gerek yoktur; dönüşüm kanun gereği gerçekleşir (TMK m. 209).
- **Amaç:** Gerekçeye göre düzenleme, iflâs eden eşin eşinin kişisel mallarını geri almasını sağlamayı ve alacaklının muhatabını ve hangi mallardan tahsil yapabileceğini bilmesini amaçlar.
- **An:** Mal ortaklığında rejim, eşlerden biri hakkında iflâsın açılmasıyla son bulur (TMK m. 271); ortaklık mallarıyla kişisel malların kapsamı da bu tarihe göre belirlenir.

IV. Dönüşümün Sonuçları

- **Tasfiye:** Mal ayrılığına geçildiğinde önceki rejim kendi hükümlerine göre tasfiye edilir (TMK m. 212). Mal ortaklığının tasfiyesinde ortaklık malları ile kişisel mallar ayrılır ve eşlerin payları belirlenir.
- **Kişisel malların geri alınması:** Gerekçenin vurguladığı sonuç, iflâs etmeyen eşin kişisel mallarını ortaklık kütlesinden ayırıp geri alabilmesidir; bu mallar kural olarak iflâs masasına dahil olmaz.
- **Borçlardan sorumluluk:** Ortaklık borçlarından eşlerin kişisel malları ve ortaklık mallarıyla sorumlu olduğu hâller kanunda sayılmıştır (TMK m. 268); rejimin dönüşmesi, o tarihe kadar doğmuş borçlardan sorumluluğu ortadan kaldırmaz.

2 Yargıtay 8. HD, 02.05.2012, E. 2012/641, K. 2012/3623.
3 Yargıtay 2. HD, 04.06.2012, E. 2011/7942, K. 2012/14988.

- **Üçüncü kişiler:** Alacaklıların korunmasına ilişkin hüküm saklıdır (TMK m. 213); eşler arasındaki tasfiye işlemleri alacaklıların haklarını etkilemez.
- **Yeni rejim:** Dönüşümden sonra eşler arasında mal ayrılığı geçerli olur; her eş kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf hakkını korur.

V. İflâstan Sonra Önceki Rejime Dönüş

- **Alacaklının tatmini:** Cebrî icra nedeniyle mal ayrılığına dönüşülen hâllerde alacaklı tamamen tatmin edildiği takdirde, eşlerden birinin istemi üzerine hâkim mal ortaklığının yeniden kurulmasına karar verebilir (TMK m. 211).
- **Başka rejim seçme:** Eşler, ortaklığa dönmek yerine mal rejimi sözleşmesiyle edinilmiş mallara katılma rejimini de seçebilirler (TMK m. 211; TMK m. 208).
- **İflâsın kaldırılması:** Bütün alacaklılar taleplerini geri aldıklarını bildirir, alacakların itfa edildiği belgelenir veya konkordato tasdik edilirse mahkeme iflâsın kalkmasına ve malların borçluya iadesine karar verir (İİK m. 182). Bu karar, kendiliğinden eski rejime dönüş sağlamaz; dönüş için istem ve karar gerekir (TMK m. 208).
- **Sözleşme yolu:** Eşler her zaman noterde yeni bir mal rejimi sözleşmesi yaparak önceki veya başka bir rejimi kabul edebilirler (TMK m. 208); bu sözleşme ileriye etkilidir.[4]

VI. Uyuşmazlıklarda Görevli Mahkeme

- **Görev:** Mal rejiminin tasfiyesine ilişkin dava ve işler aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4); iflâs kararı ise ticaret mahkemesinden alınır (İİK m. 154).
- **Yetki:** Tasfiye davalarında yetki kuralları ayrıca düzenlenmiştir; hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilen hâllerde bu davada yetkili olan mahkeme, diğer durumlarda davalı eşin yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir (TMK m. 214).
- **Tespit ihtiyacı:** Dönüşüm kanun gereği gerçekleştiğinden ayrı bir dava gerekmez; buna karşılık üçüncü kişilerle uyuşmazlık çıkarsa rejimin ve malların kapsamının tasfiye davasında belirlenmesi gerekir.

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Önce eşler arasında hangi mal rejiminin geçerli olduğu belirlenmelidir: noterde yapılmış bir mal rejimi sözleşmesi yoksa yasal rejim olan edinilmiş mallara katılma geçerlidir ve bu maddenin uygulama alanı yoktur. Mal ortaklığı sözleşmesi varsa sözleşmenin tarihi ve 01.01.2002 sonrasında yenilenip yenilenmediği kontrol edilmelidir. Eş hakkında iflâs kararı verilmişse kararın tarihi ve kesinleşme durumu

4 Yargıtay 8. HD, 16.06.2011, E. 2010/6262, K. 2011/3497.

belgelenmelidir; rejim bu tarihte sona erdiğinden ortaklık mallarıyla kişisel malların kapsamı da o güne göre belirlenecektir. Diğer eşin kişisel mallarını gösteren tapu, ruhsat, banka ve miras belgeleri bir araya getirilmelidir; iflâs masasına karşı bu malların kişisel mal olduğunun ortaya konulması gerekebilir. Alacaklılar tamamen tatmin edilirse ortaklığın yeniden kurulmasının istenebileceği de unutulmamalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
02.05.2012 · E. 2012/641 · K. 2012/3623

01.01.2002'den önce sözleşmeyle kabul edilen mal ortaklığı rejimi, bir yıllık süre içinde yenilenmediği için kanunun yürürlüğüyle sona ermiştir

Eşler 1955 yılında evlenmiş, 1971 yılında noterde düzenlenen sözleşmeyle mal ortaklığı rejimini kabul etmişlerdi. Eşlerden biri 2003 yılında ölmüştür. Sağ kalan eş, sözleşmenin bir maddesine dayanarak taşınmaz ve aracın kayıtlarının iptali ile adına tescilini istemiştir; mahkeme sözleşmeye göre tasfiyeye karar vermiştir.

> *Kanun koyucu, anılan maddeyle, önceki mal rejiminin yasal mal rejimi olan mal ayrılığı (TKM. 170. m.) ya da sözleşme ile seçilmiş başka mal rejimi olup olmadığına bakılmaksızın, 4721 sayılı TMK.nun yürürlüğe girmesiyle birlikte sona ereceğini, 01.01.2002 tarihinden itibaren TMK.nun 202. maddesi ile kabul edilmiş yeni yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olunacağını kabul etmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire, önceki onama kararını kaldırıp yerel mahkeme hükmünü oyçokluğuyla bozmuştur. Karara göre 4722 sayılı Kanun'un 10. maddesi uyarınca eşler bir yıllık süre içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri için 01.01.2002'den itibaren edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olmuşlardır; ölüm tarihinde artık mal ortaklığı bulunmadığından sözleşmedeki tasfiye hükmü uygulanamaz. Bu sonuç, TMK m. 209'un neden az uygulandığını da açıklar: mal ortaklığı bugün ancak noterde yapılmış geçerli bir sözleşmeyle kurulabilir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
04.06.2012 · E. 2011/7942 · K. 2012/14988

Hüküm fıkrasında rejimin yanlış adlandırılması, gerçekte sona erdirilen rejimi değiştirmez

Kadın, eşi adına kayıtlı taşınmazın aile konutu olduğunu, eşinin mesleki faaliyetleri nedeniyle aşırı borçlandığını ve konutun elden çıkarılması tehlikesi bulunduğunu ileri sürerek aile konutu şerhi konulmasını, mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesini ve taşınmazın yarı payının adına tescilini istemiştir. Mahkeme rejimin dönüştürülmesine karar vermiştir; ancak hüküm fıkrasında rejimi mal ortaklığı olarak adlandırdı ve tescil istemini reddetmiştir.

> *“Hüküm fıkrasında değiştirilen mal rejiminin mal ortaklığı rejimi olarak ifade edilmiş olması, sona erdirilen mal rejiminin edinilmiş mallara katılma rejimi olduğu gerçeğini değiştirmez...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre eşler 4721 sayılı Kanun'un yürürlüğünden sonra başka bir rejim seçmedikleri için aralarında edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir ve hükümdeki yanlış adlandırma bu gerçeği değiştirmez. TMK m. 209 yalnız mal ortaklığı rejimi için sonuç doğurduğundan, hangi rejimin geçerli olduğunun doğru belirlenmesi belirleyicidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi ve seçimlik rejimler.
- **TMK m. 205:** Mal rejimi sözleşmesinin şekli.
- **TMK m. 206:** Haklı sebeple mal ayrılığına geçiş.
- **TMK m. 208:** Mal ayrılığına geçişten dönme.
- **TMK m. 210:** Hacizde alacaklının istemi.
- **TMK m. 211:** Eski rejime dönme.
- **TMK m. 212:** Önceki rejimin tasfiyesi.
- **TMK m. 213:** Alacaklıların korunması.
- **TMK m. 214:** Tasfiye davalarında yetki.
- **TMK m. 256:** Mal ortaklığının kapsamı.
- **TMK m. 271:** Mal ortaklığında sona erme anı.

MADDE

210

C. Olağanüstü mal rejimi
II. Cebrî icra hâlinde
2. Hacizde

KANUN METNİ

(1) Mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birine karşı icra takibinde bulunan alacaklı, haczin uygulanmasında zarara uğrarsa, hâkimden mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir.
(2) Alacaklının istemi her iki eşe yöneltilir.
(3) Yetkili mahkeme, borçlunun yerleşim yeri mahkemesidir.

MADDE ÖZETİ

Mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birine karşı icra takibinde bulunan alacaklı, haczin uygulanmasında zarara uğrarsa hâkimden mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir; istem her iki eşe yöneltilir ve yetkili mahkeme borçlunun yerleşim yeri mahkemesidir (m. 210). Olağanüstü mal rejimi, mali sıkıntı, haciz ve iflas durumlarında eşlerin veya alacaklıların zarar görmesini önlemek amacıyla kabul edilmiştir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Mal ortaklığı	Ortaklık malları ile eşlerin kişisel mallarını kapsayan, sözleşmeyle seçilen mal rejimi (TMK m. 256).
Haczin uygulanmasında zarar	Ortaklık mallarının yapısı nedeniyle alacaklının takibinden sonuç alamaması (TMK m. 210/1).
İstemin yöneltilmesi	Davanın hem borçlu eşe hem de diğer eşe karşı açılması (TMK m. 210/2).
Yetki	Borçlunun yerleşim yeri mahkemesi (TMK m. 210/3).

1 Yargıtay 8. HD, 09.03.2021, E. 2020/1407, K. 2021/2097.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 210- Bu madde, İsviçre Medenî Kanununun 189 ve 190 inci maddelerinde iki ayrı madde hâlinde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrası yürürlükteki Kanunun 177 nci maddesini karşılamaktadır. Ancak yürürlükteki maddeden farklı olarak madde sadece mal ortaklığı rejimine hasredilmiş ve bu rejimi kabul eden eşlerden birine karşı icra takibinde bulunan alacaklının zarara uğraması hâlinde, hâkimden mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilmesi öngörülmüştür. İkinci fıkrada, mal rejiminin sona ermesi yalnız borçlu eşi değil, diğer eşi de ilgilendirdiği için, mal ayrılığına dönüşüm isteminin her iki eşe de yöneltilmesi öngörülmüştür. Maddenin üçüncü fıkrasında bu konudaki istemlerin yöneltilebileceği yetkili mahkemenin, hakkında icra takibinde bulunulan borçlunun yerleşim yeri mahkemesi olduğu belirtilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 85*

Tasarıda madde, "II. Cebrî icra hâlinde" başlığı altında "2. Hacizde" alt başlığıyla yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçedeki iki vurgu uygulamada belirleyicidir: hükmün yalnız mal ortaklığına özgülenmiş olması ve istemin her iki eşe yöneltilmesi zorunluluğu.

Eski Kanun, alacaklıların istemini tek cümlelik bir hükümle düzenliyor, rejim ayrımı yapmıyor ve hâkime takdir tanımayan bir ifade kullanıyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan biri aleyhinde yapılan hacizde zarar gören alacaklıların talebi üzerine mal ayrılığına hükmolunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 177

	743 sayılı Kanun m. 177	4721 sayılı Kanun m. 210
Kapsam	Sözleşmeyle kabul edilen bütün usuller	Yalnız mal ortaklığı rejimi
İstem sahibi	Zarar gören alacaklılar	İcra takibinde bulunan alacaklı
Husumet	Düzenlenmemişti	İstem her iki eşe yöneltilir
Yetki	Düzenlenmemişti	Borçlunun yerleşim yeri mahkemesi
İfade	"Mal ayrılığına hükmolunur"	Alacaklı "isteyebilir"

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kim isteyebilir	Eşlerden birine karşı icra takibi yapan alacaklı	TMK m. 210/1
Uygulama alanı	Yalnız mal ortaklığı rejimi	TMK m. 210/1
Koşul	Haczin uygulanmasında zarara uğramış olmak	TMK m. 210/1
İstem	Hâkimden mal ayrılığına karar verilmesi	TMK m. 210/1
Husumet	İstem her iki eşe yöneltilir	TMK m. 210/2
Yetki	Borçlunun yerleşim yeri mahkemesi	TMK m. 210/3
Sona erme anı	Rejim dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer	TMK m. 271/2
Tasfiye	Önceki rejim kendi hükümlerine göre tasfiye edilir	TMK m. 212
Geri dönüş	Alacaklı tatmin edilirse ortaklık yeniden kurulabilir	TMK m. 211

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 189 ve 190. maddelerinde iki ayrı madde hâlinde düzenlenen hükümleri birleştirmekte ve birinci fıkrasıyla 743 sayılı Kanun'un 177. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, yürürlükten kaldırılan maddeden farklı olarak hükmün sadece mal ortaklığı rejimine özgülendiğini belirtir. İkinci fıkra bakımından gerekçe, mal rejiminin sona ermesinin yalnız borçlu eşi değil diğer eşi de ilgilendirdiği için istemin her iki eşe yöneltilmesinin öngörüldüğünü açıklar. Üçüncü fıkrada ise yetkili mahkemenin, hakkında icra takibinde bulunulan borçlunun yerleşim yeri mahkemesi olduğu belirtilmiştir. Tasarının 210. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). 1

DİKKAT

Bu yol yalnız mal ortaklığı rejimini seçmiş eşlere karşı işletilebilir. Borçlunun eşiyle arasında yasal rejim olan edinilmiş mallara katılma geçerliyse alacaklının TMK m. 210'a dayanma olanağı yoktur; bu durumda tasarrufun iptali davası veya muvazaa iddiası gibi genel yollar gündeme gelir. Mal ortaklığı varsa davayı yalnız borçluya karşı açmak yeterli değildir: istem her iki eşe yöneltilmelidir. Yetkili mahkeme, borçlunun yerleşim yeri mahkemesidir.

II. İstemin Koşulları

- **Mal ortaklığı bulunmalıdır:** Hüküm yalnız mal ortaklığını kabul etmiş eşler için işler (TMK m. 210/1). Gerekçe, yürürlükten kaldırılan maddeden farklı olarak düzenlemenin sadece bu rejime özgülendiğini açıkça belirtir.

- **İcra takibi yapılmış olmalıdır:** İstemde bulunan kişi, eşlerden birine karşı icra takibinde bulunan alacaklıdır. Takip yapılmadan doğrudan bu davanın açılması düşünülemez.
- **Haczin uygulanmasında zarar:** Alacaklının, haczin uygulanması sırasında zarara uğramış olması aranır. Ortaklık mallarının yapısı, alacaklının borçlu eşin payına yönelik takibinden sonuç alamamasına yol açabilir.
- **Amaç:** Olağanüstü mal rejimi, evlilik sürerken yaşanan mali sıkıntı, haciz ve iflas durumlarında eşlerin veya alacaklıların zarar görmesini önlemek amacıyla kabul edilmiştir.[2]
- **Delil:** İcra dosyası, haciz tutanakları, kıymet takdiri ve satış işlemleri, aciz belgesi, tapu ve trafik kayıtları ile mal rejimi sözleşmesinin bir örneği istemin dayanağını oluşturur.

III. Davanın Tarafları ve Yetki

- **Husumet:** İstem her iki eşe yöneltilir (TMK m. 210/2). Gerekçeye göre bunun sebebi, mal rejiminin sona ermesinin yalnız borçlu eşi değil diğer eşi de ilgilendirmesidir; dava yalnız borçluya karşı açılırsa husumet eksikliği gündeme gelir.
- **Yetki:** Yetkili mahkeme, hakkında icra takibinde bulunulan borçlunun yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m. 210/3). Bu yönüyle madde, eşlerin istemi bakımından geçerli olan yetki kuralından ayrılır (TMK m. 207).
- **Görev:** Mal rejimlerine ilişkin dava ve işler aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4); aile mahkemesi bulunmayan yerlerde davaya aile mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemesi bakar. TMK m. 210'a dayalı olağanüstü mal rejimi davasının reddine ilişkin bir karar, delillerin takdirinde isabetsizlik bulunmadığı gerekçesiyle onanmıştır.[3]
- **İspat yükü:** Haczin uygulanmasında zarara uğradığını alacaklı ispatlar; mahkeme delilleri takdir ederek sonuca varır.

IV. Kararın Sonuçları

- **Dönüşüm:** Kabul kararıyla mal ortaklığı sona erer ve eşler arasında mal ayrılığı geçerli olur.
- **Sona erme anı:** Mahkemece mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâlinde mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (TMK m. 271/2; TMK m. 225/2).
- **Tasfiye:** Önceki rejim kendi hükümlerine göre tasfiye edilir (TMK m. 212); ortaklık malları ile kişisel mallar ayrılır ve eşlerin payları belirlenir.

2 Yargıtay 8. HD, 09.03.2021, E. 2020/1407, K. 2021/2097.
3 Yargıtay 8. HD, 13.04.2015, E. 2014/3964, K. 2015/8273.

- **Alacaklı yönünden:** Tasfiyeden sonra borçlu eşin malvarlığı belirginleştiğinden alacaklı, takibini bu malvarlığına yöneltebilir. Gerekçenin ifadesiyle amaç, alacaklının muhatabını ve hangi mallardan tahsil yapabileceğini bilmesidir.
- **Sorumluluğun devamı:** Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi, eşlerden birinin veya ortaklığın alacaklılarının üzerinden haklarını alabilecekleri malları sorumluluk dışında bırakamaz (TMK m. 213).

V. Alacaklının Başvurabileceği Diğer Yollar

- **Yasal rejimde durum:** Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejimi geçerliyse TMK m. 210 uygulanmaz; bu rejimde alacaklı bakımından koruma, alacaklıların korunmasına ilişkin hükümle sağlanır (TMK m. 213).
- **İflâs:** Mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birinin iflâsına karar verilirse ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür (TMK m. 209); bu hâlde ayrıca dava açmaya gerek yoktur.
- **Genel yollar:** Borçlunun alacaklısından mal kaçırmaya yönelik işlemleri bakımından tasarrufun iptali davası (İİK m. 277 vd.) ve muvazaa iddiası gündeme gelebilir.
- **Eşin kendi istemi:** Borca batıklık veya ortaklıktaki payın haczi, eşin kendisi bakımından da haklı sebep sayılmıştır (TMK m. 206); aynı olay hem eşin hem alacaklının istemine dayanak olabilir.

VI. Eski Rejime Dönüş

- **Alacaklı tatmin edilirse:** Alacaklı tatmin edildiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, mal ortaklığının yeniden kurulmasına karar verebilir (TMK m. 211).
- **Başka rejim seçimi:** Eşler, ortaklığa dönmek yerine mal rejimi sözleşmesiyle edinilmiş mallara katılma rejimini de kabul edebilirler (TMK m. 211; TMK m. 208).
- **Kendiliğinden dönüş yoktur:** Borcun ödenmesi tek başına eski rejimi geri getirmez; istem ve karar gerekir (TMK m. 208).

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Alacaklı, önce borçlunun evli olup olmadığını ve eşler arasında noterde yapılmış bir mal ortaklığı sözleşmesi bulunup bulunmadığını araştırmalıdır; sözleşme yoksa bu dava yolu kapalıdır. Sözleşme varsa icra dosyasındaki haciz tutanakları, kıymet takdiri, satış ve tahsilat kayıtları ve varsa aciz belgesi dosyaya konularak alacaklının zararı somutlaştırılmalıdır. Dava dilekçesi hem borçlu eşe hem de diğer eşe

yöneltilmeli ve dava borçlunun yerleşim yeri mahkemesinde açılmalıdır. Borçlu eşin ortaklıktaki payına ilişkin tespitlerin tasfiye aşamasında talep edilmesi ihmal edilmemelidir. Borçlu eşin eşi, tasfiyede kişisel mallarını belgelerle ayırmaya hazırlanmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
09.03.2021 · E. 2020/1407 · K. 2021/2097

Olağanüstü mal rejimi, mali sıkıntı, haciz ve iflas durumlarında eşlerin veya alacaklıların zarar görmesini önlemek için kabul edilmiştir

Evliliği süren eş, diğer eş adına kayıtlı taşınmaz bakımından mal ayrılığı rejimine geçilmesini ve taşınmazın yarı payının adına tescilini istemiştir. Daire'nin önceki bozması üzerine tanıklar yeniden dinlenmiştir; mahkeme olağanüstü mal rejimine geçiş talebini kabul etti ve tasfiye istemini ayırmıştır.

> *"Evlilik birliği devam ederken mali yönlerden sorunlar yaşanması, malvarlıkları hususunda anlaşmazlıklar çıkması hem doğrudan eşleri hem de eşlerin alacaklısı konumunda olan üçüncü kişileri etkileyebilmektedir. Aile kurumu toplumun temel yapı taşı olup, birliğin devamlılığı ve korunmasının önemi açısından yaşanacak mali sıkıntılar, haciz, iflas vb. durumlarda uygulanmak ve eşlerin veya alacaklıların mevcut mal rejiminden zarar görmelerini önlemek amacıyla Türk Medeni Kanunu olağanüstü mal rejimi kurumunu benimsemiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire, olağanüstü mal rejiminin amacını bu şekilde açıklamıştır. Karara göre evlilik sürerken yaşanan mali sorunlar yalnız eşleri değil, eşlerin alacaklısı konumundaki üçüncü kişileri de etkiler. TMK m. 210, bu amacın alacaklı yönünü düzenler: mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birine karşı takip yapan alacaklı, haczin uygulanmasında zarara uğrarsa hâkimden mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi ve seçimlik rejimler.
- **TMK m. 206:** Haklı sebeple mal ayrılığına geçiş.
- **TMK m. 207:** Eşlerin isteminde yetkili mahkeme.
- **TMK m. 208:** Mal ayrılığına geçişten dönme.
- **TMK m. 209:** İflâsta mal ayrılığına dönüşme.
- **TMK m. 211:** Eski rejime dönme.
- **TMK m. 212:** Önceki rejimin tasfiyesi.
- **TMK m. 213:** Alacaklıların korunması.
- **TMK m. 214:** Tasfiye davalarında yetki.
- **TMK m. 256:** Mal ortaklığının kapsamı.
- **TMK m. 271:** Mal ortaklığında sona erme anı.

MADDE

211

C. Olağanüstü mal rejimi
II. Cebrî icra hâlinde
3. Eski rejime dönme

KANUN METNİ

(1) Alacaklı tatmin edildiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, mal ortaklığının yeniden kurulmasına karar verebilir.
(2) Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle edinilmiş mallara katılma rejimini kabul edebilirler.

MADDE ÖZETİ

Alacaklı tatmin edildiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, mal ortaklığının yeniden kurulmasına karar verebilir; eşler bunun yerine mal rejimi sözleşmesiyle edinilmiş mallara katılma rejimini de kabul edebilirler (m. 211). Hüküm, iflâs veya haciz nedeniyle mal ayrılığına dönüşülen hâlleri karşılar (TMK m. 209, TMK m. 210); seçim, kanunun çizdiği sınırlar içinde yapılabilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Cebrî icra hâlinde dönüşüm	İflâs veya haciz nedeniyle mal ortaklığının mal ayrılığına dönüşmesi (TMK m. 209, TMK m. 210).
Alacaklının tatmini	Alacağın ödenmesi, ibra edilmesi veya başka bir yolla sona ermesi (TMK m. 211/1).
Yeniden kurma kararı	Hâkimin istem üzerine mal ortaklığının yeniden kurulmasına hükmetmesi (TMK m. 211/1).
Sözleşmeyle seçim	Eşlerin ortaklık yerine edinilmiş mallara katılma rejimini kabul etmesi (TMK m. 211/2).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 211- Madde, İsviçre Medenî Kanununun 191 inci maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır. Buna göre cebrî icra nedeniyle mal ayrılığına dönüşün söz konusu olduğu

1 Yargıtay 8. HD, 16.06.2011, E. 2010/6262, K. 2011/3497.

> hâllerde, alacaklının tatmin edilmesi durumunda, eşlerden birinin başvurusu üzerine hâkim kararıyla mal ortaklığının yeniden kurulmasına hükmedilebilecektir. Maddenin ikinci fıkrası ile, olağanüstü mal rejimine dönüş sebebi ortadan kalkınca, eşlere mal ortaklığına tekrar dönme yerine, dilerlerse edinilmiş mallara katılma rejimini seçebilme olanağı tanınmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 85*

Tasarıda madde, "II. Cebrî icra hâlinde" başlığı altında "3. Eski rejime dönme" alt başlığıyla yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçedeki tercih hakkı, uygulamada iki farklı sonucu doğurur: eşler ya eski ortaklık düzenine döner ya da yasal rejime geçerek edinilmiş mallara katılma esaslarına tabi olur.

Eski Kanun'da cebrî icradan doğan mal ayrılığının sona ermesi, alacaklıların ilgisinin kesilmesiyle kendiliğinden gerçekleşmiyordu; hâkimin eski usulün iadesine karar vermesi gerekiyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *İflas ile veya haciz halinde zarar dolayısiyle mal ayrılığı borçlu olan karı veya koca tarafından yalnız alacaklıların alakası kesilmekle nihayet bulmaz. Şukadarki hakim, karı kocadan birinin talebi üzerine kendilerinin tabi olduğu eski usulün iadesine karar verebilir. Ve bu karar tescil edilmek üzere katibi adle doğrudan doğruya tebliğ olunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 179

	743 sayılı Kanun m. 179	4721 sayılı Kanun m. 211
Koşul	Alacaklıların ilgisinin kesilmesi yetmez	Alacaklının tatmin edilmesi
İstem	Karı kocadan birinin talebi	Eşlerden birinin istemi
Karar	Eski usulün iadesi	Mal ortaklığının yeniden kurulması
Seçenek	Düzenlenmemişti	Edinilmiş mallara katılmayı seçme
Tescil	Karar noterliğe tebliğ edilirdi	Tescil veya tebliğ öngörülmemiştir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Uygulama alanı	Cebrî icra nedeniyle mal ayrılığına dönüşülen hâller	Madde gerekçesi

Konu	Kural	Dayanak
Koşul	Alacaklının tatmin edilmiş olması	TMK m. 211/1
İstem	Eşlerden birinin istemi gerekir	TMK m. 211/1
Karar	Hâkim mal ortaklığının yeniden kurulmasına karar verebilir	TMK m. 211/1
Takdir	"Karar verebilir"; bağlı yetki değildir	TMK m. 211/1
İkinci yol	Eşler sözleşmeyle edinilmiş mallara katılmayı kabul edebilir	TMK m. 211/2
Şekil	Sözleşme noterde yapılır	TMK m. 205
Sınır	Seçim kanunda sayılan rejimlerle sınırlıdır	Yargıtay 8. HD, K. 2011/3497
Haklı sebeple geçişte	Dönüş ayrı maddeye tabidir	TMK m. 208

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 191. maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır. Gerekçe, cebrî icra nedeniyle mal ayrılığına dönüşün söz konusu olduğu hâllerde alacaklının tatmin edilmesi durumunda, eşlerden birinin başvurusu üzerine hâkim kararıyla mal ortaklığının yeniden kurulmasına hükmedilebileceğini belirtir. İkinci fıkra ile, olağanüstü mal rejimine dönüş sebebi ortadan kalkınca eşlere mal ortaklığına tekrar dönme yerine, dilerlerse edinilmiş mallara katılma rejimini seçebilme olanağı tanınmıştır. Tasarının 211. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). 1

DİKKAT

Borç ödendiğinde veya iflas kalktığında mal rejimi kendiliğinden eski hâline dönmez. Mal ortaklığına geri dönülmek isteniyorsa alacaklının tatmin edildiği belgelenerek hâkimden karar istenmesi gerekir; hâkimin bu konuda takdir yetkisi vardır. Ortaklığa dönmek istemeyen eşler, noterde yapacakları bir mal rejimi sözleşmesiyle edinilmiş mallara katılma rejimini kabul edebilir. Her iki yolda da değişiklik ileriye etkilidir: mal ayrılığının geçerli olduğu döneme ilişkin haklar o rejime göre belirlenir.

II. Uygulama Alanı

- **Cebrî icra kaynaklı dönüşüm:** Gerekçeye göre madde, cebrî icra nedeniyle mal ayrılığına dönüşün söz konusu olduğu hâlleri karşılar: eşlerden birinin iflâsı nedeniyle kendiliğinden gerçekleşen dönüşüm (TMK m. 209) ve alacaklının istemi üzerine hâkim kararıyla gerçekleşen dönüşüm (TMK m. 210).

- **Haklı sebeple geçişte:** Eşlerden birinin istemiyle haklı sebebe dayanılarak mal ayrılığına geçilmişse dönüş, ayrı bir maddeye tabidir: sebep ortadan kalkınca hâkim, istem üzerine eski rejime dönülmesine karar verebilir (TMK m. 208).
- **Mal ortaklığı şartı:** Her iki dönüşüm hâli de yalnız mal ortaklığını kabul etmiş eşler bakımından söz konusu olduğundan, TMK m. 211 de bu rejime özgüdür.
- **Kendiliğinden dönüş yoktur:** Borcun ödenmesi veya iflâsın kalkması tek başına eski rejimi geri getirmez; istem ve hâkim kararı gerekir.

III. Alacaklının Tatmin Edilmesi Koşulu

- **Anlamı:** Alacağın ödenmesi, ibra, takas, alacaklının feragati veya başka bir sebeple alacağın sona ermesi tatmin sayılır (TMK m. 211/1).
- **İflâsta:** Bütün alacaklılar taleplerini geri aldıklarını bildirir, alacakların itfa edildiği belgelenir veya konkordato tasdik edilirse mahkeme iflâsın kalkmasına ve malların borçluya iadesine karar verir (İİK m. 182). Bu karar, TMK m. 211 istemi için güçlü bir dayanaktır.
- **Hacizde:** Takip dosyasının infazla kapanması, haczin kaldırılması ve alacaklının tahsilat beyanı tatminin belgelenmesini sağlar.
- **İspat:** Tatmin edildiğini ileri süren eş ispatla yükümlüdür; ödeme makbuzları, icra dosyasındaki kapanma kaydı, haciz fekki yazıları ve alacaklının ibra beyanı başlıca delillerdir.
- **Kısmî ödeme:** Madde alacaklının tatmin edilmesini aradığından, borcun bir kısmının ödenmesi tek başına yeterli sayılmaz.

IV. İstem, Karar ve Takdir Yetkisi

- **İstem sahibi:** Eşlerden biri istemde bulunabilir (TMK m. 211/1); alacaklının bu konuda istem hakkı düzenlenmemiştir.
- **Hâkimin takdiri:** Madde "karar verebilir" dediğinden hâkim, tatminin gerçekleşip gerçekleşmediğini ve dönüşün yerinde olup olmadığını değerlendirir.
- **Karar:** Kabul hâlinde mal ortaklığı yeniden kurulur; karar ileriye etkilidir ve mal ayrılığının geçerli olduğu döneme ilişkin haklar o rejime göre belirlenir.
- **Görev ve yetki:** İstem aile mahkemesinde incelenir (4787 s. K. m. 4). Kanun bu istem için ayrı bir yetki kuralı öngörmediğinden eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesi (TMK m. 207) ve genel yetki kuralı (HMK m. 6) gündeme gelir.
- **Harç:** İstem bağımsız bir taleptir ve ayrıca karar ve ilam harcına tabidir; harç eksikse tamamlanması için süre verilmelidir.[2]

2 Yargıtay 2. HD, 05.03.2009, E. 2008/1395, K. 2009/3849.

V. İkinci Yol: Sözleşmeyle Edinilmiş Mallara Katılma

- **Seçenek:** Eşler, mal ortaklığına dönmek yerine mal rejimi sözleşmesiyle edinilmiş mallara katılma rejimini kabul edebilirler (TMK m. 211/2). Gerekçe bu olanağı, dönüş sebebi ortadan kalkınca eşlere tanınan bir tercih olarak açıklar.
- **Şekil:** Sözleşme noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır ve taraflarca imzalanır (TMK m. 205).
- **Sınır:** Aile hukukunda sözleşme serbestisi sınırlıdır; eşler ancak kanunda gösterilen rejimler arasında seçim yapabilir.[3]
- **Etki:** Sözleşmeyle seçilen rejim, sözleşmenin noterde yapıldığı tarihten itibaren sonuç doğurur.[4]
- **Genel kural:** Eşler zaten her zaman yeni bir mal rejimi sözleşmesiyle önceki veya başka bir rejimi kabul edebilirler (TMK m. 208); ikinci fıkra bu olanağı cebrî icra hâli için açıkça tekrarlar.

VI. Tasfiye ve Üçüncü Kişiler

- **Mal ayrılığı döneminin tasfiyesi:** Dönüşümle sona eren rejim kendi hükümlerine göre tasfiye edilir (TMK m. 212); yeniden kurulan ortaklık, karardan sonraki dönem için hüküm ifade eder.
- **Malların kapsamı:** Mal ortaklığında ortaklık mallarıyla kişisel malların kapsamı, rejimin sona erdiği tarihe göre belirlenir (TMK m. 271).
- **Alacaklıların korunması:** Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi, alacaklıların üzerinden haklarını alabilecekleri malları sorumluluk dışında bırakamaz (TMK m. 213).
- **Sonraki alacaklılar:** Yeniden kurulan ortaklıkta eşlerin sorumluluğu, ortaklık borçlarına ilişkin hükümlere göre belirlenir (TMK m. 268).

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Önce hangi sebeple mal ayrılığına geçildiği belirlenmelidir: iflâs veya alacaklının istemi söz konusuysa dönüş yolu bu maddedir, haklı sebeple geçilmişse ayrı maddeye göre istemde bulunulur. Alacaklının tatmin edildiğini gösteren belgeler eksiksiz toplanmalıdır: icra dosyasının kapandığına ilişkin kayıt, ödeme makbuzları, haczin kaldırılması yazıları, iflâsın kaldırılmasına ilişkin karar ve alacaklının ibra beyanı. Dilekçede istem ayrı bir talep olarak gösterilmeli ve harcı yatırılmalıdır. Eşler anlaşabiliyor ve ortaklığa dönmek istemiyorsa, noterde yapılacak sözleşmeyle edinilmiş mallara katılma rejiminin seçilmesi daha hızlı bir yoldur; bu sözleşmenin sözleşme tarihinden itibaren sonuç doğuracağı hesaba katılmalıdır.

3 Yargıtay 8. HD, 16.06.2011, E. 2010/6262, K. 2011/3497.
4 Yargıtay 8. HD, 22.04.2014, E. 2013/11089, K. 2014/7833.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
16.06.2011 · E. 2010/6262 · K. 2011/3497

Aile hukukunda sözleşme serbestisi sınırlıdır; eşler ancak kanunda gösterilen rejimleri seçebilir

1990 yılında evlenen eşler, 30.12.2002 tarihinde noterde düzenlenen sözleşmeyle evlendikleri tarihten itibaren geçerli olmak üzere mal ortaklığı rejimini kabul etmişlerdir. Dava konusu taşınmaz 1999 yılında edinilip diğer eş adına tescil edilmişti. Mahkeme, taşınmazın edinildiği döneme de bu sözleşmeyi uygulayarak davayı kabul etmiştir.

> *Çünkü aile hukukunda; tam ve sınırsız bir sözleşme serbestisi kabul edilmemiş, tam aksine özgür iradeye dayalı sözleşme serbestisinin sınırlı olarak kabul edildiği ve kullanıldığı görülmektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre eşlerin mal rejimi sözleşmesiyle yapabilecekleri seçim kanunun çizdiği sınırlar içindedir ve sözleşme geçmişe etkili sonuç doğurmaz. TMK m. 211 de aynı çizgidedir: cebrî icra nedeniyle mal ayrılığına dönüşülen hâllerde eşler ya hâkim kararıyla mal ortaklığına döner ya da sözleşmeyle edinilmiş mallara katılma rejimini kabul eder; üçüncü bir seçenek yaratılamaz.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi ve seçimlik rejimler.
- **TMK m. 205:** Mal rejimi sözleşmesinin şekli.
- **TMK m. 206:** Haklı sebeple mal ayrılığına geçiş.
- **TMK m. 207:** Eşlerin isteminde yetkili mahkeme.
- **TMK m. 208:** Mal ayrılığına geçişten dönme.
- **TMK m. 209:** İflâsta mal ayrılığına dönüşme.
- **TMK m. 210:** Hacizde alacaklının istemi.
- **TMK m. 212:** Önceki rejimin tasfiyesi.
- **TMK m. 213:** Alacaklıların korunması.
- **TMK m. 268:** Ortaklık borçları.
- **TMK m. 271:** Mal ortaklığında sona erme anı.

MADDE

212

C. Olağanüstü mal rejimi
III. Önceki rejimin tasfiyesi

KANUN METNİ

Mal ayrılığına geçildiği takdirde, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, eşler arasında önceki mal rejiminin tasfiyesi, bu rejime ilişkin hükümlere göre yapılır.

MADDE ÖZETİ

Mal ayrılığına geçildiği takdirde, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça eşler arasında önceki mal rejiminin tasfiyesi bu rejime ilişkin hükümlere göre yapılır (m. 212). Geçiş istemiyle tasfiye istemi aynı davada ileri sürülebilir;[1] ancak önce geçiş istemi karara bağlanır, tasfiye istemi bu sonuca göre çözülür.[2]

TEMEL KAVRAMLAR

Tasfiye	Sona eren mal rejiminde eşlerin mallarının ve alacaklarının hesaplanarak ayrılması (TMK m. 212).
Önceki rejim	Mal ayrılığına geçilmeden önce eşler arasında geçerli olan rejim (TMK m. 202).
Sona erme anı	Mahkeme kararıyla geçişte dava tarihi (TMK m. 225/2).
Aksine hüküm	Kanunun tasfiye için farklı kural öngördüğü hâller (TMK m. 212).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 212- Madde, İsviçre Medenî Kanununun 192 nci maddesini karşılamaktadır. Maddede mal ayrılığına geçildiği takdirde önceki mal rejiminin tasfiyesi öngörülmüş, tasfiyeyi eşlerin kendilerinin yapacakları ve bu konuda eşlerin o ana kadar tâbi oldukları mal rejimi hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmiştir. Ancak kanunda aksinin öngörülmüş olduğu hâller maddede saklı tutulmuştur.

1 Yargıtay 2. HD, 12.03.2009, E. 2007/19162, K. 2009/4503.
2 Yargıtay 8. HD, 13.02.2018, E. 2016/12480, K. 2018/2048.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 85

Tasarıda madde, "III. Önceki rejimin tasfiyesi" alt başlığıyla yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçenin "tasfiyeyi eşlerin kendilerinin yapacakları" ifadesi, anlaşabilen eşlerin mahkemeye gitmeden hesaplaşabileceğini; anlaşma sağlanamazsa tasfiyenin dava yoluyla yapılacağını gösterir.

Eski Kanun'da mal ayrılığına geçişin sonuçları dağınık biçimde düzenlenmişti. Mal ayrılığının başlangıcı ve hükmün etkisi bakımından ayrı bir madde bulunuyor, tasfiyenin hangi rejime göre yapılacağı ise bugünkü gibi genel bir kurala bağlanmıyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *İflastan dolayı yapılan mal ayrılığı, borç ödemekten aciz olmanın sübutiyle başlar ve iflas kararından sonra karı ve kocanın miras sebebiyle veya diğer bir suretle kazandıkları mallar ayrılık usulüne tabi olur. Mahkemenin mal ayrılığına dair olan ilamının hükmü mal ayrılığının talep edildiği günden başlar. İflas veya hüküm neticesi olan mal ayrılığı tescil edilmek üzere katibi adile doğrudan doğruya tebliğ olunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 178

	743 sayılı Kanun	4721 sayılı Kanun m. 212
Tasfiyenin dayanağı	Genel bir kural yoktu	Önceki rejimin hükümleri uygulanır
Başlangıç	İflasta aciz, hükümde talep tarihi	Kural olarak dava tarihi (TMK m. 225/2)
Aksine hüküm	Açık saklı tutma yoktu	Kanunda aksine hüküm saklıdır
Tescil	Karar noterliğe tebliğ edilirdi	Tescil veya tebliğ öngörülmemiştir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kural	Önceki rejim kendi hükümlerine göre tasfiye edilir	TMK m. 212
İstisna	Kanunda aksine hüküm bulunan hâller saklıdır	TMK m. 212
Uygulanacak hükümler	Edinilmiş mallara katılmada değer artış payı ve katılma alacağı	TMK m. 227, TMK m. 231

Konu	Kural	Dayanak
Mal ortaklığında	Ortaklık malları ile kişisel mallar ayrılır	TMK m. 271 ve devamı
Sona erme anı	Mahkeme kararıyla geçişte dava tarihi	TMK m. 225/2
İstemlerin birleşmesi	Geçiş ve tasfiye aynı davada istenebilir	Yargıtay 2. HD, K. 2009/4503
Sıra	Önce geçiş, sonra tasfiye karara bağlanır	Yargıtay 8. HD, K. 2018/2048
Yetki	Tasfiye davalarında ayrı yetki kuralı uygulanır	TMK m. 214
Alacaklılar	Tasfiye, alacaklıların haklarını etkilemez	TMK m. 213

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 192. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, mal ayrılığına geçildiği takdirde önceki mal rejiminin tasfiyesinin öngörüldüğünü, tasfiyeyi eşlerin kendilerinin yapacaklarını ve bu konuda eşlerin o ana kadar tâbi oldukları mal rejimi hükümlerinin uygulanacağını belirtir. Kanunda aksinin öngörülmüş olduğu hâller ise maddede saklı tutulmuştur. Tasarının 212. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). 1

DİKKAT

Mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi, eşlerin mallarının kendiliğinden paylaşıldığı anlamına gelmez. Geçiş kararı yalnız bundan sonrası için mal ayrılığı düzenini kurar; o güne kadarki dönem, eski rejimin kurallarına göre ayrıca tasfiye edilir. Tasfiye istemi geçiş davasıyla birlikte ileri sürülebilir; ancak mahkeme önce geçiş istemini karara bağlar. Tasfiye istemi hiç ileri sürülmezse mahkeme kendiliğinden hesap yapmaz. Mal rejiminden doğan istekler kural olarak alacak hakkı verir; taşınmazın doğrudan istemde bulunan eş adına tescilini istemek çoğu durumda sonuç doğurmaz.

II. Tasfiyede Uygulanacak Kurallar

- **Önceki rejimin hükümleri:** Tasfiye, mal ayrılığına geçilmeden önce eşler arasında geçerli olan rejime ilişkin hükümlere göre yapılır (TMK m. 212). Gerekçe de tasfiyede eşlerin o ana kadar tâbi oldukları mal rejimi hükümlerinin uygulanacağını belirtir.
- **Edinilmiş mallara katılma:** Bu rejimde her eşin kişisel malları ile edinilmiş malları ayrılır; bir eşin diğerine ait malın edinilmesine katkısı varsa değer artış payı (TMK m. 227), artık değer üzerinden ise katılma alacağı hesaplanır (TMK m. 231, TMK m. 236).

- **Mal ortaklığı:** Ortaklık mallarıyla kişisel mallar ayrılır ve kapsam, rejimin sona erdiği tarihe göre belirlenir (TMK m. 271 ve devamı).
- **Paylaşmalı mal ayrılığı:** Bu rejimde ise paylaşmaya ilişkin özel hükümler uygulanır (TMK m. 244 ve devamı).
- **Aksine hüküm:** Madde "kanunda aksine hüküm bulunmadıkça" diyerek kanunun farklı çözüm getirdiği hâlleri saklı tutar; alacaklıların korunmasına ilişkin kural bunların başında gelir (TMK m. 213).

III. Sona Erme Anı ve Malların Kapsamı

- **Mahkeme kararıyla geçişte:** Mal rejimi, dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (TMK m. 225/2); mal ortaklığında da aynı kural geçerlidir (TMK m. 271/2).
- **İflâsta:** Mal ortaklığında rejim, eşlerden biri hakkında iflâsın açılmasıyla son bulur (TMK m. 209; TMK m. 271).
- **Sözleşmeyle geçişte:** Başka bir rejim sözleşmeyle seçilmişse rejim, sözleşmenin noterde yapıldığı tarihte sona erer.[3]
- **Kapsamın belirlenmesi:** Hangi malın kişisel mal, hangisinin edinilmiş mal ya da ortaklık malı olduğu bu tarihe göre saptanır; sonraki edinimler yeni rejime tabidir.
- **Değerlendirme anı:** Tasfiyede mallara, tasfiye anındaki sürüm değerleri esas alınarak değer biçilir (TMK m. 232, TMK m. 235).

IV. Geçiş ve Tasfiye İstemlerinin İlişkisi

- **Birlikte istenebilir:** Haklı sebeple mal ayrılığına geçiş istemiyle önceki rejimin tasfiyesi istemi aynı davada ileri sürülebilir ve deliller bu çerçevede değerlendirilir.[4]
- **Sıra:** Mahkeme önce mal ayrılığı rejimine geçiş istemini karara bağlar; tasfiye istemi hakkında oluşacak kanaate göre olumlu ya da olumsuz bir hüküm kurar.[5]
- **Ayrılma:** Uygulamada tasfiye istemi çoğu kez geçiş kararının kesinleşmesinden sonra ayrı bir esasa kaydedilerek görülür; bu, TMK m. 212'nin uygulanmasının geçiş kararına bağlı olmasından kaynaklanır.
- **Talep şartı:** Tasfiye istenmemişse mahkeme kendiliğinden hesap yapmaz; istem açıkça ileri sürülmeli ve harcı yatırılmalıdır.[6]

3 Yargıtay 8. HD, 22.04.2014, E. 2013/11089, K. 2014/7833.
4 Yargıtay 2. HD, 12.03.2009, E. 2007/19162, K. 2009/4503.
5 Yargıtay 8. HD, 13.02.2018, E. 2016/12480, K. 2018/2048.
6 Yargıtay 2. HD, 05.03.2009, E. 2008/1395, K. 2009/3849.

- **Nitelendirme:** Maddi olayları ileri sürmek taraflara, hukuki nitelendirme yapmak ve uygulanacak hükmü belirlemek hâkime aittir (HMK m. 33).

V. İstemin Niteliği, Görev ve Yetki

- **Alacak hakkı:** Mal rejiminin tasfiyesinden doğan istemler kural olarak kişisel alacak hakkı verir; eş, doğrudan taşınmaz payının adına tescilini isteyemez.[7]
- **Görev:** Tasfiye davası aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4); aile mahkemesi bulunmayan yerlerde davaya aile mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemesi bakar.
- **Yetki:** Mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda yetki ayrıca düzenlenmiştir: hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda bu davada yetkili olan mahkeme, diğer durumlarda davalı eşin yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir (TMK m. 214).
- **Zamanaşımı:** Kanun, mal rejiminin tasfiyesinden doğan alacaklar için özel bir süre öngörmemiştir; bu nedenle genel zamanaşımı hükmü uygulanır (TBK m. 146).
- **Alacaklıların korunması:** Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi, eşlerden birinin veya ortaklığın alacaklılarının üzerinden haklarını alabilecekleri malları sorumluluk dışında bırakamaz (TMK m. 213).

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Tasfiye istemi dilekçede ayrı bir talep olarak yazılmalı ve harcı yatırılmalıdır; aksi hâlde mahkeme hesap yapmaz. Mallar tek tek listelenmelidir: tapu kayıtları, araç ruhsatları, banka ve yatırım hesapları, şirket payları, sosyal güvenlik ödemeleri ve kredi dosyaları tasfiyenin temel belgeleridir. Her mal için edinme tarihi ve ödeme kaynağı gösterilmelidir; rejimin sona erdiği tarih, hangi malın hesaba dahil olacağını belirler. Kişisel mallar (evlenmeden önce edinilenler, miras ve bağışlar, manevi tazminatlar) belgelerle ayrılmalıdır. Taşınmazın doğrudan istemde bulunan eş adına tescilini istemek yerine alacak talebinde bulunulması gerekebileceği hesaba katılmalı ve fazlaya ilişkin haklar saklı tutulmalıdır.

7 Yargıtay 8. HD, 09.04.2013, E. 2012/10185, K. 2013/5232.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
12.03.2009 · E. 2007/19162 · K. 2009/4503

Mal ayrılığına geçiş ile önceki rejimin tasfiyesi aynı davada istenebilir; deliller bu çerçevede değerlendirilmelidir

Eşlerden biri, haklı sebeple mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesini ve mal ayrılığına geçilmesi hâlinde önceki mal rejiminin tasfiyesini istemiştir. Mahkeme, istemleri bu çerçevede değerlendirmeden hüküm kurmuştur.

> *Dava; haklı sebeple mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesi (TMK.m.206) ve mal ayrılığına geçildiği takdirde eşler arasındaki önceki mal rejiminin tasfiyesi (TMK.m.212) isteğine ilişkindir. Delillerin bu çerçevede değerlendirilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru bulunmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karar, TMK m. 206'ya dayanan geçiş istemiyle TMK m. 212'ye dayanan tasfiye isteminin birlikte ileri sürülebileceğini ve mahkemenin delilleri bu iki istem çerçevesinde değerlendirmesi gerektiğini göstermektedir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
13.02.2018 · E. 2016/12480 · K. 2018/2048

Önce mal ayrılığına geçiş istemi karara bağlanır, tasfiye istemi bu sonuca göre çözülür

1965 yılında evlenen ve uzun yıllardır ayrı ülkelerde yaşayan eşlerden biri, evlilik içinde ortak gelirlerle edinilen taşınmazın diğer eş adına tescil edildiğini ileri sürerek mal ayrılığı rejimine geçilmesini ve tapu kaydının adına tescilini istemiştir. Mahkeme, tanıkları dinlemiş olmakla birlikte haklı sebeplerin gerçekleşip gerçekleşmediğini ayrıntısıyla sormadan davayı reddetmiştir.

> *Mahkemece yapılacak iş, davacı tanıkları yeniden usulüne uygun şekilde dinleyerek tanıklardan davacı tarafın iddia ettiği hususların ayrıntılı olarak sorulup belirlenmeye çalışılması, 1965 yılında evlenen tarafların uzun yıllardan beri ayrı ülkelerde yaşıyor oldukları ve TMK 206 maddesindeki haklı sebeplerin örnekleme yoluyla sayıldığı gözetilerek davacı tarafın ilk talebi olan mal ayrılığı rejimine geçiş hakkında öncelikle karar verilmesi, oluşacak kanaate göre de tasfiye isteği hakkında olumlu olumsuz bir karar verilmesidir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre mahkeme önce mal ayrılığı rejimine geçiş istemini karara bağlamalı, oluşacak kanaate göre tasfiye istemi hakkında olumlu ya da olumsuz bir hüküm kurmalıdır. TMK m. 212'nin uygulanabilmesi mal ayrılığına geçilmesine bağlı olduğundan, uygulamada tasfiye istemi çoğu kez geçiş kararının kesinleşmesinden sonra ayrı bir esasa kaydedilerek görülür.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi ve seçimlik rejimler.
- **TMK m. 206:** Haklı sebeple mal ayrılığına geçiş.
- **TMK m. 209:** İflâsta mal ayrılığına dönüşme.
- **TMK m. 210:** Hacizde alacaklının istemi.
- **TMK m. 211:** Eski rejime dönme.
- **TMK m. 213:** Alacaklıların korunması.
- **TMK m. 214:** Tasfiye davalarında yetki.
- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 235:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 271:** Mal ortaklığında sona erme anı.

MADDE

213 D. Alacaklıların korunması

KANUN METNİ

(1) Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi, eşlerden birinin veya ortaklığın alacaklılarının, üzerinden haklarını alabilecekleri malları sorumluluk dışında bırakamaz.

(2) Kendisine böyle mallar geçmiş olan eş, borçlardan kişisel olarak sorumludur; ancak, söz konusu malların borcu ödemeye yetmediğini ispat ettiği takdirde, bu ölçüde kendisini sorumluluktan kurtarabilir.

MADDE ÖZETİ

Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi, eşlerden birinin veya ortaklığın alacaklılarının üzerinden haklarını alabilecekleri malları sorumluluk dışında bırakamaz; kendisine böyle mallar geçmiş olan eş borçlardan kişisel olarak sorumludur, ancak malların borcu ödemeye yetmediğini ispat ederse bu ölçüde sorumluluktan kurtulur (m. 213). Bu hüküm uyarınca üçüncü kişi olan alacaklı, hakkını alabilmek için dava açabilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Sorumluluk dışında bırakma yasağı	Rejim değişikliğiyle malların alacaklının erişiminden çıkarılamaması (TMK m. 213/1).
Kişisel sorumluluk	Kendisine mal geçen eşin borçtan şahsen sorumlu olması (TMK m. 213/2).
Kurtuluş kanıtı	Geçen malların borcu ödemeye yetmediğinin ispatı (TMK m. 213/2).
Alacaklının dava hakkı	Üçüncü kişi alacaklının mal rejimine dayanan alacak için dava açabilmesi.[2]

1 Yargıtay 2. HD, 16.06.2022, E. 2021/7048, K. 2022/5951.
2 Yargıtay 2. HD, 16.06.2022, E. 2021/7048, K. 2022/5951.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 213- Madde, İsviçre Medenî Kanununun 193 üncü maddesini karşılamaktadır. 1984 tarihli Öntasarının 173 üncü maddesinde de aynı düzenleme getirilmiştir. Maddenin birinci fıkrası, yürürlükteki Kanunun 171 inci maddesinin son cümlesiyle 180 inci maddenin birinci fıkrasını karşılamaktadır. Bu iki hüküm de mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi ve tasfiyesinin eşlerden birinin veya ortaklığın alacaklısının haklarının ihlâl edilmesini önlemeye yönelik olduğundan, maddede tek fıkrada birleştirilmiştir. Böylece, alacaklıların tatminine konu olabilecek malların, mal rejimindeki değişiklikler dolayısıyla tatmine konu olmaktan çıkarılması önlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrası, yürürlükteki Kanunun 180 inci maddesinin ikinci fıkrasını karşılamaktadır. Hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 85-86*

Tasarıda madde, "D. Alacaklıların korunması" başlığıyla yer almış ve Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçenin iki kaynağa yaptığı gönderme, hükmün kapsamını anlamayı kolaylaştırır: bir yanda evlilikten sonra yapılan sözleşmelerin üçüncü kişi haklarını ihlâl edemeyeceği kuralı, diğer yanda tasfiye işlemlerinin alacaklıyı mallardan yoksun bırakamayacağı kuralı birleştirilmiştir.

Eski Kanun aynı korumayı iki ayrı maddede sağlıyordu: sözleşmeler bakımından m. 171'in son cümlesi, tasfiye ve rejim değişiklikleri bakımından m. 180.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Evlenmeden sonra yapılan mukavele karı kocanın malları üzerinde başkalarının haiz olduğu hakları ihlal edemez.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 171

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca arasında vukubulan tasfiye muameleleri ve mevcut usuldeki tebeddüller karı veya kocadan birinin veya ortaklığın alacaklılarını, üzerlerinden haklarını alabilecekleri mallardan mahrum bırakamaz. Bu kabil mallar kendisine geçen karı veya koca, alacaklıların alacaklarını şahsan ödemeğe mecburdur; şu kadar ki kendisine geçen malların matluba kifayet etmediğini ispat ederse fazlasından beri olur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 180

	743 sayılı Kanun m. 171, 180	4721 sayılı Kanun m. 213
Düzenleme	İki ayrı maddede	Tek maddede birleştirildi
Kapsam	Sözleşmeler ve tasfiye işlemleri	Kurulma, değiştirme ve tasfiye
Devralan eş	Alacakları şahsan ödemekle yükümlü	Borçlardan kişisel olarak sorumlu
Kurtuluş	Malların alacağa yetmediğini ispat	Malların borcu ödemeye yetmediğini ispat
Hüküm değişikliği	—	İkinci fıkrada değişiklik yoktur

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	Rejimin kurulması, değiştirilmesi ve tasfiyesi	TMK m. 213/1
Yasak	Alacaklının hakkını alabileceği mallar sorumluluk dışına çıkarılamaz	TMK m. 213/1
Devralan eş	Borçlardan kişisel olarak sorumludur	TMK m. 213/2
Sınır	Geçen malların borcu ödemeye yetmediği ispat edilirse o ölçüde kurtulur	TMK m. 213/2
Alacaklının yolu	Hakkını almak için dava açabilir	Yargıtay 2. HD, K. 2022/5951
Sözleşmenin etkisi	Eşlerin sözleşmesi alacaklının hakkını etkilemez	Yargıtay 8. HD, K. 2017/8506
Tasfiye	Önceki rejim kendi hükümlerine göre tasfiye edilir	TMK m. 212
Yetki	Tasfiye davalarında ayrı yetki kuralı uygulanır	TMK m. 214

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 193. maddesini karşılamakta ve 1984 tarihli Öntasarı'nın 173. maddesindeki düzenlemeyle aynı doğrultudadır. Gerekçe, birinci fıkranın yürürlükten kaldırılan 743 sayılı Kanun'un 171. maddesinin son cümlesi ile 180. maddesinin birinci fıkrasını karşıladığını, bu iki hükmün de mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi ve tasfiyesinin alacaklıların haklarının ihlâl edilmesini önlemeye yönelik olması nedeniyle tek fıkrada birleştirildiğini belirtir. Böylece alacaklıların tatminine konu olabilecek malların, mal rejimindeki değişiklikler dolayısıyla tatmine konu olmaktan çıkarılması önlenmiştir. İkinci fıkra bakımından gerekçe, hükmün 743 sayılı Kanun'un 180. maddesinin ikinci fıkrasını karşıladığını ve hüküm değişikliği bulunmadığını açıklar. Tasarının 213. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411).

DİKKAT

Eşlerin yapacağı mal rejimi sözleşmesi veya tasfiye anlaşması, o güne kadar doğmuş borçlardan kurtulmayı sağlamaz. Aynı şekilde alacaklının, borçlunun

eşiyle yaptığı sözleşmeyi iptal ettirmeye çalışmak yerine borçlunun malvarlığına ve tasfiyeden doğan alacağına yönelmesi gerekir; kanun bu konuda alacaklıya doğrudan dava hakkı tanımaktadır. Kendisine mal geçen eş, borçtan kişisel olarak sorumludur; bu sorumluluktan ancak geçen malların borcu ödemeye yetmediğini ispat ettiği ölçüde kurtulabilir.

II. Hükmün Koruduğu Menfaat

- **Üç durum:** Koruma, mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi ve önceki rejimin tasfiyesi hâllerini kapsar (TMK m. 213/1). Evlenirken ya da evlilik sürerken yapılan sözleşmeler de, mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçiş de bu kapsamdadır (TMK m. 205, TMK m. 206, TMK m. 212).
- **Amaç:** Gerekçeye göre düzenleme, alacaklıların tatminine konu olabilecek malların mal rejimindeki değişiklikler dolayısıyla tatmine konu olmaktan çıkarılmasını önler.
- **Kimi korur:** Eşlerden birinin alacaklıları ile ortaklığın alacaklıları korunur; alacağın rejim değişikliğinden önce doğmuş olması belirleyicidir.
- **Sonuç:** Rejim değişikliği, borçlunun sorumlu malvarlığını daraltmaz; alacaklı, hakkını alabileceği mallara başvurmayı sürdürür.

III. Alacaklının Hakları

- **Dava hakkı:** Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi hâlinde üçüncü kişi olan alacaklı hakkını alabilmek için dava açabilir.[3] Mahkeme, maddedeki şartların somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediğini tartışmalıdır.
- **Borçlu eşin tasfiyeden doğan alacağı:** Alacaklı, borçlu eşin katılma alacağı gibi mal rejiminden doğan alacaklarına yönelebilir; bu tür istemler kişisel alacak niteliğindedir.[4]
- **Sözleşmenin iptali yolu değil:** Eşlerin sonradan yaptığı mal rejimi sözleşmesi alacaklının hakkını etkilemediğinden, sözleşmenin iptalini istemekte hukuki yarar bulunmaz.[5] Aynı uyuşmazlıkta davanın reddine ilişkin karar sonradan düzeltilerek onanmıştır.[6]
- **Eşler arasındaki davaya müdahale:** Üçüncü kişinin, eşler arasında görülen tasfiye davasına asli müdahale talebinin reddine ilişkin karar, TMK m. 213'teki açık düzenleme de gözetilerek onanmıştır.[7]

3 Yargıtay 2. HD, 16.06.2022, E. 2021/7048, K. 2022/5951.
4 Yargıtay 8. HD, 09.04.2013, E. 2012/10185, K. 2013/5232.
5 Yargıtay 8. HD, 07.06.2017, E. 2016/10565, K. 2017/8506.
6 Yargıtay 8. HD, 16.10.2019, E. 2019/4669, K. 2019/9112.

- **Genel yollar:** Borçlunun mal kaçırma amaçlı işlemleri bakımından tasarrufun iptali davası (İİK m. 277 vd.) ve muvazaa iddiası saklıdır; mal ortaklığında ayrıca hacizde mal ayrılığı istemi gündeme gelir (TMK m. 210).

IV. Kendisine Mal Geçen Eşin Sorumluluğu

- **Kişisel sorumluluk:** Rejim değişikliği veya tasfiye sonucunda kendisine mal geçen eş, borçlardan kişisel olarak sorumludur (TMK m. 213/2).
- **Kurtuluş kanıtı:** Bu eş, söz konusu malların borcu ödemeye yetmediğini ispat ettiği takdirde bu ölçüde kendisini sorumluluktan kurtarabilir (TMK m. 213/2); ispat yükü kendisindedir.
- **Sınırlı sorumluluk:** Sorumluluk, kendisine geçen malların değeriyle sınırlıdır; eşin diğer malvarlığı kural olarak bu borç için sorumlu olmaz.
- **Gerekçedeki süreklilik:** Gerekçeye göre ikinci fıkra, yürürlükten kaldırılan Kanun'un aynı yöndeki hükmünü karşılamakta ve hüküm değişikliği getirmemektedir.

V. Tasfiye ve Usul

- **Tasfiyenin kuralları:** Mal ayrılığına geçildiğinde önceki rejim kendi hükümlerine göre tasfiye edilir (TMK m. 212); tasfiye sonucu doğan alacaklar, alacaklının erişimine kapalı hâle gelmez.
- **Görev:** Eşler arasındaki tasfiye davası aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4); alacaklının açtığı davada da mal rejimine ilişkin değerlendirme bu çerçevede yapılır.
- **Yetki:** Mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda yetki ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 214).
- **Zamanaşımı:** Kanun mal rejiminden doğan alacaklar için özel süre öngörmediğinden genel zamanaşımı hükmü uygulanır (TBK m. 146).
- **Sözleşmenin etkisi:** Sonradan yapılan mal rejimi sözleşmeleri ileriye etkilidir; sözleşme öncesi dönem eski rejime göre değerlendirilir.[8]

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Alacaklı, borçlunun evli olup olmadığını, eşler arasında sonradan yapılmış bir mal rejimi sözleşmesi veya kesinleşmiş bir tasfiye kararı bulunup bulunmadığını araştırmalıdır. Alacaklı, sözleşmeyi iptal ettirmeye çalışmak yerine borçlunun malvarlığına ve tasfiyeden doğan alacağına yönelmeli; dava dilekçesinde alacağın

7 Yargıtay 8. HD, 26.06.2018, E. 2016/5175, K. 2018/14362.
8 Yargıtay 8. HD, 16.06.2011, E. 2010/6262, K. 2011/3497.

rejim değişikliğinden önce doğduğunu belgelemelidir. Tasfiye sonucunda kendisine mal geçen eş, bu mallar nedeniyle borçtan kişisel olarak sorumlu olabilir ve ancak malların borcu karşılamadığını ispat ederek bu ölçüde kurtulabilir; bu nedenle devraldığı malların değerini, üzerlerindeki takyidatları ve ödemeleri belgelemelidir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
16.06.2022 · E. 2021/7048 · K. 2022/5951

Eşlerden birinin alacaklısı, borçlu eşin mal rejiminin tasfiyesinden doğan alacağı için dava açabilir

Davacı banka, boşanma nedeniyle borçlusu olan kadının diğer eşten hak ettiği katılma alacağının tahsilini ve bu alacağın tahsil edilebilmesi için dava konusu menkul ve taşınmazların haciz ve satışına karar verilmesini istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı kabul etmiştir; bölge adliye mahkemesi ise eşlerden birinin alacaklısının böyle bir dava açabileceğine ilişkin kanuni düzenleme bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Buna göre, eşler arasındaki mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi halinde, üçüncü kişi olan alacaklı hakkını alabilmek için dava açabilecektir.*

DEĞERLENDİRME Daire, bölge adliye mahkemesi kararını oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre TMK m. 213 uyarınca alacaklı üçüncü kişilerin dava açma hakkı vardır; mahkemenin yapması gereken, maddedeki şartların somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediğini tartışarak sonuca varmaktır. Karar, mal rejiminin tasfiyesinin alacaklıya kapalı bir alan olmadığını göstermesi bakımından önemlidir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
07.06.2017 · E. 2016/10565 · K. 2017/8506

Eşlerin sonradan yaptığı mal rejimi sözleşmesi alacaklıların haklarını etkilemez; bu nedenle sözleşmenin iptalini istemekte hukuki yarar yoktur

Alacaklılar, 1984 yılında evlenen eşlerin 2014 yılında noterde yaptıkları mal ayrılığı sözleşmesinin muvazaalı olduğunu ileri sürerek geçersizliğinin tespitini istemişlerdir. Mahkeme davayı reddetmiştir.

> *Açıklanan hususlar karşısında, davalılar arasında yapılan mal ayrılığı sözleşmesinin davacıların haklarını etkilemesi söz konusu değildir. Bu nedenle davacıların iş bu davayı açmakta hukuki yararları bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle onamıştır. Karara göre edinilmiş mallara katılma dışındaki rejimlerin benimsenmesine ilişkin sonradan yapılan sözleşmeler ancak ileriye etkili sonuç doğurur; ayrıca TMK m. 213 alacaklıları zaten

koruduğundan, sözleşme onların haklarını etkilemez ve iptal davası açmakta hukuki yarar bulunmaz. Alacaklının yolu, sözleşmeyi iptal ettirmek değil, borçlu eşin mal-varlığına ve tasfiyeden doğan alacağına yönelmektir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi ve seçimlik rejimler.
- **TMK m. 205:** Mal rejimi sözleşmesinin şekli.
- **TMK m. 206:** Haklı sebeple mal ayrılığına geçiş.
- **TMK m. 209:** İflâsta mal ayrılığına dönüşme.
- **TMK m. 210:** Hacizde alacaklının istemi.
- **TMK m. 212:** Önceki rejimin tasfiyesi.
- **TMK m. 214:** Tasfiye davalarında yetki.
- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.
- **TMK m. 231:** Artık değer.

MADDE

214 E. Mal rejiminin tasfiyesi davalarında yetki

KANUN METNİ

(1) Eşler veya mirasçılar arasında bir mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda, aşağıdaki mahkemeler yetkilidir:
(2) 1. Mal rejiminin ölümle sona ermesi durumunda ölenin son yerleşim yeri mahkemesi,
(3) 2. Boşanmaya, evliliğin iptaline veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda, bu davalarda yetkili olan mahkeme,
(4) 3. Diğer durumlarda davalı eşin yerleşim yeri mahkemesi.

MADDE ÖZETİ

Mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda yetkili mahkeme; ölümle sona ermede ölenin son yerleşim yeri, boşanma, evliliğin iptali veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda bu davalarda yetkili olan mahkeme, diğer durumlarda davalı eşin yerleşim yeri mahkemesidir (m. 214). Bu özel düzenleme karşısında yetki, HMK'nin genel hükümlerine göre değil Türk Medeni Kanunu'na göre belirlenir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Tasfiye davası	Eşler veya mirasçılar arasında mal rejiminden doğan alacakların belirlenmesi davası (TMK m. 212).
Özel yetki kuralı	Genel yetki kurallarının önüne geçen düzenleme.[2]
Kesin yetki	Taraflarca ileri sürülmese bile mahkemece resen gözetilen, dava şartı niteliğindeki yetki.[3]
Son yerleşim yeri	Ölen eşin sürekli kalma niyetiyle oturduğu son yer (TMK m. 19).

1 Yargıtay 8. HD, 09.09.2015, E. 2014/8867, K. 2015/15885.
2 Yargıtay 8. HD, 09.09.2015, E. 2014/8867, K. 2015/15885.
3 Yargıtay 8. HD, 19.01.2016, E. 2016/261, K. 2016/495.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 214- Madde, İsviçre Medenî Kanununun 194 üncü maddesini karşılamaktadır. 1984 tarihli Öntasarının 174 üncü maddesinde de aynı hüküm kabul edilmiştir. Yürürlükteki Kanunda bu maddeyi karşılayan bir hüküm yoktur. Bu madde ile mal rejimine ilişkin genel hükümler arasında, tasfiyeye ilişkin olarak çıkacak uyuşmazlıkları çözümlemek üzere yetkili mahkemelerin gösterilmesinin uygun olacağı kabul edilmiştir. (1) numaralı bentte, mal rejiminin ölümle sona ermesi hâlinde, dava ekonomisi bakımından en uygun olan yerin, ölen eşin son yerleşim yeri mahkemesi olduğu kabul edilmiştir. (2) numaralı bentte, boşanmaya, evliliğin iptaline veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda ise, bu davaları görmüş olan mahkemelerin yetkili olacağı belirtilmek suretiyle birbirleriyle ilişkili olan bu davaların aynı yer mahkemesinde görülmesi sağlanmıştır. Son bentte ise, diğer hâllerde genel yetki kuralına uygun olarak davalının yerleşim yeri mahkemesinin yetkili olduğu belirtilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 86*

Gerekçenin "bu davaları görmüş olan mahkemelerin yetkili olacağı" ifadesi, uygulamada boşanmaya karar veren yer mahkemesinin tasfiye davasında da yetkili sayılmasının dayanağıdır. Tasarının 214. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411).

Gerekçenin açıkça belirttiği gibi, yürürlükten kaldırılan Kanun'da bu maddeyi karşılayan bir hüküm bulunmuyordu. Eski dönemde tasfiyeye ilişkin uyuşmazlıklarda yetki, genel usul kurallarına göre belirleniyordu. Eski Kanun mal ayrılığı hâlinde tasfiyeyi ise ayrı bir maddede düzenlemişti.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, mukavele ile başka bir usul kabul etmiş olup ta evliliğin devamı esnasında akit veya diğer bir sebeple mal ayrılığı vukuunda alacaklıların hakları mahfuz kalmak şartiyle karı kocadan her biri kendi mallarını geri alır. Mal ayrılığından evvel husule gelmiş olan ziyade, mevcut usule göre aralarında taksim olunur; vukua gelen noksan, karısının sebebiyet verdiğini ispat etmedikçe kocaya aittir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 181

	743 sayılı Kanun	4721 sayılı Kanun m. 214
Yetki kuralı	Özel hüküm yoktu	Üç bentli özel yetki kuralı
Ölüm hâli	Genel kurallara göre	Ölenin son yerleşim yeri mahkemesi
Boşanma hâli	Genel kurallara göre	Bu davalarda yetkili olan mahkeme
Diğer hâller	Davalının ikametgâhı	Davalı eşin yerleşim yeri mahkemesi

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Ölümle sona erme	Ölenin son yerleşim yeri mahkemesi	TMK m. 214/1
Boşanma, iptal, mal ayrılığı kararı	Bu davalarda yetkili olan mahkeme	TMK m. 214/2
Diğer durumlar	Davalı eşin yerleşim yeri mahkemesi	TMK m. 214/3
Niteliği	Özel yetki kuralıdır; HMK'nin genel kuralları uygulanmaz	Yargıtay 8. HD, K. 2015/15885
Ölüm hâlinde	Yetki kesindir ve dava şartıdır	Yargıtay 8. HD, K. 2016/495
İstinaf	Yetki hatalıysa kaldırma ve gönderme kararı verilir	Yargıtay 8. HD, K. 2019/10034
Görev	Aile mahkemesi	4787 s. K. m. 4
Kapsam	Eşler ve mirasçılar arasındaki davalar	TMK m. 214

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 194. maddesini karşılamakta, 1984 tarihli Öntasarı'nın 174. maddesinde de aynı hüküm kabul edilmiş bulunmaktadır; yürürlükten kaldırılan 743 sayılı Kanun'da bu maddeyi karşılayan bir hüküm yoktur. Gerekçe, mal rejimine ilişkin genel hükümler arasında tasfiyeye ilişkin uyuşmazlıkları çözmek üzere yetkili mahkemelerin gösterilmesinin uygun görüldüğünü belirtir. Birinci bentte, mal rejiminin ölümle sona ermesi hâlinde dava ekonomisi bakımından en uygun yerin ölen eşin son yerleşim yeri mahkemesi olduğu; ikinci bentte, boşanmaya, evliliğin iptaline veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda bu davaları görmüş olan mahkemelerin yetkili olacağı belirtilerek birbiriyle ilişkili davaların aynı yer mahkemesinde görülmesinin sağlandığı; son bentte ise diğer hâllerde genel yetki kuralına uygun olarak davalının yerleşim yeri mahkemesinin yetkili olduğu açıklanmıştır. Tasarının 214. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). 1

DİKKAT

Boşanma kararı hangi mahkemeden çıktıysa, mal rejiminin tasfiyesi davasının kural olarak o yer mahkemesinde açılması gerekir; davalının sonradan başka bir ile taşınmış olması bunu değiştirmez. Eşin ölümü üzerine açılacak tasfiye davasında ise ölenin son yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir ve bu yetki kesindir: mahkeme yetkisizliği kendiliğinden gözetir, itiraz edilmese bile dava usulden reddedilebilir. Boşanma davası hâlâ sürüyorsa tasfiye davasının görülebilmesi için önce mal

rejiminin sona ermesi gerekir; bu durumda mahkemenin boşanma davasının sonucunu beklemesi gündeme gelir.

II. Üç Yetki Kuralı

- **Ölümle sona erme:** Mal rejimi eşlerden birinin ölümüyle sona ermişse ölenin son yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir (TMK m. 214/1). Gerekçe bu çözümü dava ekonomisiyle açıklar.
- **Boşanma, iptal veya mal ayrılığı kararı:** Boşanmaya, evliliğin iptaline veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda, bu davalarda yetkili olan mahkeme tasfiye davasında da yetkilidir (TMK m. 214/2). Uygulamada bu, boşanmaya karar veren yer mahkemesidir.[4]
- **Diğer durumlar:** Kalan hâllerde davalı eşin yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir (TMK m. 214/3). Sözleşmeyle başka bir rejime geçilmesi ya da eşlerden birinin iflâsı gibi hâller bu bent kapsamına girer.
- **Kapsam:** Kural, eşler arasındaki davalar kadar mirasçılar arasındaki tasfiye davalarında da uygulanır (TMK m. 214).
- **Amaç:** Gerekçeye göre ikinci bentle, birbiriyle ilişkili davaların aynı yer mahkemesinde görülmesi sağlanmıştır.

III. Yetkinin Niteliği

- **Özel düzenleme:** Mal rejiminin tasfiyesi davalarında yetki, HMK'nin genel hükümlerine göre değil Türk Medeni Kanunu'nun özel nitelikli maddesine göre belirlenir.[5]
- **Ölüm hâlinde kesinlik:** Ölenin son yerleşim yeri mahkemesinin yetkisi kesindir, dava şartıdır ve taraflarca ileri sürülmese bile yargılamanın her aşamasında mahkemece kendiliğinden gözetilir.[6]
- **Yerleşim yerinin belirlenmesi:** Yerleşim yeri, sürekli kalma niyetiyle oturulan yerdir (TMK m. 19); aynı kararda adres kayıt sistemindeki kayıt aksi kanıtlanamadığı sürece esas alınmıştır.
- **Yetki itirazı:** Kesin yetkinin bulunmadığı hâllerde yetki itirazı cevap dilekçesinde ileri sürülmeli ve yetkili mahkeme gösterilmelidir (HMK m. 19/2, m. 116, m. 117).
- **Nitelendirme:** Maddi olayları ileri sürmek taraflara, hukuki nitelendirme yapmak ve uygulanacak hükmü belirlemek hâkime aittir (HMK m. 33); dava mal

4 Yargıtay 8. HD, 09.09.2015, E. 2014/8867, K. 2015/15885.
5 Yargıtay 8. HD, 09.09.2015, E. 2014/8867, K. 2015/15885.
6 Yargıtay 8. HD, 19.01.2016, E. 2016/261, K. 2016/495.

rejiminden kaynaklanan alacak olarak nitelendirildiğinde bu maddedeki yetki kuralları uygulanır.

IV. Boşanma Davası Sürerken Açılan Tasfiye Davası

- **Görülebilirlik koşulu:** Tasfiye isteminin sonuçlandırılabilmesi için mal rejiminin sona ermiş olması gerekir (TMK m. 225); evlilik hukuken devam ederken tasfiye hükmü kurulamaz.
- **Bekletici sorun:** Taraflar arasında derdest bir boşanma davası varsa mahkemenin bu davanın sonucunu beklemesi, dosyayı bekletici sorun yapması ve sonucuna göre yetki itirazını değerlendirmesi gerektiği kabul edilmiştir.[7]
- **Yetkinin sonradan belirginleşmesi:** Boşanma davası hangi mahkemede sonuçlanırsa tasfiye davasında yetkili mahkeme de o yer mahkemesi olacağından, erken verilen yetkisizlik kararları bozma sebebi yapılmaktadır.
- **Sona erme anı:** Boşanma veya iptal kararı verilmesi hâlinde mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (TMK m. 225/2).

V. Yetkisizlik Kararı ve Kanun Yolu

- **İlk derece:** Yetkisizlik kararı verilirse kararın kesinleşmesinden itibaren iki hafta içinde dosyanın yetkili mahkemeye gönderilmesi istenmelidir; aksi hâlde dava açılmamış sayılır (HMK m. 20).
- **İstinaf:** İlk derece mahkemesi yetkili olmasına rağmen yetkisizlik kararı vermişse bölge adliye mahkemesi, istinaf başvurusunu esastan reddetmek yerine kararı kaldırıp dosyayı yetkili mahkemeye göndermelidir.[8]
- **Görev:** Tasfiye davası aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4); aile mahkemesi bulunmayan yerlerde davaya aile mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemesi bakar.
- **Harç ve talep:** Tasfiye istemi bağımsız bir talep olup harca tabidir; harç eksikse tamamlanması için süre verilmelidir.[9]

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Dava açılmadan önce üç soru yanıtlanmalıdır: mal rejiminin nasıl sona erdiği, bu kararı hangi mahkemenin verdiği ve karşı tarafın nerede oturduğu. Boşanma, iptal veya mal ayrılığı kararı varsa dava dilekçesi o davada yetkili olan mahkemeye verilmeli; kararın örneği ve kesinleşme şerhi dosyaya konulmalıdır. Eşin ölümü söz

7 Yargıtay 8. HD, 31.01.2013, E. 2012/6322, K. 2013/1084.
8 Yargıtay 8. HD, 07.11.2019, E. 2019/3331, K. 2019/10034.
9 Yargıtay 2. HD, 05.03.2009, E. 2008/1395, K. 2009/3849.

konusuysa ölenin son yerleşim yeri adres kayıt sistemi kaydı, nüfus kayıt örneği ve varsa mirasçılık belgesiyle ortaya konulmalıdır; bu yetki kesin olduğundan yanlış yerde açılan dava usulden reddedilir. Boşanma davası sürüyorsa tasfiye davasının bekletilebileceği hesaba katılmalıdır. Yetkisizlik kararı verilirse iki haftalık gönderme süresi kaçırılmamalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
09.09.2015 · E. 2014/8867 · K. 2015/15885

Mal rejiminin tasfiyesi davalarında yetki, HMK'nin genel hükümlerine göre değil TMK'nin özel hükmüne göre belirlenir

Boşanmış eşlerden biri, mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak isteğiyle dava açmıştır. Mahkeme, genel yetki kuralından hareketle davalının yerleşim yeri mahkemesinin yetkili olduğu gerekçesiyle yetkisizlik kararı verdi ve dosyayı başka bir aile mahkemesine göndermiştir.

> *Bu özel düzenleme karşısında, mal rejiminin tasfiyesi davalarında yetki 6100 sayılı HMK'nun genel hükümlerine göre değil TMK'nun anılan özel nitelikli maddesine göre belirlenir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre taraflar boşanmış olduklarından TMK m. 214/2 uyarınca boşanmaya karar veren yer mahkemesi yetkilidir; mahkeme, uyuşmazlığı hatalı nitelendirerek verdiği yetkisizlik kararı yerine tarafların delillerini toplayıp işin esası hakkında karar vermelidir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
19.01.2016 · E. 2016/261 · K. 2016/495

Mal rejiminin ölümle sona erdiği hâlde ölenin son yerleşim yeri mahkemesinin yetkisi kesindir ve dava şartıdır

Eşlerden birinin ölümüyle mal rejimi sona ermiştir; sağ kalan eş, diğer mirasçılara karşı mal rejiminin tasfiyesi davası açmıştır. Mahkeme yetkisizlik kararı vermiştir. Dosya içeriğine ve aksi kanıtlanamayan adres kayıt sistemine göre ölen eşin son yerleşim yeri, davanın açıldığı yerdi.

> *Bu yetki kesin olup (TMK'nun 576 m) (HMK'nun 11/1-b) aynı zamanda bir dava şartıdır (HMK'nun 114/ç. m). Kesin yetki kuralı, taraflarca ileri sürülmese bile; yargılamanın her aşamasında mahkemece resen gözetilir (HMK'nun 115/1. m).*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre ölenin son yerleşim yeri mahkemesinin yetkisi kesin yetkidir, dava şartıdır ve taraflarca ileri sürülmese bile mahkemece kendiliğinden gözetilir; yerleşim yeri ise sürekli kalma niyetiyle oturulan yerdir ve adres kayıt sistemi kayıtları aksi kanıtlanmadıkça esas alınır. Dava yetkili mahkemede açıldığından esasa girilmesi gerekirdi.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
07.11.2019 · E. 2019/3331 · K. 2019/10034

Yetki hatalı belirlenmişse bölge adliye mahkemesi, istinaf başvurusunu esastan reddetmek yerine kaldırma ve gönderme kararı vermelidir

Mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak davasında davalı yetki itirazında bulunmuştur. İlk derece mahkemesi, taraflar arasındaki boşanma davasının derdest olduğunu ve davalının ikametinin başka yerde bulunduğunu belirterek karar vermiştir; bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir.

> *Açıklanan bu hüküm dikkate alındığında, Bölge Adliye Mahkemesi'nce HMK'nin 353/(1)-a.3 maddesi uyarınca değerlendirme yapılarak karar verilmesi gerekirken, HMK'nin 353/(1)-b.1 maddesi gereğince değerlendirme yapılarak karar verilmiş olması doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire, bölge adliye mahkemesi kararını oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre mal rejiminin tasfiyesi davalarında yetki, özel düzenlemenin yer aldığı Türk Medeni Kanunu'na göre belirlenir; yetki yönünden hatalı karar veren ilk derece mahkemesinin kararına karşı bölge adliye mahkemesi, HMK m. 353/(1)-a.3 uyarınca kararı kaldırıp dosyayı yetkili mahkemeye göndermelidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 19:** Yerleşim yeri.
- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi ve seçimlik rejimler.
- **TMK m. 206:** Haklı sebeple mal ayrılığına geçiş.
- **TMK m. 207:** Mal ayrılığına geçişte yetki.
- **TMK m. 212:** Önceki rejimin tasfiyesi.
- **TMK m. 213:** Alacaklıların korunması.
- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.

MADDE

215 F. Bir eşin mallarının diğeri tarafından yönetimi

KANUN METNİ

Eşlerden birinin açık veya örtülü olarak mallarının yönetimini diğer eşe bırakması hâlinde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça vekâlet hükümleri uygulanır.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden birinin açık veya örtülü olarak mallarının yönetimini diğer eşe bırakması hâlinde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça vekâlet hükümleri uygulanır (m. 215). Bunun en önemli sonucu hesap verme yükümlülüğüdür: yöneten eş, aldığı değerler hakkında hesap vermek zorundadır ve ödeme yaptığını ispat yükü kendisindedir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Açık yönetim	Yönetimin sözlü, yazılı veya vekâletnameyle diğer eşe bırakılması (TMK m. 215).
Örtülü yönetim	Ses çıkarmamak suretiyle fiilen yönetimin diğer eşe bırakılması (madde gerekçesi).
Vekâlet hükümleri	Özen, sadakat, talimata uyma, hesap verme ve aldıklarını verme borçları (TBK m. 506, 508).
Aksinin kararlaştırılması	Eşlerin farklı bir düzenleme yapmış olması hâlinde vekâlet hükümlerinin uygulanmaması (TMK m. 215).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 215- Madde, İsviçre Medenî Kanununun 195 inci maddesinin birinci fıkrası hükmünü karşılamaktadır. Maddede bir eşin açık veya örtülü olarak mallarının yönetimini diğerine bırakması hâlinde, aksi kararlaştırılmadıkça, eşler arasında vekâlet hükümle-

1 Yargıtay 13. HD, 24.09.2019, E. 2016/23396, K. 2019/8697.

> rinin uygulanacağı kabul edilmiştir. Bu hükme göre, bir eş açıkça veya ses çıkarmamak suretiyle fiilen, mallarının yönetimini diğer eşe bırakabilir. Yönetimin açıkça diğer eşe bırakılması için mutlaka bir mal rejimi sözleşmesi yapılması şart değildir. Bir iş veya şirket sözleşmesi çerçevesinde de bu yönetim diğer eşe bırakılabilir. Bu gibi durumlarda vekâlet değil, bu sözleşme hükümlerinin uygulanacağı tabiîdir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 86*

Tasarının 215. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçedeki "ses çıkarmamak suretiyle fiilen" ifadesi, uygulamada en sık görülen durumu karşılar: yıllarca eşin dükkânı işletmesi, kiraları toplaması veya hesapları yönetmesi.

Eski Kanun'da yasal rejim mal ayrılığıydı ve idarenin kocaya bırakılması hâlinde kadın aleyhine karineler öngörülmüştü. Yeni düzenleme bu karineleri kaldırmış, yönetimi cinsiyetten bağımsız olarak vekâlet hükümlerine bağlamıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan her birinin bütün mallarının mülkiyet ve idare ve intifa haklarını muhafaza etmesine, mal ayrılığı denir. Karı, mallarının idaresini kocasına bırakmış olduğu takdirde evliliğin devamı müddetince hesap sormaktan vaz geçtiği ve mallarının bütün gelirini ev masrafına karşı kocasına bıraktığı farzolunur. Karı, kocasına bıraktığı idare hakkını her zaman geri alabilir ve geri almak hakkını iskat etmesi muteber değildir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 186

	743 sayılı Kanun m. 186	4721 sayılı Kanun m. 215
Kimin için	Yalnız kadının idareyi kocaya bırakması	Her iki eş için
Hesap sorma	Vazgeçildiği farz olunurdu	Vekâlet hükümlerine göre hesap verilir
Gelirler	Ev masrafına bırakıldığı farz olunurdu	Böyle bir karine yoktur
Geri alma	Her zaman geri alınabilirdi	Vekâlet her zaman sona erdirilebilir (TBK m. 512)
Uygulanacak hükümler	Kanundaki karineler	Vekâlet hükümleri

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	Bir eşin mallarının diğer eş tarafından yönetimi	TMK m. 215
Kuruluş	Açık veya örtülü olabilir	TMK m. 215
Uygulanacak hükümler	Vekâlet hükümleri	TMK m. 215
İstisna	Aksi kararlaştırılmışsa o düzenleme uygulanır	TMK m. 215
Şekil	Mal rejimi sözleşmesi yapılması şart değildir	Madde gerekçesi
Başka sözleşme varsa	İş veya şirket sözleşmesi hükümleri uygulanır	Madde gerekçesi
Temel borç	Hesap verme ve aldıklarını verme	TBK m. 508
İspat yükü	Ödeme yaptığını yöneten eş ispatlar	Yargıtay 13. HD, K. 2019/8697
Sona erme	Vekâlet her zaman sona erdirilebilir	TBK m. 512

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 195. maddesinin birinci fıkrası hükmünü karşılamaktadır. Gerekçe, bir eşin açıkça veya ses çıkarmamak suretiyle fiilen mallarının yönetimini diğer eşe bırakabileceğini; yönetimin açıkça bırakılması için mutlaka bir mal rejimi sözleşmesi yapılmasının şart olmadığını belirtir. Yönetim bir iş veya şirket sözleşmesi çerçevesinde de diğer eşe bırakılabilir; gerekçeye göre bu gibi durumlarda vekâlet değil, o sözleşmenin hükümleri uygulanır. Tasarının 215. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411).

DİKKAT

Eşlerden birinin diğerine ait dükkânı, kiraları, banka hesaplarını veya tarlayı yıllarca onun adına yönetmesi hukuken sonuçsuz bir "aile içi yardım" değildir: eşler arasında vekâlet ilişkisi kurulmuş sayılır. Bu, yöneten eşe özen ve sadakat yükümlülüğü ile hesap verme borcu yükler. Uyuşmazlık çıktığında paraları malın sahibine teslim ettiğini veya onun yararına harcadığını ispat etmesi gereken taraf, yöneten eştir. Vekâletname her zaman geri alınabilir; yönetimden doğan alacak istemleri ise mal rejiminin tasfiyesinden ayrı bir dava konusudur.

II. Yönetimin Bırakılmış Sayılması

- **Açık bırakma:** Yönetim, sözlü ya da yazılı bir anlaşmayla veya noterde düzenlenen bir vekâletnameyle diğer eşe bırakılabilir. Gerekçeye göre bunun için mal rejimi sözleşmesi yapılması şart değildir.
- **Örtülü bırakma:** Gerekçe, bir eşin ses çıkarmamak suretiyle fiilen de mallarının yönetimini diğer eşe bırakabileceğini kabul eder. Yılları bulan fiilî yönetim, itiraz edilmemesi ve işlemlerin bilinerek sürdürülmesi örtülü yönetimin göstergeleridir.
- **Başka bir sözleşme varsa:** Yönetim bir iş veya şirket sözleşmesi çerçevesinde bırakılmışsa, gerekçeye göre vekâlet değil o sözleşmenin hükümleri uygulanır.
- **Aksinin kararlaştırılması:** Eşler yönetim ilişkisini farklı esaslara bağlamışsa vekâlet hükümleri yerine bu düzenleme geçerli olur (TMK m. 215).
- **Delil:** Vekâletname, banka hesap hareketleri, kira sözleşmeleri ve tahsilat makbuzları, tapu ve ticaret sicil işlemleri, yazışmalar ve tanık beyanları yönetimin varlığını ve kapsamını gösterir.

III. Vekâlet Hükümlerinin Sonuçları

- **Özen ve sadakat:** Yöneten eş, işi vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle yürütmekle yükümlüdür (TBK m. 506).
- **Talimata uyma:** Vekil, kural olarak vekâlet verenin talimatlarına uymak zorundadır (TBK m. 505).
- **Hesap verme:** Vekil, yürüttüğü işin hesabını vermek ve vekâletle ilişkili olarak aldıklarını vekâlet verene teslim etmekle yükümlüdür (TBK m. 508). Aldığı değerler ile kendi ücret, masraf ve tazminat alacakları hakkında hesap vermek zorundadır.[2]
- **İspat yükü:** Yöneten eş, tahsil ettiği bedeli diğer eşe ödediğini ispatla yükümlüdür; ispat yükü vekildedir.[3]
- **Edinilen hakların geçişi:** Vekilin kendi adına ve vekâlet veren hesabına yaptığı işlerden doğan haklar, vekâlet verene geçer (TBK m. 509).

IV. Yönetimin Sona Ermesi ve Kötüye Kullanılması

- **Her zaman sona erdirme:** Vekâlet ilişkisi taraflardan her biri tarafından her zaman sona erdirilebilir; uygun olmayan zamanda sona erdiren taraf zararı gidermekle yükümlüdür (TBK m. 512).

2 Yargıtay 13. HD, 24.09.2019, E. 2016/23396, K. 2019/8697.
3 Yargıtay 13. HD, 24.09.2019, E. 2016/23396, K. 2019/8697.

- **Azil:** Verilen vekâletname noterde azilname ile geri alınabilir; azil, yönetim yetkisini sona erdirir ve üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilmesi için usulünce bildirilmesi gerekir.
- **Ölüm ve ehliyet:** Vekâlet, aksi kararlaştırılmadıkça vekâlet verenin veya vekilin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile sona erer (TBK m. 513).
- **Kötüye kullanma:** Yöneten eş yetkisini kendi yararına kullanır, malı değerinin çok altında devreder veya bedeli iade etmezse vekâletin kötüye kullanılması gündeme gelir; bu durumda tazminat ve koşulları varsa tapu iptali ile tescil istemleri söz konusu olur.
- **Aile konutu sınırı:** Yönetim yetkisi verilmiş olsa bile aile konutuyla ilgili tasarruflarda diğer eşin açık rızası aranır (TMK m. 194).

V. Mal Rejimine ve Tasfiyeye Etkisi

- **Yönetim mülkiyeti değiştirmez:** Yasal mal rejiminde her eş kendi malvarlığını yönetir, ondan yararlanır ve tasarruf eder (TMK m. 223); yönetimin diğer eşe bırakılması mülkiyeti ve malın niteliğini değiştirmez.
- **Tasfiyeden ayrı istem:** Yönetimden doğan hesap verme ve alacak istemleri vekâlet hükümlerine dayanır; mal rejiminin tasfiyesinden doğan katılma alacağı ve değer artış payı istemlerinden ayrıdır (TMK m. 227, TMK m. 231).
- **Katkı ve karşılık:** Bir eşin diğerine ait malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkısı varsa bunun karşılığı tasfiyede değer artış payı olarak hesaplanır (TMK m. 227).
- **Alacaklılar:** Yönetim ilişkisi, eşlerin alacaklılarının haklarını etkilemez (TMK m. 213).
- **Görev:** Vekâlet ilişkisinden doğan alacak ve tapu iptali istemleri genel hükümlere göre çözülür; mal rejiminin tasfiyesine ilişkin istemler ise aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Eşe malların yönetimi konusunda yetki verilecekse kapsam yazılı olarak belirlenmelidir: hangi taşınmaz, hangi hesap, hangi işlem türü. Vekâletnamenin sınırlı düzenletilmesi ve satış yetkisinin ancak gerçekten gerekiyorsa verilmesi yerinde olur. Yönetim sürerken kira, satış ve tahsilat kayıtları düzenli olarak istenmelidir; hesap verme borcu süreklidir. İlişki bozulduğunda vakit kaybetmeden azilname düzenletilmeli ve azil tapu, banka ve kiracılar gibi ilgililere bildirilmelidir. Ödenmeyen bedeller için vekâlet hükümlerine dayalı alacak davası açılabileceği ve bu davanın mal rejiminin tasfiyesinden ayrı olduğu unutulmamalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 13. HUKUK DAİRESİ**
24.09.2019 · E. 2016/23396 · K. 2019/8697

Eşine vekâlet veren kişi hesap sorabilir; satış bedelini ödediğini ispat yükü vekil olan eştedir

Evlendikten kısa süre sonra eşine noterde araç alım satım yetkisi veren kişi, bu yetkiyle alınan aracın izni olmaksızın üçüncü kişiye devredildiğini ve satış bedelinin kendisine ödenmediğini ileri sürerek bedelin tahsilini istemiştir. Davalı eş, aracın kendi aracının takasıyla alındığını savunarak davanın reddini istemiştir; mahkeme davayı reddetmiştir.

> *Vekil, müvekkilden veya üçüncü kişilerden aldığı değerler ve kendi ücret, masraf ve tazminat alacakları hakkında hesap vermek zorunluluğundadır. Hesap verme borcu hukuksal nitelikçe bir yapma borcudur. Davalı vekil satış bedelini aldıktan sonra davacıya ödeme yaptığını ispatla mükelleftir. Başka bir deyişle davada ispat yükü vekil olan davalıdadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre dava, vekilin hesap verme yükümlülüğüne dayanır (TBK m. 508); vekil, aldığı değerler ile kendi ücret, masraf ve tazminat alacakları hakkında hesap vermek zorundadır ve satış bedelini ödediğini ispat yükü kendisindedir. TMK m. 215 uyarınca mallarının yönetimini eşine bırakan kişi bakımından da aynı vekâlet hükümleri geçerli olduğundan, bu ölçüt eşler arasındaki yönetim ilişkilerinde de uygulanır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 194:** Aile konutunda tasarruf sınırı.
- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi.
- **TMK m. 205:** Mal rejimi sözleşmesinin şekli.
- **TMK m. 213:** Alacaklıların korunması.
- **TMK m. 214:** Tasfiye davalarında yetki.
- **TMK m. 216:** Envanter.
- **TMK m. 223:** Yasal rejimde yönetim ve tasarruf.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.

MADDE

216 G. Envanter

KANUN METNİ

(1) Eşlerden her biri, diğerinden her zaman mallarının envanterinin resmî senetle yapılmasını isteyebilir.
(2) Bu envanter, malların getirilmesinden başlayarak bir yıl içinde yapılmışsa, aksi ispatlanmış olmadıkça bu envanterin doğru olduğu kabul edilir.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden her biri, diğerinden her zaman mallarının envanterinin resmî senetle yapılmasını isteyebilir; envanter malların getirilmesinden başlayarak bir yıl içinde yapılmışsa aksi ispatlanmadıkça doğru kabul edilir (m. 216). Envanterin değeri tasfiyede ortaya çıkar: belirli bir malın kendisine ait olduğunu iddia eden eş bunu ispatlamak zorundadır, ispat edilemeyen mallar paylı mülkiyette sayılır ve bütün mallar aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş mal kabul edilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Envanter	Eşlerden birinin mallarının resmî senetle listelenmesi (TMK m. 216/1).
Resmî senet	Noterce düzenlenen ve ispat gücü yüksek belge (TMK m. 216/1).
Bir yıllık karine	Malların getirilmesinden başlayarak bir yıl içinde yapılan envanterin doğru sayılması (TMK m. 216/2).
Katılma yükümlülüğü	İstemde bulunulan eşin resmî senedin düzenlenmesine katılma borcu (madde gerekçesi).

1 Yargıtay 8. HD, 12.06.2018, E. 2016/4794, K. 2018/13992.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 216- İsviçre Medenî Kanununun 195 inci maddesi hükmünden alınmıştır. Maddenin birinci fıkrası eşlerden her birine diğerinden mallarının envanterinin resmî bir senetle tespit edilmesini isteme yetkisini tanımıştır. İstemede bulunulan eş, noterce resmî senedin düzenlenmesine katılmakla yükümlüdür. İkinci fıkrada böyle bir envanterin malların getirilmesinden itibaren bir yıl içinde yapılmış olması hâlinde, karine olarak bunun doğru olduğu kabul edilmektedir. Bu durumda ispat yükü, bu envanterin doğru olmadığını iddia eden eşe düşecektir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 86*

Tasarının 216. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçenin iki vurgusu uygulamada belirleyicidir: karşı eşin envantere katılma yükümlülüğü ve bir yıl içinde yapılan envanterin ispat yükünü ters çevirmesi.

Eski Kanun aynı kurumu "müfredat defteri" adıyla ve mal birliği usulü bakımından düzenlemişti. Süre altı ay olarak öngörülmüş, ayrıca deftere yazılan değerlerin tazminat hesabında esas alınacağı kabul edilmişti.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı ve koca, her zaman şahsi mallarının katibi adil marifetiyle bir defterinin yazılmasını isteyebilirler. Şahsi mallarının birliğe dahil oldukları tarihten itibaren altı ay zarfında tutulmuş olan resmi defter, hilafı sabit olmadıkça muteberdir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 194

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Tutulan defter, şahsi malların takdir olunan kıymetlerini de ihtiva ediyor ise bu mallarda veya kıymetlerinde vukua gelen zamanı mucip noksanların karı ve koca arasında karşılıklı tazmininde bu kıymetler esas tutulur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 195

	743 sayılı Kanun m. 194-195	4721 sayılı Kanun m. 216
Adı	Müfredat defteri	Envanter
Süre	Altı ay	Bir yıl
Şekil	Noterce tutulan resmî defter	Resmî senet
Kapsam	Şahsi mallar	Malların envanteri
Değer	Deftere yazılan kıymetler tazminatta esas alınırdı	Değer belirlemesi tasfiye hükümlerine göre yapılır

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
İsteme hakkı	Eşlerden her biri diğerinden isteyebilir	TMK m. 216/1
Zaman	Her zaman istenebilir	TMK m. 216/1
Şekil	Resmî senetle yapılır	TMK m. 216/1
Karşı tarafın yükümlülüğü	Resmî senedin düzenlenmesine katılmak	Madde gerekçesi
Karine	Bir yıl içinde yapılan envanter doğru sayılır	TMK m. 216/2
İspat yükü	Envanterin doğru olmadığını iddia edene düşer	Madde gerekçesi
Neden önemli	Kişisel mal iddiası ispat edilmezse karineler işler	Yargıtay 8. HD, K. 2018/13992
Görev	Aile mahkemesi	4787 s. K. m. 4

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 195. maddesi hükmünden alınmıştır. Gerekçe, birinci fıkranın eşlerden her birine diğerinden mallarının envanterinin resmî bir senetle tespit edilmesini isteme yetkisi tanıdığını ve istemde bulunulan eşin noterce resmî senedin düzenlenmesine katılmakla yükümlü olduğunu belirtir. İkinci fıkra bakımından gerekçe, envanterin malların getirilmesinden itibaren bir yıl içinde yapılmış olması hâlinde karine olarak doğru kabul edileceğini, bu durumda ispat yükünün envanterin doğru olmadığını iddia eden eşe düşeceğini açıklar. Tasarının 216. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411).

DİKKAT

Evliliğe getirilen altınlar, miras veya bağış yoluyla edinilen mallar ile evlenmeden önce sahip olunan taşınır ve taşınmazlar kişisel maldır; ancak uyuşmazlık çıktığında bunu belgelemek bu iddiada bulunan eşe düşer. Belgelenemezse mal paylı mülkiyette sayılabilir ve bütün mallar aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş mal kabul edilir. Envanter bu riski baştan ortadan kaldırır: noterde düzenlenecek liste, malların getirilmesinden itibaren bir yıl içinde yapılırsa doğru sayılır ve aksini ispat yükü karşı tarafa geçer. Diğer eş envanter düzenlenmesine katılmaktan kaçınırsa mahkemeye başvurulabilir.

II. Envanterin Düzenlenmesi

- **Kim isteyebilir:** Eşlerden her biri, diğerinden mallarının envanterinin yapılmasını isteyebilir (TMK m. 216/1). Hak karşılıklıdır ve rejim türünden bağımsızdır.
- **Ne zaman:** Her zaman istenebilir; evlenirken, evlilik sürerken veya malların getirilmesinden sonra. Kanun bir başvuru süresi öngörmemiştir.
- **Şekil:** Envanter resmî senetle yapılır; uygulamada noterde düzenlenir. Adi listeler bu hükmün sağladığı ispat gücünden yararlanmaz.
- **Karşı tarafın yükümlülüğü:** Gerekçeye göre istemde bulunulan eş, noterce resmî senedin düzenlenmesine katılmakla yükümlüdür.
- **İçerik:** Taşınmazlar, araçlar, banka ve yatırım hesapları, ziynet eşyası, ev eşyası, şirket payları ve değerli koleksiyonlar; her mal için edinme tarihi, edinme sebebi ve varsa değeri yazılır.
- **Katılmama hâlinde:** Eş envanterin düzenlenmesine katılmaktan kaçınırsa aile mahkemesine başvurulabilir; uygulamada eşler arasındaki envanter istemleri yargıya taşınmıştır.[2]

III. Bir Yıllık Karine ve İspat Yükü

- **Karine:** Envanter, malların getirilmesinden başlayarak bir yıl içinde yapılmışsa aksi ispatlanmış olmadıkça doğru kabul edilir (TMK m. 216/2).
- **İspat yükünün yer değiştirmesi:** Gerekçeye göre bu durumda ispat yükü, envanterin doğru olmadığını iddia eden eşe düşer.
- **Sürenin başlangıcı:** Süre, malların evlilik birliğine getirildiği tarihten işlemeye başlar. Evlenirken getirilen mallarda evlenme tarihi, sonradan miras veya bağışla edinilen mallarda edinme tarihi esas alınır.
- **Bir yıl geçtikten sonra:** Envanter yine yapılabilir; ancak kanuni karineden yararlanamaz ve diğer deliller gibi takdir edilir.
- **Aksi ispat:** Karine kesin değildir; envanterin gerçeğe aykırı olduğu her türlü delille ileri sürülebilir.

IV. Envanterin Önemi

- **Karineler:** Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse iddiasını ispatla yükümlüdür; ispat edilemeyen mallar paylı mülkiyette sayılır ve bir eşin bütün malları aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş mal kabul edilir.[3]

2 Yargıtay 2. HD, 30.03.2009, E. 2009/4753, K. 2009/5788.
3 Yargıtay 8. HD, 12.06.2018, E. 2016/4794, K. 2018/13992.

- **Kişisel mallar:** Evlenmeden önce sahip olunan mallar, miras veya karşılıksız kazanma yoluyla edinilenler, manevi tazminat alacakları ve kişisel eşyalar kişisel maldır (TMK m. 220); envanter bu nitelemeyi baştan belgeler.
- **Tasfiyedeki etkisi:** Tasfiyede değer artış payı ve katılma alacağı hesabı, hangi malın kişisel hangi malın edinilmiş mal olduğuna göre yapılır (TMK m. 227, TMK m. 231).
- **Ziynet ve ev eşyası:** Düğünde takılan ziynet eşyası ve ev eşyası bakımından uyuşmazlıklar sık yaşanır; envanter, sonradan yaşanacak ispat sorunlarının önüne geçer.
- **Yönetim ilişkisi:** Mallarının yönetimini eşine bırakan kişi bakımından envanter, hesap verme ilişkisinin başlangıç tablosunu oluşturur (TMK m. 215).

V. Envanter Dışındaki İspat Araçları

- **Belgeler:** Tapu ve trafik kayıtları, banka dekontları ve hesap özetleri, faturalar, kredi sözleşmeleri, miras ve bağış belgeleri, çeyiz senedi ve sigorta poliçeleri.
- **Kayıtlar:** Sosyal güvenlik ve maaş kayıtları, vergi beyannameleri, şirket ortaklık kayıtları.
- **Tanık:** Malların ne zaman ve nasıl edinildiğine doğrudan tanık olan kişilerin beyanları; kulaktan dolma bilgiler yeterli sayılmaz.
- **Görüntü ve yazışmalar:** Düğün kayıtları, fotoğraflar ve yazışmalar özellikle ziynet uyuşmazlıklarında kullanılır.
- **Bilirkişi:** Değer tespiti ve hesaplama gerektiren konularda bilirkişi incelemesi yaptırılır.

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Evlenirken veya evliliğe önemli bir mal getirilirken noterde envanter düzenletilmesi düşünülmelidir; bir yıl içinde yapılan envanterin doğru sayılması, ileride ispat yükünü karşı tarafa geçirir. Liste hazırlanırken her malın edinme tarihi, edinme sebebi ve varsa değeri yazılmalı; ziynet eşyası için gram ve ayar bilgisi, araçlar için şasi ve plaka, hesaplar için IBAN eklenmelidir. Envanteri destekleyen belgelerin fotokopileri senede eklenmelidir. Diğer eş katılmazsa envanter istemi yazılı olarak iletilmeli ve gerekirse mahkemeye başvurulmalıdır. Bir yıllık süre geçmiş olsa bile envanter düzenletmek, sonraki uyuşmazlıklarda delil değeri taşır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
12.06.2018 · E. 2016/4794 · K. 2018/13992

Belirli bir malın kime ait olduğunu iddia eden ispatla yükümlüdür; ispat edilemeyen mallar paylı mülkiyette sayılır ve bütün mallar aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş mal kabul edilir

2008 yılında evlenen eşlerden biri, 2010 yılında açılan ve 2012'de kesinleşen boşanma davasının ardından değer artış payı ve katılma alacağı istemiştir. Uyuşmazlık, evlilik içinde edinilen malvarlığının hangi eşe ait olduğu ve tasfiyede nasıl hesaplanacağı noktasında toplanmıştır.

> *Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür. Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır. Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal olarak kabul edilir (TMK'nun m. 222).*

DEĞERLENDİRME Daire, mal rejiminin tasfiyesinde uygulanacak ilkeleri bu şekilde özetlemiştir. Karar, TMK m. 216'daki envanterin pratik önemini gösterir: kişisel mal iddiasını ispatlayamayan eş, malın paylı mülkiyette sayılması ve bütün malların edinilmiş mal kabul edilmesi karineleriyle karşılaşır. Evlilik başında veya mallar getirildiğinde noterde düzenlenen envanter, bu karinelerin aşılmasında en güçlü belgelerden biridir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi.
- **TMK m. 213:** Alacaklıların korunması.
- **TMK m. 214:** Tasfiye davalarında yetki.
- **TMK m. 215:** Malların diğer eş tarafından yönetimi.
- **TMK m. 217:** Eşler arasındaki borçlar.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 231:** Artık değer.

MADDE

217 H. Eşler arasındaki borçlar

KANUN METNİ

Mal rejimi, eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez. Bununla beraber bir borcun yerine getirilmesi, borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklere sokacaksa, bu eş ödeme için süre isteyebilir. Durum ve koşullar gerektiriyorsa, hâkim istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutar.

MADDE ÖZETİ

Mal rejimi, eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez; bir borcun yerine getirilmesi borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklere sokacaksa bu eş ödeme için süre isteyebilir ve hâkim, durum ve koşullar gerektiriyorsa istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutar (m. 217). Bu maddeye dayanan alacak davası için evliliğin sona ermiş olması aranmaz; aile mahkemesi genel hükümlere göre işin esasına girmelidir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Muacceliyet	Borcun ifasının istenebilir hâle gelmesi (TMK m. 217/1).
Önemli güçlük	Ödemenin borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek ölçüde zorlaması (TMK m. 217/2).
Süre istemi	Borçlu eşin ödeme için hâkimden süre istemesi (TMK m. 217/2).
Güvence	Hâkimin, süre isteyen eşi teminat göstermekle yükümlü tutması (TMK m. 217/3).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 217- Madde, 1984 tarihli Öntasarının 176 ncı maddesinden alınmıştır. Yürürlükteki Kanunda da bu maddeyi karşılayan bir hüküm mevcut değildir. Maddeyle

1 Yargıtay 8. HD, 09.09.2019, E. 2019/3745, K. 2019/7216.

> eşler arasındaki borç ilişkilerine açıklık getirilmiş ve kabul edilen mal rejiminin eşler arasındaki borçların muaccel olmasını engelleyemeyeceği belirtilmiştir. Ancak eşlerin herhangi iki insan değil, evlilik birliğini sürdürmekle görevli ve bu birliğe karşı yükümleri olan kişiler olduğu ve evlilik kurumunu koruma gerektiği düşüncesiyle, ödemede güçlükle karşılaşacak eşe süre tanınması kabul edilmiştir. Bununla beraber, alacaklı eşin yararlarını korumak açısından da hâkime gerekirse borçluyu güvence vermekle yükümlü tutma yetkisi tanınması suretiyle, yararlar durumu dengelenmeye çalışılmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 86-87*

Tasarının 217. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçenin kurduğu denge açıktır: borç muaccel olmaya devam eder, ancak evlilik birliğinin korunması için borçlu eşe süre tanınabilir; buna karşılık alacaklı eş güvence ile korunur.

Gerekçenin belirttiği gibi, yürürlükten kaldırılan Kanun'da bu maddeyi karşılayan bir hüküm yoktu. Eski Kanun eşler arasındaki hukuki işlemleri sınırlayan ve bazı işlemleri sulh hâkiminin onayına bağlayan bir sistem benimsemişti; borçların muacceliyeti ise genel hükümlere bırakılmıştı.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca arasında her nevi hukuki tasarruf caizdir. Karının şahsi mallarına veya mal ortaklığı usulüne tabi mallara dair karı koca arasındaki hukuki tasarruflar, sulh hakimi tarafından tasdik olunmadıkça muteber olmaz.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 169

	743 sayılı Kanun	4721 sayılı Kanun m. 217
Özel hüküm	Yoktu	Eşler arasındaki borçlar ayrıca düzenlendi
Muacceliyet	Genel hükümlere göre	Mal rejimi muacceliyeti önlemez
Süre	Öngörülmemişti	Önemli güçlük hâlinde süre istenebilir
Güvence	Öngörülmemişti	Hâkim güvence isteyebilir
İşlem serbestisi	Bazı tasarruflar sulh hâkiminin onayına tabiydi	Kural olarak serbesttir (TMK m. 193)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kural	Mal rejimi borçların muaccel olmasını önlemez	TMK m. 217/1
İstisna	Önemli güçlük hâlinde ödeme için süre istenebilir	TMK m. 217/2
Ölçüt	Güçlüğün evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede olması	TMK m. 217/2
İstem	Süre kendiliğinden verilmez, borçlu eş istemelidir	TMK m. 217/2
Güvence	Hâkim istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutabilir	TMK m. 217/3
Dava şartı	Evliliğin sona ermiş olması aranmaz	Yargıtay 8. HD, K. 2019/7216
İnceleme	Genel hükümlere göre yapılır	Yargıtay 8. HD, K. 2019/7216
Zamanaşımı	Evlilik sürdüğü sürece işlemez	TBK m. 153/3

1 TBMM gerekçesine göre madde, 1984 tarihli Öntasarı'nın 176. maddesinden alınmıştır ve yürürlükten kaldırılan Kanun'da bu maddeyi karşılayan bir hüküm bulunmamaktadır. Gerekçe, maddeyle eşler arasındaki borç ilişkilerine açıklık getirildiğini ve kabul edilen mal rejiminin eşler arasındaki borçların muaccel olmasını engelleyemeyeceğinin belirtildiğini açıklar. Eşlerin herhangi iki insan değil, evlilik birliğini sürdürmekle görevli ve bu birliğe karşı yükümleri olan kişiler olduğu ve evlilik kurumunu koruma gerektiği düşüncesiyle ödemede güçlükle karşılaşacak eşe süre tanınması kabul edilmiş; alacaklı eşin yararlarını korumak açısından da hâkime gerekirse borçluyu güvence vermekle yükümlü tutma yetkisi tanınarak yararlar dengelenmeye çalışılmıştır. Tasarının 217. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411).

DİKKAT

Evli olmak, eşe verilen borcun istenemeyeceği anlamına gelmez: mal rejimi borcun muaccel olmasını engellemez ve alacaklı eş alacağı için icra takibi yapabilir, dava açabilir. Bunun için boşanmanın beklenmesi de gerekmez. Ödeme borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek ölçüde zorlayacaksa borçlu eş hâkimden süre isteyebilir; ancak bu süre kendiliğinden verilmez, açıkça talep edilmesi ve güçlüğün somut olarak ortaya konulması gerekir. Hâkim süre verirken borçlu eşin güvence göstermesini de isteyebilir. Evlilik sürdüğü sürece eşlerin birbirinden olan alacakları için zamanaşımı işlemez.

II. Eşler Arasında Borç İlişkisi

- **Kural:** Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça eşlerden her biri diğeri ve üçüncü kişilerle her türlü hukukî işlemi yapabilir (TMK m. 193). Eşler arasında satım, ödünç, kira veya kefalet ilişkisi kurulabilir.
- **Kaynaklar:** Borç sözleşmeden doğabileceği gibi haksız fiil veya sebepsiz zenginleşmeden de doğabilir; eşler arasındaki para alacakları uygulamada en sık görülen türdür.
- **Mal rejimiyle ilişkisi:** Mal rejimi, bu borçların muaccel olmasını önlemez (TMK m. 217/1). Borç, mal rejiminin tasfiyesini beklemeden istenebilir.
- **Tasfiye alacağından farkı:** Mal rejiminin tasfiyesinden doğan katılma alacağı ve değer artış payı, rejimin sona ermesine bağlıdır (TMK m. 225, TMK m. 236); TMK m. 217'ye dayanan alacak ise evlilik sürerken de istenebilir.
- **Uygulama:** TMK m. 217'ye dayanılarak açılan dava bir alacak davasıdır ve evliliğin sona ermemiş olması dava şartı eksikliği sayılamaz.[2]

III. Ödeme İçin Süre İstemi

- **Koşul:** Borcun yerine getirilmesi, borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklere sokmalıdır (TMK m. 217/2). Sıradan bir ödeme zorluğu yeterli değildir.
- **İstem şartı:** Süre kendiliğinden verilmez; borçlu eşin talepte bulunması gerekir.
- **Değerlendirme:** Hâkim, borcun miktarını, borçlu eşin gelir ve malvarlığını, ailenin geçim düzenini, çocukların durumunu ve ödemenin birliğe etkisini birlikte değerlendirir.
- **Delil:** Gelir belgeleri, banka ve kredi kayıtları, icra dosyaları, sağlık ve eğitim giderleri ile ailenin zorunlu harcamalarını gösteren belgeler kullanılır.
- **Güvence:** Durum ve koşullar gerektiriyorsa hâkim, istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutar (TMK m. 217/3). Gerekçeye göre bu yetki, alacaklı eşin yararlarını korumak için öngörülmüştür.
- **Sonuç:** Süre verilmesi borcu ortadan kaldırmaz; yalnız ifa zamanını erteler.

IV. Zamanaşımı ve Faiz

- **Zamanaşımının durması:** Evlilik devam ettiği sürece eşlerin diğerinden olan alacakları için zamanaşımı işlemez; işlemeye başlamışsa durur (TBK m. 153/3).
- **Sürenin işlemesi:** Evliliğin sona ermesiyle zamanaşımı işlemeye başlar veya kaldığı yerden devam eder.

2 Yargıtay 8. HD, 09.09.2019, E. 2019/3745, K. 2019/7216.

- **Genel süre:** Kanunda aksi öngörülmedikçe alacaklar on yıllık genel zamanaşımına tabidir (TBK m. 146).
- **Temerrüt ve faiz:** Borç muaccel olduktan sonra ihtar veya takip ile temerrüt gerçekleşir; faiz genel hükümlere göre istenir (TBK m. 117 vd.).
- **Süre verilmesinin etkisi:** Hâkimin verdiği süre boyunca borçlunun temerrüdünden söz edilemez; bu husus faiz istemlerinde önem taşır.

V. Görev, Usul ve Takip

- **Görev:** Eşler arasındaki bu tür istemlerde aile mahkemesi görevlidir; asliye hukuk mahkemesinin görevsizlik kararı oyçokluğuyla onanmıştır.[3]
- **İnceleme ölçütü:** Görevli mahkeme, genel hükümler çerçevesinde tarafların delillerini değerlendirerek sonuca varmalıdır.[4]
- **Nitelendirme:** Davanın hukuki nitelendirmesini yapmak hâkime aittir (HMK m. 33); talebin katkı alacağı mı yoksa TMK m. 217'ye dayanan alacak mı olduğu dilekçedeki açıklamalara göre belirlenir.
- **İcra takibi:** Alacaklı eş doğrudan icra takibi başlatabilir; itiraz üzerine itirazın iptali veya menfi tespit davaları gündeme gelir (İİK m. 67, 72).
- **Tasfiyeye etkisi:** Eşler arasındaki borçlar, tasfiyede ilgili kütlelere borç olarak kaydedilir ve hesaplamada dikkate alınır (TMK m. 231).

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Eşe borç para verilirken veya bir malın bedeli onun adına ödenirken yazılı bir belge düzenlenmelidir: tarih, tutar, ödeme şekli ve geri ödeme koşulu yazılı olmalı; banka üzerinden yapılan ödemelerde açıklama kısmı doldurulmalıdır. Alacak istenirken boşanmanın beklenmesinin gerekmediği ve evlilik sürdüğü sürece zamanaşımının işlemediği unutulmamalıdır. Ödeme aile düzenini ciddi biçimde sarsacaksa borçlu eş süre istemini açıkça dile getirmeli ve güçlüğü gelir, gider ve borç belgeleriyle ortaya koymalıdır; hâkimin güvence gösterme yükümlülüğü getirebileceği hesaba katılmalıdır. Dilekçede talebin hukuki dayanağı net yazılmalıdır; talebin mal rejiminin tasfiyesi mi yoksa eşler arasındaki borç mu olduğu, davanın görüleceği çerçeveyi belirler.

3 Yargıtay 8. HD, 27.05.2015, E. 2015/5677, K. 2015/11779.
4 Yargıtay 8. HD, 09.09.2019, E. 2019/3745, K. 2019/7216.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
09.09.2019 · E. 2019/3745 · K. 2019/7216

TMK m. 217'ye dayanan alacak davası, boşanma bulunmadığı gerekçesiyle dava şartı yokluğundan reddedilemez; aile mahkemesi genel hükümlere göre işin esasına girmelidir

Evliliği süren eş, yatırım amacıyla alınan kooperatif dairesinin bedelini kendisinin ödediğini, dairenin ileride kendisine devredilmek üzere diğer eş adına kaydedildiğini ileri sürerek bedelin tahsili için icra takibi başlatmıştır. Takibe itiraz edilmesi üzerine itirazın iptali davası açılmıştır. Mahkeme, davayı katkı alacağı olarak nitelendirip boşanma bulunmadığı gerekçesiyle dava şartı yokluğundan reddetmiştir.

> *Davacı vekilinin, dava dilekçesi ve davacının dosya kapsamındaki beyanlarına göre, dava, TMK'nin 217. maddesine dayanılarak açılan alacak davasıdır. Buna göre, görevli olduğu kesinleşen Aile Mahkemesince, genel hükümler çerçevesinde taraf delilleri değerlendirilerek sonuca varılması gerekirken, yazılı şekilde davanın usulden reddine karar verilmesi isabetsiz olup kararın bu yönden bozulması gerekirken, onanması nedeniyle, karar düzeltme talebinin kabulüne karar vermek gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire, önceki onama kararını kaldırıp yerel mahkeme hükmünü oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre davanın nitelendirilmesi mahkemeye aittir ve dava, TMK m. 217'ye dayanan bir alacak davasıdır; mal rejiminin tasfiyesinden farklı olarak bu dava için evliliğin sona ermiş olması aranmaz. Aile mahkemesi, genel hükümler çerçevesinde tarafların delillerini değerlendirerek işin esası hakkında karar vermelidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 193:** Eşlerin hukuki işlem serbestisi.
- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi.
- **TMK m. 213:** Alacaklıların korunması.
- **TMK m. 215:** Malların diğer eş tarafından yönetimi.
- **TMK m. 216:** Envanter.
- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA

İkinci Ayırım · m. 218–241

Edinilmiş Mallara Katılma başlıklı ayırım, Türk Medeni Kanunu'nun 218–241. maddelerini kapsamaktadır. Bu ciltte yer alan maddeler ve özleri aşağıda gösterilmiştir.

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 218	Kapsamı	Edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarını kapsar
m. 219	Edinilmiş mallar	Edinilmiş mal, her eşin mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir; kanun özellikle çalışmanın karşılığı edinimleri, sosyal güvenlik ve sosyal yardım ödemelerini, çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatları, kişisel malların gelirlerini ve edinilmiş malların yerine geçen değerleri sayar
m. 220	Kanuna göre	Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya, mal rejiminin başlangıcında eşe ait bulunan veya sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde edilen malvarlığı değerleri, manevi tazminat alacakları ve kişisel malların yerine geçen değerler kanun gereğince kişisel maldır
m. 221	Sözleşmeye göre	Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan ve edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kabul edebilir; kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dahil olmayacağını da kararlaştırabilirler
m. 222	İspat	Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse iddiasını ispat etmekle yükümlüdür; eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır ve bir eşin bütün malları aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş mal kabul edilir
m. 223	Yönetim, yararlanma ve tasarruf	Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir; aksine anlaşma olmadıkça eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz
m. 224	Üçüncü kişilere karşı sorumluluk	Eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur; gerekçenin ifadesiyle mal rejiminin eşlerin kişisel borçları üzerinde herhangi bir etkisi yoktur

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 225	Sona erme anı	Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer; mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine ya da mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer
m. 226	Genel olarak	Her eş, diğer eşte bulunan mallarını geri alır; paylı mülkiyete konu bir mal varsa eşlerden biri daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir
m. 227	Değer artış payı	Eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur; alacak, malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanır
m. 228	Kişisel malların ve edinilmiş malların ayrılması	Eşlerin kişisel malları ile edinilmiş malları, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre ayrılır; sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurumlarının toptan ödemeleri ile iş gücü kaybı tazminatları, rejimin sona ermesinden sonraki döneme düşen iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri kadar kişisel mal sayılır
m. 229	Eklenecek değerler	Bir eşin, rejimin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğerinin rızası olmadan olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar ile rejim süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler, edinilmiş mallara değer olarak eklenir
m. 230	Kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasında denkleştirme	Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir; bir kesimden diğerindeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa denkleştirme katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine göre yapılır
m. 231	Artık değer	Artık değer, eklenmeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır; değer eksilmesi göz önüne alınmaz
m. 232	Sürüm değeri	Mal rejiminin tasfiyesinde malların sürüm değerleri esas alınır
m. 233	Genel olarak	Bir eşin bizzat işlettiği veya bir bütün olarak özgülenmesi istenebilecek tarımsal işletmede değer artış payı ve katılma alacağı, işletmenin gelir değeri göz önünde tutularak hesaplanır; işletmenin maliki veya mirasçıları ise alacağın yalnız sürüm değeri üzerinden hesaplanmasını isteyebilir
m. 234	Özel hâller	Özel hâller gerektirdiği takdirde hesaplanan değer, uygun bir miktarda artırılabilir; sağ kalan eşin geçim koşulları, tarımsal işletmenin alım değeri, işletme sahibi eşin yaptığı yatırımlar veya malî durumu özellikle özel hâl sayılır
m. 235	Değerlendirme anı	Mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılır; edinilmiş mallara

Madde	Kenar başlığı	Özü
		hesapta eklenecek olanların değeri ise malın devredildiği tarih esas alınarak hesaplanır
m. 236	Kanuna göre	Her eş veya mirasçıları, diğer eşe ait artık değerin yarısı üzerinde hak sahibi olurlar ve alacaklar takas edilir; zina veya hayata kast nedeniyle boşanmada hâkim, kusurlu eşin artık değerdeki pay oranını hakkaniyete uygun olarak azaltabilir veya kaldırabilir
m. 237	Genel olarak	Artık değere katılmada mal rejimi sözleşmesiyle başka bir esas kabul edilebilir; bu tür anlaşmalar eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyemez
m. 238	İptal, boşanma veya mahkeme kararıyla mal ayrılığında	Evliliğin iptali, boşanma veya mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçiş hâllerinde, kanundaki artık değere katılma düzenlemesinden farklı anlaşmalar ancak mal rejimi sözleşmesinde açıkça öngörülmüşse geçerlidir
m. 239	Ödeme ve ertelenmesi	Katılma alacağı ve değer artış payı ayın veya para olarak ödenebilir; derhâl ödeme ciddi güçlük doğuracaksa erteleme istenebilir ve aksine anlaşma yoksa tasfiyenin sona ermesinden başlayarak faiz yürütülür
m. 240	Aile konutu ve ev eşyası	Sağ kalan eş, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir; ev eşyasında mülkiyet hakkı, haklı sebep varsa konutta da mülkiyet hakkı istenebilir
m. 241	Üçüncü kişilere karşı dava	Borçlu eşin malvarlığı veya terekesi katılma alacağını karşılamıyorsa, alacaklı eş veya mirasçıları hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebilir

MADDE

218 A. Mülkiyet I. Kapsamı

KANUN METNİ

Edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarını kapsar.

MADDE ÖZETİ

Edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarını kapsar (m. 218). Tasfiyede her malın hangi gruba girdiğinin belirlenmesi zorunludur ve kural mal gruplarının değişmezliğidir.[1] Kişisel malın kendisi tasfiye dışında kalırken, evlilik süresince elde edilen geliri edinilmiş mal grubuna girer.[2]

TEMEL KAVRAMLAR

Edinilmiş mal	Her eşin rejimin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleri (TMK m. 219).
Kişisel mal	Kişisel kullanım eşyası, rejimin başlangıcındaki mallar, miras ve karşılıksız kazanmalar, manevi tazminat alacakları (TMK m. 220).
Mal gruplarının değişmezliği	Kanundaki istisnalar dışında malın girdiği grubun sonradan değiştirilememesi.[3]
Yasal mal rejimi	Eşler sözleşme yapmadıkça uygulanan rejim (TMK m. 202).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 218- Edinilmiş mallara katılma rejimi, İsviçre Medenî Kanununda 1 Ocak 1988 tarihinde yürürlüğe giren bir değişiklikle, bu ülkede "yasal mal rejimi" olarak kabul edilmiştir. Yürürlükteki Kanunda eşler arasındaki yasal mal rejiminin "mal ayrılığı" olduğu belirtilmiştir. Evlilik birliği sona erdiğinde, mal ayrılığı rejiminin eşler arasında

1 Yargıtay HGK, 21.12.2021, E. 2018/990, K. 2021/1728.
2 Yargıtay HGK, 01.07.2021, E. 2020/458, K. 2021/889.
3 Yargıtay HGK, 21.12.2021, E. 2018/990, K. 2021/1728.

büyük haksızlıklara yol açtığı, özellikle meslek sahibi kocanın lehine işlediği ve ev işlerini yapan ve hatta kocasına mesleğinin icrasında yardımcı olan kadının durumunu hiç nazara almadığı, meslek çevrelerinde ve kamu oyunda ağır eleştirilere uğramıştır. Bu nedenle, "edinilmiş mallara katılma" rejimi yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir. Yürürlükteki Kanunda bu konuda hüküm olmadığı cihetle, edinilmiş mallara katılma rejimine ilişkin bütün hükümler, İsviçre Medenî Kanunundan çeviri suretiyle alınmıştır. Madde, İsviçre Medenî Kanununun 196 ncı maddesinin karşılığıdır. Bu hükümle, edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin iki grup malı olduğu kabul edilmiştir. Bunlar, edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarıdır. Eşlerden her biri evlilik birliğinin devamı süresince her iki grup mal üzerinde de mülkiyet hakkına sahip olduğundan, bu mallar üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarrufta bulunma hakları kendilerine aittir.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 87

Tasarının 218. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçenin eski rejime yönelttiği eleştiri, bugünkü uygulamanın da çıkış noktasıdır: ev içi emeğin ve birlikte yürütülen çabanın tasfiyede karşılık bulması.

Eski Kanun'da eşler sözleşme yapmadıkça aralarında mal ayrılığı geçerliydi. Bu rejimde her eş kendi malının maliki sayıldığından, diğer eşin emeği ve katkısı tasfiyede kural olarak karşılıksız kalıyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun	4721 sayılı Kanun m. 218
Yasal rejim	Mal ayrılığı	Edinilmiş mallara katılma
Mal grupları	Her eşin kendi malları	Edinilmiş mallar ve kişisel mallar
Ev içi emek	Kural olarak karşılıksızdı	Katılma alacağıyla karşılık bulur
Kişisel malın geliri	Malikine aitti	Edinilmiş mal sayılır
Tasfiye	Katkı payı esasları	Artık değerin yarısı üzerinde alacak

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; rejim yasal mal rejimi oldu	4721 s. K., 4722 s. K. m. 10

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	Edinilmiş mallar ve her eşin kişisel malları	TMK m. 218
Yasal rejim	Sözleşme yoksa bu rejim uygulanır	TMK m. 202
Başlangıç	01.01.2002; öncesi için mal ayrılığı	4722 s. K. m. 10
Gruplandırma	Tasfiyede malın grubu belirlenmelidir	Yargıtay HGK, K. 2021/1728
Değişmezlik	Mal grupları kural olarak değiştirilemez	Yargıtay HGK, K. 2021/1728
Kişisel malın geliri	Edinilmiş mal grubuna girer	Yargıtay HGK, K. 2021/889
Mülkiyet ve yönetim	Her eş kendi malvarlığını yönetir	TMK m. 223
İspat	İspat edilemeyen mallar paylı mülkiyette sayılır	TMK m. 222
Tasfiye	Artık değerin yarısı üzerinde katılma alacağı	TMK m. 231, TMK m. 236

1 TBMM gerekçesine göre edinilmiş mallara katılma rejimi, İsviçre Medenî Kanunu'nda 1 Ocak 1988'de yürürlüğe giren bir değişiklikle o ülkede yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir. Gerekçe, yürürlükten kaldırılan Kanun'da yasal rejimin mal ayrılığı olduğunu; evlilik birliği sona erdiğinde bu rejimin eşler arasında büyük haksızlıklara yol açtığını, özellikle meslek sahibi kocanın lehine işlediğini ve ev işlerini yapan, hatta eşine mesleğinin icrasında yardımcı olan kadının durumunu hiç dikkate almadığını, bunun meslek çevrelerinde ve kamuoyunda ağır eleştirilere uğradığını belirtir. Bu nedenle edinilmiş mallara katılma rejimi yasal mal rejimi olarak kabul edilmiş ve rejime ilişkin bütün hükümler İsviçre Medenî Kanunu'ndan alınmıştır. Gerekçeye göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 196. maddesinin karşılığıdır ve bu hükümle rejimde eşlerin iki grup malı olduğu kabul edilmiştir; eşlerden her biri evlilik birliğinin devamı süresince her iki grup mal üzerinde de mülkiyet hakkına sahip olduğundan yönetim, yararlanma ve tasarrufta bulunma hakları kendilerine aittir. Tasarının 218. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411).

DİKKAT

"Edinilmiş mallara katılma" adı yanıltıcı gelebilir: bu rejim, evlilikte edinilen her şeyin ortak olduğu anlamına gelmez. Rejim iki grubu birlikte kapsar; kişisel mallar tasfiyeye girmez, ancak bunların evlilik süresince elde edilen gelirleri edinilmiş

mal sayılır. Bu yüzden kira geliri, kâr payı veya faiz gibi gelirlerin ayrı ayrı hesaplanması gerekir. Evlilik süresince yapılan devirler malın grubunu kendiliğinden değiştirmez; bir malın kişisel mal olduğunu iddia eden eşin bunu belgelemesi gerekir. Tasfiye yalnız 01.01.2002'den sonraki dönem için bu rejime göre yapılır; öncesi için mal ayrılığı kuralları uygulanır.

II. İki Mal Grubu

- **Edinilmiş mallar:** Her eşin rejimin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir; çalışmanın karşılığı edinimler, sosyal güvenlik ve sosyal yardım ödemeleri, çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar, kişisel malların gelirleri ve edinilmiş malların yerine geçen değerler bu gruba girer (TMK m. 219).
- **Kişisel mallar:** Yalnız kişisel kullanıma yarayan eşya, rejimin başlangıcında eşe ait olan veya sonradan miras ya da karşılıksız kazanma yoluyla edinilen malvarlığı değerleri, manevi tazminat alacakları ve kişisel malların yerine geçen değerler kişisel maldır (TMK m. 220).
- **Sözleşmeyle genişletme:** Eşler mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası ya da işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dahil olması gereken değerlerin kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler (TMK m. 221).
- **Her iki grup da rejime dahildir:** Madde, rejimin yalnız edinilmiş malları değil, kişisel malları da kapsadığını belirtir; kişisel mallar tasfiyede hesaba katılmasa da gelirleri ve değer değişimleri sonuç doğurur.
- **Gerekçedeki temel:** Gerekçeye göre eşlerden her biri evlilik süresince her iki grup mal üzerinde de mülkiyet hakkına sahiptir; yönetim, yararlanma ve tasarruf hakları kendilerine aittir.

III. Malın Hangi Gruba Girdiğinin Önemi

- **Zorunlu belirleme:** Tasfiye için tasfiyeye konu malın hangi grupta yer aldığının belirlenmesi zorunludur; grup, malın tasfiyeye girip girmeyeceğini ve nasıl tasfiye edileceğini gösterir.[4]
- **Değişmezlik ilkesi:** Aynı karara göre rejimde kural, mal gruplarının değişmezliğidir; kanunun tanıdığı istisnalar dışında eşler grupları değiştiremez.
- **Devirler:** Bir eşin kişisel malını evlilik içinde diğer eşe devretmesi, işlemin niteliğine göre değerlendirilir; bağış iradesi yoksa mal edinilmiş mal olarak tasfiyeye dahil edilebilir.[5]

4 Yargıtay HGK, 21.12.2021, E. 2018/990, K. 2021/1728.
5 Yargıtay HGK, 21.12.2021, E. 2018/990, K. 2021/1728.

- **Kişisel malın geliri:** Evlenmeden önce edinilen şirket hissesi kişisel maldır; buna karşılık evlilik süresince hisseye düşen gelir edinilmiş mal grubuna dahil olduğundan tasfiye davasının konusu olabilir.[6]
- **Yerine geçen değerler:** Bir malın satılıp yerine başka bir mal alınması hâlinde yeni mal, satılan malın grubuna tabi olur (TMK m. 219, TMK m. 220).

IV. Zaman Bakımından Uygulama Alanı

- **Yürürlük:** Rejim 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir; bu tarihten önce evlenenler bakımından önceki dönem mal ayrılığına tabidir (4722 s. K. m. 10).
- **Geriye etkili seçim:** 01.01.2002'den önce evlenmiş eşler, kanunun tanıdığı bir yıllık süre içinde yasal rejimin evlenme tarihinden geçerli olacağını kabul edebiliyordu; bu süre dışında geriye etkili düzenleme mümkün değildir.[7]
- **Sözleşmeyle başka rejim:** Eşler noterde yapacakları sözleşmeyle mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı veya mal ortaklığını seçebilir (TMK m. 202, TMK m. 205); sözleşme ileriye etkilidir.[8]
- **İki dönemli tasfiye:** 2002 öncesi ve sonrası için farklı kurallar uygulandığından, uzun süren evliliklerde tasfiye iki dönem hâlinde yapılır.

V. Mülkiyet, Yönetim ve İspat

- **Yönetim:** Her eş, yasal sınırlar içinde kendi malvarlığını yönetir, ondan yararlanır ve tasarrufta bulunur (TMK m. 223); rejim mülkiyeti ortaklaştırmaz.
- **Sınırlar:** Aile konutuyla ilgili işlemler diğer eşin açık rızasına bağlıdır (TMK m. 194); paylı mülkiyetteki malda eşin payı üzerindeki tasarruf da sınırlandırılmıştır (TMK m. 223/2).
- **İspat:** Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse iddiasını ispatla yükümlüdür; ispat edilemeyen mallar paylı mülkiyette sayılır ve bir eşin bütün malları aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş mal kabul edilir (TMK m. 222).
- **Envanter:** Eşlerden her biri, diğerinden mallarının envanterinin resmî senetle yapılmasını isteyebilir (TMK m. 216); bir yıl içinde yapılan envanter doğru sayılır.
- **Belgeler:** Tapu, trafik ve banka kayıtları, miras ve bağış belgeleri, fatura ve kredi dosyaları grup belirlemesinde kullanılan başlıca delillerdir.

6 Yargıtay HGK, 01.07.2021, E. 2020/458, K. 2021/889.
7 Yargıtay 8. HD, 06.06.2013, E. 2012/11466, K. 2013/8552.
8 Yargıtay 8. HD, 16.06.2011, E. 2010/6262, K. 2011/3497.

VI. Tasfiyeye Etkisi

- **Sona erme:** Rejim, ölüm, başka bir rejimin kabulü, evliliğin iptali, boşanma veya mahkemece mal ayrılığına geçilmesi hâllerinde sona erer (TMK m. 225).
- **Hesap:** Tasfiyede her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden borçları düşülür, eklenecek değerler ve denkleştirme eklenir; kalan artık değerin yarısı üzerinde diğer eş katılma alacağına sahip olur (TMK m. 229, TMK m. 231, TMK m. 236).
- **Değer artış payı:** Bir eşin diğerine ait malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkısı varsa değer artış payı hesaplanır (TMK m. 227).
- **Değerleme:** Tasfiyede malların sürüm değerleri esas alınır (TMK m. 232); edinilmiş mallar tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılır (TMK m. 235).
- **Alacak hakkı:** Tasfiyeden doğan istemler kural olarak kişisel alacak hakkı verir; malın aynen devri istenemez.[9]

UYGULAMA NOTU

Tasfiyeye hazırlanırken mallar iki listede toplanmalıdır: kişisel mallar ve edinilmiş mallar. Kişisel mal iddiası belgelenmelidir; evlenmeden önce edinilen taşınmazlar için tapu tarihi, miras için veraset belgesi ve intikal kaydı, bağış için sözleşme veya banka kaydı, manevi tazminat için mahkeme kararı gerekir. Kişisel malların evlilik süresince sağladığı kira, kâr payı ve faiz gelirleri ayrıca listelenmelidir; bunlar edinilmiş mal sayılır. Bir mal diğer eşe devredilmişse devrin bağış mı yoksa başka bir amaçla mı yapıldığını gösteren belgeler saklanmalıdır. 2002 öncesi evliliklerde o döneme ilişkin katkı iddiaları ayrı bir başlık altında toplanmalıdır; iki dönem farklı kurallara tabidir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
21.12.2021 · E. 2018/990 · K. 2021/1728

Rejim edinilmiş mallar ile kişisel malları kapsar; tasfiyede malın hangi gruba girdiği belirlenmelidir ve kural mal gruplarının değişmezliğidir

Erkek, kişisel malı niteliğindeki taşınmazını evlilik birliği içinde satış yoluyla eşi adına tescil ettirmiştir. Boşanmadan sonra açılan tasfiye davasında, bu devrin bağış sayılıp sayılmayacağı ve buna göre artık değere katılma alacağı istenip istenemeyeceği tartışılmıştır; yerel mahkeme işlemi bağış kabul ederek davayı reddetti ve direnmiştir.

> *Yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine yönelik düzenlemeler TMK'nın 218 ilâ 241. maddeleri arasında yer almaktadır. Edinilmiş mallara*

9 Yargıtay 8. HD, 09.04.2013, E. 2012/10185, K. 2013/5232.

> *katılma rejimi, edinilmiş mallar (TMK m. 219) ile eşlerden her birinin kişisel mallarını (TMK m. 220-221) kapsar. 15. Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi için tasfiyeye konu malın hangi grupta yer aldığının belirlenmesi zorunludur. Zira malvarlığının yer aldığı grup, bu malvarlığının tasfiyeye girip girmeyeceği veya tasfiyeye girmesi hâlinde ne şekilde tasfiye edileceği açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki; edinilmiş mallara katılma rejiminde kural, mal gruplarının değişmezliğidir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oyçokluğuyla bozmuştur. Karara göre tasfiyeye konu malın hangi mal grubunda yer aldığının belirlenmesi zorunludur; çünkü bu belirleme malın tasfiyeye girip girmeyeceğini ve nasıl tasfiye edileceğini gösterir. Somut olayda devrin bağış iradesiyle yapılmadığı kabul edilerek taşınmazın edinilmiş mal sayılması ve işin esasına girilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
01.07.2021 · E. 2020/458 · K. 2021/889

Evlenmeden önce edinilen şirket hissesi kişisel maldır; ancak evlilik süresince bu hisseden doğan gelir edinilmiş mal grubuna girer

Eşlerden birinin payı bulunduğu şirket, evlilikten önce 1999 yılında kurulmuştu. Eşler 2003 yılında evlendi, 2009 yılında boşanma davası açılmıştır. Tasfiye davasında, evlilik süresince şirket hissesine düşen kâr payının talep edilip edilemeyeceği tartışılmıştır; yerel mahkeme şirketin hâkim ortağının başka bir kişi olduğu gerekçesiyle talebi reddedip direnmiştir.

> *"Türk Medeni Kanunu'nun 220. maddesine göre eşlerin edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıcında sahip oldukları her türlü malvarlığı değerleri edinme şekline bakılmaksızın kişisel mallardan sayılmıştır. Dolayısıyla eşlerin evlenmeden önce edinilmiş olan şirket hisseleri kişisel mal olarak kabul edilecektir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre ticaret sicil kayıtlarına göre eşin şirkette payı bulunduğu anlaşıldığından, evlilik birliğinin kurulmasından boşanma davasının açıldığı tarihe kadar hisseye düşen gelir edinilmiş mal grubuna dahildir ve mevcutsa tasfiye davasının konusu olabilir. Karar, TMK m. 218'deki iki gruplu yapının pratikte nasıl işlediğini gösterir: kişisel malın kendisi tasfiye dışında kalırken geliri hesaba girer.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
20.06.2017 · E. 2016/18019 · K. 2017/7562

Rejimin devamı süresince bir eşin edinilmiş malında diğer eşin artık değerin yarısı oranında katılma alacağı vardır

1983 yılında evlenen eşler, yurt dışında açılan boşanma davasının 2008'de kesinleşmesiyle boşanmıştır. Tasfiyeye konu bağımsız bölümler evlilik süresince edinilmişti; eşlerden biri artık değere katılma alacağı istedi ve mahkeme alacağa hükmetmiştir.

> *Mal rejiminin devamı süresince, bir eşin sahip olduğu edinilmiş malda, diğer eşin artık değerin yarısı oranında katılma alacak hakkı vardır. Artık değere katılma alacağı; eklenecek değerlerden (TMK 229.m) ve denkleştirmeden (TMK 230.m) elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere, eşin edinilmiş mallarının (TMK 219.m) toplam değerinden, bu mallara ilişkin borçlar çıktıktan sonra kalan artık değerin(TMK 231.m) yarısı üzerindeki diğer eşin alacak hakkıdır(TMK 236/1.m).*

DEĞERLENDİRME Daire, rejimin işleyişini bu şekilde özetlemiştir. TMK m. 218'in kurduğu iki gruplu yapı burada sonuç doğurur: hesap yalnız edinilmiş mallar üzerinden yapılır, kişisel mallar hesabın dışında kalır ve eklenecek değerler ile denkleştirme sonrası kalan artık değerin yarısı diğer eşin alacağı olur.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
28.06.2018 · E. 2016/7333 · K. 2018/14610

Hesapta malların rejimin sona erdiği tarihteki durumu, tasfiye tarihindeki sürüm değeri esas alınır; tasfiye tarihi karar tarihidir

Katılma alacağı davasında taraflar, dava konusu taşınmazın hangi mal grubuna girdiği ve hangi değerin esas alınacağı konusunda uyuşmuştur. Mahkeme, kişisel mal savunmasını araştırmadan ve değerleme ölçütünü tartışmadan karar vermiştir.

> *Artık değere katılma alacak miktarı hesaplanırken, mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan malların, bu tarihteki durumlarına göre, ancak tasfiye tarihindeki sürüm(rayiç) değerleri esas alınır(TMK 227/1, 228/1, 232 ve 235/1. m). Yargıtay uygulamalarına göre, tasfiye tarihi karar tarihidir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karara göre mallar, rejimin sona erdiği tarihteki durumlarıyla ancak tasfiye tarihindeki sürüm değerleri üzerinden hesaba katılır ve uygulamada tasfiye tarihi karar tarihi olarak kabul edilir. Bu ölçüt, TMK m. 218'e göre belirlenen mal gruplarının parasal karşılığının nasıl bulunacağını gösterir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi ve seçimlik rejimler.
- **TMK m. 216:** Envanter.
- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 221:** Sözleşmeyle kişisel mal sayılma.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 223:** Yönetim, yararlanma ve tasarruf.
- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.

MADDE

219

A. Mülkiyet

II. Edinilmiş mallar

KANUN METNİ

(1) Edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir.
(2) Bir eşin edinilmiş malları özellikle şunlardır:
(3) 1. Çalışmasının karşılığı olan edinimler,
(4) 2. Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler,
(5) 3. Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar,
(6) 4. Kişisel mallarının gelirleri,
(7) 5. Edinilmiş malların yerine geçen değerler.

MADDE ÖZETİ

Edinilmiş mal, her eşin mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir; kanun özellikle çalışmanın karşılığı edinimleri, sosyal güvenlik ve sosyal yardım ödemelerini, çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatları, kişisel malların gelirlerini ve edinilmiş malların yerine geçen değerleri sayar (m. 219). Rejim süresince edinilen mal kural olarak edinilmiş maldır;[1] bu nitelendirme, katılma alacağının doğup doğmayacağını doğrudan belirler.

TEMEL KAVRAMLAR

Edinilmiş mal	Rejimin devamı süresince karşılığı verilerek elde edilen malvarlığı değeri (TMK m. 219/1).
Çalışmanın karşılığı edinimler	Maaş, ücret, serbest meslek ve ticari kazanç gibi emeğin karşılığı değerler (TMK m. 219/2-1).

1 Yargıtay 8. HD, 16.05.2014, E. 2013/9727, K. 2014/9868.

Yerine geçen değerler	Edinilmiş malın satış bedeli, tazminatı veya karşılığında edinilen yeni mal (TMK m. 219/2-5).
Kişisel malın geliri	Kişisel mala ait kira, faiz veya kâr payı (TMK m. 219/2-4).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 219- Madde İsviçre Medenî Kanununun 197 nci maddesinde olduğu gibi eşlerin edinilmiş mallarının nelerden oluştuğunu hükme bağlamaktadır. Birinci fıkrada edinilmiş mallardan bazıları sayılmıştır. İlke olarak mal rejiminin devamı süresince ivazlı, yani bir karşılık ödemek suretiyle elde ettikleri tüm malvarlıkları edinilmiş mallardan sayılacaktır. İkinci fıkranın (1) numaralı bendinde, bir eşin çalışmasının yani emeğinin karşılığı olarak elde ettiği tüm değerler hükme bağlanmıştır. (2) numaralı bentte bir eşe, sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurum ve kuruluşları veya personele yardım amacı ile kurulmuş sandık benzerlerinin yaptığı ödemeler de edinilmiş mallar arasında sayılmıştır. Bu anlamda olmak üzere Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, yardımlaşma sandıkları gibi sosyal güvenlik kurumlarınca bir eşe ödenen tazminatlar ya da bağlanan aylıklar buraya girer. İkinci fıkranın (3) numaralı bendinde, bir eşin çalışma gücünü kaybetmesi nedeniyle ödenen tazminatlar sayılmıştır. Bu anlamda olmak üzere bir iş kazası ya da trafik kazası sonucu çalışma gücünü tamamen veya kısmen kaybeden eşe ödenen tazminatlar edinilmiş mallardan sayılacaktır. (4) numaralı bentte eşlerin kişisel mallarının gelirleri de edinilmiş mallar arasında sayılmıştır. Bu anlamda olmak üzere bir eşe miras yoluyla intikal eden ya da ikramiye olarak çıkan bir taşınmazın kira geliri, buraya dahildir. (5) numaralı bent hükmü edinilmiş malların yerine ikame edilen değerleri de edinilmiş mal olarak korumaktadır. Bu anlamda olmak üzere edinilmiş bir malın bedel karşılığında elden çıkarılması hâlinde bu bedel; edinilmiş mal olan bir arsanın kat karşılığı inşaat sözleşmesine konu edilmesi sonucu edinilen bağımsız bölümler buraya girer. Aynı şekilde edinilmiş bir malın hasara uğraması ya da yok olması hâlinde bunun için ödenen tazminatlar da edinilmiş mal sayılacaktır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 87-88*

Tasarının 219. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçedeki örnekler bugün de uygulamanın çerçevesini çizer: emeğin karşılığı değerler, sosyal güvenlik ödemeleri, çalışma gücü kaybı tazminatları, kişisel malın kira geliri ve ikame değerler.

Eski Kanun'da edinilmiş mal kavramı yoktu. Yasal rejim mal ayrılığı olduğundan her eşin kazancı ve mallarının geliri kendisine ait sayılıyor, diğer eşin emeği ancak genel hükümlere dayalı katkı payı istemiyle değerlendirilebiliyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan her birinin mallarının geliri ve kendi kazançları, kendisine aittir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 189

	743 sayılı Kanun m. 189	4721 sayılı Kanun m. 219
Kazançlar	Kazanan eşe aitti	Edinilmiş mal sayılır

	743 sayılı Kanun m. 189	4721 sayılı Kanun m. 219
Malların geliri	Malikine aitti	Kişisel malın geliri edinilmiş maldır
Sosyal güvenlik ödemeleri	Düzenlenmemişti	Edinilmiş mal sayılır
Kaza tazminatı	Düzenlenmemişti	Çalışma gücü kaybı tazminatı edinilmiş mal
İkame değerler	Düzenlenmemişti	Yerine geçen değerler korunur

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Tanım	Rejim süresince karşılığı verilerek edinilen değerler	TMK m. 219/1
Emek	Çalışmanın karşılığı edinimler	TMK m. 219/2-1
Sosyal güvenlik	Kurum ve sandıkların yaptığı ödemeler	TMK m. 219/2-2
Tazminat	Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenenler	TMK m. 219/2-3
Gelirler	Kişisel malların gelirleri	TMK m. 219/2-4
İkame değer	Edinilmiş malların yerine geçen değerler	TMK m. 219/2-5
Karine	Bütün mallar aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş maldır	TMK m. 222
Sonuç	Artık değerin yarısı üzerinde katılma alacağı	TMK m. 236
Katkı şartı	Katılma alacağı için katkı aranmaz	Yargıtay 8. HD, K. 2017/7562

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 197. maddesinde olduğu gibi eşlerin edinilmiş mallarının nelerden oluştuğunu hükme bağlar; ilke olarak mal rejiminin devamı süresince ivazlı, yani bir karşılık ödemek suretiyle elde edilen tüm malvarlıkları edinilmiş mallardan sayılır. Gerekçe, birinci bentte bir eşin çalışmasının yani emeğinin karşılığı olarak elde ettiği tüm değerlerin hükme bağlandığını; ikinci bentte Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve yardımlaşma sandıkları gibi kurumlarca bir eşe ödenen tazminatlar ya da bağlanan aylıkların bu gruba girdiğini; üçüncü bentte bir iş kazası ya da trafik kazası

sonucu çalışma gücünü tamamen veya kısmen kaybeden eşe ödenen tazminatların edinilmiş mal sayılacağını belirtir. Dördüncü bent bakımından gerekçe, bir eşe miras yoluyla intikal eden ya da ikramiye olarak çıkan bir taşınmazın kira gelirini örnek gösterir. Beşinci bent ise edinilmiş malların yerine ikame edilen değerleri korur: edinilmiş bir malın bedel karşılığında elden çıkarılması hâlinde bu bedel, edinilmiş mal olan bir arsanın kat karşılığı inşaat sözleşmesine konu edilmesi sonucu edinilen bağımsız bölümler ve edinilmiş bir malın hasara uğraması ya da yok olması hâlinde ödenen tazminatlar bu kapsamdadır. Tasarının 219. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411).

DİKKAT

Bir malın edinilmiş mal sayılması için "birlikte alınmış" olması gerekmez; rejim süresince karşılığı verilerek edinilmiş olması yeterlidir. Maaş, ikramiye, serbest meslek kazancı, kişisel malın kira geliri ve edinilmiş mal satılarak alınan yeni mal bu gruba girer. Buna karşılık miras, bağış ve manevi tazminat kişisel maldır. Bir malın kişisel mal olduğunu ileri süren eşe ispat yükü düşer; aksi hâlde bütün mallar edinilmiş mal kabul edilir. Katılma alacağı için çalışmış olmak veya mala katkıda bulunmuş olmak da gerekmez; bu hak doğrudan kanundan doğar.

II. Beş Bent, Beş Grup Değer

- **Çalışmanın karşılığı edinimler:** Maaş, ücret, ikramiye, prim, serbest meslek kazancı, ticari kazanç ve telif geliri gibi emeğin karşılığı olan tüm değerler edinilmiş maldır (TMK m. 219/2-1). Gerekçe, bu bentte emeğin karşılığı olarak elde edilen tüm değerlerin hükme bağlandığını belirtir.
- **Sosyal güvenlik ödemeleri:** Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının ya da personele yardım amacıyla kurulan sandıkların yaptığı ödemeler bu gruba girer (TMK m. 219/2-2). Gerekçeye göre bu kurumlarca bir eşe ödenen tazminatlar ya da bağlanan aylıklar buraya dahildir.
- **Çalışma gücünün kaybı tazminatları:** Gerekçenin ifadesiyle bir iş kazası ya da trafik kazası sonucu çalışma gücünü tamamen veya kısmen kaybeden eşe ödenen tazminatlar edinilmiş mal sayılır (TMK m. 219/2-3). Manevi tazminat ise kişisel maldır (TMK m. 220).
- **Kişisel malların gelirleri:** Kişisel malın kendisi tasfiyeye girmez; ancak geliri edinilmiş maldır (TMK m. 219/2-4). Gerekçe, miras yoluyla intikal eden veya ikramiye olarak çıkan bir taşınmazın kira gelirini örnek verir.
- **Yerine geçen değerler:** Edinilmiş malın satış bedeli, edinilmiş mal olan arsanın kat karşılığı inşaat sözleşmesiyle edinilen bağımsız bölümleri ve edinilmiş malın hasara uğraması ya da yok olması hâlinde ödenen tazminatlar bu bende girer (TMK m. 219/2-5).

III. Malın Niteliğinin Belirlenmesi

- **Edinme tarihi:** Rejim süresince edinilen mal kural olarak edinilmiş maldır;[2] belirleyici olan malın edinildiği tarihtir.
- **Karine:** Bir eşin bütün malları, aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş mal kabul edilir (TMK m. 222); kişisel mal iddiasını ileri süren ispatla yükümlüdür.
- **Sayım sınırlı değildir:** Madde "özellikle" diyerek örnekleme yapar; karşılığı verilerek rejim süresince edinilen diğer değerler de bu gruba girer.
- **İki dönemli değerlendirme:** 01.01.2002'den önceki dönem mal ayrılığına tabi olduğundan, o dönemde edinilen mallar bu maddeye göre değerlendirilmez (4722 s. K. m. 10).
- **Karışık finansman:** Bir mal hem kişisel hem edinilmiş mal kaynaklarıyla alınmışsa, katkı oranına göre denkleştirme yapılır (TMK m. 230).

IV. Sık Karşılaşılan Örnekler

- **Maaş ve birikim:** Evlilik süresince biriken maaş ve bu parayla alınan taşınmaz, araç veya mevduat edinilmiş maldır.
- **Emeklilik ödemeleri:** Sosyal güvenlik kurumlarınca yapılan ödemeler edinilmiş mal sayılır; ödemenin rejimin devam ettiği döneme ilişkin kısmı tasfiyeye girer.
- **Kira geliri:** Evlenmeden önce alınan veya miras kalan taşınmazın kira geliri edinilmiş maldır; taşınmazın kendisi kişisel mal olarak kalır.
- **Şirket payı ve kâr payı:** Evlenmeden önce edinilen hisse kişisel maldır; buna karşılık evlilik süresince hisseye düşen gelir edinilmiş mal grubuna girer.[3]
- **Satış ve takas:** Edinilmiş malın satılmasıyla elde edilen bedel ve bu bedelle alınan yeni mal yine edinilmiş maldır.
- **Kat karşılığı inşaat:** Gerekçeye göre edinilmiş mal olan arsanın kat karşılığı inşaat sözleşmesine konu edilmesi sonucu edinilen bağımsız bölümler de edinilmiş maldır.

V. Tasfiyedeki Sonucu

- **Katılma alacağı:** Eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar düşüldükten sonra kalan artık değerin yarısı üzerinde diğer eş alacak hakkına sahiptir (TMK m. 231, TMK m. 236).

2 Yargıtay 8. HD, 16.05.2014, E. 2013/9727, K. 2014/9868.
3 Yargıtay HGK, 01.07.2021, E. 2020/458, K. 2021/889.

- **Katkı aranmaz:** Katılma alacağı kanundan doğar; talep eden eşin gelirinin bulunması veya malın edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına katkıda bulunması gerekmez.[4]
- **Eklenecek değerler:** Rejimin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan yapılan olağan dışı karşılıksız kazandırmalar ile katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılan devirler hesaba eklenir (TMK m. 229).
- **Değerleme:** Tasfiyede malların sürüm değerleri esas alınır (TMK m. 232); edinilmiş mallar tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılır (TMK m. 235).
- **Alacak hakkı:** Tasfiyeden doğan istemler kişisel alacak hakkı verir; malın aynen devri istenemez.[5]

UYGULAMA NOTU

Mal listesi hazırlanırken her kalem için üç bilgi yazılmalıdır: malın ne zaman edinildiği, parasının nereden geldiği ve bunu hangi belgenin gösterdiği. Maaş bordroları, banka hesap özetleri, kredi ödeme planları, tapu ve ruhsat kayıtları, emeklilik ödemelerine ilişkin kurum yazıları ve kira sözleşmeleri en çok kullanılan belgelerdir. Kişisel mal iddiası varsa (evlilik öncesi alım, miras, bağış, manevi tazminat) bu iddia ayrı bir dosyada belgelendirilmelidir; aksi hâlde mal edinilmiş sayılır. Kişisel malın kira, faiz veya kâr payı gelirleri de listelenmelidir; bunlar hesaba girer. Bir mal satılıp yerine başka bir mal alınmışsa iki işlem arasındaki para akışını gösteren dekontlar saklanmalıdır: ikame değer kuralı ancak bu izlerle işletilebilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
16.05.2014 · E. 2013/9727 · K. 2014/9868

Rejimin devamı sırasında edinilen mal kural olarak edinilmiş maldır; aksini iddia eden ispatla yükümlüdür

1961 yılında evlenen eşler, 2006 yılında açılan boşanma davasıyla ayrılmıştır. Tasfiyeye konu bağımsız bölüm 2005 yılında kadın adına edinilmişti. Erkek, 1989'da yurt dışında geçirdiği iş kazası nedeniyle aldığı tazminat ve emekli ikramiyesiyle taşınmazın alındığını ileri sürmüştür; kadın ise taşınmazın kendi emekli ikramiyesinden gönderdiği parayla alındığını savunmuştur.

> *Uyuşmazlık konusu 423 ada 44 sayılı parselde yer alan 1 nolu bağımsız bölüm davalı kadın tarafından 14.12.2005 tarihinde edinildiğine göre kural olarak TMK'nun 219.maddesi gereğince edinilmiş mal olduğunun kabulü gerekir.*

4 Yargıtay 8. HD, 20.06.2017, E. 2016/18019, K. 2017/7562.
5 Yargıtay 8. HD, 09.04.2013, E. 2012/10185, K. 2013/5232.

DEĞERLENDİRME Daire, taşınmazın rejim süresince edinildiği için kural olarak edinilmiş mal sayılacağını belirtmiştir. Karara göre erkeğin kaza tazminatından katkı yaptığı yolundaki iddiası TMK m. 222 uyarınca kanıtlanamamıştır. Uygulamada belirleyici olan, malın edinildiği tarihtir: rejim süresince edinilen mal, aksi ispatlanmadıkça edinilmiş mal kabul edilir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
20.06.2017 · E. 2016/18019 · K. 2017/7562

Katılma alacağı kanundan doğar; talep eden eşin gelirinin bulunması veya mala katkıda bulunmuş olması gerekmez

1983 yılında evlenen eşler, yurt dışında açılan boşanma davasının 2008'de kesinleşmesiyle boşanmıştır; yabancı mahkeme kararının tanınması 2009'da kesinleşmiştir. Tasfiyeye konu bağımsız bölümler evlilik süresince edinilmişti ve eşlerden biri artık değere katılma alacağı istemiştir.

> *Katılma alacağı Yasa'dan kaynaklanan bir hak olup, bu hakkı talep eden eşin gelirinin olmasına veya söz konusu mal varlığının edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına katkıda bulunulmasına gerek yoktur.*

DEĞERLENDİRME Daire, edinilmiş mallara katılma rejiminin temel mantığını bu cümleyle özetlemiştir. Katkı payı alacağından farklı olarak katılma alacağı için çalışmış olmak, gelir sahibi olmak veya malın edinilmesine katkıda bulunmak aranmaz; artık değerin yarısı üzerindeki hak doğrudan kanundan doğar. Bu nedenle TMK m. 219'a göre bir malın edinilmiş mal sayılması, tasfiyedeki sonucu doğrudan belirler.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
13.04.2016 · E. 2016/5647 · K. 2016/6710

Edinilmiş malların yerine geçen değerler edinilmiş mal, kişisel malların yerine geçen değerler kişisel mal sayılır

Eşlerden biri, diğerinin bireysel emeklilik ve sigorta birikimleri üzerinden mal rejiminden kaynaklanan alacak istemiştir. Mahkeme, bu birikimler bakımından talep hakkı bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Aynı Kanun'un 219/5. maddesine göre ise; edinilmiş malların yerine geçen değerler edinilmiş mal, 220/4. maddeye göre de, kişisel malların yerine geçen değerler de kişisel mal sayılır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karara göre bu düzenlemeler, tasfiye davalarında uygulanacak ispat ve ikame kurallarını oluşturur: bir değerin hangi mal grubuna gireceği, yerine geçtiği malın grubuna göre belirlenir. Bireysel emeklilik birikiminde de primlerin hangi gruptan ödendiğine bakılır.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
28.03.2018 · E. 2016/13869 · K. 2018/10165

Anaparaya işleyen faiz geliri edinilmiş maldır; ancak anaparanın hangi mal grubuna ait olduğu ayrıca belirlenmelidir

Mal rejiminin sona erdiği tarihte bir eşin banka hesabında 151.691,31 TL bulunuyordu. Bu tutarın kaynağı 2007 yılında nakit yatırılan 130.000 TL ile bu paraya işleyen mevduat faizleriydi. Eş, anaparanın ölen eşinden kalan taşınmazın satışından geldiğini ileri sürerek kişisel mal savunmasında bulunmuştur; mahkeme tutarın tamamını edinilmiş mal saydı.

> *Az yukarıda belirtilen kanun maddeleri uyarınca anaparaya işletilen faiz gelirlerinin edinilmiş mal olarak kabulü doğru ise de, nakit yatan 130.000,00-TL anaparanın kişisel mal mı edinilmiş mal mı olduğunun belirlenmesi gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karara göre faiz geliri TMK m. 219/2-4 uyarınca edinilmiş maldır; buna karşılık anaparanın kişisel mal olup olmadığı, tedavüllü tapu kaydı getirtilerek satış tarihiyle paranın yatırılış tarihinin yakınlığı ve tutarların örtüşmesi üzerinden araştırılmalıdır. Hesaptaki para kişisel ve edinilmiş mal kısımlarına ayrılarak tasfiye yapılır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi.
- **TMK m. 218:** Rejimin kapsamı.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 221:** Sözleşmeyle kişisel mal sayılma.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 230:** Denkleştirme.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.

MADDE

220

A. Mülkiyet
III. Kişisel mallar
1. Kanuna göre

KANUN METNİ

(1) Aşağıda sayılanlar, kanun gereğince kişisel maldır:
(2) 1. Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya,
(3) 2. Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri,
(4) 3. Manevî tazminat alacakları,
(5) 4. Kişisel mallar yerine geçen değerler.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya, mal rejiminin başlangıcında eşe ait bulunan veya sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde edilen malvarlığı değerleri, manevi tazminat alacakları ve kişisel malların yerine geçen değerler kanun gereğince kişisel maldır (m. 220). Kadına özgü ziynet eşyası, aksine anlaşma veya yerel âdet yoksa kim takmış olursa olsun kadın eşe bağışlanmış sayılır ve onun kişisel malı olur.[1] Kişisel malın yerine geçen değerler de kişisel maldır.[2]

TEMEL KAVRAMLAR

Kişisel kullanım eşyası	Giysi, saat, çanta, spor malzemesi ve ziynet gibi yalnız bir eşin kullanımına yarayan eşya (TMK m. 220/1).
Rejim başlangıcındaki mallar	Evlenme veya rejimin kurulması anında eşe ait olan malvarlığı değerleri (TMK m. 220/2).
Karşılıksız kazanma	Miras, bağış, piyango gibi karşılık ödenmeden edinme (TMK m. 220/2).

1 Yargıtay HGK, 04.11.2020, E. 2017/1512, K. 2020/835.
2 Yargıtay 8. HD, 30.05.2017, E. 2015/17460, K. 2017/7954.

İkame kuralı | Kişisel malın yerine geçen değerin de kişisel mal sayılması (TMK m. 220/4).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 220- Madde İsviçre Medenî Kanununun 198 inci maddesinde olduğu gibi, yasa gereği kişisel mallardan sayılan değerleri düzenlemektedir. Maddenin (1) numaralı bendinde eşlerin sadece kişisel kullanımına yarayan eşya kişisel mal sayılmıştır. Eşlerin giysileri, saati, çantası, spor alet ve malzemeleri, ziynet eşyası bunlara örnek verilebilir. Bunlar evlilik birliğinin başlangıcında mevcut olabileceği gibi karşılıksız olarak sonradan da edinilmiş olabilir. Hatta, karşılığı edinilmiş mallardan da ödenmiş olabilir. Ancak bu hâlde diğer eşin denkleştirme isteminde bulunması hakkı saklıdır. Maddenin (2) numaralı bendinde eşlerin edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıcında sahip oldukları veya bu rejimin kurulmasından sonra miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği tüm malvarlığı değerleri kişisel mallardan sayılmıştır. Maddenin (3) numaralı bendi, eşin kişisel durumu göz önünde tutulmak suretiyle ödendiği, onun acı, üzüntü ve ızdırabı sonucu tamamen kişisel nitelikteki zararlarının karşılığı olduğu göz önünde tutulmak suretiyle, manevî tazminat alacaklarının da kişisel mal olduğunu kabul etmiştir. Maddenin (4) numaralı bendinde, tüm kişisel malların herhangi bir şekilde el ya da şekil değiştirmesi hâlinde, onun yerine geçen ikame değerlerin de kişisel mal olacağı kabul edilmiştir. Bir malın tahrip edilmesi dolayısıyla elde edilen sigorta tazminatı veya sair tazminat ya da kamulaştırma karşılığı olarak ödenen meblağ buraya girer.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 88*

Tasarının 220. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçenin iki ayrıntısı uygulamada sık gözden kaçar: kişisel eşyanın bedeli edinilmiş mallardan ödenmişse diğer eşin denkleştirme hakkı saklıdır ve kamulaştırma bedeli gibi el değiştirmeler kişisel malın niteliğini değiştirmez.

Eski Kanun'da yasal rejim mal ayrılığı olduğundan "kişisel mal" ayrı bir kategori olarak düzenlenmemişti; her eşin malları zaten kendisine aitti. Buna karşılık mal birliği usulünde kadının şahsi mallarının hangi değerlerden oluştuğu ve ispat kuralı ayrıca gösterilmişti.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Bir malın karının şahsi mallarından olduğunu iddia eden karı veya koca, davasını ispata mecburdur. Evliliğin devamı sırasında karının şahsi mallarını istibdal suretiyle iktisabedilen mallar, karının şahsi malı olur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 193

	743 sayılı Kanun m. 193	4721 sayılı Kanun m. 220
Kapsam	Yalnız karının şahsi malları	Her iki eş için kişisel mallar
İkame	Şahsi malların istibdaliyle edinilen mal	Kişisel malların yerine geçen değerler

	743 sayılı Kanun m. 193	4721 sayılı Kanun m. 220
Manevi tazminat	Düzenlenmemişti	Açıkça kişisel mal
Kişisel eşya	Düzenlenmemişti	Kişisel kullanıma yarayan eşya
İspat	İddia eden ispat eder	İddia eden ispat eder (TMK m. 222)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kişisel eşya	Yalnız kişisel kullanıma yarayan eşya	TMK m. 220/1
Ziynet	Kadına özgü ziynet kadın eşin kişisel malıdır	Yargıtay HGK, K. 2020/835
Başlangıçtaki mallar	Rejimin başlangıcında eşe ait değerler	TMK m. 220/2
Miras ve bağış	Karşılıksız kazanma yoluyla edinilenler	TMK m. 220/2
Manevi tazminat	Manevi tazminat alacakları	TMK m. 220/3
İkame	Kişisel malların yerine geçen değerler	TMK m. 220/4
Gelirler	Kişisel malın geliri edinilmiş maldır	TMK m. 219/2-4
İspat	Kişisel mal iddiasını ileri süren ispatlar	TMK m. 222
Bağış iddiası	Bağış iradesi açık olmalıdır	Yargıtay HGK, K. 2021/1728

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 198. maddesinde olduğu gibi yasa gereği kişisel mallardan sayılan değerleri düzenler. Gerekçe, birinci bentte eşlerin sadece kişisel kullanımına yarayan eşyanın kişisel mal sayıldığını; eşlerin giysileri, saati, çantası, spor alet ve malzemeleri ile ziynet eşyasının buna örnek verilebileceğini belirtir. Bunlar evlilik birliğinin başlangıcında mevcut olabileceği gibi sonradan karşılıksız olarak da edinilmiş olabilir; hatta karşılığı edinilmiş mallardan ödenmiş olabilir, ancak bu hâlde diğer eşin denkleştirme isteminde bulunma hakkı saklıdır. İkinci bent bakımından gerekçe, rejimin başlangıcında sahip olunan veya sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde edilen tüm malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayıldığını açıklar. Üçüncü bent, manevi tazminat alacaklarının eşin kişisel

durumu göz önünde tutularak ödendiği ve onun acı, üzüntü ve ızdırabı sonucu tamamen kişisel nitelikteki zararlarının karşılığı olduğu gerekçesiyle kişisel mal sayıldığını belirtir. Dördüncü bentte ise kişisel malların herhangi bir şekilde el ya da şekil değiştirmesi hâlinde yerine geçen ikame değerlerin de kişisel mal olacağı kabul edilmiştir; gerekçeye göre bir malın tahrip edilmesi dolayısıyla elde edilen sigorta tazminatı veya sair tazminat ya da kamulaştırma karşılığı ödenen meblağ buraya girer. Tasarının 220. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411).

DİKKAT

Kişisel mal savunması, tasfiye davalarında en çok kullanılan ama en çok da ispat sorunuyla karşılaşılan savunmadır. Bir malın kişisel mal olduğunu söylemek yetmez; evlilik öncesi alım, miras, bağış veya manevi tazminat bağının belgeyle gösterilmesi gerekir. Kişisel mal satılıp yerine başka bir mal alınmışsa ikame kuralı eşi korur; ancak bunun için satış bedeliyle yeni malın alımı arasındaki para akışının tapu ve banka kayıtlarıyla ortaya konulması beklenir. Düğünde takılan kadına özgü ziynetler kadın eşin kişisel malıdır; bunların harcandığı savunması ancak rıza ile ve iade şartı olmaksızın verildiği kanıtlanırsa sonuç doğurur. Kişisel malın geliri ise kişisel mal değildir: kira, faiz ve kâr payı edinilmiş mal sayılır.

II. Birinci Bent: Yalnız Kişisel Kullanıma Yarayan Eşya

- **Kapsam:** Gerekçeye göre eşlerin giysileri, saati, çantası, spor alet ve malzemeleri ile ziynet eşyası bu bende girer (TMK m. 220/1). Belirleyici ölçüt, eşyanın yalnız bir eşin kullanımına özgülenmiş olmasıdır.
- **Edinme biçimi önemli değildir:** Gerekçe, bu eşyaların evlilik birliğinin başlangıcında mevcut olabileceği gibi sonradan karşılıksız olarak da edinilmiş olabileceğini, hatta karşılığının edinilmiş mallardan ödenmiş olabileceğini belirtir.
- **Denkleştirme hakkı saklıdır:** Aynı gerekçeye göre kişisel eşyanın bedeli edinilmiş mallardan ödenmişse diğer eşin denkleştirme isteminde bulunma hakkı vardır (TMK m. 230).
- **Ziynet eşyası:** Kadına özgü ziynet eşyaları, eşler arasında aksine bir anlaşma veya yerel bir âdet bulunmadıkça evlilik sırasında kim tarafından hangi eşe takılmış olursa olsun kadın eşe bağışlanmış sayılır ve onun kişisel malı niteliğini kazanır.[3]
- **Ev eşyası farkı:** Ortak kullanıma özgülenmiş ev eşyası bu bende girmez; bu eşya, edinilme kaynağına göre değerlendirilir (TMK m. 219).

3 Yargıtay HGK, 04.11.2020, E. 2017/1512, K. 2020/835.

III. Ziynet Uyuşmazlıklarında İspat

- **Kural:** Olağan olan, kadına özgü ziynet eşyalarının kadın eşin himayesinde bulunmasıdır; ziynetlerin kendisine teslim edildiğini ispat yükü, elinde tuttuğu ileri sürülen eştedir.[4]
- **İkrar:** Erkeğin düğünde takılan bilezik sayısına ilişkin duruşmadaki beyanı mahkeme önünde ikrar sayılır ve bu vakıa çekişmeli olmaktan çıkar.[5]
- **Harcandığı savunması:** Düğün borçları için bozdurulan ziynetlerin rıza ile ve iade şartı olmaksızın verildiğini ispat yükü kocadadır; ispatlanamazsa iade yükümlülüğü doğar.[6]
- **Katkı savunması:** Aynı karara göre ziynetlerin birliğin giderlerine katkı olarak verildiğinden söz edilebilmesi için kadının rızası ya da mahkeme kararı bulunmalıdır.
- **Delil:** Düğün görüntüleri, fotoğraflar, takı listeleri, kuyumcu ve bozdurma kayıtları, tanık beyanları ve karşı tarafın beyanları başlıca delillerdir.

IV. İkinci Bent: Başlangıçtaki Mallar, Miras ve Bağışlar

- **Rejim başlangıcındaki mallar:** Evlenme veya rejimin kurulması anında eşe ait olan tüm malvarlığı değerleri, edinme şekline bakılmaksızın kişisel maldır (TMK m. 220/2).
- **Miras ve karşılıksız kazanma:** Miras, bağış, piyango ve benzeri karşılıksız kazanmalar kişisel maldır; buna karşılık bunların evlilik süresince sağladığı gelirler edinilmiş mal sayılır (TMK m. 219/2-4).
- **Eşler arası devirler:** Eşler arasındaki katkılar işin doğası gereği karşılıksızdır; bu, bağış anlamına gelmez. Devredene ağır yükümlülük getiren kazandırmanın bağış sayılabilmesi için bağış iradesinin duraksamaya yer bırakmayacak açıklıkta olması gerekir.[7]
- **Şirket payları:** Evlenmeden önce edinilen şirket hissesi kişisel maldır; evlilik süresince hisseye düşen gelir ise edinilmiş mal grubuna girer.[8]
- **Belgeleme:** Tapu kayıtları, veraset ilamı ve intikal kaydı, bağış sözleşmesi, banka dekontları ve ödeme planları kişisel mal iddiasının temel dayanaklarıdır.

V. Üçüncü Bent: Manevi Tazminat Alacakları

- **Kural:** Manevi tazminat alacakları kişisel maldır (TMK m. 220/3).

4 Yargıtay HGK, 04.11.2020, E. 2017/1512, K. 2020/835.
5 Yargıtay HGK, 04.03.2020, E. 2017/1040, K. 2020/240.
6 Yargıtay HGK, 29.04.2015, E. 2013/2079, K. 2015/1278.
7 Yargıtay HGK, 21.12.2021, E. 2018/990, K. 2021/1728.
8 Yargıtay HGK, 01.07.2021, E. 2020/458, K. 2021/889.

- **Gerekçedeki temel:** Gerekçeye göre manevi tazminat, eşin kişisel durumu göz önünde tutularak ödenir ve onun acı, üzüntü ve ızdırabı sonucu tamamen kişisel nitelikteki zararlarının karşılığıdır.
- **Maddi tazminattan ayrımı:** Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar edinilmiş maldır (TMK m. 219/2-3); bu nedenle bir tazminat kaleminin maddi mi manevi mi olduğu tasfiyede belirleyicidir.
- **Uygulama:** Trafik kazası, iş kazası veya haksız fiil dosyalarında hüküm altına alınan kalemlerin ayrıştırılması için mahkeme kararının ve ödeme belgelerinin dosyaya sunulması gerekir.

VI. Dördüncü Bent: İkame Kuralı

- **Kural:** Kişisel malların yerine geçen değerler de kişisel maldır (TMK m. 220/4). Evlilik öncesi edinilen taşınmazın satışından elde edilip bankaya yatırılan para bu nedenle kişisel mal sayılmıştır.[9]
- **Faiz ayrımı:** Kişisel malın satışından elde edilen gelir kişisel mal olsa da bu anaparaya işleyen faiz edinilmiş maldır.[10]
- **Araştırma yöntemi:** İkame iddiasında her iki taşınmazın devir tarihlerini ve önceki maliklerini gösteren tapu kayıtları ile gerektiğinde banka kayıtları getirtilmeli; el değiştirme tarihlerinin yakınlığı, öncelik-sonralık ilişkisi ve alım satım değerleri birlikte değerlendirilmelidir.[11]
- **Gerekçedeki örnekler:** Gerekçe, bir malın tahrip edilmesi dolayısıyla elde edilen sigorta tazminatı veya sair tazminat ile kamulaştırma karşılığı ödenen meblağı ikame değer olarak sayar.
- **Kısmî ikame:** Yeni mal kısmen kişisel mal kaynağı, kısmen edinilmiş mal kaynağıyla alınmışsa katkı oranına göre denkleştirme ve değer artış payı hesabı yapılır (TMK m. 227, TMK m. 230).

VII. Tartışmalı Kalemler ve İspat

- **Bireysel emeklilik:** Biriken para, primleri edinilmiş mal grubundan karşılanmışsa edinilmiş mal, kişisel mal grubundan karşılanmışsa kişisel mal sayılır; kaynak kanıtlanamazsa TMK m. 222'deki karineler uygulanır.[12]
- **İspat yükü:** Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse iddiasını ispatla yükümlüdür; ispat edilemeyen mallar paylı mülkiyette sayılır ve bir eşin bütün malları aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş mal kabul edilir (TMK m. 222).

9 Yargıtay 8. HD, 30.05.2017, E. 2015/17460, K. 2017/7954.
10 Yargıtay 8. HD, 28.03.2018, E. 2016/13869, K. 2018/10165.
11 Yargıtay 8. HD, 28.06.2018, E. 2016/7333, K. 2018/14610.
12 Yargıtay 8. HD, 13.04.2016, E. 2016/5647, K. 2016/6710.

- **Envanter:** Kişisel mal iddiasının en güçlü dayanaklarından biri, malların getirilmesinden itibaren bir yıl içinde noterde düzenlenen envanterdir (TMK m. 216).
- **Sözleşme yolu:** Eşler mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası ya da işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dahil olması gereken değerlerin kişisel mal sayılacağını kararlaştırabilir (TMK m. 221).
- **Sonuç:** Kişisel mal olarak kabul edilen değerler artık değer hesabına girmez; bu nedenle nitelendirme, katılma alacağının miktarını doğrudan etkiler (TMK m. 231, TMK m. 236).

UYGULAMA NOTU

Kişisel mal savunması üç sütunlu bir tablo hâline getirilebilir: mal, kişisel mal sebebi (evlilik öncesi alım, miras, bağış, manevi tazminat, ikame) ve dayanak belge. Evlilik öncesi alımlarda tapu ve ruhsat tarihleri, miras için veraset ilamı ve intikal kaydı, bağış için sözleşme veya banka açıklaması, manevi tazminat için mahkeme kararı ve ödeme belgesi gerekir. İkame iddiasında satış tarihi ile yeni alımın tarihi yan yana konulmalı, aradaki para akışı dekontlarla gösterilmeli, mümkünse aynı hesap kullanılmalıdır. Kişisel maldan elde edilen kira, faiz ve kâr payı gelirlerinin edinilmiş mal sayılacağı hesaba katılmalıdır. Ziynet uyuşmazlığında düğün görüntüleri, takı listesi ve kuyumcu kayıtları erkenden toplanmalıdır; karşı tarafın duruşmadaki sayı beyanları ikrar oluşturabilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
04.11.2020 · E. 2017/1512 · K. 2020/835

Kadına özgü ziynet eşyası kime takılmış olursa olsun kadın eşe bağışlanmış sayılır ve onun kişisel malı olur

Kadın, düğünde takılan ziynet eşyalarının iade edilmediğini ileri sürerek bedelinin tahsilini istemiştir. Mahkeme, ziynetlerin davalıda kaldığının davacı tarafından ispatlanamadığı gerekçesiyle davayı reddetti ve bozmadan sonra bu kararında direnmiştir.

> *Kadına özgü ziynet eşyaları; eşler arasında aksine bir anlaşma veya bu konuda yerel bir adet bulunmadıkça evlilik sırasında kim tarafından hangi eşe takılmış olursa olsun kadın eşe bağışlanmış sayılır ve artık onun kişisel malı niteliğini kazanır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oyçokluğuyla bozmuştur. Karara göre olağan olan, kadına özgü ziynet eşyalarının kadın eşin himayesinde bulunmasıdır; bu nedenle ziynetlerin kendisine teslim edildiğini ispat yükü davalı

eştedir. Mahkeme, davanın davacı tarafından ispatlanamadığı gerekçesiyle ret kararı veremez.

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
04.03.2020 · E. 2017/1040 · K. 2020/240

Erkeğin düğünde takılan bilezik sayısına ilişkin beyanı mahkeme önünde ikrar sayılır ve bu vakıa çekişmeli olmaktan çıkar

Kadın, düğünde takılan ziynet eşyalarının iadesini istemiştir. Davalı erkek, düğünde toplam 12 adet bilezik takıldığını beyan etmekle birlikte bunların düğün borçları ve tedavi masrafları için harcandığını savunmuştur. Mahkeme istemi kısmen reddedip direnmiştir.

> *Bu ilkeden hareketle, davalı erkeğin düğünde toplam 12 adet bilezik takıldığını beyan etmiş olması karşısında, bu beyanın 6100 sayılı HMK'nın 188. maddesi gereğince mahkeme önünde ikrar kabul edilmesi gerekir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle ve kesin olarak bozmuştur. Karara göre ziynet eşyası kadın eşin kişisel malıdır; erkeğin duruşmadaki beyanı ikrar niteliğinde olduğundan takılan bilezik sayısı çekişmeli olmaktan çıkar ve bu bilezikler yönünden davanın kabulü gerekir. Ziynetlerin harcandığı savunması, ancak rıza ile ve iade şartı olmaksızın verildiğinin kanıtlanmasıyla sonuç doğurur.

3 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
29.04.2015 · E. 2013/2079 · K. 2015/1278

Düğün borçları için bozdurulan ziynetin rıza ile ve iade şartı olmaksızın verildiğini ispat yükü kocadadır

Kadın, düğünde takılan beş bileziğin alıkonduğunu ileri sürmüştür. Erkek, iki bileziğin düğün borçları için bozdurulduğunu, üç bileziği ise kadının evden ayrılırken götürdüğünü savunmuştur. Üç bilezik yönünden karar kesinleşmiştir; uyuşmazlık, bozdurulan iki bilezikte toplanmıştır.

> *Bu durumda, düğün borçları için bozdurulan ziynet eşyalarının rıza ile ve iade şartı olmaksızın verildiğini davalı koca ispatlamak zorunda olup somut olayda davalı koca bu durumu ispat edemediğinden dava konusu ziynet eşyalarını davacıya iade ile mükelleftir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını bozmuştur. Karara göre ziynetlerin birliğin giderlerine katkı olarak verildiğinden söz edilebilmesi için kadının rızası veya mahkeme kararı gerekir; kocanın, ziynetlerin rıza ile ve iade şartı olmaksızın verildiğini kanıtlayamaması hâlinde iade yükümlülüğü doğar.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
30.05.2017 · E. 2015/17460 · K. 2017/7954

Evlilik öncesi edinilen taşınmazın satışından elde edilip bankaya yatırılan para kişisel maldır

Tasfiye davasında, eşlerden birinin evlilik birliğinden önce edindiği bağımsız bölümü 2009 yılında sattığı ve aynı tarihte bankaya 72.000 TL yatırdığı belirlenmiştir. Mahkeme, bu banka hesabındaki paraya yönelik katılma alacağı talebini kabul etmiştir.

> *Kişisel mallar yerine geçen değerler de kişisel mal sayılır (ikame kuralı) (TMK 220/4.bent)...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre hesaptaki para kişisel malın satışından elde edilen parayla oluştuğundan ikame kuralı gereği kişisel mal sayılır ve bu hesaba yönelik talebin reddi gerekir. İkame kuralının işletilebilmesi, satış bedeli ile yeni değer arasındaki bağlantının belgelerle gösterilmesine bağlıdır.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
28.03.2018 · E. 2016/13869 · K. 2018/10165

Kişisel malın satışından elde edilen gelir kişisel maldır; ancak bu anaparaya işleyen faiz edinilmiş mal sayılır

Mal rejiminin sona erdiği tarihte bir eşin banka hesabında 151.691,31 TL bulunuyordu. Mahkeme, bu tutarın tamamını edinilmiş mal kabul edip yarısına katılma alacağı olarak hükmetmiştir. Oysa hesabın kaynağı, 2007 yılında nakit olarak yatırılan 130.000 TL anapara ve bu tutara işleyen faizlerdi.

> *Bu kanuni düzenlemelere göre, mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malın satışından elde edilen gelir de kişisel mal sayılır. Bundan ayrı, TMK'nun 219/4. maddesi uyarınca, kişisel malın geliri edinilmiş maldır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karara göre kişisel malın satışından elde edilen gelir ikame kuralı gereği kişisel mal sayılırken, anaparaya işleyen faiz geliri TMK m. 219/4 uyarınca edinilmiş maldır. Bu nedenle mahkemenin, hesaptaki anaparanın kaynağını araştırmadan tamamını edinilmiş mal kabul etmesi doğru değildir.

6 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
28.06.2018 · E. 2016/7333 · K. 2018/14610

İkame iddiasında tapu kayıtları getirtilerek el değiştirme tarihlerinin yakınlığı ve öncelik-sonralık ilişkisi araştırılmalıdır

Katılma alacağı davasında davalı taraf, dava konusu taşınmazın mal rejiminin başlangıcında kendisine ait olan başka bir taşınmazın satışından elde edilen parayla

alındığını, bu nedenle kişisel mal sayılması gerektiğini savunmuştur. Mahkeme bu savunmayı araştırmadan karar vermiştir.

> *Bu yönde iddianın bulunması durumunda yapılacak iş; öncelikle, iddia ve savunma çerçevesinde mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan dava dışı taşınmazın ve dava konusu taşınmazın devir tarihleriyle birlikte önceki malik veya maliklerini de gösterir tapu kayıtları ile gerek görülmesi durumunda banka kayıtları bulundukları yerlerden eksiksiz olarak getirtilerek dosya arasına konulmalıdır. Her iki taşınmazın el değiştirme tarihlerinin yakınlığı, öncelik-sonralık ilişkisi, alım-satım değerleri vs göz önünde bulundurularak, toplanan/toplanacak diğer tüm delillerle birlikte tartışılıp değerlendirilerek kurulacak hükme esas alınır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karara göre kişisel mal savunması ileri sürüldüğünde her iki taşınmazın devir tarihlerini ve önceki maliklerini gösteren tapu kayıtları ile gerektiğinde banka kayıtları getirtilmeli; el değiştirme tarihlerinin yakınlığı, öncelik-sonralık ilişkisi ve alım satım değerleri birlikte değerlendirilmelidir. Aynı kararda tasfiyede sürüm değerinin ve tasfiye tarihinin karar tarihi olduğu da vurgulanmıştır.

7 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
13.04.2016 · E. 2016/5647 · K. 2016/6710

Bireysel emeklilik birikimi, primlerin hangi mal grubundan ödendiğine göre kişisel veya edinilmiş mal sayılır

Eşlerden biri, diğerinin bireysel emeklilik ve sigorta birikimleri üzerinden mal rejiminden kaynaklanan alacak istemiştir. Mahkeme, bu birikimler bakımından davacının hak talep etme imkânı bulunmadığı gerekçesiyle istemi reddetmiştir.

> *Açıklanan bu kanuni düzenlemelere göre; bireysel emeklilik sonucu yapılan toplu ödeme ya da irat şeklindeki maaş ödemelerinin hangi mal grubundan sayılacağı, bireysel emeklilik için ödenen primlerin ait olduğu mal grubuna göre belirlenir. Bireysel emeklilikte biriken para, primleri edinilmiş mal grubundan karşılanmışsa edinilmiş mal, kişisel mal grubundan karşılanmışsa da kişisel mal sayılacaktır. Primlerin hangi eş tarafından veya hangi mal grubundan ödendiğinin kanıtlanamaması durumunda ise, az yukarı da açıklanan TMK'nun 222.maddesinin 2 ve 3.fıkraları göz önünde bulundurularak mal rejiminin tasfiyesi gerçekleştirilmelidir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karara göre bireysel emeklilikte biriken para, primleri edinilmiş mal grubundan karşılanmışsa edinilmiş mal, kişisel mal grubundan karşılanmışsa kişisel mal sayılır; primlerin hangi eş tarafından ve hangi gruptan ödendiği kanıtlanamazsa TMK m. 222'deki karineler uygulanır. Mahkeme, prim ve emeklilik ödemelerine ilişkin belgeleri getirtmelidir.

8 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
21.12.2021 · E. 2018/990 · K. 2021/1728

Eşler arasındaki kazandırmanın bağış sayılabilmesi için bağış iradesinin duraksamaya yer bırakmayacak açıklıkta olması gerekir

Erkek, kişisel malı niteliğindeki taşınmazını evlilik birliği içinde satış yoluyla eşi adına tescil ettirmiştir. Boşanmadan sonra açtığı tasfiye davasında kadın, devrin gerçekte bağış olduğunu ve taşınmazın kendi kişisel malı sayılması gerektiğini savunmuştur; yerel mahkeme bu savunmayı kabul edip direnmiştir.

> *Gerçekten de; evlilik birliğinin devamı süresince bir eşin diğer eşin edinimine yaptığı katkının, karşılıksız olması işin doğası gereğidir. Karşılıksız olan bu katkıların birliktelikten doğan dayanışma kapsamında, kendisinin de yararlanacağı düşüncesiyle yapıldığı, bağış amacı gütmeyen bu katkının mal rejiminin sona ermesi hâlinde diğer eşten istenebileceği kabul edilmelidir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oyçokluğuyla bozmuştur. Karara göre eşler arasındaki katkılar işin doğası gereği karşılıksızdır; bu, bağış anlamına gelmez. Devredene ağır yükümlülük getiren kazandırmanın bağış sayılabilmesi için bağış amacını taşıyan davranış ve iradenin açık olması gerekir. Dosyada bağış iradesi ortaya konulamadığından taşınmaz edinilmiş mal kabul edilmiştir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 216:** Envanter.
- **TMK m. 218:** Rejimin kapsamı.
- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 221:** Sözleşmeyle kişisel mal sayılma.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 230:** Denkleştirme.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.

MADDE

221

A. Mülkiyet
III. Kişisel mallar
2. Sözleşmeye göre

KANUN METNİ

(1) Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler.
(2) Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dahil olmayacağını da kararlaştırabilirler.

MADDE ÖZETİ

Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan ve edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kabul edebilir; kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dahil olmayacağını da kararlaştırabilirler (m. 221). Böyle bir sözleşme yoksa meslek veya işletme faaliyetinden doğan değerler edinilmiş maldır ve tasfiyeye katılır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Kapsam daraltma	Edinilmiş mal grubunun sözleşmeyle daraltılması (TMK m. 221).
Meslek ve işletme değerleri	Serbest meslek, ticaret veya işletme faaliyetinden doğan malvarlığı değerleri (TMK m. 221/1).
Gelirlerin dışlanması	Kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mal sayılmayacağının kararlaştırılması (TMK m. 221/2).
Şekil	Sözleşmenin noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılması (TMK m. 205).

1 Yargıtay 8. HD, 05.07.2011, E. 2011/2285, K. 2011/3963.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 221- Maddede İsviçre Medenî Kanununun 199 uncu maddesinde olduğu gibi eşlere mal rejimi sözleşmesiyle edinilmiş malların kapsamını daraltma olanağı tanınmıştır. Birinci fıkra, eşlerin mesleklerinin icrası veya sahip oldukları işletmelerinin faaliyetinden elde ettikleri değerlerin edinilmiş mal sayılmayıp, kişisel mal sayılmasının eşlerin yapacakları bir sözleşmeyle kararlaştırılabileceğini hükme bağlamıştır. Maddenin ikinci fıkrası, 219 uncu maddenin ikinci fıkrasının (4) numaralı bendinde edinilmiş mallar arasında sayılmış bulunan "kişisel malların gelirleri"nin edinilmiş mal değil, kişisel mal olarak kabul edilmesinin eşlerin yapacakları sözleşmeyle öngörülebileceğini hükme bağlamaktadır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 88*

Tasarının 221. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçe, maddenin işlevini tek cümleyle özetler: rejimin kapsamı sözleşmeyle daraltılabilir, ancak bu daraltma kanunun izin verdiği iki konuyla sınırlıdır.

Eski Kanun'da edinilmiş mal kavramı bulunmadığından böyle bir kapsam daraltma hükmü de yoktu. Mal birliği usulünde ise kadının kazancı ve mallarının geliri bakımından ayrı kurallar öngörülmüştü; yasal rejim olan mal ayrılığında her eşin kazancı zaten kendisine aitti.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan her birinin mallarının geliri ve kendi kazançları, kendisine aittir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 189

	743 sayılı Kanun	4721 sayılı Kanun m. 221
Kazançlar	Kazanan eşe aitti	Kural olarak edinilmiş mal
Meslek geliri	Kendisine aitti	Sözleşmeyle kişisel mal sayılabilir
Kişisel malın geliri	Malikine aitti	Kural olarak edinilmiş mal; sözleşmeyle dışlanabilir
Sözleşme	Rejim seçimi ile sınırlıydı	Rejimin kapsamı da daraltılabilir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Birinci fıkra	Meslek ve işletme değerleri sözleşmeyle kişisel mal sayılabilir	TMK m. 221/1
İkinci fıkra	Kişisel malların gelirleri sözleşmeyle dışlanabilir	TMK m. 221/2
Sözleşme yoksa	Bu değerler edinilmiş maldır ve tasfiyeye katılır	Yargıtay 8. HD, K. 2011/3963
Şekil	Noterde düzenleme veya onaylama	TMK m. 205
Sınır	Kanunda yazılı sınırlar içinde seçim	TMK m. 203
Şirket malvarlığı	Şirketin mali durumu incelenmeden alacak doğduğu kabul edilemez	Yargıtay 8. HD, K. 2010/5736
Etki	Sözleşme ileriye etkilidir	Yargıtay 8. HD, K. 2011/3497
Alacaklılar	Sözleşme alacaklıların haklarını etkilemez	TMK m. 213

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 199. maddesinde olduğu gibi eşlere mal rejimi sözleşmesiyle edinilmiş malların kapsamını daraltma olanağı tanımıştır. Gerekçe, birinci fıkranın eşlerin mesleklerinin icrası veya sahip oldukları işletmelerinin faaliyetinden elde ettikleri değerlerin edinilmiş mal sayılmayıp kişisel mal sayılmasının bir sözleşmeyle kararlaştırılabileceğini hükme bağladığını; ikinci fıkranın ise 219. maddenin ikinci fıkrasının (4) numaralı bendinde edinilmiş mallar arasında sayılan "kişisel malların gelirleri"nin kişisel mal olarak kabul edilmesinin sözleşmeyle öngörülebileceğini düzenlediğini belirtir. Tasarının 221. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). 1

DİKKAT

Serbest meslek sahibi veya işletme sahibi eşler için bu madde önemlidir: meslekten ya da işletmeden doğan değerlerin kişisel mal sayılması isteniyorsa bunun noterde yapılacak bir mal rejimi sözleşmesiyle kararlaştırılması gerekir. Böyle bir sözleşme yoksa bu değerler edinilmiş maldır ve tasfiyede hesaba katılır. Aynı şekilde kişisel malın kira, faiz veya kâr payı gelirinin edinilmiş mal sayılmaması da ancak sözleşmeyle mümkündür. Sözleşme ileriye etkilidir; geçmiş dönem için düzenleme yapılamaz. Şirket ortağı olan eş bakımından şirketin malvarlığı ile ortağın malvarlığının ayrı olduğu ve şirketin mali durumunun bilirkişi incelemesiyle saptanması gerektiği unutulmamalıdır.

II. Birinci Fıkra: Meslek ve İşletme Değerleri

- **Olanak:** Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan ve edinilmiş mallara dahil olması gereken değerlerin kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler (TMK m. 221/1).
- **Sözleşme yoksa:** Meslek veya işletme faaliyetinden doğan malvarlığı, eşler arasında yapılan mal rejimi sözleşmesiyle aksi kararlaştırılmamışsa edinilmiş mallardan sayılır ve tasfiyeye katılır.[2]
- **Uygulamadan örnek:** Ticari faaliyet nedeniyle edinildiği ileri sürülen araçlar bakımından, kişisel mal sayılacağına dair sözleşme bulunmadığından araçların edinilmiş mal kabul edilmesi yerinde görülmüştür.[3]
- **Kapsam:** Hüküm, edinilmiş mal grubunu daraltır; gerekçenin ifadesiyle eşlere "edinilmiş malların kapsamını daraltma" olanağı tanınmıştır.
- **Sınır:** Seçim kanunun çizdiği sınırlar içinde yapılır (TMK m. 203); aile hukukunda sözleşme serbestisi sınırlıdır.[4]

III. İkinci Fıkra: Kişisel Malların Gelirleri

- **Kural:** Kişisel malların gelirleri kanun gereği edinilmiş maldır (TMK m. 219/2-4); kira, faiz ve kâr payı bu kapsamdadır.
- **İstisna:** Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dahil olmayacağını kararlaştırabilirler (TMK m. 221/2).
- **Kapsamın belirlenmesi:** Sözleşmede hangi kişisel malların gelirlerinin dışlandığı açıkça yazılmalıdır; genel ifadeler uyuşmazlık doğurur.
- **Sonuç:** Böyle bir kayıt varsa söz konusu gelirler artık değer hesabına girmez ve katılma alacağını azaltır (TMK m. 231, TMK m. 236).

IV. Şirket ve İşletme Malvarlığı

- **Ayrım:** Eşin ortağı olduğu şirketin malvarlığı ile eşin kişisel malvarlığı birbirinden ayrıdır; şirkete ait araçlar nedeniyle katılma alacağı doğduğu sonucuna, şirketin muhasebe kayıtları ve kâr-zarar durumu incelenmeden varılamaz.[5]
- **Araştırma:** İlgili dönemlere ait bilanço bilgileri getirtilmeli, hukukçu ve mali müşavir bilirkişilerden rapor alınmalı, malların şirket gelirleriyle alınıp alınmadığı belirlenmelidir.
- **Ortaklık payı:** Eşin şirketteki ortaklık payı duraksamaya yer bırakmayacak biçimde saptanmalıdır.[6]

2 Yargıtay 8. HD, 05.07.2011, E. 2011/2285, K. 2011/3963.
3 Yargıtay 2. HD, 09.07.2024, E. 2023/3779, K. 2024/5474.
4 Yargıtay 8. HD, 16.06.2011, E. 2010/6262, K. 2011/3497.
5 Yargıtay 8. HD, 30.11.2010, E. 2010/4412, K. 2010/5736.

- **Pay ve gelir ayrımı:** Evlenmeden önce edinilen şirket payı kişisel maldır; buna karşılık evlilik süresince paya düşen gelir edinilmiş mal grubuna girer.[7]

V. Sözleşmenin Şekli, Zamanı ve Etkisi

- **Şekil:** Sözleşme noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır ve taraflarca imzalanır (TMK m. 205); adi yazılı anlaşma geçerli sayılmaz.[8]
- **Zaman:** Sözleşme evlenmeden önce veya sonra yapılabilir (TMK m. 203).
- **İleriye etki:** Sonradan yapılan sözleşme geçmişe etkili uygulanamaz.[9]
- **Ehliyet:** Ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlı, yasal temsilcisinin katılmasıyla taraf olabilir (TMK m. 204).
- **Alacaklılar:** Sözleşme, eşlerin alacaklılarının üzerinden haklarını alabilecekleri malları sorumluluk dışında bırakamaz (TMK m. 213).

VI. Tasfiyeye Etkisi

- **Hesaba etkisi:** Kişisel mal sayılan değerler artık değer hesabına girmez; bu da katılma alacağını doğrudan azaltır (TMK m. 231).
- **Denkleştirme:** Kişisel mal ile edinilmiş mal arasında değer aktarımı varsa denkleştirme yapılır (TMK m. 230).
- **Değer artış payı:** Diğer eşin katkısı varsa değer artış payı istemi saklıdır (TMK m. 227).
- **İspat:** Sözleşmenin varlığı ve kapsamı, iddia eden tarafça belgeyle ortaya konulmalıdır (TMK m. 222).

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Serbest meslek veya işletme sahibi eşin sözleşmesinde üç nokta netleştirilmelidir: hangi faaliyetten doğan değerlerin kişisel mal sayılacağı, bu değerlerin gelirlerinin hangi gruba gireceği ve sözleşmenin hangi tarihten itibaren uygulanacağı. İşletme ya da şirket söz konusuysa ortaklık payı, sermaye yapısı ve varlıkların şirkete mi eşe mi ait olduğu belgelendirilmelidir; uyuşmazlıkta bilanço ve muhasebe kayıtları belirleyici olur. Kişisel malın gelirleri dışlanmak isteniyorsa bu, ayrı bir madde hâlinde yazılmalıdır; aksi hâlde kira, faiz ve kâr payı edinilmiş mal sayılır. Sözleşme noterde yaptırılmalı ve geçmiş dönem için sonuç doğurmayacağı hesaba katılarak zamanlaması buna göre planlanmalıdır.

6 Yargıtay 8. HD, 05.07.2011, E. 2011/2285, K. 2011/3963.
7 Yargıtay HGK, 01.07.2021, E. 2020/458, K. 2021/889.
8 Yargıtay 8. HD, 21.10.2010, E. 2010/1159, K. 2010/4951.
9 Yargıtay 8. HD, 16.06.2011, E. 2010/6262, K. 2011/3497.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
05.07.2011 · E. 2011/2285 · K. 2011/3963

Sözleşmeyle aksi kararlaştırılmadıkça meslek veya işletme faaliyetinden doğan malvarlığı edinilmiş maldır ve tasfiyeye katılır

Eşlerden biri, evlilik süresince edinilen taşınmaz ve araçlar nedeniyle katkı payı ve katılma alacağı istemiştir. Davalı, araçların ortağı olduğu limited şirkete ait olduğunu ve şirketin eski araçlarının satışından elde edilen gelirle alındığını savunmuştur. Mahkeme, şirketteki ortaklık payını ve şirket kayıtlarını incelemeden hüküm kurmuştur.

> *TMK.nun 221.maddesi hükmüne göre, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan mal varlığı eşler arasında yapılan mal rejimi sözleşmesiyle aksi kararlaştırılmamışsa edinilmiş mallardan sayılır ve tasfiyeye katılır. Aynı kanunun 220/4. bendine göre de, kişisel malların yerine geçen değerler kişisel mal sayılır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karara göre meslek veya işletme faaliyetinden doğan değerler kural olarak edinilmiş maldır; bunların kişisel mal sayılması ancak mal rejimi sözleşmesiyle kararlaştırılmışsa mümkündür. Somut olayda şirket ortaklık payının duraksamaya yer bırakmayacak biçimde belirlenmesi ve şirketin muhasebe kayıtlarının incelenmesi gerekmiştir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
30.11.2010 · E. 2010/4412 · K. 2010/5736

Şirkete ait araçlar nedeniyle katılma alacağı doğduğu sonucuna, şirketin muhasebe kayıtları ve kâr-zarar durumu incelenmeden varılamaz

Katılma alacağı davasında taşınmaz yönünden talep kabul edilmiştir. Araçlar bakımından ise davalı, bunların ortağı olduğu şirkete ait olduğunu savunmuştur; mahkeme şirketin mali durumunu incelemeden araçlar yönünden de alacağa hükmetmiştir.

> *Dava konusu araçlar davalının ortağı bulunduğu şirkete ait bulunduğuna göre; şirkete ilişkin muhasebe kayıtları incelenmeden, şirketin aktif ve pasifi diğer bir ifade ile kar ve zarar durumu belirlenmeden davalının ortağı bulunduğu şirkete ait araçlar nedeniyle davacının katılma alacağı hakkı bulunduğu sonucuna varılamaz.*

DEĞERLENDİRME Daire, taşınmaza ilişkin bölümü onayıp araçlara ilişkin bölümü bozmuştur. Karara göre araçların edinildiği dönemlere ait bilanço bilgileri getirtilerek şirketin aktif-pasif durumu bilirkişi incelemesiyle saptanmalı, araçların şirket gelirleriyle alınıp alınmadığı belirlenmelidir. Şirketin tüzel kişiliği ile eşin malvarlığı birbirinden ayrı olduğundan, eşin şirketteki payı ile şirket malvarlığı karıştırılmamalıdır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi ve seçimlik rejimler.
- **TMK m. 203:** Sözleşmenin zamanı ve sınırları.
- **TMK m. 204:** Sözleşme ehliyeti.
- **TMK m. 205:** Sözleşmenin şekli.
- **TMK m. 213:** Alacaklıların korunması.
- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 230:** Denkleştirme.
- **TMK m. 231:** Artık değer.

MADDE

222

A. Mülkiyet
IV. İspat

KANUN METNİ

(1) Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür.
(2) Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır.
(3) Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir.

MADDE ÖZETİ

Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse iddiasını ispat etmekle yükümlüdür; eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır ve bir eşin bütün malları aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş mal kabul edilir (m. 222). Bu üç kural, mal rejiminin tasfiyesi davalarında uygulanacak ispat ve ikame kurallarını oluşturur;[1] ispat yükü ise hayatın olağan akışına aykırı durumu iddia eden tarafa düşer.[2]

TEMEL KAVRAMLAR

İspat yükü	Bir vakıanın varlığını kanıtlama yükümlülüğü (TMK m. 222/1; TMK m. 6).
Paylı mülkiyet karinesi	Kime ait olduğu ispat edilemeyen malın eşlerin paylı mülkiyetinde sayılması (TMK m. 222/2).
Edinilmiş mal karinesi	Bütün malların aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş sayılması (TMK m. 222/3).
Kesin delil	Hâkimi bağlayan ve takdir yetkisi tanımayan delil.[3]

1 Yargıtay 8. HD, 13.04.2016, E. 2016/5647, K. 2016/6710.
2 Yargıtay HGK, 04.11.2020, E. 2017/1512, K. 2020/835.
3 Yargıtay HGK, 04.03.2020, E. 2017/1040, K. 2020/240.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 222- Madde İsviçre Medenî Kanununun 200 üncü maddesini karşılamaktadır. Burada eşlerin mallarının, edinilmiş mallardan mı yoksa kişisel mallardan mı olduğu hususunda doğacak uyuşmazlıklarda ispat yükü düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında genel ispat yükü ile ilgili bir kural tekrarlanmakta, belli bir malın eşlerden birinin kişisel mülkiyetinde olması yani kişisel malı olduğu iddiasında bulunan kişinin bunu ispat etmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu kişi, eşlerden biri olabileceği gibi üçüncü kişi de olabilir. Maddenin ikinci fıkrası paylı mülkiyet lehine bir karine öngörmüştür. Buna göre bir malın eşlerden birinin mülkiyetinde olduğu iddia edilir ve fakat bu husus ispat edilmezse, bu malın eşlerin paylı mülkiyetinde olduğu kabul edilecektir. Burada getirilen karine kesin olmayıp, diğer eş bu karineyi çürüterek, çekişme konusu malın paylı mal değil, kendi mülkiyetinde olduğunu kanıtlayabilir. Aynı şekilde, maddenin üçüncü fıkrasında da, bir eşin tüm mallarının aksi kanıtlanıncaya kadar edinilmiş mal sayılması yönünde bir karine getirilmiştir. Bu durumda eş bu malın edinilmiş mal değil kişisel mal olduğunu iddia ederse, birinci fıkradaki kural gereğince bunu bizzat ispatla yükümlü olacaktır. Bunu ispat edemediği takdirde ise söz konusu mal eşlerin edinilmiş malı sayılacaktır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 88-89*

Tasarının 222. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçenin iki vurgusu davaların seyrini belirler: karineler kesin değildir ve kişisel mal iddiasını ileri süren taraf bunu bizzat ispatlamak zorundadır.

Eski Kanun'da benzer bir ispat kuralı mal birliği usulü bakımından öngörülmüştü. Yasal rejim mal ayrılığı olduğundan genel ispat kuralları uygulanıyor, eşlerin malları arasında bugünkü gibi bir grup ayrımı yapılmıyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Bir malın karının şahsi mallarından olduğunu iddia eden karı veya koca, davasını ispata mecburdur. Evliliğin devamı sırasında karının şahsi mallarını istibdal suretiyle iktisabedilen mallar, karının şahsi malı olur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 193

	743 sayılı Kanun m. 193	4721 sayılı Kanun m. 222
Kapsam	Karının şahsi malları	Her iki eşin malları
İspat	İddia eden ispat eder	İddia eden ispat eder
Paylı mülkiyet	Düzenlenmemişti	İspat edilemeyen mallar paylı mülkiyette sayılır
Genel karine	Düzenlenmemişti	Bütün mallar edinilmiş mal sayılır
Üçüncü kişiler	Belirtilmemişti	Gerekçeye göre üçüncü kişiler de iddiada bulunabilir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
İspat yükü	İddia eden ispatlar	TMK m. 222/1
Kim iddia edebilir	Eşler ve üçüncü kişiler	Madde gerekçesi
İkinci karine	İspat edilemeyen mallar paylı mülkiyette sayılır	TMK m. 222/2
Üçüncü karine	Bütün mallar edinilmiş mal kabul edilir	TMK m. 222/3
Karinelerin niteliği	Kesin değildir, aksi kanıtlanabilir	Madde gerekçesi
Ölçüt	İspat yükü hayatın olağan akışına aykırılığı iddia edende	Yargıtay HGK, K. 2020/835
Kesin deliller	İkrar, senet, yemin ve kesin hüküm	Yargıtay HGK, K. 2020/240
Araştırma	Kişisel mal savunmasında tapu ve banka kayıtları getirtilir	Yargıtay 8. HD, K. 2018/10165
Sonuç	İspat edilemeyen katkı iddiası sonuç doğurmaz	Yargıtay 8. HD, K. 2014/9868

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 200. maddesini karşılamakta ve eşlerin mallarının edinilmiş mallardan mı yoksa kişisel mallardan mı olduğu konusunda doğacak uyuşmazlıklarda ispat yükünü düzenlemektedir. Gerekçe, birinci fıkrada genel ispat yükü kuralının tekrarlandığını ve belli bir malın eşlerden birinin kişisel malı olduğu iddiasında bulunan kişinin bunu ispat etmesi gerektiğini; bu kişinin eşlerden biri olabileceği gibi üçüncü kişi de olabileceğini belirtir. İkinci fıkra paylı mülkiyet lehine bir karine öngörmüştür: bir malın eşlerden birinin mülkiyetinde olduğu iddia edilir ve bu husus ispat edilemezse mal eşlerin paylı mülkiyetinde kabul edilir; gerekçeye göre bu karine kesin olmayıp diğer eş karineyi çürüterek malın kendi mülkiyetinde olduğunu kanıtlayabilir. Üçüncü fıkrada ise bir eşin tüm mallarının aksi kanıtlanıncaya kadar edinilmiş mal sayılacağı karinesi getirilmiştir; eş malın kişisel mal olduğunu iddia ederse bunu bizzat ispatla yükümlü olacak, ispat edemediği takdirde mal edinilmiş mal sayılacaktır. Tasarının 222. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411).

DİKKAT

Tasfiye davalarının kaderini çoğu zaman bu madde belirler. "Bu mal benim kişisel malım" demek yetmez; iddianın belgeyle ispatlanması gerekir, aksi hâlde mal edinilmiş sayılır ve yarısı üzerinden hesaplama yapılır. İspat yükü mutlak biçimde davacıda da değildir: hayatın olağan akışına aykırı bir durumu ileri süren taraf onu kanıtlamak zorundadır. Karşı tarafın duruşmadaki beyanları ikrar oluşturabilir; bu beyanların tutanağa geçirilmesi istenmelidir. Kişisel mal savunmasında tedavüllü tapu kaydı, banka hesap hareketleri ve satış-alış tarihlerini gösteren belgeler baştan dosyaya konulmalıdır; mahkemenin bu kayıtları getirtmeden karar vermesi bozma sebebidir.

II. Üç Kural, Üç Sonuç

- **Birinci kural:** Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse iddiasını ispat etmekle yükümlüdür (TMK m. 222/1). Gerekçeye göre bu kişi eşlerden biri olabileceği gibi üçüncü kişi de olabilir.
- **İkinci kural:** Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır (TMK m. 222/2). Gerekçe bu karinenin kesin olmadığını, diğer eşin karineyi çürütebileceğini belirtir.
- **Üçüncü kural:** Bir eşin bütün malları, aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş mal kabul edilir (TMK m. 222/3); kişisel mal iddiası ispatlanamazsa mal edinilmiş sayılır.
- **Birlikte uygulama:** Bu üç kural, tasfiye davalarında uygulanacak ispat ve ikame kurallarını oluşturur.[4]
- **Pratik sonuç:** İspat yükünü yerine getiremeyen taraf karinelerin sonuçlarına katlanır; katkı iddiası kanıtlanamazsa mal edinildiği tarihe göre değerlendirilir.[5]

III. İspat Yükü

- **Genel kural:** Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça taraflardan her biri hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür (TMK m. 6; HMK m. 190).
- **Hayatın olağan akışı ölçütü:** İspat yükü, hayatın olağan akışına aykırı durumu iddia eden ya da savunmada bulunan tarafa düşer.[6]
- **Ziynet örneği:** Aynı karara göre olağan olan, kadına özgü ziynet eşyalarının kadın eşin himayesinde bulunmasıdır; bu nedenle ziynetleri teslim ettiğini ispat yükü karşı tarafa geçer.

4 Yargıtay 8. HD, 13.04.2016, E. 2016/5647, K. 2016/6710.
5 Yargıtay 8. HD, 16.05.2014, E. 2013/9727, K. 2014/9868.
6 Yargıtay HGK, 04.11.2020, E. 2017/1512, K. 2020/835.

- **Kişisel mal savunması:** Malın kişisel mal olduğunu savunan eş, bu savunmasını ispatla yükümlüdür; ispat edemezse mal edinilmiş sayılır.
- **Üçüncü kişiler:** Alacaklılar veya mirasçılar da belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia edebilir; bu durumda ispat yükü onlardadır.

IV. Deliller ve İkrar

- **Kesin deliller:** Kesin delil hâkimi bağlar ve hâkimin bunları takdir yetkisi yoktur;[7] ikrar, senet, yemin ve kesin hüküm bu niteliktedir.
- **İkrarın sonucu:** Karşı tarafın mahkeme önündeki beyanı ikrar sayıldığında o vakıa çekişmeli olmaktan çıkar ve ayrıca ispatı gerekmez (HMK m. 188).
- **Belge delilleri:** Tapu ve trafik kayıtları, banka hesap hareketleri, kredi ödeme planları, fatura ve makbuzlar, veraset ilamı ile intikal kayıtları tasfiye davalarının temel delilleridir.
- **Tanık:** Tanık beyanları tamamlayıcı niteliktedir; tanıkların olaya doğrudan bilgi ve görgüsünün bulunması aranır.
- **Bilirkişi:** Hesaplama ve değer tespiti gerektiren konularda bilirkişi incelemesi yapılır; bilirkişi raporu ispat yükünü ortadan kaldırmaz.

V. Mahkemenin Araştırma Ödevi

- **Dayanılan delillerin toplanması:** Kişisel mal savunmasında taşınmazın edinme sebebi ve tarihi ile satış tarihini gösteren tedavüllü tapu kaydı getirtilmeden karar verilemez.[8]
- **İkame bağlantısı:** Satış tarihi ile yeni alımın tarihi arasındaki yakınlık, öncelik-sonralık ilişkisi ve tutarların örtüşmesi birlikte değerlendirilir.[9]
- **Kurum kayıtları:** Bireysel emeklilik ve sigorta gibi kalemlerde prim ve ödeme belgeleri ilgili kurumlardan getirtilir.[10]
- **Nitelendirme:** Maddi olayları ileri sürmek taraflara, hukuki nitelendirme yapmak hâkime aittir (HMK m. 33); talebin katkı payı mı katılma alacağı mı olduğu dilekçeye göre belirlenir.
- **Envanter:** Malların getirilmesinden itibaren bir yıl içinde noterde düzenlenen envanter, aksi ispatlanmadıkça doğru sayılır ve ispat yükünü karşı tarafa geçirir (TMK m. 216).

7 Yargıtay HGK, 04.03.2020, E. 2017/1040, K. 2020/240.
8 Yargıtay 8. HD, 28.03.2018, E. 2016/13869, K. 2018/10165.
9 Yargıtay 8. HD, 28.06.2018, E. 2016/7333, K. 2018/14610.
10 Yargıtay 8. HD, 13.04.2016, E. 2016/5647, K. 2016/6710.

VI. Karinelerin Tasfiyedeki Etkisi

- **Edinilmiş mal karinesi:** İspatlanamayan kişisel mal iddiası sonucunda mal edinilmiş sayılır ve artık değer hesabına girer (TMK m. 231).
- **Paylı mülkiyet karinesi:** Kime ait olduğu belirlenemeyen mallarda eşler paylı malik sayılır; bu, özellikle ev eşyası ve birlikte kullanılan taşınırlarda önem taşır.
- **Ziynet ve kişisel eşya:** Kadına özgü ziynet eşyası kadın eşin kişisel malı sayıldığından, bunların harcandığı savunması ispat edilmedikçe iade yükümlülüğü doğar (TMK m. 220).
- **Sonuç:** Nitelendirme doğrudan katılma alacağının miktarını belirlediğinden, delil hazırlığı tasfiye davasının en kritik aşamasıdır (TMK m. 236).

UYGULAMA NOTU

Dava açılmadan önce her mal için bir delil dosyası oluşturulmalıdır: tapu tedavül kaydı, satış sözleşmesi, banka dekontları, kredi ödeme planı, fatura ve tanık listesi. Kişisel mal iddiasında zincir gösterilmelidir: hangi malın satıldığı, parasının hangi hesaba girdiği ve hangi malın alımında kullanıldığı. Karşı tarafın dilekçe ve duruşma beyanları dikkatle incelenmeli; kabul niteliğindeki beyanların tutanağa geçmesi istenmelidir. Ev eşyası ve ziynet gibi kalemlerde fotoğraf, video ve kuyumcu kayıtları belirleyici olabilir. Deliller dilekçeyle birlikte sunulmalıdır; sonradan sunulan deliller çoğu zaman değerlendirme dışında kalır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
13.04.2016 · E. 2016/5647 · K. 2016/6710

Maddenin üç kuralı: iddia eden ispatlar, ispat edilemeyen mallar paylı mülkiyette sayılır, bütün mallar aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş maldır

Eşlerden biri, diğerinin bireysel emeklilik ve sigorta birikimleri üzerinden mal rejiminden kaynaklanan alacak istemiştir. Mahkeme, bu birikimler bakımından davacının hak talep etme imkânı bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *4721 sayılı TMK'nun 222. maddesi hükmüne göre; belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür. Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır. Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karara göre bu kurallar, mal rejiminin tasfiyesi davalarında uygulanacak ispat ve ikame kurallarını oluşturur; primlerin hangi eş tarafından ve hangi mal grubundan ödendiği kanıtlanamazsa maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarındaki karineler devreye girer.

2 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
04.11.2020 · E. 2017/1512 · K. 2020/835

İspat yükü, hayatın olağan akışına aykırı durumu iddia eden veya savunmada bulunan tarafa düşer

Kadın, düğünde takılan ziynet eşyalarının iade edilmediğini ileri sürerek bedelinin tahsilini istemiştir. Mahkeme, ziynetlerin davalıda kaldığının davacı tarafından ispatlanamadığı gerekçesiyle davayı reddetti ve bozmadan sonra bu kararında direnmiştir.

> *Gerek doktrinde, gerek Yargıtay içtihatlarında kabul edildiği üzere ispat yükü hayatın olağan akışına aykırı durumu iddia eden ya da savunmada bulunan kimseye düşer. Öte yandan ileri sürdüğü bir olaydan kendi yararına haklar çıkarmak isteyen kimsenin iddia ettiği olayı kanıtlaması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oyçokluğuyla bozmuştur. Karara göre olağan olan, kadına özgü ziynet eşyalarının kadın eşin himayesinde bulunmasıdır; bu nedenle ziynetleri teslim ettiğini ispat yükü davalı eştedir. TMK m. 222'deki ispat kuralı, hayatın olağan akışı ölçütüyle birlikte uygulanır.

3 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
04.03.2020 · E. 2017/1040 · K. 2020/240

Kesin deliller sınırlıdır ve hâkimin bunları takdir yetkisi yoktur; mahkeme önündeki ikrar vakıayı çekişmeli olmaktan çıkarır

Kadın, düğünde takılan ziynet eşyalarının iadesini istemiştir. Davalı erkek, düğünde toplam 12 adet bilezik takıldığını beyan etmekle birlikte bunların harcandığını savunmuştur. Mahkeme istemi kısmen reddedip direnmiştir.

> *Önemle vurgulamak gerekir ki kesin delil, yanları ve hâkimi bağlayan, bu tip delillerle kanıtlanan olayın hukuksal doğru olarak kabul edilmesi gereken delillerdir. Hâkimin kesin delilleri takdir yetkisi yoktur. Bu biçimde ispatlanan hususu doğru kabul etmek zorundadır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını oybirliğiyle ve kesin olarak bozmuştur. Karara göre kesin deliller ikrar, senet, yemin ve kesin hükümdür; erkeğin duruşmadaki sayı beyanı ikrar sayıldığından bu vakıa çekişmeli olmaktan çıkar. Mal rejimi uyuşmazlıklarında karşı tarafın beyanları, TMK m. 222'deki ispat yükünü doğrudan etkiler.

4 YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ
28.03.2018 · E. 2016/13869 · K. 2018/10165

Kişisel mal savunması ileri sürülmüşse tedavüllü tapu kaydı getirtilmeden karar verilemez

Mal rejiminin sona erdiği tarihte bir eşin banka hesabında bulunan paranın kaynağı tartışmalıydı. Eş, paranın ölen eşinden kalan taşınmazın satışından geldiğini ileri

sürerek kişisel mal savunmasında bulundu ve tapu kayıtlarına dayanmıştır; mahkeme bu savunmayı araştırmadan tutarın tamamını edinilmiş mal saydı.

> *Ne var ki, mahkemece, bahsi geçen taşınmazın davacı-birleşen davalı tarafından edinme sebebi ve tarihi ile satış tarihlerini gösterir tedavüllü tapu kaydı getirtilmemiş, kişisel mal savunması üzerinde yeterince durulmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karara göre kişisel mal savunmasında taşınmazın edinme sebebi ve tarihi ile satış tarihini gösteren tedavüllü tapu kaydı getirtilmeli; paranın hesaba yatırılış tarihi ile satış tarihinin yakınlığı, öncelik-sonralık ilişkisi ve tutarların örtüşmesi değerlendirilmelidir. İspat yükü savunmada bulunan eşte olsa da mahkemenin dayanılan delilleri toplama ödevi vardır.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
16.05.2014 · E. 2013/9727 · K. 2014/9868

Katkı iddiası kanıtlanamazsa mal, edinildiği tarihe göre edinilmiş mal kabul edilerek tasfiye yapılır

1961 yılında evlenen eşler 2006 yılında boşanmıştır. Tasfiyeye konu bağımsız bölüm 2005 yılında kadın adına edinilmişti. Erkek, taşınmazın kendi aldığı tazminat ve emekli ikramiyesiyle alındığını ileri sürmüştür; kadın ise kendi emekli ikramiyesinden gönderdiği parayla alındığını savunmuştur.

> *Yapılan araştırma ve inceleme sonucu davacının 1989 yılında iş kazası nedeniyle aldığı Dolardan katkı yapmak suretiyle taşınmazın alındığı yönündeki iddiası TMK'nun 222. maddesi gereğince kanıtlanamamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire, katkı iddiasının TMK m. 222 uyarınca kanıtlanamadığını kabul etmiştir. Bu durumda mal, edinildiği tarih esas alınarak edinilmiş mal sayılır ve tasfiye buna göre yapılır. Karar, ispat yükünü yerine getiremeyen tarafın karinelerin sonuçlarına katlanacağını göstermektedir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 6:** İspat yükü.
- **TMK m. 216:** Envanter.
- **TMK m. 218:** Rejimin kapsamı.
- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 221:** Sözleşmeyle kişisel mal sayılma.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 230:** Denkleştirme.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.

MADDE

223 B. Yönetim, yararlanma ve tasarruf

KANUN METNİ

(1) Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir.

(2) Aksine anlaşma olmadıkça, eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz.

MADDE ÖZETİ

Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir; aksine anlaşma olmadıkça eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz (m. 223). Bu ikinci kural nedeniyle paylı malda pay üzerindeki tasarruf zaten rızaya bağlı olduğundan, ayrıca tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasına gerek görülmemiştir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Yönetim serbestisi	Her eşin kendi malvarlığını yönetme, yararlanma ve tasarruf yetkisi (TMK m. 223/1).
Paylı mülkiyet sınırı	Paylı maldaki pay üzerinde diğer eşin rızası olmadan tasarruf yasağı (TMK m. 223/2).
Yasal sınırlar	Aile konutu, tasarruf yetkisinin sınırlandırılması ve eklenecek değerler gibi kurallar (TMK m. 194, TMK m. 199, TMK m. 229).
Eklenecek değerler	Alacağı azaltmak kastıyla yapılan devirlerin hesaba katılması (TMK m. 229).

1 Yargıtay 2. HD, 09.06.2014, E. 2013/23306, K. 2014/12769.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 223- Madde İsviçre Medenî Kanununun 201 inci maddesini karşılamaktadır. Maddenin birinci fıkrası mal ayrılığı rejiminde olduğu gibi, evlilik birliğinin devamı süresince eşlerden her birinin gerek kişisel malları gerek edinilmiş malları üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf konusunda serbest olduğunu hükme bağlamaktadır. İkinci fıkrada ise taraflar arasında mal rejimi sözleşmesinde aksi kararlaştırılmamışsa, eşlerden her birinin diğerinin rızası ve katılımı olmaksızın paylı mülk konusu mal üzerindeki payda tasarrufta bulunmayacağı öngörülmüştür. Burada paylı mülkiyette paydaşlardan her birinin kendi payı üzerinde serbestçe tasarruf kuralından (m.688) sapma söz konusudur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 89*

Tasarının 223. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçenin işaret ettiği sapma, eşler arasındaki paylı mülkiyetin kendine özgü bir rejime tabi olduğunu gösterir: paydaş eş, kendi payı üzerinde bile tek başına tasarruf edemez.

Eski Kanun'da yasal rejim mal ayrılığı olduğundan her eş zaten kendi malının maliki sayılıyor ve onu serbestçe yönetiyordu. Buna karşılık kadının idareyi kocaya bırakması hâlinde kanun kadın aleyhine karineler öngörmüştü; bugünkü düzenleme bu karineleri kaldırmıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan her birinin bütün mallarının mülkiyet ve idare ve intifa haklarını muhafaza etmesine, mal ayrılığı denir. Karı, mallarının idaresini kocasına bırakmış olduğu takdirde evliliğin devamı müddetince hesap sormaktan vaz geçtiği ve mallarının bütün gelirini ev masrafına karşı kocasına bıraktığı farzolunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 186

	743 sayılı Kanun	4721 sayılı Kanun m. 223
Yönetim	Her eş kendi malını yönetirdi	Her eş kendi malvarlığını yönetir
Karineler	Kadın aleyhine karineler vardı	Karine yoktur; vekâlet hükümleri uygulanır
Paylı mülkiyet	Özel sınır yoktu	Pay üzerinde tasarruf rızaya bağlı
Aile konutu	Düzenlenmemişti	Açık rıza şartı getirildi
Tasfiyeye etki	Katkı payı esasları	Eklenecek değerler kurumu

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Yönetim	Her eş kendi malvarlığını yönetir	TMK m. 223/1
Yararlanma	Mallarından yararlanma hakkı	TMK m. 223/1
Tasarruf	Kural olarak serbest	TMK m. 223/1
Paylı mülkiyet	Pay üzerinde tasarruf rızaya bağlıdır	TMK m. 223/2
Sonuç	Ayrıca tasarruf yetkisinin sınırlandırılması gerekmez	Yargıtay 2. HD, K. 2014/12769
Aile konutu	Tasarruf diğer eşin açık rızasına bağlıdır	TMK m. 194
Sınırlandırma	Hâkim tasarruf yetkisini sınırlandırabilir	TMK m. 199
Tasfiye	Alacağı azaltan devirler hesaba katılır	Yargıtay 8. HD, K. 2015/20162

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 201. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, birinci fıkranın mal ayrılığı rejiminde olduğu gibi evlilik birliğinin devamı süresince eşlerden her birinin gerek kişisel malları gerek edinilmiş malları üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf konusunda serbest olduğunu hükme bağladığını belirtir. İkinci fıkra bakımından gerekçe, mal rejimi sözleşmesinde aksi kararlaştırılmamışsa eşlerden her birinin diğerinin rızası ve katılımı olmaksızın paylı mülk konusu mal üzerindeki payda tasarrufta bulunamayacağının öngörüldüğünü; burada paylı mülkiyette paydaşlardan her birinin kendi payı üzerinde serbestçe tasarruf kuralından sapma bulunduğunu açıklar. Tasarının 223. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411).

DİKKAT

Edinilmiş mallara katılma rejimi, malların ortak olduğu anlamına gelmez: evlilik sürerken her eş kendi malını yönetir ve kural olarak üzerinde tasarrufta bulunabilir. Bu serbestinin üç önemli sınırı vardır. Birincisi aile konutudur; konutla ilgili işlemler için diğer eşin açık rızası gerekir. İkincisi paylı mülkiyettir; eş, diğer eşle paylı olduğu taşınmazdaki kendi payını bile onun rızası olmadan devredemez. Üçüncüsü tasfiyedir; diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılan devirler ile son bir yıl içindeki karşılıksız kazandırmalar hesaba geri katılır. Mal kaçırma endişesi varsa hâkimden diğer eşin tasarruf yetkisinin sınırlandırılması istenebilir.

II. Yönetim ve Tasarruf Serbestisi

- **Kural:** Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetir, bunlardan yararlanır ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunur (TMK m. 223/1).
- **Gerekçedeki temel:** Gerekçeye göre bu serbesti, mal ayrılığı rejiminde olduğu gibi evlilik süresince her iki mal grubu için de geçerlidir.
- **Mülkiyet değişmez:** Rejim, malların mülkiyetini ortaklaştırmaz; tasfiyede doğan hak, artık değerin yarısı üzerindeki alacak hakkıdır (TMK m. 236).
- **Yönetimin devri:** Eşlerden biri mallarının yönetimini açık veya örtülü olarak diğerine bırakırsa vekâlet hükümleri uygulanır (TMK m. 215).
- **Envanter:** Her eş diğerinden mallarının envanterinin resmî senetle yapılmasını isteyebilir (TMK m. 216).

III. Paylı Mülkiyette Özel Sınır

- **Kural:** Aksine anlaşma olmadıkça eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz (TMK m. 223/2).
- **Genel kuraldan sapma:** Gerekçe, bunun paylı mülkiyette her paydaşın kendi payı üzerinde serbestçe tasarruf kuralından (TMK m. 688) bir sapma olduğunu belirtir.
- **Uygulamadaki sonuç:** Paylı malda pay üzerindeki tasarruf zaten rızaya bağlı olduğundan, aynı sonucu sağlamak için ayrıca tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasına gerek yoktur.[2]
- **Aksine anlaşma:** Eşler mal rejimi sözleşmesiyle bu sınırı kaldırabilir; sözleşme noterde yapılır (TMK m. 205).
- **Kapsam:** Kural, eşlerin birlikte paydaş olduğu mallar için geçerlidir; üçüncü kişilerle paylı mülkiyette genel hükümler uygulanır.

IV. Serbestinin Diğer Sınırları

- **Aile konutu:** Eşlerden biri, diğerinin açık rızası bulunmadıkça aile konutuyla ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya konut üzerindeki hakları sınırlayamaz (TMK m. 194).
- **Tasarruf yetkisinin sınırlandırılması:** Ailenin ekonomik varlığının korunması veya birlikten doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde hâkim, eşlerden birinin belirli malvarlığı değerleriyle ilgili tasarruflarını rızaya bağlayabilir (TMK m. 199).

2 Yargıtay 2. HD, 09.06.2014, E. 2013/23306, K. 2014/12769.

- **Eklenecek değerler:** Mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan yapılan olağan dışı karşılıksız kazandırmalar ile katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılan devirler, rejimin sona erdiği anda mevcutmuş gibi tasfiyeye dahil edilir.[3]
- **Üçüncü kişiye etkisi:** Aynı karara göre mahkeme kararı, dava kendisine ihbar edilmişse kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişiye karşı da ileri sürülebilir (TMK m. 241).
- **Alacaklılar:** Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya tasfiyesi alacaklıların haklarını etkilemez (TMK m. 213).

V. Uygulamada Sık Karşılaşılan Durumlar

- **Tapuda tek eş adına kayıt:** Malın tek eş adına kayıtlı olması, diğer eşin tasfiyedeki alacak hakkını ortadan kaldırmaz; kayıt yalnız yönetim ve tasarruf yetkisini gösterir.
- **Satış ve devir:** Rejim sürerken yapılan satışlar geçerlidir; ancak amaç katılma alacağını azaltmaksa devredilen değer hesaba geri katılır (TMK m. 229).
- **Kredi ve ipotek:** Eş kendi malı üzerinde ipotek kurabilir; aile konutu söz konusuysa diğer eşin açık rızası aranır (TMK m. 194).
- **Ortak hesaplar:** Bankadaki ortak hesaplarda paylar ve kaynak, ispat kurallarına göre belirlenir (TMK m. 222).
- **Yönetimi eşe bırakma:** Hesap verme ve aldıklarını verme borcu doğar (TMK m. 215).

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Diğer eşin mal kaçırmaya hazırlandığından endişe eden eş üç yolu birlikte değerlendirmelidir: aile konutu şerhi, tasarruf yetkisinin sınırlandırılması istemi ve gerekiyorsa haklı sebeple mal ayrılığına geçiş davası. Paylı mülkiyetteki taşınmazlarda eşin kendi payını bile diğer eşin rızası olmadan devredemeyeceği bilinmelidir; tapuda böyle bir işlem yapılmışsa derhâl hukuki yollara başvurulmalıdır. Rejim sürerken yapılan devirler kayıt altına alınmalıdır: tapu tedavül kayıtları, satış bedelleri ve alıcıların kimliği tasfiyede eklenecek değerler bakımından belirleyici olur. Üçüncü kişiye yapılan devirlerde davanın o kişiye ihbar edilmesi ihmal edilmemelidir.

3 Yargıtay 8. HD, 11.11.2015, E. 2015/18313, K. 2015/20162.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
09.06.2014 · E. 2013/23306 · K. 2014/12769

Eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz; bu hâlde ayrıca tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasına gerek yoktur

Eşler adına yarı yarıya paylı olarak kayıtlı bağımsız bölüm bakımından, eşlerden biri diğerinin tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasını istemiştir. Mahkeme istemi kabul ederek taşınmaz üzerinde tasarruf yetkisini sınırlandırmıştır.

> *Eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz (TMK. md. 223/2). Davalının, (5) nolu bağımsız bölümdeki 1/2 payı üzerinde tasarrufta bulunması yasal olarak diğer pay sahibi olan davacı (eşin) rızasına bağlı olduğuna göre, Türk Medeni Kanununun 199'ncu maddesi uyarınca davalının tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasına ihtiyaç yoktur.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre paylı mülkiyette eşin kendi payı üzerindeki tasarrufu zaten diğer eşin rızasına bağlı olduğundan, aynı sonucu sağlamak için TMK m. 199 uyarınca ayrıca tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasına karar verilmesine gerek yoktur. Bu, TMK m. 223/2'nin paylı mülkiyette kendi payı üzerinde serbestçe tasarruf kuralına getirdiği istisnanın doğrudan sonucudur.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
11.11.2015 · E. 2015/18313 · K. 2015/20162

Rejimin sona ermesinden önceki bir yıl içindeki karşılıksız kazandırmalar ile alacağı azaltmak kastıyla yapılan devirler tasfiyeye dahil edilir

2007 yılında evlenen eşler, 2011 yılında açılan boşanma davasıyla ayrılmıştır. Tasfiye davasında, mal rejiminin devamı sırasında yapılan devirlerin hesaba katılıp katılmayacağı tartışılmıştır.

> *4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 229. maddesine göre; eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar ile mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler mal rejiminin sona erdiği anda mevcutmuş gibi tasfiyeye dahil edilir. Mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir.*

DEĞERLENDİRME Daire, tasarruf serbestisinin sınırını bu şekilde çizmiştir. Her eş kendi malvarlığını yönetip tasarrufta bulunabilir; ancak katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılan devirler ile son bir yıl içindeki karşılıksız kazandırmalar tasfiyede mevcutmuş gibi hesaba katılır. Dava üçüncü kişiye ihbar edilirse, karar ondan yararlanan üçüncü kişiye karşı da ileri sürülebilir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 199:** Tasarruf yetkisinin sınırlandırılması.
- **TMK m. 205:** Mal rejimi sözleşmesinin şekli.
- **TMK m. 213:** Alacaklıların korunması.
- **TMK m. 215:** Malların diğer eş tarafından yönetimi.
- **TMK m. 216:** Envanter.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.
- **TMK m. 241:** Üçüncü kişilere karşı dava.

MADDE

224 C. Üçüncü kişilere karşı sorumluluk

KANUN METNİ

Eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur; gerekçenin ifadesiyle mal rejiminin eşlerin kişisel borçları üzerinde herhangi bir etkisi yoktur (m. 224). Sorumluluk hem kişisel malları hem edinilmiş malları kapsar. Buna karşılık eşlerden birine ait malvarlığında diğer eşin mülkiyet veya ayni hak talebi olamaz; tasfiyeden doğan hak şahsi alacak hakkıdır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Kişisel sorumluluk	Her eşin kendi borcundan bütün malvarlığıyla sorumlu olması (TMK m. 224).
Sorumluluk kütlesi	Borçlu eşin kişisel malları ile edinilmiş mallarının tamamı (madde gerekçesi).
Müteselsil sorumluluk	Ailenin sürekli ihtiyaçları için birliği temsilden doğan ortak sorumluluk (TMK m. 189).
Şahsi alacak hakkı	Tasfiyeden doğan hakkın ayni değil kişisel nitelikte olması.[2]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 224- Madde İsviçre Medenî Kanununun 202 nci maddesini karşılamaktadır. Mal rejiminin eşlerin kişisel borçları üzerinde herhangi bir etkisi yoktur. Madde eşlerden her birinin kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumlu olacaklarını öngörmüştür. Eşin borcu nedeniyle sorumlu tutulabilecek mal sadece kişisel malları değil, aynı zamanda bu eşin edinilmiş mallarını da kapsar. Ancak, diğer rejimlerde olduğu gibi,

1 Yargıtay 8. HD, 16.12.2019, E. 2019/5275, K. 2019/11377.
2 Yargıtay 8. HD, 16.12.2019, E. 2019/5275, K. 2019/11377.

> eşlerden birinin evlilik birliğini temsilen ailenin ihtiyaçları dolayısıyla yapacağı borçlardan dolayı eşlerin müteselsilen sorumlu olacağı tabiîdir. (m. 189)
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 89*

Tasarının 224. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçenin son cümlesi uygulamada sık karıştırılan noktayı açıklığa kavuşturur: kişisel sorumluluk kuralı, birliği temsilden doğan müteselsil sorumluluğu ortadan kaldırmaz.

Eski Kanun'da sorumluluk, mal ayrılığı usulü bakımından ve eşler arasında farklı esaslara göre düzenlenmişti; kadının sorumluluğu sınırlı hâllere bağlanmıştı.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mal ayrılığı usulünde koca, evlenmeden evvelki borçlarından ve evliliğin devamı sırasında gerek kendisi gerek evlilik birliğinin mümessili sıfatiyle edilen borçlardan şahsan mesuldür. Karı, borcunu ödemekten aciz kalan kocası veya kendisi tarafından aile masrafları için edilen borçlardan mesuldür.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 187

	743 sayılı Kanun m. 187	4721 sayılı Kanun m. 224
Kural	Kocanın şahsi sorumluluğu ayrıca düzenlenmişti	Her eş kendi borcundan sorumludur
Eşler arası fark	Kadının sorumluluğu sınırlı hâllere bağlıydı	Eşitlik esastır
Kapsam	Belirtilmemişti	Kişisel ve edinilmiş malların tamamı
Temsil	Koca birliğin temsilcisiydi	Her iki eş birliği temsil eder (TMK m. 188)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kural	Her eş kendi borcundan sorumludur	TMK m. 224
Kapsam	Kişisel mallar ve edinilmiş mallar	Madde gerekçesi
Mal rejiminin etkisi	Kişisel borçlara etkisi yoktur	Madde gerekçesi

Konu	Kural	Dayanak
İstisna	Ailenin sürekli ihtiyaçlarında müteselsil sorumluluk	TMK m. 189
Diğer eşin durumu	Diğer eşin malvarlığı sorumlu değildir	TMK m. 224
Ayni talep	Eşin malvarlığında ayni hak istenemez	Yargıtay 8. HD, K. 2019/11377
Alacaklının yolu	Borçlu eşin malvarlığı ve tasfiye alacağı	Yargıtay 2. HD, K. 2022/5951
Koruma	Rejim değişikliği alacaklıyı etkilemez	TMK m. 213

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 202. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, mal rejiminin eşlerin kişisel borçları üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığını ve maddenin eşlerden her birinin kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumlu olacağını öngördüğünü belirtir. Gerekçeye göre eşin borcu nedeniyle sorumlu tutulabilecek mal sadece kişisel malları değil, aynı zamanda bu eşin edinilmiş mallarını da kapsar. Ancak diğer rejimlerde olduğu gibi, eşlerden birinin evlilik birliğini temsilen ailenin ihtiyaçları dolayısıyla yapacağı borçlardan eşlerin müteselsilen sorumlu olacağı tabiîdir. Tasarının 224. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). 1

DİKKAT

Eş, diğer eşin borcundan kural olarak sorumlu değildir; alacaklı yalnız borçlu eşin malvarlığına başvurabilir. İki istisna vardır: ailenin sürekli ihtiyaçları için birliği temsilen yapılan işlemlerden her iki eş müteselsilen sorumludur; kefil, müşterek borçlu veya ipotek veren sıfatıyla imza atan eş ise kendi taahhüdünden sorumlu olur. Alacaklı, borçlu eşin tasfiyeden doğan katılma alacağına da yönelebilir. Buna karşılık eş, diğer eşin malvarlığı üzerinde mülkiyet iddiasında bulunamaz; tasfiyede doğan hakkı alacak hakkıdır.

II. Sorumluluğun Kapsamı

- **Kural:** Eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur (TMK m. 224).
- **Hangi mallar:** Gerekçeye göre sorumluluk yalnız kişisel malları değil, borçlu eşin edinilmiş mallarını da kapsar.
- **Rejimin etkisizliği:** Gerekçenin ifadesiyle mal rejiminin eşlerin kişisel borçları üzerinde herhangi bir etkisi yoktur; edinilmiş mallara katılma rejimi borçları ortaklaştırmaz.
- **Diğer eş:** Borçlu olmayan eşin malvarlığı, eşinin borcu için sorumlu değildir; alacaklı bu mallara başvuramaz.

- **Ayni talep yoktur:** Eşlerden birine ait malvarlığında diğer eşin mülkiyet veya başka ayni hak talebi söz konusu olamaz; tasfiyeden doğan hak şahsi alacak hakkıdır.[3]

III. İstisna: Birliği Temsilden Doğan Sorumluluk

- **Temsil yetkisi:** Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder (TMK m. 188).
- **Müteselsil sorumluluk:** Birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olur (TMK m. 189); gerekçe de bu sonucu açıkça belirtir.
- **Yetkinin sınırlanması:** Temsil yetkisi aşılır veya yetersiz kullanılırsa hâkim, diğer eşin istemi üzerine yetkiyi kaldırabilir veya sınırlayabilir (TMK m. 190).
- **Kefalet ve birlikte borçlanma:** Eş, kefil veya müşterek borçlu sıfatıyla imza attığında kendi taahhüdünden sorumlu olur; bu, TMK m. 224'ün istisnası değil sonucudur.
- **Aile konutu:** Konut üzerindeki hakların sınırlanması diğer eşin açık rızasına bağlıdır (TMK m. 194); rıza olmadan verilen ipotek uyuşmazlık konusu olur.

IV. Alacaklının Başvurabileceği Yollar

- **Borçlunun malvarlığı:** Alacaklı, borçlu eşin kişisel ve edinilmiş mallarına icra yoluyla başvurabilir.
- **Tasfiye alacağı:** Alacaklı üçüncü kişi, borçlu eşin mal rejiminin tasfiyesinden doğan alacağı için dava açabilir; mahkeme kanundaki şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini tartışmalıdır.[4]
- **Rejim değişikliğinin etkisizliği:** Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi, alacaklıların üzerinden haklarını alabilecekleri malları sorumluluk dışında bırakamaz (TMK m. 213).
- **Mal kaçırma:** Borçlunun mal kaçırma amaçlı işlemleri bakımından tasarrufun iptali davası (İİK m. 277 vd.) ve muvazaa iddiası gündeme gelir.
- **Mal ortaklığında:** Mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birine karşı takip yapan ve haczin uygulanmasında zarara uğrayan alacaklı, hâkimden mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir (TMK m. 210).

3 Yargıtay 8. HD, 16.12.2019, E. 2019/5275, K. 2019/11377.
4 Yargıtay 2. HD, 16.06.2022, E. 2021/7048, K. 2022/5951.

V. Borçların Tasfiyedeki Yeri

- **Borçların düşülmesi:** Artık değer, eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan tutardır (TMK m. 231).
- **Kütleler arası denkleştirme:** Bir kütleye ilişkin borç diğer kütleden ödenmişse denkleştirme yapılır (TMK m. 230).
- **Borcun hangi kütleye ait olduğu:** Borç, ilişkin bulunduğu mal kütlesini yükümlü kılar; hangi kütleye ait olduğu belirlenemeyen borçlar edinilmiş mallara ilişkin sayılır (TMK m. 230).
- **Kredi borçları:** Konut kredisi gibi devam eden borçlar, rejimin sona erdiği tarihteki kalan bakiye üzerinden hesaba katılır.
- **İspat:** Borcun varlığı ve kaynağı belgelerle ortaya konulmalıdır (TMK m. 222).

UYGULAMA NOTU

Diğer eşin borçları nedeniyle takip başlatılmışsa önce takip dosyasındaki borçlunun kim olduğu incelenmelidir: yalnız diğer eş borçluysa borçlu olmayan eşin malları haczedilemez; haczedilmişse istihkak yoluna başvurulmalıdır. Kefalet, müşterek borçluluk veya ipotek belgelerinde eşin imzasının bulunup bulunmadığı incelenmelidir. Ailenin sürekli ihtiyaçları için yapılan alışverişlerden her iki eşin müteselsilen sorumlu olabileceği unutulmamalıdır. Alacaklı, borçlunun evli olup olmadığını, mal rejiminin sona erip ermediğini ve borçlunun tasfiyeden doğan bir alacağının bulunup bulunmadığını araştırmalıdır; bu alacak için alacaklının dava açma hakkı kabul edilmektedir. Tasfiye hesabında kredi ve borçların belgelendirilmesi, artık değeri doğrudan etkiler.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
16.12.2019 · E. 2019/5275 · K. 2019/11377

Eşlerden birine ait malvarlığında diğer eşin mülkiyet veya ayni hak talebi olamaz; tasfiyeden doğan hak şahsi alacak hakkıdır

Uzun süren bir evlilikte hem 2002 öncesi hem sonrasında edinilen mallar tasfiyeye konu edilmiştir. Davacı taraf, malvarlığı üzerinde hak talebinde bulunmuştur; uyuşmazlık, tasfiyeden doğan hakkın niteliği ve hesaplama yöntemi noktasında toplanmıştır.

> *Kural olarak, eşlerden birine ait mal varlığında, diğer tarafın mülkiyet veya başka ayni hak talebi söz konusu olamaz. Mal rejiminin tasfiyesi isteğinde bulunan eşe ya da mirasçılarına tanınan hak ayni olmayıp, şahsi alacak hakkıdır (07.10.1953 tarihli ve 8/7 YİBK).*

DEĞERLENDİRME Daire, mal rejiminin temel mantığını bu cümlelerle özetlemiştir. Her eş kendi malvarlığının maliki olduğu gibi kendi borçlarından da bütün

malvarlığıyla sorumludur; diğer eşin hakkı ayni değil, kişisel alacak hakkıdır. Karar, 1953 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararına da gönderme yapmaktadır.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
16.06.2022 · E. 2021/7048 · K. 2022/5951

Alacaklı üçüncü kişi, borçlu eşin mal rejiminin tasfiyesinden doğan alacağı için dava açabilir

Banka, borçlusu olan kadının boşanma nedeniyle diğer eşten hak ettiği katılma alacağının tahsilini ve bu alacağın tahsil edilebilmesi için menkul ve taşınmazların haciz ve satışına karar verilmesini istemiştir. Bölge adliye mahkemesi, eşlerden birinin alacaklısının böyle bir dava açabileceğine ilişkin düzenleme bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *İlk derece mahkemesince, davanın kabulüne karar verilmiş, davacı bankanın ve davalı erkeğin istinaf kanun yoluna başvurması üzerine, bölge adliye mahkemesi hukuk dairesince davacının istinaf itirazları reddedilmiş, davalı erkeğin istinaf itirazları kabul edilerek eşlerden birinin alacaklısının borçlu eşin mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak hakkı nedeniyle dava açabileceğine yönelik kanuni düzenleme olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ise de, yukarıda açıklandığı üzere, TMK 213. maddesi gereğince alacaklı üçüncü kişilerin, dava açma hakkı olduğu gözetilerek, ilgili maddede yer alan şartların somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediği tartışılmak suretiyle sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire, bölge adliye mahkemesi kararını oybirliğiyle bozmuştur. Eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumlu olduğundan alacaklı, borçlu eşin malvarlığına ve tasfiyeden doğan alacağına yönelebilir; mahkeme, kanundaki şartların somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediğini tartışmalıdır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 188:** Birliğin temsili.
- **TMK m. 189:** Temsilden doğan sorumluluk.
- **TMK m. 190:** Temsil yetkisinin kaldırılması.
- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 210:** Hacizde alacaklının istemi.
- **TMK m. 213:** Alacaklıların korunması.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 230:** Denkleştirme.
- **TMK m. 231:** Artık değer.

MADDE

225

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye

I. Sona erme anı

KANUN METNİ

(1) Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer.

(2) Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer.

MADDE ÖZETİ

Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer; mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine ya da mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (m. 225). Boşanma davası açılmakla rejim askıya alınır ve ancak karar kesinleşirse dava tarihinden geçerli olmak üzere geçmişe etkili biçimde sona erer; dava reddedilirse rejim sona ermez.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Sona erme anı	Tasfiyeye esas alınacak tarih (TMK m. 225).
Ölüm hâli	Rejimin ölüm tarihinde sona ermesi (TMK m. 225/1).
Dava tarihi kuralı	İptal, boşanma veya mal ayrılığı kararlarında rejimin dava tarihinden sona ermesi (TMK m. 225/2).
Askıda olma	Boşanma davası süresince rejimin sonucunun kararın kesinleşmesine bağlı olması.[2]

1 Yargıtay 8. HD, 17.01.2013, E. 2012/5100, K. 2013/352.
2 Yargıtay 8. HD, 17.01.2013, E. 2012/5100, K. 2013/352.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 225- Madde İsviçre Medenî Kanununun 204 üncü maddesini karşılamaktadır. Birinci fıkrada edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erme hâli olarak, eşlerden birinin ölümü veya başka rejiminin kabul edilmesi öngörülmüştür. İkinci fıkrada evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine ya da mal ayrılığına geçilmesine mahkemece karar verilmesi hâllerinde, edinilmiş mallara katılma rejiminin son bulması öngörülmüştür. Burada mahkemenin buna ilişkin kararının kesinleşmesinden itibaren değil, dava tarihinden itibaren mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye edilmesi söz konusu olacaktır. Mal rejiminin tasfiyesinde, malların tasfiye anındaki değerleri göz önüne alındığından, bu düzenlemeyle birinin davayı olabildiğince uzatarak diğer eşin edinilmiş mallarındaki artışa ve bu artış dolayısıyla kendi payını arttırmasına engel olunmuştur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 89-90*

Tasarının 225. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçenin son cümlesi, uygulamada "neden kesinleşme değil de dava tarihi" sorusunun cevabıdır: yargılamanın uzamasından doğacak değer artışının pay hesabını bozması engellenmiştir.

Eski Kanun'da yasal rejim mal ayrılığı olduğundan bugünkü anlamda bir "sona erme anı" düzenlemesi bulunmuyordu. Boşanma hâlinde malların tasfiyesi ayrı bir maddede ele alınmış, her eşin kendi malını geri alacağı belirtilmişti.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, mallarının idaresi hakkında hangi usulü kabul etmiş olursa olsun boşanma vukuunda her biri kendi şahsi emvalini geri alır. Husule gelmiş olan ziyade, kabul ettikleri usulün hükümlerine tevfikan aralarında taksim olunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 146

	743 sayılı Kanun	4721 sayılı Kanun m. 225
Sona erme anı	Ayrıca düzenlenmemişti	Ölüm, sözleşme veya dava tarihi
Boşanma	Boşanmanın gerçekleşmesi	Dava tarihi esas alınır
Amaç	—	Yargılamanın uzatılmasının önlenmesi
Tasfiye	Herkes kendi malını geri alırdı	Artık değere katılma esası

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Ölüm	Rejim ölüm tarihinde sona erer	TMK m. 225/1
Başka rejim	Sözleşmenin yapıldığı tarihte sona erer	TMK m. 225/1
Boşanma ve iptal	Rejim dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer	TMK m. 225/2
Mal ayrılığına geçiş	Dava tarihi esas alınır	TMK m. 225/2
Davanın reddi	Rejim sona ermez	Yargıtay 8. HD, K. 2013/352
Fiilî ayrılık	Sona erme sebebi değildir	Yargıtay 8. HD, K. 2014/12279
Yurt dışı dava	O davanın açıldığı tarih esas alınır	Yargıtay 8. HD, K. 2017/7562
Amaç	Yargılamanın uzatılmasıyla pay artışının önlenmesi	Madde gerekçesi

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 204. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, birinci fıkrada rejimin sona erme hâli olarak eşlerden birinin ölümü veya başka rejimin kabul edilmesinin öngörüldüğünü; ikinci fıkrada evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine ya da mal ayrılığına geçilmesine mahkemece karar verilmesi hâllerinde rejimin son bulmasının kabul edildiğini belirtir. Gerekçeye göre burada mahkemenin kararının kesinleşmesinden itibaren değil, dava tarihinden itibaren mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye edilmesi söz konusu olacaktır. Gerekçe bu tercihin amacını da açıklar: mal rejiminin tasfiyesinde malların tasfiye anındaki değerleri göz önüne alındığından, bu düzenlemeyle eşlerden birinin davayı olabildiğince uzatarak diğer eşin edinilmiş mallarındaki artıştan ve bu artış dolayısıyla kendi payını artırmasından kaynaklanan sakınca önlenmiştir. Tasarının 225. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). 1

DİKKAT

Tasfiyede en kritik tarih, boşanma kararının kesinleştiği gün değil boşanma davasının açıldığı gündür. Bu tarihten sonra eşlerden birinin edindiği mallar kural olarak hesaba girmez; aynı şekilde bu tarihten sonra diğer eşin edindikleri de karşı tarafın alacağına konu olmaz. Eşlerin ayrı yaşamaya başlamış olması rejimi sona erdirmez; kanun fiilî ayrılığı sona erme sebebi saymamıştır. Boşanma davası reddedilirse rejim kaldığı yerden devam eder ve sonraki dava tarihi esas alınır. Eşin

ölümü hâlinde ise rejim ölüm tarihinde sona erer ve tasfiye mirasçılarla birlikte yürütülür.

II. Sona Erme Hâlleri

- **Ölüm:** Eşlerden birinin ölümüyle rejim ölüm tarihinde sona erer (TMK m. 225/1); tasfiye sağ kalan eş ile mirasçılar arasında yürütülür ve yetkili mahkeme ölenin son yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m. 214).
- **Başka rejimin kabulü:** Eşler noterde yeni bir mal rejimi sözleşmesi yaparsa rejim sözleşme tarihinde sona erer (TMK m. 205; Yargıtay 8. HD, K. 2014/7833).
- **Boşanma ve iptal:** Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine karar verilirse rejim dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (TMK m. 225/2).
- **Mal ayrılığına geçiş:** Hâkim kararıyla mal ayrılığına geçilmesinde de dava tarihi esas alınır (TMK m. 206).
- **Gaiplik ve evliliğin feshi:** Rejim, evliliğin sona ermesine ilişkin genel kurallara göre değerlendirilir; her hâlde tasfiyede esas alınacak tarihin belirlenmesi gerekir.

III. Dava Tarihi Kuralı ve Askıda Olma

- **Askıda olma:** Boşanma davası açılmakla rejim askıya alınır; rejim ancak boşanma kararı verilip kesinleşirse dava tarihinden geçerli olmak üzere geçmişe etkili biçimde sona erer.[3]
- **Davanın reddi:** Aynı karara göre boşanma davasının reddiyle sonuçlanması hâlinde taraflar arasındaki mal rejimi sona ermez; rejim kaldığı yerden devam eder.
- **Sonraki dava:** Ret kararından sonra açılan ve kabul edilen davanın tarihi, rejimin sona erdiği tarih olur.
- **Fiilî ayrılık:** Eşlerin ayrı yaşaması veya fiilî ayrılık, kanunda sona erme sebepleri arasında sayılmamıştır.[4]
- **Gerekçedeki amaç:** Gerekçeye göre dava tarihi kuralı, yargılamayı uzatarak diğer eşin mallarındaki artıştan pay alma girişimini önlemek için benimsenmiştir.

3 Yargıtay 8. HD, 17.01.2013, E. 2012/5100, K. 2013/352.
4 Yargıtay 8. HD, 12.06.2014, E. 2013/13037, K. 2014/12279.

IV. Uygulamada Belirleyici Ayrıntılar

- **Yurt dışındaki dava:** Yabancı mahkemede açılan boşanma davasında da rejim o davanın açıldığı tarihte sona erer; tanıma kararının kesinleşme tarihi esas alınmaz.[5]
- **Dava tarihinin belirlenmesi:** Dava tarihi, dilekçenin verildiği tarihtir; eksik harcın tamamlandığı gün dava tarihi sayılmaz.[6]
- **Sonraki edinimler:** Sona erme tarihinden sonra edinilen mallar tasfiyeye girmez; bu tarihten sonraki devirler ise ayrıca değerlendirilir (TMK m. 229).
- **Sona ermeden kısa süre önce elden çıkarılan mal:** Boşanma davasından kısa süre önce üçüncü kişiye devredilen taşınmaz, TMK m. 229 ve 235/2 uyarınca elden çıkarıldığı tarihteki değeri belirlenerek hesaba katılır ve bu değerin yarısı katılma alacağı olarak hükmedilir.[7]
- **İnceleme sırası:** Rejim sona erdiğine göre tasfiyeye ilişkin istemler incelenebilir hâle gelir.[8]

V. Sona Ermenin Sonuçları

- **Malların kapsamı:** Rejimin sona erdiği sırada mevcut olan mallar tasfiyeye tabi tutulur (TMK m. 235).
- **Değerleme:** Mallar bu tarihteki durumlarına göre, ancak tasfiye anındaki sürüm değerleriyle hesaba katılır (TMK m. 232; Yargıtay 8. HD, K. 2018/14610).
- **Eklenecek değerler:** Sona ermeden önceki bir yıl içindeki karşılıksız kazandırmalar ile alacağı azaltmak kastıyla yapılan devirler hesaba eklenir (TMK m. 229).
- **Zamanaşımı:** Tasfiyeden doğan alacak davalarında on yıllık zamanaşımı, boşanma kararının kesinleştiği tarihte işlemeye başlar.[9]
- **Önceki rejimin tasfiyesi:** Başka bir rejime geçilmişse önceki rejim kendi hükümlerine göre tasfiye edilir (TMK m. 212).

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Tasfiye dosyası hazırlanırken önce üç tarih netleştirilmelidir: evlenme tarihi, mal rejiminin sona erdiği tarih ve tasfiye (karar) tarihi. Boşanmada sona erme tarihi dava dilekçesinin verildiği gündür; dilekçe tarihi ve dosya esas numarası belgelenmelidir. Bu tarihten sonra yapılan alım ve satışlar ayrı bir listede toplanmalıdır; hesaba girmeyecek olsalar bile eklenecek değerler bakımından önem taşıyabilirler.

5 Yargıtay 8. HD, 20.06.2017, E. 2016/18019, K. 2017/7562.
6 Yargıtay 8. HD, 24.01.2012, E. 2011/7110, K. 2012/302.
7 Yargıtay 8. HD, 12.06.2014, E. 2013/13037, K. 2014/12279.
8 Yargıtay 2. HD, 09.03.2010, E. 2010/3091, K. 2010/4419.
9 Yargıtay HGK, 15.03.2022, E. 2019/238, K. 2022/319.

Boşanma davası reddedilmiş ve yeniden dava açılmışsa hangi davanın tarihinin esas alınacağı baştan belirlenmelidir. Yurt dışında açılmış bir boşanma davası varsa o davanın açılış tarihini gösteren belge ve tanıma kararı birlikte sunulmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
17.01.2013 · E. 2012/5100 · K. 2013/352

Mal rejimi boşanma davası süresince askıdadır; dava reddedilirse rejim sona ermez

Eşler arasında açılan ilk boşanma davası reddedilerek 2005 yılında kesinleşmiştir. Aradan geçen sürede ortak hayat yeniden kurulamadığından 2008 yılında ikinci boşanma davası açıldı ve bu dava kabul edilmiştir. Katılma alacağı davasında hangi dava tarihinin mal rejimini sona erdirdiği tartışılmıştır.

> *Yasanın bu düzenlemesi ile kanun koyucu, eşler arasında boşanma davası ile birlikte eşlerin ayrı yaşama hakkı bulunduğundan mal rejiminin boşanma davasının devamı süresince askıda kalacağını ve ancak boşanma kararı verilmesi ve bu kararın kesinleşmesi halinde geçmişe etkili olarak sona ereceğini öngörmüştür. Kural olarak eşler arasındaki boşanma davasının red ile sonuçlanması halinde taraflar arasındaki mal rejimi sona ermez.*

DEĞERLENDİRME Daire, mal rejiminin sona erme anını bu şekilde açıklamıştır. Boşanma davası açılmakla rejim askıya alınır; yalnız boşanma kararı verilip kesinleşirse dava tarihinden geçerli olmak üzere geçmişe etkili biçimde sona erer. Reddedilen boşanma davası rejimi sona erdirmez; bu durumda rejim, sonradan açılan ve kabul edilen davanın tarihine kadar devam eder.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
12.06.2014 · E. 2013/13037 · K. 2014/12279

Fiilî ayrılık ve eşlerin ayrı yaşaması mal rejimini sona erdiren sebepler arasında sayılmamıştır

Tasfiyeye konu taşınmaz 2004 yılında 36 ay vadeli kredi kullanılarak edinilmiş, kredi ödemeleri boşanma davasının açıldığı 2006 tarihinden önce tamamlanmıştı. Mahkeme, taşınmaz üzerindeki katılma alacağı istemini reddetmiştir.

> *TMK'nun 225. maddesinde mal rejiminin ne şekilde sona ereceği ve sona erme tarihi yazılı olup, boşanma sebebi ile evliliğin sona ermesi durumunda mal rejimi boşanma dava tarihi itibariyle sona erecektir. Bu maddede fiili ayrılık veya eşlerin ayrı yaşamaları mal rejiminin sona erme sebepleri arasında sayılmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karara göre boşanma sebebiyle evliliğin sona ermesi hâlinde rejim boşanma dava tarihi itibarıyla sona erer; eşlerin fiilen ayrı yaşaması bu sonucu değiştirmez. Satın alma tarihine göre edinilmiş

mal sayılan taşınmazın aksi, bu iddiayı ileri süren tarafça ispatlanmalıdır. Kararda ayrıca, boşanma davasından kısa süre önce elden çıkarılan taşınmazın TMK m. 229 ve 235/2 uyarınca elden çıkarıldığı tarihteki değeri üzerinden hesaba katılacağı belirtilmiştir.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
09.03.2010 · E. 2010/3091 · K. 2010/4419

Mal rejimi sona erdiğine göre taşınmaza ilişkin tasfiye istemi dinlenebilir hâle gelir

Eşler arasındaki evlilik, 2008 yılında kesinleşen boşanma kararıyla sona ermiştir. Eşlerden biri taşınmazla ilgili istemde bulunmuştur; mahkeme istemi bu aşamada değerlendirmeden karar vermiştir.

> *Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hallerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer. (TMK.md.225/2) Mal rejimi sona erdiğine göre davacının taşınmazla ilgili davası dinlenebilir hale gelmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı oybirliğiyle bozmuştur. Karar, TMK m. 225/2'nin pratik sonucunu gösterir: rejim dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erdiğinden, boşanmanın kesinleşmesiyle birlikte tasfiyeye ilişkin istemler incelenebilir hâle gelir ve deliller bu çerçevede değerlendirilir.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
20.06.2017 · E. 2016/18019 · K. 2017/7562

Yurt dışında açılan boşanma davasında da mal rejimi o davanın açıldığı tarih itibarıyla sona erer

1983 yılında evlenen eşler hakkında yurt dışında boşanma davası açılmıştır; karar 2008 yılında kesinleşti ve yabancı mahkeme ilamının tanınmasına ilişkin karar 2009 yılında kesinleşmiştir. Tasfiye davasında hangi tarihin esas alınacağı önem taşımıştır.

> *Mal rejimi yurt dışında boşanma davasının açıldığı tarih itibarıyla sona ermiştir...*

DEĞERLENDİRME Daire, yabancı mahkemede açılan boşanma davasında da sona erme anının o davanın açıldığı tarih olduğunu kabul etmiştir. Tanıma kararının kesinleşme tarihi rejimi sona erdiren an değildir; bu ayrım, yurt dışında yaşayan eşlerin tasfiye hesabında belirleyici olur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 205:** Mal rejimi sözleşmesinin şekli.
- **TMK m. 206:** Haklı sebeple mal ayrılığına geçiş.
- **TMK m. 212:** Önceki rejimin tasfiyesi.

- **TMK m. 214:** Tasfiye davalarında yetki.
- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 232:** Sürüm değeri.
- **TMK m. 235:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.

MADDE

226

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
II. Malların geri alınması ve borçlar
1. Genel olarak

KANUN METNİ

(1) Her eş, diğer eşte bulunan mallarını geri alır.
(2) Tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir mal varsa, eşlerden biri kanunda öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir.
(3) Eşler karşılıklı borçları ile ilgili düzenleme yapabilirler.

MADDE ÖZETİ

Her eş, diğer eşte bulunan mallarını geri alır; paylı mülkiyete konu bir mal varsa eşlerden biri daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir (m. 226). Kişisel eşyalar rejimin sona ermesinden önce veya sonra her zaman istenebilir ve bu istem katılma alacağı ya da boşanmanın eki sayılmaz.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Geri alma	Diğer eşin elinde bulunan malların iadesi (TMK m. 226/1).
İstihkak davası	Mülkiyet hakkına dayanan iade davası.[2]
Özgüleme	Paylı malın bölünmeden bir eşe verilmesi (TMK m. 226/2).
Daha üstün yarar	Özgüleme için ispatı gereken somut üstünlük.[3]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 226- Madde İsviçre Medenî Kanununun 205 inci maddesini karşılamaktadır. Maddenin birinci fıkrası her eşe, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde, diğer

1 Yargıtay 8. HD, 11.04.2011, E. 2010/5567, K. 2011/2071.
2 Yargıtay 8. HD, 11.04.2011, E. 2010/5567, K. 2011/2071.
3 Yargıtay 8. HD, 20.11.2018, E. 2016/18529, K. 2018/18925.

> eşin zilyetliğinde bulunan mallarını geri alma hakkını tanımıştır. Aslında her eş gerek kişisel, gerek edinilmiş bütün malvarlığı üzerinde evlilik süresince mülkiyet hakkını muhafaza ettiğinden, kendi mallarından yararlanma veya yönetim amacıyla diğer eşe bıraktığı mallarını geri alacaktır. İkinci fıkrada eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan bir malın belli koşullar altında taksim edilmeden eşlerden birine verilmesi öngörülmüştür. Buna göre daha üstün bir yarar sahibi olduğunu kanıtlayan ve diğer eşin payını ödeyen eş, taksimi önleyebilecek, paylı mülkün kendisine verilmesini sağlayabilecektir. Üçüncü fıkrada, eşlerin karşılıklı borçlarını tasfiye etmek için kendi aralarında düzenleme yapabilecekleri kabul edilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 90*

Tasarının 226. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). Gerekçenin birinci fıkraya ilişkin açıklaması, uygulamadaki eşya davalarının neden mülkiyet hakkına dayandığını da açıklar.

Eski Kanun'da da boşanma hâlinde her eşin kendi şahsi mallarını geri alacağı kabul edilmişti; buna karşılık paylı malın bir eşe özgülenmesine ve karşılıklı borçların düzenlenmesine ilişkin bugünkü gibi ayrıntılı bir hüküm bulunmuyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, mallarının idaresi hakkında hangi usulü kabul etmiş olursa olsun boşanma vukuunda her biri kendi şahsi emvalini geri alır. Husule gelmiş olan ziyade, kabul ettikleri usulün hükümlerine tevfikan aralarında taksim olunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 146

	743 sayılı Kanun m. 146	4721 sayılı Kanun m. 226
Geri alma	Her eş şahsi mallarını geri alırdı	Her eş diğer eşteki mallarını geri alır
Paylı mal	Özel bir düzenleme yoktu	Üstün yararla özgüleme imkânı
Pay bedeli	Düzenlenmemişti	Diğerinin payının ödenmesi şart
Karşılıklı borçlar	Düzenlenmemişti	Eşler düzenleme yapabilir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Geri alma	Her eş diğer eşteki mallarını geri alır	TMK m. 226/1

Konu	Kural	Dayanak
Niteliği	İstem mülkiyete dayanan istihkak davasıdır	Yargıtay 8. HD, K. 2011/2071
Zamanaşımı	Mal mevcutsa zamanaşımı işlemez	Yargıtay 8. HD, K. 2011/2071
Paylı mal	Üstün yarar ispat edilip pay ödenerek özgülenebilir	TMK m. 226/2
Üstün yarar	Ekonomik gerekçeler tek başına yetmez	Yargıtay 8. HD, K. 2018/18925
Menkuller	Bölünemeyen mallarda bedelin yarısı	Yargıtay 2. HD, K. 2015/1462
Karşılıklı borçlar	Eşler düzenleme yapabilir	TMK m. 226/3
Görev	Aile mahkemesi	Yargıtay 8. HD, K. 2011/2071

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 205. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, birinci fıkranın her eşe tasfiyede diğer eşin zilyetliğinde bulunan mallarını geri alma hakkı tanıdığını; her eşin gerek kişisel gerek edinilmiş bütün malvarlığı üzerinde evlilik süresince mülkiyet hakkını koruduğundan, yararlanma veya yönetim amacıyla diğer eşe bıraktığı mallarını geri alacağını belirtir. İkinci fıkra bakımından gerekçe, eşlerin paylı mülkiyetindeki bir malın belli koşullar altında taksim edilmeden eşlerden birine verilmesinin öngörüldüğünü; daha üstün bir yarar sahibi olduğunu kanıtlayan ve diğer eşin payını ödeyen eşin taksimi önleyerek paylı mülkün kendisine verilmesini sağlayabileceğini açıklar. Üçüncü fıkrada ise eşlerin karşılıklı borçlarını tasfiye etmek için kendi aralarında düzenleme yapabilecekleri kabul edilmiştir. Tasarının 226. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 411). 1

DİKKAT

Çeyiz eşyası, kişisel eşyalar ve eşe ait taşınırlar için açılacak iade davası, katılma alacağı davasından ayrıdır: mülkiyet hakkına dayanır, boşanmanın eki sayılmaz ve eşya mevcut olduğu sürece zamanaşımına tabi değildir. Eşya artık mevcut değilse talep bedele döner ve bu kez zamanaşımı gündeme gelir; bu nedenle "aynen iade, olmazsa bedel" biçiminde kademeli talep kurmak önemlidir. Tapuda yarı yarıya paylı bir evin bölünmeden kendisine verilmesini isteyen eşin "daha üstün yararını" somut biçimde ispatlaması ve karşı tarafın payını ödemesi gerekir; ekonomik sıkıntı veya kredi borcu gibi gerekçeler tek başına yeterli görülmemektedir.

II. Malların Geri Alınması

- **Kural:** Her eş, diğer eşte bulunan mallarını geri alır (TMK m. 226/1). Gerekçeye göre bu hak, her eşin evlilik süresince kendi malları üzerindeki mülkiyetini korumasının doğal sonucudur.
- **Kapsam:** Kişisel eşyalar, çeyiz, ziynet ve yalnız bir eşe ait taşınırlar bu kapsamda istenebilir (TMK m. 220).
- **Niteliği:** Eşyaların aynen iadesi istemi mülkiyet hakkına dayanan istihkak davası olarak kabul edilir.[4]
- **Zaman:** Aynı karara göre eşlerden her biri kişisel eşyalarını rejimin sona ermesinden önce veya sonra her zaman isteyebilir; istem katkı payı, değer artış payı veya katılma alacağı olarak nitelendirilemez.
- **Zamanaşımı:** Eşyalar aynen mevcutsa istihkak niteliği nedeniyle zamanaşımı işlemez; eşyalar mevcut değilse bedele hükmedileceğinden zamanaşımı gündeme gelir.[5]

III. Paylı Malın Bir Eşe Özgülenmesi

- **Koşullar:** Tasfiyede paylı mülkiyete konu bir mal varsa eşlerden biri, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir (TMK m. 226/2).
- **Gerekçedeki amaç:** Gerekçeye göre üstün yarar sahibi olduğunu kanıtlayan ve diğer eşin payını ödeyen eş, taksimi önleyerek paylı mülkün kendisine verilmesini sağlayabilir.
- **Ölçüt dardır:** Ekonomik sıkıntı, kredi borcu veya başka ildeki evini ipotek ettirmiş olmak gibi gerekçeler tek başına "daha üstün yarar" koşulunu karşılamaz.[6]
- **Menkullerde:** Paya göre bölünmesi mümkün olmayan ev eşyalarında aynen iade yerine bedelin yarısına hükmedilir.[7]
- **Aile konutu:** Konutun sağ kalan eşe veya boşanmada eşlerden birine özgülenmesi bakımından ayrıca özel hükümler uygulanır (TMK m. 240, TMK m. 254).

IV. Karşılıklı Borçlar ve Uygulama

- **Düzenleme serbestisi:** Eşler karşılıklı borçları ile ilgili düzenleme yapabilirler (TMK m. 226/3); gerekçe bunu, karşılıklı borçların tasfiyesi için eşlere tanınan bir imkân olarak açıklar.

4 Yargıtay 8. HD, 11.04.2011, E. 2010/5567, K. 2011/2071.
5 Yargıtay 8. HD, 11.04.2011, E. 2010/5567, K. 2011/2071.
6 Yargıtay 8. HD, 20.11.2018, E. 2016/18529, K. 2018/18925.
7 Yargıtay 2. HD, 11.02.2015, E. 2015/918, K. 2015/1462.

- **Takas ve mahsup:** Karşılıklı alacaklar tasfiye hesabında mahsup edilerek tek bir alacak kalemine indirgenebilir.
- **Anlaşma:** Boşanma protokolünde eşya ve borçlara ilişkin düzenleme yapılabilir; tasfiyenin kapsamı açıkça yazılmalıdır.[8]
- **Görev:** Eşya iadesi ve tasfiyeye ilişkin istemlerde görevli mahkeme aile mahkemesidir.[9]
- **Talep biçimi:** İstemin "aynen iade, mümkün olmazsa bedel" şeklinde kademeli kurulması, eşyanın mevcut olmadığı hâllerde hak kaybını önler.

V. İspat ve Deliller

- **İspat yükü:** Belirli bir malın kendisine ait olduğunu iddia eden eş bunu ispatla yükümlüdür (TMK m. 222).
- **Belgeler:** Çeyiz senedi, fatura ve garanti belgeleri, düğün görüntüleri, fotoğraflar, nakliye ve sigorta kayıtları başlıca delillerdir.
- **Envanter:** Malların getirilmesinden itibaren bir yıl içinde noterde düzenlenen envanter, aksi ispatlanmadıkça doğru sayılır (TMK m. 216).
- **Paylı mülkiyet karinesi:** Kime ait olduğu ispat edilemeyen mallar eşlerin paylı mülkiyetinde sayılır (TMK m. 222).
- **Değer tespiti:** Bedele hükmedilecekse eşyaların değeri bilirkişi incelemesiyle belirlenir; tasfiyede sürüm değerleri esas alınır (TMK m. 232).

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Eşya iadesi istemi ayrı bir başlık altında ve kademeli olarak kurulmalıdır: önce aynen iade, mümkün olmazsa bedel. Eşyalar tek tek listelenmeli; marka, model, adet ve yaklaşık değerleri yazılmalıdır. Fatura, garanti belgesi, çeyiz senedi ve düğün görüntüleri en güçlü delillerdir. Paylı mülkiyetteki bir taşınmazın kendisine özgülenmesini isteyen eş "daha üstün yarar" iddiasını somutlaştırmalıdır: çocukların eğitim düzeni, engellilik durumu, konutun mesleki kullanımı gibi ölçülebilir gerekçeler sunulmalı ve karşı tarafın payının bedelini ödemeye hazır olunduğu belirtilmelidir. Karşılıklı borçlar varsa bunların tek bir mahsup tablosu hâlinde sunulması yargılamayı hızlandırır.

8 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/7, K. 2025/498.
9 Yargıtay 8. HD, 11.04.2011, E. 2010/5567, K. 2011/2071.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
11.04.2011 · E. 2010/5567 · K. 2011/2071

Eşlerden her biri kişisel eşyalarını rejimin sona ermesinden önce veya sonra her zaman isteyebilir; bu istem katılma alacağı sayılmaz

2002 yılında evlenen eşlerin boşanması 2006 yılında kesinleşmiştir. Kadın, çeyiz ve kişisel eşyaları ile mobilyaların aynen iadesini, mümkün olmazsa bedellerinin tahsilini istemiştir. Mahkeme, TMK m. 178'deki bir yıllık süreyi uygulayarak davayı zamanaşımından reddetmiştir.

> *Eşlerden her biri kişisel eşyalarını her zaman mal rejiminin sona ermesinden önce ya da sonra isteyebilir. Bu istek mal rejiminin tasfiyesi halinde, istenilecek katkı payı, değer artış payı veya artık değere katılma alacağı olarak nitelendirilemez ve değerlendirilemez.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karara göre eşyaların aynen iadesi istemi mülkiyet hakkına dayanan bir istihkak davasıdır; eşyalar mevcutsa zamanaşımı söz konusu olmaz ve istem boşanmanın eki sayılmaz. Eşyalar mevcut değilse bedele hükmedileceğinden bu hâlde zamanaşımı gündeme gelir. Görevli mahkeme aile mahkemesidir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
11.02.2015 · E. 2015/918 · K. 2015/1462

Paylı mülkiyetteki menkul mallar bölünemiyorsa aynen iade yerine bedelin yarısına hükmedilmelidir

Eşler arasındaki uyuşmazlıkta, düzenlenen senet içeriğine göre dava konusu ev eşyalarının eşlerin ortak malı olduğu kabul edilmiştir. Kadın, eşyaların aynen iadesini, olmazsa bedelini istemiştir; mahkeme eşyaların aynen iadesine karar vermiştir.

> *Eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan menkul malların tasfiye şekli ise Türk Medeni Kanununun 226'ncı maddesinin (2.) fıkrasında gösterilmiştir. Buna göre paylı mülkiyete konu bir mal varsa eşlerden biri kanunda öngörülen olanaklardan yararlanabileceği gibi daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payının karşılığını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karara göre menkul eşyaların paya göre bölünmesi mümkün olmadığından ve bedel talebi de bulunduğundan, infazda duraksamaya yol açacak biçimde aynen iadeye değil eşyaların bedelinin yarısına hükmedilmelidir. TMK m. 226/2, paylı mülkiyetteki malın bölünmeden bir eşe verilmesini üstün yarar ve pay bedelinin ödenmesi koşullarına bağlar.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
20.11.2018 · E. 2016/18529 · K. 2018/18925

Ekonomik zorluk ve kredi borcu gibi kişisel gerekçeler tek başına "daha üstün yarar" koşulunu karşılamaz

Evlilik içinde eşler adına yarı yarıya paylı olarak tescil edilen mesken bakımından eşlerden biri, TMK m. 226/2 uyarınca daha üstün yararı bulunduğunu ileri sürerek meskenin bölünmeden kendisine verilmesini istemiştir. Gerekçe olarak başka bir ilde bulunan evini ipotek ettirdiğini, kredi borcunun emekli maaşından kesildiğini ve bu evde oturamayacağını açıklamıştır; mahkeme davayı reddetmiştir.

> *Mahkemece, davacı tarafça sunulan bu sebeplerin TMK'nin 226/2 maddesinde yazılı "daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek" koşulunu sağlamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire, ret kararını gerekçesini değiştirerek onamıştır. Karara göre ileri sürülen ekonomik gerekçeler TMK m. 226/2'deki "daha üstün yarar" koşulunu karşılamamaktadır. Bu koşul dar yorumlanmakta; malın bölünmeden bir eşe verilmesi için somut ve üstün bir yararın ispatı ile diğer eşin payının ödenmesi aranmaktadır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 216:** Envanter.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 232:** Sürüm değeri.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.
- **TMK m. 240:** Aile konutu ve ev eşyası.

MADDE

227

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
II. Malların geri alınması ve borçlar
2. Değer artış payı

KANUN METNİ

(1) Eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur ve bu alacak o malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanır; bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır.
(2) Böyle bir malın daha önce elden çıkarılmış olması hâlinde hâkim, diğer eşe ödenecek alacağı hakkaniyete uygun olarak belirler.
(3) Eşler, yazılı bir anlaşmayla değer artışından pay almaktan vazgeçebilecekleri gibi, pay oranını da değiştirebilirler.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur; alacak, malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanır (m. 227). Katkının parasal ya da para ile ölçülebilen maddi veya hizmet değeri niteliğinde olması zorunludur.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Değer artış payı | Karşılıksız esaslı katkının, malın tasfiyedeki değer artışından pay alma hakkı (TMK m. 227/1).

Esaslı katkı | Parasal ya da para ile ölçülebilen maddi veya hizmet değeri taşıyan katkı.[2]

1 Yargıtay 8. HD, 12.06.2018, E. 2016/4794, K. 2018/13992.
2 Yargıtay 8. HD, 12.06.2018, E. 2016/4794, K. 2018/13992.

Uygun karşılık	Katkıya karşılık alınan ve katkıyı dengeleyen edim; alınmışsa alacak doğmaz (TMK m. 227/1).
Elden çıkarma hâli	Malın tasfiyeden önce satılmış olması; alacak hakkaniyete göre belirlenir (TMK m. 227/2).
Tasfiye tarihi	Değerlendirmede esas alınan an; uygulamada karar tarihidir.[3]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 227- Madde İsviçre Medenî Kanununun 206 ncı maddesini karşılamaktadır. Maddenin birinci fıkrasında, tasfiye sırasında, bir eşin diğerinin mal edinmesine, malının iyileştirilmesine ve korunmasına ivazsız olarak katkıda bulunması hâlinde bu katkısının değerlendirilip ödenmesi hükme bağlanmıştır. Burada katkıda bulunan eşe tanınan hak bir alacak hakkı olup, bu hakkın tasfiye sırasında göz önünde tutulması kabul edilmiştir. Böylece tasfiye sırasındaki değer artışı göz önüne alınarak para değerindeki düşüşler dolayısıyla katkıda bulunan eşin kayba uğraması önlenmiştir. İkinci fıkrada, eğer mal elden çıkarılmışsa, diğer eşe ödenecek olan alacağı hakkaniyete uygun olarak hâkimin belirleyeceği öngörülmüştür. Üçüncü fıkrada eşlerin yazılı olmak kaydıyla yapacakları bir anlaşmayla değer artışından pay almaktan vazgeçebilecekleri ya da alacakları pay oranını tespit edebilecekleri hükme bağlanmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 90*

Tasarıda maddenin kenar başlığı "Katkıdan doğan hak" idi; Adalet Komisyonu, Tasarıda terim birliğini sağlamak amacıyla bu başlığı "Değer artış payı" olarak değiştirmiştir (S. Sayısı 723, s. 312). Gerekçedeki "para değerindeki düşüşler dolayısıyla katkıda bulunan eşin kayba uğraması önlenmiştir" cümlesi, alacağın neden katkı tarihindeki paraya göre değil malın tasfiye anındaki değerine göre hesaplandığını açıklar.

Eski Kanun'da değer artış payını karşılayan bir hüküm yoktu. Kural mal rejimi mal ayrılığı olduğundan, eşlerden birinin diğerinin malına yaptığı katkı kanunda ayrıca düzenlenmemiş; uygulamada bu istemler Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine dayanan "katkı payı alacağı" adıyla çözülmüştür. Bu nedenle 01.01.2002 öncesinde edinilen mallar bakımından bugün de değer artış payı değil katkı payı hesaplama yöntemi uygulanır.[4]

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 227
Dayanak	Kanunda hüküm yok; Borçlar Kanunu genel hükümleri	Açık kanun hükmü

3 Yargıtay 2. HD, 30.04.2024, E. 2023/3945, K. 2024/3009.
4 Yargıtay 8. HD, 16.12.2019, E. 2019/5275, K. 2019/11377.

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 227
İsim	Katkı payı alacağı	Değer artış payı
Hesap	Katkı oranı x dava tarihindeki değer	Katkı oranı x tasfiye anındaki değer
Vazgeçme	Genel hükümlere göre	Yazılı anlaşmayla mümkün

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Doğuş şartı	Karşılıksız, esaslı katkı	TMK m. 227/1
Katkının niteliği	Parasal ya da para ile ölçülebilir olmalı	Yargıtay 8. HD, K. 2018/13992
Hesap anı	Malın tasfiye sırasındaki değeri	TMK m. 227/1
Değer kaybı	Katkının başlangıçtaki değeri esas alınır	TMK m. 227/1
Elden çıkarma	Hâkim hakkaniyete göre belirler	TMK m. 227/2
Oran belirlenemezse	TMK m. 4 ve TBK m. 50 ile takdir edilir	Yargıtay HGK, K. 2021/1492
Değerlendirme anı	Tasfiye tarihi karar tarihidir	Yargıtay 2. HD, K. 2024/3009
Alacağın niteliği	Ayni hak değil, şahsi alacak hakkı	Yargıtay 2. HD, K. 2024/4055
Kişisel mal	İspatlanırsa mal tasfiyeye girmez	Yargıtay HGK, K. 2025/646
Anlaşma	Yazılı anlaşmayla vazgeçilebilir, oran değiştirilebilir	TMK m. 227/3
Zamanaşımı	On yıl; evlilik sürerken işlemez	Yargıtay 8. HD, K. 2013/16830

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 206. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, birinci fıkrada tasfiye sırasında bir eşin diğerinin mal edinmesine, malının iyileştirilmesine ve korunmasına ivazsız olarak katkıda bulunması hâlinde bu katkının değerlendirilip ödenmesinin hükme bağlandığını; katkıda bulunan eşe tanınan hakkın bir alacak hakkı olduğunu ve bu hakkın tasfiye sırasında göz önünde tutulmasının kabul edildiğini belirtir. Gerekçeye göre tasfiye

sırasındaki değer artışı göz önüne alınarak, para değerindeki düşüşler dolayısıyla katkıda bulunan eşin kayba uğraması önlenmiştir. İkinci fıkra bakımından gerekçe, mal elden çıkarılmışsa diğer eşe ödenecek alacağı hâkimin hakkaniyete uygun olarak belirleyeceğini; üçüncü fıkra bakımından ise eşlerin yazılı olmak kaydıyla yapacakları bir anlaşmayla değer artışından pay almaktan vazgeçebileceklerini ya da alacakları pay oranını tespit edebileceklerini açıklar. Tasarının 227. maddesinin "Katkıdan doğan hak" olan kenar başlığı, Adalet Komisyonunca terim birliğini sağlamak amacıyla "Değer artış payı" olarak değiştirilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312).

DİKKAT

Değer artış payı ile katılma alacağı karıştırılmamalıdır: değer artış payı, diğer eşin **kişisel malına** yapılan karşılıksız katkının karşılığıdır ve katkı oranına göre hesaplanır; katılma alacağı ise diğer eşin **edinilmiş mallarının** artık değerinin yarısıdır ve katkı ispatı gerektirmez. Katkının parayla ölçülebilir olması şarttır; evlilik birliğine duygusal destek veya olağan ev hizmetleri tek başına değer artış payı doğurmaz. Katkıya karşılık uygun bir edim alınmışsa, örneğin verilen para geri ödenmişse, alacak doğmaz. Katkı bugünkü paraya göre değil, malın tasfiye anındaki değerine oranlanarak istenmelidir: 2005 yılında evin bedelinin dörtte birini ödeyen eşin isteyebileceği tutar o günkü para değil, evin bugünkü değerinin dörtte biridir.

II. Değer Artış Payının Koşulları

- **Diğer eşe ait bir mal:** Katkı, katkıda bulunan eşin değil diğer eşin malvarlığındaki bir mala yönelik olmalıdır. Bu mal çoğunlukla kişisel maldır; edinilmiş mal söz konusu olduğunda istem kural olarak katılma alacağına dönüşür (TMK m. 236).
- **Üç katkı türü:** Malın edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunması. Satın alma bedeline katılma, kredi taksitlerinin ödenmesi, inşaatın tamamlanması, onarım, vergi ve sigorta giderlerinin karşılanması bu kapsamdadır.
- **Karşılıksızlık:** Katkı, hiç ya da uygun bir karşılık alınmaksızın yapılmış olmalıdır. Verilen paranın geri ödenmesi veya karşılığında denk bir edim alınması hâlinde alacak doğmaz.
- **Esaslı ve ölçülebilir olma:** Katkı, parasal ya da para ile ölçülebilen maddi veya hizmet değeri niteliğinde olmalıdır.[5]
- **Bağış değilse:** Katkı bağışlama kastıyla yapılmışsa karşılıksız kazandırma niteliği taşır ve iade istenemez; bu nedenle katkının bağış olmadığı ortaya konmalıdır (TMK m. 220).

5 Yargıtay 8. HD, 12.06.2018, E. 2016/4794, K. 2018/13992.

III. Alacağın Niteliği ve Mal Grupları

- **Şahsi alacak hakkı:** Tasfiye isteyen eşe tanınan hak ayni değildir; diğer eşin malvarlığı üzerinde mülkiyet veya başka bir ayni hak istenemez.[6]
- **Ayın olarak ödeme:** Borcun ayın (mal) olarak ödenmesi borçlu eşe tanınmış bir imkândır; alacaklı eş bunu dayatamaz. İstisnaları paylı malda üstün yarar (TMK m. 226) ile aile konutu ve ev eşyasıdır (TMK m. 240).
- **Mal gruplarının değişmezliği:** Evlilik içinde alınmış olsa da bedeli kişisel malvarlığından karşılanan mal edinilmiş mal grubuna girmez ve tasfiyeye tabi olmaz.[7]
- **Kişisel mal savunması:** Malın miras, bağış veya kişisel malın satış bedeliyle alındığını ileri süren eş bunu ispatlarsa katılma alacağı doğmaz; diğer eşin parasal katkısı varsa istem değer artış payına döner.
- **Üçüncü kişiden gelen para:** Ana babadan veya yakınlardan karşılıksız gelen para, alan eşin kişisel malıdır; bu parayla yapılan katkı değer artış payı doğurur.[8]

IV. Alacağın Hesaplanması

- **Temel formül:** Katkı oranı, malın tasfiye sırasındaki değeriyle çarpılır. Böylece katkıda bulunan eş, paranın değer kaybından etkilenmez; gerekçe bu amacı açıkça belirtir.
- **Adımlar:** Önce katkı tutarı ile malın katkı tarihindeki sürüm değeri ayrı ayrı saptanır, sonra katkının toplam değer içindeki oranı bulunur, bu oran tasfiye tarihindeki sürüm değeriyle çarpılır.[9]
- **Tasfiye tarihi:** Yargıtay uygulamasında tasfiye tarihi karar tarihidir; değer, karar tarihine en yakın tarih itibarıyla belirlenir.[10]
- **Katkı oranı:** Tarafların evlilik boyunca elde ettikleri yurt içi ve yurt dışı tüm gelirleri hesaba katılmalıdır.[11]
- **Oran belirlenemezse:** Katkının varlığı sabit olmakla birlikte oranı tespit edilemiyorsa hâkim, TMK m. 4 ve TBK m. 50 uyarınca hukuk ve hakkaniyete uygun bir oran takdir eder.[12]
- **İyileştirmede:** Harcanan tutar değil, iyileştirmenin malın değerine kattığı oran esas alınır; taşınmazın tamamlanmış hâlinin natamam hâline oranı belirlenir.[13]

6 Yargıtay 2. HD, 30.05.2024, E. 2023/1383, K. 2024/4055.
7 Yargıtay HGK, 22.10.2025, E. 2024/618, K. 2025/646.
8 Yargıtay 8. HD, 24.06.2014, E. 2014/5718, K. 2014/13291.
9 Yargıtay 8. HD, 24.06.2014, E. 2014/5718, K. 2014/13291.
10 Yargıtay 2. HD, 30.04.2024, E. 2023/3945, K. 2024/3009.
11 Yargıtay 8. HD, 27.06.2018, E. 2016/18181, K. 2018/14451.
12 Yargıtay HGK, 23.11.2021, E. 2018/472, K. 2021/1492.
13 Yargıtay 8. HD, 30.05.2017, E. 2015/17460, K. 2017/7954.

- **Hükmün denetlenebilirliği:** Mahkeme, hangi yöntemle hangi tutara ulaştığını gerekçede göstermelidir.[14]

V. Değer Kaybı, Elden Çıkarma ve Anlaşma

- **Değer kaybı:** Malın değeri katkı tarihine göre düşmüşse katkının başlangıçtaki değeri esas alınır (TMK m. 227/1). Böylece katkıda bulunan eş, kayıptan orantısız biçimde etkilenmez.
- **Elden çıkarma:** Mal tasfiyeden önce satılmış veya devredilmişse hâkim, diğer eşe ödenecek alacağı hakkaniyete uygun olarak belirler (TMK m. 227/2); gerekçe bu çözümü açıkça öngörmüştür.
- **Sona ermeden önce satılan mal:** Rejimin sona erdiği tarihte mevcut olmayan mal, eklenecek değer koşulları ispatlanmadıkça tasfiyeye dahil edilemez.[15]
- **Devir amacı önemliyse:** Katılma alacağını azaltmak amacıyla yapılan devirlerde eklenecek değerler hükmü uygulanır (TMK m. 229).
- **Yazılı anlaşma:** Eşler yazılı bir anlaşmayla değer artışından pay almaktan vazgeçebilir ya da pay oranını değiştirebilir (TMK m. 227/3).
- **Geçmişe etki yasağı:** Mal rejimi sözleşmesi geçmiş dönemi kapsayacak biçimde kurulamaz; ancak yapıldığı tarihten itibaren hüküm doğurur.[16]
- **Denkleştirmeyle ilişkisi:** Bir eşin kendi mal grupları arasındaki değer aktarımları değer artış payı değil denkleştirme kurallarına tabidir (TMK m. 230).

VI. İspat, Usul ve Zamanaşımı

- **İspat yükü:** Katkısını ileri süren eş bunu ispatla yükümlüdür; belirli bir malın kendisine ait olduğunu iddia eden de aynı yükümlülük altındadır (TMK m. 222).
- **Deliller:** Banka dekontları, havale ve EFT kayıtları, kredi ödeme planları, tapu ve kooperatif kayıtları, fatura ve yapı ruhsatları, SGK hizmet dökümleri ve tanık beyanları kullanılır.
- **Kredili alımlarda dönem:** Kredi taksitleri 01.01.2002'den önce bitmişse katkı payı, sonraya sarkmışsa değer artış payı ve katılma alacağı hesaplanır.[17]
- **Dönem ayrımı:** 01.01.2002 öncesi dönemde edinilen mallar için istem, değer artış payı değil katkı payı alacağı kurallarına göre çözülür.[18]
- **Zamanaşımı:** Mal rejiminden doğan alacaklarda on yıllık süre uygulanır.[19]

14 Yargıtay 8. HD, 22.05.2018, E. 2016/1666, K. 2018/12968.
15 Yargıtay 2. HD, 16.05.2024, E. 2024/1810, K. 2024/3556.
16 Yargıtay 2. HD, 03.10.2024, E. 2023/7024, K. 2024/6794.
17 Yargıtay 2. HD, 18.05.2023, E. 2023/1655, K. 2023/2556.
18 Yargıtay 8. HD, 16.12.2019, E. 2019/5275, K. 2019/11377.
19 Yargıtay 8. HD, 18.11.2013, E. 2013/10267, K. 2013/16830.

- **Sürenin başlangıcı:** Süre öğrenmeyle değil, boşanma kararının kesinleşmesi ya da ölüm tarihiyle başlar.[20]

UYGULAMA NOTU

Dava dilekçesinde değer artış payı ile katılma alacağı ayrı kalemler hâlinde istenmeli ve her mal için hangi kalemin talep edildiği açıkça yazılmalıdır; uygulamada bu ayrımın yapılmaması bozma sebebidir. Katkı tarih, tutar ve belge numarasıyla tablolaştırılmalıdır: hangi tarihte ne kadar ödendiği, o tarihte malın bedelinin ne olduğu ve katkı oranının nasıl hesaplandığı gösterilmelidir. Kredi ile alınmış bir taşınmazda ödenen taksitlerin dökümü bankadan istenmeli ve taksitler 01.01.2002 öncesi-sonrası olarak ayrılmalıdır. İnşaat veya tadilat katkısı iddia ediliyorsa işin öncesine ve sonrasına ait fotoğraflar, yapı ruhsatı ve fatura asılları sunulmalı; mahkemeden keşif ve uzman bilirkişi incelemesi talep edilmelidir. Gelirlerin karşılaştırılması gerekeceğinden SGK hizmet dökümü ve varsa yurt dışı çalışma belgeleri dosyaya konulmalıdır. Karşı taraf malın kişisel malı olduğunu savunacaksa, o malın satın alındığı tarihteki para hareketleri banka kayıtlarıyla izlenmelidir. Tasfiyeye konu mal satılmışsa satış tarihi ve bedeli belgelenmelidir. Değer tespiti karar tarihine yakın olmalıdır; dosyadaki rapor eskimişse güncel keşif istenmelidir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
12.06.2018 · E. 2016/4794 · K. 2018/13992

Değer artış payı, diğer eşe ait malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına karşılıksız esaslı katkıdan doğar; katkı parasal ya da para ile ölçülebilir olmalıdır

Değer artış payı alacağı istemiyle açılan davada, alacağın hangi koşullarda doğduğu ve katılma alacağından farkı tartışılmıştır.

> *Değer artış payı alacağı; eşlerden birinin diğerine ait malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun karşılık almaksızın esaslı katkıda bulunması durumunda, tasfiye sırasında bu malda meydana gelebilecek değer artışı için katkısı oranında sahip olduğu alacak hakkıdır (4721 sayılı TMK m. 227). Denkleştirme (TMK m. 230) hariç, tasfiyeye konu malvarlığında katkı tarihine göre değer kaybı söz konusu ise, katkının başlangıçtaki değeri esas alınır (TMK m. 227/1). Böyle bir malın daha önceden elden çıkarılmış olması halinde hakim, diğer eşe ödenecek alacağı hakkaniyete uygun olarak belirler (TMK m. 227/2). Değer artış payı alacağı talep edebilmek için, parasal ya da para ile ölçülebilen maddi veya hizmet değeriyle katkıda bulunulmalıdır.*

DEĞERLENDİRME Daire, değer artış payının bütün unsurlarını tek paragrafta toplamıştır: katkı diğer eşe ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korun-

20 Yargıtay 8. HD, 11.06.2013, E. 2013/556, K. 2013/8825.

masına yönelik olmalı, hiç ya da uygun karşılık alınmaksızın ve esaslı nitelikte yapılmalıdır. Malda katkı tarihine göre değer kaybı varsa katkının başlangıçtaki değeri esas alınır; mal daha önce elden çıkarılmışsa hâkim alacağı hakkaniyete uygun olarak belirler. Duygusal destek veya olağan ev hizmetleri değil, parasal ya da para ile ölçülebilen maddi veya hizmet değeri taşıyan katkılar dikkate alınır.

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
22.10.2025 · E. 2024/618 · K. 2025/646

Kişisel mal savunması ispatlanırsa taşınmaz edinilmiş mal sayılmaz ve katılma alacağı doğmaz; mal gruplarının değişmezliği ilkesi esastır

Eşler 2002 yılında evlenmiştir; evlilikten beş ay sonra bir mesken diğer eş adına satın alındı. Bu eş, meskenin babasına ait iş hanının satışından gelen parayla alındığını savunmuştur. Satış bedelinin hesaba yattığı, aynı dönemde aynı semtte anne ve kardeş adına da eşdeğer iki daire alındığı dosyayla sabitti.

> *Türk Medeni Kanun'un 220/2. maddesinde mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri o eşin kişisel malı olduğu ve tasfiyeye girmeyeceğin açıkça düzenleme altına alındığına göre edinilmiş mallara katılma rejiminde ana kuralın mal gruplarının değişmezliği ilkesinden hareketle, İlk Derece Mahkemesince yapılması gereken iş, davalı tarafından kişisel mal savunmasının ispatlandığı gözetilerek davanın reddine karar verilmesinden ibarettir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, evlilik içinde alınmış olmasına rağmen bedeli kişisel malvarlığından karşılanan taşınmazın edinilmiş mal grubuna girmediğini kabul etmiştir. Karara göre karşılıksız kazanma yoluyla elde edilen değerler kişisel maldır ve mal gruplarının değişmezliği ilkesi gereği tasfiyeye girmez. Böyle bir malda diğer eşin katılma alacağı doğmaz; ancak o eşin malın edinilmesine kendi parasıyla katkısı varsa TMK m. 227'ye dayanan değer artış payı gündeme gelir.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
30.05.2024 · E. 2023/1383 · K. 2024/4055

Tasfiye isteyen eşe tanınan hak ayni değil şahsi alacak hakkıdır; kişisel malın yerine geçen taşınmazda değer artış payına hükmedilir

Tasfiyeye konu bağımsız bölümün, davacının kişisel malının yerine geçtiği (ikamesi olduğu) kabul edilmiştir. Buna rağmen mahkeme, istemi bu niteliğe uygun biçimde karşılamamıştır.

> *Kural olarak, mal rejimi sona erdiğinde eşlerin ya da mirasçılarının tasfiye davası sonucunda katkı payı, değer artış payı ve artık değere katılma alacağı hakları doğar. Eşlerden birine ait mal varlığında, diğer tarafın mülkiyet veya başka ayni hak talebi söz konusu olamaz. Mal rejiminin tasfiyesi isteğinde bulunan eşe ya da mirasçılarına tanınan hak ayni olmayıp şahsi alacak hakkıdır...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Mal rejiminin tasfiyesinde alacaklı eş, diğer eşin malvarlığı üzerinde mülkiyet veya başka bir ayni hak isteyemez; hakkı para alacağıdır. Borcun ayın olarak ödenmesi ise borçlu eşe tanınmış bir imkândır. Bunun istisnaları paylı malda üstün yararın kanıtlanması (TMK m. 226/2) ile aile konutu ve ev eşyasına ilişkin hükümdür (TMK m. 240). Kişisel malın yerine geçen taşınmaz bakımından da diğer eşin istemi tapu iptali değil değer artış payı alacağıdır.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
24.06.2014 · E. 2014/5718 · K. 2014/13291

Değer artış payı; katkının edinme anındaki toplam değer içindeki oranı bulunup bu oran tasfiye tarihindeki sürüm değeriyle çarpılarak hesaplanır

Aracın alımında davacıya babası tarafından verilen para kullanılmış, ayrıca diğer eşin ziynet eşyalarıyla katkısı bulunmuştu. Mahkeme, değer artış payı ve katılma alacağını bu ayrımları yapmadan hesaplamıştır.

> *Mahkemece, değer artış payı alacağının hesabı için öncelikle davacının babası tarafından verilen paranın miktarı ile aracın bu tarihteki sürüm (rayiç) değerinin ayrı ayrı saptanması, davacının katkı yaptığı tarihteki değeri ile katkıda bulunduğu miktarın toplamı gözetilerek davacının yaptığı katkının sözü edilen toplam değer içindeki oranının bulunması, bu oranın tasfiye tarihindeki sürüm değeri ile çarpılarak çıkacak miktarın değer artış payı alacağı olarak karar altına alınması (TMK'nun 227).*

DEĞERLENDİRME Daire, hesabın adımlarını sırasıyla göstermiştir: önce katkı tutarı ile malın katkı tarihindeki sürüm değeri ayrı ayrı saptanır, sonra katkının toplam değer içindeki oranı bulunur, bu oran tasfiye tarihindeki sürüm değeriyle çarpılır. Üçüncü kişiden (burada babadan) karşılıksız gelen para, alan eşin kişisel malı sayıldığından bu para ile yapılan katkı değer artış payı doğurur. Değer artış payı düşüldükten sonra kalan üzerinden katılma alacağı hesaplanır.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
30.04.2024 · E. 2023/3945 · K. 2024/3009

Tasfiye tarihi karar tarihidir; alacak, karar tarihine en yakın tarihteki sürüm (rayiç) değere göre hesaplanmalıdır

Mahkeme, tasfiyeye konu taşınmazların değerini karar tarihinden yaklaşık bir buçuk yıl önce belirlenen değerlere göre esas alarak alacağa hükmetmiştir.

> *Artık değere katılma alacağı miktarı hesaplanırken, mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan malların, bu tarihteki durumlarına göre, ancak tasfiye tarihindeki sürüm (rayiç) değerleri esas alınır (4721 sayılı Kanun md. 227/1, 228/1, 232 ve 235/1). Yargıtay uygulamalarına göre tasfiye tarihi, karar tarihidir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Mallar, mal rejiminin sona erdiği andaki durumlarına göre ancak tasfiye tarihindeki sürüm değerleriyle hesaba katılır; Yargıtay uygulamasında tasfiye tarihi karar tarihidir. Bozmadan sonra değer güncel-

liğini yitireceğinden, yeni karar tarihine en yakın tarihli değer tespiti yapılmalıdır. Bu ölçüt değer artış payı bakımından da geçerlidir (TMK m. 227/1, 232, 235/1).

6 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
23.11.2021 · E. 2018/472 · K. 2021/1492

Katkının varlığı ispatlandığı hâlde oranı belirlenemiyorsa hâkim TMK m. 4 ve TBK m. 50 uyarınca hakkaniyete uygun bir katkı oranı takdir eder

Terzilik yapan eşin yanında birlikte çalıştığı tanık beyanlarıyla doğrulanan eş, arsa ve binanın edinilmesine katkıda bulunduğunu ileri sürmüştür. Mahkeme katkının somut delillerle ispatlanmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir; oysa katkının varlığı sabitti ve dosyada yalnız katkı oranını tespite yeterli gelir verisi yoktu.

> *Bu düşünceyle hâkim; her somut olayı kendi içinde değerlendirerek fedakârlığın denkleştirilmesi ve hakkaniyet gereği katkıda bulunan eşin katkısının karşılığını vermelidir. Davacı eşin ev işlerinin yanında davalı ile birlikte tarlada, bahçede, hayvan yetiştiriciliğinde, mevcut bir dükkânın işletilmesinde vb. şekilde düzenli çalışma ve katkısının varlığı sabit iken "davacının elde ettiği gelirin belirlenememesi" nedeniyle katkı oranının tespitinde duraksama ve güçlük yaşandığı takdirde hâkim; TMK'nın 4. ve TBK'nın 50. maddelerinde yer alan düzenlemeleri gözeterek, denkleştirici adalet ilkesi gereği, somut olayın koşullarını kendi içinde değerlendirmek suretiyle hukuk ve hakkaniyete uygun bir katkı oranı takdir etmelidir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, katkısı sabit olan eşin gelirinin tam olarak belirlenememesinin davanın reddini gerektirmediğini vurgulamıştır. Karara göre ev işlerinin yanında tarlada, bahçede, hayvan yetiştiriciliğinde veya bir dükkânın işletilmesinde düzenli çalışma varsa hâkim, denkleştirici adalet ilkesi gereği hakkaniyete uygun bir oran takdir etmeli ve bu oranı taşınmazın dava tarihindeki rayiç değeriyle çarparak alacağı bulmalıdır.

7 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
27.06.2018 · E. 2016/18181 · K. 2018/14451

Katkı oranı hesaplanırken tarafların yurt içi ve yurt dışı tüm gelirleri dikkate alınmalıdır

Yurt dışında çalışan eşler hakkında açılan tasfiye davasında iki taşınmaz yönünden alacağa hükmedilmiştir. Hükme esas alınan bilirkişi raporunda yalnız evlenme tarihinden sonraki yedi aylık döneme ait gelirler esas alınmış, dosyadaki yurt içi ve yurt dışı sigortalı hizmet dökümleri değerlendirilmemişti.

> *Şöyle ki, hükme esas alınan bilirkişi raporu incelendiğinde, tarafların evlenme tarihi olan 12.07.1995 ile 29.02.1996 tarihleri arasındaki gelirleri üzerinden katkı oranı hesaplandığı, tarafların tüm gelirlerinin dikkate alınmadığı anlaşılmaktadır. Dosya arasında taraflara ait gerek Türkiyedeki gerekse yurtdışındaki çalışmalarına ilişkin sigortalı hizmet dökümleri bulunmaktadır. Ne var ki, hesaplama yapılırken bu belgeler göz önünde bulundurulmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Katkı oranı, tarafların evlilik boyunca elde ettikleri tüm gelirler üzerinden hesaplanır; dosyaya sunulan sigortalı hizmet dökümleri ve yurt dışı kazançlar hesaba katılmadan yapılan değerlendirme eksik incelemedir. Bu ölçüt hem değer artış payı hem de katkı payı hesaplarında geçerlidir.

8 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
30.05.2017 · E. 2015/17460 · K. 2017/7954

İyileştirmede alacak, taşınmazın tamamlanmış hâlinin natamam hâline oranı belirlenerek hesaplanır; yalnız harcama tutarına bakılamaz

Tasfiyeye konu ev, dosyadaki fotoğraflara göre Temmuz ayında karkas hâldeyken Ekim ayında tamamlanmıştı; yani iyileştirmeler evlilik birliği içinde yapılmıştı. Mahkeme, iyileştirmenin taşınmaza kattığı değer oranını belirlemeden yalnız yapılan masrafların miktarını esas alarak hesap yapmıştır.

> *O halde, mahkemece, taşınmazın natamam ve tamamlanmış haldeki değerlerinin tespiti için yeniden keşif yapılıp, uzman bilirkişiden rapor alındıktan sonra, taşınmazın tamamlanmış halinin natamam haline oranı (yapılan iyileştirmenin taşınmaza kattığı değer oranı) dikkate alınarak katılma alacağına hükmedilmesi gerekir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. İyileştirme iddialarında yeniden keşif yapılıp uzman bilirkişiden rapor alınmalı, taşınmazın tamamlanmış hâlinin natamam hâline oranı, yani iyileştirmenin taşınmaza kattığı değer oranı belirlenmelidir. Harcanan para tutarı değil, o harcamanın malın değerinde yarattığı artış oranı esastır; aynı yöntem TMK m. 227'ye dayanan değer artış payı hesabında da kullanılır.

9 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
22.05.2018 · E. 2016/1666 · K. 2018/12968

Hükümde değer artış payı ve katılma alacağının hangi hesaplama yöntemiyle bulunduğu açıkça gösterilmelidir

Tasfiyede bir mesken evlilik öncesinde kredili olarak alınmış ve kredinin yalnız sekiz taksiti evlilik içinde ödenmiş, diğer mesken ise evlilik içinde kısmen peşin kısmen kredili edinilmişti. Mahkeme bilirkişi raporundaki rakamlardan ayrılarak farklı tutarlara hükmetmiştir; bu tutarların nasıl bulunduğu dosyadan anlaşılamıyordu.

> *Bu nedenle; rapora itibar edilmediği anlaşılan ancak nasıl hesap edildiği gerekçede açıklanmaksızın, şüphe ve tereddüt uyandıracak şekilde hüküm tesis edilmesi usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. HMK m. 297/2 uyarınca hüküm, taraflara yüklenen borç ve tanınan hakları şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde göstermelidir. Bilirkişi raporundan ayrılan mahkeme, hangi yöntemle hangi tutara ulaştığını gerekçede açıklamak zorundadır; ayrıca hangi taşınmaz için değer artış payına, hangisi için katılma alacağına hükmedildiği hesapta net biçimde ayrılmalıdır.

10 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
18.05.2023 · E. 2023/1655 · K. 2023/2556

Kredi ödemeleri 2002'den önce bitmişse katkı payı, sonraya sarkmışsa değer artış payı ve katılma alacağı hesaplanır

Tasfiyeye konu taşınmaz, bir eş adına çekilen konut kredisiyle alınmış ve kredi taksitleri evlilik birliği içinde ödenmişti. Tarafların her ikisi de düzenli olarak çalışıyordu; ödemelerin bir kısmı 01.01.2002 öncesine, bir kısmı sonrasına düşüyordu.

> *01.01.2002 öncesi yapılan kredi ödemelerine çalışarak, düzenli ve sürekli gelire sahip davacı erkeğin katkıda bulunduğunun, 01.01.2002 sonrası yapılan kredi ödemeleri yönünden de katılma alacağı olduğunun kabulü gerekir. O halde, Mahkemece, davacı erkeğin 01.01.2002 tarihinde önce yapılan kredi ödemelerine düzenli ve sürekli çalışarak katkısının olduğu, ayrıca 01.01.2002 tarihinde sonra yapılan kredi ödemeleri yönünden de katılma alacağı hakkı olduğu kabul edilerek kredi ödemelerinin 01.01.2002 tarihinden önce tamamlanmış olması halinde davacının katkı payı alacağının, kredi ödemelerinin 01.01.2002 tarihinden sonraya sarkması halinde ise davacının değer artış payı ve artık değere katılma alacağının hesaplanması gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olmuş, hükmün bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire, kredi ile alınan mallarda tasfiyenin nasıl bölüneceğini göstermiştir. Taksitlerin hangi dönemde ödendiğine bakılır: 01.01.2002 öncesinde tamamlanan ödemeler katkı payı alacağı, sonrasına sarkan ödemeler ise değer artış payı ve artık değere katılma alacağı doğurur. Bu nedenle kredi ödeme planının bankadan getirtilmesi ve ödemelerin tarihlerine göre ayrıştırılması zorunludur.

11 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
16.12.2019 · E. 2019/5275 · K. 2019/11377

01.01.2002 öncesi dönemde edinilen mallar için istem, değer artış payı değil katkı payı alacağı kurallarına göre çözülür

Uzun süren bir evlilikte hem 2002 öncesinde hem sonrasında edinilen mallar tasfiyeye konu edilmiştir; hangi dönem için hangi hesaplama yönteminin uygulanacağı tartışılmıştır.

> *Bu sebeple, eşlerin bu dönemde edindikleri malvarlığının tasfiyesine ilişkin uyuşmazlık, aynı Kanun'un 5.maddesi yollamasıyla Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri göz önünde bulundurularak kural olarak "katkı payı alacağı" hesaplama yöntemi kurallarına göre çözüme kavuşturulacaktır.*

DEĞERLENDİRME Daire, iki dönemli tasfiyenin yöntemini açıklamıştır. Mal ayrılığının geçerli olduğu 2002 öncesi dönem için tasfiyeye ilişkin özel hüküm bulunmadığından uyuşmazlık, TMK m. 5 yollamasıyla Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine dayanan katkı payı alacağı yöntemiyle; 2002 sonrası dönemde ise TMK m. 227 ve devamındaki kurallara göre çözülür. Bu ayrım, aynı dosyada iki ayrı hesap yapılmasını gerektirebilir.

12 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
16.05.2024 · E. 2024/1810 · K. 2024/3556

Mal rejiminin sona ermesinden yıllar önce satılan taşınmaz, eklenecek değer koşulları ispatlanmadıkça tasfiyeye dahil edilemez

Tasfiyeye konu daire, boşanma davasının açıldığı tarihten üç yıldan fazla süre önce üçüncü kişiye satılmıştı. Mahkeme bu taşınmazı eklenecek değer kabul ederek katılma alacağı hesaplamıştır.

> *...tasfiye konusu taşınmazın mal rejiminin sona erdiği boşanma dava tarihinden (28.06.2011) tarihinden üç yıldan fazla bir süre önce (19.03.2008) satıldığı, mal rejimin sona erdiği tarihte tasfiye konusu taşınmazın mevcut olmadığı, davalı-davacı kadın tarafından 4721 sayılı Kanun'un 229 uncu maddesinde sayılan amaç ve doğrultuda kazandırma veya devrin yapıldığı da mevcut delillerle de ispatlanamadığı anlaşılmaktadır. O halde, Mahkemece, kadının açtığı birleşen davada tasfiye konusu 45019 ada 1 parseldeki 50 nolu daire yönünden davanın reddine karar verilmesi gerekirken, eklenecek değer kabul edilerek katılma alacağı hesaplanması hatalı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Mal rejiminin sona erdiği tarihte mevcut olmayan mal kural olarak tasfiyeye girmez. Bu malın hesaba katılabilmesi için TMK m. 229'daki koşulların, yani rejimin sona ermesinden önceki bir yıl içinde rıza dışı karşılıksız kazandırma ya da diğer eşin alacağını azaltmak kastıyla devir yapıldığının ispatı gerekir. Değer artış payı bakımından ise TMK m. 227/2 devreye girer ve alacak hakkaniyete göre belirlenir.

13 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
18.11.2013 · E. 2013/10267 · K. 2013/16830

Mal rejiminden doğan alacaklarda on yıllık zamanaşımı uygulanır ve süre evlilik sona erene kadar işlemez

Evlilik birliği içinde edinilip diğer eş adına tescil edilen taşınmaz nedeniyle açılan alacak davasında, istemin TMK m. 178'deki bir yıllık süreye mi yoksa genel zamanaşımına mı tabi olduğu tartışılmıştır. Boşanma kararı 2008 yılında kesinleşmiş, dava bu tarihten sonra açılmıştı.

> *Bu durumda edinilmiş mallara katılma alacağı davalarında da TMK.nun 5. maddesi yoluyla 6098 sayılı TBK.nun 146. maddesinde yer alan 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerekecektir (mülga BK.m.125.) 6098 sayılı TBK'nun 153/1-2. bentleri (Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için zamanaşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur) gözetilerek boşanma kararının kesinleştiği 01.09.2008 tarihinden itibaren 10 yıllık zamanaşımı süresinin henüz geçmediği anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire, önceki içtihadından dönerek Hukuk Genel Kurulu'nun 2013/8-375 E., 2013/520 K. sayılı kararı doğrultusunda, mal rejiminden kaynaklanan alacaklarda boşanmanın fer'îlerine ilişkin bir yıllık sürenin değil TMK m. 5 yollamasıyla TBK m. 146'daki on yıllık zamanaşımının uygulanacağını benimsemiştir.

TBK m. 153 gereği evlilik devam ettiği sürece eşlerin birbirinden olan alacakları için zamanaşımı işlemez. Aynı kural değer artış payı istemleri için de geçerlidir.

14 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
11.06.2013 · E. 2013/556 · K. 2013/8825

Zamanaşımı boşanma davasının açılmasıyla durur ve kararın kesinleşmesinden itibaren yeniden işler; başlangıç öğrenme tarihi değildir

Mal rejiminin ölümle sona ermesi üzerine açılan alacak davası, mahkemece zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmiştir. Ölüm tarihinden dava tarihine kadar on yıl geçmemişti.

> *...boşanma davasının açıldığı tarihten itibaren zamanaşımının duracağı ve boşanma kararının kesinleşmesine kadar devam edeceği ve ancak boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren yeniden işlemeye başlayacağı hususu gözetildiğinde kural olarak 10 yıllık zamanaşımının boşanma kararının kesinleştiği tarihten itibaren başladığını kabulü uygun olacaktır.*

DEĞERLENDİRME Daire, sürenin başlangıcını netleştirmiştir: değer artış payı ve katılma alacağı istemlerinde on yıllık süre, alacağın öğrenilmesiyle değil boşanma kararının kesinleşmesi ya da ölüm tarihiyle başlar. Boşanma davası açılmakla zamanaşımı durur ve karar kesinleşinceye kadar durmaya devam eder. Mal rejiminin ölümle sona ermesi hâlinde de süre on yıldır.

15 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
03.10.2024 · E. 2023/7024 · K. 2024/6794

Eşler geçmişe etkili mal rejimi sözleşmesi yapamaz; sözleşme ancak yapıldığı tarihten itibaren hüküm doğurur

1967 yılında evlenen eşler, 2015 yılında noterde "Mal Rejimi Değişikliği Sözleşmesi" imzalayarak 01.01.2002 öncesi ve sonrası tüm menkul ve gayrimenkullerin bir eşe ait olacağını ve mal ayrılığına geçildiğini kararlaştırmıştır. Sözleşmenin geçerliliği dava konusu edilmiştir.

> *Tüm bu açıklamalara göre, 4721 sayılı Kanun'un 203 üncü maddesi uyarınca eşlerin ancak kanunda yazılı sınırlar içerisinde mal rejimini düzenleyebileceklerinden geçmişe etkili olacak şekilde 4722 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesindeki istisnalar dışında mal rejimi sözleşmesi düzenleyemezler. O halde, taraflar arasında 20.07.2015 tarih ve 12057 yevmiye numarası ile Mal Rejimi Değişikliği Sözleşmesi başlığı ile yapılan mal rejimi sözleşmesinin geçmişe etkili olacağına ilişkin maddeleri geçerli olmayıp işbu sözleşme yapıldığı tarihten itibaren geçerlidir.*

DEĞERLENDİRME Daire, eşlerin mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde düzenleyebileceğini vurgulamıştır. TMK m. 227/3'e göre değer artışından pay almaktan yazılı anlaşmayla vazgeçmek mümkündür; ancak böyle bir anlaşma geçmiş dönemi kapsayacak biçimde kurulamaz. Sözleşmenin geçmişe etkili maddeleri geçersizdir, yalnız yapıldığı tarihten sonrası için sonuç doğurur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 205:** Mal rejimi sözleşmesinin şekli.
- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 226:** Malların geri alınması.
- **TMK m. 228:** Kişisel malların ve edinilmiş malların ayrılması.
- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 230:** Denkleştirme.
- **TMK m. 232:** Sürüm değeri.
- **TMK m. 235:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.

MADDE

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
III. Eşlerin paylarının hesaplanması

228 1. Kişisel malların ve edinilmiş malların ayrılması

KANUN METNİ

(1) Eşlerin kişisel malları ile edinilmiş malları, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre ayrılır.

(2) Eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılır.

MADDE ÖZETİ

Eşlerin kişisel malları ile edinilmiş malları, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre ayrılır; sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurumlarının toptan ödemeleri ile iş gücü kaybı tazminatları, rejimin sona ermesinden sonraki döneme düşen iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri kadar kişisel mal sayılır (m. 228). Rejimin sona ermesinden sonra edinilen mallar artık bu rejime tabi değildir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Sona erme anı	Malların niteliğinin ve tamamlanma aşamasının belirlendiği tarih (TMK m. 228/1).
Toptan ödeme	Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca bir defada yapılan ödeme (TMK m. 228/2).
Peşin sermaye değeri	İrat şeklinde ödenecek tutarın bugünkü toplu karşılığı.[2]

1 Yargıtay HGK, 30.04.2014, E. 2014/48, K. 2014/554.
2 Yargıtay 8. HD, 30.11.2015, E. 2015/16958, K. 2015/21471.

PMF tablosu | Ortalama bakiye yaşam süresinin belirlendiği yaşam tablosu.[3]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 228- Madde İsviçre Medenî Kanununun 207 nci maddesini karşılamaktadır. Eşlerden her birinin malvarlığı belirlenip karşılıklı borçlar ödendikten sonra, tasfiye için bu malvarlıkları içinde nelerin kişisel mal, nelerin edinilmiş mal olduğunun belirlenmesi zorunludur. Maddenin birinci fıkrası, eşlerin gerek kişisel mallarının gerek edinilmiş mallarının, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre değerlendirileceğini kabul etmiştir. Maddenin ikinci fıkrası, edinilmiş mal grubuna dahil kabul edilen sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurumlarınca toplu ödemelerin yapılması ya da iş gücünün kaybı nedeniyle toplu tazminat ödenmesi hâllerinde, tasfiye sırasında bunların nasıl değerlendirilebileceğini hükme bağlamaktadır. Buna göre mal rejiminin sona erdiği tarihte, bu toplu ödeme veya tazminat yerine irat şeklinde bir ödeme plânı olsaydı, bu tarih itibarıyla bundan sonraki devreler için hesaplanacak iradın sermaye değeri bu miktar üzerinden kişisel mal olarak hesaba katılacaktır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 90-91*

Tasarının 228. maddesinin ikinci fıkrası, Adalet Komisyonunca sosyal güvenlik mevzuatı ile paralellik kurulması ve maddenin daha anlaşılır olması amacıyla yeniden düzenlenmiştir (S. Sayısı 723, s. 312). Bu nedenle gerekçedeki "irat şeklinde bir ödeme plânı olsaydı" ifadesi, kanunlaşan metinde "ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı" biçimini almıştır; hesabın mantığı değişmemiştir.

Eski Kanun'da bu maddenin karşılığı yoktu. Kural mal rejimi mal ayrılığı olduğundan (743 s. K. m. 170) eşlerin malvarlıkları zaten ayrıydı; kişisel mal ile edinilmiş malı birbirinden ayıran bir tasfiye hesabı ve sosyal güvenlik ödemelerinin bölünmesine ilişkin bir kural bulunmuyordu. Bu nedenle madde, yalnız 01.01.2002 sonrası dönem bakımından uygulanır.[4]

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 228
Mal grupları	Ayrım gerekmiyordu	Kişisel-edinilmiş ayrımı zorunlu
Ayırma anı	Düzenlenmemişti	Rejimin sona erme anı
Toplu ödemeler	Kural yoktu	Peşin sermaye değeri kadarı kişisel mal
Hesap yöntemi	Yoktu	PMF tablosu ve iskonto ile hesap

3 Yargıtay 8. HD, 15.06.2010, E. 2010/2273, K. 2010/3293.
4 Yargıtay 8. HD, 19.11.2013, E. 2013/13548, K. 2013/17005.

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Ayırma anı	Mal rejiminin sona ermesi anı	TMK m. 228/1
Sonraki edinimler	Rejime tabi değildir	Yargıtay HGK, K. 2014/554
Durum-değer ayrımı	Durum sona erme anına, değer tasfiye anına göre	Yargıtay 8. HD, K. 2017/3962
Toptan ödemeler	Bir kısmı kişisel mal sayılır	TMK m. 228/2
Hesap yöntemi	PMF tablosu ve peşin sermaye değeri	Yargıtay 8. HD, K. 2015/21471
Emekli ikramiyesi	Sona erme sonrasına düşen kısım kişisel mal	Yargıtay 8. HD, K. 2013/1764
Kıdem tazminatı	Oran, TMK m. 228/2'deki peşin sermaye hesabıyla değil, kıdem tazminatına esas sigorta dökümlerine göre belirlenir	Yargıtay 2. HD, K. 2024/8522
Beklenen haklar	Ödenmemiş birikim tasfiyeye girmez	Yargıtay 8. HD, K. 2012/305
Zaman bakımından	Madde yalnız 01.01.2002 sonrası dönemde uygulanır	Yargıtay 8. HD, K. 2013/17005

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 207. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, eşlerden her birinin malvarlığı belirlenip karşılıklı borçlar ödendikten sonra, tasfiye için bu malvarlıkları içinde nelerin kişisel mal nelerin edinilmiş mal olduğunun belirlenmesinin zorunlu olduğunu vurgular. Birinci fıkra bakımından gerekçe, eşlerin gerek kişisel gerek edinilmiş mallarının mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre değerlendirileceğinin kabul edildiğini belirtir. İkinci fıkra bakımından ise gerekçe, edinilmiş mal grubuna dahil kabul edilen sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurumlarınca toplu ödemelerin yapılması ya da iş gücünün kaybı nedeniyle toplu tazminat ödenmesi hâllerinde bunların tasfiyede nasıl değerlendirileceğinin hükme bağlandığını açıklar: mal rejiminin sona erdiği tarihte bu toplu ödeme veya tazminat yerine irat şeklinde bir ödeme plânı olsaydı, bu tarih itibarıyla bundan sonraki devreler için hesaplanacak iradın sermaye değeri, o miktar üzerinden kişisel mal olarak hesaba katılacaktır. Tasarı- 1

nın 228. maddesinin ikinci fıkrası, Adalet Komisyonunca sosyal güvenlik mevzuatı ile paralellik kurulması ve maddenin daha anlaşılır olması amacıyla yeniden düzenlenmiştir (S. Sayısı 723, s. 312).

DİKKAT

Bu madde, emekli ikramiyesi, iş göremezlik tazminatı ve tasarruf teşvik ödemesi gibi toplu paralarda gündeme gelir; kıdem tazminatında ise oran, hizmet süresini gösteren sigorta dökümlerine göre belirlenir. Böyle bir ödeme kural olarak edinilmiş maldır; ancak tamamı diğer eşle paylaşılmaz. Ödemenin, rejimin sona erdiği tarihten sonraki yaşam süresine düşen kısmı ödemeyi alan eşin kişisel malı sayılır ve tasfiye dışında kalır. Bu kısım, PMF yaşam tablosu ve peşin sermaye hesabıyla bulunur; mahkemenin bunu kendi başına hesaplaması değil, uzman bilirkişiye yaptırması gerekir. İkinci önemli nokta şudur: para harcanıp tükenmişse tasfiyeye konu bir değer kalmaz. Bu nedenle ödemenin hangi hesaba yattığını, nereye aktarıldığını ve hangi malın alımında kullanıldığını banka kayıtlarıyla izlemek belirleyicidir.

II. Ayırmanın Yapıldığı An

- **Kural:** Eşlerin kişisel malları ile edinilmiş malları, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre ayrılır (TMK m. 228/1). Gerekçe bu ayırmayı, borçlar ödendikten sonra tasfiyenin zorunlu ilk adımı olarak niteler.
- **Sona erme tarihi:** Boşanmada bu tarih dava tarihidir; ölümde ölüm tarihi, başka rejimin kabulünde sözleşme tarihidir (TMK m. 225).
- **Sonradan edinilenler:** Rejimin sona ermesinden sonra edinilen mallar edinilmiş mallara katılma rejimine tabi sayılmaz.[5]
- **Durum ve değer ayrımı:** Malın niteliği, seviyesi ve tamamlanma aşaması sona erme anına göre; parasal değeri ise tasfiye anına göre belirlenir.[6]
- **Yarım kalmış yapılar:** İnşaat ya da kooperatif ödemeleri tamamlanmadan rejim sona ermişse, sona erme tarihindeki tamamlanma oranı esas alınır.[7]
- **Mevcut olma şartı:** Rejimin sona erdiği tarihte borçlu eşin malvarlığında bulunduğu kanıtlanamayan değerler tasfiyeye alınmaz.[8]

5 Yargıtay HGK, 30.04.2014, E. 2014/48, K. 2014/554.
6 Yargıtay 8. HD, 21.03.2017, E. 2015/13760, K. 2017/3962.
7 Yargıtay 8. HD, 03.05.2011, E. 2010/4891, K. 2011/2679.
8 Yargıtay 8. HD, 19.11.2013, E. 2013/13548, K. 2013/17005.

III. Toplu Ödemeler ve Tazminatlar

- **Kapsam:** Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılan toptan ödemeler ile iş gücü kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar madde kapsamındadır (TMK m. 228/2).
- **Başlangıç niteliği:** Bu ödemeler kural olarak edinilmiş maldır; personele yardım amacıyla kurulan sandık ve benzerlerinin ödemeleri de bu gruba girer (TMK m. 219).
- **Bölünme:** Rejimin sona ermesinden sonraki döneme düşen iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri kadar kısım kişisel mal sayılır; kalan kısım edinilmiş mal olarak tasfiyeye girer.[9]
- **Tamamını kişisel saymak hatalıdır:** İkramiyenin bütününü kişisel mal kabul eden değerlendirme usul ve yasaya aykırıdır.[10]
- **Kıdem tazminatı:** Kıdem tazminatındaki edinilmiş mal–kişisel mal oranının TMK m. 228/2 gözetilerek belirlenmesi hatalı bulunmuş; oranın kıdem tazminatına esas sigorta dökümlerine göre belirlenmesi gerektiği kabul edilmiştir.[11]
- **Ödenmemiş birikimler:** Sandık veya vakıfta biriken ancak henüz ödenmemiş tutarlar beklenen hak niteliğindedir ve tasfiyeye girmez.[12]

IV. Hesaplama Yöntemi

- **Birinci adım:** Ödeme tarihinde PMF yaşam tablosundan yararlanılarak ödemeyi alan eşin ortalama bakiye yaşam süresi bulunur.
- **İkinci adım:** Ödeme irat şeklinde yapılsaydı her bir güne düşecek miktar saptanır.
- **Üçüncü adım:** Bu günlük tutar, rejimin sona erdiği tarihten sonra kalan gün sayısıyla çarpılır.
- **Dördüncü adım:** Bulunan tutarın peşin sermayeye çevrilmiş değeri hesaplanır; ödeme peşin yapılacağından uygulamada benimsenen iskonto oranı uygulanır.[13]
- **Beşinci adım:** Bu tutar kişisel mal olarak düşülür; kalan kısım edinilmiş mal kabul edilerek artık değer hesabına girer (TMK m. 231).
- **Bilirkişi:** Hesap, destekten yoksun kalma tazminatı ve PMF tablosu konusunda uzman bir bilirkişiye yaptırılmalı ve rapor denetime elverişli olmalıdır.[14]

9 Yargıtay 8. HD, 30.11.2015, E. 2015/16958, K. 2015/21471.
10 Yargıtay 8. HD, 19.02.2013, E. 2012/11114, K. 2013/1764.
11 Yargıtay 2. HD, 07.11.2024, E. 2023/9764, K. 2024/8522.
12 Yargıtay 8. HD, 24.01.2012, E. 2011/6900, K. 2012/305.
13 Yargıtay 8. HD, 19.02.2013, E. 2012/11114, K. 2013/1764.
14 Yargıtay 8. HD, 15.06.2010, E. 2010/2273, K. 2010/3293.

V. Uygulama Alanı ve Komşu Kurumlar

- **Zaman bakımından:** Madde yalnız edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 01.01.2002 sonrası dönemde uygulanır.[15]
- **Önceki dönem:** Mal ayrılığının geçerli olduğu dönemde ödenen ikramiyeler ödeme yapılan eşin kişisel malıdır ve diğer eşin alacak hakkı doğmaz.
- **Kıyasen uygulama:** 228/2'deki peşin sermaye hesabı, intifa hakkı gibi ömür boyu süren hakların değerlendirilmesinde de kullanılır.[16]
- **Değerlendirme kuralları:** Ayırma yapıldıktan sonra mallar sürüm değerleriyle hesaba katılır (TMK m. 232, TMK m. 235).
- **Eklenecek değerler:** Rejimin sona ermesinden önceki devirler ayrıca değerlendirilir (TMK m. 229).
- **Denkleştirme:** Bir eşin kendi mal grupları arasındaki aktarımlar denkleştirme kurallarına tabidir (TMK m. 230).

UYGULAMA NOTU

Eşin emekli olduğu, kıdem tazminatı aldığı veya iş kazası nedeniyle tazminat aldığı bir dosyada üç belge mutlaka istenmelidir: kurumdan ödeme tarihi ve tutarını gösteren yazı, ödemenin yattığı banka hesabının o tarihten itibaren dökümü ve varsa o parayla alınan malın tapu ya da ruhsat kaydı. Ödemenin tamamının paylaşılmayacağı baştan hesaba katılmalıdır; dilekçede emekli ikramiyesi gibi toplu ödemeler için PMF tablosu ve peşin sermaye değeri yöntemine, kıdem tazminatı için hizmet süresini gösteren sigorta dökümlerine göre hesap yapılması ve bu konuda uzman bilirkişi atanması açıkça talep edilmelidir. Rejimin sona erdiği tarih (boşanma dava tarihi) dilekçenin başında net biçimde yazılmalıdır, çünkü bütün ayrım bu tarihe göre yapılır. İnşaat hâlindeki bir taşınmaz varsa o tarihteki tamamlanma oranının keşifle tespit edilmesi istenmelidir. Karşı taraf paranın harcandığını savunursa, paranın hangi mala dönüştüğünün izlenmesi alacaklı eşin yararınadır; hesap hareketleri tarih sırasıyla sunulmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
30.04.2014 · E. 2014/48 · K. 2014/554

Eşlerin malları rejimin sona erdiği tarihteki hâlleriyle tasfiyeye girer; sona ermeden sonra edinilen mallar rejime tabi değildir

Tasfiyeye konu edilen parsellerin bir kısmı, mal rejiminin sona ermesinden sonra edinilmişti. Bu malların da edinilmiş mallara katılma rejimi hükümlerine göre paylaştırılıp paylaştırılamayacağı tartışılmıştır.

15 Yargıtay 8. HD, 19.11.2013, E. 2013/13548, K. 2013/17005.
16 Yargıtay 8. HD, 25.12.2012, E. 2012/5410, K. 2012/13068.

> *TMK m. 228/1 uyarınca; eşlerin kişisel malları ile edinilmiş malları, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre ayrılır. Bu düzenlemeye göre, eşlerin edinilmiş ve kişisel malları, mal rejiminin sona erdiği tarihteki mevcut halleri ile tasfiyeye girecektir. Düzenlemenin karşıt anlamından anlaşılacağı üzere, mal rejiminin sona ermesinden sonra edinilen mallar, artık edinilmiş mallara katılma rejimine(TMK m. 218) tabi bir mal olarak kabul edilemeyecektir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, maddenin birinci fıkrasına ters anlam vererek sınırı çizmiştir: tasfiye, rejimin sona erdiği andaki malvarlığı üzerinden yapılır. Boşanma davasının açıldığı tarihten sonra edinilen mallar edinilmiş mallara katılma rejimine tabi sayılmaz ve bu mallar için TMK m. 202 ve devamındaki hükümlere dayanılarak alacak istenemez. Bu durumdaki istemler ancak genel hükümlere göre değerlendirilebilir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
21.03.2017 · E. 2015/13760 · K. 2017/3962

Mallar sona erme anındaki durumlarına (nitelik, seviye, aşama) göre belirlenir; değerleri ise tasfiye anındaki sürüm değeridir

Katkı payı alacağı istemiyle açılan davada, tasfiyeye konu malın hangi tarihteki durumunun ve hangi tarihteki değerinin esas alınacağı tartışılmıştır.

> *Eşlere ait kişisel ve edinilmiş mallar, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına (nitelik, seviye, aşama vs) göre değerlendirilir (TMK'nun m. 228/1, 243 253). Bu malların, kural olarak tasfiye anındaki (TMK'nun m. 227/1 ve 235/1, 243, 253), sürüm (rayiç) değerleri (TMK'nun m. 232, 239/1, 243, 253) hesaba katılır. Tasfiyeye konu mal elden çıkarılmışsa, mahkemece hakkaniyete uygun olarak değer tespiti yaptırılmalıdır (TMK'nun m. 227/2, 243, 251).*

DEĞERLENDİRME Daire, tasfiyenin iki ayrı zaman ölçütünü ayırmıştır: malın niteliği, seviyesi ve tamamlanma aşaması rejimin sona erdiği ana göre; parasal değeri ise tasfiye anına göre belirlenir. Mal elden çıkarılmışsa değer tespiti hakkaniyete uygun biçimde yaptırılır. Bu ayrım, inşaat hâlindeki taşınmazlar ve yarım kalmış kooperatif payları bakımından belirleyicidir.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
03.05.2011 · E. 2010/4891 · K. 2011/2679

Kooperatif ve inşaat ödemeleri iki rejim dönemine yayılmışsa, mal ayrılığı döneminde yapılan ödemeler yeni rejime kişisel mal olarak girer

Kooperatif aidatlarının bir kısmı mal ayrılığı, bir kısmı edinilmiş mallara katılma rejimi döneminde ödenmiş; taşınmaz ise boşanma davasından sonra ferdileşme yoluyla tapuya tescil edilmişti. Rejimin sona erdiği tarihte inşaat ve ödemeler tamamlanmamıştı.

> *Kısmen mal ayrılığı, kısmen de edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemlere karşılık gelen bu tür uzun vadeli aidat yada borç ödemelerinde; mal ayrılığının geçerli olduğu dönemde her bir eşin yaptığı ödeme(katkı), 4721 sayılı TMK.nun yürürlüğe girdiği 1.1.2002 tarihinden sonraki dönemde geçerli olan edinilmiş mallara katılma rejimine kişisel malı olarak girer (TMK.nun 220/2 m.). Eşlerin mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan malları, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre değerlendirilir ve tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılırlar (TMK.nun 228/1, 235/1.m).*

DEĞERLENDİRME Daire, uzun vadeli aidat ve borç ödemelerinde iki dönemin nasıl birleştirileceğini göstermiştir. 01.01.2002 öncesinde yapılan ödemeler, yeni rejime o eşin kişisel malı olarak girer (TMK m. 220/2). Rejimin sona erdiği tarihteki inşaat tamamlanma oranı belirlenir, değer ise karara en yakın tarihe göre saptanır. Tapuya tescilin sonradan yapılmış olması sonucu değiştirmez.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
30.11.2015 · E. 2015/16958 · K. 2015/21471

Toptan ödemede kişisel mal kısmı, PMF tablosuyla bulunan bakiye yaşam süresi üzerinden iradın peşin sermaye değeri hesaplanarak bulunur

Sosyal yardım kurumundan yapılan toptan ödemenin ne kadarının kişisel, ne kadarının edinilmiş mal sayılacağı uyuşmazlık konusu olmuştur.

> *...öncelikle ödeme tarihi itibarıyla PMF(population masculin feminin) tablosundan yararlanılarak, emekli olan eşin ortalama bakiye yaşam süresi bulunarak, ödeme günlük irat şeklinde yapılsaydı her bir güne karşılık gelen miktar saptanır. Bundan sonra, irat şeklindeki günlük ödeme miktarı, mal rejiminin sona erdiği 12.10 2011 tarihinden sonraki kalan günler ile çarpılarak, bulunacak bu miktarın peşin sermayeye çevrilmiş değeri hesaplanır. Mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden ödemenin açıklanan yöntemle hesaplanan peşin sermaye çevrilmiş değeri, emekli olan eşin kişisel malı sayılır. Sosyal yardım kurum ve kuruluşlarından yapılan toplam ödemenin, kişisel mal sayılan bu miktar (mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden günlük irat şeklindeki toplam ödemelerin peşin sermayeye çevrilmiş değeri) çıkarıldıktan sonra, kalan miktar edinilmiş mal kabul edilerek tasfiyeye sırasında göz önünde bulundurulur.*

DEĞERLENDİRME Daire, kanundaki hesabın adımlarını açıklamıştır: ödeme tarihinde PMF tablosundan ortalama bakiye yaşam süresi bulunur, ödeme günlük irada çevrilir, rejimin sona ermesinden sonraki günlere düşen kısım hesaplanır ve bunun peşin sermayeye çevrilmiş değeri kişisel mal sayılır. Toplam ödemeden bu tutar düşüldükten sonra kalan kısım edinilmiş maldır ve tasfiyeye girer.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
26.01.2016 · E. 2014/11341 · K. 2016/1298

Emekli ikramiyesinin tasfiyeye konu edilebilmesi için rejimin sona erdiği sırada mevcut olması ya da onunla başka bir mal edinilmiş olması gerekir

Emekli olan eşe mal rejimi devam ederken toptan emeklilik ikramiyesi ödenmişti. Bu ikramiyenin tasfiyede nasıl değerlendirileceği tartışılmıştır.

> *Mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden ödemenin açıklanan yöntemle hesaplanan peşin sermayeye çevrilmiş değeri, emekli olan eşin kişisel malı sayılır. Ödenen toplam emeklilik ikramiyesinden, kişisel mal sayılan bu miktar (mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden günlük irat şeklindeki toplam ödemelerin peşin sermayeye çevrilmiş değeri) çıkarıldıktan sonra, kalan miktar edinilmiş mal kabul edilerek tasfiye sırasında gözönünde bulundurulur. Emeklilik ikramiyesinin tasfiyeye konu edilmesi için mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olması (TMK'nun 235/1) ya da bu para kullanılarak başka bir malvarlığına sahip olunmalıdır. Söz konusu gelir, kullanılarak satın alınan malvarlıkların tasfiyesinde de aynı kurallar geçerli olacaktır.*

DEĞERLENDİRME Daire, ikramiyenin ikiye bölündüğünü açıklamıştır: rejimin sona ermesinden sonraki döneme düşen kısmın peşin sermaye değeri kişisel mal, kalan kısım edinilmiş maldır. Ancak paranın harcanıp tükenmiş olması hâlinde tasfiyeye konu edilecek bir değer kalmaz; ikramiyenin rejimin sona erdiği sırada mevcut olması veya onunla başka bir mal alınmış olması aranır. İkramiye ile alınan mallarda da aynı kurallar uygulanır.

6 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
19.02.2013 · E. 2012/11114 · K. 2013/1764

Emekli ikramiyesinin tamamını kişisel mal saymak usul ve yasaya aykırıdır

Bilirkişi, emeklilik ikramiyesinin tamamını kişisel mal kabul ederek katılma alacağı bulunmadığı sonucuna vardı; mahkeme bu rapora dayanarak istemi reddetmiştir. Rejimin sona erdiği tarih sonrasına isabet eden kısmın peşin sermaye değeri hiç hesaplanmamıştı.

> *Ancak bilirkişi raporunda yasada yazılı hesaplama şekline kısmen uyulmuş ise de mal rejiminin sona erdiği tarih sonrasına isabet eden kısmın peşin sermayeye çevrilmiş değeri hesaplanmadan ikramiyenin tamamı kişisel mal olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Kişisel mal sayılan kısım, ikramiyenin tamamı değil yalnız rejimin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeridir. Karara göre bilirkişi, destekten yoksun kalma tazminatı ve PMF tablosu hesabında uzman olmalı, uygulamada benimsenen iskonto oranı uygulanmalı ve rapor denetime elverişli biçimde gerekçelendirilmelidir.

7 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
15.06.2010 · E. 2010/2273 · K. 2010/3293

Emeklilik ikramiyesi ve tasarruf teşvik ödemesinin kişisel ve edinilmiş mal kısımları PMF tablosundan anlayan uzman bilirkişiyle belirlenmelidir

Dava konusu taşınmazın alımında, rejim devam ederken toplu olarak ödenen emeklilik ikramiyesi ve tasarruf teşvik ödemesinin kullanıldığı tartışmasızdı. Mahkeme bu ödemelerin hangi kısmının kişisel mal olduğunu belirlemeden karar vermiştir.

> *...dava konusu taşınmazın alımında kullanıldığı hususunda duraksama bulunmayan davalıya ait emeklilik ikramiyesi ve tasarruf teşvik ödemesinin mal rejiminin devamı sırasında davalıya toplu olarak ödendiği hususu da dikkate alınarak söz konusu ödemelerin ne kadarlık kısmının kişisel mal ve ne kadarlık kısmının da edinilmiş mal sayılması gerektiğinin, bu tür hesaplamalarda kullanılan PMF tabloları dikkate alınarak, konusunda uzman olan PMF tablosundan anlayan bilirkişiler aracılığı ile belirlenmesi ve ondan sonra uyuşmazlık hakkında bir karar verilmesi gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Toplu ödemelerin kişisel/edinilmiş mal ayrımı, PMF tablolarını kullanabilen uzman bilirkişi aracılığıyla yapılmalıdır; mahkemenin bu ayrımı yapmadan karar vermesi eksik inceleme sayılır. Aynı ölçüt tasarruf teşvik ödemeleri gibi diğer toplu ödemeler için de geçerlidir.

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
07.11.2024 · E. 2023/9764 · K. 2024/8522

Kıdem tazminatında edinilmiş mal–kişisel mal oranı peşin sermaye hesabıyla değil, kıdem tazminatına esas sigorta dökümlerine göre belirlenir

Kayseri 1. Aile Mahkemesinde görülen katılma alacağı davasında taşınmaz 27.02.2018'de erkek adına alınmış, bedelin 53.055 TL'lik kısmı erkeğe yapılan toplu ödemeyle karşılanmıştı. İlk derece mahkemesi bu ödemeyi emekli ikramiyesi sayarak PMF tablosu ve bakiye yaşam süresine göre bölmüştür; kararı temyiz eden kadındı.

> *Mahkemece emekli ikramiyesi olarak kabul edilen 53.055,00 TL'nin aslında hukuki niteliğinin kıdem tazminatı olduğunun, kıdem tazminatındaki edinilmiş mal-kişisel mal oranı her ne kadar 4721 sayılı Kanun'un 228 inci maddesinin ikinci fıkrası gözetilerek hatalı belirlenmiş ise de, kıdem tazminatına esas sigorta dökümlerine göre temyiz eden davacının sıfatına göre edinilmiş mal oranının daha az olacağının anlaşılmasına göre, usul ve kanuna uygun olup davacı kadın vekilinin temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenler kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı onamıştır; doğru hesap kararı temyiz eden kadının aleyhine sonuç vereceği için hatalı yöntem bozma sebebi yapılmamıştır. Kararın önemi şudur: kıdem tazminatı, TMK m. 228/2'deki gibi rejimin sona ermesinden

sonraki yaşam süresine göre değil, kıdem tazminatına esas sigorta dökümlerine göre bölünür.

9 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
24.01.2012 · E. 2011/6900 · K. 2012/305

Henüz ödenmemiş, sandıkta biriken tutarlar üzerinde tasfiye yapılamaz; beklenen haklar malvarlığına girmiş sayılmaz

Eşlerden birinin üyesi olduğu bir vakıfta biriken ve rejim süresince kendisine ödenmemiş olan tutarın tasfiyeye dahil edilip edilemeyeceği tartışılmıştır.

> *...mal rejiminin devamı sırasında elde edilmiş bir mal varlığı olmadan, diğer ifade ile davalıya üye olduğu sandık ve vakıflar tarafından yapılmış bir ödeme, mal varlığına giren bir değer bulunmadan ileride elde edilebilecek mal varlığı değeri (beklemece= beklenen ileride ödenebilen haklar) üzerinde tasfiye yapılması mümkün değildir.*

DEĞERLENDİRME Daire, tasfiyenin ancak mevcut bir malvarlığı değeri üzerinde yapılabileceğini vurgulamıştır. Sandık veya vakıfta biriken ancak henüz ödenmemiş tutarlar "beklenen haklar" niteliğindedir ve rejimin sona erdiği tarihte malvarlığına girmiş bir değer bulunmadığından tasfiye hesabına alınmaz. Ödeme yapıldığında ise TMK m. 228/2'deki ayrım devreye girer.

10 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
19.11.2013 · E. 2013/13548 · K. 2013/17005

TMK m. 228 yalnız edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde uygulanır; mal ayrılığı döneminde ödenen ikramiyeler kişisel maldır

Tasfiyede, 2001 yılında yani mal ayrılığı rejimi döneminde ödenen ikramiyelerin de hesaba katılması istendi. Ayrıca rejimin sona erdiği tarihte malvarlığında bulunduğu kanıtlanamayan bir döviz tutarı tartışma konusuydu.

> *Davalıya taraflar arasında mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu 2001 yılında ödendikleri anlaşılan ikramiyelerle ilgili de davalının kişisel malı olmaları sebebiyle davacının alacak hakkı olmadığına, TMK'nun 228.maddesi edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde uygulanabileceğine göre bu ikramiyelerin de tasfiyeye katılmamalarında bir usulsüzlük yoktur.*

DEĞERLENDİRME Daire, maddenin zaman bakımından uygulama alanını çizmiştir: 01.01.2002 öncesinde mal ayrılığı rejimi geçerli olduğundan o dönemde ödenen ikramiyeler ödenen eşin kişisel malıdır ve diğer eşin alacak hakkı doğmaz. Aynı kararda, rejimin sona erdiği tarihte borçlu eşin malvarlığında bulunduğu kanıtlanamayan değerlerin de tasfiyeye alınamayacağı belirtilmiştir.

11 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
25.12.2012 · E. 2012/5410 · K. 2012/13068

TMK m. 228'deki peşin sermaye hesabı, intifa hakkının değerinin belirlenmesinde de kıyasen uygulanır

Bir intifa hakkının parasal karşılığının nasıl hesaplanacağı tartışılmıştır; kanunda bu konuda özel bir hesap yöntemi bulunmuyordu.

> *Bu hükmün benzetme yoluyla intifa hakkının hesaplanmasında da göz önünde tutulmasında yarar vardır. Saptanan bu somut olgular karşısında intifa hakkının karşılığı hesaplanırken destekten yoksun kalma tazminatlarında ve iş mahkemelerinde göz önünde bulundurulan PMF tablosundan yararlanılarak hesabın yapılması gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire, 228/2'deki mantığın ömür boyu süren diğer hakların değerlendirilmesinde de kullanılabileceğini kabul etmiştir. İntifa hakkının karşılığı, hak sahibinin PMF tablosuna göre kalan yaşam süresi üzerinden hesaplanır ve ödeme peşin yapılacağından uygulamada benimsenen iskonto oranı gözetilir. Bu yaklaşım, süreli ve yaşam süresine bağlı edimlerin tasfiyede parasallaştırılmasında yol göstericidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 230:** Denkleştirme.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 232:** Sürüm değeri.
- **TMK m. 235:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.

MADDE

229

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
III. Eşlerin paylarının hesaplanması
2. Eklenecek değerler

KANUN METNİ

(1) Aşağıda sayılanlar, edinilmiş mallara değer olarak eklenir:
(2) 1. Eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar,
(3) 2. Bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler.
(4) Bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir.

MADDE ÖZETİ

Bir eşin, rejimin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğerinin rızası olmadan olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar ile rejim süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler, edinilmiş mallara değer olarak eklenir (m. 229). Ekleme yalnız hesabi bir işlemdir; devir geçerliliğini korur ve devralana yönelme ancak TMK m. 241 koşullarıyla mümkündür.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Eklenecek değer	Elden çıkarılmış olmasına rağmen hesaba katılan malvarlığı değeri (TMK m. 229/1).
Karşılıksız kazandırma	Bir yıl içinde, rıza olmadan ve olağan hediye niteliği taşımadan yapılan bedelsiz kazandırma (TMK m. 229/1-1).
Azaltma kastı	Diğer eşin katılma alacağını düşürme amacı; ispatı alacaklı eştedir.[2]
İhbar	Kararın devralan üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilmesi için davanın ona bildirilmesi (TMK m. 229/2).

1 Yargıtay 8. HD, 20.05.2013, E. 2012/11057, K. 2013/7419.
2 Yargıtay 8. HD, 09.05.2017, E. 2015/16956, K. 2017/6714.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 229- Madde İsviçre Medenî Kanununun 208 inci maddesinden kısmen değiştirilmek suretiyle alınmıştır. İsviçre Medenî Kanununun 208 inci maddesi iki fıkra hâlinde düzenlenmiştir. Birinci fıkra iki bent hâlinde olup; aynen alınmıştır. Buna karşılık İsviçre Medenî Kanununun 208 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Bu tür kazandırma ve devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda, kararın, dava kendisine ihbar edilmişse bu devir ve kazandırmalardan yararlanan için verileceği"ne ilişkin hüküm alınmamıştır. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunumuzda davanın üçüncü kişiye ihbarıyla ilgili hükümler mevcut olduğundan, bu genel hükümler varken ayrıca böyle bir hükme gerek olmadığı düşünülmüştür. Maddede eşlerin edinilmiş mallarına ilâvesi gerekli değerler iki bent hâlinde sayılmıştır. Tasfiyenin adil bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için eşlerin bazı işlemlerle devrettiği edinilmiş mallara ait malvarlığı değerlerin tasfiye sırasında edinilmiş mallara eklenmelidir. Eşlerden her biri diğerinin malvarlığındaki artıştan pay alacağından, diğerinin bu payı azaltmak maksadıyla yaptığı tasarrufların tasfiye sırasında hesaba katılması zorunludur. Bu nedenle (1) numaralı bentte, eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmaksızın, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmaların edinilmiş mallara ek değer olarak eklenmesi öngörülmüştür. İsviçre Medenî Kanununda mal rejiminin sona ermesinden önceki beş yıl içinde yapılan kazandırmaların edinilmiş mallara eklenmesi kabul edilmiştir. Bu hüküm mirasta tenkise tâbi tasarruflara ilişkin 565 inci maddenin (3) numaralı bendi hükmüne paralel olarak kaleme alınmıştır. Maddenin (2) numaralı bendinde, edinilmiş mallara eklenmesi gereken değerlerden ikincisi olarak, bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin payını azaltmak amacıyla yaptığı devirler değerlendirilmiştir. Burada da bir önceki bentte olduğu gibi mirasta tenkise tâbi tasarruflar arasında yer alan "saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı açık olan temliklere" benzer bir hüküm getirilmiştir. Eşlerden birinin mal rejiminin devam ettiği süre içinde diğer eşin edinilmiş mallardan pay almasını azaltmak üzere yaptığı devirler de tasfiye sırasında edinilmiş mallara, hiç devir edilmemiş gibi eklenecektir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 91*

Gerekçenin en dikkat çekici yanı, Tasarıda üçüncü kişilere ilişkin fıkranın bilinçli olarak alınmamış olmasıdır: usul kanunundaki ihbar hükümleri yeterli görülmüştür. Adalet Komisyonu bu tercihi değiştirmiş; kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararının, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı ileri sürülebileceğini belirtmek amacıyla maddeye bir fıkra eklemiştir. Komisyon ayrıca birinci fıkranın (2) numaralı bendindeki "payını" ibaresini terim birliğinin sağlanması amacıyla "katılma alacağını" biçiminde değiştirmiştir (S. Sayısı 723, s. 312).

Eski Kanun'da bu maddenin karşılığı yoktu. Kural mal rejimi mal ayrılığı olduğundan (743 s. K. m. 170) eşlerin birbirinin malvarlığındaki artıştan pay alma hakkı bulunmuyor, dolayısıyla bu payı azaltmaya yönelik devirleri hesaba katan bir kurala da ihtiyaç duyulmuyordu. Uygulamada mal kaçırma iddiaları ancak muvazaa ya da alacaklıdan mal kaçırma hükümleriyle ele alınabiliyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 229
Koruma	Özel hüküm yoktu	Eklenecek değerler kurumu
Süre	—	Karşılıksız kazandırmalarda son bir yıl
Kast	—	Azaltma kastıyla devirlerde süre sınırı yok
Üçüncü kişi	—	İhbar koşuluyla karar ileri sürülebilir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Birinci hâl	Son bir yıl içinde rıza dışı karşılıksız kazandırma	TMK m. 229/1-1
İkinci hâl	Katılma alacağını azaltma kastıyla devir	TMK m. 229/1-2
İstisna	Olağan hediyeler	TMK m. 229/1-1
İşlevi	Yalnız hesabi ekleme; devir geçerli kalır	Yargıtay 8. HD, K. 2013/7419
İspat yükü	Alacağı isteyen eşte	Yargıtay 8. HD, K. 2017/6714
Değer	Devir tarihindeki sürüm değeri	Yargıtay 8. HD, K. 2016/6712
Üçüncü kişi	Tasfiyenin başında sorumlu tutulamaz	Yargıtay 8. HD, K. 2015/16975
İhbar	Karar, ihbar koşuluyla üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilir	TMK m. 229/2
Sınır	Eşler arası devirlere uygulanmaz	Yargıtay 8. HD, K. 2013/7419

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 208. maddesinden kısmen değiştirilerek alınmıştır. Gerekçe, tasfiyenin adil biçimde gerçekleştirilebilmesi için eşlerin bazı işlemlerle devrettiği edinilmiş mallara ait değerlerin tasfiye sırasında edinilmiş mallara eklenmesi gerektiğini; eşlerden her biri diğerinin malvarlığındaki artıştan pay alacağından, diğerinin bu payı azaltmak maksadıyla 1

yaptığı tasarrufların hesaba katılmasının zorunlu olduğunu belirtir. Gerekçeye göre birinci bentte öngörülen bir yıllık süre, mirasta tenkise tabi tasarruflara ilişkin hükümle paralellik sağlamak amacıyla seçilmiştir; İsviçre Medenî Kanunu'nda bu süre beş yıldır. İkinci bent bakımından gerekçe, bir eşin rejimin devamı süresince diğer eşin payını azaltmak amacıyla yaptığı devirlerin tasfiyede edinilmiş mallara hiç devredilmemiş gibi ekleneceğini açıklar. Tasarıda, İsviçre Medenî Kanunu'nun 208. maddesinin ikinci fıkrasındaki, kararın dava kendisine ihbar edilmişse devirden yararlanan kişi için de verileceğine ilişkin hüküm, usul kanunundaki ihbar hükümleri yeterli görülerek alınmamıştı. Adalet Komisyonu ise bu yöndeki fıkrayı maddeye ilave etmiş ve birinci fıkranın (2) numaralı bendindeki "payını" ibaresini terim birliği için "katılma alacağını" biçiminde değiştirmiştir (S. Sayısı 723, s. 312).

DİKKAT

Bu madde, uygulamada "mal kaçırma" olarak bilinen durumun karşılığıdır. İki ayrı hâl vardır ve koşulları farklıdır: birinci hâlde devir **son bir yıl içinde**, **karşılıksız** ve **diğer eşin rızası olmadan** yapılmış olmalıdır; burada ayrıca kötü niyet aramak gerekmez. İkinci hâlde ise süre sınırı yoktur, rejimin başından sonuna kadar yapılan her devir kapsama girebilir; ancak bu kez **katılma alacağını azaltma kastının ispatı** gerekir. En önemli yanılgı, bu maddeyle devrin iptal edileceğinin sanılmasıdır: tapu iptali istenemez, mal geri getirilmez; mal sadece hesapta varmış gibi kabul edilir ve alacak diğer eşten tahsil edilir. Devralan kişiye ancak tasfiye sonunda borçlu eşin malvarlığı alacağı karşılamazsa ve dava ona ihbar edilmişse gidilebilir.

II. Birinci Hâl: Son Bir Yıl İçindeki Karşılıksız Kazandırmalar

- **Koşullar:** Kazandırma, mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde, diğer eşin rızası olmadan ve olağan hediyeler dışında yapılmış olmalıdır (TMK m. 229/1-1).
- **Kast aranmaz:** Bu bentte ayrıca katılma alacağını azaltma kastı aranmaz; sürenin, rızasızlığın ve karşılıksızlığın varlığı yeterlidir.
- **Bir yıllık sürenin kaynağı:** Gerekçeye göre süre, mirasta tenkise tabi tasarruflara ilişkin hükümle paralellik için bir yıl olarak belirlenmiştir; İsviçre'de aynı süre beş yıldır.
- **Olağan hediyeler:** Doğum günü, bayram, düğün gibi vesilelerle yapılan ve ailenin ekonomik gücüyle orantılı hediyeler kapsam dışındadır.
- **Rıza:** Rızanın açık olması şart değildir; birlikte alınan kararlarla yapılan kazandırmalar bu bent kapsamına girmez.
- **Başlangıç tarihi:** Bir yıllık süre, rejimin sona erdiği tarihten yani boşanmada dava tarihinden geriye doğru hesaplanır (TMK m. 225).

III. İkinci Hâl: Katılma Alacağını Azaltma Kastıyla Devirler

- **Süre sınırı yok:** Bu bent, rejimin başlangıcından sona ermesine kadar yapılan bütün devirleri kapsar (TMK m. 229/1-2).
- **Aranan unsur:** Devrin, diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılmış olması gerekir; gerekçe bunu, mirastaki "saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yapılan temlikler"e benzetir.
- **İspat yükü:** Bu kastı, alacağı isteyen eş ispatlar.[3]
- **Kastın belirtileri:** Devrin boşanmaya yakın bir tarihte yapılmış olması ve zorunlu bir ihtiyaçla açıklanamaması kastın kabulü için yeterli görülebilir.[4]
- **Görünürdeki satışlar:** Bedeli gerçekte ödenmemiş, devralanın satın almadığını beyan ettiği işlemler gerçek satış sayılmaz ve eklenecek değer kabul edilir.[5]
- **Uygulanmayacağı hâl:** Madde, eşler arasında yapılan devirlere değil, eşler dışındaki kişilere yapılan kazandırma ve devirlere uygulanır.[6]

IV. Eklemenin Hukuki Sonucu

- **Yalnız hesabi işlem:** Ekleme kâğıt üzerinde yapılır; devredilen mal geri getirilmez ve yapılan kazandırma geçerliliğini korur.[7]
- **Tapu iptali istenemez:** Bu maddeye dayanarak tasarrufun iptali ya da tapu iptali ve tescil talep edilemez.[8]
- **Borçlu eş:** Hesaplanan alacak, devri yapan eşten tahsil edilir.
- **Elden çıkarma alacağı düşürmez:** Malın satılmış olması katılma alacağı talebini ortadan kaldırmaz.[9]
- **İkame değerler:** Satılan malın yerine geçen değer de edinilmiş mal sayılır.[10]
- **Denkleştirme ve artık değer:** Eklenecek değerler, denkleştirmeden elde edilen miktarlarla birlikte artık değer hesabına girer (TMK m. 230, TMK m. 231).

V. Değerlendirme Anı ve Hesap

- **Kanun metni:** Edinilmiş mallara hesapta eklenecek olanların değeri, malın devredildiği tarih esas alınarak hesaplanır (TMK m. 235).
- **Yerleşik uygulama:** Azaltma kastıyla devredilen malda devir tarihindeki sürüm değeri esas alınır ve bunun yarısı katılma alacağıdır.[11]

3 Yargıtay 8. HD, 09.05.2017, E. 2015/16956, K. 2017/6714.
4 Yargıtay 8. HD, 17.02.2016, E. 2014/21043, K. 2016/2569.
5 Yargıtay 8. HD, 28.09.2017, E. 2017/12991, K. 2017/11707.
6 Yargıtay 8. HD, 20.05.2013, E. 2012/11057, K. 2013/7419.
7 Yargıtay 8. HD, 20.05.2013, E. 2012/11057, K. 2013/7419.
8 Yargıtay 8. HD, 29.09.2015, E. 2015/6857, K. 2015/16975.
9 Yargıtay 8. HD, 27.03.2014, E. 2013/9549, K. 2014/5481.
10 Yargıtay 8. HD, 13.02.2014, E. 2013/7271, K. 2014/2331.
11 Yargıtay 8. HD, 13.04.2016, E. 2014/25885, K. 2016/6712.

- **Uzman görüşü:** Devir tarihindeki sürüm değeri, konusunda uzman bilirkişi aracılığıyla saptanır.[12]
- **Farklı yaklaşım:** Bazı kararlarda malın devir tarihindeki durumu esas alınarak tasfiye yani karar tarihindeki sürüm değerinin hesaplanacağı belirtilmiştir.[13]
- **Banka hesapları:** Yalnız sona erme tarihindeki bakiye değil, önceki toplu çekimler ve tasarruflar da incelenmelidir.[14]
- **Sürüm değeri:** Tasfiyede kural olarak malların sürüm değerleri esas alınır (TMK m. 232).

VI. Üçüncü Kişinin Durumu ve İhbar

- **İhbar zorunluluğu:** Mahkeme kararının devralan üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilmesi, davanın ona usulünce ihbar edilmiş olmasına bağlıdır (TMK m. 229/2).
- **Komisyonun eklemesi:** Bu fıkra Tasarıda yoktu; Adalet Komisyonu tarafından maddeye eklenmiştir (S. Sayısı 723, s. 312).
- **Sorumluluğun zamanı:** Üçüncü kişi, tasfiyenin başında katılma alacağından sorumlu tutulamaz; hakkında yalnız kazandırmanın ve ihbarın tespitine karar verilir.[15]
- **TMK m. 241 ile ilişki:** Borçlu eşin malvarlığı alacağı karşılamazsa, eksik kalan miktarla sınırlı olarak üçüncü kişiye karşı ayrı bir dava açılabilir (TMK m. 241).
- **Bağımsız uygulanamaz:** Bu nedenle TMK m. 229, m. 241'den ayrı ve bağımsız biçimde uygulanamaz.[16]
- **Usul:** İhbar, dava sırasında HMK hükümlerine göre yapılır ve ihbar olunanın davaya katılması mümkündür.

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Diğer eşin mal kaçırdığından şüphelenen eş, dava açmadan önce tapu ve trafik kayıtlarının geçmişe dönük dökümünü istemeli; devir tarihlerini boşanma dava tarihiyle karşılaştırmalıdır. Son bir yıl içindeki karşılıksız devirler için kast ispatına gerek olmadığından, önce bu dönemin taranması işi kolaylaştırır. Daha eski devirler için azaltma kastı somutlaştırılmalıdır: devrin yakın akrabaya yapılmış olması, bedelin banka kanalıyla ödenmemiş olması, devralanın satın alma gücünün bulunmaması, devirden sonra malın yine devreden eş tarafından kullanılıyor olması ve devrin boşanma sürecine denk gelmesi güçlü belirtilerdir. Devralan kişi tanık olarak değil, mutlaka ihbar olunan sıfatıyla dosyaya dahil ettirilmelidir; ihbar

12 Yargıtay 8. HD, 29.04.2013, E. 2012/10894, K. 2013/6147.
13 Yargıtay 8. HD, 09.01.2018, E. 2015/22114, K. 2018/81.
14 Yargıtay 8. HD, 17.02.2016, E. 2014/16215, K. 2016/2535.
15 Yargıtay 8. HD, 29.09.2015, E. 2015/6857, K. 2015/16975.
16 Yargıtay 8. HD, 20.05.2013, E. 2012/11057, K. 2013/7419.

yapılmazsa ileride TMK m. 241 yolu kullanılamaz. Talep tapu iptali olarak değil alacak olarak kurulmalıdır. Banka hesapları söz konusuysa mahkemeden hesap hareketlerinin tamamının getirtilmesi ve bankacı ya da mali müşavir bilirkişi incelemesi yapılması istenmelidir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
20.05.2013 · E. 2012/11057 · K. 2013/7419

Eklenecek değer yalnızca hesabi bir işlemdir; kazandırmanın geçerliliğine dokunulamaz ve madde TMK m. 241'den bağımsız uygulanamaz

Katılma alacağından, lehine devir yapılan üçüncü kişinin de müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulup tutulamayacağı; TMK m. 229'un tek başına uygulanıp uygulanamayacağı tartışılmıştır.

> *Şu halde, TMK.nun 229. maddesinin uygulanabilmesi için bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda katılma alacağının elde edilemediği ve tasarrufta bulunan eşin mal varlığının bunu karşılamadığını belirtir mahkeme kararı, tasarruf ve devirden yararlanan üçüncü şahıslara ancak davanın ihbar edilmesi olması koşuluyla ileri sürülebilecektir. Bu halde alacaklı durumda olacak kişinin istekte bulunması imkanı olacaktır. Bu somut olgu karşısında, TMK.nun 229. maddesinin TMK.nun 241. maddesinden ayrı ve bağımsız olarak uygulanması mümkün görülmemektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire, maddenin işlevini net biçimde ortaya koymuştur: ekleme sadece kâğıt üzerinde bir hesap işlemidir; devredilen mal geri getirilmez, yapılan kazandırma geçerliliğini korur. Üçüncü kişiye yönelme ancak tasfiye sonunda borçlu eşin malvarlığı alacağı karşılamazsa ve dava kendisine usulünce ihbar edilmişse, TMK m. 241 çerçevesinde mümkün olur. Madde, eşler arasındaki devirlere değil, eşler dışındaki kişilere yapılan kazandırma ve devirlere uygulanır.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
27.03.2014 · E. 2013/9549 · K. 2014/5481

Malın elden çıkarılmış olması katılma alacağı talebini ortadan kaldırmaz

Tasfiyeye konu taşınmaz, rejim devam ederken devredilmişti. Mahkeme, mal mevcut olmadığı gerekçesiyle istemi hatalı nitelendirerek karar vermiştir.

> *229/2. maddesinde, bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirlerin, edinilmiş mallara değer olarak ekleneceği hükme bağlanmış olup, davacının hakkı bakımından malların elden çıkarılmış bulunması alacak talebini ortadan kaldırmaz. Dava konusu taşınmaza ilişkin davacının katılma alacağının TMK'nun 219, 229, 231, 235/2 ve 236/1.*

maddeleri gereğince hesaplanması ve sonucuna göre taleple bağlı kalınarak davanın kabul edilmesi gerekir.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Eşin malı satmış olması alacağı düşürmez; koşulları varsa mal hiç devredilmemiş gibi hesaba katılır. Alacak, TMK m. 219, 229, 231, 235/2 ve 236/1 birlikte uygulanarak hesaplanır ve taleple bağlı kalınarak hükmedilir.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
29.09.2015 · E. 2015/6857 · K. 2015/16975

Üçüncü kişi tasfiyenin başında katılma alacağından sorumlu tutulamaz; hakkında yalnız kazandırmanın ve ihbarın tespitine karar verilir

Şirket payı üzerinde yapılan devir nedeniyle açılan katılma alacağı davasında mahkeme, alacağın davalı eşle birlikte ihbar olunan üçüncü kişiden de müştereken ve müteselsilen tahsiline karar vermiştir.

"Karşılıksız kazandırma veya devrin yapıldığının tespit edilmesi halinde, işlemin (tasarrufun) iptaline karar verilemez ve üçüncü kişi borçlu eşle birlikte davalı olarak gösterilse bile bu aşamada davacı lehine hüküm altına alınan katılma alacağından üçüncü kişinin sorumluluğuna karar verilemez. Üçüncü kişi hakkında sadece 229. maddedeki amaç doğrultusunda lehine kazandırma veya devrin yapıldığının ve kendisine usulünce ihbar yapılmış olduğunun tespiti kararı ile yetinilmelidir. Zira, ancak tasfiye sonunda borçlu eşin malvarlığı ya da terekesinin borcu ödemeye yetmediğinin anlaşılması durumunda, sonradan üçüncü kişi aleyhine TMK'nun 241. maddesine göre eksik kalan miktarla sınırlı olarak alacak davası açılması mümkün olabilecektir.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Üçüncü kişiye yönelik olarak yapılabilecek tek şey, lehine kazandırma yapıldığının ve davanın kendisine usulünce ihbar edildiğinin tespitidir. Tasfiye süreci, alacağın tahsiliyle tamamlanır; borçlu eşin malvarlığı alacağı karşılıyorsa üçüncü kişi hiç sorumlu olmaz. Ancak tahsil aşamasında eksik kalırsa, eksik miktarla sınırlı olarak TMK m. 241'e dayalı ayrı bir dava açılabilir.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
09.05.2017 · E. 2015/16956 · K. 2017/6714

Katılma alacağını azaltmak kastıyla devir yapıldığını ispat yükü, alacağı isteyen eştedir

Tasfiyeye konu bağımsız bölüm, boşanma davasından yaklaşık iki yıl önce devredilmişti. Devreden eş, satış parasının evin ve çocukların ihtiyaçlarına harcandığını savunmuştur; mahkeme yemin hakkını davalıya yönelterek azaltma kastını kabul etmiştir.

"Mal rejimin sona erdiği tarihte tasfiye konu mevcut mal olmadığına göre, TMK 229 maddesine göre eklenecek değerlerin varlığını yani, mal rejiminin devamı

süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devir olduğunu davacının ispatlaması gerekir (TMK m. 6, HMK m. 190).

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Rejimin sona erdiği tarihte mal mevcut değilse, onu hesaba kattırmak isteyen eş, devrin katılma alacağını azaltmak kastıyla yapıldığını TMK m. 6 ve HMK m. 190 uyarınca ispatlamak zorundadır. Bu ispat yapılamazsa dava reddedilir; yemin hakkının karşı tarafa yöneltilmesi de hatalıdır.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
17.02.2016 · E. 2014/21043 · K. 2016/2569

Boşanmadan kısa süre önce yapılan ve zorunlu bir ihtiyaçla açıklanamayan devir, katılma alacağını azaltma kastı sayılır

Tasfiyeye konu paylar, boşanma davasının açılmasından yaklaşık iki ay önce devredilmişti. Devrin zorunlu bir ihtiyaçtan kaynaklandığı ileri sürülmemiş ve ispatlanmamıştı.

> *Payların zorunlu bir ihtiyaçtan dolayı devredildiği de iddia ve ispat edilmemiştir. Bu durumda, TMK 229/2 gereği bu taşınmazlar yönünden diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılan bir devir olduğunun kabul edilmesi gerekir.*

DEĞERLENDİRME Daire, azaltma kastının somut olgulardan çıkarılabileceğini göstermiştir. Devrin boşanmaya yakın bir tarihte yapılmış olması ve makul bir gerekçeyle açıklanamaması, TMK m. 229/2 anlamında kastın kabulü için yeterli görülmüştür. Aynı kararda, edinilmiş mal karinesinin aksini ispat yükünün malın kişisel mal olduğunu savunan eşte olduğu da vurgulanmıştır (TMK m. 222/3).

6 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
28.09.2017 · E. 2017/12991 · K. 2017/11707

Görünürde satış olan, gerçekte bedeli ödenmemiş devirler eklenecek değer sayılır

Tasfiyeye konu taşınmaz üçüncü kişiye satılmış görünüyordu; ancak tanık, taşınmazı satın almadığını beyan etti ve dosyada eşler arasındaki huzursuzluklar sabitti.

> *...taşınmazın devrinin gerçek satış olmadığı ve TMK 229. maddesi gereğince eklenecek değer niteliğinde olduğu anlaşıldığından taşınmazın devir tarihindeki niteliği nazara alınarak tasfiye tarihindeki değeri dikkate alınarak alacağa hükmedilmesi gerekirken delillerin hatalı değerlendirilmesi ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olmuştur, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Tapudaki işlemin "satış" olarak görünmesi tek başına belirleyici değildir; devralan kişinin beyanı, bedelin gerçekten ödenip ödenmediği ve devrin yapıldığı dönemdeki aile ilişkileri birlikte değerlendirilir. Gerçek bir satış bulunmadığı sonucuna varılırsa mal, eklenecek değer olarak tasfiyeye dahil edilir.

7 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
13.04.2016 · E. 2014/25885 · K. 2016/6712

Azaltma kastıyla devredilen malda, malın devir tarihindeki sürüm değeri esas alınır ve bunun yarısı katılma alacağıdır

Edinilmiş mal niteliğindeki taşınmaz, rejim devam ederken katılma alacağını azaltmak kastıyla üçüncü kişiye satılıp devredilmişti. Devreden eş lehine denkleştirme yapılmasını gerektiren bir miktar da kanıtlanamamıştı.

> *Yapılacak hesaplamada malın eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla devredilmesi durumunda, malın sürüm değerinin malın devredildiği tarihteki (26.02.2009) değerinin esas alınacağı (TMK.m.235/2); TMK'nun 236. maddesine göre edinilmiş malda aksi kararlaştırılmamışsa diğer eşin yarı oranında katılma alacağının bulunduğu gözönünde bulundurulmalıdır.*

DEĞERLENDİRME Daire, eklenecek değerin parasal karşılığını nasıl bulacağını göstermiştir: değerlendirmede malın devredildiği tarihteki sürüm değeri esas alınır (TMK m. 235/2) ve aksi kararlaştırılmadıkça bu değerin yarısı diğer eşin katılma alacağıdır (TMK m. 236/1). Hesap için değer ve hesap bilirkişilerinden ek rapor alınması gerekir.

8 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
29.04.2013 · E. 2012/10894 · K. 2013/6147

Yakın akrabaya devredilen taşınmazın devir tarihindeki sürüm değeri uzman bilirkişiyle saptanır ve yarısı artık değer sayılır

Edinilmiş mal niteliğindeki taşınmaz, rejim devam ederken devreden eşin annesine satılarak devredilmişti.

> *Söz konusu taşınmazın, edinilmiş mal kabul edilmesi gerektiğine göre TMK'nun 202, 219, 229, 231, 232, 235/2 ve 236/1. maddesi gereğince davacının katılma alacağının hesaplanması, taşınmaz 28.05.2008 tarihinde davalı tarafından annesine satılıp devredildiğinden TMK'nun 235/2. fıkrası uyarınca, taşınmazın devir tarihindeki sürüm değerinin uzman bilirkişi tarafından TMK'nun 232. maddesi uyarınca saptanması, saptanacak sürüm değerinin yarısının artık değer olarak davacıya ait olduğunun kabulüne karar verilmesi (TMK. m.236/1) gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire, yakın akrabaya yapılan devirlerde de aynı yöntemin uygulanacağını göstermiştir: taşınmaz edinilmiş mal kabul edilir, devir tarihindeki sürüm değeri TMK m. 232 uyarınca uzman bilirkişiyle belirlenir ve bu değerin yarısı diğer eşin katılma alacağı olur. Aynı kararda zamanaşımının boşanma kararının kesinleştiği tarihte başlayacağı da belirtilmiştir.

9 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
09.01.2018 · E. 2015/22114 · K. 2018/81

Bir başka yaklaşımda, devredilen malın devir tarihindeki durumu esas alınarak tasfiye (karar) tarihindeki sürüm değeri hesaplanır

Tasfiyeye konu taşınmaz, boşanma davasından yaklaşık bir buçuk ay önce üçüncü kişiye satılmıştı. Mahkeme eklenecek değer kabulünde isabet etmiş, ancak hesabı devir tarihindeki değer üzerinden yapmıştı.

> *Bu tür uyuşmazlıklarda; öncelikle, davalı eş tarafından 229. maddede sayılan amaç ve doğrultuda kazandırma veya devrin yapılıp yapılmadığı araştırılıp belirlenmelidir. Mahkemece, karşılıksız kazandırma veya devrin yapıldığının anlaşılması durumunda, söz konusu mal mevcut kabul edilerek yapılan hesaplamada davacı tarafın katılma alacak hakkının olup olmadığı, varsa miktarı saptanarak davalı eşten tahsili yönünde hüküm kurulmalıdır. Tasfiyede devredilen malvarlığının devir tarihindeki durumu (niteliği, seviyesi, yaşı vs.) esas alınarak tasfiye (karar) tarihindeki sürüm (raiç) değeri hesaplanır. (TMK'nun 235/2.)...*

DEĞERLENDİRME Bu karar, değerlendirme anı bakımından farklı bir çizgiyi yansıtır: malın devir tarihindeki durumu (niteliği, seviyesi, yaşı) esas alınır, ancak parasal değer tasfiye yani karar tarihine göre hesaplanır. Kanun metni ile aynı Dairenin başka kararları devir tarihindeki değeri esas aldığından, dava dilekçesinde her iki yönteme göre de hesap yapılmasını istemek ve hangi tarihteki değerin talep edildiğini açıkça belirtmek yerinde olur.

10 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
13.02.2014 · E. 2013/7271 · K. 2014/2331

Satılan malın yerine geçen değer de edinilmiş maldır; resmî kayıtla elden çıkarılan araçta devir tarihindeki sürüm değeri esas alınır

Edinilmiş mal niteliğindeki araç, boşanma davasından önce resmî kayıtla satılmıştı. Tanıklar aracın hâlâ devreden eş tarafından kullanıldığını söylese de kayıtlarda devir görünüyordu.

> *Ne var ki, araç boşanma dava tarihinden önce resmi kayıtlarla elden çıkarıldığı anlaşıldığından TMK'nun 235/2. fıkrası uyarınca aracın devr edildiği 28.09.2010 tarihindeki sürüm değerinin hesaplamada göz önünde bulundurulması gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire, iki noktayı birlikte ele almıştır. Birincisi, satılan malın yerine geçen (ikame) değer TMK m. 219/2-5 uyarınca yine edinilmiş maldır; bu nedenle satış, alacağı ortadan kaldırmaz. İkincisi, resmî kayıtla devredilmiş bir araçta hesaplama, TMK m. 235/2 uyarınca devir tarihindeki sürüm değeri üzerinden yapılır; fiilen kimin kullandığı bu sonucu değiştirmez.

11 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
17.02.2016 · E. 2014/16215 · K. 2016/2535

Banka ve yatırım hesaplarında yalnız sona erme tarihindeki bakiye değil, daha önce yapılan devir ve tasarruflar da araştırılmalıdır

Tasfiyeye konu vadesiz hesapta ve ona bağlı yatırım hesabında, boşanma dava tarihi itibarıyla yalnızca küçük bir bakiye tespit edilmiş ve hüküm bu tutar üzerinden kurulmuştu.

> *...bankacı-mali müşavir bilirkişi eliyle inceleme yaptırılarak tasfiye tarihi olan boşanma dava tarihi itibariyle bu hesapta ve bu hesaba bağlı yatırım hesabında tasfiye edilecek bir değer bulunup bulunmadığı, bu değerin TL olarak karşılığının ve tasfiye tarihinden daha önce toplu olarak elden çıkarılmış mevcutlar bulunup bulunmadığının araştırılması; tasfiye tarihinde mevcut bir değer varsa bunun tasfiyeye tabi tutulması, daha önce bu hesaptan ve bu hesaba bağlı yatırım hesabından TMK'nun 229/2. maddesi gereğince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılan devir ve tasarruflar bulunup bulunmadığının da değerlendirilip, bulunuyorsa bunun da tasfiye hesabına dahil edilmesi ve talep miktarı da gözetilerek alacak talebi hakkında bir karar verilmesi gerekirken bu konuda eksik inceleme ve araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış, hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Banka hesaplarında tasfiye, yalnız sona erme tarihindeki bakiyeye bakılarak yapılamaz; hesabın geçmiş hareketleri bankacı veya mali müşavir bilirkişi eliyle incelenmeli, toplu çekimler ile katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılan devir ve tasarruflar belirlenmeli ve bunlar da TMK m. 229/2 uyarınca hesaba eklenmelidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 228:** Malların ayrılması.
- **TMK m. 230:** Denkleştirme.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 232:** Sürüm değeri.
- **TMK m. 235:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.
- **TMK m. 241:** Üçüncü kişilere karşı dava.

MADDE

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
III. Eşlerin paylarının hesaplanması

230 3. Kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasında denkleştirme

KANUN METNİ

(1) Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise, tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir.
(2) Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır.
(3) Bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artması veya azalması durumunda denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır.

MADDE ÖZETİ

Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir; bir kesimden diğerindeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa denkleştirme katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine göre yapılır (m. 230). Denkleştirmeden elde edilen miktarlar, eklenecek değerlerle birlikte artık değer hesabına dahildir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Denkleştirme	Bir eşin kendi mal kesimleri arasındaki alacak-borç ilişkisinin tasfiyede kapatılması (TMK m. 230/1).
Mal kesimi	Aynı eşe ait kişisel mallar ile edinilmiş mallar grupları (TMK m. 230/2).

1 Yargıtay HGK, 12.09.2012, E. 2012/8-365, K. 2012/561.

Borç karinesi	Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borcun edinilmiş mallara ilişkin sayılması (TMK m. 230/2).
Denkleştirme oranı	Bir kesimden diğerine yapılan katkının malın değeri içindeki payı.[2]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 230- Madde İsviçre Medenî Kanununun 209 uncu maddesini karşılamaktadır. Her bir eşin edinilmiş malvarlığının belirlenebilmesi için, tasfiye sırasında ilgili eşin kişisel malları ile edinilmiş malları arasındaki alacak borç ilişkileri göz önüne alınmalıdır. Maddenin birinci fıkrası, bir eşin mal gruplarıyla ilgili bir borcun diğer mal grubundan ödenmesi hâlinde tasfiye sırasında bunun denkleştirileceğini düzenlemektedir. Buna göre bir eşin kişisel mallarına ilişkin borçlarının edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallarına ilişkin borçları kişisel mallardan ödenmiş ise, tasfiye sırasında denkleştirme yapılacak, edinilmiş mallarda bu yüzden meydana gelen artma ya da eksilme hesaba katılacaktır. Maddenin ikinci fıkrası, eşin borçlarının hangi mal kesimine ait ise sadece o kesimi yükümlülük altına sokacağını hükme bağlamıştır. Aynı fıkrada hangi kesime ait olduğu anlaşılmayan borçlar bakımından bu borcun edinilmiş mallara ilişkin olduğu hususunda bir karine getirilmiştir. Burada adî bir karine söz konusudur. Aksini iddia eden ispatla yükümlüdür. Maddenin üçüncü fıkrasında, denkleştirmenin değerlendirmesi açısından nazara alınacak ölçüler ve zaman konusunda bir hüküm getirilmiştir. Buna göre bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, denkleştirmede katkı oranına ve tasfiye sırasında mal mevcut ise bu andaki değeri, mal daha önce elden çıkmışsa, hakkaniyet ölçüleri göz önünde tutulmak suretiyle belirlenecek değeri esas alınacaktır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 92*

Gerekçenin ikinci fıkraya ilişkin açıklaması uygulamada belirleyicidir: hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç için getirilen karine **adi karinedir**, yani aksi ispatlanabilir. Bu da denkleştirme iddiasında bulunan eşe düşen ispat yükünü açıklar. Üçüncü fıkraya ilişkin açıklama ise hesabın iki ayağını gösterir: katkı oranı ve malın tasfiye anındaki değeri. Madde, Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun'da bu maddenin karşılığı yoktu. Kural mal rejimi mal ayrılığı olduğundan (743 s. K. m. 170) eşlerin malvarlığı kişisel mal-edinilmiş mal biçiminde iki kesime ayrılmıyor, dolayısıyla kesimler arası bir denkleştirme hesabına da ihtiyaç duyulmuyordu. Bu dönemde bir eşin diğerinin malına yaptığı harcamalar ancak Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine dayanan katkı payı alacağı olarak değerlendirilebiliyordu.

2 Yargıtay 2. HD, 24.11.2021, E. 2021/5355, K. 2021/8698.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 230
Mal kesimleri	Ayrım yoktu	Kişisel mal ve edinilmiş mal
Kesimler arası hesap	Düzenlenmemişti	Denkleştirme
Borcun yükü	Genel hükümler	İlişkin olduğu kesim
Karine	Yoktu	Anlaşılamayan borç edinilmiş mala ilişkindir
Değer	—	Katkı oranı x tasfiye anındaki değer

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Denkleştirme istemi	Borcun diğer kesimden ödenmesi hâlinde	TMK m. 230/1
Borcun yükü	Borç, ilişkin olduğu kesimi yükümlülük altına sokar	TMK m. 230/2
Karine	Kesimi anlaşılamayan borç edinilmiş mala ilişkindir	TMK m. 230/2
Karinenin niteliği	Adi karine; aksini iddia eden ispatlar	Madde gerekçesi
Katkı hâli	Denkleştirme katkı oranına göre yapılır	TMK m. 230/3
Değer	Malın tasfiye zamanındaki değeri	TMK m. 230/3
Elden çıkarma	Hakkaniyete göre belirlenir	TMK m. 230/3
Hesaptaki yeri	Artık değere dahil edilir	Yargıtay HGK, K. 2012/561
Sonrası	Bakiye artık değer üzerinden katılma alacağı	Yargıtay 8. HD, K. 2014/18285

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 209. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, her bir eşin edinilmiş malvarlığının belirlenebilmesi için tasfiye sırasında ilgili eşin kişisel malları ile edinilmiş malları arasındaki alacak-borç ilişkilerinin göz önüne alınması gerektiğini belirtir. Birinci fıkra bakımından gerekçe, bir eşin mal gruplarıyla ilgili bir borcun diğer mal grubundan ödenmesi hâlinde tasfiye sırasında denkleştirme yapılacağını ve edinilmiş mallarda bu yüzden meydana gelen artma ya da eksilmenin hesaba katılacağını açıklar. İkinci fıkra bakımından gerekçe, borçların hangi mal kesimine aitse sadece o kesimi yükümlülük altına sokacağını; hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borçlar için edinilmiş mallara ilişkin olduğu yönünde bir karine getirildiğini ve bunun adi bir karine olduğunu, aksini iddia edenin ispatla yükümlü bulunduğunu belirtir. Üçüncü fıkra bakımından ise gerekçe, bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa denkleştirmede katkı oranının ve tasfiye sırasında mal mevcutsa bu andaki değerin, mal daha önce elden çıkmışsa hakkaniyet ölçüleri gözetilerek belirlenecek değerin esas alınacağını açıklar. Madde, Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

DİKKAT

Denkleştirme, eşler arasındaki değil **her bir eşin kendi içindeki** hesaptır: kişisel maldan ödenen bir edinilmiş mal borcu ya da edinilmiş maldan ödenen kişisel mal borcu, tasfiyede geri alınır. Uygulamada en sık karşılaşılan örnekler şunlardır: miras veya bağış yoluyla gelen parayla ya da bozdurulan ziynetle ev alınması, evlenmeden önceki taşınmazın satılıp yeni ev alımında kullanılması, evlilik öncesi çekilmiş kredinin evlilik içinde ödenmesi. Denkleştirme talebi varsa bu, dilekçede ayrıca yazılmalıdır; mahkeme kendiliğinden araştırmaz. Çok önemli bir nokta da paranın izlenebilirliğidir: kişisel malın satış bedelinin hangi hesaba geçtiği ve hangi alımda kullanıldığı belgelenemezse, hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan değerler kanun gereği edinilmiş mal sayılır ve denkleştirme isteyen eşin aleyhine sonuç doğurur.

II. Denkleştirmenin Anlamı ve İstenebileceği Durumlar

- **Tanım:** Bir eşin kişisel mallarına ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallarına ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmişse tasfiyede denkleştirme istenebilir (TMK m. 230/1).
- **İç hesap:** Denkleştirme, eşler arasında değil her eşin kendi mal kesimleri arasında yapılan bir hesaptır; gerekçe bunu "kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasındaki alacak-borç ilişkileri" olarak niteler.

- **Hesaptaki yeri:** Denkleştirmeden elde edilen miktarlar, eklenecek değerlerle birlikte artık değere dahil edilir.[3]
- **Sıralama:** Önce denkleştirme yapılır, kalan bakiye artık değer üzerinden katılma alacağı hesaplanır.[4]
- **Talep gerekir:** Denkleştirme kendiliğinden araştırılmaz; iddia ve savunma çerçevesinde ileri sürülmelidir.[5]
- **Değer artış payından farkı:** Değer artış payı bir eşin **diğer eşin** malına katkısını; denkleştirme ise aynı eşin **kendi iki mal kesimi** arasındaki aktarımı konu alır (TMK m. 227).

III. Borçlar ve Karine

- **Kural:** Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar (TMK m. 230/2).
- **Örnekler:** Kişisel taşınmaz için çekilen kredi kişisel mal kesimine, evlilik içinde alınan ev için çekilen kredi edinilmiş mal kesimine aittir.
- **Karine:** Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır (TMK m. 230/2).
- **Karinenin niteliği:** Gerekçeye göre burada adi bir karine söz konusudur; aksini iddia eden ispatla yükümlüdür.
- **Sonuç:** Belgelenemeyen ödemeler edinilmiş mal kesimine mal edileceğinden, kişisel mal iddiasında bulunan eş kayıtlarını eksiksiz sunmalıdır.
- **Menkul kıymetler:** Rejimin başladığı 01.01.2002 tarihinde hesapta bulunan değerler kişisel maldır; akıbeti araştırılıp denkleştirme yapılmalıdır.[6]

IV. Katkı Hâlinde Denkleştirmenin Hesabı

- **Üçlü ölçüt:** Bir kesimden diğerindeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa denkleştirme katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine göre yapılır (TMK m. 230/3).
- **Elden çıkarılmışsa:** Mal daha önce elden çıkmışsa hakkaniyet ölçüleri gözetilerek belirlenecek değer esas alınır (TMK m. 230/3).
- **Oranın tespiti:** Kişisel mal verilerek yeni bir mal alınmışsa, eski malın yeni malın edinme tarihindeki değerinin ne kadarını karşıladığı denetime elverişli raporla belirlenmelidir.[7]

3 Yargıtay HGK, 12.09.2012, E. 2012/8-365, K. 2012/561.
4 Yargıtay 8. HD, 14.10.2014, E. 2014/14397, K. 2014/18285.
5 Yargıtay 8. HD, 20.06.2013, E. 2013/10529, K. 2013/9598.
6 Yargıtay 8. HD, 20.11.2018, E. 2016/21647, K. 2018/18931.
7 Yargıtay 2. HD, 24.11.2021, E. 2021/5355, K. 2021/8698.

- **Somut hesap:** Malın tasfiye tarihindeki değerinden denkleştirme tutarı ve varsa değer artış payı düşülür, kalanın yarısı katılma alacağı olur.[8]
- **İyileştirmelerde:** Harcamanın hangi kesimin gelirinden yapıldığı saptanmalı; edinilmiş mal gelirleriyle yapılmışsa doğan değer artışının yarısı diğer eşin alacağıdır.[9]
- **Her mal ayrı:** Tasfiyede her malvarlığı için alacaklar, borçlar ve krediler ayrı ayrı gözetilir; bütün mallar tek hesapta toplanamaz.[10]

V. Uygulamadan Örnekler

- **Ziynet:** Bozdurulan ziynetten gelen paranın oranı kişisel mal olarak denkleştirmede dikkate alınır.[11]
- **Miras ve bağış:** Miras ya da bağış yoluyla gelen para kişisel mal olduğundan, bu parayla yapılan alımlarda denkleştirme gündeme gelir (TMK m. 220).
- **Evlilik öncesi taşınmaz:** Evlenmeden önce edinilen taşınmazın satış bedeli yeni alımda kullanılmışsa, o oranda denkleştirme istenir.
- **Kredi taksitleri:** Boşanma dava tarihinden sonraki taksitler oranlanarak ödeyen eşin kişisel malı sayılır.[12]
- **Müşterek hesaplar:** Eşlerin ortak ve kişisel hesaplarındaki bakiyeler yasal karine gereği edinilmiş mal sayılır.[13]
- **Çeyiz:** Çeyiz olarak getirilen eşyalar kişisel mal niteliğinde olup tasfiye kapsamında alacağa konu edilemez.[14]

VI. İspat, Deliller ve Usul

- **İspat yükü:** Denkleştirme isteyen eş, paranın kişisel malından çıktığını ve hangi malın alımında kullanıldığını ispatlar (TMK m. 222).
- **Paranın izlenmesi:** Satış bedelinin yattığı hesap, para çekimleri, havaleler ve alım tarihine yakınlık zinciri kurulmalıdır.
- **Belgeler:** Tapu ve trafik kayıtları, veraset ilamı, bağış belgesi, kuyumcu bozdurma makbuzu, kredi ödeme planı, banka ve menkul kıymet hesap dökümleri.
- **Bilirkişi:** Oran ve değer tespiti, konusunda uzman ve denetime elverişli rapor veren bilirkişilerce yapılmalıdır.

8 Yargıtay 8. HD, 04.02.2020, E. 2018/10590, K. 2020/901.
9 Yargıtay 8. HD, 11.04.2013, E. 2012/12531, K. 2013/5479.
10 Yargıtay 8. HD, 10.12.2018, E. 2016/18352, K. 2018/19970.
11 Yargıtay 8. HD, 09.05.2019, E. 2016/21203, K. 2019/4799.
12 Yargıtay 8. HD, 10.12.2018, E. 2016/18352, K. 2018/19970.
13 Yargıtay 8. HD, 04.02.2020, E. 2018/10590, K. 2020/901.
14 Yargıtay 8. HD, 20.06.2013, E. 2013/10529, K. 2013/9598.

- **Talep biçimi:** Denkleştirme, katılma alacağı hesabının bir kalemi olduğundan ayrı dava açmayı gerektirmez; aynı davada def'i ya da talep olarak ileri sürülür.
- **Zamanaşımı:** Mal rejiminden doğan alacaklarda on yıllık süre uygulanır (TMK m. 227).

UYGULAMA NOTU

Denkleştirme talebi rakamla kurulmalıdır: hangi kişisel maldan ne kadar para çıktığı, bu paranın hangi tarihte hangi malın alımına gittiği ve o malın alım bedelinin yüzde kaçını karşıladığı gösterilmelidir. Bu oran denkleştirme alacağının anahtarıdır; çünkü alacak, oranın malın tasfiye tarihindeki değeriyle çarpımıyla bulunur. Ziynet iddiasında düğün görüntüleri, kuyumcu makbuzu ve bozdurma tarihine yakın hesap hareketleri birlikte sunulmalıdır. Miras veya bağıştan gelen para için veraset ilamı ile banka dekontları eşleştirilmelidir. Evlilik öncesi çekilmiş kredi varsa ödeme planı getirtilmeli ve evlilik içinde ödenen taksitler ayrı bir tabloda gösterilmelidir; aynı şekilde boşanma davasından sonra ödenen taksitler de ayrıca listelenmelidir. Birden çok mal varsa her biri için ayrı hesap tablosu hazırlanmalıdır; tek bir toplu hesap bozma sebebidir. Son olarak, belgelenemeyen her ödemenin kanun gereği edinilmiş mal sayılacağı unutulmamalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
12.09.2012 · E. 2012/8-365 · K. 2012/561

Artık değer, eklemeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere edinilmiş malların toplam değerinden borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır

1983 yılında evlenen eşler hakkında 2007 yılında açılan boşanma davası 2009'da kesinleşmiştir. Tasfiyeye konu bağımsız bölüm, edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde koca adına tescil edilmişti. Katılma alacağının hangi kalemlerden oluştuğu tartışılmıştır.

> *Kanunun 236'ncı maddesinde yer alan hüküm gereği; her eş veya mirasçıları, diğer eşe ait artık değerin yarısı üzerinde hak sahibi olurlar. Artık değer ise anılan Kanunun 231'nci maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre artık değer, eklemeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden, bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır. Katılma alacağının hesabında eklenecek değerler Kanunun 229'ncu maddesinde, denkleştirmeden elde edilen miktarlar da 230'ncu maddesinde gösterilmiştir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, denkleştirmenin tasfiyedeki yerini göstermiştir: denkleştirmeden elde edilen miktarlar, eklenecek değerlerle birlikte artık değer hesabına dahildir. Yani denkleştirme ayrı bir dava değil, katılma alacağı

hesabının bir kalemidir. Mal ayrılığının geçerli olduğu 743 sayılı Kanun döneminde tasfiye söz konusu olmadığından bu kurumların hiçbiri bulunmuyordu.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
27.01.2016 · E. 2014/20314 · K. 2016/1364

Katılma alacağı kanundan doğar; denkleştirmeden elde edilen miktarlar hesaba dahil edilir ve talep eden eşin katkısı aranmaz

Artık değere katılma alacağı istemiyle açılan davada, alacağın hangi unsurlardan oluştuğu ve talep eden eşin katkısının aranıp aranmayacağı tartışılmıştır.

> *Artık değere katılma alacağı; eklenecek değerlerden (TMK 229.m) ve denkleştirmeden (TMK 230.m) elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere, eşin edinilmiş mallarının (TMK 219.m) toplam değerinden, bu mallara ilişkin borçlar çıktıktan sonra kalan artık değerin (TMK 231.m) yarısı üzerindeki diğer eşin alacak hakkıdır (TMK 236/1.m). Katılma alacağı Yasa'dan kaynaklanan bir hak olup, bu hakkı talep eden eşin gelirinin olmasına veya söz konusu mal varlığının edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına katkıda bulunulmasına gerek yoktur.*

DEĞERLENDİRME Daire, iki noktayı birlikte vurgulamıştır. Birincisi, artık değer bulunurken denkleştirmeden elde edilen miktarlar hesaba katılır. İkincisi, katılma alacağı kanundan kaynaklandığından, bu hakkı isteyen eşin gelirinin bulunması veya malın edinilmesine katkıda bulunmuş olması gerekmez. Katkı ispatı yalnız değer artış payı ve denkleştirme bakımından önem taşır.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
11.04.2013 · E. 2012/12531 · K. 2013/5479

İyileştirmelerin hangi mal kesiminin geliriyle yapıldığı araştırılmalı; edinilmiş mal gelirleriyle yapılmışsa değer artışının yarısı katılma alacağıdır

Tasfiyeye konu taşınmaz edinildikten sonra evlilik birliği içinde iyileştirmeler yapılmıştı. Bu iyileştirmelerin kişisel mallardan mı yoksa edinilmiş mal kapsamındaki gelirlerden mi karşılandığı tartışılmadan hüküm kuruldu.

> *Hal böyle iken, Mahkemece, nizalı taşınmazın edinildiği tarihten sonra evlilik birliği içerisinde yapılan iyileştirmelerin hangi tarihlerde ve miras bırakanın kişisel malı veyahut davacı ile miras bırakanın edinilmiş mal kapsamında bulunan gelirleri ile yapılıp yapılmadığının tespit edilerek, edinilmiş mal kapsamındaki gelirler ile yapıldığının belirlenmesi halinde, belirlenen değer artış tutarının ½ sinin davacının katılma alacağı olduğunun kabulü gerekir. Az yukarıda açıklanan nedenlerle eksik inceleme ile hüküm kurulması doğru olmamış…*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. TMK m. 230'un uygulanabilmesi için önce paranın hangi kesimden çıktığının belirlenmesi gerekir: iyileştirme kişisel maldan yapılmışsa o eş lehine denkleştirme, edinilmiş mal gelirlerinden yapılmışsa doğan değer artışının yarısı diğer eşin katılma alacağı olur. Bu nedenle harcamaların tarihleri ve kaynağı ayrı ayrı saptanmalıdır.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
24.11.2021 · E. 2021/5355 · K. 2021/8698

Kişisel mal verilerek edinilen malda denkleştirme oranı, denetime elverişli bilirkişi raporuyla belirlenmelidir

Kişisel mal niteliğindeki bir dolmuş hattının üzerine bir miktar para eklenerek yeni bir dolmuş hattı edinilmişti. Mahkeme, kişisel malın yeni malın edinilmesindeki oranını belirlemeden karar vermiştir.

> *Şöyle ki, dava dışı kişisel mal olan dolmuş hattının üzerine bir miktar verilerek dava konusu dolmuş hattının edinildiği sabit olup dava konusu dolmuş hattının edinme tarihindeki değerinin ne kadarlık kısmının dava dışı kişisel mal olan dolmuş hattı ile karşılandığı denetime elverişli bilirkişi raporu ile belirlenmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Kişisel mal takas edilerek yeni bir mal alınmışsa, eski malın yeni malın edinme tarihindeki değerinin ne kadarını karşıladığı oran olarak saptanmalıdır. Karara göre bu belirleme için ilgili kooperatif, oda, belediye, vergi dairesi ve noterlere yazı yazılmalı, gerekirse piyasa araştırması yapılmalıdır. Bulunan oran, denkleştirme alacağının temelini oluşturur.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
04.02.2020 · E. 2018/10590 · K. 2020/901

Denkleştirme, değer artış payı ve katılma alacağı aynı malda birlikte hesaplanır: katılma alacağı, değer ile denkleştirme ve değer artış payı toplamı arasındaki farkın yarısıdır

Tasfiyeye konu taşınmazın alımında bir eşin kişisel malı ile eşlerin müşterek hesaplarındaki paralar birlikte kullanılmıştı. Kişisel maldan gelen kısmın oranı %35,37, katkı oranı ise %7,7 olarak saptandı.

> *...malın tasfiye tarihindeki değerinden davalının kişisel malından yapılan denkleştirme oranı %35,37 olup, taşınmazın tasfiye tarihi itibariyle değeri 3.000.000,00 TL olarak kabulü gerektiğinden denkleştirme miktarı 1.061.100,00 TL olacaktır. Taşınmazın alımında kullanılan eşlerin müşterek hesaplarındaki paraları şahsi hesaplarına aktarmaları ortak hesaplardaki paraları ve kendi hesaplarındaki bakiyeleri yasal karine gereği edinilmiş mal olarak kabul edilmiştir. Böylece katkı oranı %7,7 olduğundan değer artış payı alacağı 3.000.000,00x%7,7=231.000,00TL olup değer artış payında davacının miras hissesi 86.625,00TL olacaktır. Katılma alacağı ise taşınmazın değeri olan 3.000.000,00 TL'den değer artış payı 231.000,00 TL ve denkleştirme miktarı 1.061.100,00TL'nin toplamının çıkartılmasından kalan miktarın yarısı olacağından 853.950,00TL olacaktır...*

DEĞERLENDİRME Daire, ilk derece mahkemesinin gerekçesini bu metinle değiştirerek kararı düzelterek onamıştır. Hesap şu sırayı izler: malın tasfiye tarihindeki değeri bulunur, kişisel maldan gelen denkleştirme tutarı ve varsa değer artış payı düşülür, kalanın yarısı katılma alacağı olur. Kararda ayrıca eşlerin müşterek hesaplarındaki ve kendi hesaplarındaki bakiyelerin yasal karine gereği edinilmiş mal sayıldığı belirtilmiştir.

6 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
09.05.2019 · E. 2016/21203 · K. 2019/4799

Ziynetlerden gelen paranın oranı kişisel mal olarak denkleştirmede dikkate alınmalıdır

Bir taşınmazın satışından elde edilen para başka bir bağımsız bölümün edinilmesinde kullanılmıştı. Bu paranın %30,65'inin kadının ziynetlerinden geldiği belirlenmesine rağmen hesaplama bu oran dikkate alınmadan yapılmıştır.

> *137 ada 8 parsel sayılı taşınmazın satışından gelen paranın %30,65'inin davalı kadının ziynetler nedeniyle kişisel malı olarak denkleştirmede dikkate alınarak hesaplama yapılması gerekirken yazılı şekilde hatalı hesaplamaya dayanılarak karar verilmesi doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Ziynet eşyası kişisel mal olduğundan, bozdurulup bir malın alımında kullanılmışsa o oranda denkleştirme yapılır. Önemli olan paranın izlenebilmesidir: ziynetin bozdurulduğu tarih, tutarı ve hangi alımda kullanıldığı ortaya konmalıdır. Aynı kararda, asıl ve birleşen davalar hakkında ayrı ayrı hüküm kurulması gerektiği de belirtilmiştir.

7 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
20.11.2018 · E. 2016/21647 · K. 2018/18931

Menkul kıymet hesabında rejimin başladığı tarihte mevcut olan değerler kişisel maldır; akıbeti araştırılıp denkleştirme yapılmalıdır

Mal ayrılığı döneminde açılmış bir menkul kıymet hesabında, 01.01.2002 tarihi itibarıyla hisse senetleri bulunduğu tespit edilmiştir. Mal rejiminin sona erdiği tarihte ise hesapta yalnız nakit vardı; bilirkişi raporları arasında çelişki bulunuyordu.

> *...hisse senetlerinin akıbeti, mal rejimi sona erdiğinde mevcut nakit ile hisse senetlerinin irtibatının bulunup bulunmadığı netleştirilip sonucuna göre kişisel malın varlığı halinde davalı lehine denkleştirme yapılması gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde eksik araştırma ve inceleme ile hüküm tesisi doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Edinilmiş mallara katılma rejiminin başladığı 01.01.2002 tarihinde hesapta bulunan menkul kıymetler o eşin kişisel malıdır. Bu değerlerin sonradan nakde dönüşüp dönüşmediği, yani rejimin sona erdiği tarihteki bakiyeyle bağlantısının bulunup bulunmadığı araştırılmalı; bağlantı varsa o eş lehine denkleştirme yapılmalıdır.

8 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
14.10.2014 · E. 2014/14397 · K. 2014/18285

Kişisel katkı sebebiyle denkleştirme yapılıp bakiye artık değer üzerinden katılma alacağı hesaplanması doğrudur

Edinilmiş mal niteliğindeki aracın alımında bir eşin kişisel malı kullanılmıştı. Mahkeme, bilirkişi raporuna dayanarak taraflar lehine denkleştirme yapıp kalan artık değer üzerinden katılma alacağına hükmetmiştir.

> *Mahkeme tarafından bu şekilde usulüne uygun yapılan bilirkişi raporuna değer verilmesi ve taraflar lehine kişisel katkı sebebiyle denkleştirme yapılması, bakiye artık değer üzerinden katılma alacağı hesaplanması doğrudur.*

DEĞERLENDİRME Daire, yöntemi onaylamıştır: alımda kişisel mal kullanılmışsa önce bu tutar denkleştirme yoluyla ilgili eşe ayrılır, geriye kalan artık değer üzerinden katılma alacağı hesaplanır. Aynı kararda, edinilmiş mallara katılma rejimi döneminde kişisel katkıyla alınan araç bakımından doğacak hakkın katkı payı değil değer artış payı olduğu da vurgulanmıştır.

9 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
10.12.2018 · E. 2016/18352 · K. 2018/19970

Boşanma davasından sonraki döneme düşen kredi taksitleri oranlanarak kişisel mal kabul edilir ve her mal için ayrı hesap yapılır

Taşınmaz ve araç için çekilen kredilerin taksitlerinin bir kısmı evlilik birliği içine, bir kısmı boşanma dava tarihinden sonrasına düşüyordu. Bilirkişi, tüm malvarlıklarını birlikte değerlendirerek tek bir hesap yapmıştı.

> *...boşanma dava tarihi sonrasına isabet eden ödemelerinin oranlama yolu hesap edilmesi ile bu miktarın denkleştirmede davalının kişisel malı kabul edilerek katılma alacağı hesabında dikkate alınması Yargıtayın ve Dairenin ilke ve uygulamalarına uygun düşmektedir. Ancak hükme esas alınan hesap bilirkişi raporunun incelenmesinde, kısmen bu hususlar dikkate alınmakla birlikte, tasfiyeye konu her bir malvarlığı için ayrı ayrı alacaklar ve borçlar ve varsa kullanılan kredilerin gözetilmesi gerektiği halde, Daire tarafından benimsenmeyen yöntemle tüm malvarlıkları birlikte değerlendirilerek hesap yapılıp katılma alacağının belirlendiği görülmektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire, iki ilkeyi birlikte ortaya koymuştur. Birincisi, kredinin boşanma dava tarihinden sonraki taksitleri oranlama yoluyla hesaplanır ve bu tutar denkleştirmede ödeyen eşin kişisel malı sayılır; çünkü bu ödemeler rejim sona erdikten sonra yapılmıştır. İkincisi, tasfiyede her malvarlığı için alacaklar, borçlar ve krediler ayrı ayrı gözetilmelidir; bütün mallar tek bir hesapta toplanamaz.

10 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
20.06.2013 · E. 2013/10529 · K. 2013/9598

Çeyiz eşyaları bakımından mal rejiminin tasfiyesi kapsamında alacak istenemez; denkleştirme istemi iddia ve savunma çerçevesinde araştırılır

Davacı, bir kısım ev eşyasının birlikte edinildiğini, bir kısmını ise çeyiz olarak kendisinin getirdiğini belirterek mal rejiminin tasfiyesini istemiştir. Mahkeme, hangi eşyanın çeyiz hangisinin evlilik içinde edinilmiş olduğunu ayırmadan karar vermiştir.

> *Mahkemece, davacıya dava dilekçesinde belirtilen eşyaların nelerden ibaret oldukları açıklatılıp, hangilerinin çeyiz eşyası hangilerinin evlilik birliği içerisinde sonradan edinilen eşyalar olduğu belirlendikten sonra, dava dilekçesinde mal rejiminin tasfiyesi istenildiğine ve çeyiz eşyaları bakımından mal rejiminin tasfiyesi kapsamında alacak isteğinde bulunulamayacağına göre, evlilik birliğinde edinilen mallar bakımından davacının katkı payı ve katılma alacağının bulunup bulunmadığının yöntemine uygun biçimde araştırılarak (743 sayılı TKM ve 4721 sayılı TMK'nın 202 ve devamı maddeleri), iddia ve savunma kapsamında tüm deliller birlikte değerlendirilerek...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Çeyiz olarak getirilen eşyalar kişisel mal niteliğinde olduğundan bunlar için tasfiye kapsamında alacak istenemez; bu eşyalar ancak iade istemine konu olur. Evlilik içinde edinilen eşyalar bakımından ise katkı payı ve katılma alacağı ayrı ayrı araştırılır. Aynı kararda TMK m. 230'un tam metnine yer verilerek denkleştirme isteminin iddia ve savunma çerçevesinde incelenmesi gerektiği belirtilmiştir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 228:** Malların ayrılması.
- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 232:** Sürüm değeri.
- **TMK m. 235:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.

MADDE

231

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
III. Eşlerin paylarının hesaplanması
4. Artık değer

KANUN METNİ

(1) Artık değer, eklenmeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır.
(2) Değer eksilmesi göz önüne alınmaz.

MADDE ÖZETİ

Artık değer, eklenmeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır; değer eksilmesi göz önüne alınmaz (m. 231). Rejim süresince edinilen mal, aksi ispatlanmadıkça edinilmiş sayılır ve artık değere girer.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Artık değer	Edinilmiş malların toplamından borçlar çıkarıldıktan sonra kalan olumlu bakiye (TMK m. 231/1).
Eklenecek değerler	Elden çıkarılmış olmasına rağmen hesaba katılan değerler (TMK m. 229).
Denkleştirme	Eşin kendi mal kesimleri arasındaki hesabın kapatılması (TMK m. 230).
Değer eksilmesi	Borçların malları aşması hâli; hesaba katılmaz (TMK m. 231/2).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 231- Madde İsviçre Medenî Kanununun 210 uncu maddesini karşılamaktadır. Madde artık değerin nasıl hesaplanacağını düzenlemektedir. Birinci fıkrada artık değerin, eklemelerden ve denkleştirmeden sonra elde edilecek miktarlar da katılmak

1 Yargıtay HGK, 24.04.2024, E. 2023/467, K. 2024/199.

> suretiyle her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallarla ilgili borçlar çıktıktan sonra kalan miktardan ibaret olduğu belirtilmiştir. İkinci fıkra, yapılacak hesaplama sonucu edinilmiş mallarla ilgili bir artık değerin ortaya çıkmaması hâlinde yani değerdeki eksilme hâlinde bunun nazara alınmayacağını öngörmüştür.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 92*

Gerekçenin ikinci fıkraya ilişkin kısa açıklaması, uygulamada büyük önem taşıyan bir korumayı ifade eder: tasfiye yalnız olumlu bakiye üzerinden yapılır. Bir eşin edinilmiş mallarına ilişkin borçları o malları aşıyorsa, diğer eş bu eksilmeye katılmaz; artık değer sıfır kabul edilir ve o mal grubu bakımından katılma alacağı doğmaz. Madde, Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun'da bu maddenin karşılığı yoktu. Kural mal rejimi mal ayrılığı olduğundan (743 s. K. m. 170) eşlerin malvarlıklarının toplanıp borçların düşülmesiyle bulunan bir "artık değer" kavramı bulunmuyordu. Boşanma hâlinde her eş kendi mallarını geri alıyor, diğerinin malvarlığındaki artıştan pay alamıyordu; uygulamada bu boşluk katkı payı alacağı ile doldurulmaya çalışılmıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 231
Kavram	Artık değer yoktu	Artık değer tanımlandı
Hesap	Yapılmıyordu	Mallar + ekleme + denkleştirme – borçlar
Zarar	—	Değer eksilmesi dikkate alınmaz
Sonuç	Her eş kendi malını alırdı	Artık değerin yarısı diğer eşe

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Formül	Edinilmiş mallar + ekleme + denkleştirme – borçlar	TMK m. 231/1

Konu	Kural	Dayanak
Eksilme	Negatif sonuç dikkate alınmaz	TMK m. 231/2
Hesaba giren mal	Sona erme tarihinde mevcut olan mal	Yargıtay 8. HD, K. 2016/7041
Sonradan satış	Mal varmış gibi hesaba katılır	Yargıtay 8. HD, K. 2016/1791
Rehin	Malın niteliğini değiştirmez	Yargıtay 8. HD, K. 2015/23030
Karine	Aksi ispatlanmadıkça mal edinilmiştir	Yargıtay HGK, K. 2024/199
Denkleştirme	Önce düşülür, kalan üzerinden hesap yapılır	Yargıtay 8. HD, K. 2015/22887
Değer	Gerçek alım bedeli esas alınır	Yargıtay 8. HD, K. 2016/3258
Talep	Alacak istenmişse tescile hükmedilemez	Yargıtay 8. HD, K. 2015/23330

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 210. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, maddenin artık değerin nasıl hesaplanacağını düzenlediğini belirtir. Birinci fıkra bakımından gerekçe, artık değerin; eklemelerden ve denkleştirmeden sonra elde edilecek miktarlar da katılmak suretiyle her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallarla ilgili borçlar çıktıktan sonra kalan miktardan ibaret olduğunu açıklar. İkinci fıkra bakımından ise gerekçe, yapılacak hesaplama sonucu edinilmiş mallarla ilgili bir artık değerin ortaya çıkmaması hâlinde, yani değerdeki eksilme hâlinde bunun nazara alınmayacağının öngörüldüğünü belirtir. Madde, Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313). 1

DİKKAT

Artık değer, katılma alacağının hesaplandığı tabandır ve her eş için **ayrı ayrı** bulunur. Sıralama şudur: eşin edinilmiş mallarının tasfiye anındaki değerleri toplanır, buna eklenecek değerler ve denkleştirmeden doğan miktarlar katılır, sonra bu mallara ilişkin borçlar (konut kredisinin kalan anaparası, taşıt kredisi gibi) düşülür. Kalan olumlu tutar artık değerdir ve diğer eş bunun yarısı üzerinde hak sahibidir. İkinci fıkra çok önemli bir koruma getirir: borçlar malları aşarsa sonuç sıfır kabul edilir, yani diğer eş borçlu eşin zararına ortak olmaz. Sık yapılan hata, bütün malları tek bir hesapta toplamak ya da tasfiye tarihi ile alım tarihindeki değerleri karıştırmaktır; her mal için ayrı tablo çıkarmak ve hangi tarihteki değerin kullanıldığını yazmak gerekir.

II. Artık Değerin Formülü

- **Tanım:** Artık değer, eklenmeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır (TMK m. 231/1).
- **Sıra:** Önce edinilmiş mallar belirlenir (TMK m. 219), sonra eklenecek değerler (TMK m. 229) ve denkleştirme (TMK m. 230) katılır, en son mala ilişkin borçlar düşülür.
- **Her eş ayrı:** Artık değer her eşin kendi edinilmiş malları üzerinden ayrı ayrı hesaplanır; sonuçlar sonra takas edilir (TMK m. 236).
- **Değer eksilmesi:** Borçlar edinilmiş malları aşarsa sonuç sıfır kabul edilir; eksilme göz önüne alınmaz (TMK m. 231/2).
- **Denkleştirme önce:** Kişisel maldan gelen katkı denkleştirildikten sonra kalan bölüm üzerinden katılma alacağı belirlenir.[2]
- **Değerleme anı:** Mallar tasfiye anındaki sürüm değerleriyle hesaba katılır (TMK m. 232, TMK m. 235).

III. Hesaba Giren Değerler

- **Temel ölçüt:** Mal, rejimin sona erdiği tarihte o eşin malvarlığında bulunmalıdır; yalnızca rejim döneminde alınmış olmak yetmez.[3]
- **Karine:** Rejim süresince edinilen mal, aksi ispatlanmadıkça edinilmiş maldır.[4]
- **Sonradan satılan mal:** Rejimin sona ermesinden sonra tasfiyeden önce satılan mal, birlik giderleri için tüketilmedikçe varmış gibi hesaba katılır.[5]
- **Dava sonrası devir:** Boşanma davası açıldıktan sonra üçüncü kişiye satılan araçlar da mevcut kabul edilir.[6]
- **Eklenecek değerler:** Rejim sona ermeden önce kaçırılan mallar, hiç devredilmemiş gibi hesaba girer (TMK m. 229).
- **Kaçırılan para:** Boşanma davasından hemen önce hesaptan çekilen para eklenecek değer sayılır.[7]

IV. Borçlar ve Rehinli Mallar

- **Düşülecek borçlar:** Yalnız edinilmiş mallara ilişkin borçlar düşülür; kişisel mala ilişkin borçlar o kesimi yükümlülük altına sokar (TMK m. 230).

2 Yargıtay 8. HD, 21.12.2015, E. 2014/14942, K. 2015/22887.
3 Yargıtay 8. HD, 18.04.2016, E. 2015/387, K. 2016/7041.
4 Yargıtay HGK, 24.04.2024, E. 2023/467, K. 2024/199.
5 Yargıtay 8. HD, 03.02.2016, E. 2014/20957, K. 2016/1791.
6 Yargıtay 8. HD, 23.12.2015, E. 2015/20909, K. 2015/23030.
7 Yargıtay 8. HD, 03.11.2014, E. 2014/17630, K. 2014/19709.

- **Kredi anaparası:** Konut veya taşıt kredisinin rejimin sona erdiği tarihteki kalan anaparası, o mala ilişkin borç olarak hesaba katılır.
- **Rehin:** Mal üzerindeki banka rehni, malın edinilmiş mal niteliğini değiştirmez.[8]
- **Sonraki taksitler:** Boşanma davasından sonraki taksitler ayrı değerlendirilir ve ödeyen eş lehine denkleştirilir.[9]
- **Kesimi belirsiz borç:** Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır (TMK m. 230).
- **Negatif sonuç:** Borçların malları aşması hâlinde artık değer sıfırdır; diğer eş bu eksilmeye katılmaz (TMK m. 231/2).

V. Değerin Belirlenmesi

- **Gerçek bedel:** Hesap, malın gerçek alım bedeli üzerinden yapılır; farazi bir alım değeri kabul edilemez.[10]
- **Karşılanma oranı:** Malın alım tarihindeki değerinin ne kadarının kişisel, ne kadarının edinilmiş mallarla karşılandığı saptanır.[11]
- **Kooperatif hakkı:** Ferdileşme yapılmamışsa doğrudan bağımsız bölüm değeri değil, kooperatif hakkının değeri esas alınır.[12]
- **Bilirkişi:** Değer ve hesap bilirkişilerinden, denetime elverişli ayrı ayrı rapor alınmalıdır.
- **Menkul kıymetler:** Hisse senedi ve benzeri değerlerin sona erme tarihindeki durumu kayıtlardan izlenmelidir.[13]
- **Aile içi paylaşımlar:** Eşlerin birlik sürerken serbest iradeleriyle yaptıkları paylaşımlar, ilgili payı o eşin kişisel mal grubuna terk etmiş sayılır.[14]

VI. Usul ve Üçüncü Kişiler

- **Taleple bağlılık:** İstem alacağa dönüştürülmüşse tapu iptali ve tescile karar verilemez.[15]
- **Hakkın niteliği:** Tasfiyeden doğan hak ayni değil şahsi alacak hakkıdır (TMK m. 227).
- **Üçüncü kişi:** Lehine devir yapılan kişiye karşı açılan dava ayrılmalı ve eş hakkındaki davanın sonucu bekletici sorun yapılmalıdır.[16]

8 Yargıtay 8. HD, 23.12.2015, E. 2015/20909, K. 2015/23030.
9 Yargıtay 8. HD, 25.02.2016, E. 2015/21752, K. 2016/3258.
10 Yargıtay 8. HD, 25.02.2016, E. 2015/21752, K. 2016/3258.
11 Yargıtay HGK, 08.02.2022, E. 2019/301, K. 2022/79.
12 Yargıtay 8. HD, 23.02.2016, E. 2015/21728, K. 2016/3134.
13 Yargıtay 8. HD, 18.04.2016, E. 2015/387, K. 2016/7041.
14 Yargıtay HGK, 08.02.2022, E. 2019/301, K. 2022/79.
15 Yargıtay 8. HD, 28.12.2015, E. 2014/16229, K. 2015/23330.
16 Yargıtay 8. HD, 23.05.2016, E. 2015/911, K. 2016/8977.

- **Sorumluluğun doğumu:** Üçüncü kişinin sorumluluğu ancak alacak kesinleşip eşten tahsil edilemediğinde doğar (TMK m. 241).
- **Faiz:** Faiz istemi dilekçede açıkça yer almalıdır; talep edildiği hâlde faize hükmedilmemesi bozma sebebidir.[17]
- **Görev:** Mal rejiminin tasfiyesinden doğan alacak davalarında aile mahkemesi görevlidir.

UYGULAMA NOTU

Artık değer hesabı mal mal yapılmalı ve her mal için beş satırlık bir tablo kurulmalıdır: malın adı, rejimin sona erdiği tarihteki durumu, tasfiye tarihindeki sürüm değeri, o mala ilişkin kalan borç ve varsa denkleştirme tutarı. Kredi ile alınmış taşınmazlarda bankadan hem ödeme planı hem de boşanma dava tarihi itibarıyla kalan anapara bakiyesi yazıyla istenmelidir; bu tutar doğrudan artık değeri düşürür. Diğer eşin borçlarının mallarını aştığı savunmasıyla karşılaşıldığında, borcun gerçekten o mala ilişkin olup olmadığı sorgulanmalıdır; kişisel mala ilişkin borçlar edinilmiş mallardan düşülemez. Kooperatif konutu varsa ferdileşmenin yapılıp yapılmadığı tapu ve kooperatif kayıtlarından belirlenmelidir. Dilekçede istem sonucu yalnız alacak olarak kurulmalı ve faiz istemi açıkça yazılmalıdır. Lehine devir yapılan üçüncü kişi varsa bu kişiye karşı ayrı dava açılabileceği baştan planlanmalıdır; aynı dosyada onu da borçlu göstermek, davanın ayrılmasına ve gecikmeye yol açar.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
08.02.2022 · E. 2019/301 · K. 2022/79

Eşler birlik sürerken serbest iradeleriyle paylaştıkları değerleri kişisel mal grubuna terk etmiş sayılır; alım tarihindeki karşılanma oranı belirlenmelidir

Mal ayrılığı döneminde alınan bir taşınmazın 2006 yılındaki satışından elde edilen para, iki konut alımı için inşaat sahibine ödendi. Anlaşmazlık üzerine bedel iade edildi ve eşler bu parayı kendi aralarında paylaştı: 28.000 TL nakit erkeğe, 47.000 TL kambiyo senedi kadına verilmiştir. Erkek, kendi payını sonradan dava konusu taşınmazın alımında kullanmıştır.

> *Hâl böyle olunca, eşlerin birlik devam ederken serbest iradeleriyle gerçekleştirdikleri bu paylaşımla, her bir payın o eşin kişisel mal grubuna terk edildiği kabul edilmelidir. Hayatın olağan akışına göre bunun aksini iddia eden eş iddiasını ispatlamakla yükümlüdür. Dosya kapsamı itibariyle, davalı erkek eşin kişisel malı niteliğindeki 28.000TL parayı dava konusu taşınmazın alımında kullandığının*

17 Yargıtay 8. HD, 03.11.2014, E. 2014/17630, K. 2014/19709.

anlaşılmasına göre; dava konusu bağımsız bölümün satın alınma tarihindeki değerinin, kişisel ve edinilmiş mallarla karşılanma oranı tespit edilerek, Özel Dairenin bozma ilamında gösterilen ilke ve esaslar doğrultusunda işin esasına yönelik bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır.

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, evlilik sürerken yapılan bu tür paylaşımların o eşin kişisel mal grubuna terk anlamına geldiğini kabul etmiştir. Karara göre aksini iddia eden eş bunu ispatlamalıdır. Sonuç olarak artık değer hesabı için, taşınmazın satın alınma tarihindeki değerinin ne kadarının kişisel, ne kadarının edinilmiş mallarla karşılandığı oran olarak saptanmalıdır. Mahkemenin "eşler tasfiyeyi zaten kendi aralarında yapmıştır" gerekçesi kabul edilmemiştir.

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
24.04.2024 · E. 2023/467 · K. 2024/199

Edinilmiş mal karinesine karşı ileri sürülen savunma yeterli delille ispatlanamazsa mal edinilmiş sayılır ve artık değere girer

Edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde erkek eş adına kayıtlı araç nedeniyle kadın eş katılma alacağı istemiştir. Erkek, aracın gerçekte başkasına ait olduğunu savundu ve yazışmalar sunmuştur; bu yazışmalarda ikrar sayılabilecek bir beyan bulunmuyordu.

> *"...davalının kanuni bir karineye karşı yapmış olduğu savunmasını yeterli nitelikte delillerle ispatlayamadığı sonucuna varılmış ve Özel Dairenin bozma ilâmında gösterilen ilke ve esaslar doğrultusunda işin esasına yönelik bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, TMK m. 222/3'teki edinilmiş mal karinesinin gücünü vurgulamıştır. Rejim süresince edinilen mal, aksi ispatlanmadıkça edinilmiş maldır ve artık değer hesabına girer. Karineye karşı ileri sürülen savunmanın soyut beyanlarla değil, ikrar niteliğinde açık delillerle desteklenmesi gerekir.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
23.12.2015 · E. 2015/20909 · K. 2015/23030

Araç üzerindeki banka rehni malın edinilmiş mal niteliğini değiştirmez; dava açıldıktan sonra satılan araçlar mevcut kabul edilerek hesaba katılır

Tasfiyeye konu araçlar üzerinde bankaca rehin bulunuyordu ve bu araçlar boşanma davası açıldıktan sonra üçüncü kişiye satılmıştı. Mahkeme bu nedenle araçlardan kaynaklanan alacak istemini reddetmiştir.

> *"...araçlar üzerine ilgili bankaca rehin konulmuş olması araçların edinilmiş mal niteliğini değiştirmez. Bu araçlar boşanma davası açıldıktan sonra üçüncü kişiye satılmış olduğundan mal rejiminin sona erdiği anda mevcut olduğu kabul edilerek yukarıda belirtilen ilkeler doğrultusunda davacı lehine tasfiye hesabına dahil*

edilmeleri, değer ve hesap bilirkişilerinden rapor aldırılarak bu araçlar yönünden davacı lehine artık değere katılma alacağının hesabı ve gerçekleşecek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken; yazılı gerekçe ile bu araçlardan kaynaklanan alacak talebinin reddine karar verilmesi isabetsiz olmuş...

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Rehin, malın hangi mal grubuna girdiğini değiştirmez; yalnız o mala ilişkin borç olarak artık değer hesabında düşülür. Mal rejiminin sona erdiği tarihte mevcut olan araçlar, sonradan satılmış olsalar bile mevcutmuş gibi tasfiye hesabına dahil edilir ve değer ile hesap bilirkişilerinden rapor alınarak artık değere katılma alacağı belirlenir.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
03.02.2016 · E. 2014/20957 · K. 2016/1791

Rejimin sona ermesinden sonra tasfiyeden önce satılan mal, birlik giderleri için tüketilmediği sürece varmış gibi hesaba katılır

Tasfiyeye konu mesken, edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde alınmış, boşanma davasının açılmasından sonra üçüncü kişiye satılmıştı. Mahkeme bu nedenle davayı reddetmiştir.

> *Mal rejiminin sona ermesinden sonra ancak tasfiyeden önce, edinilmiş mal grubuna ait mevcut bir mal; evlilik birliğine ilişkin giderler kapsamında diğer eşin rızası veya mahkeme kararıyla tüketilerek elden çıkarılmış olmadıkça, bu malın tasfiyede varmış gibi değerlendirilerek artık değere katılma alacağı hesabına dahil edilmesi gerekir...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Belirleyici olan, malın rejimin sona erdiği tarihte o eşin malvarlığında bulunmasıdır. Daha sonra yapılan satış, malın hesaptan çıkarılmasını gerektirmez; ancak mal, evlilik birliğine ilişkin giderler kapsamında diğer eşin rızası veya mahkeme kararıyla tüketilmişse hesaba katılmaz. Bu ayrım, satış bedelinin nereye gittiğinin araştırılmasını gerektirir.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
18.04.2016 · E. 2015/387 · K. 2016/7041

Hisse senetlerinin rejimin sona erdiği tarihte mevcut olup olmadığı araştırılmadan artık değer hesabına dahil edilemez

Mahkeme, hisse senetlerinin edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde iktisap edilmiş olmasını yeterli görerek bunları eklenecek değer olarak hesaba dahil etti ve alacağa hükmetmiştir.

> *Mahkemece, hüküm altına alınan alacağa esas hisse senetlerinin mal rejiminin sona erdiği tarihte mevcut veya daha önce mevcutken TMK'nun 229. madde kapsamında eklenecek değer olarak elden çıkarılmış olup olmadığı hususu; mahkemece, gösterilen deliller çerçevesinde usulünce araştırılıp değerlendirilmeden, edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde iktisap edilmiş*

olması yeterli kabul edilmiş; bu şekilde hisse senetlerinin eklenecek değer olarak, artık değere katılma alacağı hesabına dahil edilmesi suretiyle alacağa hükmedilmesi isabetsiz olmuştur.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Bir değerin artık değere girebilmesi için ya rejimin sona erdiği tarihte mevcut olması ya da TMK m. 229 koşullarıyla eklenecek değer sayılması gerekir. Rejim döneminde alınmış olmak tek başına yetmez; menkul kıymetlerin akıbeti kayıtlar üzerinden araştırılmalıdır.

6 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
25.02.2016 · E. 2015/21752 · K. 2016/3258

Hesap, malın gerçek alım bedeli üzerinden yapılmalıdır; farazi bir alım değeri esas alınamaz

Taşınmaz 2008 yılında 130.000 TL'ye alınmış, bedelin bir kısmı üçüncü kişi tarafından ödenmiş, kalanı döviz cinsinden 120 ay vadeli konut kredisiyle karşılanmıştı. Boşanma davasından sonra ödenmeye devam eden 100 taksit bulunuyordu. Bilirkişi ise alım tarihindeki değeri 144.486,18 TL kabul ederek hesap yapmıştır.

> *...dayanak alınan rapordaki hesaplama yöntemi Daire uygulamaları ile yasaya uygun değildir. Toplanan delillere göre dava konusu taşınmaz 20.3.2008 tarihinde 130.000 TL'ya alınmış olmasına rağmen, karara esas alınan raporda, alım tarihinde taşınmaz değerinin 144.486,18 TL olduğunun kabul edilmesi ve bu değer üzerinden hesaplama yapılmış olması doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Artık değer hesabında malın gerçek alım bedeli ile ödemelerin kaynağı esas alınır; bilirkişinin farklı bir alım değeri varsayması yöntem hatasıdır. Kararda ayrıca kredi taksitlerinin kim tarafından ve hangi dönemde ödendiğinin ayrıştırılması gerektiği de ortaya konmuştur; boşanma davasından sonraki taksitler ayrı değerlendirilir.

7 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
21.12.2015 · E. 2014/14942 · K. 2015/22887

Kişisel maldan yapılan katkı denkleştirildikten sonra kalan bölüm üzerinden artık değere katılma alacağı belirlenir

Dava konusu aracın kişisel mal olduğu iddiası ispatlanamamıştır; buna karşılık aracın alımında eşin evlilik öncesinde edindiği başka bir aracın satış parasının kullanıldığı sabit olmuştur. Mahkeme buna rağmen karşı davayı tümüyle reddetmiştir.

> *Ne var ki, bu aracın alımında davacı/karşı davalı eşin evlilik öncesi edindiği bir başka aracın satışından elde edilen satış parasının kullanıldığı da sabit olmuştur. Bu nedenle, davacı/karşı davalı eşin kişisel malından yaptığı bu katkının denkleştirmesi yapılarak edinilmiş mal olan kalan bölüm içerisindeki davalı/karşı davacının artık değere katılma alacağının belirlenip hüküm altına alınması gerekirken; yazılı gerekçeyle karşı davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Mal edinilmiş sayıldığında dava tümüyle reddedilmez; önce kişisel maldan gelen katkı denkleştirilir, geriye kalan edinilmiş mal bölümü üzerinden diğer eşin artık değere katılma alacağı hesaplanır. Yani kişisel mal savunmasının kısmen doğru çıkması, alacağı sıfırlamaz yalnız azaltır.

8 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
23.02.2016 · E. 2015/21728 · K. 2016/3134

Ferdileşme yapılmamış kooperatif konutunda doğrudan bağımsız bölüm değeri değil, kooperatif hakkının değeri esas alınır

Alacağa konu dairenin bulunduğu binada kat mülkiyeti kurulmuştu; ancak ferdi mülkiyete geçilmemiş ve bağımsız bölüm hâlâ kooperatif adına kayıtlıydı. Bilirkişi, tasfiye hesabında doğrudan bağımsız bölümün sürüm değerini esas almıştır.

> *Alacak talebine konu edilen dairenin içinde bulunduğu ana yapıda (binada) kat mülkiyeti kurulmuş ise de, ferdi mülkiyete geçilmediği ve (16) numaralı bağımsız bölüm halen kooperatif adına kayıtlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, yukarda edinilmiş mal niteliğinde olduğu belirtilen hakkın, hükme esas alınan bilirkişi raporunda yapılan tasfiye hesabında, sürüm değeri olarak doğrudan taşınmaz (bağımsız bölüm) esas alınarak tespit edilmesi ve mahkemece de bu değer esas alınarak alacağa hükmedilmesi doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Edinilmiş mal niteliğindeki değer, tapuda kayıtlı bağımsız bölüm değil kooperatif üyeliğinden doğan haktır. Bu nedenle sürüm değeri de bu hak üzerinden belirlenmelidir. Ferdileşme gerçekleşip bağımsız bölüm eş adına tescil edilmedikçe doğrudan taşınmaz değeri üzerinden hesap yapılması hatalıdır.

9 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
03.11.2014 · E. 2014/17630 · K. 2014/19709

Katılma alacağını azaltmak kastıyla çekilen banka parası eklenecek değer sayılır ve yarısı üzerinden alacağa hükmedilir

Banka hesabındaki paranın, karşı tarafın katılma alacağını azaltmak kastıyla çekildiği belirlenmiştir. Mahkeme buna rağmen bu yöndeki istemi reddetti ve ayrıca talep edilmesine rağmen faize hükmetmemiştir.

> *...tasfiye sırasında mevcut bir para bulunmadığı sabit ise de, dosya kapsamına, hesaptaki paranın boşanma dava tarihinden hemen önce çekilmiş bulunmasına göre, TMK'nun 229. maddesi uyarınca karşı tarafın katılma alacağını azaltmak kastı ile yapıldığı anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Eklenecek değer olarak hesaba katılan para, edinilmiş mal grubuna girer ve artık değerin yarısı oranında diğer eşin alacağını doğurur. Kararda ayrıca talep edildiği hâlde faize hükmedilmemesinin de hatalı olduğu belirtilmiştir; bu nedenle dilekçede faiz isteminin açıkça yazılması önemlidir.

10 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
28.12.2015 · E. 2014/16229 · K. 2015/23330

Talep alacağa dönüştürülmüşse tapu iptali ve tescile karar verilemez; taleple bağlılık ilkesi aşılamaz

Dava, önce tapu iptali ve tescil, olmazsa alacak istemiyle açılmış; sonra iptal-tescil isteminden vazgeçilerek istem tasfiyeden doğan alacağa dönüştürülmüş ve ıslahla artırılmıştı. Mahkeme buna rağmen tapu iptali ve tescile hükmetmiştir.

> *Son talep alacağa ilişkin olmasına rağmen mahkemece iptal tescile karar verilmesi doğru olmamıştır. Mahkemece talep aşılmıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Mal rejiminin tasfiyesinden doğan hak şahsi alacak hakkı olduğundan, istem alacağa dönüştürülmüşse mahkeme ayni sonuç doğuran bir hüküm kuramaz. Bu karar, dilekçedeki istem sonucunun net yazılmasının ve yapılan ıslah ile vazgeçmelerin tutanağa açık biçimde geçirilmesinin önemini gösterir.

11 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
23.05.2016 · E. 2015/911 · K. 2016/8977

Üçüncü kişiye karşı açılan dava ayrılmalı ve eş hakkındaki alacak davasının sonucu bekletici sorun yapılmalıdır

Katılma alacağı davası hem eski eşe hem de lehine devir yapılan üçüncü kişiye karşı birlikte açılmıştı. Mahkeme, üçüncü kişinin sorumluluğu bakımından tasfiyenin sonucunu beklemeden karar vermiştir.

> *...eş hakkındaki alacak davasının kesinleşmesi ve davalı eşten alacağın tahsil edilememesi halinde üçüncü kişi diğer davalının sorumluluğu doğacağı düşünülmeden yazılı şekilde karar verilmesi de usul ve yasaya aykırı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Üçüncü kişinin sorumluluğu ancak eş hakkındaki alacak kesinleşip tahsil edilemediğinde doğar. Bu nedenle üçüncü kişiye yöneltilen dava HMK m. 167 uyarınca ayrılmalı, eş hakkındaki davanın sonucu HMK m. 165/1 gereği bekletici sorun yapılmalıdır. Karar, artık değer hesabının tamamlanmadan üçüncü kişiye gidilemeyeceğini göstermektedir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 228:** Malların ayrılması.
- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 230:** Denkleştirme.
- **TMK m. 232:** Sürüm değeri.

- **TMK m. 235:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.
- **TMK m. 241:** Üçüncü kişilere karşı dava.

MADDE

232

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
IV. Değerin belirlenmesi
1. Sürüm değeri

KANUN METNİ

Mal rejiminin tasfiyesinde malların sürüm değerleri esas alınır.

MADDE ÖZETİ

Mal rejiminin tasfiyesinde malların sürüm değerleri esas alınır (m. 232). Sürüm değeri, tasfiye anındaki yani karar tarihine en yakın tarihteki piyasa değeridir; yıllar önce yapılmış bir keşifte belirlenen değer esas alınarak hüküm kurulamaz.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Sürüm değeri	Malın serbest piyasada alım satıma konu olabileceği gerçek değer (TMK m. 232).
Tasfiye tarihi	Değerlendirmede esas alınan an; uygulamada karar tarihidir.[2]
Güncelleme	Eskimiş değer tespitinin ek raporla yenilenmesi.[3]
Belirsiz alacak davası	Miktarı başlangıçta tam belirlenemeyen alacak için açılan ve sonradan artırılabilen dava;[4] HMK m. 107, 31.07.2026'da 7589 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırıldı ve yalnız bu tarihten önce açılan davalarda uygulanır.
Kısmi davada artırım	31.07.2026'dan sonra açılan davalarda, alacağın bir kısmı dava edildiğinde talebin aynı davada bir defaya mahsus olmak üzere tahkikatın sona ermesine kadar artırılması (HMK m. 109/4).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 232- Madde İsviçre Medenî Kanununun 211 inci maddesini karşılamaktadır. Maddeye göre mal rejiminin tasfiyesinde değerlendirme yapılırken malın sürüm (rayiç)

1 Yargıtay 8. HD, 10.04.2019, E. 2017/11081, K. 2019/3953.
2 Yargıtay 8. HD, 24.10.2018, E. 2016/14281, K. 2018/17838.
3 Yargıtay 8. HD, 22.06.2016, E. 2015/3494, K. 2016/11035.
4 Yargıtay 2. HD, 26.11.2025, E. 2024/6615, K. 2025/10316.

> değerleri esas alınacaktır. Böylece bu konuda tasfiye sırasındaki sürüm değerlerin esas alınacağının hükme bağlanması suretiyle kesin bir ölçü konulmak istenmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 92*

Gerekçenin "kesin bir ölçü konulmak istenmiştir" ifadesi, maddenin işlevini özetler: tasfiyede hangi değerin esas alınacağı tartışmaya bırakılmamış, sürüm değeri tek ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu ölçüt, paranın değer kaybının alacaklı eş aleyhine sonuç doğurmasını engeller; katkının yapıldığı yılın parası değil, malın bugünkü piyasa değeri esas alınır. Tasarının 232. maddesinde Adalet Komisyonunca ifade düzgünlüğünü sağlamak amacıyla redaksiyon yapılmıştır (S. Sayısı 723, s. 313).

Eski Kanun'da bu maddenin karşılığı yoktu. Kural mal rejimi mal ayrılığı olduğundan (743 s. K. m. 170) tasfiye ve değerlendirme kuralları bulunmuyor, uygulamada katkı payı alacağı hesaplanırken değerin hangi tarihe göre bulunacağı tartışmalıydı. 4721 sayılı Kanun, sürüm değeri ölçütünü açık bir hükme bağlayarak bu belirsizliği gidermiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 232
Ölçüt	Kanunda yoktu	Sürüm (rayiç) değeri
An	Kanunda gösterilmemişti	Tasfiye anı
Sonuç	Belirsizlik	Kesin ölçü

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Esas	Malların sürüm değerleri	TMK m. 232
An	Karar tarihine en yakın tarih	Yargıtay 8. HD, K. 2019/3953
Eskimiş rapor	Kullanılamaz, ek rapor alınır	Yargıtay 8. HD, K. 2016/11035

Konu	Kural	Dayanak
Devredilen mal	Nitelik devir tarihine, değer tasfiye tarihine göre	Yargıtay 8. HD, K. 2019/2098
İki değer	Edinim ve tasfiye tarihi değerleri birlikte	Yargıtay 2. HD, K. 2024/696
Şirket payı	Sürüm değeri + kâr payı araştırması	Yargıtay 2. HD, K. 2022/6740
Yapı	Sona erme tarihindeki durumu tespit edilir	Yargıtay 8. HD, K. 2018/17526
Islah	Aynı davada bir kez; bozmadan sonra tahkikata ilişkin işlem yapılırsa tahkikat sonuna kadar	HMK m. 176/2, 177/2
Talebin artırılması	31.07.2026 öncesi davalarda belirsiz alacak; sonrasında kısmi davada bir defalık artırım	Yargıtay 2. HD, K. 2025/10316, HMK m. 109/4

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 211. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, maddeye göre mal rejiminin tasfiyesinde değerlendirme yapılırken malın sürüm (rayiç) değerlerinin esas alınacağını; böylece bu konuda tasfiye sırasındaki sürüm değerlerinin esas alınacağının hükme bağlanması suretiyle kesin bir ölçü konulmak istendiğini belirtir. Tasarının 232. maddesinde Adalet Komisyonunca ifade düzgünlüğünü sağlamak amacıyla redaksiyon yapılmıştır (S. Sayısı 723, s. 313). 1

DİKKAT

Bu maddenin pratikteki anlamı şudur: alacak, malın alındığı günkü fiyat üzerinden değil bugünkü piyasa değeri üzerinden hesaplanır. Bu nedenle uzun süren davalarda dosyadaki değer tespitinin eskimemesi hayati önemdedir; karar tarihinden yıllar önce yapılmış bir keşifteki rakam "güncel değer" sayılmaz ve bu şekilde kurulan hüküm bozulur. İkinci kritik nokta taleple bağlılıktır: dava açarken bilinmeyen değerler sonradan yükseleceği için değer raporu geldiğinde talebi artırmak gerekir. 31 Temmuz 2026'dan sonra açılan davalarda bu, kısmi dava ve bir defalık artırımla yapılır (HMK m. 109/4); belirsiz alacak davası (HMK m. 107) bu tarihte kaldırıldı ve yalnız daha önce açılmış davalarda uygulanıyor. Artırım tahkikatın sona ermesine kadar yapılabileceğinden, bu adımın zamanında atılmaması hak kaybına yol açar. Şirket payı, kooperatif hakkı, yarım inşaat gibi mallarda değerin nasıl bulunacağı ayrı bir uzmanlık gerektirir; bilirkişinin bu konuda uzman olması talep edilmelidir.

II. Sürüm Değeri Kavramı

- **Kural:** Mal rejiminin tasfiyesinde malların sürüm değerleri esas alınır (TMK m. 232).
- **Anlamı:** Sürüm değeri, malın serbest piyasada gerçekten alınıp satılabileceği değerdir; vergi değeri, sigorta değeri veya alım bedeli değildir.
- **Amaç:** Gerekçeye göre bu düzenlemeyle değerlendirme konusunda kesin bir ölçü konulmak istenmiştir.
- **Kapsam:** Taşınmazlar, araçlar, ziynet, şirket payları, kooperatif hakları ve diğer malvarlığı değerleri için geçerlidir.
- **Tamamlayıcı hükümler:** Değerlendirme anı ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 235); tarımsal işletmelerde gelir değeri kuralları uygulanır (TMK m. 233).
- **Sonuç:** Artık değer ve katılma alacağı bu değerler üzerinden hesaplanır (TMK m. 231, TMK m. 236).

III. Değerin Belirlenmesinde Esas Alınan Tarih

- **Tasfiye anı:** Değerlendirmede tasfiye anındaki sürüm değeri esas alınır; uygulamada tasfiye tarihi karar tarihidir.[5]
- **Eskimiş tespit:** Karar tarihinden yıllar önce yapılan keşifte belirlenen değer esas alınamaz.[6]
- **Güncelleme yöntemi:** Yeniden keşif şart değildir; önceki bilirkişiden ek rapor alınarak değer güncellenebilir.[7]
- **Bozmadan sonra:** Önceki karar bozulmakla değer güncelliğini yitireceğinden yeni karar tarihine en yakın tarihteki değer bulunur.[8]
- **İki değer birlikte:** Katkı oranı için edinim tarihindeki, alacağın karşılığı için tasfiye tarihindeki değer saptanır.[9]
- **Devredilen mallar:** Malın niteliği, seviyesi ve yaşı devir tarihine göre; parasal değeri tasfiye tarihine göre belirlenir.[10]

IV. Özel Mal Türlerinde Değer Tespiti

- **Şirket payı:** Hisse değeri rejimin sona erdiği tarih itibarıyla belirlenir ve TÜFE gözetilerek karar tarihine güncellenir.[11]

5 Yargıtay 8. HD, 24.10.2018, E. 2016/14281, K. 2018/17838.
6 Yargıtay 8. HD, 10.04.2019, E. 2017/11081, K. 2019/3953.
7 Yargıtay 8. HD, 22.06.2016, E. 2015/3494, K. 2016/11035.
8 Yargıtay 8. HD, 28.02.2019, E. 2017/10052, K. 2019/2098.
9 Yargıtay 2. HD, 08.02.2024, E. 2022/8319, K. 2024/696.
10 Yargıtay 8. HD, 28.02.2019, E. 2017/10052, K. 2019/2098.
11 Yargıtay 2. HD, 05.07.2022, E. 2022/3317, K. 2022/6740.

- **Kâr payı:** Aynı kararda, şirketin kâr edip etmediği, kâr payı ödenip ödenmediği ve bu paranın nereye gittiği ayrıca araştırılır; şirketin zarar etmesi tek başına ret sebebi değildir.
- **Yapılar:** Taşınmaz üzerindeki binanın rejimin sona erdiği tarihteki durumu, gerekirse hava fotoğraflarından yararlanılarak tespit edilir.[12]
- **Yapım tarihi:** Binanın ne zaman yapıldığı, 01.01.2002 sonrasına düşen kısım bulunup bulunmadığı belediye kayıtları ve keşifle belirlenir.[13]
- **Kooperatif hakkı:** Ferdileşme yapılmamışsa bağımsız bölüm değeri değil, kooperatif üyeliğinden doğan hakkın değeri esas alınır (TMK m. 231).
- **Bilirkişi:** Değer tespiti, malın türüne göre uzman bilirkişi ya da bilirkişi kurulu eliyle yapılmalı ve rapor denetime elverişli olmalıdır.

V. Talep, Islah ve Usul

- **Belirsiz alacak:** 31.07.2026'dan önce açılmış katılma alacağı davaları belirsiz alacak davası niteliğindedir; değer güncellendiğinde talebin artırılmasına imkân tanınmalıdır.[14]
- **Kısmi dava ve artırım (2026):** 7589 sayılı Kanun belirsiz alacak davasını kaldırmıştır; 31.07.2026'dan sonra açılan davalarda talep, aynı davada bir defaya mahsus olmak üzere iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın tahkikatın sona ermesine kadar artırılabilir ve artırılan kısım için zamanaşımı dava tarihinden itibaren kesilmiş sayılır (HMK m. 109/4; 7589 sayılı Kanun geçici m. 1/10).
- **Islah sınırı:** Aynı davada ıslah bir kez yapılabilir (HMK m. 176/2). Bozma kararından sonra ıslahı yasaklayan ve İçtihadı Birleştirme Kararına dayanan uygulama[15] 2020'de değişti: bozma veya kaldırma kararından sonra ilk derece mahkemesi tahkikata ilişkin bir işlem yaparsa tahkikat sona erinceye kadar ıslah yapılabilir; bozma kararına uymakla ortaya çıkan hukuki durum ise ortadan kaldırılamaz (HMK m. 177/2).
- **Kazanılmış hak:** Belirsiz alacak davasında değerin güncellenmesi, karşı taraf yararına usuli kazanılmış hak oluşturmaz.[16]
- **Vekâlet ücreti:** Bozma sonrası yeni kararda vekâlet ücreti, karar tarihinde yürürlükte olan tarifeye ve yeni kabul-ret oranına göre belirlenir.[17]
- **Harç:** Talep artırıldığında harcın tamamlanması gerekir; eksik harç dava şartı sorunudur.

12 Yargıtay 8. HD, 18.10.2018, E. 2016/10736, K. 2018/17526.
13 Yargıtay 8. HD, 09.05.2018, E. 2016/251, K. 2018/12338.
14 Yargıtay 2. HD, 26.11.2025, E. 2024/6615, K. 2025/10316.
15 Yargıtay 8. HD, 20.12.2017, E. 2016/7330, K. 2017/17209.
16 Yargıtay 2. HD, 26.11.2025, E. 2024/6615, K. 2025/10316.
17 Yargıtay 2. HD, 30.04.2024, E. 2023/2610, K. 2024/3008.

- **Taleple bağlılık:** Hükmedilecek tutar, güncellenmiş talebi aşamaz (TMK m. 231).

UYGULAMA NOTU

Dava dilekçesinde alacağın şimdilik bir kısmının istendiği ve "değer tespitinden sonra talebimi artıracağım" ifadesi açıkça yazılmalıdır; 31 Temmuz 2026'dan sonra açılan davalarda talep, aynı davada bir defaya mahsus olmak üzere tahkikatın sona ermesine kadar artırılabilir (HMK m. 109/4). Keşif ve bilirkişi raporu geldiğinde talep artırma dilekçesi vakit kaybetmeden verilmeli ve harç tamamlanmalıdır; artırım hakkı tek sefer kullanılabildiğinden değerler netleştikten sonra, tahkikat bitmeden kullanılmalıdır. Dosyadaki değer raporu bir yılı aşkın süre önce alınmışsa, karardan önce mutlaka ek rapor talep edilmelidir. Şirket payı varsa yalnız bilanço değil, ticari defterler, ortaklar kurulu kararları ve kâr dağıtım kayıtları da getirtilmeli; talepte hem hisse değeri hem kâr payı ayrı ayrı belirtilmelidir. Arsa üzerinde bina varsa yapı ruhsatı, yapı kullanma izni ve mümkünse tarihli hava fotoğrafları istenmelidir; binanın hangi tarihte yapıldığı doğrudan alacağın kapsamını belirler.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
10.04.2019 · E. 2017/11081 · K. 2019/3953

Karar tarihinden yıllar önce yapılan keşifte belirlenen değer esas alınarak hüküm kurulamaz

Mahkeme, taşınmazın karar tarihine en yakın değerinin 115.000 TL olduğunu belirterek hüküm kurmuştur. Oysa bu değer 05.11.2012 tarihli keşifte belirlenmişti ve karar tarihi 31.01.2017 idi.

> *Mahkemece taşınmazın karar tarihine en yakın değerinin 115.000 TL olduğu belirtilmişse de, mahkemece 05.11.2012 tarihinde yapılan keşif sonucu düzenlenen raporda taşınmazın keşif tarihi itibariyle değerinin 115.000 TL olduğu bildirilmiştir. Karar tarihi ise 31.01.2017'dir. Mahkemece karar tarihinden yaklaşık 4 yıl 2 ay önce yapılan keşif sonucu belirlenen değer esas alınarak yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış…*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. TMK m. 232 uyarınca esas alınacak sürüm değeri, tasfiye anındaki yani karar tarihine en yakın tarihteki değerdir. Dosyadaki keşif raporu eskimişse, o rapordaki rakam "karar tarihine en yakın değer" sayılamaz. Yargılama uzadığında değerin güncellenmesi zorunludur.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
22.06.2016 · E. 2015/3494 · K. 2016/11035

Dosyadaki değer tespiti güncelliğini yitirmişse aynı bilirkişiden ek rapor alınarak karar tarihine en yakın sürüm değeri belirlenir

Tasfiyeye konu taşınmazın değeri yargılamanın önceki aşamasında belirlenmişti. Karar verildiği tarih itibarıyla bu değer güncelliğini yitirmiş, ayrıca mal rejiminin tasfiyesinde borç olarak dikkate alınması gereken bir kalem bulunuyordu.

> *...diğer yandan yerel mahkeme kararının verildiği tarih itibariyle tasfiyeye konu taşınmazın belirlenmiş değeri güncelliğini yitirdiğinden önceki bilirkişiden ek rapor alınmak suretiyle karar tarihine en yakın tarihteki sürüm (rayiç) değerinin belirlenmesi, temyiz eden davalının usuli kazanılmış hakkı da gözetilerek davacının artık değere katılma alacağının belirlenmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Değerin güncellenmesi için yeniden keşif yapılması şart değildir; önceki bilirkişiden ek rapor alınması yeterlidir. Kararda ayrıca temyiz eden tarafın usuli kazanılmış hakkının da gözetilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
24.10.2018 · E. 2016/14281 · K. 2018/17838

Devredilen malda devir tarihindeki durum esas alınır, ancak sürüm değeri tasfiye yani karar tarihine göre belirlenir

Tasfiyeye konu taşınmazlar rejim sona ermeden devredilmişti. Mahkeme, eklenecek değer kabulünde isabet etmiş ancak değerlendirmeyi hangi tarihe göre yapacağı tartışma konusu olmuştu.

> *Bu itibarla, Mahkemece, yukarıdaki ilke ve esaslar gözetilerek, tasfiyeye konu taşınmazların devir tarihindeki durumları esas alınarak tasfiye tarihindeki (önceki karar bozulmakla değer güncelliğini yitirdiğinden bozma sonrası yeni karar tarihindeki) sürüm (rayiç) değerleri belirlenerek bu değerler üzerinden talep miktarı da gözetilerek hüküm kurulması gerekirken, bu husus gözardı edilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Bu içtihat çizgisine göre malın niteliği, seviyesi ve yaşı devir tarihine göre saptanır; parasal değer ise tasfiye tarihine göre bulunur. Önceki karar bozulmakla değer güncelliğini yitireceğinden, bozma sonrası verilecek yeni karar tarihindeki sürüm değeri esas alınmalıdır.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
28.02.2019 · E. 2017/10052 · K. 2019/2098

Devredilen araçta devir tarihindeki değeri esas alarak hesap yapmak hatalıdır; nitelik devir tarihine, değer tasfiye tarihine göre belirlenir

Tasfiyeye konu araç rejim sona ermeden devredilmişti. Mahkeme, katılma alacağını aracın devir tarihindeki değeri üzerinden hesaplamıştır.

> *...aracın devir tarihindeki nitelik ve özellikleri dikkate alınarak tasfiye tarihi itibariyle (bozma ile güncelliğini yitireceğinden verilecek karar tarihine en yakın tarih itibariyle) sürüm (rayiç) değerinin belirlenmesi, buna göre anılan araç hakkında davacının katılma alacağının hesaplanması gerekirken aracın devir tarihindeki değeri esas alınarak hesaplama yapılması doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Kararda, aracın devir tarihindeki nitelik ve özelliklerinin dikkate alınacağı, buna karşılık sürüm değerinin bozma sonrası verilecek karar tarihine en yakın tarih itibarıyla belirleneceği açıkça belirtilmiştir. Bu yaklaşım, enflasyonun değer kaybını alacaklı eş aleyhine sonuç doğurmaktan çıkarır.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.02.2024 · E. 2022/8319 · K. 2024/696

Taşınmazın hem edinim tarihindeki hem tasfiye tarihindeki sürüm değerleri keşifle birlikte belirlenmelidir

Tasfiyeye konu taşınmazın alımında kıdem tazminatının kullanıldığı savunulmuştu. Hesap yapılabilmesi için hem edinim tarihindeki hem de güncel değerin saptanması gerekiyordu.

> *...keşif neticesinde taşınmazın edinim tarihindeki ve tasfiye tarihindeki (önceki karar bozulmakla değer güncelliğini yitirdiğinden bozma sonrası yeni karar tarihine en yakın tarihteki) sürüm (rayiç) değerleri belirlenmesi, akabinde dosyanın hesap bilirkişisine tevdi edilerek, davalı erkeğin kıdem tazminatı ile taşınmazın alındığı yönündeki savunması da hep birlikte değerlendirilerek artık değere katılma alacağının hesaplanması, talep miktarı ve usuli kazanılmış haklar da gözetilerek karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Katılma alacağı ve denkleştirme hesabı iki değeri birlikte gerektirir: katkı oranının bulunabilmesi için edinim tarihindeki değer, alacağın parasal karşılığı için tasfiye tarihindeki sürüm değeri. Bozma sonrası değer güncelliğini yitireceğinden, yeni karar tarihine en yakın tarihteki değer esas alınır.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
05.07.2022 · E. 2022/3317 · K. 2022/6740

Şirket hissesinde sürüm değeri sona erme tarihinde belirlenip TÜFE ile tasfiye tarihine güncellenir; kâr payı ayrıca araştırılır

Tasfiyeye konu şirketlerin zarar ettiği gerekçesiyle dava reddedilmiştir. Şirketin değeri yalnız özkaynak değerine göre belirlenmiş, kâr payı yönünden hiçbir araştırma yapılmamıştı.

> *Bundan sonra, yukarıda açıklanan yöntem ve kriterlere göre dava konusu şirketin mal rejiminin sona erdiği tarih itibarıyla belirlenen piyasa sürüm (rayiç) değeri, TÜFE (Tüketici Fiyat Endeksi) göz önünde bulundurularak tasfiye (karar) tarihindeki değeri belirlenmelidir. Şirketin kar payı yönünden de, 4721 Sayılı TMK'nin yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihinden mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar, dava konusu şirketin kar edip etmediğinin, kar etmişse davalı eşe şirket kar payı (temettü=kazanç) ödenip ödenmediğinin, ödenmişse mevcut olup olmadığının ya da her hangi bir yatırıma dönüştürülüp dönüştürülmediğinin, kar payı ödemesi yapılmamışsa karın şirkete yatırım olarak kullanılıp kullanılmadığının araştırılıp belirlenmesidir. Kar payı ödemesi yapılmış veya karın şirkete yatırım olarak kullanılması durumunda, bu miktarların mal rejiminin sona erdiği tarih itibarıyla ulaştığı reel değer belirlenerek mal rejiminin tasfiyesinde göz önünde bulundurulmalıdır.*

Değerlendirme Daire kararı bozmuştur. Şirket payı bakımından iki ayrı kalem incelenir. Birincisi hisse değeri: piyasa sürüm değeri rejimin sona erdiği tarih itibarıyla belirlenir ve TÜFE gözetilerek karar tarihine güncellenir. İkincisi kâr payı: 01.01.2002'den rejimin sona ermesine kadar şirketin kâr edip etmediği, kâr payı ödenip ödenmediği, ödenmişse nereye gittiği ya da şirkete yatırım olarak kullanılıp kullanılmadığı araştırılır. Şirketin zarar etmesi tek başına ret sebebi değildir.

7 **Yargıtay 8. Hukuk Dairesi**
18.10.2018 · E. 2016/10736 · K. 2018/17526

Taşınmaz üzerindeki binanın rejimin sona erdiği tarihteki durumu, gerekirse hava fotoğraflarından yararlanılarak tespit edilmelidir

Tasfiyeye konu taşınmaz üzerindeki binanın boşanma davasının açıldığı tarihte mevcut olup olmadığı ve hangi durumda bulunduğu belirsizdi. Dosyada yalnız inşaat mühendisi raporundaki fotoğraflar vardı.

> *Mahkemece, söz konusu binanın boşanma dava tarihi itibariyle mevcut olup olmadığının, mevcut ise hangi durumda olduğunun araştırılması, bu hususta tarafların bildirdikleri tanıkların beyanlarının alınması, gerektiğinde hava fotoğraflarından da yararlanılmak suretiyle binanın 14.01.2008 tarihindeki durumu tespit edildikten sonra tasfiyede dikkate alınıp alınmayacağı hususunda bir karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi de doğru olmamış…*

Değerlendirme Daire kararı bozmuştur. Sürüm değeri belirlenmeden önce malın rejimin sona erdiği tarihteki fiilî durumunun saptanması gerekir. Bunun için tanık beyanları ve gerektiğinde hava fotoğrafları gibi teknik kaynaklardan yararlanılabilir. Sonradan yapılan yapılar tasfiyeye girmez.

8 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
09.05.2018 · E. 2016/251 · K. 2018/12338

Taşınmaz üzerindeki binanın ne zaman yapıldığı araştırılmalı; 01.01.2002 sonrası yapılan kısım varsa alacak hesaplanmalıdır

Tasfiyeye konu taşınmaz üzerinde bina bulunduğu ileri sürülmüştü. Mahkeme, binanın yapım tarihini ve rejim dönemine düşen kısmını araştırmadan davayı reddetmiştir.

> *...dava konusu taşınmaz üzerinde keşif yapılarak, taşınmaz üzerinde bina bulunup bulunmadığının, varsa ne zaman yapıldığının, binanın 01.01.2002 sonrası yapılan kısmının olup olmadığının tespit edilerek 01.01.2002 tarihinden sonra yapılan kısım var ise, tarafların iddia ve savunmaları kapsamında davacının artık değere katılma alacağının hesaplanması gerekirken eksik araştırma ve inceleme ile davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Değerlendirmede yalnız arsa değil üzerindeki yapı da dikkate alınır; ancak yapının hangi dönemde yapıldığı belirleyicidir. Belediyeden yapı ruhsatı ve benzeri belgeler getirtilmeli, keşifle binanın varlığı ve yapım zamanı saptanmalı, 01.01.2002 sonrasına düşen kısım varsa artık değere katılma alacağı hesaplanmalıdır.

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
26.11.2025 · E. 2024/6615 · K. 2025/10316

Belirsiz alacak davasında davacıya ıslah için süre verilerek güncel sürüm değerleri üzerinden karar verilmelidir

Katılma alacağı davasında ilk karardan sonra dosya eksik inceleme nedeniyle geri gönderilmiş, yargılama yıllarca sürmüştü. Davacı ıslah için süre istemiş, mahkeme ise davalı lehine usuli kazanılmış hak bulunduğunu kabul ederek eski değerler üzerinden hüküm kurmuştu.

> *O halde, İlk Derece Mahkemesince, davanın belirsiz alacak davası niteliğinde olduğu, davacının ıslah için süre talebinin olduğu ve davalı lehine usuli kazanılmış hak oluşmadığı hususları gözetilerek, davacıya ıslah için süre ve imkan verilerek tasfiye konusu malların güncel sürüm değerleri üzerinden katılma alacağının hükmedilmesi gerekirken bu hususlar göz ardı edilerek yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire, oy çokluğuyla bozmuştur. Katılma alacağı davası belirsiz alacak davası niteliğinde olduğundan, değerler güncellendiğinde davacıya talebini artırma imkânı tanınmalıdır. Karara göre bu durumda davalı yararına usuli kazanılmış hak oluşmaz ve tasfiye konusu malların güncel sürüm değerleri üzerinden hüküm kurulur. Karşı oyda ise ilk kararın istinaf edilmemesi nedeniyle miktar yönünden kazanılmış hak doğduğu savunulmuştur. Karar, belirsiz alacak davası olarak açılmış bir dosyaya ilişkindir; 31.07.2026'dan sonra açılan davalarda talep artırımı HMK m. 109/4'e göre yapılır.

10 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
20.12.2017 · E. 2016/7330 · K. 2017/17209

Bozma kararından sonra ıslah yasağı (2020 değişikliğinden önceki uygulama)

Mahkeme, bozma kararından sonra yapılan ıslahla artırılan miktarı da kapsayacak şekilde alacağa hükmetmiştir. Oysa bu konuda İçtihadı Birleştirme Kararı bulunuyordu.

> *Durum böyle iken, mahkemece bozma kararından sonra ıslah yapılamayacağına ilişkin az yukarıda açıklanan İçtihadı Birleştirme Kararı göz önüne alınmadan bozma sonrası yapılan ıslahla arttırılan miktarı da kapsar şekilde karar verilmesi doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karar, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 2015/1 E., 2016/1 K. sayılı kararına dayanıyordu. 22.07.2020 tarihli 7251 sayılı Kanunla HMK m. 177'ye eklenen ikinci fıkra bu uygulamayı değiştirdi: bozma veya kaldırma kararından sonra dosya ilk derece mahkemesine gönderildiğinde mahkeme tahkikata ilişkin bir işlem yaparsa tahkikat sona erinceye kadar ıslah yapılabilir; ancak bozma kararına uymakla ortaya çıkan hukuki durum ortadan kaldırılamaz.

11 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
30.04.2024 · E. 2023/2610 · K. 2024/3008

Bozma sonrası verilen yeni kararda vekâlet ücreti, karar tarihinde yürürlükte olan tarifeye ve yeni kabul-ret oranına göre belirlenir

Bozmadan sonra verilen kararda mahkeme, vekâlet ücretini yalnız bozma kapsamındaki kısımlar üzerinden ve eski kabul oranına göre hesaplamıştır.

> *...davanın niteliği gereği hukuki sebebi aynı olan tek alacak davası olması nedeniyle bozma ile bir önceki karar ortadan kalktığından bozma sonrası verilecek yeni karar ile alacak miktarı ve kabul-ret oranı değişeceğinden karar tarihinden yürürlükte bulunan AAÜT göre vekâlet ücretinin belirlenmesi gerekirken, Mahkemece, son kararda bozma kapsamında olan kısımlar yönünden kabul edilen alacak miktarı ve kabul oranı gözetilerek vekâlet ücreti hesaplanması da hatalı olmuş ve bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Mal rejiminin tasfiyesinden doğan alacak davası tek bir alacak davasıdır; bozma ile önceki karar bütünüyle ortadan kalkar. Bu nedenle yeni kararda hem alacak miktarı hem kabul-ret oranı değişebileceğinden, vekâlet ücreti karar tarihinde yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hesaplanmalıdır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.

- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 230:** Denkleştirme.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 233:** Gelir değeri.
- **TMK m. 234:** Özel hâller.
- **TMK m. 235:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.

MADDE

233

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
IV. Değerin belirlenmesi
2. Gelir değeri

a. Genel olarak

KANUN METNİ

(1) Bir eşin malik olarak bizzat işletmeye devam ettiği veya sağ kalan eş ya da altsoyundan birinin kendisine bir bütün olarak özgülenmesini istemeye haklı olduğu bir tarımsal işletme için değer artışından alacağı pay ve katılma alacağı, bunların gelir değeri göz önünde tutularak hesaplanır.

(2) Tarımsal işletmenin maliki veya mirasçıları, diğer eşe karşı ileri sürebilecekleri değer artışı payının veya katılma alacağının, işletmenin sadece sürüm değeri üzerinden hesaplanmasını isteyebilir.

(3) Değerlendirmeye ve işletmenin kazancından mirasçılara pay ödenmesine ilişkin miras hukuku hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

MADDE ÖZETİ

Bir eşin bizzat işlettiği veya bir bütün olarak özgülenmesi istenebilecek tarımsal işletmede değer artış payı ve katılma alacağı, işletmenin gelir değeri göz önünde tutularak hesaplanır; işletmenin maliki veya mirasçıları ise alacağın yalnız sürüm değeri üzerinden hesaplanmasını isteyebilir (m. 233). Maddenin üçüncü fıkrasının yollama yaptığı miras hukuku kuralları 2014 yılında değiştirilmiş ve tarımsal arazilerin devri 5403 sayılı Kanun'a taşınmıştır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Gelir değeri	İşletmenin sürdürülebilir net gelirine göre bulunan değer (TMK m. 233/1).
Sürüm değeri	Malın serbest piyasadaki alım satım değeri (TMK m. 232).
Özgüleme	Tarımsal işletmenin bölünmeden bir kişiye verilmesi (TMK m. 233/1).

1 Yargıtay 14. HD, 21.01.2021, E. 2017/1289, K. 2021/226.

Seçimlik hak | Malikin veya mirasçıların sürüm değeri üzerinden hesap isteme yetkisi (TMK m. 233/2).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 233- Madde İsviçre Medenî Kanununun 212 nci maddesini karşılamaktadır. Maddenin birinci fıkrası, bir bütün olarak özgülenecek bir tarımsal işletme söz konusu olduğunda değer artışından alınacak pay ve katılma alacağının, bunların gelir değerine göre hesaplanacağını öngörmektedir. Eşlerden biri, bir tarımsal işletmeyi bizzat işletmeye devam ettiği veya böyle bir tarımsal işletmenin sağ kalan eşe ya da altsoyundan birine bir bütün olarak özgülendiğinde, tarımsal işletme için değer artışından bu kişinin alacağı pay ve katılma alacağı bu tarımsal işletmenin gelir değeri esas alınarak hesaplanacaktır. Maddenin ikinci fıkrası tarımsal işletmenin malik veya mirasçılarına, diğer eşe karşı ileri sürebilecekleri değer artışı payının veya katılma alacağının, işletmenin sadece sürüm değeri üzerinden hesaplanmasını isteme yetkisini tanımıştır. Maddenin üçüncü fıkrası bu gibi hâllerde değerlendirmeye ve işletmenin kazancından mirasçılara pay ödenmesine ilişkin olan miras hukukunun ilgili hükümlerinin de amaca elverişli olduğu oranda uygulanacağını öngörmüştür.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 92-93*

Gerekçedeki "amaca elverişli olduğu oranda" ifadesi, üçüncü fıkradaki yollamanın mutlak değil kıyasen olduğunu gösterir. Bu nokta bugün ayrıca önem taşır: yollamanın hedefi olan tarımsal işletmenin özgülenmesine ilişkin miras hükümleri 30.04.2014 tarihli ve 6537 sayılı Kanun'la yürürlükten kaldırılmış; tarımsal arazilerin mirasta devri 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/A ve devamı maddelerinde yeniden düzenlenmiştir. Yeni düzenlemede de arazinin ehil mirasçıya tarımsal gelir değeri üzerinden devri öngörülerek gelir değeri ölçütü korunmuştur. Madde, Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun'da mal rejiminin tasfiyesi bakımından tarımsal işletmelere ilişkin böyle bir hüküm yoktu; kural mal rejimi mal ayrılığı olduğundan (743 s. K. m. 170) değer artış payı ve katılma alacağı kurumları da bulunmuyordu. Buna karşılık mirasta tarımsal işletmelerin bölünmeden bir mirasçıya verilmesi düşüncesi eski Kanun'da da yer alıyordu; 4721 sayılı Kanun bu düşünceyi mal rejimi tasfiyesine de taşımıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 233
Tasfiye	Yoktu	Değer artış payı ve katılma alacağı

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 233
Ölçüt	—	Gelir değeri
Seçimlik hak	—	Malik veya mirasçılar sürüm değeri isteyebilir
Yollama	—	Miras hukuku hükümleri kıyasen

Değişiklik durumu

Maddenin kendi metni yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir; ancak üçüncü fıkrasının yollama yaptığı hükümler 2014 yılında değişmiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.
15.05.2014	Yollama yapılan miras hükümleri kaldırıldı, tarımsal arazilerde devir 5403 s. K.'ya taşındı	6537 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kural	Gelir değeri esas alınır	TMK m. 233/1
Kapsam	Bizzat işletilen veya özgülenebilir tarımsal işletme	TMK m. 233/1
Alacak türleri	Değer artış payı ve katılma alacağı	TMK m. 233/1
Seçimlik hak	Malik veya mirasçılar sürüm değeri isteyebilir	TMK m. 233/2
Yollama	Miras hukuku hükümleri kıyasen uygulanır	TMK m. 233/3
2014 değişikliği	Tarımsal arazilerde devir 5403 s. K.'ya taşındı	Yargıtay 14. HD, K. 2021/226
Yetki	Ölenin son yerleşim yeri mahkemesi	Yargıtay 14. HD, K. 2020/7785
Görev	Devir istemlerinde sulh hukuk mahkemesi	Yargıtay 7. HD, K. 2022/1157
Hesap yöntemi	Net gelir ve resmî veri cetvelleri	Yargıtay 18. HD, K. 2008/6821

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 212. maddesini kar- 1
şılamaktadır. Gerekçe, birinci fıkranın bir bütün olarak özgülenecek bir tarımsal işletme söz konusu olduğunda değer artışından alınacak pay ve katılma alacağının gelir değerine göre hesaplanacağını öngördüğünü belirtir; buna göre eşlerden biri bir tarımsal işletmeyi bizzat işletmeye devam ettiğinde ya da böyle bir işletme

sağ kalan eşe veya altsoyundan birine bir bütün olarak özgülendiğinde, değer artışından bu kişinin alacağı pay ve katılma alacağı işletmenin gelir değeri esas alınarak hesaplanacaktır. İkinci fıkra bakımından gerekçe, tarımsal işletmenin malik veya mirasçılarına, diğer eşe karşı ileri sürebilecekleri değer artışı payının veya katılma alacağının işletmenin sadece sürüm değeri üzerinden hesaplanmasını isteme yetkisinin tanındığını açıklar. Üçüncü fıkra bakımından ise gerekçe, bu gibi hâllerde değerlendirmeye ve işletmenin kazancından mirasçılara pay ödenmesine ilişkin miras hukuku hükümlerinin de amaca elverişli olduğu oranda uygulanacağını öngördüğünü belirtir. Madde, Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

DİKKAT

Bu madde, tasfiyede tarımsal işletmeleri koruyan bir istisnadır. Kural olarak tasfiyede malların **sürüm değeri** esas alınır; oysa tarım arazisinin piyasa değeri çoğu kez getirisinin çok üzerindedir. Sürüm değeri üzerinden hesaplanan bir katılma alacağı, işletmeyi sürdüren eşin araziyi satmak zorunda kalmasına yol açabilir. Kanun bu nedenle işletmenin **gelir değerini**, yani sürdürülebilir net getirisine göre bulunan değeri esas almıştır. Ancak dikkat edilmesi gereken bir ayrıntı vardır: sürüm değeri üzerinden hesap isteme hakkı yalnız **işletmenin maliki veya mirasçılarına** tanınmıştır; diğer eş bunu talep edemez. Bu nedenle tarım arazisi bulunan dosyalarda hangi tarafın hangi değeri isteyebileceğini baştan belirlemek, talebin doğru kurulması bakımından belirleyicidir.

II. Maddenin Uygulama Alanı

- **İki hâl:** Madde, bir eşin malik olarak bizzat işletmeye devam ettiği tarımsal işletmede ve sağ kalan eş ya da altsoyundan birinin bir bütün olarak özgülenmesini istemeye haklı olduğu tarımsal işletmede uygulanır (TMK m. 233/1).
- **Kapsanan alacaklar:** Değer artışından alınacak pay (TMK m. 227) ve katılma alacağı (TMK m. 236) bu maddeye göre hesaplanır.
- **İşletme bütünlüğü:** Amaç, tarımsal işletmenin bölünmeden ve satılmadan işletilmeye devam edebilmesidir.
- **Sürüm değerinden ayrılma:** Genel kural malların sürüm değerinin esas alınmasıdır (TMK m. 232); bu madde tarımsal işletmeler için istisna getirir.
- **Ölüm hâli:** Mal rejimi ölümle sona ermişse sağ kalan eşin özgüleme isteme hakkı bu maddenin uygulanmasını gerektirebilir (TMK m. 225).
- **Sınır:** Madde yalnız tarımsal işletmeler için geçerlidir; ticari işletme veya şirket payları genel kurallara tabidir.

III. Gelir Değeri ile Sürüm Değeri Farkı

- **Gelir değeri:** İşletmenin sürdürülebilir net getirisine göre bulunan değerdir; piyasa fiyatından genellikle düşüktür.
- **Hesap yöntemi:** Arazinin sulu ya da kuru niteliği belirlenir, münavebe ürünleri saptanır, resmî veri cetvelleriyle dekar başına verim, üretim gideri ve satış fiyatları bulunur.[2]
- **Sürüm değeri:** Malın serbest piyasadaki alım satım değeridir; imar, konum ve spekülatif beklentiler değeri yükseltir.
- **Seçimlik hak:** Tarımsal işletmenin maliki veya mirasçıları, alacağın yalnız sürüm değeri üzerinden hesaplanmasını isteyebilir (TMK m. 233/2).
- **Hakkın sahibi:** Bu yetki diğer eşe tanınmamıştır; talep yalnız malik ya da mirasçılardan gelebilir.
- **Bilirkişi:** Gelir değerinin belirlenmesi ziraat mühendisi veya tarım ekonomisi uzmanı bilirkişi gerektirir.

IV. Miras Hukukuna Yollama ve 2014 Değişikliği

- **Yollama:** Değerlendirmeye ve işletmenin kazancından mirasçılara pay ödenmesine ilişkin miras hukuku hükümleri kıyas yoluyla uygulanır (TMK m. 233/3).
- **Eski düzen:** Bu yollama, Türk Medeni Kanunu'nun tarımsal işletmenin özgülenmesine ilişkin miras hükümlerini hedefliyordu.
- **Değişiklik:** Söz konusu maddeler 30.04.2014 tarihli ve 6537 sayılı Kanun'la yürürlükten kaldırılmış, tarımsal arazilerin mirasta devri 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/A ve devamı maddelerine taşınmıştır.
- **Yeni ölçüt:** 5403 sayılı Kanun'un 8/C maddesinde de arazinin ehil mirasçıya "tarımsal gelir değeri üzerinden" devri öngörülmüştür; böylece gelir değeri ölçütü korunmuştur.
- **Zaman bakımından uygulama:** Yeni hükümler 15.05.2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir; ölüm bu tarihten önceyse uygulanmaz.[3]
- **Sonuç:** TMK m. 233/3'ün yollaması bugün 5403 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerine yapılmış sayılır.

2 Yargıtay 18. HD, 09.06.2008, E. 2008/4282, K. 2008/6821.
3 Yargıtay 14. HD, 21.01.2021, E. 2017/1289, K. 2021/226.

V. Görev, Yetki ve Usul

- **Tasfiye davası:** Mal rejiminin tasfiyesinden doğan değer artış payı ve katılma alacağı istemleri aile mahkemesinde görülür.
- **Devir istemi:** Tarımsal arazinin ehil mirasçıya devri istemi sulh hukuk mahkemesinin görev alanındadır.[4]
- **Yetki:** Terekenin kesin paylaşımına kadar mirasçılara karşı açılacak davalarda ölenin son yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkilidir.[5]
- **Talep:** Gelir değeri ya da sürüm değeri talebinin dilekçede açıkça belirtilmesi gerekir.
- **Deliller:** Tapu kayıtları, ÇKS kayıtları, il tarım müdürlüğü veri cetvelleri, ürün ve verim belgeleri, destekleme ödemeleri.
- **Değer artırımı:** Özel hâller gerektirdiğinde hesaplanan değer uygun bir miktarda artırılabilir (TMK m. 234).

UYGULAMA NOTU

Tarım arazisi bulunan bir tasfiye dosyasında ilk iş, arazinin gerçekten tarımsal işletme niteliği taşıyıp taşımadığını ortaya koymaktır: ÇKS kaydı, destekleme ödemeleri, ürün satış belgeleri ve muhtarlık kayıtları bu konuda belirleyicidir. Sadece tapuda "tarla" görünen, fiilen işletilmeyen ve imara açılmış bir parsel bu maddenin kapsamına girmeyebilir. Gelir değeri talebinde bulunulacaksa mahkemeden ziraat mühendisi bilirkişi atanması ve İl Tarım ve Orman Müdürlüğünden değerlendirme yılına ait münavebe, verim, üretim gideri ve satış fiyatı cetvellerinin getirtilmesi istenmelidir. Karşı taraf sürüm değeri talep ediyorsa bu hakkın yalnız işletmenin maliki veya mirasçılarına tanındığı hatırlatılmalıdır. Miras yoluyla gelen tarım arazilerinde ölüm tarihine dikkat edilmelidir: 15.05.2014 öncesindeki ölümlerde eski kurallar uygulanır. Son olarak tasfiye davası ile arazinin devri davasının ayrı mahkemelerde görüldüğü göz önünde bulundurularak yol haritası buna göre kurulmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226

Tarımsal arazinin ehil mirasçıya devrine ilişkin hükümler 15.05.2014'te yürürlüğe girmiştir; ölüm bu tarihten önceyse uygulanamaz

Miras bırakan 02.05.2014 tarihinde ölmüş, 5403 sayılı Kanun'un 8/C ve geçici 5. maddeleri ise 15.05.2014 tarihinde yürürlüğe girmişti. Mahkeme buna rağmen yeni hükümlere dayanarak karar vermiştir.

4 Yargıtay 7. HD, 17.02.2022, E. 2021/2336, K. 2022/1157.
5 Yargıtay 14. HD, 25.11.2020, E. 2020/3979, K. 2020/7785.

> *Maddelerin yürürlüğe girdiği tarihte mirasçılar arasında henüz paylaşım yapılmamıştır, murisin ölüm tarihinde Yasanın 8/c maddesi yürürlüğe girmediğinden bu maddeye dayanarak hüküm tesis edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün bu sebeple bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. TMK m. 233/3'ün yollama yaptığı miras hukuku kuralları 2014 yılında köklü biçimde değişmiş; tarımsal işletmenin özgülenmesine ilişkin eski maddeler yürürlükten kaldırılarak yerlerine 5403 sayılı Kanun'un 8/A ve devamı maddeleri getirilmiştir. Bu karara göre yeni hükümler, ölüm tarihi 15.05.2014'ten önce olan miras ilişkilerine uygulanmaz; hangi kuralların geçerli olduğu ölüm tarihine göre belirlenir.

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
25.11.2020 · E. 2020/3979 · K. 2020/7785

Tarımsal arazinin devri istemine ilişkin davalarda ölenin son yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkilidir

5403 sayılı Kanun'un 8/C maddesine dayalı mülkiyetin devri davasında mahkeme, miras bırakanın son yerleşim yerini tespit etmeden yetkisizlik kararı vermiştir.

> *Dava, 5403 sayılı Yasanın 8/c maddesine dayalı mülkiyetin devri istemine ilişkin olup, taraflar arasındaki miras ilişkisinden kaynaklanmaktadır. HMK'nun 11(1-b) maddesi gereğince terekenin kesin paylaşımına kadar mirasçılara karşı açılacak tüm davalarda ölenin son yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkilidir. Mahkemece, tarafların ortak murisinin öldüğünde son yerleşim yeri tespit edilmeden yetkisizlik kararı verilmesi doğru görülmemiş, hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Bu tür istemler taraflar arasındaki miras ilişkisinden kaynaklandığından, HMK m. 11/1-b uyarınca terekenin kesin paylaşımına kadar mirasçılara karşı açılacak davalarda ölenin son yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkilidir. Mal rejiminin tasfiyesi davası ise aile mahkemesinde görülür; iki yolu birbirine karıştırmamak gerekir.

3 **YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ**
17.02.2022 · E. 2021/2336 · K. 2022/1157

Tarımsal arazinin ehil mirasçıya devri istemi sulh hukuk mahkemesinin görev alanındadır

Tarımsal arazinin ehil mirasçıya devri istemiyle açılan davada bölge adliye mahkemesi kararına karşı temyiz yoluna başvurulmuştur; karar temyizi kabil olmayan kesin kararlardandı.

> *Sulh Hukuk Mahkemesinin görev alanına giren tarımsal arazinin ehil mirasçıya devri isteğine ilişkin olan ve temyizi kabil olmayan bölge adliye mahkemesinin*

kesin kararına ilişkin temyiz dilekçesinin reddi yönündeki Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesinin 19/01/2021 tarihli ek kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir.

DEĞERLENDİRME Daire, temyiz dilekçesinin reddine ilişkin ek kararı onamıştır. Karar, tarımsal arazinin ehil mirasçıya devri isteminin sulh hukuk mahkemesinin görev alanına girdiğini ve bu tür kararların kanun yolu bakımından sınırlı olduğunu göstermektedir. TMK m. 233'e dayanan tasfiye istemi ise mal rejimi davası içinde aile mahkemesinde ileri sürülür.

4 **YARGITAY 18. HUKUK DAİRESİ**
09.06.2008 · E. 2008/4282 · K. 2008/6821

Tarım arazisinin gelir değeri, münavebe ürünlerinin dekar başına verimi ile üretim gideri ve satış fiyatlarını gösteren resmî veri cetvellerine göre hesaplanır

Kamulaştırma bedelinin tespiti davasında bilirkişi raporu, arazinin getireceği net gelire göre değil başka ölçütlere göre düzenlenmişti. İl Tarım Müdürlüğünden veri cetvelleri getirtilmemişti.

> *Kamulaştırma Yasasının 11. maddesinin (f) bendine göre; arazi, kamulaştırma tarihindeki mevkii ve şartlara ve olduğu gibi kullanılması halinde getireceği net gelire göre değerlendirilir. Yargıtay'ın yerleşmiş uygulamalarında taşınmazın sulu ya da kuru niteliğine göre münavebeye alınan ürünlerin dekar başına ortalama verimi ve üretim giderleri ile kg başına ortalama satış fiyatlarını içeren veri cetvellerinin Tarım Müdürlüğünden getirtilip değerlendirmenin bu verilere uygun biçimde yapılması ilkesi benimsenmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Bu karar kamulaştırma davasına ilişkindir; ancak TMK m. 233'te geçen "gelir değeri" kavramının uygulamadaki hesap yöntemini göstermesi bakımından yol göstericidir. Yöntem şudur: arazinin sulu ya da kuru niteliği belirlenir, münavebeye alınacak ürünler saptanır, İl Tarım Müdürlüğünden dekar başına ortalama verim, üretim giderleri ve kilogram başına satış fiyatlarını içeren veri cetvelleri getirtilir ve net gelir bu verilere göre hesaplanır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 232:** Sürüm değeri.
- **TMK m. 234:** Özel hâller.
- **TMK m. 235:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.
- **TMK m. 240:** Aile konutu ve ev eşyası.

MADDE

234

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
IV. Değerin belirlenmesi
2. Gelir değeri

b. Özel hâller

KANUN METNİ

(1) Özel hâller gerektirdiği takdirde hesaplanan değer, uygun bir miktarda artırılabilir.

(2) Özellikle sağ kalan eşin geçim koşulları, tarımsal işletmenin alım değeri, ayrıca tarımsal işletme kendisine ait olan eşin yaptığı yatırımlar veya malî durumu özel hâllerden sayılır.

MADDE ÖZETİ

Özel hâller gerektirdiği takdirde hesaplanan değer, uygun bir miktarda artırılabilir; sağ kalan eşin geçim koşulları, tarımsal işletmenin alım değeri, işletme sahibi eşin yaptığı yatırımlar veya malî durumu özellikle özel hâl sayılır (m. 234). Yargıtay, tarafların kredi yükü ve borç durumu gibi özel hâllerin bu hüküm uyarınca değer artırımı gerektirip gerektirmediğinin mahkemece değerlendirilmesi gerektiğine karar vermiştir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Özel hâl	Hesaplanan değerin olağan ölçütlerle adil sonuç vermediği durum (TMK m. 234/1).
Değer artırımı	Hesaplanan değere hakkaniyet gereği eklenen uygun miktar (TMK m. 234/1).
Alım değeri	Tarımsal işletmenin edinilmesi için ödenen bedel (TMK m. 234/2).
Yatırım	İşletme sahibi eşin işletmeye yaptığı harcama ve iyileştirmeler (TMK m. 234/2).

1 Yargıtay 8. HD, 27.05.2013, E. 2012/13656, K. 2013/7997.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 234- Madde İsviçre Medenî Kanununun 213 üncü maddesini karşılamaktadır. Maddenin birinci fıkrası özel hâl ve koşulların gerektirdiği durumlarda hesaplanan değerin uygun bir miktarda artırılmasını öngörmüştür. Maddenin ikinci fıkrası özel durumlara örnek niteliğinde olmak üzere sağ kalan eşin geçim koşulları, tarımsal işletmenin alım değeri, tarımsal işletme kendisine ait olan eşin yaptığı yatırımlar ve bu eşin malî durumlarını saymıştır. Bunlar göz önünde tutulmak suretiyle hesaplanan değer gerektiğinde uygun bir miktarda artırılabilecektir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 93*

Gerekçenin "örnek niteliğinde olmak üzere" ifadesi maddenin yorumu bakımından belirleyicidir: ikinci fıkradaki dört durum sınırlayıcı bir liste değil, hâkime yol gösteren örneklerdir. Buna karşılık hükmün tek yönlü olduğu da gözden kaçırılmamalıdır; kanun yalnız hesaplanan değerin artırılmasına izin vermiş, azaltılmasını öngörmemiştir. Madde, Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun'da bu maddenin karşılığı yoktu. Kural mal rejimi mal ayrılığı olduğundan (743 s. K. m. 170) tasfiye ve değerlendirme kuralları bulunmuyor, dolayısıyla hesaplanan değerin özel hâller nedeniyle artırılmasına ilişkin bir hükme de ihtiyaç duyulmuyordu. Hakkaniyete dayalı düzeltmeler ancak genel hükümler üzerinden yapılabiliyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 234
Düzeltme	Özel hüküm yoktu	Değer artırımı
Ölçüt	—	Özel hâller (örnekleyici sayım)
Yön	—	Yalnız artırma
Dayanak	Genel hükümler	Açık kanun hükmü

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Yetki	Hesaplanan değer artırılabilir	TMK m. 234/1
Ölçü	Uygun bir miktarda	TMK m. 234/1
Birinci hâl	Sağ kalan eşin geçim koşulları	TMK m. 234/2
İkinci hâl	Tarımsal işletmenin alım değeri	TMK m. 234/2
Üçüncü hâl	İşletme sahibi eşin yatırımları	TMK m. 234/2
Dördüncü hâl	İşletme sahibi eşin malî durumu	TMK m. 234/2
Sayım	Örnekleyicidir, sınırlayıcı değildir	Madde gerekçesi
Uygulama	Özel hâllerin varlığı mahkemece değerlendirilir	Yargıtay 8. HD, K. 2013/7997
Yön	Yalnız artırma; azaltma öngörülmemiştir	TMK m. 234/1

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 213. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, birinci fıkranın özel hâl ve koşulların gerektirdiği durumlarda hesaplanan değerin uygun bir miktarda artırılmasını öngördüğünü belirtir. İkinci fıkra bakımından gerekçe, özel durumlara örnek niteliğinde olmak üzere sağ kalan eşin geçim koşulları, tarımsal işletmenin alım değeri, tarımsal işletme kendisine ait olan eşin yaptığı yatırımlar ve bu eşin malî durumunun sayıldığını; bunlar göz önünde tutulmak suretiyle hesaplanan değerin gerektiğinde uygun bir miktarda artırılabileceğini açıklar. Gerekçedeki "örnek niteliğinde olmak üzere" ifadesi, sayımın sınırlayıcı olmadığını gösterir. Madde, Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313). 1

DİKKAT

Bu madde, gelir değeri kuralının yarattığı dengesizliği düzeltmek için konulmuş bir emniyet supabıdır. Tarımsal işletmede alacak gelir değeri üzerinden hesaplandığında sonuç, alacaklı eş bakımından çok düşük kalabilir; özellikle işletme yüksek bir bedelle satın alınmışsa veya işletmeyi elinde tutan eşin malî durumu güçlüyse bu sonuç adil olmaz. Kanun bu nedenle hâkime, hesaplanan değeri **uygun bir miktarda artırma** yetkisi tanımıştır. İki noktaya dikkat edilmelidir: birincisi, madde yalnız artırmaya izin verir, azaltmaya değil; ikincisi, ikinci fıkradaki sayım örnekleyicidir, benzer ağırlıkta başka özel hâller de ileri sürülebilir. Uygulamada bu hükmü kendiliğinden gündeme getiren mahkeme azdır; bu nedenle özel hâl iddiasının dilekçede açıkça ve somut verilerle ortaya konulması gerekir.

II. Maddenin İşlevi

- **Kural:** Özel hâller gerektirdiği takdirde hesaplanan değer, uygun bir miktarda artırılabilir (TMK m. 234/1).
- **Bağlam:** Madde, tarımsal işletmelerde gelir değeri üzerinden hesap yapılmasını öngören hükmün tamamlayıcısıdır (TMK m. 233).
- **Amaç:** Gelir değeri ölçütünün alacaklı eş aleyhine yarattığı dengesizliği gidermek ve sonucu hakkaniyete yaklaştırmaktır.
- **Yön:** Hüküm yalnız artırmaya izin verir; hesaplanan değerin azaltılması öngörülmemiştir.
- **Takdir yetkisi:** Artırımın "uygun bir miktarda" olması gerekir; bu, hâkimin hukuka ve hakkaniyete uygun takdir yetkisini ifade eder (TMK m. 4).
- **Sonuç:** Artırılan değer, değer artış payı ve katılma alacağı hesabına esas alınır (TMK m. 227, TMK m. 236).

III. Özel Hâl Sayılan Durumlar

- **Sağ kalan eşin geçim koşulları:** Ölüm nedeniyle sona eren rejimde sağ kalan eşin geçimini sürdürebilmesi ölçüt olarak sayılmıştır (TMK m. 234/2).
- **Alım değeri:** Tarımsal işletmenin satın alınması için ödenen bedel, gelir değerinin çok üzerindeyse artırım gerekçesi olur.
- **Yatırımlar:** İşletme kendisine ait olan eşin yaptığı yatırımlar, işletmenin getirisini yükselttiği ölçüde dikkate alınır.
- **Malî durum:** İşletme sahibi eşin malî gücü, artırımın ölçüsünü belirlerken göz önünde tutulur.
- **Sayım örnekleyicidir:** Gerekçeye göre bu hâller "örnek niteliğinde" sayılmıştır; benzer ağırlıkta başka durumlar da ileri sürülebilir.
- **Uygulamadan bir örnek:** Tarafların kredi yükü, kredilerde borçlu ya da kefil sıfatıyla yer almaları ve ödemelerin boşanmadan sonra da sürmesi gibi durumlar özel hâl kapsamında değerlendirilmiştir.[2]

IV. Uygulama, İspat ve Usul

- **Talep:** Özel hâl iddiası dilekçede açıkça ileri sürülmeli ve somut verilerle desteklenmelidir.
- **İnceleme:** Yargıtay, bu değerlendirme için dosyanın Medeni Hukuk kürsüsünde görevli bir akademisyene tevdi edilerek denetime açık rapor alınmasını istemiştir.[3]

2 Yargıtay 8. HD, 27.05.2013, E. 2012/13656, K. 2013/7997.
3 Yargıtay 8. HD, 27.05.2013, E. 2012/13656, K. 2013/7997.

- **Deliller:** Alım bedelini gösteren belgeler, yatırım harcamaları, kredi sözleşmeleri ve ödeme planları, gelir ve malvarlığı kayıtları.
- **Gerekçe zorunluluğu:** Artırım yapılıyorsa oranı ve dayanağı hükümde denetlenebilir biçimde gösterilmelidir (TMK m. 232).
- **Sınır:** Artırım, alacağı hesaplanan tutardan bağımsız yeni bir alacağa dönüştürecek ölçüde olamaz.
- **Kapsam tartışması:** Hüküm sistematik olarak tarımsal işletmeler için konulmuştur; ancak uygulamada başka mallara ilişkin uyuşmazlıklarda da değerlendirilmesi istenmiştir.

UYGULAMA NOTU

Özel hâl iddiası soyut bir hakkaniyet söylemi olarak değil, sayılarla kurulmalıdır. Tarımsal işletmede gelir değeri üzerinden hesaplanan tutar ile aynı işletmenin sürüm değeri arasındaki fark tabloya dökülmelidir; aradaki uçurum artırım talebinin en güçlü dayanağıdır. İşletmenin alım bedelini gösteren tapu ve banka kayıtları, işletmeye yapılan yatırımların fatura ve ruhsatları, karşı tarafın gelir ve malvarlığı durumunu gösteren belgeler birlikte sunulmalıdır. Ölüm nedeniyle açılan tasfiyelerde sağ kalan eşin geçim koşulları somutlaştırılmalıdır: yaşı, sağlık durumu dışındaki gelir kaynakları, bakmakla yükümlü olduğu kişiler gibi ölçülebilir veriler kullanılmalıdır. Mahkemeden, artırım yapılıp yapılmayacağı konusunda uzman görüşü alınması ve varsa artırım oranının gerekçede açıkça gösterilmesi istenmelidir; aksi hâlde hüküm denetlenemez olur.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
27.05.2013 · E. 2012/13656 · K. 2013/7997

Tarafların kredi yükü ve borç durumu gibi özel hâllerin TMK m. 234/1 uyarınca değer artırımı gerektirip gerektirmediği mahkemece değerlendirilmelidir

2004 yılında evlenen eşler, 2005 yılında bir araç satın almıştır. Aracın peşinatı bir eşin birikiminden ödenmiş, kalanı kredi ile karşılanmıştı. Sonraki yıllarda diğer eş de kendi adına birkaç kredi kullanarak aracın kredi borcunu kapattı ve aracı rehinden kurtarmıştır; bu kredilerin taksitleri boşanmadan sonra da maaşından kesilmeye devam ediyordu. Araç ise boşanma tarihinden bir hafta önce üçüncü kişiye devredilmişti.

> *Davacı çalıştığı ve belirli bir gelire sahip olduğu bir gerçektir. Bu nedenle davacının somut olaydaki davranış (tutumu) taraflar arasındaki olayın özelliği ve önemi, çekilen tüm kredilerde borçlu durumunda bulunması, bazı kredilerin taksitlerinin hala devam ediyor olması, karşı karşıya kaldığı borç miktarı vb. durumlar gözetilerek TMK'nun 234/1. fıkrasının (özel haller gerektirdiği takdirde*

hesaplanan değer, uygun bir miktarda artırılabilir). Somut olayda, uygulanıp uygulanmayacağının mahkemece değerlendirilmesi gerekmektedir.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karar, TMK m. 234'e doğrudan dayanan yayımlanmış tek uygulamadır ve iki bakımdan dikkat çekicidir. Birincisi, hüküm sistematik olarak tarımsal işletmelerin gelir değeri başlığı altında yer almasına rağmen Daire, bir araç ve kredi uyuşmazlığında da özel hâller nedeniyle hesaplanan değerin artırılıp artırılmayacağının değerlendirilmesini istemiştir. İkincisi, bu değerlendirme için dosyanın Medeni Hukuk kürsüsünde görevli bir akademisyene tevdi edilerek denetime açık rapor alınması gerektiği belirtilmiştir. Kararda ayrıca boşanmadan önce devredilen araç bakımından devir tarihindeki sürüm değerinin esas alınacağı da vurgulanmıştır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 4:** Hâkimin takdir yetkisi.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 232:** Sürüm değeri.
- **TMK m. 233:** Gelir değeri.
- **TMK m. 235:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.

MADDE

235

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
IV. Değerin belirlenmesi
3. Değerlendirme anı

KANUN METNİ

(1) Mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar, tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılırlar.
(2) Edinilmiş mallara hesapta eklenecek olanların değeri, malın devredildiği tarih esas alınarak hesaplanır.

MADDE ÖZETİ

Mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılır; edinilmiş mallara hesapta eklenecek olanların değeri ise malın devredildiği tarih esas alınarak hesaplanır (m. 235). Yargıtay uygulamasında tasfiye tarihi karar tarihidir; bu nedenle yıllar önce yapılmış bir keşifte belirlenen değer esas alınarak hüküm kurulamaz.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Tasfiye anı	Değerlendirmede esas alınan an; uygulamada karar tarihidir.[2]
Mevcut mal	Rejimin sona erdiği tarihte eşin malvarlığında bulunan edinilmiş mal (TMK m. 235/1).
Eklenecek değer	Elden çıkarılmasına rağmen hesaba katılan değer (TMK m. 229).
Devir tarihi	Eklenecek değerin hesabında esas alınan tarih (TMK m. 235/2).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 235- Madde İsviçre Medenî Kanununun 214 üncü maddesini karşılamaktadır. Maddenin birinci fıkrası katılma rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş malların, tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılacağını öngörmüştür. Burada malların 232 nci maddede öngörülen sürüm değerlerinin hangi andaki sürüm değeri olduğu

1 Yargıtay 2. HD, 24.01.2024, E. 2022/8918, K. 2024/451.
2 Yargıtay 2. HD, 24.01.2024, E. 2022/8918, K. 2024/451.

> hükme bağlanmak istenmiştir. Maddede bu an, tasfiye anı olarak öngörülmüştür. Maddenin ikinci fıkrası yapılacak hesaplamada, edinilmiş mallara eklenecek olan malların değerinin ise, bu malın temlik edildiği tarihe göre belirleneceğini öngörmüştür.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 93*

Gerekçenin birinci fıkraya ilişkin açıklaması, maddenin sürüm değeri kuralını tamamladığını gösterir: hangi değerin esas alınacağı 232. maddede, bu değerin hangi ana ait olduğu ise bu maddede belirlenmiştir. İkinci fıkra bakımından Tasarı metninde geçen "temlik edildiği" ibaresi, Adalet Komisyonunca terim birliği sağlanması amacıyla "devredildiği" şeklinde değiştirilmiştir (S. Sayısı 723, s. 313). Uygulamada bu fıkranın yorumu tartışmalıdır: kimi kararlar doğrudan devir tarihindeki sürüm değerini esas alırken, kimi kararlar malın devir tarihindeki durumundan hareketle karar tarihindeki değeri hesaplamaktadır.

Eski Kanun'da bu maddenin karşılığı yoktu. Kural mal rejimi mal ayrılığı olduğundan (743 s. K. m. 170) eşlerin malvarlıkları tasfiyeye tabi tutulmuyor, dolayısıyla değerlendirme anına ilişkin bir kurala da ihtiyaç duyulmuyordu. Katkı payı alacağı uygulamasında değerin hangi tarihe göre bulunacağı uzun süre tartışma konusu olmuş; 4721 sayılı Kanun bu belirsizliği tasfiye anı ve devir tarihi ayrımıyla gidermiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 235
Mevcut mallar	Kural yoktu	Tasfiye anındaki değer
Eklenecek değerler	Kural yoktu	Devir tarihindeki değer
Amaç	—	Sürüm değerinin anını belirlemek

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Mevcut mallar	Tasfiye anındaki değer	TMK m. 235/1

Konu	Kural	Dayanak
Tasfiye anı	Karar tarihi	Yargıtay 2. HD, K. 2024/451
Eklenecek değerler	Malın devredildiği tarih	TMK m. 235/2
Uygulamadaki ikinci çizgi	Devir tarihindeki durum + karar tarihindeki değer	Yargıtay 8. HD, K. 2018/14565
Bozma	Değer güncelliğini yitirir, yenilenir	Yargıtay 2. HD, K. 2024/5363
Faiz	Tasfiye tarihi olan karar tarihinden	Yargıtay 8. HD, K. 2020/7736
Mevcut olmayan mal	İspat yükü elden çıkaran eşte	Yargıtay 8. HD, K. 2018/19246
Belirsiz alacak	31.07.2026 öncesi davalarda sonraki dilekçe talep açıklamadır; sonrasında kısmi davada bir defalık artırım	Yargıtay 8. HD, K. 2021/5201, HMK m. 109/4
Islah	Aynı davada yalnız bir kez	Yargıtay 2. HD, K. 2023/4997

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 214. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, birinci fıkranın katılma rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş malların tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılacağını öngördüğünü; burada malların sürüm değerlerinin hangi andaki sürüm değeri olduğunun hükme bağlanmak istendiğini ve maddede bu anın tasfiye anı olarak öngörüldüğünü belirtir. İkinci fıkra bakımından gerekçe, yapılacak hesaplamada edinilmiş mallara eklenecek olan malların değerinin ise bu malın temlik edildiği tarihe göre belirleneceğini açıklar. Tasarının 235. maddesinin ikinci fıkrasındaki "temlik edildiği" ibaresi Adalet Komisyonunca "devredildiği" şeklinde değiştirilmiştir (S. Sayısı 723, s. 313). 1

DİKKAT

Bu madde iki farklı an belirler ve karıştırılmaları en sık rastlanan hesap hatasıdır. **Rejimin sona erdiği tarihte mevcut olan mallar** için tasfiye anı, yani uygulamada karar tarihi esas alınır: diğer eşin adına kayıtlı ev bugünkü değeriyle hesaba girer. **Kaçırılmış, devredilmiş mallar** için ise kanun devir tarihini esas almıştır. Uygulamada bu ikinci fıkra iki farklı biçimde yorumlanmaktadır: kimi kararlar doğrudan devir tarihindeki sürüm değerini, kimi kararlar ise malın devir tarihindeki durumunu esas alıp değeri karar tarihine göre hesaplamaktadır. Aradaki fark, yıllar önce devredilmiş bir taşınmazda alacağın katına çıkmasına yol açabilir. Bu nedenle dilekçede her iki yönteme göre de hesap yapılması istenmelidir. Son olarak: yargılama uzarsa dosyadaki değer raporu eskir; karardan önce mutlaka güncelleme talep edilmelidir.

II. Mevcut Mallarda Değerlendirme Anı

- **Kural:** Mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar, tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılır (TMK m. 235/1).
- **Gerekçedeki amaç:** Gerekçe, sürüm değerinin hangi andaki değer olduğunu belirlemek istemiş ve bu anı tasfiye anı olarak öngörmüştür (TMK m. 232).
- **Tasfiye anı:** Yargıtay uygulamasında tasfiye tarihi karar tarihidir.[3]
- **İkili ölçüt:** Malın durumu rejimin sona erdiği tarihe, değeri ise tasfiye tarihine göre belirlenir (TMK m. 228).
- **Eskimiş rapor:** Beş yıl önce yapılmış bir keşifte belirlenen değer esas alınarak hüküm kurulamaz.[4]
- **Bozma sonrası:** Bozma ile önceki karar ortadan kalktığından, yeni karara en yakın tarihteki değer belirlenir.[5]

III. Eklenecek Değerlerde Değerlendirme Anı

- **Kural:** Edinilmiş mallara hesapta eklenecek olanların değeri, malın devredildiği tarih esas alınarak hesaplanır (TMK m. 235/2).
- **Kapsam:** Bu fıkra, rejimin sona ermesinden önce kaçırılan mallara uygulanır (TMK m. 229).
- **İkinci çizgi:** Bir kısım kararlarda malın devir tarihindeki durumu esas alınarak tasfiye yani karar tarihindeki sürüm değerinin hesaplanacağı belirtilmiştir.[6]
- **Pratik sonuç:** İki yöntem arasındaki fark, yıllar önce devredilmiş mallarda alacağı önemli ölçüde değiştirir.
- **Talep biçimi:** Bu nedenle dava dilekçesinde her iki yönteme göre hesap yapılması istenmelidir.
- **Komisyon değişikliği:** Tasarıdaki "temlik edildiği" ibaresi Adalet Komisyonunca "devredildiği" biçimine getirilmiştir (S. Sayısı 723, s. 313).

IV. Hesaba Giren Mallar

- **Mevcut olma:** Malın rejimin sona erdiği tarihte eşin malvarlığında bulunması aranır (TMK m. 235/1).
- **Mevcut olmayan mal:** Bedelin evlilik birliğinin ihtiyaçları için harcandığını ispat yükü, malı elden çıkaran eştedir.[7]

3 Yargıtay 2. HD, 24.01.2024, E. 2022/8918, K. 2024/451.
4 Yargıtay 2. HD, 24.01.2024, E. 2022/8918, K. 2024/451.
5 Yargıtay 2. HD, 04.07.2024, E. 2023/4239, K. 2024/5363.
6 Yargıtay 8. HD, 28.06.2018, E. 2016/5631, K. 2018/14565.
7 Yargıtay 8. HD, 26.11.2018, E. 2016/17903, K. 2018/19246.

- **Konu belirsizse:** Tasfiyeye girecek değerin mal mı yoksa onun yerine geçen bedel mi olduğu, derdest dava sonucu beklenerek saptanmalıdır.[8]
- **İkame değerler:** Satılan malın yerine geçen değer de edinilmiş mal sayılır (TMK m. 219).
- **Alım bedeli:** Katkı oranı alım bedeline göre bulunduğundan, dosyadaki belgelerle çelişen bilirkişi rakamı esas alınamaz.[9]
- **Değer eksilmesi:** Borçlar malları aşarsa artık değer sıfır kabul edilir (TMK m. 231).

V. Faiz, Talep ve Islah

- **Faiz kuralı:** Aksine anlaşma yoksa tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür (TMK m. 239).
- **Faiz başlangıcı:** Hesaplamada hangi karar tarihine en yakın değer kullanıldıysa faiz de o tarihten işler.[10]
- **Belirsiz alacak:** 31.07.2026'dan önce açılmış mal rejimi davaları belirsiz alacak davası niteliğindedir; sonradan verilen dilekçe ıslah değil talep açıklama dilekçesidir.[11]
- **Kısmi dava ve artırım (2026):** 7589 sayılı Kanun belirsiz alacak davasını kaldırmıştır; 31.07.2026'dan sonra açılan davalarda talep, aynı davada bir defaya mahsus olmak üzere iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın tahkikatın sona ermesine kadar artırılabilir ve artırılan kısım için zamanaşımı dava tarihinden itibaren kesilmiş sayılır (HMK m. 109/4; 7589 sayılı Kanun geçici m. 1/10).
- **Faize etkisi:** Bu nitelendirme sayesinde kabul edilen alacağın tamamına dava tarihinden itibaren faiz yürütülür.
- **Islah sınırı:** Aynı davada ancak bir kez ıslah yapılabilir.[12]
- **Yargılama giderleri:** Dava kısmen kabul edilmişse giderler haklılık oranına göre paylaştırılır.[13]

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Dava dilekçesinde iki ayrı liste yapılmalıdır: rejimin sona erdiği tarihte diğer eşin elinde bulunan mallar ve bu tarihten önce elden çıkardığı mallar. Birinci liste için "karar tarihine en yakın tarihteki sürüm değeri", ikinci liste için hem "devir

8 Yargıtay 2. HD, 30.05.2024, E. 2023/6244, K. 2024/4100.
9 Yargıtay 8. HD, 14.10.2014, E. 2014/7687, K. 2014/18283.
10 Yargıtay 8. HD, 01.12.2020, E. 2020/2692, K. 2020/7736.
11 Yargıtay 8. HD, 17.06.2021, E. 2021/1976, K. 2021/5201.
12 Yargıtay 2. HD, 31.10.2023, E. 2022/6640, K. 2023/4997.
13 Yargıtay 2. HD, 24.01.2024, E. 2022/8918, K. 2024/451.

tarihindeki sürüm değeri" hem de "devir tarihindeki durum üzerinden karar tarihindeki değer" üzerinden hesap yapılması talep edilmelidir; uygulamadaki iki çizgi nedeniyle bu, aleyhe sonuç doğmasını önler. Yargılama bir yılı aşmışsa ve karar aşamasına gelinmişse mutlaka değer güncellemesi istenmelidir; aksi hâlde lehe çıkan karar bozulur. Dava kısmi dava olarak açılmalı ve talep artırımı tek seferde, değer raporu netleştikten sonra ve tahkikat bitmeden yapılmalıdır (HMK m. 109/4). Faiz istemi dilekçede açıkça yazılmalı ve tasfiye tarihinden itibaren talep edilmelidir. Diğer eş malı sattığını ve parayı evin ihtiyaçlarına harcadığını savunuyorsa bunu ispat etmesi gerekir; ispat yükü alacaklı eşte değildir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
24.01.2024 · E. 2022/8918 · K. 2024/451

Tasfiye tarihi karar tarihidir; beş yıl önceki keşifte belirlenen değere göre katılma alacağı hesaplanamaz

İlk derece mahkemesi, 24.05.2022 tarihli kararında taşınmazın değerini 12.05.2017 tarihli keşifte belirlenen 405.256,00 TL üzerinden esas alarak katılma alacağını hesaplamıştır.

> *"...somut olayda, İlk Derece Mahkemesince tasfiye konusu taşınmazın yukarıda izah edilen ilkeye aykırı şekilde, karar tarihinden (24.05.2022) yaklaşık beş yıl önceki, taşınmazın 12.05.2017 keşif tarihinde belirlenen 405.256,00 TL güncel değerine göre katılma alacağının hesaplanması doğru olmamıştır. O halde, Mahkemece, tasfiye konusu taşınmazın tasfiye (önceki karar bozulmakla değer güncelliğini yitirdiğinden bozma sonrası yeni karar tarihine en yakın tarihteki) tarihi itibariyle sürüm (rayiç) değerleri belirlendikten sonra, talep miktarı ve usuli kazanılmış haklar da gözetilerek karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Aynı kararda ilke şöyle formüle edilmiştir: artık değere katılma alacağı hesaplanırken mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan mallar, o tarihteki durumlarına göre ancak tasfiye tarihindeki sürüm değerleriyle hesaba katılır ve Yargıtay uygulamasında tasfiye tarihi karar tarihidir. Kararda ayrıca dava kısmen kabul edilmişse yargılama giderlerinin haklılık oranına göre paylaştırılması gerektiği de belirtilmiştir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
28.06.2018 · E. 2016/5631 · K. 2018/14565

Eklenecek değerlerde malın devir tarihindeki durumu esas alınarak tasfiye yani karar tarihindeki sürüm değeri hesaplanır

Tasfiyeye konu taşınmazlar mal rejimi sona ermeden devredilmişti. Mahkeme, eklenecek değer kabulünde isabet etmiş ancak değerlendirmede hangi tarihi esas alacağını belirlememişti.

> *Bu itibarla. Mahkemece, yukarıdaki ilke ve esaslar gözetilerek, tasfiyeye konu taşınmazların devir tarihindeki durumu esas alınarak tasfiye tarihindeki (önceki karar bozulmakla değer güncelliğini yitirdiğinden bozma sonrası yeni karar tarihindeki) sürüm (rayiç) değeri belirlenerek bu değer üzerinden talep miktarı da gözetilerek hüküm kurulması gerekirken bu husus gözardı edilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. İkinci fıkranın bu yorumuna göre malın niteliği, seviyesi ve yaşı devir tarihine göre saptanır; parasal değer ise tasfiye tarihine göre bulunur. Kanun metni eklenecek değerlerde "malın devredildiği tarih"i esas aldığından uygulamada iki çizgi bulunmaktadır: bir kısım kararlar doğrudan devir tarihindeki sürüm değerini, bir kısmı ise devir tarihindeki durum üzerinden karar tarihindeki değeri esas almaktadır. Bu nedenle dilekçede her iki yönteme göre hesap istenmesi yerinde olur.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
04.07.2024 · E. 2023/4239 · K. 2024/5363

Karar bozulduğunda değer güncelliğini yitirir; yeni karar tarihine en yakın tarihteki sürüm değeri belirlenmelidir

Bölge adliye mahkemesi, tasfiyeye konu aracın değerini karar tarihinden yaklaşık beş yıl önce, 09.01.2018 tarihinde belirlenen güncel değerlere göre esas alarak değer artış payı ve katılma alacağını hesaplamıştır.

> *O halde, Bölge Adliye Mahkemesince, asıl davada tasfiye konusu aracın tasfiye (önceki karar bozulmakla değer güncelliğini yitirdiğinden bozma sonrası yeni karar tarihine en yakın tarihteki) tarihi itibariyle sürüm (rayiç) değerleri belirlendikten sonra, talep miktarı ve usuli kazanılmış haklar da gözetilerek araç yönünden değer artış payı ve artık değere katılma alacağına karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Bozma ile önceki karar ortadan kalktığından, o karara esas alınan değer tespiti de güncelliğini yitirir. Bozma sonrası verilecek yeni karara en yakın tarihteki sürüm değeri belirlenmeli, talep miktarı ve usuli kazanılmış haklar birlikte gözetilmelidir.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
01.12.2020 · E. 2020/2692 · K. 2020/7736

Tasfiye tarihi hangi karar tarihiyse faiz de o tarihten işler; bozma sonrası karar tarihi esas alınamaz

Katılma alacağı, bozma öncesi verilen karara en yakın tarihteki sürüm değerleri üzerinden belirlenmişti. Mahkeme ise faizi bozma sonrası verdiği 12.03.2020 tarihli karardan itibaren işletmiştir.

> *Katılma alacağında, malların kural olarak tasfiye anındaki (TMK mad. 227/1 ve 235/1), sürüm (rayiç) değerleri (TMK mad. 232, 239/1) hesaba katılır. TMK'nin 239/son maddesinde; "...aksine anlaşma yoksa tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür..." kuralı hüküm altına alınmıştır. Yargıtayın ve Dairemizin kökleşmiş uygulamalarına göre tasfiye tarihi karar tarihidir. Somut olayda, bozma öncesi verilen karara en yakın tarihteki sürüm değerleri üzerinden katılma alacağı belirlendiğine göre tasfiye tarihinin bozma öncesi karar tarihi olduğunun kabulü gerekir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. TMK m. 239/son uyarınca aksine anlaşma yoksa tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür; Yargıtay uygulamasında tasfiye tarihi karar tarihidir. Bu karara göre hesaplamada hangi karar tarihine en yakın değer kullanıldıysa, faiz de o karar tarihinden başlatılmalıdır. Aksi hâlde alacaklı eş, değeri eski tarihe göre hesaplanan bir alacak için geç faiz almış olur.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
26.11.2018 · E. 2016/17903 · K. 2018/19246

Rejimin sona erdiği tarihte mevcut olmayan malda, bedelin birlik ihtiyaçları için harcandığını ispat yükü malı elden çıkaran eştedir

Tasfiyeye konu araç boşanma dava tarihinde mevcut değildi. Mahkeme, aracın bu tarihte bulunmadığını ve TMK m. 229/1'in kendiliğinden dikkate alınamayacağını belirterek istemi reddetmiştir.

> *Davaya konu araç boşanma dava tarihinde mevcut değil ise de, TMK'nin 229/1 maddesi dikkate alınarak elde edilen bedelin evlilik birliğinin ihtiyaçları için harcandığı konusunda ispat yükünün de davalıda olduğu gözetilerek, taraf delilleri toplanarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, mahkemece aracın mal rejiminin sona erdiği tarihte mevcut olmadığı ve TMK'nin 229/1 maddesinin re'sen dikkate alınamayacağı gerekçesi ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Malın rejimin sona erdiği tarihte bulunmaması istemi tek başına sonuçsuz bırakmaz. Elde edilen bedelin evlilik birliğinin ihtiyaçları için harcandığını ispat yükü, malı elden çıkaran eşe aittir. Bu nedenle taraf delilleri toplanmadan, salt malın mevcut olmadığı gerekçesiyle ret kararı verilemez.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
30.05.2024 · E. 2023/6244 · K. 2024/4100

Tasfiyeye konu değerin taşınmazın kendisi mi yoksa onun yerine geçen bedel mi olduğu, derdest davanın sonucu beklenerek belirlenmelidir

Tasfiyeye konu taşınmaz hakkında inşaat şirketiyle devam eden ayrı bir dava vardı; bu davanın sonucuna göre eşin elinde taşınmazın kendisinin mi yoksa onun karşılığı bir alacağın mı kalacağı belirsizdi.

> *...tasfiye edilecek mal (taşınmaz mı ikamesi olan bedel mi) belirlenmesi gerekli olup davalı erkek lehine alacağa karar verilmesi ve işbu kararın kesinleşmesi halinde davalı erkek tarafından makul süre içinde alacağın tahsilinin beklenerek tasfiyeye dahil edilecek malın belirlenerek tasfiyenin yapılması, davalı erkek tarafından inşaat şirketinden alacağın tahsili edilememesi halinde alacağın temliki (kanuni) hükümleri de gözetilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, eksik araştırma ve inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Değerlendirme yapılabilmesi için önce neyin tasfiye edileceğinin belirlenmesi gerekir. Derdest bir dava varsa sonucu beklenmeli; alacak tahsil edilemezse alacağın temliki hükümleri gözetilerek sonuca gidilmelidir. Karar, tasfiye hesabının konusu belirsizken değer tespiti yapmanın eksik inceleme sayılacağını göstermektedir.

7 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
14.10.2014 · E. 2014/7687 · K. 2014/18283

Dosyadaki belgelerle uyumlu olmayan bilirkişi değeri esas alınamaz; malın gerçek alım bedeli belirlenmelidir

Dava konusu meskenin alım bedeli konusunda davacının da imzasını taşıyan elle yazılı bir belge, banka kayıtları ve birbirini doğrulayan tanık beyanları bulunuyordu. Bilirkişi ise bunlarla uyuşmayan çok daha yüksek bir değeri esas almıştı.

> *Tüm bu deliller karşısında davacının da imzası bulunan elle yazılı belge ve bu belgeyi destekleyen delillere değer verilerek dava konusu meskenin 57.000 TL bedelle alındığının kabulü ve bu miktarın hesaplamalarda dikkate alınması gerektiği gözden kaçırılarak bilirkişi tarafından belirlenen ve dosyadaki delillerle uyum göstermeyen 120.000 TL.nin dikkate alınması doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Değerlendirme anına ilişkin kurallar, malın alım bedelinin doğru saptanması zorunluluğunu ortadan kaldırmaz. Katkı oranı alım bedeline göre bulunduğundan, dosyadaki belgelerle çelişen bir bilirkişi rakamının esas alınması sonucu bütünüyle bozar. Taraf imzası taşıyan belgeler ve banka kayıtları, bilirkişi tahmininden önce gelir.

8 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
17.06.2021 · E. 2021/1976 · K. 2021/5201

Belirsiz alacak davasında sonradan verilen dilekçe ıslah değil talep açıklama dilekçesidir; faiz alacağın tamamına dava tarihinden işler

Katkı payı alacağı davasında davacı, yargılama sırasında 12.02.2021 tarihli bir dilekçeyle talebini somutlaştırmıştır. Mahkeme bu dilekçeyi ıslah sayarak faizi buna göre belirlemiştir.

> *Dava, katkı payı alacağı isteğine ilişkin olup, belirsiz alacak davası niteliğinde olduğundan davacı tarafça sunulan 12.02.2021 tarihli dilekçenin ıslah dilekçesi değil, talep açıklama dilekçesi olduğu kabul edilmelidir. O halde, Mahkemece, kabul edilen alacak miktarının tamamına dava tarihinden itibaren faize hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olmuş...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Mal rejiminden doğan alacak davaları belirsiz alacak davası niteliğinde olduğundan, değer belirlendikten sonra verilen dilekçe ıslah değil talep açıklama dilekçesidir. Bunun pratik sonucu faizde ortaya çıkar: kabul edilen alacağın tamamına dava tarihinden itibaren faiz yürütülür, yalnız başlangıçtaki sembolik tutara değil. Karar, belirsiz alacak davası olarak açılmış bir dosyaya ilişkindir; 31.07.2026'dan sonra açılan davalarda talep artırımı HMK m. 109/4'e göre yapılır.

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
31.10.2023 · E. 2022/6640 · K. 2023/4997

Aynı davada ancak bir kez ıslah yapılabilir; ikinci ıslahla artırılan tutara hükmedilemez

Davacı, 27.05.2015 tarihli dilekçesiyle talebini artırmış, yıllar sonra 26.05.2022 tarihli ikinci bir dilekçeyle talep miktarını yeniden yükseltmişti. Mahkeme ikinci dilekçedeki tutarı esas alarak davayı kabul etmiştir.

> *Mahkeme, aynı davada tarafların ancak bir kez ıslah yoluna başvurabileceği göz ardı edilerek davacının 26.05.2022 tarihli dilekçesindeki talep miktarı gözetilerek davanın kabulüne karar verildiği anlaşılmaktadır. O halde, Mahkemece, davacının 27.05.2015 tarihli birinci ıslah dilekçesindeki talep miktarı gözetilerek karar verilmesi gerekirken, ikinci ıslah dilekçesindeki artırılan talep miktarına göre alacağa hükmedilmesi hatalı olmuş...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Değerler yargılama uzadıkça yükselse de ıslah hakkı bir kez kullanılabilir (HMK m. 176/2). Bu nedenle talep artırımının doğru zamanda ve tek seferde yapılması belirleyicidir; 31.07.2026'dan sonra açılan davalarda kısmi davadaki bir defalık artırım imkânı da tahkikatın sona ermesine kadar kullanılabilir (HMK m. 109/4).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 228:** Malların ayrılması.
- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 230:** Denkleştirme.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 232:** Sürüm değeri.
- **TMK m. 233:** Gelir değeri.

- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.
- **TMK m. 239:** Ödeme ve ertelenmesi.

MADDE

236

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
V. Artık değere katılma
1. Kanuna göre

KANUN METNİ

(1) Her eş veya mirasçıları, diğer eşe ait artık değerin yarısı üzerinde hak sahibi olurlar. Alacaklar takas edilir.
(2) Zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde hâkim, kusurlu eşin artık değerdeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir.

MADDE ÖZETİ

Her eş veya mirasçıları, diğer eşe ait artık değerin yarısı üzerinde hak sahibi olurlar ve alacaklar takas edilir; zina veya hayata kast nedeniyle boşanmada hâkim, kusurlu eşin artık değerdeki pay oranını hakkaniyete uygun olarak azaltabilir veya kaldırabilir (m. 236). Bu istisna yalnız boşanma kararı zina ya da hayata kast sebebine dayanıyorsa uygulanabilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Katılma alacağı	Diğer eşin artık değerinin yarısı üzerindeki alacak hakkı (TMK m. 236/1).
Takas	Karşılıklı katılma alacaklarının mahsup edilmesi (TMK m. 236/1).
Pay oranının azaltılması	Kusurlu eşin yarı oranındaki payının hâkimce düşürülmesi (TMK m. 236/2).
Kaldırma	Kusurlu eşin payının tümüyle ortadan kaldırılması (TMK m. 236/2).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 236- Madde İsviçre Medenî Kanununun 215 inci maddesini karşılamaktadır. Maddenin birinci fıkrası, her eşin diğer eşe ait artık değerin yarısı oranında hak sahibi olduğunu hükme bağlamıştır. Mal rejiminin eşlerden birinin ölmesiyle sona ermesi

1 Yargıtay 8. HD, 23.11.2015, E. 2014/12620, K. 2015/21007.

> hâlinde maddede bu istem hakkının ölen eşin mirasçılarına ait olduğu ifade edilmiştir. Maddenin ikinci fıkrası, tasfiye sonunda eşlerin birbirinden alacakları bulunması hâlinde, artık değere ilişkin alacak ile bu alacakların takas edilebileceğini öngörmüştür.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 93*

Gerekçe iki fıkralı bir maddeyi açıklar: artık değerin yarısı ve takas. Bugün yürürlükte olan metnin ikinci fıkrası, yani zina veya hayata kast nedeniyle boşanmada kusurlu eşin pay oranının azaltılması ya da kaldırılması imkânı Tasarıda bulunmuyordu. Bu imkân, Adalet Komisyonu tarafından maddeye başlığıyla birlikte yapılan yeniden düzenleme sırasında eklenmiştir (S. Sayısı 723, s. 313). Bu nedenle ikinci fıkraya ilişkin bir madde gerekçesi bulunmamakta, hükmün sınırları uygulamada çizilmektedir. Sınırların dar tutulması, hükmün Komisyon aşamasında eklenmiş istisnai bir düzenleme olmasıyla da uyumludur.[2]

Eski Kanun'da katılma alacağı yoktu. Kural mal rejimi mal ayrılığı olduğundan (743 s. K. m. 170) eşler diğerinin malvarlığındaki artıştan pay alamıyor, boşanmada her eş kendi mallarını geri alıyordu. Uygulamada bu boşluk, Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine dayanan katkı payı alacağı ile doldurulmaya çalışılmıştır. 4721 sayılı Kanun, eşlerin evlilik birliğine sağladıkları emeğin karşılığını katılma alacağı hakkı tanıyarak yasal güvenceye bağlamıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 236
Hak	Pay alma hakkı yoktu	Artık değerin yarısı
Katkı şartı	Katkı ispatı gerekiyordu	Katkı aranmaz
Takas	Genel hükümlere göre	Kanunda açıkça
Kusur	Etkisi düzenlenmemişti	Zina ve hayata kastta indirim

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir; ikinci fıkrası kanunlaşma aşamasında Adalet Komisyonunca eklenmiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

2 Yargıtay 8. HD, 23.11.2015, E. 2014/12620, K. 2015/21007.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Oran	Artık değerin yarısı	TMK m. 236/1
Hak sahibi	Her eş veya mirasçıları	TMK m. 236/1
Takas	Karşılıklı alacaklar mahsup edilir	TMK m. 236/1
İstisna	Zina veya hayata kast	TMK m. 236/2
Sınır	Başka boşanma sebebinde uygulanmaz	Yargıtay 8. HD, K. 2015/21007
Ağır kusur	Tek başına yeterli değildir	Yargıtay 8. HD, K. 2019/1407
Hayata kast	Eşe yönelik olmalıdır	Yargıtay 8. HD, K. 2018/18680
Değerlendirme	Koşul varsa tartışılması zorunlu	Yargıtay 8. HD, K. 2018/18247
Faiz	Katılma alacağında karar tarihinden	Yargıtay 8. HD, K. 2016/4202
Usul	Boşanmanın eki değildir	Yargıtay 2. HD, K. 2013/7427

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 215. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, birinci fıkranın her eşin diğer eşe ait artık değerin yarısı oranında hak sahibi olduğunu hükme bağladığını; mal rejiminin eşlerden birinin ölmesiyle sona ermesi hâlinde bu istem hakkının ölen eşin mirasçılarına ait olduğunun ifade edildiğini belirtir. İkinci fıkra bakımından gerekçe, tasfiye sonunda eşlerin birbirinden alacakları bulunması hâlinde artık değere ilişkin alacak ile bu alacakların takas edilebileceğinin öngörüldüğünü açıklar. Maddenin bugünkü ikinci fıkrası Tasarıda yoktu: Tasarının 236. maddesi, boşanmanın zina veya hayata kast nedeniyle gerçekleşmesi hâlinde hâkimin kusurlu eşin artık değerdeki pay oranını hakkaniyete uygun olarak azaltmasına veya kaldırmasına karar verebilmesini sağlamak amacıyla Adalet Komisyonunca başlığıyla birlikte yeniden düzenlenmiştir (S. Sayısı 723, s. 313).

DİKKAT

Katılma alacağı, mal rejimi tasfiyesinin sonucudur ve iki şeyi bilmek yeter: alacak, **diğer eşin artık değerinin yarısıdır** ve karşılıklı alacaklar **takas edilir**. Yani her iki eşin de edinilmiş malı varsa, iki hesap ayrı ayrı yapılır ve aradaki fark kadar ödeme yapılır. İkinci fıkra ise sanılanın aksine genel bir "kusurlu eş alamaz" kuralı değildir. Uygulamada bu hüküm çok dar yorumlanır: boşanma kararının **zina (TMK m. 161)** ya da **hayata kast (TMK m. 162)** sebebine dayanması şarttır.[3] Evlilik birliğinin sarsılması nedeniyle boşanmada eş ağır kusurlu bulunsa

3 Yargıtay 8. HD, 23.11.2015, E. 2014/12620, K. 2015/21007.

bile payı bu hükme dayanılarak azaltılamaz; sadakatsizlik, şiddet veya ceza davası bulunması da yetmez. Ayrıca bu istem boşanma davasının eki değildir; ancak mal rejiminin tasfiyesi davasında ileri sürülebilir.

II. Katılma Alacağının Doğumu ve Hesabı

- **Kural:** Her eş veya mirasçıları, diğer eşe ait artık değerin yarısı üzerinde hak sahibi olurlar (TMK m. 236/1).
- **Katkı aranmaz:** Katılma alacağı kanundan doğar; talep eden eşin gelirinin bulunması ya da malın edinilmesine katkıda bulunmuş olması gerekmez (TMK m. 231).
- **Hesap zinciri:** Edinilmiş mallar belirlenir (TMK m. 219), eklenecek değerler (TMK m. 229) ve denkleştirme (TMK m. 230) katılır, borçlar düşülür ve kalan artık değerin yarısı istenir.
- **Değer:** Mallar tasfiye anındaki sürüm değerleriyle hesaba katılır (TMK m. 232, TMK m. 235).
- **Mirasçılar:** Mal rejimi ölümle sona ermişse istem hakkı ölen eşin mirasçılarına aittir; gerekçe bunu açıkça belirtir.
- **Alacağın niteliği:** Hak ayni değil şahsi alacak hakkıdır; tapu iptali istenemez (TMK m. 227).

III. Takas

- **Kural:** Alacaklar takas edilir (TMK m. 236/1).
- **İşleyiş:** Her iki eşin artık değeri ayrı ayrı bulunur, karşılıklı yarı paylar hesaplanır ve aradaki fark kadar ödemeye hükmedilir.
- **Gerekçedeki açıklama:** Tasfiye sonunda eşlerin birbirinden alacakları bulunması hâlinde artık değere ilişkin alacak ile bu alacaklar takas edilebilir.
- **Uygulamada:** Her mal için ayrı hesap yapılır; bütün mallar tek bir toplamda birleştirilemez.
- **Karşı dava:** Her iki eşin de istemi varsa asıl ve karşı dava birlikte görülüp tek sonuca ulaşılır.
- **Diğer borçlar:** Eşlerin karşılıklı borçlarına ilişkin düzenleme yapılması da mümkündür (TMK m. 226).

IV. Zina ve Hayata Kast İstisnası

- **Kural:** Zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde hâkim, kusurlu eşin artık değerdeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir (TMK m. 236/2).
- **Sıkı koşul:** Hüküm yalnız boşanma kararı zina (TMK m. 161) ya da hayata kast (TMK m. 162) sebebine dayanıyorsa uygulanır.[4]
- **Ağır kusur yetmez:** Evlilik birliğinin sarsılması nedeniyle boşanmada eşin ağır kusurlu bulunması bu hükmün uygulanmasını sağlamaz.[5]
- **Diğer gerekçeler:** Sadakatsizlik, ceza davası bulunması ya da kötü niyet iddiası da dayanak olamaz.[6]
- **Hayata kastın muhatabı:** Eylem eşlerden biri tarafından diğer eşe karşı işlenmiş olmalıdır; çocuğa yönelik eylem yeterli değildir.[7]
- **Kapsam:** Hüküm yalnız edinilmiş mallara katılma rejimine özgü artık değere katılma alacağına uygulanır; katkı payı alacağını kapsamaz.[8]

V. İstisnanın Uygulanma Biçimi

- **Değerlendirme zorunluluğu:** Koşullar gerçekleşmişse mahkeme, azaltma veya kaldırma yoluna gidip gitmeyeceğini tartışmak zorundadır.[9]
- **Savunmanın karşılanması:** Karşı tarafın bu yöndeki savunması hakkında olumlu ya da olumsuz bir değerlendirme yapılmadan alacağa hükmedilemez.[10]
- **Önce hesap:** Deliller toplanmadan ve tasfiye hesabı yapılmadan yalnız bu hükme dayanılarak dava reddedilemez.[11]
- **Mal mal değerlendirme:** Rejim döneminde edinilen her mal bakımından ayrı ayrı değerlendirme yapılır.[12]
- **Yabancı kararlar:** Yabancı mahkeme kararıyla boşanmada, boşanmanın hangi sebebe dayandığı ilgili yabancı kanun metinlerinin tercümeleriyle açıklığa kavuşturulur.[13]
- **Paylaşmalı mal ayrılığında:** Benzer bir imkân, sözleşmeyle seçilen paylaşmalı mal ayrılığı rejimi için de öngörülmüştür (TMK m. 252).

4 Yargıtay 8. HD, 23.11.2015, E. 2014/12620, K. 2015/21007.
5 Yargıtay 8. HD, 13.02.2019, E. 2017/4334, K. 2019/1407.
6 Yargıtay 8. HD, 01.04.2019, E. 2019/552, K. 2019/3464.
7 Yargıtay 8. HD, 14.11.2018, E. 2016/15105, K. 2018/18680.
8 Yargıtay 8. HD, 23.11.2015, E. 2014/12620, K. 2015/21007.
9 Yargıtay 8. HD, 06.11.2018, E. 2016/13910, K. 2018/18247.
10 Yargıtay 8. HD, 27.09.2017, E. 2015/18037, K. 2017/11613.
11 Yargıtay 8. HD, 30.11.2015, E. 2014/12512, K. 2015/21469.
12 Yargıtay 8. HD, 06.10.2016, E. 2016/1406, K. 2016/13160.
13 Yargıtay 8. HD, 23.05.2019, E. 2016/19287, K. 2019/5440.

VI. Usul, Faiz ve Zamanaşımı

- **Ayrı dava:** Pay oranının azaltılması ya da kaldırılması istemi boşanmanın eki değildir; ancak tasfiye davasında ileri sürülebilir.[14]
- **Faiz:** Katılma alacağında faiz karar tarihinden, katkı payı alacağında ise dava tarihinden işler.[15]
- **Ödeme:** Katılma alacağı ve değer artış payı para ya da ayın olarak ödenebilir; ödemenin ertelenmesi de mümkündür (TMK m. 239).
- **Zamanaşımı:** Mal rejiminden doğan alacaklarda on yıllık süre uygulanır ve süre evlilik sona erene kadar işlemez (TMK m. 227).
- **Görev:** Aile mahkemesi görevlidir.
- **Üçüncü kişiler:** Borçlu eşin malvarlığı alacağı karşılamazsa lehine kazandırma yapılan üçüncü kişiye başvurulabilir (TMK m. 241).

UYGULAMA NOTU

Katılma alacağı davasında istem net kurulmalıdır: her mal için artık değer ayrı hesaplanmalı, yarısı talep edilmeli ve karşı tarafın da alacağı varsa takas istemi açıkça yazılmalıdır. Faiz talebi unutulmamalıdır; katılma alacağında faiz karar tarihinden işlediğinden bu ayrımı dilekçede belirtmek yerinde olur. Karşı taraf zina veya hayata kast nedeniyle alacaklı eşin payının kaldırılmasını savunuyorsa, önce boşanma ilamının hangi maddeye dayandığı incelenmelidir: karar TMK m. 166'ya dayanıyorsa bu savunmanın hukuki dayanağı yoktur ve bu durum boşanma dosyası getirtilerek ortaya konulmalıdır. Bu savunmayı yapan eş, boşanma kararının m. 161 veya m. 162'ye dayandığını gösteren kesinleşmiş ilamı sunmalı ve istemi yalnız edinilmiş mallara katılma rejimi döneminde edinilen mallarla sınırlı tutmalıdır. Yurt dışında boşanmış olanlar için ek bir adım vardır: yabancı kararın hangi sebebe dayandığı, ilgili kanun maddelerinin yeminli tercümeleriyle belgelenmelidir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
23.11.2015 · E. 2014/12620 · K. 2015/21007

Pay oranının azaltılması veya kaldırılması ancak boşanma zina ya da hayata kast sebebine dayanıyorsa mümkündür

Mahkeme, katılma alacağı istemini TMK m. 236/2'ye dayanarak reddetmiştir. Oysa taraflar zina veya hayata kast sebebiyle değil, evlilik birliğinin temelinden sarsılması ve haysiyetsiz hayat sürme hükümlerine göre boşanmıştı.

14 Yargıtay 2. HD, 05.03.2013, E. 2012/10429, K. 2013/7427.
15 Yargıtay 8. HD, 09.03.2016, E. 2016/3216, K. 2016/4202.

> *TMK'nun 236/2. maddesindeki düzenlenen eşin artık değerdeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına iişkin hüküm edinilmiş mallara katılma rejimine özgü artık değere katılma alacağına ilişkin olduğu gibi; bu maddenin uygulanabilmesi için evliliği sona erdiren boşanma kararının "zina (TMK m. 161)" veya "hayata kast (TMK 162)" sebebine dayalı olarak verilmiş olması gerekir. Kesinleşen taraflara ilişkin boşanma kararının ne "zina" ne de "hayata kast" sebebine dayalı olmadığı, TMK'nun 166/1-2 ve 163. maddelelerine göre karar verilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Açıklanan nedenlerle mahkemenin davayı ret gerekçesi yerinde değildir. Mahkemece, davanın esasına girilerek taraflarca gösterilen deliller toplanıp gerçekleşecek sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken; yazılı gerekçeyle davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. İki sınır birlikte konulmuştur: hüküm yalnız edinilmiş mallara katılma rejimine özgü artık değere katılma alacağına uygulanır ve yalnız boşanma kararı zina (TMK m. 161) ya da hayata kast (TMK m. 162) sebebine dayanıyorsa işletilebilir. Başka bir boşanma sebebine dayanan kararda bu hükümle ret verilemez; işin esasına girilmesi gerekir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
13.02.2019 · E. 2017/4334 · K. 2019/1407

Boşanma evlilik birliğinin sarsılması sebebiyle gerçekleşmişse, eşin ağır kusurlu bulunması pay oranının kaldırılmasını haklı kılmaz

Mahkeme, kadının boşanmada ağır kusurlu bulunduğu gerekçesiyle katkının tamamen kaldırıldığını kabul ederek davayı reddetmiştir. Boşanma kararı ise TMK m. 166/1 ve 2'ye, yani evlilik birliğinin sarsılmasına dayanıyordu.

> *...boşanma dosyasında dava dilekçesi ve öninceleme duruşmasındaki beyanlara göre davanın TMK mad. 166/1 ve 2. maddelerine göre 'evlilik birliğinin sarsılması' nedenine dayalı olarak açıldığı, Mahkemenin gerekçesinde de kadının ağır kusurlu bulunduğu ve tarafların TMK'nin 166/1 maddesi uyarınca boşanmalarına karar verildiği ve kararın kesinleştiği anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Kusurun ağırlığı tek başına yeterli değildir; kanun yalnız iki boşanma sebebini saymıştır. Evlilik birliğinin sarsılması nedeniyle boşanmada, eş ne kadar kusurlu olursa olsun artık değerdeki payı bu hükme dayanılarak azaltılamaz ya da kaldırılamaz.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
06.11.2018 · E. 2016/13910 · K. 2018/18247

Boşanma zina sebebiyle verilmişse mahkeme TMK m. 236/2 uyarınca değerlendirme yapmak zorundadır

Dosyadaki boşanma ilamına göre kadın kusurlu bulunmuş ve taraflar zina nedeniyle boşanmıştı. Mahkeme, katılma alacağına hükmederken bu hususu hiç değerlendirmemiştir.

> *...kadının kusurlu bulunduğu ve tarafların TMK'nin 161/1 maddesi uyarınca zina nedeniyle boşanmalarına karar verildiği ve kararın kesinleştiği anlaşılmaktadır. Dava, katılma alacağı isteğine ilişkin olduğuna ve tasfiyeye konu taşınmazlar ile araç edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde edinildiğine göre TMK 236/2. maddesi uyarınca değerlendirme yapılarak davacının katılma alacağı isteği hakkında karar verilmesi gerekirken, bu husus göz ardı edilerek yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olduğundan kararın bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Hüküm hâkime takdir yetkisi verir; ancak koşulları gerçekleşmişse bu yetkinin kullanılıp kullanılmayacağının değerlendirilmesi zorunludur. Zina nedeniyle boşanma kararı dosyada varsa mahkeme, azaltma veya kaldırma yoluna gidip gitmeyeceğini gerekçesiyle tartışmalıdır.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
14.11.2018 · E. 2016/15105 · K. 2018/18680

Hayata kast, eşin diğer eşe yönelttiği eylemdir; müşterek çocuğa yönelik eylem bu hükmün uygulanmasını sağlamaz

Mahkeme, TMK m. 236/2'deki hayata kast teriminin müşterek çocuğa yapılan eylemi de kapsadığı gerekçesiyle katılma alacağının tamamını kaldırarak davayı reddetmiştir. Oysa boşanma kararı, taraflar eşit kusurlu kabul edilerek evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebiyle verilmişti.

> *TMK'nin 236/2. maddesi, her şeyden önce boşanmanın TMK'nin 162/1 maddesi gereğince gerçekleşmesi ve hayata kast eyleminin eşlerden biri tarafından diğer eşe karşı yapılması halinde uygulanabilecektir. O halde, mahkemece usul ve yasaya uygun bulunan 17.05.2016 tarihli bilirkişi raporuna göre artık değere katılma alacağına karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde usul ve yasaya aykırı olarak karar verilmesi hatalı olmuş, hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. İki koşul birlikte aranır: boşanmanın hayata kast sebebine dayanması ve eylemin eşlerden biri tarafından diğer eşe karşı işlenmiş olması. Çocuğa yönelik eylem ne kadar ağır olursa olsun, boşanma başka bir sebebe dayanıyorsa bu hüküm uygulanamaz ve usulüne uygun bilirkişi raporuna göre katılma alacağına hükmedilmelidir.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
01.04.2019 · E. 2019/552 · K. 2019/3464

Dolandırıcılık, sadakatsizlik ya da kötü niyet gibi gerekçeler bu hükmün uygulanmasına dayanak olamaz

Mahkeme, davacının davalıyı dolandırdığı yönünde ceza davası bulunduğunu, evlilik içinde sadakat yükümlülüğüne aykırı davrandığını ve iyi niyetli olmadığını belirterek TMK m. 236/2'ye dayanıp katılma alacağı istemini reddetmiştir.

> *Mahkemece, TMK'nin 236/2 maddesine göre zina ve hayata kast nedeniyle boşanma halinde hakimin kusurlu eşin katılma alacağının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebileceği hükmüne dayanarak davacının, davalıyı dolandırması sebebiyle ceza davası olduğu, evlilik birliği içinde sadakat yükümlülüğüne aykırı davrandığı, iyi niyetle hareket etmediği, bu nedenle davacının dava konusu edilen taşınmazda herhangi bir katılma alacağını haketmediği gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmişse de, verilen karar kanuna ve Dairenin ilke ve uygulamalarına uygun bir karar değildir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Hüküm sınırlı bir istisnadır ve genel bir hakkaniyet denetimine dönüştürülemez. Sadakatsizlik, ceza davası bulunması veya kötü niyet iddiası, boşanma kararı zina ya da hayata kast sebebine dayanmadıkça artık değerdeki payın azaltılmasını ya da kaldırılmasını haklı kılmaz.

6 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
27.09.2017 · E. 2015/18037 · K. 2017/11613

Karşı tarafın TMK m. 236/2 savunması hakkında olumlu ya da olumsuz bir değerlendirme yapılmadan alacağa hükmedilemez

Boşanma davasında erkek zina sebebiyle, kadın ise evlilik birliğinin sarsılması sebebiyle dava açmış; mahkeme kadının zina yaptığını sabit görerek her iki davayı da kabul etmişti. Tasfiye davasında davalı vekili cevap dilekçesinde TMK m. 236/2'nin uygulanmasını savunmuştur; mahkeme bu savunmayı hiç ele almamıştır.

> *Davalı vekili cevap dilekçesinde, TMK'nun 236/2 maddesinin uygulanması gerektiği savunmasında bulunmuştur. Mahkemece davalının bu savunması yönünden olumlu ya da olumsuz bir inceleme ve değerlendirme yapılmadan katılma alacağına hükmedilmesi isabetsiz olmuş; hükmün bu sebeple bozulması gerek...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Boşanma hem zina hem de evlilik birliğinin sarsılması hükümlerine dayanılarak verilmiş olsa da, zina sebebinin bulunması hükmün tartışılmasını gerektirir. Mahkemenin savunmayı hiç değerlendirmeden alacağa hükmetmesi bozma sebebidir.

7 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
09.03.2016 · E. 2016/3216 · K. 2016/4202

Faiz başlangıcı katkı payı alacağında dava tarihi, artık değere katılma alacağında karar tarihidir

Zina sebebiyle boşanmanın ardından açılan tasfiye davasında mahkeme, hem TMK m. 236/2 savunmasını değerlendirmedi hem de hükmedilen alacakların tamamına dava tarihinden faiz işletmiştir.

> *...b)-Kabule göre de, alacağa hükmedilen faiz başlangıcının katkı payı alacağında dava tarihi, artık değere katılma alacağında ise karar tarihi olacağı*

gözetilmeden; hükmedilen alacakların tamamı yönünden faizin dava tarihinden başlatılması da doğru olmamış...

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karar, iki alacak türünde faizin farklı tarihlerden işlediğini açıkça ortaya koyar: 01.01.2002 öncesi döneme ilişkin katkı payı alacağında dava tarihi, edinilmiş mallara katılma rejimine özgü artık değere katılma alacağında ise karar tarihi esas alınır. Aynı kararda, cevap dilekçesindeki TMK m. 236/2 savunmasının değerlendirilmemesi de bozma sebebi sayılmıştır.

8 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
30.11.2015 · E. 2014/12512 · K. 2015/21469

Deliller toplanmadan, yalnız boşanmanın zina ile sonuçlandığı gerekçesiyle dava reddedilemez

Davacı, taşınmaz, araç ve emeklilik sigortası alacağı nedeniyle toplam 10.000 TL istemişti. Mahkeme, tarafların zina sebebiyle boşandığını ve davacının kusurunun ağır olduğunu belirterek taraf delillerinin tamamını toplamadan davayı reddetmiştir.

> *Mahkemece, davacı eşin evliliği sona ermesine bağlı olarak açtığı tasfiyeden kaynaklanan alacak davasının tarafların zina sebebiyle (TMK m. 161) boşandığı ve davacının kusurunun ağırlığı nedeni ile, TMK 236/2 . maddesi uyarınca tasfiyeden kaynaklı alacak talep edemeyeceği gerekçesi ile, taraf delillerinin tamamını toplamadan davanın reddine karar verilmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Koşulları bulunsa bile hüküm, davanın delilsiz reddine dayanak yapılamaz. Önce tasfiye hesabı yapılır ve artık değere katılma alacağı belirlenir; ancak bundan sonra pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılıp azaltılmayacağı ya da kaldırılıp kaldırılmayacağı tartışılır.

9 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
23.05.2019 · E. 2016/19287 · K. 2019/5440

Yabancı mahkeme kararıyla boşanmada, boşanmanın hangi sebebe dayandığı ilgili yabancı hukuk metinleriyle açıklığa kavuşturulmalıdır

Eşler Almanya'da bir aile mahkemesi kararıyla boşanmış, karar Türkiye'de tanınıp tenfiz edilmişti. Boşanmanın hayata kast sebebine mi yoksa genel boşanma sebeplerine mi dayandığı dosyadan anlaşılamıyordu.

> *...boşanmada uygulanan Alman Medeni Kanunu'nun 1564 ve 1565/2. maddeleri ile boşanmaya ilişkin düzenlemelerin tercümelerinin dosyaya kazandırılarak, boşanmanın hayata kast nedeni ile mi yoksa genel boşanma sebeplerine dayalı olarak mı (uzun süredir ayrı yaşama, evlilik birliğinin temelinden sarsılması gibi) gerçekleştiğinin açıklığa kavuşturulması, hayata kast nedeni ile boşanmanın gerçekleştiğinin belirlenmesi halinde davacının artık değere katılma alacağının tümü ile kaldırılması mı yoksa azaltılması mı gerektiğinin toplanan ve toplanacak deliller, dosya kapsamı karşısında tespit edilmesi ve oluşacak duruma göre*

hüküm kurulması olmalıdır. Mahkemece açıklanan yönde işlem ve inceleme yapılmadan; eksik inceleme sonucu, yazılı şekilde karar verilmesi isabetsiz olmuş...

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Yabancı mahkeme kararıyla sona eren evliliklerde de hükmün uygulanabilmesi için boşanmanın hangi sebebe dayandığı belirlenmelidir; bunun için ilgili yabancı kanun hükümlerinin tercümeleri dosyaya kazandırılır. Hayata kast sebebi doğrulanırsa, bu kez payın tümüyle kaldırılması mı yoksa azaltılması mı gerektiği toplanan delillere göre tartışılır.

10 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
05.03.2013 · E. 2012/10429 · K. 2013/7427

Pay oranının kaldırılması istemi boşanmanın eki değildir; ancak mal rejiminin tasfiyesi davasında ileri sürülebilir

Kadın, karşı boşanma dilekçesinde zina nedeniyle boşanmaya karar verilmesi hâlinde kocanın edinilmiş mallara katılma payının ortadan kaldırılmasını da istemiştir. Ortada usulüne uygun açılmış bir mal rejimi tasfiyesi davası bulunmuyordu.

> *Bu istek boşanmanın fer'isi niteliğinde olmayıp, ancak mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davada taraflarca ileri sürülebilir ve mahkemece dinlenebilir. O halde taraflaca usulüne uygun biçimde açılmış mal rejiminin tasfiyesine ilişkin bir dava bulunmadığından davalı-karşı davacı kadının bu talebi yönünden karar verilmesine yer olmadığına şeklinde hüküm kurulması gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. İstem boşanma davası içinde karara bağlanamaz; ayrı bir tasfiye davası açılmalı ve savunma ya da talep orada ileri sürülmelidir. Bu nedenle boşanma dosyasında yalnız "karar verilmesine yer olmadığına" biçiminde hüküm kurulabilir. Kararda ayrıca maddi ve manevi tazminatların boşanma hükmünün kesinleşmesiyle muaccel olacağı ve faizin kesinleşme tarihinden işleyeceği de belirtilmiştir.

11 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
06.10.2016 · E. 2016/1406 · K. 2016/13160

Zina nedeniyle boşanma ilamı dosyadaysa, tasfiyeye konu her mal bakımından ayrıca değerlendirme yapılmalıdır

Tasfiyeye konu bir taşınmaz 2005, bir araç ise 2009 yılında, edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde alınmıştı. Dosyada tarafların zina nedeniyle boşandıklarına ilişkin kesinleşmiş ilam bulunuyordu; mahkeme bunu göz ardı etmiştir.

> *...zina nedeniyle boşanma ilamına göre, tarafların TMK'nun 161. maddesi uyarınca boşanmalarına karar verilmiş olduğundan aynı Kanunun 236/2. maddesi uyarınca değerlendirme yapılarak hüküm kurulması gerekir. Bu hususun göz ardı edilmesi usul ve yasaya aykırı olduğundan kararın bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Değerlendirme, dava bütünü üzerinden değil edinilmiş mallara katılma rejimi döneminde edinilen her mal bakımından ayrı ayrı yapılır. Rejim döneminden önce edinilen mallar zaten bu hükmün kapsamı dışındadır; çünkü hüküm yalnız artık değere katılma alacağına özgüdür.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 226:** Malların geri alınması.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 230:** Denkleştirme.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 232:** Sürüm değeri.
- **TMK m. 235:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 239:** Ödeme ve ertelenmesi.
- **TMK m. 241:** Üçüncü kişilere karşı dava.
- **TMK m. 252:** Paylaşmalı mal ayrılığında pay oranı.

MADDE

237

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
V. Artık değere katılma
2. Sözleşmeye göre

a. Genel olarak

KANUN METNİ

(1) Artık değere katılmada mal rejimi sözleşmesiyle başka bir esas kabul edilebilir.
(2) Bu tür anlaşmalar, eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyemez.

MADDE ÖZETİ

Artık değere katılmada mal rejimi sözleşmesiyle başka bir esas kabul edilebilir; bu tür anlaşmalar eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyemez (m. 237). Eşler mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Sözleşme serbestisi	Artık değere katılmada farklı bir esasın kararlaştırılabilmesi (TMK m. 237/1).
Başka esas	Yarı yarıya paylaşım yerine farklı oran ya da düzen (TMK m. 237/1).
Ortak olmayan çocuk	Eşlerden yalnız birine ait olan çocuk (TMK m. 237/2).
Saklı pay	Mirasçının kanunla korunan asgari miras payı (TMK m. 237/2).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 237- Madde İsviçre Medenî Kanununun 216 ncı maddesini karşılamaktadır. Maddenin birinci fıkrası, eşlere artık değerin paylaştırılması hususunda mal rejimi sözleşmesiyle başka bir esasın kabul edilmesi olanağını tanımıştır. Bunun sonucu olarak eşler yarı yarıya paylaşım yerine başka oranlar kabul edebileceklerdir. Edinilmiş malların önemli bir bölümünü eşlerden birisinin malvarlığındaki artışın oluşturması

1 Yargıtay 2. HD, 03.10.2024, E. 2023/7024, K. 2024/6794.

> ve mal rejimi sözleşmesiyle bunun tamamının sağ kalan eşe kalmasının öngörülmesi hâlinde, ölen eşin mirasçılarının bundan zarar görecekleri tabiîdir. Bu nedenle maddenin ikinci fıkrası bu tür anlaşmaların, eşlerin müşterek olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını ihlâl edemeyeceğini öngörmektedir. Bu hükümle eşlerin mal rejimi sözleşmesiyle, ortak olmayan çocukların saklı paylarını ihlâl edecek çözümler getirmeleri önlenmek istenmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 93-94*

Gerekçe, sözleşme serbestisinin sınırını neden yalnız ortak olmayan çocuklara özgülediğini de dolaylı olarak açıklar: ortak çocuklar her iki eşin de mirasçısı olduklarından, artık değerin sağ kalan eşte kalması onların toplam miras beklentisini aynı ölçüde etkilemez. Buna karşılık yalnız bir eşten olan çocuklar, kendi anne ya da babalarının terekesindeki azalmayı diğer eşin terekesinden telafi edemezler. Tasarının 237. maddesinin birinci fıkrasında Adalet Komisyonunca terim birliğini sağlamak amacıyla redaksiyon yapılmıştır (S. Sayısı 723, s. 313).

Eski Kanun'da artık değere katılma bulunmadığından bu maddenin karşılığı da yoktu. Buna karşılık eşlerin evlenme mukavelenamesiyle kanunda gösterilen usullerden birini seçebilmeleri kabul edilmişti; yani sözleşme serbestisi düşüncesi eski Kanun'da da vardı, ancak paylaşım oranının serbestçe belirlenmesi söz konusu değildi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 237
Seçim	Kanundaki usullerden biri	Kanundaki rejimlerden biri
Oran	Düzenlenmemişti	Artık değerde farklı oran
Sınır	—	Ortak olmayan çocukların saklı payı

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Serbesti	Artık değere katılmada başka esas kabul edilebilir	TMK m. 237/1
Örnek	Yarı yarıya yerine farklı oranlar	Madde gerekçesi
Sınır	Ortak olmayan çocukların saklı payı	TMK m. 237/2
Kapsanan kişiler	Ortak olmayan çocuklar ve altsoyları	TMK m. 237/2
Şekil	Mal rejimi sözleşmesi biçiminde yapılır	TMK m. 205
Kanuni çerçeve	Yalnız kanunda yazılı sınırlar içinde	Yargıtay 2. HD, K. 2024/6794
Geçersiz belge	Şekle uymayan belge sözleşme sayılmaz	Yargıtay 2. HD, K. 2023/1518
Feragat	Doğmamış haktan feragat edilemez	Yargıtay 2. HD, K. 2023/1518
Boşanma hâli	Farklı oranın uygulanması ayrıca kararlaştırılmalı	TMK m. 238

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 216. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, birinci fıkranın eşlere artık değerin paylaştırılması hususunda mal rejimi sözleşmesiyle başka bir esasın kabul edilmesi olanağını tanıdığını; bunun sonucu olarak eşlerin yarı yarıya paylaşım yerine başka oranlar kabul edebileceklerini belirtir. İkinci fıkra bakımından gerekçe, edinilmiş malların önemli bir bölümünü eşlerden birinin malvarlığındaki artışın oluşturması ve mal rejimi sözleşmesiyle bunun tamamının sağ kalan eşe kalmasının öngörülmesi hâlinde ölen eşin mirasçılarının bundan zarar göreceklerinin tabii olduğunu; bu nedenle bu tür anlaşmaların eşlerin müşterek olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını ihlâl edemeyeceğinin öngörüldüğünü açıklar. Gerekçeye göre bu hükümle, eşlerin mal rejimi sözleşmesiyle ortak olmayan çocukların saklı paylarını ihlâl edecek çözümler getirmeleri önlenmek istenmiştir. Tasarının 237. maddesinin birinci fıkrasında Adalet Komisyonunca terim birliğini sağlamak amacıyla redaksiyon yapılmıştır (S. Sayısı 723, s. 313).

DİKKAT

Bu madde, evlilik sözleşmesi yapmak isteyenler için kilit hükümdür: eşler artık değerin **yarı yarıya** paylaşılması kuralını değiştirebilir, örneğin farklı oranlar kararlaştırabilir. Ancak üç sınır gözden kaçırılmamalıdır. Birincisi, sözleşme kanunun çizdiği çerçevenin dışına çıkamaz ve geçmişe etkili olarak kurulamaz. İkincisi,

mal rejimi sözleşmesi şekil koşullarına uyularak yapılmalıdır; el yazısıyla ya da tanık önünde imzalanmış bir belge geçerli sözleşme sayılmaz. Üçüncüsü ve en çok atlanan nokta: anlaşma, eşlerden birinin **önceki evliliğinden olan çocuklarının** saklı paylarını zedeleyemez. Önceki evlilikten çocuğu olan kişilerin yaptığı "her şey eşime kalsın" içerikli düzenlemeler bu sınıra takılır. Boşanma hâlinde farklı oranın uygulanması isteniyorsa bunun sözleşmede ayrıca yazılması gerekir.

II. Sözleşmeyle Değiştirilebilecek Konular

- **Kural:** Artık değere katılmada mal rejimi sözleşmesiyle başka bir esas kabul edilebilir (TMK m. 237/1).
- **Gerekçedeki örnek:** Eşler yarı yarıya paylaşım yerine başka oranlar kabul edebilirler.
- **Diğer düzenlemeler:** Değer artışından pay almaktan vazgeçilebilir ya da pay oranı değiştirilebilir (TMK m. 227); bir malın edinilmiş mal sayılıp sayılmayacağı kararlaştırılabilir (TMK m. 221).
- **Sınır:** Eşler mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilir.[2]
- **Geçmişe etki yasağı:** Sözleşme yapıldığı tarihten önceki dönemi kapsayacak biçimde kurulamaz.
- **Boşanma hâli:** Farklı paylaşım oranının boşanma veya iptal hâllerinde de uygulanabilmesi için bunun sözleşmede açıkça öngörülmesi gerekir (TMK m. 238).

III. Saklı Pay Sınırı

- **Kural:** Bu tür anlaşmalar, eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyemez (TMK m. 237/2).
- **Gerekçedeki neden:** Edinilmiş malların önemli bir bölümünü bir eşin malvarlığındaki artış oluşturuyor ve sözleşmeyle bunun tamamının sağ kalan eşe kalması öngörülüyorsa, ölen eşin mirasçıları bundan zarar görür.
- **Korunanlar:** Yalnız ortak olmayan çocuklar ve onların altsoyları; ortak çocuklar bu koruma kapsamında sayılmamıştır.
- **Pratik anlamı:** Önceki evliliğinden çocuğu olan kişilerin yaptığı "tüm artık değer eşime kalsın" içerikli düzenlemeler bu sınıra takılır.
- **Sonuç:** Saklı payı zedeleyen kısım bakımından anlaşma ilgili mirasçılara karşı ileri sürülemez.
- **Miras hukuku ile bağ:** Saklı pay ve tenkis kuralları miras hukukunda düzenlenmiştir (TMK m. 506).

2 Yargıtay 2. HD, 03.10.2024, E. 2023/7024, K. 2024/6794.

IV. Sözleşmenin Şekli ve Geçerliliği

- **Şekil:** Mal rejimi sözleşmesi noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır ya da evlenme başvurusu sırasında hangi rejimin seçildiği yazılı olarak bildirilir (TMK m. 205).
- **Zaman:** Sözleşme evlenmeden önce veya sonra yapılabilir (TMK m. 203).
- **Geçersiz belge:** Şekil koşullarını taşımayan bir belge geçerli mal rejimi sözleşmesi sayılmaz.[3]
- **Doğmamış haktan feragat:** Mal rejimi boşanma dava tarihinde sona erdiğinden, henüz doğmamış bir haktan önceden feragat edilemez.[4]
- **Ehliyet:** Sözleşme yapacak eşlerin ayırt etme gücüne sahip olması, küçük veya kısıtlı ise yasal temsilcisinin rızası gerekir (TMK m. 204).

V. Uyuşmazlıklar ve Usul

- **İptal davası:** Sözleşmenin geçersizliği, mal rejiminin tasfiyesi davasıyla birlikte ya da ayrı olarak ileri sürülebilir.[5]
- **Görev:** Mal rejimi sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklarda aile mahkemesi görevlidir.
- **İrade sakatlığı:** Hata, hile veya korkutma iddiası ileri sürülebilir; ispat yükü bunu iddia edendedir.
- **Yorum:** Sözleşme hükümleri, kanunun çizdiği çerçeve içinde ve eşlerin gerçek iradesine göre yorumlanır.
- **Etki alanı:** Sözleşme yalnız artık değere katılmayı düzenler; edinilmiş mal-kişisel mal ayrımının kanuni sonuçlarını bütünüyle ortadan kaldırmaz.
- **Tasfiye:** Sözleşmeye rağmen tasfiye hesabı yine kanundaki yönteme göre yapılır, yalnız paylaşım oranı değişir (TMK m. 231, TMK m. 236).

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Evlilik sözleşmesi yaptırılacaksa üç soru baştan yanıtlanmalıdır. Birincisi: hangi rejimin seçileceği ve artık değere katılmada hangi oranın kararlaştırılacağı. İkincisi: bu oranın yalnız ölüm hâlinde mi yoksa boşanma hâlinde de mi uygulanacağı. Boşanmada da uygulanması isteniyorsa bu, sözleşmeye ayrıca yazdırılmalıdır; aksi hâlde hüküm boşanmada uygulanmaz. Üçüncüsü: taraflardan birinin önceki evliliğinden çocuğu bulunup bulunmadığı. Varsa, o çocukların saklı payını zedeleyen bir düzenleme geçersizlik riski taşır; bu durumda oranı saklı payı gözetecek biçimde belirlemek gerekir. Sözleşme mutlaka noterde yaptırılmalıdır; büyükelçilikte ya da

3 Yargıtay 2. HD, 30.03.2023, E. 2022/2227, K. 2023/1518.
4 Yargıtay 2. HD, 30.03.2023, E. 2022/2227, K. 2023/1518.
5 Yargıtay 2. HD, 13.12.2010, E. 2010/7863, K. 2010/20947.

tanık önünde imzalanmış metinler geçerli sayılmaz. Son olarak, rejim sürerken imzalanan "birbirimizden hiçbir hak talebimiz yoktur" türü genel metinler, henüz doğmamış haktan feragat sayılacağından tasfiyeyi engellemez.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
03.10.2024 · E. 2023/7024 · K. 2024/6794

Eşler mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilir

1967 yılında evlenen eşler, 2015 yılında noterde "Mal Rejimi Değişikliği Sözleşmesi" imzalayarak 01.01.2002 öncesi ve sonrası bütün menkul ve gayrimenkullerin bir eşe ait olacağını kararlaştırmıştır. Sözleşmenin geçerliliği dava konusu edilmiştir.

> *4721 sayılı Kanun'un 203 üncü maddesinin birinci fıkrasında mal rejimi sözleşmesinin evlenmeden önce veya sonra yapılabileceği, tarafların istedikleri mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilecekleri, kaldırabilecekleri veya değiştirebilecekleri; aynı Kanun'un 179 uncu maddesinin birinci fıkrasında da boşanma halinde mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı olduğu rejime ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Sözleşme serbestisi sınırsız değildir: eşler yalnız kanunda gösterilen sınırlar içinde mal rejimini seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilir. TMK m. 237, artık değere katılmada mal rejimi sözleşmesiyle başka bir esasın kabul edilebileceğini öngörür; ancak bu serbesti de kanunun çizdiği çerçeveyle ve saklı pay kuralıyla sınırlıdır. Aynı kararda sözleşmenin geçmişe etkili biçimde kurulamayacağı da belirtilmiştir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
30.03.2023 · E. 2022/2227 · K. 2023/1518

Şekil koşullarını taşımayan belge geçerli mal rejimi sözleşmesi sayılmaz ve doğmamış haktan feragat söz konusu olamaz

Eşler, yurt dışında bir büyükelçilikte 20.10.2009 tarihinde bir belge imzalamıştı. Bu belgenin geçerli bir mal rejimi sözleşmesi olup olmadığı ve tasfiyeden doğacak haklardan feragat anlamına gelip gelmediği tartışılmıştır.

> *Büyükelçilik' te 20.10.2009 tarihinde imzalanan belgenin geçerli mal rejimi sözleşmesi olmadığı gibi mal rejiminin boşanma dava tarihinde sona erdiği, doğmamış haktan feragat söz konusu olamayacağı...*

DEĞERLENDİRME Daire, Bölge Adliye Mahkemesinin bu gerekçesini usul ve kanuna uygun bularak kararı onamıştır. Karar iki noktayı birlikte gösterir: mal rejimi sözleşmesi kanundaki şekle uyularak yapılmalıdır; ayrıca mal rejimi boşanma dava tarihinde sona erdiğinden, henüz doğmamış bir haktan önceden feragat edilmesi

mümkün değildir. Bu nedenle rejim sürerken imzalanan genel içerikli feragat metinleri tasfiyeyi engellemez.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
13.12.2010 · E. 2010/7863 · K. 2010/20947

Katılma alacağı ile birlikte istenen mal rejimi sözleşmesinin iptali istemleri aynı dosyada mal rejimi hükümlerine göre incelenir

Uyuşmazlık, katılma alacağı ve mal rejimi sözleşmesinin iptali istemlerini birlikte içeriyordu; hangi dairenin inceleme görevi bulunduğu tartışma konusu olmuştur.

> *Uyuşmazlık ve hüküm katılma alacağı ve mal rejimi sözleşmesinin iptali isteğine ilişkin olup, Yargıtay Başkanlar Kurulu'nun 26.01.2009 tarih ve 1 sayılı kararının 3. maddesi gereğince inceleme görevi Yargıtay 8. Hukuk Dairesine aittir.*

DEĞERLENDİRME Daire, dosyanın mal rejimi uyuşmazlıklarına bakan daireye gönderilmesine karar vermiştir. Karar, mal rejimi sözleşmesinin iptali isteminin bağımsız bir sözleşme uyuşmazlığı değil mal rejimi tasfiyesinin bir parçası olarak ele alındığını göstermektedir. Bugün bu uyuşmazlıklar 2. Hukuk Dairesince incelenmektedir; ancak istemin tasfiye davası içinde ileri sürülmesi yönündeki yaklaşım korunmaktadır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 203:** Mal rejimi sözleşmesi.
- **TMK m. 204:** Sözleşme ehliyeti.
- **TMK m. 205:** Sözleşmenin şekli.
- **TMK m. 221:** Sözleşmeyle kişisel mal sayılabilecekler.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.
- **TMK m. 238:** Boşanma, iptal veya mal ayrılığına geçiş hâli.
- **TMK m. 506:** Saklı paylar.

MADDE

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
V. Artık değere katılma
2. Sözleşmeye göre

238 b. İptal, boşanma veya mahkeme kararıyla mal ayrılığında

KANUN METNİ

Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, kanundaki artık değere katılmaya ilişkin düzenlemeden farklı anlaşmalar, ancak mal rejimi sözleşmesinde bunun açıkça öngörülmüş olması hâlinde geçerlidir.

MADDE ÖZETİ

Evliliğin iptali, boşanma veya mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçiş hâllerinde, kanundaki artık değere katılma düzenlemesinden farklı anlaşmalar ancak mal rejimi sözleşmesinde açıkça öngörülmüşse geçerlidir (m. 238). Aynı açıklık ölçütü boşanma protokolleri için de aranır: muğlak ifadeler sonradan açılan tasfiye davasını engellemez.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Farklı anlaşma	Artık değere katılmada kanundaki yarı yarıya kuraldan sapan düzenleme (TMK m. 237).
Açıklık koşulu	Farklı oranın boşanma veya iptalde de uygulanacağının sözleşmede yazılması (TMK m. 238).
Mal ayrılığına geçiş	Mahkeme kararıyla rejimin değişmesi (TMK m. 206).
Feragat	Talep sonucundan açık, kayıtsız ve şartsız vazgeçme.[2]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 238- Madde İsviçre Medeni Kanununun 217 nci maddesini karşılamaktadır. Evlenmeyi sürdürmek asıl olduğundan eşler genelde boşanmayı düşünmezler. Mal rejimi

1 Yargıtay HGK, 07.06.2022, E. 2019/335, K. 2022/850.
2 Yargıtay 2. HD, 28.04.2026, E. 2025/6039, K. 2026/4692.

> sözleşmesinde öngörülen farklı paylaşım şekilleri, özünde bundan yararlanan eşe bir atıfet, mükâfat niteliğindedir. Dolayısıyla buna ilişkin sözleşme hükümlerinin boşanma veya evliliğin iptali sebebiyle son bulması veya mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçiş hâllerinde uygulanabilmesi için, bunun sözleşmede açıkça öngörülmüş olması gerekir. Bu nedenle maddede eşler arasındaki evliliğin iptali veya boşanma sebepleriyle veya edinilmiş mallara katılma rejimi yerine mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçiş durumunda artık değere katılmanın farklı oranlarda olacağına ilişkin bir anlaşmanın geçerli olabilmesi, mal rejimi sözleşmesinde bu hususun açık bir şekilde belirtilmiş olması koşuluna bağlanmıştır. İsviçre Medenî Kanununun 217 nci maddesinde boşanma ve evliliğin iptali yanında ayrılık hâli de sayılmıştır. Fakat ayrılık ile evlilik sona ermediğinden bu konuda düzenleme yapılmamıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 94*

Gerekçedeki "atıfet, mükâfat" nitelemesi maddenin mantığını açıklar: eşine kanundan daha fazlasını bırakmayı kabul eden kişi, bunu evliliğin ölümle sona ereceği varsayımıyla yapar. Evlilik boşanmayla biterse aynı iradenin sürdüğü varsayılamaz; bu nedenle kanun, farklı oranın boşanmada da uygulanmasını açık bir kayda bağlamıştır. Gerekçe ayrıca Türk hukukunun İsviçre'den ayrıldığı bir noktayı da göstermektedir: ayrılık kararı verilmesi hâli maddeye alınmamıştır, çünkü ayrılıkla evlilik sona ermez. Tasarının 238. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun'da artık değere katılma bulunmadığından, farklı paylaşım oranının boşanmada uygulanıp uygulanmayacağı sorunu da doğmuyordu. Kural mal rejimi mal ayrılığı olduğundan (743 s. K. m. 170) boşanmada her eş kendi mallarını geri alıyor, eşler arasındaki sözleşme yalnız kanunda sayılan usullerden birinin seçilmesine ilişkin oluyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 238
Farklı oran	Söz konusu değildi	Sözleşmeyle mümkün
Boşanmada geçerlilik	—	Açıkça öngörülmüşse
Ayrılık	—	Kapsam dışı

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	İptal, boşanma, mal ayrılığına geçiş	TMK m. 238
Koşul	Sözleşmede açıkça öngörülmüş olmalı	TMK m. 238
Gerekçe	Farklı paylaşım bir atıfet niteliğindedir	Madde gerekçesi
Ayrılık	Evlilik sona ermediğinden kapsam dışı	Madde gerekçesi
Protokoller	Muğlak ifade tasfiyeyi kapsamaz	Yargıtay HGK, K. 2022/850
Duruşma beyanı	Tek başına tasfiye sonucu doğurmaz	Yargıtay HGK, K. 2025/498
Feragat	Açık, kayıtsız ve şartsız olmalı	Yargıtay 2. HD, K. 2026/4692
Nitelik	Tasfiye boşanmanın eki değildir	Yargıtay HGK, K. 2022/850

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 217. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, evlenmeyi sürdürmenin asıl olduğundan hareketle eşlerin genelde boşanmayı düşünmediklerini; mal rejimi sözleşmesinde öngörülen farklı paylaşım şekillerinin özünde bundan yararlanan eşe bir atıfet, mükâfat niteliği taşıdığını belirtir. Gerekçeye göre bu nedenle söz konusu sözleşme hükümlerinin boşanma veya evliliğin iptali sebebiyle son bulma ya da mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçiş hâllerinde uygulanabilmesi için bunun sözleşmede açıkça öngörülmüş olması gerekir. Gerekçe ayrıca İsviçre Medenî Kanunu'nun 217. maddesinde boşanma ve evliliğin iptali yanında ayrılık hâlinin de sayıldığını; fakat ayrılık ile evlilik sona ermediğinden bu konuda düzenleme yapılmadığını açıklar. Tasarının 238. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313). 1

DİKKAT

Bu madde, evlilik sözleşmesi yaptıranların en sık düştüğü tuzağı önler. Sözleşmede "artık değer üçte bir-üçte iki paylaşılır" gibi bir düzenleme yapılmışsa, bu düzenleme **kendiliğinden boşanmada uygulanmaz**. Kanun koyucu, farklı paylaşımı kural olarak ölümle sona eren evlilikler için düşünülmüş bir jest saymış; boşanmada da geçerli olması isteniyorsa bunun sözleşmeye ayrıca ve açıkça yazılmasını şart koşmuştur. Aynı açıklık düşüncesi boşanma protokolleri için de geçerlidir: "birbirimizden başkaca talebimiz yoktur", "paylaşacak malımız yoktur", "mal tasfiyesi talebimiz yoktur" gibi kalıp cümleler mal rejiminin tasfiyesini sona erdirmez. Tasfiye gerçekten bitirilmek isteniyorsa protokolde hangi malın kime kalacağının tek tek yazılması gerekir.

II. Açıklık Koşulu

- **Kural:** İptal, boşanma veya mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçiş hâllerinde, kanundaki artık değere katılma düzenlemesinden farklı anlaşmalar ancak sözleşmede açıkça öngörülmüşse geçerlidir (TMK m. 238).
- **Gerekçedeki düşünce:** Farklı paylaşım şekilleri özünde bundan yararlanan eşe bir atıfet niteliğinde olduğundan, evliliğin sona erme biçimi değiştiğinde kendiliğinden uygulanmaz.
- **Kapsanan hâller:** Evliliğin iptali, boşanma ve mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçiş (TMK m. 206).
- **Kapsam dışı:** Ayrılık hâli; gerekçeye göre ayrılıkla evlilik sona ermediğinden düzenleme yapılmamıştır (TMK m. 170).
- **Ölüm hâli:** Ölümle sona eren rejimde sözleşmedeki farklı oran, açıklık koşulu aranmaksızın uygulanır (TMK m. 237).
- **Yazım biçimi:** Sözleşmeye "bu oran boşanma ve evliliğin iptali hâllerinde de uygulanır" benzeri açık bir cümle konulmalıdır.

III. Boşanma Protokolleri ve Tasfiye

- **Nitelik:** Mal rejiminin tasfiyesi boşanmanın eki değildir; boşanmadaki anlaşma kural olarak tazminat, nafaka ve velayeti kapsar.[3]
- **Açıklık aranır:** Eşler tasfiye konusunda da anlaşmak istiyorsa bunun hiçbir duraksamaya yer vermeyecek açıklıkta olması gerekir.
- **Muğlak metinler:** Soyut, farklı yorumlara açık ifadeler sonradan açılan davanın görülmesine engel olmaz.[4]
- **Duruşma beyanı:** Protokolde ve hüküm fıkrasında tasfiyeye ilişkin düzenleme yoksa, duruşmada söylenen "paylaşacak malımız yoktur" cümlesinden tasfiyenin gerçekleştiği sonucu çıkarılamaz.[5]
- **Feragat ölçütü:** "Mal tasfiyesi talebimiz yoktur" beyanı, feragat için aranan açık, kayıtsız ve şartsız irade beyanı sayılmaz.[6]
- **Doğmamış hak:** Rejim sürerken imzalanan genel feragat metinleri, henüz doğmamış haktan feragat sayılacağından sonuç doğurmaz (TMK m. 237).

IV. Tasfiyeyi Protokolle Gerçekten Bitirmek

- **Mal mal sayım:** Hangi taşınmaz, araç, banka hesabı ve şirket payının kime kalacağı tek tek yazılmalıdır.

3 Yargıtay HGK, 07.06.2022, E. 2019/335, K. 2022/850.
4 Yargıtay HGK, 07.06.2022, E. 2019/335, K. 2022/850.
5 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/7, K. 2025/498.
6 Yargıtay 2. HD, 28.04.2026, E. 2025/6039, K. 2026/4692.

- **Kalem adı:** Metinde "mal rejiminin tasfiyesi", "katılma alacağı" ve "değer artış payı" kavramları açıkça geçmelidir (TMK m. 236, TMK m. 227).
- **Karşılıklı ibra:** Tasfiyenin tamamlandığı ve tarafların bu kalemler bakımından birbirini ibra ettiği ayrıca belirtilmelidir.
- **Hâkim onayı:** Protokolün hâkimce onaylanması ve hüküm fıkrasında gösterilmesi, ileride doğacak tartışmayı azaltır (TMK m. 166).
- **Tapu ve tescil:** Devri kararlaştırılan taşınmazlar için ayrıca resmî senet düzenlenmesi gerekir; protokol tek başına mülkiyeti geçirmez.
- **Denetim:** Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini gözeterek anlaşmada değişiklik yapabilir.

V. Usul ve Sonuçlar

- **Ayrı dava:** Tasfiye istemi boşanma davasında karara bağlanamaz; ayrı bir dava açılmalıdır (TMK m. 236).
- **Zamanaşımı:** Mal rejiminden doğan alacaklarda on yıllık süre uygulanır ve süre boşanma kararının kesinleşmesiyle başlar (TMK m. 227).
- **İspat:** Tasfiyenin protokolle tamamlandığını ileri süren taraf bunu ispatlar.
- **Yorum:** Protokol hükümleri, tarafların gerçek iradesi ve dürüstlük kuralı çerçevesinde yorumlanır.
- **Sözleşmenin sınırı:** Farklı oran kararlaştırılsa bile ortak olmayan çocukların saklı payları zedelenemez (TMK m. 237).
- **Görev:** Uyuşmazlıklarda aile mahkemesi görevlidir.

UYGULAMA NOTU

Anlaşmalı boşanma protokolü hazırlanırken mal rejimi bölümü ayrı bir başlık altında yazılmalı ve şu üç unsuru mutlaka içerecek biçimde kurulmalıdır: birincisi, tasfiyeye konu malların tek tek sayılması ve her birinin kime kalacağının belirtilmesi; ikincisi, "taraflar mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan katılma alacağı ve değer artış payı istemlerinden karşılıklı olarak feragat etmiştir" gibi açık, kayıtsız ve şartsız bir cümle; üçüncüsü, protokolün hâkimce onaylanıp hüküm fıkrasında gösterilmesi. Karşı taraf sonradan tasfiye davası açtığında "başkaca talebimiz yoktur" türü genel ifadeler yeterli olmaz; bu nedenle metni kaleme alan taraf kalıp cümlelere güvenmemelidir. Evlilik sözleşmesinde farklı paylaşım oranının boşanmada da uygulanması isteniyorsa bu, sözleşmeye ayrıca yazdırılmalıdır; aksi hâlde boşanmada kanunun yarı yarıya kuralı geçerli olur.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
07.06.2022 · E. 2019/335 · K. 2022/850

Mal rejiminin tasfiyesi boşanmanın eki değildir; protokoldeki muğlak ifadeler sonradan açılan tasfiye davasını engellemez

Eşler 2013 yılında anlaşmalı olarak boşanmıştır. Protokolün beşinci bendinde "Taraflar yukarıdaki şartlarda anlaşmış olup birbirlerinden başkaca maddi ve manevi talepleri ile mahkeme masrafı ve avukatlık ücreti talep etmeyecektir" ifadesi yer alıyordu. Protokolde ayrıca davalının davacıya ait evde oturacağı kararlaştırılmıştı.

> *...boşanma davasının fer'î niteliğinde olmadığından, boşanma davasında tarafların anlaşmış olmaları kural olarak boşanma davasının fer'î niteliğindeki tazminat, nafaka ve velâyet konularını kapsadığı kabul edilmelidir. Şayet eşler, boşanma davasında mal rejiminin tasfiyesi hususunda da anlaşma yapmak istiyorlarsa, bu hususun hiçbir duraksamaya yer vermeyecek açıklıkta olması çok önemlidir. Soyut, muğlâk, her anlama gelebilen, farklı şekilde yorumlanmaya açık, müphem kelime ve cümleler kullanılan anlaşma metinleri sonradan açılan davanın görülmesine engel teşkil etmez.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, boşanma protokollerinin kapsamını çizmiştir. Boşanma davasındaki anlaşma kural olarak yalnız boşanmanın eki niteliğindeki tazminat, nafaka ve velayet konularını kapsar. Eşler mal rejiminin tasfiyesi konusunda da anlaşmak istiyorlarsa bunun hiçbir duraksamaya yer vermeyecek açıklıkta yazılması gerekir. Somut olayda "davalının davacıya ait evde oturacağı" yönündeki hükümden tasfiyenin tamamlandığı sonucu çıkarılamamıştır.

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
10.09.2025 · E. 2024/7 · K. 2025/498

Protokolde tasfiyeye ilişkin bir hüküm yoksa, duruşmadaki "paylaşacak malımız yoktur" beyanından tasfiyenin gerçekleştiği sonucu çıkarılamaz

Eşler 2005 yılında anlaşmalı olarak boşanmıştır; duruşmada paylaşacak malları ve eşya talepleri bulunmadığını beyan etmişlerdir. Protokolde mal rejiminin tasfiyesine ilişkin bir hüküm, boşanma kararının hüküm fıkrasında da tasfiyeye ilişkin bir karar yoktu. Tasfiye davası boşanmanın kesinleşmesinden dokuz yıl sonra açılmıştır.

> *Özellikle anlaşmalı boşanmaya dayanak 18.08.2005 havale tarihli protokolün incelenmesinde ise; yasal mal rejiminin tasfiyesine yönelik bir hükme yer verilmediği gibi boşanma kararının hüküm fıkrasında da eşler arasında geçerli edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesine ilişkin bir karar verilmediği anlaşılmaktadır. Böyle olunca eşlerin, salt anlaşmalı boşanma dava duruşmasında yer alan beyanlarından hareketle; rejim süresince edindikleri mal varlıklarını paylaşarak veya tasfiyeye yönelik haklarından feragat iradesi göstermek suretiyle mal rejiminin tasfiyesini gerçekleştirdikleri sonucuna varmak mümkün değildir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu oy çokluğuyla bozmuştur. Karara göre salt duruşma beyanından hareketle eşlerin malvarlıklarını paylaştıkları ya da tasfiyeye yönelik haklarından feragat ettikleri sonucuna varılamaz; bunun için protokolde ya da hüküm fıkrasında tasfiyeye ilişkin açık bir düzenleme bulunmalıdır. Azınlık, "mal" ibaresinin tasfiyeyi de kapsadığı ve dokuz yıl sonra dava açılmasının dürüstlük kuralına aykırı olduğu görüşündeydi; bu görüş Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
28.04.2026 · E. 2025/6039 · K. 2026/4692

"Mal tasfiyesi talebimiz yoktur" beyanı, feragat için aranan kayıtsız ve şartsız açık irade beyanı sayılmaz

Eşler 2014 yılında açılan davada anlaşmalı olarak boşanmıştır. Duruşmada imzalı beyanlarında "Mal tasfiyesi talebimiz yoktur" demişlerdir; hüküm fıkrasında da bu konuda karar verilmesine yer olmadığı belirtilerek protokol tasdik edilmiştir. Yıllar sonra açılan tasfiye davası, bu beyan nedeniyle reddedilmiştir.

> *...şeklindeki imzalı beyanlarının, mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak taleplerinden feragat ettiklerine dair kayıtsız, şartsız ve açık irade beyanı niteliği taşımadığı, bu kapsamda mal rejiminden kaynaklanan alacak haklarının tasfiye edilmediği anlaşılmakla Mahkemece iddia ve savunma doğrultusunda taraf delilleri toplanarak sonuca göre davanın esasıyla ilgili bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde anlaşmalı boşanma davasında mal rejiminin tasfiye edildiğinden bahisle davanın reddine karar verilmesi hatalı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. HMK m. 307 ve 309/4 uyarınca feragat beyanının açık, kayıtsız ve şartsız olması zorunludur. O anda talep bulunmadığını bildiren bir cümle, ileride doğacak tasfiye alacağından feragat anlamına gelmez. Bu nedenle mahkeme davanın esasına girip delilleri toplamalıdır. Karar, boşanma duruşmalarında sarf edilen kalıp cümlelerin tasfiye hakkını sona erdirmediğini göstermektedir.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
05.06.2012 · E. 2012/3587 · K. 2012/5314

Protokoldeki genel "mal talepleri yoktur" ibaresi katkı payı ve katılma alacağını kapsamaz; mallar tek tek ve bentler hâlinde yazılmalıdır

Anlaşmalı boşanma protokolünde yalnız "mal talepleri yoktur" ibaresi yer alıyordu. Mahkeme, tasfiyeye konu taşınmazın bu ibare kapsamında kaldığını kabul ederek davayı reddetmiştir.

> *...anlaşma ya da protokol, mal rejimlerini de kapsıyor ise bu taktirde taşınır ve taşınmaz mal niteliğinde bulunan katkı payı ya da artık değere konu olan bu tür eşyaların açık bir biçimde tek tek, bentler halinde protokolde yer alması gerekir. Somut olayda, herhangi bir açık ibare bulunmamaktadır. Sadece, "mal talepleri*

yoktur" ibaresi yer almaktadır. Mal tabirinin tüm taşınır ve taşınmazları kapsadığını kabul etmek mal rejimi davalarının mantığına ve hakkın özüne aykırı düşer. Mal tabiri oldukça dar bir kavramdır. Bu nedenle bu tabirin katkı payı ya da edinilmiş mallardan kaynaklanan taşınmaz ya da taşınır niteliğindeki eşyaları da kapsadığının kabulüne olanak bulunmamaktadır. Mahkemece, katkı payı ve katılma alacağına ilişkin taraf delillerinin toplanması ve tüm taraf deliller birlikte değerlendirilerek sonucuna göre işin esası ile ilgili olumlu veya olumsuz bir hüküm kurulması gerekirken, dava konusu taşınmazın protokol kapsamında kaldığı görüşünden hareketle yukarıda yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmiş olması doğru olmamıştır.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karara göre protokol mal rejimini de kapsayacaksa, katkı payı ya da artık değere konu olan mallar açık biçimde tek tek ve bentler hâlinde protokolde yer almalıdır. "Mal" tabiri dar bir kavramdır; bu ibarenin bütün taşınır ve taşınmazları kapsadığını kabul etmek mal rejimi davalarının mantığına ve hakkın özüne aykırı düşer.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 166:** Anlaşmalı boşanma.
- **TMK m. 170:** Ayrılık kararı.
- **TMK m. 203:** Mal rejimi sözleşmesi.
- **TMK m. 205:** Sözleşmenin şekli.
- **TMK m. 206:** Mal ayrılığına geçiş.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.
- **TMK m. 237:** Sözleşme serbestisi.

MADDE

239

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
VI. Katılma alacağının ve değer artış payının ödenmesi
1. Ödeme ve ertelenmesi

KANUN METNİ

(1) Katılma alacağı ve değer artış payı ayın veya para olarak ödenebilir. Aynî ödemede malların sürüm değeri esas alınır; bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir.
(2) Katılma alacağının ve değer artış payının derhâl ödenmesi kendisi için ciddî güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerinin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir.
(3) Aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür; durum ve koşullar gerektiriyorsa ayrıca borçludan güvence istenebilir.

MADDE ÖZETİ

Katılma alacağı ve değer artış payı ayın veya para olarak ödenebilir; derhâl ödeme ciddi güçlük doğuracaksa erteleme istenebilir ve aksine anlaşma yoksa tasfiyenin sona ermesinden başlayarak faiz yürütülür (m. 239). Yargıtay uygulamasında tasfiye tarihi karar tarihi olduğundan faiz de dava tarihinden değil karar tarihinden işler.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Aynî ödeme	Alacağın para yerine mal verilerek ödenmesi (TMK m. 239/1).
Erteleme	Derhâl ödemenin ciddi güçlük doğurması hâlinde süre verilmesi (TMK m. 239/2).
Tasfiyenin sona ermesi	Faizin başladığı an; uygulamada karar tarihi.[2]
Güvence	Durum ve koşullar gerektiriyorsa borçludan istenebilecek teminat (TMK m. 239/3).

1 Yargıtay 8. HD, 14.01.2020, E. 2016/20961, K. 2020/111.
2 Yargıtay 8. HD, 14.01.2020, E. 2016/20961, K. 2020/111.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 239- Madde İsviçre Medenî Kanununun 218 inci maddesini karşılamaktadır. Eşlerden birinin katılma alacağının derhâl ödenmesi, borçluyu ciddî güçlüklere sokabilir. Borçlunun bir ticarî işletme işletmesi ve nakit sıkıntısı çekmesi hâlinde böyle bir durum söz konusudur. Bu tür sakıncaları gidermek amacıyla maddenin birinci fıkrasında katılma alacağının ve değer artış payının derhâl ödenmesinin borçlu eş için ciddî güçlükler doğuracağı hâllerde, borçlu eşe ödemelerin uygun süre ertelenmesini isteme yetkisi tanınmıştır. Maddenin ikinci fıkrası katılma alacağı ve değer artış payına, aksine anlaşma olmadıkça faiz yürütülmesini ve durum ve koşulların gerektirmesi hâlinde borçlu eşten güvence istenmesini kabul etmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 94*

Gerekçe iki fıkralı bir maddeyi açıklar; oysa yürürlükteki metin üç fıkralıdır. Aradaki fark Komisyon aşamasında doğmuştur: Adalet Komisyonu maddenin "Ödemenin ertelenmesi" olan kenar başlığını "Ödeme ve ertelenmesi" olarak değiştirmiş, son fıkradaki "güvence de" ibaresini "güvence" biçimine getirmiş ve maddeye bugünkü birinci fıkrayı eklemiştir. Eklemenin amacı gerekçede şöyle belirtilmiştir: katılma alacağı ve değer artış payının para yanında ayın olarak ödenmesine olanak getirmek, esas alınacak değerin sürüm değeri olduğunu belirlemek ve bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin ekonomik bütünlüğünün gözetilmesini sağlamak (S. Sayısı 723, s. 313). Bu nedenle birinci fıkraya ilişkin bir madde gerekçesi bulunmamaktadır.

Eski Kanun'da katılma alacağı ve değer artış payı bulunmadığından, bunların ödenmesine, ertelenmesine ve faizine ilişkin bir hükme de yer verilmemişti. Kural mal rejimi mal ayrılığı olduğundan (743 s. K. m. 170) boşanmada her eş kendi mallarını geri alıyor, bir ödeme yükümlülüğü doğmuyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 239
Ödeme	Söz konusu değildi	Ayın veya para
Erteleme	—	Ciddi güçlük hâlinde
Faiz	—	Tasfiyenin sona ermesinden
Güvence	—	Koşulları varsa istenebilir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir; birinci fıkrası kanunlaşma aşamasında Adalet Komisyonunca eklenmiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Ödeme biçimi	Ayın veya para	TMK m. 239/1
Aynî ödemede değer	Sürüm değeri	TMK m. 239/1
Bütünlük	Meslek birimi ve işletme bütünlüğü gözetilir	TMK m. 239/1
Erteleme	Ciddi güçlük hâlinde uygun süre	TMK m. 239/2
Faiz	Tasfiyenin sona ermesinden	TMK m. 239/3
Faiz başlangıcı	Karar tarihi, dava tarihi değil	Yargıtay 8. HD, K. 2020/111
Bozma hâli	Değerler hangi karara göreyse o tarih	Yargıtay 8. HD, K. 2020/4146
İstinaf hâli	İlk derece raporları esas alınmışsa o tarih	Yargıtay 8. HD, K. 2019/11672
Ölüm hâli	Mirasçılar payları oranında sorumlu	Yargıtay 8. HD, K. 2019/10859

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 218. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, eşlerden birinin katılma alacağının derhâl ödenmesinin borçluyu ciddi güçlüklere sokabileceğini; borçlunun bir ticari işletme işletmesi ve nakit sıkıntısı çekmesi hâlinde böyle bir durumun söz konusu olduğunu belirtir. Gerekçeye göre bu tür sakıncaları gidermek amacıyla borçlu eşe ödemelerin uygun süre ertelenmesini isteme yetkisi tanınmış; ayrıca katılma alacağı ve değer artış payına aksine anlaşma olmadıkça faiz yürütülmesi ve durum ile koşulların gerektirmesi hâlinde borçlu eşten güvence istenmesi kabul edilmiştir. Maddenin bugünkü birinci fıkrası Tasarıda yoktu: Adalet Komisyonu, maddenin "Ödemenin ertelenmesi" olan kenar başlığını "Ödeme ve ertelenmesi" olarak değiştirmiş; katılma alacağı ve değer artış payının para yanında ayın olarak da ödenmesine olanak getirmek, esas alınacak değerin sürüm değeri olduğunu belirlemek ve bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin ekonomik bütünlüğünün gözetilmesini sağlamak amacıyla maddeye birinci fıkrayı eklemiştir (S. Sayısı 723, s. 313). 1

DİKKAT

Bu maddenin uygulamadaki en tartışmalı yanı faizdir ve buradaki kural sezgiye aykırıdır: katılma alacağına faiz **dava tarihinden değil karar tarihinden** işler. Bunun nedeni, mallar karar tarihine en yakın değerleriyle hesaplandığından alacağın da o anda doğmuş sayılmasıdır. Bu yüzden uzun süren davalarda geçen yıllar için faiz alınamaz; buna karşılık malın değeri güncellendiği için enflasyon kaybı büyük ölçüde karşılanır. Karar bozulmuşsa ölçüt şudur: hesaba esas değerler hangi karar tarihine göre belirlendiyse faiz de o tarihten işler. Bozmadan sonra yeni değer raporu alınmışsa yeni karar tarihi, alınmamışsa eski karar tarihi esas alınır; aynı hükümde farklı mallar için farklı faiz başlangıçları bulunabilir. Borçlu taraf, ödemenin ertelenmesi ve taksitlendirme talebini cevap dilekçesinde açıkça ileri sürmelidir.

II. Ödeme Biçimi

- **Seçim:** Katılma alacağı ve değer artış payı ayın veya para olarak ödenebilir (TMK m. 239/1).
- **Kimin hakkı:** Aynî ödeme borçlu eşe tanınmış bir imkândır; alacaklı eş ayın verilmesini dayatamaz (TMK m. 227).
- **Değer:** Aynî ödemede malların sürüm değeri esas alınır (TMK m. 232).
- **Bütünlük:** Bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir; muayenehane, atölye ya da işletme parçalanamaz.
- **Komisyon eklemesi:** Bu fıkra Tasarıda yoktu; Adalet Komisyonunca eklenmiştir (S. Sayısı 723, s. 313).
- **İstisnalar:** Paylı malda üstün yararın kanıtlanması ve aile konutu ile ev eşyası bakımından özel hükümler uygulanır (TMK m. 226, TMK m. 240).

III. Ödemenin Ertelenmesi ve Güvence

- **Koşul:** Derhâl ödeme borçlu eş için ciddi güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir (TMK m. 239/2).
- **Gerekçedeki örnek:** Borçlunun bir ticari işletme işletmesi ve nakit sıkıntısı çekmesi böyle bir durumdur.
- **Talep gerekir:** Erteleme kendiliğinden yapılmaz; cevap dilekçesinde ya da yargılama sırasında açıkça istenmelidir.
- **Ölçü:** Süre "uygun" olmalıdır; alacaklıyı belirsiz biçimde bekletecek uzunlukta olamaz.
- **Güvence:** Durum ve koşullar gerektiriyorsa borçludan ayrıca güvence istenebilir (TMK m. 239/3).
- **Faize etkisi:** Erteleme faizi ortadan kaldırmaz; aksine anlaşma yoksa faiz işlemeye devam eder.

IV. Faiz Başlangıcı

- **Kural:** Aksine anlaşma yoksa tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür (TMK m. 239/3).
- **Tasfiye tarihi:** Yargıtay uygulamasında tasfiye tarihi karar tarihidir; faiz dava tarihinden işletilemez.[3]
- **Değer artış payı:** Aynı kural değer artış payı için de geçerlidir; bu kaleme dava tarihinden faiz işletilmesi hatalıdır.[4]
- **Ölçüt:** Belirleyici olan, hesaba esas değerlerin hangi karar tarihine göre saptandığıdır; bilirkişi raporlarının tarihleri bu belirlemede kullanılır.[5]
- **Bozma sonrası:** Yeni değer raporu alınmışsa yeni karar tarihi, alınmamışsa bozma öncesi karar tarihi esas alınır.[6]
- **İstinaf:** Bölge adliye mahkemesi ilk derece raporlarına dayanmışsa faiz ilk derece karar tarihinden işler.[7]

V. Katkı Payı Alacağından Farkı ve Ölüm Hâli

- **Katkı payı:** 01.01.2002 öncesi döneme ilişkin katkı payı alacağında faiz dava tarihinden işler; bu ayrım karıştırılmamalıdır (TMK m. 236).
- **Aynı dosyada iki kalem:** Katkı payı ve katılma alacağı birlikte istenmişse her biri için ayrı faiz başlangıcı gösterilir.
- **Faiz türü:** Aksine anlaşma yoksa yasal faiz uygulanır; talep dilekçede açıkça yer almalıdır.
- **Ölüm hâli:** Tasfiyeden doğan alacak tereke borcudur; mirasçılar miras payları oranında sorumludur.[8]
- **Hüküm fıkrası:** Mirasçıların sorumluluk oranları hüküm fıkrasında açıkça gösterilmelidir.

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Faiz istemi dava dilekçesinde açıkça yazılmalı ve başlangıcı "tasfiye tarihinden itibaren" biçiminde kurulmalıdır; "dava tarihinden itibaren" yazılması hükmün bu yönden aleyhe kurulmasına yol açabilir. Dosyada birden çok kalem varsa her biri için ayrı faiz başlangıcı talep edilmelidir: 2002 öncesi döneme ilişkin katkı payı alacağında dava tarihi, katılma alacağı ve değer artış payında karar tarihi. Karar bozulup dosya geri gelirse güncel değer raporu alınıp alınmadığı takip

3 Yargıtay 8. HD, 14.01.2020, E. 2016/20961, K. 2020/111.
4 Yargıtay 8. HD, 04.02.2020, E. 2018/14294, K. 2020/895.
5 Yargıtay 8. HD, 29.06.2020, E. 2017/15545, K. 2020/4146.
6 Yargıtay 8. HD, 18.02.2020, E. 2019/6642, K. 2020/1505.
7 Yargıtay 8. HD, 23.12.2019, E. 2019/5176, K. 2019/11672.
8 Yargıtay 8. HD, 03.12.2019, E. 2018/15634, K. 2019/10859.

edilmelidir; yeni rapor alınmışsa faiz başlangıcı da yeni karar tarihi olur ve bunun hüküm fıkrasına yazdırılması gerekir. Borçlu taraf erteleme talebini somut verilerle desteklemelidir: nakit akışı, işletmenin durumu, satış hâlinde doğacak kayıp gibi ölçülebilir veriler sunulmalıdır. Tahsil riski gören alacaklı taraf güvence istemini ayrıca ileri sürmelidir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
14.01.2020 · E. 2016/20961 · K. 2020/111

Katılma alacağına faiz dava tarihinden değil, tasfiye tarihi olan karar tarihinden yürütülür

Tasfiye davası 2010 yılında açılmış, karar 2012 yılında verilmişti. Mahkeme, hükmedilen katılma alacağına davanın açıldığı tarihten itibaren faiz işletmiştir.

> *TMK'nin 239/son maddesinde; "...aksine anlaşma yoksa tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür..." hüküm altına alınmıştır. Yargıtay'ın ve Dairemizin kökleşmiş uygulamalarına göre tasfiye tarihi karar tarihidir. Mahkemece, tasfiye tarihi olan 30.03.2012 tarihinden itibaren alacağa faiz yürütülmesi gerekirken, tasfiye davasının açıldığı tarih olan 24.09.2010'dan itibaren faiz yürütülmüş olması doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Katılma alacağında mallar tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katıldığından, alacak da ancak o anda doğar; faizin dava tarihinden işletilmesi alacaklıya çifte yarar sağlar. Yargıtay uygulamasında tasfiye tarihi karar tarihi olduğundan faiz başlangıcı da karar tarihidir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
29.06.2020 · E. 2017/15545 · K. 2020/4146

Bozmadan sonra yeni bir değer tespiti yapılmamışsa faiz, bozmadan önceki karar tarihinden işler

Alacakların hesabında kullanılan bilirkişi raporları bozmadan önce alınmış ve değerler 18.11.2014 tarihli karara göre belirlenmişti. Mahkeme buna rağmen faizi bozmadan sonra verdiği karar tarihinden başlatmıştır.

> *Mahkemece, TMK'nin 239/son maddesi ile alacakların hesabında dikkate alınan değerlerin belirlendiği bilirkişi raporlarının tarihleri de dikkate alındığında, tasfiye tarihi olan (bozmadan önceki karar tarihi) 18.11.2014 tarihinden itibaren alacaklara faiz yürütülmesi gerekirken, katılma alacağına bozmadan sonra verilen karar tarihinden itibaren faiz yürütülmüş olması doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Faiz başlangıcı, hesapta hangi tarihteki değerlerin kullanıldığına bağlıdır. Değerler bozma öncesi karara göre belirlen-

mişse tasfiye tarihi o karardır ve faiz o tarihten işler. Bilirkişi raporlarının tarihleri bu belirlemede doğrudan ölçüt olarak kullanılır.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
04.02.2020 · E. 2018/14294 · K. 2020/895

Değer artış payına dava tarihinden, katılma alacağına bozma sonrası karar tarihinden faiz işletilmesi birlikte hatalıdır

Alacakların hesabına esas alınan değerler bozmadan önceki 30.07.2013 tarihli karara göre belirlenmişti. Mahkeme, değer artış payına dava tarihinden, katılma alacağına ise bozmadan sonra verdiği karar tarihinden faiz yürütmüştür.

> *Mahkemece, TMK'nin 239/son maddesi ile alacakların hesabında dikkate alınan değerlerin belirlendiği bilirkişi raporlarının tarihleri de dikkate alındığında, tasfiye tarihi olan (bozmadan önceki karar tarihi) 30.07.2013 tarihinden itibaren alacaklara faiz yürütülmesi gerekirken, değer artış payına dava tarihi, katılma alacağına ise bozmadan sonra verilen karar tarihinden itibaren faiz yürütülmüş olması doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karar, iki yaygın hatayı birlikte düzeltmesi bakımından öğreticidir: değer artış payı da katılma alacağı gibi tasfiye tarihinden faiz doğurur, dava tarihinden değil; ayrıca aynı dosyadaki iki kalem için farklı başlangıç tarihleri belirlenemez. Belirleyici olan, hesaba esas değerlerin hangi karar tarihine göre saptandığıdır.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
18.02.2020 · E. 2019/6642 · K. 2020/1505

Değeri bozmadan sonra yeniden belirlenen mal için faiz, bozma sonrası karar tarihinden işler

Asıl davada alacak bozma öncesi 28.04.2016 tarihli karara göre hesaplanmış; birleşen davada ise araç için bozmadan sonra yeni bir sürüm değer raporu alınmıştı. Mahkeme her iki alacağa da dava tarihlerinden faiz işletmiştir.

> *Hükmedilen 1.000,00 TL alacağa bozma öncesi verilen karar tarihi olan 28.04.2016 tarihi yerine karşı dava tarihi olan 14.10.2013 tarihinden itibaren faiz işletilmesi hatalı olmuştur. Birleşen dava yönünden ise bozmaya konu edilen araç için bozmadan sonra alınan sürüm (rayiç) değer raporuna istinaden davacının katılma alacağı belirlendiğine göre tespit edilen 27.350,00 TL alacağa bozma sonrası karar tarihi olan 24.10.2019 yerine birleşen dava tarihi 10.06.2019'dan itibaren faiz yürütülmüş olması doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Bu karar, faiz başlangıcının dosya bütününe göre değil her mal için ayrı belirlendiğini gösterir: değeri bozma öncesi karara göre saptanan mal için o karar tarihi, bozmadan sonra yeniden değerlenen mal için yeni karar tarihi esas alınır. Dolayısıyla aynı hükümde farklı faiz başlangıçları bulunması mümkündür.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
23.12.2019 · E. 2019/5176 · K. 2019/11672

Bölge adliye mahkemesi ilk derece raporlarına dayanarak karar vermişse faiz, istinaf karar tarihinden değil ilk derece karar tarihinden işler

Bölge adliye mahkemesi, ilk derece mahkemesince alınan raporlar ve hesaplamalara göre hüküm kurmuştu. Buna rağmen alacağa istinaf kararının verildiği tarihten itibaren faiz yürütülmüştür.

> *Dosya kapsamına göre Bölge Adliye Mahkemesince, İlk Derece Mahkemesince alınan raporlar ve hesaplamalara göre hüküm kurulduğu da gözetilerek İlk Derece Mahkemesi karar tarihi olan 18.04.2017 tarihinden itibaren alacağa faiz yürütülmesi gerekirken, istinaf karar tarihinden itibaren faiz yürütülmüş olması doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. İstinaf incelemesinde yeni bir değer tespiti yapılmamış, ilk derece mahkemesinin raporlarına dayanılmışsa tasfiye tarihi ilk derece karar tarihidir. Karar, istinaf aşamasında geçen sürenin alacaklı aleyhine faiz kaybına yol açmaması sonucunu doğurur.

6 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
03.12.2019 · E. 2018/15634 · K. 2019/10859

Tasfiyeden doğan alacak tereke borcu olduğundan mirasçılar miras payları oranında sorumludur

Mal rejiminin tasfiyesinden doğan alacak, eşin ölümü üzerine mirasçılar arasında görülen davada hüküm altına alındı. Mahkeme, mirasçıların sorumluluk oranlarını hüküm fıkrasında göstermemiştir.

> *...eşin mal rejiminin tasfiyesi nedeniyle talep ettiği ve terekeye ait borç sayılan alacak miktarından, davanın mirasçılar arasında görülmesi nedeniyle, davacı da dahil bütün mirasçılar miras payları oranında sorumludurlar. Buna göre, somut olayda hüküm altına alınan tereke borcundan davacının da miras payı oranında sorumlu olduğu göz önünde bulundurularak temyiz eden davalıların miras payları oranında sorumlu olduğunun hüküm fıkrasında gösterilmesi gerekirken bu husus göz ardı edilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Ödeme yükümlülüğü ölümle sona ermez, terekeye geçer. Davacının kendisi de mirasçı ise kendi miras payı oranında bu borçtan sorumludur ve bu durum hüküm fıkrasında ayrıca gösterilmelidir. Aksi hâlde icra aşamasında kimin ne kadar ödeyeceği belirsiz kalır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 226:** Paylı malın özgülenmesi.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 232:** Sürüm değeri.

- **TMK m. 235:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.
- **TMK m. 240:** Aile konutu ve ev eşyası.
- **TMK m. 241:** Üçüncü kişilere karşı dava.

MADDE

240

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
VI. Katılma alacağının ve değer artış payının ödenmesi
2. Aile konutu ve ev eşyası

KANUN METNİ

(1) Sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir; mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklıdır.

(2) Sağ kalan eş, aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

(3) Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya ölen eşin yasal mirasçılarının istemiyle intifa veya oturma hakkı yerine, konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınabilir.

(4) Sağ kalan eş, mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır.

MADDE ÖZETİ

Sağ kalan eş, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir; ev eşyasında mülkiyet hakkı, haklı sebep varsa konutta da mülkiyet hakkı istenebilir (m. 240). Bu hak yalnız sağ kalan eşe tanınmıştır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Aile konutu | Eşlerin birlikte yaşadıkları, yaşam faaliyetlerini sürdürdükleri konut (TMK m. 194).

1 Yargıtay 8. HD, 09.09.2015, E. 2015/15144, K. 2015/15890.

Mahsup	Tanınacak hakkın değerinin katılma alacağından düşülmesi (TMK m. 240/1).
İntifa hakkı	Maldan yararlanma ve kullanma yetkisi veren sınırlı ayni hak (TMK m. 240/1).
Haklı sebep	Mülkiyet hakkı tanınmasını gerektiren, hâkimce takdir edilen sebep.[2]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 240- Madde İsviçre Medenî Kanununun 219 uncu maddesini karşılamaktadır. Edinilmiş mallara katılma rejiminde, katılma alacağı istemi, ilke olarak belirli malların özgülenmesi hakkını kapsamaz. Maddenin birinci fıkrasında buna bir istisna getirilmiş ve ölüm nedeniyle mal rejiminin tasfiyesi hâlinde sağ kalan eşe, o ana kadarki yaşantısını koruyabilmek amacıyla, ölen eşiyle birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine, katılma alacağına mahsup edilmek üzere, bu yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteme imkânı getirilmiştir. Maddede eşlerin mal rejimi sözleşmesiyle aksine düzenlemeleri yapabilecekleri öngörülmüştür. Maddenin ikinci fıkrası, birinci fıkradaki koşulların mevcudiyeti hâlinde sağ kalan eşe, ev eşyası üzerinde mülkiyet hakkı tanınmasını isteme yetkisini tanımıştır. Maddenin üçüncü fıkrası, birinci fıkradaki intifa veya oturma hakkı yerine, haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya ölenin yasal mirasçılarının istemiyle, ölen eşiyle birlikte yaşadıkları konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınmasını hükme bağlamıştır. Maddede bu haklı sebeplerin neler olabileceği belirlenmemiştir. Her somut olaya göre bu sebeplerin haklı olup olmadığı hâkim tarafından değerlendirilecektir. Maddenin son fıkrasında sağ kalan eşin, ölen eşin meslek ve sanatını icra ettirecek olan altsoylarının varlığı hâlinde, bu meslek ve sanatın icra edileceği bölümlerde intifa, oturma ya da koşulları varsa mülkiyet hakkını kullanamayacağı ifade edilmiştir. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri, ilgili maddelere yollama yapılarak saklı tutulmuştur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 94-95*

Gerekçenin ilk cümlesi maddenin sistemdeki yerini gösterir: katılma alacağı kural olarak bir para alacağıdır ve alacaklı eşe belirli bir malın verilmesini isteme hakkı vermez. Bu madde, sağ kalan eşin alışık olduğu yaşam çevresini koruması için getirilmiş dar bir istisnadır. Gerekçenin haklı sebepler konusundaki açıklaması da uygulamada belirleyicidir: kanun koyucu bilinçli olarak bir liste vermemiş, takdiri hâkime bırakmıştır. Tasarının 240. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun'da katılma alacağı bulunmadığından, ona mahsuben konut üzerinde ayni hak tanınmasına ilişkin bir hüküm de yoktu. Kural mal rejimi mal ayrılığı olduğundan (743 s. K. m. 170) sağ kalan eşin ölen eşe ait konutta kalma istemi ancak miras hukuku kuralları çerçevesinde değerlendirilebiliyordu.

2 Yargıtay 8. HD, 24.12.2012, E. 2012/4130, K. 2012/12982.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 240
Dayanak	Yalnız miras hukuku	Mal rejimi tasfiyesi
Karşılık	—	Katılma alacağına mahsup
Hak türü	—	İntifa, oturma veya mülkiyet
Ev eşyası	—	Mülkiyet hakkı istenebilir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Hak sahibi	Yalnız sağ kalan eş	Yargıtay 8. HD, K. 2015/15890
Konu	Birlikte yaşanan konut	TMK m. 240/1
Hak türü	İntifa veya oturma hakkı	TMK m. 240/1
Karşılık	Katılma alacağına mahsup, yetmezse bedel	TMK m. 240/1
Ön koşul	Katılma alacağının bulunması	Yargıtay 8. HD, K. 2012/1124
Ev eşyası	Mülkiyet hakkı istenebilir	TMK m. 240/2
Mülkiyet	Haklı sebep varsa konutta da	TMK m. 240/3
Sınır	Meslek veya sanat bölümleri	TMK m. 240/4
Sözleşme	Mal rejimi sözleşmesiyle aksi kararlaştırılabilir	TMK m. 240/1

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 219. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, edinilmiş mallara katılma rejiminde katılma alacağı isteminin ilke olarak belirli malların özgülenmesi hakkını kapsamadığını; birinci fıkrada buna bir istisna getirildiğini ve ölüm nedeniyle tasfiye hâlinde sağ kalan eşe, o ana kadarki yaşantısını koruyabilmek amacıyla, ölen eşiyle birlikte yaşadıkları

konut üzerinde katılma alacağına mahsup edilmek, bu yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteme imkânı getirildiğini belirtir. Gerekçeye göre ikinci fıkra aynı koşullarla ev eşyası üzerinde mülkiyet hakkı isteme yetkisi tanımış; üçüncü fıkra haklı sebeplerin varlığı hâlinde intifa veya oturma hakkı yerine mülkiyet hakkı tanınmasını hükme bağlamıştır. Gerekçe, haklı sebeplerin neler olabileceğinin maddede belirlenmediğini ve her somut olaya göre bunların hâkim tarafından değerlendirileceğini açıkça söyler. Son fıkra bakımından gerekçe, ölen eşin meslek ve sanatını icra ettirecek altsoyların varlığı hâlinde bu bölümlerde söz konusu hakların kullanılamayacağını ifade eder. Tasarının 240. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

DİKKAT

Bu madde yalnız **ölümle** sona eren mal rejimlerinde ve yalnız **sağ kalan eş** lehine işler; boşanmada ya da mirasçılar bakımından uygulanmaz. İşleyişi de çok sayıda kişinin sandığından farklıdır: konut sağ kalan eşe bedelsiz verilmez, katılma alacağına **mahsup edilir**; alacak tanınacak hakkın değerini karşılamıyorsa aradaki farkın ödenmesi gerekir. Buradan çıkan en kritik sonuç şudur: katılma alacağı yoksa bu maddeye dayanılamaz. Bu nedenle konutun 01.01.2002'den sonra ve edinilmiş mal olarak alınmış olması belirleyicidir; daha önce alınmış bir konut için bu yol kapalıdır ve ancak katkı payı alacağı gündeme gelir. Kural olarak istenebilecek şey mülkiyet değil intifa veya oturma hakkıdır; mülkiyet ancak haklı sebeplerin varlığı hâlinde tanınır ve haklı sebebi hâkim değerlendirir.

II. Hakkın Sahibi ve Kapsamı

- **Kural:** Sağ kalan eş, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir (TMK m. 240/1).
- **Yalnız sağ kalan eş:** Düzenleme sağ kalan eş için getirilmiştir; ölen eşin çocuğu ya da diğer mirasçıları bu haklardan yararlanamaz.[3]
- **Yalnız ölüm hâli:** Madde, mal rejiminin ölümle sona erdiği durumlara özgüdür; boşanmada uygulanmaz (TMK m. 225).
- **Amaç:** Gerekçeye göre sağ kalan eşin o ana kadarki yaşantısını koruyabilmesidir.
- **İstisna niteliği:** Gerekçe, katılma alacağı isteminin ilke olarak belirli malların özgülenmesini kapsamadığını, bu maddenin bir istisna getirdiğini belirtir.
- **Sözleşme:** Mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklıdır (TMK m. 237).

3 Yargıtay 8. HD, 09.09.2015, E. 2015/15144, K. 2015/15890.

III. Katılma Alacağına Mahsup Koşulu

- **İşleyiş:** Tanınacak hakkın değeri katılma alacağına mahsup edilir; alacak yetmezse bedel eklenir (TMK m. 240/1).
- **Ön koşul:** Katılma alacağı bulunmayan eş bu maddeye dayanamaz; intifa hakkı ancak alacağa mahsuben istenebilir.[4]
- **Zaman sınırı:** Konutun 01.01.2002 sonrasında ve edinilmiş mal olarak edinilmiş olması gerekir; daha önce edinilen konut bakımından katılma alacağı doğmaz.
- **Önce hesap:** Katılma alacağının varlığı ve miktarı belirlenmeden konuta ilişkin istem reddedilemez.[5]
- **İkame değerler:** Edinilmiş malın yerine geçen değerler de edinilmiş mal sayıldığından hesapta dikkate alınır (TMK m. 219).
- **Mal grubu:** Konutun bağlı olduğu mal grubu, istemin bu maddeye göre çözülmesine engel değildir.[6]

IV. Ev Eşyası ve Mülkiyet Hakkı

- **Ev eşyası:** Sağ kalan eş, aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir (TMK m. 240/2).
- **Konutta mülkiyet:** Haklı sebeplerin varlığı hâlinde intifa veya oturma hakkı yerine konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınabilir (TMK m. 240/3).
- **Kim isteyebilir:** Üçüncü fıkradaki istem, sağ kalan eş yanında ölen eşin yasal mirasçıları tarafından da ileri sürülebilir.
- **Haklı sebep:** Gerekçeye göre haklı sebeplerin neler olabileceği maddede belirlenmemiştir; her somut olayda hâkim değerlendirir.[7]
- **Kusur aranmaz:** Mal rejimi ölümle sona erdiğinden sağ kalan eşe yüklenebilecek bir kusur söz konusu olamaz.
- **Miras hükmünden farkı:** Bu madde mal rejiminden doğan alacağa karşılık ayni hak tanınmasını; miras hukukundaki hüküm ise terekedeki konut üzerinde mirastan doğan ayni hakkı düzenler.[8]

4 Yargıtay 8. HD, 23.02.2012, E. 2011/3715, K. 2012/1124.
5 Yargıtay 8. HD, 06.04.2016, E. 2014/24171, K. 2016/6157.
6 Yargıtay 8. HD, 10.05.2011, E. 2010/7211, K. 2011/2843.
7 Yargıtay 8. HD, 24.12.2012, E. 2012/4130, K. 2012/12982.
8 Yargıtay 8. HD, 24.12.2012, E. 2012/4130, K. 2012/12982.

V. Sınırlar ve Usul

- **Meslek bölümleri:** Ölen eşin meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı işi sürdürmesi için gerekli bölümlerde bu haklar kullanılamaz (TMK m. 240/4).
- **Tarımsal taşınmazlar:** Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır (TMK m. 233).
- **Nitelendirme:** Bu maddeye dayanan istem, aile konutu şerhi istemi sayılarak reddedilemez.[9]
- **İstemin açıklattırılması:** İstem belirsizse davacıya süre ve imkân verilerek duraksamaya yer bırakmayacak biçimde açıklattırılmalıdır.[10]
- **Görev:** İstem mal rejiminin tasfiyesine dayandığından aile mahkemesinde görülür; miras hükmüne dayanılarak görevsizlik kararı verilemez.
- **Aile konutu şerhi:** Eşin sağlığında tasarruf yetkisini sınırlayan koruma ayrı bir kurumdur (TMK m. 194).

UYGULAMA NOTU

Eşin ölümü üzerine oturduğu evde kalmak isteyen sağ kalan eş önce iki soruyu yanıtlamalıdır: konutun 01.01.2002'den sonra edinilip edinilmediği ve edinilmiş mal niteliğinde olup olmadığı. Yanıt olumluysa katılma alacağı doğar ve bu maddeye dayanılabilir. Dava dilekçesinde istem kademeli kurulmalıdır: birinci sırada katılma alacağına mahsuben intifa ya da oturma hakkı, ikinci sırada haklı sebeplerin varlığı hâlinde mülkiyet hakkı, üçüncü sırada ise alacağın para olarak tahsili. Haklı sebep iddiası somutlaştırılmalıdır: sağ kalan eşin yaşı, sağlık durumu dışındaki bağı, konutun uzun süredir kullanılıyor olması, başka konutunun bulunmaması gibi ölçülebilir veriler sunulmalıdır. Ev eşyası için ayrı bir kalem açılmalı ve eşyalar listelenmelidir. Ölen eşin muayenehane, atölye gibi mesleki bölümleri varsa ve altsoyu aynı işi sürdürecekse, bu bölümler bakımından istemde bulunulamayacağı baştan hesaba katılmalıdır. Son olarak istemin aile konutu şerhi ile karıştırılmaması için dilekçede dayanılan madde açıkça yazılmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
23.02.2012 · E. 2011/3715 · K. 2012/1124

İntifa hakkı ancak katılma alacağına mahsuben istenebilir; bu nedenle madde yalnız 01.01.2002 sonrası edinilen aile konutunda uygulanır

1953 yılında evlenen eşlerden biri 2008 yılında ölmüştür. Sağ kalan eş, hayatının kalan kısmını birlikte yaşadıkları konutta geçirmek istediğini belirterek lehine intifa

9 Yargıtay 2. HD, 23.02.2009, E. 2007/16808, K. 2009/2869.
10 Yargıtay 8. HD, 10.05.2011, E. 2010/7211, K. 2011/2843.

hakkı kurulmasını istemiştir. Ancak konut 1980 yılında, yani mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde edinilmişti.

> *Davacı eş yararına aile konutu üzerinde intifa hakkının tanınabilmesi için maddede yazılı diğer koşulların yanında sağ kalan eşin katılma alacağının bulunması ve aile konutunun 4721 sayılı TMK.nun yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihinden sonra edinilmiş olması gerekmektedir. Zira intifa hakkı ancak katılma alacağı hakkına mahsuben talep edilebilir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Madde, katılma alacağının varlığına bağlı bir haktır: alacak yoksa mahsup edilecek bir şey de bulunmaz. 01.01.2002 öncesinde mal ayrılığı rejimi geçerli olduğundan o dönemde edinilen konut bakımından katılma alacağı doğmaz; bu tarihten önce alınmış aile konutu için bu maddeye dayanılarak intifa ya da oturma hakkı istenemez. O dönem için ancak katkı payı alacağı gündeme gelir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
09.09.2015 · E. 2015/15144 · K. 2015/15890

Madde yalnız sağ kalan eş için düzenlenmiştir; ölen eşin çocuğu bu haklardan yararlanamaz

Aile konutuna ilişkin istem, hem sağ kalan eş hem de ölen eşin oğlu tarafından birlikte ileri sürülmüştür. Mahkeme, haklı sebep bulunmadığı gerekçesiyle davayı tümüyle reddetmiştir.

> *TMK'nun 240. maddesindeki aile konutu ve ev eşyasına ilişkin düzenleme sağ kalan eş için düzenlenmiş olup, ancak sağ kalan eş hakkında uygulanabilir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Hakkın sahibi yalnız sağ kalan eştir; altsoy ya da diğer mirasçılar bu maddeye dayanamaz. Buna karşılık sağ kalan eş yönünden dava esastan incelenmeli, deliller toplanıp madde koşulları değerlendirilmelidir. Mirasçıların konut üzerindeki istemleri için miras hukukundaki ayrı hüküm söz konusudur.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
24.12.2012 · E. 2012/4130 · K. 2012/12982

Haklı sebep varsa intifa veya oturma hakkı yerine mülkiyet hakkı tanınabilir; haklı sebebin varlığı mahkemece araştırılır

Sağ kalan eş, katılma alacağı karşılığında konuttaki paya ilişkin mülkiyet hakkı tanınmasını istemiştir. Mahkeme, miras hukukundaki özgüleme hükmünü gerekçe göstererek davayı görev yönünden reddetmiştir.

> *Maddenin metninden de anlaşıldığı gibi haklı sebeplerin varlığının olup olmadığının mahkemece araştırılıp belirlenmesi gerekmektedir. Mal rejimi ölümle son bulduğundan sağ kalan eşe bu yönde yükletilebilecek bir kusurda söz konusu olamaz. Uygulama açısından TMK. nun 240 ile aynı Kanunun 652. maddesi*

arasında ortak bir yön bulunduğu ve ortak bir konuyu düzenledikleri görülmekle birlikte aralarında bazı farklar da bulunmaktadır. TMK. nun 240. maddesine göre, mal rejimi ölüm nedeniyle sona erdiğinde, sağ kalan eşin bu rejimden kaynaklanan ayni hakkını düzenlemektedir. Yani edinilmiş mallara katılma alacağı karşılığında mülkiyet hakkının tanınmasını öngörmektedir. TMK. nun 652. maddesinde ise, eşler arasındaki mal rejimi ne olursa olsun, sağ kalan eşin, tereke malları arasında yer alan konut veya konut eşyası üzerinde mirastan kaynaklanan ayni hakkını düzenlemektedir.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karar, iki kurumu birbirinden ayırır: TMK m. 240 mal rejiminden doğan katılma alacağı karşılığında ayni hak tanınmasını, miras hukukundaki hüküm ise mirastan doğan ayni hakkı düzenler. Bu nedenle mal rejimine dayanan istem, miras hükmüne dayanılarak görevsizlikle reddedilemez. Ayrıca mal rejimi ölümle sona erdiğinden sağ kalan eşe yüklenebilecek bir kusur da söz konusu olamaz.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
23.02.2009 · E. 2007/16808 · K. 2009/2869

Katılma alacağına mahsuben intifa veya oturma hakkı istemi, aile konutu şerhi istemi sayılarak reddedilemez

Sağ kalan eş, dava dilekçesinde aile konutunun katılma alacağına mahsup edilerek lehine intifa veya oturma hakkı tanınmasını istemiştir. Mahkeme davayı aile konutu şerhi istemi olarak nitelendirip reddetmiştir.

> *Davacı dava dilekçesinde aile konutunun katılma alacağına mahsup edilerek intifa veya oturma hakkı isteminde bulunduğuna göre delillerin bu çerçevede değerlendirilerek sonucu uyarınca bir karar verilmesi gerekirken davanın aile konutu şerhi verilmesine ilişkin olduğundan söz edilerek yazılı gerekçe ile reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Olayları açıklamak taraflara, hukuki nitelendirme yapmak hâkime aittir; ancak nitelendirme istemin özüne uygun olmalıdır. Aile konutu şerhi ile bu maddeye dayanan özgüleme istemi farklı taleplerdir: birincisi tasarruf yetkisini sınırlayan bir koruma, ikincisi tasfiyede ayni hak tanınmasıdır.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
10.05.2011 · E. 2010/7211 · K. 2011/2843

İstem belirsizse davacıya açıklattırılmalı; aile konutundan kaynaklanan iptal ve tescil istemi bu maddeye göre çözülür

Sağ kalan eş, aile konutu olarak kullanılan taşınmaz için iptal ve tescil istemiştir. İstemin mal rejiminin tasfiyesine mi yoksa aile konutuna mı dayandığı dilekçeden anlaşılamıyordu; mahkeme istemi açıklattırmadan reddetmiştir.

> *Uyuşmazlığın, dava konusu 3898 parselin aile konutu olmasından kaynaklanan iptal ve tescil isteğinden ibaret olduğunun anlaşılması durumunda ise, 4721 sayılı TMK.nun 240. maddesi gereğince çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Davanın türüne göre, iddia ve savunma doğrultusunda taraf delillerinin toplanıp, değerlendirilerek iptal ve tescil isteği hakkında bir karar verilmesi gerekirken dava açıklatılmadan yazılı gerekçeyle reddine karar verilmesi doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Mahkeme, davacıya süre ve imkân vererek istemi duraksamaya yer vermeyecek biçimde açıklattırmalıdır. İstem tasfiyeye dayanıyorsa taşınmazın edinme tarihine göre ilgili hükümler, aile konutuna dayanıyorsa bu madde uygulanır. Aynı kararda, konutun bağlı olduğu mal grubunun bu bakımdan önem taşımadığı da belirtilmiştir.

6 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
06.04.2016 · E. 2014/24171 · K. 2016/6157

Katılma alacağının bulunup bulunmadığı belirlenmeden, konuta ilişkin istem reddedilemez

Sağ kalan eş, konutun aile konutu olduğunun tespitiyle bu maddeden doğan haklarının tanınmasını istemiştir. Mahkeme, taşınmazın murisin kişisel malı olduğunu ve davacının katılma alacağı bulunmadığını belirterek davayı reddetmiştir. Oysa konutun bedelinin emeklilik ikramiyesi dışındaki bölümü edinilmiş mallardan karşılanmıştı.

> *...emekli ikramiyesi dışındaki bölümün anılan kanun maddesi uyarınca edinilmiş mallardan karşılandığının kabulü gerekir. Aynı Kanunun 219/5.maddesi uyarınca edinilmiş malın yerine geçen değerler de edinilmiş mal sayılacağından davacının artık değere katılma alacağı mevcuttur. Bu açıklamalara göre belirlenecek katılma alacağına mahsuben, davacının talepleri konusunda bir karar verilmesi gerekirken usul, yasa ve dosya içeriğine uygun düşmeyen sair gerekçelerle davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Bu madde katılma alacağına mahsuben işlediğinden, önce alacağın varlığı ve miktarı belirlenmelidir. Emekli ikramiyesinin bir bölümü kişisel mal sayılsa bile kalan kısım edinilmiş maldır; edinilmiş malın yerine geçen değerler de edinilmiş mal sayılır. Hesap yapılmadan verilen ret kararı eksik incelemedir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.
- **TMK m. 226:** Paylı malın özgülenmesi.
- **TMK m. 233:** Tarımsal işletmeler.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.

- **TMK m. 237:** Sözleşme serbestisi.
- **TMK m. 239:** Ödeme ve ertelenmesi.

MADDE

241

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
VI. Katılma alacağının ve değer artış payının ödenmesi
3. Üçüncü kişilere karşı dava

KANUN METNİ

(1) Tasfiye sırasında, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi, katılma alacağını karşılamadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçıları, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebilir.
(2) Dava hakkı, alacaklı eş veya mirasçılarının haklarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mal rejiminin sona ermesinin üzerinden beş yıl geçmekle düşer.
(3) Yukarıdaki fıkra hükümleri ve yetki kuralları dışında mirastaki tenkis davasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

MADDE ÖZETİ

Borçlu eşin malvarlığı veya terekesi katılma alacağını karşılamıyorsa, alacaklı eş veya mirasçıları hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebilir (m. 241). Üçüncü kişi, borçlu eşle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulamaz.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

İkincil sorumluluk	Üçüncü kişiye ancak eşin malvarlığı yetmediğinde başvurulabilmesi (TMK m. 241/1).
Eksik kalan miktar	Borçlu eşten tahsil edilemeyen ve üçüncü kişiden istenebilecek tutar (TMK m. 241/1).
Hak düşürücü süre	Bir yıllık ve beş yıllık süreler; geçmesiyle dava hakkı düşer (TMK m. 241/2).

1 Yargıtay 8. HD, 20.02.2014, E. 2013/9071, K. 2014/2843.

Tenkis hükümleri | Yetki kuralları dışında kıyasen uygulanan miras hukuku kuralları (TMK m. 241/3).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 241- Madde İsviçre Medenî Kanununun 220 nci maddesini karşılamaktadır. Madde bir eşin katılmadan doğan alacağının, borçlu eşin malların ayrılması sonucu ortaya çıkan malvarlığından veya borçlu eş ölmüşse terekeye dahil malvarlığından tahsil edilebilmesini düzenlemektedir. Bu malların kişisel veya edinilmiş mal olmasının önemi yoktur. Bu malvarlığı diğer eşin katılma alacağını karşılamadığı takdirde, bu madde ile alacaklı eşe, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları, bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan kısmın tamamlanmasını isteme hakkı tanınmaktadır. Bu düzenleme, katılma alacağı için borçlunun tasfiye sırasında sahip olduğu veya terekesine dahil bütün malvarlığı ile sorumlu olmasının doğal bir sonucudur. İkinci fıkrada dava hakkı, alacaklı eşin veya mirasçılarının haklarının ihlâl edildiğini öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her hâlde mal rejiminin sona ermesinden itibaren beş yıllık zamanaşımı süresine tâbi tutulmuştur. Bu maddenin ikinci fıkrasını karşılayan İsviçre Medenî Kanununun 220 nci maddesinin ikinci fıkrasında uzun zamanaşımı süresi on yıl olarak öngörülmüştür. Ancak tenkisle ilgili hak düşümü süresini düzenleyen 571 inci madde ile paralellik sağlamak amacıyla maddede İsviçre aslından ayrılmış ve on yıllık süre yerine beş yıllık süre öngörülmüştür. Maddenin üçüncü fıkrası yetkiye ilişkin hükümler hariç olmak üzere, mirastaki tenkis davasına ilişkin hükümlere yollama yapmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 95*

Gerekçe ile kanunlaşan metin arasında sürelerin niteliği bakımından önemli bir fark vardır: gerekçe bir yıllık ve beş yıllık süreleri "zamanaşımı süresi" olarak anmaktadır. Adalet Komisyonu ise Tasarının ikinci fıkrasının sonundaki "zamanaşımına uğrar" ibaresini, bu sürenin hak düşürücü süre olması bakımından "düşer" şeklinde değiştirmiştir (S. Sayısı 723, s. 313). Bu değişikliğin pratik sonucu büyüktür: hak düşürücü süreler mahkemece kendiliğinden gözetilir, durmaz ve kesilmez. Gerekçenin beş yıllık süreye ilişkin açıklaması da bu yorumu destekler; süre, tenkisteki hak düşümü süresiyle paralellik kurulması amacıyla İsviçre'deki on yıldan indirilmiştir.

Eski Kanun'da katılma alacağı bulunmadığından, bu alacağın üçüncü kişilerden tahsiline ilişkin bir hükme de yer verilmemişti. Kural mal rejimi mal ayrılığı olduğundan (743 s. K. m. 170) eşler birbirinin malvarlığındaki artıştan pay alamıyor, üçüncü kişilere yapılan devirler ancak muvazaa ya da alacaklıdan mal kaçırma hükümleriyle ele alınabiliyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 241
Dayanak	Muvazaa ve genel hükümler	Özel düzenleme
Kapsam	—	Karşılıksız kazandırmalar
Sınır	—	Eksik kalan miktarla sınırlı
Süre	—	Bir yıl ve beş yıl hak düşürücü

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Koşul	Eşin malvarlığı alacağı karşılamamalı	TMK m. 241/1
Konu	Hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmalar	TMK m. 241/1
Sınır	Eksik kalan miktarla sınırlı	TMK m. 241/1
Müteselsillik	Üçüncü kişi eşle birlikte sorumlu tutulamaz	Yargıtay 8. HD, K. 2014/2843
Kısa süre	Öğrenmeden başlayarak bir yıl	TMK m. 241/2
Uzun süre	Rejimin sona ermesinden başlayarak beş yıl	TMK m. 241/2
Sürenin niteliği	Hak düşürücü süre	S. Sayısı 723, s. 313
Yollama	Tenkis hükümleri kıyasen uygulanır	TMK m. 241/3
İspat	Resmî sicilin aksini iddia eden ispatlar	Yargıtay HGK, K. 2019/561

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 220. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, maddenin bir eşin katılmadan doğan alacağının borçlu eşin malların ayrılması sonucu ortaya çıkan malvarlığından veya borçlu eş ölmüşse terekeye dahil malvarlığından tahsil edilebilmesini düzenlediğini; bu malların kişisel veya edinilmiş mal olmasının önem taşımadığını belirtir. Gerekçeye göre bu malvarlığı katılma alacağını karşılamadığı takdirde alacaklı eşe, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan kısmın tamamlanmasını isteme hakkı tanınmakta; bu düzenleme, katılma alacağı için borçlunun tasfiye sırasında sahip olduğu veya terekesine dahil bütün malvarlığı ile sorumlu olmasının doğal bir sonucu

sayılmaktadır. Gerekçe ayrıca uzun sürenin İsviçre'de on yıl olduğunu, ancak tenkisle ilgili hak düşümü süresiyle paralellik sağlamak amacıyla Türk metninde beş yıl olarak öngörüldüğünü açıklar. Tasarının 241. maddesinin ikinci fıkrasının sonundaki "zamanaşımına uğrar" ibaresi, bu sürenin hak düşürücü süre olması bakımından Adalet Komisyonunca "düşer" şeklinde değiştirilmiştir (S. Sayısı 723, s. 313).

DİKKAT

Bu madde, eşinin mal kaçırdığını düşünenler için son çare niteliğindedir; ancak işleyişi sıkı koşullara bağlıdır. Birincisi, üçüncü kişiye **doğrudan** gidilemez: önce tasfiye davası açılır, katılma alacağı hüküm altına alınır ve bu alacağın eşin malvarlığından tahsil edilemediği ortaya çıkar. İkincisi, üçüncü kişiden istenebilecek tutar alacağın tamamı değil yalnız **eksik kalan miktardır**. Üçüncüsü ve en kritik olanı sürelerdir: hakkın zedelendiğinin öğrenilmesinden itibaren **bir yıl**, her hâlde mal rejiminin sona ermesinden itibaren **beş yıl** geçerse dava hakkı düşer. Bunlar zamanaşımı değil hak düşürücü sürelerdir; mahkemece kendiliğinden gözetilir, durmaz ve kesilmez. Beş yıllık süre boşanma davasının açıldığı tarihten işlemeye başladığından, tasfiye davası uzarsa üçüncü kişiye başvurma imkânı süre dolduğu için ortadan kalkabilir. Bu nedenle mal kaçırma şüphesi varsa tasfiye davası geciktirilmemeli ve dava, devrin yapıldığı kişiye baştan ihbar edilmelidir.

II. Üçüncü Kişiye Başvurulabilecek Durumlar

- **Ön koşul:** Tasfiye sırasında borçlu eşin malvarlığı veya terekesi katılma alacağını karşılamıyor olmalıdır (TMK m. 241/1).
- **Bütün malvarlığı:** Gerekçeye göre borçlu eş, tasfiye sırasında sahip olduğu veya terekesine dahil bütün malvarlığı ile sorumludur; bu malların kişisel ya da edinilmiş mal olması önemli değildir.
- **Sıra:** Önce tasfiye davası açılıp alacak hüküm altına alınır, sonra tahsil edilemediği ortaya çıkarsa üçüncü kişiye başvurulur (TMK m. 236).
- **Konu:** İstem, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmalara yöneliktir (TMK m. 229).
- **Sınır:** Talep, eksik kalan miktarla sınırlıdır; alacağın tamamı üçüncü kişiden istenemez.
- **Müteselsillik yok:** Üçüncü kişi, tasfiye davasında borçlu eşle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulamaz.[2]

2 Yargıtay 8. HD, 20.02.2014, E. 2013/9071, K. 2014/2843.

III. TMK m. 229 ile İlişki

- **Birlikte uygulama:** Eklenecek değerler hükmü hesabı, bu madde ise tahsili düzenler; ikisi birbirini tamamlar (TMK m. 229).
- **İhbar koşulu:** Mahkeme kararının devralan üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilmesi için davanın ona usulünce ihbar edilmiş olması gerekir (TMK m. 229/2).
- **Tespit kararı:** Tasfiye davasında üçüncü kişi hakkında yalnız kazandırmanın ve ihbarın tespitine karar verilebilir.
- **Bekletici sorun:** Üçüncü kişiye karşı açılan dava ayrılıp eş hakkındaki davanın sonucu bekletici sorun yapılabilir (TMK m. 231).
- **Hesabi işlem:** Ekleme yalnız hesapta yapılır; devir geçerliliğini korur ve bu madde dışında iptal edilemez.
- **İspat:** Malın gerçekte eşe ait olduğu iddiası resmî sicile karşı ileri sürülüyorsa ispat yükü iddia edendedir.[3]

IV. Süreler

- **Kısa süre:** Dava hakkı, hakların zedelendiğinin öğrenildiği tarihten başlayarak bir yıl geçmekle düşer (TMK m. 241/2).
- **Uzun süre:** Her hâlde mal rejiminin sona ermesinden başlayarak beş yıl geçmekle düşer (TMK m. 241/2).
- **Niteliği:** Tasarıdaki "zamanaşımına uğrar" ibaresi, bu sürelerin hak düşürücü süre olması bakımından Komisyonca "düşer" biçimine getirilmiştir (S. Sayısı 723, s. 313).
- **Sonucu:** Hak düşürücü süreler mahkemece kendiliğinden gözetilir; durmaz, kesilmez ve taraflarca ileri sürülmesi gerekmez.
- **Başlangıç:** Beş yıllık süre boşanmada dava tarihinden işlemeye başlar (TMK m. 225).
- **Uyarı:** Tasfiye davası uzarsa bu süre dolabileceğinden, üçüncü kişiye yönelik hak baştan planlanmalıdır.

V. Tenkis Hükümlerine Yollama ve Komşu Yollar

- **Yollama:** Yetki kurallarına ilişkin hükümler dışında mirastaki tenkis davasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır (TMK m. 241/3).
- **Sonuçları:** Kazandırmanın iadesi, iyi niyetli üçüncü kişinin durumu ve iade kapsamı gibi konularda tenkis kuralları esas alınır.
- **Muvazaa yolu:** Devir muvazaalı ise eş, genel hükümlere dayanarak tapu iptali ve tescil davası da açabilir.[4]

3 Yargıtay HGK, 14.05.2019, E. 2017/1555, K. 2019/561.

- **Farkları:** Muvazaa davasında amaç devrin geçersizliği ve malın borçlu eş adına tescili; bu maddede ise eksik kalan alacağın tahsilidir.
- **Alacaklılara karşı:** Alacaklıların hakları saklıdır ve tasfiye onların haklarını etkilemez (TMK m. 213).
- **Görev:** Uyuşmazlıklarda aile mahkemesi görevlidir.

UYGULAMA NOTU

Diğer eşin mal kaçırdığından şüphelenen eş iki davayı baştan birlikte planlamalıdır. Birinci adım, tasfiye davasını gecikmeden açmak ve davayı devrin yapıldığı kişiye usulüne uygun biçimde ihbar etmektir; ihbar yapılmazsa ileride bu maddeye dayanılamaz. İkinci adım, tasfiye kararı kesinleştikten sonra borçlu eşin malvarlığından tahsil girişiminde bulunup sonucu belgelemektir; icra takibinde alınan aciz belgesi ya da haczedilecek mal bulunmadığına ilişkin tutanak, üçüncü kişiye karşı açılacak davada koşulun gerçekleştiğini gösterir. Üçüncü adım süre takibidir: beş yıllık süre boşanma dava tarihinden işlediğinden, tasfiye davası uzuyorsa süreyi kaçırmamak için üçüncü kişiye karşı davanın ayrıca açılması değerlendirilmelidir. İstem sonucu "eksik kalan miktarla sınırlı olarak" biçiminde kurulmalıdır; üçüncü kişinin eşle birlikte müteselsil borçlu gösterilmesi bozma sebebidir. Devir muvazaalı ise ayrıca tapu iptali ve tescil davası açma imkânının bulunduğu unutulmamalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
14.05.2019 · E. 2017/1555 · K. 2019/561

Üçüncü kişi adına kayıtlı mal bakımından resmî sicilin aksi ispatlanamazsa tasfiyeye ilişkin istem reddedilir

Evlilik birliği içinde edinildiği ileri sürülen araç, trafik sicilinde dava dışı bir üçüncü kişi adına kayıtlıydı. Davacı eş, aracın gerçekte davalı eş tarafından edinildiğini tanık beyanları ve kasko ödemelerine dayanarak ileri sürmüştür; yerel mahkeme istemi reddetti ve direnmiştir.

> *"...trafik sicil kayıtları resmî sicillerden olup aksi kanıtlanabilir ise de eldeki davada bu sicil kaydının doğru olmadığı davacı tarafından ispatlanamamıştır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, oy çokluğuyla direnme kararını onamıştır. Resmî sicil kayıtlarının aksi her türlü delille ispatlanabilir; ancak bu ispat yükü, malın gerçekte eşe ait olduğunu ileri süren tarafa aittir. Somut olayda tanık beyanları ve kasko ödemeleri yeterli görülmemiştir. Azınlık, muvazaa iddiasının her türlü delille ispatlanabileceğinden hareketle aracın eş tarafından edinildiğinin kanıtlandığı görüşündeydi. Karar, üçüncü kişi adına kayıtlı mallarda ispatın ne kadar belirleyici olduğunu göstermektedir.

4 Yargıtay 8. HD, 14.02.2013, E. 2012/7074, K. 2013/1462.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
20.02.2014 · E. 2013/9071 · K. 2014/2843

Üçüncü kişi, borçlu eşle birlikte katılma alacağından müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulamaz

Tasfiyeye konu mal, davalı eşin babasına devredilmişti. Mahkeme, üçüncü kişi konumundaki babayı da eşle birlikte katılma alacağından sorumlu tutarak davayı kabul etmiştir. Ayrıca alacağa dava tarihinden itibaren faiz işletilmiştir.

> *Görüldüğü gibi üçüncü kişinin sorumluluğu TMK'nun 241. maddesinde, sınırlı olarak açık bir biçimde belirlenmiştir. Bu bakımdan davalı-üçüncü kişi baba M.. diğer davalı eş ile birlikte katılma alacağından müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulamaz. O halde, davalı- üçüncü kişi baba Mehmet yönünden davanın reddi yerine kabulü usul ve kanuna aykırıdır. Bundan ayrı katılma alacağına ilişkin dava da TMK'nun 239/ son maddesine aykırı olarak tasfiye tarihi olan karar tarihinden itibaren yasal faize hükmedilmesi yerine dava tarihinden itibaren faize hükmedilmesi de doğru değildir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Üçüncü kişinin sorumluluğu sınırlı ve ikincildir: ancak borçlu eşin malvarlığı alacağı karşılamadığında ve eksik kalan miktarla sınırlı olarak doğar. Bu nedenle üçüncü kişi, tasfiye davasında eşle birlikte müteselsil borçlu gibi gösterilemez. Kararda ayrıca katılma alacağına dava tarihinden değil tasfiye tarihinden faiz yürütüleceği de vurgulanmıştır.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
14.02.2013 · E. 2012/7074 · K. 2013/1462

Muvazaaya dayalı tapu iptali ve tescil istemi mal rejimi davası değildir; genel hükümlere göre çözülür

Eş, kendisine ait konutun üçüncü kişiye muvazaalı olarak devredildiğini ileri sürerek tapu iptali ve tescil istemiştir. Mahkeme istemi mal rejimi kapsamında değerlendirip, eşin ancak alacak davası açabileceği gerekçesiyle reddetmiştir.

> *Dava, dava dilekçesinin kapsamı ve mahkemenin kısmi gerekçesinden de açıklandığı üzere genel muvazaaya dayalı 818 sayılı BK.nun 18. (6098 s. TBK. m.19) maddesi gereği açılan iptal ve tescil isteğine ilişkindir. Mahkemece, ağırlık olarak mal rejimi niteliğinde değerlendirilerek davanın reddine karar verilmiş ise de, mahkemenin bu görüşüne katılma olanağı bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Mal rejiminden doğan hakkın alacak hakkı olması, eşin genel hükümlere dayanarak muvazaa iddiasında bulunmasını engellemez. İki yol birbirinden ayrıdır: muvazaa davasında amaç devrin geçersizliğinin tespiti ve malın borçlu eş adına tescili, tasfiye davasında ise alacağın tahsilidir. İstemin hangi hukuki sebebe dayandığı dilekçeden belirlenmelidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 213:** Alacaklıların korunması.

- **TMK m. 225:** Mal rejiminin sona ermesi.
- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 231:** Artık değer.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.
- **TMK m. 239:** Ödeme ve ertelenmesi.
- **TMK m. 240:** Aile konutu ve ev eşyası.

MAL AYRILIĞI

Üçüncü Ayırım · m. 242–243

Mal Ayrılığı başlıklı ayırım, Türk Medeni Kanunu'nun 242–243. maddelerini kapsamaktadır. Bu ciltte yer alan maddeler ve özleri aşağıda gösterilmiştir.

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 242	Yönetim, yararlanma ve tasarruf	Mal ayrılığı rejiminde eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur
m. 243	Diğer hükümler	Mal ayrılığı rejiminde ispat, borçlardan sorumluluk ve paylı mülkün özgülenmesi konularında paylaşmalı mal ayrılığı rejimine ilişkin hükümler uygulanır

MADDE

242 A. Yönetim, yararlanma ve tasarruf

KANUN METNİ

Mal ayrılığı rejiminde eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur.

MADDE ÖZETİ

Mal ayrılığı rejiminde eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur (m. 242). Rejimde tasfiyeye ilişkin hüküm bulunmadığından, bir eşin diğerinin malına yaptığı katkı Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine dayanan katkı payı alacağı olarak istenir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Mal ayrılığı	Her eşin kendi malvarlığını koruduğu, ortak bir kütlenin oluşmadığı rejim (TMK m. 242).
Katkı payı alacağı	Bir eşin diğerinin malının edinilmesine yaptığı katkının karşılığı.[2]
Fedakârlığın denkleştirilmesi	Katkı oranı belirlenemediğinde hakkaniyete göre tutar takdiri.[3]
Seçimlik rejim	Mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilebilen rejim (TMK m. 202).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 242- Maddeyle eşlerin seçimlik rejim olarak mal ayrılığı sistemini seçebilme olanağı getirilmiştir. Ülkemizde geniş bir uygulama alanı bulan ve uzun yıllardan beri toplum tarafından yakından bilinen yürürlükteki Kanunda mevcut mal ayrılığı rejiminin tercih edilmesi mümkündür. Eşlere bu olanağın tanınması amacıyla İsviçre'de

1 Yargıtay HGK, 05.05.2010, E. 2010/8-231, K. 2010/255.
2 Yargıtay HGK, 05.05.2010, E. 2010/8-231, K. 2010/255.
3 Yargıtay HGK, 14.03.2018, E. 2017/1617, K. 2018/469.

> olduğu gibi klasik mal ayrılığı rejimi, seçimlik rejim olarak kabul edilmiştir. Bu durumda eşlerin her biri kendi malvarlığının yönetim, yararlanma ve tasarruf yetkisine sahiptir. Ancak, söz konusu yönetim ve yararlanma hakkı maddede belirtildiği üzere "yasal sınırlar" içerisinde mevcuttur. Örneğin hâkim, evlenmenin genel hükümlerinde öngörüldüğü üzere, bu rejimde de eşlerden birisinin istemi üzerine ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirleyebilir (m. 196) veya ailenin korunması amacıyla eşlerin kendi malvarlıkları üzerindeki tasarruf yetkisini sınırlayabilir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 96*

Gerekçedeki "yürürlükteki Kanunda mevcut mal ayrılığı rejimi" ifadesi, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin yasal rejimini işaret eder. Kanun koyucu, toplumca bilinen bu rejimi tümüyle kaldırmak yerine seçimlik rejim olarak korumuştur. Gerekçenin "yasal sınırlar" vurgusu da önemlidir: mal ayrılığı, eşlerin birbirine karşı hiçbir yükümlülüğü kalmadığı anlamına gelmez; ailenin geçimine katılma ve aile konutunun korunmasına ilişkin kurallar bu rejimde de uygulanır. Tasarının 242. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun'da mal ayrılığı, eşlerin sözleşmeyle başka bir usul seçmemeleri hâlinde kendiliğinden uygulanan yasal rejimdi. 4721 sayılı Kanun bu tercihi tersine çevirmiş; yasal rejim olarak edinilmiş mallara katılmayı benimsemiş, mal ayrılığını ise seçimlik rejimler arasına almıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun m. 170	4721 sayılı Kanun m. 242
Niteliği	Yasal rejim	Seçimlik rejim
Uygulanma	Kendiliğinden	Sözleşmeyle
Malvarlığı	Her eş kendi malının maliki	Aynı
Tasfiye	Hüküm yok	Hüküm yok

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; mal ayrılığı seçimlik rejim oldu	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Malvarlığı	Her eş kendi malvarlığını korur	TMK m. 242
Yetkiler	Yönetim, yararlanma ve tasarruf	TMK m. 242
Sınır	Yasal sınırlar saklıdır	TMK m. 242
Seçim	Mal rejimi sözleşmesiyle seçilir	TMK m. 202
Tasfiye	Rejimde tasfiye hükmü yoktur	Yargıtay HGK, K. 2010/255
Katkı payı	Borçlar Kanunu genel hükümlerine dayanır	Yargıtay HGK, K. 2010/255
Zamanaşımı	On yıl; kesinleşmeyle başlar	Yargıtay HGK, K. 2010/255
Bedeni emek	Düzenli çalışma katkı sayılır	Yargıtay HGK, K. 2018/469
Oran belirsizse	Hakkaniyete göre tutar takdir edilir	Yargıtay HGK, K. 2018/469

1 TBMM gerekçesine göre maddeyle eşlerin seçimlik rejim olarak mal ayrılığı sistemini seçebilme olanağı getirilmiştir. Gerekçe, ülkemizde geniş bir uygulama alanı bulan ve uzun yıllardan beri toplum tarafından yakından bilinen, o tarihte yürürlükte olan Kanun'da mevcut mal ayrılığı rejiminin tercih edilmesinin mümkün olduğunu; eşlere bu olanağın tanınması amacıyla İsviçre'de olduğu gibi klasik mal ayrılığı rejiminin seçimlik rejim olarak kabul edildiğini belirtir. Gerekçeye göre bu durumda eşlerin her biri kendi malvarlığının yönetim, yararlanma ve tasarruf yetkisine sahiptir; ancak söz konusu yönetim ve yararlanma hakkı maddede belirtildiği üzere "yasal sınırlar" içerisinde mevcuttur. Gerekçe buna iki örnek verir: hâkim, evlenmenin genel hükümlerinde öngörüldüğü üzere bu rejimde de eşlerden birinin istemi üzerine ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirleyebilir (TMK m. 196) veya ailenin korunması amacıyla eşlerin kendi malvarlıkları üzerindeki tasarruf yetkisini sınırlayabilir. Tasarının 242. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

DİKKAT

Mal ayrılığı bugün **seçimlik** bir rejimdir: eşler noterde mal rejimi sözleşmesi yaparak seçmedikçe uygulanmaz. Ancak bu maddenin pratikteki asıl önemi geçmişten gelir: 01.01.2002'den önce mal ayrılığı **yasal rejimdi**, dolayısıyla o tarihten önce edinilmiş bütün mallar bu rejime tabidir. Rejimin en belirleyici özelliği, içinde tasfiyeye ilişkin bir hüküm bulunmamasıdır. Bunun sonucu şudur: bu dönemde edinilmiş bir mal için katılma alacağı ya da değer artış payı istenemez; yalnız **katkı**

payı alacağı istenebilir ve bu alacak Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine dayanır. Katkı payında katılma alacağından farklı olarak katkının ispatı gerekir; buna karşılık tarlada, dükkânda ya da evde sürdürülen düzenli çalışma da katkı sayılır ve oran hesaplanamıyorsa dava reddedilmez, hakkaniyete göre bir tutara hükmedilir.

II. Rejimin Özellikleri

- **Kural:** Mal ayrılığı rejiminde eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur (TMK m. 242).
- **Ortak kütle yok:** Rejimde edinilmiş mal-kişisel mal ayrımı ve ortak bir mal kütlesi bulunmaz; her eşin malvarlığı ayrıdır.
- **Seçimlik rejim:** Bugün ancak mal rejimi sözleşmesiyle seçilebilir (TMK m. 202, TMK m. 205).
- **Gerekçedeki tercih:** Gerekçe, uzun yıllardır toplumca bilinen klasik mal ayrılığı rejiminin İsviçre'de olduğu gibi seçimlik rejim olarak kabul edildiğini belirtir.
- **Yasal sınırlar:** Hâkim, ailenin geçimi için her eşin yapacağı parasal katkıyı belirleyebilir (TMK m. 196) veya tasarruf yetkisini sınırlayabilir (TMK m. 199).
- **Aile konutu:** Aile konutuna ilişkin koruma bu rejimde de uygulanır (TMK m. 194).

III. 01.01.2002 Öncesi Dönem

- **Yasal rejim:** 4721 sayılı Kanun'un yürürlüğünden önce mal ayrılığı yasal mal rejimiydi (743 s. K. m. 170).
- **Sonuç:** Bu tarihten önce edinilen mallar için katılma alacağı ya da değer artış payı istenemez (TMK m. 227, TMK m. 236).
- **Geçiş:** Eşler bir yıl içinde başka rejim seçmedilerse 01.01.2002'den itibaren edinilmiş mallara katılma rejimine geçmiş sayılırlar (TMK m. 202).
- **İki dönemli tasfiye:** Uzun evliliklerde aynı dosyada iki ayrı hesap yapılır: 2002 öncesi katkı payı, sonrası katılma alacağı (TMK m. 227).
- **Belirleyici tarih:** Malın hangi dönemde edinildiği, hangi hesabın uygulanacağını belirler.
- **Karine farkı:** Edinilmiş mal karinesi yalnız 01.01.2002 sonrası edinimler için geçerlidir (TMK m. 222).

IV. Katkı Payı Alacağı

- **Dayanak:** Rejimde tasfiye hükmü bulunmadığından alacak, Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine dayanan akdi ilişkiden doğar.[4]
- **İspat yükü:** Katkısını ileri süren eş bunu ispatla yükümlüdür; katılma alacağından farklı olarak burada katkı şarttır.
- **Bedeni emek:** Tarlada, bahçede, hayvancılıkta veya işletmede sürdürülen düzenli çalışma katkı sayılır.[5]
- **Oran belirlenemezse:** Hakkaniyet ve fedakârlığın denkleştirilmesi ilkesi ile TBK m. 50 ve 51 gözetilerek tazminat niteliğinde bir tutara hükmedilir.
- **Değer:** Uygulamada katkı oranı, taşınmazın dava tarihindeki değeriyle çarpılarak alacak bulunur.
- **Bağış savunması:** Ödemeler bağış sayılsa bile tazminat istemi bağışı kapsayacağından ödenen tutarların iadesi gerekebilir.[6]

V. Zamanaşımı ve Usul

- **Süre:** Katkı payı alacağı genel zamanaşımı süresine tabidir.[7]
- **Başlangıç:** Evlilik devam ettiği sürece eşler arasında zamanaşımı işlemez; süre boşanma kararının kesinleşmesiyle başlar.
- **Boşanmanın eki değil:** İstem boşanmanın fer'îsi olmadığından bir yıllık süreye tabi değildir (TMK m. 178).
- **Talep:** İstemin katkı payı alacağı olarak nitelendirilmesi gerekir; nitelendirme hâkime aittir.
- **Faiz:** Katkı payı alacağında faiz dava tarihinden işler (TMK m. 239).
- **Görev:** Aile mahkemesi görevlidir.

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Mal ayrılığı dönemine ilişkin bir dosyada ilk iş, malın edinme tarihini tapu ve trafik kayıtlarından kesin olarak belirlemektir; 01.01.2002 öncesi ve sonrası için iki ayrı hesap tablosu kurulmalıdır. 2002 öncesi mallar için talep "katkı payı alacağı" olarak adlandırılmalı ve katkı belgelenmelidir: maaş bordroları, SGK hizmet dökümü, banka havaleleri, ziynet bozdurma makbuzları. Belge yokluğu davayı umutsuz kılmaz; tarlada, ahırda ya da dükkânda düzenli çalışmanın tanıklarla ispatı da katkı sayılır ve oran belirlenemezse mahkeme hakkaniyete göre bir tutar takdir eder. Karşı taraf ödemelerin bağış olduğunu savunursa, tazminat isteminin bu iddiayı da kapsadığı hatırlatılmalıdır. Zamanaşımı bakımından süre evlilik boyunca işlemez,

4 Yargıtay HGK, 05.05.2010, E. 2010/8-231, K. 2010/255.
5 Yargıtay HGK, 14.03.2018, E. 2017/1617, K. 2018/469.
6 Yargıtay HGK, 05.10.2011, E. 2011/8-449, K. 2011/597.
7 Yargıtay HGK, 05.05.2010, E. 2010/8-231, K. 2010/255.

boşanma kararının kesinleşmesiyle başlar. Son olarak faiz istemi dava tarihinden itibaren kurulmalıdır; katkı payı alacağında faiz başlangıcı katılma alacağından farklıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
05.05.2010 · E. 2010/8-231 · K. 2010/255

Mal ayrılığı döneminde doğan katkı payı alacağı on yıllık zamanaşımına tabidir ve süre boşanma kararının kesinleşmesiyle başlar

Taşınmaz 2000 yılında, yani mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde kadın adına tescil edilmişti. Boşanma kararı 2004 yılında kesinleşti, katkı payı davası 2006 yılında açılmıştır. Özel Daire istemin bir yıllık süreye tabi olduğu görüşündeydi; yerel mahkeme on yıllık sürede direnmiştir.

> *Yukarıda belirtildiği üzere, bu alacak, eşler arasında B.K.'nun genel hükümlerine tabi akdi ilişkiye dayanır. Bu akdi ilişki nedeniyle, B.K.'nun 125.maddesine göre, aksine düzenleme bulunmayan hallerde, her dava (bütün alacaklar) on (10) senelik dava zamanaşımı süresine tabidir. Söz konusu katkı payı alacağı bakımından, katkı sağlandığı ileri sürülen taşınmazın satın alındığı 02.03.2000 tarihi ile boşanma kararının kesinleştiği 30.06.2004 tarihi arasında, yani evlilik süresince, B.K.'nun 132.maddenin 1.fıkrası 3.bendine göre, zamanaşımı süresi işlemeye başlamayacaktır. Dolayısıyla, boşanma kararının kesinleştiği 30.06.2004 tarihinden itibaren on (10) senelik zamanaşımı süresi işlemeye başlayacağına göre, eldeki davanın ise 06.11.2006 tarihinde açıldığı gözetildiğinde, katkı payına ilişkin alacak davasının yasal süresinde açıldığının kabulü gerekir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu yerel mahkemenin direnmesini yerinde bulmuştur. Mal ayrılığı rejiminde tasfiye kuralları bulunmadığından katkı payı alacağı Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine dayanır ve genel zamanaşımı süresine tabidir. Evlilik devam ettiği sürece eşler arasında zamanaşımı işlemez; süre boşanma kararının kesinleştiği tarihte başlar. Bu ilke sonradan katılma alacağı bakımından da benimsenmiştir.

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
14.03.2018 · E. 2017/1617 · K. 2018/469

Eşin tarlada ve hayvancılıkta düzenli çalışması katkı sayılır; oran belirlenemiyorsa hakkaniyete göre tazminat niteliğinde bir tutara hükmedilir

Kırsal kesimde yaşayan eşlerden kadın, taşınmazların edinilmesinde katkısı bulunduğunu ileri sürmüştür. Tanıklar, kadının tarlada eşinden daha fazla çalıştığını ve malvarlığının birlikte edinildiğini beyan etmiştir. Mahkeme katkının ispatlanamadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Bu şekilde davacının da davalı ile aynı yoğunlukta çalıştığı ve gelir elde ettiği sabittir. Bu durumda, davacının, dava konusu taşınmazın edinilmesinde katkısının bulunduğunun kabulü gerekir. Daire'nin yerleşik içtihatları da bu yöndedir. Ne var ki, dosya kapsamı itibariyle; tarafların gelirlerinin ve bu kapsamda davacının taşınmazların edinilmesinde ne oranda katkı sağladığının tespiti mümkün değildir. Hal böyle olunca, hakkaniyet ve fedakarlığın denkleştirilmesi ilkesi ve 6098 sayılı TBK'nun 50. ve 51. maddelerinin kapsamları gözetilerek dava konusu taşınmazların dava tarihindeki değeri üzerinden belirlenecek tazminat niteliğindeki bir miktar paranın katkı payı alacağı olarak hüküm altına alınması gerekirken yazılı şekilde eksik araştırma ve inceleme ile davanın reddine karar verilmesi isabetsiz olmuştur.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu bozmuştur. Karara göre eşin bedeni emeğiyle sürdürdüğü düzenli çalışma katkı sayılır ve bunun tanık beyanlarıyla ispatı mümkündür. Gelirler tam olarak belirlenemiyorsa dava reddedilmez; hakkaniyet ve fedakârlığın denkleştirilmesi ilkesi ile TBK m. 50 ve 51 gözetilerek taşınmazın dava tarihindeki değeri üzerinden tazminat niteliğinde bir katkı payı alacağına hükmedilir.

3 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
05.10.2011 · E. 2011/8-449 · K. 2011/597

Ödemeler bağış sayılsa bile, tazminat istemi bağışı da kapsayacağından ödenen tutarların iadesi gerekir

Eş, kooperatif peşinatı ve aidatlarının bir kısmını ödemişti. Özel Daire bu ödemelerin diğer eşe yapılmış bağış niteliğinde olduğunu ve bağıştan dönme davası açılmadığını belirtmişti; yerel mahkeme bu görüşü benimsemişti.

> *Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmelerde, davacı tarafından bir kısım ödemelerin yapıldığı benimsendiğine göre; davacının tazminat isteğinin de bulunması karşısında çoğun içinde az da vardır kuralı gereğince tazminat isteğinin bağışı da kapsayacağı sonucuna varılmıştır. Öyle ise, davacının ödediği miktarların bu irdelemeye göre davacıya iadesi gerekir. O halde, Mahkemece yapılması gereken iş; davacıya iadesi gereken bedelin yöntemine uygun olarak belirlenmesi, sonucuna göre karar verilmesi olmalıdır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu oy çokluğuyla bozmuştur. Karara göre ödemelerin bağış olarak nitelendirilmesi, bunların hiçbir biçimde geri istenemeyeceği anlamına gelmez: davacının tazminat istemi bulunduğuna göre "çoğun içinde az da vardır" kuralı gereği bu istem bağışı da kapsar. Mahkemenin yapması gereken iş, iadesi gereken bedeli yöntemine uygun olarak belirlemektir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 196:** Ailenin geçimine katılma.

- **TMK m. 199:** Tasarruf yetkisinin sınırlanması.
- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi.
- **TMK m. 205:** Sözleşmenin şekli.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.
- **TMK m. 243:** İspat, borçlardan sorumluluk ve paylı malın özgülenmesi.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı.

MADDE

243 B. Diğer hükümler

KANUN METNİ

İspat, borçlardan sorumluluk ve paylı mülkün özgülenmesi konularında paylaşmalı mal ayrılığı rejimine ilişkin hükümler uygulanır.

MADDE ÖZETİ

Mal ayrılığı rejiminde ispat, borçlardan sorumluluk ve paylı mülkün özgülenmesi konularında paylaşmalı mal ayrılığı rejimine ilişkin hükümler uygulanır (m. 243). Mal rejiminden doğan istemlerde görevli mahkeme aile mahkemesidir ve görev yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözetilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Yollama	Bir maddenin başka maddelerin uygulanmasını öngörmesi (TMK m. 243).
İspat kuralı	Belirli bir malın kendisine ait olduğunu iddia edenin ispatla yükümlü olması (TMK m. 245).
Paylı mülkiyet karinesi	Kime ait olduğu ispatlanamayan malların eşlerin paylı mülkiyetinde sayılması (TMK m. 245).
Özgüleme	Paylı malın üstün yarar ispat edilerek bir eşe verilmesi (TMK m. 248).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 243- Madde seçimlik rejim olarak mal ayrılığında, ispat, borçlardan sorumluluk ve paylı mülkün özgülenmesi konularında paylaştırmalı mal ayrılığı rejimine yollama yapmaktadır. Örneğin, bir malın mülkiyetinin tartışmalı olması hâlinde, bu malın kendisine ait olduğunu iddia eden eş veya ona ait olduğu öne sürülen üçüncü kişi, bu iddiasını ispatla yükümlüdür. (m. 245)

1 Yargıtay 8. HD, 20.02.2014, E. 2013/8312, K. 2014/2769.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 96

Gerekçenin verdiği örnek, yollamanın uygulamadaki en sık karşılaşılan sonucunu gösterir: mal ayrılığında da malın kime ait olduğu tartışmalıysa ispat yükü iddia edendedir ve ispatlanamayan mallar paylı mülkiyette sayılır. Gerekçede rejimin adı "paylaştırmalı mal ayrılığı" olarak geçmektedir; kanunlaşan metinde bu rejim "paylaşmalı mal ayrılığı" adını almıştır. Tasarının 243. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun'da mal ayrılığı yasal rejim olmakla birlikte, ispat, borçlardan sorumluluk ve paylı malın özgülenmesi konularında böyle toplu bir yollama bulunmuyordu. Bu konular genel hükümlere ve eşya hukuku kurallarına göre çözülüyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelenamesi ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 170

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 243
İspat	Genel hükümler	Özel yollama
Karine	Yoktu	Paylı mülkiyet karinesi
Borçlar	Genel hükümler	Açık düzenleme
Özgüleme	Yoktu	Üstün yararla mümkün

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Yollama	Paylaşmalı mal ayrılığı hükümleri uygulanır	TMK m. 243
Birinci konu	İspat	TMK m. 245
İkinci konu	Borçlardan sorumluluk	TMK m. 246
Üçüncü konu	Paylı mülkün özgülenmesi	TMK m. 248
İspat yükü	Malın kendisine ait olduğunu iddia edende	TMK m. 245
Karine	İspatlanamayan mal paylı mülkiyette sayılır	TMK m. 245

Konu	Kural	Dayanak
Sorumluluk	Her eş kendi borcundan kendi malvarlığıyla sorumlu	TMK m. 246
Görev	Aile mahkemesi	Yargıtay 8. HD, K. 2014/2769
Nitelendirme	İstemin dayanağı görevli mahkemeyi belirler	Yargıtay 8. HD, K. 2014/220

1 TBMM gerekçesine göre madde, seçimlik rejim olarak mal ayrılığında ispat, borçlardan sorumluluk ve paylı mülkün özgülenmesi konularında paylaşmalı mal ayrılığı rejimine yollama yapmaktadır. Gerekçe buna somut bir örnek verir: bir malın mülkiyetinin tartışmalı olması hâlinde, bu malın kendisine ait olduğunu iddia eden eş veya ona ait olduğu öne sürülen üçüncü kişi, bu iddiasını ispatla yükümlüdür. Tasarının 243. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

DİKKAT

Bu madde kendi başına bir kural koymaz; üç konuda başka maddelere yol gösterir. Uygulamada en çok işe yarayan yanı **ispat** kuralıdır: bir malın kime ait olduğu tartışmalıysa, o malın kendisine ait olduğunu söyleyen taraf bunu ispatlamak zorundadır; ispatlanamayan mallar eşlerin **paylı mülkiyetinde** sayılır. Bu karine, özellikle ev eşyası ve ziynet uyuşmazlıklarında belirleyici olur. İkinci önemli nokta borçlardan sorumluluktur: mal ayrılığında her eş kendi borcundan kendi malvarlığıyla sorumludur; bir eşin borcu diğer eşin malına yönelmez. Üçüncüsü, paylı mülkiyete konu bir malda üstün yararını ispat eden eş, diğerinin payını ödeyerek malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir. Son olarak dava açılırken istemin hangi hükme dayandığı net yazılmalıdır: mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde, miras hukukundaki özgüleme istemi ise sulh hukuk mahkemesinde görülür.

II. Yollamanın Kapsamı

- **Kural:** Mal ayrılığı rejiminde ispat, borçlardan sorumluluk ve paylı mülkün özgülenmesi konularında paylaşmalı mal ayrılığı rejimine ilişkin hükümler uygulanır (TMK m. 243).
- **Üç konu:** Yollama yalnız bu üç başlıkla sınırlıdır; paylaşmalı mal ayrılığının paylaşmaya ilişkin hükümleri mal ayrılığında uygulanmaz.
- **Uygulanan maddeler:** İspat (TMK m. 245), borçlardan sorumluluk (TMK m. 246) ve paylı mülkün özgülenmesi (TMK m. 248).
- **Tasfiye yok:** Mal ayrılığında paylaşılacak bir kütle bulunmadığından bu yollama tasfiye sonucu doğurmaz (TMK m. 242).

- **Gerekçedeki örnek:** Bir malın mülkiyeti tartışmalıysa, o malın kendisine ait olduğunu iddia eden eş ya da üçüncü kişi iddiasını ispatla yükümlüdür.
- **Benzer hüküm:** Aynı ispat kuralı edinilmiş mallara katılma rejiminde de yer alır (TMK m. 222).

III. İspat ve Paylı Mülkiyet Karinesi

- **İspat yükü:** Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse iddiasını ispatla yükümlüdür (TMK m. 245).
- **Karine:** Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır.
- **Üçüncü kişiler:** Malın kendisine ait olduğunu ileri süren üçüncü kişi de aynı ispat yükü altındadır.
- **Deliller:** Fatura, garanti belgesi, çeyiz senedi, banka kayıtları, düğün görüntüleri ve tanık beyanları kullanılır.
- **Ev eşyası:** Kime ait olduğu ispatlanamayan ev eşyası paylı mülkiyette sayıldığından bedelin yarısı istenebilir (TMK m. 226).
- **Envanter:** Malların getirilmesinden itibaren bir yıl içinde noterde düzenlenen envanter, aksi ispatlanmadıkça doğru sayılır (TMK m. 216).

IV. Borçlardan Sorumluluk ve Paylı Malın Özgülenmesi

- **Sorumluluk:** Her eş, kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur (TMK m. 246).
- **Sonuç:** Eşin borcu için diğerinin malvarlığına başvurulamaz; alacaklılar yalnız borçlu eşin malvarlığına yönelebilir.
- **Ailenin korunması:** Bu kural, ailenin geçimine katılma yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz (TMK m. 196).
- **Özgüleme:** Paylı mülkiyete konu malda üstün yararını ispat eden eş, diğerinin payını ödeyerek malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir (TMK m. 248).
- **Ölçüt:** Üstün yarar somut olarak ispatlanmalıdır; ekonomik sıkıntı gibi genel gerekçeler yeterli görülmez (TMK m. 226).
- **Aile konutu:** Aile konutu ve ev eşyası bakımından ayrıca özel hükümler uygulanır (TMK m. 254).

V. Görev ve Nitelendirme

- **Aile mahkemesi:** Temel istem mal rejiminden doğuyorsa dava aile mahkemesinde görülür.[2]

- **Kamu düzeni:** Görev kamu düzenine ilişkin olduğundan yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözetilir.
- **Miras istemi:** İstem miras hukukundaki özgüleme hükmüne dayanıyorsa görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesidir.[3]
- **Nitelendirme:** Hangi rejimin geçerli olduğu ve istemin hangi temele dayandığı dosyadan açıkça anlaşılmalıdır.
- **Sıra:** Mal rejiminin tasfiyesi terekenin tasfiyesinden önce yapılır; alacak terekenin öncelikle ödenmesi gereken borcudur.[4]
- **Talep biçimi:** Dilekçede dayanılan madde ve rejim açıkça yazılmalıdır.

UYGULAMA NOTU

Mal ayrılığı rejimine tabi bir dosyada ev eşyası, ziynet ve taşınır uyuşmazlıkları öne çıkar. Bu nedenle ispat hazırlığı baştan yapılmalıdır: eşyalar tek tek listelenmeli, her biri için fatura, garanti belgesi, çeyiz senedi ya da düğün görüntüsü gibi bir delil eşleştirilmelidir. Delil yoksa kime ait olduğu ispatlanamayan mallar paylı mülkiyette sayıldığından bedelin yarısı istenebilir. Diğer eşin borçları için başvurulan eş, mal ayrılığında her eşin yalnız kendi borcundan sorumlu olduğunu ileri sürebilir. Tapuda yarı yarıya paylı bir malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyen eş, üstün yararını somut verilerle ortaya koymalı ve karşı tarafın payını ödemeye hazır olduğunu dilekçede belirtmelidir. Son olarak istemin hangi hükme dayandığı net yazılmalıdır: yanlış nitelendirme görevsizlik kararına ve aylarca süre kaybına yol açar.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
20.02.2014 · E. 2013/8312 · K. 2014/2769

Temel istem katılma alacağının belirlenmesine ilişkinse dava aile mahkemesinde görülür; görev kamu düzenindendir

Eşin ölümü üzerine açılan davada hem mal rejiminin tasfiyesi hem terekeye ilişkin istemler bir arada ileri sürülmüştür. Mahkeme davayı hatalı nitelendirerek görevsizlik kararı vermiştir.

> *Davada dayanılan temel istek katılma alacağının belirlenmesine ilişkin olduğundan davanın çözüm yeri 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 4. maddesinde 4721 sayılı TMK.nun ikinci kitabından üçüncü kısım hariç olmak üzere Aile Hukukundan (TMK.nun 118-395 md.) kaynaklanan bütün davalara Aile Mahkemesinde bakılacağı hükme bağ-*

2 Yargıtay 8. HD, 20.02.2014, E. 2013/8312, K. 2014/2769.
3 Yargıtay 8. HD, 14.01.2014, E. 2013/3352, K. 2014/220.
4 Yargıtay 8. HD, 20.02.2014, E. 2013/8312, K. 2014/2769.

landığından Aile Mahkemesidir. Görev kamu düzenine ilişkin olmakla yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözönünde bulundurulur. Davacının açtığı davaya Aile Mahkemesi olarak bakılıp, tarafların delilleri toplanarak sonucuna göre işin esası ile ilgili bir hüküm kurulması gerekirken, davanın nitelendirilmesinde hataya düşülerek yazılı şekilde görevsizlik kararı verilmiş olması usul ve yasaya aykırıdır.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Mal rejiminden doğan istemler 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca aile mahkemesinin görev alanındadır ve görev yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözetilir. Kararda ayrıca katılma alacağının tasfiyesinin terekenin tasfiyesinden önce yapılacağı, çünkü bu alacağın terekenin öncelikle ödenmesi gereken borcu olduğu da belirtilmiştir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
14.01.2014 · E. 2013/3352 · K. 2014/220

İstem mal rejimine değil miras hukukundaki özgüleme hükmüne dayanıyorsa görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesidir

Sağ kalan eş, ölen eşe ait konut üzerinde hak tanınmasını istemiştir. Dosyadan eşler arasında paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin geçerli olup olmadığı anlaşılamıyordu ve katılma alacağına mahsuben mülkiyet istemi de bulunmuyordu.

> *Ne varki dosyadaki duruşma tutanakları, dava dilekçesi ve öteki belgelerden davacı ile ölen eşi arasında paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin geçerli olup olmadığı belli olmadığı gibi davacı vekilinin mal rejiminin tasfiyesi sebebiyle katılma alacağına mahsuben mülkiyet hakkı tanınması isteğinin de bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda Mahkemece davacının talebinin TMK'nun 652.maddesine dayanılarak açıldığı ve dosyada yargılama yapma görevinin Sulh Hukuk Mahkemesi'nin görev alanında kaldığı dikkate alınmadan hatalı nitelendirme ile yazılı şekilde görevsizlik kararı verilmesi doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Konut üzerinde hak tanınması istemi iki ayrı temele dayanabilir: mal rejiminden doğan katılma alacağına mahsuben özgüleme ya da miras hukukundaki özgüleme. Hangi temele dayanıldığı, hem uygulanacak hükümleri hem görevli mahkemeyi belirler. Bu nedenle rejimin hangisi olduğu ve istemin niteliği dosyadan açıkça anlaşılmalıdır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 196:** Ailenin geçimine katılma.
- **TMK m. 216:** Envanter.
- **TMK m. 222:** İspat.
- **TMK m. 226:** Paylı malın özgülenmesi.
- **TMK m. 242:** Mal ayrılığı.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı.
- **TMK m. 245:** İspat.

- **TMK m. 246:** Borçlardan sorumluluk.
- **TMK m. 247:** Paylaşmalı rejimin sona erme anı.
- **TMK m. 248:** Malların geri alınması ve paylı malın verilmesi.
- **TMK m. 254:** Aile konutu ve ev eşyası.

PAYLAŞMALI MAL AYRILIĞI

Dördüncü Ayırım · m. 244–255

Paylaşmalı Mal Ayrılığı başlıklı ayırım, Türk Medeni Kanunu'nun 244–255. maddelerini kapsamaktadır. Bu ciltte yer alan maddeler ve özleri aşağıda gösterilmiştir.

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 244	Genel olarak	Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur
m. 245	İspat	Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse iddiasını ispat etmekle yükümlüdür; eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır
m. 246	Borçlardan sorumluluk	Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur
m. 247	Sona erme anı	Paylaşmalı mal ayrılığı rejimi eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer; evliliğin iptali, boşanma ya da mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde rejim dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer
m. 248	Genel olarak	Her eş diğer eşte bulunan mallarını geri alır; rejim sona erdiğinde üstün yararı olduğunu ispat eden eş, eşine payının ödeme günündeki karşılığını vermek suretiyle paylı mülkiyetteki malın kendisine verilmesini isteyebilir
m. 249	Katkıdan doğan hak	Paylaştırma dışı kalan bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına karşılıksız katkıda bulunan eş, rejim sona erdiğinde katkısı oranında hakkaniyete uygun bir bedel isteyebilir
m. 250	Kural	Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin kurulmasından sonra edinilip ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş mallar ile ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar, rejim sona erdiğinde eşler arasında eşit olarak paylaşılır
m. 251	Paylaşmaya aykırı davranışlar	Eşlerden biri, diğerinin payını azaltmak kastıyla paylaşmadan önce bir malı karşılıksız olarak elden çıkarırsa hâkim, diğer eşin alacağı denkleştirme bedelini hakkaniyete uygun olarak belirler
m. 252	Paylaştırma isteminin reddi	Zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde hâkim, kusurlu eşin payının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 253	Paylaştırma yöntemi	Paylaştırmanın ayın olarak yapılması asıldır; buna olanak yoksa bedel eklemek suretiyle paylar denkleştirilir ve ödenecek bedel malların tasfiye anındaki sürüm değerlerine göre hesaplanır
m. 254	İptal veya boşanma hâlinde	Evliliğin iptal veya boşanma kararıyla sona ermesi hâlinde, paylaşma konusu olan aile konutunda kalmaya ve ev eşyasını kullanmaya hangi eşin devam edeceği konusunda eşler anlaşabilir; anlaşamazlarsa hâkim hakkaniyet gerektiriyorsa iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen karar verir
m. 255	Ölüm hâlinde	Eşlerden birinin ölümü hâlinde, paylaşma konusu mallar arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa sağ kalan eş bunlar üzerinde kendisine miras ve paylaşmadan doğan hakkına mahsup edilmek, yetmezse bedel eklenmek suretiyle mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir

MADDE

244

A. Yönetim, yararlanma ve tasarruf

I. Genel olarak

KANUN METNİ

Eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur.

MADDE ÖZETİ

Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur (m. 244). Bu rejim kendiliğinden uygulanmaz; ancak eşler mal rejimi sözleşmesiyle seçerse geçerli olur, aksi hâlde yasal rejim olan edinilmiş mallara katılma uygulanır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Paylaşmalı mal ayrılığı	Eşlerin malvarlıklarının ayrı kaldığı, ancak aileye özgülenen malların sona ermede eşit paylaşıldığı seçimlik rejim (TMK m. 244-255).
Yönetim, yararlanma ve tasarruf	Malı kullanma, gelirini alma ve hukuken elden çıkarma yetkilerinin tümü (TMK m. 244).
Yasal sınırlar	Aile konutu, tasarruf yetkisinin sınırlanması ve paylaşmaya aykırı davranışlar gibi kurallar (TMK m. 194, TMK m. 199, TMK m. 251).
Seçimlik rejim	Ancak mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilirse uygulanan rejim (TMK m. 202).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 244- İsviçre Medenî Kanununun 247 nci maddesini karşılamaktadır. Yeni düzenlenen "paylaşmalı mal ayrılığı" rejimine ilişkin bu hükümle, eşlerin ilke olarak kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını koruduğu kabul edilmiştir.

1 Yargıtay 2. HD, 15.12.2011, E. 2011/3862, K. 2011/22413.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 96

Gerekçenin iki ifadesi maddeyi anlamak için belirleyicidir. Birincisi "yeni düzenlenen" ifadesidir: paylaşmalı mal ayrılığı, 743 sayılı Kanun'da bulunmayan, 4721 sayılı Kanun'la hukukumuza giren bir rejimdir. İkincisi "ilke olarak" ifadesidir: eşlerin kendi malvarlığı üzerindeki hakları mutlak değildir; madde metnindeki "yasal sınırlar içerisinde" ibaresi ile aileye özgülenen mallara ilişkin hükümler bu ilkenin sınırlarını çizer. Tasarının 244. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313). Aynı listede Tasarının 205. maddesine yapılan ilaveyle, tarafların evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini evlendirme memurluğuna yazılı olarak bildirmelerine olanak tanındığı belirtilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312); bu ekleme, paylaşmalı mal ayrılığının seçilme yollarından birini oluşturur.

Eski Kanun'da paylaşmalı mal ayrılığı diye bir rejim yoktu. 743 sayılı Kanun'un yasal rejimi klasik mal ayrılığıydı ve bu rejimde de her eş kendi mallarının mülkiyet, idare ve intifa haklarını korurdu; ancak rejim sona erdiğinde aileye özgülenen mallar bakımından bir paylaşma öngörülmemişti. 4721 sayılı Kanun, aile için edinilen malların paylaşılmasını sağlayan bu yeni rejimi seçimlik rejimler arasına eklemiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan her birinin bütün mallarının mülkiyet ve idare ve intifa haklarını muhafaza etmesine, mal ayrılığı denir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 186

	743 sayılı Kanun m. 186	4721 sayılı Kanun m. 244
Rejim	Klasik mal ayrılığı	Paylaşmalı mal ayrılığı
Niteliği	Yasal rejim	Seçimlik rejim
Yönetim ve yararlanma	Her eşte	Her eşte
Tasarruf	Açıkça sayılmamış	Açıkça sayılmış
Sınır	Genel hükümler	"Yasal sınırlar içerisinde"
Sona ermede paylaşma	Yok	Aileye özgülenen mallarda var

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; paylaşmalı mal ayrılığı seçimlik rejim olarak hukukumuza girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Temel ilke	Her eş kendi malvarlığını yönetir, ondan yararlanır ve tasarruf eder	TMK m. 244
Sınır	Bu haklar "yasal sınırlar içerisinde" kullanılır	TMK m. 244
Rejimin niteliği	Seçimlik; kendiliğinden uygulanmaz	TMK m. 202
Kuruluş	Mal rejimi sözleşmesiyle	TMK m. 203, 205
Sözleşmenin şekli	Noterde düzenleme veya onaylama; evlenme başvurusunda yazılı bildirim	TMK m. 205
Sözleşme yoksa	Edinilmiş mallara katılma uygulanır	Yargıtay 2. HD, K. 2011/22413
Geçiş dönemi	Bir yıl içinde seçim yapılmamışsa yasal rejim seçilmiş sayılır	4722 s. K. m. 10
En önemli sınır	Aileye özgülenen mallar sona ermede eşit paylaşılır	TMK m. 250
Konut ve ev eşyası	İptal ve boşanmada özel hükümler uygulanır	TMK m. 254

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 247. maddesini karşılamaktadır ve yeni düzenlenen "paylaşmalı mal ayrılığı" rejimine ilişkin bu hükümle, eşlerin ilke olarak kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını koruduğu kabul edilmiştir. Gerekçede rejimin "yeni düzenlenen" bir rejim olduğunun belirtilmesi önemlidir: 743 sayılı Kanun'da böyle bir rejim yoktu. Tasarının 244. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313). 1

DİKKAT

Bu maddeyi okurken en sık yapılan hata, "paylaşmalı" sözcüğüne bakıp rejimin kendiliğinden uygulandığını sanmaktır. Paylaşmalı mal ayrılığı **seçimlik** bir rejimdir: eşler noterde düzenleme ya da onaylama biçiminde bir mal rejimi sözleşmesi yapmadıkça veya evlenme başvurusu sırasında bu rejimi yazılı olarak bildirmedikçe uygulanmaz. Böyle bir sözleşme yoksa eşler arasında yasal rejim olan edinilmiş mallara katılma geçerlidir ve bu şerhte incelenen hükümler uygulanmaz. İkinci nokta: rejim seçilmiş olsa bile 244. maddedeki haklar sınırsız değildir. "Yasal sınırlar içerisinde" ifadesi, aile konutuna ilişkin rıza kuralını, hâkimin tasarruf yetkisini sınırlama yetkisini ve diğer eşin payını azaltmak kastıyla yapılan karşılıksız kazandırmalara ilişkin kuralı kapsar. Üçüncü nokta: rejim süresince malvarlıkları ayrı kalsa da, rejim sona erdiğinde aileye özgülenen mallar eşit paylaşılır; bu, bu rejimi klasik mal ayrılığından ayıran temel farktır.

II. Rejimin Temel İlkesi

- **Kural:** Eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur (TMK m. 244).
- **Üç yetki:** Yönetim malı kullanma ve idare etme, yararlanma gelirini alma, tasarruf ise satma, bağışlama, ipotek etme gibi hukuki işlemleri yapma yetkisidir.
- **Ayrılık esası:** Rejim süresince eşlerin malvarlıkları birbirinden ayrı kalır; biri diğerinin malı üzerinde kendiliğinden hak sahibi olmaz.
- **Klasik mal ayrılığıyla ortak yön:** Aynı ilke seçimlik mal ayrılığı rejiminde de geçerlidir (TMK m. 242).
- **Ayrılan yön:** Paylaşmalı mal ayrılığında rejim sona erdiğinde aileye özgülenen mallar eşit paylaşılır; klasik mal ayrılığında böyle bir paylaşma yoktur (TMK m. 250).
- **Gerekçedeki ifade:** TBMM gerekçesi bu hükümle eşlerin "ilke olarak" kendi malvarlığı üzerindeki haklarını koruduğunun kabul edildiğini söyler; "ilke olarak" ifadesi istisnaların bulunduğuna işaret eder.

III. Rejimin Kurulması

- **Seçimlik rejim:** Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır; paylaşmalı mal ayrılığı ancak mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilirse uygulanır (TMK m. 202).
- **Zaman:** Sözleşme evlenmeden önce veya sonra yapılabilir; rejim seçilebilir, kaldırılabilir veya değiştirilebilir (TMK m. 203).
- **Şekil:** Sözleşme noterde düzenleme veya onaylama biçiminde yapılır; taraflar evlenme başvurusu sırasında hangi rejimi seçtiklerini yazılı olarak da bildirebilirler (TMK m. 205).
- **İmza:** Sözleşmenin taraflarca ve gerektiğinde yasal temsilcilerince imzalanması zorunludur (TMK m. 205).
- **Geçerli sözleşme yoksa:** Yasal rejim uygulanır; paylaşmalı rejime özgü hükümlere dayanılamaz.[2]
- **Nişanlılık dönemi:** Evlenmeden önce eşlerin kendi aralarında yaptıkları yazılı anlaşma mal rejimi bakımından sonuç doğurmaz.[3]

2 Yargıtay 2. HD, 15.12.2011, E. 2011/3862, K. 2011/22413.
3 Yargıtay 8. HD, 01.10.2013, E. 2013/12481, K. 2013/13898.

IV. Eski Evlilikler ve Geçiş Dönemi

- **Kural:** 4721 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihinden önce evlenmiş eşler arasında, o tarihe kadar tabi oldukları mal rejimi devam eder (4722 s. K. m. 10).
- **Bir yıllık süre:** Eşler 01.01.2002'den başlayarak bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedilerse, bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar.
- **Sonuç:** Eski evliliklerde paylaşmalı mal ayrılığı ancak bu bir yıl içinde ya da sonrasında usulüne uygun bir sözleşmeyle seçilmişse uygulanır.[4]
- **Rejim çerçevesi:** 01.01.2002'den itibaren yasal rejim edinilmiş mallara katılmadır; mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı seçimlik rejimlerdir.[5]
- **İlk adım:** Dosyada hangi rejimin geçerli olduğu belirlenmeden mal tasfiyesi hesabı yapılamaz.
- **Uygulamadaki sıklık:** Paylaşmalı mal ayrılığı sözleşmesine uygulamada nadiren rastlanır; bu nedenle bu rejime dayanan istemlerde sözleşmenin dosyaya sunulması belirleyicidir.

V. "Yasal sınırlar" Kavramı

- **Aile konutu:** Eşlerden biri, diğerinin açık rızası olmadıkça aile konutuyla ilgili kira sözleşmesini feshedemez, konutu devredemez veya konut üzerindeki hakları sınırlayamaz (TMK m. 194).
- **Hâkimin müdahalesi:** Ailenin ekonomik varlığının korunması gerektirdiği ölçüde hâkim, belirli malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak diğer eşin rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir (TMK m. 199).
- **Geçime katılma:** Her eş, gücü oranında ailenin geçimine katılmakla yükümlüdür; bu yükümlülük malvarlıklarının ayrı olmasından etkilenmez (TMK m. 196).
- **Paylaşmaya aykırı davranış:** Diğer eşin payını azaltmak kastıyla paylaşmadan önce karşılıksız olarak elden çıkarılan mallar için hâkim denkleştirme bedeli belirler (TMK m. 251).
- **Bir yıllık varsayım:** Rejimin sona ermesinden önceki bir yıl içinde, diğer eşin rızası olmadan olağan hediyeler dışında yapılan karşılıksız kazandırmaların payı azaltmak kastıyla yapıldığı varsayılır (TMK m. 251).
- **Üçüncü kişilere etki:** Bu tür kazandırmalara ilişkin mahkeme kararı, dava kendisine ihbar edilmişse kazandırmadan yararlanan üçüncü kişiye karşı da ileri sürülebilir.

4 Yargıtay 2. HD, 15.12.2011, E. 2011/3862, K. 2011/22413.
5 Yargıtay HGK, 26.09.2012, E. 2012/8-192, K. 2012/629.

VI. Sözleşmenin Yorumu ve Sınırları

- **Bütünlük:** Sözleşmedeki genel nitelikli bir madde, aynı sözleşmenin paylaşmaya ilişkin özel maddelerini devre dışı bırakmaz.[6]
- **Kanunun sınırı:** Taraflar istedikleri rejimi ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir; sözleşmeyle kanunun emredici kuralları aşılamaz (TMK m. 203).
- **Aileye özgülenen mallar:** Rejimin kurulmasından sonra edinilen ve ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenen mallar ile ailenin ekonomik geleceğini güvence altına alan yatırımlar, sona ermede eşit paylaşılır (TMK m. 250).
- **Paylaşma dışı kalanlar:** Manevi tazminat alacakları, miras yoluyla edinilen mallar ve karşılıksız kazandırmalarla edinilen mallar paylaşma dışıdır (TMK m. 250).
- **Konut ve ev eşyası:** İptal veya boşanma hâlinde konutta kalmaya ve ev eşyasını kullanmaya hangi eşin devam edeceği ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 254).
- **Değerlendirme yöntemi:** Sözleşme hükümleri, kanunun paylaştırmaya ilişkin maddeleriyle birlikte değerlendirilmelidir.[7]

VII. Usul: Çekişmesiz Yargı ve Kanun Yolu

- **Çekişmesiz yargı işi:** Paylaşmalı mal ayrılığında boşanma veya evliliğin iptali hâlinde aile konutu ve ev eşyasını hangi eşin kullanmaya devam edeceğine karar verilmesi çekişmesiz yargı işidir (6100 s. HMK m. 382/2-b-9).
- **Temyiz kapalı:** Çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar temyiz edilemez.[8]
- **Kabul ya da ret fark etmez:** Talep reddedilmiş olsa bile temyiz yolu açılmaz.[9]
- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür.
- **Dayanak maddesi:** Boşanma sırasındaki geçici önlemler TMK m. 169'a dayanır; TMK m. 254 yalnız paylaşmalı mal ayrılığında uygulanır.[10]
- **Nitelendirme:** Dilekçede hangi rejime ve hangi maddeye dayanıldığı açıkça yazılmalıdır.

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Paylaşmalı mal ayrılığına dayanan bir dosyada ilk yapılacak iş, rejimin gerçekten kurulup kurulmadığını belgelemektir. Noterden mal rejimi sözleşmesinin onaylı örneği alınmalı; evlenme başvurusu sırasında bildirim yapılmışsa evlendirme memurluğundaki kayıt istenmelidir. Sözleşme yoksa ya da eşler kendi aralarında adi yazılı bir metin imzalamışsa, o metne dayanarak paylaşmalı rejim hükümleri

6 Yargıtay 8. HD, 05.06.2012, E. 2012/3563, K. 2012/5322.
7 Yargıtay 8. HD, 05.06.2012, E. 2012/3563, K. 2012/5322.
8 Yargıtay 2. HD, 12.04.2021, E. 2021/1597, K. 2021/2883.
9 Yargıtay 2. HD, 09.02.2022, E. 2021/10427, K. 2022/1125.
10 Yargıtay 2. HD, 05.04.2011, E. 2010/4968, K. 2011/6104.

istenemez; dosya yasal rejime göre yürür. Sözleşme varsa tüm maddeleri birlikte okunmalıdır: "mal adına kayıtlı olana aittir" gibi genel bir cümle, aynı sözleşmedeki paylaşmaya ilişkin maddeleri ve kanunun paylaştırma hükümlerini ortadan kaldırmaz. Rejim süresince diğer eşin malvarlığı üzerinde doğrudan bir hak bulunmasa da, eş aile konutunun rızası olmadan devredilmesine karşı çıkabilir, ailenin ekonomik varlığı tehlikedeyse hâkimden tasarruf yetkisinin sınırlanmasını isteyebilir. Son bir yıl içinde diğer eşin olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar kayda geçirilmelidir; bunlar payı azaltmak kastıyla yapılmış sayılır ve denkleştirme istenebilir. Boşanma dosyasında konut ve ev eşyası tahsisi isteniyorsa bu talebin çekişmesiz yargı işi olduğu ve verilecek kararın temyiz edilemeyeceği baştan bilinmelidir; bu nedenle talep ilk derecede eksiksiz gerekçelendirilmelidir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
15.12.2011 · E. 2011/3862 · K. 2011/22413

Paylaşmalı mal ayrılığı sözleşmeyle seçilmemişse bu rejime özgü haklar istenemez

Sağ kalan eş, ölen eşe ait konut üzerinde kendisi lehine oturma hakkı tanınmasını istedi ve istemini TMK m. 255'e dayandırmıştır. Eşler 4721 sayılı Kanun'un yürürlüğünden önce evlenmiş, yürürlükten sonra da bir mal rejimi sözleşmesi yapmamışlardı.

> *Türk Medeni Kanunun 255.maddesine göre, eşlerin birlikte yaşadıkları konut üzerinde sağ kalan eş lehine miras ya da paylaşmadan doğan hakkına mahsuben mülkiyet veya haklı sebeplerin varlığı halinde mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınabilmesi için, davacı ile ölen eşi arasında "paylaşmalı mal ayrılığı" rejiminin geçerli ve eşlerin birlikte yaşadıkları konutun da paylaşmaya tabi mallardan olması zorunludur. 4721 sayıl Türk Medeni Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında bu tarihe kadar tabi oldukları mal rejimi devam eder. Eşler Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar (4722 s.Yürürlük K.md.10/1). Eşler, Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten sonra akdi mal rejimlerinden "paylaşmalı mal ayrılığı" rejimini seçmediklerine göre aralarında 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geçerli olan rejim, edinilmiş mallara katılma rejimidir (md.202/1).*

DEĞERLENDİRME Daire, paylaşmalı mal ayrılığının seçimlik bir rejim olduğunu ve yalnız mal rejimi sözleşmesiyle kurulabileceğini vurgulamıştır. Eşler 4721 sayılı Kanun'un yürürlüğünden sonra bir yıl içinde başka bir rejim seçmedilerse yasal rejim olan edinilmiş mallara katılma rejimini seçmiş sayılırlar. Bu durumda paylaşmalı mal ayrılığına özgü konut ve ev eşyası hükümleri uygulanamaz.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
01.10.2013 · E. 2013/12481 · K. 2013/13898

Nişanlılık döneminde eşlerin kendi aralarında yaptığı paylaşmalı mal ayrılığı sözleşmesi mal rejimi bakımından sonuç doğurmaz

Taraflar 20.05.2005'te, henüz evlenmeden önce nişanlılık döneminde kendi aralarında bir paylaşmalı mal ayrılığı rejimi sözleşmesi yapmış, 14.06.2005'te evlenmişlerdi. Taşınmaz 23.08.2005'te edinilmiştir. Eş katılma alacağı istemiştir.

> *"...tarafların resmi evlenme tarihi 14.06.2005 olup, henüz evlenmeden önce nişanlılık döneminde 20.05.2005 tarihinde tarafların kendi aralarında paylaşmalı mal ayrılığı rejimi sözleşmesi yaptıklarına, nişanlılık döneminde yapılan bu sözleşmenin mal rejimi açısından hukuken geçerli bir sonuç doğurmayacağına, taşınmazın 23.08.2005 tarihinde edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde davalı tarafından edinildiğine, yasal mal rejimi olarak kabul edilen edinilmiş mallara katılma rejimi döneminde edinilen malların aksi kanıtlanmadıkça edinilmiş mal sayılacağına (TMK.m.222)...*

DEĞERLENDİRME Daire, nişanlılık döneminde ve eşlerin kendi aralarında yapılan sözleşmenin mal rejimi bakımından hukuken geçerli bir sonuç doğurmayacağını belirterek hükmü onamıştır. Paylaşmalı mal ayrılığının kurulabilmesi için sözleşmenin kanunun aradığı biçimde ve evlenmeden önce ya da sonra usulüne uygun olarak yapılması gerekir; aksi hâlde yasal rejim uygulanır.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
05.06.2012 · E. 2012/3563 · K. 2012/5322

Sözleşmedeki 'mal adına kayıtlı olana aittir' biçimindeki genel hüküm, paylaşmaya ilişkin özel maddeler değerlendirilmeden davanın reddine dayanak yapılamaz

Eşler 17.08.2006 tarihli düzenleme şeklindeki sözleşmeyle paylaşmalı mal ayrılığını kabul etmişti. Sözleşmenin 1. maddesi malın adına kayıtlı eşe ait olacağını, 7. maddesi ise aileye özgülenen malların eşit paylaşılacağını söylüyordu. Mahkeme yalnız 1. maddeye dayanarak davayı reddetmiştir.

> *"Her ne kadar bu maddede, "tapuda kayıtlı taşınmazın adına kayıtlı olana ait olacağı" yazılı ise de, bu hüküm genel nitelikte olup, taşınmazın tapuya kaydedilmesi halinde malik sütununda yazılı kişiye ait olduğunun kabul edilmesi yasa gereğidir. Bunun dışında aynı sözleşmenin 7 ve 8. maddelerinde paylaşmalı mal ayrılığı rejimine özgü daha özel düzenlemeler bulunmaktadır. Aile konutu şerhi konmuş bulunan ve aile konutu olarak kullanıldığı konusunda tereddüt bulunmayan taşınmazla ilgili bu maddelerin uygulanma imkanı bulunup bulunmadığı mahkemece değerlendirilmemiştir. Bu nedenle sadece sözleşmenin 1.maddesinden hareketle davanın reddine karar verilmiş olması doğru olmamıştır. Mahkemece yapılması gereken iş; paylaşmalı mal ayrılığı rejimi sözleşmesinin 7 ve 8.maddeleri ile TMK.nun 253 ve 254. maddelerini birlikte değerlendirmek,*

mahkemenin bu hususstaki görüşünü ortaya koymak, ondan sonra oluşacak duruma göre hüküm kurmak olmalıdır.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Paylaşmalı mal ayrılığında eşlerin kendi malvarlığı üzerindeki hakları kural olarak korunur; ancak aileye özgülenen mallara ilişkin paylaşma hükümleri bu kuralın sınırıdır. Sözleşmedeki genel nitelikli bir madde, aynı sözleşmenin paylaşmaya ilişkin özel maddelerini ve TMK m. 253 ile m. 254'ü devre dışı bırakmaz.

4 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
26.09.2012 · E. 2012/8-192 · K. 2012/629

4721 sayılı Kanun'la yasal rejim edinilmiş mallara katılmadır; paylaşmalı mal ayrılığı ancak taraflarca seçilirse uygulanır

Katılma alacağı davasında, eşler arasında hangi tarihte hangi mal rejiminin geçerli olduğu tartışılmıştır. Hukuk Genel Kurulu, rejimlerin tarihsel çerçevesini ortaya koyarak sonuca vardı.

> *01.1.2002 tarihinden önce yürürlükte olan 743 sayılı Türk Kanunu Medenisine göre kural(yasal) mal rejimi, mal ayrılığı olup, istenilirse mal birliği ve mal ortaklığı rejimlerinden biri de seçilebilmekteydi. 01.1.2002 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ise, edinilmiş mallara katılma rejimini yasal(kural) mal rejimi olarak benimsemiş olup; taraflarca mal ayrılığı,paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı rejimlerinden biri de istenilirse seçilebilecektir(4721 sayılı TMK madde 202; 4722 s.Türk Medeni Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun madde 10).*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, 01.01.2002'den itibaren yasal rejimin edinilmiş mallara katılma olduğunu, mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığının ise yalnız istenirse seçilebilecek rejimler olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle bir dosyada TMK m. 244 vd. hükümlerinin uygulanabilmesi için önce geçerli bir mal rejimi sözleşmesinin varlığı ortaya konmalıdır.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
10.11.2010 · E. 2009/15870 · K. 2010/18916

Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejimi geçerliyse taşınmaz paylaşmaya tabi mal sayılmaz

Sağ kalan eş, mirasbırakan eşiyle birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine intifa veya oturma hakkı tanınmasını istemiştir. Eşler arasında paylaşmalı mal ayrılığı değil, edinilmiş mallara katılma rejimi geçerliydi.

> *...davacı ile mirasbırakan eşi arasında, evlilik birliği sırasında "paylaşmalı mal ayrılığı" değil, edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli bulunmasına, bu sebeple Türk Medeni Kanununun 255.maddesi gereğince dava konusu taşınmazın*

paylaşmaya tabi mallardan olmadığına, aynı yasanın 240.maddesi koşullarının da oluşmadığının anlaşılmasına göre...

DEĞERLENDİRME Daire, red kararını onamıştır. Paylaşmalı mal ayrılığına özgü paylaşma ve konut hükümleri yalnız bu rejimin geçerli olduğu evliliklerde uygulanır. Rejim edinilmiş mallara katılma ise, sağ kalan eşin konut üzerindeki istemi TMK m. 240 koşullarına tabidir ve bu koşullar da gerçekleşmemişse istem reddedilir.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
12.12.2006 · E. 2006/9531 · K. 2006/17441

TMK m. 254'teki konut ve ev eşyası düzenlemesi ancak mal ayrılığı ya da paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin varlığı hâlinde söz konusu olur

Boşanma kararı kesinleştikten sonra taşınmaz maliki eş, eşinin istemiyle TMK m. 194 gereğince konulan aile konutu şerhinin kaldırılmasını istemiştir. Karşı taraf konutta kalma hakkına dayanmıştır.

> *...dava; davacıya ait (6) bağımsız bölüm nolu taşınmazın tapu kaydına, davalının talebiyle Türk Medeni Kanununun 194.maddesi gereğince konulan aile konutu şerhinin kaldırılmasına ilişkin olup, şerhin devamını gerektiren evlilik birliğinin boşanma kararının kesinleşmesiyle sona ermiş bulunmasına, Türk Medeni Kanununun 254. maddesinde yeralan hükmün mal ayrılığı ve paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin varlığı halinde söz konusu olacağına göre...*

DEĞERLENDİRME Daire, şerhin kaldırılmasına ilişkin kararı onamıştır. Aile konutu şerhinin dayanağı olan evlilik birliği boşanmayla sona ermiştir; boşanmadan sonra konutta kalma hakkı ise ancak paylaşmalı mal ayrılığı ya da mal ayrılığı rejimi varsa TMK m. 254 uyarınca tanınabilir. Karar oyçokluğuyla verilmiştir.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
05.04.2011 · E. 2010/4968 · K. 2011/6104

Yasal rejime tabi eşler hakkında TMK m. 254'ün gerekçe olarak yazılması maddi hatadır; tedbir TMK m. 169'a dayanır

Boşanma davasında mahkeme geçici tedbir kararı verdi, ancak kararda dayanak olarak paylaşmalı mal ayrılığına ilişkin TMK m. 254 gösterilmiştir. Taraflar arasında böyle bir rejim sözleşmesi yoktu.

> *Türk Medeni Kanununun 169.maddesine göre tedbir kararı verildiğinin, karara Türk Medeni Kanununun paylaşmalı mal ayrılığı ile ilgili 254.maddesinin yazılmasının maddi hataya dayalı bulunduğunun...*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü onamıştır. Boşanma davası sırasında konut ve eşyaya ilişkin geçici önlemlerin dayanağı TMK m. 169'dur; TMK m. 254 ise yalnız paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde uygulanır. Kararda yanlış maddenin yazılması sonucu değiştirmemiş, maddi hata sayılmıştır.

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
12.04.2021 · E. 2021/1597 · K. 2021/2883

Paylaşmalı mal ayrılığında konut ve ev eşyasının tahsisi çekişmesiz yargı işidir; bu konudaki karara karşı temyiz yolu kapalıdır

Boşanma davasında eşlerden biri ortak konutun kendisine tahsisini istemiştir. Bu talep hakkında verilen karar temyiz edilmiştir.

> *Hukuk Muhakemeleri Kanununun m.362/1-ç maddesine göre çekismesiz yargı işlerinde verilen kararlar temyiz kanun yoluna başvurulamayacak olan kararlardandır. HMK'nın 382/2-b-9. maddesinde "Paylaşmalı mal ayrılığında boşanma veya evliliğin iptali halinde, aile konutu ve ev eşyasını hangi eşin kullanmaya devam edeceği hakkında karar verilmesi" işleri çekişmesiz yargı işleri arasında sıralanmıştır. Bu itibarla, davacı-davalı erkeğin temyiz yolu kapalı olan ortak konutun tahsisi talebine yönelik temyiz dilekçesinin reddine karar verilmesi gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire, bu talebe ilişkin temyiz dilekçesini reddetmiştir. HMK m. 382/2-b-9, paylaşmalı mal ayrılığında boşanma veya evliliğin iptali hâlinde konut ve ev eşyasını hangi eşin kullanmaya devam edeceğine karar verilmesini çekişmesiz yargı işi saymıştır; HMK m. 362/1-ç uyarınca çekişmesiz yargı kararları temyiz edilemez.

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
09.02.2022 · E. 2021/10427 · K. 2022/1125

Aynı kural taşınır eşya tahsisi istemleri için de geçerlidir; talep reddedilmiş olsa bile temyiz yolu açılmaz

Boşanma davasında eş, otomobilin kendisine ve çocuklara tahsisini istemiştir; istem reddedildi ve bu ret kararı temyiz edilmiştir.

> *Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 362. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine göre. çekismesiz yargı islerinde verilen kararlar temyiz kanun yoluna başvurulamayacak olan kararlardandır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 382. maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinin 9 . alt bendinde "paylaşmalı mal ayrılığında boşanma veya evliliğin iptali halinde, aile konutu ve ev eşyasını hangi eşin kullanmaya devam edeceği hakkında karar verilmesi" işleri çekişmesiz yargı işleri arasında sıralanmıştır. Bu itibarla, davacı kadının temyiz yolu kapalı olan otomobilin tahsisi talebinin reddine yönelik temyiz dilekçesinin reddine karar verilmesi gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire, ret kararına yönelik temyiz dilekçesini de reddetmiştir. Çekişmesiz yargı niteliği talebin kabul ya da reddine göre değişmez. Karar, 2021 tarihli uygulamanın 2022'de de sürdüğünü gösterir; bu nedenle tahsis istemleri bakımından kanun yolu beklentisiyle strateji kurmak doğru değildir.

10 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
08.07.2014 · E. 2014/5677 · K. 2014/14501

Konut üzerinde mal rejiminden doğan ayni hak istemi, rejimin tasfiyesi sonucunda alacaklı olma koşuluna bağlıdır

Sağ kalan eş, ölen eşe ait konut üzerinde hak tanınmasını istemiştir; istemini hem mal rejimi hükümlerine hem de mirasa ilişkin TMK m. 652'ye dayandırmıştır. Mahkeme iki temeli birbirinden ayırmamıştır.

> *Görüldüğü gibi, TMK'nun 240 ve 652. maddeleri görünürde ortak yönleri bulunduğu halde uygulama alanları ve aranan koşullar açıklandığı gibi farklıdır. Katılma alacağı ya da değer artış payı alacağı yok ise, mülkiyet hakkının tanınması TMK'nun 240. maddesi gereğince istenemez. TMK' nun 652. maddesine dayanan ölüm halinde ise, mal rejimi türü ne olursa olsun, konut ve konut eşyası üzerinde sağ kalan eşin ayni hakkı tanınmıştır. TMK'nun 240. maddesinde yer alan benzer hüküm TMK'nun 255 (paylaşmalı mal ayrılığı rejimi) ve 279. (mal ortaklığı rejimi) maddelerinde öngörülen mal rejimlerinde de yer almıştır. Diğer bir deyişle sağ kalan eşin TMK'nun 240. maddesi gereğince mülkiyet hakkını talep edebilmesi için bu rejimin tasfiyesi sonucunda ölen eşten alacaklı olması koşuluna bağlıdır. Aksi halde bu hakkı talep etmeyecektir.*

DEĞERLENDİRME Daire, mal rejiminden doğan istem ile miras hukukundan doğan istemin koşullarının farklı olduğunu belirtmiştir. TMK m. 240'ın karşılığı paylaşmalı mal ayrılığında m. 255, mal ortaklığında m. 279'dur. Her üçünde de sağ kalan eşin konut üzerinde hak isteyebilmesi, rejimin tasfiyesi sonunda ölen eşten alacaklı olmasına bağlıdır; TMK m. 652'de ise böyle bir koşul aranmaz.

11 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
04.07.2011 · E. 2010/6396 · K. 2011/3934

Katılma alacağı ileri sürülmemişse konut üzerinde intifa hakkı tanınamaz; ölümle aile konutu şerhinin hukuki nedeni ortadan kalkar

Eşin 18.01.2006'da ölmesiyle evlilik birliği sona ermiştir. Sağ kalan eş taşınmaz üzerinde intifa hakkı tanınmasını ve tapuya aile konutu şerhi konulmasını istemiştir; ancak taşınmaz üzerinde katılma alacağı bulunduğunu ileri sürmemiştir.

> *...davacı tarafça taşınmaz üzerinde katılma alacağı bulunduğu ileri sürülmediğine göre koşulları oluşmayan intifa hakkı tanınması yönündeki davanın reddine karar verilmesi gerekirken yasal ve yerinde olmayan gerekçelerle davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiştir. Diğer yönden; evlilik birliği kocanın 18.01.2006 tarihinde ölmesi üzerine kendiliğinden sona erdiğine göre 1/2 pay sahibi olan ölen kocanın tasarrufta bulunmasına hukuken ve fiilen imkan kalmamış kayıt nedeniyle dava konusu taşınmazın tapu kaydına TMK.nun 194/3.maddesi uyarınca konutla ilgili olarak aile konutu şerhi konulmasının hukuki nedeni ortadan kalktığından mahkemece taşınmazın tapu kaydına aile konutu şerhi verilmesine karar verilmiş olması isabetli olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Konut üzerinde intifa ya da oturma hakkı, mal rejiminin tasfiyesinden doğan bir alacağa mahsuben tanınır; böyle bir alacak ileri sürülmemişse istemin koşulları oluşmaz. Ayrıca aile konutu şerhi evlilik birliğinin korunmasına hizmet ettiğinden, birlik ölümle sona erdikten sonra şerh konulmasına karar verilemez.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 196:** Ailenin geçimine katılma.
- **TMK m. 199:** Tasarruf yetkisinin sınırlanması.
- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi.
- **TMK m. 203:** Sözleşmenin içeriği.
- **TMK m. 205:** Sözleşmenin şekli.
- **TMK m. 242:** Mal ayrılığı.
- **TMK m. 245:** İspat.
- **TMK m. 246:** Borçlardan sorumluluk.
- **TMK m. 247:** Sona erme anı.
- **TMK m. 250:** Aileye özgülenen mallar.
- **TMK m. 251:** Paylaşmaya aykırı davranışlar.
- **TMK m. 254:** Aile konutu ve ev eşyası.

MADDE

245

A. Yönetim, yararlanma ve tasarruf

II. İspat

KANUN METNİ

(1) Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür.

(2) Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır.

MADDE ÖZETİ

Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse iddiasını ispat etmekle yükümlüdür; eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır (m. 245). Karşı taraf savunmasını kanıtladığında ispat yükü yer değiştirir ve bu aşamada yemin deliline başvurulabilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

İspat yükü	Bir olgunun varlığını kanıtlama zorunluluğunun hangi tarafa düştüğü (TMK m. 245, 4721 s. K. m. 6).
Paylı mülkiyet karinesi	Kime ait olduğu ispat edilemeyen malın eşlerin paylı mülkiyetinde sayılması (TMK m. 245).
Yükün yer değiştirmesi	Savunmanın kanıtlanmasıyla ispat zorunluluğunun karşı tarafa geçmesi.[2]
Yazılı delil başlangıcı	Tanık dinlenmesine olanak veren, iddiayı kısmen destekleyen belge.[3]

1 Yargıtay HGK, 12.10.2021, E. 2017/443, K. 2021/1198.
2 Yargıtay HGK, 12.10.2021, E. 2017/443, K. 2021/1198.
3 Yargıtay 3. HD, 24.04.2025, E. 2024/2891, K. 2025/2375.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 245- Madde, İsviçre Medenî Kanununun 248 inci maddesini karşılamaktadır. Yürürlükteki Kanunda bu maddeyi karşılayan bir hüküm yoktur. Bu madde ile mal ayrılığında herhangi bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kişinin bunu ispat etmekle yükümlü olduğu hükme bağlanmıştır. İkinci fıkrada ise bu isbatın mümkün olmadığı hâllerde malın eşlerin paylı mülkiyetinde olduğu karinesi getirilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 96*

Gerekçenin "yürürlükteki Kanunda bu maddeyi karşılayan bir hüküm yoktur" ifadesi, ikinci fıkradaki paylı mülkiyet karinesini hedef alır. Eski Kanun'da yalnız mahfuz malların ispatına ilişkin dar bir kural vardı; ispat edilemeyen malların paylı sayılacağına dair genel bir karine bulunmuyordu. Gerekçenin iki fıkrayı ayrı ayrı açıklaması da önemlidir: birinci fıkra ispat yükünü dağıtır, ikinci fıkra ise ispatsızlığın sonucunu belirler. Tasarının 245. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun'da ispat kuralı yalnız mal birliği rejimindeki mahfuz mallar bakımından düzenlenmişti. Bir malın mahfuz mallardan olduğunu ileri süren eş bunu ispatla yükümlüydü; ancak ispat edilemeyen malların paylı mülkiyette sayılacağına dair bir karine yoktu ve bu durumda genel hükümlere göre sonuca varılıyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan biri, bir malın mahfuz mallardan olduğunu iddia ettiği surette davasını ispata mecburdur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 185

	743 sayılı Kanun m. 185	4721 sayılı Kanun m. 245
Kapsam	Yalnız mahfuz mallar	Bütün mallar
İspat yükü	İddia eden eşte	İddia eden kimsede
Üçüncü kişi	Açık hüküm yok	Aynı yük altında
İspatsızlık	Genel hükümler	Paylı mülkiyet karinesi
Sonuç	Belirsiz	Her eşe yarı pay

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; paylı mülkiyet karinesi hukukumuza girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Birinci fıkra	İddia eden ispatla yükümlüdür	TMK m. 245
İkinci fıkra	İspat edilemeyen mal paylı mülkiyette sayılır	TMK m. 245
Genel kural	Herkes hakkını dayandırdığı olguyu ispatlar	TMK m. 6
Usul kuralı	Hukuki sonuçtan lehine hak çıkaran ispatlar	6100 s. HMK m. 190
Eşdeğer hüküm	Edinilmiş mallara katılmada aynı kural	TMK m. 222
Yükün geçmesi	Savunma kanıtlanırsa yük karşı tarafa geçer	Yargıtay HGK, K. 2021/1198
Belge	Çeyiz senedi teslimi ispatlar	Yargıtay 2. HD, K. 2023/5533
Tanık	Duyuma dayalı beyan yetmez	Yargıtay 2. HD, K. 2023/3274
Yemin	Yemin sonucu kesin delildir	Yargıtay 2. HD, K. 2024/8389

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 248. maddesini karşılamaktadır ve yürürlükteki Kanun'da bu maddeyi karşılayan bir hüküm yoktur. Gerekçe, maddeyle mal ayrılığında herhangi bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kişinin bunu ispat etmekle yükümlü olduğunun hükme bağlandığını, ikinci fıkrada ise bu ispatın mümkün olmadığı hâllerde malın eşlerin paylı mülkiyetinde olduğu karinesinin getirildiğini belirtir. Tasarının 245. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

DİKKAT

Bu maddenin ilk iki fıkrası, edinilmiş mallara katılma rejimindeki TMK m. 222 ile birebir aynıdır; aradaki tek fark, 222. maddedeki "bir eşin bütün malları aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir" fıkrasının burada bulunmamasıdır. Bunun pratik sonucu şudur: paylaşmalı mal ayrılığında malın "edinilmiş" sayılacağına dair bir karine yoktur; yalnız kime ait olduğu ispatlanamayan mal **paylı mülkiyette** sayılır. Nitekim TMK m. 222'nin birinci fıkrası ile TMK m. 6 ve HMK m. 190 birlikte anılarak ispat yükünün dağılımı ortaya konmuştur;[4] aynı kural bu maddede de geçerlidir. İkinci önemli nokta, ispat yükünün sabit olmamasıdır: karşı taraf savunmasını kanıtlarsa yük ona geçer ve bu kez o kişi iddiasını kanıtlamak

4 Yargıtay 2. HD, 16.10.2024, E. 2023/8043, K. 2024/7485.

zorunda kalır. Üçüncüsü, delilin türü sonucu değiştirir: çeyiz senedi, fatura, banka kaydı ve düğün fotoğrafı gibi somut deliller kabul görürken, görgüye dayanmayan tanık beyanları tek başına yeterli sayılmaz.

II. İspat Yükü

- **Kural:** Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür (TMK m. 245).
- **Genel hüküm:** Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür (4721 s. K. m. 6).
- **Usul kuralı:** İspat yükü, iddia edilen vakıaya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir (6100 s. HMK m. 190).
- **Karineye dayanan taraf:** Kanuni bir karineye dayanan taraf yalnız karinenin temelini oluşturan vakıayı ispatlar; karşı taraf karinenin aksini ispat edebilir.[5]
- **Üçüncü kişiler:** Malın kendisine ait olduğunu ileri süren üçüncü kişi de aynı ispat yükü altındadır.
- **Mahkemenin görevi:** Süresinde dayanılan vakıa ve deliller değerlendirilmeden savunmanın ispatlanamadığı sonucuna varılamaz.[6]

III. Paylı Mülkiyet Karinesi

- **Kural:** Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır (TMK m. 245).
- **Anlamı:** İspatsızlık, malın hiç kimseye ait olmadığı değil, iki eşe yarı yarıya ait olduğu sonucunu doğurur.
- **Sonuç:** Rejim sona erdiğinde bu mallar üzerinde her iki eşin de payı bulunur; aynen bölünemiyorsa bedelin yarısı istenebilir.
- **Özgüleme:** Paylı mülkiyete konu malda üstün yararını ispat eden eş, diğerinin payının ödeme günündeki karşılığını vererek malın kendisine verilmesini isteyebilir (TMK m. 248).
- **Eşdeğer hüküm:** Aynı ispat kuralı ve karine edinilmiş mallara katılma rejiminde de yer alır (TMK m. 222).
- **Fark:** TMK m. 222'deki "bütün mallar aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş maldır" fıkrası bu maddede yoktur; paylaşmalı rejimde böyle bir karine bulunmaz.

5 Yargıtay 2. HD, 16.10.2024, E. 2023/8043, K. 2024/7485.
6 Yargıtay 2. HD, 24.04.2024, E. 2022/10924, K. 2024/2773.

IV. İspat Yükünün Yer Değiştirmesi

- **Temel ilke:** Karşı taraf savunmasını kanıtladığında ispat zorunluluğu ona geçer.[7]
- **Örnek:** Malın rızayla harcandığı kanıtlanırsa, bu kez harcayan eş malın iade edilmemek üzere kendisine verildiğini ispat etmelidir.
- **Savunmayla üstlenme:** "Ortak irademizle harcadık" diyen eş, ispat yükünü kendi üzerine almış olur.[8]
- **İkrar:** Malın kullanıldığını kabul eden eş, artık iade borcundan kurtulduğunu ispatla yükümlüdür.[9]
- **Karinenin aksi:** Yerleşik örf ve âdetin aksine bir uygulama bulunduğunu ileri süren taraf bunu ispatla yükümlüdür.[10]
- **Yemin:** Yemin deliline dayanılmışsa hâkim bu hakkı tarafa hatırlatmak zorundadır; yeminin sonucu bağlayıcıdır.

V. Elverişli Deliller

- **Belge:** Çeyiz senedi, malın varlığını ve kime teslim edildiğini ispat eder.[11]
- **Fotoğraf ve video:** Düğün fotoğraflarında görülen ziynet, varlık ve miktar bakımından delil sayılır.[12]
- **Banka kayıtları:** Dekont ve havale kayıtları ödemeyi kimin yaptığını gösterir.[13]
- **Tanık:** Görgüye dayanmayan, aktarıma dayalı beyanlar tek başına ispat sağlamaz.[14]
- **Yazılı delil başlangıcı:** Senetle ispat zorunluluğu bulunan hâllerde yazılı delil başlangıcı yoksa tanık dinlenemez.[15]
- **Envanter:** Malların getirilmesinden başlayarak bir yıl içinde noterde düzenlenen envanter, aksi ispatlanmadıkça doğru sayılır (TMK m. 216).

VI. Uygulamada Sık Görülen Uyuşmazlıklar

- **Ziynet eşyası:** Düğünde takılan ziynet, aksine anlaşma ya da yerel âdet yoksa kadına bağışlanmış sayılır ve kişisel malı olur.[16]

7 Yargıtay HGK, 12.10.2021, E. 2017/443, K. 2021/1198.
8 Yargıtay 2. HD, 02.04.2024, E. 2023/4891, K. 2024/2314.
9 Yargıtay 2. HD, 06.11.2024, E. 2024/405, K. 2024/8389.
10 Yargıtay 2. HD, 12.10.2023, E. 2023/5762, K. 2023/4722.
11 Yargıtay 2. HD, 22.11.2023, E. 2023/2588, K. 2023/5533.
12 Yargıtay 2. HD, 01.06.2023, E. 2023/347, K. 2023/2867.
13 Yargıtay 2. HD, 24.04.2024, E. 2022/10924, K. 2024/2773.
14 Yargıtay 2. HD, 15.06.2023, E. 2022/10593, K. 2023/3274.
15 Yargıtay 3. HD, 24.04.2025, E. 2024/2891, K. 2025/2375.
16 Yargıtay 2. HD, 12.10.2023, E. 2023/5762, K. 2023/4722.

- **Satılan ziynet:** Ziynetin satılmış olması iade borcunu kaldırmaz; satan eş iade şartı olmaksızın verildiğini ispatlamalıdır.[17]
- **Ev eşyası:** Kime ait olduğu ispatlanamayan ev eşyası paylı mülkiyette sayılır; bu nedenle bedelin yarısı istenebilir.
- **Kişisel mal savunması:** Malın miras ya da karşılıksız kazanma yoluyla edinildiğini savunan eş bunu somut delille ortaya koymalıdır (TMK m. 220).
- **Tapu kaydı:** Taşınmazın malik hanesinde yazılı kişiye ait olduğunun kabulü yasa gereğidir; bu kayıt ispat bakımından çıkış noktasıdır.
- **Zilyetlik:** Taşınır malın zilyedi onun maliki sayılır (4721 s. K. m. 985); ancak bu karine, eşlerin birlikte kullandığı ev eşyasında tek başına sonuç vermez.

UYGULAMA NOTU

İspat hazırlığı dava açılmadan önce yapılmalıdır. Önce mal ve eşyalar tek tek listelenmeli; her kalem için bir delil eşleştirilmelidir: fatura, garanti belgesi, çeyiz senedi, noter envanteri, banka dekontu, kredi ödeme planı, düğün fotoğrafı veya video. Ziynet uyuşmazlıklarında düğün görüntüleri belirleyici olur; görüntüde görülen takının cinsi, ayarı ve adedi kayıt altına alınmalıdır. Tanığa başvurulacaksa tanığın olayı bizzat görmüş olmasına dikkat edilmelidir; "duydum" biçimindeki beyanlar sonuç doğurmaz. Karşı taraf "birlikte harcadık" ya da "sana geri verdim" derse bu savunma ispat yükünü ona geçirir ve bunu kanıtlaması gerekir. Dilekçede delil listesine **yemin** delili de yazılmalıdır; ispat tıkandığında hâkim bu hakkı hatırlatmak zorundadır ve yeminin sonucu kesin delil sayılır. Hiçbir belge bulunmaması umutsuzluğa sebep değildir: kime ait olduğu ispatlanamayan mallar paylı mülkiyette sayıldığından, en azından bedelin yarısı istenebilir. Para alacaklarında ise durum farklıdır: senetle ispat zorunluluğu bulunan hâllerde yazılı delil başlangıcı yoksa tanık dinletilemez; bu yüzden eşler arası borç ilişkileri mutlaka yazıya dökülmelidir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
16.10.2024 · E. 2023/8043 · K. 2024/7485

İspat yükünün yasal çerçevesi: iddia eden ispatla yükümlüdür; karineye dayanan yalnız karinenin temelindeki olguyu ispatlar

Katkı payı ve katılma alacağı davasında, şirket hissesinin kişisel mal olup olmadığı tartışılmıştır. Mahkeme, şirketin evlenmeden önce kurulduğuna bakarak hisseyi kişisel mal saydı; sermaye artışlarının ne zaman yapıldığı araştırılmamıştır.

> *4721 sayılı Kanun'un 222 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yüküm-*

17 Yargıtay 2. HD, 25.05.2023, E. 2023/5, K. 2023/2723.

lüdür. 4721 sayılı Kanun'un 222 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca da, bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş maldır. 5. Ayrıca, ispat yükü 4721 sayılı Kanun'un 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında "Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür" ve 6100 sayılı Kanun'un 190 ıncı maddesinde de, "İspat yükü, kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça, iddia edilen vakıaya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir./ Kanuni bir karineye dayanan taraf, sadece karinenin temelini oluşturan vakıaya ilişkin ispat yükü altındadır. Kanunda öngörülen istisnalar dışında, karşı taraf, kanuni karinenin aksini ispat edebilir" şeklinde düzenlenmiştir.

DEĞERLENDİRME Daire, ispat yükünün üç dayanağını bir arada anmıştır: TMK m. 6, HMK m. 190 ve TMK m. 222. Paylaşmalı mal ayrılığındaki TMK m. 245 de ilk iki fıkrası bakımından TMK m. 222 ile aynı kuralı taşır. Karara göre kanuni karineye dayanan taraf yalnız karinenin temelini oluşturan olguyu ispatlar; karşı taraf ise karinenin aksini ispat edebilir. Daire, hissenin niteliği yeterince araştırılmadığı için kararı bozmuştur.

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
12.10.2021 · E. 2017/443 · K. 2021/1198

Savunmanın kanıtlanmasıyla ispat yükü karşı tarafa geçer; bu aşamada yemin deliline başvurulabilir ve yeminin sonucu bağlayıcıdır

Kadın, düğünde takılan altınların iadesini istemiştir. Koca altınların kadının rızasıyla bozdurulduğunu savundu ve tanıklar bunu doğrulamıştır. Özel Daire, bu durumda kocanın altınların iade edilmemek üzere verildiğini ispat etmesi gerektiğini belirterek bozmuştur; mahkeme uydu, koca yemin teklif etti, kadın yemin etmiştir.

> *Eldeki davada, davacı düğünde takılan tüm küçük altınların iadesini talep etmiş, davalı ise anılan altınların davacının rızası ile düğün masrafları için bozdurulduğunu savunmuş ve dinlenen tanıklarla birlikte dosya kapsamı ile davaya konu edilen altınların davacının rıza göstermesiyle davalı tarafından bozdurulduğu kanıtlanmış kabul edilerek Mahkemenin ilk kararı ile yalnızca bilezikler yönünden davanın kabulüne karar verilmiştir. Özel Dairenin ilk bozması ile düğünde takılan küçük altınların davalı koca tarafından bozdurulduğunun kanıtlandığı ancak bu durum karşısında ispat yükü kendisine geçen davalı kocanın davacı kadının bu altınları iade edilmemek üzere kendi rızası ile verdiğini ispat etmesi gerektiği, bunun için yemin deliline başvurabileceği belirtilmiştir. Mahkemece bozmaya uyulması suretiyle yapılan yargılamada davalı yemin hakkını kullanmış ancak davacı kadın altınları iade edilmemek üzere vermediğine dair yemin etmiştir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını bozmuştur. Karar ispat yükünün nasıl yer değiştirdiğini adım adım gösterir: iade istemini ileri süren taraf malın varlığını ispatlar, karşı taraf "rızayla harcandı" savunmasını ispatlarsa yük

yine ona geçer ve bu kez iade edilmemek üzere verildiğini kanıtlaması gerekir. Yemin sonucu kesin delil olduğundan sonraki aşamalarda aksine değerlendirme yapılamaz.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
01.06.2023 · E. 2023/347 · K. 2023/2867

Ziynet eşyası kadına aittir; evlilik içinde kullanıldığı ileri sürülüyorsa iade veya bağış iddiasını erkek ispatlamalıdır

Kadın, ziynet altınlarının koca tarafından bozdurulduğunu ileri sürmüştür; koca altınların kadında olduğunu savunmuştur. Dosyada düğün fotoğrafları vardı.

> *...davacı kadının ziynet eşyası alacağı talebine ilişkin değerlendirmede, davacı kadının dava dilekçesinde ziynet altınlarını davalının bozdurduğunu söylediği, davalı erkeğin ziynet eşyalarının davacı kadında bulunduğunu iddia ettiği, Yüksek Yargı içtihatları kapsamında ziynet eşyalarının kadına ait olduğu ve bunların evlilik içerisinde kullanılması halinde ispat yükünün davalı erkeğe düştüğü ve erkeğin ziynet eşyalarının davacı kadına iade edildiği veya onun tarafından hibe edildiğini ispat yükü altında olduğu, erkeğin üzerine düşen ispat yükümlülüğünü yerine getirmediği, davacının dosyada bulunan düğün fotoğraflarında tespit edilen ziynet eşyalarının davalı tarafından davacıya iadesi gerektiği...*

DEĞERLENDİRME Daire, Bölge Adliye Mahkemesinin bu gerekçesini yerinde bulmuştur. Karar iki noktayı gösterir: ziynetin kadına ait sayılması bir karinedir ve karinenin aksini ileri süren taraf ispat yükü altındadır; düğün fotoğrafları ziynetin varlığını ve miktarını ispat bakımından geçerli bir delildir. Aynı mantık, TMK m. 245'teki "belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden ispatla yükümlüdür" kuralının uygulanmasında da geçerlidir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
02.04.2024 · E. 2023/4891 · K. 2024/2314

Savunmasında malın ortak iradeyle harcandığını ileri süren eş, ispat yükünü kendi üzerine almış olur

Kadın ziynet eşyasının koca tarafından alındığını ve iade edilmediğini ileri sürmüştür. Koca, altınların evlilik birliği içinde tarafların ortak iradesiyle birlik ihtiyaçları için harcandığını savunmuştur.

> *...kadının ziynet eşyasının koca tarafından alındığını ve kendisine geri verilmediğini ispat yükü altında olduğu, ne var ki koca altınların evlilik birliği içerisinde tarafların ortak iradeleri ile birlik ihtiyaçları doğrultusunda harcandığını iddia ettiğinden ispat yükünü üzerine aldığı, bu durumda, ziynet eşyalarının geri alınmamak üzere kadının rızası ile harcandığının koca tarafından ispatlanması gerektiği, koca, ziynet eşyasının kadın tarafından kendisine iade edilmemek üzere verildiğini ve harcandığını incelenen delillerle ispatlayamamış ise de, koca yemin deliline dayandığından kendisine, karşı tarafa yemin teklif etme hakkı bulunduğu hatırlatılarak gerçekleşecek sonucu uyarınca ziynet eşyaları yönünden bir karar verilmesi gerektiği...*

DEĞERLENDİRME Bölge Adliye Mahkemesinin bu değerlendirmesi Daire incelemesinden geçmiştir. Uygulamada sık görülen bir hatayı düzeltir: "birlikte harcadık" savunması ispat yükünü hafifletmez, aksine savunan tarafa yükler. Ayrıca yemin deliline dayanılmışsa mahkeme bu hakkı tarafa hatırlatmak zorundadır; hatırlatılmaması başlı başına bozma sebebidir.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
12.10.2023 · E. 2023/5762 · K. 2023/4722

Yerleşik örf ve âdetin aksine bir uygulama bulunduğunu ileri süren taraf bunu ispatla yükümlüdür; tek bir tanık beyanı yeterli değildir

Ziynet alacağı davasında koca, yörelerinde düğünde takılan takıların erkeğe ait sayıldığı yolunda bir âdet bulunduğunu savundu ve bunu ispat için muhtar olan bir tanık dinletmiştir.

> *Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 13.04.2021 tarihli ve 2017/3-1038 Esas, 2021/458 Karar sayılı kararıyla, düğün sırasında takılan ziynet eşyası ve paraların kim tarafından ve hangi eşe takılırsa takılsın aksine bir anlaşma ya da örf ve adet kuralı olmadığı takdirde kadına bağışlanmış sayılacağı ve artık kadının kişisel malı kabul edileceği, dosyada davalı tarafın genel kuralın aksine örf ve adetleri bulunduğunu iddia ettiğine göre bunu ispat külfetinin kendisine düşeceği...*

DEĞERLENDİRME Karar, ziynetin kadına ait sayılmasının bir fiilî karine olduğunu ve aksini iddia edenin ispat yükü altında bulunduğunu teyit eder. Daire, dinletilen tek tanığın beyanının yerleşik ve yaygın örf ve âdetin aksini ortaya koymaya yetmediğini kabul etmiştir. Belirli bir malın kime ait olduğu tartışmalıysa, karinenin aksini ispat için somut ve güçlü delil gerekir.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
06.11.2024 · E. 2024/405 · K. 2024/8389

Karşı tarafın ikrarı ispat külfetini yer değiştirir; yemin teklif edilmişse yeminin sonucu esas alınır

Kadın ziynet alacağı istemiştir. Erkek, takıların bozdurulmasının birlikte alınmış bir karar olduğunu ve altınların aile konutu alımında kullanıldığını beyan etmiştir; ayrıca yemin deliline dayandı ve kadına yemin teklif etmiştir.

> *...erkeğin, "düğünde kadına takılan takıların bozdurulması hususunun birlikte alınmış bir karar olduğunu, aile konutu alınması için ilk olarak kadının bunu teklif ettiğini" belirterek altınların ev alımında kullanıldığını kabul ettiğine göre davada ispat külfeti yer değiştirdiği, erkeğin yemin deliline dayandığı da dikkate alınarak kadına 08.02.2022 tarihli duruşmada yemin teklif etme hakkını kullandığı, kadın yemin teklifini kabul ettiği, erkeğin altınların iade edilmemek üzere kendisine verildiğini ispat edemediğinin anlaşıldığı, 13.01.2022 tarihli bilirkişi raporu ve taleple bağlılık ilkesi de gözetilerek ziynet eşyasına yönelik talebinin kısmen kabulüne karar verilmesi gerektiği...*

DEĞERLENDİRME Karar, ikrarın ispat hukukundaki etkisini gösterir: altınların kullanıldığını kabul eden eş, artık bunların iade edilmemek üzere kendisine verildiğini ispat etmek zorundadır. Erkek yemin teklif etmiş, kadın yemini kabul edip etmiş ve erkek iddiasını ispatlayamamıştır. Ziynet talebi bilirkişi raporu ve taleple bağlılık ilkesi gözetilerek kısmen kabul edilmiştir.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
22.11.2023 · E. 2023/2588 · K. 2023/5533

Çeyiz senedi, ziynetin varlığını ve teslimini ispat eden bir belgedir; iade iddiasını karşı taraf kanıtlamalıdır

Kadın, çeyiz senedine dayanarak evlilik sırasında erkeğe teslim ettiği ziynetlerin iadesini istemiştir. Erkek bunları iade ettiğini savundu ancak bir belge sunamamıştır.

> *...ziynet alacağı yönünden kadının çeyiz senedine dayalı olarak istediği ziynetlerin evlilik sırasında erkeğe teslim edildiği ve erkeğin bu ziynetleri kadına iade ettiğini ispat edemediği anlaşıldığından davanın kabulüne karar verilmesinde, herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı...*

DEĞERLENDİRME Daire, kabul kararını onamıştır. Karar, yazılı belgenin ispat gücünü gösterir: çeyiz senedi gibi bir belge malın varlığını ve kime teslim edildiğini ortaya koyduğunda, iade savunmasını yapan tarafın bunu ispat etmesi gerekir. TMK m. 245 uygulamasında da malın kime ait olduğunu belgeleyen taraf ispat yükünü yerine getirmiş sayılır.

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
15.06.2023 · E. 2022/10593 · K. 2023/3274

Görgüye dayanmayan, aktarıma dayalı tanık beyanları ispat için yeterli değildir

Kadın ziynet alacağı istedi ve iddiasını yalnız tanık beyanlarıyla ispatlamaya çalışmıştır. Tanıklar olayları kendileri görmemiş, başkalarından duyduklarını aktarmıştı.

> *...kadının ziynet alacağı davasının dinlettiği tanık beyanlarının bu konuda yeterli somut bilgi içermemesi ve görgüye dayalı olmaması aktarıma dayalı olması sebebi ile tanıkların beyanlarına itibar edilmemiş, davacı ziynet eşyasına yönelik talebini ispat edememiş olduğu kabul edilerek buna yönelik talebin reddine karar vermek gerektiğinden ziynet eşyasının reddine...*

DEĞERLENDİRME Karar, delilin niteliğine ilişkin pratik bir ölçüt verir: tanık beyanının ispat değeri, tanığın olayı bizzat görüp görmediğine ve beyanın somutluğuna bağlıdır. Duyuma dayalı beyanlar tek başına ispat sağlamaz. Bu nedenle mal ve eşya uyuşmazlıklarında tanık yanında belge, fotoğraf ve banka kaydı gibi delillerle destek sağlanmalıdır.

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
25.05.2023 · E. 2023/5 · K. 2023/2723

Ziynetleri satan eş, bunların iade şartı olmaksızın kendisine verildiğini ispat edemezse iade ile yükümlüdür

Kadın, düğünde takılan takılara erkek tarafından zorla el konulduğunu ve iade edilmediğini ileri sürerek iadelerini istemiştir; talebini ıslahla belirginleştirmiştir. Erkek takıları satmıştı.

> *...müvekkiline düğünde takılan takılara erkek tarafından zorla el konulduğunu ve bir daha müvekkiline iade edilmediğini ileri sürerek söz konusu ziynet eşyalarının iadesine karar verilmesini talep edildiği, erkeğin sattığı ziynet eşyalarını iade şartı olmaksızın aldığını ispatlayamadığı, kadının talebini ıslah ettiği, ıslah dilekçesi ile istenen ve iade kapsamında kaldığı noktasında tereddüt bulunmayan ziynet eşyaları...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı onamıştır. Karar iki şeyi gösterir: ziynetin satılmış olması iade borcunu ortadan kaldırmaz; satan eş ancak bunların iade edilmemek üzere kendisine verildiğini ispat ederse sorumluluktan kurtulur. Ayrıca ıslahla talebin kapsamı daraltılırsa, ıslah dışında kalan kalemler yönünden karşı taraf lehine vekâlet ücretine hükmedilir.

10 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
24.04.2024 · E. 2022/10924 · K. 2024/2773

Kişisel mal savunmasına dayanak yapılan vakıa ve deliller değerlendirilmeden savunmanın ispatlanamadığı sonucuna varılamaz

Katılma alacağı davasında erkek, taşınmazın bir kısım borçlarının anne ve babası tarafından ödendiğini savunmuş, buna ilişkin banka dekontlarını süresinde sunmuştu. Mahkemeler bu vakıa hakkında olumlu ya da olumsuz bir değerlendirme yapmadan savunmayı reddetmiştir.

> *Somut olayda, İlk Derece Mahkemesince, davalının kişisel mal savunmasını ispatlayamadığı gerekçesiyle taşınmazın edinilmiş mal olduğu kabul edilerek katılma alacağının kabulüne karar verilmiş ise de, yapılan araştırma ve inceleme yeterli değildir. Şöyle ki, davalı erkek tarafından süresinde sunulan cevap dilekçesinde, dava konusu taşınmazın bir kısım borçlarının anne ve babası tarafından ödendiği ve buna ilişkin banka dekontlarının olduğu vakıası ve delillerine dayanmış buna ilişkin deliller de süresinde ibraz edilmişse de gerek İlk Derece Mahkemesince gerekse de Bölge Adliye Mahkemesince davalı erkek tarafından süresinde dayanılan bu vakıaya dair olumlu, olumsuz herhangi bir değerlendirme yapılmamış olup ilgili dekontların incelenmesinde, evlilik birliği içerisinde erkeğin annesi tarafından kooperatif aidatlarının banka havalesi yolu ile ödendiği ve kredi taksitlerinin bir bölümünün yine erkeğin annesi ve babası tarafından ödendiğinin anlaşıldığı, dinlenen tanık beyanlarında da taşınmaz bedelinin bir kısmının erkeğin anne ve babası tarafından ödendiğinin belirtildiği,*

ödeme planlarının incelenmesinde ise tarih ve miktarların aynı olduğu, yapılan ödemelerin davalı erkeğin kişisel malı olduğunun kabulü gerektiği anlaşılmıştır.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. İspat kuralı iki yönlüdür: iddia edenin ispat yükü olduğu kadar, mahkemenin de süresinde dayanılan vakıa ve delilleri değerlendirme zorunluluğu vardır. Dekontlar ve tanık beyanları incelendiğinde ödemelerin bir bölümünün üçüncü kişilerce yapıldığı anlaşıldığından, bu tutarlar karşılıksız kazanma yoluyla edinilen kişisel mal sayılmıştır.

11 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
24.04.2025 · E. 2024/2891 · K. 2025/2375

Yazılı delil başlangıcı yoksa eşler arasındaki para alacağı tanıkla ispat edilemez

Eş, evlenmeden önce diğer eşin satın aldığı taşınmazın bedeli ile masrafları için verdiği paraların sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre iadesini istemiştir. Dosyaya bir sözleşme ya da yazılı delil başlangıcı sunulamamıştır; banka hesabından çekilen paraların kim tarafından çekildiği de belirlenememiştir.

> *Temyiz olunan karardaki gerekçeye ve özellikle talebin evlilikten önce verilen paralara ilişkin olmasına, yazılı delil başlangıcı bulunmaması sebebiyle hukuki işlemin tanıkla ispatın mümkün olmamasına, davacının hesabından çekilen paraların kim tarafından çekildiğinin belli olmadığının anlaşılmasına göre, davacı vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile usul ve yasaya uygun mahkeme kararının onanmasına karar verilmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire red kararını onamıştır. Karar, malvarlığı iddialarında belgenin belirleyiciliğini gösterir: senetle ispat zorunluluğu bulunan hâllerde yazılı delil başlangıcı yoksa tanık dinlenemez. Banka kayıtlarının da tek başına yeterli olmadığı, paranın kim tarafından çekildiğinin ve hangi amaçla verildiğinin ortaya konması gerektiği vurgulanmıştır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 216:** Envanter.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 222:** Edinilmiş mallara katılmada ispat.
- **TMK m. 226:** Paylı malın özgülenmesi.
- **TMK m. 243:** Mal ayrılığında diğer hükümler.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı.
- **TMK m. 246:** Borçlardan sorumluluk.
- **TMK m. 248:** Malların geri alınması ve paylı malın verilmesi.
- **TMK m. 250:** Aileye özgülenen mallar.

MADDE

246 B. Borçlardan sorumluluk

KANUN METNİ

Eşlerden her biri, kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur.

MADDE ÖZETİ

Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur (m. 246). Eşin borcu diğerinin malvarlığına yönelmez; ancak bir eşin borcu için aile konutu üzerinde ipotek kurulması diğer eşin açık rızasına bağlıdır ve bu rıza alınmadan yapılan işlem geçersizdir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Kişisel sorumluluk	Her eşin yalnız kendi borcundan, ama bütün malvarlığıyla sorumlu olması (TMK m. 246).
Müteselsil sorumluluk	Birliği temsilen yapılan işlemlerde her iki eşin üçüncü kişiye karşı birlikte sorumlu olması (TMK m. 189).
Açık rıza	Aile konutuyla ilgili belirli bir işlem için diğer eşin verdiği, şekle bağlı olmayan ama duraksamaya yer bırakmayan onay (TMK m. 194).
İstihkak davası	Eşin borcu için haczedilen malın kendisine ait olduğunu ileri süren üçüncü kişinin açtığı dava (2004 s. İİK m. 96 vd.).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 246- Madde İsviçre Medenî Kanununun 249 uncu maddesini karşılamaktadır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 96*

Gerekçe tek cümleden oluşur; kanun koyucu hükmün kendisini yeterince açık görmüştür. Bu kısalık, maddenin taşıdığı ilkenin tartışmasızlığını gösterir: mal ayrılığı esasına dayanan bir rejimde borçtan sorumluluk da ayrıdır. Maddenin bir istisnası

1 Yargıtay HGK, 07.12.2021, E. 2018/1094, K. 2021/1616.

yoktur; sınırlar, evlenmenin genel hükümlerinde yer alan birliği temsil ve aile konutu kurallarından gelir. Tasarının 246. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun mal ayrılığında borçlardan sorumluluğu düzenliyordu; ancak kural eşler bakımından eşit değildi. Koca hem evlenmeden önceki hem evlilik sırasındaki borçlarından şahsen sorumluydu; kadının sorumluluğu ise yalnız kocanın aciz hâline düşmesi veya aile masrafları için kendisinin borçlanması hâlleriyle sınırlıydı. 4721 sayılı Kanun bu asimetriyi kaldırmış, her iki eşi aynı kurala tabi kılmıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mal ayrılığı usulünde koca, evlenmeden evvelki borçlarından ve evliliğin devamı sırasında gerek kendisi gerek evlilik birliğinin mümessili sıfatiyle edilen borçlardan şahsan mesuldür. Karı, borcunu ödemekten aciz kalan kocası veya kendisi tarafından aile masrafları için edilen borçlardan mesuldür.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 187

	743 sayılı Kanun m. 187	4721 sayılı Kanun m. 246
Eşitlik	Yok	Var
Kocanın sorumluluğu	Kendi ve birlik borçları	Yalnız kendi borçları
Kadının sorumluluğu	Sınırlı hâllerde	Yalnız kendi borçları
Sorumluluğun kapsamı	Şahsen	Bütün malvarlığıyla
Birlik borçları	Kocada	Temsilde müteselsil

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; eşler arasında eşit sorumluluk kabul edildi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Temel ilke	Her eş kendi borcundan sorumludur	TMK m. 246
Sorumluluğun kapsamı	Bütün malvarlığıyla	TMK m. 246
Diğer eş	Eşin borcundan sorumlu değildir	TMK m. 246
Eşdeğer hüküm	Edinilmiş mallara katılmada aynı kural	TMK m. 224
İstisna	Birliği temsilde müteselsil sorumluluk	TMK m. 189

Konu	Kural	Dayanak
Aile konutu	Rıza olmadan ipotek geçersiz	Yargıtay HGK, K. 2021/1616
Kefalet	Eşin yazılı rızası gerekir	6098 s. TBK m. 584
Aval	Aynı kural uygulanır	Yargıtay 11. HD, K. 2014/7837
Haciz	Mülkiyet karinesinin aksini eş ispatlar	Yargıtay 17. HD, K. 2011/9670

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 249. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe bundan başka bir açıklama içermez; hükmün kendisi zaten açıktır. Tasarının 246. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

DİKKAT

Bu maddenin verdiği güven, uygulamada sanıldığından dardır. "Eşimin borcundan sorumlu değilim" cümlesi kural olarak doğrudur; ancak dört yerde kırılır. Birincisi, ailenin sürekli ihtiyaçları için birliği temsilen yapılan işlemlerde eşler üçüncü kişilere karşı **müteselsilen** sorumludur; okul ücreti, market ve fatura borçları çoğu zaman bu kapsamdadır. İkincisi, borç kendisinin olmasa da diğer eşin borcu için **aile konutu** üzerinde ipotek kurulmuşsa konut tehlikeye girer; bu nedenle kanun bu işlemi diğer eşin açık rızasına bağlamıştır. Üçüncüsü, eşine **kefil** olan eş için artık borç kendi borcudur; buna karşılık eş, diğer eşin yazılı rızası olmadan kefil olamaz. Dördüncüsü, eşin borcu için evde yapılan hacizde eşyanın kendisine ait olduğunu borçlu olmayan eş ispatlamak zorunda kalır. Bu dört başlıkta önceden önlem almak, sonradan dava açmaktan çok daha etkilidir.

II. Kuralın Kapsamı

- **Kural:** Eşlerden her biri, kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur (TMK m. 246).
- **İki yön:** Kural hem sorumluluğu sınırlar (yalnız kendi borcu) hem genişletir (bütün malvarlığıyla).
- **Diğer eş:** Bir eşin borcu için diğerinin malvarlığına başvurulamaz; alacaklı yalnız borçlu eşin malvarlığına yönelebilir.
- **Eşdeğer hüküm:** Aynı kural edinilmiş mallara katılma rejiminde de yer alır (TMK m. 224).
- **Rejimden bağımsızlık:** Hangi mal rejimi geçerli olursa olsun borçtan sorumluluk bakımından sonuç değişmez.
- **Sınırlar:** Bu kural, birliği temsil, aile konutu ve ailenin geçimine katılma hükümleriyle sınırlanmıştır (TMK m. 189, TMK m. 194, TMK m. 196).

III. En Önemli İstisna: Birliği Temsil

- **Müteselsil sorumluluk:** Birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olurlar (TMK m. 189).
- **Kapsam:** Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder (TMK m. 188).
- **Örnek:** Müşterek çocuğun eğitim gideri için yapılan sözleşme her iki eş bakımından bağlayıcıdır.[2]
- **Sınır:** Ailenin sürekli ihtiyaçları dışındaki işlerde bir eş, ancak yetkili kılınmışsa ya da gecikmede sakınca bulunan zorunlu hâllerde birliği temsil edebilir.[3]
- **Yetkisiz işlem:** Temsil yetkisi bulunmaksızın yapılan işlemden eş kişisel olarak sorumludur.
- **Yetkinin aşılması:** Yetkinin üçüncü kişilerce anlaşılamayacak şekilde aşılması hâlinde eşler yine müteselsilen sorumlu olur.

IV. Aile Konutu Koruması

- **Kural:** Eşlerden biri, diğerinin açık rızası olmadıkça aile konutunu devredemez veya konut üzerindeki hakları sınırlayamaz (TMK m. 194).
- **İpotek:** Bir eşin ya da üçüncü kişinin borcu için aile konutuna ipotek konması, konut üzerindeki hakların sınırlanmasıdır ve açık rıza gerektirir.[4]
- **Şerh:** Koruma şerhe bağlı değildir; şerh kurucu değil açıklayıcıdır.[5]
- **İyiniyet:** Basiretli davranması gereken bankanın "tapuda şerh yoktu" savunması dinlenmez; açık rızanın varlığını ispat yükü ona düşer.[6]
- **Rızanın niteliği:** Rıza şekle bağlı değildir, sözlü de verilebilir; ancak açık olmalı ve belirli bir işleme ilişkin bulunmalıdır.[7]
- **Sonradan öğrenme:** İşlemden sonradan haberdar olmak, işlem anında verilmiş açık rıza yerine geçmez.

V. Kefalet ve Kişisel Güvence

- **Kural:** Eşlerden biri, mahkemece verilmiş bir ayrılık kararı olmadıkça veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmadıkça, ancak diğerinin yazılı rızasıyla kefil olabilir (6098 s. TBK m. 584).

2 Yargıtay 13. HD, 06.04.2011, E. 2010/16857, K. 2011/5328.
3 Yargıtay 15. HD, 16.11.2017, E. 2016/2342, K. 2017/3987.
4 Yargıtay HGK, 07.12.2021, E. 2018/1094, K. 2021/1616.
5 Yargıtay 2. HD, 23.05.2024, E. 2023/8359, K. 2024/3772.
6 Yargıtay HGK, 07.12.2021, E. 2018/1094, K. 2021/1616.
7 Yargıtay 2. HD, 07.05.2024, E. 2023/8582, K. 2024/3209.

- **Genişleyen kapsam:** Kefaletin şekline, ehliyete ve eşin rızasına ilişkin hükümler, kişisel güvence verilmesine ilişkin başka ad altında yapılan sözleşmelere de uygulanır (6098 s. TBK m. 603).
- **Aval:** Bu nedenle çek ya da poliçe üzerine verilen avalde de eşin yazılı rızası aranır.[8]
- **Şekil:** Kefalet sözleşmesinin yazılı olması, azami miktarın, tarihin ve müteselsil kefalet iradesinin kefilin el yazısıyla belirtilmesi zorunludur (6098 s. TBK m. 583).
- **Re'sen inceleme:** Şekle aykırılık nedeniyle hükümsüzlüğü hâkim kendiliğinden gözetir.[9]
- **Sonuç:** Alacaklı, kesin hükümsüz bir kefalet sözleşmesine dayanarak kefilden ifa isteyemez.

VI. Eşin Borcu İçin Haciz

- **Kural:** Alacaklı yalnız borçlu eşin malvarlığına başvurabilir; diğer eşin malları takibe konu olamaz (TMK m. 246).
- **Uygulamadaki sorun:** Ortak konutta yapılan hacizde taşınırların kime ait olduğu tartışmalı hâle gelir.
- **Karine:** Borçlunun elinde bulunan taşınırın ona ait olduğu kabul edilir; aksini ispat yükü istihkak iddiasında bulunan eştedir.[10]
- **Delil:** Borcun doğumundan sonra düzenlenen faturalar tek başına yeterli görülmez.
- **Yol:** İstihkak iddiası icra dairesine bildirilir; uyuşmazlık icra hukuk mahkemesinde çözülür (2004 s. İİK m. 96 vd.).
- **Borcun varlığı:** Takibe konu senet bakımından borçlu olunmadığının tespiti istenmişse, o dava sonuçlanmadan istihkak davasında sonuca gidilemez.

VII. Alacaklının Başvurabileceği Tek Yol: Tasarrufun İptali

- **Mantık:** Eşin borcundan diğerinin malvarlığına başvurulamayacağından, alacaklının yolu borçlunun eşine yaptığı devrin iptalini istemektir (2004 s. İİK m. 277 vd.).
- **Ön koşul:** Takibin kesinleşmiş olması aranır; itiraz üzerine duran takipte itirazın iptali yoluna gidilmemişse dava dinlenmez.[11]

8 Yargıtay 11. HD, 25.04.2014, E. 2014/1231, K. 2014/7837.
9 Yargıtay HGK, 02.11.2022, E. 2020/457, K. 2022/1431.
10 Yargıtay 17. HD, 24.10.2011, E. 2011/4279, K. 2011/9670.
11 Yargıtay 4. HD, 04.12.2024, E. 2022/1157, K. 2024/12107.

- **Aciz belgesi:** Tasarrufun iptali davasında aciz belgesi de dava koşulu olarak aranır.
- **İspat:** Devirden sonra malı kimin kullandığı, giderlerini kimin ödediği ve aile çevresine yapılan diğer devirler bir arada değerlendirilir.[12]
- **Sonuç:** Devralanın borçlu nam ve hesabına hareket ettiği anlaşılırsa tasarruf iptal edilir.
- **Ayrı yol:** Devir gerçekte hiç yapılmamışsa, uyuşmazlık tasarrufun iptali değil muvazaa hükümlerine göre çözülür (6098 s. TBK m. 19).

UYGULAMA NOTU

Eşin borçları büyüyorsa üç önlem geciktirilmemelidir. Birincisi, oturulan konut diğer eş adına kayıtlıysa tapuya aile konutu şerhi verilmesi istenmelidir; şerh koruma için zorunlu olmasa da ispatı kolaylaştırır ve olası uyuşmazlıkları önler. İkincisi, hiçbir belge okunmadan imzalanmamalıdır: bankaların kredi dosyalarında "eş rızası" formu ile "kefalet" formu yan yana durur; birine atılan imza eşi borçlu yapmaz, diğerine atılan imza yapar. Üçüncüsü, eş kefil ya da aval veren olarak imza atıyorsa diğer eşin yazılı rızası aranır; rıza verilmediği hâlde işlem yapılmışsa bu ileri sürülmelidir, hâkim şekle aykırılığı kendiliğinden gözetir. Evde diğer eşin borcu için haciz yapılırsa eşyaların borçlu olmayan eşe ait olduğu haciz sırasında tutanağa geçirtilmeli ve istihkak iddiası süresinde bildirilmelidir; faturalar, garanti belgeleri ve banka kayıtları hazır tutulmalıdır, çünkü karinenin aksini borçlu olmayan eş ispatlayacaktır. Borçlunun mallarını eşine devrettiğini düşünen alacaklı, önce takibini kesinleştirmelidir; kesinleşmemiş takiple açılan tasarrufun iptali davası usulden reddedilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
07.12.2021 · E. 2018/1094 · K. 2021/1616

Aile konutu üzerinde diğer eşin açık rızası olmadan kurulan ipotek geçersizdir; tapuda şerh bulunmaması üçüncü kişinin iyiniyetini korumaz

Malik eş, eşinin bilgisi dışında aile konutu üzerinde dava dışı bir şirketin borcu için banka lehine 250.000 TL'lik ipotek kurdurdu. İpotek tarihinde tapu kaydında aile konutu şerhi yoktu.

> *Bu durumda; TMK'nın 194. maddesi uyarınca malik olan eş tarafından diğer eşin açık rızası alınmadan aile konutu üzerindeki hakların sınırlandırılması durumunda yapılan bu işlemin "geçerli" kabul edilemeyeceği emredici hüküm gereğidir. Diğer eşin geçerli olmayan işlemin iptali için dava açabileceği kuşkusuzdur. 25. Diğer yandan yukarıda ayrıntılarıyla açıklandığı üzere; TMK'nın*

12 Yargıtay 4. HD, 24.04.2024, E. 2021/23512, K. 2024/3643.

> *194. maddesinde öngörülen aile konutu ile ilgili sınırlandırma, taşınmazın tapu kaydına aile konutu şerhi konulduğu için değil, konutun aile konutu olma özelliği nedeniyle getirildiğinden, taşınmazın tapu kaydında aile konutu şerhi bulunmasa bile o konut aile konutu özelliğini taşır. Bu nedenle işlem tarafı üçüncü kişinin iyi niyetli olup olmamasının önemi bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını bozmuştur. Karar, mal ayrılığı mantığının sınırını gösterir: her eş kendi borcundan sorumludur, ancak bir eşin borcu için aile konutu üzerinde ayni hak kurulması diğer eşin açık rızasına bağlıdır. Şerh kurucu değil açıklayıcı olduğundan, şerhin yokluğu bankayı korumaz; basiretli davranması gereken bankanın iyiniyet savunması dinlenmez ve açık rızanın varlığını ispat yükü ona düşer.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
23.05.2024 · E. 2023/8359 · K. 2024/3772

Aile konutu koruması şerhe bağlı değildir; getirilen sınırlandırma emredicidir ve önceden feragat edilemez

Aile konutu üzerinde kurulan ipoteğin kaldırılması istendi. Bölge Adliye Mahkemesi istinaf başvurusunu kabul ederek davayı reddetmiştir.

> *"Bu madde hükmü ile aile konutu şerhi "konulmuş olmasa da" eşlerin birlikte yaşadıkları aile konutu üzerindeki fiil ehliyetleri sınırlandırılmıştır. Sınırlandırma, aile konutu şerhi konulduğu için değil, zaten var olduğu için getirilmiştir. Bu sebeple tapuya aile konutu şerhi verilmese bile o konut aile konutu özelliğini taşır. Zira dava konusu taşınmaz şerh konulmasa da aile konutudur. Eş söyleyişle şerh konulduğu için aile konutu olmamakta, aksine aile konutu olduğu için şerh konulabilmektedir. Bu nedenle aile konutu şerhi konulduğunda, konulan şerh kurucu değil açıklayıcı şerh özelliğini taşımaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire, korumanın kaynağını net biçimde ortaya koymuştur: konut, şerh konulduğu için aile konutu olmaz; aile konutu olduğu için şerh konulabilir. Sınırlandırma emredici nitelikte olduğundan bu haktan önceden feragat edilemez, eşlerin anlaşmasıyla kaldırılamaz ve açık rıza ancak belirli bir işlem için verilebilir.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
07.05.2024 · E. 2023/8582 · K. 2024/3209

Rıza şekle bağlı değildir ama açık olmalıdır; işlemden sonradan haberdar olmak rızanın yerine geçmez

Eş, haberi olmadan aile konutu üzerinde şirket lehine 750.000 TL bedelli ipotek kurulduğunu ileri sürerek kaldırılmasını istemiştir. Bölge Adliye Mahkemesi, sonradan kurulan ikinci ipotek belgesini imzalayan davacının ilk ipotekten bilgisi olduğu gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Türk Medeni Kanunu'nun 194. maddesi yetkili eşin izni için bir geçerlilik şekli öngörmemiştir. Bu nedenle söz konusu izin bir şekle tabi olmadan, sözlü olarak da verilebilir. Ancak maddenin ifadesinden de anlaşılacağı üzere, iznin "açık" olması gerekir. 3.Somut olayda, ipotek tarihinde taşınmazın taraflarca aile konutu olarak kullanıldığı sabit olup ipotek işlemi sırasında davacı eşin açık rızası alınmamıştır. Her ne kadar, Bölge adliye Mahkemesince dava konusu taşınmaz üzerine konulan ikinci ipoteğe ilişkin belgenin altında davacının imzası bulunduğu ve bu belgede dava konusu ipoteğe ilişkin bilgilerin bulunduğu, bu nedenle davacının dava konusu ipotekten bilgisi olduğu, icra takibine kadar iş bu davanın açılmadığı ve davacının iyi niyetli olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ise de, davacının Hukuk Genel Kurulu'nun 15.04.2015 tarih ve 2013/2-2056 Esas, 2015/1201 Karar sayılı kararında açıkça ifade edildiği ve Dairemizce de aynen benimsendiği üzere açık rızası alınmadan yapılan işlemin geçerli olduğunu kabul etmek imkansızdır. Eş söyleyişle eşin açık rızası alınmadan yapılan işlemin geçersiz olduğunu kabul etmek zorunludur.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Rıza sözlü de verilebilir; ancak "açık" olmalıdır. Sonradan başka bir belgeden işlemi öğrenmiş olmak, işlem anında verilmiş açık rıza yerine geçmez ve davayı geç açmış olmak da sonucu değiştirmez. Açık rıza alınmadan yapılan işlem geçersizdir.

4 **YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ**
25.04.2014 · E. 2014/1231 · K. 2014/7837

Kefalette eşin yazılı rızası kuralı, kişisel güvence veren diğer sözleşmelere ve bu arada avale de uygulanır

Çek üzerine "avalimdir" yazarak imza atan kişi, eşinin yazılı rızası alınmadığı için avalin geçersiz olduğunu ileri sürerek ihtiyati hacze itiraz etmiştir. Mahkeme, avalin Ticaret Kanunu'nda düzenlendiğini ve kefalet hükümlerinin kıyasen uygulanamayacağını belirterek itirazı reddetmiştir.

> *6098 sayılı TBK'nın 584 maddesi uyarınca eşlerden biri mahkemece verilmiş bir ayrılık kararı olmadıkça veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmadıkça, ancak diğerinin yazılı rızasıyla kefil olabilecek olup, aynı Kanun'un 603. maddesine göre de kefaletin şekline, kefil olma ehliyetine ve eşin rızasına ilişkin hükümler, gerçek kişilerce, kişisel güvence verilmesine ilişkin olarak başka ad altında yapılan diğer sözleşmelere de uygulanacaktır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Kural, bir eşin kişisel güvence vererek diğerinin ekonomik geleceğini tehlikeye atmasını önler: mahkemece verilmiş ayrılık kararı ya da yasal ayrı yaşama hakkı yoksa, eşlerden biri ancak diğerinin yazılı rızasıyla kefil olabilir. TBK m. 603 yollamasıyla bu koruma, başka ad altında yapılan kişisel güvence sözleşmelerini ve aval gibi kıymetli evrak hukukuna ait güvenceleri de kapsar.

5 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
02.11.2022 · E. 2020/457 · K. 2022/1431

Kefalet sözleşmesinin şekle aykırılık nedeniyle hükümsüzlüğü hâkim tarafından re'sen gözetilir

Banka, kredi borcu için müşterek borçlu müteselsil kefil sıfatıyla imza atan kişiye karşı itirazın iptali davası açmıştır. Kefalet sözleşmesinin kanunun aradığı şekil şartlarını taşımadığı çekişmesizdi; ancak kefil geçersizliği cevap dilekçesinde açıkça ileri sürmemişti.

> *Kefalet sözleşmesinin şekle aykırılık nedeniyle hükümsüzlüğünü hâkimin re'sen göz önünde tutması gerekir (Tandoğan, s. 741). Alacaklı kesin hükümsüz bir kefalet sözleşmesine dayanarak kefilden ifa talebinde bulunamayacağı gibi, kefilin yapacağı ifanın hükümsüzlüğü düzeltici etkisi de olmaz. Alacaklı ifa talebini dava yolu ile ileri sürerse, hâkim kefil tarafından ileri sürülmese bile şekle aykırılığı görevi gereği göz önünde tutar.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, şekil kurallarının kamu düzenine ilişkin olduğunu vurgulamıştır. Kefalette aranan şekil şartları arasında eşin yazılı rızası da yer aldığından (6098 s. K. m. 583, 584), eşinin borcu için kefil gösterilen bir eş bakımından bu kural pratik bir koruma sağlar: şekil eksikliği ileri sürülmese bile hâkim bunu kendiliğinden dikkate almak zorundadır.

6 **YARGITAY (KAPATILAN) 17. HUKUK DAİRESİ**
24.10.2011 · E. 2011/4279 · K. 2011/9670

Eşin borcu için haczedilen menkullerde mülkiyet karinesinin aksini ispat üçüncü kişi eşe düşer; ancak asıl borcun varlığı çekişmeliyse önce o belirlenir

Eşinin borcu nedeniyle haczedilen taşınırların kendisine ait olduğunu ileri süren eş istihkak davası açmıştır. Haciz borçlunun huzurunda yapılmış, sunulan faturalar borcun doğumundan sonra düzenlenmişti. Ayrıca takibe konu senetler için borçlu olunmadığının tespitine ilişkin ayrı bir dava vardı.

> *Mahkemece; haczin borçlunun huzurunda yapıldığı, davacı tarafından sunulan faturaların borcun doğumundan sonra düzenlendiği, davacı ile borçlunun karı-koca olup aralarında organik bağ bulunduğu,evlendikten sonra ayrı yaşamaya devam ettikleri yönündeki iddianın hayatın olağan akışına aykırı olduğu, İİK'nun 97.maddesindeki mülkiyet karinesinin aksinin davacı 3.kişi tarafından ispat edilemediği gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiş...*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. Bozma sebebi, takibe konu senetler bakımından borçlu olunmadığının tespitine ilişkin davanın kesinleşmesi beklenmeden karar verilmesidir. Karar iki dersi birlikte verir: eşin borcundan diğerinin malvarlığına başvurulamaz, ancak borçlunun huzurunda yapılan hacizde taşınırın borçluya ait sayılması karinesinin aksini ispat yükü istihkak iddiasında bulunan eştedir; borcun varlığı tartışmalıysa bu konudaki dava sonuçlanmadan sonuca gidilemez.

7 **YARGITAY (KAPATILAN) 13. HUKUK DAİRESİ**
06.04.2011 · E. 2010/16857 · K. 2011/5328

Ailenin sürekli ihtiyaçları için birliği temsilen yapılan işlemden eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumludur

Özel okul, müşterek çocuğun öğrenim ücretinin ödenmemesi üzerine sözleşmeyi imzalamayan eş aleyhine takip başlatmıştır. Mahkeme, sözleşmeyi imzalayan eşin kişisel olarak sorumlu olduğunu belirterek davayı reddetmiştir.

> *Mahkemece, davacı ile 25/08/2006 tarihinde davalının eşinin sözleşme imzaladığı, MK.'un 189.maddesinin 2.fıkrası gereğince sözleşme imzalayan eşin sorumlu olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Öncelikle belirtmek gerekirse, TMK.nun 189. maddesi," Birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde, eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olurlar. Eşlerden her biri, birliği temsil yetkisi bulunmaksızın yaptığı işlemlerden kişisel olarak sorumludur. Ancak, temsil yetkisinin üçüncü kişilerce anlaşılamayacak şekilde aşılması hâlinde eşler müteselsilen sorumludurlar. " hükmünü içermektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. "Her eş kendi borcundan sorumludur" kuralının en önemli istisnası budur: birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olur. Kararda ayrıca çocuğun bakım, eğitim ve korunma giderlerinin ana ve baba tarafından karşılanacağı hatırlatılmış, sözleşmenin her iki eş bakımından bağlayıcı olduğu kabul edilmiştir.

8 **YARGITAY 15. HUKUK DAİRESİ**
16.11.2017 · E. 2016/2342 · K. 2017/3987

Ailenin sürekli ihtiyaçları dışındaki işlerde eş, diğerini kendiliğinden temsil etmiş sayılmaz

Eser sözleşmesinden doğan alacak davasında davacı, sözleşmenin kurulduğunu davalının eşi tarafından gönderildiğini ileri sürdüğü e-postalarla ispatlamaya çalışmıştır. Mahkeme bu e-postaları yazılı delil başlangıcı sayarak tanık dinlemiştir.

> *Türk Medeni Kanunu'nun 188. maddesi gereğince eşlerden her birinin ortak yaşamın davacı süresince ailenin "sürekli ihtiyaçları için" evlilik birliğini temsil edeceği, ailenin "diğer ihtiyaçları için" eşlerden birinin birliği "diğer eş veya haklı sebeplerle hakim tarafından yetkili kılınması ya da birliğin yararı bulunmasından geçikmede sakınca olması ve diğer eşin hastalığı, başka bir yer de olması veya benzeri sebeplerle rızasının alınamaması" hallerinde temsil edebileceği kabul edilmiş olup...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Temsil yetkisi sınırsız değildir: ailenin sürekli ihtiyaçları dışındaki işlerde bir eş, ancak diğerince ya da hâkimce yetkili kılınmışsa veya gecikmede sakınca bulunan zorunlu hâllerde birliği temsil edebilir. Bu koşullar yoksa eşin yazışmaları diğer eşe karşı yazılı delil başlangıcı sayılamaz. Daire, davacının yemin deliline dayandığını da belirterek bu hakkın hatırlatılması gerektiğini eklemiştir.

9 **YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ**
04.12.2024 · E. 2022/1157 · K. 2024/12107

Borçlunun eşine yaptığı devri iptal ettirmek isteyen alacaklı, önce takibi kesinleştirmiş olmalıdır

Banka, kredi borcunun müteselsil kefiline karşı başlattığı takipte, borçlunun mal kaçırma amacıyla şirket hisselerini eşine devrettiğini ileri sürerek tasarrufun iptalini istemiştir. Takip itiraz üzerine durmuş, itirazın iptali davası açılmamıştı.

> *Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesi ile uygulanması gereken hukuk kurallarına, yargılamaya hâkim olan ilkelere, ispat kurallarına ve temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere, davalı borçlu tarafından açıldığı iddia edilen menfi tespit davasının reddine karar verildiği beyan edilmiş olmasına rağmen karara ilişkin dosyaya belge ibraz edilmediği gibi davacı tarafından da açılan herhangi bir itirazın iptali davasının da bulunmamış olmasına, takibin durmuş bulunmasına, kesinleşmiş bir takibin bulunmamasına göre davacı vekilinin temyiz dilekçesinde ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire red kararını onamıştır. Eşin borcundan diğerinin malvarlığına başvurulamayacağı kuralının alacaklı bakımından tek çıkış yolu, borçlunun eşine yaptığı devrin iptalini istemektir. Ancak bu davanın ön koşulları vardır: takibin kesinleşmiş olması aranır. Takip itiraz üzerine durmuş ve itirazın iptali yoluna gidilmemişse tasarrufun iptali istenemez.

10 **YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ**
24.04.2024 · E. 2021/23512 · K. 2024/3643

Devralanın borçlu adına hareket ettiğini gösteren somut olgular varsa tasarrufun iptaline karar verilir

Alacaklı, borçlunun aracını eski çalışanına devrettiğini ileri sürerek tasarrufun iptalini istemiştir. Aracı devirden sonra borçlunun eşi kullanmış ve üç kez maddi hasarlı kaza yapmıştı; aracın vergi borcunu da borçlu ödemişti. Borçlu ayrıca bir taşınmazını devralanın eşine, kurduğu şirketi de borçlunun annesine devretmişti.

> *...dava konusu aracın davalı borçlunun eşi tarafından kullanımı sırasında 3 kere maddi hasarlı trafik kazası yapmış olduğunun anlaşılmasına, dava konusu aracın vergi borcunun davalı borçlu tarafından ödendiğinin tespit edilmesine...*

DEĞERLENDİRME Daire kabul kararını onamıştır. Karar, mal kaçırma iddiasının nasıl ispatlandığını gösterir: devirden sonra malı kimin kullandığı, giderlerini kimin ödediği ve aile çevresine yapılan diğer devirler bir arada değerlendirilir. Bu olgular devralanın borçlu nam ve hesabına hareket ettiğini gösterirse tasarruf iptal edilir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 188:** Eşlerin temsil yetkisi.
- **TMK m. 189:** Sorumluluk.

- **TMK m. 190:** Temsil yetkisinin kaldırılması.
- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 196:** Ailenin geçimine katılma.
- **TMK m. 198:** Borçlulara ait önlemler.
- **TMK m. 224:** Edinilmiş mallara katılmada sorumluluk.
- **TMK m. 243:** Mal ayrılığında diğer hükümler.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı.
- **TMK m. 245:** İspat.

MADDE

247

C. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye

I. Sona erme anı

KANUN METNİ

(1) Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer.

(2) Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde de, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer.

MADDE ÖZETİ

Paylaşmalı mal ayrılığı rejimi eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer; evliliğin iptali, boşanma ya da mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde rejim dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (m. 247). Rejim dava tarihinde sona erse de tasfiye hükmü kurulabilmesi için boşanma kararının kesinleşmesi beklenir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Sona erme anı	Rejimin hukuken bittiği ve tasfiyeye esas alınacak mal kütlesinin dondurulduğu tarih (TMK m. 247).
Dava tarihi kuralı	İptal, boşanma ve mal ayrılığına geçişte kesinleşme değil dava tarihinin esas alınması (TMK m. 247/2).
Tasfiye tarihi	Malların değerinin belirleneceği an; Yargıtay uygulamasına göre karar tarihi.[2]
Ön koşul	Tasfiye hükmü kurulabilmesi için boşanma kararının kesinleşmiş olması gereği.

1 Yargıtay 2. HD, 07.10.2024, E. 2023/1310, K. 2024/6903.
2 Yargıtay 2. HD, 07.10.2024, E. 2023/1310, K. 2024/6903.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 247- Birinci fıkrada paylaşmalı mal ayrılığı sona erme hâli olarak, eşlerden birinin ölümü veya başka rejimin kabul edilmesi öngörülmüştür; İkinci fıkrada eşlerin evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine ya da mal ayrılığına geçilmesine mahkemece karar verilmesi hâllerinde, paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin son bulması öngörülmüştür. Burada mahkemenin buna ilişkin kararının kesinleşmesinden itibaren değil, dava tarihinden itibaren mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye edilmesi söz konusu olacaktır. Mal rejiminin tasfiyesinde, malların tasfiye anındaki değerleri göz önüne alındığından bu düzenlemeyle eşlerden birinin davayı olabildiğince uzatarak diğer eşin kazanılmış mallarındaki artışa ve bu artış dolayısıyla kendi payını artırmasına engel olunmuştur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 97*

Gerekçenin son cümlesi, dava tarihi kuralının arkasındaki amacı açıkça ortaya koyar: yargılamayı uzatan eşin, bu sürede diğerinin edindiği değerlerden pay alması engellenmek istenmiştir. Bu amaç, maddenin yorumunda da yol göstericidir; sona erme anını kesinleşme tarihine çekmeye çalışan yorumlar gerekçeye aykırı düşer. Tasarının 247. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun'da paylaşmalı mal ayrılığı rejimi bulunmuyordu; ancak mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçiş hâlinde hükmün hangi tarihten itibaren sonuç doğuracağı düzenlenmişti. Kanun koyucu burada da kesinleşmeyi değil talep tarihini esas almıştı; 4721 sayılı Kanun bu çözümü sürdürmüş ve tüm sona erme hâllerini tek maddede toplamıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mahkemenin mal ayrılığına dair olan ilamının hükmü mal ayrılığının talep edildiği günden başlar.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 178

	743 sayılı Kanun m. 178	4721 sayılı Kanun m. 247
Kapsam	Yalnız mal ayrılığına geçiş	Tüm sona erme hâlleri
Ölüm	Ayrıca düzenlenmemiş	Açıkça sayılmış
Sözleşme	Ayrıca düzenlenmemiş	Açıkça sayılmış
Esas alınan an	Talep tarihi	Dava tarihi
Kesinleşme	Esas alınmamış	Esas alınmamış

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; sona erme hâlleri tek maddede toplandı	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Sona erme sebebi	Sona erme anı	Dayanak
Eşin ölümü	Ölüm tarihi	TMK m. 247/1
Başka bir rejimin kabulü	Sözleşme tarihi	TMK m. 247/1
Evliliğin iptali	Dava tarihi	TMK m. 247/2
Boşanma	Dava tarihi	TMK m. 247/2
Mal ayrılığına geçiş	Dava tarihi	TMK m. 247/2
Eşdeğer hüküm	Edinilmiş mallara katılmada aynı kural	TMK m. 225
Tasfiye hükmü	Boşanma kesinleşmeden kurulamaz	Yargıtay 2. HD, K. 2024/6903
Boşanmada süre	Bir yıl	TMK m. 178
Ölüm ve diğer hâllerde süre	On yıl	Yargıtay HGK, K. 2013/520

1 TBMM gerekçesine göre birinci fıkrada paylaşmalı mal ayrılığının sona erme hâli olarak eşlerden birinin ölümü veya başka rejimin kabul edilmesi öngörülmüştür. İkinci fıkrada ise evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine ya da mal ayrılığına geçilmesine mahkemece karar verilmesi hâllerinde rejimin son bulması düzenlenmiştir. Gerekçe, dava tarihinin neden seçildiğini de açıklar: mal rejiminin tasfiyesinde malların tasfiye anındaki değerleri göz önüne alındığından, bu düzenlemeyle eşlerden birinin davayı olabildiğince uzatarak diğer eşin kazanılmış mallarındaki artışa ve bu artış dolayısıyla kendi payını artırmasına engel olunmuştur. Tasarının 247. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

DİKKAT

Bu maddede karıştırılan üç ayrı tarih vardır. **Sona erme tarihi** hangi malların tasfiyeye gireceğini belirler; boşanmada bu tarih kararın kesinleştiği gün değil, **davanın açıldığı** gündür. **Kesinleşme tarihi** tasfiye davasının karara bağlanabilmesinin ön koşuludur; boşanma kesinleşmeden tasfiye hükmü kurulamaz. **Tasfiye tarihi** ise malların değerinin belirleneceği andır ve karar tarihi olarak kabul edilmektedir.[3] Dördüncü bir nokta da süredir: boşanma sebebiyle sona ermede bir yıllık süre, ölüm ve diğer sona erme hâllerinde ise on yıllık zamanaşımı uygulanır. Son olarak, fiilen ayrı yaşamak sona erme sebebi değildir; madde sona erme hâllerini sınırlı biçimde saymıştır ve ayrı yaşama bunlar arasında yer almaz.

3 Yargıtay 2. HD, 07.10.2024, E. 2023/1310, K. 2024/6903.

II. Sona Erme Sebepleri

- **Ölüm:** Mal rejimi, eşlerden birinin ölümüyle o tarihte kendiliğinden sona erer (TMK m. 247/1).
- **Başka rejimin kabulü:** Eşler yeni bir mal rejimi sözleşmesi yaparsa rejim sözleşme tarihinde sona erer (TMK m. 247/1).
- **İptal ve boşanma:** Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine karar verilmesi hâlinde rejim dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (TMK m. 247/2).
- **Mal ayrılığına geçiş:** Hâkimin mal ayrılığına geçilmesine karar vermesi hâlinde de aynı kural uygulanır (TMK m. 206).
- **Sınırlı sayı:** Madde sona erme hâllerini sınırlı biçimde sayar; fiilen ayrı yaşamak bunlar arasında değildir.
- **Eşdeğer hüküm:** Aynı kurallar edinilmiş mallara katılma rejiminde de geçerlidir (TMK m. 225).

III. Dava Tarihinin Esas Alınmasının Gerekçesi

- **Gerekçedeki amaç:** Tasfiyede malların tasfiye anındaki değerleri esas alındığından, dava tarihi kuralı bir eşin davayı uzatarak diğerinin mallarındaki artıştan pay almasını önler.
- **Sonuç:** Boşanma davası açıldıktan sonra edinilen mallar tasfiyeye girmez.
- **Karşı yön:** Dava tarihinden önce edinilmiş bir mal, dava tarihinden önce elden çıkarılmış olsa bile tasfiye dışında kalmayabilir.[4]
- **Kesinleşme değil:** Gerekçe açıkça kesinleşmeden itibaren değil dava tarihinden itibaren sona ermeyi öngörür.
- **Belirleme sırası:** Her dosyada önce evlenme tarihi, sonra rejimin sona erdiği tarih, ardından bu aralıkta geçerli olan rejim belirlenir.[5]
- **Reddedilen dava:** Boşanma davası reddedilirse evlilik sürdüğünden rejim de devam eder; sona erme, boşanmayla sonuçlanan davanın tarihine bağlıdır.

IV. Kesinleşmenin Beklenmesinin Gerekçesi

- **Ön koşul:** Rejim dava tarihinde sona erse de tasfiye hükmü kurulabilmesi için boşanma kararının kesinleşmesi gerekir.[6]
- **Gerekçesi:** Boşanma davası reddedilir ya da düşerse rejim hiç sona ermemiş olacağından tasfiyenin dayanağı kalmaz.

4 Yargıtay 8. HD, 04.11.2015, E. 2014/11735, K. 2015/19622.
5 Yargıtay 8. HD, 14.03.2016, E. 2014/22932, K. 2016/4548.
6 Yargıtay 2. HD, 07.10.2024, E. 2023/1310, K. 2024/6903.

- **Uygulama:** Tasfiye davası açılabilir; ancak mahkeme boşanma dosyasının kesinleşmesini bekletici sorun yapar.
- **Değerlendirme anı:** Kesinleşme beklenirken malların değeri güncelliğini yitirdiğinden, karara en yakın tarihteki sürüm değeri esas alınır.
- **Tasfiye tarihi:** Tasfiye tarihi karar tarihi olarak kabul edilmektedir;[7] paylaştırma yöntemi ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 253).
- **Sonuç:** Sona erme anı hangi malların tasfiyeye gireceğini, tasfiye tarihi ise bu malların hangi değerle hesaplanacağını belirler.

V. Rejim Dönemlerinin Belirlenmesi

- **Kural:** Mal, hangi rejim döneminde edinildiyse o dönemin hükümlerine tabidir (TMK m. 179).
- **Geçiş:** Sözleşmeyle başka bir rejim seçilmemişse 01.01.2002 öncesi mal ayrılığı, sonrası edinilmiş mallara katılma dönemidir (4722 s. K. m. 10).
- **Tek malda iki dönem:** Arsa bir dönemde, üzerindeki bina başka bir dönemde edinilmişse her biri için ayrı hesap yapılır.[8]
- **Talebin türü:** Mal ayrılığı döneminde edinilen mal için katkı payı, edinilmiş mallara katılma döneminde edinilen mal için katılma alacağı istenir.
- **Uzun evlilikler:** Aynı evlilikte birden çok rejim dönemi bulunabilir.[9]
- **Paylaşmalı rejim:** Paylaşmalı mal ayrılığı seçilmişse, sözleşme tarihinden sona erme tarihine kadarki dönem bu rejime tabidir (TMK m. 250).

VI. Süreler

- **Boşanma:** Evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinden başlayarak bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar (TMK m. 178).
- **Ölüm:** Rejim ölümle sona ermişse bu bir yıllık süre uygulanmaz; on yıllık zamanaşımı geçerlidir.[10]
- **Diğer hâller:** Başka bir rejimin kabulü ve evliliğin iptali hâllerinde de on yıllık zamanaşımı uygulanır.[11]
- **Başlangıç:** Boşanmada süre kesinleşmeden, ölümde ise ölüm tarihinden işlemeye başlar.
- **Def'i:** Zamanaşımı hâkim tarafından kendiliğinden gözetilmez; karşı tarafın ileri sürmesi gerekir.

7 Yargıtay 2. HD, 07.10.2024, E. 2023/1310, K. 2024/6903.
8 Yargıtay 8. HD, 05.07.2018, E. 2016/3672, K. 2018/15037.
9 Yargıtay 8. HD, 14.11.2017, E. 2016/10969, K. 2017/15230.
10 Yargıtay 8. HD, 01.06.2010, E. 2010/1695, K. 2010/2923.
11 Yargıtay HGK, 17.04.2013, E. 2013/375, K. 2013/520.

- **İspat yükü:** Bedelsiz devir gibi savunmaları ileri süren taraf bunları ispatla yükümlüdür.[12]

UYGULAMA NOTU

Dosyada üç tarih baştan belirlenmeli ve dilekçeye yazılmalıdır: evlenme tarihi, boşanma davasının açıldığı tarih ve varsa mal rejimi sözleşmesinin tarihi. Rejim boşanma davasının açıldığı gün sona erdiğinden, tasfiyeye gireceği düşünülen malların bu tarihten önce edinilmiş olması gerekir; tapu, trafik ve banka kayıtları bu tarihe göre çıkartılmalıdır. Dava tarihinden sonra edinilen mallar için talepte bulunulmamalıdır; böyle bir talep reddedilir. Buna karşılık dava tarihinden kısa süre önce üçüncü kişiye devredilen mallar listeden çıkarılmamalıdır; bunlar tasfiye dışında kalmayabilir. Tasfiye davası boşanma kesinleşmeden açılabilir, ancak mahkeme kesinleşmeyi bekleyecektir; bu süreçte değerlemeyi güncel tutmak için keşif ve bilirkişi talepleri karar aşamasına yakın yenilenmelidir. Süreler bakımından dikkatli olunmalıdır: boşanmada bir yıllık süre kararın kesinleşmesiyle işlemeye başlar; eş vefat etmişse bu süre değil on yıllık zamanaşımı uygulanır. Son olarak, "yıllardır ayrı yaşıyorduk" savunması rejimi sona erdirmez; ayrı yaşama kanunda sona erme sebepleri arasında sayılmamıştır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
07.10.2024 · E. 2023/1310 · K. 2024/6903

Paylaşmalı mal ayrılığında rejim dava tarihinde sona erse de tasfiyeye ancak boşanma kararı kesinleştikten sonra karar verilebilir

Eşler noterde mal rejimi sözleşmesi imzalamış, sözleşmeden sonra 26.10.2006'da davalı adına bir bağımsız bölüm satın alınmıştı. Erkek, paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin tasfiyesiyle tapu iptali ve tescil, olmazsa alacak istemiştir. İlk kararda boşanma davası henüz kesinleşmemişti.

> *"...tasfiye konusu 2637 ada 7 parsel 9 nolu bağımsız bölümün mal rejimi sözleşmesinden sonra 26.10.2006 tarihinde satın alınarak davalı kadın adına tescil edildiği, başka anlatımla, sözleşmeyle belirlenen mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde edinildiği, taraflar arasındaki boşanma davasının henüz kesinleşmediği, boşanma kararının kesinleşmesi beklenilerek ondan sonra oluşacak duruma göre iddia ve savunma doğrultusunda toplanacak delillere göre uyuşmazlığın esası hakkında bir karar verilmesi gerektiği belirtilerek..."*

DEĞERLENDİRME Dairenin ilk bozma kararı, iki tarihin birbirinden ayrılması gerektiğini gösterir: rejim boşanma davasının açıldığı tarihte sona erer, ancak tasfiye hükmü kurulabilmesi için boşanma kararının kesinleşmesi beklenir. Bu, uygulamada

12 Yargıtay HGK, 09.04.2019, E. 2017/1613, K. 2019/419.

sıkça karıştırılan bir ayrımdır: dava tarihi hangi malların tasfiyeye gireceğini belirler; kesinleşme ise tasfiye davasının karara bağlanabilmesinin ön koşuludur.

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
17.04.2013 · E. 2013/375 · K. 2013/520

Rejimin hangi sebeple sona erdiği, alacağın hangi zamanaşımına tabi olduğunu belirler

Mal rejiminin tasfiyesinden doğan alacak davasında zamanaşımı tartışılmıştır. Hukuk Genel Kurulu, sona erme sebeplerini tek tek ele alarak hangi hâlde hangi sürenin uygulanacağını ortaya koydu.

> *TMK.nun 225/1. maddesi uyarınca mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona ermiş (ki başka bir mal rejiminin kabulü halinde sözleşme söz konusu olur) ya da aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince mahkemece evliliğin iptaline karar verilmesi hallerinde de 4721 sayılı TMK.nun 5. maddesinin yollamasıyla BK.nun 125. maddesinde öngörülen 10 yıllık zamanaşımı uygulanmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Karar, sona erme anının yalnız hesabı değil süreyi de belirlediğini gösterir. Ölüm, başka bir mal rejiminin kabulü ve evliliğin iptali hâllerinde on yıllık genel zamanaşımı uygulanır. Buna karşılık boşanma sebebiyle sona ermede, evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları için öngörülen bir yıllık süre gündeme gelir (TMK m. 178). Aynı kurallar paylaşmalı mal ayrılığı için de geçerlidir; çünkü TMK m. 247, TMK m. 225 ile aynı sona erme sebeplerini saymaktadır.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
01.06.2010 · E. 2010/1695 · K. 2010/2923

Rejim ölümle sona ermişse bir yıllık süre değil on yıllık zamanaşımı uygulanır

Sağ kalan eş, ölen eşinin malvarlığı üzerinden katılma alacağı istemiştir. Mahkeme, boşanma için öngörülen bir yıllık süreyi uygulayarak davayı zamanaşımından reddetmiştir.

> *TMK'nın 178. maddesinde "evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar" denilmektedir. Görüldüğü gibi, madde met-ninde ölüm sebebiyle mal rejiminin sona ermesinden söz edilmemektedir. TMK'nın 225/1. fıkrasında; "mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona ereceğini" öngörmüştür. TMK'nın 178. mad-desinde ölümden söz edilmediğine göre, TMK'nın 5. maddesi yoluyla somut olayda BK'nın 125. maddesinde öngörülen 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğinin kabulü gerekir. Yani mal rejiminin ölüm sebebiyle sona ermesinde 10 yıllık zamanaşımı süresi uygulanır.*

DEĞERLENDİRME Daire, mahkemenin gerekçesini yerinde bulmamıştır. TMK m. 178 yalnız boşanmadan söz eder; ölümle sona ermeyi kapsamaz. Bu nedenle ölüm hâlinde genel hükümlere gidilir ve on yıllık zamanaşımı uygulanır. Eşin ölümünden sonra açılacak tasfiye davalarında bu ayrım, hak kaybını önleyen en önemli noktadır.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
14.03.2016 · E. 2014/22932 · K. 2016/4548

Rejim boşanma davasının açıldığı tarihte sona erer; bu tarihe kadar hangi rejimin geçerli olduğu ayrıca belirlenir

Eşler 08.08.2008'de evlenmiş, 16.03.2010'da açılan boşanma davasının kabulüyle boşanmışlardı. Tasfiyeye konu bağımsız bölüm 23.12.2008'de davalı adına tescil edilmişti.

> *Mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarih itibarıyla sona ermiştir (TMK 225/son). Sözleşmeyle başka mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğinden evlilik tarihinden 4721 sayılı TMK'nun yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihine kadar mal ayrılığı (743 sayılı TKM 170.m), bu tarihten mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar ise, edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir (4722 sayılı yasanın 10, TMK 202.m). Tasfiyeye konu 631 ada 1010 parsel 7 nolu bağımsız bölüm, eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 23.12.2008 tarihinde satın alınarak, davalı eş adına tescil edilmiştir. Mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı bulunduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır.*

DEĞERLENDİRME Karar, her tasfiye dosyasında yapılması gereken ilk işlemi gösterir: evlenme tarihi, rejimin sona erdiği tarih ve bu aralıkta hangi rejimin geçerli olduğu belirlenir. Sözleşmeyle başka bir rejim seçilmemişse 01.01.2002 öncesi için mal ayrılığı, sonrası için edinilmiş mallara katılma uygulanır. Paylaşmalı mal ayrılığı seçilmişse aynı belirleme bu rejim bakımından yapılır.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
05.07.2018 · E. 2016/3672 · K. 2018/15037

Malın hangi rejim döneminde edinildiği, istenebilecek alacağın türünü belirler

Taraflar 1980'de evlenmiş, 2009'da açılan boşanma davasıyla boşanmışlardı. Dava konusu taşınmaz 1991'de arsa olarak edinilmiş, üzerindeki bina ise 2005'te yapılmıştı.

> *Dava konusu 5748 ada, 7 parsel, 1991 tarihinde arsa niteliğinde edinildiğine göre, arsanın edinildiği tarih itibariyle katkı payı alacağı hesap edilmesi gerekir. Yine bu arsa üzerine yapılan binanın 2005 yılında yapıldığı dosya kapsamından anlaşıldığına göre, bu bina hakkında davacının katılma alacağının olduğunun düşünülmesi gerekir.*

DEĞERLENDİRME Daire, tek bir taşınmaz için iki ayrı hesap yapılması gerektiğini belirtmiştir. Mal ayrılığı döneminde edinilen arsa için katkı payı alacağı, edinilmiş

mallara katılma döneminde yapılan bina için katılma alacağı söz konusudur. Rejimin başlangıç ve bitiş anları, hangi malın hangi kurala tabi olacağını doğrudan belirler.

6 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
14.11.2017 · E. 2016/10969 · K. 2017/15230

Aynı evlilikte birden çok rejim dönemi bulunabilir; mal hangi dönemde edinildiyse o dönemin hükümleri uygulanır

Taraflar 1987'de evlenmiş, 29.06.2007'de açılan boşanma davasının kabulüne ilişkin hüküm 09.01.2013'te kesinleşmişti. Tasfiyeye konu parsel 1990'da erkek adına tescil edilmiş, 2004'te üçüncü kişiye, aynı yıl içinde de kadın adına devredilmişti.

> *Somut olaya gelince; taraflar, 15.06.1987 tarihinde evlenmiş, 29.06.2007 tarihinde açılan boşanma davasının kabulüne ilişkin hükmün, 09.01.2013 tarihinde kesinleşmesiyle boşanmışlardır. Mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarih itibarıyla sona ermiştir (TMK 225/son). Sözleşmeyle başka mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğinden evlilik tarihinden 4721 sayılı TMK'nun yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihine kadar mal ayrılığı (743 sayılı TKM 170.m), bu tarihten mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar ise, edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir (4722 sayılı yasanın 10, TMK 202/1.m). Tasfiyeye konu 149 parsel, taraflar arasında mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu 02.10.1990 tarihinde satın alınarak davacı erkek adına tescil edilmiştir. 04.03.2004 tarihinde satış yolu ile dava dışı Yakup adına tapuda devredilen taşınmaz, 03.11.2004 tarihinde bu kez davalı kadın adına tescil edilmiştir. Mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı bulunduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır (TMK 179.m).*

DEĞERLENDİRME Karar, uzun süren evliliklerde sık karşılaşılan durumu gösterir: 01.01.2002 öncesi mal ayrılığı, sonrası edinilmiş mallara katılma dönemidir ve mal hangi dönemde edinildiyse o dönemin kuralları uygulanır. Rejimin sona erme anı, bu dönemlerin sonunu belirleyen sınırdır.

7 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
04.11.2015 · E. 2014/11735 · K. 2015/19622

Rejimin sona erdiği tarihten önce elden çıkarılan mal da tasfiyeye konu olabilir

Eşler 17.07.2008'de evlenmiş, 02.11.2009'da açılan boşanma davasıyla boşanmışlardı. Tasfiyeye konu bağımsız bölüm 16.04.2009'da davalı adına tescil edilmiş, boşanma dava tarihinden kısa süre önce 21.07.2009'da üçüncü kişiye satılmıştı. Mahkeme istemi katkı payı alacağı olarak nitelendirmiştir.

> *Somut olaya gelince; eşler, 17.07.2008 tarihinde evlenmiş, 02.11.2009 tarihinde açılan boşanma davasının kabulüne ilişkin hükmün, kesinleşmesiyle boşanmışlardır. Mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarih itibarıyla sona ermiştir (TMK 225/son). Sözleşmeyle başka mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğinden evlilik tarihinden mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir(4722 sayılı yasanın 10, TMK 202/1.m). Tasfiyeye konu 1 nolu ba-*

ğımsız bölüm, eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 16.04.2009 tarihinde satın alınarak, davalı eş adına tescil edilmiş, daha sonra 21.07.2009 tarihinde Mümin Kayış isimli kişiye satılmış, ondan da 19.04.2012 tarihinde M.. C.. isimli kişiye satılarak devredilmiştir. Mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı bulunduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır (TMK 179.m).

DEĞERLENDİRME Daire, mahkemenin nitelendirmesini isabetli bulmamıştır. Mal rejiminin sona erdiği tarihten önce edinilip yine bu tarihten önce üçüncü kişiye devredilen bir mal, tasfiye dışında kalmaz; istem değer artış payı ve artık değere katılma alacağı olarak değerlendirilir. Sona erme anı, malın o anda elde bulunup bulunmadığından bağımsız olarak tasfiyenin çerçevesini çizer.

8 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
09.04.2019 · E. 2017/1613 · K. 2019/419

Eşler arasındaki bedelsiz devir kural olarak bağış sayılmaz; mal, edinildiği tarihteki niteliğiyle tasfiyeye girer

Katılma alacağı davasında mahkeme, davacının taşınmazı davalıya bedelsiz devrettiği yolundaki beyanını bağış iradesi sayarak davayı reddetmiştir.

> *Somut olayda mahkemece davacı tarafından taşınmazın davalıya bedelsiz olarak devredildiği şeklindeki açıklaması bağış iradesi kabul edilmesi doğru değildir. Az yukarıda da ifade edildiği üzere evlilik birliğinin ömür boyu süreceği inancının hakim olduğu düşüncesiyle ortak yaşamı ve ailenin geleceğini güvence altına almak, daha rahat yaşam sağlamak amacıyla beraberlikten doğan dayanışma ile karşılıklı güvene dayanarak, örf ve adete uygun olarak eşlerin birlikte yatırım yapmalarının bağış olarak değerlendirilmeyeceği kuşkusuzdur. Zira eşler arasında dayanışma, güven ve sadakat esastır. Gelecekte aile üyelerinin yararlanacakları beklentisiyle birlikte malvarlığı edinme çabaları, eşlerden birinin sebepsiz zenginleşmesiyle sonuçlanmamalıdır. Tasfiyeye konu taşınmaz, davalı tarafından edinildiği tarih itibariyle edinilmiş mal niteliğinde olup aksi davalı tarafça TMK'nın 6. ve 222. maddeleri uyarınca kanıtlanamadığına göre...*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, eşler arasındaki dayanışma ve karşılıklı güvenle yapılan devirlerin bağış sayılamayacağını belirtmiştir. Tasfiyede belirleyici olan, malın rejimin sona erdiği ana kadar hangi tarihte ve hangi nitelikle edinildiğidir; aksini ileri süren taraf bunu ispatla yükümlüdür.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 178:** Boşanmada zamanaşımı.
- **TMK m. 179:** Mal rejiminin tasfiyesi.
- **TMK m. 206:** Mal ayrılığına geçiş.
- **TMK m. 225:** Edinilmiş mallara katılmada sona erme anı.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı.
- **TMK m. 245:** İspat.

- **TMK m. 246:** Borçlardan sorumluluk.
- **TMK m. 248:** Malların geri alınması ve paylı malın verilmesi.
- **TMK m. 250:** Aileye özgülenen mallar.
- **TMK m. 253:** Paylaştırma yöntemi.

MADDE

248

C. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
II. Malların geri alınması ve paylı malın verilmesi
1. Genel olarak

KANUN METNİ

(1) Her eş, diğer eşte bulunan mallarını geri alır.
(2) Paylaşmalı mal ayrılığı rejimi sona erdiğinde, üstün yararı olduğunu ispat eden eş, diğer önlemler yanında, eşine payının ödeme günündeki karşılığını vermek suretiyle paylı mülkiyetteki malın kendisine verilmesini isteyebilir.

MADDE ÖZETİ

Her eş diğer eşte bulunan mallarını geri alır; rejim sona erdiğinde üstün yararı olduğunu ispat eden eş, eşine payının ödeme günündeki karşılığını vermek suretiyle paylı mülkiyetteki malın kendisine verilmesini isteyebilir (m. 248). Bu hak, kanuni önalım hakkına benzeyen kurucu yenilik doğuran bir haktır ve üstün yararı ileri süren taraf bunu ispatlamak zorundadır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Malların geri alınması	Her eşin diğer eşin elinde bulunan kendi mallarını isteyebilmesi (TMK m. 248/1).
Üstün yarar	Paylı malın bölünmeden bir eşe verilmesini haklı kılan somut ve ispatlanmış menfaat (TMK m. 248/2).
Özgüleme	Payın bedeli ödenerek malın bölünmeden bir eşe verilmesi.[2]
Ödeme günündeki karşılık	Payın bedelinin, ödemeye en yakın tarihteki değere göre hesaplanması (TMK m. 248/2).

1 Yargıtay 8. HD, 30.03.2010, E. 2009/6961, K. 2010/1449.
2 Yargıtay 8. HD, 30.03.2010, E. 2009/6961, K. 2010/1449.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 248- Madde İsviçre Medenî Kanununun 251 inci maddesini karşılamaktadır. Yürürlükteki Kanunda maddeyi karşılayan hüküm yoktur. Madde, paylaşmalı mal ayrılığı rejimi sona erdiğinde, malların nasıl geri alınacağını düzenlemektedir. Bu mal rejiminde ilke olarak her eş, kendi malını muhafaza eder, malı diğer eşte bulunuyorsa birinci fıkraya göre onu geri istemek hakkına sahiptir. Maddenin ikinci fıkrasıyla mal ayrılığı rejiminin sona ermesi hâlinde, eşlerin paylı mülkü olan bir malın, kendisine özgülenmesinde üstün yararı olduğunu ispat eden eş, ödeme günündeki karşılığını ödemek suretiyle bu malın kendisine özgülenmesini isteme hakkına sahip olmaktadır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 97*

Gerekçe, maddenin iki fıkrasının farklı işlevini açıkça ortaya koyar: birinci fıkra kendi malını geri alma, ikinci fıkra ise paylı malın özgülenmesi hakkındadır. Adalet Komisyonu, Tasarının 248. maddesinin ikinci fıkrasındaki "ödemek" kelimesini "vermek" şeklinde değiştirmiştir (S. Sayısı 723, s. 313). Bu değişiklik, karşılığın yalnız para olarak ödenmek zorunda olmadığına, başka biçimlerde de verilebileceğine işaret eder.

Gerekçenin belirttiği gibi, eski Kanun'da bu maddeyi karşılayan bir hüküm yoktu. Bununla birlikte 743 sayılı Kanun, mal ayrılığına geçilmesi hâlinde her eşin kendi mallarını geri alacağını düzenlemişti; üstün yarara dayanan özgüleme ise 4721 sayılı Kanun'la getirilmiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, mukavele ile başka bir usul kabul etmiş olup ta evliliğin devamı esnasında akit veya diğer bir sebeple mal ayrılığı vukuunda alacaklıların hakları mahfuz kalmak şartiyle karı kocadan her biri kendi mallarını geri alır.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 181

	743 sayılı Kanun m. 181	4721 sayılı Kanun m. 248
Geri alma	Var	Var
Paylı malın özgülenmesi	Yok	Var
Üstün yarar ölçütü	Yok	Var
Karşılık	Düzenlenmemiş	Ödeme günündeki karşılık
Alacaklıların hakları	Açıkça saklı	Genel hükümlere tabi

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; üstün yarara dayalı özgüleme hukukumuza girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Birinci fıkra	Her eş diğer eşteki mallarını geri alır	TMK m. 248/1
İkinci fıkra	Üstün yararı ispat eden eş paylı malı isteyebilir	TMK m. 248/2
Karşılık	Payın ödeme günündeki karşılığı verilir	TMK m. 248/2
Eşdeğer hüküm	Edinilmiş mallara katılmada aynı kural	TMK m. 226
Hakkın niteliği	Kanuni önalıma benzeyen yenilik doğuran hak	Yargıtay 8. HD, K. 2010/1449
İspat	Üstün yararı isteyen ispatlar	Yargıtay 8. HD, K. 2010/1449
İspatlanamazsa	Paylı mülkiyet genel hükümlere göre giderilir	Yargıtay 8. HD, K. 2010/1449
Değer tarihi	Karar tarihine yakın tarih	Yargıtay 8. HD, K. 2010/1449
Görev	Aile mahkemesi	Yargıtay 8. HD, K. 2010/1449

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 251. maddesini karşı- 1
lamaktadır ve yürürlükteki Kanun'da maddeyi karşılayan hüküm yoktur. Gerekçe, maddenin rejim sona erdiğinde malların nasıl geri alınacağını düzenlediğini, bu rejimde ilke olarak her eşin kendi malını muhafaza ettiğini ve mal diğer eşte bulunuyorsa birinci fıkraya göre onu geri istemek hakkına sahip olduğunu belirtir. İkinci fıkrayla, eşlerin paylı mülkü olan bir malın kendisine özgülenmesinde üstün yararı olduğunu ispat eden eşin, ödeme günündeki karşılığını ödemek suretiyle bu malın kendisine özgülenmesini isteme hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir. Adalet Komisyonu, Tasarının 248. maddesinin ikinci fıkrasındaki "ödemek" kelimesini "vermek" şeklinde değiştirmiştir (S. Sayısı 723, s. 313).

DİKKAT

Bu maddenin iki fıkrası birbirinden tamamen farklı iki durumu düzenler. **Birinci fıkra** eşin kendi malını geri almasıyla ilgilidir: paylaşmalı mal ayrılığında malvarlıkları ayrı olduğundan, bir eşe ait olup diğer eşte bulunan mal sahibine iade edilir; burada bir bedel ödemesi söz konusu değildir. **İkinci fıkra** ise paylı mülkiyete konu mallar içindir; yani tapuda ya da kayıtta iki eşin de adının bulunduğu mallar. Burada malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilmesi için eşin iki koşulu sağlaması gerekir: üstün yararını ispat etmek ve diğer eşin payının karşılığını vermek. "Üstün yarar" soyut bir üstünlük değildir; malın eşin mesleğini icra ettiği

yer olması gibi somut bir bağ aranır. Son olarak ödenecek bedel, eski bir bilirkişi raporundaki değer değil, karar tarihine yakın bir tarihteki gerçek değerdir; bu baştan hesaba katılmalıdır.

II. Malların Geri Alınması

- **Kural:** Her eş, diğer eşte bulunan mallarını geri alır (TMK m. 248/1).
- **Dayanağı:** Paylaşmalı mal ayrılığında malvarlıkları ayrı kaldığından, malın maliki rejim sona erdiğinde onu isteyebilir (TMK m. 244).
- **Bedel yok:** Birinci fıkra bir bedel ödemesini gerektirmez; istem, malın aynen iadesine yöneliktir.
- **İspat:** Malın kendisine ait olduğunu iddia eden eş bunu ispatla yükümlüdür (TMK m. 245).
- **İspatlanamayan mal:** Kime ait olduğu ispat edilemeyen mal paylı mülkiyette sayılır ve ikinci fıkranın konusuna girer.
- **Ayrı kalem:** Kişisel eşyanın aynen iadesi istemleri uygulamada tasfiye istemleriyle birlikte ileri sürülür.

III. Üstün Yarar Kavramı ve İspatı

- **Kural:** Rejim sona erdiğinde üstün yararı olduğunu ispat eden eş, eşine payının ödeme günündeki karşılığını vererek paylı mülkiyetteki malın kendisine verilmesini isteyebilir (TMK m. 248/2).
- **Hakkın niteliği:** Bu istem, kanuni önalım hakkına benzeyen kurucu yenilik doğuran bir haktır.[3]
- **İki yönü:** Hüküm hem mülkiyet hakkına yasal bir sınırlama getirir hem de paylı mülkiyetin sona erme yollarından birini oluşturur.
- **İspat yükü:** Üstün yararın, bunu ileri süren eş tarafından kanıtlanması gerekir.
- **Somut ölçüt:** Malın mesleğin icra edildiği yer olması gibi somut bir bağ üstün yararı ortaya koyar; genel ifadeler yeterli değildir.
- **Anlaşma önceliği:** Eşler paylaşma biçiminde anlaşabilir; anlaşamazlarsa üstün yarara dayalı dava açılır.

IV. Üstün Yarar Kanıtlanamazsa

- **Genel hüküm:** Üstün hukuki yarar kanıtlanamazsa paylı mülkiyet, paylaşmaya ilişkin genel hükme göre giderilir.[4]

3 Yargıtay 8. HD, 30.03.2010, E. 2009/6961, K. 2010/1449.

- **Sonuç:** Mal aynen bölünebiliyorsa bölünür, bölünemiyorsa satılarak bedeli paylaştırılır.
- **Kural:** Tasfiyeyi isteyen eşin hakkı kural olarak ayni değil şahsi bir alacak hakkıdır.[5]
- **İstisnalar:** Mülkiyet istemi ancak paylı malda üstün yararın kanıtlanması ile aile konutu ve ev eşyası hâllerinde mümkündür.
- **Sınırlı sayı:** Bu istisnalar kanunda tahdidî olarak sayılmıştır; başka bir gerekçeyle tapu iptali ve tescil istenemez.
- **Paylaşmalı rejimdeki karşılıkları:** Üstün yarar için TMK m. 248/2, aile konutu ve ev eşyası için TMK m. 254 ve TMK m. 255.

V. Ödenecek Bedelin Belirlenmesi

- **Ölçüt:** Paylaşmalı mal ayrılığında payın "ödeme günündeki karşılığı" verilir (TMK m. 248/2).
- **Karşılaştırma:** Edinilmiş mallara katılmada ise mallar "tasfiye anındaki değerleriyle" hesaba katılır (TMK m. 235).
- **Uygulama:** İki ölçüt arasında bütünlük sağlamak için değerin karar tarihine yakın bir tarihe göre belirlenmesi kabul edilmiştir.[6]
- **Amaç:** Böylece payını devredecek eşin değer kaybına uğraması önlenir.
- **Fedakârlığın denkleştirilmesi:** Madde yalnız payın değerinden söz etse de, payını devreden eşin uğradığı bütün zararların karşılanması gerekir.
- **Eski rapor sorunu:** Yıllar önce alınmış bilirkişi raporundaki değer esas alınamaz; karar aşamasında değer güncellenir.

VI. Paylı Mülkiyette Pay Oranı

- **Kayda güven:** Tapu ya da sicilde eşler adına yarı yarıya kayıtlı mal, paylı mülkiyete konudur.
- **Karşılıklı bağış:** Malı serbest iradeleriyle yarı paylı tescil ettiren eşler, varsa fazla haklarını karşılıklı bağışlamış sayılırlar.[7]
- **Sonuç:** Alımdaki katkı oranı tartışılmaz; tartışma payın kime özgüleneceği ve bedeline yoğunlaşır.
- **İstisna:** Bağış iradesinin bulunmadığı özel durumlar ileri sürülüp ispatlanabilir.
- **Paylaştırma sırası:** Paylaştırmanın ayın olarak yapılması asıldır; mümkün değilse bedel eklenerek paylar denkleştirilir.[8]

4 Yargıtay 8. HD, 30.03.2010, E. 2009/6961, K. 2010/1449.
5 Yargıtay 2. HD, 18.04.2024, E. 2023/1532, K. 2024/2592.
6 Yargıtay 8. HD, 30.03.2010, E. 2009/6961, K. 2010/1449.
7 Yargıtay 8. HD, 18.10.2011, E. 2011/4244, K. 2011/5212.
8 Yargıtay 2. HD, 07.10.2024, E. 2023/1310, K. 2024/6903.

- **Değer:** Bedel, malların tasfiye anındaki sürüm değerine göre hesaplanır ve tasfiye tarihi karar tarihidir.

VII. Görev, Yetki ve Usul

- **Görev:** Bu davalarda görevli mahkeme aile mahkemesidir.[9]
- **Yetki:** Taşınmazlar bakımından yetkili mahkeme, taşınmazın bulunduğu yer mahkemesidir.
- **Ön koşul:** Boşanma sebebiyle sona ermede tasfiye hükmü, boşanma kararı kesinleşmeden kurulamaz (TMK m. 247).
- **Talep biçimi:** Dilekçede hangi malın, hangi üstün yarara dayanılarak istendiği açıkça belirtilmelidir.
- **Ödeme:** Bedelin hükümde belirtilen biçimde ve süre içinde ödenmesi, tescilin koşuludur.
- **Terditli istem:** Üstün yarar kabul edilmezse bedel alacağına hükmedilmesi terditli olarak istenebilir.

UYGULAMA NOTU

Paylaşmalı mal ayrılığı sona erdiğinde önce iki liste ayrılmalıdır: birinci listede yalnız istemde bulunan eşe ait olup diğer eşte bulunan mallar, ikinci listede ise iki eşin adına kayıtlı paylı mallar yer almalıdır. Birinci listedeki mallar için aynen iade istenmelidir; bedel ödenmesi gerekmez, ancak malın istemde bulunan eşe ait olduğunun belgelenmesi gerekir. İkinci listedeki bir mal bölünmeden alınmak isteniyorsa üstün yarar somutlaştırılmalıdır: eşin o taşınmazda mesleğini icra ediyor olması, işyerinin orada bulunması ya da çocukların düzeninin ona bağlı olması gibi ölçülebilir bir bağ gösterilmelidir; "daha çok ihtiyacım var" biçimindeki genel ifadeler sonuç vermez. Ödenecek bedel baştan planlanmalıdır: bu bedel eski bir raporun rakamı değil, karara yakın tarihteki gerçek değerdir ve karşı tarafın uğradığı zararlar da gözetilir. Dilekçede terditli istemde bulunulmalıdır: üstün yarar kabul edilmezse malın satışıyla paylaşma ya da bedel alacağı istenmelidir. Son olarak görev ve yetkiye dikkat edilmelidir: dava aile mahkemesinde, taşınmazlar bakımından taşınmazın bulunduğu yerde açılır.

9 Yargıtay 8. HD, 30.03.2010, E. 2009/6961, K. 2010/1449.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
30.03.2010 · E. 2009/6961 · K. 2010/1449

Üstün yarara dayanan özgüleme istemi, kanuni önalım hakkına benzeyen kurucu yenilik doğuran bir haktır ve üstün yararı isteyen ispatlar

Eşler adına yarı yarıya paylı kayıtlı bir mesken, eşlerden biri tarafından diş hekimliği muayenehanesi olarak kullanılıyordu. Bu eş, üstün yararı bulunduğunu ileri sürerek diğerinin payının iptali ile bedeli karşılığında kendi adına tescilini istemiştir.

> *Davacı tarafın dayandığı TMK'nın 226/2. fıkrasında, "tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir mal varsa, eşlerden biri kanunda öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir" denilmektedir. Maddenin bu fıkrasıyla eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan bir malın belli koşullar altında paylaşım yapılmadan eşlerden birine verilmesi öngörülmüştür. Buna göre daha üstün bir yarar sahibi olduğunu kanıtlayan ve diğer eşin payını ödeyen eş, paylaşımı önleyebilecek, paylı mülkün kendisine verilmesini sağlayabilecektir. TMK'nın 226/2. fıkrası, hem mülkiyet hakkına getiren bir yasal sınırlama ve hem de, paylı mülkiyetin sona erme yollarından birisini öngörmektedir. Bu hükme dayanan eş; yasadan doğan bir hakkını kullanmaktadır. Bu hükmün emredici nitelikte olmadığı doktrinde hakim görüş tarafından ifade edilmektedir. Anılan maddede tanımlanan hakkın hukuki niteliği doktrinde oldukça tartışmalı olmakla beraber "kurucu yenilik doğuran hak niteliğindeki bir yasal onalım hakkı" (kanuni şufa hakkı) olduğu söylenebilir.*

DEĞERLENDİRME Daire, üstün yarara dayanan istemin hukuki niteliğini belirlemiştir: bu hüküm hem mülkiyet hakkına yasal bir sınırlama getirir hem de paylı mülkiyetin sona erme yollarından birini oluşturur. Kararda üstün yararın davacı tarafından kanıtlanması gerektiği, somut olayda ise taşınmazın meslek icrası için muayenehane olarak kullanılmasının üstün yararı ortaya koyduğu kabul edilmiştir. Aynı kural paylaşmalı mal ayrılığı için TMK m. 248/2'de yer alır.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
30.03.2010 · E. 2009/6961 · K. 2010/1449

Üstün yarar kanıtlanamazsa paylı mülkiyet genel hükümlere göre giderilir; ödemede fedakârlığın denkleştirilmesi gözetilir

Aynı dosyada, üstün yarara dayanan istemin koşulları oluşmazsa hangi yola başvurulacağı ve payını devredecek eşin zararının nasıl karşılanacağı tartışılmıştır.

> *Eşler arasındaki mal rejimi 4721 sayılı TMK'nın öngördüğü biçimde hangi nedenle olursa olsun son bulduğunda, mal rejiminin tasfiyesine gidilir. Amaç, ilkönce eşlerin mal varlıklarını birbirinden ayırmaktır. TMK'nın 226/2. fıkrasının öngördüğü çözüm biçimi konusunda eşler anlaşamadıkları takdirde diğer eşin üstün yararı bulunduğu hukuki sebebine dayanarak bu tür davaları açma hakkına*

sahiptir. Üstün hukuki yararın kanıtlanamaması halinde ise, bu takdirde eşlerin başvuracağı yöntem TMK'nın 699. maddesinde öngörülen paylaşma biçimi olacaktır. Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi aşamasında ve eşler arasındaki her türlü paylı mülkiyet ilişkilerinde TMK'nın 226/2. fıkrası uygulama alanı bulabilmektedir. Madde metninde sadece istekte bulunan eşin payın değerinin ödenmesi öngörülmüş ise de, paylı mülkiyette bulunan ve payını devredecek olan tarafın uğramış olduğu bütün zararların karşılanması gerekeceğinin de kabulü gerekir. Bu nedenle sözü edilen madde uygulanırken "fedakarlığın (özverinin) denkleştirilmesi" kuralı çerçevesinde araştırma ve inceleme yapılmak suretiyle bir ödeme yapılması öngörülmüştür. Biçimsel olarak bu tür davalar kanuni şuf'a hakkıyla ilgili davalara benzemektedir. Görevli mahkeme Aile Mahkemesidir. Taşınmazlar bakımından yetkili mahkeme ise, taşınmazların bulunduğu yer mahkemesidir (HUMK m. 13).

DEĞERLENDİRME Karar üç pratik bilgi verir. Üstün yarar kanıtlanamazsa paylı mülkiyet, paylaşmaya ilişkin genel hükme göre giderilir. Madde yalnız payın değerinin ödenmesinden söz etse de, payını devredecek eşin uğradığı bütün zararların karşılanması gerekir; bu nedenle fedakârlığın denkleştirilmesi kuralı çerçevesinde inceleme yapılır. Bu davalarda görevli mahkeme aile mahkemesi, taşınmazlarda yetkili mahkeme ise taşınmazın bulunduğu yer mahkemesidir.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
30.03.2010 · E. 2009/6961 · K. 2010/1449

Ödenecek pay bedeli, karar tarihine yakın bir tarihteki değere göre belirlenir

Mahkeme, 2006 tarihli bilirkişi raporundaki 140.000 TL'lik değer ile 2009 tarihli raporda belirlenen 20.000 TL'lik ek değeri toplayarak pay bedelini hesaplamıştı. Karar tarihine en yakın rapor ise taşınmazın değerini 170.000 TL olarak belirlemişti.

> *248. madde ödeme günündeki karşılığını, 235. madde ise, tasfiye anındaki değerini öngörmüştür. O halde bütünlük sağlamak açısından TMK'nın 226/2. fıkrasında öngörülen paylı mülkiyetteki payı için, "tasfiye anındaki ve ödeme günündeki" kavramlar da gözetilerek, bu tarihin karar tarihine yakın bir tarih olarak kabul edilmesi uygun olacaktır.*

DEĞERLENDİRME Daire, iki maddedeki farklı ölçütleri karşılaştırmıştır: paylaşmalı mal ayrılığı için TMK m. 248 "ödeme günündeki karşılık", edinilmiş mallar için TMK m. 235 ise "tasfiye anındaki değer" demektedir. Bütünlük sağlamak için değerin karar tarihine yakın bir tarihe göre belirlenmesi gerekir. Böylece payını devredecek eşin zarara uğraması önlenir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
07.10.2024 · E. 2023/1310 · K. 2024/6903

Paylaştırmada ayın olarak verme asıldır; mümkün değilse bedel eklenerek paylar denkleştirilir ve tasfiye anındaki sürüm değeri esas alınır

Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin tasfiyesi istemiyle açılan davada, tasfiye konusu taşınmaz yargılama sırasında üçüncü kişiye devredilmiş, ayni hakka dayalı istem para alacağına dönüşmüştü.

> *Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde paylaştırmanın ayın olarak yapılması asıl olup bunun mümkün olmaması halinde bedel eklemek suretiyle paylar denkleştirilerek eşlerden birinin diğerine ödeyeceği bedel, malların tasfiye anındaki sürüm (rayiç) değerlerine göre hesaplanır (4721 sayılı Kanun md. 247/2, 248/2, 249/1 ve 253/1). Yargıtay uygulamalarına göre, edinilmiş mallara katılma rejiminde olduğu gibi tasfiye tarihi, karar tarihidir.*

DEĞERLENDİRME Daire, paylaşmalı mal ayrılığında paylaştırmanın sırasını göstermiştir: önce malın aynen verilmesi denenir, bu mümkün değilse bedel eklenerek paylar denkleştirilir. Bedelin hesabında malların tasfiye anındaki sürüm değeri esas alınır ve tasfiye tarihi karar tarihidir. Karar, TMK m. 247/2, 248/2, 249/1 ve 253/1 hükümlerini bir arada uygular.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
18.04.2024 · E. 2023/1532 · K. 2024/2592

Tasfiyeden doğan hak kural olarak şahsi alacak hakkıdır; mülkiyet istemi ancak sayılı istisnalarda mümkündür

Mal rejiminin tasfiyesi davasında eşlerden biri, katılma alacağı yanında tapu iptali ve tescil de istemiştir. Dosyada paylı malda üstün yarar ya da aile konutu iddiası bulunmuyordu.

> *...mal rejimi sona erdiğinde eşlerin tasfiye davası sonucunda katkı payı, değer artış payı ve artık değere katılma alacak hakları doğduğuna ve kural olarak, eşlerden birine ait mal varlığında, diğer tarafın mülkiyet veya başka ayni hak talebi söz konusu olamayacağı, mal rejiminin tasfiyesi isteğinde bulunan eşe tanınan hakkın ayni olmayıp, şahsi alacak hakkı olduğu, bu kuralın istisnaları 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (4721 sayılı Kanun) 226/2 nci maddesinde (alacaklı eşin tasfiyeye konu paylı malda üstün yararını kanıtlaması) ve 240 ıncı maddesinde (aile konutu veya eşyanın söz konusu olması) tahdidi olarak belirtildiği, somut olayda açıklanan istisnai durumlar da mevcut olmadığına göre Mahkemece erkeğin tapu iptali tescil talebinin reddine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığı...*

DEĞERLENDİRME Daire, tapu iptali ve tescil isteminin reddini yerinde bulmuştur. Kural, tasfiyeyi isteyen eşin ayni değil şahsi bir alacak hakkına sahip olmasıdır. Bu kuralın istisnaları sınırlı sayıdadır: paylı malda üstün yararın kanıtlanması ve aile konutu ile ev eşyasının söz konusu olması. Paylaşmalı mal ayrılığında bu istisnaların karşılıkları TMK m. 248/2 ve m. 255'tir.

6 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
18.10.2011 · E. 2011/4244 · K. 2011/5212

Eşler bir malı serbest iradeleriyle yarı paylı olarak adlarına tescil ettirmişlerse, varsa fazla haklarını karşılıklı bağışlamış sayılırlar

Evlilik içinde alınan araç, eşler adına yarı yarıya paylı olarak tescil edilmişti. Eşlerden biri, alımda evlenme öncesi aldığı kıdem tazminatıyla katkıda bulunduğunu ileri sürerek bu tutarın iadesini istemiştir.

> *Öncelikle aracın alımında tarafların kişisel malları ile katkıda bulunup bulunmadıkları irdelenmeden her ne şekilde alınırsa alınsın taraflar serbest iradeleri ile yarı paylı şekilde adlarına tescil ettirdiklerine göre varsa haklarını diğer tarafa bağışlamış oldukları düşünülmelidir.*

DEĞERLENDİRME Daire, malın paylı olarak tescil edilmiş olmasına hukuki bir anlam yüklemiştir: taraflar malı serbest iradeleriyle yarı paylı tescil ettirmişlerse, kim ne kadar katkıda bulunmuş olursa olsun fazla hakların karşılıklı bağışlandığı kabul edilir. Bu nedenle paylı mülkiyette pay oranı tartışılmaz; tartışma yalnız payın kime özgüleneceği ve bedelinin ne olacağı üzerinde yoğunlaşır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 226:** Edinilmiş mallara katılmada paylı malın özgülenmesi.
- **TMK m. 235:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı.
- **TMK m. 245:** İspat.
- **TMK m. 247:** Sona erme anı.
- **TMK m. 249:** Katkıdan doğan hak.
- **TMK m. 250:** Aileye özgülenen mallar.
- **TMK m. 253:** Paylaştırma yöntemi.
- **TMK m. 254:** Aile konutu ve ev eşyası.
- **TMK m. 255:** Ölüm hâlinde.

MADDE

249

C. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
II. Malların geri alınması ve paylı malın verilmesi
2. Katkıdan doğan hak

KANUN METNİ

(1) Eşlerden biri diğerine ait olup, paylaştırma dışı kalan bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa; mal rejiminin sona ermesi hâlinde, katkısı oranında hakkaniyete uygun bir bedel ödenmesini isteyebilir.

(2) Aynı istem, paylaştırma dışı kalan malın yerine geçen değerler için de geçerlidir.

MADDE ÖZETİ

Paylaştırma dışı kalan bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına karşılıksız katkıda bulunan eş, rejim sona erdiğinde katkısı oranında hakkaniyete uygun bir bedel isteyebilir (m. 249). Eşin katkısı sabit olmakla birlikte geliri belirlenemiyorsa hâkim, hakkaniyet ve fedakârlığın denkleştirilmesi gereği katkı oranını kendisi takdir etmek zorundadır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Katkı	Malın edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunması için para ya da parayla ölçülebilen bir değerin sağlanması (TMK m. 249).
Paylaştırma dışı mal	Aileye özgülenen mallar kapsamına girmediği için eşit paylaşıma tabi olmayan mal (TMK m. 250).
Hakkaniyete uygun bedel	Katkı oranına göre, somut olayın koşulları gözetilerek belirlenen karşılık (TMK m. 249).
Yerine geçen değer	Katkı yapılan mal elden çıkarılmışsa onun yerini alan mal ya da bedel (TMK m. 249/2).

1 Yargıtay HGK, 21.05.2025, E. 2023/709, K. 2025/325.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 249- Maddede eşlere paylaştırma bedeli dışında, kalan mallarda katkısı oranında bedel isteme hakkı tanınmıştır. Böyle bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç karşılık almadan ya da uygun karşılık almadan katkısı olan eş, mal rejiminin sona ermesi hâlinde, katkısı oranında hakkaniyete uygun karar verme konusunda hâkimden istemde bulunabilecektir. Hâkimin hakkaniyet ilkeleri çerçevesinde geniş bir takdir hakkı mevcuttur. Maddenin ikinci fıkrası, katkı istenebilecek malın daha önceden elden çıkarılmış olması hâlinde, onun yerini alan mal ya da bedel üzerinde de bu istemin ileri sürülebileceğini kabul etmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 97*

Gerekçenin "hâkimin hakkaniyet ilkeleri çerçevesinde geniş bir takdir hakkı mevcuttur" cümlesi, maddenin en belirleyici yanıdır. Edinilmiş mallara katılma rejimindeki değer artış payı, malda ortaya çıkan değer artışına ve katkı oranına bağlı matematiksel bir hesaba dayanır; bu maddede ise sonuç, hâkimin hakkaniyet değerlendirmesiyle belirlenir. Bu yüzden katkının miktarı tam olarak hesaplanamasa bile istemin reddedilmemesi gerekir. Tasarının 249. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun'da katkıdan doğan hakka ilişkin böyle bir hüküm yoktu. Mal ayrılığının yasal rejim olduğu dönemde eşin diğerinin malına yaptığı katkı, genel hükümlere ve mahkeme kararlarıyla geliştirilen "katkı payı alacağı" kavramına göre çözülüyordu.[2] Eski Kanun'un ilgili hükmü yalnız kadının kocasına bıraktığı malların yönetimiyle sınırlı bir karineye yer veriyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı, mallarının idaresini kocasına bırakmış olduğu takdirde evliliğin devamı müddetince hesap sormaktan vaz geçtiği ve mallarının bütün gelirini ev masrafına karşı kocasına bıraktığı farzolunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 186

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 249
Dayanak	Kararlarla geliştirilen katkı payı	Açık kanun hükmü
Kapsam	Tüm mallar	Paylaştırma dışı mallar
Ölçüt	Hakkaniyet ve denkleştirme	Katkı oranı ve hakkaniyet
Yerine geçen değer	Hüküm yok	Açıkça düzenlenmiş
Hâkimin takdiri	İçtihada dayalı	Gerekçede açıkça tanınmış

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

2 Yargıtay HGK, 04.11.2015, E. 2013/2418, K. 2015/2406.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; katkıdan doğan hak açık hükme bağlandı	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	Paylaştırma dışı kalan mallar	TMK m. 249/1
Katkı türleri	Edinme, iyileştirme, koruma	TMK m. 249/1
Koşul	Hiç ya da uygun karşılık almaksızın	TMK m. 249/1
Zaman	Rejimin sona ermesi	TMK m. 247
Sonuç	Katkı oranında hakkaniyete uygun bedel	TMK m. 249/1
Yerine geçen değer	Aynı istem geçerli	TMK m. 249/2
Katkının niteliği	Bağışlama sayılmaz	Yargıtay HGK, K. 2015/2406
Ev içi emek	Katkı sayılmaz	Yargıtay 2. HD, K. 2023/5739
Gelir belirlenemezse	Hâkim hakkaniyete göre takdir eder	Yargıtay HGK, K. 2025/325

TBMM gerekçesine göre maddede eşlere paylaştırma bedeli dışında kalan mallarda katkısı oranında bedel isteme hakkı tanınmıştır. Böyle bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç karşılık almadan ya da uygun karşılık almadan katkısı olan eş, mal rejiminin sona ermesi hâlinde katkısı oranında hakkaniyete uygun karar verme konusunda hâkimden istemde bulunabilecektir. Gerekçe, hâkimin hakkaniyet ilkeleri çerçevesinde geniş bir takdir hakkı bulunduğunu açıkça belirtir. Maddenin ikinci fıkrası, katkı istenebilecek malın daha önceden elden çıkarılmış olması hâlinde onun yerini alan mal ya da bedel üzerinde de bu istemin ileri sürülebileceğini kabul etmiştir. Tasarının 249. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313). 1

DİKKAT

Bu madde yalnız **paylaştırma dışı kalan** mallar için çalışır. Paylaşmalı mal ayrılığında aileye özgülenen mallar zaten eşit paylaşıldığından, onlar için ayrıca katkı istemine gerek yoktur; 249. madde ise miras yoluyla edinilen mallar, manevi tazminat alacakları ve rejimin kurulmasından önce var olan mallar gibi paylaşma dışı kalan kalemler içindir. İkinci nokta, katkının **parayla ölçülebilir** olmasıdır:

uygulamada ev işlerinin görülmesi ve çocuklara bakılması katkı payı bakımından katkı sayılmamaktadır.[3] Üçüncü ve en önemli nokta ise şudur: gelir belgelenemiyor diye istem reddedilemez. Katkının varlığı ispatlandıysa hâkim, hakkaniyet ve fedakârlığın denkleştirilmesi gereği bir katkı oranı takdir etmek zorundadır. Son olarak, katkı yapılan mal satılmış olsa bile hak sona ermez; onun yerine geçen değer üzerinden istemde bulunulabilir.

II. Talebe Konu Olabilecek Mallar

- **Kural:** İstem, diğer eşe ait olup **paylaştırma dışı kalan** mallar için ileri sürülür (TMK m. 249/1).
- **Paylaşıma giren mallar:** Rejimin kurulmasından sonra edinilip ailenin ortak kullanımına özgülenen mallar zaten eşit paylaşılır (TMK m. 250).
- **Paylaşma dışı kalanlar:** Manevi tazminat alacakları, miras yoluyla edinilen mallar ve karşılıksız kazandırmalarla edinilen mallar paylaşma dışıdır.
- **Sonuç:** 249. madde, paylaşımdan yararlanılamayan bu mallar bakımından dengeyi sağlar.
- **Üç katkı türü:** Malın edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunması için yapılan katkılar sayılır.
- **Yerine geçen değer:** Katkı yapılan mal elden çıkarılmışsa, onun yerini alan mal ya da bedel üzerinde de aynı istem ileri sürülebilir (TMK m. 249/2).

III. Katkı Kavramının Sınırları

- **Ölçüt:** Katkı, para ya da parayla ölçülebilen maddi veya hizmet değeriyle yapılmış olmalıdır.[4]
- **Ev içi emek:** Ev işlerinin görülmesi ve çocuklara bakılması katkı payı ya da değer artış payı bakımından katkı sayılmaz.
- **Karşılık:** Katkı hiç ya da uygun bir karşılık alınmaksızın yapılmış olmalıdır; bedeli ödenmiş bir hizmet katkı doğurmaz.
- **Bağışlama değil:** Eşin diğerinin malvarlığına yaptığı katkı bağışlama sayılmaz.[5]
- **Gerekçesi:** Bu katkılar birliktelikten doğan dayanışma kapsamında, katkıyı yapan eşin de yararlanacağı düşüncesiyle yapılır.
- **Dengeleyici kural:** Yasal rejimde katılma alacağı için katkı aranmaz; paylaşmalı rejimde ise aileye özgülenen malların eşit paylaşımı aynı işlevi görür.

3 Yargıtay 2. HD, 29.11.2023, E. 2022/7206, K. 2023/5739.
4 Yargıtay 2. HD, 29.11.2023, E. 2022/7206, K. 2023/5739.
5 Yargıtay HGK, 04.11.2015, E. 2013/2418, K. 2015/2406.

IV. Bedelin Hesaplanması

- **İlk adım:** Eşlerin gelirleri, zorunlu ve kişisel giderleri ayrı ayrı belirlenip tasarruf miktarları saptanır.[6]
- **Yaygın hata:** Salt gelirlerin birbirine oranlanması yeterli değildir ve tek başına bozma sebebidir.
- **İkinci adım:** Toplam tasarruf içindeki pay, katkı oranını verir; geçindirme yükümlülüğü de gözetilir.[7]
- **Üçüncü adım:** Katkı oranı, malın ilgili tarihteki gerçek değeriyle çarpılır.[8]
- **Bilirkişi:** Hesap, konusunda uzman bilirkişiden alınacak denetime elverişli raporla yapılır.
- **Gerekçe:** Hükmün denetlenebilir bir gerekçe içermesi zorunludur; aksi hâlde karar bozulur.

V. Gelirin Belirlenemediği Durumlar

- **Kural:** Katkının varlığı sabit ama gelir tam olarak belirlenemiyorsa istem reddedilemez.[9]
- **Hâkimin görevi:** Hâkim, hakkaniyet ve fedakârlığın denkleştirilmesi gereği katkı oranını kendisi takdir eder.
- **Dayanak:** Bu takdirde dürüstlük kuralı ile tazminatın belirlenmesine ilişkin genel hükümler gözetilir (4721 s. K. m. 4, 6098 s. TBK m. 50).
- **Gerekçedeki yetki:** TBMM gerekçesi de hâkimin hakkaniyet ilkeleri çerçevesinde geniş bir takdir hakkı bulunduğunu belirtir.
- **Sonuç:** "Hakkaniyete uygun bedel" ölçütü, matematiksel kesinlik yerine somut olaya uygun bir denkleştirmeyi amaçlar.
- **Sınır:** Takdir keyfî olamaz; dosyadaki delillere dayanmalı ve gerekçelendirilmelidir.

VI. Katkının İspatı

- **İspat yükü:** Katkıda bulunduğunu iddia eden eş bunu ispatla yükümlüdür (TMK m. 245).
- **Belgeler:** Banka dekontları, havale kayıtları, kredi ödeme planları, maaş bordroları ve fatura kayıtları kullanılır.
- **Yurt dışı gelirleri:** Yurt dışında çalışan eşin gelir belgeleri ve transfer kayıtları da delildir.[10]

6 Yargıtay 2. HD, 26.09.2024, E. 2024/6404, K. 2024/6441.
7 Yargıtay 2. HD, 07.11.2024, E. 2024/4405, K. 2024/8528.
8 Yargıtay 8. HD, 19.02.2013, E. 2012/6259, K. 2013/1714.
9 Yargıtay HGK, 21.05.2025, E. 2023/709, K. 2025/325.

- **Tanık:** Tanık beyanları destekleyici olabilir; ancak tek başına yeterli görülmeyebilir.
- **Kayıt dışı gelir:** Belgelenemeyen gelirlerde hâkimin takdir yetkisi devreye girer.
- **Karşı savunma:** "Bağışlamıştı" savunması kural olarak sonuç doğurmaz; bunu ileri süren ispatlamalıdır.

VII. Usul

- **Zaman:** İstem, mal rejiminin sona ermesi hâlinde ileri sürülebilir (TMK m. 247).
- **Ön koşul:** Boşanma sebebiyle sona ermede tasfiye hükmü, boşanma kararı kesinleşmeden kurulamaz.
- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür.
- **Talep biçimi:** Hangi mala, hangi katkının yapıldığı ve istenen bedel dilekçede açıkça belirtilmelidir.
- **Islah:** Bilirkişi raporundan sonra talep ıslahla artırılabilir.
- **Süre:** Boşanmada bir yıllık, ölüm ve diğer sona erme hâllerinde on yıllık süre uygulanır (TMK m. 178).

UYGULAMA NOTU

Katkı istemine hazırlanırken önce mal doğru seçilmelidir: bu madde yalnız paylaştırma dışı kalan mallar içindir; aileye özgülenen ve zaten eşit paylaşılacak mallar için ayrıca katkı istenmesine gerek yoktur. Sonra katkı parasallaştırılmalıdır: hangi tarihte, ne kadar ve hangi kanaldan ödeme yapıldığını gösteren banka dekontları, havale kayıtları ve kredi ödeme planları dosyalanmalı; yurt dışında çalışılmışsa gelir belgeleri ve transfer kayıtları da eklenmelidir. Ev işleri ve çocuk bakımı tek başına katkı sayılmadığından istem yalnız buna dayandırılmamalıdır; buna karşılık ev dışında çalışılarak elde edilen gelir aileye aktarılmışsa bu belgelenmelidir. Gelirin kayıt dışı olması istemi sonuçsuz bırakmaz: katkının varlığı tanık ve diğer delillerle ortaya konulduğunda hâkim, hakkaniyet gereği bir katkı oranı takdir etmek zorundadır; dilekçede bu açıkça talep edilmelidir. Karşı taraf "bağışladın" derse bu savunmanın kural olarak kabul görmediği hatırlatılmalıdır. Son olarak katkı yapılan mal satılmışsa davadan vazgeçilmemelidir; onun yerine geçen değer üzerinden istem sürdürülebilir.

10 Yargıtay HGK, 04.11.2015, E. 2013/2418, K. 2015/2406.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
04.11.2015 · E. 2013/2418 · K. 2015/2406

Bir eşin diğerinin malvarlığına yaptığı katkı bağışlama sayılmaz; rejim sona erdiğinde diğer eşten istenebilir

Uzun yıllar yurt dışında çalışan eş, bedelini kendi geliriyle ödediği taşınmazları eşine olan güveni nedeniyle onun adına tescil ettirmişti. Boşanmadan sonra katkısının karşılığını istemiştir; karşı taraf bunun bağış olduğunu savunmuştur.

> *Gerçekten, karı-kocanın kendilerine daha iyi bir gelecek hazırlama düşüncesi ile aralarında akdi bir ilişki kurdukları her türlü duraksamadan uzaktır. Katkı yapılan malın edinme nedeninin temelinde de, bu düşünce yatmaktadır. Katkıyı sağlayan eşin, diğer eşe bu maddi desteği, bağışlama olarak kabul etmek de, mümkün değildir. Uygulamada da, eşlerin evlilik döneminde mal rejiminin sona ermesi anına kadar, diğer eşin edinimlerine yaptıkları katkının karşılıksız olmasının işin doğasında bulunduğu, karşılıksız olan bu katkıların birliktelikten doğan dayanışma kapsamında, kendisinin de yararlanacağı düşüncesiyle yapıldığı, bağış amacı gütmeyen bu katkının mal rejiminin sona ermesi halinde diğer eşten istenebileceği kabul edilmektedir...*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, eşler arasındaki maddi desteğin hukuki niteliğini belirlemiştir: bu katkılar birliktelikten doğan dayanışma kapsamında, katkıyı yapan eşin de yararlanacağı düşüncesiyle yapılır ve bağışlama sayılmaz. Bu nedenle rejim sona erdiğinde katkının karşılığı istenebilir. TMK m. 249, paylaşmalı mal ayrılığında bu istemin dayanağıdır.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
29.11.2023 · E. 2022/7206 · K. 2023/5739

Ev işlerinin görülmesi ve çocuklara bakılması, katkı payı ya da değer artış payı alacağı bakımından katkı sayılmaz

Eş, 01.01.2002'den önce edinilen taşınmazlar için katkı payı ve değer artış payı alacağı istemiştir. Tanık beyanlarına göre evlilik boyunca bir işte çalışmamış, maddi gelir elde etmemişti.

> *...katkı payı alacağı talep edilebilmesi için eşlerden birinin diğerine mutlaka para yada para ile ölçülebilen maddî veya hizmet değeriyle katkıda bulunması gerektiği, kadının evde çalışmasının, ev işlerini yapmasının ve çocuklara bakmış olmasının diğer eşin edindiği mala katkı sayılamayacağı, buna göre, ev kadınının evdeki çalışmasına karşılık katkı payı alacağı talep edemeyeceği gibi, değer artış payı alacağı talep edemeyeceği; taşınmazların edinme tarihlerinin 01.01.2002 tarihinden önce olduğu, dinlenen yeminli tanık beyanlarından davacının evlilik birliği süresince her hangi bir işte çalışmadığı, her hangi bir maddî gelir elde etmediği, taşınmazların değer artışına her hangi bir katkısının olmadığı ve taşınmazlara davacının kişisel mallarından aktarım olduğunun da tanık beyanları ile*

ispatlayamadığı gibi davacının ev işlerini görmesinin katkı olarak değerlendirilmesinin de mümkün olmadı...

DEĞERLENDİRME Daire, Bölge Adliye Mahkemesinin bu gerekçesini yerinde bulmuştur. Katkıya dayanan istemlerde para ya da parayla ölçülebilen bir değer aranır; ev içi emek bu kapsamda sayılmaz. Bu sonucun dengesi başka bir kuralda bulunur: yasal rejim olan edinilmiş mallara katılmada katılma alacağı için katkı aranmaz, alacak kanundan doğar. Paylaşmalı mal ayrılığında ise aileye özgülenen malların eşit paylaşımı aynı işlevi görür (TMK m. 250).

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
07.11.2024 · E. 2024/4405 · K. 2024/8528

Katkı oranı, eşlerin gelir ve giderlerinden hareketle tasarruf oranları belirlenerek bulunur; hesaplanamıyorsa hakkaniyete göre takdir edilir

Katkı payı alacağı davasında mahkeme, tarafların gelir ve tasarruf durumunu ayrıntılı biçimde incelemeden ve talep edilen para ile altınlar hakkında denetime elverişli bir gerekçe kurmadan hüküm kurmuştur.

> *...kocanın eve bakma ve geçindirme yükümlülüğü de dikkate alınarak eşlerin tasarruf oranlarının belirlenmesi, bu tasarruf oranlarına göre davacı kadının katkı oranının tesbitine çalışılması, her bir malvarlığının dava tarihi itibarıyla belirlenecek piyasa rayiç değerleri ile bu katkı oranları çarpılarak davacı kadının katkı payı alacağının bulunması, buna rağmen tazminatın hakiki miktarının tayini mümkün olmadığı takdirde hakkaniyet ve fedakarlığın denkleştirilmesi ilkeleri uyarınca halin mutat cereyanına ve tarafların mali durumlarına göre davacıya ödenecek tazminat miktarının adalete tevfikan tayin edilmesi gerektiği...*

DEĞERLENDİRME Karar, katkı hesabının iki aşamalı olduğunu gösterir. Önce eşlerin gelirleri, zorunlu giderleri ve kocanın geçindirme yükümlülüğü gözetilerek tasarruf oranları belirlenir; katkı oranı bu tasarruflara göre bulunur ve malın değeriyle çarpılır. Bu yolla gerçek miktar belirlenemiyorsa hakkaniyet ve fedakârlığın denkleştirilmesi ilkeleri uyarınca takdir edilir. TMK m. 249'un öngördüğü "hakkaniyete uygun bedel" de aynı yöntemle belirlenir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
26.09.2024 · E. 2024/6404 · K. 2024/6441

Salt gelirlerin birbirine oranlanması yeterli değildir; kişisel harcamalar düşülerek gerçek tasarruf miktarları saptanmalıdır

Katkı payı alacağı davasında bilirkişi, tarafların toplam gelirlerini birbirine oranlayarak katkı oranını bulmuştu. Kişisel harcamalar ve zorunlu giderler hesaba katılmamıştı.

> *...her birinin bu durum karşısında yapabilecekleri tasarruf miktarlarının ayrı ayrı saptanarak tarafların toplam tasarruf miktarı içerisindeki katkı oranlarının*

belirlenmesi, bu belirlemede gerekirse hakkaniyet ve fedakarlığın denkleştirilmesi ilkelerinin de dikkate alınması gerekirken bunlar gözetilmeden sadece taraf gelirlerinin birbirine oranlanarak katkı payı oranlarının bulunmuş olmasının doğru olmadığı...

DEĞERLENDİRME Daire, hesaplama yönteminin ayrıntısını ortaya koymuştur: her eşin geliri ayrı ayrı belirlenir, kişisel ve zorunlu harcamaları düşülür, kalan tasarruf miktarları karşılaştırılır. Gerektiğinde hakkaniyet ve fedakârlığın denkleştirilmesi ilkeleri devreye girer. Uygulamada en sık rastlanan hata, gelirlerin doğrudan oranlanmasıdır ve bu tek başına bozma sebebidir.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
19.02.2013 · E. 2012/6259 · K. 2013/1714

Katkı payı alacağı, katkı oranının malın dava tarihindeki gerçek değeriyle çarpılmasıyla bulunur

Eş, birlikte yapıldığını ileri sürdüğü iki katlı ev nedeniyle katkı payı alacağı istemiştir. Mahkeme, tarafların tasarruf durumunu ve malın gerçek değerini belirlemeden karar vermiştir.

> *...toplam tasarruf miktarı karşısında davacının katkı payı oranının bulunması için konunun uzmanı bilirkişiden rapor alınması, davalı tarafından edinilen iki katlı evin (iki eş tarafından yapıldığının kanıtlanması halinde) dava tarihindeki gerçek değerleriyle çarpılması sonucu bulunacak miktarın davacının katkı payı alacağı olduğunun kabulü ile hüküm altına alınması ve somut olayda hakkaniyet ilkeleri ve fedakarlığın denkleştirilmesi için TMK'nun 227, BK'nun 42 ve 43. maddelerinin uygulanmasının düşünülmesi, böylece hak ve adalet duygusunun tatmininin sağlanması bakımından toplanacak tüm deliller birlikte değerlendirilerek davacının katkı payı alacağı konusunda bir karar verilmesi gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire, hesabın son adımını göstermiştir: bulunan katkı oranı, malın dava tarihindeki gerçek değeriyle çarpılır. Kararda ayrıca hakkaniyet ilkesi ile fedakârlığın denkleştirilmesi için tazminatın belirlenmesine ilişkin genel hükümlerin uygulanmasının düşünülmesi gerektiği belirtilmiştir. TMK m. 249'daki "hakkaniyete uygun bedel" ölçütü de bu değerlendirmeye dayanır.

6 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
21.05.2025 · E. 2023/709 · K. 2025/325

Katkının varlığı sabit ama geliri belirlenemiyorsa hâkim, hakkaniyet ve fedakârlığın denkleştirilmesi gereği katkı oranını kendisi takdir eder

Katkı payı alacağı davasında, katkıda bulunulduğu sabit olmakla birlikte katkıda bulunan kişinin geliri tam olarak belirlenememiştir. Mahkeme bu belirsizlik nedeniyle istemi reddederek önceki kararında direnmiştir.

> *Eşler, işbirliği ve dayanışma ile evliliğin getirdiği yükümlülüğü birlikte karşılarlar. Birlik içinde meydana gelen olumsuzluklara nasıl ki birlikte karşı koymaları gerekiyorsa, olumlu sonuçlardan da birlikte yararlanmaları gerekir. Bu düşünceyle hâkim; her somut olayı kendi içinde değerlendirerek "fedakârlığın denkleştirilmesi ve hakkaniyet" gereği katkıda bulunan eşin katkısının karşılığını vermelidir. Eşin çalışma ve katkısının varlığı sabit iken "elde ettiği gelirin belirlenememesi" nedeniyle katkı oranının tespitinde duraksama ve güçlük yaşandığı takdirde hâkim; TMK'nın 4. ve TBK'nın 50. maddelerinde yer alan düzenlemeleri gözeterek, denkleştirici adalet ilkesi gereği, somut olayın koşullarını kendi içinde değerlendirmek suretiyle hukuk ve hakkaniyete uygun bir katkı oranı takdir etmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu direnme kararını bozmuştur. Karar, katkı hesabındaki en sık karşılaşılan tıkanıklığı çözer: gelir belgelenemiyor diye istem reddedilemez. Katkının varlığı ispatlanmışsa hâkim, dürüstlük kuralı ve tazminatın belirlenmesine ilişkin genel hükümleri gözeterek denkleştirici adalet gereği bir katkı oranı takdir etmek zorundadır. TMK m. 249'un "hakkaniyete uygun bedel" ölçütü tam olarak bu takdir yetkisini ifade eder. Karar oy çokluğuyla verilmiştir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 178:** Boşanmada zamanaşımı.
- **TMK m. 227:** Değer artış payı.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı.
- **TMK m. 245:** İspat.
- **TMK m. 247:** Sona erme anı.
- **TMK m. 248:** Malların geri alınması ve paylı malın verilmesi.
- **TMK m. 250:** Aileye özgülenen mallar.
- **TMK m. 251:** Paylaşmaya aykırı davranışlar.
- **TMK m. 253:** Paylaştırma yöntemi.

MADDE

250

C. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
III. Aileye özgülenen mallar
1. Kural

KANUN METNİ

(1) Eşlerden biri tarafından paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin kurulmasından sonra edinilmiş olup ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş mallar ile ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar veya bunların yerine geçen değerler, mal rejiminin sona ermesi hâlinde eşler arasında eşit olarak paylaşılır. Paylaştırmada işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir.

(2) Manevî tazminat alacakları, miras yoluyla edinilen mallar ile karşılıksız kazandırmada bulunanın açık iradesinden aksi anlaşılmadıkça, sağlararası veya ölüme bağlı tasarruflarla edinilen mallar hakkında bu hüküm uygulanmaz.

MADDE ÖZETİ

Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin kurulmasından sonra edinilip ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş mallar ile ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar, rejim sona erdiğinde eşler arasında eşit olarak paylaşılır (m. 250). Bir malın paylaşmaya girmesi için hem rejimin kurulmasından sonra edinilmiş hem de aileye özgülenmiş olması gerekir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Özgüleme	Malın ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına fiilen ayrılmış olması (TMK m. 250/1).
Paylaşmaya tabi mal	Bu iki koşulu taşıdığı için eşit paylaşıma giren mal.[2]
Güvence yatırımı	Fiilen özgülenmemiş olsa da ailenin ekonomik geleceği için yapılan yatırım (TMK m. 250/1).

1 Yargıtay 8. HD, 05.06.2012, E. 2012/3563, K. 2012/5322.
2 Yargıtay 2. HD, 10.11.2009, E. 2009/11403, K. 2009/19298.

İkame değer | Paylaşmaya tabi malın elden çıkarılması hâlinde yerine geçen bedel ya da mal (TMK m. 250/1).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 250- Eşlerin rejim olarak paylaştırmalı mal rejimine tâbi oldukları dönem içinde kazanmış oldukları ve ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgüledikleri mallar ile bu amaçla yaptıkları yatırımlar ya da bunların yerine geçen ikame değerler üzerinde bu rejimin son bulması hâlinde eşit pay sahibi olması esası kabul edilmiştir. Ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş olma bu fıkranın uygulanmasının ana koşuludur. Eşlerin bu nitelikte olmayan malları paylaştırmaya tâbi değildir. Ortak kullanım ve yararlanmaya özgülenen mallarda, eşlerin parasal katkıları olmasa bile emek katkılarının olduğu düşüncesinden hareketle bu fıkra kabul edilmiştir. Bu anlamda olmak üzere eşlerin, ailenin oturmasına, yaz tatillerini geçirmesine, ulaşım ihtiyaçlarına özgüledikleri mülkler ya da araçlar, yine bu nitelikteki ev eşyası buraya girer. Örneğin eşlerden birine ait olan işyeri ve işletme (fabrika, tarımsal işletme, ticarî işletme, şirket gibi) ailenin ortak kullanımına özgülenmiş sayılamayacağından, burada eşit paylaşım söz konusu olmayacaktır. Ancak bu fabrikadan elde edilip de ailenin ortak kullanımına özgülenen kazanç veya bununla elde edilip yine ailenin ortak kullanımına özgülenen mallar paylaşmaya konu olacaktır. Kuşkusuz bu işletme ve işyerinin kurulmasında diğer eşin katkısı varsa 249 uncu madde uyarınca mal rejiminin sona ermesi hâlinde, katkısı oranında hakkaniyete uygun bir bedel ödenecektir. Eşlerin ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına fiilen özgülememelerine rağmen, bu amaçla yaptıkları yatırımlarda da paylaştırma konusu kabul edilmiştir. Bu anlamda olmak üzere eşlerden birinin, kirada oturdukları bir sırada ailenin konut ya da tatil ihtiyacı için kooperatif üyeliği, kooperatif yoluyla edindiği arsası, konut ya da yazlık yapmak üzere aldığı arsalar buraya girmektedir. Mal rejimi devam ederken, eşlerin bu nitelikteki malları elden çıkarmaları hâlinde, bunun yerine aldığı bedel ya da malın ikame değeri paylaştırmaya tâbi tutulacaktır. Maddenin ikinci fıkrasında paylaştırma dışında kalan mallar belirlenmiştir. Buna göre eşlerin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenen bir mal manevî tazminat alacağı, miras yolu ve bağış gibi karşılıksız bir kazandırma yoluyla elde edilmişse bunlar paylaştırmaya tâbi tutulmayacaktır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 98*

Gerekçenin en belirleyici cümlesi, fıkranın kabul nedenini açıklayan cümledir: aileye özgülenen mallarda eşlerin parasal katkısı olmasa bile **emek katkısının** bulunduğu kabul edilmiştir. Bu, paylaşmalı mal ayrılığını klasik mal ayrılığından ayıran temel düşüncedir ve eşit paylaşım için ayrıca katkı ispatı aranmamasının dayanağıdır. Gerekçe, rejimin adını "paylaştırmalı mal rejimi" olarak anmaktadır; kanunlaşan metinde rejimin adı "paylaşmalı mal ayrılığı" olmuştur. Adalet Komisyonu, Tasarının 250. maddesinin birinci fıkrasında ifade düzgünlüğünü sağlamak amacıyla redaksiyon yapmış ve paylaştırmada işletmelerin ekonomik bütünlüğünün gözetileceğinin belirtilmesi amacıyla fıkraya bir cümle eklemiştir (S. Sayısı 723, s. 313).

Eski Kanun'da böyle bir hüküm yoktu. 743 sayılı Kanun'un yasal rejimi olan mal ayrılığında, aileye özgülenen mallar bakımından bir paylaşma öngörülmemişti; her

eş kendi mallarının maliki olarak kalırdı. Bu nedenle ev içi emeğin karşılığı yalnız genel hükümlere ve mahkeme kararlarıyla geliştirilen katkı payı alacağına dayanarak aranabiliyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan her birinin bütün mallarının mülkiyet ve idare ve intifa haklarını muhafaza etmesine, mal ayrılığı denir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 186

	743 sayılı Kanun m. 186	4721 sayılı Kanun m. 250
Aileye özgülenen mallar	Paylaşma yok	Eşit paylaşım
Emek katkısı	Dikkate alınmaz	Varsayılır
Yatırımlar	Hüküm yok	Paylaşmaya dâhil
İkame değerler	Hüküm yok	Paylaşmaya dâhil
İşletmeler	Hüküm yok	Ekonomik bütünlük gözetilir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; aileye özgülenen mallarda eşit paylaşım kabul edildi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Birinci koşul	Rejimin kurulmasından sonra edinilmiş olmak	TMK m. 250/1
İkinci koşul	Ailenin ortak kullanımına özgülenmiş olmak	TMK m. 250/1
Sonuç	Eşler arasında eşit paylaşım	TMK m. 250/1
Yatırımlar	Ailenin ekonomik geleceğini güvenceye alanlar dâhil	TMK m. 250/1
İkame değer	Yerine geçen değerler de paylaşılır	TMK m. 250/1
İşletmeler	Ekonomik bütünlük gözetilir	TMK m. 250/1
Paylaşma dışı	Manevi tazminat, miras, karşılıksız kazandırma	TMK m. 250/2
Özgüleme ölçütü	Yaşam faaliyetlerinin merkezi olmak	Yargıtay HGK, K. 2006/624

Konu	Kural	Dayanak
İki koşulun birlikteliği	İkisinden biri eksikse paylaşma yok	Yargıtay 2. HD, K. 2009/19298

1 TBMM gerekçesi bu maddeyi ayrıntılı biçimde açıklar ve iki noktayı öne çıkarır. Birincisi, "Ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş olma bu fıkranın uygulanmasının ana koşuludur; eşlerin bu nitelikte olmayan malları paylaştırmaya tâbi değildir." İkincisi ve daha önemlisi, fıkranın kabul gerekçesi: "Ortak kullanım ve yararlanmaya özgülenen mallarda, eşlerin parasal katkıları olmasa bile emek katkılarının olduğu düşüncesinden hareketle bu fıkra kabul edilmiştir." Gerekçe örnek de verir: ailenin oturmasına, yaz tatillerini geçirmesine ve ulaşım ihtiyaçlarına özgülenen mülkler, araçlar ve ev eşyası paylaşmaya girer; buna karşılık bir eşe ait işyeri ve işletme (fabrika, tarımsal işletme, ticarî işletme, şirket) ailenin ortak kullanımına özgülenmiş sayılmaz. Adalet Komisyonu, birinci fıkrada redaksiyon yapmış ve paylaştırmada işletmelerin ekonomik bütünlüğünün gözetileceğini belirtmek amacıyla fıkraya bir cümle eklemiştir (S. Sayısı 723, s. 313).

DİKKAT

Bu madde, paylaşmalı mal ayrılığını klasik mal ayrılığından ayıran tek hükümdür; rejimin bütün anlamı buradadır. Uygulamada en çok karıştırılan nokta, paylaşmanın **tüm mallara** değil yalnız **aileye özgülenen mallara** yönelik olmasıdır. Diğer eşin adına kayıtlı fabrika, dükkân ya da şirket payı, ailenin ortak kullanımına özgülenmediği için eşit paylaşıma girmez; ancak o işletmeden elde edilip aileye özgülenen kazanç ya da bu kazançla alınan mallar paylaşmaya girer. İşletmenin kurulmasına katkı varsa istem eşit paylaşım değil, katkı oranında hakkaniyete uygun bedeldir (TMK m. 249). İkinci önemli nokta, gerekçenin açıkça belirttiği **emek katkısı** varsayımıdır: aileye özgülenen mallarda parasal katkı olmasa bile emek katkısının bulunduğu kabul edilir ve eşit paylaşım bu düşünceye dayanır. Üçüncüsü, fiilen özgülenmemiş olsa bile ailenin konut ya da tatil ihtiyacı için alınan kooperatif üyeliği ve arsa gibi yatırımlar da paylaşmaya girer.

II. Paylaşmaya Giren Mallar

- **İki koşul:** Mal, rejimin kurulmasından sonra edinilmiş ve ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş olmalıdır (TMK m. 250/1).
- **Birlikte aranır:** İki koşuldan biri eksikse eşit paylaşım söz konusu olmaz.[3]
- **Zaman sınırı:** Rejimin kurulmasından önce var olan mallar, aileye özgülenmiş olsa bile paylaşmaya girmez.

3 Yargıtay 8. HD, 05.06.2012, E. 2012/3563, K. 2012/5322.

- **Örnekler:** Gerekçeye göre ailenin oturmasına, yaz tatillerini geçirmesine ve ulaşım ihtiyaçlarına özgülenen mülkler ile araçlar ve bu nitelikteki ev eşyası paylaşmaya girer.
- **Güvence yatırımları:** Fiilen özgülenmemiş olsa da ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar da paylaşılır.
- **İkame değerler:** Paylaşmaya tabi mal elden çıkarılmışsa yerine geçen bedel ya da mal paylaştırmaya tabi tutulur.

III. Özgüleme Kavramı

- **Ölçüt:** Özgüleme, malın ailenin yaşam faaliyetlerinin merkezi hâline gelmesidir.[4]
- **Fiilî durum:** Belirleyici olan tapudaki kayıt değil, malın fiilen ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına ayrılmış olmasıdır.
- **Gösterge:** Tapuya konulan aile konutu şerhi, özgülemenin göstergelerinden biri olarak değerlendirilebilir.[5]
- **Ana koşul:** Gerekçe, özgülenmiş olmayı fıkranın uygulanmasının ana koşulu olarak nitelendirir.
- **Dayanağı:** Gerekçeye göre bu fıkra, özgülenen mallarda eşlerin parasal katkısı olmasa bile emek katkısının bulunduğu düşüncesine dayanır.
- **Sonuç:** Bu nedenle eşit paylaşım için ayrıca katkı ispatı aranmaz.

IV. Paylaşmaya Girmeyen Mallar

- **Kişisel nitelikli kalemler:** Manevi tazminat alacakları paylaşma dışıdır (TMK m. 250/2).
- **Miras ve bağış:** Miras yoluyla edinilen mallar ile karşılıksız kazandırmalarla edinilen mallar paylaşmaya girmez.
- **İrade kaydı:** Karşılıksız kazandırmada bulunanın açık iradesinden aksi anlaşılıyorsa bu mallar da paylaşmaya girebilir.
- **İşyeri ve işletme:** Gerekçeye göre bir eşe ait fabrika, tarımsal işletme, ticarî işletme ve şirket ailenin ortak kullanımına özgülenmiş sayılmaz.
- **İşletmenin geliri:** Buna karşılık işletmeden elde edilip aileye özgülenen kazanç ya da bu kazançla edinilen mallar paylaşmaya girer.
- **Katkı yolu açık:** İşletmenin kurulmasına katkısı olan eş, eşit paylaşım değil katkısı oranında hakkaniyete uygun bedel isteyebilir (TMK m. 249).

4 Yargıtay HGK, 04.10.2006, E. 2006/2-591, K. 2006/624.
5 Yargıtay 8. HD, 05.06.2012, E. 2012/3563, K. 2012/5322.

V. Rejimin Geçerli Olması Ön Koşuldur

- **Kural:** Paylaşmalı mal ayrılığı ancak mal rejimi sözleşmesiyle seçilirse uygulanır (TMK m. 244).
- **İki aşamalı süzgeç:** Önce rejimin seçilip seçilmediği, sonra malın paylaşmaya tabi olup olmadığı incelenir.[6]
- **Sözleşme yoksa:** Yasal rejim uygulanır ve istem katılma alacağı kurallarına tabi olur (TMK m. 236).
- **Sözleşmenin yorumu:** Sözleşmedeki genel nitelikli bir madde, paylaşmaya ilişkin özel maddeleri devre dışı bırakmaz.
- **Kesinleşme:** Boşanma sebebiyle sona ermede tasfiye hükmü, boşanma kararı kesinleşmeden kurulamaz (TMK m. 247).
- **Sona erme anı:** Hangi malların paylaşmaya gireceği, rejimin sona erdiği tarihe göre belirlenir.

VI. Eşler Arasındaki Devirler

- **Kural:** Eşler arasındaki devirler, açık bir bağış iradesi ortaya konmadıkça bağışlama sayılmaz.[7]
- **Gerekçesi:** Eşler arasında dayanışma, güven ve sadakat esastır; devirler çoğu zaman ailenin huzuru ve uyumu için yapılır.
- **Sonuç:** Resmî satış gösterilen işlemin gerçekte satış olmadığının kabulü, bağışın kabulü anlamına gelmez.
- **Amaç:** Aile için birlikte edinilen malvarlığı, eşlerden birinin sebepsiz zenginleşmesiyle sonuçlanmamalıdır.
- **İspat:** Bağış iddiasını ileri süren taraf bunu ispatla yükümlüdür (TMK m. 245).
- **Paylaşmaya etkisi:** Aileye özgülenen bir mal, eşler arasında devredilmiş olsa da niteliğini korur.

VII. İşletmelerin Ekonomik Bütünlüğü

- **Kural:** Paylaştırmada işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir (TMK m. 250/1).
- **Kaynağı:** Bu cümle Tasarıya Adalet Komisyonunda eklenmiştir (S. Sayısı 723, s. 313).
- **Anlamı:** Paylaşma, işleyen bir işletmenin bölünerek işlevsiz hâle gelmesine yol açacak biçimde yapılamaz.

6 Yargıtay 2. HD, 10.11.2009, E. 2009/11403, K. 2009/19298.
7 Yargıtay 8. HD, 06.06.2017, E. 2015/16992, K. 2017/8430.

- **Uygulama:** Bu durumda paylaştırma ayın yerine bedel eklenerek denkleştirme yoluyla yapılır (TMK m. 253).
- **Benzer kural:** Aynı ilke edinilmiş mallara katılma rejiminde de kabul edilmiştir (TMK m. 239).
- **Amaç:** Ekonomik değerlerin bölünmeden korunması sağlanır.

UYGULAMA NOTU

Paylaşmalı mal ayrılığına dayanan bir tasfiye dosyasında mal listesi üç sütunlu hazırlanmalıdır. Birinci sütuna malın edinme tarihi yazılmalı ve mal rejimi sözleşmesinin tarihiyle karşılaştırılmalıdır; sözleşmeden önce edinilmiş mallar paylaşmaya girmez. İkinci sütuna özgüleme kanıtları konulmalıdır: aile konutu şerhi, ikametgâh kayıtları, abonelik ve fatura adresleri, aracın kimin tarafından kullanıldığını gösteren kayıtlar, sigorta poliçeleri, okul ve sağlık kayıtları. Üçüncü sütuna malın paylaşma dışı olup olmadığı yazılmalıdır: malın miras yoluyla mı geldiği, bağış mı olduğu, manevi tazminatla mı alındığı. Diğer eşin işyeri ya da şirketi için eşit paylaşım istenmemelidir; bunun yerine iki yol birlikte kullanılmalıdır: işletmeden elde edilip aileye özgülenen kazanç ve mallar için eşit paylaşım, işletmenin kurulmasına katkı varsa katkı oranında hakkaniyete uygun bedel. Paylaşmaya tabi bir mal rejim sırasında satılmışsa yerine geçen bedel ya da onunla alınan mal listeye eklenmelidir. Son olarak dilekçede her mal için "ne zaman edinildi" ve "aileye nasıl özgülendi" sorularının cevabı ayrı ayrı yazılmalıdır; bu iki cümle davanın kaderini belirler.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ
05.06.2012 · E. 2012/3563 · K. 2012/5322

Bir malın paylaşmaya girmesi için iki koşul aranır: rejimin kurulmasından sonra edinilmiş ve ailenin ortak kullanımına özgülenmiş olmalıdır

Eşler 17.08.2006 tarihli düzenleme şeklindeki sözleşmeyle paylaşmalı mal ayrılığını kabul etmişti. Dava konusu mesken sözleşmeden sonra, 26.10.2006'da davalı adına tescil edilmiş; tapunun beyanlar hanesine 2007'de aile konutu şerhi konulmuştu.

> *Ancak dava konusu 2637 ada 17 parselde bulunan binanın 3.kat 8 numaralı çatı katlı meskeni sözleşme tarihinden sonra 26.10.2006 tarihinde davalı adına satın alma yolu ile edinilerek tapuya tescil edilmiştir. Tapunun beyanlar hanesinde 5.7.2007 tarihi itibarıyla aile konutu şerhi bulunmaktadır. Başka anlatımla, sözleşmeyle belirlenen paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde edinilmiş olup, ailenin ortak kullanımına ve yararlanmasına özgülenmiş durumdadır. Taşınmaz bakımından tasfiyenin yapılabilmesi, taşınmazın sözleşme tarihinden sonra edinilmesi sebebiyle taraflar arasında görülen boşanma kararının kesinleşmesine bağlı olduğundan, önceki karar bu yönden bozulmuştur.*

DEĞERLENDİRME Daire, taşınmazın paylaşmaya tabi olduğunu iki olguya dayandırmıştır: mal, mal rejimi sözleşmesinden sonraki dönemde edinilmiştir ve ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiştir. Aile konutu şerhi bu özgülemenin göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Kararda ayrıca tasfiye hükmünün kurulabilmesi için boşanmanın kesinleşmesinin beklenmesi gerektiği belirtilmiştir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
10.11.2009 · E. 2009/11403 · K. 2009/19298

Konutla ilgili tahsis istemi için hem paylaşmalı rejimin seçilmiş hem de konutun paylaşmaya tabi mallardan olması zorunludur

Boşanma ile sona eren evlilikte eş, ailenin ortak kullanımına özgülenen konutun kendisine tahsisini istemiştir. Eşler arasında 01.01.2002'den itibaren edinilmiş mallara katılma rejimi geçerliydi.

> *Taraflar arasındaki evlilik birliği, ölümle değil, boşanma ile sona ermiştir. Boşanmış olan taraflar arasında 01.01.2002 tarihinden itibaren edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli olmuştur. (4722 s.Yürürlük K.md.10/1) Türk Medeni Kanununun 254. maddesinin uygulanabilmesi için, tarafların akdi rejimlerden "paylaşmalı mal ayrılığını" seçmiş bulunmaları ve ailenin ortak kullanımına özgülenen konutun da, paylaşmaya tabi mallardan olması zorunludur.*

DEĞERLENDİRME Daire tahsis kararını bozmuştur. Karar iki aşamalı bir süzgeç kurar: önce eşlerin sözleşmeyle paylaşmalı mal ayrılığını seçip seçmedikleri, sonra konutun paylaşmaya tabi mallar arasında bulunup bulunmadığı incelenir. İkisinden biri eksikse bu rejime özgü haklar istenemez; yasal rejimde ise istem TMK m. 240 koşullarına tabidir.

3 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
04.10.2006 · E. 2006/2-591 · K. 2006/624

Ailenin ortak kullanımına özgülenme, malın ailenin yaşam faaliyetlerinin merkezi hâline gelmesini ifade eder

Malik olmayan eşin rızası alınmadan devredilen konut nedeniyle açılan davada, aile konutu kavramının ve özgüleme olgusunun içeriği tartışılmıştır.

> *Madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere, aile konutu eşlerin bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdiği, yaşantısına buna göre yön verdiği, acı ve tatlı günleri içinde yaşadığı, anılarla dolu bir alandır. Bu kadar önemli olduğu açık olan bir malvarlığıyla ilgili olarak eşlerin tek başlarına hukukî işlem yapması diğer eşin önemli yararlarını zedeler. Bu nedenledir ki, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 194. maddesi hükmü ile, bu konutun başkalarına devri diğer eşin rızasına bağlanmıştır. Başka bir anlatımla, aile konutu olarak özgülenen taşınmazın mülkiyetinin devri diğer eşin rızasına bağlı bir hukuki işlem olarak kabul edilmiştir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, özgüleme olgusunu somutlaştırmıştır: özgüleme, malın ailenin gündelik yaşamının merkezine yerleşmiş olmasıdır. Paylaş-

malı mal ayrılığında da bir malın eşit paylaşıma girmesi bu niteliğe bağlıdır; tapudaki kayıt ya da şerh tek başına belirleyici değildir, fiilen ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına ayrılmış olması aranır.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
06.06.2017 · E. 2015/16992 · K. 2017/8430

Aile için birlikte edinilen malvarlığında yapılan devir bağış sayılmaz; sonuç eşlerden birinin sebepsiz zenginleşmesi olmamalıdır

Eşler arasında resmî satış biçiminde gösterilen bir devir yapılmıştı. Taraflar işlemin gerçekte satış olmadığını kabul ediyor, ancak devrin nedenini barışma, işlerin kolay yürümesi gibi saiklere bağlıyordu. Mahkeme bunu bağış sayarak davayı reddetmiştir.

> *Eşler arasında dayanışma, güven ve sadakat esastır. Aile üyelerinin birlikte yararlanmaları ya da geleceğe yönelik yatırım yapmak amacıyla birlikte malvarlığı edinmeleri, eşlerden birinin sebepsiz zenginleşmesiyle sonuçlanmamalıdır. Davacı ve davalı eş, resmi satış gösterilen işlemin gerçekte satış olmadığını ve kavga etmiş eşlerin barışması, evi terk edenin dönmesi, boşanma davası açanın davadan vazgeçmesi, işlerinin yoğunluğu, zamanın sıkışıklığı, işlerin daha kolay yürümesi, ayrı şehirlerde yaşanılması, ticari kaygıların bulunması vs. saiklerle yapıldığı tarafların kabulünde olsa dahi, yani satışın gerçek olmadığını kabul etseler dahi, bu devir bağış olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü, açıklanan nedenler yukarıda da açıklandığı gibi eşlerin ahlaki görevi yerine getirmesi, ailenin huzuru ve uyumu ya da karşılıklı güvene dayanarak yapılmıştır. Bağış iradesi bulunmamaktadır. Bağış olarak değerlendirilmemelidir. Gerçekte satış olmadığını kabul etmeleri demek, bağışı kabul etmek anlamına gelmemektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karardaki "aile üyelerinin birlikte yararlanmaları ya da geleceğe yönelik yatırım yapmak amacıyla birlikte malvarlığı edinmeleri" ifadesi, TMK m. 250'nin aileye özgülenen mallar ile ailenin ekonomik geleceğini güvence altına alan yatırımlar ölçütüyle örtüşür. Eşler arasındaki devirler, açık bir bağış iradesi ortaya konmadıkça bağışlama sayılmaz.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı.
- **TMK m. 239:** Ödeme ve ertelenmesi.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı.
- **TMK m. 245:** İspat.
- **TMK m. 247:** Sona erme anı.
- **TMK m. 249:** Katkıdan doğan hak.
- **TMK m. 251:** Paylaşmaya aykırı davranışlar.
- **TMK m. 252:** Paylaştırma isteminin reddi.
- **TMK m. 253:** Paylaştırma yöntemi.
- **TMK m. 254:** Aile konutu ve ev eşyası.

MADDE

251

C. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
III. Aileye özgülenen mallar
2. Paylaşmaya aykırı davranışlar

KANUN METNİ

(1) Eşlerden biri, diğer eşin payını azaltmak kastıyla paylaşmadan önce bir malı karşılıksız olarak elden çıkardığı takdirde hâkim, diğer eşin alacağı denkleştirme bedelini hakkaniyete uygun olarak belirler.
(2) Mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan olağan hediyeler dışında yapılan karşılıksız kazandırmaların bu eşin payını azaltmak kastıyla yapıldığı varsayılır.
(3) Bu tür kazandırmalara ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırmadan yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden biri, diğerinin payını azaltmak kastıyla paylaşmadan önce bir malı karşılıksız olarak elden çıkarırsa hâkim, diğer eşin alacağı denkleştirme bedelini hakkaniyete uygun olarak belirler (m. 251). Kast doğrudan ispatlanamasa da devrin zamanı ve devralan kişiyle olan yakınlık gibi somut olgulardan çıkarılabilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Karşılıksız elden çıkarma	Malın bedelsiz devri ya da karşılığı varmış gibi gösterilen muvazaalı işlem (TMK m. 251/1).
Denkleştirme bedeli	Elden çıkarılan mal nedeniyle diğer eşe ödenecek, hakkaniyete göre belirlenen karşılık (TMK m. 251/1).
Kast karinesi	Son bir yıl içindeki karşılıksız kazandırmaların payı azaltmak kastıyla yapıldığının varsayılması (TMK m. 251/2).
Olağan hediye	Ölçüsü ve niteliği itibarıyla toplumsal teamüle uygun kazandırma (TMK m. 251/2).

1 Yargıtay 2. HD, 22.01.2026, E. 2025/435, K. 2026/795.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 251- Madde, paylaştırmaya tâbi bir malın, diğer eşe intikalini önlemek üzere karşılıksız olarak elden çıkarılması hâlinde, hak sahibi eşe denkleştirme isteminde bulunma yetkisini tanımıştır. Bu hüküm hâkime, hakkaniyete uygun olarak karar verme konusunda geniş bir takdir yetkisi tanımıştır. Böylece elden çıkarmanın, eşin paylaştırmadan elde edeceği payı azaltmak kastıyla yapılması hâlinde, parasal tazmin yolu açık tutulmuştur. Elden çıkarma, karşılıksız olabileceği gibi, karşılığı bulunmasına rağmen, karşılıksızmış gibi muvazaalı işlem şeklinde de yapılmış olabilir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 98*

Gerekçenin son cümlesi maddenin uygulama alanını belirgin biçimde genişletir: hüküm yalnız açıkça bedelsiz yapılan devirleri değil, satış gibi gösterilen ama gerçekte karşılıksız olan muvazaalı işlemleri de kapsar. Bu nedenle uygulamada devrin bedelinin gerçekten ödenip ödenmediği araştırılır. Gerekçenin ikinci vurgusu, sonucun ayni değil **parasal** olmasıdır: hak sahibi eş malın kendisini değil, hakkaniyete uygun bir denkleştirme bedelini ister. Adalet Komisyonu, Tasarının 251. maddesine 229. maddeyle paralellik sağlamak amacıyla iki fıkra eklemiştir (S. Sayısı 723, s. 313); son bir yıl karinesi ile üçüncü kişilere karşı ileri sürme imkânı maddeye bu ekleme ile girmiştir.

Eski Kanun'da paylaşmalı mal ayrılığı bulunmadığından bu maddenin karşılığı da yoktu. Buna karşılık eski Kanun, mal rejimlerindeki tasfiye işlemlerinin ve rejim değişikliklerinin alacaklıların haklarını zedeleyemeyeceğini düzenleyerek benzer bir koruma fikrini taşıyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca arasında vukubulan tasfiye muameleleri ve mevcut usuldeki tebeddüller karı veya kocadan birinin veya ortaklığın alacaklılarını, üzerlerinden haklarını alabilecekleri mallardan mahrum bırakamaz.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 180

	743 sayılı Kanun m. 180	4721 sayılı Kanun m. 251
Korunan kişi	Alacaklılar	Diğer eş
Kapsam	Tasfiye ve rejim değişikliği	Karşılıksız elden çıkarma
Kast	Aranmıyor	Aranıyor ya da varsayılıyor
Karine	Yok	Son bir yıl karinesi
Üçüncü kişi	Genel hükümler	İhbar koşuluyla ileri sürme

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; kast karinesi ve ihbar kuralı Komisyon eklemesiyle kabul edildi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Birinci fıkra	Payı azaltma kastıyla karşılıksız elden çıkarma	TMK m. 251/1
Sonuç	Hâkim denkleştirme bedelini belirler	TMK m. 251/1
Ölçüt	Hakkaniyet	TMK m. 251/1
İkinci fıkra	Son bir yıldaki kazandırmalarda kast varsayılır	TMK m. 251/2
İstisna	Olağan hediyeler	TMK m. 251/2
Rıza	Diğer eşin rızası varsa karine işlemez	TMK m. 251/2
Üçüncü fıkra	Karar ihbar edilen üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilir	TMK m. 251/3
Eşdeğer hüküm	Edinilmiş mallara katılmada eklenecek değerler	TMK m. 229
Kastın ispatı	Somut olgulardan çıkarılır	Yargıtay 2. HD, K. 2026/795

1 TBMM gerekçesine göre madde, paylaştırmaya tâbi bir malın diğer eşe intikalini önlemek üzere karşılıksız olarak elden çıkarılması hâlinde hak sahibi eşe denkleştirme isteminde bulunma yetkisi tanımıştır ve bu hüküm hâkime, hakkaniyete uygun olarak karar verme konusunda geniş bir takdir yetkisi vermiştir. Gerekçe, elden çıkarmanın eşin paylaştırmadan elde edeceği payı azaltmak kastıyla yapılması hâlinde parasal tazmin yolunun açık tutulduğunu belirtir. Gerekçenin son cümlesi uygulamada belirleyicidir: "Elden çıkarma, karşılıksız olabileceği gibi, karşılığı bulunmasına rağmen, karşılıksızmış gibi muvazaalı işlem şeklinde de yapılmış olabilir." Adalet Komisyonu, Tasarının 251. maddesine 229. maddeyle paralellik sağlamak amacıyla iki fıkra eklemiştir (S. Sayısı 723, s. 313); ikinci ve üçüncü fıkralar bu ekleme sonucu maddeye girmiştir.

DİKKAT

Bu madde, paylaşmalı mal ayrılığındaki en önemli koruma hükmüdür ve üç kademeli çalışır. **Birinci kademe** genel kuraldır: diğer eşin payını azaltmak kastıyla karşılıksız yapılan her elden çıkarma, rejim ne zaman kurulmuş olursa olsun denkleştirmeye tabidir; ancak kastı ileri süren taraf ispatlamak zorundadır. **İkinci kademe** ispat kolaylığıdır: rejimin sona ermesinden önceki **bir yıl** içinde, diğer eşin rızası olmadan ve olağan hediyeler dışında yapılan karşılıksız kazandırmalarda kast **varsayılır**; artık aksini karşı taraf ispatlayacaktır. **Üçüncü kademe** ise üçüncü kişiye uzanır: kazandırmadan yararlanan kişiye dava **ihbar** edilirse mahkeme kararı ona karşı da ileri sürülebilir. Bu ihbar kolayca atlanır ve sonradan

telafisi güç olur. Son olarak gerekçenin uyarısı gözden kaçırılmamalıdır: satış gibi görünen ama gerçekte bedelsiz olan muvazaalı devirler de bu maddenin kapsamındadır.

II. Kapsama Giren İşlemler

- **Kural:** Diğer eşin payını azaltmak kastıyla, paylaşmadan önce bir malın karşılıksız olarak elden çıkarılması (TMK m. 251/1).
- **Karşılıksızlık:** Bağış, bedelsiz devir ve benzeri işlemler doğrudan kapsamdadır.
- **Muvazaa:** Gerekçeye göre elden çıkarma, karşılığı bulunmasına rağmen karşılıksızmış gibi muvazaalı işlem biçiminde de yapılmış olabilir (S. Sayısı 723, s. 98).
- **Düşük bedel:** Gerçek değerin çok altında gösterilen satış bedeli, işlemin gerçek olmadığına işaret eder.[2]
- **Kapsam dışı:** Olağan hediyeler ile diğer eşin rızasıyla yapılan kazandırmalar (TMK m. 251/2).
- **Sonuç:** Kapsama giren işlemlerde hâkim, diğer eşin alacağı denkleştirme bedelini hakkaniyete uygun olarak belirler.

III. Kastın İspatı

- **İspat yükü:** Kastın varlığını ileri süren taraf kural olarak bunu ispatlamakla yükümlüdür (TMK m. 245).
- **Belirtiler:** Devrin geçimsizlik döneminde yapılması, boşanma davasından kısa süre önceye rastlaması ve aile çevresinden birine aktarılması kastı gösterir.[3]
- **Zincirleme devir:** Malın kısa süre içinde ikinci kez, bu kez yakın akrabaya devredilmesi hayatın olağan akışına aykırı sayılır.
- **Yöntem:** Önce amaca yönelik bir kazandırma ya da devir yapılıp yapılmadığı araştırılır.[4]
- **İkinci adım:** Bu belirlendiğinde mal hiç elden çıkmamış gibi kabul edilerek hesap yapılır.
- **Bedele dönüşme:** Malın yerine geçen sigorta bedeli gibi değerlerin nereye aktarıldığı da araştırılır.

2 Yargıtay 8. HD, 25.10.2018, E. 2016/12952, K. 2018/17919.
3 Yargıtay 2. HD, 22.01.2026, E. 2025/435, K. 2026/795.
4 Yargıtay 2. HD, 07.04.2026, E. 2025/4195, K. 2026/3746.

IV. Son Bir Yıl Karinesi

- **Kural:** Rejimin sona ermesinden önceki bir yıl içinde, diğer eşin rızası olmadan ve olağan hediyeler dışında yapılan karşılıksız kazandırmaların payı azaltmak kastıyla yapıldığı varsayılır (TMK m. 251/2).
- **Etkisi:** Bu, ispat yükünü tersine çevirir; artık kastın bulunmadığını karşı taraf ispatlayacaktır.
- **Süre:** Bir yıl, rejimin sona erdiği tarihten geriye doğru hesaplanır (TMK m. 247).
- **Rıza:** Diğer eşin kazandırmaya rızası varsa karine işlemez.
- **Olağan hediye:** Bayram, doğum günü ve benzeri vesilelerle yapılan, ölçüsü teamüle uygun kazandırmalar kapsam dışındadır.
- **Kaynağı:** Bu fıkra, Tasarıya Adalet Komisyonunda 229. maddeyle paralellik sağlamak amacıyla eklenmiştir (S. Sayısı 723, s. 313).

V. Üçüncü Kişilere Karşı İleri Sürme

- **Kural:** Bu tür kazandırmalara ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla kazandırmadan yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir (TMK m. 251/3).
- **Sonucu:** Üçüncü kişi aleyhine sonradan açılacak davada kazandırma veya devir koşulları yeniden araştırılmaz.[5]
- **İhbarın şekli:** İhbar, yargılama sırasında usulüne uygun biçimde yapılmalıdır (6100 s. HMK m. 61).
- **İhmalin bedeli:** İhbar yapılmazsa üçüncü kişiye karşı yeniden ve baştan ispat gerekir.
- **Benzer yol:** Edinilmiş mallara katılmada aynı işlevi üçüncü kişilere karşı dava hükmü görür (TMK m. 241).
- **Sıra:** Önce eşten tahsil denenir; karşılanmayan kısım için üçüncü kişiye başvurulur.

VI. Denkleştirme Bedeli

- **Belirleme:** Hâkim, diğer eşin alacağı denkleştirme bedelini hakkaniyete uygun olarak belirler (TMK m. 251/1).
- **Takdir yetkisi:** Gerekçe, hâkime bu konuda geniş bir takdir yetkisi tanındığını açıkça belirtir (S. Sayısı 723, s. 98).
- **Değerleme:** Devredilen malın devir tarihindeki durumu esas alınarak değeri hesaplanır.[6]

5 Yargıtay 8. HD, 24.11.2015, E. 2015/4888, K. 2015/21127.
6 Yargıtay 8. HD, 25.10.2018, E. 2016/12952, K. 2018/17919.

- **Beyan edilen bedel:** Gerçeği yansıtmayan düşük satış bedeli esas alınmaz.
- **Paylaşma oranı:** Aileye özgülenen mal eşit paylaşıma tabi olduğundan denkleştirme de bu oran gözetilerek belirlenir (TMK m. 250).
- **Ödeme:** Denkleştirme bedeli bir para alacağıdır; mal üzerinde ayni hak doğurmaz.

VII. Usul

- **Zaman:** İstem, mal rejiminin sona ermesi hâlinde ileri sürülür (TMK m. 247).
- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür.
- **Talep:** Hangi malın, hangi tarihte, kime ve hangi bedelle devredildiği dilekçede açıkça yazılmalıdır.
- **Deliller:** Tapu ve trafik kayıtları, banka hareketleri, satış sözleşmeleri ve tanık beyanları toplanır.
- **İhbar:** Devirden yararlanan kişiye davanın ihbarı ilk duruşmadan önce yapılmalıdır.
- **Islah:** Bilirkişi raporundan sonra talep ıslahla artırılabilir.

UYGULAMA NOTU

Diğer eşin boşanma öncesinde mal kaçırdığından kuşkulanılıyorsa ilk iş kayıt çıkarmaktır: tapu müdürlüğünden taşınmazların takyidat ve devir geçmişi, trafik tescilden araç devirleri, ticaret sicilinden şirket pay devirleri istenmelidir. Devir tarihleri üç tarihle karşılaştırılmalıdır: geçimsizliğin başladığı tarih, eşlerin ayrı yaşamaya başladığı tarih ve boşanma davasının açıldığı tarih. Devir bu tarihlere yakınsa ve mal ailenin yakın çevresinden birine geçmişse bu, kastın en güçlü belirtisidir. Rejimin sona ermesinden önceki **bir yıl** içindeki kazandırmalar için ayrıca kast ispatı gerekmediği unutulmamalı; bu dönem ayrı bir başlık altında incelenmelidir. Satış gösterilen devirlerde bedelin gerçekten ödenip ödenmediği araştırılmalıdır: banka kayıtları, kredi kullanımı ve alıcının ödeme gücü belirleyicidir; piyasa değerinin çok altındaki bedeller işlemi şüpheli kılar. En önemlisi, malı devralan kişiye davanın **ihbarı** ilk duruşmadan önce yapılmalıdır; aksi hâlde kazanılan karar o kişiye karşı kullanılamaz ve her şeyin yeniden ispatlanması gerekir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
22.01.2026 · E. 2025/435 · K. 2026/795

Payı azaltma kastı, devrin zamanı ve devralınan kişiyle olan yakınlık gibi somut olgulardan çıkarılır

Eşlerden biri, taşınmazdaki hissesini 21.08.2008'de bir kişiye devretmiş, o kişi de altı ay sonra aynı hisseyi devreden eşin babasına devretmişti. İlk devir tarihinde taraflar arasında geçimsizlik vardı ve ayrı yaşıyorlardı; sonradan yeniden bir araya gelmişlerdi.

> *Dosyada mevcut delil durumuna göre taşınmazın ilk devir tarihinde (21.08.2008) tarafların arasında geçimsizlik olduğu, ayrı yaşadıkları, sonrasında tekrar bir araya geldikleri, ilk devirden altı ay gibi kısa bir süre sonra taşınmazın davalının babasına devredildiği, söz konusu devrin hayatın olağan akışına aykırı olup davacının alacağını azaltma kastıyla olduğu anlaşılmakla; dava konusu taşınmazın eklenecek değer olarak kabul edilmesi gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Kast doğrudan ispatlanması güç bir olgudur; bu nedenle mahkeme, devrin geçimsizlik döneminde yapılmış olması, kısa süre içinde aile çevresinden birine aktarılması ve işlemin hayatın olağan akışına aykırı görünmesi gibi belirtilerden hareket eder. Paylaşmalı mal ayrılığında da TMK m. 251 aynı mantığa dayanır ve karşılıksız elden çıkarmada denkleştirme bedeli hakkaniyete göre belirlenir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
07.04.2026 · E. 2025/4195 · K. 2026/3746

Önce amaca yönelik bir kazandırma ya da devir yapılıp yapılmadığı araştırılır; yapılmışsa mal mevcut sayılarak hesap yapılır

Tasfiyeye konu araç, eşlerden biri adına 2011'de alınmış, 2015'te devredilmiş ve devirden kısa süre sonra aynı eşin hesabına 78.000 TL kasko bedeli yatırılmıştı. Karşı taraf, bu parayla annesi adına araç alındığını ve alacağının azaltıldığını ileri sürmüştür.

> *Bu tür uyuşmazlıklarda; öncelikle, davalı eş tarafından TMK 229. maddesinde sayılan amaç ve doğrultuda kazandırma veya devrin yapılıp yapılmadığı araştırılıp belirlenmelidir. Mahkemece, karşılıksız kazandırma veya devrin yapıldığının anlaşılması durumunda, söz konusu mal mevcut kabul edilerek yapılan hesaplamada davacı-davalı tarafın katılma alacak hakkının olup olmadığı, varsa miktarı saptanarak davalı eşten tahsili yönünde hüküm kurulmalıdır.*

DEĞERLENDİRME Daire, izlenecek yöntemi iki adımda özetlemiştir: önce devrin ya da kazandırmanın alacağı azaltma amacına yönelik olup olmadığı belirlenir, sonra bu anlaşılırsa mal hiç elden çıkmamış gibi kabul edilerek hesap yapılır. Aynı yöntem paylaşmalı mal ayrılığında TMK m. 251 uygulanırken de geçerlidir; orada sonuç, malın hesaba katılması değil hakkaniyete uygun bir denkleştirme bedelidir.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
25.10.2018 · E. 2016/12952 · K. 2018/17919

Boşanmadan kısa süre önce üçüncü kişiye yapılan devirlerde gerçek dışı düşük bedel beyanı kabul edilmez

Tasfiyeye konu bağımsız bölümün 105.000 TL'ye alındığı dava dilekçesinde beyan edilmiş, bilirkişi edinme tarihindeki değerini 130.000 TL olarak bildirmişti. Buna karşılık taşınmazın boşanmadan kısa süre önce üçüncü kişiye 80.000 TL'ye satıldığı ileri sürülüyordu.

> *Somut olaya gelince; davacı tarafın dava dilekçesinde tasfiyeye konu 3929 parselde bulunan 7 nolu bağımsız bölümün 105.000,00 TL'ye satın alındığını beyan ettiği, inşaat mühendisi bilirkişi raporunda taşınmazın edinildiği tarihteki değerinin 130.000,00 TL olduğunun bildirildiği görülmekte olup bu durumda taşınmazın davalı tarafından 3. kişiye satış bedelinin 80.000,00 TL olduğunun kabul edilmesi hayatın olağan akışına aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Daire, beyan edilen satış bedelinin gerçeği yansıtmadığını kabul etmiştir. Devir değerinin piyasa değerinin altında gösterilmesi, karşılıksız elden çıkarma karinesini güçlendiren bir belirtidir. Kararda devredilen malın değerinin, devir tarihindeki durumuna göre belirlenmesi gerektiği de vurgulanmıştır.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
24.11.2015 · E. 2015/4888 · K. 2015/21127

Dava kendisine ihbar edilen üçüncü kişiye karşı mahkeme kararı ileri sürülebilir; koşullar sonradan yeniden tartışılmaz

Tasfiyeye konu taşınmaz, boşanma davasından önce üçüncü bir kişiye devredilmişti. Eş, devrin alacağını azaltmak amacıyla yapıldığını ileri sürdü ve davayı devralan kişiye de ihbar etmiştir.

> *Mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir. Bu durumda, üçüncü kişi aleyhine sonradan aynı Kanunun 241.maddesine göre alacak davası açıldığında 229.maddedeki kazandırma veya devir koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediği yeniden araştırma konusu yapılmayacaktır. Bu tür uyuşmazlıklarda; öncelikle, davalı eş tarafından 229. maddede sayılan amaç ve doğrultuda kazandırma veya devrin yapılıp yapılmadığı araştırılıp belirlenmelidir. Mahkemece, karşılıksız kazandırma veya devrin yapıldığının anlaşılması durumunda, söz konusu mal mevcut kabul edilerek yapılan hesaplamada davacı tarafın katılma alacak hakkının olup olmadığı, varsa miktarı saptanarak davalı eşten tahsili yönünde hüküm kurulmalıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, ihbarın pratik değerini gösterir: dava üçüncü kişiye ihbar edilmişse, sonradan o kişi aleyhine açılacak alacak davasında kazandırma ya da devir koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediği yeniden araştırılmaz. Paylaşmalı mal ayrılığında TMK m. 251'in üçüncü fıkrası aynı imkânı tanır; bu nedenle devirden yararlanan kişiye davanın ihbar edilmesi ihmal edilmemelidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 241:** Üçüncü kişilere karşı dava.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı.
- **TMK m. 245:** İspat.
- **TMK m. 247:** Sona erme anı.
- **TMK m. 249:** Katkıdan doğan hak.
- **TMK m. 250:** Aileye özgülenen mallar.
- **TMK m. 252:** Paylaştırma isteminin reddi.
- **TMK m. 253:** Paylaştırma yöntemi.

MADDE

252

C. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
III. Aileye özgülenen mallar
3. Paylaştırma isteminin reddi

KANUN METNİ

Zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde hâkim, kusurlu eşin payının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir.

MADDE ÖZETİ

Zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde hâkim, kusurlu eşin payının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir (m. 252). Zina sebebiyle boşanma, payın kendiliğinden kaldırılması sonucunu doğurmaz; kusur dereceleri, evliliğin süresi ve tarafların durumu birlikte değerlendirilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Paylaştırma isteminin reddi	Kusurlu eşin paylaşmadan doğan payının azaltılması ya da tamamen kaldırılması (TMK m. 252).
Zina	Eşlerden birinin evlilik birliği sürerken başka biriyle cinsel ilişkiye girmesi (TMK m. 161).
Hayata kast	Eşin diğerinin yaşamına yönelik kasıtlı ve ciddi bir saldırısı (TMK m. 162).
Hakkaniyet ölçütleri	Kusur dereceleri, evliliğin süresi, ekonomik ve sosyal durum.[2]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 252- Hükümde paylaştırma isteminin reddine yer verilmiştir. Böyle bir durum ya paylaşmanın açık bir şekilde hakkaniyet kurallarına aykırı olması ya da istemde

1 Yargıtay 2. HD, 07.05.2026, E. 2025/7106, K. 2026/5270.
2 Yargıtay 2. HD, 07.05.2026, E. 2025/7106, K. 2026/5270.

> bulunan eşin 510 uncu maddede öngörülen mirasçılıktan çıkarmayı gerektiren bir davranışta bulunması hâlinde ortaya çıkabilir. Hakkaniyete açıkça aykırılık, eşler arasındaki evlilik süresi, eşlerin malî durumları, özellikle istemde bulunan eşin ekonomik durumu, çocuk sayısı ve çocukların velayetinin kime verilmiş olduğu, mal rejimini sona erdiren sebepler göz önünde tutulmak suretiyle belirlenebilecektir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 98-99*

Bu maddede gerekçe ile yürürlükteki metin örtüşmemektedir; bunun nedeni Adalet Komisyonunda yapılan değişikliktir. Gerekçe, Tasarının paylaştırma isteminin reddini "hakkaniyete açık aykırılık" ve "mirasçılıktan çıkarmayı gerektiren davranış" ölçütlerine bağlayan metnini açıklar. Komisyon ise maddeyi, "boşanmanın zina veya hayata kast nedeniyle gerçekleşmesi hâlinde kusurlu eşin payının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verilmesini sağlamak amacıyla" başlığıyla birlikte yeniden düzenlemiştir (S. Sayısı 723, s. 313). Aynı toplantıda Tasarının 236. maddesi de aynı amaçla yeniden düzenlenmiş ve iki rejim arasında paralellik sağlanmıştır. Buna karşılık gerekçedeki ölçütler tümüyle anlamsız değildir: evliliğin süresi, tarafların malî durumu ve çocukların durumu gibi olgular, bugün de hâkimin hakkaniyet değerlendirmesinde gözettiği unsurlar arasındadır.

Eski Kanun'da paylaşmalı mal ayrılığı bulunmadığından bu maddenin doğrudan karşılığı da yoktu. Buna karşılık eski Kanun, boşanmada kusurun malî sonuçlara etkisini tazminat ve nafaka düzleminde düzenlemişti; kusurun mal rejimindeki paya etkisi 4721 sayılı Kanun'la getirilmiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mevcut ve hatta muntazar bir menfaati boşanma yüzünden haleldar olan kabahatsız karı veya kocanın, kabahatli olan taraftan münasip maddi bir tazminat talebine hakkı vardır.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 143

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 252
Kusurun etkisi	Tazminat ve nafakada	Paylaşmadaki payda
Sebepler	Genel kusur	Zina ve hayata kast
Sonuç	Para ödemesi	Payın azaltılması ya da kaldırılması
Ölçüt	Uygun miktar	Hakkaniyet
Takdir	Hâkimde	Hâkimde

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; Tasarı metni Komisyonda yeniden düzenlenmiş hâliyle kabul edildi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	Yalnız zina ve hayata kast	TMK m. 252
Yetki	Hâkim karar verebilir	TMK m. 252
Seçenekler	Azaltma veya kaldırma	TMK m. 252
Ölçüt	Hakkaniyet	TMK m. 252
Kendiliğinden sonuç	Hayır; değerlendirme gerekir	Yargıtay 2. HD, K. 2026/5270
Diğer sebepler	Uygulanmaz	Yargıtay 2. HD, K. 2023/4227
Ön koşul	Boşanmanın bu sebebe dayanması	Yargıtay 2. HD, K. 2025/5
Eşdeğer hüküm	Edinilmiş mallara katılmada aynı kural	TMK m. 236/2
Kaynağı	Adalet Komisyonunda yeniden düzenlendi	S. Sayısı 723, s. 313

Bu maddede gerekçe ile kanun metni arasında önemli bir fark vardır. Tasarının 252. maddesi, paylaştırma isteminin reddini paylaşmanın açıkça hakkaniyete aykırı olması ya da istemde bulunan eşin mirasçılıktan çıkarmayı gerektiren bir davranışta bulunması hâllerine bağlıyordu ve gerekçe bu metni açıklamaktadır. Adalet Komisyonu ise maddeyi, "boşanmanın zina veya hayata kast nedeniyle gerçekleşmesi hâlinde kusurlu eşin payının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verilmesini sağlamak amacıyla" yeniden düzenlemiştir (S. Sayısı 723, s. 313). Bu nedenle yürürlükteki metin, gerekçede anlatılandan farklıdır; maddenin bugünkü içeriği Komisyon değişikliğiyle oluşmuştur ve edinilmiş mallara katılma rejimindeki TMK m. 236 hükmüyle paralel hâle getirilmiştir. 1

DİKKAT

Bu madde dar ve sınırlı bir hükümdür; uygulamada en çok yapılan hata onu genel bir "kusurlu eş pay alamaz" kuralı gibi okumaktır. Üç nokta ayırt edilmelidir. **Birincisi**, hüküm yalnız **zina** ve **hayata kast** sebeplerine bağlıdır; şiddet, hakaret, terk ya da güven sarsıcı davranış ne kadar ağır olursa olsun bu maddeyi işletmez. **İkincisi**, zina sebebiyle boşanılmış olması payın kendiliğinden kalkması anlamına gelmez; hâkim kusur dereceleri, evliliğin süresi ve tarafların ekonomik ve sosyal durumu gibi ölçütleri değerlendirerek çoğu kez kaldırma yerine **azaltma** yoluna gider, özellikle karşı tarafın da ağır kusuru varsa. **Üçüncüsü**, bu maddeye dayanabilmek için boşanmanın gerçekten zina ya da hayata kast sebebine dayanması

gerekir; zina davası hak düşürücü süre kaçtığı ya da ispat edilemediği için reddedilmişse, mal rejimi davasında bu hükme dayanılamaz. Bu yüzden zina iddiası boşanma davasında süresinde ve delilleriyle ileri sürülmelidir.

II. Kapsama Giren Sebepler

- **Kural:** Hüküm yalnız zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde uygulanır (TMK m. 252).
- **Sınırlı sayı:** Sebepler sınırlı biçimde sayılmıştır; kıyas yoluyla genişletilemez.
- **Diğer kusurlar:** Şiddet, hakaret, terk ve güven sarsıcı davranış bu maddeyi işletmez.[3]
- **Zina:** Evlilik birliği sürerken başka biriyle cinsel ilişkiye girilmesidir (TMK m. 161).
- **Hayata kast:** Eşin diğerinin yaşamına yönelik kasıtlı ve ciddi saldırısıdır (TMK m. 162).
- **Eşdeğer hüküm:** Aynı kural edinilmiş mallara katılma rejiminde de yer alır (TMK m. 236).

III. Boşanmanın Bu Sebebe Dayanması Zorunludur

- **Bağ:** Mal rejimi davasında bu hükme dayanabilmek için boşanmanın zina ya da hayata kast sebebine dayanması gerekir.
- **Reddedilen dava:** Zina davası hak düşürücü süre geçtiği için reddedilmişse bu hüküm uygulanamaz.[4]
- **Süre:** Zina sebebiyle boşanma davası, öğrenmeden başlayarak altı ay ve her hâlde eylemin üzerinden beş yıl geçmekle düşer (TMK m. 161).
- **Islah:** Davanın sonradan zina sebebine dönüştürülmesinde süre, ıslah tarihine göre değerlendirilir.
- **İspat:** Devamlılık arz eden bir ilişkinin kanıtlanamaması hâlinde istem reddedilir.
- **Sonuç:** Bu nedenle zina iddiası boşanma davasında süresinde ve delilleriyle ileri sürülmelidir.

3 Yargıtay 2. HD, 27.09.2023, E. 2022/6001, K. 2023/4227.
4 Yargıtay 2. HD, 13.01.2025, E. 2024/3505, K. 2025/5.

IV. Hâkimin Değerlendirmesi

- **Kendiliğinden değil:** Zina sebebiyle boşanma, payın kendiliğinden kalkması sonucunu doğurmaz.[5]
- **Kusur dereceleri:** Tarafların boşanmaya yol açan olaylardaki kusur dereceleri karşılaştırılır.
- **Karşı kusur:** Diğer eşin de ağır kusuru varsa kaldırma yerine azaltma yoluna gidilir.
- **Süre ve durum:** Evlilik birliğinin süresi ile tarafların ekonomik ve sosyal durumları gözetilir.
- **Hakkaniyet:** Dürüstlük kuralı ve tazminatın belirlenmesine ilişkin genel hükümlerdeki hakkaniyet ölçütleri uygulanır (4721 s. K. m. 4, 6098 s. TBK m. 50, 51).
- **Gerekçe:** Yetersiz gerekçeyle payın tamamının kaldırılması bozma sebebidir.

V. Azaltma ve Kaldırma Ayrımı

- **İki seçenek:** Hâkim payı azaltabilir ya da tamamen kaldırabilir (TMK m. 252).
- **Ölçülülük:** Kaldırma en ağır sonuçtur; ancak somut olayın koşulları bunu haklı kılıyorsa uygulanır.
- **Uygulama eğilimi:** Karşılıklı kusur bulunan dosyalarda azaltma tercih edilir.[6]
- **Oran:** Azaltmanın oranı gerekçelendirilmeli ve denetime elverişli olmalıdır.
- **Kapsam:** Karar yalnız paylaşmadan doğan payı etkiler; katkıdan doğan hak ayrıca değerlendirilir (TMK m. 249).
- **Diğer istemler:** Kişisel malların geri alınması bu hükümden etkilenmez (TMK m. 248).

VI. Usul

- **Zaman:** İstem, mal rejiminin tasfiyesi davasında ileri sürülür (TMK m. 247).
- **Talep:** Hükmün uygulanması istemi dilekçede açıkça belirtilmelidir.
- **Boşanma dosyası:** Boşanma kararının hangi sebebe dayandığı dosyaya sunulmalıdır.
- **Kesinleşme:** Boşanma kararı kesinleşmeden tasfiye hükmü kurulamaz.
- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür.
- **Denetim:** Azaltma ya da kaldırma kararının gerekçesi temyiz denetimine tabidir.

5 Yargıtay 2. HD, 07.05.2026, E. 2025/7106, K. 2026/5270.
6 Yargıtay 2. HD, 07.05.2026, E. 2025/7106, K. 2026/5270.

UYGULAMA NOTU

Bu hükme dayanılacaksa işe boşanma dosyasından başlanmalıdır. Zina ya da hayata kast iddiası boşanma davasında süresinde ileri sürülmelidir: zinada öğrenmeden itibaren altı aylık, her hâlde beş yıllık süre işler ve dava sonradan ıslahla zinaya dönüştürülüyorsa süre ıslah tarihine göre hesaplanır. Deliller toplanırken "devamlılık arz eden ilişki" ölçütü gözetilmelidir; tek başına güven sarsıcı davranış bu maddeyi işletmez. Boşanma kararı kesinleştiğinde, hangi sebebe dayandığını gösteren gerekçeli karar mal rejimi dosyasına sunulmalıdır; bu belge olmadan hâkim hükmü uygulayamaz. Payın tamamen kaldırılması isteniyorsa yalnız zinanın gösterilmesiyle yetinilmemelidir: evliliğin süresi, karşı tarafın kusur durumu, tarafların ekonomik durumu ve varsa çocukların durumu gibi olgular somut biçimde ortaya konulmalıdır. Karşı taraf savunmasını kendi lehine olan kusur olgularına dayandırmalıdır; diğer eşin de ağır kusuru varsa kaldırma yerine azaltma yapılması gerektiği ileri sürülebilir. Son olarak bu hükmün yalnız paylaşmadan doğan payı etkilediği unutulmamalıdır; kişisel malların iadesi ve katkıdan doğan haklar ayrı kalemlerdir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
07.05.2026 · E. 2025/7106 · K. 2026/5270

Payın tamamen kaldırılması için yetersiz gerekçe yetmez; kusur dereceleri, evliliğin süresi ve tarafların durumu gözetilerek azaltma yapılır

Karşılıklı açılan boşanma davasında erkeğin davası zina sebebiyle, kadının davası ise erkeğin hakaret ve şiddet eylemleri nedeniyle kabul edilmişti. İlk derece mahkemesi, kadının katılma alacağını zina gerekçesiyle tamamen kaldırmıştır.

> *İlk Derece Mahkemesince boşanma nedeninin zina olmasına dayanılarak 4721 sayılı Kanun'un 236 ncı maddesinin ikinci fıkrasının uygulanacağına ilişkin kabul yerinde ise de tarafların boşanmaya yol açan olaylardaki kusur dereceleri, evlilik birliğinin süresi, tarafların ekonomik ve sosyal durumları, v.s. gibi durumlar ile 4721 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 50 nci ve 51 inci maddesi hükümlerinde düzenlenen hakkaniyet kuralları nazara alınarak hakkaniyete uygun olarak davacı-karşı davalı kadının artık değerdeki pay oranının azaltılması gerekirken, yetersiz gerekçeyle tamamının kaldırılması hatalı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Zina sebebiyle boşanma, payın kendiliğinden kaldırılması sonucunu doğurmaz. Hâkim, tarafların boşanmaya yol açan olaylardaki kusur dereceleri, evlilik birliğinin süresi, ekonomik ve sosyal durumları ile dürüstlük kuralı ve tazminatın belirlenmesine ilişkin genel hükümlerdeki hakkaniyet ölçütlerini birlikte değerlendirmek zorundadır. Somut olayda karşı tarafın da ağır kusurlu davranışları bulunduğundan tamamen kaldırma yerine azaltma yapıl-

ması gerekmiştir. Aynı ölçütler paylaşmalı mal ayrılığında TMK m. 252 uygulanırken de geçerlidir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
27.09.2023 · E. 2022/6001 · K. 2023/4227

Evlilik zina ya da hayata kast dışında bir sebeple sona ermişse payın azaltılması ya da kaldırılması istenemez

Mal rejiminin tasfiyesi davasında taraflardan biri, karşı tarafın payının azaltılmasını istemiştir. Ancak evlilik birliği zina ya da hayata kast nedeniyle değil, başka bir sebeple sona ermişti.

> *...dava konusu taşınmaz ve aracın edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu evlilik birliği içerisinde alındığı, davalının kişisel malı olduğuna dair bir delil bulunmayıp edinilmiş mal kapsamında olduğu, taraflar arasındaki evlilik birliğinin zina ya da hayata kast nedeniyle sona ermediğinden 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (4721 sayılı Kanun) 236 ncı maddesinin ikinci fıkrasının uygulanamayacağı, bilirkişi raporuna itibar edilmemesini gerektiren bir sebep bulunmadığı, davanın yazılı yargılama usulüne tabi olduğu, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 150 nci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca somut olayda ilk yenilemeden sonra birden fazla takipsiz bırakma durumu bulunmadığından davanın açılmamış sayılmasına karar verilemeyeceği, inceleme konusu kararın usul ve esas yönünden hukuka uygun olduğu gerekçesiyle başvurunun esastan reddine karar verilmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire, Bölge Adliye Mahkemesinin bu gerekçesini yerinde bulmuştur. Hüküm sınırlı sayıda sebebe bağlıdır: yalnız zina ya da hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde uygulanır. Boşanma başka bir sebebe dayanıyorsa, karşı tarafın kusuru ne kadar ağır olursa olsun payın azaltılması ya da kaldırılması istenemez. Aynı sınırlama paylaşmalı mal ayrılığında TMK m. 252 için de geçerlidir.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
13.01.2025 · E. 2024/3505 · K. 2025/5

Zina sebebine dayalı boşanma davası hak düşürücü süre geçtikten sonra açılmışsa reddedilir; bu durumda payın azaltılması dayanağı da kalmaz

Erkek, açtığı boşanma davasını sonradan zina hukuki sebebine dayalı olarak ıslah etmiştir. Islah tarihi dikkate alındığında zina davası için öngörülen hak düşürücü süre geçmişti; ayrıca kadının devamlılık arz edecek biçimde ilişkiye girdiği de kanıtlanamamıştı.

> *...erkeğin davasını zina hukuki sebebine dayalı boşanma davası olarak ıslah ettiği tarih dikkate alındığında kadının devamlılık arzedecek şekilde başkası ile cinsel ilişkiye girdiğinin dosya kapsamından kanıtlanamadığı, bu durumda dava sebebinin ıslah edildiği tarih itibariyle zina davası açabilmek için Kanun'un öngördüğü hak düşürücü sürenin geçtiği anlaşılmakla, erkeğin zina hukuki*

nedenine dayalı boşanma davasının reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi usul ve kanuna aykırıdır.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karar, payın azaltılması istemiyle boşanma sebebi arasındaki bağı gösterir: boşanma zina sebebine dayanmıyorsa ya da zina davası hak düşürücü süre veya ispat yetersizliği nedeniyle reddedilmişse, mal rejiminin tasfiyesinde payın azaltılması ya da kaldırılması istenemez. Bu nedenle zina iddiası boşanma davasında süresinde ve usulüne uygun biçimde ileri sürülmelidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 161:** Zina.
- **TMK m. 162:** Hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış.
- **TMK m. 236:** Katılma alacağı ve pay oranının azaltılması.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı.
- **TMK m. 247:** Sona erme anı.
- **TMK m. 248:** Malların geri alınması ve paylı malın verilmesi.
- **TMK m. 249:** Katkıdan doğan hak.
- **TMK m. 250:** Aileye özgülenen mallar.
- **TMK m. 251:** Paylaşmaya aykırı davranışlar.
- **TMK m. 253:** Paylaştırma yöntemi.

MADDE

253

C. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
III. Aileye özgülenen mallar
4. Paylaştırma yöntemi

KANUN METNİ

(1) Paylaştırmanın ayın olarak yapılması asıldır. Buna olanak yoksa bedel eklemek suretiyle paylar denkleştirilir. Eşlerden birinin diğerine ödeyeceği bedel, malların tasfiye anındaki sürüm değerlerine göre hesaplanır. Bu hesaplamada paylaşım konusu malların edinilmesinden doğan borçlar indirilir.

(2) Denkleştirme bedelinin derhal ödenmesi kendisi için ciddî güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir.

(3) Aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak denkleştirme bedeline faiz yürütülür; durum ve koşullar gerektiriyorsa ayrıca borçludan güvence istenebilir.

MADDE ÖZETİ

Paylaştırmanın ayın olarak yapılması asıldır; buna olanak yoksa bedel eklemek suretiyle paylar denkleştirilir ve ödenecek bedel malların tasfiye anındaki sürüm değerlerine göre hesaplanır (m. 253). Tasfiye tarihi rejimin sona erme anı değil karar tarihidir; boşanma dava tarihindeki değere göre hesap yapılamaz.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Ayın olarak paylaştırma	Malın kendisinin bölünerek ya da tahsis edilerek paylaştırılması (TMK m. 253/1).
Denkleştirme bedeli	Aynen paylaştırma mümkün değilse eklenen para (TMK m. 253/1).
Sürüm değeri	Malın tasfiye anındaki gerçek piyasa değeri.[2]
Tasfiye anı	Değerlemede esas alınan an; uygulamada karar tarihi.[3]

1 Yargıtay 2. HD, 07.10.2024, E. 2023/1310, K. 2024/6903.
2 Yargıtay 8. HD, 30.03.2016, E. 2014/24128, K. 2016/5810.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 253- Burada paylaştırma istemi karşısında, aynen taksimin mümkün olmaması hâline benzer bir hüküm getirilmiştir. Böyle bir olanaksızlık hâlinde, malik olan eşe aynen 564 üncü maddede olduğu gibi bir seçim hakkı tanımıştır. İlgili eş, ya malı verip kendi payını bedel olarak isteyebilecek, ya da malı alıp istem sahibine bedel ödeyecektir. Bu fıkraya göre, eşlerden her biri paylaşmadan kaynaklanan alacağına mahsuben, yetmezse üstünü tamamlamak suretiyle, birlikte yaşamış oldukları konutun kendisine bırakılmasını isteyebilecektir. Maddenin ikinci fıkrası paylaştırma konusu mala ilişkin borçların mevcudiyeti hâlinde, bu borçların çıkarılmasından sonra kalan net değer üzerinden paylaşıma hükmedileceğini öngörmektedir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 99*

Gerekçe, Tasarının Komisyonda değiştirilmeden önceki metnini açıklamaktadır. Adalet Komisyonu, Tasarının 253. maddesini "paylaştırma yönteminin uygulanmasında 239 uncu madde ile paralelliğin sağlanması amacıyla üç fıkra olarak yeniden düzenlemiştir" (S. Sayısı 723, s. 313). Bununla birlikte gerekçenin iki fikri yürürlükteki metinde de yaşamaktadır: aynen paylaştırmanın öncelikli olması ve paylaşım konusu mala ilişkin borçların indirilmesinden sonra kalan net değer üzerinden paylaşım yapılması. Gerekçenin konutla ilgili bölümü ise kanunlaşan metinde ayrı maddelere taşınmıştır (TMK m. 254 ve TMK m. 255).

Eski Kanun'da paylaşmalı mal ayrılığı bulunmadığından bu maddenin doğrudan karşılığı yoktu. Buna karşılık mal ortaklığının tasfiyesinde, ortaklığa dâhil malların değerlendirilmesi ve payların denkleştirilmesi benzer bir mantıkla düzenlenmişti.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mal ayrılığından evvel husule gelmiş olan ziyade, mevcut usule göre aralarında taksim olunur; vukua gelen noksan, karısının sebebiyet verdiğini ispat etmedikçe kocaya aittir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 181

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 253
Yöntem sırası	Belirsiz	Önce ayın, sonra bedel
Değer ölçütü	Düzenlenmemiş	Tasfiye anındaki sürüm değeri
Borçlar	Düzenlenmemiş	İndirilir
Erteleme	Yok	Var
Faiz ve güvence	Yok	Var

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

3 Yargıtay 2. HD, 07.10.2024, E. 2023/1310, K. 2024/6903.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; Komisyonda üç fıkra olarak yeniden düzenlenmiş hâliyle kabul edildi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Asıl yöntem	Ayın olarak paylaştırma	TMK m. 253/1
İkinci yöntem	Bedel eklenerek denkleştirme	TMK m. 253/1
Değer ölçütü	Tasfiye anındaki sürüm değeri	TMK m. 253/1
İndirim	Malların edinilmesinden doğan borçlar	TMK m. 253/1
Erteleme	Ciddî güçlük hâlinde uygun süre	TMK m. 253/2
Faiz	Tasfiyenin sona ermesinden başlayarak	TMK m. 253/3
Güvence	Durum ve koşullar gerektiriyorsa	TMK m. 253/3
Tasfiye tarihi	Karar tarihi	Yargıtay 2. HD, K. 2024/6903
Değer tespiti	Uygun bilirkişi incelemesi	Yargıtay 8. HD, K. 2016/5810

Bu maddede de gerekçe ile yürürlükteki metin örtüşmemektedir. Tasarının 253. maddesi, aynen taksimin mümkün olmaması hâlinde malik eşe bir seçim hakkı tanıyordu: ilgili eş ya malı verip kendi payını bedel olarak isteyecek ya da malı alıp istem sahibine bedel ödeyecekti; gerekçe bu metni açıklamaktadır. Adalet Komisyonu ise maddeyi, "paylaştırma yönteminin uygulanmasında 239 uncu madde ile paralelliğin sağlanması amacıyla üç fıkra olarak yeniden düzenlemiştir" (S. Sayısı 723, s. 313). Yürürlükteki metin bu yeniden düzenlemenin ürünüdür ve edinilmiş mallara katılma rejimindeki TMK m. 239 ile aynı yapıyı taşır: aynen verme önceliği, denkleştirme bedeli, erteleme, faiz ve güvence. 1

DİKKAT

Bu madde okunurken üç ayrı tarih birbirine karıştırılmamalıdır. **Sona erme tarihi** hangi malların paylaşmaya gireceğini belirler (TMK m. 247). **Tasfiye anı** ise bu malların hangi değerle hesaplanacağını belirler ve uygulamada bu an **karar tarihidir**;[4] önceki karar bozulmuşsa bozma sonrası verilecek yeni karar tarihindeki değer esas alınır. **Ödeme günü** ise faizin ve ertelemenin konusudur. İkinci önemli

4 Yargıtay 2. HD, 07.10.2024, E. 2023/1310, K. 2024/6903.

nokta değerin nasıl tespit edileceğidir: kasko değeri, vergi değeri ya da tapudaki beyan bedeli sürüm değerinin yerini tutmaz; uygun bilirkişi incelemesi zorunludur. Üçüncüsü, paylaşım konusu malların **edinilmesinden doğan borçlar** hesaptan indirilir; kredili alınan bir konutun kalan borcu bu kapsamdadır. Son olarak, bedelin derhâl ödenmesi borçlu eş için ciddî güçlük doğuracaksa erteleme istenebilir; ancak bu istemin dilekçede açıkça ileri sürülmesi gerekir.

II. Paylaştırma Sırası

- **Asıl yöntem:** Paylaştırmanın ayın olarak yapılması asıldır (TMK m. 253/1).
- **İkinci yöntem:** Buna olanak yoksa bedel eklemek suretiyle paylar denkleştirilir.
- **Uygulama:** Bu sıra, paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin tasfiyesinde açıkça uygulanmıştır.[5]
- **Bölünmezlik:** Malın bölünmesi ekonomik değerini yitirmesine yol açacaksa aynen paylaştırma yoluna gidilmez.
- **İşletmeler:** Paylaştırmada işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir (TMK m. 250).
- **Özgüleme:** Üstün yararını ispat eden eş, payın karşılığını vererek malın kendisine verilmesini isteyebilir (TMK m. 248).

III. Değerin Belirlenmesinde Esas Alınan Tarih

- **Kural:** Ödenecek bedel, malların tasfiye anındaki sürüm değerlerine göre hesaplanır (TMK m. 253/1).
- **Tasfiye anı:** Uygulamada tasfiye tarihi karar tarihidir.[6]
- **Sona erme anıyla karıştırma:** Rejimin sona erme anının tasfiye tarihi kabul edilerek dava tarihindeki değere göre hesap yapılması bozma sebebidir.
- **Bozma sonrası:** Önceki karar bozulmuşsa değer güncelliğini yitirir; yeni karar tarihindeki sürüm değeri esas alınır.
- **Tespit yöntemi:** Sürüm değeri, uygun bilirkişi incelemesiyle belirlenir.[7]
- **Kabul edilmeyenler:** Kasko değeri, vergi değeri ve tapudaki beyan bedeli sürüm değerinin yerini tutmaz.

5 Yargıtay 2. HD, 07.10.2024, E. 2023/1310, K. 2024/6903.
6 Yargıtay 2. HD, 07.10.2024, E. 2023/1310, K. 2024/6903.
7 Yargıtay 8. HD, 30.03.2016, E. 2014/24128, K. 2016/5810.

IV. Borçların İndirilmesi

- **Kural:** Hesaplamada paylaşım konusu malların edinilmesinden doğan borçlar indirilir (TMK m. 253/1).
- **Kapsam:** Konut kredisi, taşıt kredisi ve benzeri, malın edinilmesi için kullanılmış borçlar bu kapsamdadır.
- **Sınır:** Malın edinilmesiyle ilgisi bulunmayan kişisel borçlar indirilmez.
- **Net değer:** İndirimden sonra kalan net değer üzerinden paylaşım yapılır.
- **İspat:** Borcun varlığını ve malın edinilmesine ilişkin olduğunu ileri süren taraf ispatla yükümlüdür (TMK m. 245).
- **Belgeler:** Kredi sözleşmesi, ödeme planı ve banka kayıtları esas alınır.

V. Ödemenin Ertelenmesi

- **Kural:** Denkleştirme bedelinin derhal ödenmesi kendisi için ciddî güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir (TMK m. 253/2).
- **Talep:** Erteleme kendiliğinden uygulanmaz; borçlu eşin açıkça istemesi gerekir.
- **Ölçüt:** "Ciddî güçlük" somut olarak ortaya konmalıdır; gelir, malvarlığı ve bakmakla yükümlü olunan kişiler gözetilir.
- **Süre:** Hâkim uygun bir süre belirler; bu süre sınırsız olamaz.
- **Benzer hüküm:** Aynı imkân edinilmiş mallara katılma rejiminde de tanınmıştır (TMK m. 239).
- **Güvence:** Erteleme hâlinde alacaklı eşin korunması için güvence istenebilir.

VI. Faiz ve Güvence

- **Kural:** Aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak denkleştirme bedeline faiz yürütülür (TMK m. 253/3).
- **Başlangıç:** Uygulamada bu an karar tarihi olarak kabul edilmektedir.[8]
- **Gerekçesi:** Değer karar tarihine göre belirlendiğinden faiz de aynı tarihten işletilir.[9]
- **Anlaşma:** Eşler faizin başlangıcı ve oranı konusunda anlaşabilir.
- **Güvence:** Durum ve koşullar gerektiriyorsa borçludan ayrıca güvence istenebilir.
- **Talep:** Faiz ve güvence istemleri dilekçede açıkça belirtilmelidir.

8 Yargıtay 2. HD, 18.04.2024, E. 2023/1532, K. 2024/2592.
9 Yargıtay 8. HD, 30.03.2016, E. 2014/24128, K. 2016/5810.

VII. Usul

- **Ön koşul:** Boşanma sebebiyle sona ermede tasfiye hükmü, boşanma kararı kesinleşmeden kurulamaz (TMK m. 247).
- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür.
- **Bilirkişi:** Değer tespiti için konusunda uzman bilirkişiden denetime elverişli rapor alınır.
- **Keşif:** Taşınmazlarda keşif yapılması ve raporun karar tarihine yakın olması gerekir.
- **Islah:** Rapor sonrası talep ıslahla artırılabilir.
- **Denetim:** Değerlemenin hangi tarihe göre yapıldığı temyiz denetiminin ilk konusudur.

UYGULAMA NOTU

Paylaştırma aşamasında üç talep ayrı ayrı yazılmalıdır. Birincisi aynen paylaştırmadır: hangi malın istemde bulunan eşe aynen verilmesinin istendiği ve bunun neden mümkün olduğu belirtilmeli; malın bölünmesi mümkün değilse üstün yarar ortaya konularak özgüleme istenmelidir. İkincisi denkleştirme bedelidir: aynen paylaştırma mümkün olmazsa ödenecek bedel talep edilmeli ve bu bedelin **karar tarihine yakın** bir tarihteki sürüm değerine göre belirlenmesi istenmelidir. Yargılama uzamışsa ve eldeki rapor eskimişse mutlaka yeni rapor talep edilmelidir; eski rapora dayanan hüküm bozulur. Üçüncüsü faizdir: denkleştirme bedeline tasfiyenin sona ermesinden, yani uygulamada karar tarihinden itibaren faiz yürütülmesi istenmelidir. Karşı taraf iki savunmayı gözden kaçırmamalıdır: malın edinilmesi için kullanılan kredi borçlarının hesaptan indirilmesi istenmeli ve ödeme ciddî güçlük doğuracaksa erteleme açıkça talep edilmelidir; bu talepler ileri sürülmezse hâkim kendiliğinden uygulamaz. Değer tespitinde kasko ya da vergi değeri sunulmuşsa itiraz edilmelidir; sürüm değeri ancak uygun bilirkişi incelemesiyle belirlenir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
07.10.2024 · E. 2023/1310 · K. 2024/6903

Tasfiye tarihi rejimin sona erme anı değil karar tarihidir; boşanma dava tarihindeki değere göre hesap yapılamaz

Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin tasfiyesi davasında mahkeme, tasfiye tarihini mal rejiminin sona erme anı kabul etmiş ve taşınmazın boşanma dava tarihindeki güncel değerine göre alacağı belirlemişti.

> *Davacı erkek vekilinin taşınmazın değerine yönelik temyiz itirazlarının incelemesinde; somut olayda; Mahkemece, tasfiye tarihi ve tasfiye konusu taşınmazın*

tasfiyeye esas alınacak değeri belirlenirken yukarıda izah edilen ilkeye aykırı şekilde, mal rejiminin sona erme anının tasfiye tarihi olduğu kabul edilerek taşınmazın boşanma dava tarihindeki belirlenen güncel değerine itibar edilerek alacağın belirlenmesi doğru olmamıştır. O halde, Mahkemece, taşınmazın tasfiye (önceki karar bozulmakla değer güncelliğini yitirdiğinden bozma sonrası yeni karar tarihindeki) tarihi itibariyle sürüm (rayiç) değerleri belirlendikten sonra davacının alacağının hesaplanması gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Paylaşmalı mal ayrılığında paylaştırma, malların tasfiye anındaki sürüm değerine göre yapılır ve tasfiye tarihi karar tarihidir. Önceki karar bozulmuşsa değer güncelliğini yitirdiğinden, bozma sonrası verilecek yeni karar tarihindeki sürüm değeri esas alınır. Bu, sona erme anı ile tasfiye anının birbirinden ayrı tarihler olduğunu gösteren en açık uygulamadır.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
30.03.2016 · E. 2014/24128 · K. 2016/5810

Sürüm değeri, kasko ya da benzeri kayıt değerleri üzerinden değil uygun bilirkişi incelemesiyle belirlenir

Tasfiyeye konu aracın değeri, bilirkişi incelemesi yapılmadan kasko sigorta değeri üzerinden hesaplanmış ve katılma alacağı buna göre belirlenmişti.

> *Katılma alacağı hesabına esas malların tasfiye anındaki sürüm (rayiç) değeri, yukarıda açıklanan Dairemiz ilke ve içtihatlarına göre malın karar tarihindeki sürüm değeridir. Tasfiye anı (tarihi) olarak kabul edilen 2013 Temmuz ayı itibariyle tasfiyeye tabi aracın sürüm değeri konusunda mahkemece uygun bilirkişiden rapor alınıp, katılma hesabının buna göre yapılması talep edilen faizede bu tarihten geçerli olacak şekilde hükmedilmek suretiyle karar verilmesi gerekir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Paylaştırmada esas alınacak değer, malın tasfiye anındaki gerçek piyasa değeridir; kasko değeri, vergi değeri ya da tapudaki beyan bedeli bu değerin yerini tutmaz. Kararda ayrıca faizin de bu tarihten işletilmesi gerektiği belirtilmiştir. Aynı ölçüt paylaşmalı mal ayrılığında TMK m. 253/1 için de geçerlidir.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
18.04.2024 · E. 2023/1532 · K. 2024/2592

Denkleştirme alacağına karar tarihinden itibaren faiz yürütülür

Mal rejiminin tasfiyesi davasında tasfiye tarihinin hangi gün olduğu ve alacağa hangi tarihten itibaren faiz işletileceği tartışılmıştır.

> *...tasfiye tarihinin karar tarihi olup katılma alacağına karar tarihinden itibaren faiz yürütülmesinde de bir isabetsizlik bulunmadığı, intifa hakkının terkini talebinin Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair 4787*

sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinde yer alan aile hukukundan kaynaklanan dava ve işlerden olmadığından yerel mahkemece tefrik kararı verilmesinde de bir isabetsizlik görülmediği...

DEĞERLENDİRME Daire, tasfiye tarihinin karar tarihi olduğunu ve alacağa bu tarihten itibaren faiz yürütülmesini yerinde bulmuştur. Paylaşmalı mal ayrılığında TMK m. 253/3, aksine anlaşma yoksa tasfiyenin sona ermesinden başlayarak denkleştirme bedeline faiz yürütüleceğini öngörür; uygulamada bu an karar tarihi olarak kabul edilmektedir. Kararda ayrıca aile hukukundan kaynaklanmayan istemlerin tefrik edilmesinin doğru olduğu da belirtilmiştir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 232:** Sürüm değeri.
- **TMK m. 235:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 239:** Ödeme ve ertelenmesi.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı.
- **TMK m. 245:** İspat.
- **TMK m. 247:** Sona erme anı.
- **TMK m. 248:** Malların geri alınması ve paylı malın verilmesi.
- **TMK m. 250:** Aileye özgülenen mallar.
- **TMK m. 252:** Paylaştırma isteminin reddi.
- **TMK m. 254:** Aile konutu ve ev eşyası.

MADDE

254

C. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
IV. Aile konutu ve ev eşyası
1. İptal veya boşanma hâlinde

KANUN METNİ

(1) Evliliğin iptal veya boşanma kararıyla sona erdirilmesi hâlinde, ailenin ortak kullanımına özgülenmiş ve eşler arasında eşit olarak paylaşma konusu olan konutta kalmaya ve ev eşyasını kullanmaya hangisinin devam edeceği konusunda eşler anlaşabilirler. Konutta kalma hakkını elde eden eş, bu hakkın tapu kütüğüne şerh edilmesini isteyebilir.

(2) Eşlerin aile konutunda kimin kalmaya ve ev eşyasını kimin kullanmaya devam edeceği konusunda anlaşamamaları hâlinde, hakkaniyet gerektiriyorsa hâkim, olayın özelliklerini, eşlerin ekonomik ve sosyal durumlarını ve varsa çocukların menfaatlerini göz önünde bulundurarak bu hakka hangisinin sahip olacağına iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen karar verir; bu kararında kalma ve kullanma süresini belirleyerek tapu kütüğüne şerhi için tapu memurluğuna bildirir.

(3) Hâkim aksine karar vermedikçe hak, belirlenen sürenin bitiminde kendiliğinden sona erer. Ancak, bu süre sona ermeden yararlanan tarafın durumunda değişiklik olması hâlinde, diğer taraf hâkimden, kararın gözden geçirilmesini isteyebilir.

(4) Eşler konutta kira ile oturuyorlarsa hâkim, gerektiğinde konutta kiracı sıfatı taşımayan eşin kalmasına karar verebilir. Bu durumda, kiralayanın sözleşmeden doğan haklarını güvenceye almak için gerekli düzenleme yapılmasına iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen karar verilir.

MADDE ÖZETİ

Evliliğin iptal veya boşanma kararıyla sona ermesi hâlinde, paylaşma konusu olan aile konutunda kalmaya ve ev eşyasını kullanmaya hangi eşin devam edeceği konusunda eşler anlaşabilir; anlaşamazlarsa hâkim hakkaniyet gerektiriyorsa iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen karar verir (m. 254). Hüküm ancak

eşler arasında paylaşmalı mal ayrılığı rejimi geçerliyse ve paylaşma konusu mallar bakımından uygulanabilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Konutta kalma hakkı	Paylaşmaya konu aile konutunda oturmayı sürdürme hakkı (TMK m. 254/1).
Şerh	Konutta kalma hakkının tapu kütüğüne yazılması (TMK m. 254/1-2).
Re'sen karar	Eşler anlaşamazsa hâkimin istem olmaksızın karar vermesi (TMK m. 254/2).
Kiracı olmayan eş	Kira sözleşmesinin tarafı olmadığı hâlde konutta kalmasına karar verilebilen eş (TMK m. 254/4).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 254- Maddeyle, evliliğin iptal veya boşanma kararıyla sona erdirilmesi üzerine, kanunen paylaşmaya tâbi olan ve ailenin ortak kullanımına özgülenmiş olan konut ve ev eşyasının paylaşmadan sonra nasıl kullanılacağı düzenlenmektedir. Bu hususun iptal veya boşanma davası sonunda çözümlenmesi, eşlerin gerek ekonomik ve gerekse psikolojik gelecekleri bakımından zorunludur. Burada sözü edilen paylaşmanın fiilî değil hukukî paylaşma olduğu kuşkusuzdur. Eşler arasında eşit olarak paylaşmaya konu olan ve ailenin ortak kullanımına özgülenen aile konutunda kalmaya ve ev eşyasını kullanmaya hangisinin devam edeceği konusunda aralarında anlaşabileceklerdir. Eşlerin bu konuda anlaşamamaları hâlinde, hakkaniyet gerektiriyorsa hâkim, somut olayın özelliklerine göre eşlerin ekonomik ve sosyal durumlarını ve varsa özellikle çocukların menfaatlerini göz önünde bulundurarak bu hakka hangisinin ve ne kadar süreyle sahip olacağına iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen karar verecektir. Ayrıca, konutta kalma hakkını elde eden eşin bu hakkının tapu kütüğüne şerh edileceği belirtilmekte, diğer eşin bu konutu satış suretiyle el değiştirerek diğer eşin bu yararlanmasını ortadan kaldırması engellenmektedir. Bu şerh süreli olarak verilecek ve sürenin sonunda kendiliğinden sona erecektir. Ancak, şerh süresinin sona ermesinden önce de konutta kalma ve ev eşyasını kullanma hakkı bulunan eşin durumunda değişiklik olması hâlinde diğer taraf hâkimden durumun değiştirilmesini isteyebilecektir. Maddenin son fıkrası ile eşlerin birlikte yaşadıkları konutun kiralık olması hâlinde, hâkimin, kiracı sıfatına sahip olmayan eşe kullanım hakkını verebileceği ve kira sözleşmesini bu yönde değiştirebileceği kabul edilmiştir. Burada kira sözleşmesinin taraflarında hâkim kararıyla değişiklik söz konusu olacaktır. Madde, bu durumda hâkimin, iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen, kiralayanın sözleşmeden doğan haklarını güvence altına alabilme yetkisini de hükme bağlamıştır.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 99

1 Yargıtay 2. HD, 25.06.2014, E. 2014/5152, K. 2014/14519.

Gerekçenin üç vurgusu maddenin okunmasını kolaylaştırır. Birincisi, buradaki paylaşmanın **hukukî** paylaşma olması: konutun fiilen bölünmesi değil, hukuken eşit paylaşıma tabi olması aranır. İkincisi şerhin işlevi: şerh, yararlanma hakkını üçüncü kişilere karşı korur ve diğer eşin satış yoluyla bu hakkı etkisiz kılmasını önler. Üçüncüsü kira ilişkisi: hâkim kararıyla kira sözleşmesinin tarafı değişebilir; bu, kiralayanın haklarını güvenceye alan bir düzenlemeyle birlikte yapılır. Adalet Komisyonu, Tasarının 254. maddesinin üçüncü fıkrasında ifade düzgünlüğünü sağlamak amacıyla redaksiyon yapmıştır (S. Sayısı 723, s. 313).

Eski Kanun'da boşanmadan sonra eşlerden birinin konutta kalmasını sağlayan böyle bir düzenleme yoktu. Konutun akıbeti mülkiyet hükümlerine göre belirleniyor, malik olmayan eşin korunması yalnız tazminat ve nafaka yoluyla sağlanabiliyordu. Aile konutunun ayrı bir hukuki kategori olarak korunması 4721 sayılı Kanun'la gelmiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan her birinin bütün mallarının mülkiyet ve idare ve intifa haklarını muhafaza etmesine, mal ayrılığı denir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 186

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 254
Konutta kalma	Düzenlenmemiş	Düzenlenmiş
Şerh	Yok	Var
Süre	Yok	Hâkim belirler
Kiralık konut	Genel hükümler	Taraf değişikliği
Çocukların menfaati	Ölçüt değil	Açık ölçüt

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; üçüncü fıkrada Komisyon redaksiyonu yapıldı	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Uygulama alanı	Paylaşma konusu aile konutu ve ev eşyası	TMK m. 254/1
Önce	Eşlerin anlaşması	TMK m. 254/1
Şerh	Hak sahibi eş şerh isteyebilir	TMK m. 254/1
Anlaşamama	Hâkim re'sen karar verir	TMK m. 254/2

Konu	Kural	Dayanak
Ölçütler	Olayın özellikleri, ekonomik ve sosyal durum, çocukların menfaati	TMK m. 254/2
Süre	Hâkim belirler; bitiminde hak sona erer	TMK m. 254/3
Değişiklik	Durum değişirse gözden geçirme istenebilir	TMK m. 254/3
Kiralık konut	Kiracı olmayan eşin kalmasına karar verilebilir	TMK m. 254/4
Ön koşul	Paylaşmalı rejimin geçerli olması	Yargıtay 2. HD, K. 2014/14519

1 TBMM gerekçesine göre madde, evliliğin iptal veya boşanma kararıyla sona erdirilmesi üzerine kanunen paylaşmaya tâbi olan ve ailenin ortak kullanımına özgülenmiş konut ve ev eşyasının paylaşmadan sonra nasıl kullanılacağını düzenler; gerekçe bu hususun iptal veya boşanma davası sonunda çözümlenmesini eşlerin ekonomik ve psikolojik gelecekleri bakımından zorunlu görür. Gerekçe, burada sözü edilen paylaşmanın fiilî değil **hukukî** paylaşma olduğunu da belirtir. Şerhin işlevi açıkça açıklanmıştır: diğer eşin konutu satış suretiyle el değiştirerek bu yararlanmayı ortadan kaldırması engellenmektedir. Kiralık konutta ise hâkim kararıyla kira sözleşmesinin taraflarında değişiklik yapılması ve kiralayanın haklarının güvence altına alınması öngörülmüştür. Adalet Komisyonu, Tasarının 254. maddesinin üçüncü fıkrasında ifade düzgünlüğünü sağlamak amacıyla redaksiyon yapmıştır (S. Sayısı 723, s. 313).

DİKKAT

Bu madde uygulamada iki nedenle sık sık boşa çıkar. **Birincisi kapsam**: hüküm yalnız paylaşmalı mal ayrılığı rejimi geçerliyse ve konut ile eşya paylaşma konusu mallardansa uygulanır. Yasal rejime tabi eşler bakımından konuttan yararlanma ancak dava süresince geçici önlem olarak mümkündür; boşanma sonrasına uzanan bir özgüleme kararı verilemez. **İkincisi usul**: istem boşanmanın eki sayılmadığından ayrıca **nispi harca** tabidir ve dava dilekçesinde açıkça yer almalıdır. Sonradan verilen ek dilekçe ya da tedbir istemi bu konuda dava yaratmaz; harç tamamlanmadan da esas incelenemez. Üçüncü olarak şerh ihmal edilmemelidir: konutta kalma hakkını elde eden eş bunun tapu kütüğüne şerhini isteyebilir; şerh, diğer eşin konutu satarak bu hakkı etkisiz kılmasını önler. Son olarak bu hak süreli verilir ve sürenin sonunda kendiliğinden sona erer; süre dolmadan karşı tarafın durumunda değişiklik olursa kararın gözden geçirilmesi istenebilir.

II. Uygulama Koşulları

- **Rejim koşulu:** Hüküm ancak eşler arasında paylaşmalı mal ayrılığı rejimi geçerliyse uygulanır.[2]

- **Mal koşulu:** Konut ve ev eşyasının paylaşma konusu mallardan olması gerekir (TMK m. 250).
- **İkisi birlikte:** Koşullardan biri eksikse bu maddeye dayanılamaz.[3]
- **Yasal rejimde:** Eşler yasal rejime tabiyse konuttan yararlanma ancak dava süresince geçici önlem olarak mümkündür (TMK m. 169).
- **Sona erme biçimi:** Madde yalnız iptal veya boşanma hâlleri içindir; ölüm hâli ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 255).
- **Hukukî paylaşma:** Gerekçeye göre burada sözü edilen paylaşma fiilî değil hukukî paylaşmadır (S. Sayısı 723, s. 99).

III. Anlaşma ve Hâkimin Kararı

- **Öncelik:** Konutta kalmaya ve ev eşyasını kullanmaya hangi eşin devam edeceği konusunda eşler anlaşabilir (TMK m. 254/1).
- **Anlaşamama:** Anlaşamamaları hâlinde hakkaniyet gerektiriyorsa hâkim karar verir (TMK m. 254/2).
- **Re'sen:** Hâkim bu kararı iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen verir.
- **Sınır:** Bu re'sen yetki, rejimin geçerli olması ve konunun usulüne uygun biçimde mahkeme önüne getirilmiş olması koşullarına bağlıdır.[4]
- **Ölçütler:** Olayın özellikleri, eşlerin ekonomik ve sosyal durumları ve varsa çocukların menfaatleri gözetilir.
- **Süre:** Hâkim kalma ve kullanma süresini belirler ve tapu memurluğuna bildirir.

IV. Şerh ve Süre

- **Şerh isteme:** Konutta kalma hakkını elde eden eş, bu hakkın tapu kütüğüne şerh edilmesini isteyebilir (TMK m. 254/1).
- **İşlevi:** Gerekçeye göre şerh, diğer eşin konutu satış suretiyle el değiştirerek bu yararlanmayı ortadan kaldırmasını engeller (S. Sayısı 723, s. 99).
- **Süreli:** Şerh süreli verilir ve sürenin sonunda kendiliğinden sona erer.
- **Kendiliğinden sona erme:** Hâkim aksine karar vermedikçe hak, belirlenen sürenin bitiminde kendiliğinden sona erer (TMK m. 254/3).
- **Gözden geçirme:** Süre dolmadan yararlanan tarafın durumunda değişiklik olursa diğer taraf kararın gözden geçirilmesini isteyebilir.
- **Talep:** Şerh istemi hakkında da olumlu ya da olumsuz karar verilmesi zorunludur.[5]

2 Yargıtay 2. HD, 25.06.2014, E. 2014/5152, K. 2014/14519.
3 Yargıtay 2. HD, 10.11.2009, E. 2009/11403, K. 2009/19298.
4 Yargıtay 2. HD, 23.09.2008, E. 2007/17764, K. 2008/12369.
5 Yargıtay 2. HD, 12.11.2009, E. 2008/13717, K. 2009/19574.

V. Kiralık Konut

- **Kural:** Eşler konutta kira ile oturuyorlarsa hâkim, gerektiğinde konutta kiracı sıfatı taşımayan eşin kalmasına karar verebilir (TMK m. 254/4).
- **Sözleşmenin tarafı:** Gerekçeye göre burada kira sözleşmesinin taraflarında hâkim kararıyla değişiklik söz konusu olur (S. Sayısı 723, s. 99).
- **Kiralayanın korunması:** Kiralayanın sözleşmeden doğan haklarını güvenceye almak için gerekli düzenleme iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen yapılır.
- **Örnek:** Gerekçe, kiracı tarafından verilen güvencelerin yerine yeni kiracı sıfatını kazanan eş tarafından güvence verilmesine karar verilebileceğini belirtir.
- **Benzer hüküm:** Evlilik sürerken kiracı olmayan eşin bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelmesi ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 194).
- **Sınır:** Bu fıkra da yalnız paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde uygulanır.

VI. Harç ve Usul

- **Ekin niteliği:** Konutun özgülenmesi istemi boşanmanın eki niteliğinde değildir.[6]
- **Nispi harç:** Bu nedenle istem ayrıca nispi harca tabidir; başvurma harcı ise dilekçedeki bütün istemleri kapsar.
- **Süre verme:** Harç eksikse mahkeme tamamlanması için süre verir; tamamlanmazsa Harçlar Kanunu'na göre işlem yapılır.[7]
- **Dilekçede yer alma:** İstem dava dilekçesinde bulunmalıdır; sonradan verilen ek dilekçe bu konuda dava yaratmaz.[8]
- **Tedbirden ayrımı:** Tedbir istemi ile özgüleme istemi farklı kurumlardır; nitelendirme açıklaması sonucu değiştirmez.
- **Karar verilmemesi:** Usulüne uygun ileri sürülen istem hakkında karar verilmemesi bozma sebebidir.

VII. Kanun Yolu

- **Çekişmesiz yargı:** Paylaşmalı mal ayrılığında boşanma veya evliliğin iptali hâlinde konut ve ev eşyasını hangi eşin kullanmaya devam edeceğine karar verilmesi çekişmesiz yargı işidir (6100 s. HMK m. 382/2-b-9).
- **Temyiz kapalı:** Çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar temyiz edilemez.[9]
- **Ret de olsa:** Talep reddedilmiş olsa bile temyiz yolu açılmaz.[10]

6 Yargıtay 2. HD, 11.06.2013, E. 2012/14695, K. 2013/16192.
7 Yargıtay 2. HD, 02.11.2017, E. 2016/6644, K. 2017/12166.
8 Yargıtay 2. HD, 29.02.2016, E. 2015/13166, K. 2016/3643.
9 Yargıtay 2. HD, 12.04.2021, E. 2021/1597, K. 2021/2883.

- **Sonuç:** Bu nedenle istem ilk derecede eksiksiz gerekçelendirilmeli ve delilleri sunulmalıdır.
- **Görev:** İstem mal rejimine ilişkin olduğundan aile mahkemesinde görülür.
- **Nitelendirme:** Dilekçede hangi maddeye dayanıldığı açıkça yazılmalıdır.

UYGULAMA NOTU

Bu maddeye dayanılacaksa dört adım sırayla atılmalıdır. Birincisi rejim belgelenmelidir: noterden mal rejimi sözleşmesinin onaylı örneği ya da evlenme başvurusundaki yazılı bildirim dosyaya konulmalıdır; paylaşmalı mal ayrılığı yoksa bu madde işlemez. İkincisi istem **dava dilekçesine** yazılmalı ve nispi harcı yatırılmalıdır; sonradan verilecek ek dilekçe ya da tedbir istemi bu konuda dava yaratmaz, harç tamamlanmadan da esas incelenmez. Üçüncüsü özgülemeyi haklı kılan olgular somutlaştırılmalıdır: çocukların okulu ve düzeni, istemde bulunan eşin sağlık durumu, gelir farkı, konutun sağladığı işlevsel bağ. Dördüncüsü **şerh** istenmelidir; konutta kalma hakkının tapuya şerhi, karşı tarafın konutu satarak bu hakkı etkisiz kılmasını önler. Konut kiradaysa istemde bulunan eş kiracı olmasa bile konutta kalmasına karar verilmesi istenmeli ve kiralayanın haklarının güvenceye alınmasına ilişkin düzenleme talebe eklenmelidir. Son olarak bu konudaki kararın temyiz edilemeyeceği baştan bilinmelidir: ilk derecede eksik bırakılan her delil telafisi güç bir kayıptır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
25.06.2014 · E. 2014/5152 · K. 2014/14519

TMK m. 254 ancak paylaşmalı mal ayrılığı rejimi geçerliyse ve paylaşma konusu mallar için uygulanır; boşanma sonrasına uzanan özgüleme kararı verilemez

Mahkeme, boşanma kararıyla birlikte mülkiyeti davalıya ait konutun içindeki eşyalarla birlikte davacıya "evleninceye kadar" özgülenmesine karar vermiştir. Eşler arasında paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu ileri sürülmemişti.

> *Türk Medeni Kanununun 254. maddesi, eşler arasında paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin geçerli olması halinde ve paylaşma konusu olan mallar hakkında uygulanabilir. Eşler bu rejimin geçerli olduğuna ilişkin bir iddia ileri sürmemişlerdir. O halde boşanma kararıyla birlikte, mülkiyeti davalıya ait konutun içindeki eşyalarla birlikte evleninceye kadar davacıya özgülenmesine karar verilemez. Türk Medeni Kanununun 169. maddesi gereğince de konuttan ve içerisindeki eşyadan yararlanma ise, ancak boşanma veya ayrılığa ilişkin dava süresince mümkün olabilir. Bu husus nazara alınmadan boşanma davasından sonrası için*

10 Yargıtay 2. HD, 09.02.2022, E. 2021/10427, K. 2022/1125.

de davalıya ait konutun içindeki eşyalarla birlikte davacıya özgülenmesi usul ve yasaya aykırıdır.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karar iki sınırı birden çizer: hüküm yalnız paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde ve paylaşma konusu mallar bakımından uygulanabilir. Rejim geçerli değilse konut ve eşyadan yararlanma ancak boşanma veya ayrılık davası süresince, geçici önlem olarak mümkündür; boşanmadan sonrası için özgüleme kararı verilemez (TMK m. 169).

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
23.09.2008 · E. 2007/17764 · K. 2008/12369

Paylaşmalı rejimin varlığına dair delil ve usulüne uygun açılmış bir dava yoksa mahkeme kendiliğinden bu maddeye göre karar veremez

Boşanma davasında mahkeme, taraflardan biri lehine kendiliğinden TMK m. 254 uyarınca karar vermiştir. Dosyada paylaşmalı mal ayrılığının bulunduğuna dair delil yoktu ve bu konuda harcı verilerek açılmış bir dava ya da karşılık dava da bulunmuyordu.

> *Taraflar arasında paylaşmalı mal ayrılığının bulunduğuna dair dosya içinde bir delil olmadığı gibi davalı kadın tarafından usulüne uygun harcı verilerek açılmış bir dava ve karşılık dava olmadığı halde mahkemece resen Türk Medeni Kanununun 254. maddesine uygun karar verilmesi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Madde, anlaşamama hâlinde hâkimin iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen karar vermesini öngörür; ancak bu yetki iki ön koşula bağlıdır. Eşler arasında paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu ortaya konmalı ve konu usulüne uygun biçimde mahkeme önüne getirilmiş olmalıdır. Bu koşullar yoksa re'sen karar verilemez.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
11.06.2013 · E. 2012/14695 · K. 2013/16192

Konutun özgülenmesi istemi boşanmanın eki niteliğinde değildir; nispi harca tabidir

Eş, boşanma dava dilekçesinde TMK m. 254 uyarınca aile konutunun özgülenmesini de istemiştir. Mahkeme bu istem hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar vermemiştir.

> *Davacı-karşı davalı kadın dava dilekçesinde Türk Medeni Kanununun 254. maddesi uyarınca aile konutunun özgülenmesi isteğinde de bulunmuştur. Bu istek boşanmanın eki niteliğinde değildir. Dava dilekçesiyle birlikte alınan başvurma harcı dava dilekçesinde yer alan bütün istemleri kapsar. O halde mahkemece davacı-karşı davalıya dava dilekçesinde yer alan bu isteğiyle ilgili olarak nispi harcın tamamlanması için süre verilmesi (Harçlar Kanunun md.30-32) ve harç eksikliği tamamlanması halinde ise işin esası hakkında olumlu ya da olumsuz*

bir karar verilmesi gerekirken bu konuda karar verilmemiş olması usul ve yasaya aykırıdır.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Bu istem boşanmanın eki sayılmadığından ayrıca nispi harca tabidir; buna karşılık dava dilekçesiyle alınan başvurma harcı dilekçedeki bütün istemleri kapsar. Mahkemenin yapması gereken, eksik nispi harcın tamamlanması için süre vermek ve harç tamamlanırsa istemin esasını incelemektir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
02.11.2017 · E. 2016/6644 · K. 2017/12166

Harç tamamlatılmadan sonraki işlemler yapılamaz; eksik harç için usulüne uygun süre verilmesi zorunludur

Eş, karşı dava dilekçesinde aile konutunun TMK m. 254 uyarınca çocuğunun eğitim hayatı boyunca kendisine özgülenmesini istemiştir. Karşı dava açılırken başvuru harcı yatırılmış, ancak bu istem için nispi harç alınmamış ve eksiklik yargılama boyunca giderilmemişti.

Davalı-karşı davacı kadın karşı dava dilekçesinde ayrıca aile konutunun Türk Medeni Kanununun 254. maddesi uyarınca oğlunun eğitim hayatı boyunca kendisine özgülenmesini talep etmiştir. Davalı-karşı davacı kadın karşı dava açarken başvuru harcı yatırmıştır. Dava açılırken alınan başvuru harcı dava dilekçesindeki tüm istekleri kapsar. Davalı-karşı davacının bu talebi ile ilgili harç alınmadığı gibi, bu eksiklik yargılama sırasında da giderilmemiştir. Harç tamamlatılmadan müteakip işlemler yapılamaz. O halde davalı-karşı davacı tarafa eksik harçları yatırması için usulüne uygun süre verilmesi (Harçlar Kanunu m. 30-32), harç noksanlığı giderildiği takdirde talebin esasının incelenmesi ve hasıl olacak sonucuna göre karar verilmesi, aksi halde; Harçlar Kanununun 30. maddesi gereğince işlem yapılması gerekirken, belirtilen hususlar gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karar, harç eksikliğinin nasıl giderileceğini adım adım gösterir: mahkeme tarafa süre verir, harç tamamlanırsa istemin esası incelenir, tamamlanmazsa Harçlar Kanunu'nun ilgili hükmüne göre işlem yapılır. Harç tamamlatılmadan sonraki işlemlerin yapılması bozma sebebidir.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
29.02.2016 · E. 2015/13166 · K. 2016/3643

Dava dilekçesinde bulunmayan özgüleme istemi, sonradan verilen ek dilekçeyle davaya dönüşmez

Eşin dava dilekçesinde konutun özgülenmesine ilişkin bir istemi yoktu. Dava tarihinden yaklaşık bir ay sonra verdiği ek dilekçeyle harçsız olarak tedbir istemiştir; yargılama sırasında bu istemin özgüleme kapsamında olduğu açıklanmıştır.

> *Davacının dava dilekçesinde evin özgülenmesine ilişkin bir talebi bulunmamaktadır. Başka bir ifade ile davacının dava dilekçesinde evin özgülenmesi bakımından açılmış bir davası yoktur. Dava tarihi olan 12.03.2014 tarihinden sonra 08.04.2014 tarihinde verdiği ek dilekçe ile ve harçsız olarak Türk Medeni Kanununun 199. maddesi gereğince tedbir talep etmiş olması, bu talebi ile ilgili harç yatırılmış olsa bile bu hususta açılmış bir davaya varlık kazandırmaz. Yargılama sırasında talebin, Türk Medeni Kanununun 254/2. maddesine göre özgülenme kapsamında olduğu yönündeki açıklama da varılan bu sonucu değiştirmez. Öyleyse, bu konuda usulüne uygun açılmış bir dava bulunmadığı halde bu talebin esası hakkında hüküm kurulması doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Tedbir istemi ile özgüleme istemi farklı hukuki kurumlardır; harcı yatırılmış olsa bile ek dilekçeyle verilen tedbir istemi, özgüleme bakımından açılmış bir dava yaratmaz. Sonradan yapılan nitelendirme açıklaması da bu sonucu değiştirmez. Bu nedenle özgüleme istemi dava dilekçesinde açıkça yer almalıdır.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
12.11.2009 · E. 2008/13717 · K. 2009/19574

Usulüne uygun ileri sürülen özgüleme ve şerh istemi hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar verilmemesi bozma sebebidir

Eş, dava dilekçesinde paylaşmalı mal rejimi hükümleri nedeniyle TMK m. 254 uyarınca aile konutu ve ev eşyasından yararlanmayı ve bu hususun tapu kütüğüne şerh edilmesini istemiştir. Mahkeme bu istem hakkında hiçbir karar vermemiştir.

> *Davacı dava dilekçesinde paylaşmalı mal rejimi hükümleri nedeniyle Türk Medeni Kanununun 254. maddesi uyarınca aile konutu ve ev eşyasından yararlanması ve bu hususun tapu kütüğüne şerh edilmesi talebinde bulunmuş ise de; bu talep hakkında olumlu olumsuz bir karar verilmemesi usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Karar, maddenin iki ayrı sonucunu birlikte anar: konut ve ev eşyasından yararlanma hakkı ile bu hakkın tapu kütüğüne şerh edilmesi. Usulüne uygun biçimde ileri sürülen istem hakkında karar verilmemesi tek başına bozma sebebidir; şerh istemi de ayrıca hüküm altına alınmalıdır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 169:** Geçici önlemler.
- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 240:** Edinilmiş mallara katılmada aile konutu ve ev eşyası.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı.
- **TMK m. 247:** Sona erme anı.
- **TMK m. 248:** Malların geri alınması ve paylı malın verilmesi.
- **TMK m. 250:** Aileye özgülenen mallar.

- **TMK m. 253:** Paylaştırma yöntemi.
- **TMK m. 255:** Ölüm hâlinde.

MADDE

255

C. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
IV. Aile konutu ve ev eşyası
2. Ölüm hâlinde

KANUN METNİ

(1) Eşlerden birinin ölümü hâlinde, paylaşma konusu olan mallar arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa; sağ kalan eş, bunlar üzerinde kendisine miras ve paylaşmadan doğan hakkına mahsup edilmek ve yetmezse bir bedel eklenmek suretiyle mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

(2) Haklı sebeplerin varlığı hâlinde sağ kalan eşin veya ölenin diğer yasal mirasçılardan birinin istemi üzerine, mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasına da karar verilebilir.

(3) Sağ kalan eş, mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hükümleri saklıdır.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden birinin ölümü hâlinde, paylaşma konusu mallar arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa sağ kalan eş bunlar üzerinde kendisine miras ve paylaşmadan doğan hakkına mahsup edilmek, yetmezse bedel eklenmek suretiyle mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir (m. 255). Hüküm paylaşmalı mal ayrılığı rejimine özgüdür; yasal rejimde katılma alacağı bulunmayan sağ kalan eş ancak miras hakkına mahsuben özgüleme isteyebilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Yasal önalım benzeri hak | Sağ kalan eşe tanınan, konut ve ev eşyasını öncelikle edinme imkânı (S. Sayısı 723, s. 100).

Mahsup | İstenen hakkın, miras ve paylaşmadan doğan alacaktan düşülmesi (TMK m. 255/1).

1 Yargıtay 2. HD, 04.07.2023, E. 2022/4706, K. 2023/3545.

Haklı sebep | Mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasını gerektiren durum (TMK m. 255/2).

Meslek sınırı | Mirasbırakanın meslek icra ettiği ve altsoyunun aynı mesleği sürdürdüğü bölümlerde hakkın kullanılamaması (TMK m. 255/3).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 255- Bu madde İsviçre Medenî Kanununun yeni 612a maddesine paralel olarak kaleme alınmıştır. Aynı hükmün paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde de tekrar edilmesinde yarar görülmüştür. Madde evliliğin ölümle son bulması hâlinde sınırlı düzenleme getirmektedir. Bu durumda diğer mirasçıların taksim isteminde bulunmaları sonucunda sağ kalan eşin ortak konuttan çıkmak zorunda kalması veya ev eşyasının elinden alınması suretiyle mağdur edilmesini önlemek üzere eşe bir tür yasal onalım hakkı tanınmış, sağ kalan eşin bunlar üzerinde kendisine miras ve paylaşmadan doğan hakkına mahsup edilmek suretiyle mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebileceği öngörülmüştür. Bunlar da yetmezse eksik kalan kısmı tamamlayacağı tabiîdir. Sağ kalan eşin diğer mirasçıların ortak konut ve ev eşyası üzerindeki miras hisselerini ödeyebilecek durumda olmaması ya da bunların mülkiyet hakkını istemesinin kendisi ya da diğer yasal mirasçılar için elverişli olmaması mümkündür. Bu durumda maddenin ikinci fıkrası uyarınca sağ kalan eş mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilecektir. Ölenin diğer yasal mirasçıları da eş için aynı yönde istemde bulunabilecektir. Maddenin son fıkrası sağ kalan eşin belli koşullar altında burada öngörülen haklarını kullanamayacağını öngörmüştür. Bu durum, konut ya da ev eşyası üzerinde mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra etmekte olması ve altsoyundan birinin aynı meslek ve sanatı icra etmeleri hâlinde ortaya çıkabilir. Maddenin son cümlesi ile, tarım arazilerinin miras yoluyla taksimine ilişkin hükümler saklı tutulmuştur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 100*

Gerekçenin "bir tür yasal onalım hakkı" nitelendirmesi, maddenin işlevini özetler: sağ kalan eşe, diğer mirasçılara karşı konut ve ev eşyasını öncelikle edinme imkânı tanınmaktadır. Gerekçe, ikinci fıkradaki intifa ya da oturma hakkı seçeneğinin hangi hâllerde gündeme geleceğini de açıklar: sağ kalan eşin diğer mirasçıların hisselerini ödeyebilecek durumda olmaması ya da mülkiyet isteminin taraflar için elverişli olmaması. Bu istemi yalnız sağ kalan eş değil, ölenin diğer yasal mirasçıları da onun için ileri sürebilir. Tasarının 255. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun'da sağ kalan eşe konut ve ev eşyası üzerinde böyle bir öncelik hakkı tanınmamıştı. Terekenin paylaşımında eşin konumu yalnız miras payıyla sınırlıydı; birlikte yaşanan konutun akıbeti genel paylaşma kurallarına göre belirleniyordu. Eski Kanun, mal ayrılığında tasfiye sırasında kadına yalnız teminat isteme imkânı tanıyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı tasfiye sırasında kocanın tasarrufunda kalan malları için dahi teminat talep edebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 181

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 255
Konutta öncelik	Yok	Yasal önalım benzeri hak
Mülkiyet istemi	Yok	Var
İntifa/oturma	Yok	Haklı sebeple var
İstem sahibi	—	Eş ya da diğer mirasçılar
Sınır	—	Meslek icrası ve tarımsal taşınmazlar

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; sağ kalan eşe konut ve ev eşyasında öncelik tanındı	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Uygulama hâli	Eşlerden birinin ölümü	TMK m. 255/1
Konu	Paylaşma konusu ev eşyası ve ortak konut	TMK m. 255/1
İstem	Mülkiyet hakkı tanınması	TMK m. 255/1
Karşılık	Miras ve paylaşmadan doğan hakka mahsup; yetmezse bedel	TMK m. 255/1
Seçenek	Haklı sebep varsa intifa veya oturma hakkı	TMK m. 255/2
İstem sahibi	Sağ kalan eş ya da diğer yasal mirasçılardan biri	TMK m. 255/2
Sınır	Meslek veya sanat icra edilen bölümler	TMK m. 255/3
Saklı hüküm	Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hükümleri	TMK m. 255/3
Rejim koşulu	Yalnız paylaşmalı mal ayrılığında	Yargıtay 2. HD, K. 2023/3545

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun yeni 612a maddesine paralel olarak kaleme alınmış ve aynı hükmün paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde de tekrar edilmesinde yarar görülmüştür. Gerekçe, hükmün amacını açıkça belirtir: diğer mirasçıların taksim isteminde bulunmaları sonucunda sağ kalan eşin ortak konuttan çıkmak zorunda kalması veya ev eşyasının elinden alınması suretiyle mağdur edilmesini önlemek üzere eşe bir tür yasal önalım hakkı tanınmıştır. Sağ kalan eş diğer mirasçıların miras hisselerini ödeyebilecek durumda değilse ya da mülkiyet istemi kendisi veya diğer mirasçılar için elverişli değilse, ikinci fıkra uyarınca mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınması istenebilir; ölenin diğer

yasal mirasçıları da eş için aynı yönde istemde bulunabilir. Son fıkra ise hakkın kullanılamayacağı hâlleri düzenler ve tarım arazilerinin miras yoluyla taksimine ilişkin hükümleri saklı tutar.

DİKKAT

Bu maddeyle ilgili en yaygın yanılgı, onu her ölüm hâlinde uygulanabilir sanmaktır. Hüküm **paylaşmalı mal ayrılığı rejimine özgüdür**: eşler bu rejimi mal rejimi sözleşmesiyle seçmemişse dayanak olamaz. Yasal rejimde iki ayrı yol vardır: sağ kalan eşin katılma alacağı ya da değer artış payı varsa konut üzerinde ona mahsuben hak istenebilir (TMK m. 240); böyle bir alacak yoksa yalnız **miras hakkına mahsuben** özgüleme istenebilir ve bu istemde sulh hukuk mahkemesi görevlidir (TMK m. 652). İkinci karıştırılan nokta, mirasbırakanın **sağlığında** tapuda kurduğu intifa hakkıdır: bu, 255. maddedeki tercih hakkıyla ilgisi olmayan ayrı bir hukuki işlemdir ve geçerliliği genel hükümlere göre incelenir. Üçüncüsü usuldür: diğer mirasçılar konutun satışıyla ortaklığın giderilmesini isterse, açılan 255. madde davası o dosyada bekletici sorun yapılır; bu nedenle dava gecikmeden açılmalıdır.

II. Uygulama Koşulları

- **Ölüm:** Hüküm, eşlerden birinin ölümüyle evliliğin sona ermesi hâlinde uygulanır (TMK m. 255/1).
- **Rejim:** Eşler arasında paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin geçerli olması zorunludur.[2]
- **Mal koşulu:** Konut ve ev eşyasının paylaşma konusu mallardan olması gerekir (TMK m. 250).
- **Birlikte yaşama:** Konutun eşlerin birlikte yaşadıkları konut olması aranır.
- **Yasal rejimde:** Katılma alacağı varsa istem TMK m. 240'a, yoksa miras hükmüne dayanır (TMK m. 652).
- **Sona erme biçimi:** Boşanma ve iptal hâlleri ayrı maddede düzenlenmiştir (TMK m. 254).

III. Talep Edilebilecekler

- **Mülkiyet:** Sağ kalan eş, konut ve ev eşyası üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir (TMK m. 255/1).
- **Mahsup:** İstem, miras ve paylaşmadan doğan hakka mahsup edilir; bu yetmezse eş aradaki farkı bedel olarak ekler.

2 Yargıtay 2. HD, 04.07.2023, E. 2022/4706, K. 2023/3545.

- **Amaç:** Gerekçeye göre hüküm, diğer mirasçıların taksim istemiyle sağ kalan eşin konuttan çıkarılmasını önlemek için bir tür yasal önalım hakkı tanır (S. Sayısı 723, s. 100).
- **İkinci seçenek:** Haklı sebeplerin varlığı hâlinde mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasına karar verilebilir (TMK m. 255/2).
- **İstem sahipleri:** Bu yöndeki istemi sağ kalan eş ya da ölenin diğer yasal mirasçılarından biri ileri sürebilir.
- **Haklı sebep örneği:** Gerekçe, sağ kalan eşin diğer mirasçıların hisselerini ödeyebilecek durumda olmamasını örnek gösterir (S. Sayısı 723, s. 100).

IV. Hakkın Sınırları

- **Meslek sınırı:** Sağ kalan eş, mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz (TMK m. 255/3).
- **Amacı:** Kural, işletmenin ve mesleki faaliyetin sürekliliğini korumayı amaçlar.
- **Tarımsal taşınmazlar:** Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hükümleri saklıdır (TMK m. 255/3).
- **Sağlıkta kurulan haklar:** Mirasbırakanın sağlığında kurduğu intifa hakkı bu maddedeki tercih hakkıyla karıştırılamaz.[3]
- **Ayrı inceleme:** Sağlığında kurulan hakkın geçerliliği muvazaa ve genel hükümlere göre değerlendirilir.
- **Kapsam:** Hüküm yalnız konut ve ev eşyası içindir; diğer mallar genel hükümlere tabidir.

V. Yasal Rejimle Karşılaştırma

- **Yasal rejimde kural:** Sağ kalan eş, katılma alacağına mahsuben konut üzerinde intifa veya oturma hakkı isteyebilir (TMK m. 240).
- **Koşul:** Bu istem, tasfiye sonunda ölen eşten alacaklı olma koşuluna bağlıdır.
- **Alacak yoksa:** Katılma alacağı ya da değer artış payı bulunmayan eş ancak miras hakkına mahsuben özgüleme isteyebilir.[4]
- **Görev farkı:** Miras hükmüne dayanan özgüleme isteminde sulh hukuk mahkemesi görevlidir.
- **Mal ortaklığında:** Benzer bir hüküm mal ortaklığı rejimi için de öngörülmüştür (TMK m. 279).
- **Ortak nokta:** Üç rejimde de amaç, sağ kalan eşin yaşam düzeninin korunmasıdır.

3 Yargıtay 14. HD, 24.02.2011, E. 2011/1174, K. 2011/2310.
4 Yargıtay 2. HD, 04.07.2023, E. 2022/4706, K. 2023/3545.

VI. Görev ve Usul

- **Nitelik:** TMK m. 255'e dayanan istem mal rejiminden doğar.[5]
- **Tapu iptali ve tescil:** Aynı nitelendirme TMK m. 255/1'e dayanan tapu iptali ve tescil istemleri için de geçerlidir.[6]
- **Görevli mahkeme:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür.
- **Bekletici sorun:** Aynı taşınmaz için açılmış TMK m. 255 davası, ortaklığın giderilmesi davasında bekletici sorun yapılır.[7]
- **Zamanaşımı:** Rejim ölümle sona erdiğinden bir yıllık süre değil on yıllık zamanaşımı uygulanır (TMK m. 247).
- **Talep:** Dilekçede hangi malın, hangi hakka mahsuben istendiği açıkça yazılmalıdır.

UYGULAMA NOTU

Eşin ölümünden sonra konutta kalmak isteyen sağ kalan eşin ilk işi, hangi rejime tabi olunduğunu belgelemektir. Noterden mal rejimi sözleşmesinin onaylı örneği alınmalıdır; paylaşmalı mal ayrılığı seçilmişse bu madde doğrudan uygulanır ve konut ile ev eşyasının paylaşma konusu mallardan olduğu ayrıca ortaya konulmalıdır. Sözleşme yoksa yol değişir: katılma alacağı varsa konut üzerinde ona mahsuben intifa ya da oturma hakkı istenebilir; alacak yoksa istem miras hakkına mahsuben olur ve sulh hukuk mahkemesinde görülür. İkinci adım zamanlamadır: diğer mirasçılar konutun satışıyla ortaklığın giderilmesini isteyebilir; bu nedenle dava gecikmeden açılmalı ve açılan dava ortaklığın giderilmesi dosyasına bildirilerek bekletici sorun yapılması istenmelidir. Üçüncü adım hesaptır: mülkiyet isteniyorsa diğer mirasçıların hisselerinin bedelini ödemeye hazır olunduğu belirtilmeli; ödeme gücü yoksa mülkiyet yerine intifa ya da oturma hakkı istenmeli ve bunu haklı kılan somut koşullar yazılmalıdır. Son olarak mirasbırakanın sağlığında sağ kalan eşe tapuda tanıdığı bir hak varsa bu hak, bu davanın dayanağı olarak gösterilmemelidir; o ayrı bir hukuki işlemdir ve geçerliliği ayrıca tartışılır.

5 Yargıtay 2. HD, 11.02.2013, E. 2013/2212, K. 2013/2840.
6 Yargıtay 1. HD, 06.05.2016, E. 2016/6725, K. 2016/5615.
7 Yargıtay 14. HD, 26.11.2020, E. 2020/3754, K. 2020/7789.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
04.07.2023 · E. 2022/4706 · K. 2023/3545

TMK m. 255 yalnız paylaşmalı mal ayrılığında uygulanır; yasal rejimde alacağı bulunmayan sağ kalan eş ancak miras hakkına mahsuben özgüleme isteyebilir

Sağ kalan eş, mirasbırakanla birlikte yaşadıkları ve aile konutu olarak kullanılan taşınmaz için katkı payı alacağı ile TMK m. 255 uyarınca katkı payına mahsuben tescil istemiştir. Katılma alacağı istemi bulunmuyordu.

> *...davacı vekilinin 4721 sayılı Kanun'un 255 inci maddesi uyarınca, katkı payının miras payına mahsuben yetmezse bedel eklenmek sureti ile müvekkili adına tescili talebinin, bu hükmün paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde uygulanması nedeniyle sağ kalan eşin katılma alacağı ve/veya değer artış payı alacağı yoksa ancak miras hakkına mahsuben 4721 sayılı Kanun'un 652 nci maddesinden yararlanabileceği, davacının katılma alacağı talebinin bulunmadığı gözetildiğinde aile konutunun sağ kalan eşe özgülenmesi dair davada Sulh Hukuk Mahkemesi'nin görevli olduğu gerekçesiyle...*

DEĞERLENDİRME Daire, Bölge Adliye Mahkemesinin bu değerlendirmesini yerinde bularak kararı onamıştır. Karar iki ayrımı birden yapar. Birincisi: TMK m. 255 paylaşmalı mal ayrılığı rejimine özgüdür; yasal rejimde bu hükme dayanılamaz. İkincisi: yasal rejimde sağ kalan eşin katılma alacağı ya da değer artış payı yoksa konut ancak miras hakkına mahsuben istenebilir (TMK m. 652) ve bu istemde sulh hukuk mahkemesi görevlidir.

2 **YARGITAY (KAPATILAN) 14. HUKUK DAİRESİ**
24.02.2011 · E. 2011/1174 · K. 2011/2310

Mirasbırakanın sağlığında kurduğu intifa hakkı ile TMK m. 255/2'deki tercih hakkı birbirine karıştırılamaz

Mirasçılar, mirasbırakanın ikinci eşi lehine mal kaçırmak amacıyla muvazaalı olarak intifa hakkı kurduğunu ileri sürerek terkin istemiştir. Mahkeme, sağ kalan eşin TMK m. 255 uyarınca intifa hakkını tercih edebileceği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Somut olayda davacılar, intifa hakkının danışıklı tesis edildiğini ileri sürmüşlerdir. Ancak, dosya içeriğine göre bu iddia kanıtlanamamıştır. Ayrıca, yukarıda değinilen intifa hakkının terkinini gerektiren diğer koşullar da gerçekleşmemiştir. Mahkemece davanın kanıtlanamaması nedeniyle reddi gerekirken somut olayda uygulama olanağı bulunmayan Türk Medeni Kanununun 255. maddesinin 2. fıkrasında sözü edilen sağ kalan eşin tercih edebileceği intifa hakkının varlığından söz edilerek davanın reddi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire, red kararını sonucu itibarıyla doğru bulmakla birlikte gerekçesini değiştirerek onamıştır. Karar önemli bir ayrımı ortaya koyar: TMK m. 255/2'deki intifa ya da oturma hakkı, ölümden sonra ve haklı sebep bulunması

hâlinde mahkemeden istenen bir haktır; mirasbırakanın sağlığında tapuda kurduğu bir intifa hakkıyla ilgisi yoktur. Sağlığında kurulan hakkın geçerliliği muvazaa ve genel hükümlere göre ayrıca incelenir.

3 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
26.11.2020 · E. 2020/3754 · K. 2020/7789

Aynı taşınmaz için açılmış TMK m. 255 davası, ortaklığın giderilmesi davasında bekletici sorun yapılır

Mirasçılardan biri aile konutu üzerindeki ortaklığın satış yoluyla giderilmesini istemiştir. Sağ kalan eş ise aynı taşınmaz için aile mahkemesinde TMK m. 255 uyarınca tapu iptali ve tescil davası açmış, bu dava henüz kesinleşmemişti.

> *Bir davada hüküm verilebilmesi, başka bir davaya, idari makamın tespitine yahut dava konusuyla ilgili bir hukuki ilişkinin mevcut olup olmadığına kısmen veya tamamen bağlı ise mahkemece o davanın sonuçlanmasına veya idari makamın kararına kadar yargılama bekletilebilir. Bir davanın incelenmesi ve sonuçlandırılması başka bir davanın veya idari makamın çözümüne bağlı ise mahkeme, ilgili tarafa görevli mahkemeye veya idari makama başvurması için uygun bir süre verir. Bu süre içinde görevli mahkemeye veya idari makama başvurulmadığı takdirde, ilgili taraf bu hususta iddiasından vazgeçmiş sayılarak esas dava hakkında karar verilir.*

DEĞERLENDİRME Daire, bekletici sorun hükmünü bu şekilde aktardıktan sonra kararı bozmuştur. Taşınmazın mülkiyetine ilişkin bir uyuşmazlık başka bir dosyada derdestse, ortaklığın giderilmesi davasında o dosyanın sonucu beklenmelidir. Bu, sağ kalan eşin TMK m. 255'ten doğan hakkının, diğer mirasçıların satış istemiyle etkisiz kılınmasını önleyen pratik bir korumadır.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
11.02.2013 · E. 2013/2212 · K. 2013/2840

TMK m. 255'e dayanan mülkiyet tahsisi istemi mal rejimi uyuşmazlığı sayılır

Mahkeme, sağ kalan eşin aile konutu üzerinde mülkiyet hakkı tanınması istemini TMK m. 255'ten kaynaklanan bir istem olarak nitelendirdi ve bu yönde karar vermiştir. Temyiz incelemesinin hangi daireye ait olduğu tartışılmıştır.

> *Uyuşmazlık ve hüküm mahkeme tarafından Türk Medeni Kanununun 255. maddesinden kaynaklanan aile konutunda sağ eşe mülkiyet hakkı tahsis edilmesi talebi olarak vasıflandırılmış ve bu yönde karar verilmiş olduğundan inceleme görevi Yargıtay Büyük Genel Kurulu'nun 21.01.2013 tarihli 2013/1 sayılı iş bölümü kararı gereğince Yargıtay 8. Hukuk Dairesine aittir.*

DEĞERLENDİRME Daire, istemin niteliğini mal rejimine ilişkin sayarak dosyayı mal rejimi uyuşmazlıklarına bakan daireye göndermiştir. Bu nitelendirme uygulamada yol göstericidir: TMK m. 255'e dayanan istem miras hukukundan değil mal

rejiminden doğar; bu nedenle aile mahkemesinde görülür ve mal rejiminin tasfiyesine ilişkin kurallara tabidir.

5 **YARGITAY 1. HUKUK DAİRESİ**
06.05.2016 · E. 2016/6725 · K. 2016/5615

TMK m. 255/1'e dayalı tapu iptali ve tescil istemi de mal rejimi uyuşmazlığı olarak değerlendirilir

Sağ kalan eş, TMK m. 255/1'e dayanarak tapu iptali ve tescil istemiştir. Dava asliye hukuk mahkemesinde görülmüş, temyiz incelemesinin hangi daireye ait olduğu sorun oluşturmuştu.

> *Mahkeme kararındaki nitelendirmeye göre, dava Türk Medeni Kanununun 255/1.maddesine dayalı tapu iptali tescil istemine ilişkindir. Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun 16.01.2016 tarih ve 1 sayılı kararı ile aynen kabul edilen ve 26.02.2016 günü Resmi Gazetede yayımlanarak 01.03.2016 tarihinde yürürlüğe giren hukuk dairelerine ilişkin işbölümü uyarınca temyiz incelemesi Yargıtay 8.Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire, istemin mal rejimine ilişkin olduğunu kabul etmiştir. Karar, TMK m. 255'e dayanan istemlerin miras paylaşımına ilişkin genel davalardan ayrıldığını gösterir: istem, sağ kalan eşin miras ve paylaşmadan doğan hakkına mahsuben mülkiyet tanınmasına yöneliktir ve bu niteliğiyle mal rejimi hükümlerine tabidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 240:** Edinilmiş mallara katılmada aile konutu ve ev eşyası.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı.
- **TMK m. 247:** Sona erme anı.
- **TMK m. 248:** Malların geri alınması ve paylı malın verilmesi.
- **TMK m. 250:** Aileye özgülenen mallar.
- **TMK m. 253:** Paylaştırma yöntemi.
- **TMK m. 254:** İptal veya boşanma hâlinde.

MAL ORTAKLIĞI

Beşinci Ayırım · m. 256–281

Mal Ortaklığı başlıklı ayırım, Türk Medeni Kanunu'nun 256–281. maddelerini kapsamaktadır. Bu ciltte yer alan maddeler ve özleri aşağıda gösterilmiştir.

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 256	Kapsamı	Mal ortaklığı rejimi, ortaklık malları ile eşlerin kişisel mallarını kapsar
m. 257	Genel mal ortaklığı	Genel mal ortaklığında kişisel mal sayılanlar dışındaki mallar ve gelirleri ortaklık mallarını oluşturur; eşler bu mallara bölünmemiş bir bütün olarak sahiptir ve hiçbir eş ortaklık payı üzerinde tek başına tasarruf edemez
m. 258	Edinilmiş mallarda ortaklık	Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle ortaklığı yalnız edinilmiş mallarla sınırlayabilirler; kişisel mallar ortaklık dışında kalır, ancak kişisel malların gelirleri ortaklığa dâhil olur
m. 259	Diğer mal ortaklıkları	Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle belirli malvarlığı değerlerini ya da türlerini ortaklık dışında tutabilir; aksi kararlaştırılmadıkça bu malların gelirleri de ortaklığa girmez
m. 260	Kişisel mallar	Mal ortaklığında kişisel mallar üç kaynaktan doğar: mal rejimi sözleşmesi, üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması ve kanun
m. 261	İspat	Bir eşin kişisel malı olduğu ispatlanmadıkça tüm malvarlığı değerleri ortaklık malı sayılır
m. 262	Olağan yönetim	Eşler ortaklık mallarını evlilik birliğinin yararına uygun olarak yönetir; olağan yönetim sınırları içinde her eş tek başına hareket edebilir, ortaklığı borç altına sokabilir ve ortak mallarda tasarrufta bulunabilir
m. 263	Olağanüstü yönetim	Olağan yönetim dışındaki işlerde eşler ancak birlikte hareket ederek ya da biri diğerinin rızasını alarak ortaklığı borç altına sokabilir veya ortaklık mallarında tasarrufta bulunabilir
m. 264	Ortaklık malları ile meslek veya sanat icrası	Eşlerden biri, diğerinin rızasıyla ortaklık mallarını kullanarak tek başına bir meslek veya sanat icra ederse, bu meslek veya sanata ilişkin bütün hukukî işlemleri tek başına yapabilir
m. 265	Mirasın kabulü veya reddi	Eşlerden biri, diğerinin rızası olmaksızın ortaklık mallarına girecek bir mirası reddedemez; tereke borca batıksa bu kez rıza olmaksızın kabul de edemez

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 266	Sorumluluk ve yönetim giderleri	Mal ortaklığı sona erdiğinde eşlerden her biri, ortaklık malıyla ilgili yaptığı işlemlerden dolayı vekil gibi sorumludur; yönetim giderleri ise ortaklık mallarından karşılanır
m. 267	Kişisel mallar	Mal ortaklığında bile her eş, yasal sınırlar içerisinde kendi kişisel mallarını yönetir ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunur; kişisel mallara giren gelirler varsa yönetim giderleri bu gelirlerden karşılanır
m. 268	Ortaklık borçları	Dört tür borç sayar ve bunlardan eşlerin hem kişisel malları hem ortaklık mallarıyla sorumlu olduğunu belirtir
m. 269	Kişisel borçlar	Her eş, TMK m. 268'de sayılanlar dışındaki bütün borçlarından kendi kişisel mallarıyla ve ortaklık mallarının değerinin yarısı kadarıyla sorumludur; ortaklığın zenginleşmesinden kaynaklanan istemler ise saklıdır
m. 270	Eşler arasındaki borçlar	Mal rejimi, eşlerin birbirinden olan alacaklarının muaccel olmasını önlemez; yani rejim sürerken de eşler birbirinden alacaklarını isteyebilir
m. 271	Sona erme anı	Mal ortaklığı ölüm, başka bir mal rejiminin kabulü ya da iflâsın açılmasıyla; iptal, boşanma veya mal ayrılığına geçiş kararlarında ise dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer
m. 272	Kişisel mala ekleme	Sosyal güvenlik ya da sosyal yardım kurumlarınca yapılmış toptan ödemeler ve iş gücü kaybı tazminatının tamamı değil, yalnız belirli bir kısmı kişisel mal sayılır
m. 273	Kişisel mal ile ortaklık malı arasındaki denkleştirme	Bir kesimin borcu başka bir kesimden ödenmişse tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir; her borç ilişkin olduğu kesimi yükümlülük altına sokar ve hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç ortaklık mallarına ilişkin sayılır
m. 274	Değer artış payı	Bir kesimin kaynağıyla başka bir kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artış payına ilişkin hükümler uygulanır
m. 275	Değer belirlenmesi	Mal rejimi sona erince mevcut ortaklık mallarının değerlendirilmesinde tasfiye anı esas alınır; yani mal, rejimin sona erdiği tarihteki değeriyle değil tasfiye anındaki değeriyle hesaba katılır
m. 276	Paylaşma	Mal ortaklığı ölüm veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona ererse ortaklık mallarının yarısı her eşe ya da mirasçılarına verilir
m. 277	Diğer hâllerde	Boşanma, evliliğin iptali veya mal ayrılığına geçiş hâlinde paylaşma iki aşamalıdır: önce her eş, edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel malı sayılacak olanları ortaklık mallarından geri alır; sonra geri kalan ortaklık malları yarı yarıya paylaşılır
m. 278	Kişisel mallar	Mal ortaklığı ölümle sona ererse sağ kalan eş, edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel malı sayılabilecek olanların payına mahsuben kendisine verilmesini isteyebilir

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 279	Aile konutu ve ev eşyası	Eşlerin birlikte yaşadıkları konut veya ev eşyası ortaklık mallarına dâhil ise sağ kalan eş, payına mahsuben bunların mülkiyetinin kendisine verilmesini isteyebilir
m. 280	Diğer malvarlığı değerleri	Bir eş, üstün bir yararının varlığını ispat ederek konut ve ev eşyası dışındaki malvarlığı değerlerinin de payına mahsuben kendisine verilmesini isteyebilir
m. 281	Diğer paylaşma kuralları	Mal ortaklığının tasfiyesinde özel hükümlerin çözmediği noktalarda paylı mülkiyet ve mirasın paylaşılmasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır

MADDE

256 A. Mülkiyet I. Kapsamı

KANUN METNİ

Mal ortaklığı rejimi, ortaklık malları ile eşlerin kişisel mallarını kapsar.

MADDE ÖZETİ

Mal ortaklığı rejimi, ortaklık malları ile eşlerin kişisel mallarını kapsar (m. 256). Ortaklık mallarında eşler arasında elbirliği mülkiyeti geçerlidir ve eşler ortaklığa koydukları miktardan bağımsız olarak yarı paya sahip olurlar.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Ortaklık malları	Eşlerin elbirliğiyle malik oldukları, bölünmemiş bir bütün oluşturan mallar (TMK m. 257).
Kişisel mallar	Sözleşme, üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması ya da kanunla belirlenen mallar (TMK m. 260).
Elbirliği mülkiyeti	Malın paylara bölünmeksizin birlikte malik olunması.[2]
Genel mal ortaklığı	Kişisel mal sayılanlar dışındaki bütün malları kapsayan ortaklık (TMK m. 257).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 256- Madde İsviçre Medenî Kanununun 221 inci maddesinden aynen alınmıştır. Maddeye göre mal ortaklığı rejimi eşlerin ortaklığa giren malları ile her birinin kişisel mallarından oluşmaktadır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 100*

Gerekçe kısadır; çünkü madde yalnızca rejimin çerçevesini çizer. Buna karşılık bu çerçeve, rejimin bütün işleyişini belirler: mal ortaklığında iki ayrı kütle bulunur ve her tasfiye, malların hangi kütleye girdiğinin belirlenmesiyle başlar. Ortaklık mallarında

1 Yargıtay 8. HD, 30.05.2017, E. 2016/13151, K. 2017/7920.
2 Yargıtay 8. HD, 30.05.2017, E. 2016/13151, K. 2017/7920.

eşler elbirliğiyle malik olduğundan bu mallar üzerinde tek başına tasarruf edilemez; kişisel mallar ise her eşin kendi malvarlığında kalmaya devam eder. Tasarının 256. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun da mal ortaklığını düzenliyordu ve rejimin özü aynıydı: eşler ortaklığa giren mallara ve gelirlere birlikte sahip olur, hiçbiri kendi payı üzerinde tek başına tasarruf edemezdi. Aradaki temel fark yönetimdeydi: eski Kanun'da ortaklığa giren malların yönetimi kocaya aitti; 4721 sayılı Kanun ise eşler arasında eşitliği esas almıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı Koca, evlenme mukavelesiyle mal ortaklığı usulünü kabul edebilirler. Bu usulde karı ve koca, mal ortaklığına giren mallara ve gelirlere şayian sahip olur ve hiç biri hissesinde mustakilen tasarruf edemez.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 211

	743 sayılı Kanun m. 211	4721 sayılı Kanun m. 256
Kuruluş	Evlenme mukavelesi	Mal rejimi sözleşmesi
Kütleler	Ortaklık ve mahfuz mallar	Ortaklık ve kişisel mallar
Mülkiyet	Birlikte sahiplik	Elbirliği mülkiyeti
Tek başına tasarruf	Yok	Yok
Yönetim	Kocada	Eşit

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; mal ortaklığı seçimlik rejim olarak korundu	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	Ortaklık malları ve kişisel mallar	TMK m. 256
Kuruluş	Mal rejimi sözleşmesiyle	TMK m. 202, 205
Mülkiyet	Ortaklık mallarında elbirliği	Yargıtay 8. HD, K. 2017/7920
Pay	Konulan miktardan bağımsız yarı pay	Yargıtay 8. HD, K. 2017/7920
Tasarruf	Tek başına tasarruf yok	TMK m. 257
Türleri	Genel ve sınırlı mal ortaklığı	TMK m. 257, 258, 259

Konu	Kural	Dayanak
Geriye etki	Sözleşme geçmişe etkili yapılamaz	Yargıtay 2. HD, K. 2024/6099
Tasfiyede ayın	İstenebilir	Yargıtay 2. HD, K. 2024/6099
Ölümde	Ortaklık mallarının yarısı sağ kalan eşe	Yargıtay 8. HD, K. 2017/7920

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 221. maddesinden aynen alınmıştır ve maddeye göre mal ortaklığı rejimi eşlerin ortaklığa giren malları ile her birinin kişisel mallarından oluşmaktadır. Gerekçe kısa olmakla birlikte rejimin iki kütleli yapısını ortaya koyar: bir yanda eşlerin elbirliğiyle malik oldukları ortaklık malları, diğer yanda her eşin kendisine ait kalan kişisel malları. Tasarının 256. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

DİKKAT

Mal ortaklığı, Türk hukukundaki dört mal rejiminin en az kullanılanıdır ve kendiliğinden uygulanmaz; yalnız noterde düzenleme ya da onaylama biçiminde yapılan bir mal rejimi sözleşmesiyle seçilirse geçerli olur. Rejim seçilirken üç nokta bilinmelidir. **Birincisi**, ortaklık mallarında **elbirliği mülkiyeti** doğar: mallar paylara bölünmez, hiçbir eş kendi payı üzerinde tek başına tasarruf edemez ve eşler, ortaklığa ne kadar mal koyduklarından bağımsız olarak yarı yarıya hak sahibi olur. **İkincisi**, sözleşme geçmişe etkili yapılamaz: evlenme tarihinden itibaren mal ortaklığının seçildiği yazılsa bile bu hüküm geçersizdir ve rejim ancak sözleşmenin yapıldığı tarihten itibaren işler; önceki dönem için o dönemde geçerli olan rejimin kuralları uygulanır. **Üçüncüsü**, tasfiyede bu rejim diğerlerinden ayrılır: edinilmiş mallara katılmada kural olarak yalnız para alacağı istenebilirken, mal ortaklığında elbirliği mülkiyeti bulunduğu için **ayın** olarak tasfiye mümkündür.

II. Rejimin İki Kütlesi

- **Kural:** Mal ortaklığı rejimi, ortaklık malları ile eşlerin kişisel mallarını kapsar (TMK m. 256).
- **Ortaklık malları:** Eşlerin elbirliğiyle malik oldukları, bölünmemiş bir bütün oluşturan mallardır (TMK m. 257).
- **Kişisel mallar:** Mal rejimi sözleşmesi, üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması ya da kanunla belirlenir (TMK m. 260).
- **Kanundan doğanlar:** Yalnız kişisel kullanıma ayrılmış eşya ile manevi tazminat alacakları kanundan dolayı kişisel maldır.
- **Gerekçedeki tanım:** Gerekçe, rejimin eşlerin ortaklığa giren malları ile her birinin kişisel mallarından oluştuğunu belirtir (S. Sayısı 723, s. 100).
- **Sonuç:** Her tasfiyede önce malların hangi kütleye girdiği belirlenir.

III. Ortaklık Mallarındaki Mülkiyet

- **Elbirliği:** Ortaklık mallarında eşler arasında elbirliği mülkiyeti esası geçerlidir.[3]
- **Yarı pay:** Eşler, ortaklığa koydukları malların miktarı ne olursa olsun ortaklık malları üzerinde yarı paya sahip olur.
- **Bağımsız mülkiyetin sona ermesi:** Genel mal ortaklığında eşlerin ortaklığa koydukları mallar üzerindeki bağımsız mülkiyet hakları ortadan kalkar.
- **Tasarruf yasağı:** Hiçbir eş ortaklık payı üzerinde tek başına tasarruf hakkına sahip değildir (TMK m. 257).
- **Farklı paylaşım:** Yasal kural yarı yarıya paylaşım olmakla birlikte eşler sözleşmeyle başka bir paylaşım yöntemi kabul edebilir.
- **Ölüm hâlinde:** Ortaklık mallarının yarısı sağ kalan eşe, kalan yarısı miras hakkı saklı kalmak üzere ölenin mirasçılarına geçer.

IV. Rejimin Kurulması

- **Seçimlik rejim:** Mal ortaklığı ancak mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilirse uygulanır (TMK m. 202).
- **Şekil:** Sözleşme noterde düzenleme veya onaylama biçiminde yapılır; evlenme başvurusunda yazılı bildirim de mümkündür (TMK m. 205).
- **Zaman:** Sözleşme evlenmeden önce veya sonra yapılabilir (TMK m. 203).
- **Sınır:** Taraflar istedikleri rejimi ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir.
- **Türleri:** Genel mal ortaklığı yanında edinilmiş mallarda ortaklık ve diğer sınırlı ortaklıklar kurulabilir (TMK m. 258, TMK m. 259).
- **Uygulama sıklığı:** Rejim uygulamada seyrek görülür.[4]

V. Geçmişe Etkili Sözleşme Yapılamaz

- **Kural:** Eşler mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde düzenleyebileceğinden mal ortaklığı sözleşmesi geçmişe etkili yapılamaz.[5]
- **Sonuç:** Sözleşmenin geçmişe etkili maddeleri geçersizdir; sözleşme yapıldığı tarihten itibaren geçerlidir.
- **Kamu düzeni:** Bu sınırlama kamu düzenine ilişkindir ve sözleşme serbestisiyle aşılamaz.[6]
- **İstisna:** Geriye etki yalnız yasal rejim için ve bir yıllık süre içinde yapılan sözleşmeyle mümkündür (4722 s. K. m. 10).

3 Yargıtay 8. HD, 30.05.2017, E. 2016/13151, K. 2017/7920.
4 Yargıtay 8. HD, 30.05.2017, E. 2016/13151, K. 2017/7920.
5 Yargıtay 2. HD, 19.09.2024, E. 2023/626, K. 2024/6099.
6 Yargıtay 8. HD, 01.02.2016, E. 2015/19691, K. 2016/1703.

- **Önceki dönem:** Sözleşmeden önce edinilen mallar için o dönemde geçerli olan rejimin kuralları uygulanır.
- **Uygulamadaki sonuç:** Bu nedenle sözleşme tarihi, tasfiyede belirlenmesi gereken ilk tarihtir.

VI. Tasfiyede Ayın Talebi

- **Kural:** Mal ortaklığında eşler ortaklık mallarına bölünmemiş bir bütün olarak sahip olduğundan tasfiye ayın olarak yapılabilir.[7]
- **Karşılaştırma:** Edinilmiş mallara katılmada tasfiyeyi isteyen eşin hakkı kural olarak kişisel alacak hakkıdır; ayni talepte bulunulamaz.
- **İstisnalar:** O rejimde ayni talep yalnız paylı malda üstün yarar ile aile konutu ve ev eşyası hâllerinde mümkündür (TMK m. 226, TMK m. 240).
- **Sözleşmenin rolü:** Hangi malların ortaklığa gireceği ve nasıl paylaşılacağı sözleşmeyle belirlenebilir.[8]
- **Konut:** Sözleşmede aile konutunun ortaklık malı olduğu belirtilmişse bu irade bağlayıcıdır.
- **Değerleme:** Tasfiyede malların tasfiye tarihindeki sürüm değerleri esas alınır (TMK m. 276).

VII. Usul

- **Sona erme:** Rejim ölüm, başka bir rejimin kabulü, iptal, boşanma ya da mal ayrılığına geçişle sona erer (TMK m. 271).
- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür.
- **Belirleme sırası:** Önce evlenme tarihi, sonra sözleşme tarihi, sonra rejimin sona erdiği tarih belirlenir.
- **Kütle ayrımı:** Ardından her mal için ortaklık malı mı kişisel mal mı olduğu saptanır.
- **İspat:** Belirli bir malın kendisine ait olduğunu iddia eden bunu ispatla yükümlüdür (TMK m. 263).
- **Sözleşme örneği:** Noterden alınacak onaylı sözleşme örneği dosyanın temel belgesidir.

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Mal ortaklığı dosyalarında işe üç tarih belirlenerek başlanmalıdır: evlenme tarihi, mal rejimi sözleşmesinin noterde yapıldığı tarih ve rejimin sona erdiği tarih.

7 Yargıtay 2. HD, 19.09.2024, E. 2023/626, K. 2024/6099.
8 Yargıtay 8. HD, 04.04.2017, E. 2015/11337, K. 2017/5037.

Sözleşmede "evlenme tarihinden itibaren geçerlidir" yazsa bile buna güvenilmemelidir; geçmişe etkili hükümler geçersizdir ve rejim sözleşme tarihinden itibaren işler. Sözleşmeden önce edinilen mallar için o dönemde geçerli olan rejimin kuralları uygulanır; bu nedenle mal listesi sözleşme tarihine göre ikiye ayrılmalıdır. İkinci adım sözleşmeyi madde madde okumaktır: hangi malların ortaklığa gireceği, hangilerinin kişisel mal kalacağı ve paylaşımın yarı yarıya mı yoksa başka bir oranda mı yapılacağı orada yazar; özellikle aile konutu ve ev eşyasına ilişkin maddeler işaretlenmelidir. Üçüncü adım talebin doğru kurulmasıdır: mal ortaklığında elbirliği mülkiyeti bulunduğundan tapu iptali ve tescil gibi **ayni** talepler mümkündür; bu, edinilmiş mallara katılmadan en önemli farktır ve talep baştan buna göre yazılmalıdır. Son olarak noterden sözleşmenin onaylı örneği ile tapu, trafik ve banka kayıtları sözleşme tarihine göre çıkartılarak dosyaya konulmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
30.05.2017 · E. 2016/13151 · K. 2017/7920

Mal ortaklığında eşler ortaklık mallarına elbirliğiyle ve yarı yarıya maliktir; ölümde ortaklık mallarının yarısı sağ kalan eşe geçer

Eşler 1959'da evlenmiş, 25.12.2002'de noterde düzenleme şeklinde mal ortaklığı sözleşmesi yapmışlardı. Eşin 2004'te ölümü üzerine sağ kalan eş, ortaklık mallarının tasfiyesini ve birlikte yaşadıkları dairenin payına mahsuben kendisine verilmesini istemiştir.

> *Mal Ortaklığı Rejimi, seyrek uygulanabilen bir mal rejimi türüdür. Bu rejimde, eşlerin kişisel malları birleşerek müşterek (ortak) bir mallar grubu haline gelmektedir. Ortaklık mallarında eşler arasında elbirliği mülkiyet esası geçerli olmaktadır. Eşlerin her biri ortaklığa koydukları malların miktarı ne olursa olsun, ortaklık malları üzerinde yarı paya sahip olurlar. Böylece genel mal ortaklığında eşlerin ortaklığa koydukları mallar üzerindeki bağımsız mülkiyet hakları ortadan kalkar. Artık eşler, ortaklık mallarında yarı yarıya elbirliği mülkiyet halinde malik olurlar. (743 sayılı TKM. m.629, TMK. m.701) Mal ortaklığı rejiminde yasal kural, yarı yarıya paylaşım olmakla birlikte bunun yerine sözleşmeyle başka bir paylaşım yöntemini de kabul edebilirler. Ölüm halinde tasfiye yapılırken kural olarak, ortaklık malların yarısı sağ eşe, kalan yarısı da sağ kalan eşin miras hakkı saklı kalmak üzere ölenin mirasçılarına geçer...*

DEĞERLENDİRME Daire, rejimin yapısını dört cümlede özetlemiştir: eşlerin kişisel malları birleşerek ortak bir mallar grubu oluşturur, bu mallarda elbirliği mülkiyeti geçerlidir, eşler ortaklığa koydukları miktardan bağımsız olarak yarı paya sahiptir ve ölüm hâlinde ortaklık mallarının yarısı sağ kalan eşe, kalan yarısı mirasçılara geçer. Bu yapı, rejimi hem edinilmiş mallara katılmadan hem de mal ayrılığından kesin biçimde ayırır.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
19.09.2024 · E. 2023/626 · K. 2024/6099

Mal ortaklığı sözleşmesi geçmişe etkili yapılamaz; sözleşme yapıldığı tarihten itibaren sonuç doğurur

Eşler 2006'da evlenmiş, 28.04.2010'da noterde düzenleme şeklinde mal ortaklığı sözleşmesi imzalamışlardı. Sözleşme geçmişe etkili hükümler içeriyordu. Tasfiyeye konu bağımsız bölüm ise sözleşmeden on beş gün önce, 13.04.2010'da erkek adına satın alınmıştı.

> *Tüm bu açıklamalara göre, öncelikle 4721 sayılı Kanun'un 203 üncü maddesi uyarınca eşlerin ancak kanunda yazılı sınırlar içerisinde mal rejimini düzenleyebileceklerinden geçmişe etkili olacak şekilde 4722 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesindeki istisnalar dışında mal rejimi sözleşmesi düzenleyemezler. O halde, taraflar arasında 28.04.2010 tarih ve 08198 yevmiye numarası ile Düzenleme Şeklinde Mal Ortaklığı Sözleşmesi ile mal rejimi sözleşmesinin geçmişe etkili olacağına ilişkin maddeleri geçerli olmayıp işbu sözleşme yapıldığı tarihten itibaren geçerlidir.*

DEĞERLENDİRME Daire, sözleşmenin geçmişe etkili maddelerini geçersiz saymıştır. Eşler mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde düzenleyebilir; geriye etki yalnız 4722 sayılı Kanun'un 10. maddesindeki istisnalar için mümkündür. Bu nedenle sözleşmeden önce edinilen mallar ortaklık malı sayılmaz ve o mallar için, sözleşme tarihine kadar geçerli olan rejimin hükümleri uygulanır.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
19.09.2024 · E. 2023/626 · K. 2024/6099

Mal ortaklığında elbirliği mülkiyeti bulunduğundan tasfiyede ayın istenebilir; bu, edinilmiş mallara katılmadan temel farktır

Aynı dosyada Bölge Adliye Mahkemesi, mal ortaklığı sözleşmesinin tasfiyesinde de ayın istenemeyeceğini kabul etmişti.

> *Diğer yandan, mal ortaklığı rejiminde 4721 sayılı Kanun'un 257 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca eşler ortaklık mallarına bölünmemiş bir bütün olarak sahiptir, diğer bir ifadeyle işbu düzenleme uyarınca mal ortaklığı sözleşmesindeki eşler arasında bulunan elbirliği mülkiyetinin aynı olarak tasfiyesi söz konusudur.*

DEĞERLENDİRME Daire, Bölge Adliye Mahkemesinin bu kabulünü hatalı bulmuştur. Edinilmiş mallara katılmada tasfiyeyi isteyen eşin hakkı kural olarak kişisel alacak hakkıdır ve ayni talepte bulunamaz; mal ortaklığında ise eşler ortaklık mallarına bölünmemiş bir bütün olarak sahip olduğundan tasfiye ayın olarak yapılabilir. Karar, iki rejim arasındaki en somut farkı ortaya koyar.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
01.02.2016 · E. 2015/19691 · K. 2016/1703

Geçmişe etkili mal rejimi seçimi kamu düzenine aykırıdır ve sözleşme serbestisiyle aşılamaz

Eşler, evlilik tarihinden itibaren geçerli olmak üzere mal ortaklığı rejimini seçtiklerini ileri sürmüşlerdir. 4722 sayılı Kanun ise geriye etkiyi yalnız yasal rejim için ve bir yıllık süre içinde yapılacak sözleşmeye tanımaktadır.

> *Söz konusu düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde; eşlerin geçmişe etkili olarak mal ortaklığı rejimini seçemeyecekleri açıktır. Eş anlatımla, taraflar geçmişe etkili bir biçimde edinilmiş mallara katılma rejimi dışında Kanunun tanıdığı başka seçimlik bir mal rejimini (mal ortaklığı, mal ayrılığı ya da paylaşmalı mal ayrılığı rejimlerinden birini) evlenme tarihinden itibaren geçerli olmak üzere seçemez ve belirleyemezler. Dolayısıyla, böyle bir seçim hükümsüz olup, kamu düzenine ilişkin bu yasal sınırlama sözleşme serbestisi kurallarına dayanılarak aşılamaz. Edinilmiş mallara katılma rejimi dışındaki diğer mal rejimlerinin benimsenmesine ilişkin sonradan yapılan sözleşmeler; ancak ileriye etkili olarak geçerli olur ve yapıldığı tarihten sonraki dönem için sonuç doğurur.*

DEĞERLENDİRME Daire, geçmişe etkili seçimin hükümsüz olduğunu ve bu sınırlamanın kamu düzenine ilişkin bulunduğunu vurgulamıştır. Yasal rejim dışındaki rejimlerin geriye etkili olarak benimsenmesi mümkün değildir; sonradan yapılan sözleşmeler ancak ileriye etkili sonuç doğurur. Bu nedenle sözleşme tarihinden önceki dönem için, o dönemde geçerli olan rejimin kuralları uygulanır.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
04.04.2017 · E. 2015/11337 · K. 2017/5037

Hangi malların ortaklığa gireceği sözleşmedeki iradeye göre belirlenir; aile konutunu ortaklık malı sayan hüküm esas alınır

Eşler 2002'de noterde mal ortaklığı sözleşmesi yapmıştı. Sözleşmenin 19. maddesinde, ortaklık mallarına dâhil olan ve birlikte yaşanan konut ile ev eşyasının, ölüm hâlinde sağ kalan eşin payına mahsuben kendisine verilebileceği kararlaştırılmıştı. Mahkeme buna rağmen konutu ortaklık malı saymamıştır.

> *Bozma ilamında da belirtildiği üzere eşler arasında mal ortaklığı rejiminin yasal mevzuat ve noterde yapılan sözleşmeye göre tasfiyesi gerekmektedir. Sözleşmenin 19. maddesinde "ortaklık mallarına dahil olan birlikte yaşadığımız konutun ve ev eşyası birimizin ölümü halinde sağ kalan payına mahsuben bunların mülkiyetinin kendisine verilmesini isteyebilecektir." hükmünün kararlaştırıldığı anlaşılmaktadır. Eşler, açık ve duraksamaya yer vermeyecek şekilde birlikte yaşadıkları konutun ortaklık malı olduğunu ve bu taşınmaz yönünden ölüm halinde sağ eş tarafından tasfiye payına karşılık mülkiyetinin tamamının istenebileceği irade beyanında bulunmuştur. Dosya kapsamından aile konutu olduğu ve eşlerin birlikte yaşadığı anlaşılan tasfiyeye konu 2 nolu meskenin tarafların iradeleri*

dikkate alınarak ortaklık malı olduğunun kabulu gerekirken yazılı şekilde değerlendirme yapılması hatalı olmuştur.

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Mal ortaklığında tasfiye, hem kanun hükümlerine hem de noterde yapılan sözleşmeye göre yürütülür. Eşler sözleşmede birlikte yaşadıkları konutun ortaklık malı olduğunu açık biçimde belirtmişlerse, bu irade beyanı bağlayıcıdır ve konut ortaklık malı sayılır. Bu nedenle sözleşmenin her maddesi tasfiyede ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi.
- **TMK m. 203:** Sözleşmenin içeriği.
- **TMK m. 205:** Sözleşmenin şekli.
- **TMK m. 226:** Paylı malın özgülenmesi.
- **TMK m. 240:** Aile konutu ve ev eşyası.
- **TMK m. 244:** Paylaşmalı mal ayrılığı.
- **TMK m. 257:** Genel mal ortaklığı.
- **TMK m. 258:** Edinilmiş mallarda ortaklık.
- **TMK m. 259:** Diğer mal ortaklıkları.
- **TMK m. 260:** Kişisel mallar.

MADDE

257

A. Mülkiyet
II. Ortaklık malları
1. Genel mal ortaklığı

KANUN METNİ

(1) Genel mal ortaklığında eşlerin kanun gereğince kişisel mal sayılanlar dışındaki malları ile gelirleri ortaklık mallarını oluşturur.
(2) Eşler, ortaklık mallarına bölünmemiş bir bütün olarak sahip olurlar.
(3) Hiçbir eş, ortaklık payı üzerinde tek başına tasarruf hakkına sahip değildir.

MADDE ÖZETİ

Genel mal ortaklığında kişisel mal sayılanlar dışındaki mallar ve gelirleri ortaklık mallarını oluşturur; eşler bu mallara bölünmemiş bir bütün olarak sahiptir ve hiçbir eş ortaklık payı üzerinde tek başına tasarruf edemez (m. 257). Bunun somut sonucu, sözleşmeden sonra bir eş adına tescil edilen taşınmazın yarı hissesinin diğer eş tarafından tescilden önce kazanılmış sayılmasıdır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Genel mal ortaklığı	Kişisel mal sayılanlar dışındaki bütün malları ve gelirlerini kapsayan ortaklık (TMK m. 257/1).
Bölünmemiş bir bütün	Gerekçeye göre elbirliği mülkiyetini anlatan ifade (S. Sayısı 723, s. 100-101).
Ortaklık payı	Elbirliği mülkiyetindeki pay; üzerinde tek başına tasarruf edilemez (TMK m. 257/3).
Tescilden önce kazanma	Ortaklık malında diğer eşin payının tescil işleminden önce doğması (4721 s. K. m. 705/2).

1 Yargıtay 7. HD, 15.06.2023, E. 2022/5254, K. 2023/3436.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 257- Madde İsviçre Medenî Kanununun 222 nci maddesinden alınmıştır. Maddeye göre genel mal ortaklığında, eşlerin yasadan dolayı kişisel mal sayılanlar dışında kalan malları ile gelirlerinin ortaklık mallarını oluşturduğu kabul edilmiştir. Burada ortaklığa dahil olduğu kabul edilen gelirler eşlerin ortaklığa dahil mallarının gelirleridir. Maddenin ikinci fıkrası, İsviçre Medenî Kanununun 222 nci maddesinin Almanca metnine uygun olarak kaleme alınmıştır. Burada "genel mal ortaklığının", bölünmemiş bir bütün olarak eşlere ait olduğu ifade edilerek, "elbirliği mülkiyeti" niteliği anlatılmak istenmiştir. Madde genel mal ortaklığında eşler arasında ortaklık malları konusunda elbirliği (iştirak hâlinde) mülkiyetinin doğduğu ve buna ilişkin hükümlerin uygulanacağını öngörmektedir. Maddenin üçüncü fıkrası ise, hiçbir eşin ortaklık payı üzerinde tek başına tasarruf hakkına sahip olmadığını hükme bağlamaktadır. Burada sözü edilen pay, iştirak hâlinde mülkiyetteki ortaklık payıdır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 100-101*

Gerekçenin iki açıklaması maddenin uygulanmasında belirleyicidir. Birincisi, birinci fıkradaki "gelirler" ifadesinin kapsamıdır: ortaklığa giren gelirler, eşlerin **ortaklığa dâhil mallarının** gelirleridir; kişisel malların gelirleri genel mal ortaklığında ortaklığa girmez, buna karşılık edinilmiş mallarda ortaklıkta girer (TMK m. 258). İkincisi, ikinci fıkradaki "bölünmemiş bir bütün" ifadesinin **elbirliği mülkiyetini** anlattığıdır; gerekçe bunu Almanca metne yaptığı atıfla açıkça belirtir. Üçüncü fıkradaki payın da iştirak hâlindeki mülkiyet payı olduğu vurgulanmıştır. Tasarının 257. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313).

Eski Kanun'da da mal ortaklığına giren mallarda eşler birlikte hak sahibiydi ve hiçbiri kendi payı üzerinde tek başına tasarruf edemezdi; bütün mallara ve gelirlere şamil ortaklığa "umumi mal ortaklığı" deniyordu. Tasarruf için kural, eşlerin birlikte hareket etmesi ya da diğerinin rızasının bulunmasıydı.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı ve koca, alelade idari muamelat müstesna olmak üzere ortaklığa giren mallar üzerinde ancak müştereken veya yekdiğerinin rızası ile tasarruf edebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 213

	743 sayılı Kanun m. 213	4721 sayılı Kanun m. 257
Kapsam	Bütün mallar ve gelirler	Kişisel mallar dışındakiler ve gelirleri
Mülkiyet	Birlikte sahiplik	Elbirliği mülkiyeti
Tasarruf	Birlikte ya da rızayla	Pay üzerinde tek başına yok
Olağan işler	İstisna	Ayrı düzenleme
Yönetim	Kocada	Eşit

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; elbirliği mülkiyeti açıkça benimsendi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	Kişisel mal sayılanlar dışındaki mallar	TMK m. 257/1
Gelirler	Ortaklığa dâhil malların gelirleri	TMK m. 257/1
Mülkiyet	Bölünmemiş bir bütün olarak sahiplik	TMK m. 257/2
Niteliği	Elbirliği mülkiyeti	S. Sayısı 723, s. 100-101
Tasarruf	Ortaklık payı üzerinde tek başına tasarruf yok	TMK m. 257/3
Sonuç	Yarı hisse tescilden önce kazanılır	Yargıtay 7. HD, K. 2023/3436
Sözleşme öncesi	Önceki dönem malları ortaklığa girmez	Yargıtay 8. HD, K. 2014/19710
Kişisel mallar	Ayrı kütle olarak kalır	TMK m. 256, 260
Sınırlı ortaklık	Sözleşmeyle daraltılabilir	TMK m. 258, 259

TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 222. maddesinden alınmıştır. Gerekçe, birinci fıkradaki "gelirler" ifadesini açıklığa kavuşturur: burada ortaklığa dâhil olduğu kabul edilen gelirler, eşlerin **ortaklığa dâhil mallarının** gelirleridir. İkinci fıkra bakımından gerekçe daha da açıklayıcıdır: "bölünmemiş bir bütün olarak eşlere ait olduğu ifade edilerek, 'elbirliği mülkiyeti' niteliği anlatılmak istenmiştir"; Almanca "ungeteilt" ifadesinin karşılığı olarak "bölünmemiş bir bütün" denmiştir. Gerekçe, genel mal ortaklığında ortaklık malları konusunda elbirliği (iştirak hâlinde) mülkiyetinin doğduğunu ve buna ilişkin hükümlerin uygulanacağını belirtir. Üçüncü fıkradaki payın ise iştirak hâlindeki mülkiyet payı olduğu açıklanmıştır. Tasarının 257. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 312-313). 1

DİKKAT

Bu madde, mal ortaklığını diğer rejimlerden ayıran mülkiyet yapısını kurar ve pratikte üç sonucu vardır. **Birincisi**, ortaklık mallarında **elbirliği mülkiyeti** doğar: mallar paylara bölünmez, hiçbir eş kendi ortaklık payını satamaz, devredemez ya da üzerinde ipotek kuramaz; tasarruf ancak birlikte yapılabilir. **İkincisi**, tapu kaydı

yanıltıcı olabilir: sözleşmeden sonra yalnız bir eş adına tescil edilen taşınmazın yarı hissesi, kanun gereği diğer eş tarafından **tescilden önce** kazanılmış sayılır; yani tapuda adı yazmasa da diğer eş hak sahibidir. **Üçüncüsü**, kapsam sözleşme tarihine bağlıdır: sözleşmeden önceki dönemde edinilen mallar ve onların getirileri ortaklığa girmez; o dönem için hangi rejim geçerliyse onun kuralları uygulanır. Bu nedenle her dosyada malları sözleşme tarihine göre ikiye ayırmak zorunludur.

II. Ortaklığa Giren Mallar

- **Kural:** Genel mal ortaklığında eşlerin kanun gereğince kişisel mal sayılanlar dışındaki malları ile gelirleri ortaklık mallarını oluşturur (TMK m. 257/1).
- **Gelirler:** Gerekçeye göre buradaki gelirler, eşlerin ortaklığa dâhil mallarının gelirleridir (S. Sayısı 723, s. 100).
- **Kişisel mallar:** Kanundan doğan kişisel mallar ortaklık dışında kalır (TMK m. 260).
- **Zaman sınırı:** Sözleşmeden önceki birikim ve onun getirisi ortaklık malı değildir.[2]
- **Sözleşme dönemi:** Sözleşme yürürlükteyken aynı hesaba yatırılan tutarlar ortaklığa girer ve yarısı bakımından değerlendirilir.
- **Sınırlama imkânı:** Eşler sözleşmeyle ortaklığı daraltabilir (TMK m. 258, TMK m. 259).

III. Elbirliği Mülkiyetinin Sonuçları

- **Kural:** Eşler ortaklık mallarına bölünmemiş bir bütün olarak sahip olurlar (TMK m. 257/2).
- **Niteliği:** Gerekçe bu ifadeyle elbirliği mülkiyetinin anlatılmak istendiğini açıkça belirtir (S. Sayısı 723, s. 100-101).
- **Uygulanacak hükümler:** Elbirliği mülkiyetine ilişkin genel hükümler uygulanır (4721 s. K. m. 701 vd.).
- **Tescilden önce kazanma:** Sözleşmeden sonra bir eş adına tescil edilen taşınmazın yarı hissesi diğer eş tarafından tescil işleminden önce kazanılmış sayılır.[3]
- **Tapu kaydı:** Bu nedenle tapuda yalnız bir eşin adının bulunması diğerinin hak sahipliğini ortadan kaldırmaz.
- **Tasfiyede ayın:** Elbirliği mülkiyeti bulunduğundan tasfiye ayın olarak yapılabilir (TMK m. 256).

2 Yargıtay 8. HD, 03.11.2014, E. 2014/15924, K. 2014/19710.
3 Yargıtay 7. HD, 15.06.2023, E. 2022/5254, K. 2023/3436.

IV. Tasarruf Yasağı

- **Kural:** Hiçbir eş, ortaklık payı üzerinde tek başına tasarruf hakkına sahip değildir (TMK m. 257/3).
- **Payın niteliği:** Gerekçeye göre burada sözü edilen pay, iştirak hâlindeki mülkiyet payıdır (S. Sayısı 723, s. 101).
- **Kapsam:** Satış, devir, bağış ve sınırlı ayni hak kurma tek başına yapılamaz.
- **Birlikte hareket:** Ortaklık mallarına ilişkin tasarruflar için eşlerin birlikte hareket etmesi gerekir.
- **Yönetim:** Ortaklık mallarının yönetimi ve olağan işler ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 262, TMK m. 263).
- **Üçüncü kişiler:** Ortaklık mallarına ilişkin işlemlerde üçüncü kişilerin korunması ayrı hükümlere tabidir (TMK m. 264).

V. Rejim Dönemlerinin Belirlenmesi

- **Üç dönem:** Uzun evliliklerde mal ayrılığı, edinilmiş mallara katılma ve mal ortaklığı dönemleri arka arkaya gelebilir.[4]
- **Sınırlar:** 01.01.2002'ye kadar mal ayrılığı, bu tarihten sözleşme tarihine kadar yasal rejim, sözleşmeden sonra mal ortaklığı uygulanır.
- **Geriye etki:** Sözleşmede aksi yazılsa bile mal ortaklığı geçmişe etkili olmaz (TMK m. 256).
- **İstisna:** Geriye etki yalnız yasal rejim için ve bir yıllık süre içinde mümkündür (4722 s. K. m. 10).
- **Uygulama:** Her mal, edinildiği tarihte geçerli olan rejimin kurallarına tabidir (TMK m. 179).
- **Sonuç:** Tasfiyede önce dönemler, sonra her malın hangi döneme düştüğü belirlenir.

VI. Sözleşmeye İlişkin Uyuşmazlıklar

- **İptal davası:** Mal ortaklığı sözleşmesi irade bozukluğu iddiasıyla iptal davasına konu olabilir.[5]
- **İnceleme:** Mahkeme, sözleşmeyi imzalayan tarafın özgür iradesiyle hareket edip etmediğini araştırmalıdır.
- **Usulden ret olmaz:** Sözleşmenin içeriğine girilip geçerliliğini yitirdiğinden söz edilerek hukuki yarar yokluğundan ret kararı verilemez.

4 Yargıtay 7. HD, 15.06.2023, E. 2022/5254, K. 2023/3436.
5 Yargıtay 8. HD, 05.07.2018, E. 2018/11610, K. 2018/15025.

- **Mirasçılar:** Sözleşmenin tarafı olmayan mirasçılar da iptal isteminde bulunabilir.
- **Şekil:** Sözleşme noterde düzenleme veya onaylama biçiminde yapılmalıdır (TMK m. 205).
- **Kapsam:** Sözleşmenin hangi malları ortaklığa soktuğu madde madde incelenir.

VII. Usul

- **Sona erme:** Rejim ölüm, başka bir rejimin kabulü, iptal, boşanma ya da mal ayrılığına geçişle sona erer (TMK m. 271).
- **Yargılama sırasında ölüm:** Eşin ölmesiyle rejim sona erer ve tasfiye davasının görülebilirlik koşulu gerçekleşir.[6]
- **Mirasçılar:** Mirasçılara tebligat yapılıp davayı takip edip etmeyecekleri sorulur (6100 s. HMK m. 55).
- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür.
- **Değerleme:** Sona erme anında mevcut mallar tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılır (TMK m. 275).
- **İspat:** Belirli bir malın kişisel mal olduğunu iddia eden bunu ispatla yükümlüdür (TMK m. 261).

UYGULAMA NOTU

Genel mal ortaklığına tabi bir dosyada ilk iş, malları sözleşme tarihine göre ikiye ayırmaktır. Sözleşmeden önce edinilen mallar ve onların getirileri ortaklığa girmez; o dönem için hangi rejim geçerliyse onun kuralları uygulanır. Sözleşmeden sonra edinilenler ise ortaklık malıdır ve burada tapu kaydına aldanılmamalıdır: taşınmaz yalnız bir eş adına tescil edilmiş olsa bile yarı hissesi kanun gereği diğer eşe ait sayılır; bu nedenle tapu iptali ve tescil talebinde bulunulabilir. Banka hesapları için para hareketleri tarih tarih çıkarılmalıdır; sözleşme öncesi anaparanın faizi ortaklık malı değildir, ancak sözleşme döneminde aynı hesaba yatırılan tutarlar ortaklığa girer. Eşin ortaklık malı üzerinde tek başına yaptığı devir, ipotek ya da satış işlemlerine karşı çıkılmalıdır: ortaklık payı üzerinde tek başına tasarruf mümkün değildir. Sözleşmenin kendisine itiraz varsa (baskı, aldatma, yanılma gibi) bu itiraz ayrı bir iptal davasıyla ileri sürülmelidir; mahkeme sözleşmeyi imzalayan tarafın özgür iradesini araştırmak zorundadır. Son olarak yargılama sırasında eşlerden biri ölürse dava düşmez; mirasçılara tebligat yapılarak yargılamaya devam edilir.

6 Yargıtay 8. HD, 28.11.2018, E. 2017/15659, K. 2018/19394.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ**
15.06.2023 · E. 2022/5254 · K. 2023/3436

Mal ortaklığı sözleşmesinden sonra bir eş adına edinilen taşınmazın yarısı, diğer eş tarafından tescilden önce kazanılmış sayılır

Eşler 1973'te evlenmiş, 27.12.2002'de mal ortaklığı sözleşmesi yapmışlardı. Mirasçılar, mirasbırakanın sözleşmeden sonra 2006'da edindiği taşınmaz ile daha önce alınan taşınmazlar bakımından tapu iptali ve tescil ile ecrimisil istemiştir.

> *01.01.2002 tarihinden mal ortaklığı sözleşme tarihi olan 27.12.2002 tarihine kadar edinilmiş mallara katılma rejiminin, 27.12.2002 tarihinden sonra ise "Mal ortaklığı" rejimine dair hükümlerin uygulanmasının gerektiği, 27.12.2002 tarihinden sonra murisin edindiği taşınmazlar yönünden 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 705/2. maddesine göre bunların 1/2 hissesinin davalı eş tarafından tescil işleminden önce kazanılmış olduğu, 4722 sayılı Kanun'un 10/3.maddesi gereğince mal rejimi sözleşmesi ile yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminin geriye doğru evlenme tarihine kadar geçerli olacağına ilişkin eşlerin sözleşmede açık beyanlarının da bulunmadığı...*

DEĞERLENDİRME Karar, mal ortaklığındaki elbirliği mülkiyetinin en somut sonucunu gösterir: sözleşmeden sonra bir eş adına tescil edilen taşınmazın yarı hissesi, diğer eş tarafından tescil işleminden önce, kanun gereği kazanılmış sayılır (4721 s. K. m. 705/2). Kararda ayrıca üç rejim dönemi ayrı ayrı belirlenmiştir: 2002'ye kadar mal ayrılığı, 2002 ile sözleşme tarihi arasında edinilmiş mallara katılma, sözleşmeden sonra mal ortaklığı.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
03.11.2014 · E. 2014/15924 · K. 2014/19710

Sözleşme öncesine ait para ve onun faiz getirisi ortaklık malı değildir; sözleşme döneminde yatırılan tutarlar ortaklığa girer

Mal ortaklığı sözleşmesi bulunan eşlerden birinin banka hesabındaki para, yıllar içinde farklı hesaplara aktarılmış ve boşanma davasından bir hafta önce çekilerek hesap kapatılmıştı. Paranın bir bölümü sözleşmeden önceki birikime, bir bölümü ise sonraki yatırımlara dayanıyordu.

> *Şu halde anılan miktarlı paranın ilk yatırıldığı miktar ve bu miktarın faiz getirisi taraflar arasında düzenlenen mal ortaklığı sözleşmesi gereğince ortaklığa giren mallardan değildir (TMK.nun 257.md). Davacı eş adına 54.460 TL'sı vadeli hesap açıldıktan sonra, kapatıldığı tarihe dek değişik zamanlarda aynı hesaba toplam 8.400 TL'sı yatırılmıştır. Yatırılan bu miktar, ortaklığa ait bölüm olup ancak bu miktar kadarı davacının toplam ortaklık payından takas konusu olabilir. TMK'nun 271/2. maddesi uyarınca boşanma davasının açıldığı 13.10.2009 tarihi itibariyle eşler arasındaki mal rejimi sona ermiştir. TMK'nun 271/3.ve 275*

maddelerine göre mal ortaklığı rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan malların tasfiye anındaki değerlerinin hesaba katılacağı kuşkusuzdur.

DEĞERLENDİRME Daire, parayı kaynağına göre ikiye ayırmıştır: sözleşmeden önceki birikim ve onun faizi ortaklık malı değildir; sözleşme döneminde aynı hesaba yatırılan tutarlar ise ortaklığa girer ve yarısı bakımından değerlendirilir. Kararda ayrıca rejimin boşanma dava tarihinde sona erdiği ve sona erme anında mevcut malların tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılacağı belirtilmiştir.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
05.07.2018 · E. 2018/11610 · K. 2018/15025

Mal ortaklığı sözleşmesinin irade bozukluğu nedeniyle iptali istemi esastan incelenmelidir

Mirasçılar, mirasbırakan ile eşi arasında 1986'da noterde düzenlenen mal ortaklığı sözleşmesinin baskı altında ve gerçek dışı irade beyanlarıyla hazırlandığını ileri sürerek yokluğunun tespitini, olmazsa iptalini istemiştir. Mahkeme, sözleşmenin yeni Kanun karşısında geçerliliğini yitirdiği gerekçesiyle hukuki yarar yokluğundan davayı reddetmiştir.

> *Bu açıklamalara göre dava, irade fesadına dayalı 26.06.1986 tarihli mal ortaklığı sözleşmesinin iptali istemine ilişkindir. Mahkemece, bu yönden inceleme ve araştırma yapılarak...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı bozmuştur. Sözleşmeyi imzalayan tarafın özgür iradesiyle hareket edip etmediği araştırılmalı ve esas hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar verilmelidir; sözleşmenin içeriğine girilip yeni Kanun karşısında geçerliliğini yitirdiğinden söz edilerek hukuki yarar yokluğundan ret kararı verilmesi doğru değildir. Mal ortaklığı sözleşmesi de her sözleşme gibi irade bozukluğu iddiasıyla iptal davasına konu olabilir.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
28.11.2018 · E. 2017/15659 · K. 2018/19394

Yargılama sırasında eşin ölmesiyle mal rejimi sona erer ve tasfiye davasının görülebilirlik koşulu gerçekleşir; mirasçılara tebligat yapılmalıdır

Mal rejiminin tasfiyesi davası sürerken davacı eş ölmüştür. Mahkeme, dosya kapsamına uymayan bir gerekçeyle karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.

> *Somut olayda, davacı ile davalı 03.09.1984 tarihinde evlenmiş ve davacı eş Yargıtay temyiz incelemesi yapıldığı tarih itibariyle ölmüş, TMK'nin 225/1.maddesi uyarınca mal rejimi ölümle sona ermiştir. Bu durumda davanın görülebilirlik ön koşulu gerçekleşmiştir. Nitekim mahkemece verilen karar davacı eşin mirasçılarına tebliğ edilmiş, mirasçılar aynı vekile vekaletname vermişler ve karar vekil tarafından temyiz edilmiştir. HMK'nin 55.maddesi "Taraflardan birinin ölümü*

hâlinde, mirasçılar mirası kabul veya reddetmemişse, bu hususta kanunla belirlenen süreler geçinceye kadar dava ertelenir. Bununla beraber hâkim, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, talep üzerine davayı takip için kayyım atanmasına karar verebilir." hükmünü amirdir. Davacı eş karar tarihinden önce öldüğünden, mahkemece HMK'nin 55.maddesi uyarınca mirasçılarına tebligat yapılıp davayı takip edip etmeyeceklerinin sorulması, takip edeceklerini bildirmeleri halinde davaya kaldığı yerden devam edilmesi gerekirken, dosya kapsamına uygun düşmeyen yazılı gerekçe ile karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi doğru olmamıştır.

DEĞERLENDİRME Daire, önceki onama kararını kaldırarak hükmü bozmuştur. Eşin ölümüyle mal rejimi sona erdiğinden tasfiye davasının ön koşulu gerçekleşir ve dava düşmez. Mahkemenin yapması gereken, mirasçılara tebligat yaparak davayı takip edip etmeyeceklerini sormak ve takip edeceklerini bildirmeleri hâlinde yargılamaya kaldığı yerden devam etmektir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 179:** Mal rejiminin tasfiyesi.
- **TMK m. 205:** Sözleşmenin şekli.
- **TMK m. 256:** Mal ortaklığının kapsamı.
- **TMK m. 258:** Edinilmiş mallarda ortaklık.
- **TMK m. 259:** Diğer mal ortaklıkları.
- **TMK m. 260:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 261:** İspat.
- **TMK m. 262:** Olağan yönetim.
- **TMK m. 263:** Olağanüstü yönetim.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.
- **TMK m. 275:** Değerlendirme anı.

MADDE

258

A. Mülkiyet
II. Ortaklık malları
2. Sınırlı mal ortaklığı

a. Edinilmiş mallarda ortaklık

KANUN METNİ

(1) Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle sadece edinilmiş mallardan oluşan bir ortaklık kabul edebilirler.
(2) Kişisel malların gelirleri de bu ortaklığa dahildir.

MADDE ÖZETİ

Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle ortaklığı yalnız edinilmiş mallarla sınırlayabilirler; kişisel mallar ortaklık dışında kalır, ancak kişisel malların gelirleri ortaklığa dâhil olur (m. 258). Ortaklık, ancak bu sözleşmenin kurulmasından sonra edinilen malları kapsar; daha önce edinilenler rejimin dışındadır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Sınırlı mal ortaklığı	Ortaklığın kapsamının sözleşmeyle daraltıldığı mal ortaklığı türü (TMK m. 258, 259).
Edinilmiş mallarda ortaklık	Yalnız edinilmiş mallardan oluşan ortaklık (TMK m. 258/1).
Kişisel malların gelirleri	Genel mal ortaklığından farklı olarak bu ortaklığa dâhil olan gelirler (TMK m. 258/2).
Sözleşmenin kurulması	Ortaklığın kapsamının başladığı an (S. Sayısı 723, s. 101).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 258- Madde İsviçre Medenî Kanununun 223 üncü maddesinden alınmıştır. Maddede mal ortaklığı rejiminin ikinci türü olarak eşlerin mal rejimi sözleşmelerinde bu ortaklığın sadece edinilmiş mallarla sınırlı olarak kabul edebilecekleri öngörülmüştür. Bu durumda eşler arasında ortaklık rejimi sadece buna ilişkin mal rejimi sözleşme-

1 Yargıtay 8. HD, 15.05.2018, E. 2016/15076, K. 2018/12695.

> sinin kurulmasından itibaren edinilmiş mallarla sınırlı olarak söz konusu olacaktır. Maddenin ikinci fıkrası eşlerin kişisel mallarının gelirlerinin de genel mal ortaklığı rejiminden farklı olarak ortaklığa dahil olduğunu vurgulamaktadır. Bu düzenleme, edinilmiş mallara katılma rejiminin doğal bir sonucudur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 101*

Gerekçenin en çok işe yarayan cümlesi zaman sınırına ilişkin olanıdır: ortaklık, "buna ilişkin mal rejimi sözleşmesinin kurulmasından itibaren" edinilmiş mallarla sınırlıdır. Bu, sözleşme tarihini tasfiyenin kilit verisi hâline getirir. İkinci fıkra bakımından gerekçe, kişisel malların gelirlerinin ortaklığa dâhil olmasının genel mal ortaklığından farklı olduğunu açıkça vurgular; bunu da edinilmiş mallara katılma rejiminin doğal sonucu sayar. Tasarının 258. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun da sınırlı bir mal ortaklığına izin veriyordu. "Mahdut ortaklık" başlığı altındaki 234. madde, bugünkü edinilmiş mallarda ortaklığın karşılığıydı ve ortaklığa girecek malları "müktesep mallar" olarak tanımlıyordu. Eski metnin kapsamı bugünküne göre hem daha ayrıntılı hem de eşler arasında farklıydı; bugünkü düzenleme ise kısa ve eşitlikçidir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, ortaklığa dahil olacak malların; yalnız evliliğin devamı esnasında iki taraf şahsi mallarının ve bunlardan birinin istibdali suretiyle elde edecekleri malların hasılatiyle kocanın yine evliliğin devamı esnasında ıvazsız olmayan her türlü kazancından ve kadının kanunen mahfuz mallarından bulunmayan bu kabil kazançlarından teşekkül etmesini, evlenme mukavelelerinde, kabul edebilirler. Bu mallara müktesep mallar denir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 234

	743 sayılı Kanun m. 234	4721 sayılı Kanun m. 258
Adı	Müktesep mallara münhasır ortaklık	Edinilmiş mallarda ortaklık
Kuruluş	Evlenme mukavelesi	Mal rejimi sözleşmesi
Kapsam	Ayrıntılı sayım	Edinilmiş mallar
Eşler	Karı ve koca için farklı ölçüt	Eşitlik
Kişisel mal gelirleri	Ortaklığa dâhil	Ortaklığa dâhil

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; edinilmiş mallarda ortaklık sınırlı mal ortaklığı türü olarak düzenlendi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Türü	Mal ortaklığının ikinci türü	S. Sayısı 723, s. 101
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 223	S. Sayısı 723, s. 101
Kuruluş	Mal rejimi sözleşmesiyle	TMK m. 258/1
Kapsam	Yalnız edinilmiş mallar	TMK m. 258/1
Başlangıç	Sözleşmenin kurulmasından itibaren	S. Sayısı 723, s. 101
Kişisel mal gelirleri	Ortaklığa dâhildir	TMK m. 258/2
Genel ortaklıktan farkı	Kişisel mal gelirlerinin dâhil olması	S. Sayısı 723, s. 101
Şekil	Noterde düzenleme veya onaylama	TMK m. 205
Önceki dönem	Rejim başlamadan önceki mallar dışarıda	Yargıtay 8. HD, K. 2018/12695

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 223. maddesinden alınmıştır ve mal ortaklığı rejiminin **ikinci türünü** düzenler. Gerekçe iki noktayı açıkça belirtir. Birincisi zaman sınırıdır: "Bu durumda eşler arasında ortaklık rejimi sadece buna ilişkin mal rejimi sözleşmesinin kurulmasından itibaren edinilmiş mallarla sınırlı olarak söz konusu olacaktır." İkincisi kişisel malların gelirleridir: ikinci fıkra, bu gelirlerin de "genel mal ortaklığı rejiminden farklı olarak" ortaklığa dâhil olduğunu vurgular. Gerekçe bu düzenlemenin "edinilmiş mallara katılma rejiminin doğal bir sonucu" olduğunu ekler. Tasarının 258. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

Bu maddedeki ortaklık, adı benzese de yasal rejim olan **edinilmiş mallara katılma** ile aynı şey değildir. Katılma rejiminde her eş kendi malının maliki olmaya devam eder ve tasfiyede yalnız **parasal bir alacak** doğar; TMK m. 258'e göre kurulan ortaklıkta ise edinilmiş mallar üzerinde **elbirliği mülkiyeti** doğar (TMK m. 257/2) ve tasfiyede ayın istenebilir. İkinci fark gelirlerdedir: katılma rejiminde kişisel malların gelirleri edinilmiş mal sayılır (TMK m. 219), genel mal ortaklığında ortaklığa girmez, TMK m. 258'e göre kurulan ortaklıkta ise açıkça ortaklığa dâhildir. Üçüncü ve pratikte en çok atlanan nokta ise zamandır: ortaklık, sözleşmenin kurulmasından **sonra** edinilen malları kapsar. Daha önce edinilenler için hangi rejim yürürlükteyse onun kuralları, evlenmeden önce edinilenler için ise genel hükümler uygulanır.

II. Sınırlı Mal Ortaklığının Kurulması

- **Kural:** Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle sadece edinilmiş mallardan oluşan bir ortaklık kabul edebilirler (TMK m. 258/1).
- **Şekil:** Sözleşme noterde düzenleme ya da onaylama biçiminde yapılır (TMK m. 205).
- **Zaman:** Sözleşme evlenmeden önce ya da evlilik sırasında yapılabilir (TMK m. 203).
- **Ehliyet:** Ayırt etme gücüne sahip olmak gerekir; küçük ya da kısıtlı için yasal temsilcinin yazılı rızası aranır (TMK m. 204).
- **Seçim serbestisi:** Eşler ancak kanunda sayılan rejimlerden birini seçebilirler (TMK m. 202).
- **Sonuç:** Seçilen rejim genel mal ortaklığı değil, kapsamı daraltılmış bir ortaklıktır.

III. Ortaklığa Giren Mallar

- **Kural:** Ortaklık yalnız edinilmiş mallardan oluşur (TMK m. 258/1).
- **Başlangıç:** Gerekçeye göre ortaklık, sözleşmenin kurulmasından itibaren edinilmiş mallarla sınırlıdır (S. Sayısı 723, s. 101).
- **Önceki mallar:** Sözleşmeden önce edinilenler ortaklığa girmez; o dönemin rejimine tabidir (TMK m. 179).
- **Evlilik öncesi:** Mal rejimi başlamadan önce edinilen mal rejimin kapsamına hiç girmez.[2]
- **Kişisel mallar:** Kişisel mallar ortaklık dışında kalır (TMK m. 260).
- **İspat:** Kişisel mal olduğu ispatlanmadıkça tüm değerler ortaklık malı sayılır (TMK m. 261).

IV. Kişisel Malların Gelirleri

- **Kural:** Kişisel malların gelirleri de bu ortaklığa dâhildir (TMK m. 258/2).
- **Gerekçe:** Bu, genel mal ortaklığı rejiminden farklı bir düzenlemedir (S. Sayısı 723, s. 101).
- **Karşılaştırma:** Genel mal ortaklığında yalnız ortaklığa dâhil malların gelirleri ortaklığa girer (TMK m. 257).
- **Kapsam:** Kira, faiz, temettü ve benzeri getiriler bu kapsamdadır.
- **Neden:** Gerekçe bunu edinilmiş mallara katılma rejiminin doğal sonucu olarak açıklar (S. Sayısı 723, s. 101).
- **Sınır:** Kişisel malın kendisi değil, yalnız geliri ortaklığa girer.

2 Yargıtay 8. HD, 15.05.2018, E. 2016/15076, K. 2018/12695.

V. Yasal Rejimden Farkı

- **Ad benzerliği:** Yasal rejim "edinilmiş mallara katılma", bu ise "edinilmiş mallarda ortaklık"tır (TMK m. 218).
- **Mülkiyet:** Katılma rejiminde her eş kendi malının maliki kalır; burada elbirliği mülkiyeti doğar (TMK m. 257).
- **Talep türü:** Katılma rejiminde kural parasal alacaktır (TMK m. 239); ortaklıkta ayın istenebilir (TMK m. 256).
- **Gelirler:** Katılma rejiminde kişisel malların gelirleri edinilmiş mal sayılır (TMK m. 219).
- **Kuruluş:** Yasal rejim kendiliğinden uygulanır; bu ortaklık için sözleşme şarttır (TMK m. 202).
- **Tasarruf:** Ortaklıkta pay üzerinde tek başına tasarruf edilemez (TMK m. 257/3).

VI. Eski Sözleşmelerin Akıbeti

- **Dönüşüm:** 743 sayılı Kanun döneminde seçilen mal ortaklığı kendiliğinden devam etmez.[3]
- **Bir yıllık süre:** Eşler 01.01.2002'den başlayarak bir yıl içinde başka bir rejim seçmezlerse yasal rejimi seçmiş sayılırlar (4722 s. K. m. 10).
- **Sonuç:** Yeni bir sözleşme yapılmadıysa tasfiye edinilmiş mallara katılma hükümlerine göre yapılır.
- **Bugünkü uygulama:** Sınırlı mal ortaklığı isteyen eşlerin 4721 sayılı Kanun döneminde yeni bir sözleşme yapması gerekir.
- **Geriye etki:** Sözleşmeyle rejim geçmişe etkili kılınamaz (TMK m. 256).
- **Dönem ayrımı:** Her mal, edinildiği tarihte yürürlükte olan rejime tabidir.

VII. Usul

- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Rejim dışı istemler:** Rejim başlamadan önceki edinimlere ilişkin istemlerde genel mahkeme görevlidir.[4]
- **Kamu düzeni:** Görev kamu düzenine ilişkindir ve kendiliğinden gözetilir.
- **Ayrı dava:** Sözleşmenin hükümsüzlüğü bağımsız dava konusu yapılabilir.[5]
- **Kanun yolu:** Bölge adliye mahkemesinin görevli mahkemeye gönderme kararı kesindir.[6]

3 Yargıtay 2. HD, 22.01.2007, E. 2006/7017, K. 2007/113.
4 Yargıtay 8. HD, 15.05.2018, E. 2016/15076, K. 2018/12695.
5 Yargıtay 2. HD, 27.02.2008, E. 2007/1789, K. 2008/2393.
6 Yargıtay 2. HD, 19.01.2026, E. 2026/264, K. 2026/577.

- **Tasfiye:** Rejim sona erdiğinde ortaklık malları paylaşılır (TMK m. 271).

UYGULAMA NOTU

Edinilmiş mallarda ortaklık kurmayı düşünen eşler sözleşmeyi noterde yaptırmalı ve tarihini iyi saklamalıdır: ortaklığın kapsamı bu tarihten sonra edinilen mallarla sınırlıdır. Sözleşmede hangi malların hâlen kişisel mal sayılacağı tek tek yazılmalıdır; yazılmazsa TMK m. 261 gereği ispat yükü kişisel mal iddiasında bulunan tarafta kalır. Kişisel mallardan elde edilen gelirlerin (kira, faiz, kâr payı) ortaklığa gireceği bilinmelidir; bu, rejimi yasal rejimden ve genel mal ortaklığından ayıran en önemli noktadır. 2002 öncesinden kalma bir mal ortaklığı sözleşmesi bulunan eşler, bir yıllık süre içinde yeni bir sözleşme yapmadılarsa bugün büyük olasılıkla edinilmiş mallara katılma rejimindedir; tasfiye hesabı buna göre kurulmalıdır. Uyuşmazlık çıktığında talep ikiye ayrılmalıdır: rejim süresi içinde edinilen mallar için aile mahkemesinde, rejim başlamadan önce edinilenler için genel mahkemede dava açılmalıdır. Aksi hâlde dava görev yönünden reddedilir ve zaman kaybedilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
15.05.2018 · E. 2016/15076 · K. 2018/12695

Mal rejimi başlamadan önce edinilen hisse rejimin kapsamına girmez; bu isteme genel mahkeme bakar

Kadın, boşanma dilekçesiyle birlikte eşi adına kayıtlı taşınmazlar bakımından tapu iptali ve tescil ile mal rejiminden kaynaklanan alacak istemiştir. Taşınmazlardan birinin 2/4 hissesi evlenmeden önce, 12.03.1998 tarihinde edinilmişti; taraflar ise 30.07.1998 tarihinde evlenmişti. Aile mahkemesi bu istemi de esastan inceleyip reddetmiştir.

> *Taraflar 30.07.1998 tarihinde evlenmiş olup, bu hisse edinildiği tarih itibariyle mal rejimi henüz başlamamıştır. Bu şekildeki tapu iptal-tescil ve alacak talebi Borçlar Kanunu genel hükümleri uyarınca genel mahkemelerce tartışılıp değerlendirilerek hükme bağlanması gerekmekte olup; Mahkemece, talebin bu kısmının Aile hukukundan kaynaklanan uyuşmazlık olarak nitelendirilip esastan reddine karar verilmesi hatalıdır. Görev, kamu düzenine ilişkin olup mahkemece yargılamanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alınması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Karar, sınırlı mal ortaklığında da geçerli olan temel zaman kuralını gösterir: bir mal ancak rejim başladıktan sonra edinilmişse rejimin kapsamına girer. Evlenmeden ya da mal rejimi sözleşmesinin yapılmasından önce edinilen malvarlığı değerleri bakımından ileri sürülen tapu iptali ve alacak istemleri aile hukukundan değil, Borçlar Kanunu genel hükümlerinden doğar; bu nedenle aile mahkemesi değil genel mahkeme görevlidir. Görev kamu düzenine ilişkin olduğundan mahkeme bunu kendiliğinden gözetmek zorundadır.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
22.01.2007 · E. 2006/7017 · K. 2007/113

743 sayılı Kanun döneminde sözleşmeyle seçilen mal ortaklığı, 01.01.2002'den sonra bir yıl içinde yeni bir sözleşme yapılmazsa yasal rejime dönüşür

Eşler 1981'de evlenmiş, 15.11.1988 tarihinde noterde mal ortaklığı sözleşmesi düzenlemişlerdi. Koca 07.03.2003 tarihinde ölmüştür. Mirasçılar, mal ortaklığı sözleşmesinin iptalini, olmazsa tenkisini istemiştir. Eşler 4721 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonraki bir yıl içinde yeni bir mal rejimi sözleşmesi yapmamıştı.

> *4722 Sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanunun 10/1. maddesi uyarınca, Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında bu tarihe kadar tabi oldukları mal rejimi devam edecektir. Eşler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılacaklardır.*

DEĞERLENDİRME Daire, 743 sayılı Kanun döneminde sözleşmeyle kurulan mal ortaklığının kendiliğinden devam etmediğini belirtmiştir. Eşler 01.01.2002'den başlayarak bir yıl içinde başka bir rejim seçmedikleri için, kocanın 2003'teki ölümünde eşler edinilmiş mallara katılma rejimine tabiydi; tasfiyenin de bu rejim hükümlerine göre yapılması gerekir. Bugün sınırlı mal ortaklığı kurmak isteyen eşlerin, 4721 sayılı Kanun döneminde yeni bir mal rejimi sözleşmesi yapması zorunludur.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
27.02.2008 · E. 2007/1789 · K. 2008/2393

Mal ortaklığı sözleşmesinin hükümsüzlüğü istemi bağımsız bir dava olarak görülür ve hüküm yalnız bu istemle sınırlı kurulur

Taraflar arasındaki dava, yalnızca 30.11.1995 tarihli mal ortaklığı sözleşmesinin hükümsüzlüğüne ilişkindi. Aile mahkemesi bu istem hakkında karar verdi, hüküm temyiz edilmiştir.

> *...davanın; münhasıran 30.11.1995 tarihli mal ortaklığı sözleşmesinin hükümsüzlüğüne ilişkin olup, hükmün de buna ilişkin kurulmuş bulunmasına göre yerinde bulunmayan temyiz isteğinin reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA...*

DEĞERLENDİRME Karar, mal rejimi sözleşmesinin geçerliliğine ilişkin uyuşmazlığın tasfiye davasından ayrı, bağımsız bir dava konusu olabileceğini gösterir. Böyle bir davada hüküm yalnız sözleşmenin hükümsüzlüğü istemiyle sınırlı kurulur; tasfiyeye ilişkin alacak istemleri ayrıca ileri sürülmelidir. Sınırlı mal ortaklığı kuran bir sözleşmenin geçersizliği ileri sürülecekse, bu istemin ayrı dava konusu yapılabileceği akılda tutulmalıdır.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
19.01.2026 · E. 2026/264 · K. 2026/577

Bölge adliye mahkemesinin dosyayı görevli mahkemeye gönderme kararı kesindir; temyiz edilemez

Mal ortaklığı sözleşmesinin iptali davasında ilk derece mahkemesi görevsizlik kararı vermiştir. Bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu kabul ederek hükmü kaldırdı ve dosyayı ilk derece mahkemesine göndermiştir. Bu karar temyiz edilince bölge adliye mahkemesi ek kararla temyiz dilekçesini reddetmiştir; ek karar da temyiz edilmiştir.

> *Bölge adliye mahkemelerinin, davanın yeniden görülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine ilişkin kararları, 6100 sayılı Kanun'un 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca kesin olup aynı Kanun'un 362 nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi uyarınca temyiz edilemez.*

DEĞERLENDİRME Daire, ek kararı onayarak bu kararların kesin olduğunu ve temyiz edilemeyeceğini teyit etmiştir. Mal ortaklığı sözleşmesine ilişkin davalarda görev tartışması sık çıktığından bu usul kuralı pratikte önemlidir: bölge adliye mahkemesi kaldırma ve gönderme kararı verdiğinde yapılacak iş, temyiz yoluna gitmek değil, dosyanın gönderildiği mahkemede yargılamaya devam etmektir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi ve seçimlik rejimler.
- **TMK m. 203:** Mal rejimi sözleşmesi.
- **TMK m. 205:** Sözleşmenin şekli.
- **TMK m. 218:** Edinilmiş mallara katılma rejiminin kapsamı.
- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 256:** Mal ortaklığının kapsamı.
- **TMK m. 257:** Genel mal ortaklığı.
- **TMK m. 259:** Diğer mal ortaklıkları.
- **TMK m. 260:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 261:** İspat.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.

MADDE

259

A. Mülkiyet
II. Ortaklık malları
2. Sınırlı mal ortaklığı

b. Diğer mal ortaklıkları

KANUN METNİ

(1) Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle belirli malvarlığı değerlerini veya türlerini, özellikle taşınmaz malları, bir eşin kazancını, bir meslek veya sanat icrası için kullandığı malları ortaklık dışında tutabilirler.
(2) Aksi sözleşmede öngörülmedikçe bu malların gelirleri ortaklığa dahil değildir.

MADDE ÖZETİ

Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle belirli malvarlığı değerlerini ya da türlerini ortaklık dışında tutabilir; aksi kararlaştırılmadıkça bu malların gelirleri de ortaklığa girmez (m. 259). Ancak bu serbestinin sınırı vardır: mal rejimi sözleşmesinin konusu kanunla sınırlandırılmıştır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Ortaklık dışı mal	Sözleşmeyle ortaklığın kapsamı dışında bırakılan malvarlığı değeri (TMK m. 259/1).
Malvarlığı türü	Taşınmazlar, kazanç, meslek malları gibi kategoriler (TMK m. 259/1).
Ortaklık dışı malın geliri	Aksi kararlaştırılmadıkça ortaklığa girmeyen getiri (TMK m. 259/2).
Sözleşme özgürlüğünün sınırı	Mal rejimi sözleşmesinin konusunun kanunla sınırlı olması.[2]

1 Yargıtay HGK, 14.05.2014, E. 2013/1077, K. 2014/664.
2 Yargıtay HGK, 14.05.2014, E. 2013/1077, K. 2014/664.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 259- Madde İsviçre Medenî Kanununun 224 üncü maddesinden alınmıştır. Maddede eşlerin mal rejimi sözleşmeleriyle genel mal ortaklığı ve edinilmiş mallarda ortaklık yerine bazı malvarlığı değerlerini veya türlerini ortaklık dışında tutmak suretiyle farklı bir mal ortaklığını kabul edebilecekleri öngörülmüştür. Örneğin eşler belirli tasarruflarını, kazançlarını, meslek veya sanat icrasının gerektirdiği malvarlığı değerlerinin sözleşmeyle ortaklık rejimi dışında tutabilirler. Maddenin ikinci fıkrasında, eşlerin mal sözleşmesiyle ortaklık dışında tuttukları malların gelirlerinin, aksinin kararlaştırılmamış olduğu hâllerde mal ortaklığına dahil olacağı öngörülmüştür.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 101*

Gerekçenin birinci paragrafı maddenin amacını iyi özetler: mal ortaklığı katı bir kalıp değildir, eşler kendi ihtiyaçlarına göre ortaklığın kapsamını daraltabilirler. Buna karşılık **ikinci paragraf, açıkladığı fıkranın tam tersini söylemektedir.** Kanunun ikinci fıkrası "Aksi sözleşmede öngörülmedikçe bu malların gelirleri ortaklığa dahil değildir" derken, gerekçe bu gelirlerin aksi kararlaştırılmadıkça ortaklığa dâhil olacağını yazar. Tasarı metni ile Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin bu fıkrada aynıdır ve Tasarının 259. maddesi Komisyonun değişiklik listesinde yer almaz (S. Sayısı 723, s. 311-314); dolayısıyla ortada bir Komisyon değişikliği değil, gerekçedeki bir yazım yanlışlığı vardır. Uyuşmazlıkta uygulanacak olan kanun metnidir.

Eski Kanun da aynı imkânı tanıyordu. "Mahdut ortaklık" başlığı altındaki 233. madde, eşlerin evlenme mukavelesiyle bazı malları, özellikle taşınmazları ortaklıktan çıkarabileceklerini düzenliyordu. Bugünkü metin bu hükmün kapsamını genişletmiş, kazanç ile meslek ve sanat mallarını da açıkça saymış, ayrıca ortaklık dışı malların gelirlerinin akıbetini kurala bağlamıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, evlenme mukavelesiyle bazı malların bilhassa gayri menkullerin ortaklıktan çıkarılmasını şart ederek mahdut bir mal ortaklığı usulü kabul edebilirler.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 233

	743 sayılı Kanun m. 233	4721 sayılı Kanun m. 259
Yetki	Bazı malları ortaklıktan çıkarma	Belirli değer ve türleri dışarıda tutma
Örnekler	Gayrimenkuller	Taşınmazlar, kazanç, meslek malları
Gelirler	Düzenlenmemiş	Kural olarak ortaklık dışında
Şekil	Evlenme mukavelesi	Mal rejimi sözleşmesi
Sınır	Ortaklık usulü içinde kalma	Kanunla sınırlı sözleşme konusu

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; ortaklık dışı malların gelirleri kurala bağlandı	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Yetki	Belirli malları ortaklık dışında tutma	TMK m. 259/1
Örnekler	Taşınmazlar, kazanç, meslek malları	TMK m. 259/1
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 224	S. Sayısı 723, s. 101
Şekil	Mal rejimi sözleşmesi	TMK m. 205
Gelirler	Aksi kararlaştırılmadıkça ortaklığa girmez	TMK m. 259/2
Sınır	Sözleşmenin konusu kanunla sınırlı	Yargıtay HGK, K. 2014/664
Nitelik	Mal rejimi sözleşmesi, vasiyetname değil	Yargıtay 7. HD, K. 2023/1852
Tasfiye	Sözleşmenin kendi maddeleri gözetilir	Yargıtay 8. HD, K. 2021/3189
Kişisel mal	Ortaklığa dâhil olmayan mallar kişisel maldır	TMK m. 260

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 224. maddesinden alınmıştır. Gerekçe, eşlerin genel mal ortaklığı ve edinilmiş mallarda ortaklık yerine "bazı malvarlığı değerlerini veya türlerini ortaklık dışında tutmak suretiyle farklı bir mal ortaklığını" kabul edebileceklerini belirtir ve örnek verir: belirli tasarruflar, kazançlar, meslek veya sanat icrasının gerektirdiği malvarlığı değerleri. Böylece mal ortaklığı, eşlerin ihtiyacına göre ölçülendirilebilir bir rejim hâline gelir. Tasarının 259. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

Bu maddede **gerekçe ile madde metni birbirini tutmamaktadır** ve bu, uygulamada hataya yol açabilecek bir ayrıntıdır. Kanunun ikinci fıkrası açıktır: "Aksi sözleşmede öngörülmedikçe bu malların gelirleri ortaklığa dahil değildir." Yani ortaklık dışında tutulan malın geliri de kural olarak ortaklık dışındadır. Buna karşılık madde gerekçesinin ikinci paragrafı bunun tam tersini söyler ve gelirlerin "aksinin kararlaştırılmamış olduğu hâllerde mal ortaklığına dahil olacağı"nı belirtir. Tasarı metni ile Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin bu fıkrada aynıdır ve madde

Komisyonun değişiklik listesinde yer almaz; dolayısıyla ortada bir Komisyon değişikliği değil, gerekçedeki bir yazım yanlışlığı vardır. Uygulanacak olan **kanun metnidir**: aksi sözleşmede yazılmadıkça ortaklık dışı malın geliri de ortaklığa girmez. Sözleşme hazırlarken bu noktayı açıkça yazmak, ileride çıkacak tartışmayı baştan bitirir.

II. Ortaklık Dışında Tutulabilecek Mallar

- **Kural:** Eşler belirli malvarlığı değerlerini veya türlerini ortaklık dışında tutabilirler (TMK m. 259/1).
- **Taşınmazlar:** Madde taşınmaz malları açıkça örnek gösterir (TMK m. 259/1).
- **Kazanç:** Bir eşin kazancı ortaklık dışında bırakılabilir (TMK m. 259/1).
- **Meslek malları:** Bir meslek ya da sanat icrası için kullanılan mallar da dışarıda tutulabilir (TMK m. 259/1).
- **Gerekçedeki örnekler:** Belirli tasarruflar, kazançlar ve meslek icrasının gerektirdiği değerler sayılmıştır (S. Sayısı 723, s. 101).
- **Belirlilik:** Ortaklık dışında tutulan mallar sözleşmede belirlenebilir biçimde gösterilmelidir.

III. Sözleşme Özgürlüğünün Sınırı

- **Kural:** Mal rejimi sözleşmesinin konusu kanunla sınırlandırılmıştır.[3]
- **Üç konu:** Rejim tipini seçme, bazı malları paylaşım dışı bırakma ve artık değere katılma oranını değiştirme.
- **Rejim tipi:** Eşler ancak kanunda sayılan rejimlerden birini seçebilir (TMK m. 202).
- **Sınır dışı düzenlemeler:** Terekeye ilişkin ölüme bağlı düzenlemeler mal rejimi sözleşmesi sayılmaz.
- **Nitelendirme:** Böyle bir hüküm koşulları varsa miras sözleşmesi olarak ayakta tutulabilir (4721 s. K. m. 545).
- **Sonuç:** Sözleşmeye konulan her hüküm mal rejimi hükmü değildir; her biri ayrı değerlendirilir.

IV. Ortaklık Dışı Malların Gelirleri

- **Kural:** Aksi sözleşmede öngörülmedikçe bu malların gelirleri ortaklığa dâhil değildir (TMK m. 259/2).

3 Yargıtay HGK, 14.05.2014, E. 2013/1077, K. 2014/664.

- **Aksi kararlaştırma:** Eşler sözleşmede gelirlerin ortaklığa gireceğini yazabilirler.
- **Gerekçe farkı:** Madde gerekçesi bu fıkrayı ters yönde açıklar (S. Sayısı 723, s. 101).
- **Uygulanacak metin:** Çelişki hâlinde kanun metni esas alınır (4721 s. K. m. 1).
- **Karşılaştırma:** Edinilmiş mallarda ortaklıkta kişisel malların gelirleri ortaklığa girer (TMK m. 258).
- **Genel ortaklık:** Genel mal ortaklığında yalnız ortaklık mallarının gelirleri ortaklığa girer (TMK m. 257).

V. Sözleşmenin Niteliği ve Şekli

- **Şekil:** Mal rejimi sözleşmesi noterde düzenleme ya da onaylama biçiminde yapılır (TMK m. 205).
- **Zaman:** Evlenmeden önce ya da evlilik sırasında yapılabilir (TMK m. 203).
- **Vasiyetname değildir:** Noterde düzenlenen mal ortaklığı mukavelesi bir mal rejimi sözleşmesidir.[4]
- **Dava türü:** Sözleşmeye itiraz, vasiyetnamenin iptali davasıyla ileri sürülemez.
- **Ehliyet:** Ayırt etme gücü aranır; küçük ve kısıtlı için yasal temsilcinin yazılı rızası gerekir (TMK m. 204).
- **Değiştirme:** Eşler rejimi kanun sınırları içinde değiştirebilir ya da kaldırabilir (TMK m. 203).

VI. Tasfiyede Sözleşmenin Rolü

- **İki katman:** Tasfiyede önce kanun, sonra eşlerin sözleşmesi uygulanır.[5]
- **Ortaklık malı tespiti:** Hangi malın ortaklık malı olduğu sözleşmeye göre belirlenir.
- **Değerleme:** Sona erme anındaki duruma göre tasfiye anındaki sürüm değeri esas alınır (TMK m. 275).
- **Tasfiye payı:** Sağ kalan eşin payının hangi malı karşıladığı ayrıca değerlendirilir.
- **Kesin hüküm:** Terekenin tespitine ilişkin hüküm tasfiye davası bakımından kesin hüküm oluşturmaz.
- **İspat:** Kişisel mal olduğu ispatlanmadıkça tüm değerler ortaklık malı sayılır (TMK m. 261).

4 Yargıtay 7. HD, 30.03.2023, E. 2022/219, K. 2023/1852.
5 Yargıtay 8. HD, 06.04.2021, E. 2020/1144, K. 2021/3189.

VII. Sözleşme Hazırlarken

- **Belirleme:** Ortaklık dışında tutulan mallar tek tek ya da tür olarak yazılmalıdır.
- **Gelirler:** Gelirlerin akıbeti açıkça kararlaştırılmalıdır (TMK m. 259/2).
- **Kişisel mal:** Ortaklığa dâhil olmayan mallar kişisel mal sayılır (TMK m. 260).
- **Saklı pay:** Saklı pay olarak istenebilecek değerler bakımından sınırlama vardır (TMK m. 260/3).
- **Sona erme:** Rejimin nasıl sona ereceği kanunla belirlidir (TMK m. 271).
- **Üçüncü kişiler:** Ortaklık borçlarından sorumluluk ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 268).

UYGULAMA NOTU

Mal ortaklığı daraltılmak isteniyorsa sözleşme soyut ifadelerle değil, sayarak yazılmalı; hangi taşınmazın, hangi hesabın, hangi meslek ekipmanının ortaklık dışında olduğu açıkça belirtilmelidir. En çok atlanan nokta gelirlerdir: kanun, ortaklık dışı malın gelirinin de ortaklığa girmeyeceğini söyler; aksi isteniyorsa bunun sözleşmeye yazılması zorunludur. Gerekçedeki ters ifadeye aldanılmamalıdır; uygulanacak olan kanun metnidir. Sözleşmeye "ölürsem her şey eşime kalsın" türünden bir madde konulmamalıdır; bu bir mal rejimi hükmü değildir ve ancak miras sözleşmesi ya da vasiyetname koşullarını taşıyorsa geçerli olur, taşımıyorsa geçersiz sayılır. Hâlihazırda böyle bir sözleşme varsa her maddesi ayrı ayrı değerlendirilmelidir: bir kısmı mal rejimi hükmü, bir kısmı ölüme bağlı tasarruf olabilir. Tasfiyede önce kanunun kuralları, sonra sözleşmenin ilgili maddeleri uygulanmalıdır; sözleşmede bir malın belirli bir eşe verileceği yazıyorsa bunun tasfiye payını karşılayıp karşılamadığı hesaplanmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
14.05.2014 · E. 2013/1077 · K. 2014/664

Mal rejimi sözleşmesinin konusu kanunla sınırlıdır; sözleşmeye konulan ölüme bağlı düzenleme mal rejimi hükmü sayılmaz

Eşler 1955'te evlenmiş, 1971'de noterde "Re'sen Umumi Mal Ortaklığı Mukavelesi" düzenlemişlerdi. Sözleşmenin 6. maddesinde, eşlerden birinin diğerinden önce ölmesi hâlinde ortaklığa ait malların tamamının sağ kalan eşe ait olacağı kararlaştırılmıştı. Koca 2003'te ölmüştür. Sağ kalan eş bu maddeye dayanarak taşınmaz ve aracın kendisine ait olduğunun tespitini istemiştir; mirasçı ise rejimin 01.01.2002'de yasal rejime dönüştüğünü, dolayısıyla bu maddenin de geçersiz olduğunu savunmuştur.

> *"Zira yasada mal rejimi sözleşmesinin konusu sınırlandırılmıştır. Bu sınır, mal rejimi sözleşmesinin sadece yasada sayılan mal rejimi tiplerinden birisini*

seçme(TMK m. 202/1, 203), seçilen mal rejimi çerçevesinde kimi malların kişisel mal olarak kabulü ile paylaşım dışı bırakılması, artık değere katılma oranını değiştirme(TMK m. 237/1) gibi hususları düzenlemedir. Somut uyuşmazlıktaki gibi ölüme bağlı olarak eşlerin terekeleri konusunda yapacakları düzenlemeleri, artık mal rejimi sözleşmesi olarak kabul etmeye yasal imkan bulunmamaktadır.

DEĞERLENDİRME Kurul, mal rejimi sözleşmesiyle nelerin kararlaştırılabileceğini üç başlıkta toplamıştır: kanunda sayılan rejim tiplerinden birini seçmek, seçilen rejim çerçevesinde bazı malları kişisel mal sayarak paylaşım dışı bırakmak ve artık değere katılma oranını değiştirmek. Bu sayım, TMK m. 259'daki "belirli malvarlığı değerlerini veya türlerini ortaklık dışında tutma" yetkisinin sınırını da gösterir. Eşlerin terekeleri hakkında ölüme bağlı olarak yaptıkları düzenlemeler mal rejimi sözleşmesi sayılmaz; Kurul somut olayda 6. maddeyi bir olumlu miras sözleşmesi olarak nitelendirmiş ve resmî vasiyetname şeklinde düzenlendiği için geçerli kabul ederek direnme kararını değişik gerekçeyle onamıştır.

2 **YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ**
30.03.2023 · E. 2022/219 · K. 2023/1852

Noterde düzenlenen "mal ortaklığı evlenme mukavelesi" bir mal rejimi sözleşmesidir; vasiyetname olarak iptali istenemez

Mirasçılar, mirasbırakan ile eşi arasında 1990'da noterde düzenlenen "düzenleme şeklinde mal ortaklığı evlenme mukavelesi" başlıklı senedin resmî vasiyetname niteliğinde olduğunu ve şekle aykırı düzenlendiğini ileri sürerek iptalini istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı reddetti, bölge adliye mahkemesi senedin mal rejimi sözleşmesi olduğu ve vasiyetname niteliği taşımadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

> *Uyuşmazlık; eşler arasında noterde düzenlenen mal ortaklığı şeklindeki mal rejimi sözleşmesinin iptali istemine ilişkindir. 2. İlgili Hukuk 743 sayılı Medeni Kanun'un 222 nci maddesi (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 276 ncı maddesi). 3. Değerlendirme 1. Bölge adliye mahkemelerinin nihai kararlarının bozulması 6100 sayılı Kanun'un 371 inci maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı hâlinde mümkündür. 2. Temyizen incelenen karar, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kuralları ile hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, dava şartlarına, yargılama ve ispat kuralları ile kararda belirtilen gerekçelere göre usul ve kanuna uygun olup davacılar vekilince temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenler kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire, bölge adliye mahkemesi kararını onamıştır. Onanan karara göre senet, eşler arasında düzenlenen bir mal rejimi sözleşmesidir ve vasiyetname niteliği taşımadığından vasiyetnamenin iptali davasına konu edilemez; sözleşme ayrıca yapıldığı dönemde aranan sulh hukuk hâkiminin tasdiki koşulunu da yerine getirmişti. Karar, mal ortaklığı sözleşmesinin hangi dava türüyle tartışıla-

cağını gösterir: sözleşmeye itiraz, vasiyetnamenin iptali davasıyla değil, sözleşmenin geçersizliği ya da iptali davasıyla ileri sürülmelidir.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
06.04.2021 · E. 2020/1144 · K. 2021/3189

Tasfiyede sözleşmenin kendi maddeleri gözetilir; sağ kalan eşin tasfiye payının hangi malı karşıladığı ayrıca değerlendirilir

Eşler 1973'te evlenmiş, 27.12.2002'de noterde mal ortaklığı sözleşmesi yapmışlardı. Koca 2006'da ölmüştür. Sağ kalan eş, sözleşmenin 19. ve 20. maddelerine dayanarak yazlık ile kışlık konutun ve bir dükkânın kendisine verilmesini isteyerek mal ortaklığı rejiminin tasfiyesi davası açmıştır. Mahkeme önce davayı kesin hüküm nedeniyle reddetmiştir.

> *...eşler arasında noterde yapılan mal ortaklığı sözleşmesine göre 1744 parsel 2 nolu meskenin ortaklık malı olduğu kabul edilerek, öncelikle mal rejiminin sona erdiği tarihteki durumlarına göre 2 nolu mesken ve Citibanktaki paranın tasfiye tarihi (bozmadan sonra verilecek karara en yakın tarih) itibariyle evin sürüm (rayiç), paranın reel değerlerinin tespit edilip, davacı sağ eşin bu değerler üzerinden tasfiye payı hesaplanarak, bu payın tasfiyeye konu 2 nolu meskenin kural olarak mirasçılara kalan diğer 1/2 hissesini karşılayıp karşılayamayacağı değerlendirilip; yasal mevzuat ve eşler arasında yapılan sözleşmenin 19. maddesi gözetilerek sonucuna göre Citibanktaki para ve 2 nolu mesken yönünden bir karar verilmesi gerektiğine işaret edilerek hüküm davacı yararına bozulmuş...*

DEĞERLENDİRME Alıntı, Dairenin kendi önceki bozma kararından yaptığı aktarımdır ve mal ortaklığında tasfiyenin iki katmanlı yürüdüğünü gösterir: önce kanun, sonra eşlerin sözleşmesi. Hangi malın ortaklık malı olduğu sözleşmeye göre belirlenir; sağ kalan eşin tasfiye payı sona erme tarihindeki duruma ve tasfiye tarihindeki sürüm değerine göre hesaplanır; son olarak bu payın mirasçılara kalan hisseyi karşılayıp karşılamadığı ve sözleşmenin ilgili maddesinin ne öngördüğü değerlendirilir. Kararda ayrıca terekenin tespitine ilişkin önceki hükmün tasfiye davası bakımından kesin hüküm oluşturmadığı belirtilmiştir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi ve seçimlik rejimler.
- **TMK m. 203:** Mal rejimi sözleşmesi.
- **TMK m. 204:** Sözleşme ehliyeti.
- **TMK m. 205:** Sözleşmenin şekli.
- **TMK m. 256:** Mal ortaklığının kapsamı.
- **TMK m. 257:** Genel mal ortaklığı.
- **TMK m. 258:** Edinilmiş mallarda ortaklık.
- **TMK m. 260:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 261:** İspat.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.
- **TMK m. 275:** Değerlendirme anı.

MADDE

260

A. Mülkiyet
III. Kişisel mallar

KANUN METNİ

(1) Kişisel mallar, mal rejimi sözleşmesi, üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması veya kanunla belirlenir.
(2) Eşlerden her birinin sadece kişisel kullanımına ayrılmış olan eşyası ile manevî tazminat alacakları kanundan dolayı kişisel malıdır.
(3) Bir eşin saklı pay olarak isteyebileceği malvarlığı değerleri, mal rejimi sözleşmesiyle ortaklığa dahil edildiği ölçüde, mirasbırakanları tarafından kendisine kişisel mal olarak kazandırılamaz.

MADDE ÖZETİ

Mal ortaklığında kişisel mallar üç kaynaktan doğar: mal rejimi sözleşmesi, üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması ve kanun (m. 260). Kanundan dolayı kişisel mal olanlar, eşlerin sadece kişisel kullanımına ayrılmış eşyası ile manevî tazminat alacaklarıdır; düğünde takılan ziynet de bu kapsamda kişisel mal sayılır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Kişisel mal	Ortaklığa dâhil olmayan mal (S. Sayısı 723, s. 101).
Karşılıksız kazandırma	Bağışlama amacıyla (causa donandi) yapılan kazandırma.[2]
Kişisel kullanıma ayrılmış eşya	Yalnız bir eşin kullanımına özgülenmiş eşya (TMK m. 260/2).
Saklı pay sınırı	Saklı pay değerlerinin sözleşmeyle ortaklığa girdiği ölçüde kişisel mala dönüştürülememesi (TMK m. 260/3).

1 Yargıtay 3. HD, 04.07.2019, E. 2019/1799, K. 2019/5672.
2 Yargıtay HGK, 17.12.2019, E. 2017/1618, K. 2019/1370.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 260- Madde İsviçre Medenî Kanununun 225 inci maddesinden alınmıştır. Ortaklığa dahil olmayan malların tümü kişisel maldır. Bu madde ile mal ortaklığı rejiminde eşlerin kişisel mallarının üç hâlde ortaya çıkabileceği belirlenmiştir. Buna göre nelerin kişisel mal olduğu, eşlerin yaptıkları mal rejimi sözleşmesine, böyle bir malın üçüncü kişi tarafından karşılıksız olarak verilmesine ya da kanuna dayanır. Maddenin ikinci fıkrasında yasa gereği kişisel mal sayılan mallar belirlenmiştir. Buna göre edinilmiş mallara katılma rejiminde olduğu gibi eşlerin kişisel kullanımına hizmet eden eşya ile manevi tazminat alacakları kanun gereği kişisel mallardır. Maddenin üçüncü fıkrasında eşlerden birinin saklı pay olarak isteyebileceği malvarlığı değerlerinin, mal rejimi sözleşmesiyle ortaklığa dahil edildiği ölçüde, mirasbırakanları tarafından kişisel mal hâline dönüştürülemeyeceği düzenlenmektedir. Böylece üçüncü kişiler tarafından karşılıksız kazandırmalarıyla mal rejimi sözleşmesinde ortaklığa dahil olmasını öngörmesi ilkesinin bertaraf edilmesi önlenmiştir. Bu yolla mal ortaklığı rejimi ve ortaklık malları korunmak istenmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 101*

Gerekçenin ilk cümlesi maddeyi anlamanın anahtarıdır: kişisel mal, ortaklığa girmeyen maldır; yani önce ortaklığın kapsamı belirlenir, geriye kalan kişisel mal sayılır. Bu kurgu, TMK m. 261'deki karineyle birleştiğinde pratikte şu sonucu doğurur: bir malın kişisel mal olduğunu iddia eden taraf, onun üç kaynaktan birine dayandığını göstermek zorundadır. Üçüncü fıkra bakımından gerekçe amacı açıkça yazar: eşlerin sözleşmeyle ortaklığa soktukları saklı pay değerlerinin, mirasbırakanların kazandırmalarıyla ortaklıktan çekilip alınması önlenmek istenmiştir. Tasarının 260. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun'da kişisel mallar ayrı bir maddede toplanmamıştı; mal ortaklığını düzenleyen 211. maddenin üçüncü fıkrası, hangi malların ortaklığa alınamayacağını belirtiyordu. Buna göre karşılıksız kazandırma yoluyla edinilmiş olup kazandıranın iradesi gereği ortaklık dışında kalması gereken mallar ile kanunen mahfuz sayılan mallar ortaklığa dâhil edilemezdi. Bugünkü metin bu fikri korumuş, ancak kişisel malı üç kaynağa bağlayarak sistemleştirmiş ve kişisel eşya ile manevî tazminat alacaklarını açıkça saymıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Teberru tarikiyle iktisab edilmiş olup ta mal ortaklığından hariç kalması teberru edenin arzusu muktezası olan yahut kanunen mahfuz mallardan addedilen mallar, ortaklığa ithal edilemez.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 211/3

	743 sayılı Kanun m. 211/3	4721 sayılı Kanun m. 260
Düzenleme yeri	Mal ortaklığı maddesi içinde	Ayrı madde

	743 sayılı Kanun m. 211/3	4721 sayılı Kanun m. 260
Kaynaklar	Teberru edenin iradesi ve kanun	Sözleşme, üçüncü kişi kazandırması, kanun
Kişisel eşya	Ayrıca sayılmamış	Açıkça sayılmış
Manevî tazminat	Ayrıca sayılmamış	Açıkça sayılmış
Saklı pay	Mahfuz mallar korunmuş	Ayrıntılı sınır

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; kişisel malın üç kaynağı belirlendi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	Ortaklığa dâhil olmayan mallar kişisel maldır	S. Sayısı 723, s. 101
Birinci kaynak	Mal rejimi sözleşmesi	TMK m. 260/1
İkinci kaynak	Üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması	TMK m. 260/1
Üçüncü kaynak	Kanun	TMK m. 260/1
Kanundan doğanlar	Kişisel kullanıma ayrılmış eşya ve manevî tazminat	TMK m. 260/2
Ziynet	Kim takarsa taksın kadına bağışlanmış sayılır	Yargıtay 3. HD, K. 2019/5672
Bağış ölçütü	Kazandırmanın bağışlama amacıyla yapılması	Yargıtay HGK, K. 2019/1370
Manevî tazminat	Kişisel maldır, borç kalemi değildir	Yargıtay 8. HD, K. 2013/7805
Saklı pay	Sözleşmeyle ortaklığa girdiği ölçüde kişisel mala dönüştürülemez	TMK m. 260/3

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 225. maddesinden alınmıştır. Gerekçe önce temel kuralı koyar: "Ortaklığa dahil olmayan malların tümü kişisel maldır." Ardından kişisel malın üç kaynağını sayar: eşlerin yaptıkları mal rejimi sözleşmesi, bir malın üçüncü kişi tarafından karşılıksız olarak verilmesi ve kanun. İkinci fıkra bakımından gerekçe, edinilmiş mallara katılma rejiminde olduğu gibi kişisel kullanıma hizmet eden eşya ile manevî tazminat alacaklarının kanun gereği kişisel mal olduğunu belirtir. Üçüncü fıkranın amacı ise açıktır: saklı

pay değerlerinin mirasbırakan tarafından kişisel mal hâline getirilmesi yoluyla ortaklığın boşaltılmasını önlemek. Tasarının 260. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

Maddenin ikinci kaynağı olan "**üçüncü kişinin** karşılıksız kazandırması" ifadesindeki sözcük gözden kaçırılmamalıdır. Mal ortaklığında bir malı kanun gereği kişisel mal hâline getiren şey, üçüncü bir kişiden gelen karşılıksız kazandırmadır: miras, bağış, aileden gelen ziynet gibi. Eşin diğer eşe yaptığı kazandırma bu kapsamda değildir; o ancak mal rejimi sözleşmesinde öngörülmüşse kişisel mal olur. Uygulamada eşler arasındaki kazandırmalarda bağış kabulü dar yorumlanmaktadır: kazandırmanın bağışlama amacıyla yapılmış olması gerekir ve eşlerin dayanışma ile birlikte yatırım yapmaları bağış sayılmaz.[3] Buna karşılık bir eşin kendi adına kayıtlı bir malı diğerine devretmesi gizli bağış olarak değerlendirilebilir. İkinci dikkat noktası üçüncü fıkradır: bir eşin saklı pay olarak isteyebileceği değerler, mal rejimi sözleşmesiyle ortaklığa dâhil edildiği ölçüde, mirasbırakanı tarafından ona kişisel mal olarak kazandırılamaz. Bu hüküm, üçüncü kişilerin kazandırma yoluyla eşlerin sözleşme iradesini boşa çıkarmasını engeller.

II. Kişisel Malın Üç Kaynağı

- **Kural:** Kişisel mallar mal rejimi sözleşmesi, üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması veya kanunla belirlenir (TMK m. 260/1).
- **Temel ölçüt:** Gerekçeye göre ortaklığa dâhil olmayan malların tümü kişisel maldır (S. Sayısı 723, s. 101).
- **Sözleşme:** Eşler belirli malları ortaklık dışında tutarak kişisel mal hâline getirebilir (TMK m. 259).
- **Üçüncü kişi:** Miras, bağış gibi karşılıksız kazandırmalar kişisel mal doğurur (TMK m. 260/1).
- **Kanun:** İkinci fıkrada sayılan iki kalem kendiliğinden kişisel maldır (TMK m. 260/2).
- **Sonuç:** Bu üç kaynağa girmeyen her değer ortaklık malı sayılır (TMK m. 261).

III. Kanundan Doğan Kişisel Mallar

- **Kişisel eşya:** Eşlerden her birinin sadece kişisel kullanımına ayrılmış eşyası (TMK m. 260/2).

3 Yargıtay HGK, 17.12.2019, E. 2017/1618, K. 2019/1370.

- **Manevî tazminat:** Manevî tazminat alacakları kanundan dolayı kişisel maldır (TMK m. 260/2).
- **Yasal rejimle paralellik:** Gerekçe bunu edinilmiş mallara katılma rejimindeki düzenlemeye bağlar (S. Sayısı 723, s. 101).
- **Ziynet:** Düğünde takılan ziynet eşyası kişisel mal niteliği kazanır.[4]
- **Tazminatın niteliği:** Boşanma tazminatı tasfiye hesabında borç kalemi sayılamaz.[5]
- **Kapsam dışı:** Maddî tazminat kanunda kişisel mal olarak sayılmamıştır.

IV. Karşılıksız Kazandırmanın Belirlenmesi

- **Ölçüt:** Kazandırmanın bağışlama amacıyla (causa donandi) yapılmış olması gerekir.[6]
- **Eşler arası katkı:** Bir eşin diğerinin malvarlığına yaptığı katkı bağış değildir.
- **Birlikte yatırım:** Dayanışma ve güvene dayanan ortak yatırımlar bağış sayılmaz.
- **Gizli bağış:** Bir eşin kendi adına kayıtlı malı diğerine devretmesi gizli bağış olabilir.[7]
- **Üçüncü kişiden alım:** Üçüncü kişiden alınıp eş adına tescil edilen malda bağış iradesi kabul edilemez.
- **Madde metni:** TMK m. 260/1 yalnız üçüncü kişinin karşılıksız kazandırmasını kişisel mal kaynağı sayar.

V. Saklı Pay Sınırı

- **Kural:** Saklı pay olarak istenebilecek değerler, sözleşmeyle ortaklığa dâhil edildiği ölçüde kişisel mal olarak kazandırılamaz (TMK m. 260/3).
- **Amaç:** Gerekçeye göre mal ortaklığı rejimini ve ortaklık mallarını korumaktır (S. Sayısı 723, s. 101).
- **Kim bağlıdır:** Sınır, eşin mirasbırakanlarına yöneliktir.
- **Kapsam:** Yalnız saklı pay olarak istenebilecek değerler bakımından geçerlidir.
- **Sözleşme koşulu:** Bu değerlerin sözleşmeyle ortaklığa dâhil edilmiş olması gerekir.
- **Sonuç:** Aksi hâlde üçüncü kişi kazandırması eşlerin sözleşme iradesini boşa çıkarırdı.

4 Yargıtay 3. HD, 04.07.2019, E. 2019/1799, K. 2019/5672.
5 Yargıtay 8. HD, 23.05.2013, E. 2012/13151, K. 2013/7805.
6 Yargıtay HGK, 17.12.2019, E. 2017/1618, K. 2019/1370.
7 Yargıtay HGK, 25.05.2016, E. 2014/1113, K. 2016/633.

VI. Kişisel Malların Hukuki Durumu

- **Kapsam:** Mal ortaklığı rejimi ortaklık malları ile kişisel malları birlikte kapsar (TMK m. 256).
- **Mülkiyet:** Kişisel mallarda elbirliği mülkiyeti doğmaz; her eş kendi malının maliki kalır.
- **Genel ortaklık:** Genel mal ortaklığında kişisel malların gelirleri ortaklığa girmez (TMK m. 257).
- **Sınırlı ortaklık:** Edinilmiş mallarda ortaklıkta kişisel malların gelirleri ortaklığa girer (TMK m. 258).
- **Sorumluluk:** Her eş borçlardan kişisel mallarıyla da sorumludur (TMK m. 268, 269).
- **Sona erme:** Kişisel malın kapsamı, rejimin sona erdiği andaki duruma göre belirlenir (TMK m. 271).

VII. İspat ve Uygulama

- **Karine:** Kişisel mal olduğu ispatlanmadıkça tüm değerler ortaklık malı sayılır (TMK m. 261).
- **İspat yükü:** Kişisel mal iddiasında bulunan taraf bunu ispatlar.
- **Ziynette ispat:** Ziynetin zorla alındığını ya da evde kaldığını ispat yükü isteyen taraftadır.[8]
- **Belge:** Miras, bağış ve tazminat alacakları belgeyle kolayca ortaya konulabilir.
- **Kişisel mal yerine geçen değer:** Sözleşmeyle bu değerlerin akıbeti ayrıca kararlaştırılabilir (TMK m. 259).
- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Mal ortaklığında tasfiyeye hazırlanırken önce kişisel mal listesi çıkarılmalı ve her kalem için dayanağı yazılmalıdır: sözleşme mi, üçüncü kişiden gelen karşılıksız kazandırma mı, yoksa kanun mu olduğu. Miras ve bağışlarda veraset ilamı, bağış senedi ya da tapu kaydındaki kazanma sebebi dosyaya konulmalıdır; sadece "bana babamdan kaldı" demek yetmez, çünkü ispat yükü kişisel mal iddiasında bulunan eştedir. Ziynet eşyası için düğün fotoğraf ve videoları saklanmalıdır; düğünde takılan ziynet kim takarsa taksın kadının kişisel malı sayılır, ancak bunların elinden alındığının ya da bozdurulduğunun ispatı gerekir. Boşanma davasında hükmedilen manevî tazminat tasfiye hesabına borç olarak yazdırılmamalıdır; bu alacak kişisel maldır. Eşler arasındaki devirlere dikkat edilmelidir: eşin kendi adına kayıtlı bir

8 Yargıtay 3. HD, 04.07.2019, E. 2019/1799, K. 2019/5672.

malı diğer eşe devretmesi gizli bağış sayılabilir; buna karşılık üçüncü kişiden alınıp diğer eş adına tescil edilen malda bağış iradesi kabul edilmez. Son olarak, sözleşmeyle ortaklığa sokulan saklı pay değerlerinin mirasbırakanca kişisel mal olarak kazandırılarak geri çekilemeyeceği bilinmelidir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
04.07.2019 · E. 2019/1799 · K. 2019/5672

Düğünde takılan ziynet eşyası, kim takarsa taksın, aksine anlaşma yoksa kadına bağışlanmış sayılır ve onun kişisel malı olur

Kadın, düğünde takılan ziynet eşyalarının bedelinin tespiti ile düğünde takılan paraların iadesini istemiştir. Mahkeme, yalnız kadına takıldığı belirlenen paralar yönünden davayı kısmen kabul etmiştir; erkeğe takılan paralar bakımından istemi reddetmiştir.

> *Diğer taraftan, düğün sırasında takılan ziynet eşyaları kim tarafından takılırsa takılsın, aksine bir anlaşma bulunmadıkça kadına bağışlanmış sayılır ve artık onun kişisel malı niteliğini kazanır. Bu eşyaların iade edilmemek üzere kocaya verildiği, kadının isteği ve onayı ile bozdurulup müşterek ihtiyaçlar için harcandığı hususu davalı tarafça ispatlandığı takdirde,koca bunları iadeden kurtulur.*

DEĞERLENDİRME Karar, mal ortaklığında kişisel malın en sık karşılaşılan örneğini açıklar. Düğünde takılan ziynet, üçüncü kişilerin karşılıksız kazandırması niteliğindedir ve TMK m. 260/1 uyarınca kişisel maldır; ayrıca kişisel kullanıma ayrılmış eşya olarak da kanundan dolayı kişisel mal sayılır (TMK m. 260/2). Daire aynı kararda ispat yükünü de belirlemiştir: ziynet kolayca saklanabilen ve taşınabilen bir eşya olduğundan normal koşullarda kadının üzerinde olduğu kabul edilir; bunların zorla elinden alındığını ya da evde kaldığını ispat yükü kadındadır. Karar ayrıca erkeğe takılan ziynet ve paranın da aksi ispatlanmadıkça eşe bağışlanmış sayılacağını belirtir.

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
17.12.2019 · E. 2017/1618 · K. 2019/1370

Eşlerin dayanışma ve güvene dayanarak birlikte yatırım yapmaları bağış sayılmaz; kazandırma kişisel mal hâline gelmez

Eşler 1973'te evlenmiş, 2011'de açılan boşanma davasıyla ayrılmışlardı. Kooperatif üyeliği yoluyla edinilen ve eşlerden biri adına tescil edilen taşınmaz bakımından diğer eş mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak istemiştir. Mahkeme, taşınmazın kimin adına alınmışsa onun kişisel malı sayılacağını ve tescilin gizli bağış niteliğinde olduğunu belirterek davayı reddetmiştir.

> *...evlilik birliğinin ömür boyu süreceği inancının hakim olduğu düşüncesiyle ortak yaşamı ve ailenin geleceğini güvence altına almak, daha rahat yaşam sağlamak amacıyla beraberlikten doğan dayanışma ile karşılıklı güvene dayanarak, örf ve adete uygun olarak eşlerin birlikte yatırım yapmalarının bağış olarak değerlendirilmeyeceği kuşkusuzdur. Zira eşler arasında dayanışma, güven ve sadakat esastır. Gelecekte aile üyelerinin yararlanacakları beklentisiyle birlikte malvarlığı edinme çabaları, eşlerden birinin sebepsiz zenginleşmesiyle sonuçlanmamalıdır.*

DEĞERLENDİRME Kurul, karşılıksız kazandırmanın ölçütünü belirlemiştir: bağışlamada kazandırmanın bağışlama amacıyla (causa donandi) yapılmış olması gerekir. Bu nedenle bir eşin diğerinin malvarlığına yaptığı katkı bağış değildir ve o malı kişisel mal hâline getirmez. Karar mal ortaklığı bakımından da yol göstericidir: TMK m. 260/1 kişisel malı "üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması" olarak tanımlar; eşler arasındaki dayanışmadan doğan ortak yatırımlar bu kapsamda değildir. Kararda ayrıca kooperatif yoluyla edinilen taşınmazda ödemelerin hangi rejim dönemine düştüğüne göre ayrı ayrı hesap yapılması gerektiği belirtilmiştir.

3 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
25.05.2016 · E. 2014/1113 · K. 2016/633

Bir eşin kendi adına kayıtlı malı diğerine devretmesi gizli bağıştır; üçüncü kişiden alınıp eş adına tescil edilen mal ise bağış sayılmaz

Eşler 1991'de evlenmişti. Biri, evlilik içinde alınıp diğeri adına tescil edilen daire ile otomobil bakımından katkı payı alacağı istemiştir. Otomobil önce davacı adına kayıtlıyken 2006'da davalıya devredilmiş, daire ise 2002'de üçüncü kişiden satın alınarak davalı adına tescil edilmişti. Mahkeme her iki mal bakımından da karşılıksız kazandırma bulunduğu gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Yapılan görüşmeler sırasında bir kısım üyeler tarafından; davanın, adının mahkemece yanlış konulduğu, dosya kapsamından da anlaşılacağı üzere ortada bir bağış iradesinin bulunmadığı ve delillerin yeniden değerlendirilmesinin doğru olacağı belirtilerek, yerel mahkeme direnme kararının değişik gerekçe ile bozulması gerektiği ileri sürülmüş ise de, bu görüş Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir. Yukarıda açıklanan nedenlerle direnme kararı bozulmalıdır.*

DEĞERLENDİRME Kurul, benimsediği Özel Daire bozma kararı doğrultusunda direnme hükmünü bozmuştur (Yargıtay 8. HD, 2013/11691 E., 2013/15682 K., 04.11.2013). Bu bozmaya göre iki durumu ayırmak gerekir: bir eşin kendi adına kayıtlı malı diğerine devretmesi gizli bağış niteliğindedir ve o mal kişisel mal olur; buna karşılık üçüncü kişiden satın alınıp eşlerden biri adına tescil edilen malda bağış iradesi kabul edilemez, çünkü karşılıklı güven ve aile bütünlüğü gereği eşlerin

birbirine para aktararak mal edinmeleri olağandır. Ayrım, TMK m. 260/1'in "üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması" ölçütünü uygularken de belirleyicidir.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
23.05.2013 · E. 2012/13151 · K. 2013/7805

Manevi tazminat alacağı kişisel maldır; tasfiyede diğer eşin alacağından borç gibi düşülemez

Eşler 1976'da evlenmiş, 2008'de açılan boşanma davasıyla ayrılmışlardı. Mal rejiminin tasfiyesi davasında bilirkişi, boşanma davasında davacı lehine hükmedilen maddi ve manevi tazminatı diğer eşin edinilmiş malının borcu (pasifi) sayarak katılma alacağı hesabından düşmüş, mahkeme de bu raporu hükme esas almıştı.

> *Kaldı ki, TMK'nun 220/1. fıkrasının 3 nolu bendine göre manevi tazminat alacakları kişisel mallar arasında sayılmıştır. O halde, boşanma kararı ile hüküm altına alınan manevi tazminatın edinilmiş mal olarak kabulü ile davalı yararına ve onun edinilmiş malının borcuymuş (pasifiymiş) gibi hesaptan düşürülmesine zaten olanak bulunmamaktadır. Şu gerçek olguyu da saptamakta yarar vardır. Her şeyden önce eşler arasındaki mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarihte sona ermiştir. TMK'nun 219/1. fıkrasında; yer alan "... bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği mal varlığı değerleri..." ibaresi ile aynı Kanun'un 231/1. fıkrasındaki, "...bu mallara ilişkin borçlar..." tanımı birlikte gözetildiğinde mal rejiminin sona erdiği tarihte eşlerin mal varlıkları arasında maddi ve manevi tazminat diye bir mal mevcut bulunmamaktadır. Çünkü maddi ve manevi tazminat ancak boşanma kararının kesinleştiği tarihte belirginleşmektedir.*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. Karar iki noktayı birden gösterir. Birincisi, manevi tazminat alacağı kanun gereği kişisel maldır; mal ortaklığında da aynı kural geçerlidir (TMK m. 260/2). İkincisi, boşanma tazminatı ile mal rejiminden doğan alacak birbirinden tamamen farklı kaynaklara dayanır: tazminat kusura bağlıdır, mal rejimi alacağı ise kusurdan bağımsızdır. Bu nedenle tazminat, tasfiye hesabında bir borç kalemi gibi düşülemez; üstelik rejimin sona erdiği tarihte henüz belirginleşmiş bir tazminat alacağı da bulunmaz.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi ve seçimlik rejimler.
- **TMK m. 205:** Sözleşmenin şekli.
- **TMK m. 220:** Edinilmiş mallara katılmada kişisel mallar.
- **TMK m. 256:** Mal ortaklığının kapsamı.
- **TMK m. 257:** Genel mal ortaklığı.
- **TMK m. 258:** Edinilmiş mallarda ortaklık.
- **TMK m. 259:** Diğer mal ortaklıkları.
- **TMK m. 261:** İspat.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.

MADDE

261 A. Mülkiyet IV. İspat

KANUN METNİ

Bir eşin kişisel malı olduğu ispatlanmadıkça tüm malvarlığı değerleri ortaklık malı sayılır.

MADDE ÖZETİ

Bir eşin kişisel malı olduğu ispatlanmadıkça tüm malvarlığı değerleri ortaklık malı sayılır (m. 261). Bu, çürütülebilir bir kanuni karinedir: karineye dayanan taraf yalnız karinenin temelindeki vakıayı ispatlar, aksini ileri süren taraf ise onu çürütmek zorundadır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Ortaklık malı karinesi	Kişisel mal ispatlanmadıkça malın ortaklık malı sayılması (TMK m. 261).
Çürütülebilir karine	Aksi ispat edilebilen kanuni karine (S. Sayısı 723, s. 102).
İspat yükü	Karinenin aksini iddia edene düşen yük (TMK m. 261).
İkame kuralı	Kişisel mal yerine geçen değerin de kişisel mal sayılması.[2]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 261- Madde İsviçre Medenî Kanununun 226 ncı maddesinden aynen alınmıştır. Madde, eşlerin tüm mallarının, aksi kanıtlanmadıkça ortaklık mallarına dahil olduğu yönünde çürütülmesi mümkün bir karine getirmiştir. Bunun aksini iddia eden, yani malın ortaklık malı değil, kişisel mal olduğunu iddia eden kişi bunu kanıtlamakla yükümlü olacaktır. Bu kişi eşlerden birisi olabileceği gibi üçüncü kişi de olabilir.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 102

1 Yargıtay HGK, 26.03.2019, E. 2017/451, K. 2019/355.
2 Yargıtay 8. HD, 21.02.2017, E. 2015/11803, K. 2017/2296.

Gerekçe kısa ama üç noktayı kesin biçimde belirler. Birincisi karinenin **çürütülebilir** olmasıdır; yani ortaklık malı sayılma kesin bir kural değil, aksi ispatlanabilen bir başlangıç kabulüdür. İkincisi ispat yükünün yönüdür: kişisel mal iddiasında bulunan taraf kanıtlar. Üçüncüsü ve uygulamada en çok gözden kaçanı, karinenin aksini ileri sürebilecek kişinin yalnız eşler olmamasıdır; **üçüncü kişi** de bir malın kişisel mal olduğunu iddia edebilir. Bu, alacaklıların takip ve istihkak süreçlerinde ya da mirasçılar arasındaki uyuşmazlıklarda önem taşır. Tasarının 261. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun aynı kuralı, mal ortaklığını düzenleyen 211. maddenin son fıkrasında içeriyordu. Hüküm doğrudan ispat yükünü göstermekte, bir malın ortaklığa dâhil olmadığını iddia eden eşin bunu ispat etmesi gerektiğini belirtmekteydi. Bugünkü metin aynı fikri karine biçiminde ifade etmiş ve ayrı bir maddeye taşımıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Bir malın ortaklığa dahil olmadığını iddia eden karı veya koca, davasını ispata mecburdur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 211/son

	743 sayılı Kanun m. 211/son	4721 sayılı Kanun m. 261
Anlatım	İspat yükü kuralı	Karine biçiminde
İddia sahibi	Karı veya koca	Herkes
Yeri	Mal ortaklığı maddesi içinde	Ayrı madde
Kapsam	Ortaklığa dâhil olmama iddiası	Tüm malvarlığı değerleri
Sonuç	İspat edilemezse ortaklığa dâhil	İspat edilemezse ortaklık malı

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; ortaklık malı karinesi ayrı maddede düzenlendi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Karine	Tüm malvarlığı değerleri ortaklık malı sayılır	TMK m. 261
Niteliği	Çürütülmesi mümkün kanuni karine	S. Sayısı 723, s. 102
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 226	S. Sayısı 723, s. 102

Konu	Kural	Dayanak
İspat yükü	Kişisel mal olduğunu iddia edende	TMK m. 261
Kim ileri sürebilir	Eşlerden biri ya da üçüncü kişi	S. Sayısı 723, s. 102
Karineye dayanan	Yalnız temel vakıayı ispatlar	Yargıtay HGK, K. 2019/355
Kapsam	Kişisel mal grubundan katkı iddiası da ispatlanır	Yargıtay 8. HD, K. 2013/10821
Deliller	Tapu ve banka kayıtları, tarih ve değer karşılaştırması	Yargıtay 8. HD, K. 2017/2296
Sonuç	İspatlanamayan değer ortaklık malı olarak tasfiye edilir	TMK m. 261

TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 226. maddesinden aynen alınmıştır ve "eşlerin tüm mallarının, aksi kanıtlanmadıkça ortaklık mallarına dahil olduğu yönünde çürütülmesi mümkün bir karine" getirir. Gerekçe ispat yükünü de açıkça belirler: aksini iddia eden, yani malın ortaklık malı değil kişisel mal olduğunu ileri süren kişi bunu kanıtlamakla yükümlüdür. Gerekçenin son cümlesi uygulamada kolay atlanan bir noktayı kayda geçirir: bu kişi eşlerden biri olabileceği gibi **üçüncü kişi de** olabilir. Tasarının 261. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314). 1

DİKKAT

Bu madde, mal ortaklığı davalarında kimin ne ispatlayacağını belirlediği için pratikte sonucu doğrudan değiştirir. Ortaklık malı olduğunu ileri süren eşin ayrıca bir şey ispatlaması gerekmez; malın rejim süresince mevcut olduğunu göstermesi yeterlidir. Buna karşılık "bu benim kişisel malım" diyen taraf, malın TMK m. 260'taki üç kaynaktan birine dayandığını **belgeyle** ortaya koymak zorundadır. Uygulamada en sık düşülen hata, kişisel mal savunmasının tanık beyanı ve genel ifadelerle yapılmasıdır; oysa tapu kayıtlarının, banka hareketlerinin, devir tarihlerinin ve alım-satım değerlerinin birlikte değerlendirilmesi aranır.[3] Kişisel malın satışından elde edilen parayla yeni bir mal alındığı iddiasında da bağlantının somut biçimde kurulması gerekir. İspat edilemezse sonuç tek yönlüdür: mal ortaklık malı sayılır ve tasfiyede paylaşıma girer.

II. Ortaklık Malı Karinesi

- **Kural:** Kişisel mal olduğu ispatlanmadıkça tüm malvarlığı değerleri ortaklık malı sayılır (TMK m. 261).

3 Yargıtay 8. HD, 21.02.2017, E. 2015/11803, K. 2017/2296.

- **Niteliği:** Gerekçeye göre çürütülmesi mümkün bir karinedir (S. Sayısı 723, s. 102).
- **Kapsam:** Taşınmaz, taşınır, para, alacak ve hak niteliğindeki tüm değerler.
- **Kaynak:** Madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 226. maddesinden aynen alınmıştır (S. Sayısı 723, s. 102).
- **Bağlantı:** Karine, TMK m. 260'taki kişisel mal tanımıyla birlikte okunur (TMK m. 260).
- **Sonuç:** İspatlanamayan değer ortaklık malı olarak tasfiyeye girer (TMK m. 256).

III. İspat Yükü

- **Kural:** Karinenin aksini iddia eden, yani malın kişisel mal olduğunu ileri süren taraf ispatlar (TMK m. 261).
- **Karineye dayanan:** Yalnız karinenin temelini oluşturan vakıayı ispatlar.[4]
- **Aksini ispat:** Kanunda öngörülen istisnalar dışında karşı taraf karinenin aksini ispat edebilir.
- **Üçüncü kişi:** Gerekçeye göre karinenin aksini üçüncü kişi de ileri sürebilir (S. Sayısı 723, s. 102).
- **Katkı iddiası:** Kişisel mal grubundan katkı yapıldığını iddia eden de bunu kanıtlar.[5]
- **Genel kural:** Herkes hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür (4721 s. K. m. 6).

IV. Karinenin Çürütülmesi

- **Belge:** Tapu kayıtları ve gerekirse banka kayıtları eksiksiz getirtilir.[6]
- **Tarih karşılaştırması:** İki malın el değiştirme tarihlerinin yakınlığı ve öncelik-sonralık ilişkisi incelenir.
- **Değer karşılaştırması:** Alım ve satım değerleri birlikte değerlendirilir.
- **Bağlantı:** Kişisel malın satışından elde edilen paranın yeni malın alımında kullanıldığı somut olarak gösterilmelidir.
- **Katkı oranı:** Bağlantı kurulursa katkı oranı belirlenir ve tasfiye tarihindeki sürüm değeriyle çarpılır.
- **Bilirkişi:** Gerekirse konusunun uzmanı bilirkişiden yardım alınır.

4 Yargıtay HGK, 26.03.2019, E. 2017/451, K. 2019/355.
5 Yargıtay 8. HD, 10.07.2013, E. 2013/819, K. 2013/10821.
6 Yargıtay 8. HD, 21.02.2017, E. 2015/11803, K. 2017/2296.

V. Kişisel Mal Savunmasının Dayanakları

- **Sözleşme:** Mal rejimi sözleşmesiyle kişisel mal sayılan değerler (TMK m. 259).
- **Üçüncü kişi kazandırması:** Miras ve bağış gibi karşılıksız kazandırmalar (TMK m. 260).
- **Kanun:** Kişisel kullanıma ayrılmış eşya ile manevî tazminat alacakları (TMK m. 260/2).
- **İkame:** Kişisel mal yerine geçen değerler de aynı kütlede kalır.[7]
- **Gelirler:** Kişisel malların gelirleri rejim türüne göre farklı sonuç doğurur (TMK m. 257, TMK m. 258).
- **Zaman:** Rejim başlamadan önce edinilen mallar rejimin kapsamına girmez (TMK m. 258).

VI. Kredi ve Taksitli Alımlarda İspat

- **Belge:** Kredinin hangi malın alımında kullanıldığı banka dökümüyle belirlenir.[8]
- **Tarih farkı:** Bildirilen alım tarihi ile tapu kayıt tarihi arasındaki farklılık üzerinde durulur.
- **İpotek şerhi:** Tapudaki ipoteğin söz konusu krediye ilişkin olup olmadığı araştırılır.
- **Taksit ayrımı:** Rejimin sona erdiği tarihten önce ve sonra ödenen taksitler ayrı ayrı belirlenir.
- **Denkleştirme:** Sonradan kişisel maldan ödenen taksitler hesapta denkleştirilir (4721 s. K. m. 230).
- **Uygulama:** Aynı yöntem mal ortaklığında ortaklık malı ile kişisel mal arasında da izlenir.

VII. Usul

- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Deliller:** Mahkeme, taraf delillerini eksiksiz toplamakla yükümlüdür (6100 s. HMK m. 31).
- **Rejim dönemleri:** Önce hangi dönemde hangi rejimin geçerli olduğu belirlenir (TMK m. 179).
- **Sona erme:** Kişisel malın kapsamı rejimin sona erdiği ana göre belirlenir (TMK m. 271).
- **Değerleme:** Tasfiyede sürüm değeri esas alınır (TMK m. 275).

7 Yargıtay 8. HD, 21.02.2017, E. 2015/11803, K. 2017/2296.
8 Yargıtay 8. HD, 10.07.2013, E. 2013/819, K. 2013/10821.

- **Sonuç:** İspat edilemeyen kişisel mal savunması hükme esas alınmaz.

UYGULAMA NOTU

Mal ortaklığında dava açan ya da kendisine karşı açılan davada kişisel mal savunması yapan eş işe belge toplayarak başlamalıdır. Ortaklık malı olduğunu ileri süren tarafın ek bir ispat yükü yoktur; malın rejim süresince mevcut olduğunu göstermesi yeterlidir. Kişisel mal savunmasında dayanak baştan belirlenmelidir: sözleşme mi, üçüncü kişiden gelen karşılıksız kazandırma mı, yoksa kanun mu olduğu. Mirastan gelen mallarda veraset ilamı ve tapudaki kazanma sebebi, bağışta bağış senedi ya da banka dekontu dosyaya konulmalıdır. Kişisel mal satılıp yerine başka bir mal alınmışsa zincir kurulmalıdır: eski malın satış tarihi ve bedeli, paranın hangi hesaba girdiği, yeni malın alım tarihi ve bedeli. Tarihler birbirine yakınsa ve tutarlar örtüşüyorsa mahkeme bu bağlantıyı kabul eder. Kredili alımlarda kredi dökümü mutlaka getirtilmeli ve taksitlerin hangisinin rejim süresi içinde, hangisinin sonrasında ödendiği ayrı ayrı gösterilmelidir. İspat edilemeyen her değer ortaklık malı sayılır ve yarısı karşı tarafa gider.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
26.03.2019 · E. 2017/451 · K. 2019/355

Kanuni karineye dayanan taraf yalnız karinenin temelindeki vakıayı ispatlar; karşı taraf karinenin aksini ispat edebilir

Kadın, evlenme sırasında düzenlenen mehir senedine dayanarak eşinden ve kayınbabasından altın ile ev eşyası istemiştir. Senette vaat edilen 150 gram altın kendisine verilmiş, ancak saklanmak üzere bırakıldığı evden hırsızlık olayıyla çalınmıştı. Mahkeme davayı kısmen kabul etmiştir; direnme kararı Hukuk Genel Kuruluna gelmiştir.

> *Kanuni bir karineye dayanan taraf, sadece karinenin temelini oluşturan vakıaya ilişkin ispat yükü altındadır. Kanunda öngörülen istisnalar dışında, karşı taraf, kanuni karinenin aksini ispat edebilir.*

DEĞERLENDİRME Kurul, kanuni karinenin nasıl işlediğini genel olarak açıklamıştır ve bu açıklama TMK m. 261 bakımından doğrudan geçerlidir. Mal ortaklığında karineye dayanan eşin ispatlaması gereken tek şey, malın mal rejimi süresince mevcut olduğudur; malın kişisel mal olduğunu ileri süren taraf ise karinenin aksini ispatlamak zorundadır. Kararda ayrıca bağışlama taahhüdü yerine getirilerek kadına verilen altınların onun kişisel malı sayıldığı, elinden zorla alındığı iddiası bulunmadığından bunlardan üçüncü kişinin sorumlu tutulamayacağı belirtilmiştir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
10.07.2013 · E. 2013/819 · K. 2013/10821

Karineye rağmen malın kişisel mal olduğunu ya da kişisel maldan katkı yapıldığını iddia eden eş bunu kanıtlamakla yükümlüdür

Eşler 1985'te evlenmiş, 2009'da açılan boşanma davasıyla ayrılmışlardı. Kadın, kat irtifakı kurularak eşi adına tescil edilen mesken bakımından tapu iptali ve tescil, olmazsa değerinin yarısını istemiştir. Taşınmazın alımında banka kredisi kullanıldığı konusunda taraflar arasında uyuşmazlık yoktu, ancak kredi belgeleri dosyaya getirtilmemişti.

> *TMK.nun 222/3. Fıkrası hükmüne göre bir eşin evlilik birliği içinde edindiği tüm malları, aksi kanıtlanıncaya kadar edinilmiş mal kabul edilir. Belirtilen maddede getirilen edinilmiş mal karinesine rağmen bu malın edinilmiş mal olmayıp, kişisel mal olduğunu veya kişisel mal grubundan katkı yapıldığını iddia eden eş bunu kanıtlamakla yükümlüdür.*

DEĞERLENDİRME Karar yasal rejimdeki karineye ilişkindir; mal ortaklığında TMK m. 261 aynı yapıyı kurar; yalnız sonuç değişir, ispatlanamayan mal edinilmiş mal değil ortaklık malı sayılır. Daire ayrıca kredi ile alınan taşınmazda yapılacak işi göstermiştir: kredinin taşınmazın alımında kullanılıp kullanılmadığı bankadan getirtilecek dökümle belirlenir; rejimin sona ermesinden önce ödenen taksitler rejime dâhil kütleden, sonra ödenenler ise kişisel maldan karşılanmış sayılır ve hesapta buna göre denkleştirme yapılır.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
21.02.2017 · E. 2015/11803 · K. 2017/2296

Kişisel mal yerine geçen değer iddiasında tapu ve banka kayıtları getirtilerek tarih yakınlığı ve değerler birlikte değerlendirilir

Eşler 1985'te evlenmiş, 2011'de eşlerden birinin ölümüyle rejim sona ermişti. Sağ kalan eş, mal rejiminin tasfiyesi ile aile konutu üzerinde mülkiyet hakkı tanınmasını istemiştir. Dosyada, tasfiyeye konu taşınmazın rejim başlamadan önce sahip olunan başka bir taşınmazın satışından elde edilen parayla alındığı ileri sürülmüştü.

> *Bu yönde iddianın bulunması durumunda yapılacak iş; öncelikle, iddia ve savunma çerçevesinde mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan dava dışı taşınmazın ve dava konusu taşınmazın devir tarihleriyle birlikte önceki malik veya maliklerini de gösterir tapu kayıtları ile gerek görülmesi durumunda banka kayıtları bulundukları yerlerden eksiksiz olarak getirtilerek dosya arasına konulmalıdır. Her iki taşınmazın el değiştirme tarihlerinin yakınlığı, öncelik-sonralık ilişkisi, alım-satım değerleri vs göz önünde bulundurularak, toplanan/toplanacak diğer tüm delillerle birlikte tartışılıp değerlendirilerek kurulacak hükme esas alınır.*

DEĞERLENDİRME Karar, karinenin pratikte nasıl çürütüleceğini gösterir. Kişisel mal yerine geçen değerin de kişisel mal sayılması (ikame kuralı) soyut bir iddiayla değil, belgeyle ortaya konur: iki taşınmazın devir tarihleri, el değiştirme sırası, alım-

satım değerleri ve banka hareketleri birlikte değerlendirilir. Bağlantı kurulabilirse katkı oranı belirlenir ve bu oran tasfiye tarihindeki sürüm değeriyle çarpılarak alacak hesaplanır. Mal ortaklığında kişisel mal savunması yapan eşin izlemesi gereken yol da budur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 179:** Mal rejiminin tasfiyesi.
- **TMK m. 222:** Edinilmiş mallara katılmada ispat.
- **TMK m. 256:** Mal ortaklığının kapsamı.
- **TMK m. 257:** Genel mal ortaklığı.
- **TMK m. 258:** Edinilmiş mallarda ortaklık.
- **TMK m. 259:** Diğer mal ortaklıkları.
- **TMK m. 260:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.
- **TMK m. 275:** Değerlendirme anı.

MADDE

262

B. Yönetim ve tasarruf
I. Ortaklık mallarında
1. Olağan yönetim

KANUN METNİ

(1) Eşler, ortaklık mallarını evlilik birliğinin yararına uygun olarak yönetirler.
(2) Olağan yönetim sınırları içinde her eş, ortaklığı yükümlülük altına sokabilir ve ortak mallarda tasarrufta bulunabilir.

MADDE ÖZETİ

Eşler ortaklık mallarını evlilik birliğinin yararına uygun olarak yönetir; olağan yönetim sınırları içinde her eş tek başına hareket edebilir, ortaklığı borç altına sokabilir ve ortak mallarda tasarrufta bulunabilir (m. 262). Yönetimdeki ölçü eşlerin eşitliği ve "evlilik birliğinin yararı"dır; olağan işlerde yapılan işlem diğer eş bakımından da sonuç doğurur (S. Sayısı 723, s. 102).

TEMEL KAVRAMLAR

Olağan yönetim	Ortaklık mallarının günlük ve alışılmış işleri (TMK m. 262/2).
Evlilik birliğinin yararı	Yönetimde uyulacak ölçü (S. Sayısı 723, s. 102).
Yükümlülük altına sokma	Ortaklığı borç altına sokan işlem (TMK m. 262/2).
Eşitlik ilkesi	Eşlerin yönetimde aynı hakka sahip olması (S. Sayısı 723, s. 102).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 262- Madde İsviçre Medenî Kanununun 227 nci maddesinden aynen alınmıştır. Maddenin birinci fıkrasına göre eşler ortaklık mallarını evlilik birliğinin yararına uygun olarak yöneteceklerdir. Eşlerin eşitliği ilkesi, ortaklık mallarının yönetiminde de eşitliği gerektirdiğinden, bu hükümle eşlerin yönetimde aynı hakka sahip olduğu öngörülmüştür. Yönetimde ölçü, "evlilik birliğinin yararı"dır. Maddenin ikinci fıkrasına

> göre ise, her eşin, olağan işlerde ortaklığı yükümlülük altına sokabileceği ve tasarrufta bulunabileceği öngörülmüştür. Bunun sonucu olarak eşlerden her biri tek başına hareket edebilir ve yaptığı işlemler diğer eş açısından da sonuç doğurur. Üstlenilen yüküm dolayısıyla ortaklığın sorumlu olacağı tabiîdir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 102*

Gerekçe, maddenin iki fıkrasını iki ayrı ilkeye bağlar. Birinci fıkranın dayanağı **eşlerin eşitliği** ilkesidir; bu, 743 sayılı Kanun'da yönetimin kocaya ait olmasına son veren bir tercihtir. Yönetimde ölçü olarak "evlilik birliğinin yararı" belirlenmiştir; yani eşler ortaklık mallarını kendi kişisel çıkarlarına göre değil, ailenin yararına yönetmekle yükümlüdür. İkinci fıkranın dayanağı ise **işlem güvenliğidir**: olağan işlerde her eşin tek başına hareket edebilmesi, üçüncü kişilerin her işlemde iki eşin de rızasını aramak zorunda kalmamasını sağlar. Gerekçenin son cümlesi bu yetkinin karşılığını da söyler: üstlenilen yüküm dolayısıyla ortaklık sorumlu olur. Tasarının 262. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun'da mal ortaklığına giren malların yönetimi kocaya aitti; kadının yönetim hakkı yalnız evlilik birliğini temsil yetkisi ölçüsündeydi. Yönetim masrafları ortaklık mallarından karşılanıyordu. Bugünkü metin bu eşitsizliği kaldırmış, yönetimi her iki eşe eşit olarak vermiş ve ölçüyü "evlilik birliğinin yararı" olarak belirlemiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mal ortaklığına giren malların idaresi kocaya aittir. İdare masrafı bu mallardan ödenir. Karı, evlilik birliğini temsildeki salahiyeti nisbetinde idare hakkını haizdir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 212

	743 sayılı Kanun m. 212	4721 sayılı Kanun m. 262
Yönetim	Kocada	Eşlerde eşit
Kadının yetkisi	Temsil yetkisi ölçüsünde	Eşit
Ölçü	Belirtilmemiş	Evlilik birliğinin yararı
Olağan işler	Tasarrufta istisna (m. 213)	Tek başına yetki
Masraflar	Ortaklık mallarından	Ortaklık mallarından (m. 266)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; yönetimde eşitlik benimsendi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Yönetim	Eşler ortaklık mallarını birlikte yönetir	TMK m. 262/1
Ölçü	Evlilik birliğinin yararı	TMK m. 262/1
Eşitlik	Eşler yönetimde aynı hakka sahiptir	S. Sayısı 723, s. 102
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 227	S. Sayısı 723, s. 102
Olağan işler	Her eş tek başına hareket edebilir	TMK m. 262/2
Sonuç	İşlem diğer eş bakımından da sonuç doğurur	S. Sayısı 723, s. 102
Sorumluluk	Üstlenilen yükümden ortaklık sorumludur	TMK m. 268
Sınır	Olağan yönetim dışındaki işler birlikte yapılır	TMK m. 263
Görev	Bu uyuşmazlıklara aile mahkemesi bakar	Yargıtay 13. HD, K. 2007/8430

TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 227. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe birinci fıkra bakımından dayanağı açıkça söyler: "Eşlerin eşitliği ilkesi, ortaklık mallarının yönetiminde de eşitliği gerektirdiğinden, bu hükümle eşlerin yönetimde aynı hakka sahip olduğu öngörülmüştür." Yönetimde ölçü "evlilik birliğinin yararı"dır. İkinci fıkra bakımından gerekçe sonucu da belirtir: eşlerden her biri olağan işlerde tek başına hareket edebilir, yaptığı işlemler diğer eş açısından da sonuç doğurur ve üstlenilen yüküm dolayısıyla ortaklık sorumlu olur. Tasarının 262. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314). 1

DİKKAT

Bu maddenin doğrudan uygulandığı yayımlanmış karar sayısı çok azdır; mal ortaklığı rejimi ülkemizde nadiren seçildiğinden yönetim hükümleri de mahkeme önüne az gelmektedir. Buna karşılık maddenin pratik sonucu çok nettir ve sözleşmeyle mal ortaklığına geçen eşlerin bilmesi gerekir: **olağan işlerde eşlerden birinin tek başına yaptığı işlem diğerini de bağlar ve ortaklık mallarını sorumlu kılar.** Market alışverişi, abonelik sözleşmeleri, olağan bakım ve onarım gibi işler bu kapsamdadır. Buna karşılık taşınmaz satışı, ipotek kurulması, işletme devri gibi olağanüstü işlerde tek başına hareket edilemez; bunlar için birlikte hareket ya da diğerinin rızası şarttır (TMK m. 263). Eş olağan yönetim sınırını aşan bir işlem yapmışsa ya da yönetimde birliğin yararına aykırı davranıyorsa, diğer eş mal ayrılığına geçiş isteyebilir (TMK m. 206).

II. Yönetimde Eşitlik

- **Kural:** Eşler ortaklık mallarını evlilik birliğinin yararına uygun olarak yönetirler (TMK m. 262/1).
- **Dayanak:** Gerekçeye göre bu, eşlerin eşitliği ilkesinin sonucudur (S. Sayısı 723, s. 102).
- **Ölçü:** Yönetimde ölçü "evlilik birliğinin yararı"dır.
- **Eski düzen:** 743 sayılı Kanun'da yönetim kocaya aitti (743 s. K. m. 212).
- **Kapsam:** Yönetim, ortaklık mallarının korunması, işletilmesi ve gelir getirmesini kapsar.
- **Kişisel mallar:** Her eş kendi kişisel malını ayrıca yönetir (TMK m. 267).

III. Olağan Yönetim Kavramı

- **Kural:** Olağan yönetim sınırları içinde her eş ortaklığı yükümlülük altına sokabilir ve ortak mallarda tasarrufta bulunabilir (TMK m. 262/2).
- **Tek başına hareket:** Gerekçeye göre eşlerden her biri tek başına hareket edebilir (S. Sayısı 723, s. 102).
- **Sonuç:** Yapılan işlem diğer eş açısından da sonuç doğurur.
- **Sorumluluk:** Üstlenilen yüküm dolayısıyla ortaklık sorumlu olur (TMK m. 268).
- **Örnekler:** Günlük ihtiyaçlar, olağan bakım ve onarım, alışılmış nitelikteki sözleşmeler.
- **Sınır:** Olağan yönetimi aşan işler ayrı hükme tabidir (TMK m. 263).

IV. Olağan ve Olağanüstü Yönetim Ayrımı

- **Ayrım:** Olağan yönetim dışında kalan konularda eşler ancak birlikte ya da diğerinin rızasıyla hareket edebilir (TMK m. 263/1).
- **Ölçüt:** İşlemin ortaklık malvarlığı üzerindeki etkisi ve alışılmışlık derecesi.
- **Olağanüstü sayılanlar:** Taşınmaz satışı, ipotek kurulması, işletme devri gibi işlemler.
- **Üçüncü kişi:** Rızanın bulunmadığını bilmeyen iyiniyetli üçüncü kişi korunur (TMK m. 263/2).
- **Temsil:** Evlilik birliğinin temsiline ilişkin hükümler saklıdır (TMK m. 263/3).
- **Pay:** Hiçbir eş ortaklık payı üzerinde tek başına tasarruf edemez (TMK m. 257).

V. Meslek ve Sanat İcrası

- **Kural:** Eşlerden biri diğerinin rızasıyla ortaklık mallarını kullanarak meslek ya da sanat icra ederse, buna ilişkin bütün hukukî işlemleri yapabilir (TMK m. 264).
- **Rıza:** Gerekçeye göre rıza açık olabileceği gibi örtülü de olabilir (S. Sayısı 723, s. 102-103).
- **Kapsam:** İşletmenin amaç ve konusunun gerektirdiği işlemler.
- **Sorumluluk:** Bu faaliyetten doğan borçlardan ortaklık malları da sorumludur (TMK m. 268).
- **Sınırlama:** Eşler sözleşmeyle meslek mallarını ortaklık dışında tutabilir (TMK m. 259).
- **Amaç:** Hukuk güvenliğinin sağlanması.

VI. Ortaklık Malından Yararlanma

- **Kural:** Ortaklık mallarından yararlanma da birliğin yararına uygun olmalıdır (TMK m. 262/1).
- **Dönem ayrımı:** Her mal, edinildiği tarihte geçerli rejime göre değerlendirilir.[1]
- **Yarı pay:** Sözleşmeden sonra bir eş adına edinilen taşınmazın yarısı diğer eşe aittir (4721 s. K. m. 705/2).
- **Ecrimisil:** Mirasçıların istemi yalnız kalan yarı pay üzerinden hesaplanır.
- **Önceki mallar:** Sözleşmeden önce edinilenlerde yalnız miras payları esas alınır.
- **Keşif:** Hesaplama için mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yapılır.

VII. Usul

- **Görev:** Mal ortaklığı rejiminden kaynaklanan alacak davalarına aile mahkemesi bakar.[2]
- **Kamu düzeni:** Görev kendiliğinden gözetilir.
- **Eşler arası borç:** Kredi ve kefalet gibi işlemlerden doğan iç ilişki de aile mahkemesinde görülür.
- **Aykırı yönetim:** Birliğin menfaatlerini tehlikeye düşüren eşe karşı mal ayrılığı istenebilir (TMK m. 206).
- **Bilgi verme:** Malvarlığı ve ortaklık malları hakkında bilgi vermekten kaçınma haklı sebeptir (TMK m. 206/2).
- **Sona erme:** Rejim sona erdiğinde yönetimden doğan sorumluluk vekâlet hükümlerine tabidir (TMK m. 266).

1 Yargıtay 3. HD, 14.06.2011, E. 2011/6194, K. 2011/10238.
2 Yargıtay 13. HD, 14.06.2007, E. 2007/3940, K. 2007/8430.

UYGULAMA NOTU

Mal ortaklığına geçen eşlerin yönetim kurallarını baştan konuşup yazıya dökmesi yerinde olur. Kanun olağan işlerde her eşe tek başına hareket yetkisi verdiğinden, eşlerden birinin yaptığı olağan nitelikteki bir sözleşme diğer eşi ve ortaklık mallarını da bağlar; bu nedenle ortak hesap hareketleri düzenli izlenmelidir. Olağanüstü işlemlerde ise durum tersidir: taşınmaz satışı, ipotek, kefalet ya da işletme devri gibi işlemler için diğer eşin rızası aranır; böyle bir işlem rıza olmadan yapılmışsa derhâl itiraz edilmeli ve tapu kaydına şerh için başvurulmalıdır. Eşlerden biri ortaklık mallarını kullanarak bir meslek ya da sanat icra ediyorsa, bu faaliyetin kapsamının ve ortaklığı ne ölçüde borç altına sokabileceğinin sözleşmede sınırlandırılması düşünülmelidir. Yönetimde birliğin yararına aykırı davranış, malvarlığı hakkında bilgi vermekten kaçınma ya da rızayı haklı sebep olmaksızın esirgeme varsa mal ayrılığına geçiş istenebilir. Son olarak, mal ortaklığı rejiminden doğan her türlü alacak ve borç uyuşmazlığında görevli mahkemenin aile mahkemesi olduğu unutulmamalıdır; asliye hukuk mahkemesinde açılan dava görev yönünden reddedilir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ
14.06.2011 · E. 2011/6194 · K. 2011/10238

Ortaklık mallarından yararlanma ve ecrimisil hesabı, her taşınmaz için o taşınmazın edinildiği dönemin rejimine göre ayrı ayrı yapılır

Mirasbırakan 1973'te evlenmiş, 27.12.2002'de eşiyle noterde mal ortaklığı sözleşmesi yapmıştı. Taşınmazlarından biri sözleşmeden sonra 2006'da, diğer beşi ise 1976-1994 arasında edinilmişti. Önceki evliliğinden olan çocukları, taşınmazların sağ kalan eş ve onun çocukları tarafından kullanıldığını ileri sürerek ecrimisil istemiştir. Mahkeme mal ortaklığı hükümlerini bütün taşınmazlara uygulayarak karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.

> *27.12.2002 tarihinden sonra muris eşin edindiği taşınmazlar yönünden TMK'nun 705/2 maddesine göre 1/2 hissesi diğer eş (davalı) tarafından tescil işleminden önce mülkiyet hakkının kazanılmış olduğu kabul edilmelidir. Ayrıca, 4722 sayılı Kanunun 10/3.maddesi gereğince mal rejimi sözleşmesi ile yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminin geriye doğru evlenme tarihine kadar geçerli olacağına ilişkin eşlerin sözleşmede açık beyanları da bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. Mal ortaklığı sözleşmesi, ondan önce edinilmiş taşınmazları kapsamaz; bu nedenle ecrimisil hesabında taşınmazlar ikiye ayrılır. Sözleşmeden sonra edinilen taşınmazda sağ kalan eş kanun gereği yarı paya sahip olduğundan (4721 s. K. m. 705/2), mirasçıların istemi ancak kalan yarı pay üzerinden hesaplanır. Sözleşmeden önce edinilenlerde ise yalnız miras payları esas

alınır. Karar, ortaklık mallarının yönetim ve yararlanmasına ilişkin sonuçların her mal için ayrı ayrı belirlenmesi gerektiğini gösterir.

2 **YARGITAY (KAPATILAN) 13. HUKUK DAİRESİ**
14.06.2007 · E. 2007/3940 · K. 2007/8430

Eşler arasındaki borçlardan ve mal ortaklığı rejiminden kaynaklanan alacak davasına aile mahkemesi bakar; görev kendiliğinden gözetilir

Eşler, evlilik birliği içinde yabancı bir bankadan kredi çekmiş, sözleşmeye diğer eş de kefil olarak imza atmıştı. Krediyi ödeyen eş, diğerinin payına düşen borcu ödediğini ileri sürerek 26.000 İsviçre Frangının tahsilini istemiştir. Asliye hukuk mahkemesi işin esasına girerek davayı reddetmiştir.

> *Dava evlilik birliği sırasında eşler arasındaki borçlar ve mal ortaklığı rejiminden kaynaklanmakta olup, dava yeni medeni kanunun yürürlüğe girmesinden sonra açılmıştır. Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve yargılama usullerine dair kanunun 4. maddesinde aile mahkemelerine MK.nun ikini kitabında yazılı dava işlere bakma görevi verilmiştir. Mahkemece görevle ilgili hususlar resen gözetileceğinden ayrı bir aile mahkemesi var ise görevsizlik kararın verilmesi yok ise davaya aile mahkemesi sıfatıyla bakılması gerekirken işin esası incelenip yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. Ortaklığı yükümlülük altına sokan işlemlerden doğan uyuşmazlıklar Türk Medeni Kanunu'nun ikinci kitabında düzenlendiğinden aile mahkemesinin görev alanına girer; görev kamu düzenine ilişkin olduğundan mahkeme bunu kendiliğinden gözetir. Karar, mal ortaklığında eşlerden birinin yaptığı kredi işleminin doğurduğu iç ilişkinin de genel mahkemede değil aile mahkemesinde çözüleceğini göstermesi bakımından önemlidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 186:** Birliğin yönetimi.
- **TMK m. 188:** Evlilik birliğinin temsili.
- **TMK m. 206:** Mal ayrılığına geçiş kararı.
- **TMK m. 257:** Genel mal ortaklığı.
- **TMK m. 259:** Diğer mal ortaklıkları.
- **TMK m. 263:** Olağanüstü yönetim.
- **TMK m. 264:** Ortaklık malları ile meslek veya sanat icrası.
- **TMK m. 266:** Ortaklık mallarıyla ilgili işlemlerden doğan sorumluluk.
- **TMK m. 267:** Kişisel mallarda yönetim.
- **TMK m. 268:** Ortaklık borçları.

MADDE

263

B. Yönetim ve tasarruf
I. Ortaklık mallarında
2. Olağanüstü yönetim

KANUN METNİ

(1) Olağan yönetim dışında kalan konularda eşler, ancak birlikte veya biri diğerinin rızasını almak suretiyle ortaklığı yükümlülük altına sokabilir veya mallarda tasarrufta bulunabilir.
(2) Rızanın bulunmadığını bilmeyen veya bilecek durumda olmayan üçüncü kişiler için bu rıza var sayılır.
(3) Evlilik birliğinin temsiline ilişkin hükümler saklıdır.

MADDE ÖZETİ

Olağan yönetim dışındaki işlerde eşler ancak birlikte hareket ederek ya da biri diğerinin rızasını alarak ortaklığı borç altına sokabilir veya ortaklık mallarında tasarrufta bulunabilir (m. 263). Rızanın bulunmadığını bilmeyen ya da bilecek durumda olmayan üçüncü kişiler bakımından bu rıza var sayılır; ancak işlem aile konutuna ilişkinse bu koruma işlemez.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Olağanüstü yönetim	Olağan yönetim dışında kalan işlemler (TMK m. 263/1).
Birlikte hareket	İşi birlikte yapmak ya da diğerinin rızasını almak (S. Sayısı 723, s. 102).
Var sayılan rıza	İyiniyetli üçüncü kişi bakımından mevcut kabul edilen rıza (TMK m. 263/2).
Tasarruf yetkisinin sınırlanması	Hâkimin, tasarrufları diğer eşin rızasına bağlaması (4721 s. K. m. 199).

1 Yargıtay HGK, 06.12.2017, E. 2017/2934, K. 2017/1556.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 263- Madde İsviçre Medenî Kanununun 228 inci maddesinden aynen alınmıştır. Madde olağan yönetim dışındaki işlerde eşlerin birlikte hareket etmeleri zorunluluğunu getirmiştir. Birlikte hareket ya eşlerin söz konusu işi birlikte yapmaları ya da tek başına fakat diğerinin rızasını almak suretiyle söz konusu olabilir. Diğer eş haklı bir sebep olmaksızın rızasını vermekten kaçındığı takdirde, istemi yapan eşin evlilik birliğinin temsili hükümleri çerçevesinde hâkime başvuru hakkı vardır. Nitekim, bu husus üçüncü fıkrada saklı tutulmuştur. Maddenin ikinci fıkrası mal ortaklığı rejiminde eşlerin birlikte yapmaları zorunlu işlemleri tek başlarına yapmaları nedeniyle iyiniyetli üçüncü kişileri korumaktadır. Buna göre üçüncü kişiler, tek başına hareket eden eşin yaptığı işleme, diğerinin rızasının bulunmadığını bilmiyor veya iyiniyetli çabası sonucu bilecek durumda bulunuyorsa, böyle bir rızanın varlığı kabul edilip, işlem diğer eş için de bağlayıcı sayılacaktır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 102*

Gerekçe iki yönü de açık biçimde ortaya koyar. İç ilişkide kural katıdır: olağanüstü işlemlerde eşler ya birlikte hareket eder ya da biri diğerinin rızasını alır; rızadan haklı sebep olmaksızın kaçınılması hâlinde hâkime başvurulabilir ve bu yol üçüncü fıkrada açıkça saklı tutulmuştur. Dış ilişkide ise ölçü **işlem güvenliğidir**: rızanın bulunmadığını bilmeyen ya da iyiniyetli çabasına rağmen bilemeyecek durumda olan üçüncü kişi bakımından rızanın varlığı kabul edilir ve işlem diğer eşi de bağlar. Bu düzenleme, mal ortaklığının üçüncü kişiler bakımından işleyebilir bir rejim olmasını sağlar. Tasarının 263. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun aynı yapıyı tek maddede kurmuştu: olağan yönetim işleri dışında ortaklığa giren mallar üzerinde ancak birlikte ya da diğerinin rızasıyla tasarruf edilebilirdi. Maddenin ikinci cümlesi de bugünkü ikinci fıkranın karşılığıydı ve üçüncü kişiler lehine rızanın var sayılacağını öngörüyordu. Ayrıca eşlerden biri diğerinin rızası olmaksızın bir mirası reddedemezdi (743 s. K. m. 214).

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı ve koca, alelade idari muamelat müstesna olmak üzere ortaklığa giren mallar üzerinde ancak müştereken veya yekdiğerinin rızası ile tasarruf edebilir. Şukadar ki rızanın verilmediğini bilenler veya bilmesi lazım gelenler yahut ortaklığa dahil olduğu herkesin anlayabileceği mallar üzerinde vaki tasarrufta alakadar olanlar müstesna olmak üzere bu rıza, üçüncü şahıs lehine mevcut addolunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 213

	743 sayılı Kanun m. 213	4721 sayılı Kanun m. 263
Kural	Birlikte ya da rızayla tasarruf	Birlikte ya da rızayla işlem
İstisna	Alelade idari muamelat	Olağan yönetim (m. 262)
Üçüncü kişi	Rıza lehine var sayılır	İyiniyetli üçüncü kişi korunur

	743 sayılı Kanun m. 213	4721 sayılı Kanun m. 263
Ek sınır	Ortaklık malı olduğu herkesçe anlaşılan mallar	İyiniyetli çabayla bilinebilirlik
Hâkime başvuru	Yalnız miras reddinde (m. 214)	Genel olarak saklı (m. 263/3)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; olağanüstü yönetim ve iyiniyet koruması ayrı maddede düzenlendi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	Olağan yönetim dışındaki işler	TMK m. 263/1
Kural	Birlikte hareket ya da diğerinin rızası	TMK m. 263/1
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 228	S. Sayısı 723, s. 102
Rıza biçimi	İşi birlikte yapmak ya da rıza almak	S. Sayısı 723, s. 102
Rızadan kaçınma	Hâkime başvuru hakkı doğar	TMK m. 263/3
Üçüncü kişi	İyiniyetli üçüncü kişi için rıza var sayılır	TMK m. 263/2
Aile konutu	Açık rıza şarttır, iyiniyet korumaz	Yargıtay HGK, K. 2017/1556
Önlem	Hâkim tasarruf yetkisini sınırlayabilir	Yargıtay 2. HD, K. 2022/8636
Sınır	Mal ayrılığına geçiş istenebilir	TMK m. 206

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 228. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe "birlikte hareket"in iki biçimini açıklar: eşlerin söz konusu işi birlikte yapmaları ya da eşlerden birinin tek başına fakat diğerinin rızasını alarak hareket etmesi. Diğer eş haklı bir sebep olmaksızın rızasını vermekten kaçınırsa, istemi yapan eşin evlilik birliğinin temsili hükümleri çerçevesinde hâkime başvurma hakkı vardır; gerekçeye göre bu husus üçüncü fıkrada saklı tutulmuştur. İkinci fıkra bakımından gerekçe amacı net koyar: hüküm, eşlerin birlikte yapmaları zorunlu işlemleri tek başlarına yapmaları nedeniyle **iyiniyetli üçüncü kişileri korumaktadır**. Tasarının 263. maddesi Adalet Komisyonunun

değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

İkinci fıkradaki iyiniyet koruması, **aile konutu bakımından işlemez.** Aile konutu hangi mal rejimi geçerli olursa olsun TMK m. 194'e tabidir ve orada eşin **açık rızası** aranır; tapuda aile konutu şerhi bulunmasa ve üçüncü kişi iyiniyetli olsa bile rıza alınmadan yapılan devir ya da ipotek geçersizdir. Bu nedenle mal ortaklığında bile aile konutu için iki ayrı hükmü birden gözetmek gerekir: TMK m. 263 olağanüstü işlemler için rıza arar, TMK m. 194 ise aile konutu için rızanın açık olmasını ve işlemin belirli olmasını şart koşar. İkinci pratik nokta şudur: eş rızasını haklı bir sebep olmadan esirgiyorsa diğer eş hâkime başvurabilir (TMK m. 263/3); tersine, eş ortaklık mallarını elden çıkarmaya başlamışsa diğer eş de hâkimden tasarruf yetkisinin sınırlanmasını isteyebilir (4721 s. K. m. 199). Bu istem kabul edilirse söz konusu mallarda yapılacak işlemler istemde bulunan eşin rızasına bağlanır.

II. Olağanüstü Yönetim Kavramı

- **Kural:** Olağan yönetim dışında kalan konularda eşler ancak birlikte ya da diğerinin rızasıyla hareket edebilir (TMK m. 263/1).
- **İki biçim:** Gerekçeye göre işi birlikte yapmak ya da tek başına fakat rıza alarak yapmak (S. Sayısı 723, s. 102).
- **Kapsam:** Ortaklığı yükümlülük altına sokan ve ortaklık mallarında tasarruf doğuran işlemler.
- **Tipik işlemler:** Taşınmaz satışı, ipotek kurulması, kefalet, işletme devri.
- **Karşıtı:** Olağan işlerde her eş tek başına hareket edebilir (TMK m. 262).
- **Pay yasağı:** Hiçbir eş ortaklık payı üzerinde tek başına tasarruf edemez (TMK m. 257).

III. Rızanın Verilmesi

- **Şekil:** Kanun rıza için özel bir geçerlilik şekli öngörmemiştir.
- **Zaman:** Rıza işlemden önce verilebileceği gibi sonradan icazet biçiminde de olabilir.
- **Kapsam:** Rıza belirli bir işlem için verilir; genel ve süresiz rıza kabul edilmez.
- **İspat:** Rızanın varlığını ileri süren taraf bunu ispatlar (4721 s. K. m. 6).
- **Meslek icrası:** Ortaklık mallarıyla meslek icrasında rıza örtülü de olabilir (TMK m. 264).
- **Aile konutu:** Aile konutunda rızanın açık olması gerekir.[2]

IV. Rızadan Kaçınma

- **Kural:** Diğer eş haklı bir sebep olmaksızın rızasını vermekten kaçınırsa hâkime başvurulabilir (TMK m. 263/3).
- **Dayanak:** Gerekçe bunu evlilik birliğinin temsili hükümlerine bağlar (S. Sayısı 723, s. 102).
- **Sonuç:** Hâkim kararı, alınamayan rızanın yerine geçer.
- **Miras:** Mirasın kabulü ve reddinde de aynı yol açıktır (TMK m. 265).
- **Ağır hâl:** Rızayı haklı sebep olmadan esirgeme mal ayrılığına geçiş sebebidir (TMK m. 206).
- **Yetki:** İstem, istemde bulunan eşin yerleşim yeri mahkemesine yöneltilir (TMK m. 265/2).

V. İyiniyetli Üçüncü Kişinin Korunması

- **Kural:** Rızanın bulunmadığını bilmeyen veya bilecek durumda olmayan üçüncü kişiler için rıza var sayılır (TMK m. 263/2).
- **Amaç:** Gerekçeye göre hüküm iyiniyetli üçüncü kişileri korumaktadır (S. Sayısı 723, s. 102).
- **Ölçüt:** Üçüncü kişinin iyiniyetli çabası sonucu rızanın yokluğunu bilecek durumda olup olmadığı.
- **Sonuç:** Koruma varsa işlem diğer eş için de bağlayıcı sayılır.
- **İstisna:** Aile konutunda bu koruma işlemez.[3]
- **Neden:** Sınırlandırma tapudaki şerhten değil konutun aile konutu niteliğinden doğar.

VI. Aile Konutundaki Özel Rejim

- **Kural:** Eşlerden biri diğerinin açık rızası olmadıkça aile konutunu devredemez ya da üzerindeki hakları sınırlayamaz (TMK m. 194).
- **Şerh gerekmez:** Tapuda şerh bulunmasa da konut aile konutu özelliğini taşır.
- **Emredicilik:** Bu haktan önceden feragat edilemez, eşlerin anlaşmasıyla ortadan kaldırılamaz.
- **Belirlilik:** Açık rıza ancak belirli olan bir işlem için verilebilir.
- **Şekil:** Rıza şekle tabi değildir, sözlü de verilebilir; ancak açık olmalıdır.
- **Sonuç:** Rıza alınmadan kurulan ipotek geçersizdir ve kaldırılmasına karar verilir.

2 Yargıtay HGK, 06.12.2017, E. 2017/2934, K. 2017/1556.
3 Yargıtay HGK, 06.12.2017, E. 2017/2934, K. 2017/1556.

VII. Koruyucu Önlemler

- **Tasarruf sınırlaması:** Hâkim, belirlediği malvarlığı değerlerindeki tasarrufları diğer eşin rızasına bağlayabilir (4721 s. K. m. 199).
- **İki hâl:** Ailenin ekonomik varlığının korunması ya da birlikten doğan mali yükümlülüğün yerine getirilmesi.
- **Ölçülülük:** Sınırlama gerekli ve orantılı olmalıdır.[4]
- **Gereklilik:** Malvarlığını elden çıkarma girişimleri gerekliliği gösterir.
- **Araştırma:** Ortak hesaplarda tarafların tek başına işlem yapıp yapamadığı araştırılmalıdır.
- **Mal ayrılığı:** Menfaatleri tehlikeye düşüren eşe karşı rejimin değiştirilmesi istenebilir (TMK m. 206).

UYGULAMA NOTU

Mal ortaklığında diğer eşin ortaklık malı üzerinde yaptığı bir işlem öğrenildiğinde önce iki soru yanıtlanmalıdır: işlemin olağan yönetim sınırları içinde olup olmadığı ve aile konutuna ilişkin olup olmadığı. İşlem olağanüstü nitelikteyse ve diğer eşin rızası alınmamışsa işleme itiraz edilebilir; ancak karşı tarafın rızanın bulunmadığını bilmediği ve bilecek durumda olmadığı hâllerde işlem rızası alınmayan eş için de bağlayıcı sayılacağından, üçüncü kişinin ne bildiğini ortaya koyacak deliller toplanmalıdır. İşlem aile konutuna ilişkinse rızası alınmayan eşin durumu daha güçlüdür: tapuda şerh olmasa ve alacaklı iyiniyetli olsa bile açık rıza alınmadan yapılan devir ya da ipotek geçersizdir. Önleyici olarak aile konutu şerhi konulması ihmal edilmemelidir; şerh bir geçerlilik koşulu olmasa da uyuşmazlığı baştan bitirir. Eş malvarlığını elden çıkarmaya başlamışsa beklenmemelidir: hâkimden, belirlenen taşınmaz ve banka hesapları bakımından tasarruf yetkisinin sınırlanması istenmelidir. İstem somut delillere dayandırılmalı ve ölçülü tutulmalıdır; mahkeme sınırlamanın gerekli ve orantılı olup olmadığını ayrıca değerlendirecektir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
06.12.2017 · E. 2017/2934 · K. 2017/1556

Aile konutunda eşin açık rızası tapuda şerh bulunmasa da aranır; rıza alınmadan kurulan ipotek geçersizdir

Aile konutu niteliğindeki taşınmaz eşlerden biri adına kayıtlıydı ve tapuda aile konutu şerhi bulunmuyordu. Malik eş, 2004 yılında diğer eşin rızasını almadan taşınmaz üzerinde bir şirket lehine ipotek kurdurdu. Diğer eş ipoteğin kaldırılmasını ve aile konutu şerhi konulmasını istemiştir; alacaklı şirket ise tapuda şerh bulunmadığını, TMK m. 1023 uyarınca iyiniyetli kazanımının korunması gerektiğini savunmuştur.

4 Yargıtay 2. HD, 27.10.2022, E. 2022/6389, K. 2022/8636.

> *Bu madde hükmü ile aile konutu şerhi konulmuş olmasa da eşlerin birlikte yaşadıkları aile konutu üzerindeki fiil ehliyetleri sınırlandırılmıştır. Sınırlandırma aile konutu şerhi konulduğu için değil, konutun aile konutu vasfı bulunduğu için getirilmiştir. Bu sebeple tapuya aile konutu şerhi verilmese bile o konut aile konutu özelliğini taşır. Anılan madde hükmü ile getirilen sınırlandırma, emredici niteliktedir. Dolayısıyla bu haktan önceden feragat edilemeyeceği gibi eşlerin anlaşmasıyla da ortadan kaldırılamaz ve açık rıza ancak "belirli olan" bir işlem için verilebilir. Eş söyleyişle aile konutunun maliki olan eş aile konutundaki yaşantıyı güçlüğe sokacak biçimde tek başına aile konutunu bir ayni hakla sınırlandıramaz. Bu sınırlandırma ancak diğer eşin açık rızası alınarak yapılabilir. TMK'nın 194. maddesi yetkili eşin izni için bir geçerlilik şekli öngörmemiştir. Bu nedenle söz konusu izin bir şekle tabi olmadan, sözlü olarak dahi verilebilir.*

DEĞERLENDİRME Kurul, yerel mahkemenin direnme kararını yerinde bulmuştur. Karar, mal ortaklığındaki rıza sisteminin önemli bir sınırını gösterir: TMK m. 263/2 rızanın bulunmadığını bilmeyen iyiniyetli üçüncü kişiyi korurken, işlem aile konutuna ilişkinse TMK m. 194 devreye girer ve orada böyle bir koruma yoktur. Kurul, tapuda şerh bulunmamasının ve alacaklının iyiniyetinin sonucu değiştirmeyeceğini, TMK m. 1023'e dayanan görüşün Kurul çoğunluğunca benimsenmediğini belirtmiştir. Sınırlandırma şerhten değil konutun aile konutu niteliğinden doğar; rıza emredicidir, önceden feragat edilemez ve ancak belirli bir işlem için verilebilir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
27.10.2022 · E. 2022/6389 · K. 2022/8636

Eşin malvarlığını elden çıkarmaya başlaması hâlinde hâkim, tasarrufların ancak diğer eşin rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir; sınırlama ölçülü olmalıdır

Kadın, eşi adına kayıtlı taşınmaz ile taraflara ait banka hesapları bakımından eşinin tasarruf yetkisinin sınırlanmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi istemi kabul etmiştir; bölge adliye mahkemesi ise ailenin ekonomik varlığının tehlikeye düştüğünün ispatlanamadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Dosyadan, eşin dava tarihinden kısa süre önce bir taşınmazını devrettiği ve diğer malvarlığı değerlerini de elden çıkarma girişiminde bulunduğu anlaşılıyordu.

> *Her iki halde de yasa, sınırlanmanın ölçülü olmasını aramıştır. Ölçülülük, sınırlanma ile ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlanmanın gerekli ve orantılı olmasını gerekli kılar.*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. TMK m. 199, mal ortaklığında da uygulanabilen bir koruma aracıdır: olağanüstü yönetim kuralları rızayı zaten zorunlu kılsa bile, diğer eşin ortaklık mallarını ya da kişisel mallarını elden çıkarmaya başladığını gören eş, hâkimden bu malvarlığı değerleri üzerindeki tasarrufların ancak kendi rızasıyla yapılabileceğine karar vermesini isteyebilir. Daire iki koşulu belirlemiştir: sınırlamada gereklilik bulunmalı ve sınırlama ölçülü olmalıdır. Somut olayda taşınmaz devri ve elden çıkarma girişimleri gerekliliği göstermiş, ancak ortak

hesaplarda her iki eşin tek başına işlem yapıp yapamadığı araştırılmadan karar verilmesi eksik bulunmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 188:** Evlilik birliğinin temsili.
- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 199:** Tasarruf yetkisinin sınırlanması.
- **TMK m. 206:** Mal ayrılığına geçiş kararı.
- **TMK m. 257:** Genel mal ortaklığı.
- **TMK m. 262:** Olağan yönetim.
- **TMK m. 264:** Ortaklık malları ile meslek veya sanat icrası.
- **TMK m. 265:** Mirasın kabulü veya reddi.
- **TMK m. 268:** Ortaklık borçları.

MADDE

B. Yönetim ve tasarruf
I. Ortaklık mallarında

264 3. Ortaklık malları ile meslek veya sanat icrası

KANUN METNİ

Eşlerden biri, diğerinin rızasıyla ortaklık mallarını kullanarak, tek başına bir meslek veya sanat icra ederse, bu meslek veya sanata ilişkin bütün hukukî işlemleri yapabilir.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden biri, diğerinin rızasıyla ortaklık mallarını kullanarak tek başına bir meslek veya sanat icra ederse, bu meslek veya sanata ilişkin bütün hukukî işlemleri tek başına yapabilir (m. 264). Gerekçeye göre rıza açık olabileceği gibi eşin faaliyetine ses çıkarmamak suretiyle örtülü de olabilir; bu hâlde eş, hukuk güvenliğinin gereği olarak işletmenin amaç ve konusunun gerektirdiği işlemleri tek başına yapmaya yetkilidir (S. Sayısı 723, s. 102-103).

TEMEL KAVRAMLAR

Meslek veya sanat icrası	Ortaklık malları kullanılarak yürütülen sürekli faaliyet (TMK m. 264).
Örtülü rıza	Eşin faaliyete ses çıkarmaması (S. Sayısı 723, s. 102-103).
Yetkinin kapsamı	İşletmenin amaç ve konusunun gerektirdiği bütün işlemler (S. Sayısı 723, s. 103).
Net işletme geliri	Borçlar ve kişisel harcamalar düşüldükten sonra kalan gelir.[1]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 264- Madde İsviçre Medenî Kanununun 229 uncu maddesinden aynen alınmıştır. Maddede eşlerden birinin, diğerinin rızasını almak koşuluyla ortaklığa dahil malları kullanmak suretiyle bir meslek ya da sanatı icra ettiğinde, bu meslek veya sanatın gerektirdiği tüm hukukî işlemleri tek başına yapabileceği kabul edilmiştir. Söz konusu

1 Yargıtay 8. HD, 06.04.2010, E. 2010/58, K. 2010/1634.

> rıza açık olabileceği gibi eşin faaliyetine ses çıkarmamak suretiyle örtülü de olabilir. Bu hâlde eş, hukuk güvenliğinin bir gereği olarak, örneğin işlettiği bir işletmenin amaç ve konusunun gerektirdiği işlemleri tek başına yapmaya yetkilidir. Mehazın Almanca metninde bu maddeyi karşılayan 229 uncu maddede "ortaklık malları aracılığıyla" ifadesi kullanılmıştır. Bunun yerine "ortaklık mallarını kullanarak" ifadesi tercih edilmiştir. Bu ifade sadece ortaklık mallarının kullanılmasını değil, ortaklık mallarının sağladığı diğer olanakları kullanmayı da kapsar.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 102-103*

Gerekçenin iki katkısı vardır. Birincisi rızanın **örtülü** olabilmesidir: eşin faaliyete ses çıkarmaması rıza sayılır. Bu, uygulamada en çok tartışılacak noktadır; çünkü uzun süre sessiz kalan eş, sonradan "rızam yoktu" diyerek yapılan işlemleri geçersiz kılamaz. İkincisi terim tercihidir: "ortaklık mallarını kullanarak" ifadesi, malların fiilen kullanılmasının ötesinde onların **sağladığı olanakların** kullanılmasını da kapsar; örneğin ortaklık malı bir taşınmazın teminat gösterilmesiyle sağlanan kredi de bu kapsamdadır. Tasarının 264. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun'da mal ortaklığı bölümünde bu maddenin doğrudan karşılığı yoktu. Konuya en yakın hüküm, evliliğin genel hükümleri arasında yer alan ve **yalnız kadının** çalışmasını kocanın açık ya da örtülü izni koşuluna bağlayan 159. maddeydi. Bu hüküm, eşitliğe aykırılığı nedeniyle iptal edilmiştir.[2] Bugünkü 264. madde ise cinsiyetten bağımsızdır: hangi eş ortaklık mallarını kullanarak meslek icra ediyorsa, diğerinin rızasıyla o eş yetkilidir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca mallarını idare için hangi usulü kabul etmiş olursa olsun karı, kocanın sarahaten veya zımnen müsaadesi ile bir iş veya sanat ile iştigal edebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 159 (iptal edilmiştir)

	743 sayılı Kanun m. 159	4721 sayılı Kanun m. 264
Kime uygulanır	Yalnız kadına	Her iki eşe
İzin veren	Koca	Diğer eş
İznin biçimi	Açık ya da örtülü	Açık ya da örtülü
Konu	Genel olarak çalışma	Ortaklık mallarıyla meslek icrası
Sonuç	Çalışma izni	İşletmeye ilişkin işlem yetkisi
Durum	İptal edilmiştir	Yürürlüktedir

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

2 AYM, 29.11.1990, E. 1990/30, K. 1990/31.

Tarih	Gelişme	Dayanak
29.11.1990	Eski Kanun'un kadının çalışmasını izne bağlayan 159. maddesi iptal edildi	AYM, K. 1990/31
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; yetki cinsiyetten bağımsız düzenlendi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Koşul	Diğer eşin rızası	TMK m. 264
Araç	Ortaklık mallarının kullanılması	TMK m. 264
Yetki	Meslek ya da sanata ilişkin bütün hukukî işlemler	TMK m. 264
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 229	S. Sayısı 723, s. 102
Rızanın biçimi	Açık ya da örtülü	S. Sayısı 723, s. 102-103
Kapsam ölçütü	İşletmenin amaç ve konusu	S. Sayısı 723, s. 103
"Kullanarak"	Malların sağladığı diğer olanaklar da dâhil	S. Sayısı 723, s. 103
Sorumluluk	Ortaklık malları da sorumludur	TMK m. 268
Sözleşmeyle sınırlama	Meslek malları ortaklık dışında tutulabilir	TMK m. 259

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 229. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe iki noktayı açıklığa kavuşturur. Birincisi rızanın biçimidir: söz konusu rıza açık olabileceği gibi eşin faaliyetine ses çıkarmamak suretiyle örtülü de olabilir; bu hâlde eş, hukuk güvenliğinin bir gereği olarak, örneğin işlettiği bir işletmenin amaç ve konusunun gerektirdiği işlemleri tek başına yapmaya yetkilidir. İkincisi terim tercihidir: mehazın Almanca metninde "ortaklık malları aracılığıyla" ifadesi kullanılmışken metinde "ortaklık mallarını kullanarak" denilmiştir; gerekçeye göre bu ifade sadece ortaklık mallarının kullanılmasını değil, **ortaklık mallarının sağladığı diğer olanakları kullanmayı da kapsar**. Tasarının 264. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

Bu madde, olağanüstü yönetim kuralına getirilmiş pratik bir istisnadır ve iki yönü birden taşır. Lehe olan yön: ortaklık mallarını kullanarak bir işletme yürüten eş,

her sözleşme için diğer eşin rızasını yeniden almak zorunda değildir; işletmenin amaç ve konusunun gerektirdiği bütün işlemleri tek başına yapabilir. Aleyhe olabilecek yön ise sorumluluktur: ortaklık mallarını ya da ortaklığa giren gelirleri kullanarak yürütülen bir meslek veya sanat nedeniyle doğan borçlardan eşler hem kişisel malları hem ortaklık mallarıyla sorumludur (TMK m. 268). Yani eşlerden birinin işletmesinin borcu, diğer eşin de payının bulunduğu ortaklık mallarına yönelebilir. Bu risk önceden sınırlanmak istenirse mal rejimi sözleşmesinde meslek ya da sanat icrası için kullanılan mallar ortaklık dışında tutulabilir (TMK m. 259). Rızanın örtülü de olabileceği unutulmamalıdır: diğer eşin faaliyetine uzun süre ses çıkarmamak, rıza verilmiş sayılmaya yol açabilir.

II. Maddenin Koşulları

- **Rıza:** Meslek ya da sanat icrası diğer eşin rızasıyla yürütülmelidir (TMK m. 264).
- **Ortaklık malı:** Faaliyette ortaklık malları kullanılmalıdır (TMK m. 264).
- **Tek başına icra:** Faaliyet eşlerden biri tarafından tek başına yürütülmelidir.
- **Süreklilik:** Tek bir işlem değil, meslek ya da sanat niteliğinde bir faaliyet aranır.
- **Sonuç:** Bu faaliyete ilişkin bütün hukukî işlemler tek başına yapılabilir.
- **Kişisel mal:** Faaliyet yalnız kişisel mallarla yürütülüyorsa madde uygulanmaz (TMK m. 267).

III. Rızanın Biçimi ve Kapsamı

- **Açık rıza:** Rıza sözlü ya da yazılı olarak açıkça verilebilir.
- **Örtülü rıza:** Gerekçeye göre eşin faaliyetine ses çıkarmamak da rıza sayılır (S. Sayısı 723, s. 102-103).
- **Amaç:** Bu esneklik hukuk güvenliğinin gereğidir (S. Sayısı 723, s. 103).
- **Kapsam ölçütü:** İşletmenin amaç ve konusunun gerektirdiği işlemler.
- **"Kullanarak":** İfade, malların sağladığı diğer olanakların kullanılmasını da kapsar (S. Sayısı 723, s. 103).
- **Sınır:** Faaliyetle ilgisi olmayan işlemler olağanüstü yönetime tabidir (TMK m. 263).

IV. Sorumluluk

- **Ortaklık borçları:** Ortaklık mallarını ya da ortaklığa giren gelirleri kullanarak meslek veya sanat icrası nedeniyle yapılan borçlardan eşler kişisel ve ortaklık mallarıyla sorumludur (TMK m. 268).

- **Diğer borçlar:** Her eş diğer borçlardan kişisel mallarıyla ve ortaklık mallarının yarı değeriyle sorumludur (TMK m. 269).
- **Üçüncü kişiler:** Alacaklılar bakımından sorumluluk rejimi kanunla belirlenmiştir.
- **İç ilişki:** Eşler arasındaki denkleştirme tasfiyede yapılır (TMK m. 270).
- **Kötü yönetim:** Ortaklığı zarara uğratan eş vekâlet hükümlerine göre sorumlu olur (TMK m. 266).
- **Önlem:** Menfaatleri tehlikeye düşüren eşe karşı mal ayrılığı istenebilir (TMK m. 206).

V. İşletme Malvarlığının Ait Olduğu Kütle

- **Kural:** Meslek icrası veya işletme faaliyeti sebebiyle doğan malvarlığı kural olarak rejime dâhildir.[3]
- **Sözleşmeyle ayırma:** Eşler bunu mal rejimi sözleşmesiyle ortaklık dışında tutabilir (TMK m. 259).
- **İkame kuralı:** Kişisel malların yerine geçen değerler kişisel mal sayılır (TMK m. 260).
- **Şirket payı:** Ortaklık payı oranı duraksamaya yer bırakmayacak biçimde belirlenmelidir.
- **İnceleme:** Şirket bilançoları getirtilip hukukçu ve mali müşavir bilirkişilere inceletilmelidir.
- **Bağlantı:** Satılan eski malların gelirinin yeni alımlarda kullanılıp kullanılmadığı araştırılır.

VI. İşletme Gelirinin Hesaplanması

- **Net gelir:** Brüt kâr değil, borçlar düşüldükten sonraki net işletme geliri esas alınır.[4]
- **Düşülecek borçlar:** Ödenecek vergi ve fonlar, sigorta kesintileri, amortisman.
- **Kişisel harcamalar:** İşletmeyi yürüten eşin kişisel harcamaları da düşülür.
- **Ölçütler:** Yapılan iş, sosyal statü, mesleki konum ve ailevi durum.
- **Bilirkişi:** Hukukçu, mali müşavir ve konunun uzmanı bilirkişilerden görüş alınır.
- **Faiz:** Alacak hükümle muaccel olduğundan faiz hüküm tarihinden işletilir (4721 s. K. m. 239).

3 Yargıtay 8. HD, 16.02.2010, E. 2009/6923, K. 2010/794.
4 Yargıtay 8. HD, 06.04.2010, E. 2010/58, K. 2010/1634.

VII. Usul

- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Değerleme:** Tasfiyede sürüm değeri esas alınır (TMK m. 275).
- **Tasfiye tarihi:** Uygulamada karar tarihine en yakın tarih esas alınır.
- **İspat:** Kişisel mal iddiası ispatlanmalıdır (TMK m. 261).
- **Belge:** Ticaret sicil kayıtları, bilanço ve muhasebe kayıtları getirtilir.
- **Rejim dönemleri:** Her malın hangi dönemde edinildiği ayrıca belirlenir (TMK m. 179).

UYGULAMA NOTU

Ortaklık mallarını kullanarak bir işletme yürütülüyorsa önce rızanın varlığı ve kapsamı netleştirilmelidir. Rızanın örtülü olabileceği bilinmelidir: faaliyete uzun süre ses çıkarmamak rıza sayılabilir. Rıza belirli bir faaliyetle sınırlanmak isteniyorsa bu, yazılı olarak ifade edilmelidir. Sorumluluk tarafı da hesaba katılmalıdır: işletmenin borçları ortaklık mallarına yönelebilir; bu risk taşınmak istenmiyorsa mal rejimi sözleşmesine meslek ve sanat mallarını ortaklık dışında tutan bir hüküm konulmalıdır. Tasfiyede işletmenin geliri brüt olarak hesaplatılmamalıdır; vergi, sigorta ve amortisman gibi borçlar ile işletmeyi yürüten eşin kişisel harcamaları düşüldükten sonra kalan net gelir esas alınır. Şirket ortaklığı söz konusuysa pay oranı ticaret sicilinden belgelenmeli ve ilgili yılların bilançoları dosyaya getirtilmelidir; mahkeme bu belgeler olmadan sağlıklı bir hesap yapamaz. Son olarak faiz konusunda dikkatli olunmalıdır: mal rejimi alacağı hükümle muaccel hâle geldiğinden faiz dava tarihinden değil hüküm tarihinden işletilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
16.02.2010 · E. 2009/6923 · K. 2010/794

Bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan malvarlığı, sözleşmeyle aksi kararlaştırılmadıkça tasfiyeye katılır

Eşlerden biri bir limited şirketin ortağıydı ve şirket adına kayıtlı 16 adet araç bulunuyordu. Diğer eş bu araçlar bakımından katılma alacağı istemiştir; şirket ortağı eş ise araçların şirkete ait eski araçların satışından elde edilen gelirle alındığını, dolayısıyla kişisel mal yerine geçen değer olduğunu savunmuştur. Mahkeme ortaklık payı oranını dosyadaki çelişkileri gidermeden belirleyip hüküm kurmuştur.

> *TMK.nun 221.maddesi hükmüne göre, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan mal varlığı eşler arasında yapılan mal rejimi sözleşmesiyle aksi kararlaştırılmamışsa edinilmiş mallardan sayılır ve tasfiyeye katılır. Aynı*

kanunun 220/4. bendine göre de, kişisel malların yerine geçen değerler kişisel mal sayılır.

DEĞERLENDİRME Karar yasal rejime ilişkindir, ancak mal ortaklığında da yol göstericidir: meslek ya da işletme faaliyetinden doğan malvarlığı kural olarak rejime dâhildir ve bunu rejim dışında tutmak isteyen eşlerin mal rejimi sözleşmesine hüküm koyması gerekir (mal ortaklığında bunun karşılığı TMK m. 259'dur). Daire ayrıca yapılacak incelemeyi ayrıntılı göstermiştir: ortaklık payı duraksamasız belirlenmeli, şirketin ilgili yıllara ait bilançoları getirtilmeli, bir hukukçu ve iki mali müşavir bilirkişiye inceletilerek gelir durumu ve satılan eski araçların gelirinin yeni alımlarda kullanılıp kullanılmadığı saptanmalıdır.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
06.04.2010 · E. 2010/58 · K. 2010/1634

İşletme gelirinin tasfiyeye gireceği miktar belirlenirken işletmeyi yürüten eşin kişisel harcamaları düşülür

Eşlerden biri bir eczane işletiyordu. Diğer eş, eczanenin bulunduğu taşınmaz, içindeki ilaç ve malzemeler ile eczanenin işletme geliri bakımından tapu iptali ve tescil, olmazsa alacak istemiştir. Bilirkişi, rejimin sona erdiği tarihe kadarki dönem için toplam işletme kârını hesaplamıştır; ancak rapor bir yıla ilişkin vergi, sigorta ve amortisman gibi borçları içermiyordu.

> *"Bundan ayrı, davalının çalışması karşılığında elde ettiği işletme gelirinden, yaptığı iş, sosyal statüsü, mesleki konumu, küçük bir çocuk sahibi olması gibi hususların da dikkate alınmasıyla tespit edilebilecek kişisel harcamalarının belirlenmediği ve işletme geliri olarak belirlenen miktardan düşülmediği anlaşılmaktadır. Açıklanan nedenlerle ve davalının savunması gözetilerek bu hususlar üzerinde durulması, söz konusu işletmenin 2004 yılına ait gelir-gider ve borçlarına ilişkin bilgilerin davalıdan istenmesinden sonra yeniden bir uzman hukukçu bilirkişi, bir mali müşavir ve bir eczacı bilirkişiye inceletilerek 2004 yılına ait tüm borçlar (kişisel masrafları ile çocuk için yapılan harcamalar dahil) çıkarıldıktan sonra kalan 2004 yılı net işletme gelirinin bulunması…*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. Karar, ortaklık mallarını kullanarak meslek icra eden eşin gelirinin tasfiyede nasıl ele alınacağını gösterir: brüt kâr değil, **net** işletme geliri esas alınır. Hesaptan önce vergi, sigorta kesintileri ve amortisman gibi işletme borçları, ardından işletmeyi yürüten eşin kişisel harcamaları düşülür; bu harcamalar yapılan iş, sosyal statü ve mesleki konum gibi ölçütlerle belirlenir. Kararda ayrıca tasfiye tarihinin karar tarihi olduğu ve alacağın hükümle muaccel hâle geldiğinden faizin hüküm tarihinden işletilmesi gerektiği belirtilmiştir (4721 s. K. m. 239/3).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 206:** Mal ayrılığına geçiş kararı.

- **TMK m. 221:** Mal rejimi sözleşmesiyle kişisel mal sayılabilecekler.
- **TMK m. 259:** Diğer mal ortaklıkları.
- **TMK m. 260:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 262:** Olağan yönetim.
- **TMK m. 263:** Olağanüstü yönetim.
- **TMK m. 266:** Ortaklık mallarıyla ilgili işlemlerden doğan sorumluluk.
- **TMK m. 267:** Kişisel mallarda yönetim.
- **TMK m. 268:** Ortaklık borçları.
- **TMK m. 269:** Kişisel borçlar.

MADDE

265

B. Yönetim ve tasarruf
I. Ortaklık mallarında
4. Mirasın kabulü veya reddi

KANUN METNİ

(1) Eşlerden biri, diğerinin rızası olmaksızın ortaklık mallarına girecek olan bir mirası reddemeyeceği gibi, tereke borca batıksa mirası kabul de edemez.

(2) Diğer eşin rızasının alınmasına olanak bulunamazsa veya bu konudaki istem onun tarafından haklı sebep olmaksızın reddedilirse, istem sahibi eş kendi yerleşim yeri mahkemesine başvurabilir.

MADDE ÖZETİ

Eşlerden biri, diğerinin rızası olmaksızın ortaklık mallarına girecek bir mirası reddedemez; tereke borca batıksa bu kez rıza olmaksızın kabul de edemez (m. 265). Rızanın alınmasına olanak bulunamazsa ya da diğer eş haklı sebep olmaksızın rıza vermezse, istem sahibi eş kendi yerleşim yeri mahkemesine başvurarak bu rızanın yerine geçecek kararı alabilir (TMK m. 265/2).

TEMEL KAVRAMLAR

Mirasın reddi	Mirasçının mirası kabul etmeme beyanı (4721 s. K. m. 605).
Hükmen ret	Terekenin borca batık olması hâlinde mirasın reddedilmiş sayılması (4721 s. K. m. 605/2).
Borca batıklık	Terekenin pasifinin aktifinden fazla olması.[1]
Ret hakkını düşüren davranış	Tereke işlerine olağan yönetim dışında karışmak (4721 s. K. m. 610/2).

1 Yargıtay 8. HD, 26.05.2014, E. 2013/17277, K. 2014/10593.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 265- Madde İsviçre Medenî Kanununun 230 uncu maddesinden aynen alınmıştır. Maddede mal ortaklığı rejiminde eşlerden herbirinin diğerinin rızası olmaksızın, eşlerin ortaklık mallarına girecek olan bir mirası reddetmesini yasaklamıştır. Aynı şekilde böyle bir tereke borca batıksa, kanun gereği reddedilmiş sayılan bu terekenin, diğer eşin rızası olmaksızın kabul edilemeyeceği de öngörülmüştür. Böyle bir mirasın kabulü ya da reddi konusunda diğer eşin rızasının alınmasının mümkün olmaması veya eşin böyle bir rızayı haklı sebep olmaksızın vermemesi hâlinde, eşin, yerleşim yerinin bulunduğu yerdeki mahkemeden, diğer eşin rızasının yerine geçmek üzere karar alabilmesi kabul edilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 103*

Gerekçe, yasağın **simetrik** olduğunu vurgular: rıza hem ret hem kabul için aranır, çünkü her iki karar da ortaklık mallarını etkiler. Kârlı bir tereke reddedilirse ortaklık bir değerden yoksun kalır; borca batık bir tereke kabul edilirse ortaklık malları borç altına girer. Gerekçenin ikinci katkısı çıkış yolunu göstermesidir: rızanın alınmasının mümkün olmaması **ya da** haklı sebep olmaksızın verilmemesi hâlinde mahkeme kararı rızanın yerine geçer ve bu karar için istem sahibi eşin kendi yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir. Tasarının 265. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun aynı kuralı çok daha kısa biçimde içeriyordu: eşlerden biri, evliliğin devamı sırasında diğerinin rızası olmaksızın bir mirası reddedemezdi ve rıza kendisine verilmeyen taraf sulh hâkimine başvurabilirdi. Bugünkü metin bu kuralı iki yönlü hâle getirmiş, borca batık terekenin rızasız kabul edilemeyeceğini de eklemiş ve yetkili mahkemeyi açıkça belirlemiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan biri evliliğin devamı sırasında, diğerinin rızası olmaksızın bir mirası red edemez. Bu rıza kendisine verilmeyen taraf, sulh hakimine müracaat edebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 214

	743 sayılı Kanun m. 214	4721 sayılı Kanun m. 265
Ret	Rıza gerekir	Rıza gerekir
Kabul	Düzenlenmemiş	Borca batık terekede rıza gerekir
Kapsam	Genel olarak miras	Ortaklık mallarına girecek miras
Başvurulacak makam	Sulh hâkimi	Yerleşim yeri mahkemesi
Başvuru sebebi	Rızanın verilmemesi	Rızanın alınamaması ya da haksız esirgenmesi

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; borca batık terekede kabul de rızaya bağlandı	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Ret yasağı	Ortaklığa girecek miras rızasız reddedilemez	TMK m. 265/1
Kabul yasağı	Borca batık tereke rızasız kabul edilemez	TMK m. 265/1
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 230	S. Sayısı 723, s. 103
Rıza alınamazsa	Mahkemeye başvurulabilir	TMK m. 265/2
Yetkili mahkeme	İstem sahibi eşin yerleşim yeri mahkemesi	TMK m. 265/2
Hükmen ret	Ayrı dava ya da savunma olarak ileri sürülebilir	Yargıtay 8. HD, K. 2014/10593
Aciz anı	Ölüm tarihine göre belirlenir	Yargıtay 8. HD, K. 2014/10593
Dul-yetim aylığı	Terekeye dâhil değildir	Yargıtay 2. HD, K. 2009/17735
Bildirim	Ret kararı alacaklıya ibraz edilmelidir	Yargıtay 10. HD, K. 2026/8520

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 230. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe yasağı iki yönlü kurar: eşlerden her biri, diğerinin rızası olmaksızın **ortaklık mallarına girecek olan** bir mirası reddedemez; aynı şekilde tereke borca batıksa, kanun gereği reddedilmiş sayılan bu tereke diğer eşin rızası olmaksızın kabul de edilemez. Gerekçe çıkış yolunu da gösterir: böyle bir mirasın kabulü ya da reddi konusunda diğer eşin rızasının alınmasının mümkün olmaması veya eşin böyle bir rızayı haklı sebep olmaksızın vermemesi hâlinde, eşin yerleşim yerinin bulunduğu yerdeki mahkemeden diğer eşin rızasının yerine geçmek üzere karar alabilmesi kabul edilmiştir. Tasarının 265. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

Maddenin mantığı basittir: mal ortaklığında miras yalnız mirasçı eşi değil, ortaklığı da ilgilendirir. **Kârlı bir tereke** söz konusuysa, onu reddetmek ortaklığı bir

değerden yoksun bırakacağından diğer eşin rızası aranır. **Borca batık bir tereke** söz konusuysa, onu kabul etmek ortaklık mallarını borç altına sokacağından yine diğer eşin rızası aranır. İki yasak da aynı amaca hizmet eder: bir eşin tek başına aldığı kararla ortaklık mallarının zarar görmesini önlemek. Uygulamada en sık yapılan hata, üç aylık ret süresinin eş rızası beklenirken kaçırılmasıdır; rıza alınamıyorsa vakit kaybetmeden mahkemeye başvurulmalıdır. İkinci hata, ret hakkını düşüren davranışlardır: terekenin olağan yönetimi dışında işler yapmak ya da tereke mallarını gizlemek ret hakkını düşürür (4721 s. K. m. 610/2). Buna karşılık dul ve yetim aylıkları ile ölüm ikramiyesini almak terekeye sahip çıkma sayılmaz.

II. İki Yönlü Rıza Koşulu

- **Ret yasağı:** Ortaklık mallarına girecek bir miras diğer eşin rızası olmaksızın reddedilemez (TMK m. 265/1).
- **Kabul yasağı:** Tereke borca batıksa miras rıza olmaksızın kabul de edilemez (TMK m. 265/1).
- **Amaç:** Bir eşin tek başına aldığı kararla ortaklık mallarının zarar görmesini önlemek.
- **Kapsam:** Yalnız ortaklık mallarına girecek miraslar; kişisel mal grubuna girecek miras bu kapsamda değildir (TMK m. 260).
- **Kaynak:** Madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 230. maddesinden aynen alınmıştır (S. Sayısı 723, s. 103).
- **Bağlantı:** Hüküm, olağanüstü yönetimdeki rıza kuralının özel bir görünümüdür (TMK m. 263).

III. Rızanın Alınamaması Hâli

- **Kural:** Rızanın alınmasına olanak bulunamazsa mahkemeye başvurulabilir (TMK m. 265/2).
- **Haklı sebep:** Diğer eşin haklı sebep olmaksızın rıza vermemesi de başvuru sebebidir.
- **Yetkili mahkeme:** İstem sahibi eşin yerleşim yeri mahkemesi (TMK m. 265/2).
- **Sonuç:** Mahkeme kararı diğer eşin rızasının yerine geçer (S. Sayısı 723, s. 103).
- **Süre:** Başvuru, mirasın reddi için öngörülen üç aylık süre içinde sonuçlandırılmalıdır (4721 s. K. m. 606).
- **Rejim değişikliği:** Rızayı haklı sebep olmaksızın esirgeme mal ayrılığına geçiş sebebidir (TMK m. 206).

IV. Mirasın Hükmen Reddi

- **Kural:** Terekenin borca batık olması hâlinde miras reddedilmiş sayılır (4721 s. K. m. 605/2).
- **İleri sürme biçimi:** Ayrı dava açılabileceği gibi açılmış bir davada savunma olarak da ileri sürülebilir.[2]
- **Belirleme anı:** Ödemeden aciz ölüm tarihine göre belirlenir.
- **Aktif ve pasif:** Ölüm tarihindeki tüm malvarlığı aktifi, tüm borçlar pasifi oluşturur.
- **Ölçüt:** Pasifin aktiften fazla olması ödemeden aczi gösterir.
- **Menfi tespit:** Mirasçı, icra takibine karşı borçlu olmadığının tespitini isteyebilir (2004 s. İİK m. 72).

V. Ret Hakkını Düşüren Davranışlar

- **Kural:** Tereke işlemlerine karışan, tereke mallarını gizleyen ya da kendine mal eden mirasçı mirası reddedemez (4721 s. K. m. 610/2).
- **Ölçüt:** Terekenin olağan yönetimi dışında ya da mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi dışında kalan işler.[3]
- **Dul ve yetim aylığı:** Terekeye dâhil değildir; alınması sahip çıkma sayılmaz.
- **Ölüm ikramiyesi:** Hak sahibi sıfatından doğduğundan terekeden intikal etmiş sayılmaz.
- **İspat:** Ret hakkının düştüğünü iddia eden taraf bunu kanıtlar (4721 s. K. m. 6).
- **Mal ortaklığı:** Eşler rıza sürecini beklerken bu sınıra dikkat etmelidir.

VI. Ret Kararından Sonra Yapılması Gerekenler

- **Bildirim:** Ret kararı alacaklılara ve ilgili kurumlara ibraz edilmelidir.[4]
- **Gerekçe:** Bilgilendirilmeyen alacaklı takip başlatmasında kusurlu sayılmaz.
- **Sonuç:** Sonradan açılan davada yargılama gideri ve vekâlet ücreti davacı üzerinde bırakılabilir.
- **Süre:** Ret kararının ibrazından sonra hak düşürücü süre içinde dava açılmalıdır.
- **Kesinleşme:** Ret kararının kesinleştiği tarih ayrıca belgelenmelidir.
- **Kapsam:** Bildirim, prim ve vergi borçları bakımından da yapılmalıdır.

2 Yargıtay 8. HD, 26.05.2014, E. 2013/17277, K. 2014/10593.
3 Yargıtay 2. HD, 19.10.2009, E. 2008/12873, K. 2009/17735.
4 Yargıtay 10. HD, 03.06.2026, E. 2025/18233, K. 2026/8520.

VII. Usul

- **Görev:** Mirasın reddine ilişkin istemler sulh hukuk mahkemesinde görülür (4721 s. K. m. 609).
- **Eş rızası:** Mal ortaklığındaki rıza istemi ise aile mahkemesinin görev alanına girer (4787 s. K. m. 4).
- **Yetki:** Rızanın yerine geçme isteminde istem sahibi eşin yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir (TMK m. 265/2).
- **Süre:** Mirasın reddi süresi üç aydır (4721 s. K. m. 606).
- **Mirasçılık belgesi:** Ret kararı sonrası mirasçılık belgesinin güncellenmesi gerekir.
- **Ortaklık:** Reddedilen ya da kabul edilen mirasın ortaklık malları üzerindeki etkisi tasfiyede gözetilir (TMK m. 271).

UYGULAMA NOTU

Mal ortaklığındaki bir eşe miras intikal etmişse ilk iş terekenin durumunu çıkarmaktır: ölüm tarihi itibarıyla aktif ve pasif listelenmelidir. Tereke kârlıysa ve reddedilmek isteniyorsa diğer eşin rızası yazılı olarak alınmalıdır; tereke borca batıksa ve kabul edilmek isteniyorsa yine rıza gerekir. Diğer eşe ulaşılamıyorsa ya da diğer eş haklı bir sebep göstermeden rıza vermiyorsa beklenmemeli, mirasçı eşin kendi yerleşim yeri mahkemesine başvurulmalıdır; çünkü üç aylık ret süresi işlemeye devam eder. Bu süreçte terekeye dokunulmamalıdır: olağan yönetim dışında işler yapmak ya da tereke mallarını kendine mal etmek ret hakkını düşürür. Buna karşılık dul ve yetim aylığı ile ölüm ikramiyesinin alınması ret hakkını etkilemez; bunlar terekeden değil mirasçının sıfatından doğar. Miras reddedilmiş ve ret kararı kesinleşmişse karar beklenmeden bütün alacaklılara ve ilgili kurumlara ibraz edilmelidir. Bu yapılmazsa, sonradan gelen ödeme emirlerine karşı açılacak dava kazanılsa bile yargılama giderleri ve vekâlet ücreti reddeden mirasçının üzerinde kalabilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
26.05.2014 · E. 2013/17277 · K. 2014/10593

Mirasın hükmen reddi ayrı dava açılarak istenebileceği gibi açılmış bir davada savunma olarak da ileri sürülebilir

Mirasbırakan 2006'da ölmüştür; ölümünden önce aleyhine bir icra takibi başlatılmış, ölümünden sonra takibe mirasçılar aleyhine devam edilmişti. Mirasçılar, terekenin ölüm tarihi itibarıyla borca batık olduğunu ileri sürerek mirasın hükmen reddedilmiş sayılmasını ve borçlu olmadıklarının tespitini istemiştir. Mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 605/2. maddesi gereğince mirasın hükmen reddi (borca batıklığı) ayrı bir dava açılmak suretiyle talep edilebileceği gibi açılmış olan bir davada savunma olarak da ileri sürülebilir. Mirasbırakanın ödemeden aczi ölüm tarihine göre belirlenir. Ölüm tarihi itibariyle, mirasbırakanın tüm malvarlığı terekenin aktifini, tüm borçları ise terekenin pasifini oluşturur. Terekenin pasifinin aktifinden fazla olması; terekenin ödemeden aczini ve dolayısıyla da terekenin borca batık olduğunu gösterir. Ancak, tereke borca batık olmasına rağmen; Türk Medeni Kanunu'nun 610/2. maddesinde açıklanan şekilde tereke işlemlerine karışan, tereke mallarını gizleyen veya kendine maleden mirasçı, mirası reddedemez.*

Değerlendirme Daire hükmü bozmuştur. Karar, TMK m. 265'i tamamlayan genel çerçeveyi ortaya koyar. Terekenin borca batık olup olmadığı **ölüm tarihine** göre belirlenir: o tarihteki tüm malvarlığı aktifi, tüm borçlar pasifi oluşturur ve pasifin fazla olması ödemeden aczi gösterir. Buna karşılık tereke işlemlerine karışan, tereke mallarını gizleyen ya da kendine mal eden mirasçı artık reddedemez. Mal ortaklığında bu kurallara bir de eş rızası eklenir: ortaklık mallarına girecek bir mirası diğer eşin rızası olmaksızın reddetmek, borca batık bir tereke söz konusuysa rıza olmaksızın kabul etmek mümkün değildir.

2 **Yargıtay 2. Hukuk Dairesi**
19.10.2009 · E. 2008/12873 · K. 2009/17735

Dul ve yetim aylıkları terekeye dâhil değildir; bunların alınması tereke işlerine karışma sayılmaz

Mirasbırakanın ölümü üzerine hak sahiplerine ikramiye ödenmiş ve aylık bağlanmıştı. Karşı taraf, mirasçıların bu ödemeleri kabul etmesini terekeye sahip çıkma olarak nitelendirerek artık mirası reddedemeyeceklerini ileri sürmüştür. Mahkeme bu görüş doğrultusunda karar vermiştir.

> *Mirasbırakanın ölümü nedeniyle dul ve yetimlere ödenen ikramiye ve bağlanan aylıklar bu hak sahiplerinin sıfatından doğan haklar olup terekeye dahil değildir. Mirasbırakanın ikramiye ve aylıklarının mirasçılar tarafından kabul edilmesi terekeden intikal eden bir hakkın tesahübü anlamına gelmez. Davalı mirasçıların tereke işlerine karıştıkları, terekenin olağan yönetimi dışında veya mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi dışında işler yaptıkları ya da tereke mallarını gizledikleri de kanıtlanamamıştır.*

Değerlendirme Daire hükmü bozmuştur ve ret hakkını koruyan pratik bir ölçüt getirmiştir: dul ve yetim aylıkları ile ölüm ikramiyesi mirasbırakandan intikal eden değerler değil, hak sahibi sıfatından doğan haklardır; bunların alınması terekeye sahip çıkma anlamına gelmez. Ret hakkını düşüren davranış, terekenin **olağan yönetimi dışında** ya da mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi dışında kalan işler yapmak veya tereke mallarını gizlemektir (4721 s. K. m. 610/2). Bu ayrım, mal ortaklığında eşlerin ortak karar alması gereken sürede de belirleyicidir.

3 **YARGITAY 10. HUKUK DAİRESİ**
03.06.2026 · E. 2025/18233 · K. 2026/8520

Mirasın reddi kararı alacaklıya bildirilmemişse, sonradan açılan davanın yargılama giderleri davacı üzerinde bırakılır

Mirasbırakan 2020'de ölmüştür; mirasçı, aynı yıl sulh hukuk mahkemesinde mirası reddetti ve karar kesinleşmiştir. Ancak ret kararı alacaklı kuruma bildirilmemiştir. Kurum 2022'de mirasçıya ödeme emirleri tebliğ etmiştir; mirasçı ret kararını bundan sonra kuruma ibraz ederek ödeme emirlerinin iptalini istedi ve davayı kazanmıştır. Mahkeme yargılama giderlerini kuruma yüklemiştir.

> *"...davalı Kurumun mirasın reddine ilişkin karardan ödeme emrinin düzenlenip davacıya tebliğ edilmesinden sonra haberdar edilmesi karşısında dava açılmasına sebebiyet vermediği ve davalı Kurumun davacının mirası reddettiğini önceden bilmesinin mümkün olmadığı, bu nedenle davalı aleyhine yargılama gideri ve vekalet ücretine hükmedilmemesi gerektiği anlaşılmıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü düzelterek onamıştır. Karar, mirası reddedenlerin sık düştüğü bir tuzağı gösterir: ret kararını almak yetmez, bunu alacaklılara bildirmek gerekir. Alacaklı ret kararından haberdar edilmemişse takip başlatmasında kusuru bulunmadığından, sonradan açılan davayı kaybetse bile yargılama giderine ve vekâlet ücretine mahkûm edilmez. Mal ortaklığında eşlerin birlikte karar vererek reddettiği bir mirasta da aynı özen gerekir; ret kararı derhâl ilgili kurum ve alacaklılara ibraz edilmelidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 206:** Mal ayrılığına geçiş kararı.
- **TMK m. 256:** Mal ortaklığının kapsamı.
- **TMK m. 260:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 262:** Olağan yönetim.
- **TMK m. 263:** Olağanüstü yönetim.
- **TMK m. 264:** Ortaklık malları ile meslek veya sanat icrası.
- **TMK m. 266:** Ortaklık mallarıyla ilgili işlemlerden doğan sorumluluk.
- **TMK m. 268:** Ortaklık borçları.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.

MADDE

B. Yönetim ve tasarruf
I. Ortaklık mallarında

266 5. Sorumluluk ve yönetim giderleri

KANUN METNİ

(1) Mal ortaklığının sona ermesi hâlinde, eşlerden her biri ortaklık malıyla ilgili işlemlerden dolayı vekil gibi sorumludur.
(2) Yönetim giderleri ortaklık mallarından karşılanır.

MADDE ÖZETİ

Mal ortaklığı sona erdiğinde eşlerden her biri, ortaklık malıyla ilgili yaptığı işlemlerden dolayı vekil gibi sorumludur; yönetim giderleri ise ortaklık mallarından karşılanır (m. 266). Gerekçeye göre bu sorumluluk öncelikle ortaklığa karşıdır: eşlerden biri kötü yönetim dolayısıyla ortaklığı zarara uğratırsa vekâlet hükümleri çerçevesinde ortaklığa karşı sorumlu olur (S. Sayısı 723, s. 103).

TEMEL KAVRAMLAR

Vekil gibi sorumluluk	Vekâlet sözleşmesindeki özen ve hesap verme yükümlülüğü (TMK m. 266/1).
Kötü yönetim	Ortaklığı zarara uğratan yönetim davranışı (S. Sayısı 723, s. 103).
Yönetim gideri	Ortaklık mallarının korunması ve işletilmesi için yapılan gider (TMK m. 266/2).
Elbirliği ilişkisi	Ortakların birbirinin vekili gibi sayıldığı güven ilişkisi.[1]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 266- Madde İsviçre Medenî Kanununun 231 inci maddesinden aynen alınmıştır. Maddede eşlerin, mal ortaklığının sona ermesi hâlinde, ortaklık mallarıyla ilgili olarak yaptıkları işlemlerden dolayı vekâlet sözleşmesinde vekilin sorumluluğu hükümlerine yollama yapılmaktadır. Buradaki sorumluluk öncelikle ortaklığa karşıdır. Örneğin eşlerden biri kötü yönetim dolayısıyla ortaklığı zarara uğrattığı takdirde, vekâlet

1 Yargıtay 3. HD, 05.12.2014, E. 2014/11425, K. 2014/15930.

> hükümleri çerçevesinde ortaklığa karşı sorumlu olacaktır. Maddenin ikinci fıkrasında ortaklık mallarıyla ilgili yönetim giderlerinin ortaklık mallarından karşılanacağı kabul edilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 103*

Gerekçenin iki cümlesi uygulamayı yönlendirir. Birincisi sorumluluğun **yönünü** belirler: eşin sorumluluğu öncelikle diğer eşe değil, **ortaklığa** karşıdır; yani zarar, ortaklık malvarlığında doğmuş sayılır ve tasfiyede bu malvarlığına iade edilir. İkincisi sorumluluğun **ölçüsünü** belirler: vekâlet sözleşmesindeki vekilin sorumluluğu hükümleri uygulanacağından, eş, işleri özenle görmek, talimatlara uygun davranmak ve hesap vermekle yükümlüdür. İkinci fıkra ise giderler bakımından basit bir kural koyar: ortaklık mallarının yönetim giderleri o mallardan karşılanır. Tasarının 266. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun'un mal ortaklığı bölümünde eşlerin yönetimden doğan sorumluluğunu düzenleyen ayrı bir hüküm yoktu. Konunun yalnız gider ayağı, yönetimi kocaya veren 212. maddenin ikinci cümlesinde düzenlenmişti: idare masrafı ortaklık mallarından ödenirdi. Yönetimden doğan sorumluluk ise genel hükümlere bırakılmıştı. Bugünkü metin, sorumluluğu vekâlet hükümlerine bağlayarak ölçüyü açıkça belirlemiş ve gider kuralını korumuştur.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mal ortaklığına giren malların idaresi kocaya aittir. İdare masrafı bu mallardan ödenir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 212

	743 sayılı Kanun m. 212	4721 sayılı Kanun m. 266
Sorumluluk ölçüsü	Ayrıca düzenlenmemiş	Vekil gibi sorumluluk
Kime karşı	Belirtilmemiş	Öncelikle ortaklığa karşı
Zaman	Rejim süresince	Sona erme hâlinde hesap
Giderler	Ortaklık mallarından	Ortaklık mallarından
Yönetim	Kocada	Eşlerde eşit (m. 262)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; sorumluluk vekâlet hükümlerine bağlandı	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Zaman	Mal ortaklığının sona ermesi hâli	TMK m. 266/1
Ölçü	Vekil gibi sorumluluk	TMK m. 266/1
Kime karşı	Öncelikle ortaklığa karşı	S. Sayısı 723, s. 103
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 231	S. Sayısı 723, s. 103
Örnek	Kötü yönetimle ortaklığı zarara uğratma	S. Sayısı 723, s. 103
Giderler	Ortaklık mallarından karşılanır	TMK m. 266/2
Kişisel mal	Kişisel malların giderleri kendi gelirinden	TMK m. 267/2
Analoji	Ortaklar birbirinin vekili gibidir	Yargıtay 3. HD, K. 2014/15930
Özen	Mutat dikkat ve özen; mahsup yok	Yargıtay 3. HD, K. 2023/3069

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 231. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe, maddede vekâlet sözleşmesinde vekilin sorumluluğu hükümlerine yollama yapıldığını ve buradaki sorumluluğun **öncelikle ortaklığa karşı** olduğunu belirtir; verdiği örnek açıktır: eşlerden biri kötü yönetim dolayısıyla ortaklığı zarara uğratırsa vekâlet hükümleri çerçevesinde ortaklığa karşı sorumlu olur. İkinci fıkra bakımından gerekçe, ortaklık mallarıyla ilgili yönetim giderlerinin ortaklık mallarından karşılanacağını kabul eder. Tasarının 266. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

Bu maddenin asıl önemi **tasfiye aşamasında** ortaya çıkar. Rejim sona erdiğinde eşler, o güne kadar ortaklık mallarıyla ilgili yaptıkları işlemlerin hesabını vekil gibi vermek zorundadır: özen göstermeden yapılan işlemler, ortaklığı zarara uğratan devir ve harcamalar, gelirin kendi adına kullanılması gibi davranışlar tazmin yükümlülüğü doğurur. Elbirliği ilişkilerinde benimsenen ölçü de aynıdır: ortaklar birbirinin vekili gibidir, mutat dikkat ve özeni göstermekle yükümlüdür ve kusuruyla verdiği zararı başka işlerde sağladığı yararlarla mahsup ettiremez.[2] İkinci pratik nokta giderlerdir: ortaklık mallarının vergisi, sigortası, bakım ve onarımı ortaklık mallarından karşılanır; kendi cebinden ödeyen eş bunu tasfiyede denkleştirme olarak isteyebilir. Buna karşılık kişisel malların yönetim giderleri ortaklık mallarına yüklenemez; bunlar kendi gelirlerinden karşılanır (TMK m. 267).

2 Yargıtay 3. HD, 02.11.2023, E. 2022/8062, K. 2023/3069.

II. Vekil Gibi Sorumluluk

- **Kural:** Mal ortaklığının sona ermesi hâlinde eşlerden her biri ortaklık malıyla ilgili işlemlerden dolayı vekil gibi sorumludur (TMK m. 266/1).
- **Yollama:** Vekâlet sözleşmesinde vekilin sorumluluğu hükümleri uygulanır (6098 s. TBK m. 506).
- **Kime karşı:** Gerekçeye göre sorumluluk öncelikle ortaklığa karşıdır (S. Sayısı 723, s. 103).
- **Örnek:** Kötü yönetimle ortaklığı zarara uğratan eş sorumlu olur.
- **Ölçü:** Ortaklar birbirinin vekili gibi özenle hareket etmekle yükümlüdür.[3]
- **Kapsam:** Hesap verme, özen gösterme ve elde edileni devretme yükümlülükleri.

III. Özen Ölçüsü ve Mahsup Yasağı

- **Kural:** Her ortak, ortaklık işlerinde mutat olarak gösterdiği dikkat ve özeni göstermekle yükümlüdür.[4]
- **Mahsup yasağı:** Kusurla verilen zarar, başka işlerde sağlanan yararlarla mahsup edilemez.
- **Kazançlar:** Ortaklığa ait bütün kazançlar paylaşılır.
- **Yasak işler:** Ortaklığın amacına aykırı ve zarar verici işler yapılamaz.
- **Ücretli yönetim:** İşleri ücretle yürüten ortak tıpkı bir vekil gibi sorumludur.
- **Sonuç:** Ortaklık geliri paylaştırılmadan kendi adına alınan mal ortaklık malı sayılır.

IV. Yetkiyi Aşan İşlemler

- **Kural:** Yetkisini aşarak ortaklık geliriyle kendi adına mal edinen ortak vekâletsiz iş gören sayılır.[5]
- **Elbirliği:** Paylaştırılmamış gelir üzerinde bütün ortakların elbirliği mülkiyeti vardır.
- **Fayda:** Diğer ortaklar, yapılan işten doğan faydaları edinme hakkına sahiptir.
- **Sonuç:** Kendi adına tescil ettirilen taşınmaz ortaklık malı olarak tasfiye edilir.
- **Mal ortaklığı:** Aynı ilke, sözleşmeden sonra bir eş adına tescil edilen ortaklık malında da geçerlidir (TMK m. 257).
- **Oybirliği:** Olağan işlerin üstündeki önemli tasarruflar için birlikte hareket gerekir (TMK m. 263).

3 Yargıtay 3. HD, 05.12.2014, E. 2014/11425, K. 2014/15930.
4 Yargıtay 3. HD, 02.11.2023, E. 2022/8062, K. 2023/3069.
5 Yargıtay 3. HD, 05.12.2014, E. 2014/11425, K. 2014/15930.

V. Yönetim Giderleri

- **Kural:** Yönetim giderleri ortaklık mallarından karşılanır (TMK m. 266/2).
- **Kapsam:** Vergi, sigorta, bakım ve onarım gibi düzenli giderler.
- **Kişisel mallar:** Kişisel malların yönetim giderleri kendi gelirlerinden karşılanır (TMK m. 267).
- **İstisna:** Kişisel mal gelirleri sözleşmeyle ortaklığa dâhil edilmişse bu giderler oradan karşılanamaz (TMK m. 258).
- **Denkleştirme:** Kendi cebinden gider ödeyen eş tasfiyede denkleştirme isteyebilir (TMK m. 270).
- **Kanıt:** Ödeme belgeleri saklanmalıdır.

VI. Sona Erme ve Tasfiye

- **Sona erme:** Rejim ölüm, başka bir rejimin kabulü, iflâs, iptal, boşanma ya da mal ayrılığına geçişle son bulur (TMK m. 271).
- **Hesap verme:** Eşler sona ermeden sonra ortaklık mallarıyla ilgili işlemlerin hesabını verir.
- **Kapsamın belirlenmesi:** Ortaklık ve kişisel malların kapsamı sona erme tarihine göre belirlenir (TMK m. 271/3).
- **Değerleme:** Değerlendirmede sürüm değeri esas alınır (TMK m. 275).
- **Zarar:** Kötü yönetimden doğan zarar tasfiye hesabında dikkate alınır.
- **Paylaşma:** Ölüm ya da başka bir rejimin kabulü hâlinde her eşe ortaklık mallarının yarısı verilir (TMK m. 276).

VII. Usul

- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **İspat:** Zararı ve kusuru iddia eden taraf bunu kanıtlar (4721 s. K. m. 6).
- **Bilirkişi:** Hesap ve değerleme için bilirkişi incelemesi yapılır.
- **Belgeler:** Banka hareketleri, fatura ve tapu kayıtları toplanır.
- **Zamanaşımı:** Vekâlet hükümlerine dayanan istemler genel zamanaşımına tabidir (6098 s. TBK m. 146).
- **Kapsam:** Sorumluluk yalnız ortaklık mallarıyla ilgili işlemleri kapsar.

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Mal ortaklığı sona erdiğinde yapılacak ilk iş, rejim süresince ortaklık mallarıyla ilgili yapılan işlemlerin dökümünü çıkarmaktır. Eş ortaklık malını değerinin altın-

da devretmiş, ortaklık gelirini kendi adına yatırıma dönüştürmüş ya da malları bakımsız bırakarak değer kaybına yol açmışsa, bu durum tasfiyede zarar kalemi olarak ileri sürülebilir; ölçü vekilin özen borcudur ve kusurla verilen zarar başka işlerde sağlanan yararlarla mahsup edilemez. Ortaklık gelirinin paylaştırılmadan bir eş adına mal edinilmesinde kullanıldığı ispatlanırsa o mal ortaklık malı sayılır ve tasfiyeye girer; bu nedenle para akışı tarih tarih çıkarılmalıdır. Yönetim giderleri eşin kendi kişisel malından ödenmişse bu ödemeler belgelenmeli ve tasfiyede denkleştirme istenmelidir. Buna karşılık kişisel malların giderleri ortaklığa yüklenmemelidir; bunlar kendi gelirlerinden karşılanır ve aksi yöndeki talep reddedilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
05.12.2014 · E. 2014/11425 · K. 2014/15930

Elbirliği hâlindeki ortaklıkta ortaklar birbirinin vekili gibidir; yetkisini aşarak kendi adına mal edinen ortak vekâletsiz iş gören sayılır

Kardeşler arasında bir adi ortaklık bulunuyordu. Ortaklardan biri, ortaklık gelirini paylaştırmadan bu gelirle bir taşınmaz satın alıp kendi adına tapuya tescil ettirmiştir. Diğer ortak, ortaklığın tasfiyesini ve taşınmazın ortaklık malı sayılmasını istemiştir; mahkeme ise istemi farklı nitelendirerek karar vermiştir.

> *Ortaklık geliri henüz taksim edilmeden onun üzerinde bütün ortakların iştirak halinde mülkiyet hakları vardır. Bir ortak, ortaklık gelirini paylaştırmadan kendi namına ve hesabına yani kendi yararına bir taşınmaz satın almış olsa bile, Borçlar Kanununun 530.maddesi (6098 sayılı TBK. m.628) gereğince, vekaleti olmadan diğer ortaklar namına tasarrufta bulunmuş sayılır ve diğer ortaklar, yapılan işten hasıl olan faydaları temellük hakkına sahiptir.*

DEĞERLENDİRME Karar adi ortaklığa ilişkindir, ancak TMK m. 266'nın dayandığı fikri birebir açıklar: elbirliği hâlindeki bir malvarlığında ortaklar birbirinin vekili gibidir, özenle hareket etmek ve ortakları zarara uğratmamakla yükümlüdür. Yetkisini aşarak ortaklık geliriyle kendi adına mal edinen ortak, vekâleti olmaksızın başkası adına tasarrufta bulunmuş sayılır ve elde edilen fayda ortaklığa aittir; alınan taşınmaz ortaklık malı olarak tasfiyeye girer. Kararda ayrıca olağan işlerin üstündeki önemli tasarruflar için bütün ortakların oybirliğinin arandığı belirtilmiştir; bu, mal ortaklığındaki olağan-olağanüstü yönetim ayrımının aynısıdır.

2 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
02.11.2023 · E. 2022/8062 · K. 2023/3069

Ortak, ortaklık işlerinde mutat özeni göstermekle ve kusuruyla verdiği zararı mahsup ettirmeksizin tazminle yükümlüdür

Kardeşler arasındaki adi ortaklığın tasfiyesi istendi. Ortaklık geliriyle alınan araç ve ardından bu aracın satışıyla edinilen taşınmaz, ortaklardan biri adına kayıtlıydı.

Tasfiye memuru raporu üzerine mahkeme her ortağın payını belirlemiştir; kayıt maliki ortak ise taşınmazın taksitle alındığını ve belgelerin dikkate alınmadığını ileri sürerek istinaf ve temyiz yoluna başvurmuştur.

> *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 622 nci maddesinde; ortakların ortaklığa ait bütün kazançları aralarında paylaşmakla yükümlü oldukları; 626 ncı maddesinde; ortaklardan hiçbirisinin kendi hesabına veya üçüncü kişilerin menfaatine olarak, ortaklığın amacına aykırı ve zarar verici işler yapamayacağı 628 inci maddesinde; her birinin, ortaklık işlerinde, mutad olarak gösterdiği dikkat ve özeni göstermeye mecbur olduğu ve diğer ortaklara karşı kendi kusuru ile sebebiyet verdiği zararları, ortaklığa diğer işlerde sağladığı yararları ile mahsup ettirmeye hakkı olmaksızın tazmin ile yükümlü olduğu, şirket işlerini ücret ile idare eden ortağın tıpkı bir vekil gibi sorumlu olduğu hükme bağlanmıştır. 2. Bir ortak tarafından, ortaklık geliri paylaştırılmadan kendi namına ve hesabına alınan taşınmaz, ortaklık malı sayılır...*

Değerlendirme Daire kararı onamıştır. Alıntıda özetlenen üç kural mal ortaklığındaki sorumluluk rejimine ışık tutar: kazançlar paylaşılır, ortaklığın amacına aykırı ve zarar verici işler yapılamaz, her ortak mutat dikkat ve özeni göstermekle yükümlüdür ve kusuruyla verdiği zararı, başka işlerde sağladığı yararlarla mahsup ettiremez. TMK m. 266 de aynı ölçüyü vekâlet hükümlerine yollama yaparak kurar. Kararın son cümlesi ise sonucu gösterir: ortaklık geliri paylaştırılmadan bir ortağın kendi adına aldığı taşınmaz ortaklık malı sayılır.

Bağlantılı Hükümler

- **TMK m. 257:** Genel mal ortaklığı.
- **TMK m. 258:** Edinilmiş mallarda ortaklık.
- **TMK m. 262:** Olağan yönetim.
- **TMK m. 263:** Olağanüstü yönetim.
- **TMK m. 264:** Ortaklık malları ile meslek veya sanat icrası.
- **TMK m. 267:** Kişisel mallarda yönetim.
- **TMK m. 270:** Eşler arasındaki borçlar.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.
- **TMK m. 275:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 276:** Paylaşma.

MADDE

267

B. Yönetim ve tasarruf

II. Kişisel mallar

KANUN METNİ

(1) Eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi kişisel mallarını yönetme ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir.
(2) Kişisel mallara giren gelirler varsa, yönetim giderleri bu gelirlerden karşılanır.

MADDE ÖZETİ

Mal ortaklığında bile her eş, yasal sınırlar içerisinde kendi kişisel mallarını yönetir ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunur; kişisel mallara giren gelirler varsa yönetim giderleri bu gelirlerden karşılanır (m. 267). Bu yetki kuraldır; sınırlama ancak evlilik birliğinden doğan malî yükümlülüklerin gerektirdiği ölçüde ve ölçülülük ilkesine uygun olarak yapılabilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Kişisel mal	Ortaklığa dâhil olmayan mal (TMK m. 260).
Yasal sınırlar	Kanunda öngörülen sınırlamalar (S. Sayısı 723, s. 103).
Yönetim gideri	Kişisel malın korunması ve işletilmesi için yapılan gider (TMK m. 267/2).
Ölçülülük	Sınırlamanın gerekli ve orantılı olması.[2]

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 267- Madde İsviçre Medenî Kanununun 232 nci maddesinden aynen alınmıştır. Eşler kişisel mallarının sahibi olduklarından, bu hükümle eşlerden her birinin kendi kişisel malları üzerinde yönetim ve tasarruf yetkisi olduğu kabul edilmiştir. Bu yetkinin sınırı olarak da yasalarda öngörülen sınırlara yollama yapılmıştır. Kişisel mallarla ilgili

1 Yargıtay 2. HD, 05.04.2012, E. 2011/14806, K. 2012/8394.
2 Yargıtay 2. HD, 05.04.2012, E. 2011/14806, K. 2012/8394.

> olarak bunlara dahil gelirlerin varlığı hâlinde, maddenin ikinci fıkrasında kişisel malların yönetim giderlerinin bu gelirlerden karşılanması kabul edilmiştir. Ancak, 258 inci madde çerçevesinde mal rejimi sözleşmesiyle bu gelirler de ortaklığa dahil edilmişse, yönetim giderleri buradan karşılanamaz.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 103*

Gerekçenin son cümlesi maddeyi tek başına okuyanın kaçıracağı bir bağlantı kurar. Kişisel malların yönetim giderleri kural olarak o malların gelirlerinden karşılanır; ancak eşler **edinilmiş mallarda ortaklık** kurmuşlarsa kişisel malların gelirleri ortaklığa dâhil olduğundan (TMK m. 258/2), yönetim giderleri artık bu gelirlerden karşılanamaz. Yani aynı maddenin ikinci fıkrası, seçilen ortaklık türüne göre farklı sonuç doğurur. Birinci fıkra bakımından gerekçe, yetkinin dayanağını mülkiyete bağlar: eşler kişisel mallarının sahibidir, dolayısıyla yönetim ve tasarruf yetkisi de onlarındır; sınır ise yasalarda öngörülen sınırlardır. Tasarının 267. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun'da bugünkü kişisel malların karşılığı "mahfuz mallar"dı. Bunlar evlenme mukavelesi, kanun ya da üçüncü kişinin bağışlamadaki iradesiyle belirleniyor ve ortaklığın dışında kalıyordu (743 s. K. m. 182). Mahfuz malların hukuki rejimi ise ayrı bir maddeyle mal ayrılığı hükümlerine bağlanmıştı; mal ayrılığında her eş bütün mallarının mülkiyet, idare ve intifa haklarını koruduğundan (743 s. K. m. 186), sonuç bugünküne yakındı. Bugünkü metin bu dolaylı anlatımı bırakmış, yönetim ve tasarruf yetkisini doğrudan hükme bağlamıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mahfuz mallar, karının aile masraflarına iştiraki hususunda mal ayrılığı hükümlerine tabidir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 184

	743 sayılı Kanun m. 184	4721 sayılı Kanun m. 267
Adı	Mahfuz mallar	Kişisel mallar
Rejim	Mal ayrılığı hükümlerine yollama	Doğrudan yönetim ve tasarruf yetkisi
Kime	Yalnız karı bakımından düzenleme	Her iki eşe
Sınır	Aile masraflarına iştirak	Yasal sınırlar
Giderler	Ayrıca düzenlenmemiş	Kişisel mal gelirlerinden

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; kişisel mallarda yönetim ve tasarruf yetkisi doğrudan düzenlendi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Yetki	Kendi kişisel malını yönetme ve tasarruf	TMK m. 267/1
Dayanak	Eşlerin kişisel mallarının sahibi olması	S. Sayısı 723, s. 103
Sınır	Yasalarda öngörülen sınırlar	TMK m. 267/1
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 232	S. Sayısı 723, s. 103
Giderler	Kişisel mal gelirlerinden karşılanır	TMK m. 267/2
İstisna	Gelirler sözleşmeyle ortaklığa girdiyse oradan karşılanamaz	S. Sayısı 723, s. 103
Sınırlama ölçüsü	Birlikten doğan malî yükümlülükler kadar	Yargıtay 2. HD, K. 2012/8394
Aile konutu	Kişisel mal olsa da TMK m. 194 uygulanır	TMK m. 194
Görev	Kişisel mal uyuşmazlığı aile mahkemesinde	Yargıtay 2. HD, K. 2008/1764

TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 232. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe yetkinin dayanağını açıkça söyler: eşler kişisel mallarının **sahibi** olduklarından, her birinin kendi kişisel malları üzerinde yönetim ve tasarruf yetkisi vardır; bu yetkinin sınırı olarak da yasalarda öngörülen sınırlara yollama yapılmıştır. İkinci fıkra bakımından gerekçe önemli bir ayrıntı ekler: kişisel malların yönetim giderleri bu mallara dâhil gelirlerden karşılanır; **ancak 258. madde çerçevesinde mal rejimi sözleşmesiyle bu gelirler de ortaklığa dâhil edilmişse, yönetim giderleri buradan karşılanamaz**. Tasarının 267. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314). 1

DİKKAT

Gerekçenin 258. maddeye yaptığı gönderme uygulamada kolayca atlanır ama sonucu değiştirir. Edinilmiş mallarda ortaklık kuran eşlerin kişisel mallarının **gelirleri ortaklığa girer** (TMK m. 258/2); bu durumda kişisel malların vergisi, sigortası ve bakım giderleri artık o gelirlerden karşılanamaz, çünkü gelirler artık ortaklığa aittir. Genel mal ortaklığında ise kişisel mal gelirleri ortaklığa girmediğinden giderler doğrudan bu gelirlerden karşılanır. İkinci dikkat noktası, "yasal sınırlar" ifadesinin sanıldığı kadar geniş olmadığıdır: kişisel mal üzerindeki tasarruf yetkisi ancak evlilik birliğinden doğan malî yükümlülüklerin gerektirdiği ölçüde sınırlandırılabilir ve bu sınırlama ölçülü olmalıdır. Buna karşılık kişisel mal aile konutu olarak kullanılıyorsa durum değişir: aile konutu hangi rejim geçerli

olursa olsun TMK m. 194'e tabidir ve diğer eşin açık rızası olmadan devredilemez ya da üzerinde hak sınırlandırılamaz.

II. Yönetim ve Tasarruf Yetkisi

- **Kural:** Eşlerden her biri yasal sınırlar içerisinde kendi kişisel mallarını yönetir ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunur (TMK m. 267/1).
- **Dayanak:** Gerekçeye göre eşler kişisel mallarının sahibidir (S. Sayısı 723, s. 103).
- **Kapsam:** Kullanma, yararlanma, kiraya verme, satma ve sınırlı ayni hak kurma.
- **Ortaklıkla fark:** Ortaklık mallarında birlikte yönetim ve rıza kuralı geçerlidir (TMK m. 262, TMK m. 263).
- **İşlem serbestisi:** Eşler birbirleriyle ve üçüncü kişilerle hukuki işlem yapabilir (TMK m. 193).
- **Kişisel malın belirlenmesi:** Kişisel mallar üç kaynaktan doğar (TMK m. 260).

III. Yasal Sınırlar

- **Ölçü:** Tasarruf yetkisi ancak evlilik birliğinden doğan malî yükümlülüklerin gerektirdiği ölçüde sınırlandırılabilir.[3]
- **Yükümlülükler:** Birliğin giderlerine katılmak, çocukların bakım, eğitim ve gözetimini sağlamak, uygun konut edinmek.
- **Ölçülülük:** Ölçü belirlenmeden yapılan sınırlama ölçülülük ilkesine aykırıdır.
- **Hâkim kararı:** Sınırlama ancak hâkim kararıyla konulur (4721 s. K. m. 199).
- **Aile konutu:** Kişisel mal aile konutu ise açık rıza aranır (TMK m. 194).
- **Rejim değişikliği:** Ağır hâllerde mal ayrılığına geçiş istenebilir (TMK m. 206).

IV. Kişisel Malların Gelirleri

- **Genel mal ortaklığı:** Kişisel malların gelirleri ortaklığa girmez (TMK m. 257).
- **Edinilmiş mallarda ortaklık:** Kişisel malların gelirleri ortaklığa dâhildir (TMK m. 258).
- **Sözleşme:** Eşler gelirlerin akıbetini sözleşmeyle belirleyebilir (TMK m. 259).
- **Sonuç:** Gelirin hangi kütleye ait olduğu, giderin nereden karşılanacağını belirler.
- **Karine:** Kişisel mal olduğu ispatlanmadıkça değerler ortaklık malı sayılır (TMK m. 261).

3 Yargıtay 2. HD, 05.04.2012, E. 2011/14806, K. 2012/8394.

- **İkame:** Kişisel mal yerine geçen değerler de kişisel maldır (TMK m. 260).

V. Yönetim Giderleri

- **Kural:** Kişisel mallara giren gelirler varsa yönetim giderleri bu gelirlerden karşılanır (TMK m. 267/2).
- **Kapsam:** Vergi, sigorta, bakım ve onarım gibi düzenli giderler.
- **İstisna:** Gelirler sözleşmeyle ortaklığa dâhil edilmişse giderler buradan karşılanamaz (S. Sayısı 723, s. 103).
- **Ortaklık malları:** Ortaklık mallarının yönetim giderleri ortaklık mallarından karşılanır (TMK m. 266).
- **Denkleştirme:** Yanlış kütleden yapılan ödemeler tasfiyede denkleştirilir (TMK m. 270).
- **Belge:** Giderlerin hangi kaynaktan ödendiği belgelenmelidir.

VI. Kişisel Mal ve Borçlar

- **Kişisel borçlar:** Her eş diğer bütün borçlardan kişisel mallarıyla ve ortaklık mallarının yarı değeriyle sorumludur (TMK m. 269).
- **Ortaklık borçları:** Sayılan hâllerde kişisel mallar da sorumludur (TMK m. 268).
- **Eşler arası borç:** Mal rejimi borçların muaccel olmasını önlemez (TMK m. 270).
- **Süre isteme:** Ödeme birliği tehlikeye düşürecekse borçlu eş süre isteyebilir.
- **Güvence:** Durum ve koşullar gerektiriyorsa hâkim güvence göstermeyi emredebilir.
- **Zenginleşme:** Ortaklığın zenginleşmesinden doğan istemler saklıdır (TMK m. 269/2).

VII. Usul

- **Görev:** Kişisel mal istemine ilişkin dava aile mahkemesinde görülür.[4]
- **Kamu düzeni:** Görev yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözetilir.
- **Dayanak:** Türk Medeni Kanunu'nun ikinci kitabından kaynaklanan davalar aile mahkemesinin görev alanındadır (4787 s. K. m. 4).
- **İspat:** Kişisel mal iddiasında bulunan taraf bunu kanıtlar (TMK m. 261).
- **Deliller:** Tapu kayıtları, edinme tarihleri ve banka hareketleri toplanır.
- **Değerleme:** Tasfiyede sürüm değeri esas alınır (TMK m. 275).

4 Yargıtay 2. HD, 18.02.2008, E. 2007/651, K. 2008/1764.

UYGULAMA NOTU

Mal ortaklığında eşin kişisel malları üzerindeki yetkisi kural olarak tamdır: eş bunları yönetebilir, kiraya verebilir, satabilir ve üzerlerinde sınırlı ayni hak kurabilir. Ancak üç noktaya dikkat edilmelidir. Birincisi, kişisel mal aile konutu olarak kullanılıyorsa eş onu tek başına devredemez ya da üzerinde ipotek kuramaz; diğer eşin açık rızası gerekir. İkincisi, diğer eş ailenin ekonomik varlığının tehlikeye düştüğünü ileri sürerek hâkimden tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasını isteyebilir; ancak bu sınırlama yalnızca evlilik birliğinden doğan malî yükümlülüklerin gerektirdiği ölçüde ve ölçülü biçimde yapılabilir, aksi hâlde karar bozulur. Üçüncüsü, giderler konusunda hangi rejimin geçerli olduğu bilinmelidir: edinilmiş mallarda ortaklık kurulmuşsa kişisel malların gelirleri ortaklığa girer ve giderler artık o gelirlerden karşılanamaz. Son olarak, kişisel mala ilişkin bir uyuşmazlıkta dava asliye hukuk mahkemesinde açılmamalıdır; görevli mahkeme aile mahkemesidir ve aksi hâlde dava görev yönünden reddedilir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
05.04.2012 · E. 2011/14806 · K. 2012/8394

Bir eşin kişisel malları üzerindeki tasarruf yetkisi ancak evlilik birliğinden doğan malî yükümlülüklerin gerektirdiği ölçüde sınırlandırılabilir

Eşlerden biri, diğerinin tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasını istemiştir. Tapu kayıtlarına göre çoğu tarla niteliğindeki taşınmazlar bu eş adına kayıtlıydı ve edinme tarihlerine göre büyük bölümü kişisel maldı. Mahkeme, sekiz parça taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisini sınırlandırmıştır.

> *Davalının kişisel malları üzerindeki tasarrufları ancak evlilik birliğinden doğan mali yükümlülüklerinin yerine getirilmesinin gerektirdiği ölçüde sınırlandırılabilir. Evlilik birliğinden doğan mali yükümlülükler; birliğin giderlerine katılmak (TMK. md. 186/3) çocukların bakım, eğitim ve gözetimini sağlamak, sosyal ve ekonomik durumlarına uygun beraberce yaşayacakları konut edinmek gibi yükümlülüklerdir. Bu yükümlülüklerin gerektirdiği ölçü belirlenmeden, davalıya ait "tarla" vasfındaki sekiz parça taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisinin sınırlandırılması ölçülülük ilkesine uygun olmayıp bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. Karar, TMK m. 267'deki "yasal sınırlar" ifadesinin nasıl okunacağını gösterir: kişisel mallar üzerinde yönetim ve tasarruf yetkisi kuraldır, sınırlama istisnadır ve ancak evlilik birliğinden doğan malî yükümlülüklerin gerektirdiği ölçüde yapılabilir. Daire bu yükümlülükleri de saymıştır: birliğin giderlerine katılmak (4721 s. K. m. 186/3), çocukların bakım, eğitim ve gözetimini sağlamak, sosyal ve ekonomik duruma uygun birlikte yaşanacak konut edinmek. Bu ölçü belirlenmeden yapılan sınırlama ölçülülük ilkesine aykırıdır.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
18.02.2008 · E. 2007/651 · K. 2008/1764

Kişisel mal istemine ilişkin dava aile mahkemesinde görülür; görev kamu düzenindendir

Eşlerden biri, diğerine verdiği parayı geri isteyerek alacak davası açtı ve istemini kişisel mal hükümlerine dayandırmıştır. Dava asliye hukuk mahkemesinde görüldü ve mahkeme işin esasına girerek karar vermiştir.

> *Görev kamu düzenine ilişkindir. Mahkemece yargılamanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alınması gerekir. Açıklanan nedenlerle dava dilekçesinin görev yönünden reddi gerekirken işin esasının incelenmesi ve yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire, oyçokluğuyla hükmü bozmuştur. 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca Türk Medeni Kanunu'nun ikinci kitabından kaynaklanan davalar aile mahkemesinde görülür; kişisel malın kapsamına ve yönetimine ilişkin istemler de bu kapsamdadır. Görev kamu düzenine ilişkin olduğundan mahkeme bunu yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözetir. Karar, mal ortaklığında kişisel mallar üzerindeki yönetim ve tasarruf yetkisinden doğan uyuşmazlıkların hangi mahkemede görüleceğini göstermesi bakımından önemlidir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 193:** Eşlerin hukuki işlemleri.
- **TMK m. 194:** Aile konutu.
- **TMK m. 206:** Mal ayrılığına geçiş kararı.
- **TMK m. 257:** Genel mal ortaklığı.
- **TMK m. 258:** Edinilmiş mallarda ortaklık.
- **TMK m. 259:** Diğer mal ortaklıkları.
- **TMK m. 260:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 261:** İspat.
- **TMK m. 266:** Sorumluluk ve yönetim giderleri.
- **TMK m. 269:** Kişisel borçlar.
- **TMK m. 270:** Eşler arasındaki borçlar.

MADDE

268

C. Üçüncü kişilere karşı sorumluluk

I. Ortaklık borçları

KANUN METNİ

(1) Eşlerden her biri, aşağıdaki borçlardan kişisel malları ve ortaklık mallarıyla sorumludur:

(2) 1. Evlilik birliğini temsil veya ortaklık mallarını yönetme yetkisine dayanarak yapılan borçlardan,

(3) 2. Ortaklık mallarını veya ortaklık mallarına giren gelirleri kullanarak bir meslek veya sanatın icra edilmesi nedeniyle yapılan borçlardan,

(4) 3. Diğer eş için de kişisel sorumluluk doğuran borçlardan,

(5) 4. Kişisel mal yanında ortaklık mallarının da sorumlu olacağı hususunda eşlerin üçüncü kişilerle anlaşarak yaptığı borçlardan.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 268, dört tür borç sayar ve bunlardan eşlerin hem kişisel malları hem ortaklık mallarıyla sorumlu olduğunu belirtir. Bu düzenleme eşitlik ilkesinin sonucudur: 743 sayılı Kanun'da evlilik birliği için yapılan borçlardan ilke olarak koca sorumluyken, bugün eşler eşit biçimde sorumludur (S. Sayısı 723, s. 103).

TEMEL KAVRAMLAR

Ortaklık borcu	Maddede sayılan ve ortaklık mallarının da sorumlu olduğu borç (TMK m. 268).
Temsil yetkisi	Ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil (TMK m. 188).
Kişisel borç	Sayılanlar dışındaki borç (TMK m. 269).
Eşit sorumluluk	Eşlerin eşitliği ilkesinin sonucu (S. Sayısı 723, s. 103).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 268- Madde İsviçre Medenî Kanununun 233 üncü maddesinden aynen alınmıştır. Yürürlükteki Kanuna göre, mal ortaklığı rejiminde, evlilik birliği için yapılan borçlardan ilke olarak koca, şahsen ve ortaklık mallarıyla sorumludur. Eşlerin eşitliği ilkesinden hareketle sevkedilen bu hükümle, evlilik birliğinin borçlarından dolayı eşler eşit bir şekilde sorumlu tutulmuştur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 103*

Gerekçe kısadır ama maddenin amacını tam olarak verir: bu hüküm bir **eşitlik** düzenlemesidir. 743 sayılı Kanun'da evlilik birliği için yapılan borçlardan ilke olarak koca sorumluydu; kadının sorumluluğu ise ayrı bir maddeyle ve sınırlı hâllerde düzenlenmişti. 4721 sayılı Kanun bu ayrımı kaldırmış, sorumluluğu eşe göre değil **borcun niteliğine** göre belirlemiştir. Maddede sayılan dört hâlde eşlerden her biri hem kişisel malları hem ortaklık mallarıyla sorumludur; bunun dışındaki borçlarda ise sorumluluk kişisel mallar ve ortaklık mallarının yarı değeriyle sınırlıdır (TMK m. 269). Tasarının 268. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun sorumluluğu eşlere göre ikiye ayırıyordu. 215. madde kocanın sorumluluğunu düzenliyor ve onu hem şahsen hem ortaklık mallarıyla geniş biçimde sorumlu tutuyordu; kadının sorumluluğu ise 216. maddede daha dar biçimde düzenlenmişti. Bugünkü metin bu eşitsizliği kaldırmış, sorumluluğu borcun niteliğine bağlamış ve dört hâli tek maddede saymıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Koca, aşağıdaki borçlardan gerek şahsen gerek ortaklığa giren mallar ile mesuldür. 1 – Karı kocanın evlenmeden evvelki borçlarından. 2 – Karı tarafından birlik mümessili sıfatı ile edilen borçlardan. 3 – Evliliğin devamı sırasında kendisi tarafından edilen borçlarla karı tarafından ortaklığa ait olmak üzere edilen sair bütün borçlardan.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 215

	743 sayılı Kanun m. 215	4721 sayılı Kanun m. 268
Sorumlu	İlke olarak koca	Eşlerden her biri
Ölçüt	Eşin sıfatı	Borcun niteliği
Evlilik öncesi borçlar	Kapsamda	Kapsam dışı
Temsil borçları	Kapsamda	Kapsamda
Meslek borçları	Ayrıca sayılmamış	Açıkça sayılmış
Sözleşmeyle genişletme	Yok	Var (4. bent)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; sorumluluk eşlere göre değil borcun niteliğine göre belirlendi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	Sayılan borçlardan kişisel ve ortaklık malları sorumlu	TMK m. 268
1. bent	Temsil ya da yönetim yetkisine dayanan borçlar	TMK m. 268/1
2. bent	Ortaklık mallarıyla meslek veya sanat icrasından doğan borçlar	TMK m. 268/2
3. bent	Diğer eş için de kişisel sorumluluk doğuran borçlar	TMK m. 268/3
4. bent	Üçüncü kişilerle anlaşarak yapılan borçlar	TMK m. 268/4
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 233	S. Sayısı 723, s. 103
Eşitlik	Eşler eşit biçimde sorumludur	S. Sayısı 723, s. 103
Temsil	Her iki eş birliği temsil eder	Yargıtay 17. HD, K. 2014/12605
Diğer borçlar	Kişisel mallar ve ortaklık mallarının yarı değeri	TMK m. 269

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 233. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe, maddenin getirdiği değişikliği tek cümlede özetler: yürürlükteki (743 sayılı) Kanun'a göre mal ortaklığı rejiminde evlilik birliği için yapılan borçlardan ilke olarak koca şahsen ve ortaklık mallarıyla sorumludur; eşlerin eşitliği ilkesinden hareketle sevk edilen bu hükümle, evlilik birliğinin borçlarından dolayı **eşler eşit bir şekilde sorumlu** tutulmuştur. Tasarının 268. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

Mal ortaklığı seçilmeden önce bu madde dikkatle okunmalıdır; çünkü rejimin en ağır sonucu buradadır. **Eşlerden birinin tek başına yaptığı bir borç, diğer eşin de payının bulunduğu ortaklık mallarına yönelebilir.** Özellikle ikinci bent risklidir: eş ortaklık mallarını ya da ortaklığa giren gelirleri kullanarak bir meslek veya sanat icra ediyorsa, bu faaliyetten doğan borçlardan ortaklık malları da sorumludur. Bir işletmenin borcu, ortak konuta ya da ortak hesaba yönelebilir.

Dördüncü bent ise sözleşmesel bir genişletmedir: eşlerin üçüncü kişilerle anlaşarak ortaklık mallarının da sorumlu olacağını kararlaştırdığı borçlar da bu kapsamdadır; bu nedenle eşin imzaladığı kredi ve kefalet sözleşmelerinin metni görülmeden rahat olunmamalıdır. Risk sınırlanmak istenirse meslek ve sanat malları mal rejimi sözleşmesiyle ortaklık dışında tutulabilir (TMK m. 259); durum ağırlaşırsa mal ayrılığına geçilmesi istenebilir (TMK m. 206).

II. Temsil ve Yönetim Yetkisine Dayanan Borçlar

- **Kural:** Evlilik birliğini temsil veya ortaklık mallarını yönetme yetkisine dayanarak yapılan borçlardan eşler kişisel ve ortaklık mallarıyla sorumludur (TMK m. 268/1).
- **Temsil yetkisi:** Her iki eş, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için birliği temsil eder.[1]
- **Yönetim yetkisi:** Olağan yönetim sınırları içinde her eş ortaklığı yükümlülük altına sokabilir (TMK m. 262).
- **Kapsam:** Kira, fatura, gıda, sağlık, eğitim gibi sürekli ihtiyaç giderleri.
- **Sonuç:** Alacaklı hem kişisel mallara hem ortaklık mallarına başvurabilir.
- **Eski düzen:** Bu borçlardan eskiden ilke olarak koca sorumluydu (743 s. K. m. 215).

III. Meslek veya Sanat İcrasından Doğan Borçlar

- **Kural:** Ortaklık mallarını ya da ortaklığa giren gelirleri kullanarak meslek veya sanat icrası nedeniyle yapılan borçlardan sorumluluk doğar (TMK m. 268/2).
- **Bağlantı:** Bu faaliyet için eşin rızası aranır (TMK m. 264).
- **Yetki:** Rıza varsa eş, faaliyetin gerektirdiği bütün işlemleri tek başına yapabilir.
- **Risk:** İşletmenin borcu ortaklık mallarına yönelebilir.
- **Sınırlama:** Meslek malları sözleşmeyle ortaklık dışında tutulabilir (TMK m. 259).
- **Örtülü rıza:** Faaliyete ses çıkarmamak rıza sayılabilir (S. Sayısı 723, s. 102-103).

IV. Diğer İki Hâl

- **Kişisel sorumluluk:** Diğer eş için de kişisel sorumluluk doğuran borçlar kapsamdadır (TMK m. 268/3).
- **Örnek:** Her iki eşin birlikte borçlu ya da müteselsil borçlu olduğu sözleşmeler.

1 Yargıtay 17. HD, 25.09.2014, E. 2014/15680, K. 2014/12605.

- **Anlaşma:** Eşlerin üçüncü kişilerle anlaşarak ortaklık mallarının da sorumlu olacağını kararlaştırdığı borçlar (TMK m. 268/4).
- **Şekil:** Bu anlaşma borç sözleşmesinin içinde yer alabilir.
- **İnceleme:** Kredi ve kefalet sözleşmelerinin metni dikkatle okunmalıdır.
- **Sonuç:** Anlaşma varsa alacaklı doğrudan ortaklık mallarına yönelebilir.

V. Kişisel Borçlarda Durum

- **Kural:** Her eş diğer bütün borçlardan kendi kişisel mallarıyla ve ortaklık mallarının değerinin yarısı kadarıyla sorumludur (TMK m. 269).
- **Fark:** TMK m. 268'deki borçlarda sorumluluk ortaklık mallarının tamamına yönelir.
- **Zenginleşme:** Ortaklığın zenginleşmesinden kaynaklanan istemler saklıdır (TMK m. 269/2).
- **İç ilişki:** Eşler arasındaki denkleştirme tasfiyede yapılır (TMK m. 270).
- **Kişisel mal:** Kişisel mallar her hâlde sorumludur (TMK m. 267).
- **Ayrım:** Borcun hangi bende girdiği, alacaklının hangi mallara başvurabileceğini belirler.

VI. Eşitlik İlkesi

- **Değişiklik:** Kadın ve çocukların geçimini yalnız kocaya yükleyen kural kaldırılmıştır.[2]
- **Yeni kural:** Her iki eş birliğin giderlerine katılır (TMK m. 186).
- **Ölçü:** Katılmada eşlerin "güçleri" esas alınır.
- **Ev emeği:** Emeğini evlilik birliğine harcayan eşin katkısı maddî katkı sayılır.
- **Sorumlulukta yansıma:** Gerekçe, eşlerin birliğin borçlarından eşit sorumlu tutulduğunu belirtir (S. Sayısı 723, s. 103).
- **Sonuç:** Alacaklı bakımından eşler arasında ayrım yapılmaz.

VII. Usul

- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Takip:** Alacaklı borcun niteliğine göre hangi mallara başvurabileceğini belirler.
- **İtiraz:** Borcun maddede sayılan hâllere girmediği ileri sürülebilir.
- **İspat:** Borcun niteliğini iddia eden taraf bunu kanıtlar (4721 s. K. m. 6).

2 Yargıtay HGK, 06.04.2005, E. 2005/10-183, K. 2005/241.

- **Koruyucu önlem:** Alacaklı zarara uğrarsa mal ayrılığına geçilmesini isteyebilir (TMK m. 210).
- **Eşin istemi:** Malvarlığı borca batıksa diğer eş mal ayrılığı isteyebilir (TMK m. 206).

UYGULAMA NOTU

Mal ortaklığında diğer eşin borçları yakından izlenmelidir. Önce borcun hangi kategoriye girdiği belirlenmelidir: ailenin sürekli ihtiyaçları için mi yapıldığı, ortaklık mallarının yönetimiyle mi ilgili olduğu, ortaklık mallarıyla yürütülen bir işletmeden mi doğduğu, yoksa üçüncü kişilerle yapılan özel bir anlaşmaya mı dayandığı. Bu dördünden birine giriyorsa alacaklı ortaklık mallarının tamamına yönelebilir; girmiyorsa sorumluluk kişisel mallar ve ortaklık mallarının yarı değeriyle sınırlıdır. Diğer eşin ortaklık mallarını kullanarak yürüttüğü bir işletme varsa risk baştan sınırlanmalıdır: mal rejimi sözleşmesine meslek ve sanat mallarını ortaklık dışında tutan bir hüküm konulmalıdır. Eşin imzaladığı kredi ve kefalet sözleşmelerinde "ortaklık malları da sorumludur" türünden bir kayıt olup olmadığı kontrol edilmelidir. Eşin malvarlığı borca batmışsa ya da ortaklıktaki payı haczedilmişse beklenmemeli, hâkimden mal ayrılığına geçilmesine karar vermesi istenmelidir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
06.04.2005 · E. 2005/10-183 · K. 2005/241

Ailenin geçimini sağlama ödevi artık yalnız kocaya ait değildir; her iki eş güçleri oranında giderlere katılır ve ev emeği maddî katkı sayılır

İş kazasında ölen kişinin anne ve babası, ölüm nedeniyle gelir bağlanmasını istemiştir. Kurum, annenin geçiminin kocası tarafından sağlandığını ileri sürmüştür; yerel mahkeme de bu gerekçeyle istemi reddetmiştir. Uyuşmazlık, yargılama sırasında yürürlüğe giren 4721 sayılı Kanun karşısında kocanın eşini geçindirme yükümlülüğünün devam edip etmediği noktasında toplanmıştır.

> *...kadın ve çocukların infak ve iaşesinin kocaya ait olduğuna ilişkin hüküm yasa metninden çıkartılmıştır. Yerine, her iki eşin de bu giderlere katılma zorunluluğu kabul edilmiştir. Ölçü olarak giderlere katılmada, eşlerin "güçleri" esas alınmıştır. Böylece, yeni düzenleme ile; bir meslek ya da sanat sahibi olmamasına rağmen kendi emeğini evlilik birliğine harcayan eşin katkısı "evlilik birliğinde" maddî katkı olarak değerlendirilmiştir.*

DEĞERLENDİRME Kurul, Özel Daire bozması doğrultusunda direnme kararını bozmuştur. Alıntıdaki değişiklik, mal ortaklığındaki sorumluluk rejiminin de temelidir: 743 sayılı Kanun'da evlilik birliğinin borçlarından ilke olarak koca sorumluyken, 4721 sayılı Kanun eşleri eşit sorumlu tutmuştur. TMK m. 268'in gerekçesi de bunu açıkça söyler. Karar ayrıca giderlere katılmada ölçünün eşlerin "güçleri" olduğunu

ve bir meslek sahibi olmasa bile emeğini evlilik birliğine harcayan eşin katkısının maddî katkı sayıldığını belirtmiştir.

2 **YARGITAY (KAPATILAN) 17. HUKUK DAİRESİ**
25.09.2014 · E. 2014/15680 · K. 2014/12605

Her iki eş de ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder

Bir trafik kazasında anne ve oğul hayatını kaybetmiştir. Geride kalan küçük çocuk annesinin ölümü nedeniyle destekten yoksun kalma tazminatı istemiştir. Mahkeme, çocuğun desteğinin sağ kalan ve çalışan baba olduğunu, annenin desteğine ihtiyacı bulunmadığını belirterek bu istemi reddetmiştir.

> *Türk Medeni Kanunu'nun 188. maddesinde eşlerden her birinin, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil edeceği düzenlenmiştir. Kadın ve çocukların infak ve iaşesinin kocaya ait olduğuna ilişkin yasa hükmü yasa metninden çıkarılmıştır. Kural olarak, ana-baba çocukları reşit oluncaya kadar onlara bakmakla yükümlüdür. Ana- babadan birinin ölümü halinde geride kalan çocuklar ölenin destekliğinden mahrum kalmış sayılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. Karar, TMK m. 268/1'in ilk bendinde geçen "evlilik birliğini temsil yetkisine dayanarak yapılan borçlar" ifadesinin dayanağını gösterir: temsil yetkisi her iki eşe aittir ve kadın ile çocukların geçimini yalnız kocaya yükleyen eski kural kaldırılmıştır. Mal ortaklığında bu temsil yetkisine dayanılarak yapılan borçlardan eşler hem kişisel malları hem ortaklık mallarıyla sorumlu olur; yani eşlerden birinin ailenin sürekli ihtiyaçları için yaptığı borç, diğer eşin de payının bulunduğu ortaklık mallarına yönelebilir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 186:** Birliğin yönetimi ve giderlere katılma.
- **TMK m. 188:** Evlilik birliğinin temsili.
- **TMK m. 206:** Mal ayrılığına geçiş kararı.
- **TMK m. 210:** Hacizde mal ayrılığına geçiş.
- **TMK m. 259:** Diğer mal ortaklıkları.
- **TMK m. 262:** Olağan yönetim.
- **TMK m. 264:** Ortaklık malları ile meslek veya sanat icrası.
- **TMK m. 267:** Kişisel mallarda yönetim.
- **TMK m. 269:** Kişisel borçlar.
- **TMK m. 270:** Eşler arasındaki borçlar.

MADDE

269

C. Üçüncü kişilere karşı sorumluluk
II. Kişisel borçlar

KANUN METNİ

(1) Her eş, diğer bütün borçlardan kendi kişisel mallarıyla ve ortaklık mallarının değerinin yarısı kadarıyla sorumlu tutulur.
(2) Ortaklığın zenginleşmesinden kaynaklanan istemler saklıdır.

MADDE ÖZETİ

Her eş, TMK m. 268'de sayılanlar dışındaki bütün borçlarından kendi kişisel mallarıyla ve ortaklık mallarının değerinin yarısı kadarıyla sorumludur; ortaklığın zenginleşmesinden kaynaklanan istemler ise saklıdır (m. 269). Gerekçeye göre birinci fıkra eşitlik ilkesinin doğal sonucudur; ikinci fıkra ise sorumluluk sınırlarını ortaklığın zenginleşmesi oranında genişletir (S. Sayısı 723, s. 104).

TEMEL KAVRAMLAR

Kişisel borç	TMK m. 268'de sayılanlar dışında kalan borç (TMK m. 269/1).
Yarı değer sorumluluğu	Ortaklık mallarının değerinin yarısıyla sınırlı sorumluluk (TMK m. 269/1).
Zenginleşme istemi	Ortaklığın zenginleşmesi oranında genişleyen sorumluluk (S. Sayısı 723, s. 104).
Alacaklının istemi	Hacizde zarara uğrayan alacaklının mal ayrılığı istemi (4721 s. K. m. 210).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 269- Madde İsviçre Medeni Kanununun 234 üncü maddesinden aynen alınmıştır. Maddenin birinci fıkrasında, eşitlik ilkesinin doğal bir sonucu olarak eşlerden herbirinin, bir önceki madde dışında kalan bütün borçlarından hem kendi kişisel mallarıyla hem de ortaklık mallarının değerlerinin yarısı oranında sorumlu olduğu hükme bağlanmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında eşlerin kişisel mallarının tamamı ve ortaklık

> mallarının yarısı oranındaki sorumluluğu dışında, ortaklık mallarının zenginleşmesi oranında sorumluluk sınırları genişletilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 104*

Gerekçe iki kademeli bir sorumluluk kurar. Birinci kademe **sınırlı sorumluluktur**: TMK m. 268'de sayılanlar dışındaki borçlarda alacaklı, borçlu eşin kişisel mallarının tamamına ve ortaklık mallarının yalnız yarı değerine başvurabilir. İkinci kademe ise bu sınırı aşan bir **genişletmedir**: ortaklık, söz konusu borç sayesinde zenginleşmişse sorumluluk zenginleşme oranında genişler. Bu ikinci fıkra, ortaklık mallarının bir eşin kişisel borcuyla beslenip alacaklıdan kaçırılmasını önler. Tasarının 269. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun sınırlı sorumluluğu yine eşlere göre düzenliyordu. Kocanın sorumluluğu geniş tutulmuşken (743 s. K. m. 215), kadının bazı borçlardan yalnız "mahfuz mallarının kıymeti nispetinde" sorumlu olacağı 217. maddede ayrıca hükme bağlanmıştı. Bugünkü metin bu ayrımı kaldırmış, sınırlı sorumluluğu her iki eş bakımından aynı ölçüye bağlamış ve ölçüyü kişisel malların tamamı ile ortaklık mallarının yarı değeri olarak belirlemiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı, evliliğin devamı esnasında ve evliliğin zevalinden sonra atideki borçlardan ancak mahfuz mallarının kıymeti nisbetinde mesul olur. 1 – Yalnız mahfuz mallarından mesul olmak üzere ettiği borçlardan. 2 – Kocasının rızası olmaksızın ettiği borçlardan. 3 – Birliğin temsildeki salahiyetini tecavüz ederek yapdığı borçlardan.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 217

	743 sayılı Kanun m. 217	4721 sayılı Kanun m. 269
Kime uygulanır	Yalnız karıya	Her iki eşe
Ölçü	Mahfuz malların kıymeti	Kişisel mallar ve ortaklık mallarının yarı değeri
Kapsam	Üç bent hâlinde sayılmış	Sayılanlar dışındaki bütün borçlar
Zenginleşme	Dava hakkı saklı tutulmuş	İstemler saklı (m. 269/2)
Sistem	Eşin sıfatına göre	Borcun niteliğine göre

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; sınırlı sorumluluk her iki eş için aynı ölçüye bağlandı	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	TMK m. 268 dışındaki bütün borçlar	TMK m. 269/1
Kişisel mallar	Tamamıyla sorumlu	TMK m. 269/1
Ortaklık malları	Değerinin yarısı kadar sorumlu	TMK m. 269/1
Dayanak	Eşitlik ilkesinin doğal sonucu	S. Sayısı 723, s. 104
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 234	S. Sayısı 723, s. 104
Genişleme	Ortaklığın zenginleşmesi oranında	TMK m. 269/2
Karşılaştırma	TMK m. 268'de ortaklık mallarının tamamı sorumlu	TMK m. 268
Alacaklının yolu	Hacizde mal ayrılığı istemi	4721 s. K. m. 210
Kapsam sınırı	Bu yol yalnız mal ortaklığında işler	Yargıtay 2. HD, K. 2007/12112

TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 234. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe birinci fıkrayı eşitlik ilkesine bağlar: eşlerden her biri, bir önceki madde dışında kalan bütün borçlarından hem kendi kişisel mallarıyla hem de ortaklık mallarının değerlerinin yarısı oranında sorumludur. İkinci fıkra bakımından gerekçe, bu sınırın mutlak olmadığını belirtir: eşlerin kişisel mallarının tamamı ve ortaklık mallarının yarısı oranındaki sorumluluğu dışında, **ortaklık mallarının zenginleşmesi oranında sorumluluk sınırları genişletilmiştir**. Tasarının 269. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314). 1

DİKKAT

Bu maddeyi TMK m. 268 ile birlikte okumak zorunludur; çünkü ikisi arasındaki tek fark **ortaklık mallarına ne ölçüde başvurulabileceğidir.** TMK m. 268'de sayılan dört tür borçta ortaklık mallarının tamamı sorumludur; buradaki "diğer bütün borçlar"da ise ortaklık mallarının yalnız yarı değeri sorumludur. Bu nedenle bir icra takibiyle karşılaşıldığında ilk sorulacak soru, borcun hangi maddeye girdiğidir. İkinci fıkra ise alacaklı lehine bir açık kapı bırakır: ortaklık bu borç sayesinde zenginleşmişse, sorumluluk yarı değerle sınırlı kalmaz. Örneğin bir eşin kişisel borçla aldığı bir malın ortaklık malına dönüşmesi hâlinde alacaklı bu zenginleşmeyi ileri sürebilir. Son olarak, haczin uygulanmasında zarara uğrayan alacaklının elinde ayrı bir silah daha vardır: hâkimden eşler arasında mal ayrılığına geçilmesine karar vermesini isteyebilir; bu yol yalnız mal ortaklığına özgüdür.

II. Sorumluluğun Kapsamı

- **Kural:** Her eş diğer bütün borçlardan kişisel mallarıyla ve ortaklık mallarının değerinin yarısı kadarıyla sorumludur (TMK m. 269/1).
- **Dayanak:** Gerekçeye göre bu, eşitlik ilkesinin doğal sonucudur (S. Sayısı 723, s. 104).
- **Kişisel mallar:** Kişisel malların tamamı sorumludur.
- **Ortaklık malları:** Yalnız değerinin yarısı kadar sorumludur.
- **Kapsam:** TMK m. 268'de sayılanlar dışındaki bütün borçlar (TMK m. 268).
- **Örnekler:** Haksız fiilden, kişisel yatırımdan ya da evlilik dışı ilişkilerden doğan borçlar.

III. TMK m. 268 ile Farkı

- **268:** Sayılan dört borçta ortaklık mallarının tamamı sorumludur (TMK m. 268).
- **269:** Diğer borçlarda ortaklık mallarının yarı değeri sorumludur (TMK m. 269/1).
- **Ayrım ölçütü:** Borcun niteliği; eşin sıfatı değil.
- **İlk soru:** Takiple karşılaşıldığında borcun hangi maddeye girdiği belirlenmelidir.
- **İspat:** Borcun niteliğini iddia eden taraf bunu kanıtlar (4721 s. K. m. 6).
- **Sonuç:** Nitelendirme, alacaklının hangi mallara başvurabileceğini belirler.

IV. Zenginleşme İstisnası

- **Kural:** Ortaklığın zenginleşmesinden kaynaklanan istemler saklıdır (TMK m. 269/2).
- **Gerekçe:** Sorumluluk sınırları ortaklığın zenginleşmesi oranında genişletilmiştir (S. Sayısı 723, s. 104).
- **Örnek:** Kişisel borçla edinilen bir değerin ortaklık malına dönüşmesi.
- **Sonuç:** Bu hâlde sorumluluk yarı değerle sınırlı kalmaz.
- **İç ilişki:** Eşler arasında ayrıca denkleştirme gündeme gelir (TMK m. 270).
- **Tasfiye:** Zenginleşme tasfiye hesabında da gözetilir (TMK m. 275).

V. Alacaklının Başvurabileceği Yollar

- **Takip:** Alacaklı borcun niteliğine göre kişisel ve ortaklık mallarına başvurur.
- **Mal ayrılığı istemi:** Hacizde zarara uğrayan alacaklı hâkimden mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir (4721 s. K. m. 210).
- **Kapsam:** Bu yol yalnız mal ortaklığı rejiminde işler.[1]

- **Yöneltme:** İstem her iki eşe yöneltilir (4721 s. K. m. 210/2).
- **Yetki:** Borçlunun yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir (4721 s. K. m. 210/3).
- **Eski rejime dönüş:** Alacaklı tatmin edilirse mal ortaklığı yeniden kurulabilir (4721 s. K. m. 211).

VI. Eşler Arasındaki Alacaklar

- **Muacceliyet:** Mal rejimi eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez (TMK m. 270).
- **İspat:** Ödünç iddiası senetle ispat kuralına tabidir.[2]
- **Tanık:** Tanık dinlenebilmesi için kanundaki istisnalardan biri bulunmalıdır.
- **Delil başlangıcı:** Her belge delil başlangıcı sayılmaz.
- **Ortak harcama:** Birlikte yaşanan eve yapılan harcama hayatın olağan akışına uygundur.
- **Süre isteme:** Ödeme birliği tehlikeye düşürecekse borçlu eş süre isteyebilir (TMK m. 270).

VII. Usul

- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Borç ilişkisi:** Borçlar Kanunu'ndan doğan istemler kendi hükümlerine tabidir.
- **Değerleme:** Ortaklık mallarının değeri tasfiye ölçütlerine göre belirlenir (TMK m. 275).
- **İflâs:** Eşlerden birinin iflâsı hâlinde ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür (4721 s. K. m. 209).
- **Sona erme:** İflâs aynı zamanda rejimi sona erdirir (TMK m. 271).
- **Belge:** Borcun kaynağı ve kullanımı belgeyle ortaya konulmalıdır.

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Mal ortaklığındayken bir icra takibiyle karşılaşılırsa önce borç sınıflandırılmalıdır. Borç ailenin sürekli ihtiyaçları, ortaklık mallarının yönetimi, ortaklık mallarıyla yürütülen bir işletme ya da üçüncü kişilerle yapılan özel bir anlaşma kaynaklıysa TMK m. 268 uygulanır ve ortaklık mallarının tamamı sorumludur. Bunların dışındaki borçlarda ise ortaklık mallarının yalnız yarı değeri sorumludur; bu ayrım icra dosyasında açıkça ileri sürülmelidir. Alacaklı ise bunun tersini yapmalı; borcun TMK m. 268 kapsamına girdiğini ya da ortaklığın bu borç sayesinde zenginleştiğini

1 Yargıtay 2. HD, 18.09.2007, E. 2007/2779, K. 2007/12112.
2 Yargıtay 3. HD, 30.05.2023, E. 2023/368, K. 2023/1654.

göstermelidir. Haciz sırasında zarara uğrayan eş, hâkimden eşler arasında mal ayrılığına geçilmesini isteyebilir; istem her iki eşe yöneltilmeli ve borçlunun yerleşim yeri mahkemesine başvurulmalıdır. Eşten olan kişisel alacak yazılı belgeye bağlanmalıdır; birlikte yaşanan eve yapılan harcamalar tek başına alacak doğurmaz ve senet olmadan tanıkla ispat çoğu hâlde mümkün değildir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
18.09.2007 · E. 2007/2779 · K. 2007/12112

Alacaklının istemiyle mal ayrılığına geçilmesi yalnız mal ortaklığı rejiminde mümkündür

Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejimi geçerliydi. Bir alacaklı, borçlu eşe karşı yürüttüğü icra takibinde zarara uğradığını ileri sürerek eşler arasındaki rejimin mal ayrılığına dönüştürülmesini istemiştir. Mahkeme istemi reddetmiştir; hüküm duruşmalı olarak temyiz edilmiştir.

> *...davalılar arasında edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli olup Türk Medeni Kanununun 210. maddesinin mal ortaklığı rejiminde tatbik edilebileceğine göre hükmün ONANMASINA...*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü onamıştır. Karar, mal ortaklığındaki sorumluluk yapısının alacaklılara özel bir yol açtığını gösterir: ortaklık malları TMK m. 268'de sayılan borçların tamamından, diğer borçlardan ise yarı değeri kadar sorumlu olduğundan, haczin uygulanmasında zarara uğrayan alacaklıya hâkimden mal ayrılığına geçilmesini isteme hakkı tanınmıştır (4721 s. K. m. 210). Bu yol yalnız mal ortaklığına özgüdür; edinilmiş mallara katılma rejiminde her eş zaten kendi malının maliki olduğundan alacaklının böyle bir istemi dinlenmez.

2 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
30.05.2023 · E. 2023/368 · K. 2023/1654

Birlikte yaşayanlar arasında ödünç iddiası senetle ispatlanmalıdır; ortak eve yapılan harcama hayatın olağan akışına uygundur

Birlikte yaşayan taraflardan biri, diğerine ödünç para verdiğini ve onun yararına harcama yaptığını ileri sürerek 140.000,00 TL alacak istemiştir. İddiasını tanık beyanı ve çeklerle kanıtlamaya çalışmıştır. İlk derece mahkemesi davayı reddetti, bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

> *...davacının, davalıya ödünç verdiğini ve davalı yararına harcama yaptığını yasal delillerle kanıtlayamadığı, taraflar arasında bulunan ilişkinin senetle ispat kuralının istisnaları kapsamında tanık dinlenebilecek ve kanunda istisnai olarak sayılan hususlar kapsamında bulunmadığı, dava değerinin 140.000,00 TL olması ve yukarıda yer verilen karar tarihinden yürürlükte bulunan AAÜT gereği,*

davanın konusunun ödünç verme sözleşmesinden ve sebepsiz zenginleşmeden kaynaklı alacak olması nedeniyle davalı lehine nispi vekalet ücretine hükmedilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığı, davacı tarafça delil başlangıcı niteliğinde olduğu öne sürülen çeklerin kanunda yer verilen delil başlangıcı tanımının kapsamı içinde kalmadığı, yine tarafların birlikte yaşadığı eve eşya alıp masraf yapmasının hayatın olağan akışına uygun olduğu...

DEĞERLENDİRME Daire kararı onamıştır. Karar iki noktayı gösterir. Birincisi ispat: birlikte yaşayan kişiler arasındaki ödünç iddiası senetle ispat kuralına tabidir; tanık dinlenebilmesi için kanunda sayılan istisnalardan birinin bulunması gerekir ve ibraz edilen çekler delil başlangıcı sayılmamıştır. İkincisi değerlendirme ölçüsü: birlikte yaşanan eve eşya alınması ve masraf yapılması hayatın olağan akışına uygundur, dolayısıyla tek başına ödünç ya da sebepsiz zenginleşme iddiasını temellendirmez. Mal ortaklığında eşler birbirinden alacaklı olabilir ve bu alacaklar muaccel olur (TMK m. 270); ancak alacağın varlığını ispat yükü iddia edendedir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 206:** Mal ayrılığına geçiş kararı.
- **TMK m. 209:** İflâsta mal ayrılığına dönüşme.
- **TMK m. 210:** Hacizde mal ayrılığına geçiş.
- **TMK m. 211:** Eski rejime dönme.
- **TMK m. 257:** Genel mal ortaklığı.
- **TMK m. 267:** Kişisel mallarda yönetim.
- **TMK m. 268:** Ortaklık borçları.
- **TMK m. 270:** Eşler arasındaki borçlar.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.
- **TMK m. 275:** Değerlendirme anı.

MADDE

270 D. Eşler arasındaki borçlar

KANUN METNİ

Mal rejimi eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez. Bununla beraber bir borcun yerine getirilmesi borçlu eşi, evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklere sokacaksa, bu eş ödeme için süre isteyebilir. Durum ve koşullar gerektiriyorsa hâkim, istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutar.

MADDE ÖZETİ

Mal rejimi, eşlerin birbirinden olan alacaklarının muaccel olmasını önlemez; yani rejim sürerken de eşler birbirinden alacaklarını isteyebilir (m. 270). Buna karşılık ödeme borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklere sokacaksa, bu eş süre isteyebilir; durum ve koşullar gerektiriyorsa hâkim ona güvence gösterme yükümlülüğü de getirir (S. Sayısı 723, s. 104).

TEMEL KAVRAMLAR

Muacceliyet	Alacağın istenebilir hâle gelmesi (TMK m. 270).
Süre isteme	Borçlu eşin ödeme için mahkemeden mehil istemesi (S. Sayısı 723, s. 104).
Güvence	Süre verilen eşin göstermesi istenebilecek teminat (TMK m. 270).
Genel hüküm	Aynı kuralın bütün rejimler için geçerli olması (4721 s. K. m. 217).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 270- Madde İsviçre Medenî Kanununun 235 inci maddesinden aynen alınmıştır. Eşitlik ilkesinin sonucu olan bu hüküm, sadece mal ortaklığı için değil, diğer bütün mal rejimleri açısından da geçerlidir. Genel hükümler arasında da yer alan (m.217) bu hükümle, aralarındaki alacak borç ilişkilerinde eşlere bazı kolaylıklar sağlanmıştır. Maddede eşler arasındaki mal rejiminin, eşlerin birbirlerinden olan alacaklarının mu-

> accel olmasını önlemediği hükme bağlanmıştır. Ancak bunun istisnası olarak, evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlükler yaratacak bir hâlin söz konusu olmasında, borçlu eşin, mahkemeye başvurarak kendisine borcun ifası için mehil verilmesini isteme yetkisi tanınmıştır. Böyle bir istem durumunda, durum ve koşullara göre istemde bulunan eşin güvence göstermesine de karar verilebilecektir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 104*

Gerekçenin ilk cümlesi maddenin kapsamını genişletir: hüküm mal ortaklığına özgü değildir, bütün mal rejimlerinde geçerlidir ve aynı kural genel hükümler arasında da yer alır (4721 s. K. m. 217). Bunun pratik anlamı şudur: hangi rejim geçerli olursa olsun, eşin diğer eşten olan alacağı rejim devam ederken de istenebilir hâle gelir. İkinci olarak gerekçe, istisnanın eşiğini yüksek tutar: her güçlük değil, **evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli** güçlükler süre istemeye dayanak olur. Üçüncü olarak, süre isteyen eşin karşılığında güvence göstermeye mahkûm edilebileceği belirtilmiştir; böylece alacaklı eşin hakkı da korunur. Tasarının 270. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun eşler arasındaki alacakları genel olarak değil, mal kütleleri arasındaki aktarımlar bakımından düzenlemişti. 219. maddeye göre ortaklık borcunun ortaklık mallarından ödenmesi hâlinde yerine koyma istenemezdi; buna karşılık ortaklık borcunun mahfuz mallardan ya da mahfuz mal borcunun ortaklık mallarından ödenmesi hâlinde alınan paranın yerine konması "evliliğin devamı esnasında dahi" istenebilirdi. Bugünkü metin bu dar anlatımı bırakmış, eşler arasındaki bütün alacakların muaccel olacağını kural hâline getirmiş ve karşılığında borçlu eşe süre isteme imkânı tanımıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mal ortaklığına terettüp eden bir borcu ödemek için bu mallardan alınan meblağın yerine konmasını, karı koca yekdiğerinden hiç bir zaman talebedemez. Mal ortaklığına terettüp eden bir borcun mahfuz mallardan veya mahfuz mallara terettüp eden borcun ortaklık mallarından ödenmesi halinde alınan paranın yerine konması evliliğin devamı esnasında dahi istenebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 219

	743 sayılı Kanun m. 219	4721 sayılı Kanun m. 270
Konu	Kütleler arası yerine koyma	Eşler arasındaki bütün borçlar
Kural	Sınırlı hâllerde istenebilir	Muaccel olma engellenmez
Zaman	Evliliğin devamında dahi	Rejim devam ederken
Borçlunun korunması	Yok	Süre isteme imkânı
Alacaklının korunması	Yok	Güvence gösterme yükümü

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; muacceliyet kuralı ve süre isteme imkânı getirildi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kural	Mal rejimi muaccel olmayı önlemez	TMK m. 270
Kapsam	Eşlerin birbirinden olan alacakları	S. Sayısı 723, s. 104
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 235	S. Sayısı 723, s. 104
Genel geçerlik	Yalnız mal ortaklığında değil, bütün rejimlerde	S. Sayısı 723, s. 104
Paralel hüküm	Genel hükümler arasında da yer alır	4721 s. K. m. 217
İstisna	Birliği tehlikeye düşürecek güçlük	TMK m. 270
Sonuç	Borçlu eş ödeme için süre isteyebilir	TMK m. 270
Güvence	Hâkim güvence göstermeyi emredebilir	TMK m. 270
Görev	Aile mahkemesi	Yargıtay 13. HD, K. 2007/8430

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 235. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe, hükmün kapsamını mal ortaklığının ötesine taşır: "Eşitlik ilkesinin sonucu olan bu hüküm, sadece mal ortaklığı için değil, diğer bütün mal rejimleri açısından da geçerlidir." Nitekim aynı kural genel hükümler arasında da yer alır (4721 s. K. m. 217). Gerekçe, maddeyle eşlere alacak borç ilişkilerinde bazı kolaylıklar sağlandığını belirtir ve istisnayı açıklar: evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlükler yaratacak bir hâl söz konusuysa borçlu eş mahkemeye başvurarak borcun ifası için kendisine mehil verilmesini isteyebilir; böyle bir istemde durum ve koşullara göre istemde bulunan eşin güvence göstermesine de karar verilebilir. Tasarının 270. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

Bu madde iki yönlüdür ve her iki yönü de pratikte işe yarar. Alacaklı eş bakımından mal rejiminin devam ediyor olması alacağın istenmesine engel değildir; boşanmanın beklenmesi gerekmez. Borçlu eş bakımından ödeme onu evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede zor duruma sokacaksa mahkemeden süre

istenebilir; ancak hâkim bu sürenin karşılığında güvence gösterilmesini isteyebilir. Uygulamada asıl sorun ise ispattır. Eşler arasındaki para hareketleri çoğu zaman belgesiz yapılır ve sonradan "ödünç verdim" demek yeterli olmaz; birlikte yaşanan eve yapılan harcamalar da hayatın olağan akışına uygun sayılır ve tek başına alacak doğurmaz. Bu nedenle eşe verilen paranın geri istenebilmesi için yazılı bir belge düzenlenmeli ya da en azından açıklamalı banka havalesi kullanılmalıdır. Son olarak görev konusuna dikkat edilmelidir: evlilik birliği sırasında eşler arasında doğan borçlardan kaynaklanan dava aile mahkemesinde görülür.

II. Muacceliyet Kuralı

- **Kural:** Mal rejimi eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez (TMK m. 270).
- **Sonuç:** Rejim devam ederken de alacak istenebilir; boşanma beklenmez.
- **Kapsam:** Gerekçeye göre hüküm bütün mal rejimleri için geçerlidir (S. Sayısı 723, s. 104).
- **Paralel hüküm:** Aynı kural genel hükümler arasında da yer alır (4721 s. K. m. 217).
- **Dayanak:** Eşitlik ilkesi (S. Sayısı 723, s. 104).
- **İşlem serbestisi:** Eşler birbirleriyle her türlü hukuki işlemi yapabilir (TMK m. 193).

III. Süre İsteme

- **Koşul:** Ödemenin borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklere sokması (TMK m. 270).
- **Yol:** Borçlu eş mahkemeye başvurarak mehil ister (S. Sayısı 723, s. 104).
- **Takdir:** Hâkim durum ve koşulları değerlendirir.
- **Güvence:** Gerekirse istemde bulunan eş güvence göstermekle yükümlü tutulur.
- **Ölçü:** Güçlük sıradan bir zorluk değil, birliği tehlikeye düşürecek nitelikte olmalıdır.
- **Amaç:** Alacağın tahsili ile ailenin korunması arasında denge kurmak.

IV. Alacağın İspatı

- **Kural:** Alacağın varlığını iddia eden taraf ispatla yükümlüdür (4721 s. K. m. 6).
- **Senetle ispat:** Ödünç iddiası kural olarak senetle ispatlanır.[1]
- **Tanık:** Ancak kanunda sayılan istisnalar varsa tanık dinlenebilir.

1 Yargıtay 3. HD, 30.05.2023, E. 2023/368, K. 2023/1654.

- **Delil başlangıcı:** Her belge delil başlangıcı sayılmaz.
- **Ortak harcama:** Birlikte yaşanan eve yapılan harcama hayatın olağan akışına uygundur.
- **Öneri:** Yazılı belge ya da açıklamalı banka havalesi kullanılmalıdır.

V. Denkleştirme ile İlişkisi

- **Fark:** TMK m. 270 eşler arasındaki **borç ilişkisini**, denkleştirme ise mal kütleleri arasındaki aktarımı düzenler.
- **Yönetim giderleri:** Ortaklık mallarının giderleri ortaklık mallarından karşılanır (TMK m. 266).
- **Kişisel mal giderleri:** Kişisel malların giderleri kendi gelirlerinden karşılanır (TMK m. 267).
- **Yanlış kütleden ödeme:** Tasfiyede denkleştirme gündeme gelir.
- **Zenginleşme:** Ortaklığın zenginleşmesinden doğan istemler saklıdır (TMK m. 269).
- **Tasfiye:** Bu kalemler sona erme ve paylaşma aşamasında hesaba katılır (TMK m. 271).

VI. Borçlar ve Sorumluluk

- **Ortaklık borçları:** Sayılan dört hâlde kişisel ve ortaklık malları sorumludur (TMK m. 268).
- **Kişisel borçlar:** Diğer borçlarda ortaklık mallarının yarı değeri sorumludur (TMK m. 269).
- **İç ilişki:** Eşler arasındaki ilişkide bu sınırlar değil, borcun kaynağı esastır.
- **Kefalet:** Bir eşin diğerinin borcuna kefil olması iç ilişkide rücu hakkı doğurur.
- **Alacaklı:** Üçüncü kişi alacaklılar bakımından sorumluluk kuralları ayrıdır.
- **Rejim değişikliği:** Ağır hâllerde mal ayrılığına geçiş istenebilir (TMK m. 206).

VII. Usul

- **Görev:** Evlilik birliği sırasında eşler arasında doğan borçlardan kaynaklanan dava aile mahkemesinde görülür.[2]
- **Kamu düzeni:** Görev kendiliğinden gözetilir.
- **Zamanaşımı:** Alacağın kaynağına göre genel zamanaşımı uygulanır (6098 s. TBK m. 146).
- **Faiz:** Muaccel olan alacak için temerrüt hükümleri işler.

2 Yargıtay 13. HD, 14.06.2007, E. 2007/3940, K. 2007/8430.

- **Deliller:** Banka kayıtları ve yazılı belgeler toplanır.
- **Süre istemi:** Borçlu eşin mehil istemi aynı davada ileri sürülebilir.

UYGULAMA NOTU

Eşten alacak varsa boşanma beklenmemelidir: mal rejimi bu alacağın muaccel olmasını önlemez ve dava açılabilir. Ancak davayı kazanmanın yolu belgeden geçer. Eşe verilen para ödünç olarak geri istenecekse, ödeme sırasında yazılı bir belge düzenlenmeli ya da havale açıklamasına "ödünç" yazılmalıdır; sonradan tanık dinletmek kural olarak mümkün değildir ve eldeki her belge delil başlangıcı sayılmaz. Birlikte yaşanan eve alınan eşya ve yapılan masraflar tek başına alacak doğurmaz; bunlar hayatın olağan akışına uygun kabul edilir. Ödeme borçlu eşi ciddi biçimde zor duruma sokacaksa mahkemeden süre istenmelidir; ancak hâkimin bunun karşılığında güvence gösterilmesini isteyebileceği hesaba katılmalıdır. Dava doğru mahkemede açılmalıdır: evlilik birliği sırasında eşler arasında doğan borçlardan kaynaklanan uyuşmazlıklar aile mahkemesinin görev alanındadır.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY (KAPATILAN) 13. HUKUK DAİRESİ
14.06.2007 · E. 2007/3940 · K. 2007/8430

Evlilik birliği sırasında eşler arasında doğan borçlardan kaynaklanan alacak davası aile mahkemesinde görülür

Eşler, evlilik birliği içinde yabancı bir bankadan kredi çekmiş, sözleşmeye diğer eş de kefil olarak imza atmıştı. Krediyi ödeyen eş, diğerinin payına düşen borcu ödediğini ileri sürerek 26.000 İsviçre Frangının tahsilini istemiştir. Karşı taraf, boşanma sırasında kredi borcunun davacı tarafından üstlenildiğini savunmuştur. Asliye hukuk mahkemesi işin esasına girerek davayı reddetmiştir.

> *Dava evlilik birliği sırasında eşler arasındaki borçlar ve mal ortaklığı rejiminden kaynaklanmakta olup, dava yeni medeni kanunun yürürlüğe girmesinden sonra açılmıştır. Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve yargılama usullerine dair kanunun 4. maddesinde aile mahkemelerine MK.nun ikini kitabında yazılı dava işlere bakma görevi verilmiştir. Mahkemece görevle ilgili hususlar resen gözetileceğinden...*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. Karar, TMK m. 270'in uygulama alanını gösterir: eşler mal rejimi devam ederken birbirinden alacaklı olabilir ve bu alacaklar dava konusu yapılabilir; rejim bu alacakların muaccel olmasını önlemez. Uyuşmazlık Türk Medeni Kanunu'nun ikinci kitabından kaynaklandığından aile mahkemesinin görev alanındadır ve görev kamu düzenine ilişkin olduğundan mahkeme bunu kendiliğinden gözetir. Kredi ve kefalet gibi işlemlerden doğan iç ilişki de bu kapsamdadır.

2 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
30.05.2023 · E. 2023/368 · K. 2023/1654

Birlikte yaşayanlar arasındaki ödünç iddiasında tanık dinlenemez; her belge delil başlangıcı sayılmaz

Birlikte yaşayan taraflardan biri, diğerine ödünç para verdiğini ileri sürerek 140.000,00 TL alacak istemiştir. İddiasını tanık beyanıyla ve delil başlangıcı olduğunu ileri sürdüğü çeklerle kanıtlamaya çalışmıştır. İlk derece mahkemesi davayı reddetti, bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

> *...taraflar arasında bulunan ilişkinin senetle ispat kuralının istisnaları kapsamında tanık dinlenebilecek ve kanunda istisnai olarak sayılan hususlar kapsamında bulunmadığı, dava değerinin 140.000,00 TL olması ve yukarıda yer verilen karar tarihinden yürürlükte bulunan AAÜT gereği, davanın konusunun ödünç verme sözleşmesinden ve sebepsiz zenginleşmeden kaynaklı alacak olması nedeniyle davalı lehine nispi vekalet ücretine hükmedilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığı, davacı tarafça delil başlangıcı niteliğinde olduğu öne sürülen çeklerin kanunda yer verilen delil başlangıcı tanımının kapsamı içinde kalmadığı...*

DEĞERLENDİRME Daire kararı onamıştır. TMK m. 270 eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez; ancak alacağın **varlığını** ispat yükü iddia edendedir ve bu ispat senet kuralına tabidir. Tanık dinlenebilmesi için kanunda sayılan istisnalardan birinin bulunması gerekir; her belge de delil başlangıcı sayılmaz. Bu nedenle eşe verilen paranın sonradan istenebilmesi için ödemenin yazılı bir belgeye bağlanması ya da en azından açıklamalı banka havalesiyle yapılması gerekir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 193:** Eşlerin hukuki işlemleri.
- **TMK m. 206:** Mal ayrılığına geçiş kararı.
- **TMK m. 217:** Edinilmiş mallara katılmada eşler arasındaki borçlar.
- **TMK m. 266:** Sorumluluk ve yönetim giderleri.
- **TMK m. 267:** Kişisel mallarda yönetim.
- **TMK m. 268:** Ortaklık borçları.
- **TMK m. 269:** Kişisel borçlar.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.

MADDE

271

E. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye

I. Sona erme anı

KANUN METNİ

(1) Mal rejimi eşlerden birinin ölümü, diğer bir mal rejiminin kabul edilmesi veya eşlerden biri hakkında iflâsın açılmasıyla son bulur.
(2) Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer.
(3) Ortaklık mallarıyla kişisel malların kapsamının belirlenmesinde mal ortaklığının sona erdiği tarih esas alınır.

MADDE ÖZETİ

Mal ortaklığı ölüm, başka bir mal rejiminin kabulü ya da iflâsın açılmasıyla; iptal, boşanma veya mal ayrılığına geçiş kararlarında ise dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (m. 271). Bunun en önemli pratik sonucu şudur: mal rejimi sona ermeden tasfiyeye gidilemez ve boşanma kararı kesinleşmedikçe tasfiye talebi incelenemez.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Sona erme anı	Rejimin hukuken bittiği tarih (TMK m. 271).
Geriye etkili sona erme	İptal, boşanma ve mal ayrılığında dava tarihinin esas alınması (TMK m. 271/2).
Tasfiyenin ön koşulu	Rejimin sona ermiş olması.[2]
Kapsamın belirlenmesi	Ortaklık ve kişisel malların sona erme tarihine göre saptanması (TMK m. 271/3).

1 Yargıtay 2. HD, 25.02.2015, E. 2014/17902, K. 2015/2898.
2 Yargıtay 2. HD, 25.02.2015, E. 2014/17902, K. 2015/2898.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 271- Madde İsviçre Medenî Kanununun 236 ncı maddesinden aynen alınmıştır. Maddenin birinci fıkrası mal ortaklığı rejiminin, eşlerden birinin ölümü, diğer bir mal rejimine geçmeleri veya iflâs etmesi hâllerinde son bulacağını öngörmüştür. Maddenin ikinci fıkrasında, mal ortaklığı rejiminin, mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebepleriyle sona erdirilmesine veya mal ortaklığı rejimi yerine mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi durumlarında da, mal ortaklığının son bulması öngörülmüştür.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 104*

Gerekçe yalnız iki fıkrayı açıklar; çünkü **üçüncü fıkra Tasarıda yoktu.** Adalet Komisyonu bu fıkrayı, "mal rejiminin sona ermesi hâlinde ortaklık mallarında kişisel malın kapsamının belirlenmesinde esas alınacak zamanı belirlemek amacıyla" eklemiştir (S. Sayısı 723, s. 313). Eklemenin pratik değeri büyüktür: hangi malın ortaklık malı, hangisinin kişisel mal olduğu **sona erme tarihindeki** duruma göre belirlenir; bu tarihten sonraki değişiklikler kapsamı etkilemez. Böylece kapsam ile değer birbirinden ayrılmıştır: kapsam sona erme anına, değer ise tasfiye anına göre saptanır (TMK m. 275).

Eski Kanun mal ortaklığının sona ermesini ayrı bir maddeyle ve genel olarak düzenlememişti; konuyu doğrudan taksim hükümleriyle ele almıştı. 221. madde eşlerden birinin ölümü hâlinde ortaklık mallarının yarısının sağ kalan eşe, diğer yarısının ölenin mirasçılarına geçeceğini öngörüyordu. Bugünkü metin ise önce sona erme sebeplerini ve anını belirlemiş, paylaşmayı ayrı maddelere bırakmış ve malların kapsamının hangi tarihe göre saptanacağını açıkça hükme bağlamıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan birinin vefatında ortaklık mallarının yarısı, hayatta kalan karı veya kocaya intikal eder. Diğer yarısı, hayatta kalan karı veya kocanın miras hakları baki olmak üzere ölenin mirasçılarına geçer.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 221

	743 sayılı Kanun m. 221	4721 sayılı Kanun m. 271
Düzenleme	Doğrudan taksim	Önce sona erme anı
Ölüm	Kapsamda	Kapsamda
Rejim değişikliği	Ayrıca belirtilmemiş	Kapsamda
İflâs	Ayrıca belirtilmemiş	Kapsamda
Boşanma	Ayrı hüküm	Dava tarihinden geçerli
Kapsamın anı	Belirtilmemiş	Sona erme tarihi (m. 271/3)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
22.11.2001	Tasarının 271. maddesine, malların kapsamının belirleneceği zamanı gösteren üçüncü fıkra Adalet Komisyonunca eklendi	S. Sayısı 723, s. 313
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Ölüm	Rejim ölüm tarihinde sona erer	TMK m. 271/1
Rejim değişikliği	Başka bir rejimin kabulüyle sona erer	TMK m. 271/1
İflâs	İflâsın açılmasıyla sona erer	TMK m. 271/1
İptal ve boşanma	Dava tarihinden geçerli olmak üzere	TMK m. 271/2
Mal ayrılığına geçiş	Dava tarihinden geçerli olmak üzere	TMK m. 271/2
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 236	S. Sayısı 723, s. 104
Kapsam	Malların kapsamı sona erme tarihine göre	TMK m. 271/3
Üçüncü fıkra	Adalet Komisyonunca eklenmiştir	S. Sayısı 723, s. 313
Tasfiye	Rejim sona ermeden tasfiye yapılamaz	Yargıtay 2. HD, K. 2015/2898

TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 236. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe birinci fıkra bakımından üç sona erme sebebini sayar: eşlerden birinin ölümü, diğer bir mal rejimine geçilmesi ve iflâs. İkinci fıkra bakımından ise mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebepleriyle sona erdirilmesi ya da mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde de rejimin son bulacağı belirtilir. **Maddenin üçüncü fıkrası Tasarıda yoktu; Adalet Komisyonu bu fıkrayı, "mal rejiminin sona ermesi hâlinde ortaklık mallarında kişisel malın kapsamının belirlenmesinde esas alınacak zamanı belirlemek amacıyla" eklemiştir** (S. Sayısı 723, s. 313). 1

DİKKAT

Bu maddenin uygulamadaki en kritik sonucu **sıra kuralıdır**: önce sona erme, sonra tasfiye. Boşanma davasıyla birlikte tasfiye istemi de ileri sürülmüşse, mahkeme bu istemi boşanma davasından ayırmalı (tefrik), boşanmanın kesinleşmesini beklemeli ve ancak ondan sonra esası incelemelidir. Boşanma davası reddedilirse rejim hiç sona ermemiş sayılır ve tasfiye istenemez; bu durumda mahkeme davayı esastan reddetmez, dava şartı gerçekleşmediğinden karar verilmesine yer olmadı-

ğına hükmeder. İkinci kritik nokta **tarih farkıdır**: iptal, boşanma ve mal ayrılığına geçişte rejim kararın kesinleştiği tarihte değil, **davanın açıldığı** tarihte sona erer. Bu nedenle dava tarihinden sonra edinilen mallar rejimin dışında kalır. Üçüncüsü ise üçüncü fıkradır: hangi malın ortaklık malı hangisinin kişisel mal olduğu, sona erme tarihindeki duruma göre belirlenir; sonraki değişiklikler bu belirlemeyi etkilemez.

II. Kendiliğinden Sona Erme Sebepleri

- **Ölüm:** Eşlerden birinin ölümüyle rejim sona erer (TMK m. 271/1).
- **Rejim değişikliği:** Diğer bir mal rejiminin kabul edilmesiyle sona erer (TMK m. 271/1).
- **İflâs:** Eşlerden biri hakkında iflâsın açılmasıyla sona erer (TMK m. 271/1).
- **İflâsın sonucu:** Ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür (TMK m. 209).
- **Sözleşme:** Yeni bir mal rejimi sözleşmesi noterde yapılır (TMK m. 205).
- **Tarih:** Bu hâllerde sona erme anı olayın gerçekleştiği tarihtir.

III. Mahkeme Kararıyla Sona Erme

- **Kural:** İptal, boşanma ya da mal ayrılığına geçiş kararlarında rejim dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (TMK m. 271/2).
- **Tarih farkı:** Esas alınan tarih kararın kesinleşme tarihi değil, davanın açıldığı tarihtir.
- **Sonuç:** Dava tarihinden sonra edinilen mallar rejimin dışında kalır.
- **Mal ayrılığına geçiş:** Eşin ya da alacaklının istemiyle karar verilebilir (TMK m. 206, TMK m. 210).
- **Eski rejime dönüş:** Sebep ortadan kalkarsa eski rejime dönülebilir (TMK m. 208).
- **Tasfiye:** Mal ayrılığına geçildiğinde önceki rejim kendi hükümlerine göre tasfiye edilir (TMK m. 212).

IV. Tasfiyenin Ön Koşulu

- **Kural:** Mal rejimi sona ermeden tasfiyeye gidilemez.[3]
- **Kesinleşme:** Boşanma kararı kesinleşmedikçe tasfiye talebi incelenemez.
- **Tefrik:** Boşanma davasıyla birlikte ileri sürülen tasfiye istemi ayrılmalıdır.
- **Bekleme:** Boşanmanın kesinleşmesi beklenir, sonra esas incelenir.

3 Yargıtay 2. HD, 25.02.2015, E. 2014/17902, K. 2015/2898.

- **Red hâli:** Boşanma davası reddedilirse rejim devam eder.[4]
- **Sonuç:** Dava şartı gerçekleşmediğinden karar verilmesine yer olmadığına hükmedilir.

V. Malların Kapsamının Belirlenmesi

- **Kural:** Ortaklık mallarıyla kişisel malların kapsamının belirlenmesinde mal ortaklığının sona erdiği tarih esas alınır (TMK m. 271/3).
- **Kaynak:** Bu fıkra Adalet Komisyonunca eklenmiştir (S. Sayısı 723, s. 313).
- **Amaç:** Kişisel malın kapsamının belirlenmesinde esas alınacak zamanı saptamak.
- **Sonuç:** Sona ermeden sonraki değişiklikler kapsamı etkilemez.
- **Karine:** Kişisel mal olduğu ispatlanmadıkça değerler ortaklık malı sayılır (TMK m. 261).
- **Değerleme:** Kapsam sona erme tarihine, değer ise tasfiye anına göre belirlenir (TMK m. 275).

VI. Sona Ermeden Sonra

- **Hesap verme:** Eşler ortaklık mallarıyla ilgili işlemlerden vekil gibi sorumludur (TMK m. 266).
- **Kişisel mala ekleme:** Sona ermeden sonra kişisel mala eklenecek değerler belirlenir (TMK m. 272).
- **Denkleştirme:** Kişisel mal ile ortaklık malı arasındaki aktarımlar denkleştirilir (TMK m. 273).
- **Değer artış payı:** Katkı yapılan malda doğan değer artışı hesaba katılır (TMK m. 274).
- **Paylaşma:** Ortaklık malları kural olarak yarı yarıya paylaşılır (TMK m. 276).
- **Ölüm hâli:** Ölümle sona ermede paylaşma ve miras kuralları birlikte uygulanır.

VII. Usul

- **Görev:** Mal rejiminin tasfiyesi davası aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Bekletici sorun:** Boşanmanın kesinleşmesi bekletici sorun yapılır (6100 s. HMK m. 165).
- **Tefrik:** Tasfiye istemi boşanma davasından ayrılır.

4 Yargıtay 2. HD, 26.12.2006, E. 2006/10089, K. 2006/18428.

- **Zamanaşımı:** Tasfiyeden doğan alacaklar on yıllık zamanaşımına tabidir (6098 s. TBK m. 146).
- **Yargılama sırasında ölüm:** Eşin ölümü rejimi sona erdirir ve dava mirasçılarla sürer.
- **Delil:** Sona erme tarihi nüfus, tapu ve mahkeme kayıtlarıyla belirlenir.

UYGULAMA NOTU

Mal ortaklığında tasfiye düşünülüyorsa önce tek bir soru yanıtlanmalıdır: rejim sona ermiş midir? Cevap olumsuzsa dava açılmamalıdır, çünkü dava şartı yoktur ve mahkeme "karar verilmesine yer olmadığına" hükmeder. Boşanma davası açılmışsa tasfiye istemi aynı dosyada sürdürülmeye çalışılmamalı; talep ayrı bir dava olarak açılmalı ya da tefrik istenmeli, boşanmanın kesinleşmesi beklenmelidir. Sona erme tarihi kayda geçirilmelidir, çünkü iki ayrı tarihle çalışılacaktır: kapsam sona erme tarihine göre, değer ise tasfiye anına göre belirlenir. İptal, boşanma ve mal ayrılığına geçişte esas alınan tarih kararın kesinleştiği tarih değil, davanın açıldığı tarihtir; bu nedenle dava tarihinden sonra eşin edindiği mallar rejime girmez, ama dava tarihinden önce edinilenler tasfiyeye tabidir. Eş hakkında iflâs açılmışsa rejim kendiliğinden sona erer ve mal ayrılığına dönüşür; bu durum derhâl belgelenmelidir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
25.02.2015 · E. 2014/17902 · K. 2015/2898

Mal rejimi sona ermeden tasfiyeye gidilemez; boşanma kararı kesinleşmedikçe tasfiye talebi incelenemez

Boşanma davasında davacı, evlilik birliği içinde edinilen taşınmazla ilgili bir istemde de bulunmuştur. Mahkeme, boşanma hükmüyle birlikte bu istem hakkında da karar vermiştir. Hüküm temyiz edildiğinde boşanma kararı henüz kesinleşmemişti.

> *Mal rejimi sona ermeden tasfiyeye gidilemez. Rejim ise, evliliğin boşanma veya iptal kararıyla sona ermesi halinde buna ilişkin davanın açıldığı, ölümle sona ermesi halinde, ölüm tarihinden, mal ayrılığına geçilmesi kararı verilmesi halinde ise, buna ilişkin dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (TMK m. 225). Bu hükme göre, boşanma kararı kesinleşmedikçe tasfiye talebi incelenemez. Boşanma hükmü henüz kesinleşmediğine göre, tasfiyeye ilişkin bu talebin boşanma davasından tefrik edilmesi, boşanmanın kesinleşmesinin beklenmesi ve bundan sonra işin esasının incelenmesi gerekir.*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. Karar, sona erme ile tasfiye arasındaki sırayı kesin biçimde ortaya koyar. Rejim, boşanma ya da iptal hâlinde **davanın açıldığı** tarihten geçerli olmak üzere sona erer; ancak bu sonuç boşanma kararının kesinleşmesine bağlıdır. Bu nedenle boşanma davasıyla birlikte ileri sürülen tasfiye

istemi, boşanma davasından ayrılmalı (tefrik), boşanmanın kesinleşmesi beklenmeli ve ancak ondan sonra esası incelenmelidir. Aynı sıra mal ortaklığı bakımından da geçerlidir (TMK m. 271/2).

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
26.12.2006 · E. 2006/10089 · K. 2006/18428

Boşanma davası reddedilirse mal rejimi devam eder ve tasfiye istenemez; dava şartı gerçekleşmediğinden karar verilmesine yer olmadığına hükmedilir

Koca, boşanma davası açmış ancak dava reddedilmiş ve red kararı 08.11.2004 tarihinde kesinleşmişti. Buna rağmen evlilik içinde ortak alınan eşyalar bakımından tasfiye amaçlı bir istemde bulunmuştur. Mahkeme bu eşyaların edinilmiş mal olduğunu kabul ederek esas hakkında hüküm kurmuştur.

> *Açılmış olan boşanma davası reddedildiğine göre yasal mal rejimi (edinilmiş mallara katılma) devam etmektedir. Davacı kocanın yasal rejimin mal ayrılığına dönüştürülmesi yönünde bir talebi de bulunmamaktadır. Bu yönler nazara alınarak evlilik içinde ortak alınan eşyalar hakkındaki davada dava şartı oluşmadığında " hüküm verilmesine yer olmadığına " karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. Karar, bir önceki kararın aynadaki görüntüsüdür: boşanma davası reddedilirse rejim sona ermez, olduğu gibi devam eder ve tasfiye istenemez. Bu durumda mahkemenin yapması gereken, davayı esastan reddetmek değil, dava şartı gerçekleşmediğinden karar verilmesine yer olmadığına hükmetmektir. Mal ortaklığında da rejim ancak ölüm, başka bir rejimin kabulü, iflâs ya da mahkemece iptal, boşanma veya mal ayrılığına geçiş kararıyla sona erer (TMK m. 271); bunların hiçbiri gerçekleşmemişse tasfiye davası dinlenmez.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 205:** Sözleşmenin şekli.
- **TMK m. 206:** Mal ayrılığına geçiş kararı.
- **TMK m. 208:** Mal ayrılığına geçişten dönme.
- **TMK m. 209:** İflâsta mal ayrılığına dönüşme.
- **TMK m. 210:** Hacizde mal ayrılığına geçiş.
- **TMK m. 212:** Önceki rejimin tasfiyesi.
- **TMK m. 261:** İspat.
- **TMK m. 266:** Sorumluluk ve yönetim giderleri.
- **TMK m. 275:** Değerlendirme anı.
- **TMK m. 276:** Paylaşma.

MADDE

272

E. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye

II. Kişisel mala ekleme

KANUN METNİ

Eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılır.

MADDE ÖZETİ

Sosyal güvenlik ya da sosyal yardım kurumlarınca yapılmış toptan ödemeler ve iş gücü kaybı tazminatının tamamı değil, yalnız belirli bir kısmı kişisel mal sayılır (m. 272). Ölçü şudur: aynı ödeme yerine ömür boyu irat bağlanmış olsaydı, rejimin sona erdiği tarihten sonraki döneme düşen iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olurdu; işte o miktar kişisel maldır. Buna karşılık rejim sona erdiğinde henüz yapılmış bir ödeme yoksa tasfiyeye konu edilecek bir değer de yoktur.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Toptan ödeme	Kurumca bir defada yapılan ödeme (TMK m. 272).
İş gücü kaybı tazminatı	Çalışma gücünün yitirilmesi nedeniyle ödenen tazminat (TMK m. 272).
Peşin sermayeye çevrilmiş değer	İradın bugünkü toplu karşılığı (TMK m. 272).
Beklenen hak	Henüz doğmamış, ileride ödenebilecek hak.[2]

1 Yargıtay 8. HD, 13.12.2011, E. 2011/5910, K. 2011/6967.
2 Yargıtay 8. HD, 13.12.2011, E. 2011/5910, K. 2011/6967.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 272- Madde İsviçre Medenî Kanununun 237 inci maddesinden aynen alınmıştır. Maddede edinilmiş mallara katılma rejiminde olduğu gibi (md.228) mal ortaklığı rejiminde ortaklığa giren bir sosyal yardım ya da güvenlik kurumunca yapılan ödemelerin tasfiye sırasında kişisel mal olarak değerlendirilmesi hükme bağlanmıştır. Sosyal güvenlik ya da sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücü kaybından dolayı ödenen tazminatın, toptan ödeme veya tazminat yerine irat şeklinde ödenmiş olması hâlinde, iradın sermayeye çevrilmiş değerinin esas alınması yoluna gidilecektir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 105*

Gerekçe, maddenin yasal rejimdeki karşılığına (TMK m. 228) yaptığı göndermeyle okunmalıdır. Amaç, geleceğe yönelik bir gelirin yerine geçen toplu ödemenin tamamının ortaklığa gitmesini önlemektir. Ödeme, alan eşin yalnız rejim süresince değil ömrünün kalanında da geçimini karşılamak üzere yapılmıştır; bu nedenle kanun, ödemeyi zaman bakımından ikiye böler ve **rejimin sona erdiği tarihten sonraki döneme** düşen kısmı kişisel mal sayar. Hesap, "toplu ödeme yerine irat bağlansaydı, sona erme tarihinden sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olurdu" sorusuyla yapılır; bu da aktüeryal bir hesaplamadır. Tasarının 272. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun'da bu maddenin karşılığı yoktur. 1926 tarihli metnin hazırlandığı dönemde bugünkü anlamda bir sosyal güvenlik sistemi bulunmadığından, mal ortaklığında kişisel mal (mahfuz mal) sayılan değerler kısa bir listeyle sınırlıydı: eşlerin zatî eşyası, kadının iş veya sanat icrasına yarayan malları ve kadının ev işleri dışındaki çalışmasının ürünü. Toplu ödeme ya da iş gücü kaybı tazminatı gibi kalemler bu listede yer almıyordu. Bugünkü 272. madde, sosyal güvenlik ödemelerinin tasfiyedeki yerini ayrı bir hükümle ve zaman ölçütüne bağlayarak düzenlemiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Aşağıdaki mallar kanunen mahfuz mallardandır: 1 – Karı kocadan her birinin zati eşyası. 2 – Karının iş veya sanatının icrasına yarayan malları. 3 – Karının ev işleri haricindeki çalışmasının mahsulü.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 183

	743 sayılı Kanun m. 183	4721 sayılı Kanun m. 272
Sosyal güvenlik ödemesi	Düzenlenmemiş	Ayrı hükme bağlanmış
Ölçüt	Malın türü	Ödemenin ilişkin olduğu dönem
Hesap	Yok	İradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri
Kapsam	Zatî eşya ve kadının kazancı	Toptan ödeme ve iş gücü kaybı tazminatı

	743 sayılı Kanun m. 183	4721 sayılı Kanun m. 272
Eşitlik	Kadına özgü ölçütler	Her iki eş için aynı

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; sosyal güvenlik ödemelerinin tasfiyedeki yeri düzenlendi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	Toptan ödemeler ve iş gücü kaybı tazminatı	TMK m. 272
Nitelik	Belirli bir kısmı kişisel mal sayılır	TMK m. 272
Ölçü	İradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri	TMK m. 272
An	Mal rejiminin sona erdiği tarih	TMK m. 272
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 237	S. Sayısı 723, s. 105
Paralel hüküm	Edinilmiş mallara katılmada aynı kural	TMK m. 228
Sınır	Henüz yapılmamış ödeme hesaba katılmaz	Yargıtay 8. HD, K. 2011/6967
Ayrım	Harcanan parayı isteme tasfiye istemi değildir	Yargıtay 2. HD, K. 2012/24816
Görev	Tasfiye aile, alacak genel mahkemede	4787 s. K. m. 4

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 237. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe, edinilmiş mallara katılma rejimindeki aynı düzenlemeye (TMK m. 228) paralel olarak, mal ortaklığı rejiminde de ortaklığa giren sosyal yardım ya da güvenlik kurumu ödemelerinin tasfiye sırasında **kişisel mal olarak** değerlendirileceğini belirtir. Gerekçeye göre toptan ödeme veya tazminat yerine irat şeklinde ödeme yapılmış olması hâlinde iradın sermayeye çevrilmiş değerinin esas alınması yoluna gidilecektir. Tasarının 272. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

Madde ilk bakışta karışık görünse de mantığı basittir. Sosyal güvenlik ödemeleri geleceğe yönelik bir gelirin yerine geçer. Rejim sona erdiğinde bu paranın **geçmiş döneme** düşen kısmı ortaklığa aittir, çünkü rejim sürerken elde edilmiştir; **gelecek döneme** düşen kısmı ise ödemeyi alan eşin kişisel malıdır, çünkü onun ileriki yaşamının karşılığıdır. Kanun bu ayrımı, "irat bağlansaydı ne olurdu" sorusuyla kurar ve hesabı aktüer bilirkişiye bırakır. İki pratik uyarı: birincisi, rejimin sona erdiği tarihte henüz yapılmış bir ödeme yoksa hesaba katılacak bir değer de yoktur; ileride emeklilikle doğabilecek haklar tasfiyeye konu edilemez. İkincisi, ortak hesaba yatırılan bir paranın diğer eşçe izinsiz harcandığı iddiası tasfiye istemi değildir; bu, genel hükümlere dayanan bir alacak davasıdır ve asliye hukuk mahkemesinde görülür.

II. Kapsama Giren Ödemeler

- **Toptan ödeme:** Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış toptan ödemeler (TMK m. 272).
- **Tazminat:** İş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş tazminat (TMK m. 272).
- **Kurum:** Ödemeyi yapan sosyal güvenlik ya da sosyal yardım kurumu olmalıdır.
- **Zaman:** Ödeme mal rejimi devam ederken yapılmış olmalıdır.
- **Paralel hüküm:** Yasal rejimde aynı kural uygulanır (TMK m. 228).
- **Kapsam dışı:** Rejim sona erdiğinde henüz yapılmamış ödemeler.[3]

III. Hesaplama

- **Varsayım:** Ödeme yerine ilgili kurumun usulüne göre ömür boyu irat bağlanmış olsaydı ne olurdu (TMK m. 272).
- **Kesme anı:** Mal rejiminin sona erdiği tarih esas alınır.
- **Gelecek dönem:** Bu tarihten sonraki döneme ait irat hesaplanır.
- **Sermayeye çevirme:** Bu iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri bulunur.
- **Sonuç:** Bulunan miktar tasfiyede kişisel mal olarak hesaba katılır.
- **Kalan kısım:** Geçmiş döneme düşen kısım ortaklık malı olarak kalır.

IV. Henüz Doğmamış Haklar

- **Kural:** Malvarlığına girmiş bir değer bulunmadan tasfiye yapılamaz.[4]
- **Nitelendirme:** Kararda bu haklar "beklenen ileride ödenebilen haklar" olarak anılmıştır.

3 Yargıtay 8. HD, 13.12.2011, E. 2011/5910, K. 2011/6967.
4 Yargıtay 8. HD, 13.12.2011, E. 2011/5910, K. 2011/6967.

- **Örnek:** Sandık ya da vakıf üyeliği bulunup henüz ödeme yapılmamış olması.
- **Sonuç:** İleride emeklilikle doğabilecek hak dava konusu yapılamaz.
- **Belirleme:** İlgili kurum, sandık ve vakıflardan ödeme yapılıp yapılmadığı sorulur.
- **Kapsam anı:** Malların kapsamı sona erme tarihine göre belirlenir (TMK m. 271).

V. Tasfiye İstemi ile Alacak Davasının Ayrımı

- **Tasfiye istemi:** Mal rejiminden doğan ve malların paylaştırılmasını amaçlayan istem.
- **Alacak davası:** Eşin parasını izinsiz harcadığı iddiası genel hükümlere dayanır.[5]
- **Görev:** Tasfiye aile mahkemesinde, akdi ilişkiye dayanan alacak genel mahkemede görülür.
- **Kamu düzeni:** Görev yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözetilir.
- **Tefrik:** Yanlış mahkemede ileri sürülen istem tefrik edilerek görevsizlik kararı verilir.
- **Öneri:** İstemin hukuki nitelendirmesi dava dilekçesinde açıkça yapılmalıdır.

VI. Diğer Tasfiye Kalemleriyle İlişkisi

- **Denkleştirme:** Kişisel mal ile ortaklık malı arasındaki aktarımlar denkleştirilir (TMK m. 273).
- **Değer artış payı:** Bir kesimden diğerine yapılan katkı değer artış payı doğurur (TMK m. 274).
- **Değerleme:** Ortaklık mallarının değerinde tasfiye anı esas alınır (TMK m. 275).
- **Paylaşma:** Kalan ortaklık malları kural olarak yarı yarıya paylaşılır (TMK m. 276).
- **Kişisel mal:** Kişisel malın kaynakları ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 260).
- **İspat:** Kişisel mal iddiası ispatlanmalıdır (TMK m. 261).

VII. Usul

- **Görev:** Mal rejiminin tasfiyesi aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Bilirkişi:** Peşin sermaye hesabı için aktüer bilirkişiden görüş alınır.
- **Belge:** Kurumdan ödemenin tarihi, türü ve tutarı sorulur.
- **Ön koşul:** Rejim sona ermeden tasfiye istenemez (TMK m. 271).

5 Yargıtay 2. HD, 16.10.2012, E. 2012/5621, K. 2012/24816.

- **İspat:** Ödemenin yapıldığını iddia eden taraf bunu kanıtlar (4721 s. K. m. 6).
- **Faiz:** Tasfiyeden doğan alacakta faiz hüküm tarihinden işler.

UYGULAMA NOTU

Eşin emeklilik, maluliyet ya da iş gücü kaybı nedeniyle toplu bir ödeme aldığı biliniyorsa ilk iş, ödemenin tarihini ve tutarını ilgili kurumdan belgelemektir. Ödeme rejim sürerken yapılmışsa tamamı ortaklık malı sayılmaz: kanun, bu paranın rejimin sona erdiği tarihten sonraki döneme düşen kısmını kişisel mal kabul eder. Bu hesabın aktüer bilirkişiye yaptırılması istenmelidir; aksi hâlde mahkeme paranın tamamını ortaklık malı sayabilir ya da tamamını kişisel mal kabul edip diğer eşin hakkını eksik belirleyebilir. Eşin yalnız bir sandığa ya da vakfa üye olması yeterli değildir; rejimin sona erdiği tarihte fiilen yapılmış bir ödeme yoksa tasfiyeye konu edilecek bir değer de yoktur, dava reddedilir. Son olarak "eşim ortak hesaptaki paramı harcadı" türünden bir istem tasfiye davasına sıkıştırılmamalıdır; bu istem Borçlar Kanunu'na dayanır ve asliye hukuk mahkemesinde açılır.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ
13.12.2011 · E. 2011/5910 · K. 2011/6967

Rejim sona erdiğinde henüz yapılmış bir ödeme yoksa, ileride doğabilecek sosyal güvenlik hakkı üzerinden tasfiye yapılamaz

Eşlerden biri, diğerinin çalıştığı bankanın sosyal güvenlik ve yardımlaşma vakfı ile yardımlaşma sandıklarına üye olması nedeniyle 400.000 TL'yi aşan bir birikim bulunduğunu ileri sürerek alacak istemiştir. İlgili sandık ve vakıflardan gelen cevaplarda, üyelik bulunduğu ancak herhangi bir ikramiye, tazminat veya toplu para ödemesi yapılmadığı, yalnız ileride emekli olunması hâlinde ödeme yapılabileceği bildirilmiştir. Mahkeme davayı reddetmiştir.

> *"…mal rejiminin devamı sırasında elde edilmiş bir malvarlığı olmadan, diğer ifade ile davalıya üye olduğu sandık ve vakıflar tarafından yapılmış bir ödeme, malvarlığına giren bir değer bulunmadan ileride elde edilebilecek malvarlığı değeri (beklemece = beklenen ileride ödenebilen haklar) üzerinde tasfiye yapılması mümkün değildir. Mahkemenin benzer gerekçe ile davanın reddine karar vermiş olmasında usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü onamıştır. Karar, TMK m. 272'nin sınırını gösterir: bu madde, rejim devam ederken **fiilen yapılmış** toptan ödeme ya da iş gücü kaybı tazminatının tasfiyede ne kadarının kişisel mal sayılacağını hesaplar; henüz doğmamış, ileride emeklilikle doğabilecek bir hak ise tasfiyeye konu edilemez. Kararda bu tür haklar "beklenen ileride ödenebilen haklar" olarak nitelendirilmiştir. Mal ortaklığında da ölçü aynıdır: sona erme tarihinde malvarlığına girmiş bir değer yoksa hesaba katılacak bir şey de yoktur.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
16.10.2012 · E. 2012/5621 · K. 2012/24816

Eşin ortak hesaba yatırılan kıdem tazminatını harcadığı iddiası mal rejimi tasfiyesi değil, Borçlar Kanunu'na dayanan alacak davasıdır

Eşlerden biri, işyerinden ayrılması üzerine aldığı kıdem tazminatını taraflar adına açtırdığı ortak hesaba yatırdığını, diğer eşin bu parayı kendisinden habersiz harcadığını ileri sürerek 6.500,00 TL'nin tahsilini istemiştir. İstem boşanma davası içinde ileri sürüldü ve aile mahkemesi işin esasına girerek karar vermiştir.

> *Bu talep, eşler arasındaki mal rejiminden kaynaklanan, malların tasfiye edilmesini amaçlayan bir istek olmayıp, Borçlar Kanunundan kaynaklanan akdi ilişki nedenine dayalı bir alacak davasıdır. Bu tür alacak davalarının inceleme yeri genel mahkemeler olup, görevli mahkeme Asliye Hukuk Mahkemesidir. Görev kamu düzenine ilişkin olup, yargılamanın her safhasında mahkemece kendiliğinden dikkate alınması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. Karar, TMK m. 272 ile karıştırılması kolay bir istemi ayırır. TMK m. 272, çalışma hayatından doğan bir ödemenin **tasfiye hesabında** ne kadarının kişisel mal sayılacağını belirler; buna karşılık bir eşin diğerinin parasını izinsiz harcadığı iddiası tasfiye istemi değil, genel hükümlere dayanan bir alacak davasıdır ve asliye hukuk mahkemesinde görülür. Görev kamu düzenine ilişkin olduğundan mahkeme bunu kendiliğinden gözetir ve istemi tefrik ederek görevsizlik kararı verir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 219:** Edinilmiş mallar.
- **TMK m. 228:** Edinilmiş mallara katılmada kişisel mala ekleme.
- **TMK m. 256:** Mal ortaklığının kapsamı.
- **TMK m. 260:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 261:** İspat.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.
- **TMK m. 273:** Kişisel mal ile ortaklık malı arasındaki denkleştirme.
- **TMK m. 274:** Değer artış payı.
- **TMK m. 275:** Değer belirlenmesi.
- **TMK m. 276:** Paylaşma.

MADDE

273

E. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye

III. Kişisel mal ile ortaklık malı arasındaki denkleştirme

KANUN METNİ

(1) Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları, ortaklık mallarından veya ortaklık mallarına ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise; tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir.

(2) Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç ortaklık mallarına ilişkin sayılır.

MADDE ÖZETİ

Bir kesimin borcu başka bir kesimden ödenmişse tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir; her borç ilişkin olduğu kesimi yükümlülük altına sokar ve hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç ortaklık mallarına ilişkin sayılır (m. 273). Aynı mantık değerler bakımından da geçerlidir: bir kesimin kaynaklarıyla diğer kesimdeki malın iyileştirilmesi karşılıksız bırakılmaz.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Denkleştirme	Bir kesimden diğerine geçen değerin tasfiyede karşılanması (TMK m. 273/1).
Mal kesimi	Ortaklık malları ve kişisel mallar (TMK m. 256).
Belirsiz borç karinesi	Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borcun ortaklığa ait sayılması (TMK m. 273/2).
Değer artışı	İyileştirme sonucu malda doğan artış.[2]

1 Yargıtay 8. HD, 11.04.2013, E. 2012/12531, K. 2013/5479.
2 Yargıtay 8. HD, 11.04.2013, E. 2012/12531, K. 2013/5479.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 273- Madde İsviçre Medeni Kanununun 238 inci maddesinden aynen alınmıştır. Edinilmiş mallara katılma rejimindeki hükme (md.230) paralel olarak sevk edilen bu maddede eşlerin kişisel mallarına ilişkin borçların ortaklık mallarından, ya da ortaklık mallarına ilişkin borçların kişisel mallardan ödenmesi hâlinde tasfiyede denkleştirmeye gidilmesi hükme bağlanmıştır. Maddenin ikinci fıkrası, eşlerin borçlarının, hangi mal kesimine ait ise o mal kesimini yükümlülük altına sokması hükme bağlanmıştır. Aynı fıkranın ikinci cümlesiyle de bir karine hükmü getirilmiştir. Buna göre, bir borcun hangi kesime ait olduğunun anlaşılamaması hâlinde bunun ortaklık mallarına ait olduğu varsayılacaktır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 105*

Gerekçenin son cümlesi, maddenin en çok işe yarayan kısmını açıklar: ikinci fıkranın ikinci cümlesi bir **karinedir**. Bir borcun hangi kesime ait olduğu anlaşılamıyorsa ortaklık mallarına ait sayılır; yani borç paylaşılacak kütleden düşülür. Yasal rejimde aynı karine edinilmiş mallar lehine kurulmuştur (TMK m. 230/2); mal ortaklığında ise ortaklık malları lehine işler. Bu, karinenin yönünü belirleyen tek farktır. Birinci fıkra ise basit bir hakkaniyet kuralıdır: bir kesimin borcu başka bir kesimden ödenmişse ödeyen kesim tasfiyede alacaklı olur. Tasarının 273. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun denkleştirmeyi bugünküne çok yakın biçimde kurmuştu. 219. maddenin ikinci fıkrasına göre ortaklık borcunun mahfuz mallardan (bugünkü kişisel mallardan) ya da mahfuz mal borcunun ortaklık mallarından ödenmesi hâlinde alınan paranın yerine konması istenebiliyordu; üstelik bu istem evliliğin devamı sırasında da ileri sürülebiliyordu. Maddenin ilk fıkrası ise ortaklık borcunun ortaklık mallarından ödenmesi hâlinde yerine koyma istenemeyeceğini belirtiyordu; bu, bugün de geçerli olan "her borç kendi kesimini yükümlülük altına sokar" ilkesinin karşılığıdır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mal ortaklığına terettüp eden bir borcu ödemek için bu mallardan alınan meblağın yerine konmasını, karı koca yekdiğerinden hiç bir zaman talebedemez. Mal ortaklığına terettüp eden bir borcun mahfuz mallardan veya mahfuz mallara terettüp eden borcun ortaklık mallarından ödenmesi halinde alınan paranın yerine konması evliliğin devamı esnasında dahi istenebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 219

	743 sayılı Kanun m. 219	4721 sayılı Kanun m. 273
Kesimler arası ödeme	Yerine koyma istenebilir	Denkleştirme istenebilir
Zaman	Evliliğin devamında dahi	Tasfiye sırasında
Aynı kesimden ödeme	Yerine koyma istenemez	Borç kendi kesimini yükümler

	743 sayılı Kanun m. 219	4721 sayılı Kanun m. 273
Belirsiz borç	Düzenlenmemiş	Ortaklık mallarına ilişkin sayılır
Katkı	Düzenlenmemiş	Değer artış payı (m. 274)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; belirsiz borç karinesi eklendi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Denkleştirme	Bir kesimin borcu diğerinden ödenmişse istenebilir	TMK m. 273/1
Zaman	Tasfiye sırasında	TMK m. 273/1
Temel ilke	Her borç ait olduğu kesimi yükümlülük altına sokar	TMK m. 273/2
Karine	Belirsiz borç ortaklık mallarına ilişkin sayılır	TMK m. 273/2
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 238	S. Sayısı 723, s. 105
Paralel hüküm	Edinilmiş mallara katılmada aynı kural	TMK m. 230
İyileştirme	Değer artışının yarısı üzerinde hak doğar	Yargıtay 8. HD, K. 2013/5479
Çeyiz eşyası	Tasfiye kapsamında alacak istenemez	Yargıtay 8. HD, K. 2013/9598
Katkı	Değer artış payı hükümleri uygulanır	TMK m. 274

TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 238. maddesinden aynen alınmıştır ve edinilmiş mallara katılma rejimindeki hükme (TMK m. 230) paralel olarak sevk edilmiştir. Gerekçe, eşlerin kişisel mallarına ilişkin borçların ortaklık mallarından ya da ortaklık mallarına ilişkin borçların kişisel mallardan ödenmesi hâlinde tasfiyede denkleştirmeye gidileceğini belirtir. İkinci fıkra bakımından gerekçe iki şey söyler: borçlar ait oldukları mal kesimini yükümlülük altına sokar ve fıkranın ikinci cümlesiyle **bir karine** getirilmiştir; bir borcun hangi kesime ait olduğunun anlaşılamaması hâlinde bunun ortaklık mallarına ait olduğu varsayılacaktır. Tasarının 273. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314). 1

DİKKAT

İkinci fıkradaki karine, pratikte tarafların hesabını doğrudan değiştirir. Bir borcun hangi kesime ait olduğu **anlaşılamıyorsa** kanun onu ortaklık mallarına ilişkin sayar; yani borç, paylaşılacak kütleden düşülür ve dolaylı olarak her iki eşi de etkiler. Bu nedenle eşin kişisel bir borcu varsa, onun kişisel malına ilişkin olduğunu belgeyle ortaya koyması gerekir; aksi hâlde borç ortaklığa yazılır. Aynı şekilde diğer eşin borcunun aslında kişisel malına ilişkin olduğunu ispatlamak, bunu ileri süren eşin yararınadır. İkinci pratik nokta, denkleştirmenin yalnız borçlarla sınırlı olmadığıdır: bir kesimin kaynaklarıyla diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artış payına ilişkin hükümler devreye girer (TMK m. 274). Bu nedenle kredi taksitleri, tadilat faturaları ve para transferleri tarih tarih belgelenmelidir.

II. Denkleştirmenin İstenebileceği Durumlar

- **Kural:** Kişisel mallara ilişkin borç ortaklık mallarından ödenmişse denkleştirme istenebilir (TMK m. 273/1).
- **Tersi:** Ortaklık mallarına ilişkin borç kişisel mallardan ödenmişse de istenebilir.
- **Zaman:** İstem tasfiye sırasında ileri sürülür.
- **Amaç:** Bir kesimden diğerine geçen değerin karşılıksız kalmasını önlemek.
- **Paralel hüküm:** Yasal rejimde aynı kural uygulanır (TMK m. 230).
- **Kapsam:** Hem borç ödemeleri hem kesimler arası katkılar (TMK m. 274).

III. Her Borç Kendi Kesimine

- **Kural:** Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar (TMK m. 273/2).
- **Kişisel mal borcu:** Kişisel malın vergisi, kredisi ve bakım gideri o kesime yazılır.
- **Ortaklık borcu:** Ortaklık malına ilişkin borçlar ortaklık mallarına yazılır.
- **Sorumluluk hükümleri:** Üçüncü kişilere karşı sorumluluk ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 268, TMK m. 269).
- **İç ilişki:** Bu madde eşler arasındaki hesabı düzenler.
- **Belge:** Borcun kaynağı ve kullanıldığı mal belgelenmelidir.

IV. Belirsiz Borç Karinesi

- **Kural:** Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç ortaklık mallarına ilişkin sayılır (TMK m. 273/2).

- **Nitelik:** Gerekçeye göre bu bir karinedir (S. Sayısı 723, s. 105).
- **Sonuç:** Borç paylaşılacak kütleden düşülür.
- **İspat:** Borcun kişisel mala ilişkin olduğunu iddia eden bunu kanıtlar (4721 s. K. m. 6).
- **Yasal rejimle fark:** Orada belirsiz borç edinilmiş mallara ilişkin sayılır (TMK m. 230).
- **Uygulama:** Kredi sözleşmeleri ve harcama belgeleri belirleyici olur.

V. Kesimler Arası Katkı ve İyileştirme

- **Kural:** Bir kesimin kaynaklarıyla diğer kesimdeki malın iyileştirilmesi karşılıksız kalmaz.[3]
- **Tespit:** İyileştirmelerin hangi tarihlerde ve hangi kesimin kaynağıyla yapıldığı belirlenir.
- **Örnekler:** Ek yapı, doğrama değişimi, meyve ağacı dikimi gibi değer artırıcı işler.
- **Sonuç:** Belirlenen değer artışının yarısı üzerinde hak doğar.
- **Yollama:** Katkı hâlinde değer artış payı hükümleri uygulanır (TMK m. 274).
- **Değerleme:** Hesapta tasfiye anındaki değer esas alınır (TMK m. 275).

VI. Tasfiyeye Giren Değerler

- **Çeyiz eşyası:** Mal rejiminin tasfiyesi kapsamında alacak istemine konu edilemez.[4]
- **Evlilik içinde edinilen eşya:** Tasfiyeye girer ve hakkında karar verilmelidir.
- **Ayırma:** Mahkeme, eşyaların hangisinin çeyiz hangisinin sonradan edinilen olduğunu belirletir.
- **Dönem ayrımı:** 01.01.2002 öncesi ve sonrası için ayrı hükümler uygulanır.
- **Karine:** Kişisel mal olduğu ispatlanmadıkça değerler ortaklık malı sayılır (TMK m. 261).
- **Kişisel mal:** Kişisel malın kaynakları ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 260).

VII. Tasfiyedeki Yeri

- **Sıra:** Önce kapsam, sonra denkleştirme, sonra değer artış payı, sonra paylaşma.
- **Kapsam anı:** Malların kapsamı sona erme tarihine göre belirlenir (TMK m. 271).

3 Yargıtay 8. HD, 11.04.2013, E. 2012/12531, K. 2013/5479.
4 Yargıtay 8. HD, 20.06.2013, E. 2013/10529, K. 2013/9598.

- **Değer anı:** Değerlendirmede tasfiye anı esas alınır (TMK m. 275).
- **Kişisel mala ekleme:** Sosyal güvenlik ödemelerinin bir kısmı kişisel mal sayılır (TMK m. 272).
- **Paylaşma:** Kalan ortaklık malları kural olarak yarı yarıya paylaşılır (TMK m. 276).
- **Görev:** Tasfiye istemleri aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).

UYGULAMA NOTU

Denkleştirme istemi kendiliğinden dikkate alınmaz; onu ileri sürmek ve belgelemek istemde bulunan eşe düşer. Tasfiyeye hazırlanırken iki liste yapılmalıdır. Birincisi borç listesidir: her borcun hangi mala ilişkin olduğu kredi sözleşmesi, ipotek kaydı ya da harcama belgesiyle gösterilmelidir. Bu yapılmazsa kanun borcu ortaklık mallarına yazar ve borç paylaşılacak kütleden düşülür. İkincisi ödeme listesidir: kişisel malın borcunun ortaklık mallarından mı, yoksa ortaklık malının borcunun kişisel maldan mı ödendiği gösterilmeli; her ödemenin tarihi ve kaynağı çıkarılmalıdır. Kişisel maldan yapılan ödemeler için tasfiyede denkleştirme istenmelidir. Ayrıca bir kesimin parasıyla diğer kesimdeki mala yapılan tadilat, ek yapı ya da kalıcı iyileştirmeler fotoğraf ve faturalarla belgelenmelidir; bunlar değer artışı doğurur ve artışın yarısı üzerinde hak doğabilir. Son olarak evlenirken getirilen çeyiz eşyası tasfiye listesine yazılmamalıdır; bu eşyalar bakımından tasfiye kapsamında alacak istenemez, ayrı bir istem gerekir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
11.04.2013 · E. 2012/12531 · K. 2013/5479

Bir kesimdeki malın iyileştirilmesi diğer kesimin gelirleriyle yapılmışsa, doğan değer artışının yarısı üzerinde hak doğar

Mirasbırakanın kişisel malı niteliğindeki bir taşınmaz, 2003 yılında başka bir kişisel malın devri yoluyla edinilmişti. Edinmeden sonra evlilik birliği sürerken taşınmaz üzerine kömürlük yapılmış, pimapen ve balkon kapaması eklenmiş, ayrıca ekonomik değeri olan meyve ağaçları dikilmişti. Sağ kalan eş tasfiye isteminde bulunmuştur; mahkeme bu iyileştirmeleri tartışmadan hüküm kurmuştur.

> *Bu kapsamda, nizalı taşınmazın edinilmesinden sonra evlilik birliği devam ederken miras bırakanın kişisel malı niteliğinde olan taşınmazda bir takım iyileştirmeler yapıldığı sabittir. Bu iyileştirmeler, davacı ile miras bırakanın edinilmiş mal kapsamında bulunan gelirleri ile yapıldığının kabulü halinde, davacının taşınmazın edinilmesinden sonra oluşan değer artışı bakımından katılma payı alacağının bulunduğunun kabulü gerekir. Ne var ki, mahkemece, açıklanan hususlar tartışılmadan ve bu konuda olumlu veya olumsuz bir karar verilmeden hüküm kurulmuştur. Hal böyle iken, Mahkemece, nizalı taşınmazın edinildiği*

tarihten sonra evlilik birliği içerisinde yapılan iyileştirmelerin hangi tarihlerde ve miras bırakanın kişisel malı veyahut davacı ile miras bırakanın edinilmiş mal kapsamında bulunan gelirleri ile yapılıp yapılmadığının tespit edilerek, edinilmiş mal kapsamındaki gelirler ile yapıldığının belirlenmesi halinde, belirlenen değer artış tutarının ½ sinin davacının katılma alacağı olduğunun kabulü gerekir.

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. Karar, TMK m. 273'ün mantığını somut olarak gösterir: bir mal kesiminin kaynakları başka bir kesimdeki malın iyileştirilmesine harcanmışsa, bu aktarım tasfiyede karşılıksız bırakılmaz. Mahkemenin yapması gereken, iyileştirmelerin hangi tarihlerde ve hangi kesimin kaynaklarıyla yapıldığını belirlemek, sonra doğan değer artışını hesaplamaktır. Mal ortaklığında da ölçü aynıdır: ortaklık mallarının geliriyle kişisel mala yapılan iyileştirme ya da tersi, tasfiyede denkleştirilir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
20.06.2013 · E. 2013/10529 · K. 2013/9598

Çeyiz eşyası bakımından mal rejiminin tasfiyesi kapsamında alacak istenemez; her değer ait olduğu kesime ve döneme göre değerlendirilir

Eşlerden biri, dava dilekçesinde ev eşyalarının bir kısmının birlikte edinildiğini, bir kısmını ise çeyiz olarak kendisinin getirdiğini açıklayarak mal rejiminin tasfiyesini istemiştir. Taşınmaz bakımından ise edinmeden sonra yapılan iyileştirme ve eklentiler tartışma konusuydu. Mahkeme, evlilik birliği içinde edinilen eşyalar hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar vermemiştir.

> *"Mahkemece, davacıya dava dilekçesinde belirtilen eşyaların nelerden ibaret oldukları açıklatılıp, hangilerinin çeyiz eşyası hangilerinin evlilik birliği içerisinde sonradan edinilen eşyalar olduğu belirlendikten sonra, dava dilekçesinde mal rejiminin tasfiyesi istenildiğine ve çeyiz eşyaları bakımından mal rejiminin tasfiyesi kapsamında alacak isteğinde bulunulamayacağına göre, evlilik birliğinde edinilen mallar bakımından davacının katkı payı ve katılma alacağının bulunup bulunmadığının yöntemine uygun biçimde araştırılarak (743 sayılı TKM ve 4721 sayılı TMK'nın 202 ve devamı maddeleri), iddia ve savunma kapsamında tüm deliller birlikte değerlendirilerek hasıl olacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, evlilik birliği içerisinde edinilen mallar bakımından istek bulunduğu halde olumlu veya olumsuz bir karar verilmemiş olması isabetsiz olmuştur.*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. Karar, TMK m. 273/2'deki "her borç ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar" kuralının ayna görüntüsünü verir: her değer de ait olduğu kesime yazılır. Evlenirken getirilen çeyiz eşyası rejime dâhil bir değer olmadığından tasfiye kapsamında alacak istemine konu edilemez; buna karşılık evlilik birliği içinde edinilen eşyalar tasfiyeye girer. Daire ayrıca iyileştirmelerin yapım tarihlerinin belirlenmesini ve 01.01.2002 öncesi ile sonrası için ayrı hükümlerin uygulanmasını istemiştir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 230:** Edinilmiş mallara katılmada denkleştirme.
- **TMK m. 256:** Mal ortaklığının kapsamı.
- **TMK m. 260:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 261:** İspat.
- **TMK m. 268:** Ortaklık borçları.
- **TMK m. 269:** Kişisel borçlar.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.
- **TMK m. 272:** Kişisel mala ekleme.
- **TMK m. 274:** Değer artış payı.
- **TMK m. 275:** Değer belirlenmesi.

MADDE

274 E. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye IV. Değer artış payı

KANUN METNİ

Bir eşin kişisel malı veya ortaklık malıyla bir başka mal kesimine giren malvarlığı değerinin edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, edinilmiş mallara katılma rejiminde değer artış payına ilişkin hükümler uygulanır.

MADDE ÖZETİ

Bir kesimin kaynağıyla başka bir kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artış payına ilişkin hükümler uygulanır (m. 274). Katkı sabit bir para tutarı olarak değil **oran** olarak hesaba katılır: katkının malın edinme tarihindeki değerine oranı bulunur ve bu oran, malın tasfiye anındaki sürüm değeriyle çarpılır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Değer artış payı	Katkıda bulunan kesimin, malın değer artışından aldığı pay (TMK m. 274).
Katkı oranı	Katkının malın edinme tarihindeki değerine oranı.[2]
Sürüm değeri	Malın tasfiye anındaki serbest piyasa değeri (TMK m. 275).
Yollama	Edinilmiş mallara katılmadaki hükümlerin uygulanması (TMK m. 274).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 274- Madde İsviçre Medenî Kanununun 239 uncu maddesinden aynen alınmıştır. Maddede, eşlerden birinin kişisel malı ya da ortaklık malıyla, diğer bir mal kesimine giren malvarlığı değerinin kazanılması, iyileştirilmesi veya korunmasına katkı sağlan-

1 Yargıtay 8. HD, 09.02.2015, E. 2014/15906, K. 2015/3229.
2 Yargıtay 8. HD, 09.02.2015, E. 2014/15906, K. 2015/3229.

> mışsa malın sahibi eşe katkıdan doğan hak tanınmıştır. Eşin katkıdan doğan bu hakkıyla ilgili olarak edinilmiş mallara ilişkin aynı hükme yollama yapılmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 105*

Gerekçenin kilit ifadesi yollamadır: madde kendi hesap yöntemini kurmaz, edinilmiş mallara katılma rejimindeki değer artış payı hükümlerine (TMK m. 227) gönderme yapar. Bunun pratik sonucu, mal ortaklığındaki katkıların da **oransal** yöntemle hesaplanmasıdır: katkının malın edinme tarihindeki değerine oranı bulunur, bu oran malın tasfiye anındaki sürüm değeriyle çarpılır. Malda değer azalması varsa ya da mal daha önce elden çıkarılmışsa hesap hakkaniyete göre yapılır. Böylece katkıda bulunan kesim yalnız verdiğini geri almaz, malın değer artışından da payını alır. Tasarının 274. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun'da mal ortaklığı bakımından değer artış payına karşılık gelen bir hüküm yoktu. Kesimler arası ilişki yalnız borç ödemeleri bakımından ve "yerine koyma" ölçüsüyle düzenlenmişti (743 s. K. m. 219); yani bir kesimden alınan paranın **nominal** olarak iadesi söz konusuydu, malın değer artışından pay alınması değil. Bugünkü 274. madde ise katkıyı oransal biçimde değerlendirerek katkıda bulunan tarafı değer artışına ortak eder; eski düzenle arasındaki en önemli fark budur.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mal ortaklığına terettüp eden bir borcun mahfuz mallardan veya mahfuz mallara terettüp eden borcun ortaklık mallarından ödenmesi halinde alınan paranın yerine konması evliliğin devamı esnasında dahi istenebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 219/2

	743 sayılı Kanun m. 219/2	4721 sayılı Kanun m. 274
Konu	Borç ödemesi	Edinme, iyileştirme, koruma katkısı
Ölçü	Alınan paranın yerine konması	Katkı oranı
Değer artışı	Paylaşılmaz	Paylaşılır
Değer azalması	Düzenlenmemiş	Hakkaniyete göre
Yöntem	Nominal	Oransal

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; katkı oransal yönteme bağlandı	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	Edinme, iyileştirme veya koruma katkısı	TMK m. 274
Kaynak kesim	Kişisel mal ya da ortaklık malı	TMK m. 274
Hedef	Başka bir kesime giren malvarlığı değeri	TMK m. 274
Yollama	Edinilmiş mallara katılmadaki hükümler	TMK m. 227
Mehaz	İsviçre Medenî Kanunu m. 239	S. Sayısı 723, s. 105
Hesap	Katkı oranı × tasfiye anındaki sürüm değeri	Yargıtay 8. HD, K. 2015/3229
Değer azalması	Hakkaniyete göre belirlenir	TMK m. 227/2
İspat	Her türlü delille	Yargıtay HGK, K. 2013/879
İspat yükü	Olağan akışa aykırı iddiada bulunanda	Yargıtay HGK, K. 2013/879

TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 239. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe, eşlerden birinin kişisel malı ya da ortaklık malıyla diğer bir mal kesimine giren malvarlığı değerinin kazanılmasına, iyileştirilmesine veya korunmasına katkı sağlanmışsa **katkıda kullanılan malın sahibi eşe** katkıdan doğan hak tanındığını belirtir ve bu hakla ilgili olarak edinilmiş mallara ilişkin aynı hükme yollama yapıldığını ekler. Yani hak, iyileştirilen malın malikine değil, kaynağını veren tarafa aittir. Tasarının 274. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314). 1

DİKKAT

Değer artış payını "verdiğim parayı geri alırım" diye düşünmek yanıltıcıdır; bu hakkın asıl değeri **enflasyona ve değer artışına karşı koruma** sağlamasıdır. Katkı oran olarak hesaba geçer: örneğin bir malın edinme tarihindeki değerinin beşte birini karşılayan eşin katkı payı, tasfiyede o malın güncel sürüm değerinin beşte biridir. Bu nedenle uzun yıllar önce yapılmış küçük görünen bir katkı, bugün önemli bir tutara karşılık gelebilir. İki pratik uyarı: birincisi, katkının tarihi ve tutarı belgelenmelidir; kişisel mal satılmışsa satış tarihindeki bedelin belirlenmesi gerekir. İkincisi, belge yokluğu davayı umutsuz kılmaz: eşler arasındaki katkı her türlü delille ispatlanabilir ve mahkeme olağan hayat deneyimlerini de gözetir; kişisel malın paraya çevrildiği tarih ile malın edinildiği sürecin örtüşmesi başlı başına güçlü bir gösterge sayılır.

II. Kapsama Giren Katkılar

- **Edinme:** Bir kesimin kaynağıyla diğer kesimdeki malın satın alınmasına katkı (TMK m. 274).
- **İyileştirme:** Mala değer katan tadilat, ek yapı ve kalıcı işler.
- **Koruma:** Malın elden çıkmasını önleyen ödemeler; örneğin ipotek borcunun kapatılması.
- **Kaynak:** Katkı kişisel maldan ya da ortaklık malından yapılmış olabilir.
- **Yollama:** Uygulanacak hükümler edinilmiş mallara katılma rejimindendir (TMK m. 227).
- **Denkleştirme ile ilişki:** Borç ödemeleri ayrıca denkleştirilir (TMK m. 273).

III. Hesaplama

- **Oran:** Katkının malın edinme tarihindeki değerine oranı bulunur.[3]
- **Çarpım:** Bu oran, malın tasfiye anındaki sürüm değeriyle çarpılır.
- **Sonuç:** Çıkan tutar katkıda bulunan kesimin payıdır.
- **Kalan:** Kişisel mala düşen bedel düşüldükten sonra kalan miktar paylaşıma girer.
- **Değer azalması:** Malda değer azalması varsa hesap hakkaniyete göre yapılır (TMK m. 227).
- **Elden çıkarma:** Mal daha önce elden çıkarılmışsa hâkim hakkaniyete göre belirler.

IV. Oranın Esas Alınmasının Gerekçesi

- **Amaç:** Katkıda bulunan tarafın değer artışından da pay alması.
- **Sonuç:** Yıllar önce yapılan küçük bir katkı bugün önemli bir tutara karşılık gelebilir.
- **Karşıtı:** Nominal tutarın iadesi enflasyon karşısında hakkı eritirdi.
- **Değer anı:** Sürüm değeri tasfiye anına göre belirlenir (TMK m. 275).
- **Kapsam anı:** Malın hangi kesime girdiği sona erme tarihine göre belirlenir (TMK m. 271).
- **Bilirkişi:** Değer tespiti için uzman bilirkişiden rapor alınır.

V. Katkının İspatı

- **Delil serbestisi:** Eşler arasındaki katkı her türlü delille kanıtlanabilir.[4]

3 Yargıtay 8. HD, 09.02.2015, E. 2014/15906, K. 2015/3229.
4 Yargıtay HGK, 26.06.2013, E. 2012/8-1137, K. 2013/879.

- **Dayanak:** Eşler arasındaki hukuki işlemlerde tanık dinlenebilir (6100 s. HMK m. 203).
- **Hayatın olağan akışı:** Mahkeme olağan hayat deneyimlerini ve ülke gerçeklerini gözetir.
- **Tarih örtüşmesi:** Kişisel malın paraya çevrildiği tarih ile malın edinme sürecinin örtüşmesi katkıyı doğrular.
- **Edinme anı:** Tapu tarihi değil, harici satış ve taksit ödemelerinin yapıldığı süreç esas alınır.
- **İspat yükü:** Olağan akışa aykırı iddiada bulunan taraf bunu ispatlar.

VI. Belgelenecek Noktalar

- **Katkının kaynağı:** Miras, bağış, satış bedeli ya da birikim olduğunu gösteren belgeler.
- **Katkının tarihi:** Paranın hangi tarihte aktarıldığı.
- **Katkının tutarı:** Banka dekontu, senet ya da satış sözleşmesi.
- **Malın edinme değeri:** Alım tarihindeki değer ve ödeme planı.
- **İyileştirme:** Fatura, keşif ve fotoğraflarla yapılan işler.
- **Satılan kişisel mal:** Satış tarihindeki bedelin belirlenmesi gerekir.

VII. Usul

- **Görev:** Mal rejiminden doğan istemler aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Ön koşul:** Rejim sona ermeden tasfiye istenemez (TMK m. 271).
- **Talep:** Değer artış payı ile katılma alacağı ayrı ayrı istenebilir.
- **Bilirkişi:** Hesaplama için hukukçu ve mali müşavir bilirkişi görevlendirilir.
- **Faiz:** Tasfiyeden doğan alacakta faiz hüküm tarihinden işler (TMK m. 239).
- **Zamanaşımı:** Genel zamanaşımı uygulanır (6098 s. TBK m. 146).

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Katkı iddiası sayısal hâle getirilmeden mahkemeye gidilmemelidir. Önce üç veri belirlenmelidir: katkının tutarı, katkının yapıldığı tarih ve malın o tarihteki değeri. Bu üç veriden katkı oranı çıkar; tasfiyede bu oran malın güncel sürüm değeriyle çarpılacağı için, oranın doğru belirlenmesi talebin büyüklüğünü doğrudan etkiler. Kişisel mal satılıp parası kullanılmışsa satış tarihindeki bedelin tespiti istenmelidir; bu yapılmazsa katkı oranı hesaplanamaz. Belge yoksa tanık dinletilmelidir: eşler arasındaki katkı her türlü delille ispatlanabilir ve mahkeme hayatın olağan akışını da dikkate alır. Tarihlerin örtüşmesi en güçlü argümandır; kişisel malın satıldığı

tarih ile diğer eşin malı edindiği ya da taksitlerini ödediği dönem çakışıyorsa bu açıkça vurgulanmalıdır. Taşınmazın edinme anı olarak yalnız tapu tarihine bakılmamalıdır; harici satış sözleşmesi ve taksit ödemeleri de edinme sürecinin parçasıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
09.02.2015 · E. 2014/15906 · K. 2015/3229

Katkı payı, katkının edinme tarihindeki değere oranı bulunup bu oranın tasfiye anındaki sürüm değeriyle çarpılmasıyla hesaplanır

Eşler 1983'te evlenmiş, 2010'da açılan boşanma davasıyla ayrılmışlardı. Tasfiyeye konu bağımsız bölüm 31.01.2002'de, yani yasal rejimin yürürlüğe girmesinden yaklaşık bir ay sonra eşlerden biri adına tescil edilmişti. Kayıt maliki eş, taşınmazın babasının verdiği 15.000 TL ile alındığını, dolayısıyla kişisel malı olduğunu savunmuştur; tanık bu parayı doğrulamıştır.

> *Şu halde mahkemece yapılacak iş; 15.000 TL'nin taşınmazın alımına katkı olarak verildiğinin kabul edilmek suretiyle, kişisel mal niteliğindeki bu miktarın taşınmazın edinme tarihindeki değerine oranı tespit edilmeli, bu oran ile taşınmazın karar tarihine en yakın tarihte tespit edilecek sürüm değerinin çarpımı sonucunda davalının kişisel mal miktarı tespit edilerek bu bedel düşüldükten sonra kalan miktarın yarısına katılma alacağı (TMK'nun 231, 232, 235 ve 236.md) olarak karar vermek gerekirken yazılı şekilde eksik araştırma ve inceleme ile karar verilmesi doğru değildir.*

DEĞERLENDİRME Karar, TMK m. 274'ün yollama yaptığı hesap yöntemini adım adım gösterir. Katkı sabit bir para tutarı olarak değil **oran** olarak hesaba katılır: katkının malın edinme tarihindeki değerine oranı bulunur, bu oran malın tasfiye anındaki sürüm değeriyle çarpılır. Böylece katkıda bulunan kesim, malın değer artışından da payını alır. Kararda ayrıca kişisel mala düşen bu bedelin düşülmesinden sonra kalan miktarın yarısının katılma alacağı olduğu belirtilmiştir. Mal ortaklığında da kişisel mal ile ortaklık malı arasındaki katkılarda aynı yöntem uygulanır.

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
26.06.2013 · E. 2012/8-1137 · K. 2013/879

Eşler arasındaki katkı her türlü delille ispatlanabilir; ispat yükü hayatın olağan akışına aykırı iddiada bulunana düşer

Kadın, annesinden kendisine intikal eden kooperatif hissesini 1986'da satarak, eşi adına kayıtlı iki bağımsız bölümün edinilmesine katkıda bulunduğunu ileri sürmüştür. Taşınmazlar 1986 tarihli harici satış sözleşmesiyle alınmış, bedeli 1986-1987 arasında taksitle ödenmiş, tapu ise ancak 1992'de kat mülkiyeti kurulmasıyla eş adına oluşmuştu. Yerel mahkeme katkının kanıtlanamadığı gerekçesiyle direnmiştir.

> *Konu eşler arasında cereyan etmiş olmakla, davacı-davalı kadın katkısı her türlü delille kanıtlanabilecektir(HMK m. 203/1-a). Buna göre, kadın iddiasını tanıkla ispatlayabilir. Ne var ki, olayların eşler arasında ve çoğu zaman dört duvar arasında olup bittiği göz önüne alındığında tanıkların yakın akrabalar olacağı, hatta tanıkla ispatın dahi güç hale geleceği açıktır. Bu halde olağan hayat deneyimleri, ülke gerçeklerinin de sübutun kabulünde gözden ırak tutulmaması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Kurul, direnme kararını bozmuştur. Karar, katkı iddialarında ispat ölçüsünü yumuşatır: eşler arasındaki olaylar çoğu zaman belgesiz ve tanıksız geçtiğinden, olağan hayat deneyimleri ve ülke gerçekleri de gözetilir. Kurul somut olayda kişisel malın satış tarihi ile taşınmazın edinme sürecinin örtüşmesini katkının doğrulanması saydı; taşınmazın edinme anı olarak tapu tarihini değil, harici satış ve taksit ödemelerinin yapıldığı süreci esas aldı. Aksini ileri süren eşin, paranın başka biçimde kullanıldığını ispatlaması gerekir. Kurul ayrıca katkının hesaplanabilmesi için satılan kişisel malın satış tarihindeki bedelinin belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 227:** Edinilmiş mallara katılmada değer artış payı.
- **TMK m. 239:** Ödeme ve ertelenmesi.
- **TMK m. 256:** Mal ortaklığının kapsamı.
- **TMK m. 260:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 261:** İspat.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.
- **TMK m. 272:** Kişisel mala ekleme.
- **TMK m. 273:** Kişisel mal ile ortaklık malı arasındaki denkleştirme.
- **TMK m. 275:** Değer belirlenmesi.
- **TMK m. 276:** Paylaşma.

MADDE

275

E. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye

V. Değer belirlenmesi

KANUN METNİ

Mal rejimi sona erince, mevcut ortaklık mallarının değerlendirilmesinde tasfiye anı esas alınır.

MADDE ÖZETİ

Mal rejimi sona erince mevcut ortaklık mallarının değerlendirilmesinde tasfiye anı esas alınır; yani mal, rejimin sona erdiği tarihteki değeriyle değil tasfiye anındaki değeriyle hesaba katılır (m. 275). Bu değer emlak vergisine esas beyan değeriyle belirlenemez; keşif ve bilirkişi incelemesi yasal zorunluluktur.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Tasfiye anı	Değerlendirmede esas alınan an (TMK m. 275).
Sürüm değeri	Malın serbest piyasadaki gerçek değeri.[2]
Emlak beyan değeri	Vergiye esas değer; gerçek değer sayılmaz.[3]
Kapsam anı	Malların hangi kesime girdiğinin belirlendiği an (TMK m. 271).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 275- Madde İsviçre Medenî Kanununun 240 inci maddesinden aynen alınmıştır. Maddede, ortaklık mallarının değerlendirilmesinin, tasfiye anındaki değerlerin esas alınması öngörülmüştür. Değerlendirme sonucu ortaya çıkan aktiften, henüz ödenmeyen borçlarla bir önceki maddeye göre katkıdan doğan borçların düşüleceği tabiîdir.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 105

1 Yargıtay HGK, 05.11.2014, E. 2013/1014, K. 2014/843.
2 Yargıtay HGK, 05.11.2014, E. 2013/1014, K. 2014/843.
3 Yargıtay HGK, 05.11.2014, E. 2013/1014, K. 2014/843.

Gerekçe kısa olmakla birlikte tasfiye hesabının sırasını verir. Önce **değer** belirlenir: ortaklık mallarının tasfiye anındaki değerleri bulunur. Sonra **düşümler** yapılır: henüz ödenmemiş borçlar ile bir önceki maddeye göre katkıdan doğan borçlar aktiften indirilir (TMK m. 274). Geriye kalan değer paylaşmaya konu olur (TMK m. 276). Maddenin asıl katkısı, değerlendirme anını rejimin sona erdiği tarihten ayırmasıdır: **kapsam** sona erme tarihine, **değer** ise tasfiye anına göre belirlenir. Böylece eşler, rejimin sona ermesinden sonra malda meydana gelen değer artışından da paylarını alır. Tasarının 275. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun'da malların değerinin hangi ana göre belirleneceğini gösteren genel bir hüküm yoktu. Konuya en yakın düzenleme, uzatılmış ortaklığın sona ermesi hâlinde taksimin "ortaklığın hitamı anında mevcut olan mallar üzerinden" yapılacağını belirten 232. maddeydi; bu hüküm hangi malların paylaşıma gireceğini belirlemekte, ancak bu malların hangi tarihteki değerinin esas alınacağını söylememekteydi. Bugünkü 275. madde bu boşluğu doldurmuş ve değerlendirme anını açıkça tasfiye anı olarak belirlemiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Temdit olunan ortaklığın hitamı veya çocuklardan birinin ortaklıktan çıkarılması hallerinde taksim veya çıkarılan çocuğun haklarının tasfiyesi, ortaklığın hitamı veya çocuğun çıkarıldığı anda mevcut olan mallar üzerinden icra olunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 232/1

	743 sayılı Kanun m. 232	4721 sayılı Kanun m. 275
Belirlediği	Hangi malların taksime gireceği	Malların hangi tarihteki değeri
An	Ortaklığın sona erdiği an	Tasfiye anı
Kapsam	Uzatılmış ortaklığa özgü	Bütün mal ortaklıkları
Değer artışı	Düzenlenmemiş	Paylaşılır
Düşümler	Belirtilmemiş	Borçlar ve katkı borçları düşülür

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; değerlendirme anı tasfiye anı olarak belirlendi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Konu	Mevcut ortaklık mallarının değerlendirilmesi	TMK m. 275
An	Tasfiye anı esas alınır	TMK m. 275
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 240	S. Sayısı 723, s. 105
Düşülecekler	Ödenmemiş borçlar ve katkıdan doğan borçlar	S. Sayısı 723, s. 105
Kapsam anı	Sona erme tarihi	TMK m. 271/3
Değer yöntemi	Keşif ve bilirkişi incelemesi zorunlu	Yargıtay HGK, K. 2014/843
Emlak beyanı	Gerçek değer sayılmaz	Yargıtay HGK, K. 2014/843
Tasfiye tarihi	Esas alınan sürüm değerlerinin ait olduğu karar tarihi	Yargıtay 8. HD, K. 2020/7736
Faiz	Tasfiye tarihinden işler	Yargıtay 8. HD, K. 2020/7736

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 240. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe, ortaklık mallarının değerlendirilmesinde tasfiye anındaki değerlerin esas alınmasının öngörüldüğünü belirtir ve hesaptaki bir sonraki adımı da ekler: "Değerlendirme sonucu ortaya çıkan aktiften, henüz ödenmeyen borçlarla bir önceki maddeye göre katkıdan doğan borçların düşüleceği tabiîdir." Yani önce ortaklık mallarının tasfiye anındaki değeri bulunur, sonra ödenmemiş borçlar ile değer artış payından doğan borçlar bu aktiften düşülür; paylaşma bundan sonra yapılır. Tasarının 275. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

Mal ortaklığı tasfiyesinde **iki ayrı tarih** vardır ve bunları karıştırmak hesabın tamamını bozar. Birincisi **sona erme tarihi**: hangi malın ortaklık malı, hangisinin kişisel mal olduğu bu tarihe göre belirlenir (TMK m. 271). İkincisi **tasfiye anı**: malların değeri bu ana göre saptanır (TMK m. 275). Yani boşanma davası 2020'de açılmış ve dava 2026'da karara çıkıyorsa, malların kapsamı 2020'ye, değerleri ise 2026'ya göre belirlenir. Uygulamada tasfiye tarihi, alacağın hesabında esas alınan sürüm değerlerinin ait olduğu karar tarihi olarak kabul edilir; faiz de bu tarihten işler. İkinci pratik uyarı değerin nasıl saptanacağına ilişkindir: emlak vergisine esas beyan değerleri malın gerçek değeri sayılmaz, mahkeme keşif yapıp bilirkişi

raporu almak zorundadır. Mahkeme "nasılsa istenen miktarın üzerinde" diyerek bu incelemeyi atlayamaz.

II. Değerlendirme Anı

- **Kural:** Mal rejimi sona erince mevcut ortaklık mallarının değerlendirilmesinde tasfiye anı esas alınır (TMK m. 275).
- **Kapsam:** Yalnız sona erme anında mevcut olan ortaklık malları.
- **Kapsam anıyla fark:** Malların hangi kesime girdiği sona erme tarihine göre belirlenir (TMK m. 271).
- **Sonuç:** İki ayrı tarih birlikte kullanılır; kapsam için sona erme, değer için tasfiye anı.
- **Kaynak:** Madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 240. maddesinden aynen alınmıştır (S. Sayısı 723, s. 105).
- **Yasal rejim:** Aynı ilke katılma rejiminde de geçerlidir (TMK m. 235).

III. Tasfiye Tarihinin Belirlenmesi

- **Ölçüt:** Alacağın hesabında esas alınan sürüm değerlerinin ait olduğu karar tarihi.[4]
- **Bozma sonrası:** Değerleme bozma öncesi karara göre yapıldıysa tasfiye tarihi o karar tarihidir.
- **Yanlış uygulama:** Bozma sonrası verilen yeni karar tarihi esas alınamaz.
- **Faiz:** Faiz de tasfiye tarihinden işletilir.
- **Uzun süren dosyalar:** Bu ayrım alacak ve faiz tutarını doğrudan etkiler.
- **Muacceliyet:** Tasfiye alacağı hükümle muaccel hâle gelir (TMK m. 239).

IV. Değerin Saptanması

- **Zorunluluk:** Keşif ve bilirkişi incelemesi yapılması yasal zorunluluktur.[5]
- **Emlak beyanı:** Belediyece belirlenen emlak değerleri gerçek değer sayılmaz.
- **Gerekçe:** Mahkeme, istenen miktarın zaten aşıldığı varsayımıyla inceleme yapmaktan kaçınamaz.
- **Mevcut mallar:** Tasfiye (karar) tarihindeki değer esas alınır.
- **Eklenecek değerler:** Malın devredildiği tarihteki değer esas alınır (4721 s. K. m. 235/2).

4 Yargıtay 8. HD, 01.12.2020, E. 2020/2692, K. 2020/7736.
5 Yargıtay HGK, 05.11.2014, E. 2013/1014, K. 2014/843.

- **Rapor:** Bilirkişi raporu denetime elverişli ve gerekçeli olmalıdır.

V. Aktiften Düşülecekler

- **Ödenmemiş borçlar:** Değerlendirme sonucu çıkan aktiften düşülür (S. Sayısı 723, s. 105).
- **Katkıdan doğan borçlar:** Değer artış payından doğan borçlar da düşülür (TMK m. 274).
- **Denkleştirme:** Kesimler arası aktarımlar önceden denkleştirilir (TMK m. 273).
- **Kişisel mala ekleme:** Sosyal güvenlik ödemelerinin bir kısmı kişisel mal sayılır (TMK m. 272).
- **Sıra:** Önce değer, sonra düşümler, en son paylaşma.
- **Paylaşma:** Kalan değer kural olarak yarı yarıya paylaşılır (TMK m. 276).

VI. Değer Düşmesi ve Elden Çıkarma

- **Mevcut olmayan mal:** Sona erme anında mevcut olmayan mal bu madde kapsamında değerlendirilmez.
- **Elden çıkarılan mal:** Katkı hesabında hakkaniyete göre değerlendirme yapılır (TMK m. 274).
- **Kaçırma amaçlı devir:** Ayrı hükümlere göre değerlendirilir (TMK m. 229).
- **Kötü yönetim:** Ortaklığı zarara uğratan eş vekil gibi sorumludur (TMK m. 266).
- **İspat:** Malın sona erme anında mevcut olduğunu iddia eden bunu kanıtlar (TMK m. 261).
- **Kayıtlar:** Tapu, trafik ve banka kayıtları sona erme tarihi itibarıyla getirtilir.

VII. Usul

- **Görev:** Tasfiye istemleri aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Ön koşul:** Rejim sona ermeden tasfiye yapılamaz (TMK m. 271).
- **Keşif:** Taşınmazlarda mahallinde keşif yapılır.
- **Bilirkişi:** Değer tespiti için uzman bilirkişi görevlendirilir.
- **Denetim:** Rapor gerekçeli ve denetlenebilir olmalıdır.
- **Faiz:** Faiz tasfiye tarihinden işletilir.

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Tasfiye dosyasında iki tarih baştan ayrılmalıdır: kapsam için rejimin sona erdiği tarih, değer için tasfiye anı. Bu ayrım dilekçede açıkça yazılmalıdır, çünkü uygulamada en sık yapılan hata malların değerinin boşanma dava tarihine göre

hesaplanmasıdır; oysa değer karara en yakın tarihe göre belirlenir ve bu, uzun süren dosyalarda alacağı kat kat değiştirebilir. Mahkeme emlak vergisine esas beyan değerlerini ya da belediye rayiçlerini esas alırsa buna itiraz edilmelidir; bu değerler gerçek değer sayılmaz, keşif ve bilirkişi incelemesi zorunludur.[6] Dosya bozulup yeniden karara çıkarsa faizin hangi tarihten işletildiğine dikkat edilmelidir: değerleme bozma öncesi karara göre yapılmışsa tasfiye tarihi o karar tarihidir ve faiz oradan başlar. Son olarak aktiften düşülecek kalemler unutulmamalıdır: ödenmemiş borçlar ile değer artış payından doğan borçlar paylaşmadan önce düşülür.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
05.11.2014 · E. 2013/1014 · K. 2014/843

Belediyece belirlenen emlak değerleri gerçek değer sayılmaz; keşif ve bilirkişi incelemesi yapılması yasal zorunluluktur

Eşler 1984'te evlenmiş, 2008'de açılan boşanma davasıyla ayrılmışlardı. Tasfiyeye konu taşınmazlar farklı rejim dönemlerinde edinilmişti. Mahkeme, davacının isteyebileceği miktarın zaten daha fazla olduğu varsayımıyla ve ucuzluk ilkesine dayanarak keşif ve bilirkişi incelemesi yapmadan, belediyeye verilen beyanname ile belediyece belirlenen emlak değerlerini esas alarak karar vermiştir.

> *İfade etmek gerekir ki, Belediyece belirlenen emlak değerlerinin taşınmazların gerçek değerleri olmadığı esasen Mahkemenin de kabulündedir. Bu nedenle mal ayrılığı döneminde edinilen taşınmaz bakımından, dava tarihindeki değerin; edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde edinilen mevcut taşınır ve taşınmazlar bakımından tasfiye (karar) tarihindeki değerlerin (TMK m. 235/1), eklenecek değerler yönünden ise malın devredildiği tarihteki değerinin(TMK m. 235/2) belirlenmesinde yasal zorunluluk bulunmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Kurul, değer tespitinin usulünü kesin biçimde belirlemiştir: emlak vergisine esas beyan değerleri malın gerçek değeri değildir ve bunlarla yetinilemez; değer keşif ve bilirkişi incelemesiyle saptanmalıdır. Karar ayrıca hangi malın hangi tarihteki değerinin esas alınacağını da ayırır: rejim süresince mevcut mallarda tasfiye (karar) tarihindeki değer, eklenecek değerlerde ise malın devredildiği tarihteki değer. Mal ortaklığında da TMK m. 275 aynı ölçüyü koyar; ortaklık mallarının değerlendirilmesinde tasfiye anı esas alınır.

6 Yargıtay HGK, 05.11.2014, E. 2013/1014, K. 2014/843.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
01.12.2020 · E. 2020/2692 · K. 2020/7736

Tasfiye tarihi, alacağın hesabında esas alınan sürüm değerlerinin ait olduğu karar tarihidir; faiz de bu tarihten işler

Katılma alacağı davasında hüküm bozulmuş, bozma sonrası yeniden karar verilmişti. Alacak, bozma öncesi karara en yakın tarihteki sürüm değerleri üzerinden hesaplanmıştı. Mahkeme ise faizi bozma sonrası verilen 12.03.2020 tarihli karar tarihinden başlatmıştır.

> *Somut olayda, bozma öncesi verilen karara en yakın tarihteki sürüm değerleri üzerinden katılma alacağı belirlendiğine göre tasfiye tarihinin bozma öncesi karar tarihi olduğunun kabulü gerekir. Mahkemece, 1 ve 2 parseller yönünden belirlenen 27.000,00 TL ile 15 parsel yönünden bozma sonrası yapılacak hesaplamayla belirlenecek toplam katılma alacağı miktarına tasfiye tarihi olan 05.02.2016 tarihinden itibaren faiz yürütülmesi gerekir. Katılma alacağına bozma sonrası verilen karar tarihi 12.03.2020 tarihinden itibaren faiz işletilmesi de hatalı olmuştur.*

DEĞERLENDİRME Daire hükmü bozmuştur. Karar, "tasfiye anı" kavramını somutlaştırır: tasfiye tarihi soyut bir an değil, alacağın hesabında esas alınan sürüm değerlerinin ait olduğu tarihtir. Değerleme bozma öncesi karara en yakın tarihe göre yapıldıysa tasfiye tarihi de o karar tarihidir ve faiz o tarihten işletilir; bozmadan sonraki yeni karar tarihi esas alınamaz. Bu ayrım, uzun süren dosyalarda alacak miktarını ve faiz tutarını doğrudan etkiler.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 229:** Eklenecek değerler.
- **TMK m. 235:** Edinilmiş mallara katılmada değerlendirme anı.
- **TMK m. 239:** Ödeme ve ertelenmesi.
- **TMK m. 261:** İspat.
- **TMK m. 266:** Sorumluluk ve yönetim giderleri.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.
- **TMK m. 272:** Kişisel mala ekleme.
- **TMK m. 273:** Kişisel mal ile ortaklık malı arasındaki denkleştirme.
- **TMK m. 274:** Değer artış payı.
- **TMK m. 276:** Paylaşma.

MADDE

276

E. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
VI. Paylaşma

KANUN METNİ

(1) Eşlerden birinin ölümü veya diğer bir mal rejiminin kabulü sebebiyle mal ortaklığının sona ermesi hâlinde, her eşe veya mirasçılarına ortaklık mallarının yarısı verilir.
(2) Mal rejimi sözleşmesiyle başka bir paylaşma oranı kararlaştırılabilir.
(3) Bu tür anlaşmalar altsoyun saklı paylarını zedeleyemez.

MADDE ÖZETİ

Mal ortaklığı ölüm veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona ererse ortaklık mallarının yarısı her eşe ya da mirasçılarına verilir (m. 276). Eşler mal rejimi sözleşmesiyle başka bir paylaşma oranı kararlaştırabilir; ancak bu anlaşmalar altsoyun saklı paylarını zedeleyemez. Ölümde malların yarısı doğrudan sağ eşin tasfiye payıdır, kalan yarısı terekeye kalır ve sağ eş orada ayrıca mirasçı olarak pay alır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Paylaşma	Ortaklık mallarının eşler veya mirasçıları arasında bölüşülmesi (TMK m. 276).
Yarı pay	Her eşin ortaklık malları üzerindeki kanuni payı.[2]
Paylaşma oranı anlaşması	Mal rejimi sözleşmesiyle kararlaştırılan farklı oran (TMK m. 276/2).
Saklı pay	Altsoyun kanunen dokunulamayan miras payı (TMK m. 506).

1 Yargıtay 8. HD, 04.04.2017, E. 2015/11337, K. 2017/5037.
2 Yargıtay 8. HD, 04.04.2017, E. 2015/11337, K. 2017/5037.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 276- Madde İsviçre Medenî Kanununun 241 inci maddesinden aynen alınmıştır. Maddede ölüm veya diğer bir mal rejiminin kabulüne dayanan son bulma hâlinde, ortaklık mallarının yarı yarıya paylaşılması ilkesi kabul edilmiştir. Bu payı isteme hakkı sağ ise eşin kendisine, ölmüşse mirasçılarına tanınmıştır. Maddenin ikinci fıkrası yarı yarıya paylaşma esası yerine eşlerin mal rejimi sözleşmesinde başka bir oranı kabul edebileceklerini hükme bağlamıştır. Maddenin son fıkrası eşler arasında paylaşma oranıyla ilgili anlaşmaların eşlerin altsoylarının saklı paylarını ihlâl edemeyeceğini öngörmüştür.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 105-106*

Gerekçe maddenin üç fıkrasını da sırayla açıklar ve iki noktada metne göre daha ayrıntılıdır. Birincisi, payı isteme hakkının kime ait olduğunu belirtir: eş sağ ise hak kendisine, ölmüşse mirasçılarına aittir. Böylece hak, mirasçılara kendi başına geçebilen bir malvarlığı hakkı olarak kurgulanmıştır. İkincisi, son fıkranın amacını açıkça altsoyun korunmasına bağlar; paylaşma oranını değiştiren anlaşmalar eşlerin çocuklarının saklı paylarını ihlâl edemez. Gerekçede "yarı yarıya paylaşma" ifadesinin hem birinci hem ikinci fıkra açıklamasında yinelenmesi, kanun koyucunun asıl kuralı eşitlik olarak gördüğünü, sözleşmeyle farklı oranın istisna olduğunu gösterir. Tasarının 276. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Maddenin eski Kanun'daki karşılığı iki hükümdür: kanuni taksimi düzenleyen 221. madde ile mukavele ile taksimi düzenleyen 222. madde. Yargıtay da uygulanacak hukuku gösterirken 743 sayılı Kanun'un 222. maddesinin karşılığının bugünkü 276. madde olduğunu belirtmiştir.[3] Yarı yarıya paylaşma esası ile sözleşmeyle başka oran kararlaştırılabilmesi eski Kanun'da da vardı. İki önemli fark bulunmaktadır. Birincisi, eski Kanun altsoyu korurken sabit bir oran kullanıyor ve füruun ortaklık mallarının dörtte birinden hiçbir şekilde mahrum edilemeyeceğini söylüyordu; yeni Kanun ise miras hukukunun saklı pay sistemine yollama yapmaktadır. İkincisi, eski Kanun yalnız ölüm hâlini düzenlemişken yeni madde "diğer bir mal rejiminin kabulü" hâlini de kapsamına almıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Madde 221 - Karı kocadan birinin vefatında ortaklık mallarının yarısı, hayatta kalan karı veya kocaya intikal eder. Diğer yarısı, hayatta kalan karı veya kocanın miras hakları baki olmak üzere ölenin mirasçılarına geçer. Madde 222 - Karı koca evlilik mukavelesinde yarı yarıya taksim yerine, başka bir taksim tarzı kabul edebilirler. Diğerinden evvel vefat eden karı veya kocanın füruu, hini vefatta mevcut ortaklık mallarının dörtte birinden hiç bir veçhile mahrum edilemez.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 221/1 ve m. 222

3 Yargıtay 7. HD, 30.03.2023, E. 2022/219, K. 2023/1852.

	743 sayılı Kanun m. 221-222	4721 sayılı Kanun m. 276
Uygulama hâli	Yalnız ölüm	Ölüm veya başka rejimin kabulü
Kural	Ortaklık mallarının yarısı sağ eşe	Ortaklık mallarının yarısı her eşe
Sözleşme	Başka taksim tarzı kabul edilebilir	Başka paylaşma oranı kararlaştırılabilir
Altsoy koruması	Ortaklık mallarının dörtte biri	Saklı pay kuralları
Hak sahibi	Hayatta kalan eş	Eş veya mirasçıları
Ek sınır	Mirastan mahrum eşin hakkı boşanmadaki hakkı aşamaz	Böyle bir hüküm yok

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; yarı yarıya paylaşma ve saklı pay sınırı kabul edildi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Uygulama hâli	Ölüm veya diğer bir mal rejiminin kabulü	TMK m. 276/1
Kural	Ortaklık mallarının yarısı her eşe veya mirasçılarına	TMK m. 276/1
Hak sahibi	Eş sağsa kendisi, ölmüşse mirasçıları	S. Sayısı 723, s. 105
Sözleşme	Başka bir paylaşma oranı kararlaştırılabilir	TMK m. 276/2
Sınır	Altsoyun saklı payları zedelenemez	TMK m. 276/3
Mehaz	İsviçre Medenî Kanunu m. 241	S. Sayısı 723, s. 105
Mülkiyet	Ortaklık mallarında elbirliği mülkiyeti	TMK m. 257/2
Tasfiyenin niteliği	Elbirliği mülkiyetinin aynen tasfiyesi	Yargıtay 2. HD, K. 2024/6099
Sözleşmenin konusu	Terekeye ilişkin ölüme bağlı düzenlemeyi kapsamaz	Yargıtay HGK, K. 2014/664
Geçmişe etki	Mal ortaklığı geçmişe etkili seçilemez	Yargıtay 8. HD, K. 2013/8552
Boşanma hâli	Ayrı hüküm uygulanır	TMK m. 277

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 241. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe, ölüm veya diğer bir mal rejiminin kabulüne dayanan sona erme hâlinde ortaklık mallarının yarı yarıya paylaşılması ilkesinin benimsendiğini, bu payı isteme hakkının eş sağ ise kendisine, ölmüşse mirasçılarına tanındığını belirtir. İkinci fıkra bakımından gerekçe, eşlerin mal rejimi sözleşmesinde yarı yarıya paylaşma yerine başka bir oran kabul edebileceklerini; son fıkra bakımından ise bu anlaşmaların eşlerin altsoylarının saklı paylarını ihlâl edemeyeceğini açıklar. Tasarının 276. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

Mal ortaklığında ölüm hâlinde sağ kalan eş **iki ayrı sıfatla** hak sahibidir ve bunları karıştırmak hesabı bozar. Birincisi **tasfiye payı**: ortaklık mallarının yarısı, mirasla hiç ilgisi olmaksızın doğrudan sağ eşe aittir. İkincisi **miras payı**: kalan yarı terekeye girer ve sağ eş burada diğer mirasçılarla birlikte yasal mirasçı olarak pay alır. Bu nedenle sağ eş, ortaklığa dâhil bir taşınmazın tapusunun tamamının kendi adına tescilini doğrudan isteyemez; kural olarak yalnız 1/2 hissenin iptali istenebilir ve geri kalan ancak payına mahsuben özgüleme koşulları varsa kendisine verilir. İkinci uyarı sözleşmeye ilişkindir: paylaşma oranını değiştiren bir kayıt, altsoyun saklı payını ortadan kaldıracak ölçüde ileri gidemez; "her şey sağ kalan eşe kalsın" biçimindeki düzenlemeler bu sınıra takılabilir ya da nitelik olarak mal rejimi sözleşmesinden çıkıp ölüme bağlı tasarrufa dönüşebilir.

II. Uygulama Alanı

- **Ölüm:** Eşlerden birinin ölümüyle mal ortaklığı sona ererse madde uygulanır (TMK m. 276/1).
- **Rejim değişikliği:** Eşlerin başka bir mal rejimini kabul etmesi de aynı sonucu doğurur (TMK m. 276/1).
- **Sona erme anı:** Ölümde rejim ölüm anında sona erer (TMK m. 271).
- **Kapsam dışı:** Boşanma, evliliğin iptali ve mal ayrılığına geçiş ayrı hükme tabidir (TMK m. 277).
- **Fark:** Bu maddede kişisel malların geri alınması söz konusu değildir; doğrudan yarı yarıya paylaşma yapılır.
- **Mehaz:** Madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 241. maddesinden aynen alınmıştır (S. Sayısı 723, s. 105).

III. Yarı Yarıya Paylaşma Kuralı

- **Kural:** Her eşe veya mirasçılarına ortaklık mallarının yarısı verilir (TMK m. 276/1).
- **Katkı önemsiz:** Eşler ortaklığa koydukları malın miktarına bakılmaksızın yarı paya sahiptir.[4]
- **Mülkiyet:** Ortaklık mallarında elbirliği mülkiyeti geçerlidir (4721 s. K. m. 257/2).
- **Ölümde sonuç:** Malların yarısı sağ eşe, kalan yarısı ölenin mirasçılarına geçer.
- **Çifte sıfat:** Sağ eş kalan yarıda ayrıca mirasçı olarak pay alır.
- **Değer:** Paylaşmaya konu değerler tasfiye anına göre belirlenir (TMK m. 275).

IV. Paylaşmanın Yapılışı

- **Nitelik:** Tasfiye, elbirliği mülkiyetinin aynen paylaşılmasıdır.[5]
- **Katılma rejiminden fark:** Edinilmiş mallara katılmada hak kural olarak şahsi alacaktır; burada ayni sonuç doğar.
- **Sınır:** Sağ eş kural olarak ortaklık malının yalnız 1/2 hissesini isteyebilir.[6]
- **Özgüleme:** Kişisel mallar, aile konutu ve diğer değerler payına mahsuben istenebilir (TMK m. 278).
- **Düşümler:** Ödenmemiş borçlar ve katkıdan doğan borçlar paylaşmadan önce düşülür (S. Sayısı 723, s. 105).
- **Tamamlayıcı kural:** Diğer hâllerde paylı mülkiyet ve mirasın paylaşılması hükümleri kıyasen uygulanır (TMK m. 281).

V. Sözleşmeyle Başka Oran

- **İzin:** Mal rejimi sözleşmesiyle başka bir paylaşma oranı kararlaştırılabilir (TMK m. 276/2).
- **Şekil:** Sözleşme noterde düzenleme veya onaylama biçiminde yapılır (TMK m. 205).
- **Konu sınırı:** Sözleşme yalnız rejimin seçimi ve paylaşmaya ilişkin kayıtları kapsar.[7]
- **Tereke yasağı:** Eşlerin terekeleri hakkındaki ölüme bağlı düzenlemeler mal rejimi sözleşmesi sayılmaz.
- **Nitelendirme:** Böyle bir kayıt koşulları varsa miras sözleşmesi olarak ayakta kalabilir (4721 s. K. m. 545).

4 Yargıtay 8. HD, 04.04.2017, E. 2015/11337, K. 2017/5037.
5 Yargıtay 2. HD, 19.09.2024, E. 2023/626, K. 2024/6099.
6 Yargıtay 8. HD, 30.05.2017, E. 2016/13151, K. 2017/7920.
7 Yargıtay HGK, 14.05.2014, E. 2013/1077, K. 2014/664.

- **Geçmişe etki:** Mal ortaklığı geçmişe etkili olarak seçilemez.[8]

VI. Altsoyun Saklı Payı

- **Sınır:** Paylaşma oranı anlaşmaları altsoyun saklı paylarını zedeleyemez (TMK m. 276/3).
- **Amaç:** Çocukların kanuni miras güvencesini korumak (S. Sayısı 723, s. 106).
- **Saklı pay:** Altsoyun saklı payı yasal miras payının yarısıdır (4721 s. K. m. 506).
- **Eski Kanun:** 743 sayılı Kanun füruun ortaklık mallarının dörtte birinden mahrum edilemeyeceğini söylerdi (743 s. K. m. 222).
- **Yaptırım:** Saklı payı zedeleyen düzenlemeye karşı tenkis istenebilir (4721 s. K. m. 560).
- **Uygulama:** Sınır yalnız altsoy için öngörülmüştür; diğer mirasçılar bu hükme dayanamaz.

VII. Usul

- **Görev:** Mal rejiminin tasfiyesi istemleri aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Taraflar:** Ölüm hâlinde dava sağ eş ile mirasçılar arasında görülür.
- **Tespit davası:** Tereke tespiti kararı tasfiye davası için kesin hüküm oluşturmaz.[9]
- **Nitelendirme:** Hukuki nitelendirme hâkime aittir (6100 s. K. m. 33).
- **Deliller:** Noter sözleşmesi, tapu, banka ve trafik kayıtları getirtilir.
- **Değerleme:** Keşif ve bilirkişi incelemesiyle tasfiye anındaki değer saptanır (TMK m. 275).

UYGULAMA NOTU

Mal ortaklığı dosyasında ilk yapılacak iş, eşler arasında geçerli bir mal rejimi sözleşmesi bulunup bulunmadığını ve bu sözleşmenin hangi tarihten itibaren yürürlükte olduğunu saptamaktır. Sözleşmede "evlendiğimiz tarihten itibaren geçerlidir" yazması çoğu zaman işe yaramaz: geçmişe etkili olarak seçilebilecek tek rejim edinilmiş mallara katılmadır, mal ortaklığı geriye yürütülemez ve böyle bir kayıt yok hükmündedir. Bu nedenle sözleşmeden önce edinilen mallar ortaklık malı sayılmaz ve TMK m. 276'ya göre paylaşıma girmez. İkinci olarak, 01.01.2002 öncesinde yapılmış mal ortaklığı sözleşmeleri bakımından rejimin bir yıl içinde yenilenip yenilenmediğine bakılmalıdır; yenilenmemişse rejim bu tarihte sona ermiştir. Üçüncü olarak talep doğru kurulmalıdır: ölüm hâlinde ortaklık malının

8 Yargıtay 8. HD, 06.06.2013, E. 2012/11466, K. 2013/8552.
9 Yargıtay 8. HD, 18.03.2010, E. 2009/6186, K. 2010/1105.

yarısı zaten sağ kalan eşin tasfiye payıdır; tapunun tamamının iptalini istemek yerine 1/2 hissenin iptali, kalan yarı için ise tasfiye payına mahsuben özgüleme talep edilmelidir. Son olarak sözleşmede paylaşma oranı değiştirilmişse altsoyun saklı payı hesaplanmalıdır; bu sınırı aşan düzenlemeler tenkise açıktır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
04.04.2017 · E. 2015/11337 · K. 2017/5037

Eşler ortaklık mallarında yarı yarıya elbirliğiyle maliktir; ölüm hâlinde malların yarısı sağ eşe, kalan yarısı mirasçılara geçer

Eşler 1973'te evlenmiş, 2002 sonunda noterde düzenleme şeklinde mal ortaklığı sözleşmesi yapmışlardı. Eşlerden biri 2006'da ölmüştür. Sağ kalan eş, ortaklık mallarının tasfiye edilerek payına mahsuben üç taşınmazın kendisine verilmesini istemiştir. Mahkeme, murise ait mallardan yalnız bir dükkân ile banka parasını ortaklık malı saydı ve aile konutu yönünden istemi reddetmiştir.

> *Mal Ortaklığı Rejimi, seyrek uygulanabilen bir mal rejimi türüdür. Bu rejimde, eşlerin kişisel malları birleşerek müşterek (ortak) bir mallar grubu haline gelmektedir. Ortaklık mallarında eşler arasında elbirliği mülkiyet esası geçerli olmaktadır. Eşlerin her biri ortaklığa koydukları malların miktarı ne olursa olsun, ortaklık malları üzerinde yarı paya sahip olurlar. Böylece genel mal ortaklığında eşlerin ortaklığa koydukları mallar üzerindeki bağımsız mülkiyet hakları ortadan kalkar. Artık eşler, ortaklık mallarında yarı yarıya elbirliği mülkiyet halinde malik olurlar. (743 sayılı TKM. m.629, TMK. m.701) Mal ortaklığı rejiminde yasal kural, yarı yarıya paylaşım olmakla birlikte bunun yerine sözleşmeyle başka bir paylaşım yöntemini de kabul edebilirler. Ölüm halinde tasfiye yapılırken kural olarak, ortaklık malların yarısı sağ eşe, kalan yarısı da sağ kalan eşin miras hakkı saklı kalmak üzere ölenin mirasçılarına geçer. (743 TKM m. 221, 222, TMK. m.276)…*

DEĞERLENDİRME Daire, TMK m. 276'nın temel kuralını kaynağıyla birlikte ortaya koymuştur: mal ortaklığında eşler, ortaklığa ne kadar mal koyduklarına bakılmaksızın ortaklık malları üzerinde yarı paya sahiptir ve elbirliğiyle maliktir. Ölümle sona ermede tasfiye bu yarı pay üzerinden yapılır; malların yarısı doğrudan sağ eşe gider, kalan yarısı terekeye kalır ve sağ eş bu yarıda ayrıca mirasçı sıfatıyla pay alır. Yani sağ eş iki ayrı sıfatla hak sahibidir: tasfiye payı ve miras payı. Karar, hükmün 743 sayılı Kanun'un 221 ve 222. maddelerinin karşılığı olduğunu da açıkça belirtir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
30.05.2017 · E. 2016/13151 · K. 2017/7920

Sağ eşin tasfiye payı ortaklık malının yarısıdır; taşınmazın tamamının sağ eş adına tescili doğru değildir

Eşler 1959'da evlenmiş, 25.12.2002'de noterde mal ortaklığı sözleşmesi yapmışlardı. Sözleşmenin 19. maddesinde, birlikte yaşanan konutun ve ev eşyasının, eşlerden birinin ölümü hâlinde sağ kalanın payına mahsuben mülkiyetinin kendisine verilmesinin istenebileceği kararlaştırılmıştı. Eşlerden biri 2004'te ölmüştür. Mahkeme aile konutu olan meskenin tapusunun tamamını iptal edip sağ eş adına tescil etmiştir.

> *Eşler, açık ve duraksamaya yer vermeyecek şekilde birlikte yaşadıkları konutun ortaklık malı olduğunu ve bu taşınmaz yönünden ölüm halinde sağ eş tarafından tasfiye payına karşılık mülkiyetinin tamamının istenebileceği irade beyanında bulunmuştur. Dosya kapsamından aile konutu olduğu anlaşılan tasfiyeye konu 7 nolu meskenin tarafların iradeleri dikkate alınarak ortaklık malı olduğunun kabulu ile bu taşınmaz yönünden sözleşme ve ilgili yasa hükümleri gereği muris adına olan tapu kaydının sadece 1/2 hissesinin iptali ile belirlenecek tasfiye payına mahsuben davacı adına tesciline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi hatalıdır.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, TMK m. 276'nın en çok karıştırılan yönünü düzeltir: sözleşmede aile konutunun sağ eşe verileceği yazılı olsa bile sağ eşin tasfiye payı ortaklık malının yarısıdır. Muris adına kayıtlı taşınmazın zaten yarısı sağ eşin tasfiye payıdır; kalan yarısı terekeye ait olduğundan, ancak sağ eşin bu yarıyı karşılayacak bir alacağı varsa veya payına mahsuben özgüleme koşulları oluşursa tamamı sağ eşe geçebilir. Mahkemenin tapunun tamamını iptal etmesi mirasçıların payını yok etmektedir; doğru olan yalnız 1/2 hissenin iptalidir.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
19.09.2024 · E. 2023/626 · K. 2024/6099

Mal ortaklığında tasfiye elbirliği mülkiyetinin aynen tasfiyesidir; edinilmiş mallara katılmadaki şahsi alacak kuralı burada geçerli değildir

Eşler 2006'da evlenmiş, 2010'da noterde düzenleme şeklinde mal ortaklığı sözleşmesi yapmışlardı; sözleşmede rejimin evlenme tarihinden itibaren geçerli olacağı yazılıydı. Tasfiyeye konu taşınmaz sözleşmeden önce, 13.04.2010'da davalı adına alınmıştı. Boşanma sonrası açılan tasfiye davasında bölge adliye mahkemesi, mal ortaklığı sözleşmesinin tasfiyesinde ayın istenemeyeceği gerekçesiyle istemi reddetmiştir.

> *Diğer yandan, mal ortaklığı rejiminde 4721 sayılı Kanun'un 257 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca eşler ortaklık mallarına bölünmemiş bir bütün olarak sahiptir, diğer bir ifadeyle işbu düzenleme uyarınca mal ortaklığı sözleşmesindeki eşler arasında bulunan elbirliği mülkiyetinin aynı olarak tasfiyesi söz konusudur. Ancak tasfiye konusu taşınmaz eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde davalı eş adına tescil edilmiş olup işbu taşınmaz*

yönünden edinilmiş mallara katılma rejimine ilişkin hükümlerin uygulanması gerekir.

DEĞERLENDİRME Daire, mal ortaklığını edinilmiş mallara katılmadan ayıran en önemli sonucu açıkça yazmıştır: katılma rejiminde tasfiye alacağı kural olarak şahsi bir alacak hakkıdır ve eş, diğerinin malında mülkiyet isteyemez; mal ortaklığında ise ortaklık mallarında elbirliği mülkiyeti vardır ve tasfiye bu mülkiyetin aynen paylaşılmasıyla yapılır. Bu yüzden mal ortaklığında paylaşma istemi doğrudan ayni sonuç doğurur. Kararda bölge adliye mahkemesinin aksi yöndeki kabulü açıkça hatalı bulunmuş, yalnız somut taşınmaz sözleşme öncesi dönemde edinildiğinden sonuç değişmemiştir.

4 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
14.05.2014 · E. 2013/1077 · K. 2014/664

Mal rejimi sözleşmesinin konusu sınırlıdır; eşlerin terekeleri konusunda ölüme bağlı düzenlemeleri mal rejimi sözleşmesi sayılmaz

Eşler 1955'te evlenmiş, 1971'de noterde "re'sen umumi mal ortaklığı" sözleşmesi yapmışlardı. Sözleşmenin 6. maddesinde, eşlerden birinin önce ölmesi hâlinde ortaklığa ait malların tamamının, füruun hakları saklı kalmak üzere sağ kalan eşe ait olacağı kararlaştırılmıştı. Eşlerden biri 2003'te ölmüştür. Uyuşmazlık, yeni Kanun'la rejim değiştiği hâlde bu maddenin ayakta kalıp kalmadığında toplanmıştır.

> *"Zira yasada mal rejimi sözleşmesinin konusu sınırlandırılmıştır. Bu sınır, mal rejimi sözleşmesinin sadece yasada sayılan mal rejimi tiplerinden birisini seçme(TMK m. 202/1, 203), seçilen mal rejimi çerçevesinde kimi malların kişisel mal olarak kabulü ile paylaşım dışı bırakılması, artık değere katılma oranını değiştirme(TMK m. 237/1) gibi hususları düzenlemedir. Somut uyuşmazlıktaki gibi ölüme bağlı olarak eşlerin terekeleri konusunda yapacakları düzenlemeleri, artık mal rejimi sözleşmesi olarak kabul etmeye yasal imkan bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Kurul, TMK m. 276/2'nin tanıdığı sözleşme serbestisinin sınırını çizmiştir: mal rejimi sözleşmesiyle yalnız kanundaki rejim tiplerinden biri seçilebilir, bazı mallar kişisel mal sayılıp paylaşım dışı bırakılabilir veya artık değere katılma oranı değiştirilebilir. Eşlerin terekeleri hakkında ölüme bağlı düzenleme yapmaları bunun dışındadır. Kurul, sözleşmenin 6. maddesini mal rejimi hükmü değil olumlu miras sözleşmesi saymış ve resmî vasiyetname biçiminde düzenlendiği için geçerli kabul etmiştir. Bu ayrım pratikte belirleyicidir: rejim değişse bile ölüme bağlı tasarruf niteliğindeki madde ayakta kalır.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
02.05.2012 · E. 2012/641 · K. 2012/3623

01.01.2002'den önce seçilmiş mal ortaklığı rejimi bir yıl içinde yenilenmezse bu tarihte sona erer; sözleşmenin ölüme ilişkin maddesi uygulanmaz

Eşler 1955'te evlenmiş, 1971'de noterde mal ortaklığı sözleşmesi yapmışlardı; sözleşmenin 6. maddesinde evliliğin ölümle sona ermesi hâlinde ortaklığa ait malların sağ eşe kalacağı kararlaştırılmıştı. Eşler 4721 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonraki bir yıl içinde sözleşmeyle başka bir rejim seçmemişlerdir. Eşlerden biri 2003'te ölmüştür. Mahkeme sözleşmenin 6. maddesini esas alarak davayı kabul etmiştir.

> *Kanun koyucu, anılan maddeyle, önceki mal rejiminin yasal mal rejimi olan mal ayrılığı (TKM. 170. m.) ya da sözleşme ile seçilmiş başka mal rejimi olup olmadığına bakılmaksızın, 4721 sayılı TMK.nun yürürlüğe girmesiyle birlikte sona ereceğini, 01.01.2002 tarihinden itibaren TMK.nun 202. maddesi ile kabul edilmiş yeni yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olunacağını kabul etmiştir.*

DEĞERLENDİRME Daire, geçiş hukukunun en sert sonucunu açıklamıştır: eski Kanun döneminde sözleşmeyle seçilmiş mal ortaklığı rejimi de 01.01.2002'de kendiliğinden sona erer ve eşler bir yıl içinde yeni bir sözleşme yapmazsa edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olurlar. Bu karara göre rejim ölümle değil kanun değişikliğiyle sona erdiğinden, sözleşmenin "ölüm hâlinde" hükmü hiç uygulanmaz ve tasfiye, malların edinildiği dönemde yürürlükte olan 743 sayılı Kanun'un mal ortaklığı hükümlerine göre yapılır. Aynı sözleşme hakkında Hukuk Genel Kurulu daha sonra, ölüme bağlı tasarruf niteliğindeki maddenin miras sözleşmesi olarak ayakta kaldığı sonucuna varmıştır.[10]

6 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
06.06.2013 · E. 2012/11466 · K. 2013/8552

Mal ortaklığı rejimi geçmişe etkili olarak seçilemez; böyle bir belirleme yok hükmündedir

Eşler 1960'ta evlenmiş, 04.12.2002'de mal ortaklığı sözleşmesi yapmışlardı; sözleşmenin 18. maddesinde taraflardan birinin ölümü hâlinde ölene ait malvarlığının yarısının sağ kalan eşe ait olacağı kararlaştırılmıştı. Eşlerden biri 2008'de ölmüştür. Dava konusu taşınmaz ise 1980'de, mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde edinilmişti. Mahkeme sözleşmeye dayanarak tapu iptali ve tescile karar vermiştir.

> *Bu iki düzenleme birlikte değerlendirildiğinde yukarıda öngörülen bir yıllık süre içerisinde eşlerin geçmişe etkili olmak üzere sadece yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimini seçebilecekleri açıktır. Diğer bir ifade ile eşler kanunun tanıdığı bir yıl içinde geçmişe etkili bir biçimde edinilmiş mallara*

10 Yargıtay HGK, 14.05.2014, E. 2013/1077, K. 2014/664.

katılma rejimi dışında gene kanunun tanıdığı başka bir mal rejimini (mal ortaklığı, mal ayrılığı veya paylaşmalı mal ayrılığı rejimlerinden birini) evlenme tarihinden itibaren geçerli olmak üzere seçemez ve belirleyemezler. Dolayısı ile varsa bile; böyle bir belirleme de yok hükmündedir ve kamu düzenine ilişkin bu sınırlama sözleşme serbestisi kurallarına dayanılarak aşılamaz.

DEĞERLENDİRME Mal ortaklığı sözleşmelerinde en sık rastlanan hata budur: sözleşmeye "evlendiğimiz tarihten itibaren geçerlidir" cümlesi konur. Daireye göre geçmişe etkili olarak seçilebilecek tek rejim edinilmiş mallara katılmadır; mal ortaklığı, mal ayrılığı veya paylaşmalı mal ayrılığı geçmişe yürütülemez ve böyle bir kayıt yok hükmündedir. Sonuç ağırdır: sözleşmeden önce edinilen mallar ortaklık malı sayılmaz, dolayısıyla TMK m. 276'ya göre yarı yarıya paylaşıma da girmez.

7 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
16.06.2011 · E. 2010/6262 · K. 2011/3497

Aile hukukunda sözleşme serbestisi sınırlıdır; mal rejimi ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçilebilir

Eşler 1990'da evlenmiş, 30.12.2002'de noterde mal ortaklığı sözleşmesi yapmışlardı ve sözleşmede rejimin evlendikleri tarihten itibaren geçerli olacağı yazılıydı. Dava konusu taşınmaz 1999'da, mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde davalı eş adına alınmıştı. Mahkeme, sözleşme gereği taşınmazı ortaklık malı sayarak tapunun yarısının davacı adına tesciline karar vermiştir.

> *"Çünkü aile hukukunda; tam ve sınırsız bir sözleşme serbestisi kabul edilmemiş, tam aksine özgür iradeye dayalı sözleşme serbestisinin sınırlı olarak kabul edildiği ve kullanıldığı görülmektedir. Bu konuda en büyük yasal engel de, 4722 sayılı Kanunun 10/3. fıkrası olmaktadır. Bu nedenle, taraflar arasında yapılan mal ortaklığı sözleşmesinin geçmişe etkili olarak uygulanması olanağı bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Karar, geçmişe etkili mal rejimi sözleşmesi tartışmasında doktrindeki karşı görüşü de anıp gerekçesiyle reddetmesi bakımından değerlidir. Daireye göre TMK m. 203'teki "kanunda yazılı sınırlar içinde" ifadesi yasal bir engeldir; çünkü aile hukukunda tam ve sınırsız sözleşme serbestisi kabul edilmemiştir. Bu ölçü TMK m. 276/2 bakımından da geçerlidir: eşler paylaşma oranını serbestçe kararlaştırabilir, ama rejimin başlangıç tarihini geriye çekemez.

8 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
21.10.2010 · E. 2010/1159 · K. 2010/4951

Başlığı "mal ortaklığı sözleşmesi" olsa da kanunun koşullarını taşımayan sözleşme geçerli bir mal rejimi sözleşmesi sayılmaz

Eşler 2001'de evlenmiş, 2005'te boşanmışlardı. Aralarında 25.12.2002 tarihli bir "mal ortaklığı sözleşmesi" vardı ve bu sözleşmede evlilik birliği içinde edinilen taşınır ve taşınmazların yarı yarıya paylaşılacağı kararlaştırılmıştı. Mahkeme uyuşmazlığı bu sözleşmeye göre çözmüştür.

> *Diğer bir anlatımla, sözleşmenin yapıldığı 25.12.2002 tarihinde yasal mal rejimi, edinilmiş mallara katılma rejimi olup sözleşmeyle ancak edinilmiş mallara katılma rejimi evlenme tarihinden geçerli olmak üzere geriye götürülebilecektir. 01.01.2002 tarihinden önce mal ayrılığı rejimi geçerli olup somut olayda; taraflar, yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminin aksine mal ayrılığı sözleşmesi yaparak evlilik birliği içerisinde edinilen taşınır ve taşınmaz mallara yarı yarıya sahip olunacağını kararlaştırmışlardır. Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, taraflar arasındaki sözleşme kanunun öngördüğü koşulları taşımadığından geçerli bir mal rejimi sözleşmesi olarak kabul edilemez.*

Değerlendirme Bu karar, sözleşmenin başlığına değil içeriğine bakılması gerektiğini gösterir. "Mal ortaklığı sözleşmesi" adı taşıyan bir metin, kanunun aradığı koşulları taşımıyorsa geçerli bir mal rejimi sözleşmesi değildir; bu durumda TMK m. 276'nın yarı yarıya paylaşma kuralı da uygulanmaz ve uyuşmazlık, eşlerin gerçekte tabi olduğu rejime göre çözülür. Uygulamada sözleşme, seçilen rejimin adını ve başlangıcını açıkça yazmalı, kanunun izin verdiği sınırı aşmamalıdır.

9 **Yargıtay 7. Hukuk Dairesi**
30.03.2023 · E. 2022/219 · K. 2023/1852

Noterde düzenlenen mal ortaklığı mukavelesi mal rejimi sözleşmesidir; vasiyetname olarak iptali istenemez

Eşler arasında 1990 tarihli, noterde düzenlenen "düzenleme şeklinde mal ortaklığı evlenme mukavelesi" başlıklı bir sözleşme vardı ve sulh hâkimliğince tasdik edilmişti. Eşlerden biri 2016'da ölmüştür. Ölenin kardeşleri, belgenin ölüme bağlı tasarruf içerdiğini ve resmî vasiyetname hükmünde olduğunu ileri sürerek şekle aykırılık nedeniyle iptalini istemiştir. İlk derece mahkemesi ve bölge adliye mahkemesi istemi reddetmiştir.

> *Uyuşmazlık; eşler arasında noterde düzenlenen mal ortaklığı şeklindeki mal rejimi sözleşmesinin iptali istemine ilişkindir. 2. İlgili Hukuk 743 sayılı Medeni Kanun'un 222 nci maddesi (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 276 ncı maddesi).*

Değerlendirme Kararın iki yönü önemlidir. Birincisi, Daire uygulanacak hukuku gösterirken 743 sayılı Kanun'un 222. maddesinin karşılığının TMK m. 276 olduğunu açıkça yazar; bu, eski sözleşmelere hangi hükmün uygulanacağı tartışmasını çözer. İkincisi, noterde usulüne uygun düzenlenmiş bir mal ortaklığı mukavelesi kural olarak mal rejimi sözleşmesidir; içeriğinde ölüme bağlı sonuç doğuran bir kayıt bulunması onu vasiyetnameye çevirmez ve vasiyetnamenin iptali davasına konu edilemez.

10 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
03.12.2007 · E. 2006/21235 · K. 2007/16888

Rejim ölümle değil kanun değişikliğiyle sona ermişse sözleşmedeki ölüm kaydına dayanılarak mirasçılık belgesi istenemez

Eşler 1955'te evlenmiş, 1971'de noterde mal ortaklığı sözleşmesi yapmışlardı; sözleşmede birinin ölümü hâlinde ortaklığa dâhil malların tamamının sağ kalan eşe ait olacağı kararlaştırılmıştı. Eşlerden biri 4721 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra, 2003'te ölmüştür. Sağ kalan eş, 743 sayılı Kanun'un 221 ve 222. maddelerine dayanarak sözleşme gereğince mirasçılık belgesi verilmesini istemiştir.

> *Eşler arasındaki mal ortaklığı rejimi 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girmesiyle, bu yasadaki yasal mal rejimine (edinilmiş mallara katılma) dönüşmüştür. (4722 s.Yürürlük K.m.10/4) Sözleşme ile kabul edilen mal ortaklığı rejiminin, eşlerden birinin ölümüyle değil, yeni yasadaki yasal rejime dönüşmüş olması sebebiyle sona erdiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, mal ortaklığı sözleşmesindeki paylaşma kaydının mirasçılık belgesine dayanak yapılamayacağını gösterir: rejim ölümden önce, kanun değişikliğiyle sona ermişse sözleşmenin "ölüm hâlinde" hükmü işlemez. Hukuk Genel Kurulu daha sonra aynı sözleşme bakımından, bu kaydın içerik olarak ölüme bağlı tasarruf sayılması hâlinde miras sözleşmesi olarak ayakta kalacağı sonucuna varmış ve bu karara dayanan görüşü benimsememiştir.[11] İki karar birlikte okunmalıdır: rejim sona erer, ama ölüme bağlı tasarruf niteliğindeki kayıt ayrı bir hukuki işlem olarak yaşamaya devam edebilir.

11 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
18.03.2010 · E. 2009/6186 · K. 2010/1105

Terekenin tespitine ilişkin karar, mal ortaklığının tasfiyesi davası bakımından kesin hüküm oluşturmaz

Eşler 1973'te evlenmiş, 2002'de noterde mal ortaklığı sözleşmesi yapmışlardı. Eşlerden biri 2006'da ölmüştür. Sağ kalan eş terekenin sözleşme uyarınca tasfiyesini ve bazı taşınmazların tasfiye payına mahsuben kendisine verilmesini istemiştir. Mahkeme, daha önce sulh hukuk mahkemesinde görülen terekenin tespiti davasını kesin hüküm sayarak davayı reddetmiştir.

> *Anılan bu hüküm terekeye ait malların tespitine ilişkin olup terekenin tasfiyesi yönünde bir karar verilmemiştir.Önceki hüküm tespit niteliğinde olduğundan bu dava yönünden HUMK.nun 237.maddesi uyarınca kesin hüküm oluşturmaz.Taraflarca mal ortaklığı rejimi benimsendiğine göre ,mahkemece mal ortaklığı sözleşmesi, 4722 sayılı Kanunun 10/3 ve TMK.nun 202. maddesine göre bir karar verilmesi gerekirken hatalı nitelendirme sonunda kesin hüküm nedeniyle davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır.*

11 Yargıtay HGK, 14.05.2014, E. 2013/1077, K. 2014/664.

DEĞERLENDİRME Usule ilişkin ama pratikte sık karşılaşılan bir sorunu çözer: tereke tespiti davası yalnız hangi malların bulunduğunu saptar, tasfiye sonucu doğurmaz; bu nedenle mal ortaklığının tasfiyesi davası bakımından kesin hüküm oluşturmaz. Ölüm sonrası açılan tespit davası, TMK m. 276 uyarınca açılacak paylaşma davasının önünü kapatmaz.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 202:** Yasal mal rejimi ve seçimlik rejimler.
- **TMK m. 205:** Mal rejimi sözleşmesinin şekli.
- **TMK m. 257:** Mal ortaklığında mülkiyet, yönetim ve tasarruf.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.
- **TMK m. 275:** Değer belirlenmesi.
- **TMK m. 277:** Boşanma ve diğer hâllerde paylaşma.
- **TMK m. 278:** Kişisel malların payına mahsuben verilmesi.
- **TMK m. 279:** Aile konutu ve ev eşyası.
- **TMK m. 281:** Diğer paylaşma kuralları.

MADDE

277

E. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
VI. Paylaşma
2. Diğer hâllerde

KANUN METNİ

(1) Boşanma veya evliliğin iptali sebebiyle ya da kanun veya mahkeme kararı gereğince mal ayrılığına geçiş hâllerinde, her eş edinilmiş mallara katılma rejiminde kendi kişisel malı sayılacak olanları ortaklık mallarından geri alır.
(2) Geri kalan ortaklık malları eşler arasında yarı yarıya paylaşılır.
(3) Yasal paylaşmanın değiştirilmesine ilişkin anlaşmalar, ancak mal rejimi sözleşmesinde bunun açıkça öngörülmüş olması hâlinde geçerlidir.

MADDE ÖZETİ

Boşanma, evliliğin iptali veya mal ayrılığına geçiş hâlinde paylaşma iki aşamalıdır: önce her eş, edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel malı sayılacak olanları ortaklık mallarından geri alır; sonra geri kalan ortaklık malları yarı yarıya paylaşılır (m. 277). Uygulamada bu hesap, malın tasfiye anındaki değerinden ona ilişkin ödenmemiş borç düşüldükten sonra kalanın yarısı olarak yapılır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Geri alma	Kişisel mal sayılacakların ortaklık mallarından ayrılması (TMK m. 277/1).
Kişisel mal	Edinilmiş mallara katılmada kişisel sayılan değerler (TMK m. 220).
Ortaklık payı alacağı	Kalan ortaklık mallarının yarısı.[2]
Olağanüstü mal rejimi	Haklı sebeple mal ayrılığına geçiş (TMK m. 206).

1 Yargıtay 8. HD, 03.11.2014, E. 2014/15924, K. 2014/19710.
2 Yargıtay 8. HD, 03.11.2014, E. 2014/15924, K. 2014/19710.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 277- Madde İsviçre Medenî Kanununun 242 nci maddesinden aynen alınmıştır. Bir önceki hükümden farklı olarak, bu hükümle mal ortaklığı rejiminin boşanma veya evliliğin iptali sebeplerinden biriyle ya da kanun veya mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçiş sebebiyle sona ermesi hâllerinde paylaşmanın nasıl yapılacağı düzenlenmiştir. Madde, mal ortaklığını sona erdiren diğer hâllerde, edinilmiş mallara katılma rejiminde olduğu gibi, eşin kendi kişisel malı sayılan mallarını ortaklık mallarından ayırdedip alma hakkına yer vermiştir. Eşlerin edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel mal sayılan mallarını ayırdedip almasından sonra geri kalan ortaklık mallarının eşler arasında yarı yarıya paylaşılması esası kabul edilmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında, bu paylaşma oranlarının değiştirilmesine ilişkin anlaşmaların, ancak mal rejimi sözleşmesiyle ve bu sözleşmede bunun açıkça öngörülmesiyle mümkün olduğu hükme bağlanmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 106*

Gerekçenin ilk cümlesi maddenin anahtarıdır: düzenleme "bir önceki hükümden farklı olarak" yapılmıştır. Ölümde ortaklık malları doğrudan ikiye bölünürken, boşanma ve benzeri hâllerde önce bir ayıklama yapılır. Gerekçe bu ayıklamayı "eşin kendi kişisel malı sayılan mallarını ortaklık mallarından ayırdedip alma hakkı" olarak adlandırır ve ölçüyü edinilmiş mallara katılma rejimine bağlar; yani hangi değerin kişisel mal sayılacağı yasal rejimin kavramlarıyla belirlenir. İkinci fark üçüncü fıkradadır: ölüm hâlinde paylaşma oranı mal rejimi sözleşmesiyle serbestçe değiştirilebilirken, burada değişikliğin sözleşmede **açıkça** öngörülmesi aranır. Gerekçe bu koşulu ayrıca vurgulayarak, boşanma hâlinde eşlerden birinin lehine kurulmuş örtülü düzenlemelerin geçerli sayılmayacağını ortaya koyar. Tasarının 277. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun mal ortaklığının boşanma hâlinde nasıl tasfiye edileceğini kendi başına bir maddeyle düzenlememişti. Konuyu, akdî rejimlerin genel hükümleri arasında yer alan ve evliliğin devamı sırasında mal ayrılığına geçilmesi hâlini düzenleyen 181. madde karşılıyordu. Bu hüküm bugünkü 277. maddeyle şaşırtıcı biçimde aynı yapıyı kurar: önce her eş kendi mallarını geri alır, sonra kalan artış mevcut rejime göre paylaşılır. Aradaki fark ise Cumhuriyet tarihinin eşitlik yönündeki değişimini gösterir: eski hüküm, eksiği kadının sebebiyet verdiği ispat edilmedikçe kocaya yüklüyor, ayrıca yalnız kadına teminat isteme hakkı tanıyordu. Yeni düzenlemede taraflar arasında böyle bir ayrım yoktur ve paylaşma her iki eş için eşittir. Eski Kanun'un mal ortaklığına ilişkin 221. maddesinin ikinci fıkrasında geçen "boşanma hâlinde haiz olduğu haklar" ifadesi de boşanmaya özgü bir tasfiyenin varlığını dolaylı olarak varsayıyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı koca, mukavele ile başka bir usul kabul etmiş olup ta evliliğin devamı esnasında akit veya diğer bir sebeple mal ayrılığı vukuunda alacaklıların hakları mahfuz kalmak şartiyle karı kocadan her biri kendi mallarını geri alır. Mal ayrılığından evvel husule*

> *gelmiş olan ziyade, mevcut usule göre aralarında taksim olunur; vukua gelen noksan, karısının sebebiyet verdiğini ispat etmedikçe kocaya aittir. Karı tasfiye sırasında kocanın tasarrufunda kalan malları için dahi teminat talep edebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 181

	743 sayılı Kanun m. 181	4721 sayılı Kanun m. 277
Kapsam	Evlilik sürerken mal ayrılığına geçiş	Boşanma, iptal ve mal ayrılığına geçiş
Birinci aşama	Her eş kendi mallarını geri alır	Kişisel malı sayılacakları geri alır
İkinci aşama	Artış mevcut rejime göre paylaşılır	Kalan yarı yarıya paylaşılır
Eksik	Kural olarak kocaya ait	Böyle bir ayrım yok
Teminat	Yalnız kadın isteyebilir	Böyle bir ayrım yok
Alacaklılar	Hakları saklı	Hakları saklı (m. 213)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; iki aşamalı paylaşma kabul edildi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Uygulama hâlleri	Boşanma, evliliğin iptali, mal ayrılığına geçiş	TMK m. 277/1
Birinci aşama	Kişisel mal sayılacaklar geri alınır	TMK m. 277/1
Ölçü	Edinilmiş mallara katılmadaki kişisel mal kavramı	TMK m. 220
İkinci aşama	Geri kalan yarı yarıya paylaşılır	TMK m. 277/2
Farklı oran	Ancak sözleşmede açıkça öngörülmüşse	TMK m. 277/3
Mehaz	İsviçre Medenî Kanunu m. 242	S. Sayısı 723, s. 106
Sona erme anı	Boşanmada dava tarihi	TMK m. 271/2
Değer	Tasfiye anındaki değer	TMK m. 275
Borçlar	Mala ilişkin ödenmemiş borç düşülür	Yargıtay 8. HD, K. 2014/19710
Ön koşul	Boşanma hükmünün kesinleşmesi	Yargıtay 8. HD, K. 2012/12686

Konu	Kural	Dayanak
Zamanaşımı	On yıl, rejimin sona erdiği tarihten	Yargıtay 2. HD, K. 2008/5526
Ölüm hâli	Ayrı hüküm uygulanır	TMK m. 276

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 242. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe, bir önceki hükümden farklı olarak bu maddeyle mal ortaklığı rejiminin boşanma veya evliliğin iptali sebeplerinden biriyle ya da kanun veya mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçiş sebebiyle sona ermesi hâllerinde paylaşmanın nasıl yapılacağının düzenlendiğini belirtir. Gerekçeye göre madde, mal ortaklığını sona erdiren bu diğer hâllerde, edinilmiş mallara katılma rejiminde olduğu gibi eşin kendi kişisel malı sayılan mallarını ortaklık mallarından ayırdedip alma hakkına yer vermiş; bu ayırmadan sonra geri kalan ortaklık mallarının eşler arasında yarı yarıya paylaşılması esasını kabul etmiştir. Üçüncü fıkra bakımından gerekçe, paylaşma oranlarının değiştirilmesine ilişkin anlaşmaların ancak mal rejimi sözleşmesiyle ve bu sözleşmede açıkça öngörülmesiyle mümkün olduğunu vurgular. Tasarının 277. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

TMK m. 276 ile 277 arasındaki fark tek bir cümlede toplanır: **ölümde doğrudan yarı yarıya paylaşma yapılır, boşanmada ise önce kişisel mallar geri alınır.** Bu ayrım hesabı kökten değiştirir. Boşanmada bir eş, edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel mal sayılacak değerlerini (evlenmeden önce sahip olduğu mallar, miras ve bağış yoluyla edindikleri, manevi tazminat alacakları ve kişisel malların yerine geçen değerler) ortaklıktan çekip alır; ancak bundan sonra kalan kütle ikiye bölünür. Bu nedenle dosyada ilk yapılacak iş her malın kaynağını belgelemektir: miras ilamı, bağış senedi, evlilik öncesi tapu kaydı, satış bedelinin banka kaydı. İkinci uyarı üçüncü fıkraya ilişkindir: paylaşma oranını değiştiren anlaşma, mal rejimi sözleşmesinde **açıkça** öngörülmüş olmalıdır; sözleşmenin ruhundan çıkarılan veya sonradan yapılan yan anlaşmalarla bu oran değiştirilemez. Üçüncü olarak süreye dikkat edilmelidir: tasfiye alacağı boşanmanın kişisel sonuçlarına ilişkin bir yıllık süreye değil on yıllık zamanaşımına tabidir ve süre boşanma davasının açıldığı tarihten işler.

II. Uygulama Alanı

- **Boşanma:** Mal ortaklığı boşanmayla sona ererse bu madde uygulanır (TMK m. 277/1).
- **İptal:** Evliliğin iptali hâlinde de aynı kural geçerlidir (TMK m. 277/1).

- **Mal ayrılığına geçiş:** Kanun veya mahkeme kararıyla geçiş de kapsamdadır (TMK m. 277/1).
- **Mahkeme kararı:** Haklı sebep varsa hâkim rejimin mal ayrılığına dönüşmesine karar verir (TMK m. 206).
- **Kapsam dışı:** Ölüm ve başka bir mal rejiminin kabulü ayrı hükme tabidir (TMK m. 276).
- **Sona erme anı:** Boşanma ve iptalde rejim dava tarihinde sona erer (TMK m. 271).

III. Birinci Aşama: Kişisel Malların Geri Alınması

- **Hak:** Her eş, kişisel malı sayılacak olanları ortaklık mallarından geri alır (TMK m. 277/1).
- **Ölçü:** Kişisel mal kavramı edinilmiş mallara katılmadaki gibi belirlenir (TMK m. 220).
- **Kapsam:** Evlenmeden önceki mallar, miras ve bağışlar, manevi tazminat alacakları.
- **İkame değer:** Kişisel malların yerine geçen değerler de kişisel maldır.
- **İspat:** Malın kişisel mal olduğunu iddia eden bunu kanıtlar (TMK m. 261).
- **Belgeler:** Miras ilamı, bağış senedi, evlilik öncesi tapu kaydı, banka kayıtları.

IV. İkinci Aşama: Kalanın Paylaşılması

- **Kural:** Geri kalan ortaklık malları eşler arasında yarı yarıya paylaşılır (TMK m. 277/2).
- **Hesap:** Tasfiye anındaki değerden mala ilişkin ödenmemiş borç düşülür.[3]
- **Sonuç:** Kalan tutarın yarısı ortaklık payı alacağıdır.
- **Değer anı:** Değerler tasfiye anına göre bulunur (TMK m. 275).
- **Denkleştirme:** Kesimler arası aktarımlar önce denkleştirilir (TMK m. 273).
- **Katkı:** Değer artış payından doğan borçlar da hesaba katılır (TMK m. 274).

V. Farklı Paylaşma Oranı

- **Koşul:** Anlaşma ancak mal rejimi sözleşmesinde açıkça öngörülmüşse geçerlidir (TMK m. 277/3).
- **Fark:** Ölüm hâlindeki düzenlemeye göre daha sıkı bir koşuldur (TMK m. 276).
- **Amaç:** Boşanmada zayıf durumdaki eşin korunması (S. Sayısı 723, s. 106).

3 Yargıtay 8. HD, 03.11.2014, E. 2014/15924, K. 2014/19710.

- **Şekil:** Sözleşme noterde düzenleme veya onaylama biçiminde yapılır (TMK m. 205).
- **İleriye etki:** Sonradan yapılan rejim sözleşmeleri ileriye etkilidir.[4]
- **Yan anlaşma:** Sözleşme dışında yapılan protokollerle oran değiştirilemez.

VI. Mal Ayrılığına Geçiş Yolu

- **Dayanak:** Haklı sebep varsa hâkim mal ayrılığına geçişe karar verir (TMK m. 206).
- **Haklı sebepler:** Sınırlı sayıda değildir, örnekleme yoluyla sayılmıştır.[5]
- **Bilgi vermeme:** Diğer eşin malvarlığı hakkında bilgi vermemesi haklı sebeptir (4721 s. K. m. 206).
- **Sıra:** Önce geçişe, sonra tasfiyeye karar verilir.[6]
- **Yarar:** Boşanma davası açmadan malvarlığını koruma imkânı sağlar.
- **Alacaklılar:** Rejim değişikliği alacaklıların haklarını etkilemez (4721 s. K. m. 213).

VII. Usul

- **Görev:** Tasfiye istemleri aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Ön koşul:** Boşanma hükmü kesinleşmeden tasfiyeye karar verilemez.[7]
- **Nitelendirme:** İstemin ayni mi alacak mı olduğu sonucu belirler.[8]
- **Ayın istemi:** Ortaklık mallarında elbirliği mülkiyeti bulunduğundan tasfiye ayni sonuç doğurur.[9]
- **Zamanaşımı:** On yıl; süre rejimin sona erdiği tarihten işler.[10]
- **Deliller:** Noter sözleşmesi, tapu, trafik ve banka kayıtları getirtilir.

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Boşanmada mal ortaklığının tasfiyesinde dosya iki sütun hâlinde kurulmalıdır. Birinci sütun geri alınacak kişisel mallardır: evlenmeden önce sahip olunan değerler, miras ve bağış yoluyla edinilenler, manevi tazminat alacakları ve bunların yerine geçen mallar. Her biri için kaynak belgelenmelidir; çünkü ispat yükü kişisel mal iddiasında bulunandadır ve belgelenemeyen değer ortaklık malı sayılarak yarısı karşı tarafa gider. İkinci sütun paylaşılacak ortaklık mallarıdır; burada malın

4 Yargıtay 8. HD, 07.06.2017, E. 2016/10565, K. 2017/8506.
5 Yargıtay 8. HD, 09.03.2021, E. 2020/1407, K. 2021/2097.
6 Yargıtay 8. HD, 13.02.2018, E. 2016/12480, K. 2018/2048.
7 Yargıtay 8. HD, 20.12.2012, E. 2012/3957, K. 2012/12686.
8 Yargıtay 8. HD, 13.11.2012, E. 2012/3401, K. 2012/10430.
9 Yargıtay 2. HD, 19.09.2024, E. 2023/626, K. 2024/6099.
10 Yargıtay 2. HD, 17.04.2008, E. 2007/5877, K. 2008/5526.

tasfiye anındaki değerinden ona ilişkin ödenmemiş borç düşülmelidir, aksi hâlde hesap brüt değer üzerinden yapılır ve borç yükü tek bir eşin üzerinde kalır. Talep kurulurken malın hangi rejim döneminde edinildiğine bakılmalıdır: mal ortaklığı döneminde edinilen mallarda elbirliği mülkiyeti bulunduğu için ayni istem mümkündür, buna karşılık sözleşmeden önceki dönemde edinilenlerde hak kural olarak alacak hakkıdır; bu yüzden talebi terditli kurmak en güvenli yoldur. Süre bakımından acele gerekmese de erteleme yapılmamalıdır: tasfiye alacağı boşanmanın bir yıllık süresine değil on yıllık zamanaşımına tabidir ve süre boşanma davasının açıldığı tarihte işlemeye başlar.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
03.11.2014 · E. 2014/15924 · K. 2014/19710

Boşanmada ortaklık mallarının tasfiye anındaki değerleri bulunur ve borç düşüldükten sonra kalanın yarısı ortaklık payı alacağı olarak hükmedilir

Eşler arasında mal ortaklığı sözleşmesi vardı. Boşanma davası 13.10.2009'da açılmıştır. Tasfiyeye konu taşınmaz ile araç sözleşme döneminde edinilmişti; aracın alımında kullanılan kredi borcunun bir bölümü henüz ödenmemişti. Mahkeme taşınmaz ve araç yönünden davacı lehine alacağa hükmetmiştir.

> *"...dava konusu araç ve taşınmazın mal ortaklığı rejimine tabi olup usulüne uygun biçimde tasfiye tarihindeki değerlerinin (TMK'nun 275.md) belirlendiği, aracın alımında kullanılan ancak bir miktarı henüz ödenmeyen kredi borcunun aracın tasfiye tarihindeki belirlenen değerinden düşürülerek bulunan toplam alacak miktarının yarısı oranındaki bölümünün (TMK'nun 277. md) ortaklık payı alacağı olarak hüküm altına alınmış olmasında..."*

DEĞERLENDİRME Karar, TMK m. 277'nin hesabını adım adım gösterir ve maddeyi açıkça anar. Önce ortaklık mallarının tasfiye anındaki değeri bulunur, sonra o mala ilişkin ödenmemiş borç bu değerden düşülür, kalan tutarın yarısı ortaklık payı alacağı olarak hükmedilir. Daire bu yöntemi isabetli bulmuş ve hükmün taşınmaz ile araca ilişkin bölümünü onamıştır. Uygulamada sık yapılan hata, borcu düşmeden brüt değer üzerinden yarı pay hesaplanmasıdır.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
19.09.2024 · E. 2023/626 · K. 2024/6099

Tasfiyede ayın istemenin istisnaları sınırlıdır; paylı maldaki üstün yarar ile aile konutu ve ev eşyası dışında ayni hak istenemez

Eşler 2006'da evlenmiş, 2010'da mal ortaklığı sözleşmesi yapmışlardı. Boşanma davası 2012'de açıldı ve 2013'te kesinleşmiştir. Tasfiyeye konu taşınmaz ise sözleşmeden önce, edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde alınmıştı. Davacı yalnız tapu iptali ve tescil istemiştir.

> *Mal rejiminin tasfiyesi isteğinde bulunan eşe ya da mirasçılarına tanınan hak ayni olmayıp kişisel alacak hakkı olduğuna yönelik kuralın istisnaları 4721 sayılı Kanun'un 226 ncı maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen alacaklı eşin tasfiyeye konu paylı malda üstün yararını kanıtlaması ve aynı Kanun'un 240 ncı maddesinde düzenlenen aile konutu veya eşyanın söz konusu olması halinde tahdidi olarak belirtilmiş olup temyize konu davadaki somut olayda, açıklanan istisnai durumlar da mevcut değildir.*

DEĞERLENDİRME Boşanma hâlinde talebin nasıl kurulacağını belirleyen karar budur. Mal ortaklığında ortaklık malları elbirliği mülkiyetine tabi olduğundan tasfiye ayni sonuç doğurur; buna karşılık edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde edinilen mallar bakımından hak kişisel alacaktır ve ayın ancak iki hâlde istenebilir: paylı malda üstün yararın kanıtlanması ile aile konutu ve ev eşyası. Bu nedenle dava dilekçesinde yalnız tapu iptali ve tescil istenmesi, malın hangi rejim döneminde edinildiği yanlış değerlendirilmişse davanın tümden reddine yol açabilir; talep terditli kurulmalıdır.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
09.03.2021 · E. 2020/1407 · K. 2021/2097

Mal ayrılığına geçiş için haklı sebepler sınırlı sayıda değildir; hâkim her somut olayı kendi koşullarında değerlendirir

Eşler 1965'te evlenmişti ve on yıldan fazla süredir fiilen ayrı, farklı ülkelerde yaşıyorlardı. Evlilik kayden sürüyordu. Taşınmazın kira gelirlerinin tamamını bir eş alıyor, diğerinin kiralamasına engel oluyordu. Diğer eş mal ayrılığı rejimine geçilmesini ve taşınmazın yarı hissesinin adına tescilini istemiştir.

> *Evlilik birliği devam ederken mali yönlerden sorunlar yaşanması, malvarlıkları hususunda anlaşmazlıklar çıkması hem doğrudan eşleri hem de eşlerin alacaklısı konumunda olan üçüncü kişileri etkileyebilmektedir. Aile kurumu toplumun temel yapı taşı olup, birliğin devamlılığı ve korunmasının önemi açısından yaşanacak mali sıkıntılar, haciz, iflas vb. durumlarda uygulanmak ve eşlerin veya alacaklıların mevcut mal rejiminden zarar görmelerini önlemek amacıyla Türk Medeni Kanunu olağanüstü mal rejimi kurumunu benimsemiştir. TMK'nin 206. maddesinde belirtilmiş olan haklı nedenlerin bulunması durumunda eşlerden birinin istemi üzerine hakim, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir. Maddede, haklı nedenler tahdidi olarak sayılmamış bunun yerine örnekleme yoluyla gösterilmesi tercih edilmiştir. Eşlerden birinin iradi olarak veya irade dışı nedenlerle evlilik birliğinde edinilen malvarlıklarına esaslı zarar vermeleri ya da verme olasılıklarının yüksek bulunduğu durumlarda olağanüstü mal rejimine geçişe karar verilmelidir. Hakime, geniş takdir yetkisinin tanınması bakımından, haklı nedenlerin varlığında bağlayıcı nitelikte sınırlama yapılmamış olması isabetli olmuştur. Mahkemece, her somut olay kendi koşulları içinde değerlendirilerek ve eşlerin mali çıkarları gözetilerek, mevcut mal rejiminin mal ayrılığı rejimine dönüşüm talebi hakkında olumlu veya olumsuz karar verilme-*

lidir. Evlilik malları üzerinde telafisi güç ve ciddi hak kaybına neden olacak hususlar mal ayrılığı rejimine geçiş talebinin kabulü için önemlidir.

DEĞERLENDİRME TMK m. 277 üç sona erme hâlini kapsar ve bunlardan biri mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçiştir. Bu karar, o geçişin koşullarını ayrıntılı biçimde açıklar: kanun haklı sebepleri sınırlı olarak saymamış, örnekleme yoluyla göstermiştir; hâkime geniş takdir yetkisi tanınmıştır. Ölçüt, evlilik malları üzerinde telafisi güç ve ciddi hak kaybı doğuracak bir durumun bulunmasıdır. Mal ortaklığında bu yol özellikle önemlidir; çünkü ortaklık mallarına tek başına tasarruf edemeyen eş için rejim değişikliği, boşanma davası açmadan malvarlığını koruyabilmenin tek yoludur.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
13.02.2018 · E. 2016/12480 · K. 2018/2048

Önce mal ayrılığına geçiş istemi karara bağlanır, sonra tasfiye istemi incelenir

Aynı uyuşmazlığın ilk temyiz incelemesinde mahkeme, eşin ayni hak isteyemeyeceği gerekçesiyle davayı tümden reddetmişti. Oysa davacı önce mal ayrılığı rejimine geçilmesini, ardından tasfiye ve tapu iptali istemişti. Mahkeme, diğer eşin malvarlığı ve gelirler hakkında bilgi vermekten kaçınıp kaçınmadığını tanıklara ayrıntılı olarak sormamıştı.

> *Mahkemece yapılacak iş, davacı tanıkları yeniden usulüne uygun şekilde dinleyerek tanıklardan davacı tarafın iddia ettiği hususların ayrıntılı olarak sorulup belirlenmeye çalışılması, 1965 yılında evlenen tarafların uzun yıllardan beri ayrı ülkelerde yaşıyor oldukları ve TMK 206 maddesindeki haklı sebeplerin örnekleme yoluyla sayıldığı gözetilerek davacı tarafın ilk talebi olan mal ayrılığı rejimine geçiş hakkında öncelikle karar verilmesi, oluşacak kanaate göre de tasfiye isteği hakkında olumlu olumsuz bir karar verilmesidir.*

DEĞERLENDİRME Karar, iki istemin sırasını belirler: mal ayrılığına geçiş ile tasfiye birlikte istenmişse hâkim önce rejim değişikliğine karar vermeli, ancak ondan sonra tasfiyeyi incelemelidir. Çünkü tasfiye, rejimin sona ermesine bağlıdır. Kararda ayrıca TMK m. 206'daki haklı sebeplerin örnekleme yoluyla sayıldığı ve bunlardan birinin diğer eşin malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermekten kaçınması olduğu vurgulanmıştır; bu, mal ortaklığında bilgi vermeyen eşe karşı elverişli bir dayanaktır.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
20.12.2012 · E. 2012/3957 · K. 2012/12686

Tasfiye davasının görülebilmesi için açılmış ve kesinleşmiş bir boşanma davası bulunmalıdır; sulh sözleşmesi rejimi sona erdirmez

Eşler halen evliydi ve aralarında açılmış bir boşanma davası yoktu. Fiilen ayrı yaşıyorlardı. Yargılama sırasında sunulan 29.07.2010 tarihli sulh sözleşmesiyle taraflar

taşınmaz ve paraların paylaşımında anlaşmış görünüyordu. Mahkeme, bu sözleşmeye dayanarak mal rejimi tasfiyesi davasını kabul etmiştir.

> *TMK.nun 225/2. maddesi uyarınca eşler arasındaki mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarihte sona erer. Boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren de açılacak mal rejimi davası ile mal rejiminin tasfiyesi yoluna gidilir. Şu halde, mal rejimi tasfiyesinin yapılması için ortada en azından açılmış bir boşanma davasının bulunması, bu arada henüz boşanma davası sonuçlanmadan açılmış bir mal rejimi davası var ise, boşanma davasının kesinleşmesinin sonucunun beklenilmesi, mal rejimi davası bu safhada açılmamış ise, boşanma hükmünün kesinleşmesinden itibaren mal rejimi davasının açılması gerektiği açıklanan Kanun hükümleri gereğidir.*

Değerlendirme TMK m. 277 boşanma veya evliliğin iptali hâlinde uygulanır; ancak bunun için önce rejimin gerçekten sona ermiş olması gerekir. Daire bu ön koşulu net biçimde ortaya koymuştur: rejim boşanma davasının açıldığı tarihte sona erer, tasfiye davası ise boşanma hükmü kesinleştikten sonra görülebilir. Boşanma davası açılmadan yapılan bir sulh sözleşmesi mal ayrılığına geçiş niteliğinde olmadığından rejimi sona erdirmez ve tek başına tasfiyeye dayanak olamaz. Evlilik sürerken tasfiye isteniyorsa doğru yol TMK m. 206'ya dayalı olağanüstü mal rejimine geçiştir.

6 **Yargıtay 8. Hukuk Dairesi**
07.06.2017 · E. 2016/10565 · K. 2017/8506

Mal ayrılığına geçiş sözleşmesi ileriye etkilidir ve alacaklıların haklarını etkilemez

Eşler 1984'te evlenmiş, 2014'te noterde mal ayrılığı sözleşmesi yapmışlardı. Eşlerden birinin alacaklıları, bu sözleşmenin muvazaalı olduğunu ve kendi haklarını ortadan kaldırdığını ileri sürerek geçersizliğinin tespitini istemiştir. Mahkeme sözleşmenin geçersizliğine karar vermiştir.

> *Edinilmiş mallara katılma rejimi dışındaki diğer mal rejimlerinin benimsenmesine ilişkin sonradan yapılan sözleşmeler ancak ileriye etkili olarak yapıldığı tarihten sonraki dönem için sonuç doğurur. Dolayısıyla davalılar arasında yapılan mal ayrılığı sözleşmesi yapıldığı tarihten sonrası için geçerlidir. Bundan ayrı, 4721 sayılı TMK'nun 213.maddesi "Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi, eşlerden birinin veya ortaklığın alacaklılarının, üzerinden haklarını alabilecekleri malları sorumluluk dışında bırakamaz. Kendisine böyle mallar geçmiş olan eş, borçlardan kişisel olarak sorumludur; ancak, söz konusu malların borcu ödemeye yetmediğini ispat ettiği takdirde, bu ölçüde kendisini sorumluluktan kurtarabilir." hükmünü amirdir. Açıklanan hususlar karşısında, davalılar arasında yapılan mal ayrılığı sözleşmesinin davacıların haklarını etkilemesi söz konusu değildir.*

Değerlendirme Karar iki şeyi birden gösterir. Birincisi, sözleşmeyle mal ayrılığına geçiş ileriye etkilidir; geçmiş dönem kendi rejimine tabi kalır. İkincisi,

alacaklılar bakımından kanun zaten bir güvence kurmuştur: rejimin kurulması, değiştirilmesi veya tasfiyesi, alacaklıların üzerinden haklarını alabilecekleri malları sorumluluk dışında bırakamaz (4721 s. K. m. 213). Bu nedenle alacaklıların ayrıca sözleşmenin geçersizliğini dava etmekte hukuki yararı yoktur. Mal ortaklığı tasfiyesinde de aynı güvence işler; ortaklık borçları paylaşmayla ortadan kalkmaz.

7 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
13.11.2012 · E. 2012/3401 · K. 2012/10430

Boşanmadan sonra açılan davada istem alacakla sınırlandırılmışsa dava mülkiyete değil alacağa ilişkindir

Eşler 2003'te boşanmıştı. Boşanmadan sonra, evlilik sırasında birlikte üye oldukları kooperatif yoluyla edinilen taşınmaz nedeniyle bir eş dava açmıştır. Dava dilekçesinde hem mal ortaklığının tasfiyesi hem alacak ve sebepsiz zenginleşme denilmişti. Davacı yargılama oturumunda istemini ödediği paraların geri alınmasıyla sınırlamıştır. Mahkeme taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinin kesin yetkili olduğu gerekçesiyle yetkisizlik kararı vermiştir.

> *Dava, dava dilekçesinin konu kısmından da anlaşılacağı üzere eşlerin boşanması nedeniyle mal ortaklığının tasfiyesi olarak açılmış ancak, nitelendirmenin tam olarak yapılmadığı bu ibarenin yanında alacak ve sebepsiz zenginleşme davası olarakta nitelendirildiği anlaşılmıştır. Eşlerin Kadıköy 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin Yargıtay denetiminden geçerek 27.06.2003 tarihinde kesinleşen 2002/1581 Esas ve 2002/1378 Karar sayılı ilamı ile boşandıkları, daha sonra her iki eşin birlikte üyesi oldukları kooperatif yoluyla edinilen taşınmaz nedeniyle davacının alacak isteğinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Kural olarak 01.01.2002 öncesi geçerli bulunan 743 sayılı TKM.nin 170. maddesi gereğince mal ayrılığından kaynaklanan katkı alacağı ile, 4721 sayılı TMK.nun yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihinden sonra yasal mal rejimi olarak kabul edilen edinilmiş mallardan ve değer artış payından kaynaklanan alacaklar nedeniyle ayîn (mülkiyet) hakkı istenemeyeceği açıktır. Eşlerin katkı alacağı ya da katılma alacağından kaynaklanan hakkı şahsi nitelikte bulunan alacak hakkıyla sınırlıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, boşanma sonrası açılan tasfiye davalarında nitelendirmenin sonucu nasıl değiştirdiğini gösterir. Dilekçede "mal ortaklığının tasfiyesi" yazması tek başına yeterli değildir; malların hangi rejim döneminde edinildiği ve istemin ayni mi alacak mı olduğu belirleyicidir. Mal ayrılığı veya edinilmiş mallara katılma dönemine ait mallarda hak şahsi alacaktır ve mülkiyet istenemez. Bu ayrım aynı zamanda görevli ve yetkili mahkemeyi de etkiler.

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.04.2008 · E. 2007/5877 · K. 2008/5526

Tasfiyeden doğan alacaklar on yıllık zamanaşımına tabidir; süre mal rejiminin sona erdiği tarihte başlar

Eşlerin boşanmasına ilişkin yabancı mahkeme kararının tenfizi 21.02.2003'te kesinleşmişti. Tasfiyeye ilişkin dava 17.10.2005'te açılmıştır. Davalı, boşanma hükmünün

kesinleşmesinden itibaren bir yıllık sürenin geçtiğini ileri sürerek zamanaşımı definde bulunmuştur. Mahkeme bu defi kabul edip davayı zamanaşımından reddetmiştir.

> *Katılma alacağının zamanaşımı konusunda 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununda bir hüküm mevcut değildir. Borçlar Kanununun 125. maddesi uyarınca; kural olarak alacak davaları on senelik zamanaşımına tabidir. Borçlar Kanununun 125. maddesindeki "bu konuda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde her dava on senelik müruru zamana tabidir" hükmündeki (her dava) sözcüklerini "bütün alacaklar" tarzında anlamak gerekir. Zamanaşımının başlangıcı da mal rejiminin sona erdiği tarihtir. (MK.m.225)...*

DEĞERLENDİRME Boşanmadan sonra tasfiye davasının ne zamana kadar açılabileceği sorusunun cevabı budur: mal rejiminin tasfiyesinden doğan alacaklar, boşanmanın kişisel sonuçlarına ilişkin bir yıllık süreye değil genel on yıllık zamanaşımına tabidir ve süre rejimin sona erdiği tarihten, yani boşanma davasının açıldığı tarihten işlemeye başlar. Mal ortaklığında da aynı ölçü geçerlidir; ancak ortaklık mallarında elbirliği mülkiyetine dayanan ayni istemler bakımından durum farklıdır, çünkü mülkiyete dayanan istemler zamanaşımına uğramaz.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 205:** Mal rejimi sözleşmesinin şekli.
- **TMK m. 206:** Olağanüstü mal rejimine geçiş.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 261:** İspat.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.
- **TMK m. 273:** Denkleştirme.
- **TMK m. 274:** Değer artış payı.
- **TMK m. 275:** Değer belirlenmesi.
- **TMK m. 276:** Ölüm hâlinde paylaşma.
- **TMK m. 278:** Kişisel malların payına mahsuben verilmesi.

MADDE

278

E. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
VII. Paylaşma usulü
1. Kişisel mallar

KANUN METNİ

Mal ortaklığının eşlerden birinin ölümüyle sona ermesi hâlinde sağ kalan eş, edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel malı sayılabilecek olanların payına mahsuben kendisine verilmesini isteyebilir.

MADDE ÖZETİ

Mal ortaklığı ölümle sona ererse sağ kalan eş, edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel malı sayılabilecek olanların payına mahsuben kendisine verilmesini isteyebilir (m. 278). Bu bir bağış değil mahsup işlemidir: istenen malın değeri sağ eşin tasfiye payından düşülür. Uygulamada önce tasfiye payı hesaplanır, sonra bu payın istenen malın terekeye kalan bölümünü karşılayıp karşılamadığına bakılır.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Özgüleme	Malın payına mahsuben bir kişiye verilmesi (TMK m. 278).
Kişisel mal	Edinilmiş mallara katılmada kişisel sayılan değerler (TMK m. 220).
Tasfiye payı	Sağ eşin ortaklık mallarındaki yarı payı (TMK m. 276).
Mahsup	Verilen malın değerinin paydan düşülmesi (TMK m. 278).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 278- Madde İsviçre Medenî Kanununun 243 üncü maddesinden aynen alınmıştır. Madde mal ortaklığının ölümle son bulması hâlinde, sağ kalan eşin, edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel malı sayılabilecek olanların payına mahsuben kendisine verilmesini hükme bağlamıştır. Bu hüküm sayesinde, eşin ortaklık mallarından kendisine isabet edecek payının verilmesi yerine, bu payına mahsuben, edinilmiş

1 Yargıtay 2. HD, 27.09.2023, E. 2023/5998, K. 2023/4232.

> mallara katılma rejiminde eşlerin kişisel malı sayılabilecek malların bunun sahibi olan eşe verilmesi mümkün olacaktır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 106*

Gerekçe hükmün mantığını tek cümlede toplar: eşe verilecek olan **pay** değişmez, değişen yalnız payın hangi biçimde ödeneceğidir. Mal ortaklığında kişisel mallar da ortaklığa girip elbirliği mülkiyetine tabi olduğundan, ölümle birlikte eşin kendi getirdiği mal bile terekenin bir parçası hâline gelir. Gerekçe bu sonucun sert etkisini yumuşatmak için, sağ kalan eşe payını nakit olarak değil, kendi geçmişiyle bağlantılı mallar olarak alma imkânı tanındığını belirtir. Gerekçedeki "bunun sahibi olan eşe" ifadesi de dikkat çekicidir: istenebilecek mallar herhangi bir ortaklık malı değil, yasal rejimde o eşin kişisel malı sayılabilecek olanlardır. Tasarının 278. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun'da bu hükmün doğrudan karşılığı vardı: mal ortaklığının sona ermesini düzenleyen 224. madde. Hüküm, hayatta kalan eşe, kendi tarafından ortaklığa konulan malların hissesinden mahsup edilmek üzere kendisine tahsisini isteme hakkı tanıyordu. Yapı aynıdır: bir talep hakkı, mahsup esası ve yalnız sağ kalan eş lehine tanınmış olması. İki fark vardır. Birincisi ölçüde: eski hüküm "kendi tarafından ortaklığa ithal edilen mallar" diyerek somut bir kaynak ölçüsü kullanırken, yeni madde ölçüyü yasal mal rejimine, yani edinilmiş mallara katılmadaki kişisel mal kavramına bağlamıştır; böylece miras ve bağış yoluyla sonradan edinilen değerler de kapsama girer. İkincisi kapsamda: eski Kanun aile konutu ve ev eşyası için ayrı bir hüküm öngörmemişken, yeni Kanun bunlar bakımından sağ kalan eşe daha güçlü bir hak tanımıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Hayatta kalan karı veya koca, kendi tarafından ortaklığa ithal edilen malların mahsubu hissesinden icra edilmek üzere, kendisine tahsisini isteyebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 224

	743 sayılı Kanun m. 224	4721 sayılı Kanun m. 278
Hak sahibi	Hayatta kalan eş	Sağ kalan eş
Ölçü	Ortaklığa kendisinin kattığı mallar	Yasal rejimde kişisel mal sayılabilecekler
Nitelik	Hisseden mahsup	Payına mahsuben
Miras ve bağış	Açıkça kapsanmaz	Kapsanır
Konut ve eşya	Ayrı hüküm yok	Ayrı ve güçlü hüküm var (m. 279)
Diğer mallar	Düzenlenmemiş	Üstün yarar hâlinde istenebilir (m. 280)

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; ölçü yasal mal rejimine bağlandı	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Uygulama hâli	Mal ortaklığının ölümle sona ermesi	TMK m. 278
Hak sahibi	Yalnız sağ kalan eş	TMK m. 278
Konu	Kişisel malı sayılabilecek olanlar	TMK m. 220
Nitelik	Payına mahsuben verilme	TMK m. 278
Mehaz	İsviçre Medenî Kanunu m. 243	S. Sayısı 723, s. 106
Amaç	Payın nakit yerine ayın olarak alınabilmesi	S. Sayısı 723, s. 106
Hesap sırası	Önce tasfiye payı, sonra mahsup	Yargıtay 2. HD, K. 2023/4232
Sınır	Tasfiye payını aşan bölüm özgülenemez	Yargıtay 8. HD, K. 2019/11385
Sözleşme	Özgüleme sözleşmeyle somutlaştırılabilir	Yargıtay 8. HD, K. 2017/7920
Görev	Aile mahkemesi	Yargıtay 8. HD, K. 2017/5037
Konut ve eşya	Ayrı ve daha güçlü bir hüküm uygulanır	TMK m. 279

TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 243. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe, maddenin mal ortaklığının ölümle son bulması hâlinde sağ kalan eşin, edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel malı sayılabilecek olanların payına mahsuben kendisine verilmesini hükme bağladığını belirtir ve hükmün amacını şöyle açıklar: bu sayede eşin ortaklık mallarından kendisine isabet edecek payının verilmesi yerine, bu payına mahsuben, edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin kişisel malı sayılabilecek malların bunun sahibi olan eşe verilmesi mümkün olacaktır. Tasarının 278. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314). 1

DİKKAT

Bu madde sağ kalan eşe **yeni bir değer** vermez; yalnız payını hangi biçimde alacağını seçme imkânı tanır. Mal ortaklığında kişisel mallar da ortaklığa girip elbirliği mülkiyetine tabi olduğundan, ölüm hâlinde eşin kendi getirdiği mal bile

kural olarak yarı yarıya paylaşıma girer. TMK m. 278, bu sonucu yumuşatır: eş, edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel malı sayılabilecek değerlerin kendisine verilmesini isteyebilir, ama bunların değeri tasfiye payından düşülür. İki pratik uyarı: birincisi, istem tasfiye payına dayanır, miras payına değil; bu ayrım görevli mahkemeyi ve talebin kaderini belirler, dilekçede açıkça yazılmalıdır. İkincisi, özgülemenin sınırı tasfiye payıdır; pay, istenen malın terekeye kalan bölümünü karşılamıyorsa malın tamamı sağ kalan eşe verilemez, ancak yarısı tescil edilir. Aile konutu ve ev eşyası bakımından daha güçlü bir hüküm bulunduğu da unutulmamalıdır.

II. Hakkın Koşulları

- **Sona erme sebebi:** Mal ortaklığı eşlerden birinin ölümüyle sona ermiş olmalıdır (TMK m. 278).
- **Hak sahibi:** Hak yalnız sağ kalan eşe tanınmıştır; mirasçılar bu hakkı kullanamaz.
- **Konu:** Edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel mal sayılabilecek değerler (TMK m. 220).
- **Nitelik:** İstem payına mahsubendir; bedelsiz bir edinim değildir.
- **Talep:** Hak kendiliğinden işlemez, sağ eşin istemi gerekir.
- **Boşanma:** Boşanmada kişisel mal sayılacaklar zaten geri alınır (TMK m. 277).

III. Talep Edilebilecek Mallar

- **Ölçü:** Yasal rejimde kişisel mal sayılan değerler esas alınır (TMK m. 220).
- **Kapsam:** Evlenmeden önceki mallar, miras ve bağışla edinilenler, manevi tazminat alacakları.
- **İkame değer:** Kişisel malların yerine geçen değerler de bu kapsamdadır.
- **Kişisel kullanım:** Yalnız bir eşin kişisel kullanımındaki eşyalar zaten ortaklığa girmez (TMK m. 260).
- **Konut ve eşya:** Aile konutu ve ev eşyası için ayrı ve daha güçlü bir hüküm vardır (TMK m. 279).
- **Diğer değerler:** Üstün yarar kanıtlanırsa başka mallar da istenebilir (TMK m. 280).

IV. Hesaplama

- **Birinci adım:** Malların ortaklık malı olup olmadığı sona erme tarihine göre belirlenir (TMK m. 271).

- **İkinci adım:** Değerler tasfiye anına, yani karara en yakın tarihe göre saptanır (TMK m. 275).
- **Üçüncü adım:** Sağ eşin tasfiye payı bu değerler üzerinden hesaplanır (TMK m. 276).
- **Dördüncü adım:** Payın istenen malın terekeye kalan bölümünü karşılayıp karşılamadığına bakılır.[2]
- **Sonuç:** Pay yetiyorsa malın tamamı, yetmiyorsa yarısı sağ eşe verilir.[3]
- **Fark:** Payı aşan bölüm için mirasçıların rızası ya da ayrı bir istem gerekir.

V. Sözleşmeyle Düzenleme

- **İmkân:** Özgüleme mal rejimi sözleşmesinde önceden somutlaştırılabilir.[4]
- **İçerik:** Hangi malların ortaklık malı sayılacağı ve ölümde kime verileceği yazılabilir.
- **Bağlayıcılık:** Mahkeme tasfiyeyi hem kanuna hem sözleşmeye göre yapar.
- **Şekil:** Sözleşme noterde düzenleme veya onaylama biçimindedir (TMK m. 205).
- **Sınır:** Sözleşme paylaşma oranını değiştirse de altsoyun saklı payını zedeleyemez (TMK m. 276).
- **Tereke düzenlemesi:** Ölüme bağlı tasarruf niteliğindeki kayıtlar mal rejimi sözleşmesi sayılmaz.[5]

VI. Usul

- **Görev:** İstem tasfiye payına dayandığından aile mahkemesi görevlidir.[6]
- **Miras payından fark:** Miras payına mahsuben özgüleme ayrı bir kurumdur (4721 s. K. m. 652).
- **Taraflar:** Dava sağ eş ile mirasçılar arasında görülür.
- **Talep:** Tasfiye ve özgüleme istemleri aynı davada birleştirilebilir.
- **Deliller:** Mirasçılık belgesi, noter sözleşmesi, tapu ve banka kayıtları getirtilir.
- **Değerleme:** Keşif ve bilirkişi incelemesi yapılır (TMK m. 275).

> **UYGULAMA NOTU**
>
> Bu maddeye dayanarak dava açılacaksa dilekçe iki ayrı istem hâlinde kurulmalıdır: birincisi mal ortaklığının tasfiyesi, ikincisi belirli malların tasfiye payına mahsuben sağ kalan eşe verilmesi. İkinci istem mutlaka "tasfiye payıma mahsuben" denilerek

2 Yargıtay 2. HD, 27.09.2023, E. 2023/5998, K. 2023/4232.
3 Yargıtay 8. HD, 16.12.2019, E. 2019/6130, K. 2019/11385.
4 Yargıtay 8. HD, 30.05.2017, E. 2016/13151, K. 2017/7920.
5 Yargıtay HGK, 14.05.2014, E. 2013/1077, K. 2014/664.
6 Yargıtay 8. HD, 04.04.2017, E. 2015/11337, K. 2017/5037.

yazılmalıdır; "miras payıma mahsuben" ifadesi davayı başka bir mahkemenin görev alanına taşır ve zaman kaybettirir. İstenecek mallar seçilirken ölçü, o malın edinilmiş mallara katılma rejiminde sağ kalan eşin kişisel malı sayılıp sayılmayacağıdır: evlenmeden önce sahip olunan, miras veya bağış yoluyla edinilen değerler ile bunların yerine geçen mallar bu kapsamdadır; kaynağı belgeleyen mirasçılık belgesi, bağış senedi veya evlilik öncesi tapu kaydı dosyaya konulmalıdır. Beklenti de doğru kurulmalıdır: istenen malın değeri tasfiye payından düşülecektir ve payı aşan bölüm özgülenemez; muris adına kayıtlı bir taşınmazın yarısı zaten sağ kalan eşin payı olduğundan, kalan yarı ancak pay yetiyorsa alınabilir. Aile konutu ve ev eşyası söz konusuysa doğrudan ilgili hükme dayanılmalıdır; orada sağ kalan eşe öncelikle mülkiyet isteme hakkı tanınmıştır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
27.09.2023 · E. 2023/5998 · K. 2023/4232

Önce sağ eşin tasfiye payı hesaplanır, sonra bu payın malın mirasçılara kalan yarısını karşılayıp karşılamadığı değerlendirilir

Eşler 1973'te evlenmiş, 2002'de noterde mal ortaklığı sözleşmesi yapmışlardı. Eşlerden biri 2006'da ölmüştür. Sağ kalan eş, ortaklık mallarının tasfiyesini ve aile konutu ile bir dükkânın payına mahsuben kendisine verilmesini istemiştir. Dosya birkaç kez bozulmuştur; kararda önceki bozma ilamının gerekleri de aktarılmıştır.

> *Mahkemece, 809 ada 1744 parsel 2 nolu bağımsız bölüm ortaklık malı olduğu kabul edilerek öncelikle mal rejiminin sona erdiği tarihteki durumlarına göre 2 nolu mesken ve Citibanktaki paranın tasfiye tarihi (bozmadan sonra verilecek karara en yakın tarih) itibariyle evin sürüm (rayiç), paranın reel değerlerinin tespit edilerek, davacı sağ eşin bu değerler üzerinden tasfiye payı hesaplanıp, bu payın tasfiyeye konu 809 ada 1744 parsel 2 nolu bağımsız bölümün kural olarak mirasçılara kalan diğer 1/2 hisseyi karşılayıp karşılayamayacağı değerlendirilerek yasal mevzuat ve eşler arasında yapılan sözleşmenin 19 uncu maddesi gözetilerek sonucuna göre Citibanktaki para ve 809 ada 1744 parsel 2 nolu bağımsız bölüm yönünden bir karar verilmesi gerektiği belirtilerek...*

DEĞERLENDİRME Payına mahsuben özgüleme isteminin nasıl inceleneceğini adım adım gösteren tek kaynak budur. Sıra şudur: malların ortaklık malı olup olmadığı sona erme tarihindeki durumlarına göre belirlenir; değerler tasfiye tarihine, yani karara en yakın tarihe göre saptanır; sağ eşin tasfiye payı bu değerler üzerinden hesaplanır; son olarak bu payın, istenen taşınmazın mirasçılara kalan diğer yarısını karşılayıp karşılamadığı değerlendirilir. Pay yetiyorsa taşınmazın tamamı sağ eşe özgülenebilir, yetmiyorsa ancak yarısı verilir. Özgüleme bir bağış değil, mahsup işlemidir.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
30.05.2017 · E. 2016/13151 · K. 2017/7920

Mal rejimi sözleşmesinde konut ve ev eşyasının sağ kalana özgüleneceği kararlaştırılabilir

Eşler 1959'da evlenmiş, 25.12.2002'de noterde mal ortaklığı sözleşmesi yapmışlardı. Sözleşmenin 19. maddesi, ortaklık mallarına dâhil olan konut ve ev eşyası bakımından özel bir düzenleme içeriyordu. Eşlerden biri 2004'te öldü ve sağ kalan eş bu maddeye dayanarak aile konutunun kendisine verilmesini istemiştir.

> *Eşler arasında mal ortaklığı rejiminin yasal mevzuat ve noterde yapılan sözleşmeye göre tasfiyesi gerekmektedir. Sözleşmenin 19. maddesinde "ortaklık mallarına dahil olan birlikte yaşadığımız konutun ve ev eşyası birimizin ölümü halinde sağ kalanın payına mahsuben bunların mülkiyetinin kendisine verilmesini isteyebilecektir." hükmünün kararlaştırıldığı anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Karar, TMK m. 278'in tanıdığı özgüleme hakkının mal rejimi sözleşmesiyle önceden somutlaştırılabileceğini gösterir. Eşler sözleşmede hangi malların ortaklık malı sayılacağını ve ölüm hâlinde bunların sağ kalana payına mahsuben verilebileceğini yazmışlarsa, mahkeme tasfiyeyi yalnız kanuna göre değil bu sözleşme hükmüne göre de yapmak zorundadır. Uygulamada mal ortaklığı sözleşmesi yapılırken bu tür bir madde konulması, sağ kalan eşin konutta kalmasını büyük ölçüde güvenceye alır.

3 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
04.04.2017 · E. 2015/11337 · K. 2017/5037

Sağ eş, tasfiye ile birlikte belirli malların payına mahsuben kendisine verilmesini aynı davada isteyebilir

Mal ortaklığı sözleşmesi bulunan eşlerden biri 2006'da ölmüştür. Sağ kalan eş aile mahkemesinde dava açarak hem ortaklık mallarının tasfiye edilmesini hem de üç taşınmazın payına mahsuben kendisine verilmesini istemiştir. Mahkeme, miras payından doğan özgüleme istemi bulunduğu düşüncesiyle bir bölüm yönünden görevsizlik kararı vermiştir.

> *Davacı taraf, ölen eş ile aralarında yapılan mal ortaklığı sözleşmesine göre ortaklık mallarının tasfiye edilerek payına mahsuben muris adına kayıtlı 22 nolu dükkan, aile konutu olarak kulanılan 2 nolu mesken, ve 5022 parsele kayıtlı yazlık yönünden ayın talep etmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, istemin nasıl kurulacağını ve hangi mahkemenin bakacağını netleştirir. TMK m. 278'e dayanan özgüleme, mirasın paylaşılmasındaki özgülemeden farklıdır: kaynağı miras payı değil tasfiye payıdır ve bu nedenle aile mahkemesinin görev alanındadır. Daire, davacının miras payından doğan bir özgüleme istemi bulunmadığı hâlde verilen görevsizlik kararını usul ve yasaya aykırı bularak bozmuştur. Dilekçede istemin tasfiye payına dayandığı açıkça yazılmalıdır.

4 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
16.12.2019 · E. 2019/6130 · K. 2019/11385

Tasfiye payı yetmiyorsa aile konutunun yalnız yarısı sağ eş adına tescil edilir

Mal ortaklığı sözleşmesi bulunan eşlerden birinin ölümü üzerine sağ kalan eş, malların tasfiyesini ve aile konutu ile ev eşyasının payına mahsuben kendisine verilmesini istemişti. Dosya iki kez bozulduktan sonra mahkeme, bozma gereklerine uyarak yeni bir hüküm kurdu ve taraflar yeniden temyiz ile karar düzeltme yoluna başvurmuştur.

> *Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılama sonunda, davanın kısmen kabulüne, ev eşyaları yönünden verilen karar kesinleştiğinden yeniden karar verilmesine yer olmadığına, aile konutu olan 7 numaralı bağımsız bölümün 1/2'sinin iptali ile davacı adına tapuya kayıt ve tesciline, diğer taşınmazlar yönünden açılan davanın reddine karar verilmiş...*

DEĞERLENDİRME Kararda aktarılan sonuç, TMK m. 278 uygulamasının pratikteki karşılığıdır: uzun yargılama sonunda sağ kalan eşe aile konutunun tamamı değil yarısı verilmiştir. Bunun sebebi, muris adına kayıtlı taşınmazın yarısının zaten sağ eşin tasfiye payı olması ve kalan yarının terekeye ait bulunmasıdır. Daire bu hükmü esas yönünden yerinde bulmuş, yalnız vekâlet ücreti hesabını düzelterek onamıştır. Özgülemenin sınırı sağ eşin tasfiye payıdır; payı aşan bölüm için mirasçıların rızası ya da mirasın paylaşılmasına ilişkin ayrı bir istem gerekir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 205:** Mal rejimi sözleşmesinin şekli.
- **TMK m. 220:** Kişisel mallar.
- **TMK m. 260:** Mal ortaklığında kişisel mallar.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.
- **TMK m. 275:** Değer belirlenmesi.
- **TMK m. 276:** Ölüm hâlinde paylaşma.
- **TMK m. 277:** Diğer hâllerde paylaşma.
- **TMK m. 279:** Aile konutu ve ev eşyası.
- **TMK m. 280:** Diğer malvarlığı değerleri.
- **TMK m. 281:** Diğer paylaşma kuralları.

MADDE

279

E. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
VII. Paylaşma usulü
2. Aile konutu ve ev eşyası

KANUN METNİ

(1) Eşlerin birlikte yaşadıkları konut veya ev eşyası ortaklık mallarına dahil ise, sağ kalan eş, payına mahsuben bunların mülkiyetinin kendisine verilmesini isteyebilir.
(2) Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eş veya ölenin diğer yasal mirasçılarının istemiyle bunlar üzerinde mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınabilir.
(3) Mal ortaklığı rejiminin ölüm dışındaki bir sebeple son bulması hâlinde, eşlerden her biri, üstün bir yararının varlığını ispat etmek suretiyle aynı istemleri ileri sürebilir.

MADDE ÖZETİ

Eşlerin birlikte yaşadıkları konut veya ev eşyası ortaklık mallarına dâhil ise sağ kalan eş, payına mahsuben bunların mülkiyetinin kendisine verilmesini isteyebilir (m. 279). Haklı sebep varsa sağ eşin veya diğer yasal mirasçıların istemiyle mülkiyet yerine intifa ya da oturma hakkı tanınabilir. Rejim ölüm dışındaki bir sebeple sona ermişse her eş, üstün yararını ispat ederek aynı istemleri ileri sürebilir. Özgüleme karşılıksız değildir; verilen hakkın değeri eşin payından düşülür.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Aile konutu	Eşlerin birlikte seçtikleri ve ortak yaşamlarını sürdürdükleri konut (TMK m. 186).
Özgüleme	Malın payına mahsuben bir kişiye verilmesi (TMK m. 279).
Oturma hakkı	Bir binadan konut olarak yararlanma yetkisi (TMK m. 823).
Üstün yarar	Ölüm dışı sona ermede aranan ek koşul (TMK m. 279/3).

1 Yargıtay 2. HD, 17.04.2013, E. 2012/16773, K. 2013/10896.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 279- Madde İsviçre Medenî Kanununun 244 üncü maddesinden alınmıştır. Edinilmiş mallara katılma rejiminde yer alan hüküm, maddede mal ortaklığı rejimi için de kabul edilmiştir. Ancak edinilmiş mallara katılma rejiminde yer alan hükümden farklı olarak maddede, sağ kalan eşin, öncelikle mülkiyet hakkı isteyebilmesi öngörülmüştür. Buna göre, ölüm nedeniyle mal ortaklığının son bulmasında, sağ kalan eş, eşlerin birlikte yaşadıkları konut veya ev eşyasının ortaklık mallarına dahil olduğu durumda, kendi tasfiye payına mahsuben bunların mülkiyetini isteyebilecektir. Böylece bu mallar terekeye dahil olmaktan çıkartılıp, diğer mirasçıların bunlar üzerindeki mülkiyet haklarının, sağ kalan eş tarafından tasfiye payına mahsuben satın alınması sağlanmış olmaktadır. Maddenin ikinci fıkrası haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eş veya ölenin diğer yasal mirasçılarının istemi üzerine bunlar üzerinde mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebileceğini öngörmektedir. Maddenin üçüncü fıkrasında, ölüm dışındaki sebeplerle mal ortaklığı rejiminin son bulması hâlinde, eşlerden her birinin üstün bir yararın varlığını kanıtlamak suretiyle aynı istemleri ileri sürebilmesi kabul edilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 106-107*

Gerekçenin en dikkat çekici cümlesi farkı vurgulayan cümledir: "edinilmiş mallara katılma rejiminde yer alan hükümden farklı olarak maddede, sağ kalan eşin, öncelikle mülkiyet hakkı isteyebilmesi öngörülmüştür." Yasal rejimde sağ kalan eş konut üzerinde kural olarak intifa veya oturma hakkı isteyebilirken, mal ortaklığında doğrudan mülkiyet isteyebilir. Gerekçe bunun sonucunu da açıkça yazar: konut ve ev eşyası terekeye dâhil olmaktan çıkar ve diğer mirasçıların bu mallar üzerindeki mülkiyet hakları, sağ kalan eş tarafından tasfiye payına mahsuben satın alınmış olur. "Satın alınması" ifadesi özgülemenin niteliğini de gösterir: bu bir bağış değil, bedeli paydan mahsup edilen bir devirdir. Gerekçe ayrıca üçüncü fıkrada ölüm dışı sona ermede aranan ek koşulu da açıklar; orada hak her iki eşe tanınmıştır ama üstün yararın kanıtlanması gerekir. Tasarının 279. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun'da bu maddenin doğrudan karşılığı yoktu. "Aile konutu" kavramı Türk hukukuna 4721 sayılı Kanun'la girmiştir; 743 sayılı Kanun eşlerin birlikte yaşadıkları konuta özel bir koruma tanımamış, konutu diğer mallardan ayırmamıştır. Konuya en yakın hüküm, mal ortaklığının sona ermesinde hayatta kalan eşe tanınan genel tahsis isteme hakkını düzenleyen 224. maddeydi; ancak bu hüküm yalnız "kendi tarafından ortaklığa ithal edilen mallar" için geçerliydi, konutu ayrıca öne çıkarmıyordu ve intifa ya da oturma hakkı gibi bir ara çözüm öngörmüyordu. Bugünkü 279. madde üç yenilik getirmiştir: konut ve ev eşyasını ayrı bir koruma konusu yapmış, sağ kalan eşe öncelikle mülkiyet isteme hakkı tanımış ve haklı sebep hâlinde mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı seçeneğini eklemiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Hayatta kalan karı veya koca, kendi tarafından ortaklığa ithal edilen malların mahsubu hissesinden icra edilmek üzere, kendisine tahsisini isteyebilir.*

743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 224

	743 sayılı Kanun m. 224	4721 sayılı Kanun m. 279
Konut koruması	Yok	Konut ve ev eşyası ayrı düzenlenmiş
Ölçü	Ortaklığa kendisinin kattığı mallar	Ortaklık mallarına dâhil konut ve eşya
İçerik	Tahsis istemi	Öncelikle mülkiyet istemi
Ara çözüm	Yok	İntifa veya oturma hakkı
İstem sahibi	Hayatta kalan eş	Sağ eş; ikinci fıkrada mirasçılar da
Ölüm dışı sona erme	Düzenlenmemiş	Üstün yarar hâlinde her iki eş

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; sağ kalan eşe öncelikli mülkiyet istemi tanındı	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Konu	Birlikte yaşanan konut ve ev eşyası	TMK m. 279/1
Koşul	Bunların ortaklık mallarına dâhil olması	TMK m. 279/1
Hak sahibi	Sağ kalan eş	TMK m. 279/1
İçerik	Öncelikle mülkiyetin verilmesi	S. Sayısı 723, s. 106
Nitelik	Payına mahsuben	TMK m. 279/1
İkinci seçenek	Haklı sebeple intifa veya oturma hakkı	TMK m. 279/2
İkinci fıkrada istem	Sağ eş veya diğer yasal mirasçılar	TMK m. 279/2
Ölüm dışı sona erme	Üstün yararın ispatı gerekir	TMK m. 279/3
Mehaz	İsviçre Medenî Kanunu m. 244	S. Sayısı 723, s. 106
Yasal rejim	Orada yalnız intifa veya oturma hakkı istenebilir	TMK m. 240
Miras hukuku	Miras hakkına mahsuben ayrı bir özgüleme vardır	TMK m. 652
Görev	İstem tasfiye payına dayanırsa aile mahkemesi	Yargıtay 2. HD, K. 2014/11532

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 244. maddesinden alınmıştır. Gerekçe, edinilmiş mallara katılma rejiminde yer alan hükmün mal ortaklığı rejimi için de kabul edildiğini, ancak **önemli bir farkla**: yasal rejimden farklı olarak burada sağ kalan eşin öncelikle mülkiyet hakkı isteyebilmesi öngörülmüştür. Gerekçeye göre böylece bu mallar terekeye dâhil olmaktan çıkarılmakta ve diğer mirasçıların bunlar üzerindeki mülkiyet haklarının sağ kalan eş tarafından tasfiye payına mahsuben satın alınması sağlanmaktadır. İkinci fıkra bakımından gerekçe, haklı sebeplerin varlığı hâlinde sağ kalan eşin veya ölenin diğer yasal mirasçılarının istemi üzerine mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasının istenebileceğini; üçüncü fıkra bakımından ise ölüm dışındaki sebeplerle rejimin son bulması hâlinde eşlerden her birinin üstün bir yararın varlığını kanıtlamak suretiyle aynı istemleri ileri sürebileceğini belirtir. Tasarının 279. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

Bu madde, mal ortaklığını seçmiş eşler bakımından **yasal rejimden daha güçlü** bir koruma getirir. Edinilmiş mallara katılmada sağ kalan eş konut üzerinde kural olarak yalnız intifa veya oturma hakkı isteyebilirken, mal ortaklığında öncelikle mülkiyet isteyebilir. Ancak bunun tek bir ön koşulu vardır ve dosyaların çoğu burada kaybedilir: **konut ortaklık mallarına dâhil olmalıdır.** Konut ölen eşin kişisel malı olarak kalmışsa bu maddeye dayanılamaz. Bu nedenle mal ortaklığı sözleşmesi yapılırken konutun ortaklık malı sayıldığının açıkça yazılması, sağ kalan eşin konutta kalmasını büyük ölçüde güvenceye alır. İkinci uyarı bedele ilişkindir: özgüleme bir bağış değildir; malın değeri tasfiye payından düşülür ve pay yetmezse aradaki farkın ödenmesi, uygulamada mahkeme veznesine depo edilmesi gerekir. Üçüncü olarak dilekçede istemin tasfiye payına mı miras hakkına mı dayandığı açıkça yazılmalıdır; bu ayrım görevli mahkemeyi belirler.

II. Mülkiyet İsteme Hakkı

- **Kural:** Sağ kalan eş konut ve ev eşyasının mülkiyetini payına mahsuben isteyebilir (TMK m. 279/1).
- **Ön koşul:** Konut veya ev eşyası ortaklık mallarına dâhil olmalıdır (TMK m. 279/1).
- **Kişisel mal ise:** Ölen eşin kişisel malı kalmışsa bu maddeye dayanılamaz.[2]
- **Aile konutu:** Eşlerin birlikte seçtikleri ve ortak yaşamlarını sürdürdükleri konuttur (TMK m. 186).
- **Hak sahibi:** Yalnız sağ kalan eş.[3]

2 Yargıtay 8. HD, 06.04.2016, E. 2014/24171, K. 2016/6157.

- **Yasal rejimden fark:** Orada öncelik mülkiyette değil intifa ve oturma hakkındadır (TMK m. 240).

III. İntifa veya Oturma Hakkı

- **Seçenek:** Haklı sebep varsa mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınabilir (TMK m. 279/2).
- **İstem sahibi:** Sağ kalan eş veya ölenin diğer yasal mirasçıları (TMK m. 279/2).
- **Anlamı:** Mirasçılar hakkı doğuramaz, yalnız içeriğinin hafifletilmesini isteyebilir.
- **Oturma hakkı:** Binadan konut olarak yararlanma yetkisi verir (4721 s. K. m. 823).
- **Devredilemezlik:** Oturma hakkı devredilemez ve mirasçılara geçmez (4721 s. K. m. 823).
- **Sona erme:** İntifa hakkı hak sahibinin ölümüyle sona erer (4721 s. K. m. 797).

IV. Ölüm Dışında Sona Erme

- **Kural:** Rejim ölüm dışı bir sebeple sona ermişse her eş aynı istemleri ileri sürebilir (TMK m. 279/3).
- **Ek koşul:** İstem sahibi üstün bir yararının bulunduğunu ispat etmelidir (TMK m. 279/3).
- **Kapsam:** Boşanma, evliliğin iptali ve mal ayrılığına geçiş hâlleri (TMK m. 277).
- **Eşitlik:** Bu fıkrada hak yalnız bir eşe değil her iki eşe tanınmıştır.
- **Ölçü:** Üstün yarar somut olayın koşullarına göre değerlendirilir.
- **Benzer kural:** Paylı malda üstün yarar yasal rejimde de ayın istemine imkân verir (TMK m. 226).

V. Bedel ve Mahsup

- **Karşılıksız değil:** Özgüleme bir bağış değil mahsup işlemidir.[4]
- **Kaynak:** Değer sağ eşin tasfiye payından düşülür (TMK m. 276).
- **Yetmezse:** Aradaki fark nakden tamamlanır ve uygulamada mahkeme veznesine depo edilir.
- **Değer anı:** Değerler tasfiye anına göre bulunur (TMK m. 275).
- **Bilirkişi:** İntifa veya oturma hakkının karşılığı uzman raporuyla belirlenir.[5]
- **Sonuç:** Özgüleme kesinleşince o mal üzerindeki birlikte mülkiyet sona erer.

3 Yargıtay 8. HD, 09.09.2015, E. 2015/15144, K. 2015/15890.
4 Yargıtay 2. HD, 17.04.2013, E. 2012/16773, K. 2013/10896.
5 Yargıtay 8. HD, 04.04.2014, E. 2013/7517, K. 2014/6261.

VI. Diğer Hükümlerle İlişkisi

- **Kişisel mallar:** Kişisel mal sayılabilecekler için ayrı bir istem hakkı vardır (TMK m. 278).
- **Diğer değerler:** Konut ve eşya dışındaki mallar üstün yarar hâlinde istenebilir (TMK m. 280).
- **Miras hukuku:** Miras hakkına mahsuben özgüleme ayrı bir kurumdur (4721 s. K. m. 652).
- **Ayrım:** Aynı konut için iki ayrı dayanak bulunabilir; dayanak açıkça belirtilmelidir.[6]
- **Tespit davası:** Konutun aile konutu olduğunun tespiti ayrıca istenebilir.[7]
- **Tamamlayıcı kural:** Diğer hâllerde mirasın paylaşılması hükümleri kıyasen uygulanır (TMK m. 281).

VII. Usul

- **Görev:** Tasfiye payına dayanan istem aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Taraflar:** Davacı sağ kalan eştir; dava tüm mirasçılara yöneltilmelidir.
- **Taraf teşkili:** Bir kısım mirasçının davacı yanında yer alması yeterli değildir.[8]
- **Aydınlatma ödevi:** Dayanak yazılmamışsa hâkim taraftan açıklama ister (6100 s. K. m. 31).
- **Deliller:** Mirasçılık belgesi, tapu kaydı, keşif ve tanık beyanları.
- **Tescil:** Tanınan hak tapu siciline tescil edilir.

UYGULAMA NOTU

Bu maddeye dayanılacaksa önce tek bir soru netleştirilmelidir: konutun ortaklık malı olup olmadığı. Mal ortaklığı sözleşmesinde konutun ortaklığa dâhil olduğu yazılıysa iş kolaydır; yazılı değilse konutun hangi dönemde ve hangi kaynakla edinildiği belgelenerek ortaklık malı olduğunun ortaya konulması gerekir. Konut ölen eşin kişisel malı olarak kalmışsa bu madde uygulanmaz ve başka bir yola, örneğin miras hakkına mahsuben özgülemeye başvurulması gerekir. İkinci adım talebin kurulmasıdır: mal ortaklığında öncelikle mülkiyet istenebileceği için ana talep mülkiyet olarak, yedek talep ise intifa veya oturma hakkı olarak kurulmalıdır; böylece mülkiyet devri teknik olarak mümkün olmazsa dava boşa gitmez. Üçüncü adım bedeldir: özgüleme karşılıksız değildir, konutun değeri tasfiye payından düşülür ve pay yetmezse farkın ödenmesi istenir; bu nedenle davaya girerken konutun değeri ile payın kabaca hesabı yapılmalı ve fark için ödeme gücü hazır-

6 Yargıtay 2. HD, 26.05.2014, E. 2014/4844, K. 2014/11532.
7 Yargıtay 2. HD, 12.11.2013, E. 2013/6826, K. 2013/26076.
8 Yargıtay 8. HD, 04.04.2014, E. 2013/7517, K. 2014/6261.

lanmalıdır. Son olarak dava bütün mirasçılara yöneltilmelidir; bir kısım mirasçının davacının yanında yer alması taraf teşkilini sağlamaz ve dosya bu nedenle bozulabilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
06.04.2016 · E. 2014/24171 · K. 2016/6157

Konut üzerinde hak tanınabilmesi için konutun aile konutu olması, rejimin ölümle sona ermesi ve eşin tasfiye alacağının bulunması gerekir

Eşler 1986'da evlenmişti; eşlerden biri 2010'da öldü ve geriye sağ kalan eş ile bir kardeş mirasçı kalmıştır. Sağ kalan eş, birlikte oturdukları meskenin aile konutu olduğunun tespitini ve yasal rejimdeki paralel hüküm uyarınca kendisine hak tanınmasını istemiştir. Mahkeme, taşınmazın murisin kişisel malı olduğu ve davacının tasfiye alacağı bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 240/1. maddesinde; sağ kalan eşin eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebileceği düzenlenmiştir. Aile konutu, eşlerin birlikte seçtikleri ve ortak aile yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdiği, yaşantılarını buna göre düzenlemeyi amaçladıkları konuttur (TMK m. 186, HGK 28.09.2011 tarih, 2011/2-447 E., 2011/556 K.). Katılma alacağı, 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren TMK uyarınca; eklenecek değerlerden (TMK'nun m. 229) ve denkleştirmeden (TMK'nun 230.m.) elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere, eşin edinilmiş mallarının (TMK m. 219) toplam değerinden, bu mallara ilişkin borçlar çıktıktan sonra kalan artık değerin (TMK m. 231) yarısı üzerindeki diğer eşin alacak hakkıdır (TMK m. 236/1). 01.01.2002 tarihinden önce yörürlükte bulunan 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin 170. Maddesi uyarınca geçerli olan mal ayrılığı rejiminde katılma alacağına yer verilmemiştir. Dairemiz uygulamalarına göre, aile konutu ölen eşin kişisel malı ise sağ eş lehine intifa veya oturma hakkı tanınmamaktadır. -//- Bu açıklamalara göre; davacı sağ eşe konut üzerinde intifa ve oturma hakkının tanınması için; aile konutu olması, mal rejiminin ölümle sona ermesi ve sağ eşin katılma alacağının bulunması gerekir. Sağ eşin katılma alacak miktarı, iddia ve savunma doğrultusunda, aynı mahkemece yukarıda açıklanan ilke ve esaslar çerçevesinde belirlenmelidir. Aile konutu üzerine, intifa veya oturma hakkının tanınmasını gerektiren yasal koşulların davacı sağ eş lehine gerçekleştiğinin kanıtlanması durumunda, katılma alacağına mahsuben, yetmezse belirlenecek ilave bedelin davacı tarafça mahkeme veznesine depo ettirilmesi sağlandıktan sonra mahkemece özgüleme hakkında karar verilmelidir.*

DEĞERLENDİRME Karar, mal ortaklığındaki 279. maddenin yasal rejimdeki paralel hükmüne ilişkindir ve koşulları üçe indirger: konut aile konutu olmalı, mal

rejimi ölümle sona ermiş olmalı ve sağ eşin bir tasfiye alacağı bulunmalıdır. Aynı mantık mal ortaklığında da geçerlidir; fark, burada konutun ortaklık mallarına dâhil olmasının aranması ve sağ eşe öncelikle mülkiyet isteme hakkının tanınmasıdır. Kararın en pratik yönü, alacak yetmediğinde aradaki farkın mahkeme veznesine depo edilmesi gerektiğini söylemesidir: özgüleme bedelsiz değildir, eksik kalan bedel nakden tamamlanır.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
09.09.2015 · E. 2015/15144 · K. 2015/15890

Konut ve ev eşyasına ilişkin özgüleme hakkı yalnız sağ kalan eşe tanınmıştır

Ölen eşin konutu üzerinde hak tanınması istemiyle açılan davada, davacı olarak yalnız sağ kalan eş değil ölen eşin oğlu da yer almıştı. Mahkeme, haklı sebep bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir; karar davacılar tarafından temyiz edilmiştir.

> *TMK'nun 240. maddesindeki aile konutu ve ev eşyasına ilişkin düzenleme sağ kalan eş için düzenlenmiş olup, ancak sağ kalan eş hakkında uygulanabilir.*

DEĞERLENDİRME Daire, hakkın kişiye sıkı biçimde bağlı olduğunu vurgulamıştır: konut ve ev eşyası üzerinde özgüleme isteme yetkisi yalnız sağ kalan eşindir, çocuklar veya diğer mirasçılar bu hakkı kullanamaz. Mal ortaklığında da mülkiyet isteme hakkı yalnız sağ kalan eşe aittir. Buna karşılık 279. maddenin ikinci fıkrası bir istisna getirir: mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasını, haklı sebep varsa ölenin diğer yasal mirasçıları da isteyebilir. Yani mirasçıların yetkisi hakkı doğurmaya değil, hakkın içeriğini hafifletmeye yöneliktir.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
26.05.2014 · E. 2014/4844 · K. 2014/11532

Özgüleme isteminin tasfiye payına mı miras hakkına mı dayandığı açıklattırılmalıdır; görevli mahkeme buna göre belirlenir

Evlilik 2004'te ölümle sona ermişti. Sağ kalan eş, ölen eşe ait ve birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisi lehine intifa veya oturma hakkı tesisini istemiştir; ancak dilekçesinde istemini mal rejimine mi yoksa miras hakkına mı dayandırdığını yazmamıştı. Bu husus yargılama sırasında da kendisine açıklattırılmamıştır.

> *Edinilmiş mallara katılma rejiminde, mal rejiminin ölümle sona ermesi halinde, sağ eşin birlikte yaşadıkları konut üzerinde katılma alacağına mahsuben intifa veya oturma hakkı tanınması isteği (TMK.md.240), aile mahkemelerinin; miras hakkına mahsuben bunun talep edilmesi ise (TMK.md.652) sulh hukuk mahkemesinin görevi kapsamındadır.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, konut özgülemesi davalarında en sık yapılan hatayı gösterir. Aynı konut için iki ayrı dayanak vardır: mal rejiminden doğan tasfiye payına mahsuben istem aile mahkemesinde, miras hakkına mahsuben istem ise sulh

hukuk mahkemesinde görülür. Mal ortaklığında 279. maddeye dayanan istem birinci gruba girer. Dilekçede dayanak yazılmamışsa hâkim, aydınlatma ödevi çerçevesinde bunu taraftan sormak zorundadır; sormadan görevsizlik veya ret kararı vermesi bozma sebebidir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.04.2013 · E. 2012/16773 · K. 2013/10896

Özgüleme karşılıksız değildir; paylaşma hükmündedir ve kesinleşmesiyle birlikte mülkiyet sona erer

Sağ kalan eş, tereke malları arasında bulunan aile konutu ve ev eşyası üzerinde kendisine oturma ve kullanma hakkı tanınmasını istemiştir. Mahkeme, konut üzerinde oturma hakkı, ev eşyası üzerinde kullanma hakkı tanınmasına karar vermiştir. Karar taraflarca temyiz edilmiştir.

> *Kanun, aile konutu ve ev eşyası üzerinde, sağ eşe mülkiyet veya bunun yerine intifa ya da oturma hakkının, miras hakkına mahsuben tanınabileceğini hükme bağladığına göre, özgüleme, ister mülkiyet hakkı, isterse bunun yerine intifa veya oturma hakkı tanınması şeklinde olsun, karşılıksız olmayıp, "miras hakkına mahsuben" olacaktır. Bu şekilde özgüleme o malla ilgili paylaşmanın hukuki sonuçlarını hasıl eder ve paylaşma hükmündedir. Başka bir ifade ile özgülemeye karar verilmesi ve bu kararın kesinleşmesiyle o mal üzerindeki birlikte mülkiyet hali sona erer.*

DEĞERLENDİRME Kararın iki tespiti mal ortaklığı bakımından da aynen geçerlidir. Birincisi, özgüleme ister mülkiyet ister intifa veya oturma hakkı biçiminde olsun karşılıksız değildir; verilen hakkın değeri eşin payından düşülür. İkincisi, özgüleme kararı kesinleştiğinde o mal üzerindeki birlikte mülkiyet sona erer ve karar paylaşma hükmünde sonuç doğurur. Mal ortaklığında bu sonuç daha da belirgindir; çünkü ortaklık mallarında zaten elbirliği mülkiyeti vardır ve özgüleme bu ortaklığı o mal bakımından kesin olarak tasfiye eder.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
12.11.2013 · E. 2013/6826 · K. 2013/26076

Konutun aile konutu olduğunun tespiti ayrı bir dava olarak istenebilir; imar durumu bu istemin reddine gerekçe yapılamaz

Sağ kalan eş, ölen eşe ait taşınmazda birlikte oturduklarını belirterek özgüleme hakkından yararlanmaya esas olmak üzere taşınmazın aile konutu olduğunun tespitini istemiştir. Mahkeme, taşınmazın kadastral parsel niteliğinde olduğu, yapı ruhsat süresinin dolduğu ve kat mülkiyeti kurulmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle istemi reddetmiştir. Oysa keşifte binanın birinci katının aile konutu olduğu saptanmıştı.

> *Özgüleme, taşınmaz üzerinde mülkiyet hakkı tanınması suretiyle olabileceği gibi, haklı sebeplerin varlığı halinde mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınması suretiyle de olabilir. (TMK. m. 652) O halde, gösterilen gerekçe, tespit*

isteğinin karara bağlanması bakımından geçerli değildir. Fiilen aile konutu olarak kullanılan birinci katın "bağımsız bölüm" olarak tapuya tescili, diğer bir ifade ile taşınmaz üzerinde kat mülkiyet tesisinin mümkün olup olmadığı ayrı bir konudur. Bunun mümkün olmadığının şimdiden görülüp, bu olgudan hareket edilerek davacının tespit talebinde hukuki yararı bulunmadığı sonucuna ulaşmak da doğru olmaz. Öyleyse, taşınmazın, birinci katının, davacı ve ölen eşi tarafından aile konutu olarak kullanıldığı belirlendiğine göre, tespit isteğinin kabulüne karar verilmesi gerekirken reddi doğru bulunmamıştır.

DEĞERLENDİRME Karar iki kapı açar. Birincisi, özgüleme yalnız mülkiyet devri biçiminde düşünülmemelidir; haklı sebep varsa mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı da tanınabilir. Bu, mal ortaklığında 279. maddenin ikinci fıkrasının karşılığıdır. İkincisi, konutun aile konutu olduğunun tespiti bağımsız bir dava olarak istenebilir ve mahkeme, mülkiyet devrinin teknik olarak mümkün olup olmadığına bakarak bu tespit istemini reddedemez; çünkü tespit, ileride intifa veya oturma hakkı istenmesine de dayanak olur.

6 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
04.04.2014 · E. 2013/7517 · K. 2014/6261

Özgüleme davası tüm mirasçılara yöneltilmeli, tanınacak hakkın karşılığı bilirkişi raporuyla belirlenmelidir

Eşlerden biri 2007'de ölmüştür; geriye sağ kalan eş ile dört çocuk mirasçı kalmıştır. Sağ kalan eş, birlikte otuz beş yılı aşkın süre oturdukları mesken üzerinde kendisi lehine intifa veya oturma hakkı tesisini istemiştir. Dava mirasçıların yalnız bir bölümüne yöneltilmiş, iki mirasçı ise davacı yanında yer almıştı. Mahkeme intifa hakkı tanınmasına karar vermiştir.

> *"Kural olarak, TMK'nun 652. maddesi uyarınca açılan bu tür davalarda sağ kalan eş, davacı sıfatına haiz olup, diğer tüm mirasçıları ise davalı durumunda bulunmaktadırlar. Yani davacı tarafından açılacak bu tür davanın diğer tüm mirasçılara yöneltilmesi ve bu şekilde taraf teşkilinin sağlanması, ondan sonra işin esasına girilerek olumlu veya olumsuz bir karar verilmesi gerekmektedir. Bu haklardan olan intifa hakkı tanınırken, kural olarak karşılığının da belirlenmesi ve bu konuda uzman bilirkişiden intifa hakkı karşılığına ilişkin raporun alınması da düşünülmelidir.*

DEĞERLENDİRME Usule ilişkin iki kural mal ortaklığındaki özgüleme davaları için de geçerlidir. Birincisi taraf teşkilidir: davacı sağ kalan eştir ve dava diğer bütün mirasçılara yöneltilmelidir; bir kısım mirasçının davacı yanında yer alması taraf teşkilini sağlamaz. İkincisi değerlemedir: tanınacak intifa veya oturma hakkının parasal karşılığı, bu konuda uzman bir bilirkişi raporuyla belirlenmelidir; çünkü hak payına mahsuben tanınır ve mahsup için bir değer gerekir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 186:** Aile konutu ve birliğin giderlerine katılma.
- **TMK m. 194:** Aile konutu üzerinde tasarruf sınırı.
- **TMK m. 226:** Paylı malda üstün yarar.
- **TMK m. 240:** Yasal rejimde aile konutu ve ev eşyası.
- **TMK m. 275:** Değer belirlenmesi.
- **TMK m. 276:** Ölüm hâlinde paylaşma.
- **TMK m. 277:** Diğer hâllerde paylaşma.
- **TMK m. 278:** Kişisel malların payına mahsuben verilmesi.
- **TMK m. 280:** Diğer malvarlığı değerleri.
- **TMK m. 281:** Diğer paylaşma kuralları.

MADDE

280

E. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
VII. Paylaşma usulü
3. Diğer malvarlığı değerleri

KANUN METNİ

Bir eş, üstün bir yararının varlığını ispat etmek suretiyle diğer malvarlığı değerlerinin de payına mahsuben kendisine verilmesini isteyebilir.

MADDE ÖZETİ

Bir eş, üstün bir yararının varlığını ispat ederek konut ve ev eşyası dışındaki malvarlığı değerlerinin de payına mahsuben kendisine verilmesini isteyebilir (m. 280). Gerekçeye göre hatıra olarak özel değer taşıyan mobilya ve sanat eserleri gibi eşyalar bu kapsamdadır (S. Sayısı 723, s. 107). Uygulamada üstün yarar, malla kurulan somut ve nesnel bağla kanıtlanır; örneğin malın mesleğin icrasında fiilen kullanılması.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Üstün yarar	Malın bir eş bakımından nesnel olarak daha büyük işlev taşıması (TMK m. 280).
Payına mahsuben	Verilen malın değerinin paydan düşülmesi (TMK m. 280).
Bölünemeyen mal	Paya göre ayrılması mümkün olmayan taşınır (TMK m. 226/2).
Depo	Diğer eşin payının karşılığının mahkeme veznesine yatırılması.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 280- Madde İsviçre Medenî Kanununun 245 inci maddesinden aynen alınmıştır. Madde konut ve ev eşyası dışında kalan diğer malvarlığı değerlerinin de, üstün yararının kanıtlanması hâlinde, eşin kendisine tasfiye payına mahsuben verilmesini isteyebileceğini öngörmüştür. Eşlerden birisi için hatıra olarak özel değer taşıyan mobilya, sanat eserleri gibi eşyalar buraya girer.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 107

1 Yargıtay 8. HD, 16.04.2012, E. 2011/6790, K. 2012/2847.

Gerekçe kısa olmakla birlikte iki önemli bilgi verir. Birincisi maddenin yerini gösterir: hüküm, konut ve ev eşyasına ilişkin özel düzenlemeden **sonra** gelen tamamlayıcı bir kuraldır; o maddelerin kapsamı dışında kalan bütün malvarlığı değerleri için geçerlidir. İkincisi, kanun koyucunun aklındaki tipik örneği açıkça yazar: "hatıra olarak özel değer taşıyan mobilya, sanat eserleri gibi eşyalar". Bu örnek maddenin ruhunu ele verir; hüküm ekonomik değeri yüksek malları değil, **parayla kolayca ikame edilemeyen** değerleri korumak için konulmuştur. Bir tabloyu ikiye bölmek ya da satıp bedelini paylaştırmak, o tablonun bir eş için taşıdığı anlamı karşılamaz. Bu nedenle kanun, üstün yararını kanıtlayan eşe malı bütün hâlinde alma imkânı tanımış, dengeyi ise değerin payından düşülmesiyle kurmuştur. Tasarının 280. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun'da üstün yarara dayanan böyle bir isteme hakkı yoktu. Mal ortaklığının sona ermesinde hayatta kalan eşe tanınan tek imkân, kendi tarafından ortaklığa konulan malların hissesinden mahsup edilerek kendisine tahsisini istemekti; bu da kaynağa bağlı dar bir haktı ve malın istem sahibi için taşıdığı işlevi gözetmiyordu. Sonuç olarak eski sistemde bölünemeyen mallar çoğu zaman satılıp bedeli paylaştırılıyordu. Yargıtay da 4721 sayılı Kanun'un üstün yarara ilişkin hükmünün eski Kanun'da karşılığı bulunmadığını belirterek, o dönemde edinilen mallar bakımından bu hükme dayanılarak tapu iptali ve tescil istenemeyeceğine karar vermiştir.[2] Bugünkü 280. madde bu boşluğu doldurmuş ve tasfiyeyi mala göre esnekleştirmiştir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Hayatta kalan karı veya koca, kendi tarafından ortaklığa ithal edilen malların mahsubu hissesinden icra edilmek üzere, kendisine tahsisini isteyebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 224

	743 sayılı Kanun m. 224	4721 sayılı Kanun m. 280
Ölçü	Malın kaynağı	Üstün yarar
Hak sahibi	Hayatta kalan eş	Eşlerden her biri
Uygulama hâli	Yalnız ölümle sona erme	Bütün sona erme hâlleri
Kapsam	Ortaklığa kendisinin kattığı mallar	Konut ve eşya dışındaki tüm değerler
Bölünemeyen mal	Çözüm öngörülmemiş	Bütün hâlinde verilebilir
Denge	Hisseden mahsup	Payına mahsuben ve gerekirse ek bedel

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

2 Yargıtay 8. HD, 10.10.2017, E. 2015/19493, K. 2017/12522.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; üstün yarara dayanan isteme hakkı tanındı	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Konu	Konut ve ev eşyası dışındaki malvarlığı değerleri	S. Sayısı 723, s. 107
Hak sahibi	Eşlerden her biri	TMK m. 280
Koşul	Üstün yararın ispatı	TMK m. 280
Nitelik	Payına mahsuben verilme	TMK m. 280
Örnek	Hatıra değeri taşıyan mobilya ve sanat eserleri	S. Sayısı 723, s. 107
Mehaz	İsviçre Medenî Kanunu m. 245	S. Sayısı 723, s. 107
İspat ölçüsü	Malla kurulan somut ve nesnel bağ	Yargıtay 8. HD, K. 2012/2847
Yetersiz sebepler	Yaş, birikim yokluğu, kredi borcu	Yargıtay 8. HD, K. 2018/18925
Bedel	Diğerinin payı ödenir ve depo edilir	Yargıtay 8. HD, K. 2012/2847
Değer anı	Karar tarihine en yakın tarih	Yargıtay 8. HD, K. 2012/2847
Bölünemeyen mallar	Aynen yarı yarıya iade infaz edilemez	Yargıtay 2. HD, K. 2014/13730
Yasal rejim	Paralel hüküm paylı mal için öngörülmüştür	TMK m. 226

1 TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 245. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe, maddenin konut ve ev eşyası dışında kalan diğer malvarlığı değerlerinin de üstün yararın kanıtlanması hâlinde eşin kendisine tasfiye payına mahsuben verilmesini isteyebileceğini öngördüğünü belirtir ve somut bir örnek verir: "Eşlerden birisi için hatıra olarak özel değer taşıyan mobilya, sanat eserleri gibi eşyalar buraya girer." Bu cümle maddenin asıl işlevini gösterir; hüküm, parayla kolayca ikame edilemeyen, kişisel bağ taşıyan değerlerin tasfiyede parçalanmasını önlemek için konulmuştur. Tasarının 280. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

DİKKAT

Bu madde kısadır ama tasfiyeyi tıkanmaktan kurtaran pratik bir araçtır. Bir piyano, bir koleksiyon, aileden kalan bir mobilya takımı ya da bir atölyede kullanılan makineler paya göre ikiye bölünemez; "yarısının aynen iadesi" biçiminde kurulan hükümler icra aşamasında uygulanamaz. TMK m. 280 bu durumda malın bütün hâlinde bir eşe verilmesine, karşılığının ise onun payından düşülmesine imkân tanır. Ancak üstün yarar ölçütü sanıldığından dardır: yaş, birikimin kalmamış olması veya kredi borcunun sürmesi tek başına yeterli sayılmaz. Aranan şey, malın istemde bulunan eş bakımından diğer eşe göre **nesnel olarak daha büyük bir işlev taşımasıdır**; malın eşin mesleğinin icrasında fiilen kullanılıyor olması bunun en güçlü örneğidir. Bedel de hazır olmalıdır: istem kabul edilirse diğer eşin payının karar tarihine en yakın tarihteki değeri bilirkişiyle saptanır ve bu tutarın mahkeme veznesine yatırılması için süre verilir.

II. Kapsama Giren Mallar

- **Kapsam:** Konut ve ev eşyası dışında kalan malvarlığı değerleri (S. Sayısı 723, s. 107).
- **Örnek:** Hatıra olarak özel değer taşıyan mobilya ve sanat eserleri (S. Sayısı 723, s. 107).
- **Uygulama:** Koleksiyonlar, müzik aletleri, atölye makineleri ve iş yerleri de girebilir.
- **Konut ve eşya:** Bunlar için ayrı ve daha güçlü bir hüküm vardır (TMK m. 279).
- **Kişisel mallar:** Kişisel mal sayılabilecekler için ayrı istem hakkı bulunur (TMK m. 278).
- **Sıra:** Önce özel hükümler, kapsam dışı kalanlar için bu madde uygulanır.

III. Üstün Yararın İspatı

- **Ölçü:** Malla kurulan somut ve nesnel bağ aranır.[3]
- **Güçlü örnek:** Malın mesleğin veya sanatın icrasında fiilen kullanılması.
- **Araştırma:** Kullanımın hâlen sürüp sürmediği mahkemece araştırılır.
- **Yetersiz sebepler:** Yaş, birikim yokluğu ve kredi borcu tek başına yeterli değildir.[4]
- **İspat yükü:** Üstün yararı ileri süren taraftadır (TMK m. 261).
- **Deliller:** Vergi ve sicil kayıtları, keşif, tanık beyanları ve bilirkişi incelemesi.

3 Yargıtay 8. HD, 16.04.2012, E. 2011/6790, K. 2012/2847.
4 Yargıtay 8. HD, 20.11.2018, E. 2016/18529, K. 2018/18925.

IV. Bedel ve Ödeme

- **Kural:** Verilen malın değeri istem sahibinin payından düşülür (TMK m. 280).
- **Yetmezse:** Aradaki farkın nakden ödenmesi gerekir.
- **Depo:** Ödenecek tutar mahkeme veznesine yatırılır ve bunun için süre verilir.[5]
- **Değer anı:** Karar tarihine en yakın tarihteki sürüm değeri esas alınır (TMK m. 275).
- **Bilirkişi:** Değer konunun uzmanı bilirkişilerce saptanır.
- **Sonuç:** Ödeme yapılınca mal bütün hâlinde istem sahibine geçer.

V. Bölünemeyen Mallar Sorunu

- **Sorun:** Taşınırların nitelikleri gereği paya göre bölünmesi olanağı yoktur.[6]
- **Hatalı çözüm:** "Yarısının aynen iadesi" biçimindeki hükümler infaz edilemez.
- **Birinci yol:** Üstün yararı ispat eden eş diğerinin payını ödeyip malı bütün alır.
- **İkinci yol:** Mal bedele çevrilir ve bedelin yarısına hükmedilir.[7]
- **Talep:** İstem terditli kurulmalı, aynen verilme mümkün olmazsa bedel istenmelidir.
- **Tamamlayıcı kural:** Diğer hâllerde paylı mülkiyet hükümleri kıyasen uygulanır (TMK m. 281).

VI. Zaman Bakımından Uygulama

- **Yürürlük:** Hüküm 01.01.2002'de yürürlüğe girmiştir (4721 s. K.).
- **Önceki dönem:** Eski Kanun'da bu hükmün karşılığı yoktu.[8]
- **Sonuç:** O dönemde edinilen mallarda ayni istem değil alacak istenebilir.
- **Ölçü:** Malın hangi rejim döneminde edinildiği belirleyicidir.
- **Sözleşme:** Mal ortaklığı sözleşmesi geçmişe etkili uygulanamaz (TMK m. 276).
- **Kayıtlar:** Tapu, trafik ve banka kayıtları edinme tarihini gösterir.

VII. Usul

- **Görev:** Tasfiyeden doğan istemler aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Ön koşul:** Rejim sona ermeden tasfiye istenemez (TMK m. 271).
- **Boşanma:** Boşanma hükmü kesinleşmeden tasfiyeye karar verilemez.[9]
- **Talep:** İstem açıkça hangi mal için ileri sürüldüğü belirtilerek kurulur.

5 Yargıtay 8. HD, 16.04.2012, E. 2011/6790, K. 2012/2847.
6 Yargıtay 2. HD, 18.06.2014, E. 2013/25001, K. 2014/13730.
7 Yargıtay 2. HD, 11.02.2015, E. 2015/918, K. 2015/1462.
8 Yargıtay 8. HD, 10.10.2017, E. 2015/19493, K. 2017/12522.
9 Yargıtay 2. HD, 18.06.2014, E. 2013/25001, K. 2014/13730.

- **Bilirkişi:** Değer tespiti için uzman bilirkişi görevlendirilir.
- **Karar:** Bedel depo edildikten sonra malın devrine karar verilir.

UYGULAMA NOTU

Bu maddeye dayanılacaksa iki hazırlık yapılmalıdır. Birincisi, üstün yarar nesnel bir bağa dayandırılmalıdır: mal eşin mesleğinin veya sanatının icrasında fiilen kullanılıyorsa vergi kaydı, sicil kaydı, faturalar ve tanık beyanlarıyla bu kullanımın hâlen sürdüğü kanıtlanmalıdır; çünkü mahkeme kullanımın devam edip etmediğini araştırmak zorundadır. Kişisel ekonomik güçlükleri tek başına ileri sürmek yeterli olmaz. İkincisi, bedel hazırlanmalıdır: istem kabul edildiğinde diğer eşin payının karar tarihine en yakın tarihteki değeri bilirkişiyle belirlenir ve bu tutarın mahkeme veznesine yatırılması için süre verilir; süre kaçırılırsa istem sonuçsuz kalır. Talep kurulurken de dikkatli olunmalıdır: ana talep malın bütün hâlinde istemde bulunan eşe verilmesi olarak, yedek talep ise bedelin yarısı olarak kurulmalıdır. Böylece üstün yarar kabul edilmezse dava tümden reddedilmez, mal bedele çevrilerek istemde bulunan eşin payı korunur. Son olarak malın hangi rejim döneminde edinildiğine bakılmalıdır; 2002 öncesi mal ayrılığı döneminde edinilen mallarda bu hükme dayanılarak mülkiyet istenemez.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ
16.04.2012 · E. 2011/6790 · K. 2012/2847

Malı mesleğini icra etmek için kullanan eşin üstün yararı bulunduğu kabul edilir; bedelin depo edilmesi için süre verilir

Eşlerden biri 2006'da ölmüştür. Sağ kalan eş, taraflar adına paylı kayıtlı bir dükkânda tornacılık ve metal kalıpçılığı mesleğini bizzat icra ettiğini belirterek dükkânın mülkiyetinin kendisine tahsisini istemiştir. Mahkeme bu istem yönünden gerekli araştırmayı yapmadan karar vermiştir.

> *Dosyadaki bilgi ve belgelere göre, davacı 339 ada 9 nolu parselde bulunan 65 nolu dükkanda tornacılık ve metal kalıpçılığı mesleğini icra ettiğine göre, mahkemece bu konu üzerinde durulması halen bu mesleği yapıp yapmadığı, dükkanda bu işi yürütüp yürütmediği konularında gerekli araştırma ve incelemenin yapılması, halen söz konusu meslek icra edilmekte ise, davacının üstün yararının olduğunun kabulü ile TMK.nun 226. maddesi kapsamındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi, TMK.nun 235. maddesi uyarınca karar tarihine en yakın tarihte murise ait ½ payın sürüm değerinin (gerçek değerinin) konunun uzmanı bilirkişilerce saptanması, saptanacak ½ paya ait değerin mahkemece depo ettirilmesi konusunda davacıya süre ve imkan tanınması gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Üstün yararın somut olarak nasıl kanıtlanacağını gösteren en açık karar budur: malı mesleğini veya sanatını icra etmek için fiilen kullanan

eşin üstün yararı bulunduğu kabul edilir. Daire, mahkemeden bu kullanımın hâlen sürüp sürmediğini araştırmasını, sürüyorsa üstün yararı kabul etmesini istemiştir. Karar aynı zamanda usulü de gösterir: diğer tarafın payının karar tarihine en yakın tarihteki sürüm değeri bilirkişiyle saptanır ve bu bedelin mahkeme veznesine depo edilmesi için istem sahibine süre verilir. Mal ortaklığında 280. madde de aynı mantıkla işler.

2 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
20.11.2018 · E. 2016/18529 · K. 2018/18925

Kişisel ve ekonomik zorluklar tek başına üstün yarar sayılmaz

Eşler adına yarı yarıya paylı kayıtlı bir mesken vardı. Eşlerden biri, elli yaşında olduğunu, birikiminin kalmadığını, konut için alınan krediyi ödemek üzere başka şehirdeki evini ipotek ettirdiğini, kredi borcunun emekli maaşından kesildiğini ve artık eski şehrine dönmesinin mümkün olmadığını ileri sürerek meskenin tamamının kendi adına tescilini istemiştir. Mahkeme davayı başka bir gerekçeyle reddetmiştir.

> *Somut uyuşmazlık incelendiğinde davacı taraf; 50 yaşında olduğu, herhangi bir birikimi kalmadığı, dava konusu ev için alınan borçları ödeyebilmek amacıyla İstanbul'daki kendi evini ipotek ettirmek zorunda kaldığı, çekilen kredi borcunun halen devam ettiği, kredilerin otomatik olarak emekli maaşından kesildiği, evlilik nedeniyle 2009 yılında İzmir'e taşınırken eşyalarını elden çıkartıp İstanbul'daki evini kiraya verdiği, artık İstanbul'a gitme gibi bir durumun söz konusu olmadığı, zira gitse dahi kendi evinde oturamayacağı çünkü bu kez kira gelirinden yoksun kalıp temel ihtiyaçlarını karşılayamaz hale geleceği ve çekilen kredi yüzünden ipotekli bu evinden de olacağı gerekçeleriyle, davaya konu 12 nolu meskende daha üstün yararı bulunduğunu iddia etmiştir. Mahkemece, davacı tarafça sunulan bu sebeplerin TMK'nin 226/2 maddesinde yazılı "daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek" koşulunu sağlamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, üstün yarar ölçütünün sanıldığı kadar geniş olmadığını gösterir. Yaş, birikimin kalmaması, kredi borcunun sürmesi ve başka bir yerde oturma imkânının bulunmaması gibi gerçek ve ciddi zorluklar bile tek başına üstün yarar sayılmamıştır. Aranan şey, malın istem sahibi bakımından diğerine göre nesnel olarak daha büyük bir işlev taşımasıdır; örneğin orada mesleğin icra edilmesi. Mal ortaklığında 280. maddeye dayanan eş, iddiasını ekonomik güçlükle değil, o malla arasındaki somut ve nesnel bağla kurmalıdır.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
11.02.2015 · E. 2015/918 · K. 2015/1462

Paya göre bölünemeyen ev eşyasında aynen iade yerine bedelin yarısına hükmedilir

Boşanma davasında, eşlerin ortak malı sayılan ev eşyalarının tasfiyesi de istenmişti. İstem sahibi, eşyaların aynen iadesini, mümkün olmazsa bedelini talep etmişti. Mahkeme eşyaların aynen iadesine karar vermiştir.

> *Eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan menkul malların tasfiye şekli ise Türk Medeni Kanununun 226'ncı maddesinin (2.) fıkrasında gösterilmiştir. Buna göre paylı mülkiyete konu bir mal varsa eşlerden biri kanunda öngörülen olanaklardan yararlanabileceği gibi daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payının karşılığını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir. Davacı aynen iade olmazsa bedel talebinde bulunmuş, mahkemece de bu şekilde karar verilmiştir. Menkul eşyalardan her birinin paya göre bölünmesi mümkün olmadığına göre, davacı-karşı davalı (kadın)'ın bedel talep etmiş olduğu da nazara alınarak dava konusu eşyaların sadece bedelinin yarısına hükmetmek gerekirken infazda duraksamaya yer verecek şekilde aynen iadeye karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Ev eşyası, mobilya ve benzeri taşınırlar paya göre bölünemez; bir koltuk takımının yarısı teslim edilemez. Daire bu nedenle iki yol gösterir: ya üstün yararı ispat eden eş diğerinin payını ödeyip malı bütün olarak alır, ya da mal bedele çevrilir ve bedelin yarısına hükmedilir. Mal ortaklığında 280. madde tam bu boşluğu doldurur; hatıra değeri taşıyan mobilya ve sanat eserleri gibi bölünemeyen değerler, üstün yarar kanıtlanarak paya mahsuben bütün hâlinde istenebilir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
18.06.2014 · E. 2013/25001 · K. 2014/13730

Taşınırların yarısının aynen iadesine karar verilmesi infaz edilemez; çözüm üstün yarar hükmündedir

Boşanma davasında eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan ev eşyalarının tasfiyesi istenmişti. Mahkeme, eşyaların mevcutsa yarısının aynen iadesine karar vermiştir. Ayrıca boşanma kararı henüz kesinleşmemişti.

> *Eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan menkul malların nitelikleri gereği pay oranında bölünmesi olanağı yoktur. Böyle bir durumda paylı mülkiyet konusu menkul mallarla ilgili, eşlerden her biri kanunda öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi, yasal şartlarının varlığı halinde diğerinin payının karşılığını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir. (TMK.m.226/2) Bu yasal çerçevede sorunun çözümü gerekirken, menkul malların pay oranında bölünmesinin mümkün bulunmadığı nazara alınmadan "mevcutsa yarısının aynen" iadesine şeklinde infazı mümkün olmayacak biçimde karar verilmesi de doğru bulunmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, uygulamada sık görülen bir hüküm kurma hatasını düzeltir: taşınırların yarısının aynen iadesine karar verilmesi icra aşamasında uygulanamaz. Doğru çözüm, üstün yararını ispat eden eşin diğerinin payının karşılığını ödeyerek malı bütün olarak almasıdır. Mal ortaklığında 280. madde aynı işlevi görür ve tasfiyeyi tıkanmaktan kurtarır. Karar ayrıca tasfiyenin ön koşulunu da yineler: rejim sona ermeden ve boşanma kararı kesinleşmeden tasfiyeye karar verilemez.

5 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
10.10.2017 · E. 2015/19493 · K. 2017/12522

743 sayılı Kanun döneminde edinilen mallarda üstün yarara dayanarak tapu iptali ve tescil istenemez

Eşler adına 1992'de yarı yarıya paylı olarak tescil edilen bir mesken bakımından, eşlerden biri üstün yararı bulunduğunu ileri sürerek bedeli ödenmek suretiyle diğerinin payının iptalini ve kendi adına tescilini, olmazsa alacak ödenmesini istemiştir. Mahkeme tapu iptali ve tescil istemini kabul etmiştir.

> *Somut uyuşmazlıkta tasfiyeye konu edilen mesken taraflar arasında mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu 06.01.1992 tarihinde davacı ve davalı adına 1/2 hisse ile tapuda tescil edilmiştir. Bu bağlamda tasfiyeye konu taşınmazın satın alındığı tarihte yürürlükte bulunan 743 sayılı TKM'de, 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı yasanın 226 maddesinin karşılığı bulunmadığından tapu iptal ve tescile karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedeni yapılmıştır.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, üstün yarara dayanan istemin zaman bakımından sınırını çizer: hüküm 01.01.2002'de yürürlüğe girmiştir ve daha önceki dönemde, eski Kanun'un yasal rejimi olan mal ayrılığı döneminde edinilen mallar bakımından uygulanmaz. Eski Kanun'da bu hükmün karşılığı bulunmadığından o dönem mallarında ayni istem mümkün değildir; yalnız alacak istenebilir. Mal ortaklığı sözleşmesi olan dosyalarda da malın hangi dönemde edinildiği aynı sonucu doğurur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 226:** Yasal rejimde paylı malda üstün yarar.
- **TMK m. 248:** Paylaşmalı mal ayrılığında üstün yarar.
- **TMK m. 261:** İspat.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.
- **TMK m. 275:** Değer belirlenmesi.
- **TMK m. 276:** Ölüm hâlinde paylaşma.
- **TMK m. 277:** Diğer hâllerde paylaşma.
- **TMK m. 278:** Kişisel malların payına mahsuben verilmesi.
- **TMK m. 279:** Aile konutu ve ev eşyası.
- **TMK m. 281:** Diğer paylaşma kuralları.

MADDE

281

E. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye
VII. Paylaşma usulü
4. Diğer paylaşma kuralları

KANUN METNİ

Diğer hâllerde paylı mülkiyet ve mirasın paylaşılmasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

MADDE ÖZETİ

Mal ortaklığının tasfiyesinde özel hükümlerin çözmediği noktalarda paylı mülkiyet ve mirasın paylaşılmasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır (m. 281). Bu yollama sayesinde tasfiye tıkanmaz: aynen paylaşma mümkünse her mal bir tarafa verilir, değer farkı para ile denkleştirilir, kimin neyi alacağı anlaşma yoksa kura ile belirlenir; satış ise son çaredir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Kıyas yoluyla uygulama	Doğrudan değil, benzerlik kurularak uygulama (TMK m. 281).
Aynen paylaşma	Malın bölünerek veya bütün hâlinde özgülenerek dağıtılması (TMK m. 642).
Denkleştirme	Değer farkının para ödenerek giderilmesi (TMK m. 642).
Muhdesat	Taşınmaz üzerindeki bina, ağaç gibi bütünleyici parçalar (TMK m. 684).

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 281- Madde İsviçre Medenî Kanununun 246 ncı maddesinden aynen alınmıştır. Madde diğer hâllerde paylaşma usulünün, paylı mülkiyet ve mirasın paylaşılmasına ilişkin hükümler çerçevesinde belirleneceğini öngörmektedir.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 107

1 Yargıtay HGK, 27.04.2011, E. 2011/6-55, K. 2011/222.

Gerekçe tek cümleliktir ama kanun koyucunun tercihini açıkça gösterir. Mal ortaklığının tasfiyesi için baştan sona ayrı bir paylaşma usulü yazmak yerine, Medeni Kanun'un zaten işleyen iki sistemine yollama yapılmıştır. Bu tercihin pratik sonucu şudur: 276 ile 280 arasındaki maddeler **kimin neyi isteyebileceğini** düzenler; paylaşmanın teknik olarak **nasıl yapılacağı** ise bu yollama sayesinde paylı mülkiyet ve miras hükümlerinden çıkarılır. Böylece aynen paylaşmanın koşulları, denkleştirme, kura, ifraz ve satış usulü gibi ayrıntılar için yerleşik uygulama doğrudan kullanılabilir hâle gelir. Maddedeki "kıyas yoluyla" ifadesi de önemlidir: hükümler olduğu gibi değil, mal ortaklığının yapısına uyarlanarak uygulanır; örneğin ortaklık mallarında elbirliği mülkiyeti bulunduğundan paylı mülkiyete ilişkin kurallar bu özelliğe göre uyarlanır. Tasarının 281. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314).

Eski Kanun'da böyle genel bir yollama hükmü yoktu. 743 sayılı Kanun mal ortaklığının sona ermesini kanuni taksim ve mukavele ile taksim başlıkları altında düzenlemiş, paylaşmanın teknik usulünü ise ayrıca göstermemişti. Konuya en yakın hüküm, uzatılmış ortaklığın sona ermesinde taksimin hangi mallar üzerinden yapılacağını belirleyen 232. maddeydi; bu hüküm de neyin paylaşılacağını söylüyor, nasıl paylaşılacağını söylemiyordu. Uygulamada boşluk genel hükümlerle doldurulmak zorunda kalıyordu. Bugünkü 281. madde bu belirsizliği ortadan kaldırmış ve paylaşma usulünü açık bir yollamayla paylı mülkiyet ile mirasın paylaşılması hükümlerine bağlamıştır.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Temdit olunan ortaklığın hitamı veya çocuklardan birinin ortaklıktan çıkarılması hallerinde taksim veya çıkarılan çocuğun haklarının tasfiyesi, ortaklığın hitamı veya çocuğun çıkarıldığı anda mevcut olan mallar üzerinden icra olunur. Hayatta kalan karı veya koca, çocukların hissesi üzerinde miras haklarını muhafaza eder. Tasfiye ve taksim, münasip olmayan bir zamanda yapılamaz.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 232

	743 sayılı Kanun m. 232	4721 sayılı Kanun m. 281
Niteliği	Uzatılmış ortaklığa özgü kural	Genel yollama hükmü
Belirlediği	Hangi mallar paylaşılır	Paylaşma nasıl yapılır
Yollama	Yok	Paylı mülkiyet ve miras hükümleri
Aynen paylaşma	Düzenlenmemiş	Öncelikli çözüm
Denkleştirme	Düzenlenmemiş	Para ödenerek sağlanır
Kapsam	Yalnız uzatılmış ortaklık	Bütün mal ortaklıkları

Değişiklik durumu

Madde yürürlüğe girdiği günden beri değiştirilmemiştir.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; paylaşma usulü genel hükümlere bağlandı	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kapsam	Özel hükümlerin dışında kalan hâller	TMK m. 281
Yollama	Paylı mülkiyet hükümleri	TMK m. 698 vd.
Yollama	Mirasın paylaşılması hükümleri	TMK m. 642 vd.
Uygulama biçimi	Kıyas yoluyla	TMK m. 281
Mehaz	İsviçre Medenî Kanunu m. 246	S. Sayısı 723, s. 107
Öncelik	Aynen paylaşma	Yargıtay HGK, K. 2011/222
Denkleştirme	Değer farkı para ile giderilir	Yargıtay HGK, K. 2011/222
Özgüleme	Anlaşma yoksa kura çekilir	TMK m. 650
Aynen bölme	İmar mevzuatına uygunluk aranır	Yargıtay 14. HD, K. 2019/4786
Satış	Aynen paylaşma mümkün değilse	Yargıtay 14. HD, K. 2019/4786
Sıra	Önce mal rejimi, sonra tereke tasfiyesi	Yargıtay 8. HD, K. 2014/11919
Görev	Tasfiye istemleri aile mahkemesinde	4787 s. K. m. 4

TBMM gerekçesine göre madde İsviçre Medenî Kanunu'nun 246. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe tek cümleyle maddenin işlevini açıklar: madde, diğer hâllerde paylaşma usulünün paylı mülkiyet ve mirasın paylaşılmasına ilişkin hükümler çerçevesinde belirleneceğini öngörmektedir. Yani kanun koyucu, mal ortaklığının tasfiyesi için ayrı ve eksiksiz bir paylaşma usulü yazmak yerine, Medeni Kanun'un iki yerleşik paylaşma sistemine yollama yapmayı tercih etmiştir. Bu tercih pratikte önemli bir boşluk doldurur; çünkü önceki maddeler kimin neyi isteyebileceğini düzenler, paylaşmanın teknik olarak nasıl yapılacağını ise düzenlemez. Tasarının 281. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almadığından Tasarıdaki hâliyle kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 311-314). 1

DİKKAT

Bu madde kısa görünse de tasfiyenin can alıcı noktasını çözer: **paylaşma nasıl yapılacak?** Önceki maddeler kimin ne isteyebileceğini söyler; bu madde ise sıra malların fiilen bölüşülmesine geldiğinde hangi kuralların işleyeceğini gösterir. Pratikte üç sonucu vardır. Birincisi, **aynen paylaşma önceliklidir**: mümkünse

her mal bütün hâlinde bir tarafa verilir, değer farkı para ödenerek denkleştirilir; satış son çaredir ve aynen paylaşma imkânı varken tarafları satışa zorlayan bir çözüm benimsenemez. İkincisi, kimin neyi alacağı önce anlaşmayla, anlaşma olmazsa **hâkim huzurunda kura** ile belirlenir; taraflardan biri belirli bir malı istiyorsa üstün yararını ayrıca ortaya koymalıdır. Üçüncüsü, taşınmazlarda aynen bölme **imar mevzuatına** takılır; ifraz projesi hazırlatılıp belediye veya il idare kuruluna onaylatılmadan aynen taksime karar verilemez, olumsuz cevap gelirse satışa gidilir. Ölüm hâlinde ayrıca sıraya dikkat edilmelidir: önce mal rejimi tasfiye edilip eşin payı ayrılır, sonra kalan tereke mirasçılar arasında paylaşılır.

II. Yollamanın İşleyişi

- **Kural:** Diğer hâllerde paylı mülkiyet ve mirasın paylaşılması hükümleri kıyasen uygulanır (TMK m. 281).
- **Kapsam:** Önceki maddelerin çözmediği bütün paylaşma sorunları.
- **Amaç:** Tasfiye için ayrı bir usul yazmak yerine yerleşik sistemlere yollama (S. Sayısı 723, s. 107).
- **Önceki maddeler:** Kimin ne isteyebileceğini düzenler (TMK m. 278, TMK m. 279, TMK m. 280).
- **Bu madde:** Paylaşmanın teknik olarak nasıl yapılacağını belirler.
- **Kıyas:** Hükümler doğrudan değil, mal ortaklığına uyarlanarak uygulanır.

III. Aynen Paylaşma Önceliği

- **Kural:** Olanak varsa her malın tamamı bir tarafa verilir.[2]
- **Denkleştirme:** Değerler arasındaki fark para ödenerek giderilir (4721 s. K. m. 642).
- **Özgüleme:** Hangi malın kime verileceği anlaşmayla belirlenir (4721 s. K. m. 650).
- **Kura:** Anlaşma olmazsa hâkim huzurunda kura çekilir.
- **Satış:** Aynen paylaşma imkânı varken taraflar satışa zorlanamaz.
- **Karşılıklılık:** Bir tarafın satış istemesi diğerinin aynen paylaşma istemesini engellemez.[3]

2 Yargıtay HGK, 27.04.2011, E. 2011/6-55, K. 2011/222.
3 Yargıtay 14. HD, 11.02.2019, E. 2016/4353, K. 2019/1131.

IV. Taşınmazlarda Aynen Bölme

- **Araştırma:** Yüzölçümü, nitelik, pay ve paydaş sayısı ile imar mevzuatı incelenir.[4]
- **Değer kaybı:** Önemli ölçüde değer kaybı doğacaksa aynen bölme yapılamaz.
- **Paylı bırakma:** Rıza olmadıkça taşınmazın bir bölümü paylı bırakılamaz.
- **İfraz projesi:** Teknik bilirkişiye ifraz projesi düzenlettirilir.
- **Onay:** Proje belediye veya il idare kuruluna onaylatılır.
- **Olumsuz cevap:** Onay verilmezse ortaklık satış yoluyla giderilir.

V. Satış Yoluyla Paylaşma

- **Bütünleyici parçalar:** Bina ve ağaçlar arzla birlikte satılır.[5]
- **Muhdesat iddiası:** Tapuda şerh varsa veya bütün paydaşlar kabul ediyorsa değer ayrıştırılır.
- **Oranlama:** Arz ve muhdesat değerleri ayrı belirlenip yüzdelik oran kurulur.
- **Dağıtım:** Satış bedeli bu oranlara göre paylaştırılır.
- **Üçüncü kişi:** Muhdesat üçüncü kişiye aitse ona satış bedelinden pay verilemez.
- **Son çare:** Satış yalnız aynen paylaşma mümkün olmadığında uygulanır.

VI. Ölüm Hâlinde Sıra

- **Birinci aşama:** Önce mal rejimi tasfiye edilir (TMK m. 276).
- **Ayrılma:** Sağ kalan eşin tasfiye payı terekeden ayrılır.[6]
- **İkinci aşama:** Kalan net tereke mirasçılar arasında paylaşılır (4721 s. K. m. 642).
- **Birleştirme yasağı:** İki tasfiye birlikte yapılamaz.
- **Sebep:** Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi çözümsüzlük doğurur.
- **Süre:** Mirasın paylaşılması için kanunda süre öngörülmemiştir (4721 s. K. m. 642).

VII. Usul

- **Görev:** Mal rejiminin tasfiyesi istemleri aile mahkemesinde görülür (4787 s. K. m. 4).
- **Miras paylaşımı:** Terekenin paylaşılması sulh hukuk mahkemesinin görevindedir (4721 s. K. m. 658).
- **Yetki:** Taşınmazlarda taşınmazın bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir.

4 Yargıtay 14. HD, 27.05.2019, E. 2016/13356, K. 2019/4786.
5 Yargıtay 14. HD, 10.10.2019, E. 2016/7518, K. 2019/6505.
6 Yargıtay 8. HD, 10.06.2014, E. 2014/2640, K. 2014/11919.

- **Deliller:** Tapu kayıtları, keşif, ifraz projesi ve bilirkişi raporları.
- **Talep:** İstem terditli kurulmalı, aynen paylaşma mümkün olmazsa satış istenmelidir.
- **Değer:** Değerler tasfiye anına göre belirlenir (TMK m. 275).

UYGULAMA NOTU

Tasfiye dosyasında paylaşma aşamasına gelindiğinde talep terditli kurulmalıdır: önce malların aynen paylaşılması, bu mümkün olmazsa satış yoluyla paylaşma istenmelidir. Aynen paylaşma isteniyorsa hazırlık önceden yapılmalıdır; taşınmazlarda ifraz imkânı için belediyeden veya il idare kurulundan bilgi alınmalıdır, çünkü mahkeme ifraz projesini onaylatmadan aynen taksime karar veremez ve olumsuz cevap gelirse doğrudan satışa gidilir. Belirli bir malın alınması isteniyorsa iki yoldan biri gereklidir: ya karşı tarafla anlaşılır ya da üstün yarar ortaya konulur; aksi hâlde hangi malın kime verileceği hâkim huzurunda kura ile belirlenir ve sonuç şansa kalır. Taşınmaz üzerinde eşin yaptırdığı bina veya diktiği ağaçlar varsa bunun tapuya şerh ettirilmiş olması ya da karşı tarafça kabul edilmesi gerekir; aksi hâlde satış bedelinden ayrı bir pay alınamaz. Son olarak ölüm hâlinde sıra karıştırılmamalıdır: önce mal rejiminden doğan payın terekeden ayrılması istenmeli, mirasın paylaşılması bundan sonra gelir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
10.06.2014 · E. 2014/2640 · K. 2014/11919

Mal rejiminin tasfiyesi ile terekenin tasfiyesi birlikte yapılamaz; eşin tasfiye alacağı terekeden önce ayrılır

Eşlerden birinin ölümü üzerine açılan davada hem sağ kalan eşin mal rejiminden doğan alacağı hem de terekenin paylaşılması gündeme gelmişti. Sağ kalan eş hem terekeden alacaklı hem de mirasçı sıfatıyla terekenin borçlusu durumundaydı.

> *Belirtildiği gibi açıklanan farklılıklar nedeniyle katılma rejiminin tasfiyesi ile terekenin tasfiyesi birlikte yapılamaz. Farklı tasfiye kurallarına bağlı bulunan her iki hakkın aynı anda ve birlikte tasfiyesi halinde ileride beklenmeyecek ve kestirilemeyecek sorunlarla veya sonuçlarla karşılaşılması mümkün olabilir. Bu konuda isteğin olup olmaması da sonuca etkili değildir. Katılma alacağının, terekenin borcu olduğu konusunda uyuşmazlık yoktur. Ancak bu alacak hakkı terekeden öncelikle ödenmesi gereken bir alacak hakkıdır.*

DEĞERLENDİRME TMK m. 281 paylaşmayı miras hükümlerine yollarken, iki tasfiyenin sırasını da gündeme getirir. Daire bu sırayı açıkça belirlemiştir: önce mal rejimi tasfiye edilir ve sağ kalan eşin tasfiye alacağı terekeden ayrılır, ancak ondan sonra kalan net tereke mirasçılar arasında paylaşılır. İki tasfiyenin birlikte yapılması, alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesi gibi çözümsüzlükler doğurur.

Mal ortaklığında bu ayrım daha da önemlidir; çünkü ortaklık mallarının yarısı zaten sağ eşin payıdır ve terekeye hiç girmez.

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
27.04.2011 · E. 2011/6-55 · K. 2011/222

Aynen paylaşma mümkünse taşınmazların her biri bir paydaşa verilir; fark para ile denkleştirilir, anlaşma yoksa kura çekilir

Miras yoluyla intikal eden iki bağımsız bölüm, iki mirasçı arasında paylaşılacaktı. Her iki mirasçı da aynen paylaşma istiyor, ancak ikisi de aynı bağımsız bölümü talep ediyordu. Mahkeme, duruşmada kura çekerek her bir bağımsız bölümü bir mirasçıya özgülemiştir; bu karar bozulunca direnmiştir.

> *Bu hükümlerden açıkça anlaşılacağı üzere, hakim, miras yoluyla intikal eden terekenin tamamı ve terekedeki malların her birini göz önünde tutarak, olanak varsa taşınmazlardan her birinin tamamını bir mirasçıya vermek suretiyle paylaştırma yapabilir. Kanun koyucunun bu hükmü getirmekteki amacı öncelikle aynen taksim isteyen mirasçılar arasındaki paylaşma konusundaki ihtilafın en uygun biçimde çözümlenmesi ve taşınmazların değerleri arasında fark bulunması halinde gereğinde fark para ödetmek yoluyla, denkleştirmenin sağlanmasıdır. Ayrıca payların özgülenmesinde mirasçıların anlaşması asıl olup, anlaşamazlarsa kura çekilecektir. Bu yolla aynen taksimi gerçekleştirme olanağı olan mahkemenin mallar üzerinde ortaklığı ve uyuşmazlığı sürdürecek, sonuçta mirasçıları satışa zorlayacak bîr yöntemi benimsemesi olanaklı olmadığı gibi, açıklanan yasal düzenlemelere de aykırı olacaktır.*

DEĞERLENDİRME Kurul, TMK m. 281'in yolladığı miras paylaşma sisteminin çekirdek kurallarını ortaya koyar: hâkim, olanak varsa her taşınmazın tamamını bir paydaşa verir; değerler arasındaki fark para ödenerek denkleştirilir; hangi malın kime verileceği önce anlaşmayla, anlaşma olmazsa hâkim huzurunda kura ile belirlenir. Kurul ayrıca satışın son çare olduğunu vurgular: aynen paylaşma imkânı varken tarafları satışa zorlayan bir yöntem benimsenemez. Mal ortaklığının tasfiyesinde de ortaklık malları bu ölçülerle paylaştırılır.

3 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
27.05.2019 · E. 2016/13356 · K. 2019/4786

Aynen bölerek paylaştırmaya karar verilebilmesi için imar mevzuatına uygunluk araştırılmalı ve ifraz projesi onaylatılmalıdır

Bir taşınmazda üç paydaş bulunuyordu. Davacı satış yoluyla, davalılar ise üzerlerindeki yapıların kendilerine kalması koşuluyla aynen taksim istemişti. Bilirkişi raporuna ekli ifraz krokilerinde yalnız iki taksimat gösterilmiş, hangi bölümün hangi paydaşa ait olacağı belirtilmemişti. Mahkeme yine de aynen taksime karar vermiştir.

> *Paydaşlığın giderilmesi davalarında mahkemece malın aynen bölünerek paylaştırılmasına karar verilebilmesi için taşınmazın yüzölçümü, niteliği, pay ve paydaş sayısı ve tarım arazilerinin niteliği ile imar mevzuatına göre aynen taksimin*

mümkün olup olmadığının araştırılması gerekir. Taşınmazın önemli ölçüde bir değer kaybına uğraması söz konusu ise aynen bölünerek paylaştırılmasına karar verilemez. Keza paydaşlar rıza göstermedikleri takdirde taşınmazın bir bölümü paylı bırakılamaz. Aynen bölünerek paylaştırmanın (taksimin) mümkün olması durumunda bölünen parçaların değerlerinin birbirine denk düşmemesi halinde eksik değerdeki parçaya para (ivaz) eklenerek denkleştirme sağlanır. Paydaşlar arasında anlaşma olmadıkça hakim kendiliğinden bazı taşınmazların bir kısım paydaşlara, kalanın diğer paydaşlara verilmesi şeklinde aynen bölünerek paylaştırmaya karar veremez. Aynen bölünerek paylaştırma (taksim) halinde teknik bilirkişiye ifraz projesi düzenlettirilerek bu projeye göre taşınmaz belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde ise ilgili belediyeden, belediye dışında ise İl İdare Kurulundan bölüşmenin (taksimin) mümkün olup olmadığı sorulur. Belediye Encümeni veya İl İdare Kurullarınca 3194 sayılı İmar Kanunu ve ilgili Yönetmelik hükümlerine uygun bulunması halinde onaylanması gereken ifraz projesinde kimlere nerelerin verileceği, bu konuda paydaşlar aralarında anlaşamazlarsa hakim huzurunda kura çekilerek belirlenir. Onay makamından olumsuz cevap gelmesi halinde paydaşlığın satış suretiyle giderilmesine karar verilmesi gerekir.

Değerlendirme Bu karar, aynen paylaşmanın teknik koşullarını sayar ve TMK m. 281'in yolladığı paylı mülkiyet hükümlerinin nasıl uygulanacağını gösterir. Taşınmazın yüzölçümü, niteliği, pay ve paydaş sayısı ile imar mevzuatı birlikte değerlendirilir; önemli bir değer kaybı doğacaksa aynen bölme yapılamaz. Paydaşlar rıza göstermedikçe taşınmazın bir bölümü paylı bırakılamaz. Değerler eşit değilse eksik parçaya para eklenerek denkleştirilir ve kimin nereyi alacağı anlaşma yoksa kura ile belirlenir. Onay makamı olumsuz görüş verirse tek yol satıştır.

4 **Yargıtay 14. Hukuk Dairesi**
11.02.2019 · E. 2016/4353 · K. 2019/1131

Davacının satış istemesi, davalının aynen paylaşma istemesine engel değildir

Muris adına kayıtlı bir taşınmaz üzerindeki ortaklığın giderilmesi istenmişti. Davacılar önce aynen taksim, olmazsa satış talep etmişti. Mahkeme satış yoluyla giderilmesine karar vermiştir. Oysa dosyadaki belediye yazısında, yola terk işlemleri yapıldıktan sonra aynen taksimin mümkün olabileceği belirtiliyordu.

> *Paydaşlığın (ortaklığın) giderilmesi davaları iki taraflı, taraflar için benzer sonuçlar doğuran davalardır. Bu davalarda davalı da davacı gibi aynı haklara sahiptir. Bu nedenle davacının satış suretiyle paylaşma istemesi davalıların aynen paylaşma istemesine engel teşkil etmez.*

Değerlendirme Paylaşma davalarının iki taraflı niteliği, mal rejiminin tasfiyesinde de sonucu doğrudan etkiler: bir eşin satış istemesi, diğerinin aynen paylaşma istemesini engellemez ve mahkeme her iki istemi birlikte değerlendirmek zorundadır. Kararda ayrıca aynen taksim ihtimalini gösteren bir belge varsa bunun göz

ardı edilemeyeceği vurgulanmıştır. Mal ortaklığı tasfiyesinde ortaklık mallarının satılmasını istemeyen eş, bu ilkeye dayanarak aynen paylaşma talebini sürdürebilir.

5 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
10.10.2019 · E. 2016/7518 · K. 2019/6505

Satış yoluyla paylaşmada taşınmaz üzerindeki yapı ve ağaçlar arzla birlikte satılır; bedel oranlanarak dağıtılır

Çok sayıda taşınmaz üzerindeki ortaklığın giderilmesi istenmişti. Paydaşlardan biri, satış hâlinde taşınmaz üzerindeki ağaçların kendisine ait olduğunu ileri sürerek muhdesat bedelinin kendisine ödenmesini istemiştir. Mahkeme ortaklığın satış suretiyle giderilmesine karar vermiştir.

> *Paydaşlığın (ortaklığın) satış yoluyla giderilmesi halinde dava konusu taşınmaz üzerinde bina, ağaç v.s. gibi bütünleyici parçalar (muhdesat) varsa bunların arzla birlikte satılması gerekir. Ancak muhdesatın bir kısım paydaşlara (ortaklara) ait olduğu konusunda tapuda şerh varsa veya bu hususta bütün paydaşlar ittifak ediyorlarsa ve muhdesat arzın değerinde bir artış meydana getiriyorsa bu artışın belirlenmesi için dava tarihi itibariyle arzın ve muhdesatın değerleri ayrı ayrı tespit edilir. Belirlenen bu değerler toplanarak taşınmazın tüm değeri bulunur.*

DEĞERLENDİRME Mal ortaklığının tasfiyesinde de ortaklık malı taşınmaz üzerinde bir eşin yaptırdığı bina veya diktiği ağaçlar bulunabilir. Karar bu durumda izlenecek yöntemi gösterir: bütünleyici parçalar arzdan ayrı satılamaz, arzla birlikte satılır; ancak muhdesatın bir paydaşa ait olduğu tapu şerhiyle veya bütün paydaşların ittifakıyla sabitse, arz ve muhdesat değerleri ayrı ayrı belirlenip oranlanır ve satış bedeli bu orana göre dağıtılır. Muhdesat üçüncü kişiye aitse o kişiye satış bedelinden pay verilemez.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 257:** Mal ortaklığında mülkiyet, yönetim ve tasarruf.
- **TMK m. 271:** Sona erme anı.
- **TMK m. 275:** Değer belirlenmesi.
- **TMK m. 276:** Ölüm hâlinde paylaşma.
- **TMK m. 277:** Diğer hâllerde paylaşma.
- **TMK m. 278:** Kişisel malların payına mahsuben verilmesi.
- **TMK m. 279:** Aile konutu ve ev eşyası.
- **TMK m. 280:** Diğer malvarlığı değerleri.

KARARLAR DİZİNİ

Sayfa numaraları kararın anıldığı sayfaları gösterir; koyu yazılan numara, kararın İçtihatlar bölümünde ayrıntılı olarak incelendiği sayfadır.

ANAYASA MAHKEMESİ — NORM DENETİMİ

29.11.1990 · E. 1990/30 · K. 1990/31 ..... 934, 935, 936, **938**, 1611, 1612
10.03.2011 · E. 2009/85 · K. 2011/49 ..... 889, 891, **895**
22.02.2023 · E. 2022/155 · K. 2023/38 .... 887, 889, 890, 891, 892, **895**

ANAYASA MAHKEMESİ — BİREYSEL BAŞVURU

Sevim Akat Eşki, B. No: 2013/2187, 19.12.2013 ..... 891, 893, **896**
Emine Göksel, B. No: 2016/10454, 12.12.2019 .. 903, 906, 914, 917, 957, 962, **971**
Diana Kutlar, B. No: 2017/33788, 10.02.2021 867
Muteber Bayraktar, B. No: 2019/28943, 08.02.2023 962
B. No: 2020/3519, 25.10.2023 ..... 867, **869**
Nurcan Taş, B. No: 2021/7065, 19.11.2024 .. 906, 917, 962
İpek Banu Karaca ve Diğerleri, B. No: 2022/51992, 13.05.2025 962

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

06.04.2005 · E. 2005/10-183 · K. 2005/241 .. 1644, **1645**
04.10.2006 · E. 2006/2-591 · K. 2006/624 .... 1489, 1491, **1494**
05.12.2007 · E. 2007/3-917 · K. 2007/947 ..... 997, 998, 1000, **1005**
04.06.2008 · E. 2008/2-420 · K. 2008/424 ..... 861, 863, 866
05.05.2010 · E. 2010/8-231 · K. 2010/255 .... 1402, 1404, 1406, **1407**
27.04.2011 · E. 2011/6-55 · K. 2011/222 ..... 1751, 1753, 1754, **1757**
28.09.2011 · E. 2011/2-447 · K. 2011/556 ..... 955, 956, 958, 961, **964**
05.10.2011 · E. 2011/8-449 · K. 2011/597 .... 1406, **1408**
02.11.2011 · E. 2011/2-533 · K. 2011/670 882
23.11.2011 · E. 2011/3-635 · K. 2011/688 ..... 976, 978, **982**
11.04.2012 · E. 2011/18-784 · K. 2012/288 .... 889, 893, **898**
12.09.2012 · E. 2012/8-365 · K. 2012/561 .... 1285, 1287, 1289, **1291**
26.09.2012 · E. 2012/8-192 · K. 2012/629 .... 1423, **1427**
17.04.2013 · E. 2013/375 · K. 2013/520 ..... 1458, 1460, **1462**
26.06.2013 · E. 2012/8-1137 · K. 2013/879 .. 1685, 1686, **1688**
10.07.2013 · E. 2013/3-71 · K. 2013/1056 ..... 997, 1003, **1008**
30.04.2014 · E. 2014/48 · K. 2014/554 ..... 1261, 1263, 1264, **1266**
14.05.2014 · E. 2013/1077 · K. 2014/664 ..... 1570, 1572, 1573, **1575**, 1699, 1701, **1705**, 1706, 1709, 1727
05.11.2014 · E. 2013/1014 · K. 2014/843 ..... 1690, 1692, 1693, **1695**
29.04.2015 · E. 2013/2079 · K. 2015/1278 .... 1196, **1199**
30.09.2015 · E. 2014/889 · K. 2015/2011 ..... 887, 889, 891, **897**
21.10.2015 · E. 2014/2096 · K. 2015/2322 ..... 960, **967**
04.11.2015 · E. 2013/2418 · K. 2015/2406 .... 1478, 1479, 1480, 1482, **1483**
20.01.2016 · E. 2014/686 · K. 2016/18 1000
09.03.2016 · E. 2014/651 · K. 2016/286 ..... 999, 1000
16.03.2016 · E. 2014/1021 · K. 2016/328 ..... 997, 1002, 1004, **1009**
25.05.2016 · E. 2014/1113 · K. 2016/633 ..... 1582, **1585**
05.10.2016 · E. 2016/1061 · K. 2016/959 ..... **1067**
24.05.2017 · E. 2017/1604 · K. 2017/967 ..... 955, 956, 958, 959, **966**
07.06.2017 · E. 2017/1572 · K. 2017/1094 ..... 880, **884**
25.10.2017 · E. 2017/1905 · K. 2017/1220 ..... 878, 879, **883**

06.12.2017 · E. 2017/2934 · K. 2017/1556 .... 1602, 1604, 1606, **1607**
13.12.2017 · E. 2017/2810 · K. 2017/1721 ..... 957, 961, **970**
13.12.2017 · E. 2017/2935 · K. 2017/1722 962
17.01.2018 · E. 2017/3102 · K. 2018/46 ..... 1003, **1010**
14.03.2018 · E. 2017/1617 · K. 2018/469 ..... 1402, 1404, 1406, **1407**
27.11.2018 · E. 2017/1374 · K. 2018/1780 867
11.12.2018 · E. 2017/1432 · K. 2018/1886 ..... 863, 868, **871**
26.03.2019 · E. 2017/451 · K. 2019/355 ..... 1587, 1589, 1590, **1592**
09.04.2019 · E. 2017/1613 · K. 2019/419 ..... 1461, **1465**
02.05.2019 · E. 2017/3067 · K. 2019/512 868
14.05.2019 · E. 2017/1555 · K. 2019/561 ..... 1394, 1396, **1397**
07.11.2019 · E. 2017/1534 · K. 2019/1148 ..... 995, 997, 999, **1006**
28.11.2019 · E. 2019/318 · K. 2019/1238 ..... 942, 944, 945, 946, **950**, 962
17.12.2019 · E. 2017/1618 · K. 2019/1370 .... 1578, 1580, 1581, 1582, **1584**
04.03.2020 · E. 2017/1040 · K. 2020/240 ..... 1196, **1199**, 1210, 1212, 1214, **1216**
09.07.2020 · E. 2017/2208 · K. 2020/575 ..... 998, 999, **1007**
23.09.2020 · E. 2017/2297 · K. 2020/672 ..... 999, 1003, **1012**
04.11.2020 · E. 2017/1512 · K. 2020/835 ..... 1192, 1194, 1195, 1196, **1198**, 1210, 1212, 1213, **1216**
11.02.2021 · E. 2018/511 · K. 2021/69 ... 955, 957, 961, 962, **971**
18.02.2021 · E. 2017/2493 · K. 2021/108 ..... 863, 868, **872**
11.03.2021 · E. 2017/1586 · K. 2021/247 865
25.03.2021 · E. 2017/2415 · K. 2021/347 ..... 876, 878, 881, **886**, 994, 995, 997, 999, 1000, 1002, **1005**
30.03.2021 · E. 2017/2809 · K. 2021/367 ..... 955, 957, 960, 961, **967**
01.07.2021 · E. 2017/2654 · K. 2021/886 ..... 942, 944, 949, **953**
01.07.2021 · E. 2020/458 · K. 2021/889 ..... 1176, 1178, 1180, **1182**, 1188, 1196, 1207
12.10.2021 · E. 2017/443 · K. 2021/1198 ..... 1432, 1434, 1436, **1438**
23.11.2021 · E. 2018/472 · K. 2021/1492 ..... 1248, 1250, **1255**
07.12.2021 · E. 2018/657 · K. 2021/1617 ..... 944, 948, **952**, 1062, **1066**
07.12.2021 · E. 2018/1094 · K. 2021/1616 .... 1444, 1446, 1447, **1449**
14.12.2021 · E. 2018/1095 · K. 2021/1676 ..... 866, 881
21.12.2021 · E. 2018/990 · K. 2021/1728 ..... 1176, 1178, 1179, **1181**, 1194, 1196, **1202**
08.02.2022 · E. 2019/440 · K. 2022/85 ..... 1027, 1030, 1031, **1034**, 1040
08.02.2022 · E. 2019/301 · K. 2022/79 ..... 1301, **1302**
15.02.2022 · E. 2019/805 · K. 2022/123 ..... 1057, 1060, 1062, **1063**
15.03.2022 · E. 2019/238 · K. 2022/319 ..... 1062, **1066**, 1235
26.04.2022 · E. 2021/578 · K. 2022/601 962
07.06.2022 · E. 2019/335 · K. 2022/850 ..... 1365, 1367, 1368, **1370**
25.10.2022 · E. 2019/765 · K. 2022/1369 ..... 956, 959, 960, **968**
02.11.2022 · E. 2020/457 · K. 2022/1431 ..... 1448, **1452**
15.11.2022 · E. 2020/302 · K. 2022/1513 ..... 954, 956, 959, 960, **968**
29.11.2022 · E. 2020/366 · K. 2022/1619 ..... 998, **1007**
22.02.2023 · E. 2022/132 · K. 2023/100 . 865, 881, 901, 903, 904, 905, 906, 907, **908**, 912, 914, 915, 916, **918**, 922, 923, 924, **926**
26.04.2023 · E. 2022/761 · K. 2023/379 . 960, 961, 963, **972**
17.05.2023 · E. 2022/147 · K. 2023/461 880
14.06.2023 · E. 2022/1117 · K. 2023/636 ..... 878, 880, **884**
01.11.2023 · E. 2022/771 · K. 2023/1039 ..... 863, 865, **874**
13.12.2023 · E. 2022/1273 · K. 2023/1238 .... 1059, 1061, 1062, **1064**
31.01.2024 · E. 2023/159 · K. 2024/38 ... 957, 963, **966**
24.04.2024 · E. 2023/467 · K. 2024/199 ..... 1297, 1299, 1300, **1303**
15.05.2024 · E. 2023/382 · K. 2024/244 864
16.04.2025 · E. 2023/705 · K. 2025/239 . 863, 864, 865, **875**
16.04.2025 · E. 2023/707 · K. 2025/240 . 959, **969**
21.05.2025 · E. 2023/709 · K. 2025/325 ..... 1477, 1479, 1481, **1485**
10.09.2025 · E. 2024/129 · K. 2025/499 866
10.09.2025 · E. 2024/7 · K. 2025/498 . 1068, 1070, 1071, 1072, **1073**, 1087, 1243, 1367, 1368, **1370**
24.09.2025 · E. 2024/130 · K. 2025/556 . 861, 863, 866, **873**
22.10.2025 · E. 2024/618 · K. 2025/646 ..... 1248, 1250, **1253**
21.01.2026 · E. 2025/34 · K. 2026/18 ..... 935, 938, **940**

YARGITAY İÇTİHATLARI BİRLEŞTİRME BÜYÜK GENEL KURULU

06.07.2018 · E. 2017/5 · K. 2018/7 . 861, 863, 867, **869**

YARGITAY 1. HUKUK DAİRESİ

06.05.2016 · E. 2016/6725 · K. 2016/5615 .... 1537, **1540**

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ

22.11.2005 · E. 2005/13308 · K. 2005/16082 . 998, 1001, **1010**
12.12.2006 · E. 2006/9531 · K. 2006/17441 . **1428**
26.12.2006 · E. 2006/10089 · K. 2006/18428 ..... 1665, **1667**
22.01.2007 · E. 2006/10548 · K. 2007/184 .... 1102, **1105**
22.01.2007 · E. 2006/7017 · K. 2007/113 ..... 1566, **1568**
18.09.2007 · E. 2007/2779 · K. 2007/12112 . 1649, 1651, **1652**
03.12.2007 · E. 2006/21235 · K. 2007/16888 ..... **1709**
18.02.2008 · E. 2007/651 · K. 2008/1764 ..... 1635, 1637, **1639**
27.02.2008 · E. 2007/1789 · K. 2008/2393 .... 1566, **1568**
17.04.2008 · E. 2007/5877 · K. 2008/5526 .... 1714, 1716, **1721**
23.09.2008 · E. 2007/17764 · K. 2008/12369 ..... 1525, **1528**
10.10.2008 · E. 2008/9467 · K. 2008/13057 . 1002
23.02.2009 · E. 2007/16808 · K. 2009/2869 . 1387, **1389**
05.03.2009 · E. 2008/1395 · K. 2009/3849 .... 1092, 1095, **1096**, 1103, 1111, 1130, 1136, 1151
12.03.2009 · E. 2007/19162 · K. 2009/4503 . 1133, 1135, 1136, **1138**
30.03.2009 · E. 2009/4753 · K. 2009/5788 1163
27.05.2009 · E. 2008/4531 · K. 2009/10131 979
19.10.2009 · E. 2008/12873 · K. 2009/17735 ..... 1620, 1622, **1624**
10.11.2009 · E. 2009/11403 · K. 2009/19298 ..... 1487, 1490, 1492, **1494**, 1525
12.11.2009 · E. 2008/13717 · K. 2009/19574 ..... 1525, **1530**
17.02.2010 · E. 2009/22118 · K. 2010/2791 . 1017, 1018, 1019, 1020, **1022**, 1030, **1034**
09.03.2010 · E. 2010/3091 · K. 2010/4419 .... 1235, **1237**
16.06.2010 · E. 2009/10536 · K. 2010/11941 1020
13.07.2010 · E. 2009/19174 · K. 2010/14156 . 984, 986, 987, 988, **990**
10.11.2010 · E. 2009/15870 · K. 2010/18916 ..... **1427**
13.12.2010 · E. 2010/7863 · K. 2010/20947 . 1362, **1364**
05.04.2011 · E. 2010/4968 · K. 2011/6104 .... 1424, **1428**
28.04.2011 · E. 2010/6316 · K. 2011/7166 .... 1037, 1039, 1041, **1044**
24.05.2011 · E. 2010/8448 · K. 2011/8998 ..... 995, 997, 1001, **1011**, 1031, 1095
03.10.2011 · E. 2011/15553 · K. 2011/14803 . 958
10.10.2011 · E. 2011/1895 · K. 2011/15165 978
31.10.2011 · E. 2011/17108 · K. 2011/17466 . 889, 892, **898**
15.12.2011 · E. 2011/3862 · K. 2011/22413 . 1419, 1421, 1422, 1423, **1425**
16.01.2012 · E. 2010/14443 · K. 2012/289 ..... 889, 893, **897**
05.04.2012 · E. 2011/14806 · K. 2012/8394 . 1633, 1635, 1636, **1638**
31.05.2012 · E. 2011/20481 · K. 2012/14593 . 879
04.06.2012 · E. 2011/7942 · K. 2012/14988 . 1114, 1117, **1119**
16.10.2012 · E. 2012/5621 · K. 2012/24816 . 1670, 1672, **1674**
05.11.2012 · E. 2012/672 · K. 2012/25996 ..... 903, 906, **910**
11.02.2013 · E. 2013/2212 · K. 2013/2840 .... 1537, **1539**
21.02.2013 · E. 2012/18109 · K. 2013/4381 . 1039, 1041, **1044**
27.02.2013 · E. 2012/26049 · K. 2013/5116 . 1039, 1041, **1043**
05.03.2013 · E. 2012/10429 · K. 2013/7427 . 1348, 1351, **1356**
25.03.2013 · E. 2012/7913 · K. 2013/8193 ..... 986, 989, **992**
28.03.2013 · E. 2013/4708 · K. 2013/8647 ..... 935, 936, 937
09.04.2013 · E. 2013/4776 · K. 2013/9857 1001
17.04.2013 · E. 2012/19057 · K. 2013/10805 . 999, **1008**
17.04.2013 · E. 2012/16773 · K. 2013/10896 ..... 1731, 1735, **1739**
11.06.2013 · E. 2012/14695 · K. 2013/16192 ..... 1526, **1528**
20.06.2013 · E. 2013/11968 · K. 2013/17407 . 906
24.06.2013 · E. 2012/25080 · K. 2013/17768 . 978, 986, 987, 999, 1003
10.07.2013 · E. 2013/13421 · K. 2013/19657 . 974, 976, 977, 978, **981**
12.11.2013 · E. 2013/6826 · K. 2013/26076 . 1736, **1739**
04.12.2013 · E. 2013/14751 · K. 2013/28533 . 878, 879, **883**
04.12.2013 · E. 2013/14747 · K. 2013/28530 . 937
10.03.2014 · E. 2013/22342 · K. 2014/5185 . 1041
13.03.2014 · E. 2013/22263 · K. 2014/5701 . 1095, **1097**, 1103
17.03.2014 · E. 2013/21327 · K. 2014/5897 .... 894, **899**
15.05.2014 · E. 2013/25327 · K. 2014/11396 . 876, 878, 879, **882**
26.05.2014 · E. 2014/4844 · K. 2014/11532 . 1733, 1736, **1738**
09.06.2014 · E. 2013/23306 · K. 2014/12769 ..... 1218, 1220, 1221, **1223**

18.06.2014 · E. 2013/25001 · K. 2014/13730 ..... 1744, 1746, **1749**
25.06.2014 · E. 2014/5152 · K. 2014/14519 . 1522, 1524, 1525, **1527**
15.09.2014 · E. 2014/15867 · K. 2014/17383 . 961
24.11.2014 · E. 2014/18863 · K. 2014/23579 . 989, 990
14.01.2015 · E. 2014/16313 · K. 2015/344 1041
11.02.2015 · E. 2015/918 · K. 2015/1462 ..... 1241, 1242, **1244**, 1746, **1749**
25.02.2015 · E. 2014/17902 · K. 2015/2898 . 1661, 1663, 1664, **1666**
30.03.2015 · E. 2014/21385 · K. 2015/5975 . 1002, 1003
12.05.2015 · E. 2014/26872 · K. 2015/9975 . 1048, 1051
13.05.2015 · E. 2015/8898 · K. 2015/10027 979
03.06.2015 · E. 2015/8378 · K. 2015/11577 989
15.06.2015 · E. 2015/10402 · K. 2015/12662 1000
09.07.2015 · E. 2015/8760 · K. 2015/14794 . 1017, 1020, **1023**, 1031, 1041
08.10.2015 · E. 2015/15592 · K. 2015/17921 1002
20.10.2015 · E. 2015/17643 · K. 2015/18856 ..... 1002, **1011**
14.12.2015 · E. 2015/24440 · K. 2015/23963 . 998
25.02.2016 · E. 2015/20271 · K. 2016/3469 . 1001
29.02.2016 · E. 2015/13166 · K. 2016/3643 . 1526, **1529**
22.03.2016 · E. 2016/5023 · K. 2016/5640 1002
06.04.2016 · E. 2015/26089 · K. 2016/6952 .... 974, 976, 977, 978, **980**
07.04.2016 · E. 2015/15373 · K. 2016/7132 .... 933, 935, 937, **940**
04.05.2016 · E. 2016/8661 · K. 2016/9147 .... 1002, 1004
12.05.2016 · E. 2016/2060 · K. 2016/9790 1029
30.05.2016 · E. 2015/17189 · K. 2016/10626 . 978, 979
09.01.2017 · E. 2016/23663 · K. 2017/112 998
11.05.2017 · E. 2016/769 · K. 2017/5806 866
08.06.2017 · E. 2016/16053 · K. 2017/7138 989
08.06.2017 · E. 2016/15538 · K. 2017/7146 . 1025, 1027, 1028, **1033**
20.06.2017 · E. 2016/2465 · K. 2017/7805 925
06.07.2017 · E. 2016/3092 · K. 2017/8564 988
02.11.2017 · E. 2016/6644 · K. 2017/12166 . 1526, **1529**
04.12.2017 · E. 2016/26017 · K. 2017/14036 . 976, 977, **981**
27.09.2018 · E. 2016/22579 · K. 2018/10089 . 922, 925, **927**
17.04.2019 · E. 2019/1279 · K. 2019/4862 1030
13.11.2019 · E. 2019/3809 · K. 2019/11325 . 1050, 1051
12.04.2021 · E. 2021/1597 · K. 2021/2883 .... 1424, **1429**, 1526
16.06.2021 · E. 2021/2816 · K. 2021/5033 1030
01.07.2021 · E. 2021/1737 · K. 2021/5563 ..... 959, **970**
22.09.2021 · E. 2021/3464 · K. 2021/6355 959
21.10.2021 · E. 2021/6853 · K. 2021/7538 978
24.11.2021 · E. 2021/5355 · K. 2021/8698 .... 1286, 1289, **1293**
09.02.2022 · E. 2021/10427 · K. 2022/1125 . 1424, **1429**, 1527
16.06.2022 · E. 2021/7048 · K. 2022/5951 .... 1140, 1142, 1143, **1145**, 1227, 1228, **1230**
05.07.2022 · E. 2022/3317 · K. 2022/6740 .... 1311, 1312, **1316**
27.10.2022 · E. 2022/6389 · K. 2022/8636 .... 1604, 1607, **1608**
07.12.2022 · E. 2022/8312 · K. 2022/10116 . 1027, 1028, 1029, **1032**
09.01.2023 · E. 2022/11194 · K. 2023/43 979
30.03.2023 · E. 2022/2227 · K. 2023/1518 .... 1360, 1362, **1363**
06.04.2023 · E. 2022/5568 · K. 2023/1687 947
26.04.2023 · E. 2022/11080 · K. 2023/1940 881
03.05.2023 · E. 2023/505 · K. 2023/2098 ..... 1028, **1032**
18.05.2023 · E. 2023/1655 · K. 2023/2556 .... 1251, **1257**
25.05.2023 · E. 2023/5 · K. 2023/2723 ..... 1437, **1442**
01.06.2023 · E. 2023/347 · K. 2023/2867 ..... 1436, **1439**
15.06.2023 · E. 2022/10593 · K. 2023/3274 . 1434, 1436, **1441**
04.07.2023 · E. 2022/4706 · K. 2023/3545 .... 1532, 1534, 1535, 1536, **1538**
20.09.2023 · E. 2022/5215 · K. 2023/4065 .... 1070, 1073, **1075**, 1081, 1087, 1112
27.09.2023 · E. 2022/10249 · K. 2023/4217 947
27.09.2023 · E. 2022/6001 · K. 2023/4227 .... 1507, 1508, **1511**
27.09.2023 · E. 2023/5998 · K. 2023/4232 .... 1723, 1725, 1727, **1728**
12.10.2023 · E. 2023/5762 · K. 2023/4722 .... 1436, **1440**
31.10.2023 · E. 2022/6640 · K. 2023/4997 .... 1337, 1339, **1344**
08.11.2023 · E. 2023/4244 · K. 2023/5280 893
09.11.2023 · E. 2023/5977 · K. 2023/5345 ..... 891, 893
09.11.2023 · E. 2023/5264 · K. 2023/5332 891
22.11.2023 · E. 2023/7905 · K. 2023/5502 893
22.11.2023 · E. 2023/2588 · K. 2023/5533 .... 1434, 1436, **1441**
28.11.2023 · E. 2022/8091 · K. 2023/5711 937
29.11.2023 · E. 2022/7206 · K. 2023/5739 .... 1479, 1480, **1483**
09.01.2024 · E. 2023/5983 · K. 2024/57 ..... 1028, 1029
24.01.2024 · E. 2022/8918 · K. 2024/451 ..... 1335, 1337, 1338, 1339, **1340**

08.02.2024 · E. 2022/8319 · K. 2024/696 ..... 1311, 1312, **1316**
13.03.2024 · E. 2022/9736 · K. 2024/1693 .... 1073, 1077, 1079, 1080, **1081**
02.04.2024 · E. 2023/4891 · K. 2024/2314 .... 1436, **1439**
18.04.2024 · E. 2023/8980 · K. 2024/2664 1031
18.04.2024 · E. 2023/1532 · K. 2024/2592 .... 1471, **1475**, 1517, **1519**
24.04.2024 · E. 2022/10924 · K. 2024/2773 . 1435, 1436, **1442**
30.04.2024 · E. 2023/3945 · K. 2024/3009 .... 1247, 1248, 1250, **1254**
30.04.2024 · E. 2023/2610 · K. 2024/3008 .... 1313, **1319**
07.05.2024 · E. 2023/8582 · K. 2024/3209 .... 1447, **1450**
16.05.2024 · E. 2024/1810 · K. 2024/3556 .... 1251, **1258**
23.05.2024 · E. 2023/8359 · K. 2024/3772 .... 1447, **1450**
30.05.2024 · E. 2023/1383 · K. 2024/4055 .... 1248, 1250, **1253**
30.05.2024 · E. 2023/6244 · K. 2024/4100 .... 1339, **1342**
05.06.2024 · E. 2023/6661 · K. 2024/4257 880
04.07.2024 · E. 2023/4622 · K. 2024/5366 .... 1059, 1061, **1065**, 1087
04.07.2024 · E. 2023/4239 · K. 2024/5363 .... 1337, 1338, **1341**
09.07.2024 · E. 2023/3779 · K. 2024/5474 1206
11.09.2024 · E. 2023/9033 · K. 2024/5663 908
19.09.2024 · E. 2023/626 · K. 2024/6099 ..... 1546, 1547, 1548, **1550**, 1699, 1701, **1704**, 1716, **1717**
26.09.2024 · E. 2024/6404 · K. 2024/6441 .... 1481, **1484**
01.10.2024 · E. 2023/10058 · K. 2024/6715 880
03.10.2024 · E. 2023/7024 · K. 2024/6794 .... 1251, **1259**, 1358, 1360, 1361, **1363**
07.10.2024 · E. 2023/1310 · K. 2024/6903 .... 1456, 1458, 1459, 1460, **1461**, 1471, **1475**, 1513, 1514, 1515, 1516, **1518**
16.10.2024 · E. 2023/8043 · K. 2024/7485 .... 1434, 1435, **1437**
23.10.2024 · E. 2024/1862 · K. 2024/7816 963
06.11.2024 · E. 2024/405 · K. 2024/8389 ..... 1434, 1436, **1440**
07.11.2024 · E. 2023/9764 · K. 2024/8522 .... 1263, 1265, **1270**
07.11.2024 · E. 2024/4405 · K. 2024/8528 .... 1481, **1484**
19.11.2024 · E. 2024/4518 · K. 2024/8814 .... 1025, 1027, 1028, 1029, **1033**, 1040
12.12.2024 · E. 2024/5640 · K. 2024/9919 ..... 958, **965**
13.01.2025 · E. 2024/3505 · K. 2025/5 ..... 1507, 1508, **1511**
03.03.2025 · E. 2023/7910 · K. 2025/2182 ..... 933, 935, 937, **939**
14.04.2025 · E. 2024/623 · K. 2025/3616 ..... 1003, **1013**
17.04.2025 · E. 2024/7619 · K. 2025/3892 .... 1029, 1030, **1035**
26.06.2025 · E. 2025/1039 · K. 2025/6585 .... 1059, 1062, **1065**, 1073
18.09.2025 · E. 2025/232 · K. 2025/7557 1004
24.09.2025 · E. 2025/47 · K. 2025/7771 880
17.11.2025 · E. 2025/3092 · K. 2025/9739 1004
26.11.2025 · E. 2024/6615 · K. 2025/10316 . 1309, 1311, 1313, **1318**
25.12.2025 · E. 2024/10455 · K. 2025/12022 ..... 1059, 1061, **1064**, 1072
19.01.2026 · E. 2026/264 · K. 2026/577 ..... 1566, **1569**
22.01.2026 · E. 2025/435 · K. 2026/795 ..... 1496, 1498, 1499, **1502**
02.02.2026 · E. 2025/6113 · K. 2026/868 ..... 878, 881, **885**
12.02.2026 · E. 2025/6872 · K. 2026/1632 ..... 864, **873**
26.02.2026 · E. 2025/9122 · K. 2026/2234 963
26.03.2026 · E. 2025/2668 · K. 2026/3202 .... 1079, 1081, **1082**, 1087
30.03.2026 · E. 2025/8488 · K. 2026/3307 ..... 976, 980, **983**
07.04.2026 · E. 2025/4195 · K. 2026/3746 .... 1499, **1502**
28.04.2026 · E. 2025/6039 · K. 2026/4692 .... 1365, 1367, 1368, **1371**
07.05.2026 · E. 2025/7106 · K. 2026/5270 .... 1505, 1507, 1509, **1510**
08.06.2026 · E. 2026/144 · K. 2026/6183 ..... 903, 908, **911**

YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ

18.10.2007 · E. 2007/14193 · K. 2007/14996 ..... 1015, 1017, 1018, 1019, 1020, **1021**
04.04.2011 · E. 2011/3300 · K. 2011/5338 .... 1039, 1040, **1043**
14.06.2011 · E. 2011/6194 · K. 2011/10238 . 1599, **1600**
14.02.2012 · E. 2011/16542 · K. 2012/3368 .... 986, 989, **992**
08.11.2012 · E. 2012/17769 · K. 2012/23108 ..... 1050, **1053**
26.11.2012 · E. 2012/19837 · K. 2012/24278 ..... 1037, 1039, 1040, **1042**
05.12.2012 · E. 2012/21538 · K. 2012/25111 ..... 1050, 1100, 1101, **1105**
18.02.2013 · E. 2013/1605 · K. 2013/2391 .... 1018, 1019, **1023**, 1040
11.03.2013 · E. 2013/2481 · K. 2013/4013 989
09.12.2013 · E. 2013/14868 · K. 2013/17437 . 944, 945, 947, **951**
10.02.2014 · E. 2013/17531 · K. 2014/1871 . 1047, 1048, 1051, **1053**
03.12.2014 · E. 2014/9576 · K. 2014/15809 . 1049, 1098, 1100, 1101, **1104**

05.12.2014 · E. 2014/11425 · K. 2014/15930 ..... 1626, 1628, 1629, **1631**
12.01.2015 · E. 2014/11123 · K. 2015/304 .... 1046, 1048, 1049, **1052**
19.01.2015 · E. 2014/18214 · K. 2015/941 .... 1047, 1048, 1049, **1052**
08.04.2015 · E. 2014/19725 · K. 2015/5810 987
13.05.2015 · E. 2015/518 · K. 2015/8548 987
10.06.2015 · E. 2015/2656 · K. 2015/10662 .... 984, 986, 988, 989, **990**
07.09.2015 · E. 2015/5626 · K. 2015/13642 .... 984, 986, 987, 988, **991**
09.09.2015 · E. 2015/5137 · K. 2015/13871 .... 986, 987, 988, **991**
23.11.2015 · E. 2015/10742 · K. 2015/18593 1050
01.03.2017 · E. 2016/7113 · K. 2017/2263 1003
12.04.2017 · E. 2015/19376 · K. 2017/5086 .... 903, 907, **909**, 914, 917
12.07.2017 · E. 2017/13797 · K. 2017/11296 1021
04.07.2019 · E. 2019/1799 · K. 2019/5672 .... 1578, 1580, 1582, 1583, **1584**
22.02.2021 · E. 2020/7471 · K. 2021/1796 905
30.05.2023 · E. 2023/368 · K. 2023/1654 ..... 1651, **1652**, 1657, **1660**
02.11.2023 · E. 2022/8062 · K. 2023/3069 .... 1628, 1629, **1631**
24.04.2025 · E. 2024/2891 · K. 2025/2375 .... 1432, 1436, **1443**

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ

26.12.2018 · E. 2018/2790 · K. 2018/8384 867
14.01.2019 · E. 2015/15032 · K. 2019/35 867
24.04.2024 · E. 2021/23512 · K. 2024/3643 . 1449, **1454**
04.12.2024 · E. 2022/1157 · K. 2024/12107 . 1448, **1454**
29.05.2025 · E. 2022/11477 · K. 2025/8875 .... 867, **870**
25.12.2025 · E. 2022/16551 · K. 2025/17429 . 867, **871**

YARGITAY 5. HUKUK DAİRESİ

03.10.2022 · E. 2022/10178 · K. 2022/13162 1049

YARGITAY 6. HUKUK DAİRESİ

27.10.2010 · E. 2010/7409 · K. 2010/11585 963

YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ

17.02.2022 · E. 2021/2336 · K. 2022/1157 .... 1323, 1326, **1327**
30.03.2023 · E. 2022/219 · K. 2023/1852 ..... 1572, 1574, **1576**, 1698, **1708**
15.06.2023 · E. 2022/5254 · K. 2023/3436 .... 1553, 1555, 1556, 1557, **1559**
15.04.2024 · E. 2023/1878 · K. 2024/2030 1073
16.06.2025 · E. 2024/4627 · K. 2025/3001 1081

YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ

16.02.2010 · E. 2009/6923 · K. 2010/794 ..... 1614, **1615**
18.03.2010 · E. 2009/6186 · K. 2010/1105 .... 1702, **1709**
30.03.2010 · E. 2009/6961 · K. 2010/1449 .... 1467, 1469, 1470, 1471, 1472, **1473**, **1474**
06.04.2010 · E. 2010/58 · K. 2010/1634 ..... 1610, 1614, **1616**
01.06.2010 · E. 2010/1695 · K. 2010/2923 .... 1460, **1462**
15.06.2010 · E. 2010/2273 · K. 2010/3293 .... 1262, 1265, **1270**
21.10.2010 · E. 2010/1159 · K. 2010/4951 .... 1083, 1085, 1087, **1088**, 1110, 1207, **1707**
30.11.2010 · E. 2010/4412 · K. 2010/5736 .... 1205, 1206, **1208**
11.04.2011 · E. 2010/5567 · K. 2011/2071 .... 1239, 1241, 1242, 1243, **1244**
03.05.2011 · E. 2010/4891 · K. 2011/2679 .... 1264, **1267**
10.05.2011 · E. 2010/7211 · K. 2011/2843 .... 1386, 1387, **1389**
16.06.2011 · E. 2010/6262 · K. 2011/3497 .... 1070, 1071, **1075**, 1107, 1109, 1110, **1113**, 1118, 1127, 1129, 1131, **1132**, 1144, 1180, 1205, 1206, 1207, **1707**
04.07.2011 · E. 2010/6396 · K. 2011/3934 ... **1430**
05.07.2011 · E. 2011/2285 · K. 2011/3963 .... 1203, 1205, 1206, 1207, **1208**
18.10.2011 · E. 2011/4244 · K. 2011/5212 .... 1471, **1476**
13.12.2011 · E. 2011/5910 · K. 2011/6967 .... 1668, 1670, 1671, **1673**
24.01.2012 · E. 2011/7110 · K. 2012/302 ..... **1076**, 1235
24.01.2012 · E. 2011/6900 · K. 2012/305 ..... 1263, 1265, **1271**
23.02.2012 · E. 2011/3715 · K. 2012/1124 .... 1384, 1386, **1387**
16.04.2012 · E. 2011/6790 · K. 2012/2847 .... 1742, 1744, 1745, 1746, **1747**
02.05.2012 · E. 2012/641 · K. 2012/3623 ..... 1117, **1119**, **1706**
05.06.2012 · E. 2012/3587 · K. 2012/5314 ... **1371**
05.06.2012 · E. 2012/3563 · K. 2012/5322 .... 1424, **1426**, 1487, 1490, 1491, **1493**
13.11.2012 · E. 2012/3401 · K. 2012/10430 . 1716, **1721**
20.12.2012 · E. 2012/3957 · K. 2012/12686 . 1713, 1716, **1719**
24.12.2012 · E. 2012/4130 · K. 2012/12982 . 1383, 1386, **1388**
25.12.2012 · E. 2012/5410 · K. 2012/13068 . 1266, **1272**
17.01.2013 · E. 2012/5100 · K. 2013/352 ..... 1231, 1233, 1234, **1236**

31.01.2013 · E. 2012/6322 · K. 2013/1084 1151
14.02.2013 · E. 2012/7074 · K. 2013/1462 .... 1397, **1398**
19.02.2013 · E. 2012/11114 · K. 2013/1764 . 1263, 1265, **1269**
19.02.2013 · E. 2012/6259 · K. 2013/1714 .... 1481, **1485**
09.04.2013 · E. 2012/10185 · K. 2013/5232 . 1083, 1085, 1086, **1088**, 1094, 1137, 1143, 1181, 1189
11.04.2013 · E. 2012/12531 · K. 2013/5479 . 1290, **1292**, 1675, 1677, 1679, **1680**
29.04.2013 · E. 2012/10894 · K. 2013/6147 . 1278, **1282**
20.05.2013 · E. 2012/11057 · K. 2013/7419 . 1273, 1275, 1277, 1278, **1279**
23.05.2013 · E. 2012/13151 · K. 2013/7805 . 1580, 1582, **1586**
27.05.2013 · E. 2012/13656 · K. 2013/7997 . 1329, 1331, 1332, **1333**
06.06.2013 · E. 2012/11466 · K. 2013/8552 . 1068, 1070, 1071, **1074**, 1087, 1110, 1180, 1699, 1702, **1706**
11.06.2013 · E. 2013/556 · K. 2013/8825 ..... 1252, **1259**
20.06.2013 · E. 2013/10529 · K. 2013/9598 . 1289, 1290, **1295**, 1677, 1679, **1681**
10.07.2013 · E. 2013/819 · K. 2013/10821 .... 1589, 1590, 1591, **1593**
01.10.2013 · E. 2013/12481 · K. 2013/13898 ..... 1422, **1426**
18.11.2013 · E. 2013/10267 · K. 2013/16830 ..... 1248, 1251, **1258**
19.11.2013 · E. 2013/13548 · K. 2013/17005 ..... 1262, 1263, 1264, 1266, **1271**
14.01.2014 · E. 2013/3352 · K. 2014/220 ..... 1412, 1414, **1415**
13.02.2014 · E. 2013/7271 · K. 2014/2331 .... 1277, **1283**
20.02.2014 · E. 2013/9071 · K. 2014/2843 .... 1392, 1394, 1395, **1398**
20.02.2014 · E. 2013/8312 · K. 2014/2769 .... 1410, 1412, **1414**
27.03.2014 · E. 2013/9549 · K. 2014/5481 .... 1277, **1279**
04.04.2014 · E. 2013/7517 · K. 2014/6261 .... 1735, 1736, **1740**
22.04.2014 · E. 2013/11089 · K. 2014/7833 . 1107, 1109, 1111, **1112**, 1131, 1136, 1234
16.05.2014 · E. 2013/9727 · K. 2014/9868 .... 1184, 1188, **1189**, 1212, 1213, **1217**
26.05.2014 · E. 2013/17277 · K. 2014/10593 ..... 1618, 1620, 1622, **1623**
10.06.2014 · E. 2014/2640 · K. 2014/11919 . 1753, 1755, **1756**
12.06.2014 · E. 2013/13037 · K. 2014/12279 ..... 1233, 1234, 1235, **1236**
24.06.2014 · E. 2014/5718 · K. 2014/13291 . 1250, **1254**
08.07.2014 · E. 2014/5677 · K. 2014/14501 . **1430**
14.10.2014 · E. 2014/14397 · K. 2014/18285 ..... 1287, 1289, **1294**
14.10.2014 · E. 2014/7687 · K. 2014/18283 . 1339, **1343**
03.11.2014 · E. 2014/17630 · K. 2014/19709 ..... 1300, 1302, **1306**
03.11.2014 · E. 2014/15924 · K. 2014/19710 ..... 1555, 1556, **1559**, 1711, 1713, 1715, **1717**
09.02.2015 · E. 2014/15906 · K. 2015/3229 . 1683, 1685, 1686, **1688**
13.04.2015 · E. 2014/3964 · K. 2015/8273 1124
25.05.2015 · E. 2014/2373 · K. 2015/11648 948
27.05.2015 · E. 2015/5677 · K. 2015/11779 . 1170
09.09.2015 · E. 2014/8867 · K. 2015/15885 . 1147, 1149, 1150, **1152**
09.09.2015 · E. 2015/15144 · K. 2015/15890 ..... 1382, 1384, 1385, **1388**, 1735, **1738**
29.09.2015 · E. 2015/6857 · K. 2015/16975 . 1275, 1277, 1278, **1280**
04.11.2015 · E. 2014/11735 · K. 2015/19622 ..... 1459, **1464**
11.11.2015 · E. 2015/18313 · K. 2015/20162 ..... 1220, 1222, **1223**
23.11.2015 · E. 2014/12620 · K. 2015/21007 ..... 1346, 1347, 1348, 1350, **1351**
24.11.2015 · E. 2015/4888 · K. 2015/21127 . 1500, **1503**
30.11.2015 · E. 2015/16958 · K. 2015/21471 ..... 1261, 1263, 1265, **1268**
30.11.2015 · E. 2014/12512 · K. 2015/21469 ..... 1350, **1355**
21.12.2015 · E. 2014/14942 · K. 2015/22887 ..... 1299, 1300, **1305**
23.12.2015 · E. 2015/20909 · K. 2015/23030 ..... 1299, 1300, 1301, **1303**
28.12.2015 · E. 2014/16229 · K. 2015/23330 ..... 1299, 1301, **1307**
19.01.2016 · E. 2016/261 · K. 2016/495 ..... 1147, 1149, 1150, **1152**
26.01.2016 · E. 2014/11341 · K. 2016/1298 . **1269**
27.01.2016 · E. 2014/20314 · K. 2016/1364 **1292**
01.02.2016 · E. 2015/19691 · K. 2016/1703 . 1547, **1551**
03.02.2016 · E. 2014/20957 · K. 2016/1791 . 1299, 1300, **1304**
17.02.2016 · E. 2014/21043 · K. 2016/2569 . 1277, **1281**
17.02.2016 · E. 2014/16215 · K. 2016/2535 . 1278, **1284**
23.02.2016 · E. 2015/21728 · K. 2016/3134 . 1301, **1306**
25.02.2016 · E. 2015/21752 · K. 2016/3258 . 1299, 1301, **1305**
09.03.2016 · E. 2016/3216 · K. 2016/4202 .... 1348, 1351, **1354**
14.03.2016 · E. 2014/22932 · K. 2016/4548 . 1459, **1463**
30.03.2016 · E. 2014/24128 · K. 2016/5810 . 1513, 1515, 1516, 1517, **1519**

06.04.2016 · E. 2014/24171 · K. 2016/6157 . 1386, **1390**, 1734, **1737**
13.04.2016 · E. 2016/5647 · K. 2016/6710 .. **1190**, 1197, **1201**, 1210, 1213, 1214, **1215**
13.04.2016 · E. 2014/25885 · K. 2016/6712 . 1275, 1277, **1282**
18.04.2016 · E. 2015/387 · K. 2016/7041 ..... 1299, 1300, 1301, **1304**
23.05.2016 · E. 2015/911 · K. 2016/8977 ..... 1301, **1307**
09.06.2016 · E. 2015/22824 · K. 2016/10124 . 942, 944, 945, 947, **950**
22.06.2016 · E. 2015/3494 · K. 2016/11035 . 1309, 1310, 1312, **1315**
06.10.2016 · E. 2016/1406 · K. 2016/13160 . 1350, **1356**
21.02.2017 · E. 2015/11803 · K. 2017/2296 . 1587, 1589, 1590, 1591, **1593**
21.03.2017 · E. 2015/13760 · K. 2017/3962 . 1263, 1264, **1267**
28.03.2017 · E. 2015/13424 · K. 2017/4445 . 1098, 1100, 1103, **1104**
04.04.2017 · E. 2015/11337 · K. 2017/5037 . 1548, **1551**, 1697, 1701, **1703**, 1725, 1727, **1729**
06.04.2017 · E. 2017/1258 · K. 2017/5149 ..... 976, 979, **982**
09.05.2017 · E. 2015/16956 · K. 2017/6714 . 1273, 1275, 1277, **1280**
11.05.2017 · E. 2017/2204 · K. 2017/6867 894
30.05.2017 · E. 2015/17460 · K. 2017/7954 . 1192, 1197, **1200**, 1250, **1256**
30.05.2017 · E. 2016/13151 · K. 2017/7920 . 1544, 1545, 1546, 1547, **1549**, 1701, **1704**, 1725, 1727, **1729**
06.06.2017 · E. 2015/16992 · K. 2017/8430 . 1492, **1495**
07.06.2017 · E. 2016/10565 · K. 2017/8506 . 1142, 1143, **1145**, 1716, **1720**
20.06.2017 · E. 2016/18019 · K. 2017/7562 ..... **1182**, 1186, 1189, **1190**, 1233, 1235, **1237**
27.09.2017 · E. 2015/18037 · K. 2017/11613 ..... 1350, **1354**
28.09.2017 · E. 2017/12991 · K. 2017/11707 ..... 1277, **1281**
10.10.2017 · E. 2015/19493 · K. 2017/12522 ..... 1743, 1746, **1750**
31.10.2017 · E. 2017/6564 · K. 2017/14142 . 1021
14.11.2017 · E. 2016/10969 · K. 2017/15230 ..... 1460, **1464**
20.12.2017 · E. 2016/7330 · K. 2017/17209 . 1313, **1319**
09.01.2018 · E. 2015/22114 · K. 2018/81 ..... 1278, **1283**
13.02.2018 · E. 2016/12480 · K. 2018/2048 . 1095, 1133, 1135, 1136, **1138**, 1716, **1719**
28.03.2018 · E. 2016/13869 · K. 2018/10165 ..... **1191**, 1197, **1200**, 1212, 1214, **1216**
25.04.2018 · E. 2017/8120 · K. 2018/11586 892
09.05.2018 · E. 2016/251 · K. 2018/12338 .... 1313, **1318**
15.05.2018 · E. 2016/15076 · K. 2018/12695 ..... 1562, 1564, 1565, 1566, **1567**
22.05.2018 · E. 2016/1666 · K. 2018/12968 . 1251, **1256**
12.06.2018 · E. 2016/4794 · K. 2018/13992 . 1160, 1162, 1163, **1165**, 1246, 1248, 1249, **1252**
26.06.2018 · E. 2016/5175 · K. 2018/14362 . 1144
27.06.2018 · E. 2016/18181 · K. 2018/14451 ..... 1250, **1255**
28.06.2018 · E. 2016/7333 · K. 2018/14610 ..... **1183**, 1197, **1200**, 1214, 1235
28.06.2018 · E. 2016/5631 · K. 2018/14565 . 1337, 1338, **1340**
02.07.2018 · E. 2017/7888 · K. 2018/14767 894
05.07.2018 · E. 2016/3672 · K. 2018/15037 . 1460, **1463**
05.07.2018 · E. 2018/11610 · K. 2018/15025 ..... 1557, **1560**
18.10.2018 · E. 2016/10736 · K. 2018/17526 ..... 1311, 1313, **1317**
24.10.2018 · E. 2016/14281 · K. 2018/17838 ..... 1309, 1312, **1315**
25.10.2018 · E. 2016/12952 · K. 2018/17919 ..... 1499, 1500, **1503**
06.11.2018 · E. 2016/13910 · K. 2018/18247 ..... 1348, 1350, **1352**
12.11.2018 · E. 2017/8050 · K. 2018/18462 893
14.11.2018 · E. 2016/15105 · K. 2018/18680 ..... 1348, 1350, **1353**
20.11.2018 · E. 2016/18529 · K. 2018/18925 ..... 1239, 1241, 1242, **1245**, 1744, 1745, **1748**
20.11.2018 · E. 2016/21647 · K. 2018/18931 ..... 1289, **1294**
26.11.2018 · E. 2016/17903 · K. 2018/19246 ..... 1337, 1338, **1342**
28.11.2018 · E. 2017/15659 · K. 2018/19394 ..... 1558, **1560**
10.12.2018 · E. 2016/18352 · K. 2018/19970 ..... 1290, **1295**
13.02.2019 · E. 2017/4334 · K. 2019/1407 .... 1348, 1350, **1352**
28.02.2019 · E. 2017/10052 · K. 2019/2098 . 1311, 1312, **1315**
01.04.2019 · E. 2019/552 · K. 2019/3464 ..... 1350, **1353**
10.04.2019 · E. 2017/11081 · K. 2019/3953 . 1309, 1310, 1312, **1314**
09.05.2019 · E. 2016/21203 · K. 2019/4799 . 1290, **1294**
23.05.2019 · E. 2016/19287 · K. 2019/5440 . 1350, **1355**
09.09.2019 · E. 2019/3745 · K. 2019/7216 .... 1166, 1168, 1169, 1170, **1171**
16.10.2019 · E. 2019/4669 · K. 2019/9112 1143
07.11.2019 · E. 2019/3331 · K. 2019/10034 . 1149, 1151, **1153**

03.12.2019 · E. 2018/15634 · K. 2019/10859 ..... 1375, 1377, **1380**
16.12.2019 · E. 2019/5275 · K. 2019/11377 . 1225, 1227, 1228, **1229**, 1247, 1251, **1257**
16.12.2019 · E. 2019/6130 · K. 2019/11385 . 1725, 1727, **1730**
23.12.2019 · E. 2019/5176 · K. 2019/11672 . 1375, 1377, **1380**
14.01.2020 · E. 2016/20961 · K. 2020/111 .... 1373, 1375, 1377, **1378**
04.02.2020 · E. 2018/10590 · K. 2020/901 .... 1290, **1293**
04.02.2020 · E. 2018/14294 · K. 2020/895 .... 1377, **1379**
18.02.2020 · E. 2019/6642 · K. 2020/1505 .... 1377, **1379**
29.06.2020 · E. 2017/15545 · K. 2020/4146 . 1375, 1377, **1378**
01.12.2020 · E. 2020/2692 · K. 2020/7736 .... 1337, 1339, **1341**, 1692, 1693, **1696**
09.03.2021 · E. 2020/1407 · K. 2021/2097 .... 1090, 1091, 1092, 1093, **1095**, 1121, 1124, **1126**, 1716, **1718**
06.04.2021 · E. 2020/1144 · K. 2021/3189 .... 1572, 1574, **1577**
17.06.2021 · E. 2021/1976 · K. 2021/5201 .... 1337, 1339, **1343**

YARGITAY 10. HUKUK DAİRESİ

03.06.2026 · E. 2025/18233 · K. 2026/8520 . 1620, 1622, **1625**

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ

25.04.2014 · E. 2014/1231 · K. 2014/7837 .... 1446, 1448, **1451**

YARGITAY 12. HUKUK DAİRESİ

24.10.2013 · E. 2013/22646 · K. 2013/33351 . 961
07.05.2015 · E. 2015/8090 · K. 2015/12718 961
08.03.2016 · E. 2015/31448 · K. 2016/6614 917
15.06.2017 · E. 2017/4099 · K. 2017/9461 ..... 914, 917, **919**
13.02.2023 · E. 2022/13263 · K. 2023/789 ..... 906, 917, 962

YARGITAY (KAPATILAN) 13. HUKUK DAİRESİ

14.06.2007 · E. 2007/3940 · K. 2007/8430 .... 1597, 1599, **1601**, 1656, 1658, **1659**
06.04.2011 · E. 2010/16857 · K. 2011/5328 . 1447, **1453**

YARGITAY 13. HUKUK DAİRESİ

23.06.2014 · E. 2014/7563 · K. 2014/20862 .... 944, 948, **951**
24.09.2019 · E. 2016/23396 · K. 2019/8697 . 1154, 1156, 1157, **1159**
06.02.2020 · E. 2017/2580 · K. 2020/1430 ..... 903, 905, 915

YARGITAY (KAPATILAN) 14. HUKUK DAİRESİ

24.02.2011 · E. 2011/1174 · K. 2011/2310 .... 1536, **1538**

YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ

11.02.2019 · E. 2016/4353 · K. 2019/1131 .... 1754, **1758**
27.05.2019 · E. 2016/13356 · K. 2019/4786 . 1753, 1755, **1757**
10.10.2019 · E. 2016/7518 · K. 2019/6505 .... 1755, **1759**
25.11.2020 · E. 2020/3979 · K. 2020/7785 .... 1323, 1326, **1327**
26.11.2020 · E. 2020/3754 · K. 2020/7789 .... 1537, **1539**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226 ..... 1321, 1323, 1325, **1326**

YARGITAY 15. HUKUK DAİRESİ

16.11.2017 · E. 2016/2342 · K. 2017/3987 .... 1447, **1453**

YARGITAY (KAPATILAN) 17. HUKUK DAİRESİ

24.10.2011 · E. 2011/4279 · K. 2011/9670 .... 1446, 1448, **1452**
25.09.2014 · E. 2014/15680 · K. 2014/12605 ..... 1642, 1643, **1646**

YARGITAY 17. HUKUK DAİRESİ

18.02.2011 · E. 2010/5402 · K. 2011/1356 ..... 907, 924
16.12.2011 · E. 2011/8043 · K. 2011/12354 892
18.09.2014 · E. 2014/9196 · K. 2014/11991 .... 907, 920, 922, 924, **926**, 931, 1021
22.01.2015 · E. 2014/20144 · K. 2015/795 .... 1048, 1051, **1054**

YARGITAY 18. HUKUK DAİRESİ

09.06.2008 · E. 2008/4282 · K. 2008/6821 .... 1323, 1325, **1328**
25.05.2010 · E. 2010/3816 · K. 2010/7805 ..... 894, **899**

YARGITAY 20. HUKUK DAİRESİ

26.03.2015 · E. 2015/4001 · K. 2015/2136 ..... 903, 907, **910**, 922, 924, 1021, **1024**, 1031

BAŞVURULAN RESMÎ KAYNAKLAR

Mevzuat

- 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
- 818 sayılı (mülga) Borçlar Kanunu
- 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
- 1086 sayılı (mülga) Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
- 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
- 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
- 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
- 743 sayılı (mülga) Türk Kanunu Medenisi
- 4787 sayılı Kanun sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun
- 6284 sayılı Kanun sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Yasama belgeleri

- Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem).
- 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisinin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine… Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 398 (18. Dönem).

Karar veri tabanları

- Adalet Bakanlığı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Sistemi (mevzuat.adalet.gov.tr) — Yargıtay kararları
- Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası (kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr) — norm denetimi ve bireysel başvuru kararları
- Mevzuat Bilgi Sistemi (mevzuat.gov.tr) — kanun metinleri

TÜRK MEDENİ KANUNU AİLE HUKUKU ŞERHİ

Türk Medeni Kanunu'nun aile hukukuna ayrılmış İkinci Kitabını (m. 118–494) madde madde inceleyen bu eser; her maddenin resmî metnini, TBMM'ye sunulan tasarının gerekçesini, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığını, fıkra fıkra açıklamasını ve Yargıtay ile Anayasa Mahkemesinin ilgili kararlarını bir arada sunmaktadır.

Kararlar resmî veri tabanlarındaki tam metinlerinden özetlenmiş, alıntılar karar metinlerinden aynen aktarılmıştır. Eserdeki her tespit, bir kanun hükmüne ya da künyesiyle gösterilen bir yargı kararına dayanmaktadır.

HER MADDEDE

- Resmî kanun metni
- 743 sayılı Kanun karşılığı ve değişiklik tarihçesi
- Künyeli Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi kararları
- Uygulama tabloları, dikkat ve uygulama notları
- TBMM tasarı gerekçesi
- Fıkra fıkra, kenar numaralı açıklamalar
- Karar metninden aynen alıntılar ve değerlendirmeler
- Mahkeme ve tarih sırasıyla kararlar dizini

Av. Aydın AYDAR · Av. Murat AYDAR · Av. Eren AYDAR

avukataydinaydar.com